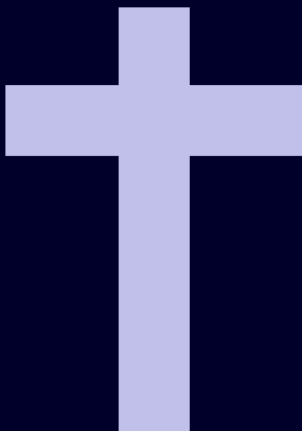

Godin Akar Aghuim;
Akar Dikirizir
Gavgavir Igiam

The New Testament in the Aruamu language of Madang Province,
Papua New Guinea, 2004 Edition

**Godin Akar Aghuim; Akar Dikirizir Gavgavir Igiam
The New Testament in the Aruamu language of Madang
Province, Papua New Guinea, 2004 Edition
Nupela Testamen long tokples Aruamu long Madang Provins
long Niugini long 2004**

copyright © 2004 Pioneer Bible Translators and the Bible Society of Papua New Guinea

© Faith Comes by Hearing

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Godin Akar Aghuim in the Aruamu Language

This translation was produced by Pioneer Bible Translators, and was published in 2004 by the Bible Society of Papua New Guinea.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the Pioneer Bible Translators at www.pioneerbible.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-05-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 15 May 2025 from source files dated 15 May 2025
8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea

Contents

MATYU	1
MAK	76
LUK	121
JON	192
APOSEL	250
ROM	319
1 KORIN	355
2 KORIN	388
GALESIA	410
EFESUS	422
FILIPAI	434
KOLOSI	443
1 TESALONIKA	452
2 TESALONIKA	459
1 TIMOTI	463
2 TIMOTI	473
TAITUS	480
FILEMON	485
HIBRU	488
JEMS	517
1 PITA	527
2 PITA	537
1 JON	543
2 JON	552
3 JON	554
JUT	556
MOGOMER AKAR AGHURIAGHRIZIM	559

Matyu Osirizir Akar Aghuim

Akar Faragha Zuim

Matyu Osirizir Akar Aghuim, a 4 plan akinafaribar faragha zui. Egha akinafarir 4 plan kaba, da Iesusin akar aghuim migia, egha dughiar Iesus nguazimin ikiava amir bizir otivizibagh eghari.

Matyun akinafarim, a Maria Iesus batezir dughiamin otivizir bizibagh egharava, egha ghua dughiar me Iesus misoghezi an aremezimin tu. Egha a ua mozimın dikavigha, uan adarazi ategha Godin Nguibamin ghuavanabo.

Ezi bizir ekiar mam Matyu anakakaghasa, a kamakin, Iesus bizir God fomira dikirizir akamin dagh amigha gifa. Me Akar Dikirizir Gavgavir Ghurimin da osirizi, da iti. God akam akirigha ghaze, a Israelba ua me inisi gumazitam amadaghti a izam. Ezi akinafarir kam kamaghin en aka, Iesus a gumazir kamra. Egha Matyun akinafarir otevir aviravirir mabar, akaba kamaghin en migia ghaze, bizir Iesus amiziba, da bar migirigiar Godin akam nigha izir gumaziba fomira mikemezir akabar miraram otogha gifa. Ni gansi Matyu 1:22-23, 2:4-6, 2:14-15, 2:23, 4:13-16, 8:16-17, 12:15-21, 13:34-35, 21:2-5, 21:16, 26:24, 26:31, 26:54, 27:6-10.

Ezi bizir ekiar igharazir mam, Matyun akinafarim a migei, a God Bizibar Ativamin Dughiam migei. God kamaghin ifonge, Iesusin ingangarimin a bar gumazamizibar atirivimin ikiasa, eghti gumazamiziba bar an ifongiamin gin mangam.

Ezi Matyun akinafarimin aven, Iesus mikemezir akar ruarir 5 pla, da iti. Faragha zuim, a sapta 5 ko 6 ko 7in iti, ezi akar Iesus mighsiar mam gisin ikia, mikemeziba an iti. Ezi akar kam a guizbangira God gumazamizibar arazibar en aka. Namba 2in akar ruarim, a sapta 10in iti. Kar akar Iesus uan suren gumazibagh aningizim. Dughiar kam, me mangiva Iesusin akam gumazamizir igharazibav kimasa, ezi Iesus me mangi damuamin bizibav gei.

Ezi namba 3in akar ruarim, a sapta 13in iti, Iesus God Bizibagh Ativamin Dughiamin akar isin zuimin gumazamizibav gei. Ezi namba 4in akar ruarim, a sapta 18in iti, Iesus gumazamizir guizbangira an suren gumazibar itir arazibar gun migei. Egha namba 5in akar ruarim, a sapta 24 ko 25in iti, Iesus dughiar abuananamin bizibar gun migei.

Akinafarir kam uabi, gumazir akinafarim osirizimin gun mikemezir pu-vati. Akinafarir kam kamaghin ziar kam ini, Matyu Osirizir Akar Aghuim. Guizbangira, me gumazir dagiaba isir Matyu, a ginighnisi. (Mt. 9:9-13in gan.)

Iesus nguazir kamın oto

(Sapta 1:1-4:16)

Iesusin inaziba ko ovavibar ziaba

(Luk 3:23-38)

¹ Kar Kraisi Iesusin inaziba ko ovavibar eghaghanim. Iesus a Devitin ovavim. Ezi Devit Abrahamin ovavim.

² Abraham Aisakin afeziam. Ezi Aisak, Jekopin afeziam. Ezi Jekop Juda ko an aveghbuabar afeziam.*

³ Ezi Juda, Peres ko Seran afeziam. Aningın amebam Tamar. Ezi Peres Hesronın afeziam, Ezi Hezron, Ramın afeziam.

⁴ Ezi Ram Aminadapın afeziam, Ezi Aminadap Nasonın afeziam; Ezi Nason Salmonın afeziam.

⁵ Ezi Salmon Boasin afeziam. An amebam Rahap. Ezi Boas Obetın afeziam, an amebam Rut. Ezi Obet Jesin afeziam, Ezi Jesi Atrivim Devitın afeziam.

⁶ Ezi Devit Solomonın afeziam, an amebam Urian amuim.†

⁷ Ezi Solomon Rehoboamın afeziam. Ezi Rehoboam Abiyan afeziam, Ezi Abiya Asan afeziam.

⁸ Ezi Asa Jehosafatın afeziam. Ezi Jehosafat Jehoramın afeziam. Ezi Jehoram Usian afeziam.

⁹ Ezi Usia Jotamın afeziam. Ezi Jotam Ahasın afeziam. Ezi Ahas Heseikian afeziam.

¹⁰ Ezi Hesekia Manasen afeziam. Ezi Manase Emonın afeziam. Ezi Emon Josaian afeziam.

¹¹ Ezi Josai Jehoiakin ko an aveghbuar mabar afeziam. Dughiar kamın Israelba ghua Babilonın kalabusın ghue.

¹² Ezi me Babilonın kalabusın ghuezi, gin Jehoiakin Sealtielın afeziam. Ezi Sealtiel Serubabelın afeziam.

¹³ Ezi Serubabel Abiutın afeziam. Ezi Abiut Eliakimın afeziam. Ezi Eliakim Asorın afeziam.

¹⁴ Ezi Asor Sadokın afeziam. Ezi Sadok Akimın afeziam. Ezi Akim Eliutın afeziam.

¹⁵ Ezi Eliut Eleasarın afeziam. Ezi Eleasar Matanın afeziam. Ezi Matan Jekopın afeziam.

¹⁶ Ezi Jekop Josepın afeziam, a Marian pam.

Ezi Maria Iesus bate, ezi me ziar kam Kraıs a gati. A Gumazir God Uam E Iniasa Misevezir.

¹⁷ Kamaghın Abrahamın dughiamın ikegha ghua Atrivim Devitın dughiamın tu, 14 plan ovaviba otifi. Ezi Devitın dughiamın ikegha ghua dughiar Israelba Babilonın nguıbamın Kalabusın ikezim, 14 plan ovaviba otifi. Ezi dughiar me kalabusın ikezimın ikegha ghua God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, Kraısın dughiamın tuzim, uaghan 14 plan ovaviba otifi.

*Maria Kraıs Iesus bate, a God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim
(Luk 2:1-7)*

¹⁸ Kraıs Iesus otozir eghaghanimra kara, a God Uam e Iniasa Misevezir Gumazim. An amebam Maria, me Josepın ikiasa a ginaba. Egha aning tıghar uaning inıgh ikiasava amima, Maria navim asangi. Godın Duamra borım a gati.

¹⁹ Ezıma Josep Godın damazim derazir gumazim an averara Maria ataghraghasa nıghnısi. An azenimın Maria aghumsızim a danıngan aghua.

²⁰ Egha a kamaghın nıghnıgha itima Ekiamın enselın mam irebamın kamaghın a mıgei, "Josep, ni Devitın ovavim, ni atiatingan markı. Ni Maria inıgh an iki. A navim asangızir borım, a Godın Duam da ize.

1:3: Stt 38:29-30, Rut 4:18-22 **1:6:** 2 Sml 12:24 † **1:6:** (1:6) Amızir ziar kagh otiviziba, Israelian amıziba puvati. Me Israelın gumazıbar itı. Tamar ko Rahap aning Kenanın amızimning. Rut, a Moabin amızim. Betseba Solomonın amebam uabira Israelın amızim. A faragha Urian ike, Uria Hititın gumazim. **1:7:** 1 Sto 3:10-16 **1:11:** 2 Kin 24:14-15, 1 Sto 3:15, 2 Sto 36:10, Jer 27:20 **1:12:** Esr 3:2 **1:18:** Lu 1:27, 1:35 **1:19:** Lo 24:1

²¹ An otarim bateghtima, eghti a uan gumazamizibar arazir kuraba gin amadagh men akurvaghham. Kamaghin ni ziam Iesus a datigh.”[‡]

²² Arazir kabanagh kamaghin otiva, egha Godin akam inigha izir gumazir mamim migirigiamin miraram otifi.

²³ A kamagh mikeme, “Amizir gumazitam ko akuizir puvatizim navim asegh, otaritam bategham. Eghti me ziar kam Emanuel a darigham, ziar kamim mingarim kara, ‘God e ko iti.’”

²⁴ Ezi Josep daguraguimin dikavigha, Ekiamin ensel irebamin aven a mikemezi moghin, ghua Maria inigha an iti.

²⁵ A poroghamiba uari isava akuir arazitam Maria gamizir puvatigha, ghua an otarim bate. Ezi a ziam Iesus a isa a gati.

2

Saghon itir fozozir gumaziba Iesus bagha ize

¹ Maria Distrigh Judian aven itir nguibam Betlehemin Iesus bate. Dughiar kamim Herot, Atrivimin iti. Amebam Iesus batezima fozozir gumazir maba aruem anadi naghin ikegha Jerusalem in ize.*

² Egha me kamaghin azai, “Borir Judabar Atrivimin ikiamim, amebam a batezi a managh iti? E an gun migeir mikovezim aruem anadi naghin an ganigha an ziam fasa izi.”

³ Ezi Herot akar kam baregha an dighorim a bira. Ezi Jerusalem in itir darazi uaghan kamaghin ami.

⁴ Egha Herot ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan arazibagh fozir gumazibar diagha me akuvagha kamaghin men azai, “God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, an amebam managh a batam?”

⁵ Ezi me ghaze, “Judian Distrighin aven itir nguibam Betlehemin, an amebam a batam. E bizir kam kamaghin a gifo, Godin akam inigha izir gumazimin osizirim kamaghin iti,

⁶ Ni Betlehem, ni Judan nguazimin aven iti.

Ni Judabar nguibar ekiabar tongin uaghan ziam iti,
ninin aven atrivir ekiatam azenim giram,
egh a nan gumazamiziba Israelbagh ativaghham.’”

⁷ Ezi Herot averara aruem anadi naghin izezir gumazibar diagha mikovezim otozir dughiam bagha men azai. A me faraghavira mikovezimin apizir dughiam gifogha,

⁸ egha me isa Betlehemin me amadagha kamaghin me migei, “Ia mangi borim bativsi deraghvira rui. Ia a batoghiva ua na bagh migirigiam amadagh. Eghti ki uaghan mangi, an ziam fam.”

⁹ Me Herot baregha zuima mikovezir me faragha aruem anadi naghin ganizim, men faragha ghua borim itir danganim batogha a gisirara iti.[†]

¹⁰ Me mikovezimin ganigha bar akonge.

1:21: Lu 1:31, 2:21, Ap 4:12, 13:23, 13:38 ‡ **1:21:** (1:21) Ziam Iesus Hibrun akamin bar roghira migirigiar kam, “Ekiam, a gumazamiziba ua me iniamin gumazim.” Ziam Iesus Grighin akam. Me Hibrun akam Iesus, Josua a garis. **1:23:** Ais 7:14 **1:25:** Lu 2:7, 2:21 * **2:1:** (2:1) Atrivim Herot Judia ko Judian boroghin itir distrigh bar gali. Herot Atrivimin ikia, uaghan Romin Atrivir Ekiam Sisarin apemin iti. **2:2:** Num 24:17 **2:6:** Mai 5:2, Jo 7:42 † **2:9:** (2:9) Betlehem a Jerusalem in saghon itir puvati. Aning tizim 8 kilomitan iti.

¹¹ Egha me dipenimin aven ghua borim bato, a uan amebam Maria ko. Me tevibar pirigha avigha ghuaghira borimin ziam fe. Egha me uan mitariba kuigha bizir aghuir a bagha inigha izezibar an ekarim gami. Me gol ko mughuriar aghuim itir borema ko avir migharir muguriar aghuim gamim da isava a ganingi.

¹² Ezi God irebamın me batogha Herot bagh ua mangan me anogoroke. Ezi me tuavir igharazimın uamategha uan nguıbamın ghue.

Josep ko Maria borim inigha Isipin zui

¹³ Fofozir gumaziba ghuezima Ekiamın enselin mam irebamın Josep batogha a miġia ghaze, “Ni dikavigh borim iniva an amebam sara inighiva ia ari Isipin mangi. Herot borim bagh ruiva amisueghti an aremeghasa. Kamaghın amizi ia mangi maghira iki mangiti, dughiar ki ua ni mikimamim.”

¹⁴ Ezima Josep dikavigha borim isa an amebam inigha me dimagarir kamra Isipin ghue.

¹⁵ Egha Josep Isipin ikia ghua, dughiar Herot ovengezim. Arazir kabanagh otiva Ekiamın akam inigha izir gumazir mamın akatorimın mikemezir miġirigiabar mın otifi. A kamaghın mikeme, “Nan Otarim Isipin itima ki an diazima a ize.”

Atrivim Herot mikemezima, me borir aviribav soghezima da ariaghire

¹⁶ Ezi Herot garima, fofozir gumazir aruem anadi naghın izeziba a gifara. Ezi Herot bar puv atara uan midorozir gumaziba amadagha, miġirigiar gavgavim me ganiga, me amadima me ghua, Betlehem koma an boroghın itir nguıbaba bar dar ghua borir otarir azenir pumuning ko an apengan itiba, me misozima me ariaghire. Kar ana aruem anadi naghın izezir fofozir gumazibar miġirigiamın ġin ghua kamaghın ami.

¹⁷ Arazir kabanagh otiva Godın akam inigha izir gumazim Jeremaia mikemezi moghın, otifi. A ghaze,

¹⁸ “Me Raman nguıbamın tiarir mam barasi, azir akam ko tuatem. Reselin boriba ua itir puvaı. Kamaghira a uan ovengezir boriba bagha azi. An navir amirizim inian aghua.”

Josep amuim ko Iesus inigha uamategha uan nguıbamın ize

¹⁹ Herot ovengezima, Josep Isipin itima, Ekiamın ensel irebamın Josep bato.

²⁰ Egha kamaghın a miġei, “Borim misoghasa amir darazi me ovenge. Kamaghın amizi, ni dikavigh borim koma an amebam inigh ua Israelin mangi.”

²¹ Ezi a dikavigha borim isa an amebam inigha me ua Israelin ghue.

²² Egha an orazima, Arkelaus uan afeziam Herotin danganim inigha Judian Atrivimin iti. Ezi Josep Judian Distrighın mangan atiatingi. Egha God da irebamın miġirigiam inigha egha Galilin Distrighın ghu.‡

²³ A ghua Galilin Distrighın nguıbar mam, Nasaretin apera. Bizir kaba otiva Godın akam inigha izir gumazim mikemezi moghın otifi, a ghaze, “Me Nasaretian gumazim, a darıgham.”

2:11: Sng 72:10, Ais 60:6, Mt 12:46 **2:15:** Hos 11:1 **2:18:** Stt 35:19, Jer 31:15 **2:20:** Kis 4:19 ‡ **2:22:** (2:22) Herot ovengezima Romın gavman a garir kantri abigha an otaribagh aningi. Ezi Arkelaus atrivimin ikia Distrigh Galili ko Distrigh Judian gari. A 10 plan azenibar atrivimin ike. **2:23:** Ais 11:1, 53:2, Mk 1:24, Lu 2:39, Jo 1:45

3

*Jon, Gumaziba Ruer Gumazim, akam akuri
(Mak 1:2-8 ko Luk 3:1-18 ko Jon 1:19-28)*

¹ Dughiar kamnaghin Gumaziba Ruer Gumazim Jon izava, Judian gumaziba itir puvatizir danganimin ikia akam akuri.

² Egha ghaze, “God Bizibagh Ativamin Dughiam, a roghira ize. Kamaghin amizi, ia navibagh iragh.”*

³ Godin akam inigha izir gumazim Aisaia fomira Jonin gun migia ghaze, “Gumazir tiarir mam gumaziba puvatizir danganimin dia ghaze, ‘Ia Ekiam baghiva tuaviba azeniva, dar kir.’”

⁴ Jon kemelin ariziba ingarizir korotiaba aghuigha asizir inim uan ivariam ike. An odeziba ko ruarimin haniba api.†

⁵ Ezi gumazamiziba, me Jerusalem in nguibar ekiam ko Judian Distrigh ko Jordanin danganimin ikegha, bar a bagha zui.

⁶ Me iza uan arazir kurabar gun migeima, Jon Jordan dipamin me rue.

⁷ Egha a gari, Farisiba ko Sadyusibar men avirim a gumaziba ruer danganimin izi. Ezi a kamaghin me migei, “Ia kuruzir divir anababa, tina ia mikemezi, ia Godin aningagharir gin izamimin ari mangasa?”

⁸ Ia navim girazir arazibar amu.

⁹ Egh ia pura uarigh nighnigh suam ‘E Abrahamin ovaviba.’ Ki ia migei, God dagiar kabara amighti da Abrahamin ovavibar min otivighamin gavgavim iti.

¹⁰ Sobiam datirighin temer povibar iti, eghti temer dagher ovizir aghuiba itir puvatiziba, God bar da okeghiva da isiva avim mikinam.

¹¹ “Ezi ki ia navibagh irazir arazim akakaghasa ki dipamin ia rue. Ezi nan gin izir gumazim, an gavgavim nan gavgavim gafira. Ezi ki an dagarir asuabar ateramin gavgaviba puvati. Gumazir kam Godin Duam ko avimin ia ruam.

¹² A witba misevir savol an agharimin iti, eghti a uan witba misiva dar daghebar arighiva, witba misevir dipenimin witin miseviba aviva, egh dar miseviba avir munger puvatizimin da akuntima, da isiam.”

*Jon Iesus rue
(Mak 1:9-11 ko Luk 3:21-22)*

¹³ Ezi dughiar kam Iesus Galilin Distrigh ategha Jon a ruasa, Jordanin dipamin zui.

¹⁴ Ezi Jon an anogorogha ghaze, “Ni manmagh sua, uabi ruasa na bagha izi? Ni na ruti, kamaghin deragham!”

¹⁵ Ezi Iesus an migirigiam ikaragha a migia ghaze, “Marki. Ni datirighin ki ni migei moghin ni damu. Ga arazir kamin, God ifongezir araziba dar gin tighti, da otivam.” Ezi Jon an migirigiamin min ghu.

3:1: Mk 1:4, 1:15, Lu 3:2-3, Jo 1:28 **3:2:** Mt 4:17, Mk 1:15 * **3:2:** (3:2) Ziar kamning, “Kingdom Bilong God” o “Kingdom Bilong Heven,” aning God Bizibagh Ativamin Dughiam migei. Ezi kagh Matyu osirizi Akar Aghuimin aven e ghaze, “God Bizibagh Ativamin Dughiam.” **3:3:** Ais 40:3, Mk 1:3, Lu 1:76, Jo 1:23 **3:4:** 1 Sml 14:25-26, Sek 13:4, Mk 1:6 † **3:4:** (3:4) Jon apir dagheba ko an azuir korotiaba an akakagha ghaze, a Godin akam inigha izezir gumazim Elaijan min iti. Akar 2 King 1:8in itimin gan. **3:7:** Mt 12:34, 23:33, Lu 3:7, Ro 5:9, 1 Te 1:10 **3:9:** Jo 8:33, Ap 13:26, Ro 2:28-29, 4:1, 4:11-12, 4:16 **3:10:** Mt 7:19, Lu 13:6-9, Jo 15:6 **3:11:** Ais 4:4, Mal 3:2, Jo 1:26-27, 1:33, Ap 1:5, 2:3-4, 1 Ko 12:13 **3:12:** Mal 3:3, 4:1, Mt 13:30

¹⁶ Ezi Iesus ruegha givagha zuamira dipam ategha azenimin ize. Ezi overiam kuiaghrizi a garima, Godin Duam bunbamın min mighegha izaghira a gisin apera.

¹⁷ Ezi tiarir mam Godin Nguibamin ikia dia ghaze, “Kar nan Otarim, ki bar a gifonge. Ki a bagha bar akonge.”

4

Satan Iesus gifarasa a gakaghori (Mak 1:12-13 ko Luk 4:1-13)

¹ Dughiar kamın Godin Duam Iesus inigha ghua Satan a gifarasa danganir gumaziba itir puvatizimin ghu.

² Ezi Iesus 40 plan arueba ko dimagaribar daghetam inizir puvati. Ezi mitiriam an azi.

³ Ezi gumazir ifavaribagh amim Satan iza a batogha kamaghın a migei, “Ni guizbangira Godin Otarim, ni dagiar kaba akar gavgavim dav kemeghti da bretin rubuzibar min otogh.”

⁴ Ezi Iesus Satan ikaragha ghaze, “Godin Akinafarim kamaghın migei, ‘Gumazamiziba daghebara damıva dar gavgavimın ikian kogham. Puvati. Me God migeir migirigiaba bar dar gin mangıva me ikirimirir aghuim iniam.’”

⁵ Ezi Satan Iesus inigha Jerusalemın ghua a isa Godin Dipenimın pin mar anefa.

⁶ Egha Satan a migei, “Ni oragh, Godin Akinafarim kamagh migei, ‘A ni bagh uan enselba akar gavgavim me mikimtima me deraghvira nin ganam. Egh me uan dafaribar ni fueghti, ni uan dagarim dagiatamin aneseghan kogham.’ Kamaghın ni guizbangira Godin Otarim, ni kagh uabi ekunigh.”

⁷ Ezi Iesus an kam ikaragha ghaze, “Godin Akinafarim ua kamaghın migia ghaze, ‘Ni uan Ekiam God a gifariva, a gakaghonti, a nin nighnizimin gin mangan marki.’”

⁸ Ezi Satan ua Iesus inigha ghua mighsiar bar pin itir mamın ghua nguazir kamın kantriba bar, ko dar bizir aghuiba an akakagha ghaze,

⁹ “Ni tevemning apirigh nan ziam feghtima, bizir kaba ki bar da ni danıngam.”

¹⁰ Ezi Iesus a migia ghaze, “Satan ni na gitagh! Godin Akinafarim kamagh migei, ‘Ni uan Ekiam God, ni an apengara iki an ziamra fam.’”

¹¹ Ezi Satan Iesus ataghizi enselba iza an akura.

Iesus Galilin Distrighın ingari (Mak 1:14-15 ko Luk 4:14-15)

¹² Ezi Iesus orazi, me Jon Gumaziba Ruer Gumazim a isa kalabus gati, ezi a uamategha Galilin Distrighın ghu.

¹³ Egha a Nasaretin nguibam ategha ghua Kaperneamin nguibamin iti. Nguibar kam dipar ekiam Galilin dadarimin Sebulun ko Naptalin nguazir asizimin iti.*

¹⁴ Arazir kabanagh otiva fomira Godin akam inigha izir gumazim Aisaia mikemezi moghin otifi. A ghaze,

3:16: Ais 11:2, Mk 1:10, Lu 3:22, Jo 1:32-33 **3:17:** Stt 22:2, Sng 2:7, Ais 42:1, Mt 12:18, 17:5, Mk 1:11, Lu 9:35, Jo 12:28, 2 Pi 1:17 **4:1:** Mk 1:12-13, Lu 4:1-13, Hi 2:18, 4:15 **4:2:** Kis 34:28, 1 Kin 19:8
4:3: Jo 6:30-31 **4:4:** Lo 8:3 **4:6:** Sng 91:11-12, Jo 7:3-4 **4:7:** Lo 6:16 **4:9:** Jo 6:14-15 **4:10:** Lo 6:13, 10:20, Jos 24:14 **4:11:** Hi 1:6, 1:14 **4:12:** Mt 14:3, Mk 1:14, 6:17, Lu 3:19-20, Jo 4:43 **4:13:** Jo 2:12
* **4:13:** (4:13) Israelin inazir pumuning Sebulun Ko Naptali fomira Galilin dipar dadarimin ike. Egha Iesusin dughiamın aning Galilin Distrighın aveni iti.

15 “Ja gumazamizir Sebulunin nguazim ko Naptalin nguazimin itiba, nguazir kam a tuavir ongarimin zuim boroghira itir danganim ko Jordanin dipar dadarir vongin itir danganim, a Galilin Distrihgin nguazim. Danganir kam Kantrin Igharazibar Gumazir aviriba uaghan an aven iti.

16 Kar, gumazamizir arazir kurabar mitatemin aven itiba, me angazan-garir ekiamin gani. Egha gumazamizir ovengamin mitatemin aven ikeziba, angazangarim me gisira.”

Iesus akar aghuim akuri

(Sapta 4:17-9:34)

Iesus suren gumazir 4 plan diazi, me an gin zui

(Mak 1:16-20 ko Luk 5:1-11)

17 Dughiar kamin Iesus ingarim foregha akam akura gumaziba me migia ghaze, “God Bizibagh Ativamin Dughiam a roghira ize. Kamaghin amizi, ia navibagh iragh!”

18 Ezi Iesus Galilin dipar dadarimin ghua gari aveghbuar mamning iti. Saimon, me “Pita” a garisi. A uan dozim Endru ko, aning iver ekiaba dipamin da kuri. Aning osiriba isa da amadir gumazimning.

19 Ezi Iesus aning migia ghaze, “Gua nan gin izitima ki guan akakaghtima, gua osiriba isi moghin gumaziba iniam.”

20 Ezi aning an akam baraghavira, uan iveba ategha an gin zui.

21 Ezi Iesus mong sivagha ghua aveghbuar mamningin api. Jems, a Sebedin otarim, a uan dozim Jon ko iti. Aning uan afeziam Sebedi ko me botin mamnin iti. Men iveba dighoraghrezi, me dar toribar kiri. Ezima Iesus aning diazima,

22 aning maghira uan afeziam ko bot ategha Iesusin gin zui.

Iesus akam akura arimariabar kiri

(Luk 6:17-19)

23 Ezi Iesus Galilin Distrih bar a garua me God ko migeir dipenibar aven men sure gami. Egha a God Bizibagh Ativamin Dughiamin akar aghuim akura, men arimariaba akirava men mikarzarbar itir bizir osimtiziba a uaghan da gefi.

24 Ezi an biarim Sirian Provins bar an ghu. Ezima gumazamizir arimariaba itiba, me bar me isa a bagha izi. Gumazir aria mizazir kuraba baraziba, ko duar kuraba apazaziba, ko gumazir arimariar inirizibagh amiba, ko gumazir agharapaniba ariaghreziba, me bar me inigha a bagha izi. Ezi Iesus men arimariaba bar da gifa.†

25 Ezi gumazamizir bizir dafam, me a koma arui. Galilin itir darasi ko Distrih Dekapolisin itir darazi ko Jerusalem ko Judian Distrih, ko Jordanin vongin itir danganimin itiba me an gin arui.

5

Iesus mighsiamin akam akuri

1 Iesus gari avirir ekiam an gin izima a mighsiar mamnin anabogha, egha apera. Ezi an suren gumaziba a bagha izi.*

4:16: Ais 42:7, Lu 2:32 4:17: Mt 3:2, 10:7, Mk 1:14-15 4:19: Mt 13:47, Lu 5:1-11 4:20: Mt 19:27, Mk 10:28, Lu 18:28 4:23: Mt 9:35, Mk 1:39, Lu 4:15, 4:44, Ap 10:38 4:24: Mk 6:55 † 4:24: (4:24) Judan Nguibam Romin gavmanin apengan itir dughiamin, kantri Israel a Romin Provinsin ekiam Sirian aven iti. 4:25: Mk 3:7-8 * 5:1: (5:1) Judabar arazim, men tisaba apiava akam akuri. (Matyu 13:2 ko 24:3 koma Luk 4:20in gan.)

*Iesus gumamazibar sure gami
(Luk 6:20-23)*

² Ezi Iesus kamaghin uan suren gumazibar sure gamua ghaze,†

³ “Ia Godin damazimin ia fo ia an bizibagh asa, ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangam. Kamaghin ian naviba deragh.

⁴ Ia datirighin azia itir gumaziba, ia bar akuegham. Kamaghin ian naviba deragh.

⁵ Ia gumazir uan gavgaviba ko ziaba fer puvatiziba, God nguazim bar ia daningam. Kamaghin ian naviba deragh.

⁶ Ia gumazir arazir aghuiba baghavira ikia egha mati gumazim mitiriam an azi, egha mati gumazim kuarim an piri, God ian mitiriam a givagham. Kamaghin ian naviba deragh.

⁷ Ia gumazir apanguvim igharazibar itiba, God ian apanguvam. Kamaghin ian naviba deragh.

⁸ Ia gumamazir navir averiar zueziba, ia Godin ganam. Kamaghin ian naviba deragh.

⁹ Ia gumamazir adariba ko midoroziba ageviba, me ‘Godin Boriba’ ia darigham. Kamaghin ian naviba deragh.

¹⁰ Ia gumamazir arazir aghuibagh amiba, ezi me arazir kam bagha osimtiziba ko mizaziba ia ganidi, God Bizibagh Ativamin Dughiam, a iananam. Kamaghin ian naviba deragh.

¹¹ Me ian gari ia na ko iti, ezi bizir kam bangin me paza arazir osimtiziba ko mizaziba ia ganidi, egha migirigiar ifavarir aviriba ia gasi, kamaghin ian naviba deragh.

¹² Ivezir bar ekiam ia mizua Godin Nguibamin iti. Godin akam inigha izir gumazir ian faragha ghueziba, me uaghan kamaghira osimtiziba ko mizaziba me ganingi. Kamaghin ia naviba deragh bar akongegh.”

*Ia amangsizim ko angazangarimin min iti
(Mak 9:50 ko Luk 14:34-35)*

¹³ Ezi Iesus ua me migia ghaze, “Ia gumamaziba bar me bagha, amangsizimin min iti. Ia uan isingtizim ateghtima e manmaghin a damuti a ua singigham? Amangsizir kamaghin otiviba ingangariba puvati. Me a isi nguazimin anekunigh a dikabinam.

¹⁴ Ia mati nguazir kamin angazangarim. Ia kamagh nighnigh! Nguibar ekiar mam mighsiamin iki modoghan kogham.

¹⁵ Egha gumazitam lam tam a gaborogha a isa minetamin aven anetizir puvati. An a isi dakozim dafaghtima, an angazangarim gumazir dipenimin itiba bar me gisiragham.

† **5:2:** (5:2) Matyu 4:23-25 koma 9:35 ghaze, Iesus ingangarim pumuning gami. A faragha gumamazibar sure gamigha gin men arimariaba batosi. Kamaghin e Matyu sapta 5in ikegha ghua sapta 7in tu Iesus, God Bizibagh Ativamin akabar men sure gami. Egha gin Matyu sapta 8 ko 9 e gari, Iesus men arimariaba batosi. Matyun Osirizir Akar Aghuimin aven Iesus migirigiar bar ruarir 5 pla akuni, sapta 5-7in itir migirigiar ruarim a 5 plan kabar faragha otifi, ezi 4 pla ikiavira iti. Akar sapta 5-7in itiba a mighsiar mamin ikia da akuni. **5:3:** Sng 51:17, Ais 57:15, Lu 6:20 **5:4:** Ais 61:2, Lu 6:121, MAA 7:17 **5:5:** Sng 37:11, Ais 29:19 **5:6:** Ais 55:1-2, 65:13 **5:7:** Mt 6:14, Mk 11:25, Hi 6:10, Je 2:13 **5:8:** Sng 15:2, 24:3-4, 51:10, 73:1, 1 Ko 13:12, Hi 12:14, 1 Jo 3:2-3 **5:9:** Mt 5:45, Lu 6:35, Ro 14:19 **5:10:** 2 Ko 4:17, 2 Ti 2:12, Hi 12:4, 1 Pi 3:14 **5:11:** Lu 6:22, Je 1:2, 1 Pi 4:14 **5:12:** 2 Sto 36:16, Lu 6:23, Ap 5:41, 7:52, 1 Te 2:15, Hi 11:32-38, Je 5:10, 1 Pi 4:13 **5:13:** Mt 9:50, Lu 14:34-35 **5:14:** Snd 4:18, Jo 8:12, 9:5, Fl 2:15 **5:15:** Mk 4:21, Lu 8:16, 11:33

16 Nin angazangarim kamaghira isightima, gumaziba bar an ganam. Egh me ian arazir aghuir kabar ganiva ian Afeziar uan Nguibamin itim, me an ziam fam.”

Moses Osirizir Arazibar akaba

17 Egha Iesus ua migia ghaze, “Ia kamaghin nighnighan marki, egh suam, ki Moses Osirizir Araziba ko Godin akam inigha izir gumazibar akaba batoghasa ize. Puvati. Ki izi dar amuti dar dagheba guizin otivam.

18 Ki bar guizbangira ia migei, Moses Osirizir Arazibar akar muziaritam givaghan kogham, mangi nguazim ko overiam givaghamin dughiam otogham. Dar osirizir otevir muziariba ko ababanir me osiriziba, da kamaghira iki mangi bizir otivamiba bar otivigham.

19 Kamaghin amizi, gumazir manam Moses Osirizir Arazitamın kuragh egh suam, a pura bizim, egh kamaghira igharaz darazi men sure damuva, gumazir kamaghin amim, God Bizibagh Ativamin Dughiamın an ziam bar gin ikiam. Eghtima gumazir manam Moses Osirizir Arazibar gin mangiva egh kamaghira ua igharaz darazir men sure damuti me an min arazir kabar gin mangiti, gumazir kamaghin amizim, God Bizibagh Ativamin Dughiam, a ziar bar ekiam iniam.

20 Kamaghin ki ia migei, ia Godin ifongiamın gin tighan koghiva ian arazir aghuiba Judan arazibagh fozir gumaziba ko Farisibar arazir aghuiba dagh afiraghan kogham, eghti ia God Bizibagh Ativamin Dughiamın aven mangan kogham.”

*Iesus akabar kirir arazim migei
(Luk 12:57-59)*

21 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Ia migirigiar ian ovaviba iniziba, ia da baregha gifa egha dagh fo, ia tav misueghtima an aremeghan marki. Ian tav gumazitam misueghtima an aremegham, a kotiamın otivam.

22 Ezi ki kamaghin ia migei, gumazir manam uan aveghbuamin atari, a kotiamın mangam. Egh gumazitam migirigiar kurabar uan aveghbuam mikim suam, a Kotiar Ekiamın otivam. Egh gumazitam gumazir mamın atar suam, a gumazir onganım, a helin avir ekiamın mangam.

23 “Egh ni ofa damusi ofa gamir danganimın mangi, egh ni nighnigham, ni uan aveghbuam ko migirigiar osimtizim iti,

24 egh ni uan ofaba ofa gamir danganimın dar atigh. Eghiva uamategh mangi aveghbuam ko migirigiabar kirigh. Gua dar kirigh, egh ni datirighin mangi uan ofa isi God daning.

25 “Egh nin apanim ni inigh kotiamın mangiti, ni a ko osimtizir kam akirsi tuavimın a mikim mangi. Puvatightima, a ni inigh jasın damazimın mangam. Eghti jas ni inigh polisın agharım datightima, polis ni inigh kalabuziam datigham.

26 Ezi ki guizbangira ni migei, ni azenim giran kogham, iki mangi ni ivezim bar anakirighamin dughiamın gin, azenim giram.”

Iesus poroghamiba uari bakeir arazibav gei

27 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Ia oraki, me fomira ghaze, ia poroghamiba uari bakeir arazim, damuan marki.

²⁸ Ezi ki kamaghin ia migei, ni gumazitam ni amizir mamın gara paza a ginighnisi, ni poroghamiba uari bakeir arazim uan navir averiamın aven, a ko a gamigha gifa.

²⁹ “Eghti nin damazir guvimın itim ni gami, ni arazir kuram damighti, anesigh a makunigh. Kamaghin dera, nin mikarzitam dutughti, ni arazir kuratam damighan kogham. Puvatightima, me nin mikarzim bar a isiva helin anekunigham.

³⁰ Eghti nin dafarir guvim ni damuti ni arazir kuratam damighti, ni anetugh a makunigh. Kamaghin dera, nin mikarzitam dutugh deragham, egh ni arazir kuratam damuan kogham. Puvatightima, me nin mikarzim bar a isi helin anekunigham.”

*Jesus ghaze, gumaziba uan amuiba ataghraghan kogham
(Matyu 19:9 ko Mak 10:11-12 ko Luk 16:18)*

³¹ Egha Iesus ua migia ghaze, “Me fomira kamaghin migei, ‘Gumazir manam uan amuim ataghraghsi, an a bagh akınafarim osirigh egh anetegham.’

³² Ezi ki kamaghin ia migei, Gumazir manam uan amuimın garima, a gumazir igharazitam ko akuiz puvatizi a pura anetaki, gumazir kam uan amuim gamima a poroghamiba uari bakeir arazim gami. Eghti amizir kam gumazir igharazitamın ikiam, a poroghamiba uari bakeir arazim gami. Eghti gumazitam amizir pam ataghizimın ikiva, egh gumazir kam uaghan poroghamiba uari bakeir arazim gami.”

Jesus ghaze, ia bizibav kim egh guizbangira darigh Godin Nguibamin akakaghan marki

³³ Egha Iesus ua kamaghin migei, “Migirigiar mam ian ovaviba a inizi ia a baraki, a kara. ‘Ia ifariva Godin Nguibamin akakagh mikiman marki. Egh ia Ekiamin damazimın migeir akamin mirara mangi, arazir kam deragh a damu.’

³⁴ Ezi ki ia migei, uan migirigiaba gavgavim dar aningsi, bizir katamin akakagh mikiman marki. Bar markiam. Ia Godin Nguibam akakagh egh mikim suam, ‘Bar guizbangira,’ ia kamaghin damuan marki. Bar markiam. Kar Godin Atrivir Dabirabim.

³⁵ Ia uan migirigiaba gavgavim dar aningsi, nguazir kam diponan marki. God nguazimın uan suemning arisi. Egh ia uan migirigiaba gavgavim dar aningsi, Jerusalem diponan marki. Jerusalem Atrivir Ekiamin nguibar ekiam.

³⁶ Egh ia uan migirigiaba gavgavim dar aningsi uan dapanibar akakaghan marki. Ia fo, ian tav uan dapanir arizitam damuti a pigham, o ghurhurighan kogham.

³⁷ Ia pura kamaghin mikim, ‘Guizbangira’ o ‘Puvati.’ A kamaghin dera. Ezi migirigiar igharazir isafuraziba, da Satanın otivaghilir migirigiaba.”

*Jesus ghaze, arazir kuraba ikarvaghan marki
(Luk 6:29-30)*

³⁸ Egha Iesus ua kamaghin migei, “Ia oraki, me fomira ghaze, ‘Tav igharaz tavın damazim a gasighasighti, eghti me uaghan an damazim

gasighasigham. Eghti tav tavin ataritam asighti, me uaghan an ataritam asigham.'

³⁹ Ezi ki kamaghin ia migei, gumazim arazir kuratam ia damightima, ia a ikarvaghan marki. Egh gumazitam ian koviatham apezeghti, ia koviar vuem sara a daningigh.

⁴⁰ Eghti tav ian korotiar azenan azuim bagh ia isi kotiam datighti, ia uaghan uan aven azuir korotiam sara a daningigh.

⁴¹ Eghti tav uan biziba iniassa ni bagha gavgava ghaze, ni an biziba atera an aku tuavir asizitam in mangam, eghti ni an aku tuavir asizir ruarir pumuningin ang.

⁴² Eghti tav biziba bagh ian azangsighti, ia a daningi. Eghti gumazitam pura ia da biziba iniassa ian azai, ia akirim ragh a gasan marki."

Jesus ghaze, ia uan apanibagh ifongegh

(Luk 6:27-28 ko 6:32-36)

⁴³ Egha Iesus migia ghua ghaze, "Ia oraki, me fomira kamaghin migei, 'Ia uan namakabagh ifongegh, egh pazi uan apanibar amu.'"

⁴⁴ Ezi ki kamagh ia migei, ia uan apanibagh ifongegh, egh me bagh Godin azang, eghti God gumazir osimtiziba ko mizaziba ia ganidibar, men apangkuvigham.

⁴⁵ Arazir kam kamaghin ian akagham, ia guizbangira uan Afeziar uan Nguibamin itim, ia an boribara. Guizbangira, an aruem gamima, a gumazir kuraba ko aghuiba bar me gisisi. Egha an amozim gamima, a gumazir aghuiba ko gumazir arazir kurabagh amiba sara me gizi.

⁴⁶ Eghti ia gumazir ia ifongezibagh ifueghiva ia ivezir manatam iniam? Puvati. Gumazir dagiaba isiba uaghan arazir kabagh ami.

⁴⁷ Egh ia dughiam isi uan adarazira aning, egh ian arazir manam igharaz darazir arazim gafiragham? Gumazir God gifozir puvatiziba ti uaghan ia amir arazibagh ami!

⁴⁸ Kamaghin amizi, ia uan Afeziar uan Nguibamin itim, an arazir aghuibara dagh ami moghin, ia uaghan arazir aghuibar amu."

6

Jesus igharazibar akurvazir arazim migei

¹ Egha Iesus ua kamaghin migei, "Ia deraghvira gan. Ia gumazamiziba gansi osamiva, arazir aghuibar amuan marki. Ia kamagh damu, uan Afeziar uan Nguibamin itim da ivezitam inighan kogham.

² "Egh ia bizitam isi gumazir asaghasazitam daningsiva, tav amadaghtima a mangi ian arazir aghuir kam an gun mikaman marki, egh mati gumazir maba me God ko migeir dipeniba ko tuavibar tuiva odava ami moghin. Ia men min damuan marki. Kamagh amir darazi, me gumazamizibar damazibar uan araziba akakaghtima, me men ziaba fasa. Ki guizbangira ia migei, me uan ivezim inigha gifa.

³ Ia asaghasazitam in akurvaghsi, ian agharir guvim arazir kam damuti, agharir ikiriam arazir kam gifoghan kogham.

5:39: Wkp 19:18, Ais 50:6, Lu 6:29, Jo 18:22-23, Ro 12:17-19, 1 Ko 6:7, 1 Pi 3:9 **5:40:** 1 Ko 6:7 **5:42:** Lo 15:8-10, Lu 6:30, 6:35 **5:43:** Lo 23:6, Sng 41:10 † **5:43:** (5:43) Migirigiar uan akar gumazibara ifongeghamim Wok Pris 19:18 in iti. Ezi akar uan apanibagh ifongeghan koghamim itir danganim e a gifozir puvati. Pura Lo 7:2, ko 20:16; koma Song 139:21-22 in gan. **5:44:** Kis 23:4-5, Lu 23:34, Ap 7:60, Ro 12:14, 12:20, 1 Ko 4:12-13, 1 Pi 2:23 **5:45:** Jop 25:3, Ef 5:1 **5:48:** Wkp 11:44, 19:2, Lo 18:13, Lu 6:36, Kl 1:28, 1 Pi 1:15-16 **6:1:** Mt 6:5, 6:16, 23:5 **6:3:** Mt 25:37-40

⁴ Eghti ian akurvazir arazir kam averara ikiti, ian Afeziar bizir mogomebar garim, ian arazir aghuim ikaragham.”

*Jesus God ko migeir arazibagh eghari
(Luk 11:2-4)*

⁵ Egha Iesus ua kamaghin migei, “Ia God ko mikimsi, gumazir ifavariba ami moghin damuan marki. Me God ko migeir dipeniba ko tuavir ekiabar akabar tuiva, God ko mikimasa bar akonge. Me odava, egha ghaze, gumazamizir aviriba nan ganigh nan ziam fam. Ki guizbangira ia migei, me uan ivezim inigha gifa.

⁶ Egh ia God ko mikimsi, uan dipenir averiamin mangi tiam asaragh, egh modogh ia uan Afeziam ko mikim. Kamaghin, ian Afeziar bizir mogomebar garim, a ian ivezim ia daningam.

⁷ “Ia God ko mikimsi va migirigiar kinir aviribar amuva, God gifozir puvatizir darazi ami moghin damuan marki. Me ghaze, me migirigiar aviribar amuam, eghti kamaghin God me baragham.

⁸ Ia me ami moghin damuan marki. Guizbangira, bizir ia puvatiziba, dughiar ia tighar uan Afeziam da bagh an azangsighamim, ana dagh fogha gifa.

⁹ “Kamaghin amizi, ia kamaghin God ko mikim:

‘En Afeziar uan Nguibamin itim,
nin ziam bar zue,
ezi arazir kuraba an saghon iti.

¹⁰ Eghti Dughiar Ni Bizibagh Ativamim, a izi.

Eghti nin Nguibamin itir darasi nin ifongiamin gin zui moghin,
e uaghan nguazir kamin nin ifongiamin gin mangam.

¹¹ Eghti ni e datirighin damamin dagheba da isi e daning.

¹² Eghti me e gamir arazir kuraba e da gin amadi moghin,
ni en arazir kuraba gin amang.

¹³ Egh e ateghti, e osimtizar aven ikiti bizitam en navim biraghtima,
e arazir kuratam damuan kogham.

Ni arazir kurabar gavgavim da e inigh.’*

¹⁴ “Guizbangira, ia gumazamiziba ia gamir arazir kuraba gin amangti, ian Afeziar uan Nguibamin itim, ian arazir kuraba gin amangam.

¹⁵ Ia men arazir kuraba gin amangan koghtima, ian Afeziam uaghan ian arazir kuraba gin amangan kogham.”

Jesus dagheba ataghrazir arazibav gei

¹⁶ Egha Iesus ua migia ghua ghaze, “Ia dagheba ataghrazir dughiamin ia gumazir ifavaribar min uan guabagh ekuan marki. Gumazir ifavariba dagheba ataghrazir dughiamin, gumaziba men ganasa, me uan guaba ruer

6:4: Mt 6:6, 6:18 **6:5:** Mt 23:5, Mk 11:25, Lu 18:10-14 **6:6:** 2 Kin 4:33, Mt 6:4, 6:18 **6:7:** 1 Kin 18:26-29, Ais 1:15 **6:8:** Mt 6:32 **6:9:** Lu 11:2-4 **6:10:** Sng 103:19-21, Mt 7:21, 26:39, 26:42, Lu 11:2, 22:42, Ap 21:14 **6:12:** Mt 6:14-15, 18:21-35 **6:13:** 1 Sto 29:11-13, Mt 26:41, Lu 22:40, 22:46, Jo 17:15, 1 Ko 10:13, 2 Te 3:3, 2 Ti 4:18, Je 1:13, 2 Pi 2:9 * **6:13:** (6:13) Fofozir gumazir maba migirigiar kam “arazir kuraba,” a ghaze “Gumazir arazir kurabagh amim,” a Satanra. Fofozir gumazir maba ghaze, migirigiar otevir mam uaghan vezin kamin ikiam. Migirigiar kam kamakin: “Atrivir arazim koma, gavgavim koma, ziar ekiam bar ni nanabara, egh zurazurara ikiam.” **6:14:** Ef 4:32, Kl 3:13
6:15: Mt 18:35, Je 2:13 **6:16:** Ais 58:5-9

puvatigħa pughpurighav arui. Me odava arazir kabagh ami. Ki guizbangira ia miġei, me uan ivezim inigħa ġifa.

¹⁷ Eġhti ia dagheba ataghrazir dughiamin, ia borem uari aghiva uan guaba ru,

¹⁸ eġhti gumaziba ia dagheba ataghrazir arazir kam ġifogħan kogħam. Eġhti ian Afeziar danganir mogomemin itim, anarira ian ganigh fogħam. Eġh ġin ian Afeziar bizir mogomebar garim, a ian ivezim ia daningam.”

Iesus biziba akumakuir arazibav ġei

(Luk 12:33-34)

¹⁹ Eġħa Iesus miġia ġħua ġħaze, “Ia nguazimin ikia uari baġħ bizir aġħuiba akumakum dar pozibav kinam marki. Nguazir kamın, barereba ko omebaba dar amiti, da maziva akughregham. Eġhti okimakiar gumaziba biriba akar da okimam.

²⁰ Ia Godin Nguibamin uari baġħ bizir aġħuiba pozibav kin. Godin Nguibamin barereba ko omebaba bizibar aman kogħtima, da mazigh, akughran kogħam. Eġhti okimakiar gumazitam biritam akarighiva da okemegħan kogħam.

²¹ Danganir manam nin bizir aġħuiba iti, danganir kam nin navir averiamin aven itir ifongiam, a uaghan ikiam.”

Damazim a namnamın angazangarim

(Luk 11:34-36)

²² Eġħa Iesus miġia ġħua ġħaze, “Damaziba, da lamin min namnamın angazangarimın min iti. Damazim deragħam, angazangarim bar nin namnam ġizivagħti, ni arazir aġħuibar amuam.

²³ Eġhti nin damaziba ikuvigham, nin namnam bar mitarmegħtima, ni arazir kurabar amuam. Eġhti nin angazangarim mitarmegħam, mitarmer kam bar pirigham.”

Ingangarir gumazitam, gumazir ekiar pumuning baġħ ingaran kogħam

(Luk 16:13)

²⁴ Eġħa Iesus miġia ġħua ġħaze, “Ingangarir gumazitam, ingangarir gumazir ekiar pumuning baġħ ingaran kogħam. A tavin aġħuagh, tav ġifuegham. O, a tav baġħivira iki, tav akirim a gasaragħam. Ia God ko dagiaba baġħ uaghara ingaran kogħam.”

Ia pamten biziba baġħ dighorim isiva dagħ niġħniġħan marki

(Luk 12:22-31)

²⁵ Eġħa Iesus miġia ġħua ġħaze, “Kamagħin amizi, ki ia miġei, ia pamten uan ikirimirim ġinighniġħiva, kamagħin azangan marki, e dagħer manatamra damam, o e dipar manatamra damam? Eġħ ia pamten uan nivafizibagħ niġħniġħ mikiman marki, inir manatam uan nivafizim avam? Gumazimın ikirimirim ti daghebagh afira, ezi gumazimın namnam ti inibagh afira.

²⁶ Ia kuarazibar gari, da dagheba oparir puvati, eġħa da dar pozibagh aġħua da isa dagħer dipenibar amadir puvati. Ian Afeziar uan Nguibamin itim, dagheba me ganidi. Ezi ian dabirabim ti kuarazibar dabirabim gafirazir puvati?

²⁷ Egh ian tav deraghvira ikisi nighnigh kamaghin a ti uan ikirimirim damuti a tong ruaragham? Bar puvati.

²⁸ “Ia tizim sua, pamten korotiabagh nighnisi? Ia akimarir aghuaribagh nighnigh. Da manmaghin otifi? Me ingangarir ekiatam gamir puvati. Egha me korotiatam isamizir puvati.

²⁹ Ezi ki ia migei, fomira Atrivim Solomon bizir bar aviriba ikiava an azuir adiariba bar dera, egha an korotiatam akimarir kabar min otozir puvati.

³⁰ E fo, graziba pura biziba, da iti, gurumin gumazitam dar akoreghiva da isiva avitam mikinigham. Grazir kinir kabanagh God adiariba me gazui. Ia bizir kam gifogh, God uagham adiariba ia daningam. Ia gumazamizir nighnizir gavavir muziarim itiba!

³¹ Kamaghin, ia pamten nighnigh mikiman marki, ‘E dagher manatam ramegham? O, dipar manatam ramam? O, e inir manatam ikegham?’

³² Gumazir God gifozir puvatiziba pamten bizir kabagh nighnisi. Ezi ian Afeziaz uan Nguibamin itim fo, ia bizir puvatizir kaba, ia da iniam.

³³ Ezi bizir ia bar faragh damuamimra kara: Ia God Bizibagh Ativamin Dughiam baghvira nighnigh, egh God ifongezir arazir aghuibar amuti, a bizir kaba ko maba sara bar ia daningam.

³⁴ Kamaghin amizi, ia pamten gurumizaragham bagh dighorim isiva nighnighan marki. Gurum izamin dughiam, a mar uan bizibara nighnigh. Dughiar manamin otivir osimtiziba, da anarira iki. Aruer manamin otivamin biziba, mar an biziba.”

7

Ia munen araziba tuisighan marki, egh suam, men araziba ikufi

(Luk 6:37-38 ko 6:41-42)

¹ Egha Iesus ua kamaghin migei, “God ia tuisigh ian kuragham koghsi, kamaghin ia munen araziba tuisighan marki suam, men araziba ikufi.

² Ia me tuisigha men ikurvagha ami moghira, God kamaghira ia tuisigham. Egh ia men gara me ginighnizi moghira, God ia ginighnigham.

³ Tizim bagha, minezir bar muziarim nin aveghbuamin damazimin itima, ni ti an gara egha temer ararir ekiar nin damazimin itimin garir puvati?

⁴ Ter ararir ekiam nin damazimin ikiti, ni manmaghin uan aveghbuam mikim suam, ‘Aveghbuam, ki nin damazimin itir minezim asigham?’

⁵ Ni bar ifari! Ni faraghvira ter ararir nin damazimin itim asigh, egh deragh ganiva minezir nin aveghbuamin damazimin itim asigh.

⁶ “Ia God baghavira itir biziba inigh, afixabar aningan marki. Guizbangira, da ua raghrigh ia givingham. Egh ia uan manmaniar ikarizir aghuiba isi dabav kinan marki. Da pura da dikabinigham.”

God bizir aghuiba isiva, gumazir a ko migeibar aningam

(Luk 11:9-13)

⁷ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, “Ia God ko mikim, egh biziba bagh an azang, eghti a da isi ia daningam. Egh ia biziba bagh ruiva, ia da bativam. Egh ia tiam gafughafughti, God ia bagh tiam kuigham.

⁸ Gumazir Godin azaiba, me biziba isi. Ezi gumazir biziba bagha ruim, a biziba batifi. Ezi gumazir itiam gafughafuzim, God a bagh akuigham.

⁹ Eghti ia afeziaba, ian boritam bretba bagh ian azangtima, ia ti dagiatam a daningam? Puvati.

¹⁰ Eghti boritam osiriba bagh uan afeziamin azangti, a ti kuruzitam a daningam? Bar puvati.

¹¹ “Ia afeziar arazir kurabagh amiba, ia zurara bizir bar aghuiba uan boribagh anidi. Egh ia kamagh deraghvira fogh, guizbangira ian Afeziar uan Nguibamin itim bar akueghvira bizir aghuiba isi gumazir a ko migeibar aningam.

¹² “Kamaghin, ia arazir aghuir igharaz darazi me ia damuasa ia ifongeziba, ia arazir kabara me damu. Migirigiar kaba, Moses Osirizir Araziba ko Godin akam inigha izir gumazibar osiziriba, dagh isin tu.”

Tiar akar asuvazim ko aroghezim

(Luk 13:24)

¹³ Egha Iesus migia ghua ghaze, “Ia tiar akar asuvazimin aven mangi. Tiar akar aroghezim nguibar ikuvtizimin zui. Ezi nguibar kamın zuir tuavim an aruegha bar ekefe. Ezi gumazamizir avirim an zui.

¹⁴ Ezi nguibar aghuimin zuir tiar akam bar asufa, egha tuavir an zuim bar piri. Ezi gumazamizir vaghvaziba tuavir kam batogha an zui. Kamaghin amizi, ia tiar akar asuvazimin aven mangi.”

Ia akar ifavarim akurir gumaziba bagh derivira gan

(Luk 6:43-44 ko 13:25-27)

¹⁵ Egha Iesus migia ghua ghaze, “Ia akar ifavarim akurir gumaziba bagh derivira gan. Me ia gifarsi migirigiar aghuibar amuam. Egha me guizbangira ia gasighasighasa izi. Me guizbangira afiar atiabar min ikia, egha me ifara en damazibar sipsipbar min sipsipbar ariziba aghui.

¹⁶ Ia men arazibar gan me gifogh, egh suam, me akar ifavarim akurir gumaziba. Gumaziba ter ataghataritamın wainın ovizitam kuarizir puvati. Egha me ti fighin ovizitam kuarasa ghua, dikonir ataghatarimin, da isi? Bar puvati.

¹⁷ Ezi kamaghira temer aghuiba ovizir aghuiba bati, ezi temer kuraba ovizir kuraba bati.

¹⁸ Eghti temer aghuitam ovizir kuratam bateghan kogham. Eghti temer kuratam ovizir aghuitam bateghan kogham.

¹⁹ Temer ovizir aghuiba batir puvatiziba, me da oka da isa avim mikiri.

²⁰ Kamaghin amizima, ia men arazibar gan fofogh suam, me akar ifavarim akurir gumaziba, o akar aghuim akurir gumaziba.

²¹ Ia kamaghin nighnighan marki, gumazamizir ‘Ekiam, Ekiam’ na gariziba, me bar moghira God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikiam. Puvati. Gumazir nan Afeziamin ifongiamin gin zuiba, merara God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikiam.

²² Godin Kotin Dughiamin, gumazamizir avirim kamaghin mikimam, ‘Ekiam, Ekiam, e nin ziamin Godin akam akuri.’ Egh mikim suam, ‘E nin ziamin duar kuraba batoke,’ egh mikim suam, ‘E nin ziamin mirakelin bar aviribagh ami.’

7:9: Lu 11:11 **7:11:** Lu 11:13, Je 1:17 **7:12:** Mt 22:39-40, Lu 6:31, Ro 13:8-10, Ga 5:14, 1 Ti 1:5
7:13: Lu 13:24, Jo 10:7-9 **7:14:** Ap 14:22 **7:15:** Ese 22:27, Mt 24:4, 24:24, Mk 13:22, Lu 6:26, Ap 20:29, 2 Pi 2:1, 1 Jo 4:1 **7:16:** Mt 7:20, 12:33, Lu 6:43-44, Ga 5:19-22, Je 3:12 **7:17:** Jer 11:19 **7:18:** Lu 6:43 **7:19:** Mt 3:10, Lu 3:9, Jo 15:2, 15:6 **7:20:** Mt 12:33 **7:21:** Hos 8:2, Mt 21:31, Lu 6:46, Ap 19:13, Ro 2:13, Je 1:22, 1:25 **7:22:** 1 Ko 13:2

²³ Eghti ki Dughiar kamın bighvıra me mikim suam, 'Ki tong ia gifozir puvati. Ia gumazir arazir kurabagh amiba, ia na gitagh!' "

*Dipenir ingangarir arazir pumuning
(Luk 6:47-49)*

²⁴ Egha Iesus migia ghua ghaze, "Gumazir nan akam baragha an gin zui, a mati gumazir mam fofozir aghuim ikia, egha uan dipenim ingara gavgavim a daningasa dagiam gisin an ingari.

²⁵ Ezi amozim izima, aperiarm otozima, aminir ekiam dikavigha dipenir kam givava a munamadi. Ezi dipenir kam dipiriaghrizir puvati. Dipenir kam me dagiam gisin an ingari. Kamaghın amizi, a irizir puvati.

²⁶ Ezi gumazir manam nan akam baregha an gin zuir puvati, a mati gumazir onganımın mın gigimin uan dipenim okore.

²⁷ Ezi amozim izima aperiarm otozima, aminir ekiam dipenir kam pamtem a givai. Bizir kaba dipenir kam gunabagha a munamadima, a iri. A guizbangira bar pazavıra iri."

²⁸ Iesus migirigiar kabav mikemegha givazima, gumazamizir avirir ekiam digavir kuram gami.

²⁹ Me fo, Iesus Judan arazibagh fozir gumaziba ami moghin migeir puvati. A gumazir ziar ekiam itir mamın mın men sure gami.

8

*Iesus lepa itir gumazim gamizi, a ua dera
(Mak 1:40-44 ko Luk 5:12-14)*

¹ Egha Iesus mighsiam ategha ghuaghirima avirir ekiam an gin zui.*

² Ezi gumazir lepa itir mam, Iesus bagha iza uan tevımning apirigha a migia ghaze, "Ekiam, ni fueghıva na damuti, ki Godin damazimın zuegh ua deragham."†

³ Ezi Iesus uan agharım isa gumazir kam gatigha ghaze, "Ki ifonge. Nın mikarzim zuegh, egh ua deragh." A kamaghın miğiavıra itima, gumazir kamın lepan arımarıam zuamıra anetaghizima gumazim ua dera.‡

⁴ Ezi Iesus a migia ghaze, "Ni oragh, ni batozir bizir kamın gun mikıman markı. Ni mangı uan mikarzim isi ofa gamir gumazimın akagh, egh Moses fomıra e mikemezi moghin, ni ua bagh Godin ofa damu. Eghti gumaziba fogh suam, nın arımarıam gıfa."

*Iesus midorozir gumazimın ingangarir gumazimın arımarıam a gıfa
(Luk 7:1-10)*

⁵ Egha Iesus ghua nguıbar ekiam Kaperneamın aven ghu. Ezi 100 plan midorozir gumazıbar garır gumazir ekiam iza, Iesus gaghora ghaze,

⁶ "Ekiam, nan ingangarir gumazim ariava muna dipenimın iti. An soroghafariba bar ariaghıre, ezi a mızazir kuram barası."

⁷ Ezi Iesus ghaze, "Ki mangı a damıghtı, a ua deragham."

7:23: Sng 6:8, Mt 10:33, 13:41-42, 25:12, 25:41, Lu 13:25-27, 2 Ti 2:19 **7:24:** Lu 6:47-48 **7:29:** Jo 7:46

* **8:1:** (8:1) Akar Matyu 5:2ın itimın gan. **8:2:** Mt 9:18, Mk 1:40-44, Lu 5:12-14, Ap 10:25 † **8:2:** (8:2) Moses osirizir akaba migia ghaze, gumazim o amizir lepan arımarıam itim, a Godin damazimın mize. An arımarıam gıvaghtıma a ua mangı uabi isıva, ofa gamir gumazıbar akagh, eghti me an gantıma an arımarıam gıvagham, eghti me a mikim suam, a Godin damazimın zuegha ua dera. Wok Pris 13 ko 14ın gan. ‡ **8:3:** (8:3) Judabar akar mam ghaze, gumazim arımarıam lepa ıktıma ni an suıragh, ni uaghan Godin damazimın mize. Ezi Iesus uan dafarım ısıava gumazir lepa itir kam gati, egha Godin damazimın mizezir puvati. A gumazimın arımarıam a gıfa, ezi gumazim ua dera. **8:4:** Wkp 14:1-32, Mt 9:30, Mk 5:43, 7:36, Lu 5:14, 17:14 **8:5:** Jo 4:47

⁸ Ezi midorozir gumazir ekiam Iesusin akam ikaragha a migia ghaze, "Ekiam, ki gumazir aghuir manam, ni nan dipenimin aven izam? Marki. Ni pura mikimtima, nan ingangarir gumazim deragham.

⁹ Ki uabi midorozir gumazir mabar apengan iti, egha uabi mabar garima, da nan apengan iti. Ezi ki me migei, 'Ia mangi,' eghti me mangam. O, ki me mikimam, 'Ia izi.' Eghti me izam. Egh ki uan ingangarir gumazir mam mikim suam, ni ingangarir kam damu, eghti an a damuam. Egha ki fo, ni mikimti, nan ingangarir gumazim ua deragh."

¹⁰ Ezi Iesus migirigiar kam baregha, digavir kuram gami. Egha ragha a ko izir gumazibav gia ghaze, "Ki bar guizbangira ia migei, ki Israelin aven kamaghin nighnizir gavgavim itir gumazitamin ganizir puvati.

¹¹ "Ki ia migei, gumazamizir avirim uan nguibabar aruem anadir danganim ko aruem ghuaghiri danganim ategh, izi Abraham ko Aisak ko Jekop dukuagh, God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven dakozimin daperagh damam.

¹² Egh God faragh uan Nguibamin ikiasa misevezir darazi, God me batuegh me isiva danganir mitatem me akunigham. Eghti me tuangiva arangiva atariba kuskugh danganir kam in ikiam."

¹³ Egha Iesus 100 plan midorozir gumazibar garir gumazir ekiam migia ghaze, "Ni mangi. Bizir ni nighnizir gavgavim itim, a ni bagh otogham." Dughiar kamra, gumazir kam in ingangarir gumazim ua dera.

Iesus Pitan ivozir amizim gamizi, a ua dera
(Mak 1:29-31 ko Luk 4:38-39)

¹⁴ Ezi Iesus ghua Pitan dipenimin aven ghua garima, Pitan asamimin nikarzim an feima, an aria dakozim girighav iti.

¹⁵ Ezi Iesus an dafarim suirazima, an arimariam maghiram anetaghizima, a dikavigha Iesus bagha isai.

Iesus gumazamizir avirim gamizi, me ghuumaghe
(Mak 1:32-34 ko Luk 4:40-41)

¹⁶ Ezi aruem gevima, me gumazamizir avirir duar kuraba apazaziba inigha, Iesus bagha izi. Ezi Iesus duar kurar kabav gia me batozima, me an akamin gumazamiziba atagharsi. Ezi Iesus arimariaba itir gumazamiziba bar men arimariaba agifa.

¹⁷ Godin akam inigha izezir gumazim Aisaia ghaze, "A uabi e bativir arimariaba ko mizaziba da batoghezi, da ghue." Iesus Aisaian akam damighti, an otivasa, arazir kabagh ami.

Iesus uabin gin mangamin arazibav gei
(Luk 9:57-60)

¹⁸ Egha Iesus garima, avirir ekiam anakufa. Ezi a uan suren gumazibav gia ghaze, "E dipam giregh vongin mangam."

¹⁹ Ezi Judan arazibagh fozir gumazir mam iza, kamaghin Iesus migei, "Tisa, ni danganir manamin mangam, ki uaghan ni ko mangam."

²⁰ Ezi Iesus a migia ghaze, "Afiar atiaba nguazir toribar itima, kuaraziba mikonibar iti, ezi Gumazibar Otarim danganir dakuumiba puvati."

²¹ Ezi gumazir mam, a uaghan Iesusin suren gumazim, a kamaghin Iesus migei, "Ekiam, ni faragh na amamangatightima, ki mangi uan afeziam mozim dafaka."

²² Ezi Iesus a miġia ghaze, “Marki. Ni nan ġin izi, gumazir ovengeziba uari uan gumazir kuabar afi.”

*Iesus miġeima, aminir ekiam ġifa
(Mak 4:36-41 ko Luk 8:22-25)*

²³ Ezi Iesus botin anabozi, an suren gumaziba an ġin zui.

²⁴ Me ghua ongarimin torimin aminir bar ekiam dikava ongarim gamima, a dipira kurim avasava ami. Ezi Iesus akuavira iti.

²⁵ Ezi an suren gumaziba agaghuragha a miġei, “Ekiam, ni en akuragh, e arimighiregham!”

²⁶ Ezi a kamaghin me miġei, “Ian nighnizir gavgavim bar sufi. Ia tizim bagha atiati?” Egha a dikavigha aminim ko ongarim miġirigiar gavgavim aning ganingizi, aminim ġivazima, dipam uam amiraghiri.

²⁷ Ezi an suren gumaziba nighnizir aviribagh amua ghaze, “Kar gumazir manmaghin amizim? A miġeima, aminim ko dipavsizim an akam barasi!”

*Iesus gumazir pumuningin duar kuraba batoko
(Mak 5:1-17 ko Luk 8:26-37)*

²⁸ Ezi Iesus ghua Galilin ongarir dadarimin vongin itimin oto. Kar Gadaran nguazir asizim. Egha iza gumazir pumuning duar kuraba apazimning bato. Aning matmatin tongin ikegha izi. Egha aning bar ikuvizima, gumazamiziba aningin atiatiġha tuavir kam garuir puvati.

²⁹ Egha aning pamten dia ghaze, “Ni Godin Otarim, ni tizim ga damuasa? Dughiam tighari, ni kagh izi ga gasighasighasa?”

³⁰ Ezi dar bizir ekiar mam mong saghon apa iti.

³¹ Ezi duar kurar kaba pamten Iesus gakaghora ghaze, “Ni e batosi, kamaghin ni e ateghtima, e mangi dar bizir munamin aven mangam.”

³² Ezi Iesus me miġia ghaze, “Ia mangi.” Ezima duar kuraba gumazir kamning ategha ghua dabar aven ghue. Ezi dar bizir ekiar kam puv ara ghua davarir kurar mammin ghuaghira dipam apa bar ariaghire.

³³ Ezi gumazir dabar gariba men ganigha ara ghue. Me ghua nguibar ekiamin otivigha bizir kabar gun gumazamizibagh eghari. Me uaghan gumazir duar kuraba apazir pumuning bativizir bizibagh eghari.

³⁴ Kamaghin amizi, nguibar ekiar kammin itir gumazamiziba Iesus bagha izi. Me iza an gara a gakaghora ghaze, a men nguazim ategh danganir igharazitamin mangi.

9

*Iesus gumazir soroghafariba aremezim akirizi, a ua dera
(Mak 2:1-12 ko Luk 5:17-26)*

¹ Ezi Iesus ua bot inigha uamategha ongarir dadarir vongin itimin ghua uan nguibamin oto.

² Ezi me soroghafariba aremezir gumazir mam inigha a bagha izi. Gumazir kam akuriamin iti. Ezi Iesus men garima, me nighnizir gavgavim itima, a kamaghin arimariar gumazir kam miġei, “Nan borim, nin navim bar amiragh iki. Ki nin arazir kuraba ġin amada.”

³ Ezi Judan arazibagh fozir gumazir maba Iesusin miġirigiar kam baregha kamagh uariv ġia ghaze, “Gumazir kam Godin danganim inigha kamaghin miġei.”

⁴ Ezi Iesus men nighnizibagh fogha givagha kamaghin me migei, “Ia tizim bagha nighnizir kurar kaba uan navir averiabar dagh ami?”

⁵ Ki akar manam mikimam? Pura gumazir kinitam kamaghin a mikim suam, ki nin arazir kuraba gin amada. Egh uaghan gumazir kinitam kamaghin a mikiman kogham, ni dikavigh uan akuriam inigh mangi, egh ua deragh.

⁶ Eghti ki ia kamaghin foghasa ki ifonge, Gumazibar Otarim, a nguazir kamın arazir kuraba gin amangamin gavgavim iti.” Iesus kamaghin mikemegha soroghafariba aremezir gumazimin gara kamaghin a migei, “Ni dikavigh uan akuriam inigh uan dipenimin mangi!”

⁷ Ezi gumazir kam dikavigha uan dipenimin ghu.

⁸ Ezima gumazimiziba arazir kamın ganigha bar digavir kuram gami. Egha me Godin ziam fa ghaze, “Godra gavgavir kam isa gumazibagh anidi.”

*Iesus Matyun diazi, an an gin zui
(Mak 2:13-17 ko Luk 5:27-32)*

⁹ Ezi Iesus danganir kam ategha ghua garima, gumazir mam dagiaba isir dipenimin aperaghav iti. An ziam Matyu. Ezi Iesus a migha ghaze, “Ni nan gin izi.” Ezima Matyu dikavigha an gin zui.

¹⁰ Ezi Iesus dipenimin ikiava apima, gumazir dagiaba isiba ko gumazir arazir kurabagha amir aviriba, me iza Iesus ko an suren gumaziba ko api.*

¹¹ Ezi Farisiba kamaghin gara Iesusin suren gumazibar azai, “Ian Tisa, a tizim bagha dagiaba isir gumaziba ko arazir kurabagh amir gumaziba koma api?”†

¹² Ezi Iesus migirigiar kam baregha kamaghin me migei, “Arimariaba puvatizir gumaziba, dokta bagha zuir puvati. Gumazir arimariaba itibara, me dokta bagha zui.

¹³ Ia mangi, Godin Akınafarir osizirim da fofozim inigh. Ki ia ofa gamir arazibagh ifongezir puvati. Nan ifongiamra kara, ia arazir aghuibar gumazir igharazibar amu.” Egha Iesus ua me migha ghaze, “Ki Godin damazimin derazir gumaziba bagha izezir puvati. Ki gumazimizir arazir kurabagh amibar dımasa ize!”

*Iesus dagheba ataghrazir arazim migei
(Mak 2:18-22 ko Luk 5:33-39)*

¹⁴ Ezi Jon Gumaziba Ruer Gumazimin suren gumaziba iza, kamaghin Iesusin azai, “Manmaghin amizi, e ko Farisiba, e God ko mikimasa dagheba ataghrazima, nin suren gumaziba dagheba ataghrazir puvati?”

¹⁵ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ia nighnigh. Gumazitan amuimin ikisi damu, uan adarazi ko ikitima, me ti amughamugh, dagheba ataghragan kogham. Puvati. Me dagheba ataghrazir dughiam iti. Gumazitaba gin izi, gumazir kamın aku mangiti, a me ategham, eghti dughiar kamın me dagheba ataghragam.

9:4: Sng 94:11, Mt 12:25, Lu 6:8, 9:47, Jo 2:25 **9:5:** Mk 2:5, 2:9, Lu 5:20, 7:48 **9:6:** Jo 5:8, 17:2

* **9:10:** (9:10) Matyu osirava migirigiar kam abizir puvati. Me ti tinar dipenimin api? Avirir ekiam ghaze, ti Matyun dipenim (Mak 2:15) Marazi ghaze Iesusin dipenim. † **9:11:** (9:11) Farisiba bar akar gavgavir aviribagh amigha dar gin zui. Egha ghaze, gumazir manam men migirigiabar gin zuir puvati, egha arazir kuram gami, kamaghin me Godin damazimin mize. Egh gumazir igharazitam gumazir kam ko ikegham, a uaghan Godin damazimin mize. Farisiba uaghan ghaze, gumazir Romın gavman bagha dagiaba isiba, me zurara Romın itir darazi ko iti, kamaghin me Godin damazimin mize. **9:13:** Hos 6:6, Mt 12:7, Mk 2:17, Lu 5:32, 1 Ti 1:15

16 “Gumazitam inir avizir igiatam inigha korotiar ghuritam porogha a isamizir puvati. A kamagh damigh gin korotiar kam rueghtima, inir avizir korotiar bibizim apirizim akuvaghiva korotiar ghurim bar anebigham.

17 Eghti gumazitam wainin igiam inigh, a isiva asizir inir misevir ghuritam agurighan kogham. A kamaghin damightima, wainin dipam gin buva anangva asizir inir ghurir kam abighti, wainin dipam nguazim giregham. Eghti wain ko asizir inim virara ikuvigham. Kamaghin me wainin igiam isa asizir inir igiabaram azui, eghti aning virara deraghvira ikiam.”[‡]

Jesus guivir aremezim gamizi, a ua dikafi. Egha uaghan amizir mam in arimariam agifa

(Mak 5:22-43 ko Luk 8:41-56)

18 Ezi Iesus Jonin suren gumaziba ko miaviava itima, gumazir dapanir ekiar mam iza Iesusin boroghin tevemning apirigha kamaghin a miagei, “Nan guivim datirighrama areme, ezi ni izi uan dafarim a datightima a ua dikavigham.”

19 Ezi Iesus dikavigha an gin zuima, an suren gumaziba a ko zui.

20 Ezima amizir mam, a 12 plan azenibar, zurara ghuzim bati. Amizir kam Iesusin girakirangin iza an korotiar avizimin suira.

21 A kamaghin nighnigha ghaze, “Ki ti an korotiar avizimin suiraghti, nan arimariam ti givagham.”

22 Ezi Iesus ragha an gara a miagei ghaze, “Nan guivim, ni navim bar amiragh iki. Ni nighnizir gavgavim nan iti, kamaghin, nin arimariam gifa.” Dughiar kamra, amizir kamin arimariam gifa.

23 Ezi Iesus ghua gumazir dapanir ekiar kamin dipenimin otogha gari, amiziba ko gumaziba azia iti. Gumazir maba sighbagh ivima, gumazamiziba azia niginir ekiam gami.

24 Ezi Iesus me batogha me miagei ghaze, “Ia dikavigh mangi. Guivim aremezir puvati. An akui.” A kamaghin miageima, me a dipofi.

25 A me batoghezi, me azenan ghuezima, Iesus aven ghua guivimin dafarimin suirazima, a dikafi.

26 Ezi Iesus amizir bizir kamin eghaghanim nguibaba bar dar ghu.

Jesus gumazir damazir okavirizir pumuning, ko gumazir miageir puvatizir mam, me gamizi, me ua dera

27 Ezi Iesus danganir kam ategha zuima, gumazir damazir okavirizir pumuning an gin iza kamaghin an dei, “Ni Devitin Otarim, ni gan apangkufigh.”[§]

28 A ghua dipenimin aven ghuzima, gumazir kamning a bagha izima, a kamaghin aningin azai. “Gua bizir ki damuamin kam, gua nighnizir gavgavim an iti, o puvati?” Ezi aning ghaze, “Are, Ekiam ga nighnizir gavgavim an iti.”

[‡] 9:17: (9:17) Judaba asizir memeba misoghava dar iniba isava dar dipav kivizibagh ami, egh me da inigh wainin dipabar aghuam. Wainin oviziba, me igiamra da mirmirighiva, da isiva wainin misevibar aghuam, egh aneteghti a dughiatabar ikegham. Egh wain, onganim itir dipamin otogham. Wain memen inir kamin aven iki buv mangi, egh memen inir ghurim abigham. Me wainin misevir bar igiam a gurighti, wain deravira iki, egh inir igiam abighan kogham. 9:18: Mk 5:22, Lu 8:41-42 9:20:

Mk 5:25, Lu 8:43 9:21: Mt 14:36 9:24: Jo 11:11 9:27: Mt 15:22, 20:29-34 § 9:27: (9:27) Judaba ghaze, Gumazir God ua Gumazamiziba Iniasa Misevezim, Atrivim Devitin ikizimin otivam. Gumazir damazir okavirizir kamning nighnizir gavgavim Iesus ikia ghaze, Israelba gumazir kamra mizuai. Kamaghin aning dia ghaze, “Devitin Otarim.”

²⁹ Ezi Iesus uan dafarim isa aningın damazimning gatigha kamaghın migei, “Gua nighnizir gavgavim iti. Kamaghın, gua ua gan.”

³⁰ Ezi aningın damaziba kuiaghrezi, aning ua gari. Ezi Iesus aningın anogorogha aningın miġia ghaze, “Gua tong bizir gua batozir kam tavın mikiman marki.”

³¹ Puvati. Aning ghua Iesus amizir arazir aghuir kamın gun bar distriġhın kamın itir gumazamizibav keme.

³² Gumazir kamning Iesus ategha zuima, gumazamiziba migeir puvatizir gumazir mam inigha, Iesus bagha izi. Gumazir kam, duar kuraba a gapasa.

³³ Ezi Iesus an duar kuraba batoghezima, gumazir kam ua migei. Ezi gumazamiziba digavir kuram gamua ghaze, “Fomira, kantri Israelin aven, bizir kamagh garitam otozir puvati.”

³⁴ Ezi Farisiba ghaze, “A duar kurabar gumazir dapanimın gavgavimın duar kuraba batosi.”

Iesus ingangarim isa uan suren gumazibagh anidi.

(Sapta 9:35-10:42)

Iesus gumazamizibar apangkufi

³⁵ Ezi Iesus nguibar ekiaba ko nguibar doziba bar dagh arua, men God ko migeir dipenibar aven ghua, gumazamizibar sure gami. A God Bizibagh Ativamin Dughiamın akam me miġia men arımarıaba ko osımtizir men namnabar itiba bar da gefi.

³⁶ A gumazamizir avirir dafamin garima, men nighniziba tintinibar itima, me osımtizibar aven arua, mati sipsipba ghuavıba puvatizir moghın iti. Kamaghın amizi, a bar men apangkufi.

³⁷ Egha a uan suren gumazibav ġia ghaze, “Dagher bar avirim anigha ġivagha azenimın iti. Ezi ingangarir gumazir da iniamın avırıba puvati.

³⁸ Kamaghın, ia azenir kamın ghuavimın azangsiġti, a ingangarir gumazıba amangtım, me an azenimın mangi, dagheba iniam.”

10

12 plan suren gumazıbar ziaba

(Mak 3:13-19 ko Luk 6:12-16)

¹ Ezi Iesus uan suren gumazir 12 plan diazi, me izıma, a duar kuraba batoghıva arımarıar gumazamizıbar itıbar akıramın gavgavım me ganıġi.

² Aposelin 12 plan ziabara kara: Men faragha zuım, Saimon, an zıar mam Pita, ko an dozım Andru. Ko Jems, Sebedin otarım, ko an dozım Jon,

³ Filip ko Bartolomyu ko Tomas ko Matyu, a gumazir dagıaba isim, ko Jems, an Alfıusın otarım, ko Tadius,

⁴ ko Saimon, a marazi ko me Selotın ikizimın iti, koma Judas Iskariot, gumazir Iesus isava, apanıbagh anıġizım.

Iesus ingangarım isa, 12 plan aposelbagh anidi

(Mak 6:7-13 ko Luk 9:1-5)

⁵ Ezi Iesus gumazir 12 plan kaba amaga akar kam me ganıġa ghaze, “İa Kantrin İgharızıbar Gumazıba bagh mangan marki. Egh Samarian nguıbar ekiabar mangan marki.*

9:29: Mt 8:13 **9:30:** Mt 8:4 **9:32:** Mt 12:22 **9:33:** Mk 2:12 **9:34:** Mt 10:25, 12:24, Mk 3:22, Lu 11:15 **9:35:** Mt 4:23, Mk 1:39, Lu 4:44 **9:36:** Nam 27:17, 1 Kin 22:17, 2 Sto 18:16, Ese 34:5, Sek 10:2, Mt 14:14, Mk 6:34 **9:37:** Mk 6:34, Jo 4:35 **10:1:** Mt 9:35, Mk 3:13-15, 6:7, Lu 9:1 **10:5:** Ap 13:46 * **10:5:** (10:5) Kar Iesusın migirġiar ruarır mam, Namba 2. Akar 10:5-42ın itıba, da suren gumazıba ġodın akam akun darutıma arazır me batıvamııav ġei.

⁶ Ia sipsipin ovengezir Israelin ikizimin itiba bagh mangi.

⁷ Ia mangi, akam akun suam, 'God Bizibagh Ativamin Dughiam a roghira izegha gifa.'

⁸ Ia mangi gumazamizibar arimariaba agiva; egh gumazir aremeziba me damuti me ua dikav, egh lepa itir gumazibar amuti me ua zuegh, egh duar kurar gumazamizibagh apazaziba da batogh. Bizir ia inimiz ia purama a ini, ia a givezezir puvati. Kamaghira ia pura a isi gumazamizibar aning. Ia a bagh ivezitam inian kogham.

⁹ "Ia gol tam o silvan dagiatam o kapan dagiatam inigh mangan marki.

¹⁰ Ia daruamin dughiaabar, ia biamitaritam inian marki. Egh ia siotiar pumuning, o dagarir asuatam o difizitam inigh mangan kogham. Bar puvati. Guizbangira, ingangarir gumaziba, me damamin dagheba, me da isi me daning.

¹¹ "Egh ia nguibar ekiatamin mangam, o nguibar dozitamın angšiva, ia deraghvira azangšigh fogh, gumazir manam an arazir aghuibagh amua egha bar dera. Egh ia gumazir kam ko iki mangi, dughiar ia nguibar kam ategh mangamim.

¹² Egh dipenir ia aven zuim, ia kamaghın an aven itir daraziv kim, 'God deragh ia damuam.'

¹³ Egh gumazamizir dipenir kamın itiba, ia gifueghiva ia inighti, ia me ko iki, egh ia Godın azaraghti, ian navir amirizim me ko iki. Me ian aghuaghti, ia uan navir amirizir kam me da uam a inigh.

¹⁴ Egh gumazitam ia inigh uan dipenimin mangan aghuagh, egh ian akam baraghan koghti, eghti dughiar ia dipenir kam o nguibar kam ataghraghaim, ia uan dagaribar itir mineziba apisigh.†

¹⁵ Ki guizbangira ia migei, Godın Kotin Dughiamın, God gumazamizibar arazir kuraba tuisighiva, eghti gumazamizir nguibar kamın itiba iniamin osimtizim, a Sodom ko Gomora uan arazir kuraba bagh inimizim osimtizim bar a gafiraghaim."

Osimtizir aviriba otivam

(Mak 13:9-13 ko Luk 21:12-17)

¹⁶ Ezi Iesus mişia ghua ghaze, "Ia oragh, ki sipsipbar mın ia isava afiar atiabar tongin ia amadi. Eghti ia kuruzibar araziba iniva deravira bizibagh nighnigh ia gin dar amu. Egh ia kuarazir bunbabar arazibar amu, kamaghın ia arazir kuratam damusi nighnighan marki.

¹⁷ Ia deraghvira uari bagh gan. Me ian suiragh, uan kaunselbar damazibar ia isi kotiam darighiva, egh uan God ko migeir dipenibar ia fozorogham.

¹⁸ Egh me nan ziam bangın, ia iniva gavmanba ko atrivibar damazibar mangam. Egh ia akar aghuımın gun gumazir ekiar kabav kim. Egh uaghan Kantrin Igharazibar Gumaziba, ia uaghan me mikim.

¹⁹ Egh me ia inigh kotiamın mangitima ia atiating kamaghın nighnighan marki, 'E migirigiar manatam damuam? O, e manmaghın men akaba ikarvagham?' Puvati. God uabi dughiar kamın ia mikimamin akaba ia daningam.

10:6: Jer 50:6, Mt 15:24 **10:7:** Mt 3:2, 4:17, Lu 10:9-11 **10:8:** Ap 20:33 **10:9:** Lu 10:4 **10:10:** Nam 18:31, Lu 10:7, 1 Ko 9:14, 1 Ti 5:18 **10:12:** Lu 10:5-6 **10:14:** Ap 18:6 † **10:14:** (10:14) Suren gumaziba arazir kam damutima, nguibar ekiamin itir gumazamiziba gan fogh suam, me arazir kuram gami. Mak 6:11 ko Aposel 13:51ın gan. **10:15:** Stt 19:24-28, Mt 11:24, Ju 7 **10:16:** Lu 10:3, Jo 10:12, Ap 20:29, Ro 16:19, 1 Ko 14:20, Ef 5:15 **10:17:** Mt 24:9 **10:18:** Ap 25:23, 27:24

²⁰ Ia uari mikimam kogham, puvati. Ian Afeziamin Duamra, ian akatoribar aghu mikimam.

²¹ “Gumaziba uan aveghbuaba isi kot darighiva, egh me misoghiva arimighrisi me mikimam. Eghti afeziaba kamaghira uan boribar amuam. Eghti boriba uan afeziaba ko amebaba pazi me damuva, me misoghti, me arimighrisi, gumazibav kimam.

²² Eghti gumaziba bar nan ziam bangin ian ikuvigham. Me bar paza ia damuti, eghti gumazamizir gavgavigh iki mangi dughiar abuananamın otoghamiba, God men akurvaghām.

²³ Egh gumazamiziba nguibar ekıar mamın pazi ia damuti, ia ari nguıbar ekıar ıgharazımın angı. Kı guızbangıra ia mıgel, ia İsraelın nguıbar ekıar kabar aven damuamın ıngangarıba, da gıvaghan koghtıma Gumazıbar Otarım uamategham.

²⁴ “Suren gumazıtam uan tısa gafırazır puvati, ezi ıngangarır gumazıtam uan gumazır ekıam gafıraghan kogham.

²⁵ Eghti suren gumazım uan tısan mın otoghıva, egh deragham. Egh ıngangarır gumazım uan ekıamın mın otoghıva, a uaghan deragham. Me zıar kam Belsebul a isa dıpenımın ghuavım gati, ezi e kamaghın fo, me uaghan bar zıar kuraba da ısıva an adarazı darıgham.”[‡]

Gumaziba Godrama atiatingam

(Luk 12:2-7)

²⁶ Egha İesus mıgia ghua ghaze, “Gumazıba pazi ia damuti, ia men atıngan markı. Bizır mogomebar aven ikezıba, bar azenım gıram. Eghtı mıgırıgıar aven ikezıba, gumazıba bar dagh fogham.

²⁷ Kı mıtatemın ia mıkemezir akaba, ia angazangarımın dav kim. Egh sıghsırır akar ia oraghızıba, ia mangı dıpenır nogorıbar tuıv dar gun gumazamızıba kim.

²⁸ Ia gumazır namnar kınıba sozıbar atıngan markı. Me ian duabav sueghan kogham. Puvati. Ia Godram atıngam. A namnam ko duam uaghara anıng ısıva avımın anıng gasıghasıghamın gavgavım ıtı.

²⁹ Ia fo, gumazıba kuarazır dozır pumıning wan toean vırara anıng gıvezegham. Ezi ian Afezıam deraghavıra kuarazır kabar gari. Ian Afezıam ıfueghan koghtıma, kuarazır katam nguazım gıran kogham.

³⁰ Egha God uaghan ian dapanır arızıba dar pone, egha a bar deraghavıra ia gıfo.

³¹ Kamaghın amızıma, ia atıngan markı. Ia kuarazır dozır kabar mın ıtır puvati. Ia Godın damazımın bar ekevegħa dagħ afıra.”

E İesusın adarazır ıkıva aghumsıghan kogham

(Luk 12:8-9)

³² Ezi İesus mıgia ghua ghaze, “Gumazır manam gumazamızıbar damazımın ghaze, a nan anav, eghtı kı uaghan uan Afezıar uan Nguıbamın ıtımın damazımın mıkim suam, gumazır kam a nan anav.

³³ Eghtı gumazıtam gumazamızıbar damazımın mıkim suam, a nan anav puvati, eghtı kı uaghan uan Afezıar uan Nguıbamın ıtımın damazımın mıkim suam, gumazır kam nan anav puvati.”

10:20: Jo 14:26, 1 Ko 2:4 **10:21:** Mai 7:6, Mt 10:35, 13:12, Lu 21:16 **10:22:** Mt 24:9, 24:13, Mk 13:13, Lu 21:17, Jo 15:18-21 **10:23:** Mt 16:28 **10:24:** Lu 6:40, Jo 13:16, 15:20 **10:25:** Mt 9:34, Mk 3:22, Lu 11:15 [‡] **10:25:** (10:25) Zıam Belsebul, a Satanın zıar mam. Matyu 12:22-28ın gan. **10:26:** Mk 4:22, Lu 8:17 **10:28:** Aıs 8:12-13, Lu 12:4, Je 4:12, 1 Pi 3:14 **10:30:** Lu 21:18, Ap 27:34 **10:31:** Mt 6:26, 12:12 **10:32:** Lu 12:8, Ro 10:9-10, MAA 3:5 **10:33:** Mk 8:38, Lu 9:26, 2 Ti 2:12

Ia Iesus bar a gifuegh, faragh anetigh
(Luk 12:51-53 ko 14:26-27)

³⁴ Ezi Iesus migia ghua kamaghin migei, "Ia nighnigha ghaze, ki navir vamiran arazim inigha, nguazir kamın ize. Ezi ia kamaghin nighnighan marki. Ki adariba ko midoroziba givasa izezir puvati. Puvati. Ki midorozir sabam inigha ize.

³⁵ Ki bizir kam bagha ize, ki gumazim damuti, a uan afeziamin apanimın ikiam. Eghti guivim uan amebamın apanimın ikiam, eghti amizir pamın itim uan ivozir amebamın apanimın ikiam.

³⁶ Gumazimın anababa uari, an apanim ikıva, an ikuvigham.

³⁷ "Gumazir manam uan afeziam ko amebam bar aning gifongegha, faragha aning arigha, egha na isa gin arigha, a guizbangira nan namakam puvati. Egha gumazir manam uan otarim o guivim bar aning gifongegha, faragha aning arigha, egha na isa gin arisi, a nan namakam puvati.

³⁸ Egh gumazir manam uan ter ighuvir an ovengamim a gisaghpugha nan gin zuir puvati, a nan namakam puvati. §

³⁹ Ezi gumazir manam deravira uan ikirimirim anekiriva, gumazir kam gin ikian kogham. Eghti gumazir manam na bagha nighnigha uan ikirimirim akirizir puvati, a guizbangira ikirimirim bativam."

Gumazir manam Kraisin adarazi deragha me gami, a uan ivezir aghuim iniam

(Mak 9:41)

⁴⁰ Ezi Iesus migia ghua ghaze, "Gumazir manam ia inigha arazir aghuibar ia gami, a na inigha arazir aghuibar na gami. Egha gumazir na inimizim, a Godın na amadazi ki izezim a ini.

⁴¹ Eghti gumazitamın suam, ki Godın akam inigha izir gumazitamın akurvaghasa, egha Godın akam inigha izir gumazir kamın akua uan dipenimın ghua an akurvagha deragha a gami, God gumazir kam, bizir aghuir an akam inigha izir gumaziba isiba, God da isıva a danıgam. Eghti gumazitamın suam, ki gumazir aghuitamın akurvaghasa, egha gumazir aghuitam inigha uan dipenimın ghua deraghavira an akurvaki, God gumazir kam uaghan, bizir aghuir gumazir aghuiba isiba, God da isıva a danıgam.

⁴² Eghti tav suam, ki Iesusın suren gumazitamın akurvaghsi, egh pura dipar orantizim a isıva suren gumazir ziaba puvatızir katam a danıgam, bar guizbangira ki ia migei, God gumazir kam ivezir aghuim a danıgam."

Iesus bar tinara

11

(Sapta 11:1-16:20)

Jon Gumaziba Ruer Gumazim, uan suren gumaziba amadazi me Iesus bagha ghue

(Luk 7:18-35)

10:34: Lu 12:49-53 **10:36:** Sng 41:9, 55:13 **10:37:** Lo 33:9, Lu 14:26 **10:38:** Mt 16:24, Mk 8:34, Lu 9:23, 17:33, Jo 12:25 § **10:38:** (10:38) Romın gavman, nguibar gumazir igharaziba koma pura ingangarir gumazir arazir kurabagh amiziba, me me isava ter ighuvibar me duı. Me faragh uan ter ighuvim gisaghpugh mangi danganir me misevizimın otogham. Iesus akar isin zuir kamın uan suren gumazibav gia ghaze, tina guizbangira an suren gumazimın otıvsıva uaghan ovengamın nighnizim iki. **10:39:** Mt 16:25, Mk 8:35, Lu 9:24, 17:33, Jo 12:25 **10:40:** Mk 9:37, Lu 9:48, 10:16, Jo 13:20 **10:41:** 1 Kin 17:10, 2 Kin 4:8 **10:42:** Mt 18:5-6, 25:40, Mk 9:41, Hi 6:10

¹ Ezi Iesus akar kaba uan 12 plan suren gumazibagh ganiga, egha danganir kam ategha nguibar igharazibar ghua men sure gamua Godin akam me mikiri.

² Jon kalabusin ikia kamaghin God Ua Gumamaziziba Iniasa Misevezir Gumazimin ingangariba baregha uan suren gumaziba a bagha me amada.

³ Egha me migia ghaze, ia mangi kamaghin Iesusin azang, "Ti nirara, gumazir God faragha amangasa mikemezim? O, e ti ua gumazir igharazitam mizuamam?"

⁴ Ezi Iesus men azangsiziba ikaragha ghaze, "Ia mangi, bizir ia garava orazibar gun Jon mikim suam,

⁵ 'Gumazir damazir okaviriziba ua gari, ezi gumazir suer amiriziba uam arui. Ezi gumazir lepa itiba ua zuegha dera, ezi gumazir kuarir orazir puvatiziba uam orasi. Ezi ovengezir gumaziba ua dikavima, ezi gumazir onganarazibagh amiba akar aghuim barasi.*

⁶ Gumazir nan ganigha nighnzir gavgavim nan itim, an nighnzir gavgavim ikivira iki, eghti an navir averiam deraghti a bar akuegham!"

⁷ Ezi Jonin suren gumaziba an ategha ghuezima, Iesus an gun gumamazizibav gei, "Ia gumaziba itir puvatizir danganimin ghua tizimin ganasa ghue? Ia ti ghurunir aminin vaimin ganasa ghue? Puvati.

⁸ Ia ti zimira ganasa ghue? Ia ti gumazir korotiar aghuiba aghuizitamin ganasa ghue? Puvati. Gumazir korotiar aghuiba azuiba, atrivibar dipenibar iti.

⁹ Ezi ia tizimin ganasa ghue? Ia Godin akam inigha izir gumazitamin ganasa ghue? Bar guizbangira! Ki ia migei, Godin akam inigha izir gumazir kam, a Godin akam inigha izir gumazir igharaziba, bar me gafira.

¹⁰ Gumazir kam baghavira Godin Akinafarim migia ghaze, 'Ia oragh. Ki uan abuir gumazim amadaghtima, a faragh mangiva ni bagh tuavim akiram.'

¹¹ Ki guizbangira ia migei, Jon Gumazibar Ruer Gumazim, gumazir nguazimin itiba, bar me gafira. Ezi gumazir God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikia ziaba bar puvatizim, a bar Jon gafira.

¹² "Jon Gumaziba Ruer Gumazimin dughiamin ikegha iza datirighin, gumazir kuraba God Bizibagh Ativamin Arazim iniasa puv ingara misosi. Egha me midorozir arazir anabar igharazibagh amua, egha osimtizir aviriba a ganidi.†

¹³ Godin akam inigha izir gumazibar osiziriba ko Moses Osirizir Araziba, da Godin akam akura iza Jon otozir dughiamin tu.

¹⁴ Kamaghin amizi, ia dar akam baraghsi ifuegh, a baragh, 'Godin akam inigha izir gumazim Elaiza izam,' kar a Jon baghavira migei.

¹⁵ Tina kuarimning iti, an oragh.

¹⁶ "Eghti ki datirighin itir gumamazizibar arazibar gun mikimsiva akar isin zuir manam mikimam? Me boribar min biziba amadir danganimin apiaghav ikia uarir dei,

¹⁷ 'E ia bagha marvibagh ivima,

11:2: Mt 14:3 **11:3:** Mal 3:1 * **11:5:** (11:5) Godin akam inigha izezir gumazim Aisaia fomira ghaze, God uan adarazi Israelian akurvaghamin dughiam, arazir kaba otivam. Aisaia 35:1-7 ko 61:1-4in gan. **11:6:** Mt 13:57, 26:31 **11:7:** Mt 3:5 **11:9:** Lu 1:76 **11:10:** Mal 3:1, Mk 1:2, Jo 3:28 † **11:12:** (11:12) Grighin akamin migirigiar kam me deragha anebighizir puvati. Marazi nighnigha ghaze, Iesus ghaze, gumazitaba otivigh Romin gavman ko misogh me batuegh eghiva God Bizibagh Ativamin Dughiam damightima, a nguazimin ikiam. **11:14:** Mal 4:5, Mt 17:10-13, Mk 9:11-13

ia ighian aghua.

Ezi e ongerakar amirizibagh amima,
ia azir puvati.'

¹⁸ Datirighin itir gumaziba, borir kabar min ami. Jon izava pamten apir puvatighava wainin dipaba apir puvatizima, me ghaze, 'Duar kuraba a gapasa.'

¹⁹ Ezi Gumazibar Otarim izava dagheba ko wainin dipaba api. Ezi me ghaze, 'Ia gan, a gumazir puv daghem ko wainin dipam apim. Egha a dagiaba isir gumaziba ko gumazir arazir kurabagh amiba, a men roroabagh amua me ko iti.' Me kamaghin migeima, gumazamiziba men gara fo, Godin fofozim a guizbangira bizim."

Navibagh irazir puvatizir gumazamiziba, me bar ikuvigham
(Luk 10:13-15)

²⁰ Iesus nguibar ekiar mabar mirakelin aviribagh amizi me uan navibagh irazir puvati. Ezi Iesus dughiar kamın nguibar kabar gumazamizibar atara ghaze,

²¹ "Ia Korasinin nguibamin itir gumazamiziba, Iavzika! Ia kuram iniam. Ia Betsaidan nguibamin itir adarazi, Iavzika! Ia bar ikuvigham. Gumazitam Tairin nguibam ko Saidonin nguibamin ghua, mirakelin ki amiziba men tongin dagh amighai, Tair ko Saidonin itir darazi ti fomira navibagh iragha, egha azir adiariba aghuigha, averenim gapiava aguruava, egha uan arazir kamın uari akakagha ghaze, me uan arazir kuraba ataki.

²² Ezi ki ia migei, Godin Kotin Dughiamin, osimtizir ia iniamim, an osimtizir Tair ko Saidon iniamim gafiragham.

²³ Ezi ia Kaperneamin nguibamin itir darazi, ia ghaze, ia uari fegh Godin Nguibamin ikiam, a? Bar puvati, God ia akunighti ia Helin avim magiram. Ezi gumazitam ti Sodomın nguibamin ghua mirakelin ki ian tongin amizibagh amizi, kamaghin Sodom ti ikiavira ikiai.

²⁴ Ezi ki ia migei, Godin Kotin Dughiamin, osimtizir ia iniamim, an osimtizir Sodom inimizim gafiragham."

Ia na bagh izava aghuvsazim iniam
(Luk 10:21-22)

²⁵ Egha dughiar kamın Iesus kamaghin migei, "Afeziam, ni nguazim ko overiam gativazir Ekiam! Ni fofozim ko nighnizir aghuiba itir gumaziba bizir kaba men modo, egha boribar min itir gumazibar aka. Kamaghin ki ni minabi.

²⁶ Guizbangira Afeziam, ni uan ifongiamin kamaghin ami."

²⁷ Egha Iesus ua kamagh migei, "Nan Afeziam biziba bar ada isa nan dafarim gati. Ezi gumazitam Otarim gifozir puvati. Afeziam uabira a gifo. Egha tav Afeziam gifozir puvati. Otarim uabira, koma gumazir Otarim ifuegha Afeziam isava men akaziba, merara Afeziam gifo.

²⁸ Ia, gumazir ingangarir ekiabagh amua osimtizir aviriba ateriba, ia bar moghira na bagh izi. Eghti ki aghuvsazim ia daningam.

²⁹ Ia na da fofozim iniva nan migirigiabar apengan iki, egha mati temer ruarir me bulmakauningin tuemning gatizima aning uaning inigha ingangarim gami moghin, ia nan apengan iki. Ia na gifo, ki uan navir averiamin

aven uabi dikabiragha, egha ki gumazibar asughasusi. Egh ki ia damuti ia aghuvsazim iniam.

³⁰ Ter ruarir ki ian tuebagh arizim, ia a gumuam, ezi bizir ki aterim an osemezir puvati.”

12

Farisiba Sabatin dughiam bagha Iesus adoghadosi

(Mak 2:23-28 ko Luk 6:1-5)

¹ Egha Iesus Sabatin dughiar mamın uan suren gumaziba ko, raizin mın garir dagher mam wit, an azenir ekiamin torimin zui. An suren gumaziba mitiriam men azima, me witin ovizir maba kuara da api.

² Ezi Farisiba men ganigha kamaghın Iesus migei, “Ni gan, arazir nın suren gumaziba amim, en Judabar Araziba ghaze, me Sabatin dughiamın dar amuan kogham.”*

³ Ezi Iesus me ikaragha ghaze, “Ia ti Devit fomira amizir arazimın eghaghanimın ganizir puvati? Devit dughiar kamın uan adarazi ko mitiriam men azi,

⁴ ezi Devit Godın Averpenimın aven ghua me ofa damuasa atizir bret inigha uan adarazi ko me aneme. E fo, me bretin kam raman kogham. Puvati, Moses Osirizir Araziba ghaze, ofa gamir gumazibara bretin kam ramam.

⁵ Egha ia ti Moses Osirizir Arazibar ganizir puvati, a ghaze, ofa gamir gumaziba me Godın Dipenimın aven Sabatin me ingaram. Me ingara, egha Godın damazim arazir kuraba puvati.

⁶ Ezi ki ia migei, bizir Godın Dipenim gafirazim a kagh iti.

⁷ Egha Godın Akınafarimın aven itir migirigiar mam ghaze, ‘Ki apangkuvir arazim gifonge, ki ofan kinibagh ifongezir puvati.’ Ia migirigiar kam gifogha, egha ia pura osimtiziba gumazir aghuibagh arighan koghai.

⁸ Ezi Gumazibar Otarim a Sabatin dughiamın Ekiam.”

Iesus gumazir dafarir ekonezim Sabatin dughiamın a gamizıma a dera

(Mak 3:1-6 ko Luk 6:6-11)

⁹ Egha Iesus danganir kam ategha nguibar ekiar mamın ghua God ko migeir dipenimın aven ghu.

¹⁰ Ezi gumazir mam dipenir kamın aven iti, an dafarir mam bar ekone. Ezi gumazir maba Iesus akatam a gasasa, egha kamaghın an azai, “Moses Osirizir Araziba manmaghın migei? E Sabatin dughiamın gumazibar arimariabar akiram, o puvatigham?”

¹¹ Ezi Iesus kamaghın me migei, “Ian tongin itir gumazitam, a sipsipin mam ikitıma, egh Sabatin dughiamın sipsipin kam mozitamın magirightıma, eghti a ti mangi uam anesigham, o?”

¹² E fo, gumazimın ikirimirim sipsipin ikirimirim bar a gafira! Kamaghın amizıma, e fo Moses Osirizir Araziba en amamangatizi, e Sabatin dughiamın gumazibar akurvaghām.”

¹³ Egha a gumazir kam migei, “Ni uan dafarim onegh.” Ezi gumazim uan dafarim onezıma an dafarim dafarir vuemin mın, ua dera.

11:30: 1 Jo 5:3 **12:1:** Lo 23:25, Mk 2:23-28, Lu 6:1-5 **12:2:** Kis 20:10, Mt 12:10, Lu 13:14, Jo 5:10, 7:23 * **12:2:** (12:2) Moses Osirizir Araziba, Sabatin ingangaribar amuasa Judabar anogorosi. Me Sabatin damuan koghamın ingangarir mam, a dagher andızıba iniamın ingangarim. Ni, Kisim Bek 34:21ın gan. Farisiba ghaze, Iesusın suren gumaziba arazir kamın gin zuir puvati. **12:4:** Wkp 24:9
12:5: Nam 28:9-10 **12:6:** Mt 12:41-42, Lu 11:31-32 **12:7:** Hos 6:6, Mt 9:13 **12:10:** Lu 14:3
12:11: Kis 23:4-5, Lo 22:4, Lu 14:5

14 Ezi Farisiba dikavigha God ko migeir dipenim ategha uari akuvagha Iesus misoghasa tuaviba buri.†

Iesus a guizbangira Godin ingangarir gumazim

15 Farisiba Iesus misoghasa tuaviba burima, a men arazir kam gifoghava nguibar ekiar kam ategha ghu. Ezi gumazamizir aviriba an gin zuima, a men arimariaba bar dar kirima, me ua dera.

16 Ezi a men anogorogha ghaze, me an gun igharazibav kiman markiam.

17 A Godin akam inigha izir gumazim Aisaian migirigiam damuti, an otivasa, egha a kamaghin ami. Aisaia kamaghin mikeme,

18 “Kar nan ingangarir gumazim, ki uabi anemisefe,

egha ki bar a gifuegha, a bagha bar akonge.

Ki uan Duam a datighti, a Kantrin Igharazibar Gumaziba me mikim suam, dughiar ki men araziba tuisighamim otivam.

19 Gumazir kam atar dagarvaghan kogham.

Me tuavibar an tiarim baraghan kogham.

20 Egh ighurunir gavgaviba puvatigha dipirasava amim, a bar dipirighan kogham,

egha lamın pamtem isir puvatizim, an anemungeghan kogham.

Egh kamaghira, a gavgaviba puvatizir gumazamizibar asughasugh deravira me damuam.

A kamaghira damu mangi, arazir aghuiba dar amutima

da bar azenim giramin dughiam otogham.

21 Eghti Kantrin Igharazibar Gumaziba nighnizir gavgavim an ikiva uarir akurvahsiva a mizuum ikiam.”

Me ghaze, Iesus Belsebulin gavgavimin ingari

(Mak 3:20-30 ko Luk 11:14-23 ko 12:10)

22 Dughiar kamın me duar kuram apazazir gumazir mam inigha Iesus bagha ize. Gumazir kam migeir puvatigha uaghan garir puvati. Ezi Iesus gumazir kam a gamizima a deragha ua migia egha uaghan gari.

23 Ezi gumazamiziba digavir kuram gamigha migia ghaze, “Gumazir kam ti Devitin otarim, a?”‡

24 Ezi Farisiba migirigiar kam baregha ghaze, “Gumazir kam, duar kurabar gumazir dapanim Belsebul, gavgavim a ganingizi, ezi a gavgavir kamın duar kuraba batosi.”§

25 Ezi Iesus men nighnizibagh fogha egha kamagh me migei, “Kantrin tamın gumaziba uari tuiragh uarira uariv soghiva, eghti men dabirabim ikuvigham. Eghti dipenir vamira itir darazi o nguibar vamira itir darazi uari tuiragh uarira uariv soghiva, eghti men dabirabim ikuvigham.

26 Eghti kamaghira e fo, Satan uabi uabi batoghiva, an adarazi uari tuiraghiva, egh a managh gavgavim inigh bizibagh ativam.

27 Ia ghaze, ki Belsebul da gavgavim isa duar kuraba batosi. Ezi kamaghin, tina ian adarazi akurvazima, me duar kuraba batosi? Ian adarazi amir araziba, darara ian akagha ghaze, ia paza na migei.

12:14: Mt 26:4, 27:1, Mk 3:6, Lu 6:11, Jo 7:1, 7:19, 11:53 † 12:14: (12:14) Farisiba ghaze, arimariaba agevir arazim uaghan ingangarir mam, egha Sabatin arazir kaba uaghan dar anogoroke. Ezi Farisiba gari, Iesus Sabatin arimariaba agevi, kamaghin me a baseme, egha a misueghasa tuaviba buri. Luk 13:14 ko Jon 5:16-18in gan. 12:15: Mk 3:7-10 12:16: Mt 8:4, Mk 3:12 12:22: Mt 9:32-33

‡ 12:23: (12:23) Akar Matyu 9:27in itimin gan. 12:24: Mt 9:34, 10:25, Mk 3:22, Lu 11:15 § 12:24: (12:24) Belsebul uaghan Satanin ziar mam. 12:25: Mt 9:4, Jo 2:25, MAA 2:23

²⁸ Eghti ki Godin Duamin gavgavim inighiva duar kuraba batoghti, eghti bizir kam ian akaghti, ia kamaghin fogh suam, God Bizibagh Ativamin Dughiam ia batogha gifa.

²⁹ “Eghti gumazir manam mangi pura gumazir gavgavitamin dipenimin aven mangiva an biziba okemegham? Puvatigham. A faraghvira benibar gumazir gavgavir kam ikegham. A kamaghin a damigh gumazir kamın dipenimin aven mangi, an biziba okemegham.

³⁰ “Tina nan namakam puvati, a nan apanim. Ezi gumazim nan akuragha gumazamiziba akumakuir puvati, gumazir kam men gintizima me tintinibar zui.

³¹ “Kamaghin amizi, ki ia migei, gumazamiziba amir arazir kuraba ko me Godin ziam gasighasizir akaba, God bar da gin amadagham. Eghti gumazitam Godin Duamin ziam gasighasighti, God an arazir kurar kam gin amadaghan kogham.

³² Eghti gumazitam akar kuratam Gumazibar Otaram mikemeghti, God an arazir kurar kam gin amadagham. Eghti gumazitam Godin Duam akar kuratam a mikemeghtima, God dughiar kam ko gin izamin dughiamin, an arazir kurar kam, a gin amadaghan kogham. An arazir kurar kam an ikivira ikiam.”

Temer kuraba ovizir kuraba bati

(Luk 6:43-45)

³³ Ezi Iesus migia ghua ghaze, “Ni temer aghuim ikitima, an ovizir aghuiba uaghan ikiam. Egh ni temer kuram ikitima, an ovizir kuraba uaghan ikiam.

³⁴ Ia gumazir kuraba, ia kuruzir kurabar min iti! Egh manmagh migirigiar aghuitam mikemegham? Puvati. Ian navir averiabagh izivazir nighniziba dar amara ian akatoribar otifi.

³⁵ Gumazir aghuim, an navir averiamin aven nighnizir aghuiba a gizifa, egha amara arazir aghuibagh ami. Gumazir kuram, an navir averiamin aven nighnizir kuraba a gizifa, egha amara arazir kurabagh ami.

³⁶ Ezi ki ia migei, Godin Kotin Dughiamin, a pura men migirigiar nighniziba puvatiziba bagh vaghvagh men azangsighiva, me tuisigham.

³⁷ God gin nin migirigiabagh nighnighiva, ni tuisigham, eghti nin migirigiabara ni damutima, God gumazir aghuim o gumazir kuram ni darigham.”

Me mirakelin tam damuasa Iesusin azai

(Mak 8:11-12 ko Luk 11:29-32)

³⁸ Ezima Judabar arazibagh fozir gumazir maba ko Farisin maba kamaghin Iesus migei, “Tisa, ni mirakelin arazitam damuti, an otoghti e fogh suam, ni guizbangira Godin ingangarim gami.”

³⁹ Ezi Iesus me ikaragha ghaze, “Gumazamizir dughiar kamın itiba, me bar gumazamizir kuraba! Egha me guizbangira God baghavira itir puvati. Me zurara mirakelin tamın ganasa. Me tamın ganighan kogham. Puvati. God mirakelin arazir tamira men akagham. Godin akam inigha izir gumazim Jona batozir mirakelin kamra, me an ganam.

12:28: Dan 2:44, 7:14, Lu 1:33, 17:20-21, Ap 10:38, 1 Jo 3:8 **12:29:** Ais 49:24, Lu 11:21-23, 1 Jo 4:4
12:30: Mk 9:40, Lu 9:50, 11:23 **12:31:** Mk 3:28-29, Lu 12:10, Ap 7:51, 1 Ti 1:13, Hi 6:4-6, 10:26, 1 Jo 5:16
12:32: Mt 11:19, Lu 12:10, Jo 7:12, 7:52, 1 Ti 1:13 **12:33:** Mt 7:16-20, Lu 6:44 **12:34:** Mt 3:7, 15:18, 23:22, Lu 3:7, 6:45 **12:38:** Mt 16:1, Mk 8:11, Lu 11:16, Jo 6:30, 1 Ko 1:22 **12:39:** Mt 16:4, Mk 8:12, Lu 11:29-32

⁴⁰ E fo, Jona arueba ko dimagarir pumuning ko mukezim'in osirir ekiar mam'in navir averiam'in ike. Ezi kamaghira Gumazibar Otaram arueba ko dimagarir pumuning ko mukezim'in nguazim'in aven ikiam.**

⁴¹ Eghti God Kotin Dughiam'in, Niniven gumazamiziba dikavigh ian arazir kurabar gun mikimam. Ia fo, Nineven adarazi Jona akunizir akam baregha navibagh ira. Ezi Gumazir datirigh'in ian tong'in itir mam, a bar Jona gafira!

⁴² Fomira Seban Atrivir Amizim nguazir kam'in saghon ikegha Solomon'in fofozir aghuim'in akaba baraghasa ize. Ezi gumazir mam bar Solomon gafiragha ian tong'in iti. Kamagh'in, God gumazamizibar Kotim Damuamin Dughiam'in, Seban Atrivir Amizim tugh datirigh'in itir gumazamizibar arazir kurabar gun mikimam."

Duar kuram uamategha ize

(Luk 11:24-26)

⁴³ Ezi Iesus migia ghua ghaze, "Duar kuram gumazir mam ategha dipaba puvatizir danganibar arua ikiam'in danganiba buri, egha a tam batozir puvatigha,

⁴⁴ egha uabi migia ghaze, 'Ki uamategh faragha ikezir dipenim'in mangam.' Egha a uamategha ghua garima, me dipenim'avizi, a bar zuezima an itir biziba bar deragha ikia egha pura iti.

⁴⁵ Egh duar kurar kam mangi, 7 plan duar kurar a gafiragha arazir kurabagh amiba, men aku izam. Egh me mangi, dipenir kam'in ikiam. Gumazir kam faragha paza ike, egh a datirigh'in bar paz ikiam, eghti an dabirabim a faragha ikezir dabirabim bar a gafiragh bar ikuvigham. Arazir kamaghira amizim, gumazamizir kurar datirigh'in itiba uaghan me bativam, eghti me bar pazi ikiam. Eghti men dabirabim, faragha ikezir dabirabim bar a gafiragh bar ikuvigham."

Terara Iesusin amebam ko doziba

(Mak 3:31-35 ko Luk 8:19-21)

⁴⁶ Iesus me migiavira itima, an amebam ko doziba iza dipenim'in azenim'in ikia a ko mikimasa.

⁴⁷ Ezi gumazir mam a migia ghaze, "Ni gan, nin amebam ko doziba azenim'in tuivighav ikia ni ko mikimasa."*

⁴⁸ Ezi Iesus gumazir kam ikaragha ghaze, "Tina nan amebam? Te nan doziba?"

⁴⁹ Egha uan suren gumazibar akagha ghaze, "Ia gan! Nan amebam ko dozibara kara.

⁵⁰ Gumazamizir nan Afeziar uan Nguibam'in itim ifongezir arazibar gin zuiba, me nan doziba ko nan amiziba ko nan amebam."

13

Iesus witin oviziba akurir akar isin zuim migei *(Mak 9:14 ko Luk 8:4-8)*

** **12:40:** (12:40) Ni Jona 1:17'in gan. Godin akam inigha izir gumazim Jona, uaghan Jonan gun migia ghaze, a ghua nguibar ekiam Niniven ghua akam akurima gumazamiziba a baregha uan navibagh ira. **12:41:** Jna 3:5 **12:42:** 1 Kin 10:1-10, 2 Sto 9:1-12, Mt 12:6 **12:43:** Jop 1:7, Lu 11:24, 1 Pi 5:8

12:45: Hi 6:4, 2 Pi 2:20-22 **12:46:** Mt 13:55, Mk 3:31, Jo 2:12, Ap 1:14 **12:47:** (12:47) Fofozir gumazir maba mikovezir pumuningin (*) tongin itir migirigiar kabar ghaze, Matyu uabi da osirizir puvati. Gumazir igharazim gin da osiri, eghti da Mak 3:32 koma Luk 8:20 mirara mangasa. **12:50:** Jo 15:14, Ro 8:29, Ga 5:6, 6:15, Kl 3:11, Hi 2:11

¹ Aruer kamra Iesus dipenim ategha azenan ghu. Egha ghua dipar dadarimin aperaghav iti.

² Ezi gumazamizir aviriba a bagha ize, egha men avirim bar ekefe. Kamaghin a kurir mamın biraghava apera. Ezima gumazamiziba dipar dadarimin tuivighav iti.

³ Ezi Iesus akar isin zuir aviribar me migei. Egha kamaghin migei, "Ia oragh. Gumazir mam witin oviziba inigha ghua uan azenimin da akurava arui.*

⁴ A da akurima witin ovizir maba tuavimin irezima, kuaraziba iza da ame.

⁵ Ezi maba dagiabagh isin itir nguazir evarim gire. Nguazir kam mitemezir puvati, ezi witin oviziba zuamira afuangi.

⁶ Ezi dar biba bar nguazimin aven iraghuezir puvati, ezi aruem anaga dagh isirazi, ezi da isia misingi.

⁷ Ezi witin ovizir maba benir dikoniba itir nguazim giregha, benibar tongin afuangizi, benir dikoniba aghuava beniba da ikiaghariki. Ezi dar oviziba misevezir puvati.

⁸ Ezi witin ovizir maba nguazir aghuim giregha dagheba misefi. Maba 100 plan oviziba misevima, maba 60 plan oviziba misevima, maba 30 plan oviziba misefi.

⁹ Tina kuarimning iti, an oragh."

*Iesus nighnizir tizim ikia, akar isin zuibara migei
(Mak 4:10-12 ko Luk 8:9-10)*

¹⁰ Ezi Iesusin suren gumaziba gin iza kamaghin an azai, "Ni tizim bagha akar isin zuibar gumazamizibav gei?"

¹¹ Ezi a me ikaragha ghaze, "God fofozim ia ganingizima, ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin akar mogomeba dagh fo. Ezi a fofozir kam me ganingizir puvati.

¹² Godin akabagh fozir gumazim, God uan akabar fofozir igharaziba a daningam, eghti a Godin akar aviribagh fogham. Eghti Godin akabagh foghan aghuazir gumazim, an fofozir muziarim God a dama inigham.

¹³ Men damaziba gara, egha me bizitamin gari puvati. Egha me oragha, me bizitamin mingarim bar anebighizir puvati. Ki bizir kamın tugh a akar isin zuibar me migei.

¹⁴⁻¹⁵ Godin akam inigha izir gumazim Aisaian migirigiaba gumazamizir kaba bagha guizbangira otifi. A kamaghin mikeme.

'Gumazamizir kaba uan navir averiabar kua,
ezi men kuariba oraghan aghua,
ezi men damaziba kome.

Me kamaghin amima, God ghaze, marki,
men damaziba bizitamin ganighai,
men kuariba oreghai.

Ezi men naviba kuighrizima me migirigiabagh foghava
egha navibagh iragha na bagha izima,
ki ua me inigha me gamizima me deraghai.

Me kamaghin damuan aghua,
kamaghin me zurara oraghiva,
egh deragh bizitamin mingarim gifoghan kogham.

13:2: Lu 5:1-3 * **13:3:** (13:3) Kar Iesusin migirigiar ruarir Namba 3, a Matyun osiziribar aven iti. Akar kaba, da 12:3-52in iti. Ezi God Bizibagh Ativamin Dughiamin, migirigiar aviriba dar iti. **13:12:** Mt 25:29, Mk 4:25, Lu 8:18, 19:26 **13:13:** Lo 29:4 **13:14-15:** Ais 6:9-10

Me zurara ganıva, egh deragh bizitamın ganıghan kogham.'

¹⁶ Ezi ia, ian damaziba bizibar gari, ezi ian kuariba akam barasi. Kamaghın ia bar akongegh!

¹⁷ Ki guizbangira ia mıgei, fomıra Godın akam inıgha ızır gumazır avırıba ko gumazır aghuir avırıba, me ia datırıghın garır bizibar ganamın ifongıar bar ekıam ikıa, me dar ganızır puvatı. Egha ia datırıghın orazır akar kaba, me da baraghan ifongıar bar ekıam ikıa, me tam baraghızır puvatı."

*Wıtın akar ısın zuımın mıngarım
(Mak 4:13-20 ko Luk 8:11-15)*

¹⁸ Ezi İesus mıgıa ghua ghaze, "İa datırıghın oragh, gumazım wıtın ovızıba akunızır akar ısın zuımın mıngarımra kara.

¹⁹ Gumazır God Bizıbagh Atıvamın Dughıamın akam baragha anebızır puvatızıba, me wıtın ovızır tuavım gırezıbar mın amı. Me Godın akam barazıma, Satan zuamıra ızava me oraghızır akaba me dama, da ını.

²⁰ Ezi wıtın ovızır dagıabagh ısın ıtır nguazım gırezıba, da gumazıba Godın akam baragha zuamıra nıghnızır gavgavım an ikıa bar akonge.

²¹ Ezi men bıba puvatı, egha dughıar bar otevimra ıtı. Eghtı gumazıtıba ızı Godın akam bagh pazı me damuva osımtızıba me darıghtıma, me zuamıra God ategham.

²² Ezi wıtın ovızır benır dıkonıbar tongın ızrezıba, kar gumazıba Godın akam baraghava, egha uaghan nguazır kamın osımtızıbagh nıghnıgha, egha uaghan dagıar avırıba ınıasa nıghnısi. Ezi bizır kaba Godın akaba ikı-agharıghızıma da mısevir puvatı.

²³ Ezi wıtın ovızır nguazır aghuım gırezıba, kar gumazır Godın akam baragha deragha anebıgha a gıfızıba. Gumazır kabanagh dagheba mısefi, maba 100 pla, maba 60 pla, maba 30 plan ovızıba mısefi."

Ogher kuraba azenımın otıvızır akar ısın zuım

²⁴ Egha İesus uam akar ısın zuır mamın kamagh me mıgei, "God Bizıbagh Atıvamın Dughıam matı gumazır mam wıtın ovızır aghuıba uan azenımın da akunı.

²⁵ Ezi gumamazıba akuıma gumazır wıtın ovızıba akunızımın apanım ızı agher kuramın ovızıba ısa wıtbar tongın da akunıgha ghu.

²⁶ Ezi wıtba gın aguıgha mısvıvasava amıma, me gari ogher kurar kam uaghan ıtı.

²⁷ Ezi azenır kamın ghuavımın ıngangarır gumazıba ghua a mıgıa ghaze, 'Gumazır ekıam, e ghaze nı wıtın ovızır aghuıba uan azenım mıkıni. Manmagh amızıma, ogher kurar kam uaghan otıfi?'

²⁸ "Ezi a me mıgıa ghaze, 'Nan apanır mam arazır kam gamı.' Ezi an ıngangarır gumazıba an azai, 'Nı ifueghtıma, e mangı ogher kam suagham?'

²⁹ Ezi a ghaze, 'Markı. İa ogher kuraba asıghsuva, uaghan wıtba asıam. Kamaghın da asıan markı.

³⁰ İa da ateghtıma da mar wıtba ko aghung, mangı dagheba ınıamın dughıamın otogh. Eghtı kı ıngangarır kam damuamın gumazıba kamagh me mıkımam, "İa ogher kurar kam faragh anesıva a dapongsıva an ikızıbar amu. Eghıva ia wıtba ınıva da akuvagh da ısıva nan dagher dıpenım darıgham." ' "

*Mastetın ovızımın akar ısın zuım
(Mak 4:30-32 ko Luk 13:18-19)*

³¹ Egha Iesus akar isin zuir igharazir mamın me miġia ghaze, “God Bizibagh Ativamin Dughiam mati zuravarir me mastet arizimin ovizimin min ami. Gumazir mam mastetin ovizim inigha ghua uan azenimin anekuni.

³² Mastetin ovizim dagher igharazibar ovizibar min ekevezir puvati. A bar sufi. Egha an aghuir dughiamin an azenimin itir zuravarir mabagh afiragham. A tememin min aghungigham, eghtima kuaraziba iziva an aguabar mikonibar ingaram.”

*Yisin akar isin zuim
(Luk 13:20-21)*

³³ Egha Iesus akar isin zuir igharazir mam kamaghin me miġei, “God Bizibagh Ativamin Dughiam, a yisin min ami. Amizir mam yisin muziarir mam inigha, flauan dramın ekiamin itim inigha, aning verevere. Ezi flauan kam gin bar bui.”

*Iesus Godin akam akar isin zuibara anekuri
(Mak 4:33-34)*

³⁴ Iesus gumazamizibav geir miġirigiaba, an akar isin zuibara da akuri. Egha a miġirigiatam abigha me mikemezir puvati, an akar isin zuibara me miġei.

³⁵ Fomira Godin akam inigha izir gumazim kamagh miġia ghaze, “Ki akar isin zuibara ia mikimam. Bizir maba, nguazir kam otozir dughiamin da modogha iza datirighin tu, ezi ki bizir kabar eghaghanim damuasa.” Iesus akar kam damuti an otivasa, kamaghin an akar isin zuir kabagh ami.

Ogher kurabar akar isin zuimin mingarim

³⁶ Egha Iesus gumazamiziba ategha ghua dipenimin aven ghu. Ezi an suren gumaziba an gin iza ghaze, “Ni ogher kurabar akar isin zuimin mingarimin gun e mikimam, o?”

³⁷ Ezi Iesus me ikaragha kamaghin miġia ghaze, “Gumazir witin ovizir aghuiba akunizim, a Gumazibar Otarim.

³⁸ Azenim, kar nguazir kam. Witin ovizir aghuiba, kar gumazamizir God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikiamiba. Ogher kuraba, kar Satanin gumazamiziba.

³⁹ Apanir ogher kuram akunizim, a Satan. Dagheba iniamin dughiam, kar nguazir kam givamin dughiam. Ezi enselba, me dagheba iniamin ingangarir gumaziba.

⁴⁰ Egha mati gumaziba ogher kuraba akuva dagh aboi, kamaghira enselba nguazir kam givamin dughiamin, me kamaghin damuam.

⁴¹ Gumazibar Otarim uan enselba amadaghti, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven itir gumazamiziba, men tongin itir gumazir arazir kurabagh amiba ko gumazir nighnizir gavgavibagh asighasiziba, enselba bar me batuegham.

⁴² Egh me me isiva, avir ekiam me kunigham. Eghti me avir kamın ikiva arangiva atariba kuskugham.

⁴³ Eghti dughiar kamın gumazamizir aghuiba uan Afeziam Bizibagh Ativamin Nguibamin aven iki, me aruemın min sigham. Tina kuarimning iti, an oragh.”

Bizir ivezir bar pin kozimin akar isin zuim

⁴⁴ Egha Iesus miġia ghua ghaze, “God Bizibagh Ativamin Dughiam mati, me bizir ivezir bar pin kozim isava azenimin nguazimin aven a modo. Ezi gumazir mam a bato, egha uam anevara. Egha bar akuegha, ghua uan biziba bar da amaga, dagiaba inigha ghua, azenir kam itir nguazim givese.”

Manmaniar ivezir bar pin kozimin akar isin zuim

⁴⁵ Ezi Iesus miġia ghua ghaze, “God Bizibagh Ativamin Dughiam mati, dagiar ingangarim gamir gumazir mam. Gumazir kam manmaniar bar aghuiba bagha ruiagha arui.

⁴⁶ Egha ghua manmaniar bar aghuir ivezir bar pin kozir mam bato. Egha ghua uan biziba bar dagiaba bagha da amada. Egha ghua manmaniar bar aghuir kam givese.”

Ivemın akar isin zuim

⁴⁷ Egha Iesus miġia ghua ghaze, “Akar isin zuir mam kamakin. God Bizibagh Ativamin Dughiam mati, me ivem akunizi a dipar averiamin ghuaghira, osirir guar aviriba, dar akome.

⁴⁸ Ezi ivem izivazima, me a gekuigha dipar dadarim gati. Egha me apiagha osirir aghuiba misiva da isava itaribav kiri. Egha osirir kuraba me da makuri.

⁴⁹ Nguazir kam givamin dughiam kamaghira. Enselba iziva gumazir kuraba, gumazir aghuibar tongin me amisivam.

⁵⁰ Egh me me isiva, avir ekiamin me akunam. Eghti me avir ekiar kamın iki, arangiva atariba kuskugham.”

⁵¹ Egha Iesus uan suren gumazibar azai, “Ia ti akar kamın mingarim gifo?” Ezi me ghaze, “Are.”

⁵² Ezi a kamaghin me miġei, “Kamaghin amizi, gumazir manam Judan arazibagh fozir gumazimin ikia, egha gin God Bizibagh Ativamin Dughiamin akabar mingariba a dagh fo, egha a mati dipenir mamın ghuavimın mın ami. A uan dipenimın aven ghua bizir igiaba ko ghuriba bar da isava azenim garisi.”

Nasaretin itir darazi Iesusin aghuagha, akiribagh ragha a gasara (Mak 6:1-6 ko Luk 4:16-30)

⁵³ Iesus akar kaba akunigha givagha danganir kam ategha

⁵⁴ uan nguibamin ghu. A ghua men God ko miġeir dipenimın aven ghugha, Godin akamin gumazimizibar sure gami. Ezi me an akam baragha digavir kuram gami. Egha ghaze, “Gumazir kam managh fofozir kam ini? Egha a mirakelba manmaghin dagh ami?”

⁵⁵ E a gifo, a dipenibar ingarir gumazimin otarim, ezi Maria an amebam. Ezi Jems ko Josep ko Saimon ko Judas, me an doziba.

⁵⁶ An buaramiziba bar kagh e ko iti. Kamaghin a manmagh bizir kabanagh damuti, da otivam.”

⁵⁷ Me kamagh miġia navir averiaba Iesusin ikufi. Ezi Iesus me miġia ghaze, “Godin akam inigha izir gumazim, nguibar igharazibar ziam otifi. Egha a uan nguibam ko uan dipenimın aven, a ziaba puvati.”

⁵⁸ Me nighnizir gavgavim an itir puvati, kamaghin amizi, a nguibar kamın mirakelin aviribagh amizir puvati.

14

*Herot ghaze, Iesus ti Jon, Gumaziba Ruer Gumazim
(Mak 6:14-29 ko Luk 3:19-20 ko 9:7-9)*

¹⁻² Dughiar kamın Galilin Distrighin Atrivim Herot, a Iesus amizir araziba baregha, kamaghın uan ingangarir gumazibav gei, “Gumazir kam ti, Gumaziba Ruer Gumazim Jon, an aremegha ua dikafi. Bizir kam bagha a mirakelbar amuamın gavgavim iti.”*

³⁻⁴ Herot fo, a faragha uan dozimin Filipin amuim Herodias inigha an iti. Ezi Jon bizir kam bagha Herot miǵiavira ikia ghaze, “Ni arazir kuram gamua uan dozimin amuim inigha an iti.” Ezi Herot bizir kam bagha Jonin suiragha a ikegha a isava kalabus gati.

⁵ Egha a Jon misueghti an aremeghasava nighnisi. Egha a gumazamizibar atiatingi. A fo, me ghaze, Jon Godin akam inigha izir gumazim.

⁶ Ezi aruer mamın gumazir maba iza Herotin gara, an amebam a batezir dughiam ginighnigha, a koma apa iti. Ezi Herodiasın guivim men guamın ighiam gami. Ezi Herot bar an ighiam bagha bar akonge.

⁷ Egha Herot overiam dafarim an akua kamaghın a miǵei, “Bar guizbangira, ni bizitizim gifonge, ki a isıva ni daningam.”

⁸ Ezi Herodias nighniziba uan guivim ganıngi, ezi guivim ghua kamaghın Herot miǵei, “Ni Jon, Gumaziba Ruer Gumazimın dapanim isıva itaritam dafagh a inigh izi na daningigh.”†

⁹ Atrivim akar kam baregha bar oseme. Egha a fo, a uabi akar gavgavim gumazir a ko itibar damazimın a gamigha, bizir kamın aghumsızim inian aghua. Egha a midorozir gumaziba akar gavgavim me ganingizima me guivim mikemezir moghın ami.

¹⁰ A gumazir mam amadazima, a ghua kalabusın midorozir gumazibav geima, me Jonin firim atu.

¹¹ Egha Jonin dapanim itarir mam dafagha, guivim bagha a inigha iza a isava a ganıngi. Ezi an a inigha ghua uan amebam ganıngi.

¹² Ezi Jonin suren gumaziba iza an namnam inigha ghua anerefa. Me anerefagha egha ghua Iesus mikeme.

*Iesus dagheba isa 5,000 gumazibagh anıngi
(Mak 6:31-44 ko Luk 9:10-17 ko Jon 6:1-13)*

¹³ Ezi Iesus orazi, me Jonin firim atuzima an ovenge, ezima a nguibar kam ategha kurim inigha gumaziba itir puvatizir danganir mamın ghu. A uan suren gumaziba ko ghu. Ezi gumazamizir avirim orazima, a kagh ghu. Ezi me nguibar ekiam ategha, a buria uan suebar zui.

¹⁴ Ezi Iesus ghua dipar dadarimın otogha garima, avirir bar dafam iti. Ezi a men apanguva men areir gumazibar arimariaba agefi.

¹⁵ Aruem gevima, Iesusın suren gumaziba iza kamaghın a miǵei, “Kar gumaziba itir puvatizir danganim, ezi amınim pırasava ami. Kamaghın ni gumazamiziba amadaghti, me mangı nguibabar uari bagh daghebagh ivez.”

¹⁶ Ezi Iesus uan suren gumaziba kamagh me miǵei, “Me tizim bagh mangam? Ia uari daghetaba me daningigh.”

* **14:1-2:** (14:1) Herotin kamın ziar mam Antipas. A Galilin Distrighin gari. An afeziam atrivimın itima, Maria Iesus bate. Ni Matyu 2in gan. **14:3-4:** Wkp 18:16, 20:21, Mt 11:2, Lu 3:19-20 **14:5:** Mt 21:26, Lu 20:6 † **14:8:** (14:8) Herodias uan guivim ko, aning deraghvira foghasa, Jon guizbangira areme, kamaghın amizi aning ghaze, ni an dapanim isıva itarim datigh a inigh izi ga daningigh.

14:10: Mt 17:12, Mk 6:27, Lu 9:9 **14:14:** Mt 9:36, Mk 6:34

17 Ezi me ghaze, “E dagher aviriba itir puvati. Kar 5 plan bretba ko osirir pumuningra.”[‡]

18 Ezi a ghaze, “Ia bretin maba ko osirimning inigh izi.”

19 Ezi Iesus gumazamizibav geima, me grazim gapia. Ezi a 5 plan bretba ko osirir pumuning inigha egha kogha overiamin gara Afeziam minabi. Egha bretba bigha uan suren gumazibagh aningi. Ezi an suren gumaziba da isava gumazamizibagh anidi.

20 Ezi gumazamizir kaba bar amegha, naviba bar izifa. Egha dagher naba itima, me da akuvagha 12 plan akirabagh aghui.

21 Gumazir amezibar dibobonim 5,000in tu. Me amiziba ko boriba diponezir puvati.

*Iesus dipam gisin tugha zui
(Mak 6:45-52 ko Jon 6:16-21)*

22 Ezi Iesus uan suren gumaziba amaga me migia ghaze, me faragh bot inigh dipamin vongin mangi. A uabi iki gumazamiziba amadagham.

23 A gumazamiziba amadagha, egha uabira ikia God ko mikimasa mighsiamin ghuavanabo. Ezi aminim pirizima, Iesus uabira iti.

24 Ezi bot dadarimin saghon ghuzima, aminim botin guamin dikavigha me givaima ongarim men botin misosi.

25 Ezi aminim tiasasava amima, Iesus dipam gisin tugha uan suren gumaziba bagha zui.

26 Me garima, Iesus dipam gisin izima, me bar puv atiatiava agoi. Egha me ghaze, kar aser mam. Egha atiatiava arai.

27 Ezi Iesus zuamira me migia ghaze, “Ia gavgafigh, kar kirara. Ia atiatingan marki!”

28 Ezi Pita an akam ikaragha kamaghin migei, “Ekiam, guizbangira nirara, ni na mukemeghti, ki dipam gisin ni bagh mangam.”

29 Ezi Iesus ghaze, “Ni izi.” Ezi Pita bot ategha dipam gisin Iesus bagha zui.

30 A ghua aminir gavgavimin gari, a bar ekevezima an atiati dipamin aven ghuaghiri. Egha dei, “Ekiam, ni nan akuragh!”

31 Ezi Iesus zuamira uan agharim amadagha Pitan suira. Egha kamaghin Pitan migei, “Nin nighnizir gavgavim sufi. Ni tizim bagha okam nighnisi?”

32 Egha aning me gatin botin ghuavanabo, ezi aminim pura gifa.

33 Ezima botin itir gumaziba Iesusin ziam fa ghaze, “Bar guizbangira, ni Godin Otarim!”

*Iesus Genesaretian arimariar gumazir aviribar arimariaba agifa
(Mak 6:53-56)*

34 Ezi Iesus uan suren gumaziba ko dipamin vongin ghugha, ghua Genesaretin nguibamin otifi.

35 Ezi kagh itir darazi Iesusin gara a gifo. Egha akam amadazi, a nguibar roghira itibar ghuzi, me arimariaba itir darazi bar me inigha Iesus bagha ize.

36 Egha me a gakaghora ghaze, a men asughtima, arimariaba itiba an korotiar avizibar suigham. Ezi gumazamizir an korotiam suiziba, men arimariaba gifa.

[‡] 14:17: (14:17) Judaba ingarir bretba ekevezir puvati. Da en skonbar min gari. Ezi bretin 5 pla, gumazir pumuningra damam. 14:19: Mt 15:35-39, Mk 8:6-10 14:20: 2 Kin 4:44, Mk 6:42-43, Lu 9:17, Jo 6:11-13 14:23: Lu 6:12, 9:28 14:26: Lu 24:37 14:29: Jo 21:7 14:31: Mt 8:26

14:33: Sng 2:7, Mk 4:39, Lu 4:41, Jo 6:69, Ap 8:37, Ro 1:4 14:36: Mt 9:20-21, Mk 5:27-28, Lu 8:44

15

*Godin araziba Judan ovavibar arazibagh afira
(Mak 7:1-13)*

1 Dughiar kamın Farisin maba ko Judan arazibagh fozir gumazir maba Jerusalem ategha Iesus bagha ize. Egha me kamagh an azai,

2 “Manmaghin amizi, nin suren gumaziba en ovaviba aningzir arazibar gin zuir puvati? Egha me damasa uan dafariba ruer puvati.”*

3 Ezi Iesus men akam ikaragha kamagh me migei, “Manmagh amigha ia Godin arazibar gin zuir puvati, egha uan arazibar gin zui?”

4 E fo, God ghaze, ‘Ia uan afeziaba ko amebabar akaba baregh men apengan iki’, egha ghaze, ‘Gumazitam akar kuratam uan afeziam ko amebam mikemeghti, ia gumazir kam misueghti, an aremegh.’

5 Ezi ia kamaghın migei, ‘Gumazitam uan amebam ko afeziamin akurvaghsi dagiaba atigha, egha ua gin aningın akuraghan aghuagha, kamaghın aning migei, “Ki guan akuraghasa atizir dagiaba, gua marki. Ki da isi God daningam.”’ A kamaghın mikimıva, amebam ko afeziam ginighnigh deragh aningın akurvaghan kogham.

6 Ia kamaghın amuava, ian arazir kabar, ia Godin araziba ategha, uan ovavibar araziba faragha darisi. Egha Godin akam gamima, a mati pura bizim.”

7 Ia uarira uarigh gifarir gumazibara! Godin akam inigha izezir gumazim Aisaia guizbangira ian arazibar gun kamaghın migei,

8 “Gumazamizir kaba, me uan akatoribar nan ziam fe, egha men naviba ko nighniziba bar saghon iti.

9 Me gumazibar akabar uari sure gamua uari gifara egha ghaze, kar Godin akam. Kamaghın amizi, me nan ziam guizbangira a fer puvati.”

*Iesus Godin damazimin mizezir bizibav gei
(Mak 7:14-23)*

10 Egha Iesus gumazamizibar diazima me a bagha izima a kamaghın me migei, “Ia oragh, egh deragh nighnigh!”

11 Bizir gumazibar akatoribar ikegha ghuaghiriba, da me gamima, me Godin damazimin mizezir puvati. Bizir navibar ikia akatoribar otiviba, da gumazibagh amima, me Godin damazimin mize.”

12 Ezi gin an suren gumaziba iza kamaghın a migia ghaze, “Ni ti kamaghın fos, Farisiba ni mikemezir migirigiam baregha men muriaba bar ikufi?”

13 Ezi Iesus me ikaragha ghaze, “Nan afezior uan Nguibamin itim, an azenim iti. Egha bizir a dikezir puvatiziba, a biba sara da asiam.

14 Ia gumazir kabagh nighnighan marki. Me damazir okaviriziba, egha me tuavim isava gumazir igharazimin akakasi. Eghti gumazir damazir okavirizim tuavim isava gumazir okavirizir mamın akakagh, egh aning virara mangi mozimin magirigham.”

15 Ezi Pita Iesusın azai, “Ni gumazamiziba mikemezir akar isin zuimin mingarim e bagh anebighti, e a gifogham?”

15:2: Mk 7:5, Lu 11:38 * **15:2:** (15:2) Suren gumazibar dafariba bar mizezir puvatizi me api. Puvati. Judaba Godin damazimin mizan atiatingi, egha bizir mizirizitamin suighan aghua. Kamaghın amigha me ghaze, me faragh uan dafariba ruegh, egh Godin damazimin zuegh, egh daghebar amam. **15:4:** Kis 20:12, 21:17, Wkp 20:9, Lo 5:16 **15:8:** Ese 33:31 **15:9:** Kl 2:18-22, Ta 1:14 **15:11:** Mt 12:34, Ap 10:15, Ro 14:14, 14:17, 1 Ti 4:4, Ta 1:15 **15:13:** Jo 15:2, 1 Ko 3:7 **15:14:** Ais 9:16, Mal 2:8, Mt 23:16, Lu 6:39, Ro 2:19

16 Ezi Iesus ghaze, “Manmagh ami, ia ti uaghan gumazir igharazibar mirara fozir puvatighavira iti.”

17 Ia ti kamaghin fozir puvati, bizir akatorimin aven zuiba ghua navimin zuima, muriam da batozima, ezi gumazim dagh avi.

18 Ezi bizir akatoribar otiviba da nighnizimin ikegha ize. Egha da gumazibagh amima, me Godin damazimin mize.

19 Ki gumazibar nighnizibar otivir bizir kabanagh migei, nighnizir kuraba, ko gumaziba misogharizir araziba, ko gumaziba ko amiziba tintinibar uari isava akuir araziba, ko poroghamiba uari bakeir araziba, ko okimakiar araziba, ko kotiabar gumazibagh ifarir araziba, ko gumazibar ziabagh asighasizir araziba.

20 Arazir kaba gumazibagh amima, me Godin damazimin mize. Gumaziba dafariba ruer puvatigha api, arazir kam me gamima me Godin damazimin mizezir puvati.

Kenanian amizim nighnizir gavgavim Iesusin iti (Mak 7:24-30)

21 Ezi Iesus nguibar kam ategha ghua nguibar ekiamning Taia ko Saidonin nguazimin ghu.

22 Ezi Kenanian amizir mam danganir kamin ikegha iza kamaghin dei, “Ekiam, ni Devitin Otarim, ni nan apanguvigh! Duar kuram nan guivim gapazagha a gasighasi.”

23 Ezi Iesus migirigiatam a ikarvazir puvati. Ezi an suren gumaziba a bagha iza a migia ghaze, “Amizir kam diaghdiagha en gin izi. Ni anemadaghti a mangi.”

24 Ezi Iesus kamaghin me ikara, “God Israelbar akurvaghasavira na amada. Me sipsipba gumazir dar ganamiba puvatizi moghin iti.”

25 Ezi amizir kam Iesusin boroghira iza, tevimning apirigha aviragha uan guam nguazim gatigha a migia ghaze, “Ekiam, ni nan akuragh.”

26 Ezi Iesus a ikaragha ghaze, “Kar arazir kuram, gumazimin boribar dagheba inigh afiav kinam.” †

27 Ezi amizim ghaze, “Ekiam, ni guizbangira migei. Ezi afiaba uaghan uan ghuavimin dakozimin apengan itir dagher muzemziariba api.”

28 Ezi Iesus akar kam baregha kamagh amizim migei, “Amizim, nin nighnizir gavgavim bar ekefe. Bizir ni bativasa ni ifongezim, a mar ni batif.” Ezima dughiar kamra an guivim ua dera.

Iesus arimariaba itir gumazir aviriba, men arimariaba agifa

29 Ezi Iesus nguibar kam ategha Galilin dipar dadarimin zui. Egha ghua mighsiar mamın anaboghava apera. Ezi avirir ekiam a bagha izi.

30 Egha suer kurabar ko, damazir okaviriziba ko, soroghafarir ikiziriziba ko, migeir puvatiziba ko, arimariar igharaziba uaghan, me da inigha iza Iesusin suemningin boroghin me ariki. Ezi a bar men arimariaba batozima, me ua dera.

15:18: Mt 12:34, Je 3:6 15:19: Stt 8:21, Snd 6:14, Jer 17:9, Mt 12:34, Mk 7:21 15:24: Mt 10:5-6, Ap 3:25-26, Ro 15:8 † 15:26: (15:26) Iesus amizir kam dikabinasava amir puvati. A kamaghin ifonge, a faraghavira Godin akar aghuim isiva Israelin adarazir aningigh, eghti gin igharaziba oragham. Kamaghin Iesus akar isin zuir kam gamua ghaze, Israelba boribar min itima, igharazir darazi afiabar min iti. Da afiar atiaba puvati, en afiar e ko dipenibar akuiba. Ezi Iesus amizir kamin nighnizir gavgavimin garava an akura. 15:28: Mt 8:10, 8:13

³¹ Ezi gumazamiziba garima, migeir puvatiziba migei, soroghafarir ikiziriziba ua dera, suer kuraba uam arui, damazir okaviriziba ua gari, ezi me nighnizir aviribagh ami. Egha me Israelin Godin ziam fe.

*Jesus dagheba 4,000 plan gumazibagh aningi
(Mak 8:1-10)*

³² Ezi Iesus uan suren gumazibar diazi, me izima a kamaghin me migei, “Gumazamizir kaba, me na ko aruer pumuning ko mizekimin ikia, egha dagheba puvatigha mitiriam men azi, kamaghin ki men apangkufi. Mitiriam men aghiti, ki me amangan aghua. Me mangi damaziba men isirti, me tuavimin dagh iram.”

³³ Ezi an suren gumaziba a migei, “Kar danganir gumaziba puvatizim. E managh Bretin aviriba inigh avirir ekiar kam daningam?”

³⁴ Ezi Iesus men azai, “Ia manmagh Bretin iti?” Ezi me ghaze, “E 7 plan Bretin rubuziba ko osirir dozir vaghvaziba iti.”

³⁵ Ezi Iesus gumazamizibav geima, me nguazim gapia.

³⁶ Ezi a 7 plan Bretin rubuziba ko osiriba inigha God minabagha da biagh suegha da tuiragha uan suren gumazibagh aningi. Ezi suren gumaziba da isava gumazamizibagh anidi.

³⁷ Ezi me bar apa izifa. Ezi dagher naba itima, me da isava 7 plan akirabagh aghui.

³⁸ Gumazir ameziba, men dibobonim 4,000in tu. Me amiziba ko boriba diponezir puvati.

³⁹ Ezi Iesus me amadazi, me zuima a bot inigha Magadan nguazimin ghu.

16

*Me Iesus migia ghaze, a mirakelin tam damuam
(Mak 8:11-13 ko Luk 12:54-56)*

¹ Ezi Farisiba ko Sadyusiba Iesus basamasa a bagha izi. Me iza ghaze, a mirakelin arazitam damighti, an otoghti me kamaghin fogham, a guizbangira Godin ingangarim gami.

² Ezi a kamaghin men migirigiaba ikaragha ghaze, “Ia guaratizibar ghaze, overiam aghevezi, ezi gurumin dughiam deragham.

³ Egha mizarazibar ia ghaze, ghuariam korogha pizima, aruem aghevezi, ezi ia ghaze, amozim datirighin izitima, dughiam deraghan kogham. Guizbangira, ia overiamin otivir biziba deravira dagh fo. Egha ia dughiar kam in otivir arazibar gara da abizir puvati.*

⁴ Gumazamizir dughiar kam in itiba, me bar gumazamizir kuraba! Egha me guizbangira God baghavira itir puvati. Me zurara mirakelin tam in ganasa. Me tam in ganighan kogham. Puvati. God mirakelin arazir vamira men akagham. God in akam inigha izir gumazim Jona batozir mirakelin kamra, me an ganam.” Egha Iesus me ategha ghu.

*Farisiba ko Sadyusibar yisin akar isin zuim
(Mak 8:14-21)*

⁵ Ezi Iesus uan suren gumaziba ko ghua dipamin vongin otifi, egha gin gari, me Bretin tam inian okinighniki.

⁶ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ia deragh uari bagh gan. Ia Farisiba ko Sadyusibar yis bagh deravira gan.”

15:31: Mk 7:37 **15:32:** Mt 14:14 **16:1:** Mt 12:38, Lu 11:16, 1 Ko 1:22 * **16:3:** (16:2-3) Fofozir gumazir aviriba ghaze, ves 2 ko ves 3in itir migirigiaba, gumazir igharazir mam gin da osiri. Egha ghaze, Matyu da osirizir puvati. **16:4:** Mt 12:39, Lu 11:29 **16:6:** Lu 12:1

⁷ Ezi an suren gumaziba maghira uarira uariv gia ghaze, “E ti Bretin tam ingha izezir puvatizi, ezi a kamaghin yisin bizimin e migei.”

⁸ Ezi Iesus me migeir migirigiabagh fo, egha me migia ghaze, “Ia gumazir nighnizir gavgavir muziariba itiba! Ia tizim bagha uarira uariv gia ghaze, e bretba puvati?”

⁹ Ia ti fozir puvati? Ia ti okinighniki, ki Bretin 5 pla ingha gumazir 5,000 pla dagheba me ganingi. Me amezi, ezi ia akiraba manmaghin dagh aghui, ia dagh nighnisi, o puvati?

¹⁰ Egha ia ti fo, ki Bretin 7 pla ingha gumazir 4,000 pla dagheba me ganingi. Ezi gin men dagher naba itima, ia akiraba manmaghin dagh aghui?

¹¹ Ia manmaghin amigha bizir kam gifozir puvati, ki bretbagh nighnigha ia migeir puvati? Ki ghaze, ia Farisiba ko Sadyusibar yis bagh deragh uari bagh gan.”

¹² Ezi me akar kam baregha fo, Iesus Bret bagha amir yisin migeir puvati. Me fo, a Farisiba ko Sadyusiba sure gamir akabagh nighnigha, egha ghaze, ia akar kaba bagh deravira uari bagh gan.

Pita Iesusin gun migei

(Mak 8:27-30 ko Luk 9:18-21)

¹³ Ezi Iesus ghua Sisaria Filipain nguibamin boroghin itir danganimin ghu, egha dughiar kamın uan suren gumazibar azai, “Gumazamiziba manmaghin migei, Gumazibar Otarim a tina?”

¹⁴ Ezi me ghaze, “Marazi ghaze, ni Jon Gumaziba Ruer Gumazim, marazi ghaze ni Elaija, marazi ghaze ni Jeremaia, o ni ti Godin akam ingha izir gumazir mam.”

¹⁵ Ezi Iesus men azai, “Ezi ia uari, ia manmaghin na diponam? Ki tina?”

¹⁶ Ezi Saimon Pita a ikaragha ghaze, “Ni Kraisi, God Ua E Iniasa Misevezir Gumazim. Ni Godin zurara ikiavira itimin Otarim.”

¹⁷ Ezi Iesus a ikaragha kamaghin a migia ghaze, “Saimon, Jonin otarim, nguazimin gumazitam migirigiari kam nin akazir pu. Puvati. Nan Afeziar uan Nguibamin itimra, nin aka. Kamaghin ni bar akongegh.

¹⁸ Ezi ki ni migei, ni Pita. Egh dagiar kam gisin ki uan siosin ingaram, eghti Ovevemın Gavgavim an suiragh anepirighiva a gasighasighan kogham.†

¹⁹ Eghti ki God Bizibagh Ativamin Dughiamin kiba isiva nin dafarim datigham. Eghti bizir manam ni nguazimin a ikeghti, eghti God uan Nguibamin uaghan a ikegham. Eghti ni nguazimin bizir manam a firighti, eghti God uan Nguibamin uaghan kamaghira a firigham.

²⁰ Egha Iesus pamten uan suren gumaziba anogorogha ghaze, me tong an gun tav mikim suam, a Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim.”

Iesus ovengasa, egha uan suren gumaziba migia ghaze, me uaghan an amir araziba, dar amuam

(Sapta 16:21-20:34)

Iesus ghaze, an ovegh ua dikavam

(Mak 8:31-9:1 ko Luk 9:22-27)

²¹ Ezi dughiar kamın ikegha ghua, Iesus uan suren gumaziba bighavira me migia ghaze, a Jerusalemin mangam, eghti gumazir aruaba, ko ofa gamir gumazir ekiaba, koma Judabar arazibagh fozir gumaziba, a men dafarimin

16:9: Mt 14:17-21 **16:10:** Mt 15:34-38 **16:14:** Mt 14:1-2, Mk 6:14-15, Lu 9:7-8 **16:16:** Jo 6:68-69, Ap 8:37, Hi 1:2, 1:5, 1 Jo 4:15 **16:17:** Mt 17:5, 1 Ko 2:10, Ga 1:15-16, Ef 2:8 **16:18:** Jo 1:42, Ef 2:20, MAA 21:14 † **16:18:** (16:18) Grighin akamin aven, ziar kam Pita, an mingarimra kara, Dagiam. **16:19:** Mt 18:18, Jo 20:23

bar mizazir ekiaba koma osimtiziba iniam. Eghti me an aghuaghiva a misueghtima an aremegham. Egh dughiar mizezim in a ua dikavigham.

²² Ezi Pita akar kam baregha Iesus inigha miriamin ghua kamaghin an atara a migia ghaze, “Bar puviratigham. Arazir kaba ni bativan kogham.”

²³ Ezi Iesus raghrigha kamaghin Pita migei, “Satan, ni na gitagh! Ni nguazimin bizibagh nighnigha egha Godin bizibagh nighnizir puvati, kamaghin ni nan tuavim apiri.”

²⁴ Egha Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, “Gumazitam nan gin izisi, a ifongezir biziba gin amadagh uan temer ighuvim gisagh pugh nan gin izi.

²⁵ Gumazir manam uan ikirimirim suiraghsi nighnighi, an ikirimirim givaghm. Eghti gumazir manam na bagh uan ikirimirim ateghiva, uan ikirimirim iniam.

²⁶ Gumazitam nguazimin itir biziba bar da iniva, egh a gin oveghti, bizir kaba manmaghin an akuragham? Bar puvati. A ivezir manamin uan duam bagh anereningam? Bar puvati.

²⁷ Guizbangira, Gumazibar Otaram uan enselba ko, uan Afeziamin angazangarir ekiam sara izam. Egh dughiar kamin ivezim isi gumazamiziba vahghav men araziba bagh me daningam.

²⁸ Ki guizbangira ia migei, ia kagh tuivighav itir darasi, ian tarazi oveghan kogham. Ia ikivira iki gantima, Gumazibar Otaram, Atrivir Ekiamin min otogh ua izam.”

17

Jesusin mikarzim igharagha oto

(Mak 9:2-13 ko Luk 9:28-36)

¹ Ezi 6 plan arueba givazima, Iesus Pita koma Jems uan dozim Jon, ko a me inigha, me mighsiar ekiar mam in anabo, egha me uarira iti.

² Egha me garavira itima, Iesusin mikarzim igharagha oto. Ezi an guam mati aruem a gisira, ezi an korotiaba ghurghurigha angazangarir mam in min sira.

³ Ezi Moses ko Elaija otogha Iesus ko migei.

⁴ Ezi Pita kamaghin gara, egha Iesus migia ghaze, “Ekiam, bar deragha e kagh iti! Ni ifueghtima, ki averpenir pumuning ko mizezim in ingaram. Ni bagh tam, Moses bagh tam, egh Elaija bagh tam.”

⁵ Pita migiavira itima, ghuariam angazangarim in min isiragha me avara. Ezi ghuariar kamin aven me tiarir mam barazima a kamaghin migei, “Kar nan Otarir ki bar ifongezim. Ia anariram oragh!”

⁶ Me kamaghin oragha, egha me bar puv atiatigha tevibar pirigha uan guaba nguazimin akuigha ireghav iti.

⁷ Ezi Iesus me bagha iza men suigha kamaghin me migei, “Ia dikafigh atiatingan marki.”

⁸ Ezi me dikavigha ua tav in garir puvati, Iesus uabira iti.

⁹ Egha me mighsiam ategha ghuaghira a me migia ghaze, “Ia irebam in min ganizir bizim, bar an gun tav mikiman marki. Egh iki mangi Gumazibar Otaram ovegh ua dikavigham.”

¹⁰ Egha me an azai, “Manmagh sua Judan arazibagh fozir gumaziba ghaze, Elaija faragh izeghti, God Ua e Iniasa Misevezir Gumazim gin izam?”

¹¹ Ezi a me ikaragha ghaze, “Guizbangira Elaija faragh izeghiva bizibar kiram.

¹² Ezi ki ia migei, Elaija izegha gifa. Ezi gumaziba a gifozir puvati, egha uan nighnizibar gin ghua arazir kurabar a gami. Egh me kamaghira Gumazibar Otarim arazir kurabar a damuti, a mizazir kuram iniam.”

¹³ Iesus kamagh migeima me fo, a Jon Gumaziba Ruer gumazimin gun migei.

Iesus otarir mam da duar kuram batoke

(Mak 9:14-29 ko Luk 9:37-42)

¹⁴ Ezi Iesus uan suren gumazir pumuning ko mizekim inigha ghua gumazamizir avirir ekiam bato. Ezi gumazir mam iza Iesusin boroghin tevimmning apirigha egha ghaze,

¹⁵ “Ekiam, ni nan otarimin apangkufigh. An dapanim abanganizi, a bar pazavira iti. Egha dughiar aviriba an aviba ko dipabar ghuaghiri.

¹⁶ Ki a inigha nin suren gumazir maba bagha izezima me anekiran ibura.”

¹⁷ Ezi Iesus an akam ikaragha kamaghin migei, “Oio, ki bar amira, ia dughiar kamın itir gumazamiziba, ian nighnizir gavgaviba puvati, ian araziba koma nighniziba bar derazir puvati. Ki dughiabar manmaghin ia ko ikiava egha ian osimtiziba ateri? Ni uan otarim inigh kagh izi.”

¹⁸ Ezi Iesus duar kuram batoghezi, duar kuram otarim ataghizima, an arimariam maghira gifa.

¹⁹ Ezi Iesusin suren gumazibara gin iza kamaghin an azai, “Manmagh amizi, e duar kurar kam batoghava avenge?”

²⁰⁻²¹ Ezi a me migia ghaze, “Ian nighnizir gavgavim bar sufi, ezi ia a batoghan ibura. Ki guizbangira ia migei, ian nighnizir gavgavim zuravarim mastetin ovizitamın min ikiva, ia nighsiar kam mikim suam, ni sivagh munagh mangi, eghti a mangam. Ia nighnizir gavgavim iki, ia guizbangira biziba bar dar amuam.”*

Iesus ua ghaze, an ovegh dikavam

(Mak 9:30-32 ko Luk 9:43-45)

²² Ezi Iesus uan suren gumaziba ko ghua Galilin uari akuvaghava kamaghin me migei, “Me Gumazibar Otarim isiva gumazibar agharim datigham.

²³ Eghti me a misueghti an aremeghiva, egh dughiar mizekimin a ua dikavigham.” Ezi an suren gumaziba akar kam baregha, naviba bar oseme.

Iesus Godin Dipenimin izezim aningi

²⁴ Ezi Iesus gin uan suren gumaziba ko ghua nguibar ekiam Kaperneamin otivigha itima, Godin Dipenimin takis isir gumaziba, Pita bagha iza kamaghin an azai, “Ian tisa ti uaghan Godin Dipenimin takis anidi, o?”

²⁵ Ezi Pita ghaze, “Are.”

Egha dipenimin aven zuima, Iesus maghira an azai, “Saimon, ni manmaghin nighnisi? Nguazir kamın atriviba takisin aviriba isa, egha me te da, takisba isi? Me uan adarazi da takisba isi, o me Kantrin igharazibar gumaziba da takisba isi?”

17:10: Mal 4:5 **17:12:** Mt 11:14 **17:13:** Lu 1:17 **17:17:** Lo 32:5, 32:20, Jo 14:9 **17:19:** Mt 10:1 **17:20-21:** Mt 21:21, Mk 11:23, Lu 17:6, 1 Ko 12:9, 13:2 * **17:20-21:** (17:20-21) Fofozir gumazir maba nighnigha ghaze, migirigiar mam uaghan vezin kamin iti. A kamakin: “Duar kurar kaba batozir arazir vamira. E dagheba ataghragh egh uaghan God ko mikimam. Bar tuavir kamra e duar kuraba batogham, ua tuaviba puvati.” **17:22:** Mt 16:21 **17:24:** Kis 30:13, 38:26

²⁶ Ezi Pita ghaze, “Me gumazir igharaziba da takisba isi.” Ezi Iesus a miġia ghaze, “Kamaghin amizima, men adarazi uari takisbar aningan kogham.

²⁷ Eghti me en ataran koghsiva, ni mangi dipamin akezim akun. Egh osirir ni faraghvira guraghamim, a inigh an akam akarigh, egh dagiatamin gantima a ikiam. Egh ni dagiar kam inigh, egh ga uaning bagh a isiva me daningh.”

18

God Bizibagh Ativamin Dughiamin, tina ziar ekiam iniam (Mak 9:33-37 ko Luk 9:46-48)

¹ Dughiar kam in Iesusin suren gumaziba iza kamaghin an azai, “Tina God Bizibagh Ativamin Dughiamin ziar ekiam iniam?”*

² Ezi Iesus borir mam in dia, ezi a izima a men tongin anesara.

³ Egha a kamaghin me miġei, “Ki guizbangira ia miġei, ia uari giragh borir dozir kabar min otoghan kogh, egh ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikian kogham.

⁴ Gumazir uabi dikabiragha, egha borir dozir kam in min itim, gumazir kam God Bizibagh Ativamin Dughiamin ziar ekiam ikiam.

⁵ Egh gumazitam na ginighnigh egh borir dozir kamagh garitam inigh an akuragham, kamaghin a na inigha nan akurvasi.”

Nighnzir gavgavibagh asighasizir bizir kuraba (Mak 9:42-48 ko Luk 17:1-2)

⁶ Ezi Iesus miġia ghua ghaze, “Tina nighnzir gavgavim nan itir borir katam damighti an arazir kuratam damighti, a helin mangiva, a bar ivezir kuram inigham. Kamaghin dera, me dagiar ekiam an firim dafaghiva ongarir konim mikinighti an aremegham.

⁷ “Ki ghaze, gumazir nguazimin ikiava igharaz darazigh amima me arazir kurabagh amiba, mevzika! Me kuram iniam! Arazir kuraba guizbangira otifi, ezi arazir kurabagh amima da otivir gumazim, ki ghaze, Noka! Ni kuram iniam!

⁸ “Eghti nin dafarim o suem ni damuti, ni arazir kuratam damighiva, anetugh a makunigh. Kamaghin dera, ni dafarir vamira ko suer vamira ikiva zurara itir ikirimirir aghuimin aven mangam. Ni dafarir pumuning o suer pumuning ikiti me ni isiva avir munger puvatizim mikinigham.

⁹ Egh nin damazim ni damuti ni arazir kuratam damighiva, anesigh a makunigh. Kamaghin dera, ni damazir vamira iki egh uaghan zurara itir ikirimirir aghuimin aven mangam. Ni damazir pumuning ikitima me ni isiva helin avim mikinigham.

18:1: Lu 22:24 * **18:1:** (18:1) Matyun osiziribar aven, Iesusin migirigiar ruarir dibobonim 5 pla gami. Kar namba 4. Ezi abuananam ikiavira iti. Migirigiar 18:3-35in aven itiba, da arazir Iesusin gin mangamin gumazamiziba deragh uari damuamibav gei. **18:3:** Mt 19:14, Mk 10:15, Lu 18:17
18:4: Mt 20:27, 23:11 **18:5:** Mt 10:40-42, Lu 9:48, 10:16, Jo 13:20 **18:6:** Mt 17:27, Lu 17:1-2, 1 Ko 8:12 **18:7:** Lu 17:1, 1 Ko 11:19, 1 Ti 4:1 **18:8:** Mt 5:30, Mk 9:43 **18:9:** Mt 5:29, 17:27, Mk 9:47

10-11 “Ia deragh uari bagh gan! Ia borir dozir kabar tongin tav ginighnigh kamaghin mikiman marki, a pura bizim.[†] Puvati. Ki ia migei, men enselba zurara nan Afeziar uan Nguibamin itimin damazimin iti.”[‡]

Sipsipin ovengezimin akar isin zuim

(Luk 15:3-7)

12 Ezi Iesus migia ghua ghaze, “Nin aveghbuam nighnisi? Gumazitam 100 plan sipsipba ikiam, eghti vamira oveghti, a ti manmaghin damuam? A ti a burian kogham, o? Puvati. A 99 plan sipsipba mighsiamin da ategh egh mangi ovengezir kam buriam.

13 Ki guizbangira ia migei, an a batogh egh bar akuegham. Egh an agoroger ekiar kam, an agoroger 99 plan ovengezir puvatizir kaba bagha itim, bar a gafiragham.

14 Kamaghira ian Afeziar uan Nguibamin itim, borir katam ovengan an aghua.”

Aveghbuar arazir kuram ni gamizim

15 Egha Iesus migia ghua ghaze, “Nin aveghbuam arazir kuram ni damightima, ni an bighan mangi egh gua uaningra ikiva ni a ko gua bizir kam anakirigh. A ni baragham, eghti ni ua uan aveghbuam inigham.[§]

16 Eghti a ni baraghan aghuagham, ni mangi gumazir igharazir mam, o gumazir igharazir pumuning, uam me inigh. Eghti me nin gin mangi. E fo, Godin Akinafarim kamaghin migei, ‘Ni gumazitamın arazir kuram an gun a mikimasa, gumazir pumuning ko mikezim gavgavim nin migirigiabar aningam.’

17 Egh gumazir ni migeir kam uaghan men akam baraghan aghuaghtima, ni an arazibar gun Siosin adarazi mikimam. Eghti a uaghan me baraghan aghuaghtima, ni God gifozir puvatizir gumazim o dagiaba isir gumazimin min a damu.

18 “Ki guizbangira ia migei, bizir manam ia nguazimin a ikeghti, eghti God uan Nguibamin uaghan a ikegham. Eghti ia nguazimin bizir manam a frighti, eghti God uan Nguibamin uaghan kamaghira a firigham.

19 “Egha ki ua ia migei, gua taning kagh nguazimin bizitam bagh nighnizir vamira ikia a iniasa a bagha God ko migei, nan Afeziar uan Nguibamin itim a isiva gua daningam.

20 Egh gumazir pumuning, o pumuning ko mikezim nan ziam uari akuvagh ikiti, ki uabi men tongin ikiam.”

Iesus igharaz darazir arazir kuraba da gin amangasa akar isin zuim akuri.

21 Ezi dughiar kamin Pita iza kamagh Iesusin azai, “Ekiam, ki manmaghin dughiar arazir kurabar na gamizir gumazimin araziba gin amangam. Ti 7 plan dughia?”

18:10-11: Stt 48:16, Sng 34:7, Lu 19:10, Jo 3:17, 12:47, Hi 1:14 [†] **18:10-11:** (Akar 18:10-11in faraghavira itim) Grighin akam ghaze, “borir dozir kaba.” Akar otevir kam uaghan, ves 6 ko ves 14in iti. Akar kam Matyu 10:42, uaghan an iti, egha ghaze, “suren gumazir ziaba puvatiziba.” Iesus ti boribara migeir puvati, a uaghan uan suren gumazir igharazibav gei. [‡] **18:10-11:** (18:10-11in akar abuananam) Fofozir gumazir maba ghaze, migirigiar otevir mam uaghan vezin kamin iti. Akar kam ghaze, “E fo, Gumazibar Otirim gumamazir tuavim ataghiziba iniasa ize.” **18:15:** Wkp 19:17, Lu 17:3, Ga 6:1, Je 5:19-20, 1 Pi 4:8 [§] **18:15:** (18:15) Vezin kamin itir migirigiar otevim, “ni damightima,” fofozir gumazir maba kamaghin nighnisi, gumazir ti igharazim an osiri. Matyu uabi puvati. **18:16:** Lo 19:15, Jo 8:17, 2 Ko 13:1, 1 Ti 5:19 **18:17:** Ro 16:17, 1 Ko 5:9, 5:13, 6:1-6, 2 Te 3:6, 3:14 **18:18:** Mt 16:19, Jo 20:23 **18:19:** Mk 11:24, Jo 15:7, 1 Jo 3:22, 5:14 **18:20:** Mt 28:20, Jo 14:23

²² Ezi Iesus kamaghin a miġei, “Ki 7 plan dughiabar an arazir kuraba gin amanagasa ni miġeir puvati. Ni zurazurara an arazir kuraba gin amang.

²³ “Ia oragh. God Bizibagh Ativamin Dughiam mati, atrivir mam ko an ingangarir gumazibar eghaghanim. Atrivim uan dagiaba isa uan ingangarir gumazibar dafarim gatigha ghaze, me gin ua da ikarvaghham. Dughiar mam atrivim me a ikarvaghhamin bizim akirasa.

²⁴ An adar kirir dughiam, me gumazir atrivim da 10 milien Kina inizim in akua izi.

²⁵ Ezi a dagiar inizir kabar ikarvaghan ibura. Kamaghin atrivim me miġia ghaze, me gumazir kam inigh an amuiroghboriba sara dagiaba bagh me amadagh, egh men ivezim inigh. Egh me ateghti me gumazir igharazim in ingangarir gumazir kinibar min iki. Egh an biziba bar da amadagh, dagiaba inigh egh a na da inizir biziba ikaraghham.

²⁶ Ezi ingangarir gumazir kam kamaghin oragha atrivim in guamin irigha kamagh miġia a gakaghori, ‘Ni nan apangkuvigh, egh na mizuam. Eghti ki ni da inizir biziba bar da ikarvaghham.’

²⁷ Ezi atrivim an apangkuvigha, a inizir biziba uaghan da gin amada.

²⁸ “Ezi ingangarir gumazir kam atrivim in dipenim ategha ghua a ko ingaritav bato. A ko ingarir gumazir kam, faragha a da 10 Kina inigha a ikarazir puvati. Ezi gumazir atrivim ko ikegha izir kam, maghirama an firmin suigha anegoava kamaghin a miġei, ‘Ni na da inizir dagiaba bar da ikaragh.’

²⁹ “Ezi gumazir kam an guamin irigha a gakaghora ghaze, ‘Ni nan apangkuvigh, egh na mizuam. Eghti ki ni da inizir biziba ua da ikarvaghham.’

³⁰ Ezi gumazir kam a baraghan aghua, egha a inigha ghua kalabus gati, eghti a iki mangi dagiar kaba ikaraghham.

³¹ “Ezi aning ko ingarir marazi, arazir kam in ganigha men naviba bar men ikufi. Egha me ghua atrivim batogha gumazir kam, a ko ingarir gumazir kamazir arazibar gun a mikeme.

³² Ezi atrivim gumazir kam in diazima, a uam a bagha ghu. Ezi a kamaghin a miġia ghaze, ‘Ni bar ingangarir gumazir kuram! Ni faragha na gamuava araima, ki dagiar ni iniziba bar da gin amada.

³³ Ki nin apangkufi, kamaghin amizima, ni tizim bagha ni ko ingarir tav in apangkuvan aghua?”

³⁴ Egha atrivim atarava gumazir kam isava, mizaziba agasamin gumazibar dafarim gati. Eghti a kaghira iki mangi, a biziba bar da ikarvaghhamin dughiam in tugham.

³⁵ “Eghti ia uan aveghbuabar arazir kurar me ia gamiba, ia guizbangira uan navir averiabar aven, da gin amangan koghtima, nan Afeziar uan Nguibamin itim uaghan kamaghira ia damuam.”

19

*Iesus poroghamiba uari ataghrarir arazibav gei
(Mak 10:1-12 ko Luk 16:18)*

¹ Iesus miġirigiar kaba a givagha, egha Galilin Distriġh ataki, egha Judian Distriġh in ghua Jordan dipamin vong in ghu.

² Ezi gumazamizir avirim an gin zui, ezi a danganir kam in men arimariaba agifa.

³ Ezi Farisiba Iesus basamasa iza kamaghin an azai, “Ni manmaghin nighnisi? Gumazim uan ifongiamin gin ghua uan amuim puram ane-taghraghisi damuti, Judan Araziba ti an amamangatigham, o ti puvatigham?”

⁴ Ezi Iesus me ikaragha kamaghin men azai, “Ia ti Godin migirigiaba itir Akinafarimin ganizir puvati? Akar kam ghaze, ‘God faraghavira bizibar ingara, gumazamizibar ingari egha me gamizi, me gumazim ko amizimin oto.’

⁵ Ezi God ghaze, ‘Kamaghin amizima, gumazim uan afeziam ko amebam ateghiva a uan amuim ko aning uaningin porogham. Egh aning nivafizir vamiram otogham.’

⁶ God kamaghin mikemezima, aning ua gumazir pumuning puvati. Aning nivafizir vamira ikiam. Kamaghin amizima, God bizir pumuning isafuraghtima, gumazitam aning abighan kogham.”

⁷ Ezi Farisiba kamaghin a migei, “Manmaghin amizima, Moses osira ghaze, gumazim amuim ataghraghiva, a bagh akinafarim osirigh a daningigh, egh amuim batueghtima a mangi?”

⁸ Ezi Iesus kamaghin me migia ghaze, “Ia gumazir akaba barazir puvatiziba. Kamaghin amizima, Moses ian amamangatizima, ia uan amuiba ataghrasi. Faraghavira arazir kam puvati.

⁹ Ezi ki kamaghin ia migei, gumazitam amuim, a gumazir igharaziba tintinibar me isava akuir arazitam damighan koghtima, eghti an a batuegh egh amizir igharazitam inigh an ikiam, gumazir kam poroghamiba uari bakeir arazim gami.”

¹⁰ Ezi Iesusin suren gumaziba akar kam baregha egha kamaghin Iesus migei, “Arazir kabanagh poroghamibar tongin ikitima, gumaziba amibar ikian markiam.”

¹¹ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Gumaziba ko amiziba bar akar kam inian kogham. Puvati, God gavgavir kam isava gumazir vabaram aningi. Kamaghin me amuibar ikian kogham.

¹² Guizbangira, marazi amebaba me batima, men nivafiziba ikufi. Marazi, me me aghori, eghti me boriba inian kogham. Marazi God Bizibagh Ativamin Dughiam ginighnigha amuiba ko pabar ikian aghua. Tina akar kam inisiva a mar a ini.”

*Iesus ghaze, Ia boriba ateghti, me na bagh izi
(Mak 10:13-16 ko Luk 18:15-17)*

¹³ Ezi dughiar kam in gumazamiziba boriba inigha Iesus bagha zui. Me ghaze, a dafarim me darigh egh me bagh God ko mikimam. Ezi an suren gumaziba, gumazamizir boriba isa izibar atari.

¹⁴ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ni tina God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikisi, borir dozir kabar min iki. Kamaghin amizima borir doziba ateghtima, me na bagh izi, egh men anogoroghan marki.”

¹⁵ Egha Iesus dafarimning boribagh isin arigha, egha danganir kam ategha ghu.

*Gumazir igiar bizir aviriba itim iza Iesus ko migei
(Mak 10:17-31 ko Luk 18:18-30)*

¹⁶ Ezi gumazir mam iza kamagh Iesusin azai, “Tisa, ki manmaghin damigh zurara itir ikirimirir aghuarim iniam?”

¹⁷ Ezi Iesus kamaghin a migia ghaze, “Ni tizim bagha arazir aghuiba bagha

nan azai? Gumazir vamira, a dera. Egh ni zurara itir ikirimirir aghuim inisiva, Godin akabar gin mangi”

¹⁸ Ezi gumazir kam kamaghin Iesusin aza ghaze, “Ni Godin akar gavgavir manabav gei?”

Ezi Iesus ghaze, “Ia gumazitam misueghti an aremeghan marki, ia poroghamiba uari bakeir arazim damuan marki, ia okiman marki, egh ia pura gumazibagh ifariva, me isi kotiam darighan marki,

¹⁹ egh ia uan amebaba ko afeziabar apengan iki egh me baragh, egh ia uari gifongezi moghin gumazir igharazibagh ifonge.”

²⁰ Ezi gumazir igiar kam kamaghin Iesus migei, “Akar kabanagh, ki bar dar gin zui. Ki ua tizim damuam?”

²¹ Ezi Iesus kamaghin a migia ghaze, “Ni bar deragh otivan ifueghiva, egh mangi uan biziba bar da amadagh. Egh dar dagiaba inigh egh da isiva gumaziba ko amizir biziba puvatizbar aningigh. Ni kamaghin damigh, bizir bar aghuiba ni bagh Godin Nguibamin ikiam. Egh ni nan gin izi.”

²² Gumazir igiar kam, a bizir bar aviriba ikia, kamaghin oregha navim bar an osemezi, a ghu.

²³ Ezi Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, “Bar guizbangira ki ia migei, gumazir dagiar aviriba itiba, God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangian iburagham.

²⁴ Egha ki ua ia migei, kamelin tam iniba isair dikonir torimin aven mangisi ingangarir dafam damigh aven mangam. Eghti gumazir biziba avirasemeziba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin mangisi guizbangira bar iburagham!”

²⁵ Ezi an suren gumaziba akar kam baregha digavir kuram gamigha ghaze, “Kamaghin damightima, tinara zurara itir ikirimirir aghuir kam iniam?”

²⁶ Ezi Iesus damazim meraram asaragha ghaze, “Bizir kaba gumazimin bar osemegham. Bizir kaba Godin osemezir puvati. A biziba bar dagh ami.”

²⁷ A kamagh mikemezi, Pita an akam ikaragha ghaze, “Ni ge, e uan biziba bar da ategha, nin gin ize. E tizitam iniam?”

²⁸ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ki guizbangira ia migei, God nguazim ko overiar igiam akiramin dughiamin Gumazibar Otarim ziar bar ekiam iniam, egh atrivir dabirabim daperagham. Eghti ia nan gin aruizir darazi, ia uaghan 12 plan atrivir dabirabibar dapiagh Israelian anabar 12 plan ganam.

²⁹ Eghti tina nan ziam bagh nighnigh, uan dipeniba ko aveghbuaba ko amiziba ko afeziam ko amebam ko boriba ko nguazim, da ateghti, God gumazir kam ivezir bar aghuim a daningam. Ivezir kam, a nguazir kam in itir bizir kaba bar dagh afiragham. Eghti a uaghan zurara itir ikirimirir aghuimin aven ikiam.

³⁰ Eghti dughiar kam in faragha itir darazi, me gin ikitima, eghti gin itir darazi me faragh ikiam.”

20

Wainin azenimin ingarir gumazibar akar isin zuim

¹ Egha Iesus ua kamaghin migia ghaze, “Ki gumaziba faragh faragh ikiasa migeir nighnizim ki kamaghin a mikimasa. God Bizibagh Ativamin Dughiam

19:18: Kis 20:13-16, Lu 5:17-20 **19:19:** Kis 20:12, Wkp 19:18, Lu 5:16, Ro 13:9, Ga 5:14, Je 2:8
19:21: Mt 6:20, Lu 12:33, Ap 2:45, 4:34-37, 1 Ti 6:18-19 **19:23:** Mt 13:22, Mk 10:24, 1 Ti 6:9-10
19:26: St 18:14, Jop 42:2, Jer 32:17, Sek 8:6, Lu 18:27 **19:27:** Mk 10:28, Lu 5:11, 18:28 **19:28:** Mt 20:21, 25:31, Lu 22:30, 1 Ko 6:2-3, MAA 2:26, 3:21 **19:29:** Mk 10:29-30, Lu 18:29-30, Hi 10:34 **19:30:** Mt 20:16, Mk 10:31, Lu 13:30 **20:1:** Mt 21:33

mati, gumazir mam wainin azenir ekiam iti. Egha a mizarazimra ghua wainin azenimin ingarasa ingangarir gumazir maba ini.

² Ezi gumazir kaba a ko akam akiri, egha wan kina wan kina aruer vamira iniasa ifonge, ezi gumazir ekiam me amadazi me an wainin azenimin ingarasa ghue.

³ Ezi gumazir ekiam kam 9 klok kamaghin ghua biziba amadir danganimin gumazir mabar gari, me iti.

⁴ Ezi a kamaghin me migei, 'Ia uaghan mangi nan wainin azenimin ingar, eghti ki ian ingangarimin mirara ia givezam.'

⁵ Ezi me ingarasa ghue. Ezi gumazir ekiam kam 12 klok ko 3 kloghin ghua arazir kamram amua ua gumazir maba ini.

⁶ "Egha 5 klok ko kamaghin ghua ua gumazir mabar gari, me pura tuivighav iti. Ezi a kamaghin men azai, 'Ia manmaghin amigha aruer kamnin pura iti.' Ezi me a migia ghaze,

⁷ 'Tav ingangaritam e ganingizir puvati.' Ezi gumazir ekiam me migia ghaze, 'Ia uaghan mangi nan wainin azenimin ingar.'

⁸ "Ezi aruem givazima gumazir ekiam uan ingangarir gumazibar garir gumazim kamaghin a migia ghaze, 'Ni ingangarir gumazibar diagh men ivezim me daning. Egh ni gumazir bar gin izezibar ikegh ivezim me daning, mangi faragha izezibar gifagh.'

⁹ Ezi gumazir 5 kloghin izeziba iza wan kina, wan kina isi.

¹⁰ Ezi gin gumazir faraghavira ingariba iza nighnigha ghaze, me ti dagiar ekiatam iniam. Puvati, me uaghan wan kina wan kina ini.

¹¹ Egha me dagiar me inizibar gara wainin azenimin ghuavimin atara kamaghin a migia ghaze,

¹² 'Gumazir kaba bar gin izegha auan vamiran ingari, ezi e mizaraghara izegha ingangarir ekiam gamima, aruem e gaponge. Ezi ni ivezir vamira bar e ganing.'

¹³ "Ezi azenimin ghuavim akar kam baregha kamaghin men mav migei, 'Namakam, ki arazir kuratam ia gamizir puvati. Ia ti faragha, ia wan kina iniasa akam akiri?'

¹⁴ Ni uan ivezim inigh mangi. Ki kamaghin ifonge, ki dagiaba gumazir gin izezim givezir moghira ni givesi.

¹⁵ Kar nan bizimra. Ki ti uan dagiaba uan ifongiamin dar aningan kogham? Egha ki arazir bar aghuim gumazir kabagh amizima ni tizim bagha navir averiamin na baseme?"

¹⁶ Egha Iesus ghaze, "Kamaghira gumazir gin izeziba faragh ikiam, eghti faragha itiba me gin mangam."

*Iesus uan ovever dughiam, dughiar mizekimin uam a migei
(Mak 10:32-34 ko Luk 18:31-33)*

¹⁷ Egha Iesus uan suren gumazir 12 pla ko Jerusalem zui. Egha me ghua a me inigha danganir miriar mamnin ghua me uarira ikiava, egha kamaghin a me migia ghaze,

¹⁸ "Ia oragh, E nguibar ekiam Jerusalem ghuavanadi. Eghti gumazitam Gumazibar Otaram isiva, Judan arazibagh fozir gumaziba koma ofa gamir gumazir ekiabar aningam. Eghti me a isi kotiam datighiva, egh a misueghti an aremeghsiva me akabar kiram, egh me kamaghin a mikim suam, Ni aremegham.

¹⁹ Egh me a inigh Kantrin Igharazibar Gumazibar dafaribar aningti, eghti gumazir kaba a dipovam, egh a ifozoroghiva egh a isiva temer ighuvim gafughti an aremegham. Eghti aruer mikezim givaghtima, a ua dikavigham.”

Jems ko Jon ekiamningin otivasa

(Mak 10:35-45)

²⁰ Ezi Sebedin amuim uan otarimning ko Iesus bagha izi. Me izava aningim amebam itevimning apirigha, egha ua bagha bizitam damuasa an azai.

²¹ Ezi Iesus an azara, “Ni tizim baka?” Ezi a ghaze, “Ni kamaghin na bagh damu, ni Atrivir Ekiamin otogh, egh nan otarimning ateghti, tav nin agharir guvim dapitima, tav nin agharir ikiriam daperagh.”

²² Ezi Iesus akam baregha egha kamaghin a ikara, “Ia azangsizir bizir kam, ia an mingarim gifozir puvati, egha ia a bagha nan azai. Gua ti ki ateramin osimtizim, uaghan an ateramin gavgavim iti?” Ezi aning ghaze, “Are, ga gavgavim iti.”

²³ Ezi Iesus kamaghin aning migia ghaze, “Guizbangira, gua ki ateramin osimtizim, gua a iniam. Egha ki tav amiseveghti a nan ikiriam ko guvimin dapiamin bizim, a nan bizim puvati. Ezi danganir kabanang, nan Afeziam dar apiasa gumazir maba amisevegha, egha me bagha dar kirigha gifa.”

²⁴ Ezi suren gumazir 10 pla akar kam baregha aningim atari.

²⁵ Ezima Iesus men diazi, me izima a ghaze, “Ia fo, Kantrin Igharazibar atriviba pamten me gamima, me bar men apengan iti. Ezi men gumazir dapaniba uan akaba baraghasa puvira me abiraghbirasi.

²⁶ Eghti arazir kaba ian tongin ikian kogham. Gumazir manam ian tongin ekiamin ikisi, a ingangarir gumazimin min iki.

²⁷ Eghti gumazir manam ian faragh mangisi, a bar ian ingangarir gumazir kinimin min iki.

²⁸ Ezi kamaghira Gumazibar Otarim iza, gumazamizibar amuti me a bagh ingarasa, a izezir pu. Puvati, a me bagh ingarasa ize. Egha a gumazamizir aviriba bagh aremegh ua me givezegh me iniasa ize.”

Iesus gumazir damazir kurar pumuning gamizi, aning gari

(Mak 10:46-52 ko Luk 18:35-43)

²⁹ Ezi Iesus uan suren gumaziba ko Jerikon nguibar ekiam ategha zui. Ezi avirir ekiam an gin zui.

³⁰ Ezi gumazir damazir kurar pumuning tuavir apinimin aperaghav iti. Egha aning orazima Iesus tuavir kamim izima, aning pamten kamaghin dei, “Ni Devitin Otarim, ni gan apangkufigh.”

³¹ Ezi gumazamiziba aning barazi, aning deima, me pamten aningim anogorogha ghaze, gua uan akamning dukuagh. Me kamaghin aningim nigeima, aning tiarim akarava dia ghaze, “Ekiam, ni Devitin Otarim, ni gan apangkufigh.”

³² Kamaghin amizima, Iesus tugha aningim dia ghaze, “Gua tizim gifonge, eghti ki gua bagh a damuam?”

³³ Ezi aning a ikaragha ghaze, “Ekiam, ni gan damaziba kuighti, ga ua ganasa.”

³⁴ Ezi Iesus aningim apangkuvigha egha dafarim aningim damazibagh atizi, aningim damaziba maghira ua derazi, aning ua gari. Egha maghira Iesusin gin zui.

Iesus Jerusalemın otogha gumazamizibar sure gami

21

(Sapta 21-25)

*Iesus atrivimın mın Jerusalemın aven zui
(Mak 11:1-11 ko Luk 19:28-40 ko Jon 12:12-19)*

¹ Egha Iesus uan suren gumaziba ko me Jerusalemın boroghın izava Olivin Mighsiamın iza Betfagen nguibamın oto. Egha Iesus uan suren gumazir pumuning amaga,

² kamaghın aning migei, “Gua nguibar munagh itimın mangi, egh gua gantıma, donkin mam me a ikezıma a uan nguzir asem ko iti. Aningın benim firgh na bagh aning inigh kagh izi.

³ Eghti gumazitam guan azangtım, gua a mikim suam, ‘Ekiam ingangarım aningın iti.’ Eghti gumazir kam zuamıra puram aning ateghti, aning izam.”

⁴ Godın akam inigha ızir gumazım Aisaia faragha mikemezır akaba otıvasa, bizır kaba otıfi. Akar kam kamakın,

⁵ “Ni akar kam isıva Saionın nguıbamın itır gumazamizıba v keme. Ia gan, ian atrıvımrı mara, ia bagha ızı! A gumazır kınır zıaba puvatızır mamın mın donkin mam gaperagha ızı, kar donkin amebamın nguzır asem.”

⁶ Ezi Iesusın suren gumazımning ghua a mikemezi moghın ami.

⁷ Egha aning donkin amebam nguzır asem sara aning inigha ıza, egha uan korotiar azenan azuıba suegha donkiningın akırımning gısın atızı, Iesus korotiar kabagħ isın apera.

⁸ Ezi gumazamizır avırıba uan korotiar azenımın azuıba suegha tuavım muğhara zui. Ezi marazi temer aguaba oka da isa tuavır torım garısı.

⁹ Ezi gumazamizır faragha zuıba ko Iesusın gın izıba, uan tıarıba akara ghaze, “Hosana! Ia Devıtın Otarımın zıam fı. An Ekıamın zıamın ızır gumazım, eghti God deravıra a damu. Hosana! Ia Godın bar pın itımın zıam fı!”

¹⁰ Ezi Iesus Jerusalemın aven ghuzı, an itır gumazamizıba dıgavır kuram gamıgha tintınıbar uarır azai,

¹¹ “Kar gumazır manam?” Ezi Iesusın gın izezır darazı ghaze, “Kar Iesus, a Godın akam inigha ızır gumazım. A Galılın Dıstrıghın aven itır nguıbam Nasaretıan gumazım.”

*Iesus Godın Dıpenımın mırıamın aven bizıba amadıır gumazıba, me batosı
(Mak 11:15-19 ko Luk 19:45-48 ko Jon 2:13-22)*

¹² Ezi Iesus ghua Godın Dıpenımın mırıamın gumazıbar garıma, me bizıba amadı, ezi a me batosı. Egha gumazır dagıba uarır ıkarvazıbar dakozıba, ko kuarazır bunbaba amadıır gumazıbar dabırabıba, da fava egha da ıghavkıri.*

¹³ Egha a kamaghın me migei, “Godın Akınafarım akar kam iti. ‘Nan dıpenım, me zıar kam a darıgham, Gumazamizıba God ko Mıgeır Dıpenım. Ezi ia a gamıma, an okımakıar gumazıbar mogomer danganıamın oto!’ ”

¹⁴ Egha a Godın Dıpenımın aven itıma, damazır okavırızıba ko suer amırızıba a bagha ızıma, a men arımarıba gefı.

21:3: Mt 26:18 **21:5:** Aıs 62:11, Sek 9:9, Jo 12:15 **21:8:** 2 Kın 9:13 **21:9:** Sng 118:25-26, Mt 23:39 **21:11:** Mt 21:46 * **21:12:** (21:12) Gumazıba Godın Dıpenımın mırıamın ıkı bizıbagħ ıvezısı, ofa gamır dagıabar dagħ ıvezam. Me Rom ko Grıghın dagıabar ıvezan kogham. Kuarazıba ko bizır me kagh ıvezıba, da Godın ofa gamır bizıba. **21:13:** Aıs 56:7, Jer 7:11, Mk 11:17, Lu 19:46 **21:14:** 2 Sml 5:8, Aıs 35:5-6

¹⁵ Ezi ofa gamir gumazir ekiaba koma Judabar arazibagh fozir gumaziba izava an amir arazir ivinbabar gari. Egha me orasi, boriba Godin Dipenimin miriamin ikia dia ghaze, “Hosana! Devitin Otarimin ziam fi.” Kamaghin amizi, me bizir kaba bagha atari.

¹⁶ Egha kamaghin Iesusin azai, “Ni boriba migeir akaba barasi, o?” Ezi Iesus me ikaragha ghaze, “Are, ia ti Godin Akinafarimin ganizir puvati? A ghaze, ‘Ni borir iririviba ko otem apavira itibagh amima, me deravira nin ziam fe.’”

¹⁷ Egha me ategha ghua Jerusalem in nguibam ategha Betanin nguibamin ghu, egha kagh akui.

Jesus temer figh mikemezi, a misingi
(Mak 11:12-14 ko 11:20-24)

¹⁸ Egha mizaraghara Iesus dikavigha ua Jerusalem in zui. A zuima, mitiriam an azi,

¹⁹ ezi a tuavir apinimin temer fighin mam in garima, a iti. Ezi a roghira ghua garima, fighin oviziba puvati. A pura dafarir kiniba iti. Ezi Iesus temer kam migia ghaze, “Ni ua ban kogham. Bar puvatigham.” Ezi temem maghira misingi.

²⁰ Ezi an suren gumaziba bizir kam in ganigha digavir kuram gamigha, egha ghaze, “Temem manmaghin amigha zuamira misingi?”

²¹ Ezi Iesus kamaghin me ikaragha ghaze, “Ki guizbangira ia migei, ia nighnizir gavgavim ikiva, egh okam nighnighan kogh, egh ia, ki fighin temem gamizir arazim, ia uaghan a damuamin gavgavim ikiam. Egha anarira puvati, ia uaghan mighsiar kam mikim suam, ‘Ni dikavigh mangi, uabi isi ongarim mikinigh.’ Eghti a ia mikemezir moghin otivam.

²² Egh ia nighnizir gavgavim ikiva God ko mikimiva, ia bizir manaba bagh Godin azangsigh, egh ia da iniam.”

Judan gumazir dapaniba Iesusin gavgavim bagha an azai
(Mak 11:27-33 ko Luk 20:1-8)

²³ Egha Iesus ghua Jerusalem in otogha Godin Dipenimin miriamin aven gumamazibiba Godin akam men sure gami. Ezi ofa gamir gumazir ekiaba ko Judabar arazibagh fozir gumaziba iza kamaghin an azai, “Ni gavgavir manamin amodoghin bizir kabagh ami? Ezi tina gavgavir kam ni ganingi?”

²⁴ Ezi Iesus me ikaragha ghaze, “Ki azangsigir mam ia damuasa. Ia deravira a ikaraghtima, ki ia mikimam, ki gavgavir manamin amodoghin bizir kabagh ami.

²⁵ Ki Jon bagha ian azai, tina gavgavim Jon ganingizi a gumaziba rue? A ti Godin Nguibamin gavgavir kam ini, o a ti gumaziba dama a ini?”

Ezi me uarira uariv gia ghaze, “E suam, ‘An rurim Godin ize,’ eghti a ua kamaghin an azaragham, ‘Ia manmaghin amigha nighnizir gavgavim Jon damuan aghua?”

²⁶ Eghti e suam, ‘Jon in rurim gumazibar ize,’ e kamaghin gumamazibar atiatingi. E fo, me bar Jon migia ghaze, a Godin akam inigha izir gumazir mam.”

²⁷ Kamaghin amizi, me Iesus migia ghaze, “E fozir puvati.” Ezi Iesus kamaghin me migia ghaze, “Kamaghira, ki uan gavgavim inizir tuavimin, gun ia mikemeghan kogham.”

Jesus gumazir mam in otarimning akar isin zuim migei

28 Egha Iesus uam ofa gamir gumazir ekiaba ko gumazir dapaniba kamaghin me migei, "Ia manmaghin nighnisi? Gumazir mam otarir pumuning iti. Egha ghua kamagh otarir avebam migei, 'Otarim, ni datirighin mangi, wainin azenimin aven ingar.'

29 Ezi otarim ghaze, 'Ki aghua.' Egha ua gin, nighnzim giragha ghua ingari.

30 Ezi afeziam ghua otarir dozim kamaghira an azara. Ezi otarim ghaze, 'Ki mangi, ingaram.' Egha gin ghuzir puvati.

31 Ezi ia manmaghin nighnisi, otarir kamningin manamra afeziamin akam baragha an gin zui?" Ezi me Iesus migia ghaze, "Otarir avebam." Ezi Iesus kamaghin me migia ghaze, "Ki guizbangira ia migei, gumazir dagiaba isiba ko amizir arazir kurabagh amiba, me ia gafiragha faragha God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven zui.

32 Guizbangira, Jon otogha arazir aghuimin tuavim ian aka, ezi ia nighnzir gavgavim an akamin ikian aghua. Ezi dagiaba isir gumaziba ko amizir arazir kurabagh amiba, me nighnzir gavgaviba an iti. Ia bizir kamin ganigha uan nighnzibagh irazir puvati, egha nighnzir gavgavim Jonin akamin itir puvati."

*Wainin azenimin garir gumazir kurabar akar isin zuim
(Mak 12:1-12 ko Luk 20:9-19)*

33 Egha Iesus gumazir dapaniba ua kamagh me migei, "Ia akar isin zuir kam baragh. Gumazir mam wainin azenimin ingarigha, egha an divazim aghui. Egha wainin oviziba mirmiramim itarim gukuigha azenir dipenimin ingari, eghti ingangarir gumaziba an iki azenimin ganam. Egha azenir kam isa gumazir mabar agharim gatigha ghaze, me gin wainin dipataba uam a ikaragham. Egha dikavigha nguibar saghon itimin ghu.†

34 Ezi wainin temeba ber dughiam roghira izezima, gumazir kam uan ingangarir gumazir maba amadzima, me wainin ovizi taba iniasa ghue.

35 Ezi azenimin garir gumaziba ingangarir gumazir kaba inigha, mam misuegha, egha mam me a misoghezima an areme, egha dagiaba mam ginifi.

36 Ezi azenimin ghuavim gin ua ingangarir gumazir igharaziba amangi. Me aviraseme, egha men dibobonim faragha izezibagh afira. Ezi wainin azenimin garir gumazir kaba kamaghira uam azenimin ghuavimin ingangarir gumazibagh ami.

37 "Kamaghin amizima, azenimin ghuavim abuan uan otarim amada. Afeziam ghaze, 'Me nan otarimin akam baragh deragh a damuam.'

38 Puvati, gumazir kaba otarimin gari, a izima, me uarira uariv gei, 'Gumazir kam iziva uan afeziamin biziba bar da inigham. Aria. E a misueghti, an aremegham. Eghti e uari bagh wainin azenim iniam.'

39 Kamaghin, me maghira an suigha, wainin azenimin azenan anekunigha, otarim misoghezi an areme.

40 "Eghti wainin azenimin ghuavim izi manmaghin gumazir kabar amuam? Ia manmaghin nighnisi?"

41 Ezi me a migia ghaze, "A gumazir kurar kaba puv me misueghti me arimighregham. Eghti an azenim isiva gumazir igharazibar anigam, eghti wainin oviziba iniamin dughiamin me a bagh pozim daghuigh a daningam."

21:28: Lu 15:11 **21:31:** Lu 7:29, 7:50 **21:32:** Lu 3:12, 7:29-30 **21:33:** Mt 25:14 † **21:33:** (21:33) Wainin azenimin migirigiaba, Iesus Aisaia 5:1-2in da ini, egha God Israelba damuamin akar isin zuim mikeme. Akar kamin mingarim kamaghin ghu, God uabi, gumazir azenimin ingarizim. Ezi Israelba wainin azenimin min iti. **21:35:** Mt 22:6 **21:38:** Mt 27:18 **21:39:** Hi 13:12

⁴² Ezi Iesus kamaghin men azai, "Ia Godin Akınafarımın aven itir osizirir kabar gani, o puvati? Osizirir kaba kamaghin migei,

'Kar dipenir akınir ingangarir gumaziba aghuazim,
a datirighin dipenim aterir guarim gava.

Ekiam uabi arazir kam gamizima an oto.

Ezi e an garima, a bar dera.'

⁴³ "Kamaghin, ki ia migei, God Bizibagh Ativamin Dughiam, God ia dama a inigh a isiva, gumazamizir dughiar kamın aven iki arazir aghuibar amuamibar aningam.

⁴⁴ Eghti gumazir manam dagiar kam gisin irighiva, an aghariba dipirighregham. Eghti dagiar kam gumazitam gisin irighiva, bar anemisarigham."[‡]

⁴⁵ Ofa gamir gumazir ekiaba ko Farisiba akar isin zuir kam baregha fo, Iesus akam isa, me gasara.

⁴⁶ Kamaghin amizi, me an suighasava amuava, egha gumazamizir aviribar gara atiatingi. Me fo, gumazamiziba Iesusin migha ghaze, a Godin akam inigha izir gumazir mam.

22

Poroghamir isar ekiamın akar isin zuim (Luk 14:16-24)

¹ Ezi Iesus uam akar isin zuir mamın gumazir dapanibagh amua kamaghin me migei,

² "God Bizibagh Ativamin Dughiam mati, atrivir mamın otarim amuimın ikiasava amima, an a bagh isar ekiam gami.

³ Isar dughiam tighar otivam, a faraghavira gumazamizir mabav gia ghaze, ia izi. Dughiam otozima, a uan ingangarir gumaziba amadi, eghti me mangi gighamizir gumazamizibar diaghti, me izam. Puvati, gumazamizir a gighamiziba, me izan aghua.

⁴ Ezi a uan ingangarir gumazir maba amaga, kamaghin me migei, 'Ia mangi, gumazir ki gighamiziba kamagh me mikim, "Ia oragh. Ki dagheba tuegha gifa, nan kaun apuriba ki dav suegha, egha uaghan uan asizir ekiabav soke. Ezi isamın biziba bar gifa. Ia poroghamir isar ekiamın izi.'"

⁵ "Ezi ingangarir gumaziba ghua akar kamın gumazibav gei. Ezi me oraghan aghuagha tintinibar zui. Mav uan azenimın zui, mav uan dagiar ingangarim bagha zui.

⁶ Marazi atrivimın ingangarir gumazibar suigha, puv me misoghezi me ariaghire.

⁷ "Kamaghin amizi, atrivim puv atari, egha kamaghin uan midorozir gumaziba amada. Ezi me ghua an ingangarir gumazibar misogheziba, me misogha bar me agivaghava, men nguibar ekiam gaborozi a isi.

⁸ "Ezi atrivim uan ingangarir gumazibav gei, 'Poroghamir isamın dagheba isigha gifa. Ezi gumazir ki gighamiziba, me gumazir kuraba, kamaghin me isamın ikian kogham.

⁹ Kamaghin amizi, ia mangi tuavir akaba bar dar mangi, egh gumazir manaba ia me bativigh, egh ia men diaghti, me poroghamir isar kamın izi.'

21:42: Sng 118:22-23, Ais 28:16, Mk 12:10, Ap 4:11, Ro 9:33, Ef 2:20, 1 Pi 2:6-8 **21:44:** Ais 8:14-15, 60:12, Dan 2:44-45, Sek 12:3, 1 Pi 2:8 [‡] **21:44:** (21:44) Baibelin fofozir gumazir maba ghaze, akar ves 44in aven itiba, Matyu da osizirir puvati, ti gumazir igharazim gin da osiri. Luk 20:18in gan. **21:46:** Mt 21:11, 21:26, Lu 7:16, Jo 7:40 **22:4:** Mt 21:36 **22:6:** Mt 21:35 **22:8:** Mt 10:11-13, Ap 13:46

¹⁰ A kamaghin mikemezima, an ingangarir gumaziba tuaviba bar dar ghuava gumazamiziba bar me akufa, gumazir aghuiba ko kuraba sara. Ezi me iza damasava apiazia dipenim bar izifa.

¹¹ “Ezi gumazamiziba apiazima, atrivim men ganasa aven zui. Egha a ghua gumazir mamim garima, a isamin izasa adiarir aghuitam aruzir puvati.

¹² Ezima atrivim an azai, ‘Namakam, manmaghin amizi, ni adiarir aghuitam aruzir puvatigha, puram aven ize?’ Ezi gumazim mikiman asa.

¹³ Kamaghin amizi, atrivim ingangarir gumazibav gia ghaze, ‘Ia an soroghafariba ikegh, a isiva azenan mitatemim anekunigh. Danganir mitater kamim me puvira tuavara atariba kuskusi.’

¹⁴ “Ia oragh. God gumazamizir aviribar dei, egha vaghvazibara a me amisevima, me aven zui.”

Gumaziba dagiaba Atrivim Sisar daningam, o markiam?

(Mak 12:13-17 ko Luk 20:20-26)

¹⁵ Ezi Farisiba ghua akabav suegha Iesusin suighasa tuaviba buri. Egha me ghaze, a bizitam a paza mikemegham, eghti me an migirigiam baghavira an suigham.

¹⁶ Egha me uan suren gumazir maba ko Herotin gin zuir darazi amada, ezi me Iesus bagha ghua kamaghin a migei, “Tisa, e fo ni guizbangira bizibav geir gumazim. Ni Godin Arazibar gumazibar sure gamuava guizbangira me migei. Ni tavim nighnizimim gin zuir puvati. Akar vamira ni gumazir ziaba itiba, ko gumazir kiniba uaghara, me migei.

¹⁷ Kamaghin, ni deragh e mikim. Judan araziba manmaghin migei? E dagiaba isiva Atrivim Sisar daningtima, arazir kam Godin damazimim dera, o puvati? Ni manmaghin nighnisi?”

¹⁸ Ezi Iesus men nighnizir kurar kam gifo, egha kamaghin me migei, “Ia gumazir ifavaribagh amiba, ia tizim bagha na gifarasava ami?”

¹⁹ Ia gavman ganidir dagiatam nan akagh.” Ezi me dagiar mam inigha iza a ganingi.

²⁰ Ezi Iesus kamaghin men azai, “Kar tinan nedazim ko tinan ziam?”

²¹ Ezi me ghaze, “Mar Sisarim nedazim ko an ziam.” Ezi a me migia ghaze, “Kamaghira, ia Sisarim biziba Sisar daningiva, egh Godin biziba isi, God daning.”

²² Ezi me migirigiar kam baregha digavir kuram gamigha, egha anetegha ghue.

Sadyusiba gumazir aremegha ua dikavizibar arazim bagha Iesusin azai

(Mak 12:18-27 ko Luk 20:27-40)

²³ Ezi aruer kamra, Sadyusiba Iesus bagha ize. Sadyusiba ghaze, gumazir aremeziba ua dikavir puvati. Egha me kamaghin Iesusin azai,

²⁴ “Tisa, Moses kamaghin mikeme, Gumazir manatam boriba puvatigh aremeghti, an aveghbuatam an amuim inigh an ikiti, amizir kam boriba bati, eghti an aveghbuamim ikizim kuvaremeghan kogham.

²⁵ Ezi fomira aveghbuar 7 pla, en tongin ike. Men avebam amuimim ikiava boritam inizir puvati, egha areme. Kamaghin amizi, an dozir mam an amuim inigha an iti.

²⁶ Ezi an dozir kam uaghan boritam inizir puvatigha areme. Ezi aningim dozir mikezim ko an gin iziba kamaghiram ami.

²⁷ Egha me bar aremegha gifa, ezi abuan amizir kam uaghan areme.

28 Kamaghin ni e mikim, gumaziba ua dikavamin dughiamin, amizir kam tinan amuimra? Ni nighnigh, me bar an ike!”

29 Ezi Iesus me ikarvaghera kamaghin me migei, “Ia Godin Akinafarimin itir akam gifozir puvati, egha ia uaghan Godin gavgavim gifozir puvati. Kamaghin, ia paza migei.

30 Gumamazizir aremeziba ua dikavamin dughiamin, paba amuibar ikian kogham, uaghan me amuiba isi pabar arighan kogham. Me enselbar min Godin Nguibamin ikiam.

31 “Ezi ki ua dikavamin dughiam bagh ian azangasa. Ia ti God ia mikemezir akar kamän ganizir puvati, o? A ghaze,

32 ‘Ki Abraham ko Aisak ko Jekopin God.’ God gumazir nivafizir ariagheribar God puvati, a gumazir duar angamra itibar God.”

33 Ezima gumamaziziba an akar kam baregha digavir kuram gami.

Godin arazir faraghavira itim

(Mak 12:28-31 ko Luk 10:25-28)

34 Farisiba orazima, Iesusin migirigiaba Sadyusibagh amizima, me mikaman ibura. Ezi me uari akuvaghera a bagha izi.

35 Me ko izir gumazir mam, a Judabar arazibagh fo. Egha a Iesus basamasa kamaghin an azai,

36 “Tisa, Godin arazir manamra maba bar dagh afira egha faraghavira iti?”

37 Ezi Iesus kamaghin a migia ghaze, “Ni uan God, nin Ekiam, bar a gifongegh, egh nin uan navir averiam ko uan duam ko uan nighnizimin, uan God gifongegh.

38 Kar arazir bar ekiam, egha a mabar a faraghavira iti.

39 An girara itim, bar an mirara. A kamakin: ni uabira uabi gifongezi moghin, gumamazizir igharazibagh ifongegh.

40 Moses Osirizir Araziba ko Godin akam inigha izir gumazibar akaba, da bar arazir kamning gisin tu.”

Iesus God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim bagha Farisibar azai

(Mak 12:35-37 ko Luk 20:41-44)

41 Farisiba uari akuvaghera ikiav itima, Iesus men azai,

42 “Ia God Ua Gumamaziziba Iniasa Misevezir Gumazim, manmaghin a ginighnisi? A tinan otarim?” Ezi me an migia ghaze, “A Devitin Otarim.”

43 Ezi Iesus kamaghin men azai, “Manmaghin amizi, Godin Duam nighniziba Devit ganidima, Devit gumazir kam ‘Ekiam’ a gati, egha Devit kamaghin migia ghaze,

44 ‘Ekiam, nan Ekiam kamaghin a migei,

“Ni nan agharir guvim daperagh, egh na ko atrivimin ikiam.

Egh mangi dughiar ki nin apaniba,

me damighti me nin apengan ikiam.”’

45 Eghti ia nighnigh, Devit uabi gumazir kamän migia ghaze, a nan Ekiam. Ezi manmaghin, gumazir kam ua Devitin Otarimin min iti?”

46 Ezi men tav bar Iesus ikarvaghan buraghruraki. Egha me aruer kamän ikegha ghua ua gin bizitam bagha an azangan atiati.

23

Farisiba ko Judan arazibagh fozir gumaziba arazir kurabagh ami
(Mak 12:38-39 ko Luk 11:43 ko 11:46 ko 20:45-46)

¹ Ezi Iesus gin gumazir aviriba ko an suren gumazibagh eghari.

² Egha kamaghin miği, “Judan arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba, me Mosesin danganim inigha me Moses Osirizir Araziba ia geghari.

³ Kamaghin amizi, me ia miği akaba, ia da baragh dagh eghari moghin ia damu. Egh me amir araziba ia men gin mangi dar amuan marki. Me migirigiar bar aviribagh amua egha uari dar gin zuir puvati.

⁴ Me kamaghin amua, mati me bizir bar osimtiziba isava gumazibagh isaghpuima, ezi me da ateran buraghrasi. Egha me tong uan dafarpuzitamin men akurvaghan nighnizir puvati.

⁵ “Arazir me amiba, me uarir ganasa oda dagh ami. Me Godin Akar maba, uan daveriaba ko guaghafivibar da osirigha, egha dagh amizi, da bar ekefe, ezi me da azui. Egha korotiar apinir sazir bar ruariba, me da azui. Egha ghaze, e arazir kamın me uari akakagh suam, e guizbangira Godin akabar gin zui.*

⁶ Egha isar ekiabar me danganir ziaba itiba isava, God ko miği dipenibar danganir faragha itibar apiaghiri.

⁷ Egh me biziba amadir danganibar mangiti, gumazamiziba ‘Tisaba’ me darigh, men ziaba fasa me bar akonge.

⁸ “Ki ghaze, gumazitam ia ‘Tisa’ a darighan marki. Bar marki. Ian tisan bar vamira, ia bar aveghdiariba.

⁹ Egh ia nguazimin kagh gumazitam ‘Afeziam’ a darighan marki. Ian Afeziar bar vamira, a uan Nguibamin iti.

¹⁰ Egh me ‘Gumazir Dapanim’ ian tav darighan marki. Ian Gumazir Dapanir vamira iti, a Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim.

¹¹ Ian gumazir ekiaba pura ian ingangarir gumazibar min iki.

¹² Te uarira uan ziaba fe, God me abiraghti, me apengan ikiam. Eghti te apengan iti, God me feghti me ziar ekiaba iniam.”

Iesus Judan arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba men arazir kurabar gun me miği

(Mak 12:40 ko Luk 11:39-52 ko 20:47)

¹³⁻¹⁴ Egha Iesus ua kamaghin miği, “Ia Judan arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba, Iavzika, ia bar ikuvigham! Ia ifavaribagh amir gumaziba! Ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin tiam asarazi, gumazamiziba azenan iti. Egha ia uaghan aven mangan aghua. Ezi gumazamiziba aven mangasava amima ia men tuaviba apiri.†

23:3: Mal 2:7-8 **23:5:** Mt 6:1 * **23:5:** (23:5) God ko miği daveriaba, kar Judaba akinafarir dozibar Godin akar maba osiri, egha da isava mitarir nguzir mabagh aghui. Egha da isava uan agharir ikiriabagh aghui, egha maba isava uan guabagh afe. Kisim Bek 13:9 ko 13:16 ko Lo 6:8 ko 11:18, dar gan. Judaba uaghan Akinafarim Namba 15:37-41in garava sazir oteyiba uan korotiabagh itui. Iesus Judabar arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba migia ghaze, me daveriar ekiaba aghuigha, egha sazir ruariba azui, egha uari akakagha ghaze, e guizbangira Godin akabar gin zui. Kar me uarir ganasa odava arazir kabagh ami. **23:6:** Mt 6:5, Mk 12:38-39, Lu 11:43, 14:7 **23:11:** Mt 20:26-27, Mk 9:35, 10:43-44, Lu 22:26 **23:12:** Jop 22:29, Snd 15:33, 29:23, Ese 21:26, Lu 14:11, 18:14, Je 4:6, 1 Pi 5:5 **23:13-14:** Lu 11:52 † **23:13-14:** (23:13-14) Fofozir gumazir maba ghaze, akar kamnagh uaghan kagh ikiam. A kamakin, “Ia Judan arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba, Iavzika. Ia gumazir mizer pumuning itiba, ia amizir paba ovengezibagh ifarava men dipenibar okiava, oda migirigiar bar ruariba God ko dagh ami. Kotiamin Dughiamin ia bar ikuvigham.” Ni Mak 12:40in gan.

15 “Ia Judan arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba, Iavzika! Ia bar ikuvigham! Ia ifavaribagh amir gumaziba! Ia ongariba ko nguazir igharaziba bar dar ghua, suren gumazir vamira ini asa ruia gha arui. Eghti ia gumazitam batogh Judabar arazibar a geghanti, eghti a ian nighnizibar gin mangi, egh a bar ian mirara uaghan helin mangam. Ia a damightima, a bar ia gafiragh arazir kurabar amuam.

16 “Ia damazir okaviriziba, egha ia gumazir igharaziba tuavim men akakaghasa! Iavzika, ia bar ikuvigham! Ia kamaghin gumazibar sure gamua ghaze, ‘Gumazir manam guizin mikimsiva, Godin Dipenimin akakagh mikimti, an araziba pura bizim. Egh gumazir kam guizin mikimsiva, golin Godin Dipenimin aven itibar akakagh mikimti, kar a guizbangira migei, egha a mikemezir arazimin gin mangi, a damu.’

17 Ia gumazir onganir damazir okaviriziba, tizim Godin damazimin ekefe? Ti gol, o ti Godin Dipenim? Ia fo, golin kam Godin Dipenimin aven iti, egha tuavir kam in golin kam Godin bizim in oto.

18 Egha ia uaghan kamaghin men sure gamua ghaze, ‘Gumazitam uan migirigiabar amuti da guizin otivsi, altan akakaghti, an migirigiaba pura biziba. Eghti gumazim altan itir ofabar akakagh mikimti, kar a guizbangira migei, egh a mikemezir migirigiabar gin mangi.’

19 Ia damazir okaviriziba, bizir manam Godin damazimin ekefe, ti altan itir ofaba, o alta uabi? Ia fo, ofaba altan iti, egha tuavir kam in ofan kam Godin bizim in oto.

20 Eghti kamaghin, gumazim guizbangira mikimsiva altan akakagh mikimti, an migirigiaba alta ko altan ofaba virara aning in akakasi.

21 Egh gumazim guizbangira mikimsiva Godin Dipenimin akakagh mikimti, an migirigiaba Godin Dipenim, ko Godin uan Dipenimin aven itim, virara aning in akakasi.

22 Eghti gumazitam guizbangira mikimsiva Godin Nguibamin akakagh mikimti, an migirigiaba Godin atrivir dabirabim, ko Godin uan atrivir dabirabim gaperazim, uaghara aning in akakasi.

23 “Ia Judan arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba, Iavzika, ia bar ikuvigham! Ia ifavaribagh amir gumaziba! Ia isingtizim daghebagh anidir zuravarir 10 plan dafaribar aghava, egha dafarir vamira God ganidi. Egha Moses Osirizir Arazibar aven itir arazir ekiaba ataghrasi. Ia, gumazamiziba deragha me gamir arazim, ko arazir apangkuvim itiba, ko nighnizir gavavim Godin itir arazim, ia da gin amadi. Ia faragh arazir ekiar kabar gin mangi dar amu, egh uaghan arazir dozir ia amiba sara, uaghan dar amu.

24 Ia damazir okaviriziba, egha gumazir igharaziba tuavim men akakaghasa! Ia mati, gumazim sibaba diparsizimin itima, a bar deravira gara da isa da makuri. Ezi asizir ekiam kamel, a diparsizimin aven itima, an an garir puvatigha, a tui.

25 “Ia Judan arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba, Iavzika! Ia bar ikuvigham! Ia ifavaribagh amir gumaziba! Ia bar deraghavira kapba ko itaribar azeniba rue, ezi dar aven itir dagher kaba bar izifa. Ia, okimakiar araziba ko uarira uarigh nighnizir arazibar tuavimin, dagher kaba ini.

26 Ia Farisiba, ian damaziba okafi! Ia faraghvira kapbar averiaba ruegh, eghti dar otighinaba uaghan zuegham.

27 “Ia Judan arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba, Iavzika! Ia bar ikuvigham. Ia ifavaribagh amir gumaziba! Ia mati, me matmatiam penin

ghurghurim a gaghui, ezi azenan matmatiamin ganganim bar dera. Ezi an aven gumazir kuabar aghariba ko bizir kuriba bar izifa.

²⁸ Ia uaghan kamaghin iti. Me azenan ian gara ghaze, ia gumazir aghuiba. Ezi ifavarir araziba ko arazir bar kuraba, guizbangira ian navir averiabagh izifa.”

²⁹ Egha Iesus migia ghua ghaze, “Ia Judan arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba, Iavzika! Ia bar ikuvigham! Ia ifavaribagh amir gumaziba! Ia, fomira itir Godin akam inigha izir gumaziba, men moziba deraghvira dar kirmigha, egha gumazir arazir aghuibagh amizibar moziba deraghavira dar adiaribagh ami.

³⁰ Egha kamagh uariv gei, ‘E ti uan inazibar dughiamin ikia, egha ti men akuragha Godin akam inigha izir gumazibav soghezir puvatighai.’

³¹ kamagh migia uari akakagha ghaze, ‘E Godin akam inigha izir gumazibav soghezir gumazibar boriba!’

³² Aria, mangi, ia uan inaziba amuataghizir arazir kuraba, bar da gifagh!

³³ “Ia kuruziba! Ia dabirizir anababa! God uan kotin aven ian araziba tuisghiva, ia isi helin avir ekiamin ia amangam! Ia man tuavitamin angi, helin avim gitagham? Bar puvatigham!

³⁴ “Kamaghin amizima, ia oragh, ki ia bagha Godin akam inigha izir gumaziba, ko gumazir nighnizir aghuiba itiba, ko gumazir Godin Akinafarim itir arazibagh foziba, me amangam. Eghti ia men tarazi misoghti me arimighram, egh tarasi isiva temer ighuvibagh afugham, egh tarazi ian God ko migeir dipenibar aven benibar me fozorogham. Egh ia uan nguibar ekiabar me batogh men gin tighti, me ari nguibar igharazibar mangam.

³⁵ Eghtima arazir aghuibagh amir gumaziba bar, me misoghezir gumazibar ivezir kuram, ia a iniam. Gumazir aghuibav sozir arazir kam, gumazir aghuim Abelin dughiamin ikegha, iza Berekian otarim Sekaraiian dughiamin tu. Gumazir kam, ia Godin Dipenim ko ofa gamir danganim tizimin ia a misoghezi an areme, ezi iarara ivezir kuram uan arazir kuram bagh a iniam.

³⁶ Ki guizbangira ia migei, arazir kurar kabar ivezir kuram, a datirighin itir gumazamiziba me bativam.”

Iesus Jerusalem in apangkufi

(Luk 13:34-35 ko 19:41-44)

³⁷ Egha Iesus migia ghua ghaze, “Oio, ia Jerusalem in adarazi, ki ian apangkufi! Ia Godin akam inigha izir gumazibav sozi me ariaghiri, egha God ia bagha amadir gumaziba, ia dagiaba isa, me ginivi, me ariaghiri. Dughiar aviribar ki ian boriba akuv me mughasa, mati tuarir amebam uan avizimingin nguziba avarazi moghin, ki ia damuasa. Ezi ia na bagh izan aghua.

³⁸ Ia oragh! Ian nguibam, God anetaki, ezi a nguibar soriyam gava.

³⁹ Ki guizbangira ia migei, ia ua nan ganan kogh, kamaghira iki mangi dughiar ia suam, ‘God uan ziamin gumazir kam anemada! God deragh a damu!’ ”

24

Iesus ghaze, Godin Dipenim akarighrigham *(Mak 13:1-2 ko Luk 21:5-6)*

¹ Egha Iesus Godin Dipenimin miriam ategha azenan zuima, an suren gumaziba a bagha izi. Egha me Godin Dipenim an akakasi.

² Ezi an akar kamın me migei, “Ia Dipenimin itir bizir aghuir kabar gari? Ki guizbangıra ia migei, dagiar kaba, gumaziba bar da pueghti da bar moghıra dagh iregham. Eghti tam tam gisin ikeghan kogham.”*

Iesus ghaze, osimtizir aviriba gin otivam
(Mak 13:3-13 ko Luk 21:7-19)

³ Egha Iesus ghua Olivin Mighsiamın aperaghav itima, an suren gumaziba uarira iza kamaghın an azai, “Ni e mikim, bizir kaba dughiar manamin otivam? Arazir manamnagh faragh otoghti, e fogh suam, ‘Ni ua izam,’ eghti nguazir kam uaghan givam?”

⁴ Ezi Iesus me ikaragha kamaghın me migei, “Ia uari bagh deraghvıra gan, gumazitam izi ia gifaran marki.

⁵ Kamaghın amizi, gumazir bar aviriba izi, nan ziam isiva uari gasi suam, ‘Kırara, ki Gumazir God Gumazamiziba Ua Me Iniasa Misevezim.’ Egh me gumazamizir aviribagh ifaram.

⁶ Eghti ia roghıra itir midorozir ekiabar niginiba baragh, egh saghon itir midorozir ekiabar akaba baragh. Egh ia digavir kuram damuan marki. Arazir kaba otivam, eghti nguazir kam givamin dughiam tighar izam. Eghti ia roghıra itir midorozir ekiabar niginiba baragh, egh saghon itir midorozir ekiabar akaba baragh. Egh ia digavir kuram damuan marki. Arazir kaba otivam, eghti nguazir kam givamin dughiam zuamıra otoghan kogham.

⁷ Kantrin mamın itir darazi dikavigh kantrin igharazimın itir darazi ko misogham. Eghti atrivir mamın adarazi dikavigh atrivir igharazimın adarazi ko misogham. Danganir mabar dagheba bar puvaratightima, gumazamiziba miriamra ikiam. Eghtima mikimkiziba uaghan otivam.

⁸ Osimtizir kaba mati, amizim otasa faraghavıra mizazim barazi moghin.

⁹ “Dughiar kamın me ian suighıra osimtiziba ia darighıra ia misoghti, ia arimighıram. Eghti gumazamiziba bar nan ziam bangin ian aghuagh. Eghti gumazamiziba bar nan ziam bangin ian aghuagham.”

¹⁰ Egh dughiar kamın gumazamizir aviriba, me uan nighnizir gavgavir nan itim ategham. Egh pazi uarira uari damuva, uari isiva apanibar agharim darigham.

¹¹ Eghti akar ifavarim akurir gumazir aviriba otivigh, gumazamizir aviribagh ifaram.

¹² Eghti arazir kuraba bar izivaghti, kamaghın gumaziba uarigh ifongezir arazim, givagh. Eghti arazir kuraba bar izivaghti, kamaghın gumaziba uarigh ifongezir arazim, givagh.

¹³ Eghti tina arazir kabar tongin gavgavigh iki, mangi dughiar nguazir kam givaghım otoghti, God uam a iniam.

¹⁴ Eghti God Bizibagh Ativamin Dughiamın akar aghuir kam, me a inigh a isiva nguazimın itir gumazamiziba bar me mikimtima, me a baragh. Eghtima gin nguazir kam givamin dughiam otivam.”

Iesus ghaze, bizir bar kuram otogham
(Mak 13:14-23 ko Luk 21:20-24)

24:2: Jer 26:18, Mai 3:12, Lu 19:44 * **24:2:** (24:2) Kar Matyu osirizir Iesusin migirigiar ruarir abuananam (4 pla faragha gifa). Akar kaba, da 24:2-25:46in iti. Da nguazim givamin dughiamın arazibar gun migei. **24:3:** Mt 24:27, 24:37-39., Mk 13:3, 1 Te 5:1 **24:5:** Jer 14:14, 23:21, 23:25, Mt 24:23-24, Jo 5:43, Ap 5:36-37, 1 Jo 2:18 **24:7:** 2 Sto 15:6, Ais 19:2, Hag 2:22, Sek 14:13, Ap 11:28 **24:9:** Mt 10:22, Mk 13:9, Lu 21:12, Jo 15:18-20, Ap 4:2-3, MAA2:10, 2:13 **24:10:** Mt 11:6, 13:57, 2 Ti 1:15 **24:11:** Mt 7:15, 24:5, 24:24, Ap 20:29, 1 Ti 4:1, 2 Pi 2:1, 1 Jo 4:1 **24:13:** Mt 10:22, Mk 13:13, Hi 3:6, 3:14 **24:14:** Mt 9:35, 10:18, 28:19, Ro 10:18, Kl 1:6, 1:23

¹⁵ Egha Iesus miġia ghua kamagh miġei, “Ia gantima, bizir bar kurar God ifongezir puvatizim, Godin Dipenimın aven ikiam. Fomira Godin akam inigha izir gumazim Daniel bizir kamın gun mikeme. (Gumazir osizirir kamın garim, a deraghvira nighniġh egh a gifogh.)

¹⁶ Dughiar kamın Judian Distriġhin itir gumazamiziba ari danganir miġsiabar mangi.

¹⁷ Egh gumazir manam dipenimın pın itir avughsazir danganimın ikegh, nguazimın magiri, egh uam aven mangi uan bizitam inisi nighniġhan marki.

¹⁸ Egh gumazir manam azenir ekiamın ikegh, egh uamategh dipenimın mangi uan azenan azuir korotiam inian marki.

¹⁹ Ia naviba adair amiziba ko boriba oteba apir amebaba Iavzika! Dughiar izamin kaba bar ian ikuvigham!

²⁰ Ia amozimın dughiam ko Sabatin dughiatamın aran aghuaghıva, uari bagh Ekiam ko mikim.

²¹ Dughiar kamın osimtızir bar ekiam otivam, nguazim igiamra otozir dughiamın ikegha iza datirighin itir dughiamın tu, osimtızir kamaghın ititam fomira otozir puvati, egh gin tam kamaghın uam otivan kogham.

²² Egha God uan gumazamizir misevezibagh nighniġha, egha dughiar kurar kamın dughiar maba aghorezi, da mong otefe. A ti dar aghorezir puvatizi, gumazamiziba bar ariaghreghai.

²³ “Eghti gumazitam dughiar kamın kamaghın ia mikimam, ‘Ia gan, God Gumazamiziba Ua Me Iniasa Misevezir Gumazim, a kagh iti,’ o ‘a muna munagh iti,’ ia gumazir kamın akam baraghan marki.

²⁴ Gumazitaba iziva ia gifar suam, ‘Kırara, God Gumazamiziba Ua Me Iniasa Misevezir Gumazim,’ o ‘ki Godin akam inigha izir gumazir mam,’ egh me mirakelin bar ekiaba koma digavir kuram gamir arazibar amuti da otivam. Me kamaghın ifonge, me gumazamiziba bar me gifaraghti, me onganigham. Egh me gavgavim iki, uaghan God ua bagha misevezir gumazamiziba, me uaghan me gifarasa. Kamaghın me mirakelin kabar amuam. Egh dughitaba me me gifarsi damuva avegham.

²⁵ Ia oragh! Bizir ki faragha ia mikemeziba, da otivam.

²⁶ “Kamaghın amizi, me ia mikim suam, ‘Ia gan. A muna gumaziba itir puvatızir danganimın iti,’ eghti ia mangan marki. Egh me suam, ‘Ia gan. A kara, dipenir kamın aven modoghav iti,’ ia men akam baraghan marki.

²⁷ Ia fo, onımarim taghtagha, an angazangarim aruem anadi naghın ikegha nguazim bar anevaragha ghua aruem ghuaghiri naghın tu. Eghti Gumazibar Otarim ua izamin arazim, uaghan kamaghınram otivti, nguazimın itir darazi bar an ganam.

²⁸ “Danganir manam gumazir kuam irıghav iti, a gısırara isaba uari akufi, eghti gumaziba fogham, kuar mam kagh iti. Kamaghıra, Gumazibar Otarim izıtıma, gumaziba bar an ganam.”

Iesus ghaze, Gumazibar Otarim ġin izam
(Mak 13:24-27 ko Luk 21:25-28)

²⁹ Egha Iesus miġia ghua ghaze, “Osimtızir ekiar kaba otivigh ġivaghti,

‘Aruem mitategham,
eghti iakinim isiraghan kogham,

eghti mikoveziba overiamin asighiram,
overiamin itir bizir gavgaviba bar uarira uari sivaghsivagh,
uan danganiba ataghragham.'

³⁰ "Eghti, Gumazibar Otarim izamin dughiam, an arazarazim overiamin otivtima, nguazimin itir nguibaba bar aziam. Dughiar kamın gumaziba ganti Gumazibar Otarim ghuariabagh isin iki, uan gavgavir ekiam koma angazangarir ekiam sara izam.

³¹ Eghti sigham bar pamten arangti, a uan enselba amadaghti, me mangi nguazim ko overiamin danganiba bar dar mangi, a ua bagha misevezir gumazamiziba akuvam, egh enselba nguazimin otevíba bar, me akuvaghíva, men aku a bagh izam."

*Iesus ghaze, ia temer fighin gan fogh
(Mak 13:28-31 ko Luk 21:29-33)*

³² Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, "Temer fighin aguaba ua diz murti, ia fogh suam, amozimin dughiam roghira ize. Ia temer fighin gan nighnizim iniam.

³³ Kamaghira ia bizir kabar ganti da otivti, ia fogh suam, Gumazibar Otarim a ua izamin dughiam roghira ize. A tiar akamin tughav iti.

³⁴ Ki guizbangira ia migei dughiar kamın itir gumazamizir kaba ikivira ikiti bizir kaba bar otivam.

³⁵ Overiam ko nguazim givagham, eghti nan migirigiatam givaghan kogham."

*Iesus ghaze, a ua izamin dughiam, tav a gifozir puvati
(Mak 13:32-37 ko Luk 17:26-30 ko 17:34-36)*

³⁶ Egha Iesus migia ghua ghaze, "Bizir ki ia migeir kaba otivamin dughiam, tav a gifozir puvati. Enselin Godin Nguibamin itiba ko Godin Otarim uaghan fozir puvati. Afeziam bar uabira fo.

³⁷ Ezi bizir Noan dughiamin otiviziba, da uaghan Gumazibar Otarim izamin dughiamin otivam.

³⁸ Dipar ekiar nguazim bar anevarazim tighar izamin dughiamin, gumazamiziba apava, dipar onganiba apava, egha amuiba ko pabar iti. Me kamaghin amua ikiav itima, Noa kurimin aven ghu.

³⁹ Me bizir me bativamin tam gifozir puvati, egha pura ikiav itima, aperiar ekiam otogha bar me avaragha me avigha ghue. Gumazibar Otarim izamin dughiam, uaghan kamaghira otivam.

⁴⁰ Gumazir pumuning azenimin ikiti, God tav inighti, tav ikiam.

⁴¹ Amizir pumuning bretbar amusi flaua mirmiriva ikiti, God tav inighti, tav ikiam.

⁴² "Kamaghin amizi, ia deragh gan iki. Ian Ekiam izamin dughiam, ia a gifozir puvati.

⁴³ Ia arazir kam ginighnigh. Gumazir manam, okimakiar gumaziba dimagarimin izava an dipenim akarasava amima, a men dughiam gifogha, egha men arafa. Egha me ataghizi me an dipenim akarizir puvati.

⁴⁴ Kamaghira, ia uaghan aravagh iki gan. Guizbangira, dughiar ia Gumazibar Otarim mizuaman koghamim, a dughiar kamram otogham.”

Ingangarir gumazir aghuim ko ingangarir gumazir kuramin akar isin zuim

(Luk 12:42-46)

⁴⁵ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, “Ingangarir gumazir manamra nighnizir aghuiba ikia deravira uan ingangarim gami? An gumazir ekiam a damuti, a ingangarir gumazir igharazibar ganam. Egh dughiar an gumazir ekiam ifongezimin, a dagheba isi ingangarir gumazibar aningam.

⁴⁶ Ingangarir gumazir kam ingara itima, an gumazir ekiam izava a batogha an ingangarir kamın garima, gumazir kamın navir averiam bar an dera.

⁴⁷ Ezi ki guizbangira ia migei, ingangarir gumazir kamın ekiam a damightima, an an ingangarir gumazir mabar ekiamın ikiva an biziba bar dar ganam.

⁴⁸ Eghti ingangarir gumazir kam guizbangira ikuvigh, egh kamaghin nighnigham, ‘Nan ekiam zuamira izeghan kogham.’

⁴⁹ Egha uaghan a ko ingarir darazi misoghiva, dipar onganibar amiva, gumazir dipar onganiba apiba ko ikiam.

⁵⁰ Eghti an ekiam, dughiar an ingangarir gumazim a bagha garir putatizimin, an otogham. A dughiar a fozir putatizimin uamategham.

⁵¹ Ingangarir gumazir kamın gumazir ekiam bar pazav, a damigh, ivezir bar kuram a daningam. Egh a isiva ifavaribagh amir gumazibar tongin anetigham. Eghti a danganir kamın ikiva, arang atariba kuskugh ikivira ikiam.”

25

Iesus 10 plan guivir igiabar akar isin zuim migei

¹ Egha Iesus migia ghua Gumazibar Otarim ua izamin dughiam migei, “God Bizibagh Ativamin Dughiam mati, guivir igiar 10 plan eghaghanimin min mangam. Gumazir mam igiamra amuimin ikiasa izi. Ezi guivir igiar maba uan lamba ingha tuavimin anapuasa zui.

² Men 5 pla, nighnizir aghuiba itima, 5 pla nighnizir aghuiba puvati.

³ Egha 5 plan nighnizir aghuiba itir putatiziba, uan lamba isa, da bagha borer taba inizir puvati.*

⁴ Ezi guivir igiar nighnizir aghuiba itiba, uan lamba isa, egha uaghan borem itir misevir maba sara, ini.

⁵ Ezima gumazir amuimin ikiamim zuamira izezir puvati, ezi guivir kaba pariam men azima, me akui.

⁶ “Ezi dimagarir arizimin gumazir mam dia ghaze, ‘Gumazir amuimin ikiamim, a roghira izi. Ia izi, e mangi, tuavimin a batogha a ko izam.’

⁷ Ezi guivir igiar kaba dikavigha uan lambar kiri.

⁸ Ezi guivir nighnizir aghuiba putatiziba, nighnizir aghuim itibar aza ghaze, ‘En lamba mungasava ami. Kamaghin, ia borer taba e daning.’

⁹ Ezi nighnizir aghuim itir guiviba, me ikarvaghera kamaghin migia ghaze, ‘Puvatigham! Borem bar en tughatighan kogham. Ia mangi, borer amadir danganitamın uari bagh tabagh ivesegh.’

24:44: Mt 25:13, 1 Te 5:6

24:46: MAA 16:15

24:47: Mt 25:21-23

24:51: Mt 8:12, 25:30

25:1: Lu 12:35, MAA 19:7

* 25:3: (25:3) Israelin adarası olivin borem isava, uan lambagh ruava

dagh aboi, me en min karasin lambagh aboir puvati.

¹⁰ Ezi guivir nighnizir aghuiba puvatizir kaba ghuezima, gumazir amuimin ikiamim oto. Ezi guivir boreba itiba, a ko isar ekiam bagha dipenimin aven ghue. Ezi gumaziba tiam asara.

¹¹ “Ezi gin guivir ghueziba uamategha iza kamagh migei, ‘Ekiam! Ekiam, ni izi e bagh tiam kuigh.’

¹² Ezi a me ikarvaha kamaghin migei, ‘Ki guizbangira ia migei, ki ia gifozir puvati.’”

¹³ Egha Iesus ghaze, “Kamaghin, ia deraghavira gan. Ian Ekiam, aruem ko dughiar ia fozir puvatizimin, an otogham.”

*Ingangarir gumazibar dagiaba inizimin, akar isin zuim
(Luk 19:11-27)*

¹⁴ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, “God Bizibagh Ativamin Dughiam mati, gumazir mam nguibar saghon itimin mangasava ami moghin. Gumazir kam uan ingangarir gumazibar diazi me izima, a uan biziba isi, me danightima, me a bagh dar ganam.

¹⁵ A gumazibar araziba ko gavgavibar gara, dagiaba tuiragha da isa me ganingi. A mav 5,000 Kina a ganiga, mav 2,000 Kina a ganiga, mav 1,000 Kina a ganingi. A kamaghin amigha ghu.

¹⁶ A ghuzima, gumazir 5,000 Kina inizim maghira an ingara, 5,000 Kinan mam dagh isin uam a ini.

¹⁷ Ezi gumazir 2,000 Kina inizim kamaghira amua, uaghan 2,000 Kinan mam dagh isin uam a ini.

¹⁸ Ezi gumazir 1,000 Kina inizim ghua mozim okoregha uan ekiamin dagiaba isava mozim gatigha egha da modo.

¹⁹ “Ezi gumazir ekiam dughiar ruarimin saghon ikegha uamategha ize. Egha uan ingangarir gumazibar ingangaribagh fofoghasa men dei.

²⁰ Ezi gumazir 5,000 Kina inizim, 5,000 Kinan mam a dibagha, a inigha iza kamaghin migei, ‘Ekiam, ni 5,000 Kina na ganingi. Ni ge, ki dagiar ingangarim gamua, 5,000 Kinan mam dagh isin uam a ini.’

²¹ “Ezi an ekiam kamaghin a migei, ‘Ni ingangarir gumazir aghuim, ni ingangarir aghuim gami. Ni bizir doziba deravira dar gari. Kamaghin amizima, ni ingangarir ekiabar ganasa, ki ifonge. Ni izi uan ekiamin isamin aven iki, egh a ko bar akuegham.’

²² Ezi gumazir 2,000 Kina inizim iza kamaghin migei, ‘Ekiam, ni 2,000 Kina na ganingi. Ni ge, ki dagiar ingangarim gamua, 2,000 Kinan mam dagh isin uam a ini.’

²³ Ezima an ekiam kamaghin a migei, ‘Ni ingangarir gumazir aghuim, ni ingangarir aghuim gami. Ni bizir doziba deravira dar gari. Kamaghin amizima, ni ingangarir ekiabar ganasa, ki gifonge. Ni izi, uan ekiamin isamin aven iki, egh a ko bar akuegham.’

²⁴ “Ezi gumazir 1,000 Kina inizim uaghan izava, egha kamaghin migei, ‘Ekiam, ki fo, ni gumazir apangkuviba puvatizim. Ni gumazir igharaziba oparir azeniba, ni uaghan daghebagh tu. Egha gumazir igharazim dagher oviziba akurima, ni uaghan pura dar aghafi.

²⁵ Kamaghin amizi, ki atiatingi, egha nin 1,000 Kina inigha ghua nguazir mozim gatigha egha da modo. Nin dagiabar kara.’

²⁶ “Ezi an ekiam a ikaragha kamaghin a migei, ‘Ni ingangarir gumazir kuram! Ni gumazir amirizim. Ni na gifo, ki gumazir igharaziba oparir

azenibar daghebagh tui. Egha uaghan gumazir igharazim dagher oviziba akurima, ki uaghan pura dar aghavam.

²⁷ Ezi ni tizim bagha nan dagiaba isava, dagiabar ingaribagh amir dipenitam gatizir puvati? Eghti ki ua iziva, uan dagiaba iniva dagiar igharazitaba dagh isin da iniam.

²⁸ Kamaghin amizi, ia ada 1,000 Kina inigh, a isiva 10,000 Kina itir gumazim daningh.

²⁹ Arazim kamaghin iti, gumazir biziba itiba, ki ua taba me daningam. Egh gumazir biziba puvatiziba, bizir vaghvazir me itiba ki uaghan me dama, da inigham.

³⁰ Ezi ingangarir gumazir bar kurar kam, ia a isi, azenan itir danganir mitatemin anekunigh. Danganir kamın me puvira tuangiva arang, atariba kuskugh ikiam.’ ”

Gumazibar Otarim, gumazamiziba bar me isi uan kotiamin aven men araziba tuisigham

³¹ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, “Gumazibar Otarim, Atrivimin min otogh uamategh uan enselba bar me ko iziva, egh uan atrivir dabirabim daperagham.

³² Eghti nguazimin itir gumazamiziba bar iziva an guamin uari akuvagham. Eghti a me tuiragh, egh bizir pumuning damuam, mati sipsipbar garir gumazim sipsipba isava, bizir mamın me amaga, memeba bizir mamın me amadi.

³³ A sipsipba isi agharir guvimin da amang, egh memeba isi agharir ikiriamin amangam.

³⁴ Egh Atrivim kamaghin agharir guvimin itir gumazamizibav kimam, ‘Ia izi, nan Afeziam deragh ia damuasa ifonge! Ia iziva, danganir Afeziam fomira ia bagha inabazim inigh, a nguazir kam otozir dughiamin a ia bagha danganir kam akiri.

³⁵ Ki faragha mitiriam nan azima, ia dagheba na ganingi; ezi kuarim nan pirima, ia dipam na ganingi; ezi ki nguibar igharazimin gumazimin min itima, ia na inigha uan dipenimin ghu;

³⁶ ezi ki bibiamra itima, ia korotiaba na ganingi; ezi ki areima, ia nan akurvasi; ezi ki kalabusin itima ia iza nan gari. Kamaghin, ia aven izi.’

³⁷ “Eghti gumazamizir aghuiba kamaghin a ikaragham, ‘Ekiam, dughiar manamra, mitiriam nin azima, e dagheba ni ganingi? Ezi dughiar manam, kuarim nin pirima, e dipam ni ganingi?’

³⁸ Ezi dughiar manam, ni nguibar gumazir igharazimin min itima, e ni inigha uan dipenibar ghue? Ezi dughiar manam, ni bibiamra itima, e korotiaba ni ganingi?’

³⁹ Ezi dughiar manam, ni areima, en nin akura, o ni kalabusin itima, e ghua nin gani?’

⁴⁰ “Eghti Atrivim me ikaragh kamaghin me mikimam, ‘Ki guizbangira ia migei, arazir ia nan gumazamizir kinibagh amiba, ia dar na gami.’

⁴¹ “Egh Atrivim uan agharir ikiriamin itir darazi kamaghin me mikimam, ‘Ia na gitagh! Ia Godin aningagharimin aven itir darasi! Ia mangi, avir

25:29: Mt 13:12, Mk 4:25, Lu 8:18, Jo 15:2 **25:30:** Mt 8:12, 22:13, Lu 13:28 **25:31:** Sek 14:5, Mt 16:27, 19:28, Ap 1:11, 1 Te 4:16, 2 Te 1:7, MAA 1:7, 20:11-13 **25:32:** Ese 20:38, 34:17, Ro 14:10, 2 Ko 5:10, MAA 20:12 **25:34:** 1 Ko 6:9, 15:50, Ga 5:21, Hi 4:3, 1 Pi 1:20 **25:35:** Ais 58:7, Ese 18:7, 18:16, Hi 13:2, Je 1:27 **25:36:** 2 Ti 1:16, Je 2:15-16 **25:40:** Snd 19:17, Mt 10:42, 18:5, Mk 9:41, Hi 6:10, MAA 22:12 **25:41:** Mt 7:23, Mk 9:48, Lu 16:24, MAA 12:9, 20:10

munger puvatizimin mangi. Avir kam, me Satan uan enselba ko me bagha anetizima a iti.

⁴² Ki faragha mitiriam nan azima, ia daghetam na ganingizir puvati; ezi kuarim nan pirima, ia dipatam na ganingizir puvati;

⁴³ ezi ki nguibar igharazimin gumazimin min itima, ia na inigha uan dipenibar ghuzir puvati; ezi ki bibiamra itima, ia korotiatam na ganingizir puvati; ezi ki areima, ia nan akurazir puvati; ezi ki kalabusin itima, ia ghua nan ganizir puvati. Kamaghin, ia na gitagh!

⁴⁴ "Eghti me kamaghin a mikimam, 'Ekiam, e dughiar manam nin gari, mitiriam nin azi, o kuarim nin piri, o ni nguibar igharazimin gumazimin min ike, o ni bibiamra ike, o ni arei, o ni kalabusin iti, ezi e deravira ni gamizir puvati?'

⁴⁵ "Eghti a me ikarvagh kamaghin me mikimam, 'Ki guizbangira ia migei, arazir ia gumazamizir kinibagh amizir puvatiziba, ia uaghan arazir kabar na gamizir puvati.'

⁴⁶ Eghti gumazamizir kamaghin amiziba mangi, izevir kuram iniam, kar mizazir givan koghamim. Eghti gumazamizir aghuiba mangi, ikirimirir aghuir zurara itim iniam."

Iesus mizazim inigha aremegha ua dikafi

26

(Sapta 26-28)

*Gumazir dapaniba Iesus misueghti an aremeghasa migirigiabar kiri
(Mak 14:1-2 ko Luk 22:1-2 ko Jon 11:45-53)*

¹ Iesus migirigiabar kaba da gifa, egha uan suren gumaziba kamaghin me migei,

² "Ia fo, aruer pumuning givaghtima, God Israelbagh Itazir Dughiamin isar ekiam otivam. Eghti me Gumazibar Otarim isiva apanibar agharim datightima me a isiva temer ighuvim gafugham."

³ Dughiar kamın, ofa gamir gumazir ekiaba koma Judan arazibagh fozir gumaziba ghua, ofa gamir gumazibar dapanimin dipenimin uari akufa. Gumazir kamın ziam Kaifas.

⁴ Egha me arazir mogometamin Iesusin suiragh a misueghti an aremeghasa tuaviba buria, akabav sosi.

⁵ Egha me kamagh uariv gei, "E isar ekiamin dughiamin an suighan kogham. E damuti, gumazamizir isamin itiba men naviba osemegh, egh midorozir datatam damigham."

*Amizir mam borem isa Iesusin dapanim ginge
(Mak 14:3-9 ko Jon 12:1-8)*

⁶ Ezi Iesus ghua Betanin nguibamin ikia, Saimonin dipenimin iti, Saimon faragha arimariam lepa an mikarzim gami.

⁷ Dughiar kamın Iesus dagher dakozimin aperaghav itima, amizir mam, borer mughuriar aghuim zuir mam, inigha izi. Borer aghuir kamın misevim, me dagiar ziam alabastan an ingari. Ezi borer kamın izevim bar pin iti. Ezi amizir kam borer kam isava, Iesusin dapanim ginge.

⁸ Ezi an suren gumaziba kamaghin an gara, navir averiaba ikufi. Egha me ghaze, "Tizim bagha kav borer mughuriar aghuim zuim pazava a gami?"

⁹ E anemaga dagiar ekiatam inigha egha a isava asaghasazibagh anighai."

¹⁰ Ezi Iesus men migirigiabagh fogha kamaghin me migei, "Ia tizim bagha osimtizim amizir kam garisi? Anetakigh! An arazir aghuim na gami.

¹¹ Asaghasaziba zurara ia ko ikiam. Kirara, ia ko zurara ikian kogham.

¹² Ezi amizir kam nan namnam mozim bagh anekirasa, borer aghuir kam na ginge.

¹³ Ki guizbangira ia migei, me nguazir kamın danganir manamin Godin akar aghuim akunıva egh amizir kam amizir arazim uaghan a mikimıva egh a ginighnighivıra ikiam."

*Judas Iesus isıva gumazir ekiabar agharim darighasa akam akiri
(Mak 14:10-11 ko Luk 22:3-6)*

¹⁴ Ezi dughiar kamın Judas Iskariot, a 12 plan suren gumazir mam, a ofa gamir gumazir ekiaba bagha ghu.

¹⁵ Egha a kamaghin men azai, "Ki Iesus isıva ian dafaribar atighti, ia tizim na daningam?" Ezi me 30 plan silvan dagiar ovizir maba mega, da isa a ganıngi.*

¹⁶ Ezi dughiar kamın ikegha ghua, Judas, Iesus men dafaribar arighasa tuavıba buri.

*Iesus uan suren gumazıba ko api
(Mak 14:12-21 ko Luk 22:7-14 ko 22:21-23 ko Jon 13:21-30)*

¹⁷ Ezi Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiam, an faragha zuir dughiam otozi, ezi Iesusin suren gumazıba iza kamaghin a migei, "Ni danganir manamin, e mangi, ni God Israelbagh Itazir Dughiamin isam ramisi, e bizıbar akıram?"

¹⁸ Ezi a kamaghin me migei, "Ia nguıbar ekiamın aven mangi, egh gumazir kam bagh mangi kamaghin a mikim, "Tisa ghaze, nan dughiam roghıra izegha gıfa. Ezi ki uan suren gumazıba ko, God Israelbagh Itazir Dughiamin isam, e nin dipenimin daghebar amam." "

¹⁹ Ezi suren gumazıba Iesus mikemezi moghin ghua God Israelbagh Itazir Dughiam bagha dagheba ko bizıbar kırı.

²⁰ Ezi Iesus guaratighin dagher dakozimin uan 12 plan suren gumazıba ko api.

²¹ Egha me apava a kamaghin me migei, "Ki guizbangira ia migei, ian tav na isıva gumazir nan apanim gamıbar agharim darıgham."

²² Ezi an suren gumazıba akar kam baregha, navıba bar oseme. Egha me bar vaghvagha kamaghin an azangsıgha kamaghin migei, "Ekiam, ti narara, o?"

²³ Ezi a me ikarvagha kamaghin migei, "Gumazir na isıva apanıbar agharim darıghamın, a uaghan na ko bret isava itarir vamıra daghuam.

²⁴ Ezi Gumazıbar Otarım, Godin Akınafarım mikemezi moghin, an aremegham. Eghti gumazir Gumazıbar Otarım isava apanıbar agharım gatızim, gumaka! A bar ikuvıgham! Amebam a batezir puvatızıma, a deraghai!"

²⁵ Ezi gumazir Iesus isıva apanıbar agharım darıghamın, Judas kamaghin an azai, "Ekiam, ni ti na mıgia, ma?" Ezi Iesus ghaze, "Ni migei moghıra!"

26:11: Lo 15:11, Jo 12:8, 14:19, 17:11 **26:14:** Jo 11:57 **26:15:** Sek 11:12, Mt 27:3 * **26:15:** (26:15) Dagıar 30 silvan kaba ti datırighın en dagıabar dıbobonım, ti manmakın? Da avıraseme, egha gumazım iakınır 5 pla o 6 plan ingarızır ıvezımın mın otogham. (Matyu 27:9-10ın gan.) **26:17:** Kis 12:6, 12:14-20, Mk 14:12, Lu 22:7-9 **26:18:** Mt 21:3 **26:23:** Sng 41:9, Lu 22:21, Jo 13:18 **26:24:** Aıs 53, Dan 9:26, Mk 9:12, Jo 17:12

Iesus bret ko wain uan suren gumazibagh anidi

(Mak 14:22-26 ko Luk 22:15-20 ko 1 Korin 11:23-25)

²⁶ Ezi Iesus uan suren gumaziba ko apa ikiava, a bretin mam inigha God minabagha anebigha, a isa uan suren gumazibagh aningi. Egha kamaghin me migei, "Kar nan nivafizim. Ia a inigh aneremi."

²⁷ Ezi a wain apir itarir mam inigha God minabagha, egha a isa me ganiga kamaghin migei, "Ia bar wainin dipar kam aneremi."

²⁸ Kar nan ghuzim, an Akar Dikirizir Gavgavim, a gavgavim a ganidi. A, gumazamizir aviribar arazir kuraba gin amangasa, nan ghuzim me bagha ire.

²⁹ Ki guizbangira ia migei, ki ua wainin ovizimin dipatam rameghan kogh, kamaghira iki mangi Dughiar Afeziam Bizibagh Ativamimin otogham. Eghti dughiar kam, ki ia ko wainin dipar igiam ramam."

³⁰ Egha me Godin ziam fer ighiar mam gamigha, dikavigha Olivin Mighsiamin ghue.

Iesus ghaze, Pita akirim ragha agasaragham

(Mak 14:27-31 ko Luk 22:31-34 ko Jon 13:36-38)

³¹ Egha Iesus kamaghin uan suren gumazibav gia ghaze, "Ia dimagarir kamın na bativamin arazibar ganıva ian nighnizir gavgavir nan itim gıvaghıma, ia na ategh aregham. Egh Godin Akınafarim mikemezi moghin otivam, 'Ki sipsipbar garir gumazim misueghtima, sipsipba tintinimin aregham.'

³² Egh ki aremegh ua dikavigh ian faragh Galilin Distrighin mangam."

³³ Ezi Pita an akam ikaragha kamaghin a mighia ghaze, "Me ti bar, ni bativamin arazibar ganıva, ni ataghragh aram, eghti kirara ni ateghan kogham."

³⁴ Ezi Iesus kamaghin a migei, "Ki guizbangira ni migei, datirighin dimagarir kamın ni uabi dughiar pumuning ko mıkezim ni suam, 'Ki a gifozir puvati,' eghti tuarim gin akam."

³⁵ Ezi Pita a migei, "Ki ni ko ovengsıva ovengam, ki bar kamaghin mikemeghan kogham. Bar puvatigham!" Ezi suren gumaziba bar kamaghıram a migei.

Iesus Getsemanin Azenimin God ko migei

(Mak 14:32-42 ko Luk 22:39-46)

³⁶ Egha Iesus uan suren gumaziba ko danganir ziam Getsemanin ghue. Egha kamaghin me migei, "Ia kagh dapiagh iki, eghti ki munagh mangi God ko mikimam."

³⁷ Egha Pita ko Sebedin otarimning inizıma, me an gin ghu. Egha an navim bar a baseme, ezi a bar paza uabi barasi.

³⁸ Egha kamaghin me migei, "Nan navir averiam, osımtızim a iteragha ghuaghiri. Ezi ki aremeghasava ami. Ia kagh iki, egh na ko gan."

³⁹ Egha a sıvagha ghua irigha, uan guam isa nguazim gatigha egha kamaghin God ko migei, "Nan Afeziam ni ifueghıva, ni na da osımtızir kam inigh. Ni nan ifongiamın gin mangan marki. Puvati, ni uan ifongiamra gin mangi."

⁴⁰ Egha Iesus dikavigha suren gumazir 3 pla bagha ghua garima, me akuavıra iti. Ezi a kamaghin Pitan azai, "Manmaghin ami? Ia na ko dughiar otevimin gan ikian kogham?"

41 Ia na bagh deravira gan, egh God ko mikim, eghti osimtizitam ia damuti, ia ireghan kogham. Ki fo, ian navir averiaba ifonge, ezi nivafiziba gavgaviba dar pu. Kamaghin pariam ian azi.”

42 Egha a uamategha ghua kamaghin Afeziam ko migei, “Nan Afeziam, osimtizir kam na gitaghan koghti, ki anetertima, kamaghin ni uan ifongiamin gin mangi.”

43 Egha a uamategha suren gumaziba bagha iza gari, me akuavira iti. Pariam puv men azi.

44 Ezi a me ategha dughiar mikezimn ghua, faragha Afeziam ko mikemezi moghin ua a ko migei.

45 Egha a gin iza suren gumaziba kamaghin me migei, “Ia avughsava akuavira iti? Arazir kam atakigh! Dughiam oto. Ia gan, Gumazibar Otarim me a isiva gumazir arazir kurabagh amibar dafarim darighasa.

46 Ia dikavigh! E mangam! Ia gan. Gumazir na isiva apanibar aningamim, a muna izi!”

*Judas Iesus isava an apanibar agharim gati
(Mak 14:43-50 ko Luk 22:47-53 ko Jon 18:3-12)*

47 Iesus kamaghin migiavira itima, Judas oto, a 12 plan suren gumazibar mav. Ezi gumazir avirir ekiam iza asianiba ko midorozir sababa inigha Judas ko izi. Ofa gamir gumazir ekiaba ko gumazir dapaniba, me amadazi me Iesus bagha izi.

48 Gumazir Iesus isi men dafaribar arighasava amim faragha ghaze, “Ki arazir kam ian akagham. Gumazir ki toramim, anarira Iesus. Ia an suiragh.”

49 Egha a Iesus bagha ghuavira ikia ghaze, “Tisa, dimagarir aghuim,” egha an tore.

50 Ezi Iesus kamaghin a migia ghaze, “Namakam, ni damuasa izezir bizim, ni zuamira a damu.” Ezi gumaziba izava Iesusin agharibagh iregha, pamtem an suiki.†

51 Ezi gumazir Iesus ko itir mam, uan midorozir sabam asigha, ofa gamir gumazibar dapanimin ingangarir gumazimin kuarim atu, ezi kuarim dutu-aghiri.

52 Ezi Iesus kamaghin a migia ghaze, “Ni ua uan sabam isi an misevim darugh. Gumazir sababar igharazibav soziba, me sababaram arighiram.

53 Egha ni ti kamaghin fozir puvati? Ki ifueghiva uan Afeziamin azaraghti, a midorozir enselin aviriba amadagham, men dibobonim 12 plan amibagh afira. Eghti me izi nan akuragham.

54 Egh ki kamaghin damightima, Godin Akinafarim mikemezir migirigiaba otivan kogham. Godin Akinafarim na bativamin bizir kabav keme.”

55 Egha Iesus maghirama gumazir an suighasa izeziba kamaghin me migia ghaze, “Ki okimakiar gumazim puvati. Ia tizim bagha nan suighasa midorozir sababa koma asianiba atera izi? Ki zurara ia ko ikia, Godin Dipenimin miriamin aven gumazamizibar sure gami. Ezi ia nan suighan aghua.

56 Ezi Godin Akinafarimin Osizirim mikemezi moghira ia kamaghin na gami.”

Ezima Iesusin suren gumaziba bar aneteghava are.

26:41: Mt 6:13, Ef 6:18, Hi 2:14., 4:15 26:44: 2 Ko 12:8 26:45: Jo 12:27, 13:1 26:46: Jo 14:31 † 26:50: (26:50) Migirigiar otevir kam Grighin akam deragha anebizir puvati. Gumazir maba akar kam giragha ghaze, Iesus kamaghin migei, “Namakam, ni bizitam bagha izi?” 26:51: Jo 18:26
26:52: Stt 9:6, MAA 13:10 26:53: 2 Kin 6:17, Dan 7:10 26:54: Ais 53:7, Mt 26:56, Mk 14:49
26:55: Lu 19:47, 21:37 26:56: Mt 26:31

*Me Iesus isa kot gati**(Mak 14:53-65 ko Luk 22:54-55 ko 22:63-71 ko Jon 18:13-14 ko 18:19-24)*

⁵⁷ Ezi gumazir Iesusin suighiziba a inigha, ofa gamir gumazibar dapanim, Kaiafasin dipeniminin ghue. Ezi Judan arazibagh fozir gumaziba ko gumazir dapaniba izava uari akuvagha iti.

⁵⁸ Ezi Pita mong tizim a gatigha Iesusin gin ghua bar ghua, ofa gamir gumazibar dapaniminin dipeniminin divaziminin aven ghu. Egha Godin Dipeniminin garir polisba ko aperaghav iti. Egha a me Iesus gamir arazibar ganasa.

⁵⁹ Dughiar kam, ofa gamir gumazir ekiaba koma Judan kotin aven itir gumaziba bar, Iesus akar ifavaribar agasasa tuaviba buri. Me nighnigha ghaze, me an arazir kuratam batogh amisueghti an aremegham.

⁶⁰ Egha me tam batozir puvati. Ezi gumazir aviriba iza akar ifavariba isa Iesus gasi. Ezi gin gumazir pumuning iza,

⁶¹ kotin aven migia ghaze, "Gumazir kam kamaghin migei, 'Ki Godin Dipenim akarigh, egh aruer pumuning ko mikezimin uam an ingarigham.'"

⁶² Ezi ofa gamir gumazibar dapanim tugha kamaghin Iesusin azai, "Ni akatam ikarvaghan aghua? Me ni gasir akar kam, a guizbangira, o?"

⁶³ Ezi Iesus nimira ikia migirigiatam gamir puvati. Ezi ofa gamir gumazibar dapanim a migia ghaze, "Ki akar gavgavim ni ganidi, ni Godin zurara itimin ziamin akakagh, egh guizbangira e mikim. Ni ti, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, ni ti Godin Otarimra, o puvati?"

⁶⁴ Ezi Iesus kamaghin a migia ghaze, "Are, ni mikemezi moghira. Egha ki ia migei, ni gin ganti, Gumazibar Otarim gavgavim itir Godin agharir guvim daperagham, egh overiamin ghuariabagh isin izam."

⁶⁵ Ezi ofa gamir gumazibar dapanim uan korotiam abigha kamaghin migei, "A Godin ziam gasighasisi! E tizim bagh ua akar akurvaziba buriam? Markiam! Ia datirighin uari a barasi, a migirigiar kurabar Godin ziam gasighasisi!"

⁶⁶ Ezi ia manmaghin a ginighnisi, e arazir manatamin a damuam?" Ezi me a ikarvagha ghaze, "An arazir kuram gami, kamaghin an ovengam."

⁶⁷ Egha me Iesusin guam giparava a misogha, marazi dafariba onegha a misosi.

⁶⁸ Egha ghaze, "Ni, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim! Ni Godin akam inigha izir gumazibar arazitam damuva, egh e mikim, 'Kar gumazir manam ni misosi?'"

*Pita ghaze, a Iesus gifozir puvati**(Mak 14:66-72 ko Luk 22:56-62 ko Jon 18:15-18 ko 18:25-27)*

⁶⁹ Ezi Pita dipeniminin divaziminin aven an miriamin aperaghav iti. Ezi ingangarir amizir mam an boroghira iza ghaze, "Ni uaghan Galilin gumazim Iesus ko ike."

⁷⁰ Ezi Pita uabin ghuara, ezi me bar an garima, a ghaze, "Ni migeir akar kam, ki a gifozir puvati."

⁷¹ Egha gin ghua dipeniminin divaziminin itir tiar akar ekiamin ghua tughav iti. Ezi ingangarir amizir igharazir mam iza an ganigha, gumazamizir an boroghin itiba kamaghin me migia ghaze, "Gumazir kam, a Nasaretin gumazim Iesus ko ike."

⁷² Ezi Pita ua uabin ghuaragha ghaze, "Bar guizbangira, ki Godin damazimin ia migei, ki gumazir kam gifozir puvati."

⁷³ Ezi gin gumazir roghira tuivighav itiba iza kamaghin Pita migei, “Bar guizbangira, ni men mavira, ni men mirara migei.”

⁷⁴ Ezi Pita ua bagha pamten migia ghaze, “Bar guizbangira ki Godin damazimin ia migei, ki gumazir kam gifozir puvati. Ki ifartima, God na gasighasigh.” A kamaghin mikemegha givazi, tuarim maghiram ake.

⁷⁵ Ezi Pita Iesus mikemezir migirigiam giniri, “Tuarim tighar akegham, eghti ni faraghvira dughiar pumuning ko mikezim, na mikim suam, ni na gifozir puvati.” Egha Pita azenimin ghua bar puvirama azi.

27

Me Iesus inigha Pailat bagha zui (Mak 15:1 ko Luk 23:1-2 ko Jon 18:28-32)

¹ Ezima aminim dutuzima ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan gumazir dapaniba Iesus misueghtima an aremighasa akabar kiri.

² Egha me gin senbar a ike, egha a inigha ghua Romin gavmanin gumazir ekiam Pailatin agharim gati.*

Judasin ovevem (Aposel 1:18-19)

³ Ezi Judas, gumazir Iesus isava apanibar agharim gatizim, a garima me paza Iesus gamuava a isa kotiam garigha, egha ghaze, an aremegham. Ezi Judas gara ghaze, ki uabi arazir kuram gami. Egha uan nighnizibagh ira. Egha dagiar silvan 30 plan ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan gumazir dapaniba a ganingiziba inigha ua me daningasa zui.

⁴ Egha ghua kamaghin migei, “Ki Godin damazimin arazir kuram gami. Gumazir ki ian dafaribagh atizim, arazir kuratam gamizir puvati. Ezi ia purama a misueghti an aremegham.” Ezi me an akam ikaragha kamaghin migei, “Kar en bizim puvati. Nin bizimra.”

⁵ Ezi Judas dagiar silvan kaba isa Godin Dipenimin miriamin aven da kunigha, egha ghua uabi aguragha areme.

⁶ Ezi ofa gamir gumazir ekiaba, dagiar silvan kaba inigha ghaze, “Dagiar kaba, gumazir ghuzimin ivezim. E fo, Moses Osirizir Araziba ghaze, e da isi ofa gamir dagiaba sara dar atighan kogham.”

⁷ Egha me akam misuegha dagiar kaba inigha ghua Minebar Ingangarir Gumazimin Nguazim givese. Me ghaze, nguazir otevir kam, gumazir saghon izezibar afamin matmatiamin otogham.

⁸ Kamaghin amizi, nguazir otevir kam, me ziar kam “Ghuzir Nguazim” a gati. Ezi me dughiar kamin ikegha iza, datirighin, nguazir kam me ziar kamra a garigha iti.†

⁹ Kamaghin amizi, Godin akam inigha izir gumazim Jeremaia mikemezir akaba guizin otifi. A kamaghin migia ghaze, “Me 30 plan silvan dagiaba ini, kar Israelba gumazir kam givezasa atizir ivezim.

¹⁰ Egha Ekiam na mikemezi moghira, me dagiar kabar Minebar Ingarir Gumazimin Nguazim givese.”

26:74: Mk 14:71 **26:75:** Mt 26:34, Mk 14:30, Lu 22:61-62, Jo 13:38 **27:1:** Lu 22:66 * **27:2:** (27:2) Pailat Romin gumazim. Romin gavman Judan atrivimin aneti. Judaba uari Iesusin misueghan kogham. Romin gavmanra gumazibav soghtima da arimighiram. Kamaghin Judaba Iesus inigha Pailat bagha ghu. Jon 18:31in gan. **27:3:** Mt 26:14-15 **27:5:** 2 Sml 17:23 † **27:8:** (27:8) Migirigiar otevir kam “me dughiar kamin ikegha iza, datirighin, nguazir kam me ziar kamra a garigha iti,” an en dughiam migeir puvati. A Matyu akar kaba osirizir dughiam migei.

*Pailat Iesusin azai, "Ni Judabar atrivim, o?"
(Mak 15:2-5 ko Luk 23:3-5 ko Jon 18:33-38)*

11 Ezi Iesus ghua gavmanin gumazir ekiam Pailatin damazimin tuzima Pailat kamaghin an azai, "Ni Judabar atrivim, o?" Ezi Iesus ghaze, "Are, ni mikemezi moghira."

12 Ezi ofa gamir gumazir ekiaba koma Judabar gumazir dapaniba akar aviriba isava Iesus gasi. Ezi a men akatam ikarvazir puvati.

13 Kamaghin amizi, Pailat ua kamaghin an azai, "Ni me ni gasir akar avirir kaba, ni da barazi, o?"

14 Ezi Iesus Pailatin akatam ikarvazir puvati, ezi Pailat nighnizir aviribagh ami.

*Pailat Iesus isiva ter ighuvim gafughasa migei
(Mak 15:6-15 ko Luk 23:13-25 ko Jon 18:38-19:16)*

15 Azeniba bar, Romin gavmanin gumazir ekiam arazir kam gami, a isar ekiar kamın dughiamin, a kalabusin itir gumazitam ateghti, an azenimin mangam. Kalabusin itir gumazir manam gumazamiziba ifongezim, Pailat a isi me bagh anemadagham.

16 Ezi dughiar kamın gumazir arazir kurabar ziam itir mam, a kalabusin iti. An ziam Barabas.

17 Ezi gumazamizir aviriba izava uari akufa, ezi Pailat kamaghin men azai, "Ia tina gifonge, eghti ki ia bagh anetaghraham. Ki Barabas ataghraham, o Iesus, me a dibora ghaze, 'Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim,' ki anetaghraham?"

18 Pailat fo, men naviba pura Iesusin ikuvigha egha a inigha kotiamin ize, egha kamaghin men azai.

19 Egha Pailat uaghan kотиabagh amir dabirabimin aperaghav itima, an amuim a bagha akam amaga migia ghaze, "Ki dimangan irebamın arazir kuraba puvatizir gumazir kamın gani, egha bar oseme. Kamaghin, ni arazitam a damuan marki."

20 Ezi ofa gamir gumazir ekiaba koma Judabar gumazir dapaniba, gumazamizir avirimın navibagh iniva ghaze, me Pailatin azangti, a Barabas ategh, egh Iesus misueghti, an aremegham.

21 Ezi gavmanin gumazir ekiam ua men aza ghaze, "Ia gumazir manam gifonge, eghti ki anetaghraham?" Ezi gumazamiziba dia ghaze, "E Barabas gifonge."

22 Ezi Pailat men azai, "Eghti, Iesus me a dibora ghaze, 'God Ua E Iniasa Misevezir Gumazim,' ki manmaghin a damuam?" Ezi me bar dia ghaze, "A isi ter ighuvim gafugh!"

23 Ezi Pailat men azai, "Manmagh su? An arazir kurar manam gami?" Ezi me bar pamten dia ghaze, "A isi ter ighuvim gafugh!"

24 Ezi Pailat datirighin fo, me an akatam bareghan kogham. Egha a gari, midorozir ekiam otivasava ami. Egha dipam inigha men damazibar uan dafariba rua ghaze, "Gumazir kamın ovevem, a nan osimtizim puvati. Kar ian bizimra."

25 Ezi gumazamiziba a ikarvagher ghaze, "An ovevemın osimtizim mar en iki, egh en boribar iki."

26 Kamaghin amizi, Pailat me bagha Barabas ataki. Egha midorozir gumazibav geima, me benibar Iesus ifozoroke. Egha gin a isa midorozir gumazibar agharim gati, eghti me a isi ter ighuvim gafugham.

*Midorozir gumaziba Iesus dipofi
(Mak 15:16-20 ko Jon 19:2-3)*

27 Ezi gavmanin gumazir ekiamin midorozir gumaziba Iesus inigha, gavmanin dipenir ekiamin miriamin aven ghuezi, midorozir gumaziba bar uari akuvazi, Iesus men tongin tughav iti.

28 Egha me an korotiaba suegha, korotiar aghevur ruarir mam isa a garu.

29 Egha me benir dikonibar atrivibar amianimin min an ingari, egha a isa an dapanim garu. Egha difizir mam isava an agharir guvim gatizi, an an suira. Ezi me tevibar apira a dipova ghaze, "Judabar Atrivim, nirara atrivir ekiam!"‡

30 Egha me a giparava a suirazir difizim inigha an dapanim misosi.

31 Me arazir kabar a gamua a dipovegha givagha, a da korotiar me a agaghuiziba suegha, ua ananaba agaghui. Egha a isa ter ighuvim a gafughasa an akua zui.

*Me Iesus isa ter ighuvim gafu
(Mak 15:21-32 ko Luk 23:26-43 ko Jon 19:17-27)*

32 Ezi midorozir gumaziba Iesus inigha, nguibar ekiam ategha ghua, me Sairinian nguibamin gumazir mam bato. An ziam Saimon. Egha me a kakaghorima, a Iesusin ter ighuvim gisaghpu.

33 Egha me ghua danganir mam ziam Golgata, me an ofiti. (Danganir kamin ziamin mingarim kamaghin, Dapanir Agharir Danganim.)

34 Ezi me danganir kamin Iesus damasa me dipar aninganir mam wain sara a veregha, egha mam inigha Iesus ganidi. Ezi a muziarir mam inigha anetaki.

35 Ezi midorozir gumaziba Iesus isava ter ighuvim gafu. Egha an korotiaba tuiragh uari daningasa satu gikararai.

36 Egha danganir kamin apiagha anesavsuisi.

37 Me an dapanim gisin, an kotim gamizir migirigiam osiri. Me osirizir akam ghaze, "Kar Iesus, a Judabar Atrivim."

38 Me gumazir okiava midorozibagh amizir pumuning, Iesusin boroghin uaghan aning agura. Me mav isa Iesusin agharir guvimin itir ter ighuvim gafu, egha mav isa agharir ikiriamin itir ter ighuvim gafu.

39 Ezi gumazamiziba mangi izegh gamua Iesus dipova, uan dapaniba roava a dipova ghaze,

40 "Ni, gumazir Godin Dipenim akarigh aruer pumuning ko mizekimin uam an ingarasa mikemezim! Ni uabi uabin akuragh! Egh ni guizbangira Godin Otarim, ni ter ighuvim ategh izighiri."

41 Ezi kamaghira ofa gamir gumazir ekiaba ko Judabar arazibagh fozir gumaziba ko Judabar gumazir dapaniba izava a dipova ghaze,

42 "A gumazir igharazibar akurvasi, egha uabi uabin akurvaghan ibura. A Israelbar Atrivim, kamaghin a ter ighuvim ategh izighiri, eghti e nighnizir gavgavim an ikiam.

27:28: Lu 23:11 27:29: Sng 69:19, Ais 53:3 ‡ 27:29: (27:29) Midorozir gumaziba Iesus dipovasa atrivimin min an adiarim gami. Dughiar kamin, atriviba kamaghin adiaribagh ami, me korotiar agheviba aghuava atrivibar dapanir asuaba azui. Egha me atrivibar dabirabibagh apia uaghan uan difizibar suisi. 27:30: Ais 50:6, Mt 26:67 27:31: Ais 53:7 27:34: Sng 69:21, Mt 27:48 27:35: Sng 22:18 27:38: Ais 53:12 27:39: Sng 22:7, 109:25 27:40: Mt 26:61, Jo 2:19 27:42: Jo 11:50

⁴³ A nighnizir gavgavim Godin ikia, egha ghaze, ki Godin Otarim. Eghti God guizbangira ifongiam an ikiva, datirighin an akuraghti, e ganika!”

⁴⁴ Ezi kamaghira okimakiar gumazir Iesus boroghin ter ighuvimningin guraghav itimning, uaghan akar kabar a dipova a migei.

Iesus areme

(Mak 15:33-41 ko Luk 23:44-49 ko Jon 19:28-30)

⁴⁵ Ezi aruem iza pazaghar torim gatima, mitatem nguazimin itir nguibaba bar da avaragha ghua, dughiam ghua 3 kloghin guaratizimin tu.

⁴⁶ Egha dughiam 3 kloghin boroghira izima, Iesus pamten kamaghin dei, “Eli, Eli, lama sabaktani?” Akar kamın mingarim kamakin, “Nan God, nan God, ni tizim bagha na ataki?”

⁴⁷ Ezi gumazir an boroghin tuivighav itiba akar kam baregha ghaze, “Gumazir kam ti Elaijan dei.”

⁴⁸ Egha men mav zuamira ivegha ghua dipamin suizir bizir mam inigha wainin afangtizim isava a gati. Ezi wain a gizivazima, an a isa aghorir mam gati. Egha aneremasa a isa Iesusin amadi.

⁴⁹ Ezi marazi migia ghaze, “Ia tegh, e ganika, Elaija ti iziva an akuragham, o puvati.”

⁵⁰ Ezi Iesus ua pamtem diagha uan duam suegha areme.

⁵¹ Ezi dughiar kamra, Godin Dipenimin guraghav itir inir ekiam pin ikegha tongira bigha, ghuaghira vin otogha akuar pumuning iri. Ezi mikimkizim otozima, dagiar ekiaba biaghire.

⁵² Ezi matmatiaba kuaghirima, Godin gumazamizir avirir ariaghreziba ua dikavigha,

⁵³ egha uan moziba ataki. Eghti gin Iesus dikavightima, me nguibar ekiam Jerusalemın aven mangam. Eghti avirir ekiam men ganam.

⁵⁴ Ezi 100 plan midorozir gumazibar garir gumazir ekiam mam, uan midorozir gumaziba ko, me garima mikimkizim otozima, arazir kaba otivima, me bar puviram atiati. Egha me kamaghin migei, “Bar guizbangira, gumazir kam Godin Otarimra.”

⁵⁵ Amizir aviriba uaghan izegha iti. Me Galilin Distrigh ategha Iesusin akurvaghasa an gin ize. Amizir kaba mong saghon tuivighav ikia gari.

⁵⁶ Men tongin, Makdalan nguibamin amizim Maria, ko Jems ko Josepin amebam Maria, ko Sebedin otarimningin amebam.

Me Iesusin kuam isa, dagiar torim gati

(Mak 15:42-47 ko Luk 23:50-55 ko Jon 19:38-42)

⁵⁷ Ezi aminin pirasava amima, Arimatean nguibar ekiamin gumazir mam izi. An ziam Josep, a dagiar aviriba itir gumazim.

⁵⁸ A uaghan Iesusin suren gumazir mam. Egha Pailat bagha ghua Iesusin kuam iniasa an azai. Ezi Pailat midorozir gumazibav kemezi, me Iesusin kuam isa Josep ganingi.

⁵⁹ Ezi Josep a inigha inir ghurghurir aghuir mamın a riki.

⁶⁰ Egha an kuam inigha ghua, a isa ua bagha okorezir mozir igiam gati. Egha Josep dagiar ekiam mam poghpuegha ghua mozimin akam gasaragha, anepiri. A kamaghin amigha ghu.

⁶¹ Ezi Maria, Makdalan nguibamin amizim, koma Marian igharazir mam, aning mozimin boroghin aperaghav ikia, an gara iti.

Midorozir gumaziba mozimin gara iti

⁶² Ezi Sabat bagha bizibar kirir dughiam gifa, ezi an gin izir dughiamin ofa gamir gumazir ekiaba ko Farisiba Pailat bagha ghue. §

⁶³ Me ghua kamaghin a migei, "Gumazir ekiam, e gumazir ifavarir kam ikia mikemezir migirigiar mam giniri. A ghaze, 'Aruer pumuning ko mikemizir givaghtima ki ua dikavam.'

⁶⁴ Kamaghin amizi, ni mikemeghti, me mozim aruer pumuning ko mikemizim deragh anepirigh. Puvatightima, an suren gumaziba an kuam okemegh, egh gumazamizibav kim suam, a ua dikafi. Eghti an ifavarir akar kam, a faragha amizir ifavarir akam gafiragham."

⁶⁵ Ezi Pailat kamaghin me migei, "Ia mangi, midorozir gumaziba inigh me mikimtima, me mozimin gan iki. Egh ia mangi, mozim apirasa ifongezi moghin, ia damuva, egh bar anepirigh."

⁶⁶ Ezi me ghua mozim apiri. Egha ifevimin min bizir mam mozir akam gighufa, egh me fogham, gumazitam dagiam giraghan kogham. Egha midorozir gumaziba ataghizima, me mozimin gara iti.

28

Iesus ua dikafi

(Mak 16:1-10 ko Luk 24:1-10 ko Jon 20:1-18)

¹ Ezi Sabatin dughiam givazima, Sanden bar mizaraghara aruem anadima, Makdalan amizim Maria, ko Marian igharazim uamategha mozimin ganasa izi.*

² Ezi mikimkizir ekiam maghiram oto. Ezi Godin enselin mam Godin Nguibam ategha izaghira, dagiar Iesusin mozir akamin itim poghpuegha, mong mozir apinimin ghugha, egha dagiam gaperaghatv iti.

³ Enselin ganganim, mati onimarim taghtazi moghin gari, ezi an korotiaba bar ghurghuri.

⁴ Ezi midorozir gumaziba an atiatia, inigha egha aremezi moghin iti.

⁵ Ezi ensel kamaghin amizir kamning migei, "Gua atiatingan marki. Ki fo, gua me ter ighuvim gafuzir gumazim Iesus bagha gara izi.

⁶ A kagh itir puvati. A faragha mikemezi moghin ua dikavigha gifa. Gua izi, a kagh irighav ikezir danganimin gan.

⁷ "Egh gua zuamira mangi, an suren gumazibav kim suam, a ua dikavigha givagha mozimin itir puvati. Ia oragh. A ia bativasa faragha Galilin zui. Ia mangi, munagh an ganam. Ki bizir kamun gun gua mikimasa ize."

⁸ Ezi amizimning puv atiatia, egha uaghan bar akonge. Egha zuamira mozim ategha, ivegha Iesusin suren gumazibav kimasa zui.

⁹ Ezi Iesus tuavimin maghira aning bato, egha ghaze, "Mizarazir aghuim." Ezi aning an boroghin ghua, an dagarimning suiragha an ziam fe.

¹⁰ Ezi Iesus kamaghin aning migia ghaze, "Gua atiatingan marki. Gua mangi, nan aveghbuabav kim suam, me Galilin mangi egh munagh nan ganam."

Midorozir gumaziba mikemezir akam

§ 27:62: (27:62) Kar Sabatin dughiamra. 27:63: Mt 12:40, 16:21, 17:23, 20:19, Mk 8:31, 9:31, 10:33-34, Lu 9:22, 18:31-33, Jo 2:19-21 27:65: Dan 6:17 27:66: Dan 6:17 * 28:1: (28:1) Wikbar dughiar faragh zuim, a Sandera. 28:3: Dan 10:6, Mt 17:2, Ap 1:10 28:6: Mt 12:40, 16:21 28:7: Mt 26:32 28:10: Hi 2:11

¹¹ Amizimning Iesusin suren gumaziba bagha zuima, midorozir gumazir mozimin gara ikeziba Jerusalemın aven ghue. Egha otivizir araziba bar dar gun ofa gamir gumazir ekiabav keme.

¹² Ezi ofa gamir gumazir ekiaba, Judabar gumazir dapaniba inigha akar mam akiri. Egha dagiar aviribar midorozir gumazibagh ıvezegha,

¹³ egha me miġia ghaze, “Ia kamaghın mikim suam, e akuima, an suren gumaziba dimagarimin izava an kuam okemegha ghue.

¹⁴ Eghti gavmanın gumazir ekiam akar kam bareghtıma, e uari a ko migirigiam akıram, eghti ia osimtıziba puvatıgham.”

¹⁵ Ezi midorozir gumaziba dagiar kaba inigha, gumazir ekiaba mikemezi moghin ami. Ezi akar kam ghua Judabar tongin bar ekefegha iza dughiar kamin, Judaba kamaghıra miġiavıra iti.

*Iesusin suren gumaziba damuamin ingangarım, Iesus an gun me miġei
(Mak 16:14-18 ko Luk 24:36-49 ko Jon 20:19-23)*

¹⁶ Ezi Iesusin suren gumazir 11 pla Galilin ghua, mighsiar a me bativasa mikemezin oto.

¹⁷ Egha me Iesusin garava an ziam fe, egha men marazi okam nighnisi.

¹⁸ Ezi Iesus men boroghıra iza kamaghın me miġei, “God nguazim ko overiam gativamin gavgavıba bar na ganıngi.

¹⁹ Kamaghın amizi, ia nguazimın itir nguıbaba bar dar mangi, gumazamizıba bar me damuti, me nan suren gumazamizıbar otiv. Eghti ia Afeziamın ziam ko, nan ziam, ko Godın Duamın ziamın me ru.

²⁰ Egh ki ia mikemezir migirigıaba, ia bar da ısıva men sure damu, eghti me dar ġin mangi. Ia deravıra fogh, ki ia ko ikıvıra iki mangiti, nguazir kamin dughiam ġıvagham.”

Mak Osirizir Akar Aghuim

Akar Faragha Zuim

Mak osirizir akinafarim, an akar faragha itim kamaghin migei, “Kar Godin Otarim Krai Iesusin akar aghuimin mingarim.”

Akinafarir kam e an gari, Iesus a gumazir ingangarir aviribar amuamin gavavim ko ziam iti. Ezi dughiar a gumazamizibar sure gamiziba, ko dughiar a duar kuraba batogheziba, ko dughiar a gumazamizibar arazir kuraba gin amadziba, e akinafarimin aven eghaghanir kabar gara kamaghin fo, a gavavir ekiam ko ziar ekiam iti. Iesus a kamaghin uabi dibora ghaze, “Gumazibar Borim”. Egha a kamaghin migei, a gumazamizibagh ivezasa, kamaghin a uabi me bagha ovenge. A bizir kam bagha ize (10:45).

Mak Iesusin ingangarir aviribagh eghani. Egha a Iesus gumazamizibar sure gamizir akar aviribagh eghanizir puvati. Mak faragha Jon, Gumazamiziba Ruer Gumazimin ingangarim, ko Iesusin rurim, ko Satan a gifarazir eghaghanimin gun migei. Ezi gin e Iesusin garima, a gumazir osimtizir aviriba ateribar apangkufi, egha men sure gami. Ezi faragha suren gumaziba Iesus amir bizibar mingaribagh fozir puvati. Egha me nimira nimira me gin dagh fofosi.

E uaghan Iesusin apanibar gari, me osimtizir aviriba a garis. Egha Mak Osirizir Akar Aghuir aboananaba, a Iesus aremegha egha ua dikavizir eghaghanim geghari.

Jesus, God Bizibagh Ativamin Dughiamin gun gumazamizibav kimsa ize

(Sapta 1:1-3:6)

Jon, Gumaziba Ruer Gumazim, faragha izava Iesusin akam akuri (Matyu 3:1-12 ko Luk 3:1-9 ko 3:15-17 ko Jon 1:19-28)

¹ Kar Godin Otarim Krai Iesusin akar aghuim.

² God fomira uan akam, an akam inigha izir gumazim Aisaia ganingi. An an osirizima, an akinafarimin iti. Akar kamra kara.

“Ia oragh! Ki uan abuir gumazim amadaghtima, a faragh mangiva ni bagh tuavim akiram.”

³ “Gumazir tiarir mam gumaziba puvatizir danganimin dia ghaze, ‘Ia Ekiam baghiva tuaviba azeniva, dar kir.’”

⁴ Kamaghin amizima Jon izava gumaziba itir puvatizir danganimin iki-ava gumaziba ruava kamaghin akam akuri, “Ia navibagh iraghtima ki ia rueghtima God ian arazir kuraba gin amadagham.”

⁵ An akar kabav geima Judian Distrighin itir nguibaba koma Jerusalem in itir gumazamiziba me bar izava uan arazir kurabar gun migeima a Jordanin dipamin me rue.

⁶ Jon, Gumaziba Ruer Gumazim, ana asizim kamelin arizibar ingarizir iniba ikeghava asizir inim uan ivariam ike. A inir kaba ikeghava odeziba ko ruarimin haniba api.*

1:2: Ais 40:3, Mal 3:1, Mt 11:10, Lu 7:27

1:3: Ais 40:3, Mt 3:3, Lu 3:4, Jo 1:15, 1:23

1:4: Ap 13:24,

19:4 **1:6:** Wkp 11:22, 2 Kin 1:8, Mt 11:8

* **1:6:** (1:6) Ni kamel ko hanibar mingaribagh foghsi,

akirangin itir Akar Mingaribar gan.

⁷ Ezi an akam kamaghin miġei, “Nan ġin izamin gumazim an gavgavim guizbangira nan gavgavim gafira. Ki an mingarir puvati. Ki uaghan aviraghiva an dagarir asuabar beniba firan gavgaviba puvati.

⁸ Ki dipamin ia rue, eghti a ġin Godin Duamin ia ruam.”

Iesus ruezima ġin Satan a gifarasa a gakaghori

(Matyu 3:13-17; 4:1-11 ko Luk 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Dughiar kam Iesus Galilin Distrighin itir nguibam, Nasaret, ateghava Jon bagha izezima, a Jordanin dipamin a rue.

¹⁰ Iesus dipamin aven ikegha azenan otivavira ikia ġarima overiam kuiaghirizima Godin Duam bunbamin min miġhegha a bagha izaghiri.

¹¹ Ezi tiarir mam Godin Nguibamin ikiava kamaghin dei, “Ni nan Otarim. Ki guizbangira ni gifueghava ni bagha bar akonge.”

¹² Ezi Godin Duam anemadazima a gumaziba itir puvatizir danganimin ghu.

¹³ A ghugha, 40 plan dughiaabar danganir kam in itima, Satan a gifarasa a gakaghori. A ruarimin itir asiziba ko ikia dar torimin itima, Godin enselba an garava an akurvasi.

Iesus faragha zuir suren gumazibar dei

(Matyu 4:12-17 ko Luk 4:14-15 ko Matyu 4:18-22 ko Luk 5:1-11)

¹⁴ Ezi me Jon, Gumaziba Ruer Gumazim, inigha kalabus gatizima, Iesus ġin Galilin ghugha Godin akar aghuim akuri.

¹⁵ A kamaghin miġei, “Dughiam otogha gifa. God Bizibagh Ativamin Dughiam roghira ize. Ia navibagh iraghiva niġhnizir gavgavim Godin akar aghuimin iki.”

¹⁶ Dughiar mam Iesus Galilin dipar miriamin ghuava Saimon uan dozim Andru ko aningin ġarima, aning osiriba baghava uan iver ekiaba kuri. Aning osiriba isa dagh ivezir gumazimning.

¹⁷ Ezi Iesus kamaghin aning miġei, “Gua nan ġin izitima ki guan akakaghtima, gua osiriba isi moghin gumaziba iniam.”

¹⁸ Aning an akam baraghavira uan iveba ategha an ġin zui.

¹⁹ Ezi a mong sivagha ghuava, Sebedin otarim Jems uan dozim Jon ko aningin ġarima aning uan botin ikiava uan iver ekiabar kiri.

²⁰ An aningin ġaravira aning in diazima, aning pura uan afeziam Sebedi koma an ingangarir gumaziba ataghizima me uan botin itima aning Iesusin ġin zui.

Iesus duar kurar mam batoghezima a gumazim ategha azenan ize

(Luk 4:31-37)

²¹ Ezi Iesus ko an ġin zuir darasi Kaperneamin ghue. Egha me zuima Sabat otozima, a God ko miġeir dipenimin aven ghugha, dipenir kam in aven itir gumazamiziba men sure gami.

²² A men sure gamima gumazamiziba bar an akam baregha digavir kuram gami. An miġirigiar kaba mati gavgavim itir gumazimin miġirigiaba. An miġirigiaba Judan arazibagh fozir gumazibar miġirigiabar min zuir puvati. Ezi gumazamiziba digavir kuram gami.†

1:7: Ap 13:25 **1:8:** Ais 44:3, Jol 2:28, Ap 2:4, 10:45, 1 Ko 12:13 **1:11:** Stt 22:2, Sng 2:7, Ais 42:1, Mt 3:17, 12:18, Mk 9:7, Lu 3:22 **1:13:** Sng 91:11-13 **1:14:** Mk 6:17 **1:15:** Dan 9:25, Mt 3:2, Ga 4:4, Ef 1:10 **1:17:** Mt 13:47, Lu 5:1-11 **1:18:** Mt 3:20, 19:27, Lu 5:11 **1:21:** Mt 4:13 **1:22:** Mt 7:28-29 † **1:22:** (1:22) Ni Judan arazibagh fozir gumazibar mingarim gifoghsi, akirangin itir Akar Mingaribar gan.

²³ A kamaghin me miġiavira itima gumazir duar kuram apazazir mam izava God ko miġeir dipenimin aven izegha dei.

²⁴ A dia kamaghin miġei, “Ni manmaghin e damuasa, Nasaretin gumazim Iesus? Ni e gasiġhasiġhasa ize? Ki ni ġifo, ni God amadazir gumazim, ni Godin damazimin zuezir gumazim.”

²⁵ Ezima Iesus akar gavgavimin kamaghin a miġei, “Ni nimira iki, egh gumazir kam ategh azenan izegh.”

²⁶ Ezi duar kurar kam Iesus bareghava gumazir kam gunabagha araviram azenan ize.

²⁷ Ezi gumamaziziba bar bizir kam in ganigha guizbangira diġavir kuram gamigha uarira uarir azangsi, “Kar manmaghin amizir bizim? A suren arazir igiam e gami. A gavgavim itir akabav ġei. A uaghan akar gavgavimin duar kurabav ġeima da an akam barasi.”

²⁸ An amizir bizibar eghaghanim zuamira Galilin Distriġh bar a garui.

*Iesus gumamazizir aviribar akuragha me gamima me ghuamaghe.
(Matyu 8:14-17 ko Luk 4:38-41)*

²⁹ Ezi Iesus gumazir maba ko God ko miġeir dipenim ateghava Jems ko Jon sara, me Saimon ko Andrun dipenimin ghue.

³⁰ Me ghua garima Saimon in asamim ariava mikarzim fiava dakozim ġirighav itima gumazir maba an gun Iesus miġei.

³¹ Me a mikemezima, ezi an a bagha ghuava an agharimin suiragha a ghufe. Ezi an arimariam anetaghizima a dikavigha dagheba me ganidi.

³² Guaratizir kamra, aminim pirizima me gumamazizir arimariar kuraba koma duar kuraba apazaziba bar me inigha Iesus bagha izi.

³³ Nguibar kam in itir gumamaziziba bar izava dipenir kam in tiar akamin uari akufa.

³⁴ Ezima Iesus arimariar guar aviriba itir gumamazizir aviriba men arimariabagh amima me ghuamaghe. A duar kurar aviriba sarama otoghezima da gumamaziziba ategha azenan ize. Duar kuraba a ġifo, a Godin Otarim. Ezi kamaghin a ghaze, ia kamaghin mikiman marki suam, Ki Godin Otarim. Egha a men anogroke.

*Iesus gumaziba itir puvatizir danganim in God ko miġei
(Luk 4:42-44)*

³⁵ Egha amimizaraghan aminim tighar itima, Iesus dikavigha dipenim ategha ghuava gumaziba itir puvatizir danganim in ghugha God ko miġei.

³⁶ A ghuzima Saimon uan roroaba ko a buriagharui.

³⁷ Me ghuava an apighava kamaghin a miġei, “Gumamaziziba bar ni buria ġari.”

³⁸ Ezi Iesus men akam ikaragha kamaghin miġei, “E nguibar iġharazir roghira kagh itibar mangam. Ki uaghan munagh Godin akam akunam. Ki bizir kam bagha ize.”

³⁹ A kamaghin mikemegha, egha Galilin Distriġh in danganiba bar dagh aruava God ko miġeir dipenibar aven Godin akam akurava gumamazizibagh apazazir duar kuraba batosi.

*Iesus lepa itir gumazir mam gamizima, a ua dera.
(Matyu 8:1-4 ko Luk 5:12-16)*

⁴⁰ Ezi gumazir lepa itir mam Iesus bagha izava, an guamin aviraghava tevimning apirigha puvira a gaghori, “Ni fueghiva na damuti, ki Godin damazimin zuegh ua deragham.” †

⁴¹ Iesus kamaghin oregha, guizbangira bar an apangkufi. Egha uan agharim isa gumazir kam gatigha ghaze, “Ki ifonge. Nin mikarzim zuegh, egh ua deragh.”

⁴² Iesus kamaghin mighavira itima, lepan arimariam zuamira gumazir kam ataghizima an mikarzim ua dera.

⁴³ Ezi Iesus gumazir kam amaga akar gavgavimin kamaghin a migei,

⁴⁴ “Ni oragh. Ni bizir kamin gun gumazir igharazitam mikiman marki. Ni mangi uan mikarzim ofa gamir gumazimin akagh. Moses fomira mikemezir arazim, ni arazir kamin gin mangiva, uan arimariam givazir bizim bagh Godin ofa damu. Ni damightima, me ganigh fogham, nin arimariam guizbangira gifa.”

⁴⁵ Ezima gumazir kam Iesus a mikemezi moghin damuan aghuaghava egha bizir kam bar me migei. Kamaghin amizima maburan avirim Iesus akuvazima, kamaghin a nguibar ekiatamin aven azenaram aruir puvati. A uabira itir danganimin itima, gumazamiziba a bagha tintinibar izavira iti.

2

Iesus gumazir soroghafariba amirazir mam gamizima a ua dera (Matyu 9:1-8 ko Luk 5:17-26)

¹ Ezi dughiar maba givazima, Iesus uamategha Kaperneamin ghu. A ghuava dipenimin itima gumazamizir aviriba a uamatengezir akam baraki.

² Me akar kam baregha izezima dipenim bar izivazima an tiar akam sara izifa. Ezi Iesus Godin akam me mikiri.

³ An akam akurima, gumazir maba gumazir soroghafariba aremezir mam inigha a bagha izi. Gumazir pumuning ko pumuning akuriamin a gisaghpugha izi.

⁴ Me iza garima dipenimin tiar akam bar izivazima, kamaghin me Iesus bagh mangan ibura. Egha me gumazir kam inigha dipenir siriamin ghuvanabogha dipenir siriamin torim gamigha beniba akuriam dafegha anemadazima a Iesus bagha ghuaghiri.*

⁵ Ezi Iesus gumazir kabar nighnizir gavgavimin ganigha kamaghin soroghafariba amirazir gumazim migei, “Nan borim, nin arazir kuraba gifa.”

⁶ Iesus kamaghin a migeima, Judan arazibagh fozir gumaziba apiaghav ikiava uarira uan navir averiabar kamagh migei,

⁷ “Gumazir kam tizim bagha kamaghin migei? A Godin danganim iniasava ami! Gumazir kinitam gumazir igharazitamin arazir kuraba gin amadaghan gogham. God uabira.”

⁸ Me kamaghin nighnizima, Iesus zuamira uan navir averiamin men nighnizibagh fogha kamaghin me migei, “Ia manmagh sua kamaghin nighnisi?”

† **1:40:** (1:40) Lapan arimariam fomira Baibelin dughiamin ikezim ighara. Ezi datirighin itir lepan arimariam a igharaghav ami. Fomira ikezim pura mikarzir ghurghurim gumazir namnabar otifi. Egha uaghan bizir igharaziba sara posi. * **2:4:** (2:4) Judabar dipeniba boksiabar min gari. Dar inogoriba puvatigha, egha pin barafi. Ezi dar miriabar azenan adidiaba iti. Dar dipenir akiniba puvati. Me pura nguazim gisin dar ingari. **2:5:** Lu 7:48 **2:7:** Jop 14:4, Ais 43:25, 1 Jo 1:9

⁹ Ki akar manam mikimam? Pura gumazir kinitam kamaghin mikim suam, ki nin arazir kuraba gin amada. Egh uaghan gumazir kinitam kamaghin mikiman kogham, ni dikavigh uan akuriam inigh mangi, egh ua deragh.

¹⁰ Ki arazir kam damightima, ia ganigh fogham, Gumazibar Otarim a nguazir kamin arazir kuraba gin amangamin gavgavim iti." Egha a kamaghin gumazir soroghafariba amirazim migei,

¹¹ "Ki ni migei, ni dikavigh uan akuriam inigh dipenimin mangi."

¹² Egha a mighavira itima me garima gumazir kam dikavighava uan akuriam inigha azenan ghu. Gumazamiziba bar an ganigha digavir kuram gamigha Godin ziam fava kamaghin migei, "E faragha bizir katamin ganizir puvati!"

*Iesus uabin gin mangasa Livain dei
(Matyu 9:9-13 ko Luk 5:27-32)*

¹³ Ezi Iesus ua Galilin dipar miriamin ghuaghiri. A ghuaghirima, gumazamizir aviriba izava uari akuvazima, a men sure gami.

¹⁴ A men sure gamuava dipar miriamin ghuava Alfusin otarim Livain garima, a gavman daningamin dagiaba isir dipenimin aperaghav iti. Iesus an garava, kamaghin a migei, "Ni nan gin izi." Ezi Livai a baregha, dikavigha an gin zui.†

¹⁵ Egha gin Iesus Livain dipenimin ikiava uan suren gumaziba koma api. Dagiaba isir gumazir aviriba koma arazir kurabagh amir gumazir aviriba, me uaghan me koma api. Gumazir kamaghin amir aviriba, me uaghan Iesusin gin arui.

¹⁶ Ezi me apa itima, Judan arazibagh fozir Farisin gumaziba me an ganigha, egha an suren gumazibar azangsi, "A manmagh sua dagiaba isir gumaziba ko arazir kurabagh amir gumaziba koma api?"‡

¹⁷ Ezi Iesus men azangsim baregha kamaghin me migei, "Arimariaba puvatizir gumaziba, dokta bagha zuir puvati. Gumazir arimariaba itibara, me dokta bagha zui. Ki Godin damazimin derazir gumaziba bagha izezir puvati. Ki gumazamizir arazir kurabagh amibar dimasa ize!"

*Me God ko mikimasa dagheba atagharazir arazim bagha Iesusin azangsi
(Matyu 9:14-17 ko Luk 5:33-39)*

¹⁸ Ezi dughiar mam Jonin suren gumaziba koma Farisin suren gumaziba me God ko mikimasa dagheba ataghrasi. Ezi Iesusin suren gumaziba dughiar kamin apima gumazir maba Iesus bagha izava kamaghin an azangsi, "Kar manmaghin amizir arazim? Jonin suren gumaziba koma Farisin suren gumaziba me datirighin God ko mikimasa dagheba ataghrazima, nin suren gumaziba God ko mikimasa dagheba ataghrazir puvati."

¹⁹ Ezi Iesus kamaghin men azara, "Gumazitam amuimin ikiasa isar ekiam gamuava gumazir mabar diazima me ize. A me ko ikitima, me manmaghin damuam, me dagheba ategham, o? puvatigham. A me ko ikitima me dagheba ataghraghan kogham.

²⁰ Me dagheba ataghrazir dughiam iti. Dughiar kam izitima, gumazitaba amuimin ikiamin gumazimin suiragh mangiti me dughiar kam dagheba ataghragham.

2:12: Mt 9:33 **2:14:** Jo 1:43 † **2:14:** (2:14) Matyun ziar igharazim kara, Livai. **2:16:** Mt 11:19, Lu 15:1-2 ‡ **2:16:** (2:16) Farisibar arazir aviriba iti. Gumazamizir men arazibar gin zuir puvatiziba me kamaghin ginighisi, me Godin damazimin derazir puvati. Farisiba kamaghin dagiaba isir gumazibagh nighnisi, me Romin gavman bagha dagiaba isi. Kamaghin amizi me uaghan Godin damazimin derazir puvati. Me kamaghin amuava Romin gumaziba ko arazir kurabagh ami.

21 “Egh gumazitam inir avizir igiatam inigha korotiar ghuritam porogha a isamizir puvati. A kamaghin damighiva egh a rutima inir avizir igiam ekonegh korotiar ghurim gekuigh, anebightima an torim guizbangira bar kevegham.

22 Eghti gumazitam wainin igiam inighiva, asizir inir misevir ghurimin a ruighan kogham. A kamaghin damightima wain buva asizir inir misevir ghurim bighiva, wain ko asizir inin, aning virara ikuvigham. A kamaghin damuan kogham. A wainin igiam inigh asizir inir misevir igiamra ruigham.”

Iesus Sabatin Ekiam

(Matyu 12:1-8 ko Luk 6:1-5)

23 Egha Iesus Sabatin dughiar mamın, raizin mın garir dagher mam, wit, me an azenir ekiamın torimın zui. An suren gumaziba a ko ghuava witin oviziba kuara zui. §

24 Me zuima Farisin maba men ganigha kamaghin Iesus migei, “Ni gan. Me manmagh sua arazir kam gamuava Sabatin arazimın gin zuir puvati?”

25 Ezi Iesus me ikaragha kamaghin migei, “Ia, Devit amizir bizim me an osirizima a iti, ia an ganizir puvati? A uan gumaziba ko me mıtiriam men azima a bizir kam gami.

26 A ghuava Godin Dipenimın aven ghugha God ganingizir bretba ame. A da apava, uaghan maba isa uan gumazibagh aningizima, me uaghan ame. Dughiar kam Abiatar, ofa gamir gumazibar dapanim itima, Devit dame. Judabar arazir kam iti. Bretin kaba ofa gamir gumazibara dapi, gumazir kiniba puvati. Ezi Devit, gumazir kinim, bretin kaba ame.”

27 Egha Iesus migia ghua kamaghin me migei, “God gumazibar akurvaghasa Sabat ati. A Sabat bagha gumaziba atizir puvati.

28 Ezi Gumazibar Otarim a Sabatin dughiamın Ekiam.”**

3

Iesus Sabatin dafarim ekonezir gumazir mam gamizima a ua dera

(Matyu 12:9-14 ko Luk 6:6-11)

1-2 Egha dughiar igharazir mam Iesus God ko migeir dipenimın ghuava, garima dafarim ekonezir gumazir mam gumazamizir aviribar tongin dipenir kamın aven iti. A itima gumazir maba uaghan iti. Me, Iesus bizitam damightima, me akam agasasa bar deravira an gari. Me kamagh sua an gari. A Sabatin gumazir kamın akuragham, o?

3 Me bizir kam bagha an garavira itima, Iesus kamaghin dafarim ekonezir gumazim migei, “Ni dikavigh izi bar en guamın tugh.”

4 Gumazim dikavigha tuzima, Iesus kamaghin men azara, “Arazir manam Sabatin arazim abiki? E arazir aghuim damuam, o arazir kuram damuam, o gumazimın akuragham, o gumazim gasighasigham?” A kamaghin men azarazima, me bar nimira iti.

5 An damazimning bar gumazamizibagh aruava, navimın aven men atari. A men garima, men naviba gavavigha apangkuvir nighniziba men puvati. Kamaghin a bar osemegha gumazim kamaghin a migei, “Ni uan dafarim onegh.” Ezi gumazir kam uan dafarim onezima, an dafarim ua dera.

6 Ezi Farisiba ikia ganigha dipenim ategha azenan izegha Herotin gumaziba ko ikia Iesusin misoghasa akabar kiri.

2:23: Lo 23:25 § 2:23: (2:23) Ni witin mingarim gifoghsi, akirangin itir Akar Mingaribar gan.

2:24: Lo 23:25 2:26: Wkp 24:9 2:27: Lo 5:14 2:28: Mt 12:8 ** 2:28: (2:28) Ni Gumazibar Otarimın mingarim gifoghsi, akirangin itir Akar Mingaribar gan. 3:4: Luk 14:3 3:5: Jo 11:33

3:6: Mt 22:15-16

Iesus uan gavgavim men akazima an adarasi nighnizir gavgavim an itir puvati.

(Sapta 3:7-6:6)

Gumazamizir aviriba Iesusin gin zui

(Luk 6:17-19)

⁷ Ezi Iesus uan suren gumaziba koma Galilin dipamin ghuaghiri. A ghuaghirimama gumazamizir aviriba Galilin Distrighin ikegha an gin ghuaghiri.

⁸ Gumazamizir aviriba Judian Distrigh koma Jerusalem in nguibam koma Idumean Distrigh ko Jordanin dipamin vongin itir danganiba koma Tair ko Saidonin nguibamning ikegha, me Iesus bagha ghuaghiri. Gumazamizir avirir kaba, me an amizir bizibar akam bareghava a bagha ghuaghiri.

⁹⁻¹⁰ Me iraghuezima, Iesus gumazamizir aviriba men akurazima, men arimariaba gifa. Arimariaba itir gumazamizir aviriba uan arimariaba givasa Iesusin boroghin uari akuvagha, Iesusin suighasa uari munamadi. Kamaghin amizima, Iesus uan suren gumazibav gia ghaze, "Ia botin tam inigh izi puram anetighti a iki. Eghti gumazamiziba bar na akuvaghtima ki botin ghuavanangam."

¹¹ Iesus me migeima, duar kuraba apazazir gumazir maba izava, Iesusin garava duar kuraba zuamira me gamima me Iesusin guamin daighira kamaghin arai, "Ni Godin Otarim."

¹² Me kamaghin amima, an akar gavgavimin me migia ghaze, "Ia kamaghin mikiman marki, 'Ni Godin Otarim.'"

Iesus 12 plan aposelba me amisefe

(Matyu 10:1-4 ko Luk 6:12-16)

¹³ Ezi Iesus dipar miriamin ikegha dikavighava mighsiamin ghuavan-abogha uan ifongezir gumazibar diazima, me a bagha zui.

¹⁴ Me zuima a gumazir 12 pla misevegha ziar kam, aposelba, me gati. Eghti me a ko ikiti, a gin me amadaghti me mangi Godin akar aghuim akunam.

¹⁵ Egh a uan gavgavim me daningtima me uaghan duar kuraba batogham.

¹⁶ A misevezir gumazir 12 plan ziabar kara. Saimon (Iesus gin ziar kam, Pita, a gati),

¹⁷ Sebedin otarimning Jems ko Jon (A ziar kam aning gati, Boanerges. Ziar kam in mingarim kamaghin ghu, atara pamtem migeir gumazimning),

¹⁸ Andru ko Filip, Bartolomyu, Matyu, Tomas, Alfiusin otarim Jems, Tadius, Saimon (a Selotiabar gumazir mam),

¹⁹ ko Judas Iskariot, gumazir Iesus isava, apanibagh aningizim.

Me kamaghin migei, "Iesus Belsebulin gavgavimin ingari"

(Matyu 12:24-32 ko Luk 11:14-23 ko 12:10)

²⁰ Egha Iesus uamategha dipenimin aven ghugha itima gumazamizir aviriba izava anakufa. Me bar anakuvazima kamaghin a uan suren gumaziba koma me daghebar aman ibura. Me damamin dughiaba puvati.

²¹ Ezi gumazamizir maba kamaghin migei, "An onгани." Ezi Iesusin adarasi akar kam bareghava, a inigh mangasa izi.

²² Ezi Judan arazibagh fozir gumazir maba Jerusalemın ikegha izaghraiva kamaghın mıgei, “Belsebul a gapasa. A duar kurabar gumazir dapanımın gavgavımın duar kuraba batosi.”*

²³ Ezi İesus me mıgeir akam bareghava, egha kamaghın gumazamizibar diaghava akar ısın zuir maba me mıgei, “Satan manmaghın uabıra uabi batuegham?”

²⁴ Kantrin tam tongıra uari abıghıva uarıra uariv soghıva kantrin kam ikian kogham.

²⁵ Kamaghın uaghan, dipenir vamıran itir darası me tongıra uari abıghıva uarıra uariv sogh dipenir kamın itir darası ikian kogham.

²⁶ Kamaghıra Satanın adarazi uarıra uari abıghıva uariv misoghtıma an gavgavım bar gıvaghıva ikian kogham.

²⁷ “Eghtı gumazir manam puram aven mangı gumazir gavgavıtamın dipenim akarıghıva an bizıba okemegham? Puvatıgham. A faraghvıra benıbar gumazir gavgavır kam ikegham. A kamaghın a damıgh gumazir kamın dipenımın aven mangı, an bizıba okemegham.

²⁸ “Kı guızbangıra ia mıgei, gumazamizibar arazır kuraba ko me Godın zıam gasıghasızır akaba, God da gın amangamın tuavım itı.

²⁹ Eghtı gumazıtam Godın Duamın zıam gasıghasıghtıma God an arazır kurar kam, a gın amadaghan kogham. Egh gumazır kam aremeghtı, arazır kurar kam an ikıvıra ikıam.”

³⁰ Me faragha kamaghın a mıgıa ghaze, “Duar kurar mam a gapasa.” A bizır kam bagha, akar kabar me mıgei.†

*İesusın amebam ko an dozıba
(Matyu 12:46-50 ko Luk 8:19-21)*

³¹ Ezıma İesusın amebam ko dozıba izava, a itir dipenımın tıar akamın tughava gumazır mam amadazıma a İesusın mıkımasa aven zui.

³² Gumazamızır avırıba a koma apiaghav ikııava kamaghın a mıgei, “Nı oragh, nın amebam ko dozıba me nı bagha izeghava azenan itı.”

³³ Me a mıkemezıma a kamaghın men azara, “Tına nan amebam? Te nan dozıba?”

³⁴ A kamaghın men azaraghava, an okarıgha apiaghav itir gumazamizibar garava, kamaghın me mıgei, “İa gan! Nan amebam ko dozıbara kara.

³⁵ Gumazamızır God ifongezır arazıbar gın zuıba, me nan dozıba ko nan amızıba ko nan amebam.”

4

İesus akar ısın zuımın kamaghın mıgei, “Gumazır mam wıtın ovızıba inıgha azenımın da kuragharuı”

(Matyu 13:1-23 ko Luk 8:4-15)

¹ Dughıar ıgharazır mam İesus ua dipar mırıamın ikııava, gumazamızır mabar sure gamı. Me an akaba baraghasa anekuvagha guızbangıra bar avıraseme. Ezi a botın mamın bıragha dipam gısın aperaghav itı. Gumazamızır kaba an boroghın dadarımın apiaghav itı.

² An akar ısın zuir avırıbar men sure gamuava, kamaghın me mıgei,

3:22: Mt 9:34, 10:25 * **3:22:** (3:22) Satanın zıar mamra kara, Belsebul. **3:23:** Mt 4:10, Lu 11:17-22
3:27: Aıs 49:24, Mt 12:29 † **3:30:** (3:30) İesus Godın Duamın gavgavımın ıngarı. Ezi me ghaze, a Satanın gavgavımın ıngarı. Me kamaghın Godın Duamın zıam gasıghası. **3:31:** Mk 6:3, Jo 2:12, Ap 1:14
4:1: Mk 3:7-9, Lu 5:1-3 **4:2:** Mt 13:34, Mk 4:33-34

³“Ia oragh. Gumazir mam raizin mingarir daghem, wit, a inigha ghua uan azenimin da akuragharui.

⁴A da akurima witin ovizir maba tuavimin irezima, kuaraziba iza da ame.

⁵Ezi maba dagiabagh isin itir nguazir evarim gire. Nguazir kam mitemezir puvati, ezima witin oviziba zuamira afuangi.

⁶Ezi dar biba bar nguazimin aven iraghuezir puvati, ezi aruem anaga dagh isirazi, ezi da isia misingi.

⁷Ezi witin ovizir maba benir dikoniba itir nguazim giregha, benibar tongin afuangizi, benir dikoniba aghuava beniba da ikiaghariki. Ezi dar oviziba misevezir puvati.

⁸Ezi witin ovizir maba nguazir aghuim giregha aghuava dagheba misefi. Egha maba 30 pla misevima maba 60 pla misefe. Ezi maba ghua 100in tu.”

⁹Iesus me migia ghua kamaghin me migei, “Tina kuarimning iti, an oragh.”

Iesus manmagh suavira akar isin zuibagh ami

¹⁰Gumazamizir aviriba bar ghuezi, ezi Iesus uabira itima, an 12 plan gumaziba koma an boroghin itir gumaziba, me an akar isin zuimin mingarim bagha an azara.

¹¹Me an azarazima a kamaghin me migei, “God fofozim ia ganingizima, ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin akar mogomeba dagh fo. Egha ki azenan itir gumazamiziba pura akar isin zuibar me migei.

¹²Kamaghin amizima

‘Me zurazurara ganiva, me bizitam gifoghan kogham.

Me uaghan zurazurara oraghiva,

me deraghvira akar mingaritam gifoghan kogham.

Me amuava akar mingarim gifogha, uan navibagh irazi,

God men arazir kuraba gin amadaghai.’”*

Witin akar isin zuimin mingarim

¹³An akar kam me migia ghua kamaghin migei, “Ia witin akar isin zuir kamın mingarim gifozir puvati? Ia manmaghin akar isin zuir igharazir tabagh fogham?

¹⁴Akar isin zuimin aven itir gumazir kam a mati gumazir Godin akam kuragharuim

¹⁵Gumazir maba tuavim girezir witin ovizibar min ami. Me Godin akaba baraghizi Satan zuamira izava me oraghizir Godin akaba, me dama ada ini.

¹⁶Gumazir maba dagiaba itir nguazim girezir witin ovizibar min ami. Me Godin akaba bareghava da bagha bar akonge.

¹⁷Egha men biba iraghuezir puvatigha, egha uaghan dughiar ruarimin itir puvati. Me itima osimtiziba ko Godin gin zuir gumazibagh asighasizir araziba izima, me pura God ataki.

¹⁸Gumazir maba benir dikoniba itir nguazim girezir witin ovizibar min ami. Me Godin akaba baraki.

¹⁹Me da bareghava me uaghan nguazir kamın osimtiziba bagha nighnighava, dagiar aviriba ini asa ifavarir nighnizibagh amuava, nguazir kamın bizir aviribar garava da bagha agoi. Bizir kabar nighniziba izava Godin akaba ikiagharizima da misevir puvati.

4:8: Mt 13:8, Lu 8:8, Jo 15:5, Kl 1:6 **4:12:** Ais 6:9-10, Jo 12:40, Ap 28:26-27 * **4:12:** (4:12) Iesus Godin gin mangasa gumazamizibar anogorozir puvati. Marazi uari Godin gin mangan aghua. **4:18:** Mt 26:31 **4:19:** Mt 19:23-24, 1 Ti 6:9, 6:17

²⁰ Ezi gumazir maba nguazir aghuim girezir witin ovizibar min ami. Me Godin akaba baregha dar suiragha dar gin zui. Egha me misefi. Maba 30 pla misevima, maba 60 pla misefi. Ezi maba ghua 100in tu.”

Lamin danganimra aneguragh
(Luk 8:16-18)

²¹ Egha Iesus kamaghin me migei, “Ian tina lam gaboroghava a inigha itarir ekiamin anevara? O an a inigha dakozimin apengan aneti? Puvati! Ia a daborogh a inigh azenan an danganimra aneguragh.

²² Kamaghira mogomer biziba da gin azenan otivigham. Eghti bizir amigha aveziba da uaghan gin azenan otivigham.

²³ Tina kuarimning iti, an oragh.” †

²⁴⁻²⁵ Egha a migia ghua kamaghin migei, “Ia deraghvira akar kam baragh. Ia deraghvira a baraghiva deragh fogh, eghti God uan akabar fofozir aviriba ia daningam. Godin akabagh fozir gumazitam a Godin akar igharaziba uaghan da baragham. Eghti Godin akabagh foghan aghuazir gumazitam, an fofozir muziarim God a dama inigham. Ia Godin akam barazi moghin God uaghan kamaghin damuva, bizir avirir maba sara ia damuam.”

Dagher ovizir afuarazibar akar isin zuim

²⁶ Egha Iesus migia ghua kamaghin me migei, “God Bizibagh Ativamin Dughiamin arazim kamakin. Gumazir mam dagher oviziba inigha nguazimin da kuri.

²⁷ Gumazir kam da kunighava, dimagaribar akuava, aruebar dikavigha arui. An aruima dagher ovizir kaba da afuegha aghui. Dagher ovizir kaba manmaghin afuegha aghui? Gumazir kam fozir puvati.

²⁸ Ezi nguazimra dagher ovizir kabagh amizima da aghua misefe. Da faragha afuegha aghua ghua aghariba otivigha egha adava ghua akimariba otivigha misefe.

²⁹ Da misevegha dagheba itima, gumazir kam sabam inighava dar akori. A fo, dagheba iti, ezi dar akoramin dughiam oto.”

Mastetin ovizimin akar isin zuim
(Matyu 13:31-32 ko Luk 13:18-19)

³⁰ Egha a ua kamaghin migei, “E manmaghin God Bizibagh Ativamin Dughiamin arazim mikimam? O, e akar isin zuir manamin an mingarimin gun mikimam?

³¹ A mastetin ovizimin min gari. Mastetin zuravarir oviziba bar sufi. Temer igharazibar oviziba bar a gafiragha ekefe.‡

³² Gumazir mam anekunizima a gin aghua bar ekeveghava azenimin itir zuravariba bar dagh afiragha bar ekefe. An ekevegha an aguar ekiaba uari tuirazima kuaraziba izava an aguabar dughuazimin aven ikia mikonibar ingari.”

³³ Egha Iesus men nighniziba tuzinaghara min amir akar isin zuir aviribar Godin akabar me migei.

4:21: Mt 5:15, Lu 11:33 **4:22:** Mt 10:26, Lu 12:2 † **4:23:** (4:23) Iesus akar isin zuibar gumazimzibar sure gami. A kamaghin foghasa, me guizbangira God gifongez ti puvati. Gumazir God gifongeziba, akar isin zuiba baregha, dagh nighnighava gin dar mingaribar gara dagh fo. Ezi gumazir God gifongezir puvatiziba, nighnigha ghaze, akar isin zuiba, eghaghanir onganiba. Kamaghin me akar isin zuiba, dagh nighnizir puvatigha, dar mingaribar garir puvati. **4:27:** Je 5:7 **4:29:** Jol 3:13, MAA 14:15-18 ‡ **4:31:** (4:31) Ni mastetin mingarim gifoghshi, akirangin itir Akar Mingaribar gan.

³⁴ An akabar gumamazizibav giava zurara akar isin zuibar me miġei. Egha a uan suren gumaziba ko me uarira ikiava a bizibar mingariba abigha me miġei.

Jesus aminir ekiam ko dipavsizim batoghezima aning pura nimira irighav iti

(Matyu 8:23-27 ko Luk 8:22-25)

³⁵ Aruer kamın aminim pırasava amima İesus kamaghın uan suren gumazibav gei, “E dipar kam atugh an vongın mangam.”

³⁶ A kamaghın me miġeima gumamaziziba dadarımın ikiavıra iti. Ezi me İesus aperaghav itir botın ghuavanabogha pul gamua vongın zui. Botın igharazir maba uaghan me ko vongın zui.

³⁷ İesus uan suren gumaziba ko zuima, Maia! Aminir ekiam dikafi. Ezi dipavsiziba izava bot gafirazi dipam botın aven ghuaghira, bot gizifa, ezi an atam dipamın aven magırasava ami.

³⁸ Bot magırasava amima, İesus botın kamın girakirangın dapanir aghoghonir mam uan dapanımın aghorogha akui. Ezi an suren gumaziba a gaghuragha kamaghın a miġei, “Tisa, e gifa! Ni e bagha nighnisi, o puvati?”

³⁹ Ezi İesus dikavigha tugha aminim batogha, egha dipavsizim kamaghın a miġei, “Gua amıragh, egh nimira iki!” A miġeima, aminim amırazıma, dipam pura nimira irighav iti.

⁴⁰ Ezi İesus kamaghın uan suren gumazibav gei, “İa tizim bagha puv atiati? İa nighnizir gavgavım otevegħa kamaghıra iti?”

⁴¹ Ezi me bar atiatigha kamaghın uarira uariv gei, “Gumazir kam tinara? Aminim ko dipavsizim uaghan an akam barasi!”

5

İesus Gerasan gumazir mamın duar kuraba batoghezıma da anetaki
(Matyu 8:28-34 ko Luk 8:26-39)

¹ Ezi İesus uan suren gumaziba koma dipam atugħa vongın Gerasan danganımın oto.

² Me otivigha, İesus bot ategħa dadarımın anadima gumazir duar kuram apazazir mam, a matmatiamın ikegħa İesus batıvasa izi.

³⁻⁴ A matmatiamın ikiava a gakui. Me dugħiar avırıba senbar an agharımning ikiava, ankavba an suemning gazui. Ezi a zurara senın kabar suıghava dar aghora egha an suemning ikezir ankavbav sogħa dar aghoragħarisi. Kamaghın amizıma gumazıtım gumazir kamın suıragħ a ikıva avegham. Me uaghan senbar a ikegħtı da an suıragħan kogħam. Egh gumazıtım gavgavıgh a ikegħan kogħam.

⁵ A dimagarıba ko aruebar matmatiam ko mıghsıabar purama aruava pamtem arava dagıabar uabi uan mıkarzım aghori.

⁶ A sagħon ikıa İesusın ganıgha ivegħa a bagħa izava an guamın uan tevımning apıri.

⁷⁻⁸ Ezi İesus kamaghın duar kuram miġei, “Ni duar kuram, ni gumazir kam ategħ azenan izi.” İesus kamaghın a miġeima, ezi gumazir kam pamtem arava kamaghın miġei, “Ni manmagħın na damuasa, İesus bizıba bar dar pın itir Godın Otarım. Kı Godın damazımın pamtem nın azangsisı, ni na gasıghasıghan markı.”

⁹ A kamaghın miġeima İesus kamaghın a miġei, “Ni uan zıam diborogħ.” Ezi duar kurar kam a ikaragħa kamaghın a miġei, “E bar avıraseme, kamaghın nan zıam Avırıba.”

10 A Iesus danganir igharazitam me amangan aghuagha Iesus vivigha a gakaghori.

11 Dughiar kam, men boroghira itir mighsiar miriamin dar aviriba ikiava api.

12 Ezi duar kurar kaba kamaghin Iesus mighiava a gakaghori, "Ni e mikemegh e amadaghtima e mangiva dar bizir munabagh apazaka."

13 Ezi a men amamangatizima duar kurar kaba gumazir kam ategha azenan izegha ghua dar bizim gapasa. Dar avirir kaba, dar dibobonim 2,000in boroghin ghu. Ezi daba puv ivemara ghuaghira davarir kuram giraghueghava dipamin aven ghuegha dipam apava ariaghire.

14 Ezi dabar garir gumaziba daba batoghezir bizim ganigha ghua nguibar ekiamin ghua danganir kam in itir nguibar dozibar ghua bizir otozir kam in gun migei. Gumazamiziba bizir kam in ganasa dikavigha izi.

15 Me izava Iesus boroghin duar kuraba apazazir gumazimin garima, an nighnizim ua derazima, a uan korotiaba aghuighava aperaghav iti. Me an ganighava atiatingi.

16 Ezi otozir bizir kam in ganizir gumazamiziba, me duar kuraba apazazir gumazimin bizir otozir kabar gumazir igharazibav gei. Me dar gun mighiava ghua va uaghan daba batozir bizim in gun migei.

17 Gumazamizir kaba bizir kam bareghava uan danganim ategh mangasa kamaghin me Iesus migha a gaghori.

18 Ezi Iesus danganir kam ategh mangasa botin birima duar kuraba apazazir gumazim Iesus ko mangasa pamtem a gaghori.

19 Ezi Iesus an anogoregha kamaghin a migei, "Ni uamategh uan adarazi bagh dipenimin mangiva Gumazir Ekiam nin akuragha ni gamizir bizibar gun me mikimiva egh a uaghan bar nin apangkuvizir bizim in gun me mikim."

20 Gumazir kam a bareghava ghua Iesus an akurazir bizim in gun Dekapolisin Distrighin itir nguibabar ghua bar me migei. Gumazamizir kaba a bareghava digavir kuram gami.

Iesus aremezir guivir mam koma arimariar amizir mam gamizima aning ua dera

(Matyu 9:18-26 ko Luk 8:40-56)

21 Ezi Iesus bot inigha uamategha dipamin vongin ize. A izegha dipar dadarimin itima gumazamizir aviriba izava anekufa.

22-23 Ezi God ko migeir dipenimin bizibar garir gumazir mam, an ziam Jairus, a izava, Iesusin garava an guamin uabi ekunigha kamaghin puviram a gaghori, "Nan guivim aremeghasa an dighorimra isi. Ni iziva uan dafarim a datighti an arimariam givagh ua ikiam."

24 Ezi kamaghin Iesus a ko zui.

A zuima gumazamizir aviriba bar anekuvaghava an gin zui.

25 Me zuima men tongin ghuzim batir arimariar amizir mam uaghan me ko zui. Amizir kam, ghuzim batir arimariam an itima 12 plan azeniba gifa.

26 A fomira arimariam a givasava doktaba bagha zuima, me an arimariam a givazir puvati. Ezi a mizazir kuram isi. A uan arimariam a givasava pura uan dagiabar me givezima an dagiaba bar gifa. Bizir kaba an arimariam in akurazir puvati. An ekiva ghuavira iti.

27-28 A Iesus amir bizibar akam baregha, a kamaghin nighnisi, "Ki puram an azenan itir korotiamra suiragh nan arimariam givaghham." A kamaghin

nighnighava egha damuasa. A gumazamizir aviribar gin izava me munamaga izava Iesusin korotiamin suira.

²⁹ Amizim an korotiamin suighavira, an ghuzir arimariam pura dutugha ghu. A uabi uabi baregha fo, an mikarzim ua dera.

³⁰ A kamaghin amimra, Iesus zuamira uabi uabi baregha a God gumazibar arimariaba givaghasa a ganingizir gavgavim, an mikarzim ataghizi a fo, nan gavgavim ingari. Egha a ragha gumazamizibar garava men azara, "Tina nan korotiamin suira?"

³¹ Ezi an suren gumaziba a ikaragha kamaghin a migei, "Ni garima, gumazamizir aviriba ni akufa. Ezi ni tizim bagha kamaghin azai, "Tina nan korotiamin suira?" "

³² Me kamaghin Iesus miaviavira itima Iesus uan korotiamin suirazir gumazim gifoghasa raghrigha garagharui.

³³ A ruiavira itima, amizir kam a batozir bizim gifogha izava Iesusin guamin degiaghriha, atiatia nighava guizbangira a batozir bizim gun a migei.

³⁴ Ezi Iesus kamaghin a migei, "Nan guivim, ni nighnizir gavgavim nan iti. Ezi nin arimariam gifa. Ni navir amirizimin mangi, eghti nin arimariar kam ua ni damuan kogham."

³⁵ Iesus amizir kam miaviavira itima gumazir maba God ko migeir dipenimin bizibar garir gumazim, Jairusin dipenimin ikeghava ize. Me izegha kamaghin Jairus migei, "Nin guivim areme. Ni osimtizim Tisa daningan marki."

³⁶ Me kamaghin migeima Iesus me baregha kamaghin Jairus migei, "Ni atiatingan marki. Ni pura nighnizir gavgavim nan iki."

³⁷ An gin aruir gumaziba a ko mangasa amima a men anogoregha, egha Pita, ko Jon an dozim Jems, merara inigha me zui.

³⁸ Me ghua Jairusin dipenimin otivigha Iesus gumazamiziba barazima, me bar azia niginir dafam gami.

³⁹ A me bagha aven ghua kamaghin me migei, "Ia tizim bagha azia niginir dafam gami? Borir kam aremezir puvati. An akui."

⁴⁰ A kamaghin me migeima, me a dipovava an ingarava kava uariv gei, "E fo, a guizbangiram areme." Gumazamiziba kamaghin migeima ezi a bar me batuegha guivimin afeziam ko amebam inigha an suren gumazir pumuning ko mizezim, merara a ko zui. A me inigha me guivimin kuam itir danganimin aven zui.

⁴¹ Me ghuegha a guivimin agharim suiragha kamaghin a migei, "Talita kum!" (Akar kamin mingarim kamaghin iti, "Guivir dozim, ki ni migei, ni dikafigh!")

⁴² An a migeimrama, guivim dikavigha tughava arui. (An azenir 12 pla.) A dikavigha tughu aruima, me kamaghin guizbangira digavir kuram gami.

⁴³ Ezi an akar gavgavimin guizbangira me miagia ghaze, ia bizir kamin gun gumazir igharazitam mikimam marki. A kamaghin me miavia daghetam a daningasa me migei.

6

*Iesusin nguibamin itir darasi an aghuagha akirim a gasara
(Matyu 13:53-58 ko Luk 4:16-30)*

¹ Egha Iesus kagh tegha uan nguibamın ghuavanadima an suren gumazıba a ko zui.

² Ezi, Sabatın dughiam otozıma a God ko mıgeir dipenimın aven ghua, gumamazıbar sure gami. Gumamazıbar avırıba an akaba bareghava dıgavır kuram gami.

Me dıgavır kuram gamıgha azara, “Gumazır kam managh akar kaba ini? A managh nıghnızır aghuıba ini? A uaghan managh mirakelbagh amır gavgavım ini?”

³ E fo, kar pura dipenıbar ingarır gumazım. A Marian otarım, a Jems ko Josep, Judas, Saimon, a men avebamra. An buaramızıba e ko iti.” Kamaghın amızıma me dıbovır akabar a mıgiava navıbar aven an atarı.

⁴ Ezi Iesus kamaghın me mıgei, “Godın akam inıgha ızır gumazım, a nguıbar ıgharızıbar zuıma, me an zıam fe. Ezi an nguıbamın an adarasi, me an zıam fer puvati.”

⁵ Kamaghın amızıma a nguıbar kamın mirakelın avırıbagh amızır puvati. A pura dafarım arımariar gumazır vabara me garıghızıma, men arımariaba gıfa.

⁶ Egha me nıghnızır gavgavım an itır puvatızıma, kamaghın a dıgavır kuram gami.

İesus uan gavgavım suren gumazıbar akazi, ezi me deragha a gıfozır pu

(Sapta 6:7-8:21)

İesus uan 12 plan aposelba ingangarım me ganıghava me amada (Matyu 10:5-15 ko Luk 9:1-6)

Egha İesus nguıbabagħ aruava gumamazıbar sure gami.

⁷ İesus men sure gamuava, egha 12 plan aposelbar diazıma, me a bagħa ızezıma, a me akuvagħa, me mıgiava me amada. Gumazır pumuning uaning inıgha zui, ezi gumazır pumuning uaning inıgha zui. A kamaghın amuava uaghan duar kuraba batozır gavgavım me ganıgha me amada.

⁸⁻⁹ A mıgırıgıar kam me gamuava me amada, “İa mangı, bizır taba uarı bagħ da inıan markı. İa bretın tam ko mıtarıtam inıan markı. İa dagıatam suıghan markı. İa uan dagarır asuaba aghuva, ua sıotın tam inıan markı. İa uan aghorır asadıvıbara sıuragħ mangı.

¹⁰ İa kamaghın damıgh, mangıva nguıbatamın mangıghtı me dipenıtam ia danıghtı, ia dipenır kamra ikı, mangı dughıar ia nguıbar kam atagħragħamım.

¹¹ İa kamaghın damu mangı nguıbatamın mangıghtıma, me ian aghuagh ia inıgh uan dipenıbar mangıghan kogħıva, me uaghan ia mıgeir akaba baragħan kogħtıma, ia kamaghın damu. İa nguıbar kam ategħ mangı sı uan dagarır mınezıba apısıgh, egh nguıbar kam ategħ mangı. İa kamaghın damıghtı, me ganıgh fogħam, me arazır aghuım ia gamızır puvati.”*

¹² İa kamaghın me mıkemegħava me amadazıma me nguıbar ghua Godın akam akura ghaze, İa uan navıbagħ ıragħ.

¹³ Me kamaghın me mıgiava, egha uaghan gumazır avırıbar duar kuraba batogħa arımariar gumazır avırıba boremın men dapanıba inıgıava me gamıma, me ua dera.

6:2: Jo 7:15 **6:3:** Jo 6:42 **6:4:** Mt 13:57, Lu 4:24, Jo 4:44 **6:6:** Aıs 59:16, Mt 9:35, Lu 13:22

6:7: Lu10:1 **6:11:** Ap 13:51 * **6:11:** (6:11) Judabar arazım kara, ni me baragħan kogħtıma, me nın sagħ, uan dagarır asuaba mınezıba apızıghıva ni ategħ ıgharagħ mangam. Ezi en arazım kamakın, kı ni mıkımtı ni na baragħan kogħtı, kı apem apırıgh uan tuavım gıghuvagħ, egh suam, kı nın sagħam.

6:13: Je 5:14

*Herot Jon, Gumaziba Ruer Gumazimîn, firim atu
(Matyu 14:1-12 ko Luk 3:19-20 ko 9:7-9)*

¹⁴ Ezi İesus bizir aviribagh amizima an ziam otogha ekevezima, gumazir aviriba a gifo. Ezi danganir kamın atrivim, Herot, a baraki. Me marazi kamagh migei, "Jon Gumaziba Ruer Gumazim aremeha ua dikafi. Kamaghın a mirakelbar amuamın gavgavim iti."

¹⁵ Ezi me marazi kamagh migei, "A Elaija."

Ezi marazi kamagh migei, "Kar Godın akam inigha izir gumazir mam, a mati fomira ikezir Godın akam inigha izir gumazibar mın ami."

¹⁶ Me akar kabav geima, Herot da baregha a fo, a fomira Jonın firim atu. Kamaghın amizima a kamaghın migei, "Ki fomira mikemezima, me gumazir mam Jon, Gumazibar Ruer Gumazimîn firim atuzima, a ua dikafi."

¹⁷⁻²⁰ Herot kamaghın amigha a fo, a fomira uan dozim Filip da an amuim Herodias a ini. Ezi Jon zurara kamaghın a migei, "Herot, na arazir kuram gamuava uan dozim da an amuim ini." Jon kamagh migeima, Herodias a bagha guizbangira navim isia, egha a Jon misueghti an aremehasa a bagha puvira Herotın migei. Ezi Herot Herodias ifongezir moghın damuan aghuaghava, a uan gumazir mabav kemezima me Jonın suiragha a inigha kalabus gati. Herot fo, Jon Godın damazimîn zuegha derazir gumazimra. Kamaghın amizima Herot an atiatiava, a inigha deragha an gari. Herot uaghan Jon migeir akaba baragha nighnizir aviribagh amuava, ana akaba baraghasa ifonge.

²¹ Ezi Herodias datirighın Jon misueghti an aremehasa tuavim bato. Herot an amebam a batezir dughiam otozi, a dughiar kam ginighnigha isar ekiam gami. Herodias Jonın misoghamin dughiam datirighın oto. Herot isar kam gamuava, uan ingangarir ekiabar gari gumazir ekiaba, ko uan midorozir gumazibar gari gumazir ekiaba, ko Galilın itir gumazir ekiaba, a men diazima me a ko damasa ize.

²² Me izegha isam apima Herodiasın guivim izava me apir danganimın ghugha men guamin ighiam gami. A ighiam gamima, Herot ko izegha apir gumaziba ighiamın ganigha guizbangira an ighiam gifongegha a bagha bar akonge.

Me bar akuegha, egha Herot kamaghın guivir igiam migei, "Ni bizir manam gifongegh nan azaragh. Eghti ki bizir kam ni danigam."

²³ A kamaghın a mikemegha, akar dikirizir gavgavim kamaghın a migei, "Ki guizbangira ni migei, ni bizitam gifongegh, na mikim. Ni ki garir bizibagh ifongeghıva, na mikim. Ki tongira da bighıva, taba ni danigham."

²⁴ Guivir igiar kam akar kam baregha, azenan izegha ghua kamaghın uan amebam migei, "Amebam, ki bizir tizim bagh azaragham?"

Ezi an amebam kamaghın a migei, "Jon, Gumaziba Ruer Gumazimîn, dapanim."

²⁵ Ezi guivir kam akar kam baregha, zuamira uamategha aven ghugha kamaghın Herot migei, "Ni datirighira Jon, Gumaziba Ruer Gumazimîn, dapanim itaritam datigh na daningh."

²⁶ Ezi Herot a bareghava navim bar oseme. A faragha akar dikirizir gavgavim migeima a ko apir gumaziba a baraki. Kamaghın amizima, an an azangsim pueghan kogham.

²⁷ Egha Herot a baraghavira, akar gavgavim uan midorozir gumazim mikemegha anemadzima a ghuava kalabusın aven iraghugha Jonın firim atu.

²⁸ A Jonin firim atugha an dapanim inigha itarir mam gatigha a inigha izava guivir kam ganingizima anenigha ghua uan amebam ganingi.

²⁹ Ezi Jonin suren gumaziba an ovevem baregha izava an kuam inigha ghuava a mozim gati.

*Iesus dagheba 5,000in gumazibagh anidi
(Matyu 14:13-21 ko Luk 9:10-17 ko Jon 6:1-13)*

³⁰ Ezi Iesusin aposelba ua izegha an boroghin uari akufa. Egha me aruava amizir biziba ko akar gumazibar sure gamizibar gun Iesus migei.

³¹ Dughiar kam gumazamizir aviriba me bagha iza zuima, me damamin dughiaa puvati. Ezi Iesus kamaghin me migei, "Ia uarira na ko mangiva gumaziba puvatizir danganimin mangiva avughsam."

³² A kamaghin me migiava egha me uarira bot inigha gumaziba itir puvatizir danganir mamın zui.

³³ Me zuima, gumazamizir aviriba men ganigha me gifo. Ezi nguibabar itir gumazamiziba bar men faraghavira ivegha ghuava me zuir danganimin otifi.

³⁴ Ezi me ghuava dadarimin ghuegha Iesus gumazamizir aviribar garima, me guizbangira bar aviraseme. A men garima, me sipsipbar mın ami, me ghuaviba puvati, me pura asaghasazibar mın arui. A kamaghin bar men apangkufi. Egha a bizir aviriba men sure gami.†

³⁵ A migiavira itima, aminim pirizima an suren gumaziba a bagha izava kamaghin a migei, "Kar gumaziba itir puvatizir danganim, ezi aminim piri.

³⁶ Ni gumazamiziba amadaghti, me mangi danganir kamın itir nguibaba ko roghira itir nguibar dozibar mangiva me damisi uari bagh daghebagh ives."

³⁷ Ezi a me ikaragha kamaghin migei, "Ia uari daghetaba me daning."

Ezi me kamaghin a migei, "Dagiar e me bagh bretbody ivezamim, a 200 Kinan tu. E da inigh, mangi, me bagh bretbody ivezegh me daningasa, ni ifonge?"‡

³⁸ Ezi Iesus men azara, "Ia manmaghira bretba iti? Ia mangi ganigh." A mikemezi, me ghua ganigha kamaghin a migei, "E bretin 5 pla koma osirir pumuning kati."

³⁹ Ezi Iesus me mikemezi me gumazamizibav geima, me uari uari tuiragha grazim gapia.

⁴⁰ Ezi me uari tuiragha apia, marazi 50, marazi 100in ghu.

⁴¹ Me apiaghav itima, ezi Iesus bretin 5 pla inigha, osirir pumuning inigha, pin overiamin garava God minabagha bretba abiaghariki. Egha uan suren gumazibav geima, me da isa, gumazamizibagh anidi. A uaghan osirimning sara biagharighizima, me da isa, me ganidi.

⁴² Ezi gumazamizir kaba bar amegha, naviba bar izifa.

⁴³ Men naviba bar izivazima Iesusin suren gumaziba, dagher nar me ataghiziba, me da inigha akırar 12 pla gaghuizima, da bar izifa.

⁴⁴ Dagheba amezir gumazibara, men avirim 5,000in tu.

*Iesus dipam gisin tugha zui
(Matyu 14:22-36 ko Jon 6:16-21)*

6:30: Lu 10:9-10, 10:17 **6:31:** Mk 3:20 **6:34:** Nam 27:17, 1 Kin 22:17, 2 Sto 18:16, Ese 34:5, Mt 9:36 † **6:34:** (6:34) Ni sipsipin ingarim gıfoghı, akırangın itır Akar İngaribar gan. **6:35:** Mt 14:15, Mk 8:1-9, Lu 9:12 **6:37:** Nam 11:13, 11:22, 2 Kin 4:43, Mt 14:16, Lu 9:13, Jo 6:7 ‡ **6:37:** (6:37) Grıghın akam kamaghın mıgıa ghaze, gumazım bretba kamaghın ivesıva, an 8 plan iakınıbar ingarıgham. **6:41:** Mk 7:34

⁴⁵ Gumazamiziba dagheba amezima, ezi Iesus kamaghin uan suren gumazibar ariragha ghaze, Ia botin binighiva faragh Betsaidan vongin nguibamin mangi. Ki uabira ikiva gumazamiziba amadaghtima me ua uan nguibabar mangam.

⁴⁶ A me amadazi, me ghuezima, ezi a God ko mikimasa mighsiamin ghuavanabo.

⁴⁷ Dughiar kam aminim pirima, men bot dipamin tongin itima, Iesus uabira dadarimin iti.

⁴⁸ A ikiava uan suren gumazibar garima, aminir gavgavim izava men bot givai. Me pul gamua ingangarir dafam gamuava aminim ko uari adosi. Egha aminim tiasava amima, Iesus dipam gisin tugha me bagha zui. A mangi me gitagh mangasa.

⁴⁹⁻⁵⁰ Ezi me an garima, a dipam gisin tugha zuima, me kamaghin nighnisi, "Kar ti asetam."

Me nighnizir kam gamuava, bar an ganigha puv atiatiava arai. Me araima, a zuamira kamaghin me migei, "Ia gavgafigh, kar kirara. Ia atiatingan marki!"

⁵¹⁻⁵² A kamaghin me migiava, me gatin botin aren ghuzima, aminim pura dutugha ghu. Ezi me bizir kam, Iesus 5,000in gumaziba bretba me ganingizi, me damezi, me ganigha, kamaghin me tong bar fozir puvati. Men nighniziba ofefe. Egha bizir kabagh nighnighava guizbangira digavir kuram gami. §

⁵³ Egha Iesus uan suren gumaziba ko dipamin vongin ghugha, ghua Genesaretin nguibamin otivigha, bot ike.

⁵⁴ Me bot ikegha dadarimin anadima, gumazamiziba Iesusin garavira a gifo.

⁵⁵ Me a gifogha, egha gumazamiziba Iesus itir danganim baregha, ivegha danganir kam garuava uan arimariar gumaziba inigha me akuriabagh arigha me inigha Iesus bagha izi.

⁵⁶ Iesus nguibar ekiaba ko nguibar doziba ko ruarir nguibaba dar zui. A zuir nguibar kaba me arazir kamram ami, me arimariar gumaziba inigha izava nguibamin tongin da arigha, egha me a gakaghora ghaze, a men asughtima, arimariaba itiba an korotiar avizibar suigham. Ezi gumazamizir an korotiamin suiziba, men arimariaba gefi.

7

Godin araziba Judan ovavibar arazibagh afira. (Matyu 15:1-9)

¹ Ezi Farisin gumazir maba ko Judan arazibagh fozir gumazir maba, me Jerusalem inikegha, izaghrava, Iesus bagha izava anekufa.

² Me iza ikia garima, Iesusin suren gumazir maba men ovavibar arazibar gin ghuava dafariba ruegha dagheba apir puvati. Me pura dagheba api.

³ Farisin kaba koma Judan gumazamiziba bar, me uan ovavibar arazibar suighavira ikiava, me dafariba ruava api. Me pura daghebar aman kogham.

⁴ Me uaghan maketin inigha izir dagheba, me dar aman kogham. Me faragh da ruegh egh dar amam. Me uaghan uan ovavibar arazir avirir maba

6:46: Mk 1:35, Lu 5:16, 6:12, 9:28 § **6:51-52:** (6:52) Dughiar kamin Iesus bret gumazamizibagh anigava, uan gavgavim men akakasi, me kamaghin ganigh suam, a bizir bar avirir igharagha garibar amuamin gavgavim iti. Ezima an suren gumaziba bizir kabar garava a dagh fozir puvati. Kamaghin me Iesusin garima a dipam gisin aruava aminim gamizima an amirazima me ganighava digavir kuram gami. **6:56:** Mt 9:20, 14:36, Ap 19:12 **7:2:** Lu 11:38 **7:3:** Mk 7:5, 7:8, Jo 2:6, Ga 1:14 **7:4:** Mt 23:25

sara suiraghavira iti. Me pura dagheba isamigh dameghan kogham. Me faragh uan mineba ko itariba ko apir dakoziba, rueghiva egh me dagheba isamam.

⁵ Kamaghin, Farisiba ko Judan arazibagh fozir gumaziba, me Iesusin azara, "Manmaghin amizi nin suren gumaziba en ovavibar arazibar gin mangi dafariba ruan aghuagha, pura dagheba api?"

⁶ Ezi Iesus me ikaragha kamaghin migei, "Ia uarira uarigh ifarir gumazibara. Godin akam inigha izir gumazim Aisaiia, a guizbangira ia amir arazibar gun migiava kamaghin osiri,

'Gumazamizir kaba, me uan akatoribar nan ziam fe,
egha men naviba ko nighniziba bar saghon iti.

⁷ Me gumazibar akabar uari sure gamua uari gifara egha ghaze, kar Godin akam.
Kamaghin amizi, me nan ziam guizbangira a fer puvati.'

⁸ Ia kamaghin amua, Godin akaba, ia da ategha, uan ovavibar araziba, dar suiragha gavgafi."

⁹ A migia ghua kamaghin me migei, "Ia ghaze, ia arazir aghuim gamua Godin akaba ategha uan arazibar gin zui. Ian arazir kaba bar ikufi.

¹⁰ Moses fomira kamaghin mikeme, 'Ia uan afeziaba ko amebabar akaba baregh men apengan ikiva, egh gumazitam akar kuratam uan afeziam ko amebam mikemeghti, ia gumazir kam misueghti, an aremegh.'

¹¹ Ezi ia kamaghin migei, 'Gumazitam uan amebam ko afeziamin akurvaghsi dagiaba atigha, egha ua gin aningir akuraghan aghuagha, kamaghin aning migei, "Guan akuraghasa atizir dagiaba, gua marki. Ki da isi God daningam."'

¹² Ia kamaghin migeima, gumazir kam bizitam uan amebam ko afeziamin akuravazir puvati.

¹³ Ia kamaghin amuava, uan ovaviba da inizir arazibar gin ghuava, da gumazir igharazibagh anidi. Ian arazir kabar, ia Godin araziba ategha, uan ovavibar araziba faragha darisi. Egha Godin akam gami a mati pura bizim. Ia amir bizir avirir maba uaghan iti."

*Godin damazimin mizezir biziba, Iesus dav gei
(Matyu 15:10-20)*

¹⁴ Egha Iesus ua uabin boroghin itir gumazamizibar diazima, me a bagha izima, a kamaghin me migei, "Ia bar na baraghiva egh nan akar kaba, deraghvira dagh fogh.

¹⁵⁻¹⁶ Bizitam azenan ikegha gumazimin navimin aven magiri an navir averiam damighti, a Godin damazimin mizeghan kogham. puvati, gumazimin navimin aven ikegha azenan izezir biziba, an navir averiam damightima, a Godin damazimin mizegham." *

¹⁷ Iesus akar kaba gumazamizir aviribav kemegha, me ategha ghua dipenimin aven ghuzima, an suren gumaziba akar isin zuimin mingarim bagha an azara.

¹⁸⁻¹⁹ Ezi Iesus kamaghin me migei, "Eee! Ia ongani? Ia uaghan akar kam deravira a gifozir puvati? Ia bizir kam gifo? Daghetam guizbangira

7:10: Kis 20:12, 21:17, Wkp 20:9, Lo 5:16, Mt 15:4 **7:15-16:** Ap 10:14-15 * **7:15-16:** (7:15-16) Bizir apiba azenan ikegha ghuaghira gumazimin muriar averiam gamima a Godin damazimin mizezir puvati. Ezi bizir kurar navimin aven ikegha azenan iziba a gamima an navir averiam mize.

gumazimın navir averiamın magirigh ikeghan kogham. Da an navimın aven magirigh, egh an muriamın magirightima a gın dar aviam. Kamaghın gumazim apir bizitam azenan ikegh an akam ko muriamın magirigh, an muriam damightima a Godın damazimın mizeghan kogham.” (Iesusın akar gavgavim kamaghın miğia ghaze, dagheba bar Godın damazimın bar zue. Ezi e dar amam.)

²⁰ A miğia ghua kamaghın me miğei, “Gumazimın navimın aven ikegha azenan izezir biziba, an arazir kuraba, a gamima, an navim Godın damazimın mize.

²¹ Gumazimın navimın aven ikegha azenan izezir arazibar kara, niğhnizir kuraba, gumazimiziba tintinba uari koma akui, biziba okei, gumazibav misozi da ariaghiri,

²² poroghamiba uari bakei, miğhivira bizibagh ifonge, gumazir igharazibagh asighasighasa niğhnisi, ifavariba, aghumsiziba puvatizir arazir kuraba, bizim bagha navim ikufi, gumazir igharazimın ziam gasighasisi, uabira uabi fe, arazir onganiba,

²³ arazir kurar kaba bar navimın aven ikegha azenan iza, gumazim gamima a Godın damazimın mize.”

*Fonisian amizim niğhnizir gavgavim Iesusın iti
(Matyu 15:21-28)*

²⁴ Egha Iesus Genesaret ategha Tairın nguibar ekiamın danganimın ghu. A gumazimiziba a gifoghan an aghuagha, egha mogomebar ghua dipenir mamın aven ghugha egha modozir puvati. Me bar fo, a dipenimın aven iti.

²⁵ A dipenir kamın itima, guivir duar kuram apazazimın amebam, a Iesus izezir darorim baregha, zuamira a bagha izava an dagarimning iri.

²⁶ Amizir kam, an amebam Fonisian Distrighın a bate. Sirian danganir ekiamın aven itir distrigh. Ezi a Grighın akamın miğei. A duar kurar an guivim gapazazim batoghasa Iesus miğiava a gakaghori.

²⁷ Ezi Iesus kamaghın a miğei, “E faragh boribar dagheba me danıngti, me damam. Arazir kuram, ki boribar dagheba inigh afiabav kınam.”

²⁸ Ezi amizim kamaghın Iesus miğei, “Gumazir Ekiam, ki fo, a fiaba uaghan boribar dakozimın apengan irezir dagher muzuemziariba api.”

²⁹ Ezi Iesus kamaghın a miğei, “Nın miğirigiam dera. Kamaghın ni uamateghıva uan dipenimın mangi. Duar kurar kam nın guivim ategha azenan ize.”

³⁰ Ezi a uamategha uan dipenimın ghuava garima, an guivim uan dakozim girıghav iti. Ezi an an ganigha fo, duar kurar kam an ategha azenan ghu.

Iesus gumazir kuarir onganir mamın akurazi a dera.

³¹ Ezi Iesus dikavigha Tairın danganim ategha, ghua Saidonın danganimın otogha ghua, Dikapolisın Distrighın otogha ghua, Galilin dipamın dadarim giraghu.

³² A ghuzıma, gumazir maba gumazir kuarir onganir mam inigha Iesus bagha izi. A uaghan mizem osemegha deravira miğeir puvati. Me izegha dafarim a darıghasa Iesus gakaghori.

³³ Ezi Iesus gumazir kam inigha gumazir avırıba ategha aning uaningra miriamın ghugha, egha a uan akakazir dafarimning gumazimın kuarimning gatigha aning asigha, egha iparigha, an mizemın suıra.

³⁴ Egha Iesus pın overiamın garava, gumazir kam bagha navim bigha arava kamaghın mıgei, “Efata!” (Akar kamın mıngarım kamaghın ghu, “Kuighrigh!”)

³⁵ Iesus kamaghın mıgiavıra itima, an kuarimning kuiaghiri. Ezi an mızem mıghıvghıki. Ezi a deravıra bizıbav gei.

³⁶ Ezi Iesus akar gavgavımın bizir kamın gun mıkıman men anogoroke. A men anogoroghezıma me ua puvırama bizir kamın gun mıgiavıra iti.

³⁷ Me akar kam mıgeıma, gumazamizir kaba a baregha guızbangıra dıgavir kuram gamıgha kamaghın mıgei, “Gumazir kam an amir bizıba da bar dera. A kuarir onganıbagh amıma, me uam orası. Egha, mızer osımtızıbagh amıma, me ua deravıra bizıbav gei.”

8

Iesus 4,000in gumazıba dagheba me ganıdi

(Matyu 15:32-39; 16:1-4)

¹ Dughiar kam gumazamizir avırir ıgharazıba uarı akufa. Me damamın dagheba puvatı. Ezi kamaghın Iesus uan suren gumazıbar dıazi me a bagha izıma a kamaghın me mıgei,

² “Gumazamizir kaba, me na ko aruer pumuning ko mıkezımın ikıa, egha dagheba puvatıgha mıtırıam men azi, kamaghın kı men apangkufı.

³ Me marazi saghon kegha ize. Kamaghın kı me amadaghtı, me mıtırıaba sara, uan nguıbbabar mangıva damazıba men ısırıtıma me ıram.”

⁴ Ezi an suren gumazıba an akam ikara, “E managh gumazıba ıtır puvatızir danganıir kamın tına bretın avırıba ınıgh me danıngam?”

⁵ Me kamaghın mıgeıma Iesus kamaghın men azara, “İa manmagh bretba ıtı?” Me a ıkarağha kamaghın mıgei, “7 pla.”

⁶ Ezi Iesus nguazımın dapıasa gumazamizıbav kemezi me apıa. Ezi a 7 pla bretba ınıgha God mıınabagha egha da bıagharıgha, gumazamizıbar anıngasa uan suren gumazıbagh anıngızıma me me ganıdi.

⁷ Ezi me uaghan osırır muzıarır maba ıtı. Ezi a uaghan da bagha God mıınabagha da me danıngasa uan suren gumazıbav gei.

⁸ Gumazamizir avırıba me amegha bar ızıfa. Ezi gın suren gumazıba dagher nar me taghızıba, me da ınıgha 7 pla akırabagh aghuızıma, da ızıfa.

⁹ Dughiar kamın ıtır gumazamizıbar dıbobonım 4,000ın boroghın ghu. Me amezıma, a me amadazı, me uan nguıbbabar ghue.

¹⁰ Me zuıma, a uan suren gumazıba koma botın bıınıgha, Daramanutan danganıın ghue.

¹¹ Ezi Farısıba ızegha ıfavarır azangsızıbar Iesus gamı. Eghtı, God gavgavım a danıghtı, a mırakelın arazıtam damıghtı, me ganıgh fogh suam, God guızbangıra anemada.

¹² Ezi a men azangsızır ıfavarıbar amıragha ghuarıaba suegha, egha me mıgei, “İa datırıghın ıtır gumazamizir kaba tızım bagha mırakelın arazım bagha nan azangsızı? Kı guızbangıra ıa mıgei, God mırakelın arazıtam ıan akaghan kogham.”

¹³ Egha a me ategha uamategha botın bıragha, egha dıpamın vongın ghu.

Farısıba ko Herotın yısın akar ısın zuım

(Matyu 16:5-12)

14 Egha me ghuava Iesusin suren gumaziba bretba bakinighinigha ize. Me bretin vamira inizima a me ko botin iti.

15 Ezi Iesus akar gavgavimin kamaghin me migei, "Ia deragh uari bagh gan! Ia deravira Farisibar yis ko Herotin yis bagh deravira gan." *

16 Iesus me mikemezima, me kamaghin uarira uariv gei, "E bret tam inigha izezir puvatizi, kamaghin amizima an e migei."

17 Me uarira uariv geima, Iesus men migirigiabagh fogha kamaghin men azara, "Ia tizim bagha ghaze, e bret tam inigha izezir puvati? Eee, ia ki amir bizibar garava, fozir puvati. Ia tighar deraghvira dagh fofogham? Ian nighniziba bar otefe.

18 Ia damaziba ikia, garir puvati? Ia kuariba ikia, orazir puvati? Ia bizir kabagh nighnizir puvati?

19 Ia, ki bretin 5 pla biagharigha ia ganingizima, ia 5,000in gumazibagh aningizima, me da apa izivagha, ataghizir naba ia da akiraba manmaghin aghui?" Me kamaghin a ikara, "E 12 pla akirabagh aghui."

20 Ezi a ua kamaghin me migei, "Ezi ki bretin 7 pla biagharigha ia ganingizima, ia 4,000in gumazamizibagh aningizima, me da apa izivazi ia dar naba akiraba manmaghin aghui?"

Me kamaghin a ikara, "E 7 pla akirabagh aghui."

21 Me kamaghin a migeima, a kamaghin me migei, "Eee, ia tighar bizibagh fofogham."

Iesus uan suren gumazibar sure gami

(Sapta 8:22-10:52)

Iesus Betsaidan gumazir damazir kurar mamın akurazi, an damazimning ua dera

22 Egha me Betsaidan ghuezima, gumazir maba gumazir damazir kurar mam inigha, Iesus bagha izi. Me izegha dafarim a darighasava Iesus gakaghori.

23 Ezi Iesus gumazir damazir kuramin agharimin suiragha, a inigha nguibam ategha azenan ghu. Aning azenan ghugha, egha Iesus gumazimin damazimning giparigha uan dafarimning a gisin atigha kamaghin an azara, "Ni bizitamın gari?"

24 Ezi gumazir kam kogha garava kamaghin migei, "Are, ki garima, gumaziba temebar min garav arui."

25 Ezi Iesus ua uan dafarimning an damazimningin suirazima, gumazimin damazimning kuiaghrizima, a ua deragha bizibar gari.

26 Ezi Iesus anemaga kamaghin migei, "Ni ua nguibar kamın aven mangan marki. Ni uan dipenimin mangi."

Pita Iesusin gun migei

(Matyu 16:13-20 ko Luk 9:18-21)

27 Egha Iesus uan suren gumaziba ko dikavigha Sisaria Filipain nguibar ekiamın boroghın itir nguibar dozibar zui. Me ghuava a tuavimin men azara, "Gumazamiziba tina na garisi?"

28 Me a ikaragha kamaghin migei, "Marazi ghaze, ni Jon, Gumaziba Ruer Gumazim. Ezi marazi ghaze, ni Godin akam inigha izir gumazim Elaija. Ezi marazi ghaze, ni fomira ikezir Godin akam inigha izir gumazir mam."

29 Ezi Iesus kamaghin men azara, "Ezi ia? Ia tina na garisi?"

8:15: Lu 12:1 * 8:15: (8:15) Ni yisin mingarim gifoghsi, akirangin itir Akar Mingaribar gan. 8:17: Mk 6:52 8:18: Jer 5:21, Ese 12:2, Mk 4:12, Ap 28:26 8:28: Mk 6:14-15, Lu 9:7-8 8:29: Mt 16:16, Mk 9:9, Jo 6:68-69, 11:27

Ezi Pita kamaghin a ikara, "Ni Kraiss, God Ua e Iniasa Misevezir Gumazim."

³⁰ Ezi Iesus akar gavgavimn kamaghin me migei, "Ia nan gun gumazitam mikiman marki suam, ki tina."

*Iesus uan ovevem ko ua dikavamin migirigiam gami
(Matyu 16:21-28 ko Luk 9:22-27)*

³¹ Egha Iesus men sure gamuava kamaghin migei, "Gumazibar Otarim bar mizazir ekiaba koma osintiziba iniam. Eghtima gumazir aruaba, koma ofa gamir gumazir ekiaba, koma Judan arazibagh fozir gumaziba, me an aghuaghiva a misueghtima an aremegham. Egh dughiar pumuning ko mikezim givaghti a ua dikavigham."

³² Iesus kamaghin uan ovevem aghurigha me migeima, ezi Pita a inigha miriamin ghugha, an atarava kamaghin a migei, "Ni kamaghin mikiman marki."

³³ A kamaghin migeima, Iesus ragha uan suren gumazibar garava, Pitan atarava kamaghin a migei, "Satan, ni na gitagh mangi! Ni nguazimn bizibagh nighnigha egha Godn bizibagh nighnizir puvati."

³⁴ Egha Iesus gumazamiziba ko uan suren gumazibar, diazima, me a bagha izima, a kamaghin me migei, "Gumazitam nan gin izisi, a ifongezir biziba gin amadagh uan temer ighuvim gisaghpuh nan gin izi."

³⁵ Gumazir manam uan ikirimirimn suiraghsi nighnighti, an ikirimirim givagham. Eghti gumazir manam akar aghuim ko na bagh uan ikirimirim ateghiva, a uan ikirimirim iniam.

³⁶ Gumazitam nguazimn itir biziba bar da iniva, egh a gin oveghti, bizir kaba manmaghin an akuragham? Bar puvati.

³⁷ A ivezir manam uan duam bagh anereningam? Bar puvati.

³⁸ Ezi datirighin itir gumazamiziba me God akirim ragha a gasaragha arazir kurabagh ami. Men tina nan ziam ko nan akar aghuimn gun mikiman aghumsighti gin Gumazibar Otarim uan afeziamn boroghin ikeghiva Godn damazimn zuezir enselba koma Godn angazangarim sara izighiriva, uaghan men aghumsigham."

9

¹ Iesus migia ghua kamaghin migei, "Ki guizbangira ia migei, ia kagh tuivighav itir darasi, ian tarazi oveghan kogham. Ia ikivira iki gantima, God Bizibagh Ativamin Dughiam gavgavim sara izighram."

*Iesusin mikarzim igharagha oto
(Matyu 17:1-13 ko Luk 9:28-36)*

² Ezi dughiar 6 pla givazima, Iesus Pita koma Jems ko Jon me inigha mighsiar ekiamin ghuavanabogha, me uarira kagh iti. A kagh an mikarzim men damazimn igharaghav oto.

³ An korotiabar angazangarir gavgavir kam guizbangira ghurghuri. Ghurghurir kam nguazimn gumazitam ruezir bizir ghurghuritam an min garir puvati.

⁴ Ezi me garima Elaija ko Moses otogha Iesus ko me uariv gei.*

⁵⁻⁶ Me uariv giavira itima, Pita, Jems ko Jon me bar atiatigha, Pita mikimamin migirigiabagh asagha pura kamaghin Iesus migei, "Tisa, bar deragha e kagh iti! E averpenir pumuning ko mikezimn ingaram. Ni bagh tam, Moses bagh tam, egh Elaija bagh tam."

⁷ Ezi ghuariam otogha me avarazima ezi tiarir mam ghuariamın tongin otogha kamaghın migei, “Kar nan Otarir ki bar ifongezim. Ia anariram oragh!”

⁸ Egha zuamıra me gara ua gumazitamın garir puvati. Iesus uabira me ko iti.

⁹ Egha me uamategha niğhsiamın izaghraiva Iesus bizir otozir me ganizimın gun gumazitam mikıman bar men anogoro ke. Kamaghıra iki mangi Gumazibar Otarim aremegh ua dikavigham.

¹⁰ Me ganizir bizir kam merara itima, ezi me aremegh ua dikavighamin migirigiar mingarim bagha uarira uariv gei.

¹¹ Egha me an azara, “Manmagh sua Judan arazibagh fozir gumaziba ghaze, Elaija faragh izeghti, God Ua e Iniasa Mısevezir Gumazim gin izam?”

¹² Ezi Iesus men azangsızim ikara, “Guizbangıra Elaija faragh izeghıra bizibar akıram. Ezi tizim bagha fomıra Godın Akınafarımın osızirim kamaghın iti, ‘Gumazibar Otarim osımtızir avırıbar aven mangiti me akırım a gasaragham?’

¹³ Ezi ki ia migei, Elaija izegha gıfa. Ezi gumazamiziba akınafarımın osızirir an gun mikemezımın mırara, me uan arazir me ifongezibar a gami.”

†

*Iesus otarir duar kuram apazazim gamizima a ua dera
(Matyu 17:14-23 ko Luk 9:37-45)*

¹⁴ Egha me iza suren gumazir maba bativigha garima gumazamizir avırım me akuvazi Judan arazibagh fozir gumaziba me ko uariv gia uari adosi.

¹⁵ Me uari adozima gumazamiziba Iesusın garavıra dıgavir kuram gamıgha dughiam a danıngasa ivegha zui.

¹⁶ Egha a kamaghın men azara, “Ia tizim bagha me ko ia uari adosi?”

¹⁷ Ezi gumazir mam gumazamizir avırımın torımın ikiava kamaghın migei, “Tısa, ki uan otarım inıgha ni bagha ize, duar kuram a gapazazıma, a migeir puvati.

¹⁸ Egha an a gamir dughiamın, an anekurıma a daghıra, pupuvıba an akam mısevıma an atarıba uariv tivıma a mikırvası. Ki duar kuram batoghasa nın suren gumazıbar azarazı me a batoghezir puvati.”

¹⁹ Ezi Iesus kamaghın migei, “Oio! Ki bar amıra, datırıghın itir gumazamizıba niğhnızir gavgavıba puvati. Ki fomıra ia ko itima, ia dazoghın bizitam gifogham? Ki dughıabar zurara ian osımtızıba ateram? Otarım inıgh na bagh ızı.”

²⁰ Ezi me otarım Iesus bagha a inıgha ize. Ezıma duar kuram Iesusın apıgha, maghıra otarım gamıma a nısi. A nguazım girıgha poghpogha pupuvıba an akam mısefi.

²¹ Ezi Iesus otarımın afezıamın azara, “A man dughıamın duar kuram a gapasa?” Ezi afezıam kamaghın migei, “An aghırımra itıma an a gapasa.

²² An a damıghtı an aremeghasa dughıar avırıbar anekurıma an avıba ko dıpar bar ghuaghırı. Ni bizir kabar amuva, en apangkuvıgh en akurvagh.”

²³ Ezi Iesus kamaghın migei, “Ni uabi! Ni niğhnızir gavgavım ikıti bizıba bar deragham.”

9:7: Lo 18:15, Mt 3:17, Mk 1:11, Lu 3:22, Ap 3:22 9:9: Mt 12:16, Mk 8:30 9:11: Mal 4:5, Mt 11:14
11:14 9:12: Sng 22:1-18, Ais 53:3, Dan 9:26, Mal 4:5, Lu 23:11, Fl 2:7 9:13: Mt 11:14, 17:12, Lu 1:17 † 9:13: (9:13) Dughıar kamin Iesus Elaija izamin bizim migei, egha guizbangıra Jon, Gumazıba ruer gumazım migei. Ni foghsi, Matyu 17:12ın gan. Jon izava Iesus ızasava a bagha tuavıbar akıra faragha ize. 9:23: Mt 17:20, 21:21, Mk 11:23, Lu 17:6, Jo 11:40

24 Ezi otarimîn afeziam zuamîra kamaghîn diagha mîgei, “Kî nîghnîzir gavgavim ikiava, an otefe. Ezi nî nan akuragh!”

25 Egha Iesus garima gumazamiziba ivemara men boroghîn zuima a duar kuram batogha kamaghîn a mîgei, “Nî duar kurar gumazibagh ami me orazi puvatizim ko mîgeir puvatizim, kî nî mîgei, azenan izi egh uam aven mangan marki!”

26 Ezi duar kam aregha pamtemîn a gunabagha azenan ize. Ezi otarim gumazir kuamîn mîn gari, ezi me bar kamaghîn mîgei, “An areme.”

27 Ezi Iesus an agharimîn suiragha a ghufezi a dikavigha tu.

28 Egha Iesus dipenimîn aven ghuzîma an suren gumaziba mogomemîn kamaghîn an azara, “Manmagh amîzi, e duar kurar kam batoghava avenge?”

29 Ezi a kamaghîn me ikara, “Duar kurar kamaghîn amîba God ko mîgeir arazimîn gavgavimîn azenan izi.”

30-31 Egha me danganir kam ategha Galilîn Distrighîn otogha zui. Me ghuava Iesus uan suren gumazibar sure gami. Bizir kamîn Iesus me iti naghin gumazitam foghan an aghua. Me ghua, a kamaghîn me mîgei, “Me Gumazibar Otarim isiva gumazibar dafarim darigham. Eghti me a misueghti an ovegham. Eghti dughiar pumuning ko mîkezim givaghti a ua dikavigham.”

32 Ezi me mîgirîgîar a mîkemezim a gifozir puvatigha, egha a bagha an azangsighan atiatingi.

Tinarama Ekiam

(Matyu 18:1-5 ko Luk 9:46-48)

33 Egha me Kaperneamîn izegha dipenimîn aven ikia Iesus men azara, “Ia tuavimîn tizim mîgîa uari batosi?”

34 Me tuavimîn tinara ekiam, a mîgirîgîam gamua uari batoke. Kamaghîn me nîmîra iti.

35 Egha Iesus aperaghav ikiava suren gumazir 12 plan diagha kamaghîn mîgei, “Tina faragh ikîsi, a bar gîn kegh egh gumaziba bar men ingarir gumazimîn otogh.”

36 Egha a borir dozim inîgha me uan tongîn anefazi a tughav iti. Egha a uan agharimning a muigha kamaghîn me mîgei,

37 “Gumazitam na ginîghnîgh egh borir dozîr kamagh garitam inîgh an akuragh, kamaghîn a na inîgha nan akurvasi. Egha nî tîna nan akurvasi, nî na gamîr puvati. Nî uaghan gumazir na amadazim gami.”

Tina en apanim gami puvati a enanav

(Luk 9:49-50)

38 Egha Jon kamaghîn a mîgei, “Tisa, e garima gumazir mam duar kurabar nîn ziamîn da batosi. E fo, a en mav puvati, ezima e an anogorosi.”

39 Ezi Iesus kamaghîn mîgei, “An anogoroghan marki. Gumazitam nan ziamîn mirakel damîgh, egh dughiar îgharazim akar kuraba na damîghan kogham.

40 Tina en apanim gami puvati a enanav.

41 Kî guîzbangîra îa mîgei, îa Gumazir God Uam E Inîasa Mîsevezimîn adarasi. Kamaghîn tîna nan ziamîn dipatam îa danîngîva a guîzbangîra uan îvezim inîam.”

*Arazir kuraba nighnizir gavgavim gasighasisi
(Matyu 18:6-9 ko Luk 17:1-2)*

⁴² Iesus migia ghua kamaghin migei, “Eghiva tina nighnizir gavgavim nan itir borir katam damighti an arazir kuratam damighti, a helin mangiva, a bar ivezir kuram inigham. Kamaghin dera, me dagiar ekiam an firim dafaghiva ongarim mikinighti an aremegham.

⁴³⁻⁴⁴ Egh nin agharim ni damighti na arazir kuratam damighiva, anetugh. Kamaghin dera, ni agharir vamira ikiva zurara itir ikirimirir aghuarimin aven mangam. Ni agharir pumuning virara ikiva helin mangam, nguibar avim mungemari puvatizim.

⁴⁵⁻⁴⁶ Egh nin suem ni damighti na arazir kuratam damighiva, anetugh. Kamaghin dera, ni suer vamira ikiva zurara itir ikirimirir aghuarimin aven mangam. Ni suer pumuning virara ikiti me ni isiva helin ni akunigham.

⁴⁷ Egh nin damatuzim ni damuti na arazir kuratam damighiva anesigh. Kamaghin dera, ni damazir vamira ikiva God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangam. Ni damazimning virara ikiti, God ni isiva helin ni akunigham.

⁴⁸ Danganir kam

‘Apizir nguzir men mikarziba apiba givaghan kogham.

Ezi men mikarziba isir avim uaghan mungueghan kogham.’

⁴⁹ “Gumaziba ofa God daningasa, me amangsizim ofa gamir daghebagh arigha avimin da tuava da isa, egha God ganidi. Amangsizim koma avim ofa gamir daghebagh amima da Godin damazimin zue. Kamaghira osimtiziba gumazamiziba bativam. Egh me damuti, me Godin damazimin zuegham. †

⁵⁰ Amangsizim a dera, egh a uan singtuzim ateghti, ni manmaghin a damighti a ua singigham? Ia amangsizim inigh uari datigh, egh ia uari ko navir amirizimin iki.”

10

*Poroghamiba uari ataghrasi
(Matyu 19:1-12 ko Luk 16:18)*

¹ Egha Iesus nguibar kam ategha ghua, Judian Distrighin ghua Jordanin dipamin vongin oto. An otuzima, gumazamizir aviriba ua izava, anekuvazima, a zurara ami moghin men sure gami.

² A men sure gamima, Farisin maba izava a gifarava kamaghin an azara, “Ni e mikim, en arazim manmaghin migei? Gumazim uan amuim ateghamin arazir kam deras, ti puvati?”

³ A men azangsizim ikaragha kamaghin men azara, “Moses arazir manam damuasa ia mikeme?”

⁴ Ezi me kamaghin migei, “Moses, gumazitam amuim ateghsi poroghamning uaning ataghraghamin akinafarir avizim osirigh amizim amadaghasa, an e mikeme.”

⁵ Ezi Iesus kamaghin me ikara, “Ian naviba gavgafi, kamaghin amizima Moses ia bagha arazir kam osiri.

⁶ Bar fomira God nguazir kam ko biziba bar dagh amuavira gumaziba ko amizibagh ami.

9:43-44: Mt 5:30 **9:47:** Mt 5:29 **9:48:** Ais 66:24 **9:49:** Ese 43:24 † **9:49:** (9:49-50) Ves 49 ko 50in migirigiar aviriba aning aven iti. Ezima Grighin akam deragha dar akar mingarim abighizir puvati. Ezi migirigiar kam fozozir gumaziba uaghan nighnizir vamiram an itir puvati. **9:50:** Mt 5:13, Lu 14:34-35, Ro 12:18, Ef 4:29, Kl 4:6, Hi 12:14 **10:4:** Lo 24:1-4, Mt 5:31 **10:6:** Stt 1:27, 5:2

⁷ Kamaghin amizima, gumazim uan afeziam ko amebam ateghiva, a uan amuim ko aning uaningin porogham.

⁸ Egh aning nivafizir vamiram otogham. Aning ua gumazir pumuning puvati. Aning nivafizir vamira ikiam

⁹ Kamaghin amizima God bizir pumuning isafuraghtima, gumazitam aning abighan kogham.”

¹⁰ Egha me uamategha dipenimin aven ghua, Iesusin suren gumaziba bizir kam bagha an azara.

¹¹ A me ikaragha kamaghin migei, “Gumazitam uan amuim ategh amizir igharazimin ikiva, gumazir kam uan amuim gasighasigha poroghamiba uari bakia uari isava akuir arazim gami.

¹² Ezi amizitam uan pam ategh gumazir igharazimin ikiva, amizir kam poroghamiba uari bakia uari isava akuir arazim gami.”

Iesus boriba ko

(Matyu 19:13-15 ko Luk 18:15-17)

¹³ Ezi gumazamiziba borir doziba inigha Iesus bagha izi. Eghti a uan dafarimning me gisin darighasa me izima, an suren gumaziba men atarava men anogorosi.

¹⁴ Me men atarima, Iesus men ganigha navim an ikuvizima, a kamaghin me migei, “Ni tina God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikisi, borir dozir kabar min iki. Kamaghin amizima borir doziba ateghtima, me na bagh izi. Men anogoroghan marki.

¹⁵ Ki guizbangira ia migei, gumazitam borir dozir kabar min God Bizibagh Ativamin Dughiam inighan koghiva, egh an aven mangan bar iburagham.”

¹⁶ A kamaghin me mikemegha, boriba vaghvagha me isa me musi. Egha dafarim vaghvagha me gisin arighava, God arazir aghuim me damuasa Godin migei.

Bizir aviriba itir gumazim

(Matyu 19:16-30 ko Luk 18:18-30)

¹⁷ Egha Iesus dikavigha zuima, gumazir mam ivegha izava, uan tevimning apirighava Iesusin guamin kamaghin a migei, “Tisan Aghuim, ki manmaghin damigh zurara itir ikirimirir aghuarim iniam?”

¹⁸ Ezi Iesus a ikaragha kamaghin a migei, “Ni manmagh sua gumazir aghuim na garisi? Gumazir aghuitam itir puvati. God uabira gumazir aghuarim.

¹⁹ Ni God Moses ganingizir arazim gifo, ‘Ni gumazim misueghti an aremegan marki, ni poroghamiba uari bakeir arazim damuam marki, ni gumazir igharazimin biziba okiman marki, ni bizibagh ifaran marki, ni ua bagh biziba inisi gumazibagh ifaran marki, ni uan afeziam ko amebamin apengan iki aningin akaba baragh.’ ”

²⁰ Ezi an a ikaragha kamaghin migei, “Tisa, ki fomiram aghirimra ikiava arazir kabagh amua iza datirighin ikia kati.”

²¹ Ezi Iesus gumazir kamin garava, a gifongegha kamaghin a migei, “Ni bizir vamira ni tighar a damuam. Bizir ni itiba bar da amadaghiva dagiaba inigh, egh gumazir biziba puvatizibar aningigh. Egh ni Godin Nguibamin bizir aghuariba iniam. Egh, nan gin izi.”

22 Ezi gumazir kam akar kam baregha, an guam misingi. A fo, a guizbangira bizir aviriba itir gumazim. A kamaghin, an navim bar osemi a ghu.

23 Ezi Iesusin damaziba uan suren gumazibagh aruava, kamaghin me migei, "Gumazir biziba avirasemeziba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin mangisi bar iburagham!"

24 An suren gumaziba an akar kaba baregha, digavir kuram gamizima, Iesus ua kamaghin me migei, "Boriba, gumazim God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangisi, a guizbangira bar iburagham."

25 Kamelin tam iniba isair dikonir torimin aven mangisi ingangarir dafam damigh aven mangam. Eghti gumazir biziba avirasemeziba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangisi guizbangira bar iburagham!"*

26 A me migeima, me guizbangira digavir kuram gamuava nighnizir aviribagh amuava uarira uariv gei, "Kamaghin damightima, tinara zurara itir ikirimirir aghuir kam iniam?"

27 Ezi Iesus men garava kamaghin me migei, "Bizir kaba gumazimin bar osemegham. Bizir kaba Godin osemizir puvati. A biziba bar dagh ami."

28 Ezi Pita kamaghin a migei, "Ni ge, e uan biziba bar da ategha, nin gin ize."

29 Ezi Iesus kamaghin me migei, "Ki guizbangira ia migei, gumazitam nan akar aghuim ko na bagh, uan dipenim, o uan aveghbuaba, o uan buaramiziba, o uan afeziam ko amebam, o uan boriba, o uan azeniba ategh,

30 egh gumazir kam datirighin nguazir kamın God guizbangira bizir a faragha itiba bar dagh afiragh a daningam. A dipenir aviriba ko aveghbuaba ko buaramiziba ko amebaba ko borir aviriba, ko azenir aviriba a daningam. Eghti Godin gin zuir gumazibagh asighasizir araziba a uaghan dar aven ikiam. Eghtima dughiar gin izamim zurara itir ikirimirir aghuarim an a daningam.

31 Datirighin dughiar kamın faragha itir gumazir aviriba, me gin ikitima, datirighin gin itir gumazir aviriba, me gin faragh mangam."

*Iesus uan ovevem, dughiar mizekimin uam a migei.
(Matyu 20:17-19 ko Luk 18:31-34)*

32 Egha me Jerusalem ghuavanagava Iesus farazima, an suren gumaziba an gin ghua nighnizir aviribagh amima, me ko zuir gumazamiziba atiati. Ezi Iesus ua uan 12 plan suren gumaziba inigha me miriamin ghughava, a bativamin bizibar gun me migei.

33 A kamaghin me migei, "Ia oragh. E nguibar ekiam Jerusalem ghuavanadi. Eghti gumazitam Gumazibar Otirim isiva, Judan arazibagh fozir gumaziba koma ofa gamir gumazir ekiabar aningam. Eghti me a isi kot datighiva, egh a misueghti an aremeghsiva akabar akiram, egh me kamaghin a mikim suam, an aremegham. Egh me a misueghti an aremeghsiva, a inigh Kantrin Igharazibar Gumazibar dafaribar arigham.

34 Egh Kantrin Igharazibar Gumaziba, me dibovir akabar a mikimiva, a gipariva, a fozoroghiva, egh a misueghti an aremegham. An aremeghti, dughiar pumuning ko mizekim givaghti a ua dikavigham."

*Jems ko Jon ziar ekiamning iniasa ifonge.
(Matyu 20:20-28)*

10:23: Mt 19:23, Mk 4:19, Lu 18:24, 1 Ti 6:17 * 10:25: (10:25) Ni kamelin mingarim gifoghsi, akirangin itir Akar Mingaribar gan. 10:27: Jer 32:17, Lu 1:37 10:30: 2 Sto 25:9, Lu 18:30 10:31: Mt 20:16, Lu 13:30 10:32: Mk 8:31, 9:31

³⁵ Ezi Sebedin otarimning, Jems ko Jon, Iesus bagha izava kamaghin migei, "Tisa, ga bizir mam bagha ifonge. Ni ga bagha a damuasa ga nin azai."

³⁶ Ezi Iesus kamaghin aning azara, "Ki manmaghin guan akurvagham?"

³⁷ Aning a ikaragha kamaghin migei, "Ni atrivir ekiamin otoghiva egh ga damighti gan tav nin agharir guvim daperaghti, tav nin agharir kiriam daperagham."

³⁸ Ezi Iesus kamaghin migei, "Gua azangsiwir bizir kam, gua an mingarim gifozir puvati, egha ia a bagha nan azai. Gua ti ki ateramin osimtizim, uaghan an ateramin gavgavim iti? O osimtizir dipar ki ruamim gua uaghan a guruam?"

³⁹ Ezi aning a ikara, "Are, ga gavgavim iti." Ezi Iesus kamaghin aning migei, "Guizbangira, gua ki ateramin osimtizim, gua a iniam, egh osimtizir dipar ki ruamim gua a guruam."

⁴⁰ Egha gua nan agharir guvim ko kiriam dapiasa azangsiwi, kar nan bizim puvati. Danganir kaba Godin bizimra. A danganir kabar dapiamin gumaziba, a me gifogha, me bagha danganir kabagh ami."

⁴¹ Ezi Jems ko Jon bizir kam in Iesus migeima, 10 plan suren gumazir igharaziba a baregha, bizir kam bagha Jems ko Jonin atari.

⁴² Ezi Iesus men diagha, me akuvagha kamaghin me migei, "Ia fo, Kantrin Igharazibar atriviba pamten me gamima, me bar men apengan iti. Ezi men gumazir dapaniba uan akaba baraghasa puvira me abiraghirasi."

⁴³ Eghti arazir kaba ian tongin ikian kogham. Gumazir manam ian tongin ekiamin ikisi, a ingangarir gumazimin min iki.

⁴⁴ Eghti gumazir manam ian faragh mangisi, a bar ian ingangarir gumazir kinimin min iki.

⁴⁵ Ezi kamaghira Gumazibar Otarim iza, gumazamizibar amuti me a bagh ingarasa, a izezir pu. Puvati, a me bagh ingarasa ize. A gumazamizir aviriba bagh ovegh ua me givezegh me iniasa ize."

*Iesus gumazir damazir kurar mam gamizi a dera
(Matyu 20:29-34 ko Luk 18:35-43)*

⁴⁶ Egha Iesus uan suren gumaziba ko Jerikon izegha, egha gumazamizir avirim sara nguivar ekiam ataghrasi. Ezi gumazir damazir kurar mam, an ziam Bartimeus (Timeusin otarim), a tuavir miriamin aperaghav ikiava biziba bagha inge.

⁴⁷ Egha an orazima Nasaretin gumazim Iesus uaghan iza zuima a dia ghaze, "Iesus Devitin Otarim, nan apangkufigh!"

⁴⁸ Ezi gumazamizir aviriba diman an anogoregha egha nimira ikiasava a migei. Ezi a pamtem diavira iti, "Devitin Otarim nan apangkufigh!"

⁴⁹ Ezi Iesus tugha kamaghin migei, "An diagh." Ezi me gumazir damazir kuramin diagha ghaze, "Ni uabin gavgafigh, egh dikafigh! Iesus nin dei."

⁵⁰ Ezi a uan korotiar azenan azuim suegha anekunigha zuamira dikavigha Iesus bagha ize.

⁵¹ Ezi Iesus an azara, "Ki ni bagh tizim damuasa ni ifonge?" Ezi gumazir damazir kuram kamaghin migei, "Tisa, ki ganasa ifonge."

⁵² Ezi Iesus kamaghin a migei, "Mangi. Ni nighnizir gavgavim Godin itima, a ni gamizi ni ua dera." Ezi zuamira a ua gari. Egha a Iesusin gin tuavimin zui.

Iesus mizazim inigha aremegha ua dikafi

11

(Sapta 11-16)

*Iesus atrivimin min Jerusalemin zui
(Matyu 21:1-11 ko Luk 19:28-40 ko Jon 12:12-19)*

¹ Egha Iesus uan suren gumaziba ko Jerusalemin boroghin izava Betfage ko Betanin boroghin Olivin mighsiamin oto. Egha Iesus uan suren gumazir pumuning aning amaga,

² kamaghin aning migei, “Gua nguibar munagh itimin mangi, gua an mangiva gantima donkin igiar mam, me a ikezima, a iti. Gumazitam dughiatamin a gaperaghava aruizir puvati. Gua an benim firighiva a inigh kagh izi.*

³ Eghti tav guan azang suam, ‘Gua tizim bagha donki firi?’ gua kamaghin a mikim, ‘Ekiam ingangarim an iti. A uam anemangam.’”

⁴ Ezi aning ghua garima, me donki dipenir tiar akamin azenan tuavimin a ike. Ezi aning a firima,

⁵ gumazir maba tuivighav ikia aningin azara, “Gua tizim bagha donkin benim firi?”

⁶ Ezi Iesus aning mikemezi moghon aning men akam ikara. Ezi gumaziba aningin amamangatizima aning zui.

⁷ Egha aning donki inigha Iesus bagha izeghava uan korotiar azenan azuiba suegha donki gisin da ghuan. Ezi Iesus a gisin apera.

⁸ Ezi gumazamizir aviriba uan korotiar azenan azuiba suegha tuavimin da ghuari. Ezi marazi ruarimin tev seviba aghoregha da arisi.

⁹ Egha faragha zuiba ko gin zuiba me diava ara kamaghin migei,

“Hosana! Ia Godin ziam fi!

Gumazir kam Ekiamin ziam ko gavgavimin izi.

God deravira a damu.”

¹⁰ “En ovavim Devit fomira en atrivimin ikezi moghin gumazir kam en atrivimin ikiasa izi.

Eghti God deravira a damu.

Hosana! Biziba bar dar pin itir Godin ziam fi!”

¹¹ Ezi Iesus Jerusalemin aven ghugha ghua Godin Dipenir miriamin ghu. A ghugha biziba dar garava da asavsuisi. Ezi aruem givazi a suren gumaziba ko me Betanin ghue.

*Iesus temer figh bar an anogoroke
(Matyu 21:18-19)*

¹² Amimizaraghan Iesus uan suren gumaziba ko ua Betani ataghragha, Iesus mitiriam an azi.

¹³ A saghon garima temer fighin mam dafaribara iti. Ezi a roghira mangi foghasa a dagheba iti, o puvati. Kar fighin temeba bamin dughiam puvati. Ezi kamaghin a ghua ovizitamin apizir puvati, dafarir kinbaram an iti.†

¹⁴ Egha a kamaghin temem migei, “Tav gin nin ovizitam rameghan kogham.” An a mikemezi, an suren gumaziba oraki.

*Iesus Godin Dipenir miriamin ghua gumazir asiziba amadiba me batosi
(Matyu 21:12-17 ko Luk 19:45-48 ko Jon 2:13-22)*

* **11:2:** (11:2) Ni donkin mingarim gifoghsi, akirangin itir Akar Mingaribar gan. **11:9:** Sng 118:25-26
11:13: Mk 11:20 † **11:13:** (11:13) Ni fighin mingarim gifoghsi, akirangin itir Akar Mingaribar gan.
11:14: Lu 13:6

¹⁵ Egha Iesus uan suren gumaziba ko Jerusalemın otivigha, Iesus Godın Dıpenır miriamın ghuava gumazır asızır ofa gamıbagh ıvezıba ko asızır ofa gamıba amadıba me batosı. Egha dagıaba uarı ikarvazır gumazıbar dakozıba ko kuarazır bunbaba amadıbar dabırabıba, da fava egha da ıghagharısı.

¹⁶ Egha a tav bızır amadıtam inıgh Godın Dıpenır miriamın aven ızı mangan an anogoroce.

¹⁷ Egha a men sure gamuava kamaghın me mıgeı, “Mıgırıgıar kam Godın Akınafarımın osızırımın itı, o puvatı?”

‘Nan dıpenımın ıngangarımın mıngarım kamakın,
kar nguazıba bar men Gumazamızıba
God ko Mıgeır Dıpenım.’

Ezi ia gumazır okeıbar danganır mogomemın mın a gamı.”

¹⁸ Gumazamızır avırım bar an suren mıgırıgıaba baregha dıgavır kuram gamı. Ezi kamaghın ofa gamır gumazır ekiaba ko Judan arazıbagh fozır gumazıba İesusın atıatıgha, egh me a mısuęhtı an aremeghasa maghıra tuavıba burı.

¹⁹ Ezi aruem gevıma İesus uan suren gumazıba ko me Jerusalemın nguıbar ekıam ategha azenan zui.

*Temer fıghın mısingızım
(Matyu 21:20-22)*

²⁰ Egha mızaraghara İesus uan suren gumazıba ko ghua garıma temer fıghın bıba sara mısingı.

²¹ Ezi Pıta nırıgha İesus mıgeı, “Tısa nı gan, temer fıghın nı asıghasıghasa mıkemezım, a mısingı!”

²² İesus an mıgırıgıam ikaragha kamaghın me mıgeı, “Nıghnızır gavgavım Godın ıkı.

²³ Kı guızbangıra ia mıgeı, tına mıghsıar kam mıkıam suam, ‘Mangı uabı fegh ongarım mıkınıgh,’ egh uan navır averıamın ıgharagh nıghnıghan kogh, egh nıghnızır gavgavım a mıkemezır bızımın ıkı suam, ‘An otıvam,’ eghtı bızır kam a bagh otogham.

²⁴ Kamaghın amızıma kı ia mıgeı, ia bızır tızım bagh God ko mıgeır dughıam an azangıgh, egh nıghnızır gavgavım ıkı suam, ‘Kı a ınıgha gıfa,’ nı bızır kam ınıgham.

²⁵⁻²⁶ Egh nı tugh God ko mıkıamıva egh osımtızım tınan itı, nı an arazır kuram gın amadagh, eghtı kamaghın nın Afezıar Ekıar uan nguıbamın itım nın arazır kuraba gın amadagham.”[‡]

*Judan gumazır dapanıba İesusın gavgavım bagha azara
(Matyu 21:23-27 ko Luk 20:1-8)*

²⁷ Egha İesus uan suren gumazıba ko uamategha Jerusalemın otogha İesus Godın Dıpenımın miriamın aven aruıma, ofa gamır gumazır ekiaba ko Judan arazıbagh fozır gumazıba ko Judan gumazır dapanıba a bagha ıze.

²⁸ Egha İesusın azara, “Nı gavgavır manamın amodoghın bızır kabagh amı? Egha tına bızır kabarı amuasa gavgavım nı ganıngı?”

11:17: Aıs 56:7, Jer 7:11 **11:18:** Mk 14:1 **11:20:** Mk 11:14 **11:23:** Mt 17:20, Lu 17:6, 1 Ko 13:2 **11:24:** Mt 7:7, Lu 11:9, Jo 14:13, Je 1:5-6 **11:25-26:** Mt 5:23, 6:14-15, Kl 3:13 [‡] **11:25-26:** (11:26) Fofozır gumazır maba kamaghın nıghnısı, mıgırıgıar otevir mam uaghan vezın kamın aven itı. Mıgırıgıar kamra kara, “Egh ia gumazamızır ıgharazıba, ia gamızır arazır kuraba gın amadagham koghtı, ıan Afezıar uan nguıbamın itım a uaghan ıan arazır kuraba gın amadagham kogham.”

²⁹ Ezi Iesus me ikara, “Ki azangsizir mam ia damuasa ia na mikemeghti ki gavgavir manamin bizir kabagha amimin gun ia mikimam.

³⁰ Jonin rurim—kar Godin bizim, o gumazibar bizim? Na mikemegh!”

³¹ Ezi me uarira uariv kemegha ghaze, “E suam, ‘An rurim Godin ize,’ eghtima a kamaghin ua en azaragham, ‘Ia manmaghin amigha nighnizir gavgavim Jon damuan aghua?’

³² Eghti e suam, ‘An rurim gumazibar ize’...” (Gumazamiziba bar moghira fo, Jon a guizbangira Godin akam inigha izir gumazim, kamaghin me gumazamizibar atiatingi.)

³³ Egha me Iesusin azangsizim ikaragha kamaghin migei, “E fozir puvati.” Ezi Iesus kamaghin migei, “Kamaghira, ki uan gavgavim inizir tuavimin, gun ia mikemeghan kogham.”

12

Wainin azenimin garir gumazir kurabar akar isin zuim (Matyu 21:33-46 ko Luk 20:9-19)

¹ Ezi Iesus akar isin zuibar Judan gumazir dapanibav gei, “Gumazir mam wainin azenim oparigha an divazim aghui. Egha wainin oviziba mirmiram in itarim gukuigha pin iki wainin azenimin ganamin dipenimin ingari. Egha a wainin azenim isa wainin azenimin ganamin gumazir mabagh aningi (eghti me gin wain taba uam a ikaragham). Egha saghon igharagha ghu.*

² Ezi wainin oviziba kuaramin dughiam otozi, wainin azenir ghuavim ingangarir gumazir mam amadazi a wainin ovizir taba iniasa wainin azenimin garir gumaziba bagha ghu.

³ Ezi me an suiragha, a misuegha anemadazi a dafaribara uamatenge.

⁴ Ezi a ingangarir gumazir igharazim amadazi me a misogha an dapanim abigha aghumsizir arazibar a gami.

⁵ Ezi a ua mizezim amada, ezi kam me a misoghezi an areme. Ezi an avirir igharazir maba saram amangi; maba me pura me misoke, maba me me misoghezi me ariaghire.

⁶ “Ezi bar abuananam iti anenemangasa, an otarir kamra, a bar ifongezim. A bar men gin anemagava kamaghin migia ghaze, ‘Me nan otarir kam in akam baregh deragh a damuam.’ Egha anemadazi a ghu.

⁷ Ezi wainin azenimin garir gumaziba kamaghin uariv gei, ‘Kar gin wainin azenir kam iniamin otarim. Aria, e uari inigh a misueghti an aremeka. Egh wainin azenir kam, e an ghuaviba ikegham.’

⁸ Egha me an suiragha a misoghezi an areme. Ezi me a isava wainin azenimin azenan anekuni.

⁹ “Ezi wainin azenimin ghuavim bar manmaghira damuam? A iziva wainin azenimin garir gumazir kabav soghtima me arimighiram. Egh wainin azenim isiva igharaz darazir aningam.

¹⁰⁻¹¹ Ia Godin Akinafarir osizirir kam in ganiz, o puvati?

‘Kar dipenir akinir ingangarir gumaziba aghuazim,
a datirighin dipenim aterir guarim gava.
Kar Ekiam arazir kam gami,
ezi an en ganganimin
bar dera.’”

11:32: Mt 14:5, Mk 6:20
itir Akar Mingaribar gan.

12:1: Ais 5:1-2
12:6: Mt 3:17

* **12:1:** (12:1) Ni wainin mingarim gifoghsi, akirangin
12:8: Hi 13:12 **12:10-11:** Sng 118:22-23

¹² Ezi me fo an akar isin zuim me gasara, ezi kamaghin me an suiragh a iniasa tuaviba buri. Egha me an suighasa gumazamizibar atiatigha, anetegha ghue.

Gumazamiziba dagiaba Sisar daningam, o puvatigham?

(Matyu 22:15-22 ko Luk 20:20-26)

¹³ Egha gin Judan gumazir dapaniba Farisin maba ko Herotin gin zuir darasi amadazi, me Iesus bagha ize. Eghti me Iesusin migirigiar otevitamin an suighasa.

¹⁴ Me izegha kamaghin migei, “Tisa, e fo, ni zurara guizbangira migiava, migirigiar vamira gumazamiziba bar me ganidi. Gumazir ziaba itiba o gumazir kiniba, ni akar vamira me migiava guizbangira Godin arazibar men sure gami. E Godin arazim gin mangiva, gavmanin dagiaba Sisar daningam o puvatigham? E ivezam, o ivezan kogham?”

¹⁵ Ezi Iesus men ifavarim gifogha kamaghin men azara, “Ia tizim bagha na gifari? Dagiata na bagh a inigh iziti ki an ganika.”

¹⁶ Ezi me dagiam a bagha a inigh izezi a men azara, “Tinan nedazim ko ziamra kara?” Ezi me kamaghin Iesus ikara, “Sisarin nedazim.”

¹⁷ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Kamaghira, ia Sisarin biziba Sisar daningiva, Godin biziba isi, God daning.” Ezi me an ikarvazimin digavir kuram gami.

Sadyusiba gumazim aremegh ua dikavamin bizim bagha Iesusin azangsi
(Matyu 22:23-33 ko Luk 20:27-40)

¹⁸ Ezi Sadyusiba, me kamaghin nighnisi, gumazim aremegh ua dikavighan kogham. Egha me azangsizir mam sara Iesus bagha ize.†

¹⁹ Me izegha kamaghin migei, “Tisa, Moses fomira kamaghin e bagha osiri, gumazir ovegh uan amuim ategh egh boriba puvatighti, an aveghbuam an amuir odiarimin ikiva a bagh boriba iniam.

²⁰⁻²¹ Ezi dughiar mam 7 pla aveghbuaba iti. Avebam amuimin ikia boriba puvatigha aremezima, ua avebamra irim an ikia boriba puvatighava uaghan areme. Ezi mikezim kamaghiram ami.

²² Ezi 7 pla aveghbuar kaba bar me an ikia, boritaba inizir puvatigha ariaghire. Ezi abuan, amizim uaghan areme.

²³ Aveghbuar 7 pla an ike. Egh kamaghin ua dikavamin dughiam, tinarama an pam?”

²⁴ Ezi Iesus kamaghin me ikara, “Ia Godin Akinafarimin osizirim ko Godin gavgavim gifozir puvati, kamaghin ia paza nighnigha migei?”

²⁵ Ariaghreziba dikavamin dughiam paba amubar ikian kogham, uaghan me amuba isi pabar arighan kogham. Me enselbar min Godin Nguibamin ikiam.

²⁶ “Ezi ariaghreziba ua dikavizir bizim bagha, ia Mosesin Akinafarimin aven temer isizimin eghaghanim ia an gani, o puvati? Eghaghanir kamän, God kamaghin Moses mikeme, ‘Ki Abraham, ko Aisak ko Jekopin God.’

²⁷ God gumazibar nivafizir ariaghribar God puvati, a gumazibar duar angamra itibar God. Ia bar paza nighnigha migei.”

Godin arazir faragha zuim

(Matyu 22:34-40 ko Luk 10:25-28)

²⁸ Ezi Judan arazibagh fozir gumazir mam izima Sadyusiba Iesus ko uari adozima, a me barasi. An orazima Iesus ikarvazir aghuim me ganingizima,

12:13: Mk 3:6 **12:17:** Ro 13:7 **12:18:** Ap 23:8 † **12:18:** (12:18) Ni Sadyusibar mingarim gifoghsi, akirangin itir Akar Mingaribar gan. **12:19:** Lo 25:5 **12:25:** 1 Ko 15:42, 15:49, 15:52

12:26: Kis 3:2, 3:6

a Iesusin azara, "Godin arazir manamra maba bar dagh afiragha, faragha zui?"

²⁹ Ezi Iesus a ikara, "Arazir bar ekiamra kara: 'Israel, ia oragh. Ekiam en God, Ekiam uabira.

³⁰ Ia uan Ekiam, ian God, uan navir averiam ko uan duam ko uan nighnizim ko uan gavgavim sara bar a gifongegh.'

³¹ Ezi arazir anarira irimra kara, 'Ni uabi gifongezir moghin gumazamiziba bar me gifongegh.' Ua arazitam kamningin min ekeveghe aning gafirazir puvati."

³² Ezi gumazir kam kamaghin Iesus ikara, "Ni guizbangira migia ghaze, God uabira, tav ua itir puvati.

³³ E uan navir averiam ko, uan nighnizim ko uan gavgavimin Ekiam gifongegh, egh uabi gifongezir moghin gumazamiziba bar me gifongegham. E arazir kamningin gin mangam, eghti arazir kamning ofan me bar avimin tueba ko ofa damuamin biziba bar dagh afira."

³⁴ Iesus orazima a deravira mikemezi, Iesus a migei, "Ni God biziba bar dagh ativagh dar ganamin dughiamin saghon itir puvati." Egha datirighin tav ua azangsizitam ua Iesus damuan atiatingi.

Iesus, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim bagha gumazamizibar azangsisi

(Matyu 22:41-46; 23:1-36 ko Luk 11:37-54; Luk 20:41-47)

³⁵ Egha Iesus Godin Dipenir miriamin gumazamizibar sure gamuava, men azara, "Manmagh amizi Judan arazibagh fozir gumaziba kamaghin migia ghaze, Krais, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, a Devitin ovavim?"

³⁶ Devit uabi, Godin Duam nighnizir kam a ganingizi, a kamaghin mikeme,

'Ekiam, nan Ekiam kamaghin a migei,
 "Nan agharir guvim daperagh,
 egh na ko atrivimin ikiam.
 Egh mangi dughiar ki nin apanibar amighti
 me nin apengan ikiam.'"

³⁷ Egha Devit uabi 'Ekiam' gumazir kam gati. Ezi manmaghin amizi a ua Devitin Otarim?" Ezi gumazamizir aviriba an migirigiaba baregha bar akonge.

³⁸ Ezi Iesus gumazamizibar sure gamua kamaghin migei, "Ia Judan arazibagh fozir gumaziba bagh ganigh. Me korotiar ruaribar aghuigh daruti gumazamiziba me biziba amaga dagh ivezi naghin ziar ekiaba me daningasa, me bar ifonge.

³⁹ Egh God ko migeir dipenibar dabirabir aghuariba iniva, egh isar ekiabar dughiaaba me danganir ziaba itiba iniasa bar ifonge.

⁴⁰ Me amuir odiaribagh ifarava men dipeniba okia, ghaze e dera. Egha gumaziba men ziaba fasa, egha me God ko migia migirigiar ruaribagh ami. Kamaghin amir gumaziba, men ivezir kuram gumazir arazir kurabagh amibar ivezim bar a gafiragham."

Amuir odiarimin ofa
(Luk 21:1-4)

⁴¹ Egha Iesus ghua dagiaba arizir danganimin boroghin aperaghav ikiava gumazamizir aviribar garima me uan dagiaba isa Godin Dipenimin dagiaba arizir danganimin a da arisi. Gumazamizir dagiar aviriba itiba dagiar aviriba arisi.

⁴² Ezi biziba puvatizir amuir odiarim izava dagiar muziarir pumuning ati, aning dagiar rubuzir muziarir vamira an min ghu.

⁴³ Ezi Iesus uan suren gumazibar diagma kamaghin migei, "Ki guizbangira ia migei, biziba puvatizir amuir odiarir kam dagiar muziarir pumuning dagiaba arizir danganim gati, ezi an dagiar pumuning gumazir igharaziba arighizir dagiabagh afira.

⁴⁴ Me uan dagiar aviribar amodoghin dagiar muziariba aningi. Ezima a uan dabirabir onganarazimin mirara dagiar muziarir abuananam ati."

13

Iesus ghaze, Godin Dipenim gin ikuvigham (Matyu 24:1-2 ko Luk 21:5-6)

¹ Egha Iesus Godin Dipenim ategha azenan zuima, an suren gumazir mam a migei, "Tisa! Ni gan, kar dagiar bar ekiaba, me dar Godin Dipenimin ingarizima, an ganganim bar dera! Godin Dipenim koma dipenir dozir an miriamin itiba, da bar dipenir diriba!"

² Ezi Iesus kamaghin a ikara, "Ni dipenir dafar kabanaghin gari? Da bar ikuvigham. Egh dagiar kaba, gumaziba bar da pueghti da bar moghira dagh iregham. Eghti tam tam gisin ikeghan kogham."

Iesus ghaze, osimtizir aviriba gin otivam (Matyu 24:3-14 ko Luk 21:7-19)

³ Egha Iesus Olivin mighsiam gisin, Godin Dipenimin guam a misuegha aperaghav itima, Pita, Jems, Jon ko Andru me uarira ikiava an azara,

⁴ "E mikemegh, dipeniba ikuvighamin bizim, a manadzoghin otivam? Eghti arazir manam faragh otoghtima, e fogh suam bizir kaba otivamin dughiam roghira ize?"

⁵ Ezi Iesus kamaghin me migei, "Ia uari bagh deraghvira gan, gumazitam izi ia gifaran marki.

⁶ Gumazir aviriba nan ziamin izi, suam, 'Ki Kraiss, God ua e iniasa misevezir gumazim,' egh gumazamizir aviribagh ifaram.

⁷ "Eghti ia roghira itir midorozir ekiabar niginiba baragh, egh saghon itir midorozir ekiabar akaba baragham. Egh ia digavir kuram damuan marki. Arazir kaba otivam, eghti nguazir kam givamin dughiam tighar izam.

⁸ Kantrin mamın itir darazi dikavigh kantrin igharazimin itir darazi ko misogham. Eghti atrivir mamın adarazi dikavigh atrivir igharazimin adarazi ko misogham. Danganir mabar dagheba bar puvatightima, gumazamiziba mitiriamra ikiam. Eghtima mikimkiziba uaghan otivam. Osimtizir kaba faragh otivighti nguazir kam givamin dughiam tighar. Osimtizir kaba mati, amizim otasa faraghavira mizazim isi mokin.

⁹ "Ia deravira uari bagh gan. Gumazitaba ia isi nguibabar garir gumazibar aningam. Egh me God ko migeir dipenibar ia misogham. Egh ia na bangin atriviba ko gavmanin gumazir ekiabar damazibar tuiva, egh ka amizir biziba ia dar gun me mikimam.

¹⁰ Eghti Godin akar aghuim gumaziba faragh nguibaba bar dav kinigh.

¹¹ Eghti gumazitaba dughiar manam ian suiragh ia inigh kotin mangiti, ia faragh mikimsi nighnighiva osiman marki. Pura migirigiar manam God kotin aven ni danighti, na mikim. Kar ni uabi migeir puvati, Godin Duam migei.

¹² “Aveghbuaba uarira uari isi apanibar aningti me me misoghti me arimighiram. Eghti afeziaba uan boriba uaghan kamaghira dar amuam. Boriba uan ameboghfeziabar akaba batoghiva ovengamin arazibar me damuti, me arimighiram.

¹³ Eghti gumazamiziba bar nan ziam bangin ian aghuagham. Egh tina tugh gavgavigh mangi ana aremeghamin dughiamin tughti, God ikirimirir aghuarim gin a daningam.”

*Jesus ghaze, bizir bar kuram otivam
(Matyu 24:15-28 ko Luk 21:20-24)*

¹⁴ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, “Ia ganti God bar aghuazir bizim an dipenimin ikiam. Kar a ikian koghamin danganim. A ikiti, God uan Dipenim ategham. (Ni tina osizirir kamın ganigh, deravira nighnighiva a gifogh.) God bar aghuazir bizir kam, dughiar kamın otoghti, Judian Distrighin aven itir darasi me zuamiram ari mighsiabar ghuavanangam.

¹⁵ Tav dipenimin avughsir danganimin ikeghiva dipenimin aven mangi uan bizitam inian marki.

¹⁶ Tav azenir ekiamin ikeghiva uamategh dipenimin mangi uan azenan azuir korotiam inian marki.

¹⁷ Naviba adair amiziba ko boriba oteba apir amebaba, mevzika; dughiar izamin kaba bar men ikuvigham!

¹⁸⁻¹⁹ Dughiar izamin kaba, da osimtizir ekiabar dughiaaba. God nguazim ko overiamin ingarizir dughiamin iza datirikin, egh ua kamaghin dughiatam otoghan kogham. Ezi kamaghin ia God ko mikim, eghti osimtizir ekier kaba amozimin dughiamin otivan marki.

²⁰ Egha Ekiam uan misevezir gumazamizibagh nighnigha, dughiar kurar kamın dughiar maba aghorezi da mong otefe. A ti dar aghorezir puvatizi gumazamiziba bar ariaghrehai.

²¹ “Dughiar izamin tav ia mikim suam, ‘Ia gan, Kraisra kara! A God Ua E Iniasa Misevezir Gumazimra,’ o, ‘Ia gan, Kraisra muna!’ an akam baraghan marki.

²² Gumazitaba iziva ia gifar suam, ‘Kırara, God Gumazamiziba Ua Me Iniasa Misevezir Gumazim,’ o ‘ki Godin akam inigha izir gumazir mam,’ egh me mirakelin bar ekiaba koma digavir kuram gamir arazibar amuti da otivam. Me kamaghin ifonge, me gumazamizibagh ifaraghti, me onganigham. Egh me gavgavim iki, uaghan God ua bagha misevezir gumazamiziba, me uaghan me gifarasa. Kamaghin me mirakelin kabar amuam. Egh dughiataba me me gifarsi damuva avegham.

²³ Ki gin otivamin biziba bar dar gun ia mikeme. Kamaghin ia deravira uari bagh gan.”

*Jesus ghaze, gin Gumazibar Otarim izam
(Matyu 24:29-31 ko Luk 21:25-28)*

²⁴ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, “Osimtizir ekier kabar dughiam givaghti, gin izamin dughiamin bizir kaba otivam.

‘Aruem mitategham,

eghti iakinim isiraghan kogham;
 25 eghti mikoveziba overiamin asighiram,
 eghti overiamin itir bizir gavgaviba sivaghsivagh,
 uan danganiba ataghraghām.’

26 Dughiar kamın gumaziba ganti Gumazibar Otarim gavgavir ekiam ko angazangarir ekiam sara ghuariamın tongin izam.

27 Egh a uan enselba amadaghti me mangi nguazim ko overiamin danganiba bar ko nguazimin oteyiba bar dar mangiva God misevezir gumazamiziba men aku a bagh izam.”

*Iesus ghaze, ia temer fighin gan fogh
 (Matyu 24:32-35 ko Luk 21:29-33)*

28 Egha Iesus miġia ghua kamaghın miġei, “Temer fighin aguaba ua diz murti, ia fogh suam, amozimin dughiam roghira ize. Ia temer fighin gan nighnizim iniam.

29 Kamaghira ia bizir kabar ganti da otivti, ia fogh suam, Gumazibar Otarim a ua izamin dughiam roghira ize. A tiar akamin tughav iti.

30 Ki guizbangira ia miġei dughiar kamın itir gumazamizir kaba ikivira ikiti bizir kaba bar otivam.

31 Overiam ko nguazim ġivaghām, eghti nan miġirigiaba ġivaghan kogham.”

*Iesus ghaze, a ua izamin dughiam tav a ġifozir puvati
 (Matyu 24:36-44)*

32 Egha Iesus miġia ghua kamaghın miġei, “Tav fozir puvati, dughiar manamra ki ia miġeir bizir kaba otivam. Godin Nguibamin itir enselba ko Godin Otarim uaghan fozir puvati. Afeziar Ekiam uabira fo.

33 “Ia dughiar kamın izamin dughiam ġifozir puvati. Ia deravira uari bagh ganiva mizuam.

34 Dughiar kam mati gumazim igharagha zui. A uan dipenim ategha ghua uan dipenim isa uan ingangarir gumazibar dafarim garighava dipenimin ingangariba me rome. A tiar akamin itir gumazimin miġia ghaze, ni deravira gan.

35 “Dipenimin ghuavim izamin dughiam ia a ġifozir puvati, a bogarangra izam, o dimagarir arizimin izam, o tuariba akiti a izam, o aminim tiraghti a izam, o? Kamaghın ia deravira gan.

36 Puvatightima, a zuamiram otogh ian ganti, ia dakuvira ikiam.

37 Ki ia miġeir bizir kaba, ki gumazamiziba bar me miġei, ‘Ia deravira gan!’ ”

14

*Gumazir dapaniba Iesus misueghti an aremeghasa miġirigiabar kiri
 (Matyu 26:1-5 ko Luk 22:1-2 ko Jon 11:45-53)*

1 Dughiar kam, God Israelbagh Itazir Dughiam, koma Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiam, dughiar pumuningra ikiavira itima, ofa gamir gumazir ekiaba, koma Judan arazibagh fozir gumaziba, arazir mogometamin Iesusin suiragh amisueghti an aremeghasa tuaviba buri.*

13:25: Ais 34:4, Jol 2:10, MAA 6:13 13:26: Dan 7:13, Ap 1:11, 1 Te 4:16, MAA 1:7 13:27: Mt 13:41 13:32: Mt 24:36 13:34: Mt 25:14, Lu 12:36-38 13:35: Lu 12:38 14:1: Kis 12:1-27, Mk 11:18 * 14:1: (14:1) Ni Israelbagh Itazir Dughiam koma Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiamin mingariba ġifoghsi, ni akirangin itir Akar Mingaribar gan.

² Me kamaghin uariv gei, “E isamin dughiamin an suighan kogham. E damuti isamin itir gumazamiziba midorozir ekiatam e damigham.”

Amizir mam mughuriar aghuim zuir borem Iesusin dapanim ginge.
(Matyu 26:6-13 ko Jon 12:1-8)

³ Egha Iesus Betanin nguibamin ikiava lepa itir gumazim Saimonin dipenimin aven dagher dakozimin apava aperaghav iti. An apava aperaghav itima, amizir mam mughuriar aghuim zuir borer mam. An alabastan ingarizir misevimin iti. An ziam nat, an izezim bar pin iti. Amizir kam borer kam inigha Iesus bagha izegha borev sevim abigha borem Iesusin dapanim ginge.

⁴ Ezi uaghan itir darasi me naviba isiava kamaghin uariv giavira iti, “Tizim bagha kav borer mughuriar aghuim zuim pazava a gami?”

⁵ An anemadagha dagiar aviriba inighai. An izezim azenir vamiran izezim gafira. Eghti an dagiaba onganarazibagh amibar akuragham.” Egha me puv an atari, egha an anogorosi.

⁶ Ezi Iesus kamaghin migei, “Anetakigh. Ia tizim bagha osimtizim a garisi? Anetakigh! An arazir aghuim na gami.

⁷ Onganarazibagh amiba zurara ia ko ikiam. Ia dughiar manam men akurvaghsi, men akurvagh. Ki zurara ia ko ikian kogham.

⁸ Ki aremeghti a damuamin bizim, a na gami. A faragh mughuriar aghuim zuir borem nan mikarzim daghuighti me gin na mozim darigham.

⁹ Ki guizbangira ia migei, me nguazir kamın danganir manamin Godin akar aghuim akuniva egh amizir kam amizir arazim uaghan a mikimiva egh a ginighnighivira ikiam.”

Judas Iskariot Iesus inigh ofa gamir gumazir ekiabar dafarim darighasa akar gavgavim arkiri

(Matyu 26:14-16 ko Luk 22:3-6)

¹⁰ Ezi Judas Iskariot 12 plan aposelin mam, a Iesus isiva ofa gamir gumazir ekiabar dafarim darighasa me bagha ghu.

¹¹ Ezi me an akar kam baregha bar akonge, egha dagiaba a daningasa akar gavgavim arkiri. Ezi an an suiragh me daningasa tuaviba buri.

Iesus uan suren gumaziba koma api

(Matyu 26:17-25 ko Luk 22:7-14 ko 22:21-23 ko Jon 13:21-30)

¹² Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiar faragha zuir dughiam, Judan gumaziba me arazir kam iti. Me faragh God Israelbagh Itazir Dughiam ginighnighiva sipsipin igiam inigh God danighiva an ofa damuam. Ezi Iesusin suren gumaziba an azara, “Ni danganir manamin, e mangi, ni God Israelbagh Itazir Dughiamin isam ramisi, e bizibar akiram?”

¹³ Ezi a uan suren gumazir pumuning amaga kamaghin aning migei, “Gua nguibar ekiamin mangiti gumazitam dipar minem ater izi gua batoghti, gua an gin mangi.

¹⁴ Dipenir an aven zuim gua an mangiva an ghuavim mikim suam, “Tisa kamaghin azangsi, “Nan danganir ki uan suren gumaziba ko Israelbagh Itazir Dughiamin isamar amamin mana?” ’

¹⁵ Eghti a dipenimin aven pin itir danganir ekiam ian akagham. Danganir kam biziba bar ikia e baghavira mizuai. Eghti ia danganir kam e uari bagh biziba bar dar akir.”

16 Ezi an suren gumazimning me ategha nguibar ekiamin aven ghua garima biziba a migirigiamin mirara ghuzi, ezi aning maghira God Israelbagh Itazir Dughiam bagha dagheba ko bizibar kiri.

17 Ezi guaratizimin Iesus uan 12 plan suren gumaziba ko ofiti.

18 Egha me dagher dakozimin apiaghav ikiava apava, Iesus kamaghin migei, "Ki guizbangira ia migei, ian tav na isiva gumazir nan apanim gamibar agharim darigham, a uaghan na ko ikiava api."

19 Me an akam baregha, naviba bar oseme. Egha me bar vaghvaghera an azangsigha kamaghin migei, "Kirara markiyama?"

20 Ezi a me ikaragha kamaghin me migei, "Ia 12 pla ian tavra. Gumazir na ko itarir vamira bret azuim.

21 Ezi Gumazibar Otirim, Godin Akinafarim mikemezir moghin, an aremegham. Eghti gumazir Gumazibar Otirim isava apanibar agharim gatizim, gumaka! A bar ikuvigham! Amebam a batezir puvatizi, deraghail!"

Iesus bret ko wain uan suren gumazibagh aningi

(Matyu 26:26-30 ko Luk 22:15-20 ko 1 Korin 11:23-25)

22 Ezi Iesus uan suren gumaziba ko apa ikiava, a bretin mam inigha God minabagha egha anebigha, a isa uan suren gumazibagh aningi. Egha kamaghin me migei, "Kar nan nivafizim. Ia a inigh aneremi."

23 Egha a wain apir itarim inigha egha God minabagha me ganingizi, ezi me vaghvaghera uarir guri.

24 Me wain apima a kamaghin me migei, "Kar nan ghuzim, an Akar Dikirizir Gavgavim, a gavgavim a ganidi. A gumazamizir aviriba bagha ire.

25 Ki guizbangira ia migei, Ki uam wainin ovizimin dipatam rameghan kogham, kamaghira iki mangi Dughiar God Bizibagh Ativamimin otogham. Eghti dughiar kam, ki wainin dipar igiam ramam."

26 Egha me Godin ziam fer ighiar mam gamigha dikavigha Olivin Mighsiamin ghue.

Iesus ghaze, Pita gin mikim suam, a Iesus gifozir puvati.

(Matyu 26:31-35 ko Luk 22:31-34 ko Jon 13:36-38)

27 Egha Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, "Godin Akinafarimin osizirim kamaghin iti,

'Ki sipsipbar garir gumazim a misueghti
sipsipba tintinimin aregham.'

Kamaghin ia bar nighnizir gavgavim nan itim givaghtima, ia na ategh aregham.

28 Ki ia migei, ki aremegh ua dikavigh ian faragh Galilin Distrighin mangam."

29 Ezi Pita kamaghin migei, "Me bar ni ateghti kirara puvatigham."

30 Ezi Iesus kamaghin a migei, "Ki guizbangira ni migei, datirighin dimagarir kam in uabi dughiar pumuning ko mizekim ni suam, 'Ki a gifozir puvati,' eghti tuarim gin akazir pumuning damuam."

31 Ezi Pita akar gavgavimra amua ghaze, "Ki ni ko ovengsiva ovengam, ki bar kamaghin mikemeghan kogham. Bar puvatigham!" Ezi suren gumaziba bar kamaghiram a migei.

Iesus Getsemanin azenimin God ko migei

(Matyu 26:36-46 ko Luk 22:39-46)

³² Egha Iesus uan suren gumaziba ko temer olivbar azenim, an ziam Getsemanin ghuegha, Iesus kamaghin me migei, "Ia kagh dapiaghiv kiti ki God ko mikimam."

³³ Egha a Pita, Jems ko Jon me inigha ghu. Ezi atiatim puviram an anadima, a bar osemegha,

³⁴ kamaghin me migei, "Nan navir averiam, osimtizim a iteragha ghuaghiri. Ezi ki aremeghasava ami. Ia kagh iki, deravira gan."

³⁵ Egha a mong isivagha ghugha, egha uan guam moghin nguazim girigha kamaghin God ko migia ghaze, tuavir igharazitam ikitima God dughiar kurar kam na dam a inigh.

³⁶ A kamaghin God ko migei, "O Ame, nan afeziam, bizitam bar nin osemezir puvati. Kamaghin osimtizir kam, ni na dam a inigh. Ki ifongezir moghin puvati, ni ifongezir moghira, ni damu."

³⁷ Ezima a uamategha uan suren gumazir pumuning ko mikezim bighan ghugha garima me akui. Ezi a kamaghin Pita migei, "Saimon, ni akui? Ni tong na ko iki ganiva dughiar otevimin ikeghan kogham?"

³⁸ Ia na bagh deravira gan, egh God ko mikim, eghti osimtizitam ia damuti, ia ireghan kogham. Ki fo, ian navir averiaba ifonge, ezi nivafiziba gavgaviba dar puvati. Kamaghin pariam ian azi."

³⁹ Egha a uamategha ghugha faragha God ko mikemezi moghin ua a ko migei.

⁴⁰ Egha a uamategha suren gumaziba bagha iza gari, me akuavira iti. Pariam puv men azi. Ezi a me gaghurazi, me a mikimamin akabagh asa.

⁴¹ Ezi a dughiar mikezim ghugha God ko mikemegha uamategha iza me migei, "Ia avughsava akuavira iti? Arazir kam atakigh! Dughiam oto. Ia gan, Gumazibar Otarim me a isiva gumazir arazir kurabagh amibar dafarim darighasa.

⁴² Ia dikavigh! E mangam! Ia gan. Gumazir na isiva apanibar aningamra muna izi!"

Judas Iesus isava an apanibar dafarim gati
(Matyu 26:47-56 ko Luk 22:47-53 ko Jon 18:3-12)

⁴³ Egha Iesus Pita, Jems ko Jon miaviavira itima, Judas, an suren gumazir 12 plan mam oto. Maburan avirim a ko midorozir sababa ko asianiba inigha Iesus bagha izi. Ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan arazibagh fozir gumaziba ko Judan gumazir dapaniba, me me amangizi, me izi.

⁴⁴ Gumazir Iesus isi men dafaribar arighasava amim faragha ghaze, "Ki arazir kam ian akagham. Gumazir ki toramim, kar Iesusra. Ia an suiragh, egh deraghvira an ganiva, egh a inigh mangi."

⁴⁵ Ezi Judas Iesus bagha ghuavira ikia kamaghin migei, "Tisa!" Eghava an tore.

⁴⁶ Ezi gumaziba izava Iesusin agharibagh iregha, pamtem an suiki.

⁴⁷ Ezima Iesusin boroghin itir gumazir mam uan midorozir sabam asigha, ofa gamir gumazibar dapanimin ingangarir gumazimin kuarim atu, ezi an kuarim duvaghiri.

⁴⁸ Ezi Iesus kamaghin migei, "Ki okimakiar gumazim puvati. Ia tizim bagha nan suighasa midorozir sababa koma asianiba atera izi?"

⁴⁹ Ki zurara ia ko ikia, Godin Dipenimin miriamin aven sure gami. Ezi ia nan suighan aghua. Ezi Godin Akinafarimin osizirim mikemezir moghira ia kamaghin na gami."

⁵⁰ Ezima Iesusin suren gumaziba bar aneteghava are.

Gumazir igiar mam arav ghu

⁵¹ Ezi gumazir igiar mam bizitam aruzir puvati, egha inir ghurghurir azenan itimra ikegha Iesusin gin zui. Ezi Iesusin apaniba an suirazima,

⁵² a uan azenan itir inir ghurghurim ategha bibiamrama arav ghu.

Iesus Judan kotin aven iti

(Matyu 26:57-68 ko Luk 22:54-55 ko 22:63-71 ko Jon 18:13-14 ko 18:19-24)

⁵³ Ezi Iesusin apaniba a inigha ofa gamir gumazibar dapanim bagha ghu. Ezi ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan gumazir dapaniba, ko Judan arazibagh fozir gumaziba, me bar iza uari akufa.

⁵⁴ Ezi Pita mong tizim a gatigha Iesusin gin ghua bar ghua ofa gamir gumazibar dapanimin dipenimin divazimin aven ghu. Egha kagh ganganir gumaziba koma aperaghav ikia avimin fi.

⁵⁵ Ofa gamir gumazir ekiaba koma Judan kotin aven itir gumaziba bar Iesusin misueghti an aremeghasa akar men akurvaziba buri, egha tam batozir puvati.

⁵⁶ Gumazir aviriba ifavarir migirigiabar Iesus gami, ezi men migirigiaba voroghira zuir puvati.

⁵⁷ Ezi marazi dikavigha ifavarir akar kamın a migei,

⁵⁸ “E orazima, a ghaze, ‘Ki Godin Dipenir gumaziba ingarizim anepirigh, egh dughiar pumuning ko mikezimin igharazitamin ingarigham. Godin Dipenir ki ingaramim gumaziba ingarizir puvatizim.’”

⁵⁹ Ezi migirigiar kaba uaghan guizbangira voroghira zuir puvati.

⁶⁰ Ezima ofa gamir gumazibar dapanim dikavigha men tongin tugha egha Iesusin azara, “Ni akatam ikarvaghan aghua? Me ni gasir akar kam, a guizbangira, o?”

⁶¹ Ezi Iesus nimira ikia men migirigiatam ikarazir puvati.

Ezi ofa gamir gumazibar dapanim uam an azara, “Ni Kraiss, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim? Ni gumamaziziba ziam fer Godin Otarim?”

⁶² Ezi Iesus kamaghin a migei, “Ki an Otarimra. Eghti ni ganti, Gumazibar Otarim gavgavim itir Godin agharir guvim daperagh overiamin ghuariaba sara izam.”

⁶³ Ezi ofa gamir gumazibar dapanim uan korotiaba abighava azara, “E tizim bagh ua akar akurvaziba buriam? Markiam!

⁶⁴ Ia uari a barasi, a migirigiar kurabar Godin ziam gasighasisi. Ezi ia manmaghin nighnisi?” Ezi me bar akam a gasa, egha ghaze an aremegham.

⁶⁵ Egha marazi a gipari. Egha me an damaziba avara, egha me uan agharibar a misogha kamaghin migei, “Ni mikim. Tinara ni misosi?” Ezi ganganir gumaziba a inighava a misoghavira iti.

Pita ghaze, a Iesus gifozir puvati

(Matyu 26:69-75 ko Luk 22:56-62 ko Jon 18:15-18; 18:25-27)

⁶⁶ Dughiar kamra Pita dipenimin divazimin aven vanginan itima, ofa gamir gumazibar dapanimin ingangarir guivir mam izi.

⁶⁷ Egha Pitan garima an avimin fiima, a dikiraviram an gari. Egha kamaghin migei, “Ni uaghan Nasaretin gumazir kam, Iesus ko ike.”

⁶⁸ Ezi a uabin ghuaragha ghaze, “Ki ni migeir bizir mam gifozir puvati.” Egha divazimin tiar akar ekiamin otivasa azenan ghu. Ezi tuarim ati.

⁶⁹ Ezi ingangarir guivir kam kagh an apigha tuivighav itir gumazamiziba ua me migei, “Muna men mav.”

⁷⁰ Ezi a ua uabin ghua. Ezi mong gin, an boroghin tuivighav itir darasi Pita migei, “Ni Galilin gumazim, kamaghin guizbangira ni men mavira.”

⁷¹ Ezi a pamtem migia ghaze, Ki guizbangira migei, ki ifaraghtima God na gasighasigham. Egha kamaghin me migei, “Ki gumazir ia migeir kam gifozir puvati.”

⁷² A kamaghin migiavira itima tuarim uam ake. Ezi Pita Iesus a mikemezir migirigiam giniri, “Ni faragh dughiar pumuning ko mizekimin suam, ki Iesus gifozir puvati, eghti tuarim gin dughiar pumuningin akegham.” Egha Pita nighnighava avegha bar puvirama azi.

15

Me Iesus inigha Pailat bagha ghu

(Matyu 27:1-2 ko 27:11-14 ko Luk 23:1-5 ko Jon 18:28-38)

¹ Egha bar mizaraghara, ofa gamir gumazir ekiaba, ko Judan gumazir dapaniba, ko Judan arazibagh fozir gumaziba, ko Judan kotin aven itir gumazir igharaziba sara, me nighnizir mam bato. Egha me Iesusin dafariba ikegha an akua ghua Pailat ganingi.

² Ezi Pailat an azara, “Ni Judabar Atrivim, o?” Ezi Iesus a ikaragha kamaghin migei, “Are, ni deraghavira migei.”

³ Ezi ofa gamir gumazir ekiaba bizir aviribar a migiava, a gasi.

⁴ Ezi Pailat uam an azara, “Ni migirigiar kaba ikarvagham, o puvati? Ni orasi, me bizir aviriba ni migia ni gasi.”

⁵ Ezi Iesus bar migeir puvatizima, Pailat digavir kuram gami.

Pailat ter ighuvimin Iesus guasa migei

(Matyu 27:15-26 ko Luk 23:13-25 ko Jon 18:38-19:16)

⁶ Ezi Pailat amir arazim kamakin, azeniba bar isar ekiar kamin dughiam, me Pailatin mikimtima a kalabusin itir gumazir me ifongezim, aneteghti, a mangam.

⁷ Gumazir mam, an ziam Barabas, a gumazir gavman ko misoziba me ko kalabusin iti. Me bizir kam bagha kalabusin iti. Me gavman ko uariv sogha gumazir mabav soghezi me ariaghire.

⁸ Ezi gumazamiziba Pailat iti naghin ghuavanabogha kalabusin itir gumazir me ifongezim ateghasa Pailatin azangsis. Kar arazir Pailat zurara amim.

⁹ Ezi Pailat men azara, “Ki Judabar Atrivim ategh ia bagh anemangasa, ia ifonge?”

¹⁰ Pailat fo, ofa gamir gumazir ekiaba Iesus amir biziba bagha naviba ikuvava, a isa Pailatin dafarim gati.

¹¹ Ezi ofa gamir gumazir ekiaba migirigiar navibagh iniviba gumazamizibagh anidi. Eghti me Pailatin mikemeghti a Iesusin anogoregh, egh Barabas ateghti a me bagh izam.

¹² Ezi Pailat azara, “Gumazir ia Judabar atrivim arizim, ki manmaghin a damuam?”

¹³ Ezi gumazamiziba pamtem dia kamaghin migei, “A isi ter ighuvimin aneguragh!”

¹⁴ Ezi Pailat men azara, “Manmagh su? An arazir kurar manam gami?” Ezi me bar pamtem dia migei, “Ter ighuvimín aneguragh!”

¹⁵ A me damuti men naviba deraghassa, Pailat Barabas ataki. Egha midorozir gumazibav kemezi me benibar Iesus fozoroghezi Pailat ter ighuvimín aneguassa me ganingi.

*Midorozir gumaziba Iesus dipofi
(Matyu 27:27-31 ko Jon 19:2-3)*

¹⁶ Egha midorozir gumaziba Iesus inigha gavmanín dipenir ekiamín miriamín aven ghuaghira midorozir gumaziba bar men diazi me iza uari akufa.

¹⁷ Egha me korotiar aghevur ruarim a garugha egha dikonir amianim arkirigha an dapanim garu.

¹⁸ Egha me maghira an diava a migei, “Judabar Atrivim, nírara atrivir ekiam!”

¹⁹ Egha me aghorim an dapanim misoghava, egha uaghan a giparavira iti. Egha me ifara uan tevir akuribagh isin ira mati me guizbangira an ziam fe moghin ami.

²⁰ Me arazir kabar a gamua a dipovegha givagha, a da korotiar me a agaghuiziba suegha, ananaba agaghui. Egha me a isa ter ighuvimín a gafughassa an akua zui.

*Midorozir gumaziba Iesus isa ter ighuvimín aneguragha a gafu
(Matyu 27:32-44 ko Luk 23:26-43 ko Jon 19:17-27)*

²¹ Sairinin gumazir mam Saimon, a Aleksander ko Rufusín afeziam, a nguibar igharazimín ikegha Jerusalemín aven zui. Ezi midorozir gumaziba Iesus guamin ter ighuvim a terasa an suirazi, an aneteri.

²² Egha me ghua danganir mamín ziam Golgata, me an otifi. (Danganir kamín ziamín mingarim kamakín, Dapanir Agharir Danganim.)

²³ Egha me wain ko mizaziba agevir dipam veregha Iesus ganidima an an aghua.

²⁴⁻²⁵ Ezi aruem anabozi, me a isa ter ighuvimín aneguragha a gafu. Ezi midorozir gumaziba an korotiaba tuiragh uari daningasa satu gikararai. Tina faragh otogh, korotiar manam iniam.

²⁶ Egha me an gun migeir akar kam osiri, “A Judabar atrivim.” Me ghaze, a bizir kam bagha kotin tughava areme.

²⁷⁻²⁸ Me gumazir okiava midorozibagh amizir pumuning, Iesusín boroghín uaghan aning agura. Me mav isa Iesusín agharir guvimín itir ter ighuvim gafu, egha mav isa agharir ikiriamín itir ter ighuvim gafu.

²⁹ Ezi iza zui darasi me dibovibar a miaviava uan dapaniba roava ghaze, “Ore! Ni, gumazir Godín Dipenim akarigh aruer pumuning ko mikezimín uam an ingarasa mikemezim,

³⁰ datirighín ni uabi uabin akuragh, ter ighuvim ategh izighiri!”

³¹ Ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan arazibagh fozir gumaziba uaghan kamagharam a dipova uariv gei. Me kamaghín miavia ghaze, “A igharaz darazir akurvagha uabira uabin akurvaghan asa!

³² Gumazir kam, a ghaze, ki God Ua Gumazamiziba Iniasa Mísevezir Gumazim ko Israelbar Atrivim, a ter ighuvim ategh izighiritima, e an ganigh niighnizir gavgavim an ikiam.” Gumazir okimakiar an boroghín guraghav itimning uaghan migirigiar kurar aviriba puviram a miaviavira iti.

*Iesusin ovevem**(Matyu 27:45-56 ko Luk 23:44-49 ko Jon 19:28-30)*

³³ Aruem iza pazaghar torimin itima mitatem nguazimin itir nguibaba bar da avaragha, ghua dughiam 3 klohin guaratizimin tu.

³⁴ Egha dughiam 3 klohin itima Iesus tiarir ekiamin pamtem kamaghin dei, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” Akar kamän mingarim kamakin, Nan God, nan God ni tizim bagha na ataki?

³⁵ Ezi roghira tuivighav itir darasi oregha ghaze, “Ia oragh, a Elaijan dei.”

³⁶ Ezi gumazir mam ivegha ghua dipamin suizir bizim isa wainin afangtizim garugha a isa aghorir mam gatigha, Iesus damasa an an amadi. Egha a ghaze, “Ia tegh, e ganika, Elaija ti iziva an akuragham, o puvati.”

³⁷ Ezi Iesus pamtem diagha duam sue.

³⁸ Ezi Godin Dipenimin itir inir ekiar guraghav itim pin ikegha tongira bigha ghuaghira vin otogha akuar pumuning iri.

³⁹ Ezi midorozir gumazir 100 plan garir gumazir dapanir mam, Iesusin boroghin tughav ikia orazi a pamtem diagha manmaghin aremezir arazimin ganigha ghaze, “Bar guizbangira, gumazir kam Godin Otarimra!”

⁴⁰ Ezi amizir maba mong saghon tuivighav ikia gari. Men tongin Makdalan nguibamin amizim Maria, ko Jemsin igiam ko Josepin amebam Maria, ko Salome.

⁴¹ Amizir kaba Galilin ikegha Iesusin akurvagha egha an gin arui. Amizir avirir maba sara Iesus ko Jerusalemän anabogha uaghan iti.

*Me Iesusin kuam isa dagiar torim gati**(Matyu 27:57-61 ko Luk 23:50-55 ko Jon 19:38-42)*

⁴²⁻⁴³ Datirighin Sabat bagha bizibar kirir dughiam. (Eghti guaratizim Sabat otogham.) Ezi kamaghin aruem gevima, Arimatean gumazim Josep, Judabar kotin aven itir gumazir aghuir me bar fozim. A uabi uaghan God Bizibagh Ativamin Dughiam bagha mizuai. An atiatir puvatigha Iesusin kuam iniasa ghua Pailatin azai.

⁴⁴ Ezi Pailat orazi, Iesus aremegha givazi, a digavir kuram gami. Egha a midorozir gumazir 100 plan garir gumazim bagha akam amadazima a izima an an azara, “Iesus guizbangira aremezi, o?”

⁴⁵ Ezi an an migirigiam baregha a fo, Iesus guizbangiram areme. Ezi a Iesusin kuam iniasa Josepin amamangati.

⁴⁶⁻⁴⁷ Ezi Josep inir ghurhurir aghuir mam givezegha izava Iesusin kuam adangi. Egha a righa ghua dagiar torir me dutuzimin ghugha anerizima Makdalan amizim Maria ko Josepin amebam Maria, aning garima, Josep Iesusin kuam isa dagiar torimin aven anetigha, dagiar ekiar mam poghpuegha izava an akam dukua.

16*Iesus ua dikafi**(Matyu 28:1-8 ko Luk 24:1-12 ko Jon 20:1-10)*

¹ Egha Sabatin dughiam givazima, Makdalan amizim Maria, Jemsin amebam Maria, ko Salome mangi Iesusin kuam daghuasa borer mughurir aghuaribagh ivese.

²⁻³ 7 pla dughiafar faragha zuir dughiamin aruem anadima mizaraghara me dagiar torir matmatiamin ghua uarira uariv gei, “Tina dagiar torimin akam gasarazir dagiam puegham?”

⁴ Egha me ghua garima dagiar ekiar kam, me a poghpuegha gh.

⁵ Ezi me dagiar torir akamin aven ghua garima gumazir igiar mam korotiar ghurghurir ruarim arugha agharir guvimin amadaghan aperaghav iti. Ezi me an ganigha bar aguaghfa.

⁶ Ezi a kamaghin migei, "Ia akongan marki. Ia Nasaretin gumazim Iesus bagha gari. A ter ighuvimin aremegha ua dikafi! A kagh itir puvati. Ia kagh a irighav ikezir danganimin gan.

⁷ Egh ia mangi, Pita ko an suren gumazir igharazibav kemegh, 'A ian faragh Galilin mangam. A mikemezir moghin ia munagh a bativam.'

⁸ Ezima me digavir kuram gamigha aguava azenan ghuegha puv are. Me atiatingi, kamaghin me taraziv kemezir puvati.

*Makdalan amizim Maria Iesusin gani
(Matyu 28:9-10 ko Jon 20:11-18)*

⁹ Iesus 7 pla dughiar faragha zuir dughiamin mizaraghara ua dikavigha Makdalan amizim Maria faragha uabi isava an aka. Amizir kamnaghra Iesus faragha duar kurar 7 pla an itiba batoke.*

¹⁰ Ezi gumazamizir Iesus ko aruava ikeziba, me a bagha bar osemegha puv azia itima, Maria ghugha Iesusin gun me migei.

¹¹ Ezi me orazi, Iesus ua dikavigha uabi isa Makdalan Marian akazi, an an gani. Me kamaghin oregha nighnizir gavgavim amizir kam in akabar itir puvati.

*Suren gumazir pumuning tuavimin Iesusin gani
(Luk 24:13-35)*

¹² Egha dughiar kamnaghra gin Iesus gumazir igharazimin min otozi suren gumazir pumuning nguibar ekiamin azenan zuima an aning bato.

¹³ Ezi aning uamategha iza bizir kam in gun maraziv kemezi, me uaghan nighnizir gavgavim aning in akabar itir puvati.

*Iesus me damuamin ingangarimin gun uan suren gumazibav gei
(Matyu 28:16-20 ko Luk 24:36-49 ko Jon 20:19-23)*

¹⁴ Egha gin 11 plan suren gumaziba apima Iesus uabi isa men aka. Egha a, me nighnizir gavgavim puvatizir bizim ko, me navir gavgavim ikia a ua dikavizi migirigiam marazi an ganigha migeima me nighnizir gavgavim migirigiar kam in itir puvati, ezi bizir kaba bagha Iesus me migia men atari.

¹⁵ Egha a kamaghin me migei, "Mangi nguazir kam bar a daruva nguazir kam in itir gumazamiziba bar akar aghuim me mikim.

¹⁶ Eghti tina nighnizir gavgavim nan ikiva, egh rueghti, God an akuraghti, a zurara God ko ikiam. Eghti tina nighnizir gavgavim nan itir puvati, a Godin kotin ikiva ivezir kuram iniam.

¹⁷⁻¹⁸ Eghti nighnizir gavgavim nan itiba, mirakelin arazir kaba uaghan me bativam: me nan ziam duar kuraba batoghiva, me nguibabar akar fozir puvatizibav kimiva, egh kuruziba uan dafaribar dar suigham. Egh me imezir dipar ariaghritamar ameghti a tong men navibagh asighasighan kogham. Egh me uan dafariba isi arimariar gumazibar arighi men arimariaba givam."

16:7: Mt 26:32, Mk 14:28 **16:9:** Lu 8:2 * **16:9:** (16:9-16) Fofozir gumazir aviriba Sapta 16, ves 9in kegha ghua 20in tuzir akabav gia ghaze, Mak uabi an osirizir pu, gumazir mam gin an osiri. **16:10:** Lu 24:10 **16:14:** 1 Ko 15:5 **16:15:** Mt 28:19, Ap 1:8, Kl 1:23 **16:16:** Jo 3:18, 3:36, 12:48, Ap 2:38, Ro 10:9, 1 Pi 3:21

*God Iesus inigha uan Nguibamin ghuavanabo
(Luk 24:50-53 ko Aposel 1:9-11)*

¹⁹ Egħa Ekiam Iesus bizir kabar me mikemegħa givazima God a inigha uan nguibamin ghuavanabo. Ezima a Godin agharir guvimin amadaghan aperaghav iti.

²⁰ Ezima an suren gumaziba nguazir kamin danganiba bar dar ghuava akam akuri. Ezi Ekiam me ko ingara uan akam gavgavim a ganiga mirakelin araziba sara akakasi, kamaghin gumazamiziba fo, akar kam guizbangira.

Luk Osirizir Akar Aghuim

Akar Faragha Zuim

Luk Osirizir Akar Aghuim, e Iesusin garima, a Israelbar gumazamiziba ua me inigha, egha Kantrin Igharazibar Gumaziba, uaghan me ini. Ezi Iesus uan ingangarim damuasa, kamaghin gumazamizibav migia ghaze, God akar aghuim gumazir onganaraziba mikinasa na ginaba. Ezi kamaghin amizima, Ekiamin Duam nan iti. (Luk 4:18in gan.) Ezi bar guizbangira, akinafarir kamın Luk Iesus geghara ghaze, a gumazamizir osimtizir aviriba ateribar apangkuvigha deravira me gami.

Bizir Iesus amiba, da an adarazir gamima, me bar a gakonge. Dughiar Maria a batezimın, gumazamiziba bar akonge (Luk 1:42-48, 2:10), egha ghua akinafarim givazi naghin tuzi, Iesus Godin Nguibamin ghuavanabozima, me bar akuega mamaghira iti. (Luk 24:52in gan.)

Iesus ikimirimin bizir aviriba Luk uabira dagh eghari. Bizir kaba, da akinafarir igharazitamin itir puvati. Luk uabira, Iesus nguazimin izezir bizir avirir otivizibagh eghari. Luk uabira, a Iesusin akar isin zuir kam eghari, a kamakin: Gumazir mam osimtizim tuavimin a bato, ezi Samarian gumazim an akura. Ezi akar isin zuir igharazim, Luk a geghari, otarim afeziam ategha ghua tintinibar aruigha gin uamategha ize. Egha Luk Iesusin akar isin zuir mabanang uaghan dagh eghari. Egha Luk uabira, bizir Sakius batozim eghari, kar gumazir dagiaba isim.

Bizir maba Luk akar aviriba dar iti, dar kara: God ko mikimivira ikiamin arazim, ko Godin Duamin ingangarim, ko God gumazamizibar arazir kuraba gin amadir arazim. Egha Luk uaghan amiziba ingarizir bizibar akar aviriba da iti.

Lukin akaba, da akinafarir kamra itir puvati. Luk uaghan akinafarir igharazim osiri, e a dibora ghaze, Aposelbar Ingangaribar Akinafarim. E fo, Iesus Godin Nguibamin ghuavanabogha givazima, Aposelba bizir aviribagh ami. Ezi akinafarir kamın aven, Luk aposelba amizir bizibar eghaghanim osiri.

Luk osirizir akar faragha zuim

¹⁻⁴ Gumazir aruam, Tiofilus, ni fo, gumazir aviriba God en tongin amizir bizibar ganigha, dar gun osirasava ami. E gumazir uari uan damaziba ganizibar akam baraki. Egha me faragha Godin akamin ingangarir gumazibar otivigha, egha an akam akuri. Kamaghin amizi, ki uaghan akar kam osirigh ni bagh anemangasa. Egha ki deraghavira dar mingaribagh foghasa ingara ghua dagh foghava, ni bagha bar deravirama da osiri. Ni dar gan fogh suam, bizir ni oraghizir kaba da guizin biziba.

Jon Gumaziba Ruer Gumazimin amebam a batezir dughiam, ko Maria Iesus batezir dughiamin migirigiam

(Sapta 1:5-2:52)

Ensel Sekaraian migia ghaze, Jon otogham

⁵ Dughiar kamın Herot Judian atrivimin itima, Godin ofa gamir gumazir mamın ziam Sekaraia, an Abiyan adarazir gumazir mam. Ezima an amuim Elisabet, an Aronin ovavim.

⁶ Aning bar deraghavira Godin araziba koma an akam baragha dar gin zui. Ezima God aningın garima, aning an damazimın bar dera.

⁷ Elisabet furabagh ati, kamaghın amizima aning boriba puvatighava, dughiar ruarim pura ikia ghua bar ghuri.

⁸ Ezi dughiar mamin ofa gamir gumaziba ingarima, Sekaraia uaghan ofa gamir gumazimın mın Godin damazimın ingari.

⁹ Ezi me Godin Dipenimın ofa gamir gumazibar arazibar gintigha, gumazim amısvasa me dagiabagh da kuri. Ezi God anemisefe. Eghti Sekaraia Godin Dipenimın aven mangi migharir mughuriar aghuim zuim dapongam.*

¹⁰ Ezima migharir mughuriar aghuim zuim dapongamin dughiam otozima, gumazamizir Godin ziam feba, Godin Dipenimın miriamın uari akuvagha God ko migei.

¹¹ Ezima Ekiamın Ensel a batogha, migharir mughuriar aghuimın ofan danganimın agharir guvimın amadaghan tughav iti.

¹² Ezi Sekaraia an apigha digavir kuram gamigha bar atiatingi.

¹³ Ezima ensel kamaghın a migei, "Sekaraia, ni atiatingan marki, ni God ko mikemezir migirigiam, God a baraki. Ezima nin amuim Elisabet ni bagh otarim bategham. Eghti ni ziar kam, Jon a datigh.

¹⁴⁻¹⁵ Egh ni bar akuegh navir amirizimın iki. Eghti a Godin damazimın ziar ekiam iniam, kamaghın gumazamizir aviriba an otoghamin dughiamın bar akuegham. Eghti a wain ko dipar onganibar aman kogham. Egh a uan amebamın navir averiamın aven ikivira ikiti, Godin Duam bar a gizivagham.

¹⁶ Egh a uam Israelin gumazamizir aviriba inigh men Ekiam God bagh mangam.

¹⁷ Egh Elaijan itir Godin Duam ko gavgavir kamra Jon Ekiamın faragh mangıva, efeziabar amutima me uan boriba ua dagh fueghıva, akiriba ragha God gasaraziba ua me damutıma me ua nighnızir aghuıbar gumazıbar amuva, egh gumazıbav kımıtıma me uari akırıghası Ekıam mızuam ikıam."

¹⁸ Ezi Sekaraia enselin azara, "Ki ghurizi, nan amuim uaghan ghurigha gıfa. Kamaghın amizi, ki manmaghın bizir kam guızbangıra a gifogham?"

¹⁹ Ezi ensel an akam ikara, "Ki Gebriel. Ki Godin damazimın tughav iti. God uabi na amadazıma, ki akar aghuir kamın ni mikımasa ize.

²⁰ Ni nan akaba baregha nighnızir gavgavim dar itir puvati. Ezi bizir kam bagh ni mikıman kogh nımıra ikıam, mamaghıra ikıtıma bizir kaba otıvamin dughiam otogham."

²¹ Ensel Sekaraia migeıma, gumazıba ko amızıba azenan ikıa Sekaraia mızua ghuav amıragha pura nıghnısi, manmaghın amızim a dughiar ruarımın Godın Dipenımın aven itı?

²² Ezi an azenan otoghava, me mikıman asaghasaki. Ezi me fo, a ti Godın Dipenımın aven irebamın mın bizıtımın gani. Egha an akamın me mıgeır puvatıgha dafarıbara me mıgeı.

²³ Eghava an ingangarir dughiam gıvazıma, a uan nguıbamın ghu.

²⁴ Ezima dughiar maba ghua gıvazıma an amuim Elisabet navim ada 5 plan iakinıbar uabi modo.

1:6: Stt 17-1, 1 Kin 9:4, Ap 23:1, Fl 3:6 **1:8:** 1 Sto 24:19, 2 Sto 8:14, 31:2 **1:9:** Kis 30:7-8, 1 Sml

2:28, 2 Sto 29:11 * **1:9:** (1:9) Kar men arazim, God gumazim uan ingangarim bagha anemisıvasa, me ikararer kam gamı. Ikararer kam a satun ikararer bızıba inıasa ikararemin amır puvati. **1:10:**

Wkp 16:17, MAA 8:3-4 **1:12:** Het 6:22, Dan 10:8, Lu 1:29, Ap 10:4 **1:16:** Mal 4:5-6 **1:17:** Mal 3:1, 4:5-6, Mt 11:14, 17:11-13, Mk 9:12 **1:18:** Stt 18:11 **1:19:** Dan 8:16, 9:21, Mt 18:10, Hi 1:14

1:20: Ese 3:26, 24:27, Lu 1:45 **1:23:** 1 Sto 9:25

²⁵ Egha a kamaghin migei, "Ekiam na bagha bizir kam gami. A nan apangkuvigha nan aghumsizim gumazamizibar damazimin anedangi."

Ensel Maria bagha akam inigha zui

²⁶ Egha Elisabetin navir adasem 6 plan iakinimın otozima, God ensel Gebriel Nasaretin anemada, Galilin Distrighin aven itir nguibam.

²⁷ Ezi ensel ghua, guivir igiar gumazitam koma akuizir puvatizim, an ziam Maria, me gumazim Josepin ikiasa a ginaba. Josep, an Atrivim Devitin ovavimra.

²⁸ Ensel a bagha ghuava kamaghin a migei, "Dughiar aghuarim Maria. Ekiam ni gifongegha deravira ni gamua egha ni ko iti."

²⁹ Ezi Maria an akam baregha digavir kuram gamigha pura nighnisi, "Kar akar manmaghin amizim?"

³⁰ Ezi ensel kamaghin a migia ghaze, "Maria, ni atiatingan marki, God bar ni gifuegha ni ko iti.

³¹ Ni oragh, ni navim asegh otarim bateghiva, ziar kam Iesus, a datigh.

³² A ziar ekiam ikiti, me suam, kar Godin bar pin itimın otarim. Eghti God a damighti, a uan ovavim, Atrivim Devitin min ikiam.

³³ Eghti a Jekopin adarazir atrivimın ikivira ikiam. Eghti a bizibagh ativamın dughiar kam givaghan kogham."

³⁴ Ezima Maria kamaghin enselin azara, "Ki guivir igiar patamin itir puvatizim. Ezima bizir kam manmaghin na batogham?"

³⁵ Ezi ensel an akam ikaragha kamaghin migei, "Godin Duam ni bagh izeghti bar pin itir Godin gavgavim ni avaragham. Eghti borim Godin damazimin zueghti me Godin Otarim a darigham.

³⁶⁻³⁷ Bizitam Godin aven kozir puvati. Nin anabam Elisabet, a ghurigha, egha uaghan navim adai. Me ghaze, an navim asangan kogham, ezi an navir adasem datirighin iakinir 6 plan tu."

³⁸ Ezi Maria kamaghin ensel ikara, "Ki Godin ingangarir amizim. Ni mikemezir moghira God bizibar na damu." Ezi ensel anetegha ghu.

Maria Elisabetin ganasa zui

³⁹ Ezi dughiar kamın Maria uan biziba akirighava zuamira nguibar ekiar Judian Distrighin mighsiamın itimın ghu.

⁴⁰ Egha a Sekaraian dipenimın aven ghugha dughiam Elisabet ganingi.

⁴¹ Ezi Elisabet Marian tarim barazima, an borim an navimın aven aguaghfa, ezima Elisabet Godin Duam a gizifa.

⁴² Eghava a pantemin tiarim akarigha kamaghin migei, "Ni amizibagh afirazi God bar bizir aghuim ni gami. Egh a uaghan bizir aghuim borir ni oteghamim gami.

⁴³ Ezi God tizim bagha deravira na gami, ezima nan Ekiamın amebam na bagh izi?"

⁴⁴ Ezi ki ni barazi, ni dughiam na ganingizima borir na navir averiamın itim bar akuegha aguaghfa.

⁴⁵ Ni nighnzir gavgavim Godin iti, ezi Ekiam ni mikemezi moghin bizibar ni gami. Kamaghin ni bar akongegh."

Marian ighiam

46-49 Ezi Maria kamaghin migei,

“Ki pura Ekiamin ingangarir amizim,
kamaghin amizima a na giniri.

Kamaghin nan navim Ekiamin ziam fe.

Ezi nan duam God bagha bar akonge,
a nan akurvazim.

God a bar gavgavigha bizir bar ekiabar na gami.

Ezi an ziam bar zuegha dera.

Kamaghin amizi, datirighin tugh mangi
gumazamiziba na mikim suam,
God deravira ni gami.

50 Ezima a gumazamizir an atiatyava an apengan itibar apangkufi.

A kamaghira datirighin itir gumazamizibar amu
gin izamin gumaziba ko amizibar amu mamaghira ikiam.

51 A uan dafarimin bizir bar gavgavibagh ami.

Gumazir uarira uan ziaba feba, a men agirazima me are.

52 God atrivibar gavgavim dikabiragha

gumazir kiniba fe.

53 A bizir aghuiba isava mitiriaba azibagh aniga,

biziba bar izivaziba amangizima me pura ghue.

54-55 A uan ingangarir gumazim Israelin akura.

Egha en ovavibagh amizir akar gavgavim ginighnighavira iti.

Egha Abrahamin apangkuvigha,
egh gin otivamin gumazibar apangkuvigh mamaghira ikiam.”

56 Ezi Maria iakinir pumuning ko mikezimn Elisabet ko ikegha gin uamategh uan nguibamin ghu.

Elisabet Jon batezir dughiam

57 Ezima Elisabet otamin dughiam otozima, an otarim bate.

58 An boroghira itir darasi koma an anababa kamaghin oraki, Ekiam an apangkuvigha bizir aghuim a gamizima, me a ko bar akonge.

59 Ezi an 7 plan dughyaba givazima, me borim mikarzir mogomem aghorasa izi. Egha me an afeziamin ziam Sekaraia a darighasa.

60 Ezima an amebam kamaghin me migei, “Puvati! E Jon a darigham.”

61 Ezi me kamaghin a migei, “Nin anabatam ziar katam itir puvati.”

62 Egha me dafarimra an afeziamin azangnsisi, a ziar manatam uan otarim darigham.

63 Egha Sekaraia an ziam osirasa biziba bagha dafaribara men azangnsisi. Egha kamaghin osiri, “An ziam Jon.” Ezima me kamaghin ganigha bar aguaghfa.

64 Ezima an akam zuamira kuiaghrizima an mizem firiaghrizima, a maghira mighiava Godin ziam fe.

65 Ezima an boroghin itir darazi kamaghin ganigha, bar atiatingi. Ezima Judian Distrighin itir nguibar mighsiabar itibar gumaziba bizir otivizir kaba baregha dar gun uariv gei.

⁶⁶ Ezi Ekiamin gavgavim borir kam ko iti. Ezima me bar moghira bizir kam baregha, a ginighnigha a bagha azangisi, “Borir kam bar manmaghiram otogham?”

Sekaraian ighiam

⁶⁷ Ezima an afeziam Sekaraia Godin Duam a gizivazima, a Godin nighnizimin gun nigei,

⁶⁸ “Ekiam iza uan gumaziba ko amiziba ua me ini,
kamaghin amizima, e an ziam fe, a Israelbar God.

⁶⁹ God en akurvaghasa uan ingangarir gumazim Devitin adarazir aven gumazir bar gavgavim amisefe.

⁷⁰ Godin akam ingha izir gumaziba bizir kam in gun fomira kamaghin me mikeme.

⁷¹ An en apaniba koma en atara pazav e gamibar dam e iniasa ize.

⁷² Egh apanguvim en ovavibar akakaghiva,
uan Akar Dikirizir Gavgavim nirigham,

⁷³ akar gavgavir en ovavim Abraham ganingizim.

⁷⁴ Egh en apaniba dam e iniva,

en amamangatightima e an ingarsiva atiatingan koghiva,

⁷⁵ eghiva e an damazimin arazir aghuir a ifongezibar gin mangam,
eghti a ifongezir arazir aghuir kaba en ikiam.

⁷⁶ Ezi ni nan borim, ni faragh mangi Ekiam bagh tuavim akir.

Kamaghin amizim, me Godin bar pin itimin akam ingha izir gumazim ni darigham.

⁷⁷⁻⁷⁸ Godin apanguvim e ko itima, a uan gumazamiziba ua me iniamin fofozim me ganiga,

men arazir kuraba gin amadi.

Ezima aruemin angazangarim Godin Nguibamin ikegh e bagh izighram.

⁷⁹ Egh angazangarim mitarmemin ikiava aremeghasava amibagh feghiva,
egh navir amirizimin tuavim en suebar akagham.”

⁸⁰ Ezima Jon gin aghuiga givazima an duam uaghan aghua gavgafi. Egha a Judian nguazir gumaziba puvatizimin iti. Egha ghua an azenim girigha Israelin gumazibar damazimin oto.

2

Maria Iesus bate (Matyu 1:18-25)

¹ Ezi dughiar kam Sisar Ogastus akar gavgavim amadagha ghaze, “Rom garir nguibabar gumazamiziba bar mangi uan ziaba osir.”

² Dughiar kam Kwirinius, a Sirian gumazir dapanimin itima, ziaba osirir dughiar faragha zuir kam oto.*

1:66: Stt 39:2, Sng 80:17, Ap 11:21 **1:67:** Jol 2:28 **1:68:** Sng 41:13, 72:18, 106:48, Lu 7:16 **1:69:** Sng 18:2 **1:70:** Jer 23:5-6, Dan 9:24, Ap 3:21, Ro 1:2 **1:71:** Sng 106:10 **1:72:** Stt 17:1, 17:7, Wkp 26:42, Sng 105:8-9, 106:45 **1:73:** Stt 22:16-17, Mai 7:20 **1:74:** Ro 6:18, 6:22, Hi 9:14 **1:75:** Ef 4:24, 2 Ti 1:9, Ta 2:12-14, 1 Pi 1:15, 2 Pi 1:4 **1:76:** Ais 40:3, Mal 3:1, 4:5, Mt 3:3, 11:10 **1:77-78:** Jer 31:34, Ais 60:1-2, Mk 1:4, Lu 3:3 **1:79:** Ais 9:2, 49:9, 58:8, Mt 4:16, Ap 26:18 **1:80:** Mt 3:1, 11:7, Lu 2:40 * **2:2:** (2:2) Dughiar kam, Rom in gavman Israelbar nguibaba bar dagh ativagha dar gari. Israelin nguibar ekiam, a Provins Sirian aven iti. Rom in gavman in gumaziba, me men garir atriviba dibora ghaze, “Sisar.”

³ Ezi gumazamiziba uan ziaba osirasa uan nguibabara zui.

⁴ Ezi Josep uaghan Devitin anabar mam. Kamaghin a Galilin Distrighin itir nguibam Nasaret ategha, Judian Distrighin itir nguibam Betlehemin zui, kar Devitin nguibam.

⁵ A mangiva uan amuir inabazim Maria ko aning uan ziamning osirasa. Dughiar kam Maria borimin navim adai.

⁶ Egha aning ghuava Betlehemin itima, Maria borim batamin dughiam oto.

⁷ Ezi a uan otarir ivariam bate. Egha borim inir avizibar a nomke. Dughiar kam dipenir akuim izifa. Kamaghin amizi, aning borim isava bulmakauba apir danganimin aneti.

Enselba akam inigha sipsipbar garir gumaziba bagha zui

⁸ Ezi sipsipbar garir gumazir maba nguibamin azenan ikiava, dimagaribar uan sipsipbar gara me geghufi.

⁹ Ezi Ekiamin enselin mam pura me batozi, Ekiamin angazangarim me gisira. Ezi me bar atiatingi.

¹⁰ Ezi ensel kamaghin me migei, "Ia atiatingan marki. Ia oragh! Ki akar aghuim inigha ia bagha izi. Akar aghuir gumazamiziba bar me damighti, me bar akongegham.

¹¹ Datrighin Devitin nguibamin akurvazir gumazim ia bagha oto. A God Ua Gumazamiziba Iniasa Misevezir Gumazim, a en Ekiam.

¹² Ia mangi kamaghin ganigh fogh, ia gantima me borim inir avizibar a nomkeghiva bulmakauba apir danganim datightima a irighiv ikiam."

¹³ Ezi maghira, Godin nguibamin enselin avirir bar dafam otogha enselin kam ko me Godin ziam fa kamaghin migei,

¹⁴ "Ia bizibar pin itir Godin ziam fi.

Eghti nguazimin itir gumaziba ko amizir God ifongeziba, me navir amirizimin iki."

Sipsipbar garir gumaziba Iesusin ganasa zui

¹⁵ Ezi enselba sipsipbar garir gumaziba ategha Godin nguibamin ghuezima, ezi sipsipbar garir gumaziba uarira uariv gei, "Aria, e Betlehemin mangiva Ekiam e mikemezir bizir otozimin ganika."

¹⁶ Egha me zuamira ghuava Josep ko Marian api, egha borimin garima a bulmakauba apir danganim girighav iti.

¹⁷ Egha sipsipbar garir gumaziba borimin ganigha, egha ensel borimin gun me mikemezir akabar gun gumazir igharazibav gei.

¹⁸ Ezi gumazamiziba sipsipbar garir gumazibar eghaghanim baregha digavir kuram gami.

¹⁹ Ezi Maria bizir kaba uan navir averiam gatigha, egha dagh nighnighavira iti.

²⁰ Ezi sipsipbar garir gumaziba uamatenge. Ensel me mikemezi me oraghizi moghin bizibar gari, da otifi. Kamaghin me bar akuegha Godin ziam fa zui.

Godin ensel me mikemezi mokon, me ziam Iesus a gati

21 Ezi 7 plan dughiaba givazima an mikarzir mogomem aghoramin dughiam otozi me ziam Iesus a gati. Maria tighar navim asangam, ensel faragha a gatizir ziam.

Simeon ko Ana Godin Dipenimin Iesusin gari

22 Ezi Moses Osirizir Arazibar min amebam Godin damazimin zueghamin dughiam otozima, Maria ko Josep borim inigha Ekiam daningasa Jerusalem zui.

23 Ekiam Moses ganingizir arazibar osizirim iti, borir otarir ivariaba me da isi ua Ekiam daningam.

24 Ezi aning Ekiamin arazir osiriziba mikemezi moghin, aning ofa damuasa, kuarazir bunbar pumuning, o bunbamin min gari kuarazir igiar pumuning inigha izi.

25 Ezi Jerusalem aven gumazir mam, an ziam Simeon, a Godin damazimin deragha God baghavira iti. A Israelin gumamazizibar osimtiziba a givamin dughiam bagha mizuai iti.

26 Godin Duam bizir kam azenarama an akagha gifa, a faragh Ekiamin Kraiss (Gumazir God Ua Gumamaziziba Iniasa Misevezim), an an ganighava, gin aremegham.†

27 Kamaghin amizima Godin Duam nighnizim a ganingizima a Godin Dipenir avizimin zui. Ezi Josep ko Maria Iesus inighava aven iza Ekiamin arazir osirizim mikemezi moghin, a damuasa.

28 Ezi Simeon Iesus inighava uan dafarimningin a ifiraghava Godin ziam fa kamaghin migei,

29-32 “Ekiam, ki nin ingangarir gumazim.

Eghti nin akurvazimin angazangarim ni Kantrin Igharazibar Gumaziba me daningam.

Egh ziar ekiam Israelbar aningam; me nin gumamaziziba.

Ezi ni gumamazizibar damazibar me bagha akurvazir bizir kam gami.

Ezi ni en akuragh ua e iniamin bizir kam, ki uan damazimin an ganigha gifa.

Kamaghin amizi, ni fomira mikemezi moghin ni na ateghti ki mangi, navir amirizimin ikiam.”

33 Ezi borimin amebam ko afeziam Simeon an gun mikemezir migirigiaba bareghe aning nighnizir aviribagh ami.

34 Ezi Simeon ghaze, God bizir aghuiba ia bagh a dar amu, egha Simeon an amebam Maria kamaghin a migei, “Borir kam God a ginaba, eghti Israelin aviriba God bagh tugh gavgavigham. Eghti aviriba iregham. Eghti gumamaziziba bizir an amibar ganiva akar kurabar dav kimam.

35 Kamaghin gumazir aviribar nighnizir navimin aven itiba azenan otivam. Eghti osimtizir ekir mam uaghan nin mikarzimin otivam.”

36 Ezi Godin akam inigha izir amizir mam iti, an ziam Ana, a Panuelin guivim, Aserin anabam. A faragha pam in itima aning in 7 plan azeniba, ezi an pam aremezima, ezi datirighin a bar ghuri.

2:21: Wkp 12:3, Mt 1:21, 1:25, Lu 1:31, 1:59 2:23: Kis 13:2, 13:12-15, Nam 3:13, 8:17 2:25: Ais 40:1, 49:13, Mk 15:43, Lu 2:38 2:26: Sng 89:48, Hi 11:5 † 2:26: (2:26) Kraiss mingarimra kara, God Ua E Iniasa Misevezir Gumazim. 2:34: Ais 8:14, Hos 14:9, Mt 21:42, Ap 28:22, Ro 9:32-33, 1 Ko 1:23, 1 Pi 2:7-8 2:35: Sng 42:10, Jo 19:25

³⁷ Egha 84 plan azeniba, a odiarimîn iti. A Godin Dipenim ataghrazir pu, egha dimagariba ko arueba Godin ziam fa, egha dagheba ataghragha God ko migei.

³⁸ Egha dughiar kamra a uaghan iza men miriamin tu. A biziba bagha God minabi. Egha borir kamîn gun gumazamizir aviribav gei, me God ua Jerusalemîn itir gumaziba ko amiziba iniamin dughiam mizuai.

Josep uamategha Nasaretin zui

³⁹ Egha Josep ko Maria biziba bar Ekiamin arazir osirizim mikemezi moghin dagh amigha givagha, egha uamategha Galilin Distrighin aven itir nguibam Nasaretin zui.

⁴⁰ Ezi borim aghuiga mikarzimîn gavgafi. Ezi fofozir aghuim bar a gizifa. Ezi bizir aghuiba God a bagha dagh ami.

Iesus otarir igiamra ikiava, Godin Dipenimin ghu.

⁴¹ Azeniba zurara Iesusin amebam ko afeziam, God Israelbagh Itazir Dughiamin Isam bagha Jerusalemîn zui.

⁴² Ezi an azenir 12 plan otogha, arazim mirara me isam bagha zui.

⁴³ Isam givazima, an gin, an amebam ko afeziam uamategha nguibamin zuima, aningîn otarim Iesus, a Jerusalemra itima aning a gifozir puvati.

⁴⁴ Aning ghaze, a ti uan namakaba ko izi. Egha aruer kamîn ghuavira iti. Egha aning maghira uan namakaba koma anababar torimîn a bagha rui.

⁴⁵ Egha aning an apizir puvati, egha aning a bagh ruiasa uamategha Jerusalemîn zui.

⁴⁶ Dughiar mikezimîn gin aning Godin Dipenimin avizimîn an api. A tisabar torimîn aperaghav iti, egha me baragha azangsizibar me gami.

⁴⁷ Gumazir kaba bar an fofozim ko akar ikarvazir kaba baragha egha digavir kuram gami.

⁴⁸ Ezi an amebam ko afeziam an apigha, egha digavir kuram gami. Egha an amebam kamaghin a migei, "Nan otarim, ni tizim bagha arazir kurar kamîn ga gami? Ga ni bagha bar osemegha ni buri."

⁴⁹ Ezi a kamaghin aningîn azara, "Gua tizim bagha na buri? Gua ti fozir puvati, ki uan Afeziamin Dipenimin aven ikiam?"

⁵⁰ Ezi an aningîn migeir bizimîn mingarim aning a gifozir puvati.

⁵¹ Egha a aningîn akam baregha aning ko Nasaretin uaghiri. Ezi an amebam bizir kaba baregha dagh nighnighavira iti.

⁵² Ezi Iesus fofozim ko mikarzim sarama aghui. Ezi an araziba God koma gumazibagh amima, me a gifonge.

Jon Iesus bagha tuavim akiri

3

(Sapta 3:1-4:13)

*Jon, Gumaziba Ruer Gumazim, faragha izava Iesusin akam akuri
(Matyu 3:1-12 ko Mak 1:2-8 ko Jon 1:19-28)*

¹ Dughiar kam Taiberius Sisarîn 15 plan azenimîn Romîn atrivimîn itim oto. Ezi Pontius Pailat Judian Distrighin gavmanin gumazir dapanimîn iti,

Herot Galilin Distrighin gavmanin gumazir dapanimin iti. Ezi an aveghbuam Filip Iturian Distrigh ko Trakonitisin Distrighin gavmanin gumazir dapanimin ti, ezi Lisianas Abilenen Distrighin gavmanin gumazir dapanimin iti.

² Ezima Anas ko Kaiafas Godin ofa gamir gumazir dapanimningin iti. Dughiar kam Jon, Sekaraian otarim, gumaziba itir puvatizir danganimin itima, God uan migirigiam a ganingi.

³ Ezi Jon Jordanin dipar miriamin aruava akam kura kamaghin migei, "Ia uan navibagh iraghiva rueghti, God ian arazir kuraba gin amadagham."

⁴ Godin akam inigha izir gumazim Aisaian akinafarimin osirizir migirigiabar mirara ghu, a kamaghin migei,

"Gumazir tiarir mam gumaziba puvatizir danganimin dia ghaze,
"Ia Ekiam baghiva tuaviba azeniva, dar kir.

⁵ Kukuniba apemiva, mighsiaba ko akiribar amuti da magiri.
Tuavir ighuagha aruiba dar amuti da voroghira iki.
Egh tuavir kurabar amuti da deragh.

⁶ Eghti nguazir kamın gumazamiziba bar
Godin akurvazimin ganam."

⁷ Ezi Jon gumazamizir bizir ruasa a bagha izibav gei, "Ia kuruzir divir anababa! Tina ia mikemezi ia Godin adarimin ari mangasa?"

⁸ Ia navim girazir arazibara amu. Egh ia pura Abrahamin ovavibar uari arigh mikiman marki. Ki ia migei, God dagiar kabara amighti da Abrahamin ovavibar min otivighamin gavgavim iti.

⁹ Sobiam datirighin temer povibar iti, eghti temer dagher ovizir aghuiba itir puvatiziba, God bar da okeghiva da isiva avim mikinam."

¹⁰ Ezi gumazamiziba Jonin azara, "Ezi e manmaghira damuam?"

¹¹ Ezi Jon me ikara, "Gumazir korotiar aven azuir pumuning itim, tam isi gumazir puvatizim daningigh. Ezi dagheba itiba uaghan kamaghira damu."

¹² Ezi gavmanin dagiaba isir gumaziba uaghan ruasa ize. Egha me azangsiha ghaze, "Tisa, e manmaghira damuam?"

¹³ Ezi a kamaghin me migei, "Gumazibar dagiabagh isin ua dagiataba inian marki."

¹⁴ Ezi midorozir gumazir maba Jonin azara, "Ezi eia, e manmaghin damuam?" Ezi a me ikara, "Gumazamizibar dagiaba okimsiva akar ifavaribar me gasan marki. Ia uan ingangarimin ivezimra initi deragham."

¹⁵ Gumazamiziba bizir kabar garima men navir averiaba me ginivima me pura nighnigha ghaze, Jon ti God Ua Gumazamiziba Iniasa Misevezir Gumazim?

¹⁶ Ezi Jon bar men nighniziba ikara, "Ki dipamin ia rue. Ezi gumazir mam gin izam, an gavgavim bar nan gavgavim gafira. An dagarir asuabar beniba ki da frın gavgaviba puvati. A Godin Duam ko avimin ia ruam.

¹⁷ A witba misevir savol an agharimin iti, eghti a uan witba misiva dar daghebar arighiva, witba misevir dipenimin witin miseviba aviva, egh dar miseviba avir munger puvatizimin da akuntima, da isiam."

¹⁸ Egha Jon migirigiar avirir maba sara me migia men navibagh inifi. Egha kamaghin akar aghuim me mikiri.

Herot Jon kalabus gati

¹⁹ Ezi dughiar kam Herot gavmanin gumazir dapanimn ti. A uan avegh-buam Filipin amuim Herodias koma akui, egha arazir kurar maba sarama ami. Ezi kamaghn Jon Herodias bagha Herotin guam gatigha a mikeme.

²⁰ Herot uan arazir kurar maba ko kam sara isin atighava, Jon kalabus gatighava an tiam asara.

Jon Iesus rue

(Matyu 3:13-17 ko Mak 1:9-11)

²¹ Jon gumazamiziba ruer dughiam, Iesus uaghan, Jon a rue. Ezi Iesus uan afeziam God ko migeima, overiam kuiaghrizi,

²² Godin Duam bunbamin nivafizim gavagha a bagha izaghiri. Ezi tiarir mam overiamin otogha kamaghn migei, "Ni nan Otarim, Otarrir ki ifongezim. Ki ni bagha bar akonge."

Iesusin inaziba ko ovaviba

(Matyu 1:1-17)

²³ Dughiar kam Iesus uabi 30 plan azeniba. Ezi a uan ingangarim maghiram a gami. Gumaziba ko amiziba ghaze, Iesus Josepin otarimra. Ezi Josep Helin otarim.

²⁴ Ezi Heli Matatin otarim. Ezi Matat Livain otarim. Ezi Livai Melkin otarim. Ezi Melki Janain otarim. Ezi Janai Josepin otarim.

²⁵ Ezi Josep Matatiasin otarim. Ezi Matatias Amosin otarim. Ezi Amos Nahumin otarim. Ezi Nahum Eslin otarim. Ezi Esli Nagain otarim.

²⁶ Ezi Nagai Matin otarim. Ezi Mat Matatiasin otarim. Ezi Matatias Semin otarim. Ezi Semin Josekin otarim. Ezi Josek Jodan otarim.

²⁷ Ezi Joda Joananin otarim. Ezi Joanan Resean otarim. Ezi Resea Serubabelin otarim. Ezi Serubabel Sealtielin otarim. Ezi Sealtiel Nerin otarim.

²⁸ Ezi Neri Melkin otarim. Ezi Melki Adin otarim. Ezi Adi Kosamin otarim. Ezi Kosam Elmadamin otarim. Ezi Elmadam Erin otarim.

²⁹ Ezi Er Josuan otarim. Ezi Josua Elieserin otarim. Ezi Elieser Jorimin otarim. Ezi Jorim Matatin otarim. Ezi Matat Livain otarim.

³⁰ Ezi Livai Simeonin otarim. Ezi Simeon Judan otarim. Ezi Juda Josepin otarim. Ezi Josep Jonamin otarim. Ezi Jonam Eliakimin otarim.

³¹ Ezi Eliakim Melean otarim. Ezi Melea Menan otarim. Ezi Mena Matatan otarim. Ezi Matata Natanin otarim. Ezi Natan Devitin otarim.

³² Ezi Devit Jesin otarim. Ezi Jesi Obetin otarim. Ezi Obet Boasin otarim. Ezi Boas Salmonin otarim. Ezi Salmon Nasonin otarim.

³³ Ezi Nason Aminadapin otarim. Ezi Aminadap Atminin otarim. Ezi Atmin Arnin otarim. Ezi Arni Hesronin otarim. Ezi Hesron Peresin otarim. Ezi Peres Judan otarim.

³⁴ Ezi Juda Jekopin otarim. Ezi Jekop Aisakin otarim. Ezi Aisak Abrahamin otarim. Ezi Abraham Teran otarim. Ezi Tera Nahorin otarim.

³⁵ Ezi Nahor Serukin otarim. Ezi Seruk Reun otarim. Ezi Reu Pelekin otarim. Ezi Pelek Eberin otarim. Ezi Eber Selan otarim.

³⁶ Ezi Sela Kainanin otarim. Ezi Kainan Arpaksatin otarim. Ezi Arpaksat Siemin otarim. Ezi Siem Noan otarim. Ezi Noa Lamekin otarim.

³⁷ Ezi Lamek Metuselan otarim. Ezi Metusela Enokin otarim. Ezi Enok Jaretin otarim. Ezi Jaret Mahalalelin otarim. Ezi Mahalalel Kenanin otarim.

³⁸ Ezi Kenan Enosin otarim. Ezi Enos Setin otarim. Ezi Set Adamın otarim. Ezi Adam Godin otarim.

4

*Satan Iesus gifarasa a gakaghori
(Matyu 4:1-11 ko Mak 1:12-13)*

¹ Iesus, Godin Duam bar a gızıvazıma a Jordanın dipam ategha uamategha Galilin Distrighın zui. Ezıma Godin Duam a inıgha gumazıba itir puvatızır danganımın zui.

² Ezi Iesus danganır kamın 40 pla arueba ko dimagarıbar itıma, Satan bizıbar a gifarı. Iesus dughiar kabar daghetam amezır puvatı. Ezıma dughiar kaba gıvazıma mıtırıam an azi.

³ Ezıma Satan kamaghın a mıgei, “Ni guızbangıra Godin Otarım, ni dagıar kam mıkemeghtıma a bretın mın otogh.”

⁴ Ezi Iesus Satan ikaragha ghaze, “Godin Akinafarım kamaghın mıgei, ‘Gumazamızıba daghebara damıva dar gavgavımın ikian kogham.’”

⁵ Ezi Satan Iesus inıgha danganır bar pın itımın ghuavanaboghava, egha zuamıra nguazır kamın nguıbaba bar an aka.

⁶ Egha Satan kamaghın Iesus mıgei, “Bizır kaba nan agharımın itı, kamaghın amızıma kı tına danıngı fueghıva, a danıngam. Kamaghın kı nguıbar kabar ganamın gavgavım ko, dar bizır aghuıba nı danıngam.”

⁷ Eghtı nı tevimning apırıgh nan zıam fıti, bizır kaba bar nına.”

⁸ Ezi Iesus kamaghın an akam ikara, “Godin Akinafarım kamaghın mıgei, ‘Ni uan Ekıam God, nı an apengara ikı an zıamra fam.’”

⁹ Ezıma Satan Iesus inıghava Jerusalemın ghughava a isava Godin Dipenım pın mar anefa.

¹⁰⁻¹¹ Egha a kamaghın a mıgei, “Godin Akinafarım kamaghın mıgei, ‘A nı bagh uan enselbar mıkemeghtıma me deraghvıra nın ganam, egh me uan dafarıbar nı feghtıma nı dagıatam uan dagarım aseghan kogham!’ Kamaghın amızıma nı guızbangıra Godin Otarım, nı kagh ikı uabı ekunıgh.”

¹² Ezi Iesus an akam ikara, “Godin Akinafarım kamaghın mıgei, ‘Ni uan Ekıam God a gifar, a gakaghontı, a nın nıghnızımın gın mangan markı.’”

¹³ Ezi Satan ifavarır kaba bar Iesus gamıgha gıvagha anetaki. A Iesus ategha ghua dughiar ıgharazım bagha mızuai.

Iesus Galilin Distrighın ghua ingangarım gamı

(Sapta 4:14-9:50)

*Iesus Galilin ghughava maghıra uan ingangarım gamı
(Matyu 4:12-17 ko Mak 1:14-15)*

¹⁴ Ezıma Iesus Godin Duamın gavgavımın a uamategha Galilin Distrighın ghu. Ezıma an akam bar moghıra nguıbabar ghu.

¹⁵ Egha a God ko mıgeır dipenıbar men sure gamıma, me bar an zıam fe.

*Nasaretin itir gumazıba Iesusın aghua
(Matyu 13:53-58 ko Mak 6:1-6)*

¹⁶ Ezi Iesus Nasaretin ghu, a ikıava aghungızı naghın. Egha Sabatın dughıamın a God ko mıgeır dipenımın aven ghu, an arazır a zuraram amım. Egha tugha Godin Akinafarım diponasava amı.

17 Ezi me Godin akam inigha izir gumazim Aisaian akinafarir righizim a ganingi. Ezima Iesus akinafarir righizir kam onegha, migirigiar kamın api.

18-19 “God akar aghuim gumazir onganarazibav kınasa na ginaba, ezi kamaghın amizima Ekiamın Duam nan iti. Egha uaghan akar kam kunasa na amada; akar kalabusin itiba ataghraghamim ko gumazir damazir kuraba ua ganamim. Egh osimtızibar apengan itiba ki ua me firıva egh suam, Ekiam gumamazıbagh ifongezir dughiam otogha gıfa.”

20 Ezima Iesus akinafarim uam a rıghava, egha a isava ingangarir gumazim ganıgha, egha apera. Ezima me bar moghıra God ko mıgeir dipenimın aven pamten an gari.

21 Ezima a maghıra kamaghın me mıgei, “Datırıghın Godın mıgırıgıar ia oraghızim a guızbangram oto!”

22 Ezi me an akabagh ifongeghava nıghnızir avırıbar akar aghuir a mıkememizıbagh ami, egha me kamaghın azara, “Kar pura Josepın otarımra, o?”

23 Ezi Iesus kamaghın me mıgei, “İa ti akar ısın zuir kam na mıkimam, ‘Dokta ni uabi uan mıkarzım akırıgh!’ Egh e oraghızir bizir ni Kaperneamın amızıba ni kagh uaghan uan nguıbamın dar amu.”*

24 Egha a mıgıa ghuavıra ikiava kamaghın mıgei, “Ki guızbangıra ia mıgei, Godın akam inıgha izir gumazıba, men adarazı me baraghan aghua.

25 Ki guızbangıra ia mıgei, Elaijan dughiamın, amuir odıarım bar avırım İsrailın iti. Ezi amozım izir puvatıgha ghua azenır pumuning ko mıkezım ko azenır akuamın oto. Ezi dagheba bar puvatızır dughiam bar nguıbabar oto.

26 Ezi God İsrailın amızıtım bagha Elaija amadazır puvatı. A Sidonın danganır aven itır nguıbar mam, Sarefetın itır amuir odıarım baghavıra anemada.

27 Ezima Godın akam inıgha izir gumazım Elısan dughiamın, lepan avırım İsrailın tı. Ezi God men tav gamızıma a zuegha derazır puvatı. Ezi Namanra, God a gamızıma a zuegha dera, a Sirian gumazır mam.”

28 Ezi gumazır God ko mıgeir dipenimın aven itıba bar bizır kam bareghava men navıba İesus bagha men ısı.

29 Egha me dikavıgha, İesus batoghezıma a nguıbam ategha azenan ghuzıma, me a inıgha nguıbam itır mıghsıar avarır konım anekunasa zui.

30 Ezi a men tongın ghua munagh otogha ghu.

İesus duar kuram gumazır mam dam a batoke (Mak 1:21-28)

31 Egha İesus Galılın Dıstrıghın aven itır nguıbam, Kaperneamın ghuaghırı. Egha Sabatın dughiamın, a gumazıba ko amızıbar sure gamı.

32 Egha an akaba gavgavım dar tı. Egha bizır kam bagha me an suren

4:17: Aıs 61:1-2 4:18-19: Aıs 61:1-2 4:22: Sng 45:2, Mt 13:54, Mk 6:2, Lu 3:23, Jo 6:42 4:23: Mt 4:13, Jo 2:12 * 4:23: (4:23) Dokta uabi uan mıkarzım akırımın akar mıngarım, a kamaghın ghu. Gumazım ingangarıtım damusı, a deravıra gumamazıbar damazımın a damıghtı, eghtı me nıghnızır gavgavım an akamın ikıam. Luk 4:18-19ın aven, İesus God a ganıngızır ingangarır ekiabav geı. Kamaghın, İesus ghaze, gumamazıba kamaghın nıghnıgham, me an gantı a faragh mırakelbar amıghtı, me an akam nıghnızır gavgavım an ikıam. 4:24: Jo 4:44 4:25: 1 Kın 17:1, 17:7, 1 Kın 18:1 4:26: 1 Kın 17:8-16 4:27: 2 Kın 5:1-14 4:30: Jo 8:59, 10:39 4:31: Mt 4:13, Mk 1:21, Lu 4:23 4:32: Mt 7:28-29, Jo 7:46, Ta 2:15

migirigiaba baraghava digavir kuram gami.

³³ Ezima gumazir duar kurar itir mam, a God ko migeir dipenimin aven iti. Egha a pamtem dia kamaghin migei,

³⁴ “Iesus, Nasaretin gumazim, ni manmaghira e damuasa ize? Ni e gasighasighasa izi? Ki ni gifo, ni God amadazimra, ni Godin damazimin zuezir gumazim!”

³⁵ Ezima Iesus an atarava a migei, “Ni nimira iki! Eghiva gumazim ateghiva azenan izi!” Ezima duar kuram men damazibar gumazim aku-nigha azenimin izava duatam gumazim gatizir puvati.

³⁶ Ezi me bar aguaghfagha egha uarira uariv gei. “Eei, kar migirigiar manam? A migirigiar gavgavimin duar kuraba batoghezima da azenan izi.”

³⁷ Ezima an amir bizir kaba, dar migirigiam bar nguibabar ghu.

*Iesus Pitan asamim akirizima a ghuamaghe
(Matyu 8:14-15 ko Mak 1:29-31)*

³⁸ Egha Iesus God ko migeir dipenim ategha Saimonin dipenimin ghu. Ezi Saimonin asamim ariava mikarzim puvira feima, me an akuravaghasa Iesusin azai.

³⁹ Ezi Iesus amizimin min tugha aviraghava akar gavgavimin an arimariam batoghezima arimariam ghu. Ezi amizim zuamira dikavighava me bagha daghebagh amuava me ganidi.

*Iesus gumazamizir aviribagh amizi, me ua dera
(Matyu 8:16-17 ko Mak 1:32-34)*

⁴⁰ Ezi aruem ghuaghirima, gumazamiziba me gumazir arimariar anabar aviriba itiba Iesus bagha me inigha ize. Ezi a vaghvagha uan dafariba me gisin arizima me ghuamazi.

⁴¹ Ezi uaghan a duar kurabagh ami da gumaziba ataghragha azenan iza kamaghin dei, “Ni Godin Otarim!” Duar kuraba fo, kar God Gumazamiziba Ua Me Iniasa Misevezir Gumazim. Kamaghin amizima Iesus mikiman dar anogroke.

*Iesus nguibar igharazibagh arui
(Mak 1:35-39)*

⁴² Ezi aminim tirazima Iesus danganir gumaziba puvatizimin ghu. Ezima gumazamiziba a buria ghuava a batogha, egha a me ategh mangan me an anogrosi.

⁴³ Ezima a kamaghin migei, “God akar aghuim kunasa na amada. Kamaghin amizima ki nguibar igharazibar uaghan dar mangi God Bizibagh Ativamin Dughiamin akar aghuim akunam.”

⁴⁴ Egha Judian Distrighin a God ko migeir dipenibar akam akura ghuavira iti.

5

*Iesus faragha diazir suren gumaziba
(Matyu 4:18-22 ko Mak 1:16-20)*

¹ Dughiar mamın Iesus Genesaretin dipar akarer miriamin tughav itima, gumaziba anekuvagha Godin akam barasi.*

² Ezima a dipar miriamin garima osiriba isir gumazibar botin pumuning pura iti. Aningin ghuaviba uan iver ekiaba rue.

4:33: Mt 8:29, Mk 1:23, Lu 8:28

4:34: Lu 1:35, 4:41, Jo 6:69

4:41: Mt 8:29, Mk 1:25, 1:34, 3:11-12

4:43: Lu 8:1

4:44: Mt 4:23

*

5:1: (5:1) Ziam “Genesaret,” a Galilin dipar akaremin ziar mam.

³ Ezi Iesus botin mamın ghuavanabo, Saimonın bot. Egha an azaragha ghaze, ni tong a gisivaghtıma a dipar miriam atakigh. Ezi a bot gaperaghav ikia gumaziba ko amizibar sure gami.

⁴ Egha Iesus mikemegha gıvagha Saimonın mıgei, “Bot gisivagh dipar konimın mangıva iver ekiaba osiriba bagh da akunigh.”

⁵ Ezi Saimon an akam ikara, “Ekiam, e dımagarır kamın ingara ghua bar osiritam inizir puvati. Ezi ni mıgeıma kamaghın ki iver ekiaba akunam.”

⁶ Ezi me Iesus mikemezi moghın amıgha, egha me osirir bar aviriba inizima men iver ekiaba maghıra akarasava ami.

⁷ Ezi me uan namakar botın ıgharazimın itiba me gıkarızıma me iza men akura, egha me iza botın pumuning uaghara aning gaghuızıma aning bar izıvagha osemegha maghıra dipamın ghuaghiri.

⁸⁻¹⁰ Ezıma Saimon Pita, ko a ko itir darasi, me osirir me inizir kabar ganıgha kamaghın digavır kuram gami. Saimonın roroamning Jems ko Jon, Sebedin otarımning. Aning Saimon ko ingarır gumazımning, aning uaghan digavır kuram gami. Kamaghın amızıma Saimon kamaghın ganıgha, tevımning apırıgha Iesusın suemningın boroghın iri. Egha ghaze, “Ekiam, ki gumazır arazır kurabagh amım! Kamaghın amızıma ni na ategh mangi.” Ezi Iesus kamaghın Saimonın mıgei, “Ni atiatingan marki, datırıghın tugh mangi, ni gumaziba iniam.”

¹¹ Ezi me uan botba mikırvegha, dipar dadarımın ghuavanega, egha bizıba bar da ategha Iesusın gın zui.

Gumazır lepa itim

(Matyu 8:1-4 ko Mak 1:40-45)

¹² Ezıma Iesus nguıbar ekıar mamın itıma, gumazır mam lepa bar anegırızıma, a izava oto. Egha a Iesusın apıghava ira uan guam nguazım mıtuaghava kamaghın a mıgei, “Ekiam, ni fueghıva ni na damuti, ki Godın damazımın zuegh ua deragham.” †

¹³ Ezi Iesus uan agharım isa gumazır kam gatıgha ghaze, “Ki ifonge. Nın mıkarzım zuegh, egh ua deragh.” Ezıma lepa zuamıra anetaki.

¹⁴ Egha Iesus akar gavgavım a ganıngı, “Tavın mıkıman marki. Egh mangi, uabi Godın ofa gamır gumazımın akagh, egh Moses mikemezi moghın, ni uabi zueghsi ofa damu. Eghtı gumazamızıba fogh suam, nın arımariam gıfa.”

¹⁵ Ezıma Iesus amızır bizır kabar eghaghanım bar mar ghu. Kamaghın gumazıba ko amızır avırım a baraghıva men arımariaba ua deraghasa izi.

¹⁶ Ezi Iesus zurara me ataghragha ghua, gumazamızıba itır puvatızır danganımın ikia God ko mıgei.

Iesus gumazır soroghafarıba amızım gamızıma a dera

(Matyu 9:1-8 ko Mak 2:1-12)

¹⁷ Dughıar mamın Iesus gumazıba ko amizibar sure gami. Ezi Farisıba ko Judan arazıbagh fozır gumazıba, me Galılın Dıstrıgh ko Judıan Dıstrıghın itır nguıbaba bar, ko Jerusalemın nguıbamın ikegha izava apıaghav itı. Ezi Ekıamın gavgavım uaghan itı, kamaghın Iesus men arımariabar amutıma da deragham.

¹⁸ Ezi gumazır maba gumazır soroghafarıba aremezım inıghava akurıam gatıghava a inıgha dipenımın aven mangı Iesusın guamın anerıghasa.

¹⁹ Ezi gumazamızıba bar avıraseme. Ezıma me aven mangan ıburaghava dipenır sıriamın ghuavanabogha dipenır sıriamın torım gamıgha benıbar

an akuriam dafagha, nimira anetaghrazima a ghuaghira gumazamizir okuruamin tongin Iesusin guamin aneti.

²⁰ Ezima Iesus men nighnizir gavgavibar ganigha, egha kamaghin migei, "Namakam, nin arazir kuraba ki da gin amada."

²¹ Ezima Farisiba ko Judan arazibagh fozir gumaziba maghira uan navir averiabar aven nighnisi, "Kar gumazir manam Godin danganim iniasa migirigiar kam gami? Gumazir kinitam arazir kuraba gin amangam, o puvati? God uabira."

²² Ezi Iesus men nighnizibagh fogha, egha a men azara, "Ia tizim bagha bizir kabar uan navir averiabar dagh nighnisi?"

²³ Ki akar manam mikimam? Pura gumazir kinitam kamaghin mikim suam, ki nin arazir kuraba gin amada. Egh uaghan gumazir kinitam kamaghin mikiman kogham suam, ni dikavigh mangi, egh ua deragh.

²⁴ Ki arazir kam damightima, ia ganigh fogham, Gumazibar Otarim a nguazir kamin arazir kuraba gin amangamin gavgavim iti." Egha kamaghin gumazir soroghafariba amirazim migei, "Ki ni migei, ni dikavigh uan akuriam inigh dipenimin mangi."

²⁵ Ezima a zuamira men damazibar dikavigha, irighav ikezir akuriam inigha uan nguibamin ghuava Godin ziam fe.

²⁶ Ezi me bar digavir kuram gamigha Godin ziam fe. Egha agorogem me gizivazi me kamaghin migei, "E datirighin bizir bar igharagha garibar gari."

*Iesus uabin gin mangasa Livain dei
(Matyu 9:9-13 ko Mak 2:13-17)*

²⁷ Bizir kabar gin Iesus ghua garima gavmanin dagiaba isir gumazir mam, an ziam Livai, a uan dagiaba isir dipenim gaperaghav iti. Ezi Iesus kamaghin a migei, "Nan gin izi."‡

²⁸ Ezi Livai dikavighava, biziba bar da ateghava an gin zui.

²⁹ Egha Livai isar ekiam Iesus bagha uan dipenimin aneru. Ezima dagiaba isir gumazir avirim ko gumazir maba sara izava me koma api.

³⁰ Ezima Farisiba koma Judan arazibagh fozir gumazibar adarasi, me migirigiar mabar Iesusin suren gumazibagh ami, "Ia tizim bagha dagiaba isir gumaziba ko arazir kurabagh amir gumaziba koma api?"§

³¹ Ezi Iesus men akam ikara, "Arimariaba puvatizir gumaziba, dokta bagha zuir puvati. Gumazir arimariaba itibara, me dokta bagha zui.

³² Ki Godin damazimin derazir gumaziba bagha izezir puvati. Ki, gumazamizir arazir kurabagh amibar dimiva men navibagh iraghasa, ki ize."

*Dagheba ataghrazir arazimin azangisizim
(Matyu 9:14-17 ko Mak 2:18-22)*

³³ Ezi me kamaghin a migei, "Jonin suren gumaziba, me zurara God ko mikimasa dagheba atagharsi. Ezi Farisin suren gumaziba uakan. Ezi ninanaba apa mamaghira iti."

³⁴ Ezi Iesus men akam ikara, "Gumazir amuimin ikiamim, a ia ko ikiti, ia a bagha izezir gumazivar kimti me dagheba ategham, o puvatigham?"

³⁵ Egh dughiam izitima gumazir amuimin ikiamim me me dama a inigh mangitima, eghti dughiar kabar me dagheba ategham."

³⁶ Egha Iesus akar isin zuir kamin me geghari, "Gumazitamın korotiar ghurim torim an ikitima, a korotiar igiatam abigh, egh inir avizir kam isi,

5:20: Lu 7:48 **5:21:** Sng 32:5, Ais 43:25, Lu 7:49 **5:24:** Jo 5:8 ‡ **5:27:** (5:27) Ziar kam Livai, ti Matyun ziar igharazir mam. Ni Matyu 9:9in gan. § **5:30:** Lu 15:1-2 § **5:30:** (5:30) Ni Matyu 9:11in itir akamin gan. **5:32:** 1 Ti 1:15 **5:33:** Mt 9:14, Mk 2:18 **5:34:** Jo 3:29

korotiar ghurim a dukuagh a isaman marki. A kamaghin damuva, korotiar igiar kam arizigham. Egh uaghan inir avizir igiar korotiar ghurim dukuagha isamizim, korotiar ghurimin min ganan kogham.

³⁷ Ezi gumazitam wainin igiam isava wainin misevir ghuribagh ingezir puvati. A kamaghin damightima, wainin igiam wainin misevir ghuriba a bightima wainin iritima wainin miseviba ikuvigham.

³⁸ A kamaghin damuan kogham. Wainin igiam, wainin misevir igiam gingam.**

³⁹ Ezima gumazim wainin ghurim amegha, egha igiam gifongezir pu. Eghiva a kamaghin mikim suam, 'Ghurim a dera.'

6

Jesus uabi Sabatin Ekiam (Matyu 12:1-8 ko Mak 2:23-28)

¹ Sabatin mam, Iesus uan suren gumaziba ko raizin min garir dagher mam wit, an kuriabagh aruava, egha an suren gumaziba witin asiziba ghuaza da kuava, dar tuziba api.

² Ezi Farisin maba kamaghin migei, "Ia tizim sua arazir Sabatin amir puvatizim gami."*

³ Ezi Iesus me ikara, "Ia ti Devit fomira amizir arazimin eghaghanimin ganizir puvati? Devit dughiar kammin uan adarazi ko mitiriam men azi,

⁴ ezima Devit Godin Averpenimin aven ghua me ofa damuasa atizir bret inigha uan adarazi ko me aneme. Egha e fo, me bretin kam raman kogham."

⁵ Egha Iesus me migei, "Ezi Gumazibar Otaram a Sabatin dughiamin Ekiam."

Jesus Sabatin dughiamin dafarir ekonezir gumazim gamizi a ua dera (Matyu 12:9-14 ko Mak 3:1-6)

⁶ Sabatin dughiar igharazim Iesus God ko migeir dipenimin aven ghugha men sure gami, ezi gumazir mam men tongin iti. An dafarir guvim ekonegha an areme.

⁷ Farisin maba ko Judan arazibagh fozir gumaziba an arazitam in apigh akam agasasa, me bar deravira an gari. Me kamagh sua, a Sabatin arimariaba batogham, o?

⁸ Kamaghin Iesus men nighnizibagh fogha egha gumazir dafarir ekonezim migei, "Dikavigh men damazibar tughtima me bar nin ganika." Ezi a dikavigha tughav iti.

⁹ Ezi Iesus me migia ghaze, "Ki ian azai, arazir manam Sabatin dera? E arazir aghuim damuam, o arazir kuram damuam, o gumazimin akuragham, o a gasighasigham?"

¹⁰ Egha a bar men ganigha egha gumazim migei, "Ni uan dafarim onegh." Ezi a uan dafarim onezima an dafarim bar moghira ua dera.

¹¹ Ezima me atara egha uarira uariv gia ghaze, e arazir tizitam in Iesus damuam.

Jesus 12 pla aposelba misefe (Matyu 10:1-4 ko Mak 3:13-19)

¹² Dughiar kabar dughiar mam Iesus God ko mikimasa mighsiamin min ghuavanabogha, egha God ko migeima aminim a bangin tira.

** **5:38:** (5:38) Ni Matyu 9:17 in itir akamin gan. **6:1:** Lo 23:25 **6:2:** Kis 20:10, Jo 5:10 *** 6:2:** (6:2) Ni Matyu 12:2 in itir akamin gan. **6:4:** Wkp 24:5-9 **6:7:** Lu 14:1 **6:8:** Lu 5:22, 9:47 **6:12:** Mt 14:23

¹³ Aminim tirazima, a uabin gin aruir gumazibar diazi me a da ghuezima ezi a 12 pla me amisefe. Egha maghira ziam aposelba me gati:

¹⁴ Saimon (Iesus Pita a gati), ko an dozim Andru, Jems, Jon, Filip, Bartolomyu,

¹⁵ Matyu, Tomas, Jems Alfiusin otarim, Saimon, a Selotiabar gumazir mam,

¹⁶ Judas Jemsin otarim, ko Judas Iskariot, gumazir gin Iesus isava apanibagh aningizim.

*Iesus arimariaba batosi
(Matyu 4:24-25 ko Mak 3:7-12)*

¹⁷⁻¹⁸ Egha Iesus uan suren gumaziba ko ghuaghirava danganir zarimin tu. An gin aruir gumamazir avirim iti. Ezi maburan avirir Jerusalem ko Tair koma Saidonin Ongarir dadarim, ko Judian aven itiba, bar Iesus baraghiva men arimariaba ghuamaghasa me ize. Ezi gumamazir duar kuraba asighasighiziba, da me ataki.

¹⁹ Ezi gavgavim Iesus ategha azenan ghua gumaziba ko amiziba bar me gami me ghuamazi, ezi kamagh sua me bar moghira Iesusin mikarzimn suighasa.

*Iesus ghaze, onganarazibagh amiba me bar akongegh.
(Matyu 5:1-12)*

²⁰ Ezi Iesus uan gin aruir gumazibar garava kamagh migei,

“Ia biziba puvatiziba, ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven iti, kamaghin ian naviba deragh.

²¹ Ia datirighin mitiriam aziba, ia gin izivagham, kamaghin ian naviba deragh.

Ia datirighin azi darasi, ia gin akam, kamaghin ian naviba deragh.

²² Me ian ganti ia Gumazibar Otarimin gin mangitima, men naviba ia bagh bar kuvigham.

Egh me ia batoghiva paz ia damuva ian ziabagh asighasigham. Bizir kaba ia bativti ian naviba deragh.

²³ Men afeziaba fomira kamaghira Godin akam inigha izir gumazibagh amizi moghin me ia gami.

Ia uaghan ivezir ekiam Godin nguibamin a iniam.

Kamaghin dughiar kam otoghti, ia bar akongeghiva agoroguem sara pin uari akun.

²⁴ Ia bizir aviriba itiba, datirighin ia navir aghuim inigha gifa, kamaghin ia ikuvigham.

²⁵ Ia dagher aviriba itiba, ia gin mitiriam ian agham, kamaghin ia ikuvigham.

Ia datirighin ati darasi, ia gin arangiva temeribagh ruam, kamaghin ia ikuvigham.

²⁶ Gumaziba migirigiar aghuibar ia damuti, eghti ia bar kuvigham.

Fomira men inaziba akam inigha izir gumazir ifariba migirigiar aghuiba me gami.

Kamaghira gumaziba me bar migirigiar aghuiba ia damuti,

kamaghin ia bar ikuvigham.”

*Arazir apanibagh ifongeziba
(Matyu 5:38-48)*

²⁷ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, “Ezi ian na barazir darasi, ki ia migei, ia uan apanibagh ifongegh, arazir aghuiba ia gifongezir puvatiziba me damu,

²⁸ migirigiar aghuiba ia migirigiar kuraba ia gamibar amu, paza ia gamiba ia me bagh afeziam ko mikim.

²⁹ Eghti tav ian koviatham apezeghti, ia koviar vuem sara a daningi. Eghti tav ian korotiar azenan itim inightima, uaghan aven itir korotiam sara an taki.

³⁰ Egh te biziba bagha ian azangsis, ia da me daning. Egh te ian biziba ini, ua da bagh mikimiva me dam ada inian marki.

³¹ Ia arazir aghuir me ia damuamin ia ifongeziba, ia arazir kabara me damu.

³² “Egh ia, ia gifongezibara fueghiva, egh manmaghin arazir aghuitam damigham? Arazir kurabagh amiba uaghan kamaghiram ami. Me me gifongezi daraziragh ifonge.

³³ Egh ia deraghvira deragha ia gamir darazigh amua, egha kamaghin arazir aghuir manam ia gami? Gumazir arazir kurabagh amiba uaghan kamaghiram ami.

³⁴ Egh ia pura uan biziba me daning, egh nighnigh suam, me ti da ikarvagh, egh manmaghin arazir aghuitam damigham? Gumazir arazir kurabagh amiba me uaghan ghaze, ki gumazir kurar igharazim uan biziba a daningti, eghti a gin ua da ikarvagh.

³⁵ Ia uan apanibagh ifueghiva, deravira me damuva, eghiva biziba pura me daningiva, uamategh da ikarvaziba inisi nighnighan marki. Ezi God arazir aghuiba gumazir arazir kurabagh amiba koma gumazir a minabir puvatizibagh ami. Kamaghin amizi, gin ian ivezim bar ekeveghtima, ia Godin bar pin itimin boribar min ikiam.

³⁶ Afeziamin apangkuvimin mirara, ia apangkuvim iki.”

*Igharaz darazir araziba tuisighan marki
(Matyu 7:1-5)*

³⁷ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, “God ia tuisigh ian kuraghan koghsi, kamaghin ia munen araziba tuisighan marki suam, men araziba ikufi. Ivezir kuram aningan marki, eghti God ivezir kuram ia danigan kogham. Ia men arazir kuraba gin amadaghti, God ian arazir kuraba gin amadagham.

³⁸ Ia daning, eghti God ia daningam. Minem bar deravira izivaghtima, a isi mikebabar amangiva agasavkon, eghti a iri magiri ian apozibar inibagh iram. God bizir iziviriziba, ia ganidi moghin ia igharaz darazir aning.”

³⁹ Iesus uaghan akar isin zuir mam sara me mikeme; “Gumazir damazir kuram damazir kurar igharazitamin suiragh mangam, o? Aning virara mozim in magirigham.

⁴⁰ Suren gumazim, uan tisa gafirazir puvati. Ezi suren gumazir bar deravira uan sure a givazim, a uan tisan mirara ghu.

⁴¹ Tizim bagha, minezir bar muziarim nin aveghbuamin damazimin itima,

ni ti an gara egha temer ararir ekiar nın damazimın itimın garir puvati?

⁴² Ter ararir ekiam nın damazimın ikiti, ni manmagh uan aveghbuam mikim suam, 'Aveghbuam, ki nın damazimın itir mınezim asigham?' Ni bar ifari! Ni faraghvıra ter ararir nın damazimın itim asigh, egh deragh ganıva mınezir nın aveghbuamın damazimın itim asigh."

Temem ko an ovizim

(Matyu 7:16-20 ko 12:33-35)

⁴³ Egha İesus ghua kamaghın mıgei, "Temer aghuitam ovızir kuram batezir puvati, kamaghıra temer kuratam ovızir aghuım batezir puvati.

⁴⁴ Gumaziba temer ovızibar gara fogha ghaze, temer aghuım o temer kuram. Me fighın ovıziba temer ataghatarımın da kuari pu. Egha me wainın ovıziba temer ataghatarır muziarır kuramın da isir puvati.

⁴⁵ Gumazimın navir averiamın ikezir biziba, an akatorım, dav gei. Kamaghın gumazır aghuım bizır aghuıba an navir averiamın ikegha otıvaghırı. Ezi gumazır kuram bizır kuraba an navir averiamın ikegha otıvaghırı."

Dıpenimın ingarır gumazır dıkırıam ko onganım

(Matyu 7:24-27)

⁴⁶ Egha İesus ghua kamaghın mıgei, "İa tızım bagha 'Ekiam' na garısı, egh a ki mıgeır bizıba dagh amır puvati?"

⁴⁷ Tina iza nan mıgırıgıaba baragha dagh amı, ki an arazıba ian akaghım.

⁴⁸ A matı gumazım dıpenımın ingara, an okora bar vın ghuaghıra dagıam gısın ter akınıba kunı. Dıpenır kam me bar deravıram an ingarı. Kamaghın amızıma aperiãmın dughıam dıpam dıpenır kamın aven ghuzıma a nuıghnuızır puvati.

⁴⁹ Ezi gumazır nan mıgırıgıaba baragha dar gın zui puvatızım, matı gumazım uan dıpenım nguazır kınım ko bizıtım gısın an ingarızır puvati. Eghtı dughıar dıpam ızamın a dıpenır kam bıraghtıma, a ırıgh bar kuvıgham."

7

Mıdorozır gumazır dapanımın nıghnızır gavgavım

(Matyu 8:5-13)

¹ Ezi İesus bizır kabar gumazıba ko amızıbav kemegha gıvagha, Kaperneamın aven zui.

² Ezi 100 plan mıdorozır gumazıbar garır gumazır dapanır ekiam itı. An ingangarır gumazır a bar ifongezım, arıava aremeghasava amı.

³ Ezi mıdorozır gumazır dapanır kam İesus amızır bizıba baregha Judan gumazır aruar dapanır maba a baghava da amangı.

⁴⁻⁵ Ezi me İesus bagha ızeghava pamtem kamaghın a mıgei, "Gumazır kam en gumazamızıba bar me gıfonge. Egha e bagha God ko mıgeır dıpenımın ingarı. Kamaghın gumazır kam an akurvazım baghava amı, ni an akuragh."

⁶ Ezi İesus tagha me ko zui. A ghua dıpenımın boroghın otozı, ezi mıdorozır gumazır dapanır ekiam uan namakaba amangızı me kamaghın a mıgei, "Ekiam, ki gumazır aghuır manam, ni nan dıpenımın aven ızam? Ezi ni ızı nan dıpenımın averiamın ızan markı. Ni paz uabı damuan markı.

⁷⁻⁸ Kamaghın ki uabı ni bagh mıgırıgıam ınıgh ızan kogham. Ki uabı mıdorozır gumazır mabar apengan itı, egha uabı mabar garıma, da nan apengan itı. Ezi ki me mıgei, 'İa mangı,' eghtı me mangam. O, ki me mikımam, 'İa ızı.' Eghtı me ızam. Egh ki uan ingangarır gumazır mam mikım suam,

ni ingangarir kam damu, eghti an a damuam. Egha ki fo, ni mikimti, nan ingangarir gumazim ua deragham.”

⁹ Ezi Iesus kamaghin oregha, digavir kuram gamigha, egha raghrigha gumazamizir a gin zuibav gei, “Ki ia migei, ki Israelin aven kamaghin nighnizir gavgavim itir gumazitamın ganizir puvati.”

¹⁰ Ezima gumazir amadaziba uamategha dipenimın ghuava ingangarir gumazimın garima a dera.

Amuir odiarimın otarim ua dikafi

¹¹ Egha gin Iesus nguibar ziam Nainın zui. Ezi an suren gumaziba ko gumazir avırım an gin zui.

¹² Egha a nguibar kamın tiar akar ekiar kamın boroghın ghua garima, gumazir maba gumazir kuam gisaghpuha nguibar ekiamın ikegha azenan izi. Gumazir aremezir kamnagh, an amizir pam aremezimın otarir vamira. Ezi nguibar ekiar kamın itir gumazir avırım amuir odiarir kam ko iti.

¹³ Ezi Iesus an gara egha bar an apangkuvigha kamaghın a migei, “Ni arangan marki.”

¹⁴ Ezi Iesus roghira ghua gumaziba isaghpuhav itir kezın suira. Ezi a gisaghpuhav itir gumaziba voroghira mitivighav iti. Ezi a kamaghın gumazir igiam a migei, “Gumazir igiam, ki ni migei, ni dikafigh.”

¹⁵ Ezima gumazir aremezim dikavigha maghira migeima, ezi Iesus uam a isava an ameban ganıgi.

¹⁶ Ezima me kamaghın ganigha bar digavir kuram gamigha, Godın ziam fa, egha ghaze, “Godın akam inigha izir gumazir ekiar mam en tongın oto.” Egha me ghaze, “God uan gumaziba ko amizibar akurvaghasa ize.”

¹⁷ Ezima Iesus amizir bizir kamın eghaghanim bar Judian Distriğh ko an boroghın itir nguibaba sara ghu.

Gumaziba Ruer Gumazim, Jon, a Iesus bagha azangisi (Matyu 11:2-19)

¹⁸ Ezi Jon, Gumaziba Ruer Gumazim, an suren gumaziba bizir kabar gun bar a mikeme. Ezi a uan suren gumazir pumuningın diaghava,

¹⁹ egha Ekiam Iesusin azangsighasava aning amada, “Ti nırara, gumazir God faragha amangasa mikemezim? O, e ti ua gumazir igharazitam mizuamam?”

²⁰ Ezi gumazimning Iesus bagha izegha, kamaghın a migei, “Jon, Gumaziba Ruer Gumazim nın azangsighasa ga amada, ‘Ti nırara, gumazir God faragha amangasa mikemezim? O, e ti ua gumazir igharazitam mizuamam?’”

²¹ Ezi dughiar kamnaghra Iesus gumazamizir arımariaba itiba gamuavira itima, me ua dera. Ezi a duar kuraba batosi, egha gumazir damazir kurar avırım, a me gamima, me ua gari.

²² Kamaghın amizi, Iesus Jonın abuir gumazimningın akam ikara, “Gua uamategh mangi bizir gua ganigha oraghizibar gun Jonın mikemeğh! ‘Gumazir damazir okaviriziba ua gari, ezi gumazir suer amiriziba uam arui. Ezi gumazir lepa itiba ua zuegha dera, ezi gumazir kuarir orazir puvatiziba uam orasi. Ezi ovengezir gumaziba ua dikavima, ezi gumazir onganarazibagh amiba akar aghuim barasi.*”

²³ Gumazir nan ganigha nighnizir gavgavim nan itim, an nighnizir gavgavim ikivira iki, eghti an navir averiam deraghti a bar akuegham!”

²⁴ Ezi Jonin abuir gumazimning uamategha ghuzima, ezi Iesus maghira Jonin gun gumaziba ko amizibav gia ghaze, "Ia tizimin ganasa gumaziba puvatizir danganimin ghue? Ia aminim vair ghurunimin ganasa ghuez ti?"

²⁵ Ti puvati, ezi ia tizimin ganasa ghue? Gumazir kurukazir aghuibagh amizim? Ti puvati, gumazir korotiar ivezir ekiaba itiba aghua egha bizir aghuiba men mikarzibar itima, me atrivibar dipenibar iti.

²⁶ Ezi ia tizimin ganasa ghue? Ia Godin akam inigha izir gumazimin ganasa? Are. Ki ia migei, Godin akam inigha izir gumazir kam Jon, a Godin akam inigha izir gumazir igharaziba bar dagh afira.

²⁷ Gumazir kam baghavira Godin Akinafarim migia ghaze, 'Ia oragh. Ki uan abuir gumazim amadaghtima, a faragh mangiva ni bagh tuavim akiram.'

²⁸ Ki ia migei, Jon nguazimin itir gumaziba bar me gafira, ezi tina borimin min God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven iti, a bar Jon gafira."

²⁹ (Jon gumazamizir aviriba ruava egha maghira dagiaba isir gumaziba sara rue. Kamaghin me Iesusin akam baregha, egha fo Godin arazim, a bar guizbangira.

³⁰ Ezi Farisiba koma Judan arazibagh fozir gumaziba, me Jonin rurim inizir puvati. Kamaghin me akirim ragha God men akazir tuavir aghuim gasara.)

³¹ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, "Egh ki gumazamizir datirighin itibar arazibav kimsiva, egha akar isin zuir manam mikimam? Me manmaghira gari?"

³² Me boribar min gara biziba amadir danganibar apiav ikia uarir dei,

'E ia bagha marvibagh ivima, ia ighian aghua.

Ezi e ongerakar amirizibagh amima, ia azir puvati.'

³³ Egha Jon, Gumaziba Ruer Gumazim iza dagheba ko wainin dipaba apir puvatizi, ezi ia ghaze, 'Duar kuraba a gapasa.'

³⁴ Ezi Gumazibar Otarim izava dagheba ko wainin dipaba api. Ezi ia ghaze, 'Ia gan, a gumazir puv daghem ko wainin dipam apim. Egha a dagiaba isir gumaziba ko gumazir arazir kurabagh amiba, a men roroabagh amua me ko iti.'

³⁵ Ezi gumazamizir Godin fofozim iniziba, me gara fo, Godin fofozim a guizbangira bizim."

Amizir arazir kurabagh amir mam Iesusin dagarimning rue

³⁶ Ezi Farisin gumazir mam uabi ko damasava Iesus bagha mikeme. Ezi kamaghin an a ko daperagh damasa an dipenimin ghu.

³⁷ Ezi amizir arazir kurabagh amua nguibar kamin itim orazi, Iesus Farisin dipenimin ikiava api. Ezi amizir kam borer mughuriar aghuim zuim itir alabastan ingarizir misevim inigha izi.

³⁸ Egha a Iesusin dagarimning gin tughav ikia azima, ezi an teriba Iesusin dagarimning giri. Ezi a uan dapanir arizimin an dagarimning adizava an dagarimningin torava egha borem an dagarimning ginge.

³⁹ Ezi Farisin an diazim bizir kamin ganigha uabira uabi migei, "Gumazir kam a Godin akam inigha izir guizbangira gumazim a fogh suam, kar amizir manam an suisi, kar amizir arazir kurabagh amim."

⁴⁰ Ezi Iesus an akam ikaragha ghaze, “Saimon ki ni mikimamin bizir mam iti.” Ezi Saimon ghaze, “Tisa, na mikemegh.”

⁴¹ Ezi Iesus kamaghin a migei, “Gumazir pumuning gumazir mam da dagiaba pura ada ini egh aning gin a da ikarvaghham. Ezi mav a da 500in dagiaba ini, ezi mav a da 50 plan dagiaba ini.

⁴² Ezi aning uaghara an dagiaba ikarvaghan ibura. Ezi a aning ikarvaghamin dagiar kaba gin amada. Ezi ni nighnigh, aningin tina gumazir kam bar a gifuegham?”

⁴³ Ezi Saimon an akam ikara, “Ki kamaghin nighnisi, gumazir dagiar aviriba inigha ua da ikarvaghan iburazim.” Ezi Iesus kamaghin a migei, “Ni deragha migei.”

⁴⁴ Egha a ragha amizimin garava kamaghin Saimonin migei, “Ni amizir kamın gari? Ki nin dipenimin izezima, ni nan dagarimning bagha dipatam na ganingizir puvati. Ezi amizim uan temeribar nan dagarimining ruegha, egha uan dapanir arizimin anedisi.

⁴⁵ Ezi ni nan torezir puvati. Ezi amizir kam dughiar ki aven izezimin a nan dagarimningin tora mamaghira ikia iza datirikin.

⁴⁶ Ezi ni borem nan dapanim gingezir puvati. Ezi amizir kam a borer mughiar aghuim inigha nan dagarimning ginge.

⁴⁷ A bar na gifonge, kamaghin amizi, God an arazir kurar aviriba bar da gin amada. Ki ia migei, tina God an arazir kurar muziarim gin amadaghti, a kamaghin na gifongezir arazir muziarim ikiam.”

⁴⁸ Ezima Iesus amizim migei, “Nin arazir kuraba, ki da gin amada.”

⁴⁹ Ezi gumazir a ko ikiava apiba kamaghin oregha, maghira uarira uariv gei, “Kar gumazir manam uaghan arazir kuraba gin amadi?”

⁵⁰ Ezi Iesus kamaghin amizim migei, “Nin nighnzir gavgavim nin akura. Eghti ni navir amirizimin mangi.”

8

Amizir maba Iesusin gin arui

¹ Egha bizir kabar gin, Iesus, nguibar ekiaba ko nguibar dozibagh arui, egha God Bizibagh Ativamin Dughiamin akam kuri. Ezima an gumazir 12 pla uaghan an gin arui.

² Ezi amizir maba uaghan, me fomira Iesus men arimariaba ko duar kuraba batoke: Maria, me Makdalan nguibamin amizim a garisi, Iesus fomira a gamizima, 7 plan duar kuraba aneteghava azenimin ize,

³ Joana ko Susana koma amizir avirir igharaziba uaghan a ko arui. (Joana, a Kusan amuim, a Herotin dipenir averiamin garir gumazir dapanim.) Amizir kaba uan bizibar Iesus ko an suren gumazibar akurvasi.

Iesus akar isin zuir gumazir witin oviziba akurir akar isin zuim (Matyu 13:1-9 ko Mak 4:1-9)

⁴ Ezi gumazamizir avirim uan nguibaba ategha Iesus bagha izava uari akuvazima, an akar isin zuir kam migei:

⁵ “Azenir gumazir mam ghuava raizin min garir daghem, wit, an oviziba inigha uan azenimin da akuri. Egha a da akura zuima, maba tuavim gira ghuzima gumaziba da dike. Ezi kuarazir pin itiba izaghira bar da ame.

⁶ Ezima maba dagiaba itir danganibagh iregha afuangi. Ezi dipaba nguazimin puvati, kamaghin amizi witin kaba ua misinghiga ariaghire.

⁷ Ezima witin ovizir mabanang benir ataghataribar torim gire, egha benir ataghatariba sara aghuima da da ikiaghariki.

⁸ Ezima mabanang nguazir aghuim giregha, aghua dagher bar aviriba iti, kamaghin da vaghvagha 100pla bar misevegha iti.” An akar isin zuir kam me mikemegha, a pamtem kamaghin me migei, “Tina kuarimning iti, an oragh.”

*Iesus manmagh sua akar isin zuibagh ami
(Matyu 13:10-17 ko Mak 4:10-12)*

⁹ Ezi Iesusin suren gumaziba akar isin zuir kamın mingarim baghava an azara.

¹⁰ Ezima a migia ghaze, “God fofozim ia ganingizima, ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin akar mogomeba dagh fo. Ezi igharaz darazi ki akar isin zuibara me migei, eghtima gariba me gan fofoghan kogham, ezi uaghan oraziba me akar mingaribagh foghan kogham.”

*Witin akar isin zuimin mingarim
(Matyu 13:18-23 ko Mak 4:13-20)*

¹¹ Egha Iesus ghua kamaghin migei, “Kar akar isin zuir kamın mingarim. Witin ovizim a Godin akam.

¹² Ezi witin ovizir tuavim gireziba mati gumazamizir Godin akam baraghiziba, me a baraghizi ezi Satan iza men navir averiabar Godin akam batoke, eghtima me nighnizir gavgavim God damuan koghti God ua me inian kogham.

¹³ Ezima dagiaba itir danganibagh irezir witin oviziba mati gumazamizir akam baregha bar akongeziba, egha me biba itir puvati. Me dughiar otevimin nighnizir gavgavim Godin iti, ezima osimtizar dughiam me God ataki.

¹⁴ Ezima witin ovizir benir ataghataribar tongin ireziba mati gumazamizir akam baraghizibar min ti. Egh me deragha tuavimin zuima nivafizibar agoroger osimtiziba, ko dagiar nighnizir osimtiziba, koma nguazir kamın bizir ganganir agorogeba, me isima me dar aven ikia egha misevir puvati.

¹⁵ Ezima witin ovizir nguazir aghuim gireziba mati, gumazamizir akar aghuim baraghiziba, me a inigha uan navir averiabagh atigha adar suira egha gavgavigha ikia, men dagher aghuiba otifi.”

*Gumazitam avir angazarim minemin aven anetizir puvati
(Mak 4:21-25)*

¹⁶ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, “Gumazitam lam gaborogha minemin aven a modogha egha a isa dakozimin apengan anefazir puvati. Egh an a isiva dakozim gisirarama anefagham, eghtima tina aven iziva angazarimin ganam.

¹⁷ Kamaghira mogomer biziba da gin azenan otivigham. Eghti bizir amigha aveziba da uaghan gin azenan otivigham.

¹⁸ Ezi kamaghin amizima ia deraghvira akar kam baragh. Gumazitam Godin akabagh foghti, God uan akabar fofozir igharaziba a daningam, eghti a Godin akar aviribagh fogham. Eghti Godin akabagh foghan aghuazir gumazim, an fofozir muziarim God a dama inigham.”

*Tinara a Iesusin amebam koma doziba?
(Matyu 12:46-50 ko Mak 3:31-35)*

¹⁹ Ezi Iesusin amebam ko doziba an ganasa izi. Ezi gumazamiziba bar anekufa, kamaghin amizi, me an boroghira mangan ibura.

²⁰ Ezi mav Iesus miġia ghaze, “Nin amebam ko doziba muna azenan tuivighav ikia, egha nin ganasa.”

²¹ Ezima an an akam ikara, “Tina Godin akam baragha an gin zui, me nan amebam ko doziba.”

*Iesus miġeima aminir ekiam areme
(Matyu 8:23-27 ko Mak 4:35-41)*

²² Ezi dughiar mam Iesus uan suren gumazibav ġia ghaze, “Aria e dipamin vongin mangam.” Eghava me botin ghuavanega egha vongin zui.

²³ Egha me ghuava, Iesus pariam an azima an akui. Ezima aminir ekiam amozim sara dipamin oto, ezi dipam men bot bar a gizifa. Kamaghin me osimtizer ekiamin aven iti.

²⁴ Egha suren gumaziba ghuava a gaghuragha a miġia ghaze, “Gumazir Ekiam, ni dikafigh! E ovengam!” Ezi a dikavighava aminim ko dipar puvira ingarim akar gavgavimin aning miġei. Ezima aminim ko dipam aremegha amiraghavira iti.

²⁵ Ezima a uan suren gumaziba kamaghin men azara, “Tan nighnizir gavgavim managh iti?” Ezi me atiatia, nighnizir aviribagh amuava, uarira uarir azangsis, “Gumazir kam, a tina? A miġeima aminim ko dipam, an akam barasi.”

*Iesus gumazir mam duar kuraba batoke
(Matyu 8:28-34 ko Mak 5:1-20)*

²⁶ Egha Iesus uan suren gumaziba ko botin ghuava Gerasan Distriġhin ofti, Galilin dipamin vongin.

²⁷ Egha Iesus bot ategha azenan izima, nguibar ekiam kam in itir gumazir duar kuraba apazazim a bato. A fomira iniba itir puvatighava dipenibar aven itir puvati, a gumazir ovengezibar dagiar mozir toribar aven iti.

²⁸⁻²⁹ Egha duar kurar kam dughiar aviribar an suigha anekurima a daghiri. Egha uaghan an dafariba ko sueba me senbar da ike, egha an garir gumaziba an boroghira ikiava an gari, ezi duar kurar kam a gamima a uan senba aghorava ara ghua gumaziba itir puvatizi naghin iti. Ezi Iesus duar kuram batogha ghaze, ni gumazim ategh azenan izi. Ezi a Iesusin apigha, arava Iesusin dagaribar apengan irigha pamtem dia miġei, “Ni tizim na damuasa, Iesus, Godin bar pin itimin otarim? Ezi ki nin azangsis ni arazir kuratam na damuam marki!”

³⁰ Ezi Iesus an azara, “Nin ziam tina?” Duar kurar aviriba an aven ghuz. Ezi a kamaghin miġei, “Aviriba.”

³¹ Ezima duar kuraba Iesus kamaghin a gaghovira iti, “Ni e batoegh e amadaghtima e torir mingariba puvatizer kam in mangan marki.”

³² Dughiar kam dar bizir ekiam maba miġhsiar miriamin roghira ikiava api. Ezima duar kuraba Iesus gakaghora ghaze, “Ni en amamangatightima e mangi dar munabar aven mangeka.” Ezima a me ataghizima me zui.

³³ Ezi duar kuraba gumazim ateghava azenan izeghava dabar aven ghue. Ezima dar bizir kam ara ghua davarir kuram giraghuegha dipam amegha ariaghire.

³⁴ Ezima dabar garir gumaziba garima bizir kaba otivizima, me ara ghuava nguibar ekiamin bizir kabar gun miġeima nguibar azenan roghira itiba sarama orasi.

³⁵ Ezima gumazamiziba ganasa izi, bizir tizimrama oto? Egha me Iesus bagha iza, egha garima, gumazir duar kuraba ategha azenan izezim, a

Iesusin dagarimin min aperaghav iti. A korotiaba aghuizima an nighnizimra uam an izes. Kamaghin me atiatingi.

³⁶ Ezi ikia bizir kamın ganizir darasi gumaziba ko amizibagh eghari, me eghara ghaze, Iesus duar kuraba apazazir gumazim gamizi a ua dera.

³⁷ Ezi gumazamizir Gerasan Distrihin itiba puvira atiatiava, egha Iesusin azangsisi, “Ni e ategh danganir igharazimin mangi.” Ezi a botin ghuavan-abogha uamategha zui.

³⁸ Ezima duar kuraba ataghizir gumazir kam Iesusin azangsigha uaghan an gin mangasa, ezi Iesus anemadagha, a miġia ghaze,

³⁹ “Ni uamategh uan nguibamin mangi, egh God ni gamizir biziba bar me mikim.” Ezi gumazim uamategha ghuva egha nguibam garuava Iesus a gamizir biziba bar dar gun migei.

*Iesus aremezir guivir mam gamizima a ua dikafi Egha amizir an korotiamin suirazim gamizima a ua dera
(Matyu 9:18-26 ko Mak 5:21-43)*

⁴⁰ Egha Iesus uamategha Galilin dipamin vongin izezima gumazamiziba a izi me bativasa me a bagha oragha a mizua iti.

⁴¹⁻⁴² Ezima gumazir mam, an ziam Jairus, a God ko migeir dipenimin gumazir dapanim. An guivir vamira an azenir 12 plan boroghira ghugha, aremeghasava ami. Kamaghin a iza Iesusin dagaribar apengan iri. Egha uan dipenimin mangasa Iesus gakaghori. Ezi Iesus ghuavira itima maburan avirim bar anekuvagha anedughadusi.*

⁴³ Ezima amizir 12 plan azenimin ghuzim batir arimariam itir mam, gumazitam a damightima a deraghan kogham. Ezi a men tongin zui.

⁴⁴ Egha a Iesusin gin izava an korotiar avizimin suira, egha zuamira an ghuzir arimariam dutugha ghu.

⁴⁵ Ezi Iesus azara, “Tina nan suira?” Ezi me bar uarir tiragha Pita ghaze, “Gumazir Ekiam, gumazamiziba bar ni akuvagha ni adughadusi.”

⁴⁶ Ezi Iesus ghaze, “Ki kamaghin fo, gumazim nan suirazima gavgavim na ategha azenan ghu.”

⁴⁷ Ezima amizim uabira uabin gara fo, a modoghan kogham. Eghava atiati sara iza Iesusin dagaribar apengan iri. Egha a gumaziba ko amizibar damazibar miġia ghaze, nan arimariam givaghasa, ki Iesusin korotiamin suira, ezi nan arimariam zuamira gifa.

⁴⁸ Ezi Iesus a miġia ghaze, “Nan guivim, ni nighnizir gavgavim ni gamizima ni dera. Navir amirizimin mangi.”

⁴⁹ Egha Iesus miġiavira itima, gumazir mam God ko migeir dipenimin garir gumazir dapanim, Jairusin dipenimin ikegha, Jairus bagha izi. Egha a Jairus migei, “Nin guivim areme. Eghti ni tisa ua ingangarim a daningan marki.”

⁵⁰ Ezi Iesus kamaghin oregha, Jairus miġia ghaze, “Ni atiatingan marki. Pura nighnizir gavgavim iki eghtima nin guivim ua deragham.”

⁵¹ Eghava a Jairusin dipenimin otogha, egha a ua tavin amamangatightima an an gin aven mangan an aghua, kerara a ko aven mangam, Pita, Jon, ko Jems koma guivimin amebam koma afeziam.

⁵² Dughiar kam gumazamiziba bar uan evaribav misogha azia iti. Ezi Iesus me miġia ghaze, “Azir akam atakigh. Guivim aremezi puvati. An akui.”

⁵³ Me fo, guivim aremezi, kamaghin me an ingaravati.

* **8:41-42:** (8:42) An guivir vamira, a 12 plan azenibar boroghira ghu, kamaghin amizi e ghaze, an azenir 12 plan boroghira ghu. **8:44:** Mt 9:20, Mk 5:28 **8:46:** Mk 5:30, Lu 6:19 **8:48:** Lu 7:50
8:52: Lu 7:13, Jo 11:11-13

⁵⁴ Ezi Iesus guivimîn dafarimîn suiragha egha miġia ghaze, “Nan borim, ni dikafigh!”

⁵⁵ Ezima an duam uamategha izezima a zuamira dikavigha tu. Ezima Iesus me miġia ghaze, “Ia daghetam a daningigh.”

⁵⁶ Ezi an amebam koma afeziam bar aguaghfa. Ezima a kamaghin miġia aning abira, bizir otozir kam gua gumazitam mikiman marki.

9

Iesus 12 pla gumaziba amangi (Matyu 10:5-15 ko Mak 6:7-13)

¹ Egha Iesus 12 plan suren gumazibar diaghava me akuvaghava, egha gav-gavim koma gavgavir duar kuraba batogham koma arimariaba agivamim sara me ganingi.

² Egha me amadagha ghaze, ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin akam kunigh, egh gumazibar arimariabar akirtima me ua deragham.

³ Egha a me miġei, “Ia mangisiva bizitam inian marki, mitariba, dagheba, dagiaba, koma siotin ia gin daghuamin tam inian marki.

⁴ Eghti dipenir ia aven zuir manam, anarira iki, mangiva nguibar kam ategh mangi.

⁵ Eghtima gumaziba ia gifueghan koghtima, dughiar ia men nguibam ataghraghamim, ia uan dagaribar mineziba apisigh, eghtima me fogh suam, arazir me amizir kam, a derazir pu.”*

⁶ Ezima Iesusin suren gumaziba nguibabar ghuava, akar aghuim akurava egha arimariar gumazibar kirima me ghuamazi.

Herot foghasa, Iesus a tinara (Matyu 14:1-2 ko Mak 6:14-16)

⁷⁻⁸ Ezi Herot, gavmanin dapanim, a bizir Iesus amiba baraghizima da ghuavira iti. A fo, marazi ghaze, Jon aremegha ua dikafi, ezi marazi ghaze, Elaija oto, maba ghaze, Godin akam inigha izir gumazir mam fomira ikegha aremegha ua dikafi. Kamaghin amizima Herot bar nighnizir aviribagh ami.

⁹ Egha Herot kamaghin miġei, “Ki Jonin firim atu. Tina, bizir kabagh amima me dar gun miġei?” Egha a Iesusin ganasa.

Iesus dagheba 5,000in gumazibagh anidi (Matyu 14:13-21 ko Mak 6:30-44 ko Jon 6:1-13)

¹⁰ Ezima Iesusin aposelba uamategha izeghava, bizir me amizibar gun a miġei. Ezima a me inigha me uarira nguibar mam an ziam Betsaidan ghue.

¹¹ Ezi gumazir bizir avirim a gifoghava egha an gin zui. Ezi Iesus me gifueghava me isava, God Bizibagh Ativamin Dughiamin gun me miġiava, eghava gumaziba ko amizibar arimariabar akiri.

¹² Bar guaratizimîn Iesusin 12 plan aposelba a bagha izeghava a miġei, “E gumaziba itir puvatizir danganimîn iti. Egh, ni gumazamiziba me amadaghti me mangi danganir kamîn itir nguibaba ko nguibar roghira itibar mangiva, egh dagheba koma dakuamin danganiba buri.”

8:54: Lu 7:14, Jo 11:43 8:56: Mk 7:36, Lu 5:14 9:1: Mt 10:1, Mk 3:13-15 9:4: Mt 10:11, Mk 6:10

9:5: Mt 10:14, Mk 6:11, Ap 13:51 * 9:5: (9:5) Judabar arazim kara, ni me baraghan koghtima, me nin sagh, uan dagarir asuaba mineziba apizighiva ni ategh igharagh mangam. Ezi en arazim kamakin, ki ni mikimti ni na baraghan koghti, ki apem apirigh uan tuavim gighuvagh, egh suam, ki nin sagham.

9:6: Mk 6:12 9:7-8: Mt 16:14, Mk 8:28, Lu 9:19 9:9: Lu 23:8 9:12: Mt 14:15, Mk 6:35-36, Jo

13 Ezi Iesus men akam ikara, “Ia uari daghetaba me daningh.” Ezima me kamaghin migei, “E bar bretin rubuzir 5 pla koma osirir pumuningra iti. Egh e ua mangi gumazir avirir kam bagh dagher tabagh ivezeghan koghti, dagheba bar otevehgam.”

14 (Dughiar kam gumazibar dibobonim, 5,000 boroghin ghu.) Ezima Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, “Ia me mikimtima me 5 pla ten, 5 pla tenin, okuruabar dapighiri.”

15 Suren gumaziba kamaghiram amizima, gumazamiziba bar apia.

16 Ezi Iesus bretin rubuzir 5 pla koma osirir pumuning inigha kogha overiamin garava Afeziam Ekiam minabagha, egha bretba ko osiriming apirighava gumaziba ko amizibar aningasa uan suren gumazibagh aningizi me me ganidi.

17 Ezima gumazamizir kaba bar amegha, naviba bar izifa. Ezima Iesusin suren gumaziba, dagher nar me ataghiziba, me da inigha 12 plan akirabagh aghuizima da bar izefe.

*Pita Iesusin gun migia ghaze, a tina
(Matyu 16:13-19 ko Mak 8:27-29)*

18 Dughiar mamain Iesus uabira Afeziam ko migeima, an suren gumaziba a ko itima, ezima a men azara, “Gumazamiziba tina na garis?”

19 Ezima me an akam ikara, “Marazi ghaze, ni Jon Gumaziba Ruer Gumazim, ezi marazi ghaze, ni Elaija, ezima marazi ghaze, Godin akam inigha izir gumazir fomira itir mam aremegha ua dikafi.”

20 Ezima Iesus azara, “Ezi ia? Ia uari ghaze ki tina?” Ezi Pita an akam ikara, “Ni Godin Kraiss, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim.”

*Iesus ghaze, an aremegh ua dikavigham
(Matyu 16:20-28 ko Mak 8:30-9:1)*

21 Ezi Iesus migirigiar gavgavim suren gumaziba ganiga ghaze, ia nan gun tav mikiman marki.

22 Egha kamaghin migei, “Gumazibar Otarim bar mizazir ekiaba koma osimtiziba iniam. Eghtima gumazir aruaba, koma ofa gamir gumazir ekiaba, koma Judan arazibagh fozir gumaziba, me an aghuaghiva a misueghtima an aremegham. Egh dughiar mizekimin a ua dikavigham.”

23 Egha a bar moghira me migei, “Gumazitam nan gin izisi, a ifongezir biziba gin amadagh uan temer ighuvim zurara a gisaghpugh nan gin izi.

24 Gumazir manam uan ikirimirim suiraghsi nighnighi, an ikirimirim givagham. Eghti gumazir manam na bagh uan ikirimirim ateghiva, uan ikirimirim iniam.

25 Gumazitam nguazimin itir biziba bar da iniva, egh a gin oveghti, bizir kaba manmaghin an akuragham? Bar puvati.

26 Tina nan ziam ko nan akar aghuimin gun mikiman aghumsighti gin Gumazibar Otarim uan afeziamin boroghin ikeghiva an Godin damazimin zuezir enselba koma Godin angazangarim sara izighiriva, uaghan men aghumsigham.

27 Ki guizbangira ia migei, ia kagh tuivighav itir darasi, ian tarazi oveghan kogham. Ia ikivira iki gantima, God Bizibagh Ativamin Dughiam otogham.”

*Iesusin mikarzim igharagha gari
(Matyu 17:1-13 ko Mak 9:2-13)*

²⁸ Ezi Iesus bizir kabav kemezi, 8 plan dughia ba givazima, a gin Pita, Jon, koma Jems inigha me a ko ghua, God ko mikimasa mighsiar mam in pin ghua.

²⁹ Ezima a God ko migeima, an guamin ganganim ragha igharagha gari. Ezima an korotiaba bar ghurghurighava egha onimarimin min taghtasi.

³⁰ Gumazir pumuning, Moses koma Elaija,

³¹ aning Afeziar Ekiamin angazangarimin aven ikiava, egha Iesus ko uariv gei. Me Iesus nguazir kam ataghragham koma bizir a Jerusalem in damuamin bizibav gei.

³² Pita uan namakamning ko dakuasava ami, egha me oseghava, egha Iesusin angazangarir gavgavimin ganigha egha uaghan gumazir pumuningin gari, aning a ko tughav iti.†

³³ Ezima gumazimning ane ataghrazima Pita kamaghin Iesus migei, “Tisa, bar deragha e kagh iti! E averpenir pumuning ko mikezimin ingaram. Ni bagh tam, Moses bagh tam, egh Elaija bagh tam.” (Pita akar kam migiava a uabi migirigiar a mikemezir kam gifozir puvati.)

³⁴ A migiavira itima, ghuariar mam otogha me avara, ezima me ghuarimin aven ghuava bar atiatingi.

³⁵ Ezi tiarir mam ghuariamim tongin otogha kamaghin migia ghaze, “Kar nan Otarim, ki a ginaba. Ia anariram oragh!”

³⁶ Ezima tiarir kam mikemegha givazima me Iesusin garima a uabira iti. Ezima Iesusin suren gumaziba bizir me ganizim me an gun gumazitam mikemezir puvati.

*Otarir mam, duar kuram a gapazazima Iesus a batoke
(Matyu 17:14-23 ko Mak 9:14-32)*

³⁷ Egha me amimizaraghin mighsiam ategha izaghirima gumazamizir avirim a bato.

³⁸ Ezi gumazir mam men torimin ikia dei, “Tisa, ki ni gakaghori, nan otarir bar vamira iti, kamaghin ni an ganigh.

³⁹ Duar kuram an aven ikiava a gamima a zuamira ara dei. Egha anekurima a nguazim gira puv nisi. Ezima pupuviba an akamin otifi. Duar kurar kam dughiar mabar an ikiava bar pazava a gamuava, egha anetaghrazir puvati.

⁴⁰ Ki a batoghasa nin suren gumazibagh akaghori. Ezi me a damuan ibura.”

⁴¹ Ezi Iesus kamaghin ikara, “Oio, ki bar amira, ia dughiar kam in itir gumazamiziba, ian nighnizir gavgaviba puvati, ian araziba koma nighniziba bar derazir puvati. Ki dughia bar manmaghin ia ko ikiava egha ian osimtiziba ateri? Ni uan otarim inigh kagh izi.”

⁴² Ezima otarim izavira itima, duar kuram an ekunizima a nguazim girighava uam aguava egha puv nisi. Ezima Iesus duar kuram a batoghezima a borim ataghizima a dera. Ezi Iesus a isava uam an afeziam ganingi.

⁴³ Ezima gumazamiziba bar Godin gavgavimin ganigha egha digavir kurami.

Me bar puv Iesus amizir bizibagh nighnizima, a uan suren gumazibav gei,

⁴⁴ “Ia deraghvira na baraghtima, ki bizitam ia mikimasa. Me Gumazibar Otarim isiva gumazir kurabar dafarim darigham.”

9:31: Mt 17:3, 17:9, Mk 9:4, 9:9, Lu 9:22, 13:33 **9:32:** Mt 17:2-3, Mk 9:2-4, Jo 1:14, 2 Pi 1:16-18

† **9:32:** (9:32) Bizir otozir kam ti dimagarimin oto. **9:35:** Ais 42:1, Mt 3:17, 12:18, 17:5, Mk 1:11, 9:7,

Lu 3:22 **9:44:** Mt 16:21, 17:22, Mk 8:31, 9:31, Lu 9:22, 18:32-33

⁴⁵ Ezima me miğiriğiar kamın mingarim gifozir puvati. A men modo, ezi kamaghin amizima me a gifozir puvati. Egha an azangsighan atiatingi.

*Tina ziar ekiam iniam
(Matyu 18:1-5 ko Mak 9:33-37)*

⁴⁶ Ezima Iesusin suren gumaziba uarira uari adoghadogha egha ghaze, tina men dapanimin ikiam.

⁴⁷ Me miğeima, Iesus men niğhnizibagh fo, egha a borim inizima an an min tughav iti.

⁴⁸ Egha a kamaghin me miğei, “Gumazitam na ginighniğh egh borir dozir kamagh garitam inigh an akuragham, kamaghin a na inigha nan akurvasi. Egha tina nan akurvasi, a nan Afeziar na amadazimin akurvasi. Kamaghin amizi, tina ian tongin ziam puvati, a ziar ekiam iniam.”

*Tina ian apanim gamir pu, a iananav
(Mak 9:38-40)*

⁴⁹ Ezi Jon Iesus miğei, “Tisa, e garima gumazir mam duar kurabar nin ziamin da batosi. E fo, a en mav puvati, ezima e an anogorosi.”

⁵⁰ Ezi Iesus kamaghin miğei, “Tina ian apanim gamir puvati, a iananav. Eghti, ia an anogoroghan marki.”

Iesus uan suren gumaziba ko Jerusalemın zui (Sapta 9:51-19:28)

Samarian gumaziba Iesus nguibamin izan me an aghua

⁵¹ Ezima God Iesus inigh uan Nguibamin ghuavanangamin dughiam roghira izezima, Iesus Jerusalemın mangasa niğhnizim gamigha iti.

⁵² Egha uan miğiriğiar gumazir maba amangizima me akam inigha faragha ghue. Me Samarian nguibar mamın a bagha bizibar akirasa ghue.

⁵³ Ezima gumazamizir nguibar kamın itiba fo, Iesus Jerusalemın zui, kamaghin amizima me Iesus inian aghua.‡

⁵⁴ Ezima suren gumazimning, Jems koma Jon bizir kabar ganigha, egha an azara, “Ekiam, ni ifueghtima e Godin Nguibamin itir avim bagh diaghtima a izighriva gumazibar isigham.”

⁵⁵ Ezima Iesus raghava aningin atari.

⁵⁶ Egha me nguibar igharazimin ghue.

*Iesusin gin mangamin ivezim
(Matyu 8:19-22)*

⁵⁷ Ezi Iesus uan suren gumaziba ko tuavimin zuima, gumazir mam Iesus miğei, “Nguibar manam ni an zui, ki nin gin mangam.”

⁵⁸ Ezi Iesus a miğia ghaze, “Afiar atiaba nguazir toribar itima, kuaraziba mikonibar iti, ezi Gumazibar Otarim danganir dakuamiba puvati.”

⁵⁹ Egha Iesus gumazir igharazim miğei, “Nan gin izi.” Ezima gumazim an akam ikara, “Ekiam, ni faragh na amamangatiğhtima, ki mangi uan afeziam mozim dafaka.”

9:45: Mk 9:32, Lu 2:50, 18:34 **9:46:** Lu 22:24 **9:48:** Mt 10:40, 23:11-12, Mk 9:37, Lu 10:16, Jo 12:44, 13:20 **9:49:** Nam 11:28, Mk 9:38 **9:50:** Mt 12:30, Lu 11:23 **9:51:** Mk 10:32, 16:19
9:53: Jo 4:9 ‡ **9:53:** (9:53) Samarian gumazamiziba, me Gerasen Miğhsiamin uari akuva God bagha ofa gamua Godin ziam fe. Ezi Judaba Jerusalemın nguibamin ghuava ofa gamua Godin ziam fe. Ni Jon 4:20in gan. Samarian gumazamiziba ghaze, Judaba deravira Ekiamin ziam fer arazimin gin zuir puvati. Kamaghin, me dughiar kam Iesusin akurvaghan aghua. **9:54:** 2 Kin 1:9-16

⁶⁰ Ezi Iesus a migei, “Marki. Gumazir ovengeziba uari uan gumazir kuabar afi. Egh ni mangiva God Bizibagh Ativamin Dughiamin akam akunam.”

⁶¹ Ezima ua gumazir mam Iesus migei, “Ekiam, ki nin gin mangam. Egh ni faragh nan amamangatightima ki mangiva uan adarazir ganika.”

⁶² Ezi Iesus a ikara, “Tav itazim kuazagh egh a gin ganan koghiva, a God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ingaran kogham.”

10

Iesus 72 plan gumaziba amangizi me ghua an ingangarim gami

¹ Egha bizir kabar gin Ekiam 72 plan gumazir igharaziba misevegha egha pumuning pumuning faragh nguibar ekiaba koma danganir a mangasa nighnizibar me amadi.*

² Egha a kamaghin me migei, “Dagher bar avirim anigha givagha azenimin iti. Ezi ingangarir gumazir da iniamin aviriba puvati. Kamaghin, ia azenir kamın ghuavimin azangsighti, a ingangarir gumaziba amangtima, me an azenimin mangi, dagheba iniam.

³ Ia mangi! Ki sipsipin nguziba afiar atiar torimin iti moghin ia amadazi ia zui.

⁴ Eghiva dagiaba azuir mitarim ko beghiam ko dagarir asuaba inian marki. Eghti gumazitam tuavimin ia batoghiva dughiam ia daningti, ia ikaraghan marki.

⁵ “Eghiva ia dipenitamin aven mangi egh faragh kamaghin mikim suam, navir amirizim ia ko iti.

⁶ Eghti gumazir navir amirizim kagh ikiti, ia navir amirizim an iki. puvatightima ian navir amirizim ua ia bagh izegham.

⁷ E fo, ingangarir gumazim uan ivezim isi, kamaghin ia dipenir kamın aven iki, dagheba ko dipar tizir me ia ganidiba, ia dar ami. Eghiva dipenir mamın ikegh mamın mangan marki.

⁸ “Eghiva ia nguibar ekiamın aven mangightima me ia inigh, egh me tizim ia ganingti, ia puram anemi.

⁹ Egh ia arimariar itibar amightima da deraghtima, kamaghin me mikemegh, God Bizibagh Ativamin Dughiam roghira ize.

¹⁰⁻¹¹ Egh ia nguibar ekiatamin aven mangitima, me ia inighan koghtima, tuavir dozibar aven mangi egh mikim suam, ‘Ian nguibar ekiamın nguaziba en dagaribar poghezi, e a da disi, eghti ia kamaghin ganigh fogh suam, ia amizir arazir kam, a derazir puvati.’

¹² Ezi ki ia migei, Godin Kotin Dughiamin, osimtizir nguibar kam iniamim, an osimtizir Sodomın nguibam iniamim gafiragham.”

Gumazamizir navim girazir puvatziba bar kuvigham (Matyu 11:20-24)

¹³ Egha Iesus ghua migia uan 72 plan gumazibav gei, “Ia Korasinın nguibamin itir gumazamiziba, iavzika! Ia kuram iniam. Ia Betsaidan nguibamin itir adarazi, iavzika! Ia bar ikuvigham. Gumazitam Tairın nguibam ko Saidonın nguibamin ghua, mirakelin ki amiziba men tongin

9:61: 1 Kin 19:20 **10:1:** Mt 10:1, Mk 6:7 * **10:1:** (10:1) Fozozir gumazir aviriba kamaghin nighnisi, gumazir Iesus amadazibar dibobonim, a 72 puvati. Me ghaze, men dibobonim 70ra. Eghti namba 70, a Luk 10:1in ikiti, eghti Luk 10:17 uaghan, namba 70 an iki. **10:2:** Mt 9:37-38, Jo 4:35, 2 Te 3:1 **10:3:** Mt 10:16 **10:4:** 2 Kin 4:29 **10:7:** Mt 10:10-11, 1 Ko 9:14, 10:27, 1 Ti 5:18 **10:8:** 1 Ko 10:27 **10:10-11:** Ap 13:51 **10:12:** Stt 19:24-28, Mt 10:15, 11:24 **10:13:** Ais 23:1-18, Ese 26:1-28:26, Jo 3:4-8, Amo 1:9-10, Mt 11:21-23, Sek 9:2-4

dagh amighai, Tair ko Saidonin itir darazi ti fomira navibagh iragha, egha azir adiariba aghuigha, averenim gapiava agura, egha uan arazir kamın uari akakagha ghaze, me uan arazir kuraba ataki.

¹⁴ Godin Kotin Dughiamin, osımtızir ia iniamim, an osımtızir Tair ko Saidon iniamim gafiragham.

¹⁵ Ezi ia Kaperneamin nguibamin itir darazi, ia ghaze, ia uari fegh Godin Nguibamin ikiam, a? Bar puvati, God ia akunighti ia Helin avimin magiram.

¹⁶ “Tina ia barasi uaghan na barasi, tina ia barazir puvati a uaghan na barazir puvati. Egha tina na barazir puvati, a nan Afeziar na amadazim uaghan a barazir puvati.”

72 plan gumaziba uamatenge

¹⁷ Ezima 72 plan gumaziba ua iza bar akuegha kamaghin migei, “Ekiam, e nin ziam diborima duar kuraba en akabar mirara zui.”

¹⁸ Ezi a me ikara, “Ki Satanin garima a ira onımarımın mın Godin nguibamin tagha gifa.

¹⁹ Ezima ki gavgavim ia ganigha gifa eghti ia kuruziba ko tuighiakaba gısın daruva da dikıva, egh uan apınibar gavgavim a gıvaghām. Eghti me bizir kuratam ia damuan ıburagham.

²⁰ Eghti duar kuraba ian akam mirara ghuzir bizim gakongan marki. Ian ziaba Godin Nguibamin aven osirizir bizim baghıva akong.”

Iesus bar akuegha uan Afeziam minabi

(Matyu 11:25-27 ko 13:16-17)

²¹ Ezi dughiar kamra, Godin Duam Iesus gamima a bar akongeghava migei, “Afeziam, ni nguazim ko overiam gatıvazir Ekiam! Ni fofozim ko nıghnızir aghuıba itir gumazıba bizir kaba men modo, egha borıbar mın itir gumazıbar aka. Kamaghın ki ni minaba. Guızbangıra Afeziam, ni uan ifongıamın kamaghın ami.”

²² Egha Iesus ua kamagh migei, “Nan Afeziam bizıba bar da isa nan dafarım gati. Ezi gumazıtam Otarım gıfızır puvati. Afeziam uabıra a gıfo. Egha tav Afeziam gıfızır puvati. Otarım uabıra, koma gumazır Otarım ifuegha Afeziam ısava men akazıba, merara Afeziam gıfo.”

²³⁻²⁴ Egha a ragha uan suren gumazıbar gara kamaghın me migei, “Ki guızbangıra ia migei, fomıra Godın akam inıgha ızır gumazır avırıba ko gumazır aghuır avırıba, me ia datırıghın garır bizıbar ganamın ifongıar bar ekiam ikıa, me dar ganızır puvati. Egha ia datırıghın orazır akar kaba, me da baraghan ifongıar bar ekiam ikıa, me tam baraghızır puvati. Ezi ia, ian damazıba dar garı, kamaghın ia bar akongegh!”

Samarian gumazim Judan mavın akurazir eghaghanım, Iesus a gamı

²⁵ Ezi dughiar mam Judan arazıbagh fızır gumazır mam dikavıghava Iesus gıfarasa purama an azara, “Tısa, ki manmaghın damıghıva zurazurara itir ikırımırır aghuarım inıam?”

²⁶ Ezi Iesus a ikara, “Akar manam Moses Osırızır Arazımın akamın aven itı? Ni manmaghın an garı?”

²⁷ Ezi an a ghaze, “Ni uan God, nın Ekiam, bar a gıfongegh, egh ni uan navır averıam ko uan duam ko uaghan bar uan gavgavım ko uaghan bar

uan nighnizimîn, uan God gifongegh. Egh uaghan, ni uabira uabi gifongezi moghin, gumazamizir igharazibagh ifongegh.”

²⁸ Ezi Iesus an akam ikara, “Ni bar deragha migei. Ni mamaghira damigh, zurara itir ikirimirir aghuarim iniam.”

²⁹ Ezi a gumazibar damazimîn deraghasa, kamaghin a Iesusin azara, “Ezi tina nan namakaba?”

³⁰ Ezima Iesus an akam ikaragha ghaze, “Gumazim Jerusalem ateghava Jerikon uaghira, egha gumazir kuraba batozima, me an korotiaba sueghava, puviram a misueghava are, egha anetaghizima a mikirigha irighav iti.

³¹ Ezima ofa gamir gumazim tuavir kamra uaghira egha an gara a gitagha zui.

³² Kamaghira Livain gumazim uaghan iza danganir kamnaghra an gara a gitagha zui.

³³ Ezima Samarian gumazir mam, iza danganir gumazir kam itimra izava, an apighava bar an apangkufi.

³⁴ Egha an a bagha ghua wain ko borem an duaba ruegha egha da nomke. Egha a gumazim isa uan donki gisin anefagha, egha a inigha ghua daguir dipenir mamîn aven ghugha egha deraviram a gami.

³⁵ Egha amimizaraghan a dagiar pumuning dipenir ghuavim ganigha ghaze, ‘Deragh an gan eghti dughiar ki uamategham, ki izi bizir tizir ni uam a gamiziba ki da ikaragham.’

³⁶ “Ezi ni manmaghin nighnisi, gumazir pumuning ko mizekir kabar manam gumazir kuraba misoghezir gumazimîn namakam?”

³⁷ Ezi Judan arazibagh fozir gumazim a ikara, “Gumazir an apankuvizim.” Ezi Iesus a migia ghaze, “Ni mangiva kamaghira damu.”

Iesus Maria ko Martan dipenimîn iti

³⁸ Eghava Iesus uan suren gumaziba ko tuavimîn izavira ikiava egha nguibamîn oto. Ezi amizir mam, an ziam Marta an diazima an an dipenimîn ghu.

³⁹ Ezi an afumimîn ziam Maria. A Iesusin dagarimîn boroghira aperaghav ikiava a barazima a migei.

⁴⁰ Ezi Marta ingangarir avirim an nighnizimîn izi, ezi an osimtizim sara dagher me damamibagh ami. Egha a Iesus bagha iza egha an azara, “Ekiam, nan afumim na ataghizima ki uabira ingangaribagh ami, ezi ni na ginighnisi, o? A mikemeghtima a nan akuragh!”

⁴¹ Ezi Ekiam a ikara, “Marta, Marta, ni bizir aviribagh nighnigha egha da bagha muriam ni dighori.

⁴² Ni bizir vamira bagh nighnigh. Maria a bizir aghuimra misefe. Ezi bizir kam gumazitam a dama a inigham kogham.”

11

Iesus God ko migeir arazibar men sure gami (Matyu 6:9-15 ko 7:7-11)

¹ Dughiar mam Iesus danganir mamîn ikia God ko migei. Egha a givazima, an suren gumazir mam a migei, “Ekiam, ni God ko migeir arazibar en sure damu, mati Jon uan suren gumazibar sure gamizi moghin.”

² Egha Iesus kamaghin me migei, “Ni God ko mikimiva, kamaghin mikim:

'En Afeziam, n'n ziam bar zue, ezi arazir kuraba an saghon iti.

Eghti Dughiar Ni Bizibagh Ativamim, a izi.

³ Ni dughibaba meng en dagheba vaghvagh e daning, dughiar zurara apir dagheba e daningigh.

⁴ Ezi tina arazir kurabar e gami, e men arazir kuraba gin amadi.

Kamaghin amizi, ni en arazir kuraba gin amadagh.

Egh e ateghti, e osimtizar aven ikiti bizitam en navim biraghtima, e arazir kuratam damighan kogham.' "

⁵⁻⁶ Ezima Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, "Ian tongin gumazitam namakatam ikiva, egha dimagarir arizimin a bagh mangiva, egh kamaghin a mikimam, 'Namakam, ni daghetaba nan akuragh. Nan akar gumazim tuavimin iza na batozi, ki a daningamin dagheba puvati.'

⁷ "Eghti, gumazir dipenimin aven itim kamaghin an akam ikaragham, 'Ni ingangarin na daningan marki. Ki tiar akam asaragha gifa, egha uan boriba koma akui. Kamaghin ki dikavighiva bizitam ni daningan kogham.'

⁸ Ezi ki ia migei, dipenir ghuavim dikavighiva uan namakam puvatizir biziba bar a daningam. A bizir kaba uan namakam daningan ifongezir pu, egha an a ganingi. An namakam a dimvira ikian, an aghuagha egha dikavigha iza bizir a bar ifongeziba a ganingi."

⁹ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, "Ia God ko mikim, egh biziba bagh an azang, eghti a da isi ia daningam. Egh ia biziba bagh ruiva, ia da bativam. Egh ia tiam gafughafughti, God ia bagh tiam kuigham.

¹⁰ Gumazir Godin azaiba, me biziba isi. Ezi gumazir biziba bagha ruim, da batifi. Eghti gumazir itiam gafughagham, God a bagh akuigham.

¹¹ "Egh ian boritam uan afeziam osiriba bagha an azangsightima, eghti a kuruzitam a danigam, o?

¹² Egh borim tuarir aroriam bagh uan afeziamin azangsightima, a tughakam a danigam, o?

¹³ Ia afeziar arazir kurabagh amiba, ia zurara bizir bar aghuiba uan boribagh anidi. Egha ia kamagh deraghvira fogh, guizbangira ian Afeziar uan Nguibamin itim bar akueghvira uan Duam isi gumazir a ko migeibar aningam."

*Me ghaze, Iesus duar kuram ko ingari
(Matyu 12:22-30 ko Mak 3:20-27)*

¹⁴ Ezi Iesus duar kurar gumazim gamima a migeir puvatizim a batoke. Ezi duar kuram anetaghizi, gumazir migeir puvatizim datirighin migei. Ezima gumazamiziba digavir kuram gami.

¹⁵ Ezi marazi ghaze, "A Belsebulin gavgavimin duar kuraba batosi, a duar kurabar gumazir dapanim."*

¹⁶ Ezi marazi Iesus basamasa egha ghaze, "Ni Godin gavgavimin mirakelin arazitam damighi, an overiamin ikegh izighriti, e an ganigh foghham."

¹⁷ Ezi Iesus men nighnizibagh fogha, egha me migei, "Kantrin tamin gumaziba uari tuiragh uari uariv soghiva egh men dabirabim ikuvigham. Eghti dipenir vamiran itir darazi uariv sogh, egh uari abigh egh men dabirabim ikuvigham.

11:8: Lu 18:1, 18:5 **11:9:** Mt 7:7, Mk 11:24, Jo 15:7, 1 Jo 3:22 **11:11:** Mt 7:9-10 **11:15:** Mt 9:34, 10:25, 12:24 * **11:15:** (11:15) Satanin ziar mamra kara, Belsebul. **11:16:** Mt 12:38, 16:1, Mk 8:11
11:17: Mt 12:25, Mk 3:24, Jo 2:25

¹⁸ Ia ghaze, ki ti Satanin gavgavimın duar kuraba batosi. Kamaghın amizi, ki ian azaragha ghaze, Satan uan adarazi ko uari abigh uariv sogh, egh me manmaghın tugh gavgavigh bizibar ganamin gavgavim ikiam?

¹⁹ Ia ghaze, ki Belsebul da gavgavim isa duar kuraba batosi. Ezi kamaghın, tina ian adarazir akurvazima, me duar kuraba batosi? Ian adarazi amir araziba, darara ian akagha ghaze, ia paza na miği.

²⁰ Eghti ki Godin gavgavim inighıva duar kuraba batoghti, eghti bizir kam ian akaghti, ia kamaghın fogh suam, God Bizibagh Ativamin Dughiam ia batogha gıfa.

²¹ Eghti gumazir gavgavitam midorozir biziba bar da inigh egh uan dipenim bagh ganti an biziba bar deraghvıra ikiam.

²² Eghti gumazitam bar gavgavigh a gafiragh a ko uning misogh, egh a gafiragh, egh an midorozir bizir a gami a gavgavigha ikia misoziba inigh, mangı da tuiragh a da isi gumazir igharazibar aningam.

²³ Tina nan namakam puvati, a nan apanim. Ezi gumazim nan akuragha gumazamiziba akumakuir puvati, gumazir kam men gintizima me tintini-bar zui.”

*Duar kuram uamategha ize
(Matyu 12:43-45)*

²⁴ Ezi İesus miği ghua ghaze, “Duar ikuratam gumazitam ategha dipaba puvatızir danganibar arua ikiamin danganiba buri, egha a tam batozir puvatigha, egha uabi miği ghaze, ‘Ki uamategh faragha ikezir dipenimın mangam.’

²⁵ Egha a uamategha ghua garima, me dipenim avizi, a bar zuezima an itir biziba bar deragha iti.

²⁶ Egh duar kurar kam mangi, 7 plan duar kurar a gafiragha arazir kurabagh amiba, men aku izam. Egh me mangi, dipenir kamın ikiam. Gumazir kam faragha paza ike, egh a datirighın bar pazavıra ikiam, eghti an dabirabim a faragha ikezir dabirabim bar a gafiragh bar ikuvigham.”

Gumazir manaba bar akuegham?

²⁷ Ezi İesus bizir kabav giavıra itima, amizim gumazamizibar torimın ikia dia miği, “Amizir kam ni bategha oteba ni ganıdi, a bar akongegh.”

²⁸ Ezi İesus a ikara, “Ezi tina nan Afeziamın akam baragha egha an gın zui, a bar akongegh.”

*Mirakelin azangsim
(Matyu 12:38-42 ko Mak 8:12)*

²⁹ Ezima gumazamiziba otiva izavıra itima, İesus kamaghın me miği, “Datirighın itir gumazamiziba bar ikufi. Me mirakelin arazir ki damighı me ganigh foghamım bagha azangsim. Eghti ki arazitam me danigan kogham. God Jona gamizir arazimın mın, me arazir kamın ganam.

³⁰ Kamaghın amizi, Jona nguıbar ekiam, Niniven gumazamiziba arazim men aka, ezi kamaghıra Gumazibar Otirim datirighın itir gumazamiziba arazim men akagham.

³¹ Fomıra Seban Amizir Atrivimın nguazir kamın saghon ikegha Solomonın fozozir aghuimın akaba baraghasa ize. Ezi gumazir mam bar Solomon gafiragha ian tongın iti. Kamaghın amizi, Gumazamiziba Godin

Kotiamin Tuivamin Dughiamin, Seban Amizir Atrivim tugh datirighin itir gumazamizibar arazir kurabar gun mikimam.

³² Eghti Godin Kotin Dughiamin, Nineven gumazamiziba dikavigh ian arazir kurabar gun mikimam. Ia fo, Nineven adarazi Jona akunizir akam baregha navibagh ira. Ezi Gumazir datirighin ian tongin itir mam, a bar Jona gafira!”

*Nin damazimning mikarzimn angazangarim
(Matyu 5:15 ko 6:22-23)*

³³ Ezi Iesus ghua kamaghin migei, “Gumazitam lam gaborogha danganir mogometamin a modozir puvati, o a isava itarir ekiamin aven amadazi pu. Puvati, anesi an danganimram anefagham. Eghti tina aven izi, an angazangarimin ganam.

³⁴ Damaziba, da lamn min namnamn angazangarimin min iti. Egha damazim derazi, nin namnam angazangarim bar a gizifa. Eghti nin damazim ikuvightima, nin namnam, mitatem anevaragham.†

³⁵ Kamaghin amizi, ni ua bagh deravira gan, angazangarir nin itim, mitarmem an epazagham.

³⁶ Kamaghin amizi, angazangarim bar nin mikarzim gizivaghti, eghti mitarmem tong an epazaghan koghti, nin mikarzim bar angazangarimin ikiam, mati lamn angazangarim ni gisirazi moghin.”

*Farisiba ko Judan arazibagh fozir gumaziba, arazir kurabagh ami
(Matyu 23:1-36 ko Mak 12:38-40 ko Luk 20:45-47)*

³⁷ Ezima Iesus mikemegha givazima, Farisin mam Iesus ko damasava an gighamizima, ezi Iesus an dipenimin aven ghugha dagher dakozim gapera.

³⁸ Ezi Farisi garima, Iesus ruezir puvatigha a koma api. Ezi a kamaghin ganigha aguaghfa.

³⁹ Ezi Ekiam kamaghin a migei, “Ia Farisiba, ia kapba ko itariba azenan da rua da zue, ezi ian aven navir averiaba bar kufi. Okimakiam koma arazir kuraba, ia dagh ami.

⁴⁰ Ia bar gumazir onganiba! God azenan ingarizir biziba, a uaghan aven dar ingari?

⁴¹ Eghti ia bizir itaribar aven itiba isiva gumazir onganaraziba me daning, eghti biziba bar ian zuegham.

⁴² “Ia Farisiba, ia ghaze, ia uan azenibar itir zuravariba tongira da tuiragh, egh akuaba isi God daning. Egha ia Godin arazir aghuim ko a gifongezir arazim ataghrasi. Egha ia arazir kabar amuasa gavgavigh, egh uaghan arazir maba ataghraghan kogham. Kamaghin amizi ia bar kuvigham!

⁴³ “Ia zurara God ko migeir dipenibar dabirabir danganir aghuariba iniasa bar ifonge. Egha uaghan maketin danganiba me dughiaaba ia daningasa, ia bar ifonge. Kamaghin amizi, ia bar ikuvigham.

⁴⁴ “Ia mati matmatiar me gan fohan koghamibar min iti. Eghti gumaziba me gisin daruam. Egh Godin damazimin zueghan kogham. Kamaghin amizi, ia bar kuvigham!”

⁴⁵ Ezi Judan arazibagh fozir gumazir mam a ikara, “Tisa, ni bizir kabav gia, uaghan e gasighasisi.”

11:32: Jna 3:5 **11:33:** Mt 5:15, Mk 4:21, Lu 8:16 **11:34:** Mt 6:22 † **11:34:** (11:34) Israelba kamaghin nighnisi, nin damazimning angazangarim puvatighi, me suam ni akurvazir puvati. **11:37:** Lu 7:36, 14:1 **11:38:** Mt 15:2, Mk 7:3 **11:39:** Mt 23:25, Mk 7:4, Ta 1:15 **11:41:** Ais 58:7, Dan 4:27 **11:42:** Wkp 27:30, Mt 23:23 **11:43:** Mt 23:6-7, Mk 12:38-39 **11:44:** Sng 5:9, Mt 23:27

⁴⁶ Ezi Iesus a ikara, “Ezi ia Judan arazibagh fozir gumaziba, ia gumazamiz-iba osimtiziba me garizima me da ateran ibura. Ezima ia uari, uan dafaribar men akuragh bizitam aterir puvati. Kamaghin amizi, ia bar kuvigham!

⁴⁷ Ian inazir afeziaba Godin akam inigha izir gumazibav soghezima me ariaghire. Ezi ia me bagha dagiar mozir aghuiba okoregha men aghariba mozibagh ariki. Kamaghin amizi ia bar ikuvigham!

⁴⁸ Ezi ia arazir kam gumazibar akakagha ghaze, ian inazir afeziaba amir arazir kam dera. Ezi me Godin akam inigha izir gumazibav soghezi da ariaghire, ezi ia me bagha mozibagh ami.

⁴⁹ Bizir kam bagha, Godin fofozim kamaghin migei, “Ki me bagh nan akam inigha izir gumaziba koma aposelba amangam, eghti men tarazi, me me misoghtima, me arighiram. Eghtima igharaziba, me arazir kurabar me damuam!”

⁵⁰ Fomira nguazir kam otozir dughiam, Godin akam inigha izir gumaziba, me me misoghezi me ariaghira, ezi arazir kam iza datirighin tu. Kamaghin amizima ia datirighin iti darasi, men ivezim iniam.

⁵¹ Ezi modorozir arazir kam, an Abelin dughiamin tugha iza Sekaraian dughiam. Gumazir kam, Sekaraia, me ofan danganim ko Godin Dipenimin tizimin a misoghezima an areme. Ezi ki ia migei, arazir kurar kabar ivezim gumazir datirighin itiba bativam.

⁵² “Ia Judan arazibagh fozir gumaziba Godin fofozimin tiar akamin kiba inigha ghue. Ia uari aven ghuezir puvati. Egha aven mangamin gumazibar tiar akam apiri.”

⁵³ Egha Iesus danganir kam ataghrazima, Judan arazibagh fozir gumaziba koma Farisiba, me akar kurabar a migei. Egha azangsizir aviribar a gami.

⁵⁴ Egha an gari, a bizitam paziva a mikemeghtima, me an suigham.

12

Farisibar arazir ifavariba bagh gan

(Matyu 10:26-27)

¹ Ezi dughiar kamın gumazamizir bar avirim uari akuvaghav ikia uari dikabiri. Ezi Iesus maghira uan suren gumaziba faragha dav gia ghaze, “Ia uari bagh gan. Farisiba mati, yis Bretin aven ghughava a gamizima a bar buiz moghin ian aven mangi ia gasighasigham. Kamaghira ifavarir araziba uaghan bar ia gasighasigham.

² Bizir tizir mongeziba, da azenim giregham. Akar aven itiba, gumaziba dagh fogham.

³ Ezi bizir ia aminir birimin mikemeziba, me aruer angazangarimin da baragham. Ezima bizir tizir ia sighsirir akabar uan kuaribagh arigha dipenir averiabar uariv kemeziba, me dipenibagh isin tuiv dar gun mikimam.”

Gumazim Godram atiating

(Matyu 10:28-31)

⁴ Egha Iesus ghua kamaghin migei, “Nan namakaba, ki ia migei, ia gumazir namnar kinibav sozibar atiatingan marki. Egh me gin ua bizitam damighan kogham.

⁵ Ezi, tinarama ia an atiatingam, ki ian akagham. Ia Godin atiating, a ian namnam gasighasighiva, gin ia inigh helin avim mikinamin gavgavim iti. Ezi ki guizbangira ia migei, ia Godin atiating.

⁶ Ezi ia fo, gumazim kuarazir dozir 5 pla 2 toearama dagh ivese. Ezi God men tav bakinighnizir puvati.

⁷ Egha God uaghan ian dapanir ariziba dar pone, egha a bar deraghavira ia gifo. Kamaghin amizima, ia atiatingan marki. Ia kuarazir dozir kabar min itir puvati. Ia Godin damazimin bar ekefe, egha dagh afira.”

*E Iesusin ziamin aghumsighan kogham
(Matyu 10:32-33 ko 12:32 ko 10:19-20)*

⁸ Egha Iesus ghua kamaghin migei, “Ki ia migei, Gumazir manam gumamazibar damazimin ghaze, a nan anam, eghti Gumazibar Otarim uaghan Godin enselbar damazibar mikim suam, gumazir kam a nan anam.

⁹ Eghti gumazitam gumamazibar damazimin mikim suam, a nan anav puvati, eghti ki uaghan Godin enselbar damazibar mikim suam, gumazir kam nan anav puvati.

¹⁰ Eghti gumazitam akar kuratam Gumazibar Otarim mikemeghti, God an arazir kurar kam gin amadagham. Eghti gumazitam Godin Duam akar kuratam a mikemeghtima, God an arazir kurar kam, a gin amadaghan kogham.

¹¹ Me ia inigh God ko migeir dipenibar mangam. Egh gavmanin gumazir ekiaba ko gumazir ziaba itibar damazibar mangitima, ia atiatingan marki. Egh suam, ki manmaghin ua bagh ganam, o manmaghin mikimam?

¹² Dughiar kamra Godin Duam ni mikemeghtima ni me mikimam.”

Gumazir dagiaba bar avirasemezir onganimin akar isin zuim

¹³ Ezi gumazir mam gumamazibar torimin ikia kamaghin Iesus migei, “Tisa, nan aveghbuam mikemeghtima a gan afeziam ga bagha taghizir bizitaba na bagh taba tuiragh.”

¹⁴ Ezi Iesus a ikara, “Tinara guan osimtizibar kir guan biziba tuiraghasa, na misefe?”

¹⁵ Egha a me migei, “Ia uari bagh ganigh. Biziba bar dagh ifongezir arazir kaba bagh, uari bagh ganigh! Gumazimin dabirabim a bizir avirir a itir kaba saram otozir puvati.”

¹⁶ Eghava an akar isin zuir kam in me migei, “Gumazir dagiaba bar avirasemezir mam iti. Egha uan nguazimin dagher aghuir aviriba isi.

¹⁷ Ezi a kamaghin uabi ginighnisi, ‘Ki manmaghin damuam? Ki uan daghebar arighamin danganiba puvati.’

¹⁸ “Egha a ghaze, ‘Ki kamaghin damuam. Ki uan dagher dipeniba kuarighiva, dipenir ekiabara ingarigham. Egh dipenir ekiaba, ki uan maziaba ko dagheba ko biziba bar dar arigham.

¹⁹ Egh ki uabira uabi mikimam, “Ni dughiar aviriba bagha ua bagha bizir aghuir avirim ariki. Egh ni damiva, wainin dipabar amiva, egh dughiar aghuarim iniva, egh bar akuegh ikiam.”

²⁰ “Ezi God a migia ghaze, ‘Ni gumazir onganim. Dimagarir kamra nin ikirimirim ki a inighti, naremegham. Eghti tina ni ua bagh arighizir bizir kabanagh iniam?’

²¹ “Ezi tina ua bagh biziba puv dar pozim mikiniva, egh a Godin damazimning onganarazibar amuti, bizir kam a bativam.”

*Nighnizir aviribar amuan marki
(Matyu 6:25-34)*

²² Egha Iesus uan suren gumaziba kamaghin me migei, “Kamaghin amizi, ki ia migei, ia pamten uan ikirimirim ginighnigh, egh kamaghin azangan marki, e dagher manatam ramam, o e dipar manatam ramam? Egh ia pamten uan nivafizibagh nighnigh mikiman marki, e inir manatam uan nivafizim avam?”

²³ Gumazimin ikirimirim, a daghebagh afira, ezi gumazimin namnam inibagh afira.

²⁴ Ia kotkotbar gan. Me dagheba opari puvatighava dagh eghuvir puvati, me dagheba arizir dipeniba puvati. Ezi God dagheba dagh anidi! Ezi ian dabirabim bar kuarazibagh afira.

²⁵ Egh ian tav deraghvira ikisi nighnigh kamaghin a ti uan ikirimirim damuti a tong ruaragham? Bar puvati.

²⁶ Ni bizir muziarir kam damuan iburagh, ni tizim bagha biziba bar a dagh nighnizir aviribagh ami?

²⁷ “Ia akimarir aghuaribagh nighnigh. Da manmaghin otifi? Me ingangarir ekiatam gamir puvati. Egha me korotiatam isamizir puvati. Ezi ki ia migei, fomira Atrivim Solomon bizir bar aviriba itima an azuir adiariba bar dera, egha an korotiatam akimarir kabar min otozir puvati.

²⁸ E fo, graziba pura biziba, da iti, gurumin gumazitam da akoreghiva da isiva avitam mikinigham. Grazir kinir kabanagh God adiariba me gazui. Ia bizir kam gifogh, God uaghan adiariba ia daningam. Ia gumazamizir nighnizir gavgavir muziarim itiba!

²⁹ Egh ian nighnizim dagheba ko dipabara ikian marki. Egh ia pamtem dagh nighnighan marki.

³⁰ Nguazir kamın gumaziba bizir kaba puv dagh nighnisi. Ezi ian Afeziam fo, ia da iniam.

³¹ Eghti ia faragh God atightima, a ian Atrivimin ikitima, ia an gin mangi. Eghti, a bizir kaba ia daningam.”

*Bizir aghuiba akumakuir arazim
(Matyu 6:19-21)*

³² Egha Iesus ghua kamaghin migei, “Ia sipsipin bizir muziarim, ian Afeziam ia damighti, ia Atrivimin otivasa a bar akonge. Kamaghin ia atiangan marki.

³³ Ia uan biziba amangiva dagiaba inigh, egh gumazir onganarazibar aning. Egh uari bagh dagiaba azuir mitariba inigh dar arightima da dighorighiran kogham. Ian bizir aghuir Godin Nguibamin itiba, da givaghan kogham. Godin nguibamin okimakiar gumaziba roghira izan kogham, eghti barareba dagh asighasighan kogham.

³⁴ Danganir manam nin bizir aghuiba iti, danganir kam nin navir averiamin aven itir ifongiam, a uaghan ikiam.”

*Dakuan marki, ia uari bagh gan
(Matyu 24:42-44)*

³⁵ Egha Iesus ghua kamaghin migei, “Ia ingaramin korotiabar aghuighiva otivamin bizim bagh ganiva uan lamba ateghtima da isi, mamaghira iki.

³⁶ Egh mati gumazim uan otarim amir ikizir isam bagha ghugha uamategh izasa, me a mizuai. Eghti a uamategh izi tiam gafughti me zuamiram a bagh tiam kuigham.

³⁷ Ingarir gumazir kabar gumazir aruam uamategh izi men ganti, me a mizua gari. Kamaghin me bar akuegham. Ki guizbangira ia migei, a dagheba, me daningsi, uabin kurukegham. Egh me mikemeghti, me dakozim dapiaghti a izi dagheba me daningam.

³⁸ Egh men gumazir aruam dimagariz arizim, o aminim titim a uamategh izi men ganti me a bagh gan mizuam ikiti, kamaghin me bar akuegham.

³⁹ Ia arazir kam ginighnigh. Gumazir manam, okimakiar gumaziba dimagarimin izava an dipenim akarasava amima, a men dughiam gifogha, egha men arafa. Egha me ataghizi me an dipenim akarizir puvati.

⁴⁰ Kamaghira, ia uaghan aravagh iki gan. Guizbangira, dughiar ia Gumazibar Otarim mizuaman koghamim, a dughiar kamram otogham.”

*Ingangarir gumazir aghuim ko kuramin akar isin zuim
(Matyu 24:45-51)*

⁴¹ Ezi Pita Iesusin azara, “Ekiam, ni akar isin zuir kamın erara migei, o e bar moghira?”

⁴² Ezi Ekiam an akam ikara, “Ingangarir gumazir manamra nighnizir aghuiba ikia deravira uan ingangarim gami? An gumazir ekiam a damuti, a ingangarir gumazir igharazibar ganam. Egh dughiar an gumazir ekiam ifongezimin, a dagheba isi ingangarir gumazibar aningam.

⁴³ Ingangarir gumazir kam ingara itima, an gumazir ekiam izava a batogha an ingangarir kamın garima, gumazir kamın navir averiam bar an dera.

⁴⁴ Ezi ki guizbangira ia migei, ingangarir gumazir kamın ekiam a damightima, an an ingangarir gumazir mabar ekiamın ikiva an biziba bar dar ganam.

⁴⁵ Egh ingangarir gumazibar dapanim uabira uabi mikimam, ‘Nan gumazir ekiam dughiar ruarimin ikegh izam.’ Egh a dikavigh ingangarir gumaziba ko ingangarir amizibav soghiva, damiva, wainin dipabar amiva dapanim onanigham.

⁴⁶ Eghti an ekiam, dughiar an ingangarir gumazim a bagha garir puvatizimin, an otogham. A dughiar a fozir puvatizimin uamategham. Eghtima an ekiam bar anerghorarighiva a inighiva gumazir God gifozir puvatiziba ko anetigham.

⁴⁷ “Ingangarir gumazibar dapanim fo, an ekiam bizir tizim damuasava a mikeme, ezima an a gamizir puvati. Eghti an ekiam dughiar aviribar a ifozoregham.

⁴⁸ Eghti ingangarir gumazim an ekiam ifongezir arazibagh fozir puvatighiva, egh a uabi misoghamin arazibar amuti, an ekiam dughiar aviribar a ifozoreghan kogham. Tina bar bizir aviriba ini, a ua bizir aviriba God daningam. Ezima tina God bizir aviriba an dafarim gariki, God uam a dam aviriba inisiva an azangsigham.”

*Iesus gumazamiziba abighasa ize
(Matyu 10:34-36)*

⁴⁹ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, “Ki nguazim avim a darighasa izi. Ezi avim datirighira isiasa ki ifonge.

⁵⁰ Ki tighar rurir mam a iniam. A mati dipam gumazim avarazi moghin, osimtiziba na bativam. Ezi ki a inizir puvati. Kamaghin ki bar osemi, mangi dughiar kam otogham!

⁵¹ Ni ghaze, ki navir amirizim inigha nguazir kamın izi? puvati, ki ia miġei, ki gumazamiziba abighasa ize.

⁵² Datirighin tugh mangi 5 plan amuiroghboriba dipenir tamın ikiv uari tuiragham, 3 pla pumuningin apanimın ikiam, eghti, pumuning 3 plan apanimın ikiam.

⁵³ Me uari tuiragham, afeziam uan otarimın apanimın ikiam, eghti otarim uan afeziamın apanimın ikiam. Amebam uan guivimın apanimın ikiam, eghti guivim uan amebamın apanimın ikiam. Otarimın amuim uan pamın amebamın apanimın ikiam, eghti, otarimın amebam uan otarimın amuimın apanimın ikiam.”

*Iesus dughiar otivambar gun miġei
(Matyu 16:2-3)*

⁵⁴ Egha Iesus gumazamizir aviribav gei, “Ia ganti, ghuariam aruem magiramın amadagham anangtima, ia zuamira suam, ‘Amozim izam,’ eghtima a izam.

⁵⁵ Egh Sainain amınim vangti, ia suam, aruem gan bar puvira isiam. Eghti an otogham.

⁵⁶ Ifavarir gumaziba! Ia overiam ko nguazimın otivamin bizibar gun mikimasa fo. Manmaghin amizı, ia datirighin otivamin bizibagh fozir puvati?”

*Ni gumazir ni isi kot daraghasa miġeim ko akabar kirigh
(Matyu 5:25-26)*

⁵⁷ Egha Iesus miġia ghua kamaghın miġei, “Ezi ia uari uarir azangsighan aghua, bizir tizim a dera.

⁵⁸ Egh nin apanim ni inigh mejistretbar damazimın mangitima, ni a ko osimtızir kam akırsi tuavimın a mikim ganigh. Puvatightima, a ni inigh jasın damazimın mangam. Eghti jas ni inigh polisın dafarım datightima polis ni isi kalabuziam datigham.

⁵⁹ Ki ni miġei, ni azenim girighan kogham, kamaghıra iki mangi ni ivezim bar anetigh azenim giram.”

13

Gumaziba navibagh iraghan kogh arimighregham

¹ Ezi dughiar kamın gumazir maba ikiava Galilin gumazibar gun Iesus miġei, Pailatin midorozir gumaziba me misoghezima men ghuziba God bagha tuer asizibar ghuziba sara verevere.

² Ezi Iesus men akam ikara, “Galilin gumazir kaba kamaghın ariaghıre. Kamaghın amizıma ia ghaze men arazir kuraba Galilin gumazir igharaziba bar men arazir kurabagh afıra?

³ Ezi ki guizbangıra ia miġei, bar puvati! Egh ia navibagh iraghan koghıva, ia uaghan bar arimighregham.

⁴ Egh ia uaghan bizir kam ginighnigh, 18 plan gumazir Siloamın dagiar dipenim dipirigha me misoghezima me ariaghıre. Ezi ia ghaze, men arazir kuraba bar Jerusalem itir gumaziba men arazir kurabagh afıra?

⁵ Ezi ki guizbangıra ia miġei, bar puvati. Ezi ia navibagh iraghan koghıva, ia uaghan bar arimighregham.”

⁶ Ezi Iesus akar isin zuir kamin me migei, “Gumazir mam temer figh uan wainin azenimin anekaragha egha ghuava oviziba bagha an gara tamin apizir puvati.

⁷ Egha a wainin azenimin garir gumazim kamaghin a migei, ‘Ki 3 plan azenibar arua izava fighin oviziba bagha garava avenge, da bar puvati. An okegh! Manmagh sua a puram aghui?’

⁸ “Ezima a kamaghin a migei, ‘Ekiam aneteghtima, an azenir tam uam an ikitima, ki an povimin nguaziba a darightima a dagher aghuiba iniam.

⁹ An azenir munamin beghti, deragham. Puvatightima ni na mikemeghtima ki an okegham.’”

Iesus amizir akirir kuram akirizi, a ua dera

¹⁰ Egha Iesus Sabatin dughiamin God ko migeir dipenir mam sure gami.

¹¹ Ezima amizir mam 18 plan azenimin duar kuram an akiragharim gamizima an aviraghavira ikiava bar uabi aminava avenge.

¹² Ezi Iesus an apighava an diazima an ada zuima, a kamaghin a migei, “Amizim, nin arimariam ni ataki.”

¹³ Egha uan dafarimning a gisin atizima, a zuamira uabi aminegha tugh, Godin ziam fe.

¹⁴ Iesus Sabatin amizim akirizima a dera, ezi bizir kam bagha God ko migeir dipenimin garir gumazim atarava, egha a kamaghin gumazamizibav gei, “Ingangarir dughiar 6 pla iti, egh ia dughiar kabar izitima, a ian arimariaba akiram. Egh Sabatin dughiamin ia izan marki.”

¹⁵ Ezi Ekiam an akam ikara, “Ia uarira uari gifarir gumaziba! Ian tav Sabatin dughiamin uan bulmakau o donki firigha a inigha ghua dipatam a ganidir puvati?

¹⁶ Kamaghin amizi, amizir kam an Abrahamin ovavim, Satan 18 plan azenir kabar a ike. Ezi kamaghin amizima ki Sabatin dughiamin a firighti a deragham.”

¹⁷ Egha a kamaghin mikemezima, an apaniba bar moghira aghumsiki. Ezima gumaziba ko amiziba an amizir bizir aghuibar gara bar akonge.

Mastetin ovizir akar isin zuim

(Matyu 13:31-32 ko Mak 4:30-32)

¹⁸ Egha Iesus gumazamizibar azara, “God Bizibagh Ativamin Dughiam manmaghin gari? Ezi ki akar isin zuir manamin a mikimam?”

¹⁹ A mastetin ovizim mingari. Ezi gumazim a inigha uan azenimin an ekarazima, an aghua ghuava temem gava. Ezima kuaraziba an aguabar mikonibagh ami.”

Yisin akar isin zuim

(Matyu 13:33)

²⁰ Eghava Iesus ua gumazamizibar azara, “Ki bizir manatamin God Bizibagh Ativamin Dughiamin akar isin zuim mikimam?”

²¹ A yisin min ami. Amizir mam yisin muziarir mam inigha, flauan dramin ekiamin itim inigha, aning verevere. Ezi flauan kam gin bar bui.”

Tiar akar asuvirizim

(Matyu 7:13-14 ko 7:21-23)

²² Egha Iesus Jerusalem in ghuava nguibar ekiaba ko dozibar bar gumazamizibar sure gamua zui.

²³ Ezi mav an azara, “Ekiam, God gumazamizir vabara ua me iniam, o?”

²⁴ Ezima a kamaghin me migei, “Ki ia migei, aviriba tiar akar asuvirizir kamin aven mangiva avegham. Ezi kamaghin amizima ia gavgavigh tiar akar asuvirizir kamin dirighiva aven mangi.

²⁵ Eghti dipenimin ghuavim dikavigh tiam asaraghtima. Ia azenan ikiva tiam misogh dimiva avegh suam, ‘Ekiam, e bagh tiam kuigh.’ Eghtima a kamaghin ian akam ikaragham, ‘Ki ia gifozir puvati. Ia managh izava otifi?’

²⁶ “Eghti ia kamaghin mikimam, ‘E ni ko dagheba ko dipaba ame. Ezima ni tuavibar en sure gami.’

²⁷ “Eghti a kamaghin ian akam ikaragham, ‘Ki ia gifozir puvati. Ia managh izava otifi. Na gitagh, ia arazir kurabagh amiba!’

²⁸ “Egh ia, Abraham ko Aisak ko Jekop ko Godin akam inigha izir gumaziba me God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikitima ia men gan ikiam. Egh ia azenan ikiva bizir kam bagh aziva atariba kuskugham.

²⁹ Egh gumazamizir aviriba nguazimin mukebaba bar dar ikegh iziva God Bizibagh Ativamin Dughiamin isam bagh uan danganiba iniam.

³⁰ Ia oragh, gin itir gumaziba me faragham, eghti gumazir faraziba me gin ikiam.”

Iesus Jerusalem in apangkufi (Matyu 23:37-39)

³¹ Ezi dughiar kamra Farisin maba Iesus bagha iza kamaghin a migei, “Herot ni misoghasa. Kamaghin amizima ni nguibar kam ategh igharagh mangi.”

³² Ezi Iesus men akam ikara, “Mangi afiar ifarir mam mikemegh, ‘Ni oragh, ki datirighin ko gurumizaraghan duar kuraba batoghiva egh gumazibar arimariaba akiram. Egh ki zuerimin uan ingangarim a givam.’

³³ Ezi ki ia migei, Godin akam inigha izir gumazitam Jerusalem in azenan aremeghan kogham. Ezi ki datirighin ko gurumizaraghan ko zuerimin mangvira ikiam.”

³⁴ Egha Iesus migia ghua ghaze, “Oio, ia Jerusalem in adarazi, ki ian apangkufi! Ia Godin akam inigha izir gumaziba misozi me ariaghiri, egha God ia bagha amadir gumaziba, ia dagiaba isa, me ginivi, me ariaghiri. Dughiar aviribar ki ian boriba akuv me mughasa, mati tuarir amebam uan avizimingin nguziba avarazi moghin, ki ia damuasa ifonge. Ezi ia na bagh izan aghua.

³⁵ Ia oragh! Ian nguibam, God anetaki. Ezi ki guizbangira ia migei, ia ua nan ganan kogham kamaghira iki mangi dughiar ia suam, ‘God uan ziamin gumazir kam anemada! God deragh a damu!’ ”

14

Iesus mikarzim buizir gumazim gamizi a ua dera

¹ Sabatin mam Iesus ghua Farisbar gumazir ekiamin dipenimin api. Ezima dughiar kam gumazamiziba bar deraviram an gari.

² Ezima an guamin gumazir mikarzim buizir mam iti.

³ Ezi Iesus Farisiba ko Judan arazibagh fozir gumaziba men azara, “Moses osirizir araziba, da Sabatin gumazamizibar arimariaba ghuamaghasa amangatzizi, o puvatzi?”

⁴ Ezi me nimira itima a gumazimin suiragha a gamizima a dera. Egha anemadazi a ghu.

⁵ Ezi a men azara, “Tan tavin otaritam o bulmakaun tam Sabatin dughiam mozirpamin a girightima, eghti ni zuamira a gekuigham, o puvatigham?”

⁶ Ezi me mikimamin akabagh asa.

Iesus ghaze, ia uarira uari fan marki

⁷ Dughiar kam Iesus gari, gumazir gighamiziba me dabirabir danganir ekiaba dagher dakozimin da isi. Ezi Iesus akar isin zuir kamin me migei,

⁸ “Gumazitam amuir ikizimin isam bagh diaghti, ni mangi dabirabir danganir ekiar faragha itim dapian marki. Me, gumazir ziar ekiar nin ziam gafrazim, a bagha a ginaba.

⁹ Eghti, isar ghuavir virara guan diazim izi kamaghin ni mikimam, ‘Ni uan misiam gumazir kam daningh.’ Eghti ni bar aghumsighiva, danganir bar gin itim inigham.

¹⁰ Kamaghin dughiar me nin diazim, ni danganir apengan itim inigh, eghti isar ghuavim izi suam, ‘Roroam, danganir aghuir pin itimin mangi.’ Eghti ni ziar aghuarim ni ko itir darazir tongin a iniam.

¹¹ Te uarira uan ziaba fe, God me abiraghti, me apengan ikiam. Eghti te apengan iti, God me feghti me ziar ekiaba iniam.”

Godin ikarvazim o gumazimin?

¹² Egha Iesus ua isar ghuavim migei, “Ni isam damuva, egh uan roroaba, aveghbuaba, o anababa, o nin namakar biziba bar avirasemeziba, me diaghan marki. Ni men diaghti, me uamategh nin diaghtima, kamaghin ni uan ikarvazim uamategh a inigham.

¹³ Ezi ni isam damuamin dughiam, ni onganarazibagh amiba, soroghafariba ikuviziba, suer kurar aruir puvatiziba, ko damazir kurabar diagh.

¹⁴ Eghti God arazir aghuim ni damigham. Gumazir kaba nin dagheba ikaraghan kogham. Kamaghin amizim, ni uan ikarvazim dughiar gumazir Godin damazimin deraziba ua dikavamin dughiamin a iniam.”

Isar ekiamin akar isin zuim

(Matyu 22:1-10)

¹⁵ Egha Iesus ko dakozimin itir gumaziba men mav Iesusin akaba baregha, kamaghin Iesusin migei, “Gumazir God Bizibagh Ativamin Dughiamin isar ekiam ramamim, a bar akongegham.”

¹⁶ Ezi Iesus a ikara, “Dughiar mam gumazir mam isar ekiam bagh bizibar akirava gumazir avirimin dia.

¹⁷ Isam azuir dughiamin isar ghuavim a gighamiziba bagha uan ingan-garir gumazim me mikimasa anemaga ghaze, ‘E biziba bar dar akirigha gifa, kamaghin amizima ia izi.’

¹⁸ “Ezima me bar moghira mangan aghuaghava uan dimdiam ava migirigiar ifavaribagh ami. Egha farazim kamaghin migei, ‘Ki datirighira nguazim givese, egh mangiva an ganasa. Noka, ki izan kogham.’

19 Ezi igharazim ghaze, 'Ki 10 plan bulmakaubagh ivese, egha ki da ingangarim gatigha dar ganasa zui. Noka, ki izan kogham. Ga uaning, ni nan gun isar ghuavim mikemegh.'

20 Ezi kamaghira gumazir mikemizim a migei, 'Ki amuim ini, kamaghin amizi ki izan kogham.'

21 "Ezi ingangarir gumazim uamategha izava akar kabar gun uan ekiam mikeme. Ezi isar ghuavim atara kamaghin migei, 'Ni zuamira azenan mangiva nguibar ekiamin itir tuavir ekiaba ko afeghtiar mangiva onganarazibagh amiba, ko soroghafariba ikuviziba, ko damazir kuraba, ko suer kurar aruir puvatiziba, me inigh izi.'

22 Ezi ingangarir gumazim kamaghin a migei, 'Ekiam, ni mikemezir moghin ki amigha gifa, ezi danganir maba ikiavira iti.'

23 Ezi isar ghuavim uan ingangarir gumazim kamaghin a migei, 'Ni mangi bar tuavir ekiaba ko tuavir dozibar itiba bar me mikimti, me izi, eghti nan dipenim izivaka.'

24 Ezi, ki ni migei, gumazir ki faragha diaziba men tav isar kamän dagher tam rameghan kogham.'

*Faragh deravira nighnighiva Iesusin gin mangi
(Matyu 10:37-38)*

25 Ezi gumazir bizir dafam Iesus koma arui. Ezi a ragha men gara kamaghin migei,

26 "Tina na bagh iziva, egha uan afeziam ko amebam, o amuim ko boriba, o aveghbuaba, o amezamebaba ko buaramiziba bar men aghuaghiva, egha uaghan uan ikirimirim ateghan koghiva, egh nan suren gumazimin otoghan kogham.

27 Eghiva tina uan ter ighuvim a gupugh, egh nan gin izan koghiva, nan suren gumazimin otoghan kogham.*

28 "Ian tina dipenir ekiamin ingarasa, a ti faragh daperagh nighnighiva, egh suam, ki dagiaba manmaghira dipenir kam a givagham?

29-30 Egh ian tina dipenir ekiamin ingarsi, faragh daperagh nighnigh suam, 'Ki dagiaba manmaghira dipenir kam a givagham?' Puvatightima, a ghuriamra damighiva, egh anegivaghan koghtima, me bar an ganiva dibovir migirigabar a damu, suam, 'Gumazir kam dipenimin ingara bar anegivazir puvati.'

31 "O, ki kamaghin mikim suam, atrivir mam atrivir igharazim ko midorozir ekiam damuasa. A ti faragh daperagh uabira uabin azangsigh suam, 'Ki ti 10 tausen gumaziba ko mangi, na bagha izir atrivimin 20 tausen gumaziba gafiragham, o puvatigham?'

32 A misoghan buraghiva, egh atrivim saghuamira ikitima, an abuir gumaziba mangi suam, midorozim marki.

33 Ezi kamaghira, ian tina bizir a itiba bar moghira a da ateghan koghiva, egh nan suren gumazimin otoghan kogham."

*Amangsizir kuramin akar isin zuim
(Matyu 5:13 ko Mak 9:50)*

34 Egha Iesus ghua kamaghin migei, "Amangsizim a dera, egh a uan singtizim ategh egh manmaghin ua uan singtizim inigham?"

14:20: 1 Ko 7:33 14:24: Mt 21:43, 22:8, Ap 13:46 14:26: Lo 33:9, Mt 10:37, Lu 18:29, Jo 12:25, MAA 12:11 14:27: Mt 10:38, 16:24, Mk 8:34, Lu 9:23, 2 Ti 3:12 * 14:27: (14:27) Ni akar Matyu 10:38in itimin gan. 14:33: Fl 3:7-8 14:34: Mt 5:12, Mk 9:50

³⁵ An obarir nguazim ko bulmakaubar buariba uaghan dar akuraghan kogham. Kamaghin amizi, me a makuni. Tina kuarimning iti, an oragh.”

15

Sipsipin ovengezimin akar isin zuim (Matyu 18:12-14)

¹ Ezi arazir kurabagh amir gumaziba ko dagiaba isir gumaziba, me Iesus baraghasa anekuvagha iti.

² Ezi Farisiba ko Judan arazibagh fofozir gumaziba an atara a migia ghaze, “Gumazir kam gumazir arazir kurabagh amiba ko migia me koma api.”

³ Ezi Iesus akar isin zuir kamin me migei,

⁴ “Tan tav 100 pla sipsipba ikiti tam oveghtima, a 99 pla ateghti da puram azenan iki damiti, eghti a mangi ovengezim buri mangi, an apighivira givagham?”

⁵⁻⁶ Egh anan apighiva bar akuegh a isi uan dipizim datigh a gisaghpugh ngun mangam. Egh a uan namakaba ko an boroghin itir darazir diagh me akuvagh, egh kamaghin mikimam, ‘Ki uan sipsipin ovengezim uam an api! Ia izi. E a givarvaram.’

⁷ Ki ia migei, kamaghira enselba gumazir kuram bagha agoir agorogem bar 99 plan derazir gumazir kabagh afiragham. Gumazir kuram a navim girazi ezi 99 pla gumaziba me ghaze me dera egha navibagh irazir puvati.”

Dagiar ovengezimin akar isin zuim

⁸ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, “Egh amizitam 10 pla wan Kina ikiti, tam oveghtima, a manmaghin damuam? A lam daborogh, egh dipenim aviva a buri mangi, an apighivira givagham.

⁹ Egh an apigh, egh uan namakaba ko an boroghin itir darazir diagh me akuvagh kamaghin me mikimam, ‘Ki uan ovengezir wan Kina batogha gifa. Ia na ko e a givarvaram.’”

¹⁰ Egha Iesus ghua kamaghin migei, “Ki ia migei, gumazir arazir kurabagh amitam navim giraghti, ia nguazimin a givarvara akongezi moghin Godin enselba Godin Nguibamin a givarvaram.”

Afeziar otarir pumuning itimin akar isin zuim

¹¹ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, “Gumazir mam otarir pumuning iti.

¹² Ezi dozim kamaghin uan afeziam migei, ‘Afeziam, ni ga bagha tuirazir biziba nananaba na daningigh.’ Ezi aningin afeziam uan biziba aning bagha da tuira.

¹³ “Ezi a mong gin uan biziba akuvagha da inigha saghon itir nguibar mam in ghu. Egha nguibar kamin ikiava pura tintinimin arazir kurabagh amima, an dagiaba bar gifa.

¹⁴ Ezi an dagiaba bar givazima, ezi nguibar a itir kam dagheba puvatizir dughiam oto. Ezi a ua bizitam itir puvati.

¹⁵ Kamaghin amizi, a ghua nguibar kamin itir gumazir mam in ingarasa a bato. Ezi a anemadazi a ghua an dabar gara dar akuagh api.

¹⁶ Ezi gumazitam daghetam a ganingizi puvati. Kamaghin amizi, a dabar gari da nguezibar miseviba api. Ezi a uaghan tabar amasa bar ifonge.

17 “Ezi datirighin nighnizir aghuarim an izima, a kamaghin migei, ‘Nan afeziamin ingangarir gumaziba dagher aviriba iti. Ezi ki kagh mitiriam bangin aremegham.

18 Ki ti uamategh uan afeziam bagh mangi kamaghin a mikimam, “Afeziam, ki arazir kuramin God ko ni gami.

19 Ki datirighin gumazir aghuim puvati. Eghti ni borim na darighan marki. Ni na ateghti ki pura nin ingangarir gumazimin min ikiam.”’

20 Egha a dikavigha uan afeziam bagha zui.

“Ezi a saghon izavira itima, an afeziam an apigha bar an apangkufi. Egha an a bagha ivegha ghua uan agharimningin a muigha an tori.

21 “Ezi an otarim kamaghin a migei, ‘Ki arazir kuram God ko ni gami. Ki ua gumazir aghuim puvati, ni borim na darighan marki.’

22 Ezi an afeziam kamaghin uan ingangarir gumazibav gei, ‘Ia zuamira! Korotiar bar aghuir ruarim inigh iziva a darugh. Egh ring an dafarim darugh, egh dagarir asuaba a daghuigh!

23-24 Nan borim ovegha ua iti. Egha ovengezi e uam an api. Kamaghin ami, ia mangi bulmakaun nguzir mikarzim sara itim a inigh iziva a misuegh e anemiva a givarvaram.’ Egha me a givarvara isam gami.

25 “Ezi dughiar kamın otarir ekiam azenibar ikegha izi. A dipenimin boroghın iza orazi, me ighiabagh amua izi ighiam gami.

26 Ezi a uan afeziamin ingangarir gumazir mamın diagha an azara, ‘Marazi tizim gami?’

27 Ezi a an akam ikara, ‘Nin dozim uamategha ize. An aremezi puvatigha deravira ikiava uamatege. Kamaghin, nin afeziam a bagha bulmakaun nguzir mikarzim sara itim misoke.’

28 “Ezi an otarir ekiam atarava dipenimin aven mangan aghua. Ezi an afeziam azenan ghua aven mangasa a gakaghoravira iti.

29 Ezi a uan afeziamin akam ikara, ‘Ni gan! Ki azenir kabar ki pura ingangarir gumazir kinimin ikia pura nin ingara, egha nin akaba batozir puvati. Ezi ni bar dughiatamin ki uan namakaba ko iki bar akueghasa ni memen nguzitam na ganingizi puvati.

30 Ezi nin otarir kam arazir kurabagh amua amiziba ko ikia uan dagiaba a givagha izezi, ni bulmakaun nguzir mikarzim sara itim a bagha a misoke!’

31 Ezi afeziam kamaghin a migei, ‘Nan otarim, ni zurara na ko iti. Ezi nan biziba da nin biziba.

32 Nin dozim ovegha ua dikafi. Egha an ovengezi e uam an api. Kamaghin amizi, e a bagh isam gamuava ivarvari.’ ”

16

Gumazir fofozir aghuim ikiava nighnizir aghuaribagh amimin akar isin zuim

1 Egha Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, “Dughiar mamın dagiaba bar avirasemezir gumazir mam, an ingangarir gumazibar dapanim iti. An ingangarir gumaziba a migia ghaze, ‘Nin gumazir dapanim nin dagiaba pura da makuri.’

2 Ezima an an diazima an aven ghuzima an an azangsisı, ‘Ni bizir tizim gamizima ki ni baraki? Ni uan ingangarimin aven ni amizir bizibar gun migeir akınafarim na daningigh. Ezi bizir kam bagh ni ua gumazir dapanimin ikian kogham.’

³ “Ezima gumazibar dapanim uabira uabi miġei, ‘Nan gumazir ekiam, nan ingangarimin na givazima, ki manmagħin damuam? Egha ki nguazim gikuamin gavgaviba puvatigha, biziba baġ azangsiġhan aghumsiki.

⁴ Ezi ki fo, ki manmagħin damuam, nan gumazir ekiam ingangarimin na givagħtima, gumaziba na mikimtima ki men dipenibar mangam.’

⁵ “A fo, gumazir maba pura gumazir ekiamin biziba da ini, me tiġhar an biziba ua da ikarvagħam. Eghava a gumazir kaba vaghvagħa men deima me aven zui. Eghava a faragħa zuimin azara, ‘Ni manmagħin nan gumazir ekiam da biziba ini?’

⁶ Ezima a kamagħin miġia għaze, ‘Ki 800 pla dram wel ini.’ Ezima gumazir dapanim kamagħin a miġia għaze, ‘Ni uan akinafarim inigh zuamira daperagh 400in an osirigh.’

⁷ Ezima a ua mavin azara, ‘Ezi ni manmagħin nan gumazir ekiam da biziba ini?’ Ezima a għaze, ‘100 bek plaua.’ Ezima a kamagħin a miġei, ‘Ni uan akinafarim inighiva 80 osirigh.’

⁸ “Nguazir kamın gumaziba me amir ingangariba me bar dagħ fo. Egha angazangarimin itir gumaziba bar me gafira. Ezi kamagħin gumazir ekiam gumazir dapanim amizir arazim gifogħa, egha gumazir dapanir kurar kamın ziam fe. A gumazir niġhnizir aghuim itimin arazim gami.

⁹ “Ki ia miġei, ia nguazir kamın dagiar kuram gumazibar akuravagħ me namakabar amu. Eghti dugħiar da givamim otogħtima, God ni inightima ni mangi iki mamagħira ikiamin nguibamin mangam.

¹⁰ “Egh tina bizir doziba deraghavira dar gari, a uagħan bizir ekiaba deraghvira dar ganam. Egha tina deraghavira bizir dozibar garir puvati, a uagħan bizir ekiaba deraghavira dar ganan kogħam.

¹¹ Egh ia nguazir kamın dagiar kuram deragħ an ganan kogħtima, tina guizbangin biziba ia daningtima ia dar ganam?

¹² Egh ia gumazir iġharazimin biziba deraghvira dar ganan kogħtima, tina ian biziba ia daningam?

¹³ “Ingangarir gumazitam ingangarir gumazir ekiar pumuning baġ in-garan kogħam. A tavin aghuagħ egh tav gifuegħam, o a tav baġhivira iki egh tav akirim a gasaragħam. Ia uagħara God ko dagiaba baġ ingaran kogħam.”

*Farisin dagiaba baġha bar ifongeziba
(Matyu 5:31-32 ko 19:9 ko Mak 10:11-12)*

¹⁴ Ezi Farisin dagiaba baġha bar ikuviziba bizir kaba baregħa Iesusin garav minbaba sigħsiravira iti.

¹⁵ Ezima a kamagħin me miġei, “Ia gumazamizibar damazibar bizibagħ amua għaze ia dera. Ezi God ian niġhnizibagħ fo. Ezi bizir gumazamiziba gari men damazibar bar deraziba, da Godin damazimin bar ikufi.”

¹⁶ Egha Iesus għua kamagħin miġei, “Moses Osirizir Araziba koma Godin akam inigha izir gumazibar akam akura mamagħira ikia għua Jonin dugħiamin tu. Ezi dugħiar kamın, Jon God Bizibagħ Ativamin Dugħiamin akar aghuim kuri. Ezi gumaziba ko amiziba bar mogħira dugħiar kamın aven mangasa uari għasagħasagħa uari munakuri.

¹⁷ Nguazim koma overiam givagħam. Eghti God osizirir arazibar akar otevitam, misevegħirighan kogħam.

¹⁸ “Ezi ni gumazir manam uan amuim ategħa amizir iġharazimin ikiva

mati, ni amizir munamin mikarzim okeme. Ezi ni gumazir manam ni amizir me ikegha taghizimin iti, ni uaghan amizimin mikarzim okeme.”

Gumazir dagiaba avirasemezim ko Lasarus

¹⁹ Egha Iesus miġia ghua kamaghin miġei, “Dughiar mam, gumazir dagiaba avirasemezir mam iti. Egha a korotiar bar aghuir aghevim arugha dagher aghuiba ikia zurara isabagh amua da apa mamaghira iti.

²⁰ Ezima an tiar akamin, gumazir puv biziba bagha azangszir mam, duaba bar a gizivazima a irighav iti, an ziam Lasarus.

²¹ Egh gumazir dagiaba avirasemezir kamın dagher otevíba dakozimın apengan suaghiriba, a dar amasa gara iti. Ezima afiaba uaghan izava an duaba ozisi.

²² “Ezi gumazir puv biziba bagha azangszim aremeghamin dughiam otozima, an areme. Ezima enselba a inigha ghua Abrahamın min aneti. Ezima gumazir dagiaba avirasemezim uaghan aremezima me anefa.

²³ Ezi a helin ikia mızazir kuram isi. Egha a kogha pin garava Abrahamın garima, a bar saghon itima Lasarus an min iti.

²⁴ Egha an Abrahamın dei, ‘Afeziam Abraham, nan apangkufigh. Ki mızazim isava avimın iti. Ezi bizir kam bagh Lasarus amadaghtima, a uan dafarir puzim dipam darugh nan mızem orangigh.’

²⁵ “Ezima Abraham an dimdiam ikara, ‘Otarim, ni bizir kam giniri, ni angamra itir dughiamın, ni bizir aghuiba iti. Ezi Lasarus bizir kuraba iti. Ezima a datirighin kagh deraghavira itima ni mızazir kuram isi.

²⁶ Ezi ua bizir mam, ga ko no en tizimın ruzir konim e abiki. Ezi te kagh ikegh ni bagh mangisi iburagham, o tina magh ikegh kagh izisi iburagham.’

²⁷⁻²⁸ “Ezi dagiaba avirasemezir gumazim Abrahamın akam pamtemın a ikara, ‘Ki aveghbuar 5 pla iti. Kamaghin amizi, Afeziam, ki pamtemın nin azangsi, Lasarus amadaghtima a nan afeziamın dipenimın mangi. Egh me mikemeghti, me ki itir nguibar mızaziba isir kamın izan marki.’

²⁹ “Ezima Abraham an akam ikara, ‘Me Moses koma Godin akam inigha izir gumazibar osiziriba men iti. Ezi me men akaba baragh.’

³⁰ “Ezima an Abraham miġei, ‘Puvati, Afeziam. Gumazir ovengezitam ua dikavigh me bagh mangitima, me navibagh iragham.’

³¹ “Ezima Abraham kamaghin a miġei, ‘Me Moses koma Godin akam inigha izir gumazibar akaba baraghan koghtima, tav aremegh ua dikavigh izi, me mikimtima, me nighnizir gavgavimın an akabar ikian kogham.’”

17

Arazir kuraba, nighnizir gavgavim gasighasisi (Matyu 18:6-7 ko 18:21-22 ko Mak 9:42)

¹ Egha Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, “Bizir gumazimizibagh amima me arazir kurabagh amiba. da guizbangira izam. Ezi gumazir dagh ami da otivim, a bar kuvigham.

² A ikiva borir katam arazir kuratam an akagham, kamaghin ia a inighiva dagiam an firim ikeghiva a isi ongarim mikinighti, an aremeghti, kamaghin deragham.

³ Kamaghin amizima ia deravira uari bagh gan.

“Eghiva nin aveghbuam arazir kuratam damightima, ni pamtem a mikim suam, ni da atakigh. Eghti a navim giraghtima, ni an arazir kuraba gin amada.

⁴ Eghiva a 7 plan dughiabar arazir kurabar ni damighiva, egh 7 plan dughiabar uamategh ni bagh izi kamaghin mikimam, ‘Ki navim gira,’ ni an arazir kuraba da gin amadagh.”

Iesus nighnizir gavgavim arazim migei

⁵ Ezi aposelba kamaghin Iesus migei, “Ni en nighnizir gavgavim damightima an ekefegh!”

⁶ Ezima a kamaghin me migei, “Egh ian nighnizir gavgavim suvigh zuravarim mastetin ovizitamın mın ikitima, ia temer kam mikim suam, ‘Ni uabi asighiva egh biba sara mangiva ongarimın uabi ekaragh,’ eghti a ian akam baragham.” *

Iesus ingangarir gumazim arazim migei

⁷ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, “Ian tav ingangarir gumazitam an azenimın ingari o sipsipbar gari. Ingangarir gumazim azenibar ikegh izitima, eghti a suam, ni izi daperagh dami? Puvati. Ia kamaghin migeir puvati.

⁸ Gumazir dapanim kamaghin mikimam, ni na bagh dagheba isamigh uan inim kegh da tuigh faragh na danighti ki dar amam, eghti ni gin dami.

⁹ A ingangarir gumazim amizir bizir kaba bagha a minabagham, o puvatigam? Puvati.

¹⁰ Ezi ia uaghan, God damuasa ia mikemezir biziba bar dagh ami, egh suam, E pura ingangarir gumazir kuraba, ingangarir Ekiam e ganingiziba e pura dagh ami.”

Iesus 10 plan gumazir lepa itibar kirizima me ua dera

¹¹ Ezi Iesus Jerusalemın ghua, Samaria koma Galilin Distrighin tizimın zui.

¹² Ezi a nguibar mamın aven zuima, 10 pla lepa itir gumaziba a bato. Me mong saghon tuivighav ikiava,†

¹³ tiarir arozimın an dei, “Iesus, Gumazir Ekiam, en apangkufigh.”

¹⁴ Ezima a men apighava, kamaghin me migei, “Ia mangiva, uari isiva Godin ofa gamir gumazibar akagh.” Ezima me me bagha ghua tuavir arizimın men mikarziba zuegha dera

¹⁵ Ezi men mav, uabin garima an arimariam givazima a uamategha izava pamtemın Godin diava egha an ziam fe.

¹⁶ Egha Iesusin suemningin apengan irighava uan guam nguazim mituaghava, Iesus a gamizir bizim bagha a minaba. A Samarian gumazimra.

¹⁷ Ezi Iesus kamaghin azara, “Ezi ki 10 plan gumazir kaba akiris ti, o puvati? Ezi 9 pla managh iti?”

¹⁸ Ezi Judan gumazitam ua iza, a Godin ziam fe, o puvati? Gumazir saghuiamın izezim uabira izava Godin ziam fe.”

17:5: Mk 9:24 **17:6:** Mt 17:20, 21:21, Mk 9:23, 11:23 * **17:6:** (17:6) Mastetin ovizim, a bar sufi.

17:8: Lu 12:37 **17:10:** Mt 25:30, Ro 3:12, 1 Ko 9:16-17, Fm 11 **17:11:** Lu 9:51-52, 13:22, Jo 4:4

17:12: Wkp 13:46 † **17:12:** (17:12) Lapan arimariam fomira Baibelin dughiamın ikezim ighara. Ezi datirighin itir lepan arimariam a igharaghav ami. Fomira ikezim, pura mikarzir ghurghurim gumazir namnabar otifi. Egha uaghan bizir igharaziba sara posi. **17:13:** Wkp 13:45-46 **17:14:** Wkp 13:2, 14:1-32, Mt 8:4, Lu 5:14

¹⁹ Eghava a kamaghin a migei, “Ni dikavigh mangi. Nin nighnizir gavgavim ni gamizima, ni dera.”

*God Bizibagh Ativamin Dughiam izam
(Matyu 24:23-28 ko 24:37-41)*

²⁰ Dughiar mamın Farisin gumaziba Iesusin azara, “God Bizibagh Ativamin Dughiam mana dazoghın izam?” Ezima Iesus men akam ikara, “Ia orasi, God Bizibagh Ativamin Dughiamın arazaraziba ia uan damazibar an ganighan kogham.

²¹ Eghti gumazitam kamaghın mikıman kogham suam, ‘A kara,’ o ‘A muna.’ Ezi God Bizibagh Ativamin Dughiam, a ian navir averiamın aven iti.”[‡]

²² Egha Iesus uan suren gumazibav gei, “Dughiam izıtıma ni Gumazibar Otarım izamin dughiam a bagh gansi damuva avegham.

²³⁻²⁴ Gumaziba ia mikıman, ‘Ara muna!’ o ‘Ara kara!’ Ezi ia fo, Gumazibar Otarım izamin dughiam an onımarımın mın taghtagham. Eghtıma an angazangariba bar overiamın ruaghatavimning uagharam aningın tagham. Eghti ia ivemariv men akaba gin mangan marki.

²⁵ Egh a faragh bizir avırıba bagh mızazım inigham. Eghtıma datırıghın dughiar kamın itir gumaziba an aghuagham.

²⁶ “Ezi bizir Noan dughiamın otiviziba, da uaghan kamaghın Gumazibar Otarım izamin dughiamın otivam.

²⁷ Gumazamiziba dagheba ko dipaba apava, uarir ikiava mamaghıra ikia ghua, Noa uan kurımın ghuavanabozir dughiam. Ezima aperiam izava bar me kuavareme.

²⁸ “Ezi Lotın dughiamın kamaghıra, gumazamiziba dagheba ko dipaba apava, dagıaba bagha biziba amagava, dagh ıvezava, dagheba oparava dipenibar ingari.

²⁹ Ezi Lot Sodom ataghızir dughiamın, avım koma dagıar isiba amozımın mın overiamın ikegha suaghıra izaghıra bar moghıra me kuavareme.

³⁰ “Gumazibar Otarım azenımra izıghramın dughiam biziba uaghan kamaghıram otivam.

³¹ Eghti dughiar kamın ni tina uan dipenımın avughsızir danganım ikıva, egha uan biziba ataghızı da aven iti, ni da bagh magiri da inian marki. Kamaghıra, tina azenıbar iti, a bizir tam bagh nguıbamın mangan marki.

³² Ni Lotın amuım ginıghnıgh!

³³ Ezima tina uan mikarzim geghufı, an aremegham. Ezi tina na bagha uan mikarzim anataki, a gin deraghıra ikiam.

³⁴ Ki ia migei, dimagarir kamın taning uning inıgh mısıar vamıra dakıtıma, God tav inıghıva tav ategham.

³⁵⁻³⁶ Eghti amızir pumuning uning inıgh maziaba rıghrıghtıma, God tav inıghıva tav ategham.”[§]

³⁷ Ezi me an azara, “Ekıam managhıra?” Ezima a men akam ikara, “Gumazir kuaba managh itı naghın, taragıaba uarı akuvagham.”

17:19: Mt 9:22, Mk 5:34, Lu 7:50 **17:20:** Jo 3:3, 18:36 **17:21:** Mk 13:21, Lu 17:23, Ro 14:17

[‡] **17:21:** (17:21) Gumazir maba kamaghın akar otevir kam giragha ghaze, “Ia oragh. God Bizibagh Ativamin Dughiam, ian aven iti.”

17:22: Mt 9:15, Jo 17:12 **17:25:** Mk 8:31, 9:31, Lu 9:22 **17:26:**

Stt 6:5-8, 7:1-24, Mt 24:37 **17:27:** Stt 7:6-24 **17:30:** 2 Te 1:7 **17:31:** Stt 19:17, 19:26, Mt 24:17-18,

Mk 13:15-16 **17:32:** Stt 19:26 **17:33:** Mt 10:39, 16:25, Mk 8:35, Lu 9:24, Jo 12:25 **17:34:** Mt

24:40-41, 1 Te 4:17 [§] **17:35-36:** (17:35-36) Baıbelın fofozir gumazir maba ghaze akar otevir mam

uaghan kagh itı. Akar otevir kam kamakın, “Gumazir pumuning azenımın ikıtı, God aningın tav inıgh

egha tav ategham.” Ni deragh foghsi, Mt 24:40ın gan. **17:37:** Jop 39:30, Mt 24:28

18

Zurara God ko migeir arazimin akar isin zuim

¹ Egħa Iesus akar isin zuir mamın uan suren gumazibav gei, egh men akagħti, me zurara God ko mikim mamagħra ikiam. Egh amiragħan marki.

² Egħa a kamagħhin migei, “Nguibar ekiar mamın aven jasin mam iti, a Godin atiatir puvati. Egħa gumazibagh nighnızir puvati.

³ Ezi amuir odıarir mam uagħan nguibar ekiar kamın iti. Ezi gumazir mam pazava a gamua osımtıziba a garisi. Ezi a jas bagħa zurara izava a migei, ‘Ni kotiamın nan akuragħ.’

⁴ “Ezima dugħiar avırir maba a bizitam gamızir puvati. Eghava abuan a uabıra uabi migei, ‘Ki Godin atiatir puvati. Egħa ki gumazibagh nighnızir puvati.

⁵ Ezi amuir odıarir kam dugħiar avırıbar na bagħa izi. Ki bar amıra. Kamagħhin amizi, ki ua bagħ zuamıra an osımtızim akırıgham, eghti a ua izi na damutıma ki bar amıragħan kogħam!’ ”

⁶ Egħa Iesus migıa ghaze, “İa jasin kuramın migırıgıam baragħ.

⁷ Ezi Godin inabazıba, me dımagarıba ko aruebar a bagħa araima, a men osımtızıba bagħa iza a da akıram, o puvatıgham? A me atagħragħti me pura mangam? Bar puvati.

⁸ Ki ia migei, a men osımtızıbar ganıva, zuamıra men akuragħam. Kamagħhin amızıma, Gumazıbar Otarım uamateghamın dugħiamın, a ganti, nguazımın itir gumazamızıba nighnızir gavgavım an ikiam, o puvatı?”

Gumazir pumuning God ko migeir akar isin zuim

⁹ Gumazir mabara uarıra uan zıaba fava egħa ıgharaz darazıv gıa ghaze, me derazır puvati. Ezi Iesus kamagħ amır gumazıba bagħ akar isin zuır kam gamı,

¹⁰ “Gumazır pumuning God ko mikımasa Godın Dıpenımın għu, anıngın mav Farısı, ezi mav dagıaba ısır gumazım.

¹¹ Ezi Farısın gumazım dıkavıgħa tugħa uabıra ua bagħa God kamagħhin a migei, ‘Ki ni mınaba, ki gumazır mabar mın amır puvati. Me bizıba okıava, arazır kurabagħ amuava egħa martıar amızıba okıa me koma akui. Egħa ki uagħan dagıaba ısı gumazır kamın mın amır puvati.

¹² Ki wıghın vamırın dugħiar pumuningın ni ko mikımasa dagħeba atagħrası. Egħa bizır ki ısıba, ki tongıra da turagħa uagħan ni ganıdı.’

¹³ Ezi dagıaba ısır gumazım mong munamagħhin tu. Egħa a kogħa overıamın garı puvatıgħa uan evarım mısogha kamagħhin migei, ‘Ki gumazır kuram, God ni nan apangkufıgh!’

¹⁴ Kamagħhin amızıma ki guızbangıra ia migei, gumazır dagıaba ısır kam, a Godın damazımın deragħa egħa dıpenımın għu. Ezi ıgharazım puvati. Te uarıra uan zıaba fe, God me abıragħti, me apengan ikiam. Eghti te apengan iti, God me feghti me zıar ekiaba inıam.”

Iesus ghaze, borır dozıba na bagħ izı

(Matyu 19:13-15 ko Mak 10:13-16)

¹⁵ Ezi gumazamızıba borır dozıba Iesus dafarımning me darıghasa, me inıgħa izı. Ezıma an suren gumazıba kamagħhin ganıgħa egħa men atarı.

¹⁶ Ezi Iesus borır dozıbar dıazı me a bagħa zuıma a migıa ghaze, “Ni

tina God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikisi, borir dozir kabar min iki. Kamaghin amizima borir doziba ateghtima me na bagh izi, egh men anogorghan marki.

¹⁷ Ki guizbangira ia migei, gumazitam borir dozir kabar min God Bizibagh Ativamin Dughiamin inighan koghiva, egh an aven mangan bar iburagham.”

*Gumazir dapanir biziba avirasemezim, Iesus ko migei
(Matyu 19:16-30 ko Mak 10:17-31)*

¹⁸ Ezi Judabar gumazir dapanir mam Iesusin azara, “Tisan Aghuim, ki manmaghin damigh zurara itir ikirimirir aghuarim iniam?”

¹⁹ Ezi Iesus an akam ikara, “Ni manmagh sua gumazir aghuim na garisi? Gumazir aghuitam itir puvati. God uabira gumazir aghuimra.

²⁰ Ni God Moses ganingizir arazim gifo, ‘Ni gumazim misueghti an aremeghan marki, ni poroghamiba uari bakeir arazim damuam marki, ni gumazir igharazimin biziba okiman marki, ni bizibagh ifaran marki, ni ua bagh biziba inisi gumazibagh ifaran marki, ni uan afeziam ko amebamin apengan iki aninghin akaba baragh.’”

²¹ Ezi a kamaghin Iesus migei, “Ki fomiram aghirimra ikiava arazir kabagh amua iza datirighin ikia kati.”

²² Ezima Iesus kamaghin oregha, egha a migei, “Ni bizir vamira ni tighar a damuam. Bizir ni itiba bar da amangighiva dagiaba inigh, egh gumazir biziba puvatizibar aningh. Egh ni Godin Nguibamin bizir aghuariba iniam. Egh, nan gin izi.”

²³ A biziba bar aviraseme, kamaghin amizima, a Iesusin akam baregha bar oseme.

²⁴ Ezi Iesus an gara egha a migia ghaze, “Gumazir biziba avirasemeziba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin mangisi bar iburagham!

²⁵ Kamelin tam iniba isair dikonir torimin aven mangisi ingangarir dafam damigh aven mangam. Eghti gumazir biziba avirasemeziba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin mangisi guizbangira bar iburagham!”

²⁶ Ezi marazi kamaghin oregha an azara, “Kamaghin damightima, tinara zurara itir ikirimirir aghuir kam iniam?”

²⁷ Ezi Iesus me ikara, “Bizir kaba gumazimin bar osemegham. Bizir kaba Godin osemezir puvati. A biziba bar dagh ami.”

²⁸ Ezi Pita a migei, “Ni ge, e bizir e itiba bar da ategha, nin gin ize.”

²⁹ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ki guizbangira ia migei, gumazitam God Bizibagh Ativamin Dughiamin bagha uan dipenim, o uan amuim, o aveghbuaba, o ameboghfeziaba, o boriba ataki,

³⁰ egh datirighin itir dughiar kamın God bizir aviriba me faragha inizir bizibagh afragh me daningam. Egh dughiar gin otivamim me zurara itir ikirimirir aghuarim iniam.”

*Dughiar mikemizim Iesus ua migia ghaze, an aremegh ua dikavigham
(Matyu 20:17-19 ko Mak 10:32-34)*

³¹ Egha Iesus 12 plan suren gumaziba inighava me uarira ikiava a me migei, “Ia oragh! E nguibar ekiam Jerusalemın ghuavanadi. Eghti Godin akam inigha izir gumaziba, Gumazibar Otarinin gun mikemezir osizirir biziba bar, guizbangira otogham.

18:17: Mt 18:3, Mk 10:15 **18:18:** Mt 19:16, Mk 10:17, Lu 10:25 **18:20:** Kis 20:12-16, Lo 5:16-20, Ro 13:9, Ef 6:2, Kl 3:20 **18:22:** Mt 6:19-20, 19:21, 1 Ti 6:19 **18:24:** Mt 19:23, Mk 10:23, Snd 11:28
18:27: Jer 32:17, Sek 8:6, Mt 19:26, Mk 14:36 **18:28:** Mt 4:19-20, 19:27, Mk 10:28 **18:29:** Lo 33:9, Mt 19:29, Mk 10:29-30 **18:30:** Mt 19:29, Mk 10:30 **18:31:** Sng 22, Ais 53, Mt 16:21, Mk 10:32, Lu 24:44

³² Eghti me a isi Kantrin Igharazibar Gumazibar dafaribar arigham. Eghti me a dipova a mikimam. Egh aghumsizir arazibar a damuam. Egh a gipariva, eghiva a ifozoregh egh a misueghti an aremegham.

³³ Eghti dughiar mizekim a ua dikavigham.”

³⁴ Ezima an suren gumaziba bizir katam gifozir puvati, a bizir tizim migei. Dar mingarim men monge, ezi me bar fozir puvati.

*Iesus gumazir damazir kuram gamizima, a gari
(Matyu 20:29-34 ko Mak 10:46-52)*

³⁵ Egha Iesus Jerikon boroghira izima, gumazir damazir kurar mam tuavir miriamin aperaghav ikia biziba bagha azangsis.

³⁶ Egha an orazima gumazimizir avirim iza zuima, a men azara, kar tizim.

³⁷ Ezi me a migia ghaze, “Nasaretin gumazim Iesus iza zui.”

³⁸ Ezi a dia migei, “Iesus, Devitin Otarim, ni nan apangkufigh!”

³⁹ Ezi faragha zuiba me an atarava egha a migia ghaze, ni nimira iki. Ezi a bar pamtem dia migei, “Devitin ovavim, ni nan apangkufigh!”

⁴⁰ Ezi Iesus tugh aakar gavgavim gumazibav gia ghaze, “Gumazir munam inigh na bagh izi.” Ezi a roghira izima, Iesus an azara,

⁴¹ “Ki tizim ni bagha a damuasa, ni ifonge?” Ezi an a ikara, “Ekiam, ki ganasa ifonge.”

⁴² Ezi Iesus a migia ghaze, “Ni gan. Nin nighnizir gavgavim nin akurazi, ni dera.”

⁴³ Ezi a zuamira gari. Egha Iesusin gin ghua Godin ziam fe. Ezima gumazamiziba an ganigha, me uaghan Godin ziam fe.

19

Iesus Sakiusin dipenimin ghu

¹ Ezi Iesus Jerikon nguibamin ghuava, aneteghasa tuavimin zui.

² Gumazir mam nguibar kamin iti, an ziam Sakius. A dagiaba isir gumazibar gumazir dapanim, a dagiaba bar aviraseme.

³ A Iesusin ganasa, a manmaghira garir gumazim. Sakius bar gumazir otevim, egha gumazimizir avirimin tongin iti. Egha kamaghin a Iesusin garir puvati.

⁴ A fo, Iesus tuavir kamra izam. Kamaghin amizi, a ivegha faragha ghua, Iesusin ganasa temer fighin ghuavanabo.

⁵ Ezi Iesus danganir kamin oto. Egha kogha temer kam gisin gara, kamaghin Sakiusin migei, “Sakius ni zuamira izighiri. Datirighin ki nin dipenimin ikiam.”

⁶ Ezi a zuamira izaghrighava, bar akonge. Egha Iesus inigha uan dipenimin zui.

⁷ Ezi gumaziba bar an ganigha, egha me kamaghin migiava ngavamadi, “A ghua gumazir kuramin dipenimin iti.”

⁸ Me dipenimin ikiava, Sakius tughava, kamaghin Ekiam migei, “Ekiam, Ni oragh! Datirighin ki uan biziba bar da tuiragham. Egh taba ki gumazir biziba puvatizibar aningam. Egh ki gumazir tam gifaraghiva, an bizitam oke-meghiva, ki datirighin uamategh bizir pumuning ko pumuning a daningam.”

⁹ Ezi Iesus kamaghin a migei, "Gumazir kam a uaghan Abrahamin ovavim. Kamaghin amizi, datirighin God dipenir kamın gumazamiziba bar men akura.

¹⁰ Gumazibar Otarim, gumazir ovengeziba bagha ruiava men akurvaghasa ize."

*Dagiaba inizir ingangarir gumazir 10 plan akar isin zuim
(Matyu 25:14-30)*

¹¹ Gumazamiziba ikia Iesus barazima, a migei. A Jerusalemın boroghın itima, me ghaze, datirighira God Bizibagh Ativamin Dughiam otogham. Kamaghın amizima, an akar isin zuir mam me migei.

¹² A kamaghın me migei, "Gumazir aruar mam nguibar saghuamin mangasa, eghti me a damightima an atrivimin ikiam. A gin uamategh uan nguibamin izeghiva, men ganam.

¹³ A mangasa, a uan ingangarir gumazir 10 plan diagha, 20 kina, 20 kina bar moghira me rome. Egha kamaghın me migei, 'Ia dagiar kaba inighiva uari bagh dagiar ingangaribar amu ikiti, ki uamategham.'

¹⁴ "An apengan itir gumaziba me bar navir kuram an iti. Kamaghın amizi, me akam inigha zuir gumaziba amadazima me nguibar gumazir aruam ghuzimin ghu. Me kamaghın migei, 'E gumazir kam en atrivimin otivan, e aghua.'

¹⁵ Ezi gumazir igharaziba gumazir aruar kam a gamizima an atrivimin otogha, egha gin uamatege. A uamategha izegha, kamaghın me migei, 'Gumazir ki fomira dagiaba aningiziba, men diagh. Ki foghasa me manmaghın nan dagiabagh isin dagiaba ini.'

¹⁶ "Ezima gumazir faragha zuim iza kamaghın migei, 'Ekiam, ki nin 20 kinan kamın dagiar ingangarim gamighava a gisin 200 kina ini.'

¹⁷ Ezi atrivim kamaghın a migei, 'Ni nan ingangarir gumazir aghuim, egha ni ingangarir bar aghuim gami. Ni bar deraghvira bizir muziarim gami, kamaghın ki datirighın bizir ekiam ni danightima, ni nguibar ekiar 10 plan ganam.'

¹⁸ "Ezima ingangarir gumazir igharazim iza migei, 'Ekiam, ki nin 20 kinan kamın dagiar ingangarim gamigha datirighın a gisin 100 kina ini.'

¹⁹ Ezi atrivim a migei, 'Ki ni atighti ni nguibar ekiar 5 plan ganam.'

²⁰ "Ezi ingangarir gumazir mikezim iza migei, 'Ekiam nin 20 kina ikia kati. Ki a isa inir avizimin a nomkezima, a kati.

²¹ Ki ni gifo, ni gumazir atarim. Gumazir igharaziba amir biziba, ni pura da isi. Egha dagher me opariziba, ni uaghan pura da isi. Kamaghın ki nin atiati.'

²² "Ezima atrivim kamaghın ingangarir gumazim migei, 'Ni ingangarir gumazir kuram! Nin akamra ki ni tuisigham. Ni kamaghın na ginighnisi, ki ti gumazir atarim. Egha ki gumazir igharaziba amir biziba, ki ti pura da isi. Egha dagher me opariba, ki ti uaghan pura da isi?'

²³ Manmaghın amizima, ni nan dagiaba benk gatizi puvati, eghti ki uamategh iziva ua da iniva dagiataba a gisin ua da iniam?'

²⁴ Ezi a kamaghın an boroghın tuivighav itir gumazibav gei, 'Ia ada 20 kina inighiva gumazir 200 kina itim daningigh.'

²⁵ Me kamaghın a migei, 'Ekiam, a 200 kina inigha gifa.'

²⁶ “Ezima a ghaze, ‘Ki ia migei! Gumazitam bizir taba ikiti, ki aviritaba uam a danigham. Eghti gumazitam biziba puvatighiva, eghti bizir muziarim a itim, ki ada da inigham.

²⁷ Nan apaniba, ki men atrivimın ikian me nan aghua, ia me inigh kagh iziva nan damazimın me misueghti me arimighregh.’”

²⁸ Iesus akar isin zuim gamigha givagha, uan darorim gamua tuavir Jerusalemın ghuzim ghuavanadi.

Iesus Jerusalemın otoghava Godın Dipenimın gumaziba ko amizibar sure gami

(Sapta 19:29-21:38)

Iesus atrivimın mın Jerusalemın aven zui.

(Matyu 21:1-11 ko Mak 11:1-11 ko Jon 12:12-19)

²⁹ Iesus Betfage ko Betanin boroghın oto, mighsiam Oliv gisin. Egha uan suren gumazir pumuning amaga,

³⁰ kamaghın aningın migei, “Gua nguibar munagh itimın mangi. Gua nguibar kamın mangi gantima donkin igiar mam me a ikezima, a iti. Gumazitam dughiatamın a gaperaghava aruizir puvati. Gua an benim firighiva donki inigh kagh izi.

³¹ Tav kamaghın guan azaragham, ‘Gua tizim bagha donkin kam firi?’, eghti gua suam, ‘Ekiam ingangarim an iti.’”

³² Egha Iesus aning amadzima aning ghua garima, biziba bar moghira Iesus mikemezi moghın iti.

³³ Ezi aning donkin benim firima, an ghuaviba aningın azara, “Gua tizim bagha donkin benim firi?”

³⁴ Ezima aning kamaghın a migei, “Ekiam ingangarim an iti.”

³⁵ Egha aning donki inigha Iesus bagha izi. Egha aning uan azenan azuיר korotiar ruariba donki gisin da ghuani. Egha aning Iesusın akurazima a donki gisin apera.

³⁶ A donki gaperagha zuima, gumazamiziba uan korotiar ruariba suava tuavim mighuari.

³⁷ A iza danganir tuavir Olivın mighsiamın ghuaghirimın boroghın izima, an gin aruיר darazi me God amizir mirakelbar ganighava da bagha bar akongegha pamtem Godın ziam fe.

³⁸ Me kamaghın araghasi, “God uan ziamın atrivim amada! God deravira a damu! Navir amirizim Godın Nguibamın iti. Ia Godın ziam fi!”

³⁹ Ezi Farisin marazi gumamazir kabar tongin ikia, kamaghın Iesusın migei, “Tisa, ni uan suren gumamazibav kintima, me nimira iki! Me kamaghın mikiman marki!”

⁴⁰ Ezi a kamaghın migei, “Ki ia migei, me nimira ikitima dagiaba uari araghasam!”

Iesus Jerusalem bagha azi

⁴¹ Iesus Jerusalemın boroghira iza, egha an gara a bagha azi.

⁴² Egha a kamaghın migei, “Jerusalem, ki kamagh sua, ni amua datirighın navir amirizimın bizibaghi foghai. Kamaghın amizi, a datirighın nin modo.

⁴³ Dughiam iziti, eghti nin apaniba nguazir divazim ingarighti, a ni arughtima, ni arımangighan kogham.

⁴⁴ Eghiva ni Jerusalem me nin borir nin aven itiba sarama asighasigham. Ni Godin dughiar nin akuraghasa izezim, ni a gifozir puvati. Bizir kam bagh dipenimin ingarizir dagiatam, me aneteghti, a tam gisin keghan kogham.”

Iesus ivezir gumaziba ko biziba amadir gumaziba Godin Dipenim me batosi

⁴⁵ Egha a Godin Dipenir avizimin aven ghuava, biziba amadiba me batosi.

⁴⁶ A kamaghin migei, “God fomira Aisaian akinafarimin aven kamaghin osiri, ‘Nan dipenim God ko migeir dipenimra, ezi ia a gamizima, an okimakiar gumaziba modir danganimin min oto.’ ”

⁴⁷ A zurara Godin Dipenimin aven men sure gami. Ezima ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan arazibagh fozir gumaziba ko gumazir dapaniba, me a misueghti an aremeghasa.

⁴⁸ Ezi gumazamiziba a baraghasa bar ifongegha, bar an boroghin iti. Kamaghin amizi, an apaniba a misoghan ibura.

20

Me Iesusin gavgavim bagha an azara

(Matyu 21:23-27 ko Mak 11:27-33)

¹ Dughiar mamnin Iesus Godin Dipenir avizimin aven ikiava, gumazamizibare sure gamuava akar aghuim akuri. Ezi ofa gamir gumazir ekiaba, koma Judan arazibagh fozir gumaziba, ko Judan gumazir aruaba, me izava anekufa.

² Egha me kamaghin migei, “E mikemegh, ni gavgavir manamin bizir kabagh ami? Tina gavgavir kam ni ganingi?”

³⁻⁴ Ezi Iesus kamaghin men akam ikara, “Ki uaghan azangszitam ia damuasa. Ia na mikim, Jonin rurim, a Godin ize o gumazibar ize?”

⁵ Ezi me uarira uariv gei, “E suam, ‘An rurim Godin ize,’ eghti, a kamaghin mikim suam, ‘Ia manmaghin amigha ia nighnizir gavgavim Jon damuan aghua?’

⁶ E suam, ‘An rurim gumazibar ize,’ eghti gumaziba dagiabar e ginivightima, e arighregham. Me kamaghin fo Jon a Godin akam inigha izir gumazim.”

⁷ Egha me Iesus ikara, “E fozir puvati, Jonin rurim manmaghin ize.”

⁸ Ezi Iesus kamaghin migei, “Kamaghira, ki uan gavgavim inizir tuavimin, gun ia mikemeghan kogham.”

Wainin azenir gumazibar akar isin zuim

(Matyu 21:33-46 ko Mak 12:1-12)

⁹ Egha Iesus miaviavira ikia akar isin zuir kam gumazamizibav gei, “Gumazir mam wainin azenim oparigha, egha azenimin garir gumazir mabar dafarim garigha ghaze, me gin a givezam. Egha a ghua dughiar ruarimin saghon iti.

¹⁰ Egha wainin oviziba kuarir dughiamin a ingangarir gumazir mam amadagha ghaze, me wainin ovizir andizir taba a daningam. Ezi azenimin garir gumaziba a misueghava anemadazima, a dafaribara uamatenge.

¹¹ Ezi a ingangarir gumazir igharazim amada, ezi me uaghan a misuegha aghumsizir arazibar a gamigha, anemadazi a dafaribara uamatenge.

¹² Ezi a ua mikezim amadazi, me bar puv a misuegha a isa azenim mikini.

13 “Ezi wainin azenir ghuavim uabira uabi migei, ‘Ki manmaghin damuam? Ki uan otarir ifongezim amangam. Eghti me ti a misueghan kogham.’

14 Ezi wainin azenimin garir gumaziba otarir kamın ganigha, kamaghın uariv gia ghaze, ‘Kar otarir gin azenir kam iniamim. E a misueghti an aremeke. Eghti wainin azenir kam enanam.’

15 Egha me a isa azenim mikinigha a misoghezima an areme.”

Egha Iesus ghua kamaghın gumazamizibav gel, “Wainin azenir ghuavim manmaghira azenimin garir gumazir kabar amuam?”

16 A iziva azenimin garir gumazir kabav soghti, me arimighiram. Eghti a wainin azenim isiva igharazibar anigam.”

Ezi gumazamiziba bizir kam baregha migei, “Bar puvatigham!”

17 Ezi Iesus merara gara ghuava azara, “Ezi Godin Akinafarimin migirigiari otevir kam, an mingarim manmakın?”

‘Kar dipenir akınir ingangarir gumaziba aghuazim,
a datirighin dipenim aterir guarim gava?’

18 Ni tina temer guarir kam gisin irighiva dipirigh irigham, eghti a tina gisin irightima gumazir kam bar misarighregham.”

19 Ezi Judan arazibagh fozir gumaziba, ko ofa gamir gumazir ekiaba Iesus bar kaghıram an suighasa tuaviba buri. Me fo, an akar isin zuir kam me gasara, ezi me an suighan gumazamizibar atiati.

Dagiaba Sisar ganidi

(Matyu 22:15-22 ko Mak 12:13-17)

20 Egha me bar deravira a bagha garava, egha moga garir gumaziba amadazi, me ifara mati me guizin migei. Me kamagh sua, me Iesusın migirigiari otevitamin an suiraghiva, egh a isi Romın gavmanın gumazir ekiam danigam.

21 Ezi moga garir gumazir kaba an azangsisı, “Tisa, e fo ni bizir aghuibav giava sure gamuava, ziabagh nighnızir puvati. Ni gumazamiziba Godin arazibar mirara guizbangira men sure gami.

22 Ni e mikim. E gavmanın dagiaba Sisar daningam, o puvatigham?”

23-24 Ezi a men nighnızir ifavaribagh fogha, egha a me migei, “Dagiatam nan akagh. Tinan nedazim ko ziam an iti?”

25 Ezi me kamaghın migei, “Sisarın ziam koma nedazim an iti.” Ezi a me migei, “Kamaghira ia Sisarın biziba Sisar daningiva, Godin biziba isi, God daning.”

26 Ezi me gumazamizibar tongın, a mikemezir migirigiaba bagha an suighan ibura. Egha me purama an migirigiabagh nighnighava nimira iti.

Aremezir gumaziba ua dikavigham

(Matyu 22:23-33 ko Mak 12:18-27)

27 Sadyusin maba azangsiszir mam sara Iesus bagha ize. (Me kamaghın nighnisi, aremeziba ua dikavan kogham.)

28 Egha me Iesus kamaghın a migei, “Tisa, Moses e bagha akinafarim osira ghaze, gumazitamın aveghbuam amuimin ikıva borıba puvatighiva aremeghti, anarira irir aveghbuam an amuir odiarimin ikıva a bagh borıba iniam.

²⁹ Ezi 7-plan aveghbuaba iti. Egha men mav faragha amuim in ikia boriba puvatigha areme.

³⁰⁻³¹ Ezi anarira irim an ikia kamaghira, ezi mizezim kamaghira ghu. Kamaghira, 7 plan aveghbuaba bar ariaghregha, me boriba puvati.

³² Abuan amizir kam uaghan areme.

³³ Fomira me bar amizir kam in ike. Kamaghin a ua dikavamin dughiamin, a tinan amuim gavagham?"

³⁴ Ezi Iesus men akam ikara, "Dughiar kam in gumaziba ko amiziba me poroghamibagh ami.

³⁵ Eghti gumazamizir God inabaziba, me uaghan dughiar izamim ko ua dikavamin dughiam, me poroghamibar amuan kogham.

³⁶ God me damightima, me ua dikavigham. Me ua dikavighiti e fogh suam me God in boribara, egh me enselbar min ikiam. Kamaghin me uam arimighiran koghiva, egh kamaghin me poroghamibar amuan kogham.

³⁷ Ezi Moses uabi temer avimin eghaghanimin aven en aka, aremeziba ua dikavam. A kamaghin migei, 'Ekiam, Ni Abraham ko Aisak ko Jekopin God.'

³⁸ Kamaghin e fo, God aremezibar God puvati, a gumazir angamra itibar God. Ezima an damazimin an boriba bar angamra iti."

³⁹ Ezi Judan arazibagh fozir gumazir maba kamaghin migei, "Mar migirigiar aghuim, Tisa."

⁴⁰ Egha me uam an azangsighan atiati.

Iesus a tina?

(Matyu 22:41-46 ko Mak 12:35-37)

⁴¹ Ezi Iesus gumazamiziba kamaghin me migei, "Manmaghin amizi gumazamiziba ghaze, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim Kraiss, a Devitin ovavim?"

⁴² Devit uabi Ighiabar Akinafarimin aven mikeme,

'Ekiam, nan Ekiam kamaghin a migei,

"Nan agharir guvimin amadaghan daperagh.*

⁴³ Egh mangi dughiar ki nin apaniba,
me damutima me nin apengan ikiamim." "

⁴⁴ Egha Devit 'Ekiam' a gati. Manmaghin amizi, a Devitin ovavim?"

Judan arazibagh fozir gumaziba arazir kurabagh ami

(Matyu 23:1-36 ko Mak 12:38-40 ko Luk 11:37-54)

⁴⁵ Ezi gumazamiziba orazima a uan suren gumaziba kamaghin me migei,

⁴⁶ "Ia Judan arazibagh fozir gumaziba bagh gan. Me uari fava korotiar ruarir kaba aghuraruasa ifonge. Ezi gumazamiziba maketin danganimin men ziaba fasa me bar akonge. Egha God ko migeir dipenin averiamin dabirabir aghuariba iniva, egha isar ekiabar dughiar me danganir ziaba itiba iniasa bar ifonge.

⁴⁷ Me amuir odiaribagh ifara, men dipeniba okia, ghaze e dera. Egha gumaziba men ziaba fasa, egha me God ko migia migirigiar ruaribagh ami. Kamaghin amir gumaziba, men ivezir kuram gumazir arazir kurabagh amibar ivezim bar a gafiragham."

20:36: Ro 8:23, 1 Ko 15:42, 15:49, 15:52, 1 Jo 3:1-2 **20:37:** Kis 3:6 **20:38:** Ro 6:10-11, 14:8-9

* **20:42:** (20:42) Ekiam Iesus, God ko biziba bar dar ganam. **20:46:** Mt 23:5, Lu 11:43

21

Amuir odiarim dagiamning God ganingi

(Mak 12:41-44)

¹ Ezi Iesus damazimning fegha garima dagiaba itir gumaziba uan dagiaba isa Godin Dipenimin dagiaba arizir danganim garisi.

² Ezi a garima dagiaba puvatizir amizir pam aremezir mam uaghan uan dagiar muziarimning, ati.

³ Ezi Iesus kamaghin migei, "Ki guizbangira ia migei, biziba puvatizir amuir odiarir kam dagiar muziarir pumuning dagiaba arizir danganim gati, ezi an dagiar pumuning gumazir igharaziba arighizir dagiabagh afira.

⁴ Me uan dagiar aviribar amodoghin dagiar muziariba aningi. Ezima a uan dabirabir onganarazimnin mirara dagiar muziarir abuananamning ati."

Iesus ghaze, Godin Dipenim ikuvigham

(Matyu 24:1-2 ko Mak 13:1-2)

⁵ Ezima an suren gumazir maba Godin Dipenimin garava kamaghin migei, "Me dagiar bar aghuibar an ingarighava, Afeziar Ekiam daningamin bizir aghuir maba an kuruke."

⁶ Ezi Iesus kamaghin migei, "Ia datirighin garir bizir kabanagh, dughiam izitima dagiar kaba, gumaziba bar da pueghti da bar moghira daghrehgam. Eghti tam tam gisin ikeghan kogham."

Iesus ghaze, osimtiziba gin otivam

(Matyu 24:3-14 ko Mak 13:3-13)

⁷ Ezi me an azara, "Tisa, bizir kaba manadizoghin otivam? Eghti arazir manam faragh otoghtima, e fogh suam, dughiar kam roghira ize?"

⁸ Ezi Iesus kamaghin migia ghaze, "Ia uari bagh deraghvira gan, ia men ifavariba baraghan marki. Gumazir aviriba nan ziamin iziva suam, 'Kirara!' ezi, 'Dughiam roghira ize!' Men gin mangan marki.

⁹ Egh ia inogoviba ko adoghadozir midorozir akaba baraghiva, atiatingan marki. Bizir kabanagh faragh otivigham, eghtima nguazir kam givamin dughiam datirighira otoghan kogham."

¹⁰ Egha a kamaghin me migei, "Nguibaba uarira uariv soghtima, dakoziba uarira uariv sogham.

¹¹ Eghti mikimkizir gavgaviba, koma dagheba otevir dughiba koma arimariar gavgaviba nguibar tabar otivtima, atiatingamin biziba koma overiamin pin arazarazir ekiaba otivam.

¹² "Eghti bizir kaba gin otivam, me faragh ian suiraghiva arazir kurabar ia damuam. Me ia kotiam darighsi ia inighiva God ko migeir dipeniba koma kalabuziabar aven mangam. Eghtima ia nan gin zuir gumaziba me bizir kam bangin ia inighiva atriviba koma gavmanin gumazir ekiabar damazimin mangam.

¹³ Eghti kar dughiar aghuir ia nan akam me mikinamim.

¹⁴ Eghti ia deraghvira nighnigh. Ia faragh me mikimsi akabagh nighnighan marki.

¹⁵ Eghti ki nighnizir aghuiba koma migirigiar aghuiba ia daningtima, ia migirigiar aghuibara damutima, ian apanitam ian akaba batoghiva ia adoghan kogham.

16 “Eghti ian ameboghfeziaba, ko aveghbuaba, ko anababa, ko namakaba merara, ia inighiva gumazir kurabar dafaribar atighti, me ian taraziv soghti ia arimighregham.

17 Eghti gumazamiziba bar nan ziam bangin ian aghuaghham.

18 Egh me bar tong arazitam ia damuan kogham. Kamaghin ian dapararizitam asighiran kogham.

19 Ia tugh gavgavighvira ikiva, dabirabir bar aghuim iniam.”

*Jesus ghaze Jerusalem kuvigham
(Matyu 24:15-21 ko Mak 13:14-19)*

20 Egha Jesus ghua kamaghin migei, “Ni Jerusalem in nguibamin gantima midorozir gumaziba iziva a kontima, ni foghham a gasighasighamin dughiam roghira ize.

21 Egh gumazir Judian itiba ari mighsiabar mangitima, Jerusalem in nguibamin itiba azenan mangitima, Jerusalem in azenan itir gumaziba uam an aven mangan markiam.

22 Kar osimtizibar dughiam, God da isiva Israelbar aningiva, men arazir kuraba ikarvagham. A fomira osirizir moghin otogham.

23 Aiee! Amizir naviba adaiba oteba boribagh anidiba dughiar iza-miba bar men osemegham! Eghtima God gumazir kabar atartima, osimtizir ekiam nguazir kam bativam.

24 Eghti midorozir gumaziba misozir sababar tarazigh invtima me arighiriti, me tarazi suighiva, me amangtima me nguibar Israelin azenan itibar mangam. Eghti Kantrin Igharazibar Gumaziba Jerusalem bar paziva an itir bizibar amu mangi dughiar me Jerusalem in ganamin dughiam givagham.”

*Gumazibar Borim gin izam
(Matyu 24:29-31 ko Mak 13:24-27)*

25 Egha Jesus ghua kamaghin migei, “Eghti arazaraziba aruem ko iakinim ko mikoveziba bativam. Eghti ongarim dipir tingaghivira ikitima nguazimin gumazamiziba bar atiatigh okam nighnigham.

26 Eghti overiamin biziba bar nigham, kamaghin gumaziba atiatingiva damaziba men isirtima me daighiriva, egh me otivamin biziba bagh mizuamiva nighnigham.

27 Egh me dughiar kamin Gumazibar Borimin ganti, a ghuariam in tongin gavgavim ko angazangarir ekiam sara izam.

28 Eghti bizir kabanagh otivighritima ia dikavigh, uan dapaniba fegh gan! God ua ia iniamin dughiam roghira ize!”

*Temer fighin akar isin zuim
(Matyu 24:32-35 ko Mak 13:28-31)*

29 Egha Jesus kamaghin akar isin zuimin me migei, “Ia temer fighin ganiva temer maba sara gan.

30 Temeba dafariba asitima ia foghham, aruem ganamin dughiam roghira ize.

31 Kamaghira ia bizir kabar gan fogh suam, God Bizibagh Ativamin Dughiam roghira ize.

³² “Ki guizbangira ia miġei dughiar kamın itir gumazamizir kaba ikivira ikiti bizir kaba bar otivam.

³³ Overiam ko nguazim ġivagham, eghti nan migirigiaba ġivaghan kogham.”

Jesusin suren gumaziba uari bagh deraghvira gan

³⁴ Egha Jesus ghua kamaghın miġei, “Ia uari bagh ganigh! Isaba ko, dipar onganiba ko nguazir kamın biziba, ia puv dagh nighnighti, da ia dikabinti, dughiar otivamin kam puram otoghiva, mati asizibar azuazimın min ian suigham.

³⁵ Eghti dughiar kam nguibaba koma nguazir kamın gumaziba bar me bativam.

³⁶ Ia zurara uari bagh gan Afeziam ko mikimvira ikitima, a gavgavim ia daningtima ia bizir otivamin kabagh itavragham. Egh ia Gumazibar Otarimın damazimın tuivam.”

³⁷ Egha dughiabar zurara Jesus, Godin Dipenimin aven men sure gamuava, guaratizibar Olivin miġhsiamın ghuava dimagaribar an iti.

³⁸ Ezi gumaziba bar Jesus baraghasa, mizarazibar Godin Dipenimin arui.

Jesus mizazim inġha aremegha ua dikafi

22

(Sapta 22-24)

Judas Jesus isa gumazir kurabar dafaribagh ati

(Matyu 26:1-5 ko 26:14-16 ko Mak 14:1-2 ko 14:10-11 ko Jon 11:45-53)

¹ Datirighin Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiam roghira izi. An ziam, God Israelbagh Itazir Dughiam.

² Ezi ofa gamir gumazir ekiaba, ko Judan arazibagh fozir gumaziba, me gumazibar atiatighava, kamaghın me Jesusin misoghasa tuaviba buri.

³⁻⁴ Jesusin 12-plan gumazir mam Judas, an ziar mam Iskariot. Satan an navir averiamın ghu. Ezi a Jesus isava Godin Dipenimin garir gumazir ekiaba, ko ofa gamir gumazir ekiabar dafaribar arighasa ghua me koma migirigiabagh ami.

⁵ Ezi me an migirigiam gifuegħa ivezim a daningasa, akabar kiri.

⁶ Ezi Judas ivezim inian ifuegħa Jesus isiva men dafaribar arighasa tuaviba buri. A ghaze, Jesus uabira ikiti, an an suiragh men dafarim darigham.

Suren gumazimning daghebar kiri

(Matyu 26:17-25 ko Mak 14:12-21 ko Jon 13:21-30)

⁷ Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiam datirighin oto. Ezi dughiar kamın me God Israelbagh Itazir Dughiamın isam bagħa sipsipin nguzim misuegh anemi ikiva, a ginighnighasa.*

⁸ Ezi Jesus Jon koma Pita amadagħa kamaghın aning miġia ghaze, “Gua mangiva e God Israelbagh Itazir Dughiamın isam ramamin daghebar kir.”

⁹ Ezi aning an azara, “Ga managh a bagħ danganim akiram?”

21:33: Sng 102:26-27, Ais 40:8, Lu 16:17, 1 Pi 1:25 **21:34:** Mt 24:48-50, Mk 4:19, Lu 17:27, Ro 13:13, 1 Te 5:3, 5:6, 1 Pi 4:7 **21:35:** 1 Te 5:2, 2 Pi 3:10, MAA 3:3, 16:15 **21:36:** Mt 24:42, Mk 13:33, Lu 18:1, Ef 6:13, MAA 6:17 **21:37:** Lu 19:47 **22:1:** Kis 12:1-27 **22:2:** Sng 2:2, Lu 20:19, Ap 4:27 **22:5:** Sek 11:12 **22:7:** Kis 12:1-27 * **22:7:** (22:7) Ni, God Israelbagh Itazir Dughiam koma Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiamın mingariba gifogħsi, ni akirangin itir Akar Mingaribar gan.

¹⁰ Ezi a kamaghin aning migei, "Gua nguibar ekiamin aven mangiti, gumazitam maghira miner dipam ater izi gua batoghtima, gua an gin a zuir dipenimin mangi.

¹¹ Egh dipenimin ghuavim mikim suam, "Tisa kamaghin migia ghaze, "Nan danganir ki uan suren gumaziba ko God Israelbagh Itazir Dughiamin isam ramamim mana?"

¹² Eghti a ghuriamin aven danganir bar ekiatam guan akagham, dakoziba koma dapiagh damamin dabirabiba ko biziba bar ikiti, gua magh bizibar kir."

¹³ Ezi aning ghua garima, biziba bar Iesus mikemezi moghirama otifi. Ezima aning God Israelbagh Itazir Dughiam bagha dagheba ko bizibar kiri.

Iesus bret ko wain uan aposelbagh anidi

(Matyu 26:26-30 ko Mak 14:22-26 ko 1 Korin 11:23-25)

¹⁴ Ezi damamin dughiam otozi, Iesus uan aposelba ko me dagher dakozimin min apiaghav iti.

¹⁵⁻¹⁶ Egha a kamaghin me migei, "Ki guizbangira ia migei, ki ua God Israelbagh Itazir Dughiamin isamin dagher katam rameghan kogham. Kamaghira iki mangi, God Bizibagh Ativamin Dughiamin otogham. Kamaghin amizima ki ia ko isar kam ramasa bar ifonge. Egh ki gin mizazim iniam."

¹⁷⁻¹⁸ Egha Iesus wain apir itarim inighava Ekiam minabagha kamaghin migei, "Ki ia migei, ki uam wainin ovizimin dipar katam raman kogham, kamaghira ikitima God Bizibagh Ativamin Dughiam otogham. Kamaghin, ia kagh a inigh ia uari daning."

¹⁹ Egha a bret inigha, Ekiam minabagha anebighava me ganiga kamaghin me migei, "Kar nan nivafizim, * ki ia bagha aneningsi. Ia anemi, na ginighigh."

²⁰ Me amegha givazima, ezi kamaghira a wainin apir itarim inighava kamaghin migei, "Itarimin aven itir wainin kam, an Akar Dikizirizir Gavgavir Igiam, ki uan ghuzimin a gamizima, a ia bagha iri.

²¹ Eghti ia gan, dafarir na inighava gumazir kurabar dafarim darigham, a kara na ko dakozim gaperaghavti.

²² Eghti Gumazibar Borim tuavir Afeziam faragha a bagh atizimin gin mangam. Ezi gumazir a inigha gumazir kurabar dafarim gatizim, gumaka, a bar ikuvigham."

²³ Ezi me akar kam baregha uarira uarir azangsi, "Tina bizir kam damuam?"

Iesusin aposelba uari adogha migei, tina faragham?

²⁴ Egha aposelba uari adogha ghaze, tinara en faragham?

²⁵ Ezi Iesus kamaghin me migei, "Kantrin Igharazir Gumazibar atriviba, me uan gavgaviba ko ziaba fava, arazir kuraba gumazibagh amuava, egha kamaghin migei 'E gumazibar akurvasi.'

²⁶ Ia kamaghin damuan marki. Gumazir ian torimin ikia ian faragha zuim, a uabi apengan ikiva, borimin min uabi arigh. Ezi gumazir ian faragha zuim, ian ingangarir gumazimin min iki.

22:13: Lu 19:32 **22:19:** Mt 26:26, Mk 14:22, Lu 24:30, 1 Ko 11:24 * **22:19:** (22:19-20) Fofozir gumazir maba kamaghin nighnisi, Akar mikovezir pumuningin (*) tongin itiba, Luk uabi da osirizir puvati. Gumazir igharazir gin a da osiri. **22:20:** Jer 31:31-34, 1 Ko 10:16 **22:21:** Sng 41:9, Mt 26:21-23, Mk 14:18, Jo 13:21-22, 13:26 **22:22:** Mt 26:24, Ap 2:23, 4:28 **22:23:** Mt 26:22, Jo 13:22, 13:25 **22:24:** Mt 18:1, Mk 9:34, Lu 9:46 **22:25:** Mt 20:25-27 **22:26:** Mt 23:11, Mk 9:35, Lu 9:48, 1 Pi 5:3

²⁷ Tinara ekefe, gumazir pura dagher dakozimın aperaghav itim o gumazir dagheba anidim? Gumazir pura dagher dakozimın aperaghav itim. Ezima ki ian torimın ikia mati ian ingangarir gumazim.

²⁸ “Ki osimtiziba aterima ia na ko iti.

²⁹ Kamaghira nan afeziam Atrivimın mın na atizima, ki uaghan atrivibar mın ia arighasa.

³⁰ Eghti nan atrivir dughiamın aven ia na ko atrivimın dabirabar aghuaribar apiaghıva Israelbar anabar 12 plan ganam.”

*İesus kamaghın miġia ghaze, Pita akırım ragħ a gasaragħam
(Matyu 26:31-35 ko Mak 14:27-31 ko Jon 13:36-38)*

³¹ Egha İesus kamaghın miġei, “Saimon, Saimon, Satan nın nighnızir gavgavim tuisigh a gifogħasa, Godın azara.

³² Ezi ki ni bagħa Afeziar Ekiam ko mikemegħa gıfa, nın nighnızir gavgavim irighan kogħam. Egh ni uamategh na bagħ izıva, egh uan aveghbuaba gavgavim me danıng.”

³³ Egha Pita kamaghın miġia ghaze “Ekiam, ki ni ko kalabusın mangam o aremegħasa ifuegha iti.”

³⁴ Ezi İesus kamaghın Pitan akam ikara, “Ki ni miġei, ni datirighın dughiar pumuning ko mikezimın mikim suam, ni na gifozir puvati, eghti tuarim magħrama akam.”

İesus ghaze, suren gumazıba uan daġiar mıtarıba ko ruagħa aruır mıtarıba ko midorozır sababa ini

³⁵ Egha İesus men azara, “Ki dughiar kamın ia amadagħa bizir kataba sara ia amadazır puvati, daġıaba azuır mıtarıba koma ruagħa aruır mıtarıba koma dagarır asuaba. Ezi ia bizitamın otevez o puvati?” Ezi me kamaghın miġia ghaze, “Puvati.”

³⁶ Ezi a kamaghın me miġei, “Eghti ia datirighın uan daġiar mıtarıba ikıva, da inigh, egha ruagħa aruır mıtarıba ikıva, uaghan da inigh. Eghti ia midorozır sababa puvatıghıva, ia uan initam amadaghıva tam givesegħ.

³⁷ Kamaghın Godın Akınafarım ghaze, ‘Gumazıba an gara ghaze, a gumazır kuram.’ Ki ia miġei, bizir kaba na batıvam. Are, Afeziar Ekiamın akınafarım osirızir mogħın bizıba na batıvavıra iti.”

³⁸ Ezi me miġei, “Ekiam, ni gan. E midorozır sabar pumuning kagħ iti.” Ezima a kamaghın me miġei, “A gıfa.”

*İesus Olivın miġhsiamın God ko miġei
(Matyu 26:36-46 ko Mak 14:32-42)*

³⁹ Egha İesus nguıbar ekiam, Jerusalem, ategħa, Olivın miġhsiam bagħa zui. A zurara ami mogħın. Ezi an suren gumazıba an ġın zui.

⁴⁰ Egha me danganır kamın otivıgha a kamaghın me miġei, “İa uarı bagħ God ko mikim. Eghtıma osimtizır ekiar kam ia damutıma, ia ireghan kogħam.”

⁴¹ Egha a me ategħa mong sagħon ghua, mati gumazım daġiam akuri mogħın, egha a tevımıng apırıgha kamaghın God ko miġei,

22:27: Mt 20:28, Lu 12:37, Jo 13:12-15, Fl 2:7 **22:28:** 2 Ko 1:7, 2 Ti 2:12, Hı 4:15 **22:29:** Lu 12:32
22:30: Sng 49:14, Mt 19:28, 1 Ko 6:2, MAA 3:21 **22:31:** Amo 9:9, 2 Ko 2:11, 1 Pi 5:8 **22:32:** Sng
51:13, Jo 17:9-11, 17:15, 17:20, 21:15-17 **22:33:** Lu 22:54 **22:34:** Mt 26:34, Mk 14:30, Jo 13:38
22:35: Mt 10:9-10, Mk 6:8-9, Lu 9:3, 10:4 **22:36:** Lu 22:49 **22:37:** Aıs 53:12, Mk 15:28, Lu 22:52
22:39: Lu 21:37, Jo 18:1 **22:40:** Mt 6:13, 26:41, Mk 14:38, Lu 22:46

42 “Afeziam, ni ifueghava na da osimtizir kam inigh. Egh nan ifongiamin gin mangan marki. Ni uan ifongiamin gin mangi.”

43* Ezi ensel mam Godin Nguibamin ikegha izava gavgavim a ganidi.

44 Ezi Iesus nighnighava bar oseme, egha a pamtem Afeziam ko migei. Ezi an doriba otivaghira mati ghuzim nguazim giri.

45 An Afeziam ko mikemegha, dikavighava uamategha uan suren gumaziba bagha zui. Egha a men garima, me bar osemeghava akuavira iti.

46 Ezi a me migei, “Ia tizim bagha akui? Ia dikavighava Afeziam ko mikim. Eghti osimtizir ekiam ia damutima, ia ireghan kogham.”

Judas Iesus isava, gumazir kurabar dafarim gati
(Matyu 26:47-56 ko Mak 14:43-50 ko Jon 18:3-11)

47 Egha Iesus miaviira itima maburan gumazir bizim oto. An 12 plan gumazir mam Judas men faragha iza tuavim men aka. A Iesusin boroghira izeghava an torasava ami.

48 Ezi Iesus kamaghin an azara, “Judas kar ni Gumazibar Otarimin torehiva a inighiva, gumazir kurabar dafarim darighasa?”

49 Ezi suren gumaziba Iesus ko ikia garima arazim otivasava amima, me kamaghin migei, “Ekiam, e uan midorozir sababar me misogham, o?”

50 Ezi men mav midorozir sabam inighava, ofa gamir gumazibar ekiamin ingangarir gumazir mam misoghava, an kuarim bar anetuzi a iri.

51 Ezi Iesus kamaghin migei, “Arazir kam atakigh!” Egha an an kuarimin suurazi, a dera.

52 Ezi ofa gamir gumazibar ekiaba, ko Godin Dipenimin garir gumazir ekiaba, ko Judan gumazir dapaniba me iza Iesusin suighasava amim, a kamaghin me migei, “Ia midorozir sababa ko asianiba inigha iza mati ia okimakiar gumazim o midorozir gumazim buri?”

53 Ki zurara ia ko Godin Dipenimin aven itima, ia dafarim na garizir puvati. Ezi datirighin ian dughiam. Datirighin mitarmemin gavgavim oto.”

Pita ghaze, a Iesus gifozir puvati
(Matyu 26:57-58 ko 26:69-75 ko Mak 14:53-54 ko 14:66-72 ko Jon 18:12-18 ko 18:25-27)

54 Ezi Iesusin apaniba an suighava a inigha ofa gamir gumazibar dapanimin dipenimin zui. Ezima Pita men gin ghua mong girara iti.

55 Ezima me dipenimin divazimin aven avim atighava apiaghav itima, Pita uaghan me koma aperaghav iti.

56 Ezi ingangarir guivir mam avir angazangarimin an garima, a me koma aperaghav itima, a mighigha an garava kamaghin a migei, “Gumazir kam a ko ike.”

57 Ezima Pita kamaghin miqia ghaze, “Puvati! Amizim, ki a gifozir puvati.”

58 A mong ikezima gin ua mav izava an apigha kamaghin a miqia ghaze, “Ni uaghan men mav.” Ezi Pita kamaghin migei, “Ai! Ki bar puvati!”

59 Dughiam mong ghugha givazima, gumazir igharazim izava pamtem ghaze, “Guizbangira kav, a Galilin gumazimra. Kamaghin e guizbangira fo, a uaghan a ko ike.”

60 Ezi Pita kamaghin miqia ghaze, “Aiee! Ni tizim migei? Ki bar fozir puvati!” Eghava a miqivira itima tuarim ake.

22:42: Mt 6:10, Jo 5:30, 6:38 * 22:43: (22:43-44) Fofozir gumazir maba kamaghin nighnisi, Akar mikovezir pumuningin (*) tongin itiba, Luk uabi da osirizir puvati. Gumazir igharazim gin a da osiri.
22:44: Jo 12:27, Hi 5:7 22:49: Lu 22:36 22:52: Lu 22:37, Jo 7:30, 8:20, Kl 1:13 22:53: Lu 19:47, 21:37, Jo 12:27 22:54: Sng 31:11, Lu 22:33 22:56: Ap 4:13

⁶¹ Ezi Ekiam raghrighava mighigha Pitan garima, a mikemezir akabagh iniri, “Ni datirighin dughiar pumuning ko mikezimim mikim suam, ‘Ni na gifozir puvati,’ eghti tuarim maghirama akegham.”

⁶² Egha Pita inirighava azenimim ghua bar puvirama azi.

*Me Iesusin misoghava a dipofi
(Matyu 26:67-68 ko Mak 14:65)*

⁶³ Ezi gumazir Iesusin suighiziba dibovir akabar a miqiaava a misosi.

⁶⁴ Egha me inir avizimim an damazimning ikegha kamaghin a migei, “Godin akam inigha izir gumazim, ni e mikim! Tina ni misoke?”

⁶⁵ Egha me akar kurar avirir maba saram a mikeme.

*Iesus gumazir apanibar damazimim tughav iti
(Matyu 26:59-66 ko Mak 14:55-64 ko Jon 18:19-24)*

⁶⁶ Ezi aminim tirazima, Judan kotin aven itir gumazir aruaba (ofa gamir gumazir ekiaba, ko Judan arazibagh fozir gumaziba) me bar iza uari akuvaghav itima, me Iesus inighava men damazimim zui.

⁶⁷ Ezi me kamaghin migei, “Ni e mikim, kar ni Kraiss, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, o ti puvati?” Ezi, a kamaghin me miqia ghaze, “Ki ia mikemeghtima, ia nighnizir gavgavim nan ikian kogham.

⁶⁸ Eghti ki ian azaraghtima, ia na mikemeghan kogham.

⁶⁹ Eghti datirighin ko gin izamin dughiaaba, Gumazibar Otarim gavgaviba bar itir Godin agharir guvimim daperaghiv ikiam.”

⁷⁰ Ezi me bar an azara, “Kar ni Godin Otarim?” Ezima a me miqia ghaze, “Ia guizbangira migei, ki an Otarimra.”

⁷¹ Egha me kamaghin miqia ghaze, “E tizim bagh uamategh gumaziba inighti me gumazir kamim arazibar gun e mikimam? A uabi bizir kam mikemezima e an akatorim baregha gifa.”

23

*Me Iesus inighava Pailatin damazimim zuima a mitighav iti
(Matyu 27:1-2 ko 27:11-14 ko Mak 15:1-5 ko Jon 18:28-38)*

¹ Egha gumazir bizim bar dikavigha Iesus inigha Pailat bagha zui.

² Egha me dikavigha a gifara, kamaghin a miqia ghaze, “E gumazir kamim garima an en gavmanin ikura. Egha an e dagiaba Sissar daningan bar en anogoregha, kamaghin miqia ghaze, a uabi atrivim ko God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, Kraiss.”

³ Ezi Pailat Iesusin azara, “Ni Judabar atrivim, o?” Ezi Iesus ghaze, “Are, migirighar ni migeim, a guizbangira.”

⁴ Ezi Pailat kamaghin ofa gamir gumazir ekiaba koma gumazamizibav gia ghaze, “Ki gumazir kamim arazir kuratamin apizir puvati.”

⁵ Ezi me bar gavgavigha kamaghin miqia ghaze, “A Galilin Provinsin ikegha nguabagh aruava men sure gamua men navibagh inivava da fe. Egha datirighin a Judian Provinsin izegha kagh otogha kamaghin amuavira iti.”

Me Iesus inighava Herotin damazimim zui

⁶ Ezi Pailat migirighar kam baregha, kamaghin men azara, “Kar Galilin gumazim?”

⁷ Iesus Herot garir Provinsin ikezima, Pailat kamaghin foghava, anemadazi a Herot bagha ghu. Dughiar kamim Herot uaghan Jerusalem iniri.

⁸ Herot fomira Iesusin ganasa ifuegha, an ganizir puvatigha, dughiar kamin an an ganigha, bar akonge. Egha Iesusin akaba baregha an mirakelin tamin ganasa.

⁹ Egha Herot azangisizir aviraviribar Iesus gamima, a bar an azangisizitam ikarazir puvati.

¹⁰ Ezi ofa gamir gumazir ekiaba, ko Judan arazibagh fozir gumaziba, me roghira tuivighava, an atarava, akaba pamtem a gasi.

¹¹ Egha Herot uan midorozir gumaziba ko an atarava dibovir akar kurabar a migei. Egha me atrivimin inir aghuir mam inigha a gikegha, uam anemadazi, a Pailat bagha zui.

¹² Fomira Herot Pailatin aningaghe, egha dughiar kam aning ua uaning ini.

*Me Iesus isi temem gafughasa, Pailatin migei
(Matyu 27:15-26 ko Mak 15:6-15 ko Jon 18:38-19:16)*

¹³ Ezi Pailat, ofa gamir gumazir ekiaba, ko gumazir dapanir ekiaba, ko gumazamiziba, men deima me bar uari akuvagha iti.

¹⁴ Ezima a kamaghin migei, "Ia gumazir kam inighava na bagha ize. Egha ia kamaghin migei, 'A gumazamizibav geima me gavmanin ikura.' Ezi ki ian damazimin arazir kabanagh bagha an azangisiki. Ia oragh! Ki gumazir kamin arazitam batozir puvati. Ia purama a gifari.

¹⁵ Ezi Herot uaghan nighnizir kam ikiava, gumazir kam e bagha uam anemada. Ia oraki! An arazir kuratam damighiva, an ovengam. Gumazir kam arazir kuratam gamizir pu, an ovengam kogham.

¹⁶⁻¹⁷ Kamaghin, ki purama a fozoregh, an ateghtima a mangam."*

¹⁸ Ezi amiziba ko gumaziba bar moghira tuai, "Gumazir mamın misokegh! Egh Barabas ateghti a e bagh izi!"

¹⁹ (Barabas a fomira Romın gavmanin ikuragha Jerusalemın nguibamin aven midorozim fore. Ezi gumazir maba ariaghire. Ezi me a isa kalabus gati.)

²⁰ Ezi Pailat Iesus ateghti a mangasa ua me migei.

²¹ Ezi me kamaghin tuai, "A misokegh! A misokegh! A isi ter ighuvim gafugh!"

²² Ezi dughiar mizekim a kamaghin migei, "Manmagh su? An arazir kurar manam gami? Ki an arazir kuratamin apizir puvati. An arazir kuratam damighiva an ovengam. Gumazir kam arazir kuratam gamizir puvati. Ki purama a fozoreghiva aneteghti, a mangam."

²³ Ezima me bar moghira gavgavigha dei, "Iesus isiva ter ighuvim gafugh!" Ezi men dimdiaba bar Pailatin akam gafira.

²⁴ Ezima Pailat men akamin gin ghugha, Iesusin migia ghaze, an ovengam.

²⁵ Gumazamiziba me Pailatin deima a Barabas ataki. Gumazir kam a gavman ikuragha midorozim forezima, gumazir maba ariaghire. Ezi me a isa kalabus gati. Ezima Pailat gumazamizibar nighnizimin gin ghuaava, Iesus isava midorozir gumazibar dafarim gati.

*Me Iesus isa ter ighuvim gafu
(Matyu 27:32-44 ko Mak 15:21-32 ko Jon 19:17-27)*

²⁶ Ezi midorozir gumaziba Iesus inigha zuima, gumazir mam an ziam Saimon, a Sairinin gumazir mam. A Jerusalemın mangasa iza me gitavirazima,

23:8: Mt 14:1, Mk 6:14, Lu 9:9 **23:11:** Ais 53:3 **23:12:** Ap 4:27 **23:16-17:** Mt 27:15, Jo 18:39

* **23:16-17:** (23:16-17) Fofozir gumazir maba migia ghaze, akar igharazir mam uaghan vezin kam iti. A kamakin, "Me arazir kam iti, me azeniba bar, Isar Ekiamın Dughiar kamin itima, Pailat kalabusin gumazir mam ataghizi a me bagha zui." Ni Mak 15:6in gan. **23:26:** Mt 27:32, Mk 15:21

me an suira. Egha me ter ighuvim an dipizim gatigha a migeima a Iesusin gin zui.

²⁷ Ezima gumazir avirim an gin ghua, amiziba a bagha aziava azir akar ighiar amirizibagh ami.

²⁸ Ezima Iesus raghrigha kamaghin me migia ghaze, "Ia Jerusalemın amiziba, ia na bagh arangan marki. Ia uari ko uan boriba bagh arang!"

²⁹ Gin dughiatam otoghtima, me kamaghin mikim suam, 'Amizir furabaghatiba ko amizir tighar boriba batamiba ko, amizir oteba boribagh aningizir puvatiziba, me bar akuegham.'

³⁰ 'Egh me dughiar kamın kamaghin mighsiabav kimam,
"Ia e gisin irighiva, e mongegh!"'

³¹ "Me datirighin arazir kamın temer angamtizim damighiva arazir mana tamın temer midiarin damuam?"

³² Ezi midorozir gumaziba gumazir kurar pumuning Iesus ko aningın misueghtima me aremeghasa aning inigha izi.

³³ Egha me ghua danganir mamın oto, an ziam Dapanir Agharim. Egha me danganir kam Iesus isava tememın anegura. Me uaghan gumazir kuramning agurazima, mam an guvimın itima, mam an kiriamın iti.

³⁴ Ezi Iesus kamaghin migei, "Afeziam, me amir biziba me dagh fozir puvati. Ni men arazir kuraba gin amadagh." Ezi midorozir gumaziba Iesusin korotiaba iniasa satu gikararai.

³⁵ Ezi gumamaziziba an gara tuivighav itima, gumazir dapanir ekiaba uaghan an gara minbaba sighsirava kamaghin a migei. "A gumazir mabar akurvakis. Egh a guizbangira God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, gumazir God inabazim, a uabi uabin akuragh."

³⁶⁻³⁷ Ezi midorozir gumaziba izava uaghan a dipovava, egha wainın dipar misozim a ganigha kamaghin a migei, "Ni guizbangira Judabar atrivir gumazim, ni uabi uabin akuragh!"

³⁸ Egha midorozir gumaziba osizirir mam Iesusin dapanim gisin anegura. An osiziriba kamaghin migei, "Gumazir kam Judabar Atrivir Gumazim."

³⁹ Ezi gumazir kurar mam ter ighuvimın guraghav ikia, atara kamaghin Iesusin migei, "Ni guizbangira God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, ni uabin akurvaghiva ga sarama akuragh!"

⁴⁰ Ezi gumazir kurar igharazim atarava kamaghin migei, "Ni ovengasava amuava, Godin atiati, o puvati?"

⁴¹ Me deragha ga gami, ga uan arazir kurabagh ipuri. Ezima gumazir kam arazir kuratam gamizir puvati."

⁴² Egha gumazir kam kamaghin Iesus migei, "Iesus, ni gin atrivimın ikiamın dughiam ni na ginirigh."

⁴³ Ezima Iesus a migei, "Ki guizbangira ni migei, ni datirighin na ko Godin Nguibar Aghuarimın ikiam."

Iesus areme

(Matyu 27:45-56 ko Mak 15:33-41 ko Jon 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Ezi aruem dughiar kamın garir puvati. Kamaghin amizi, mitatem 12 kloghin nguazim bar anevaragha ghua 3 kloghin tu. Ezima Godin Dipenimın itir inir ekiam tongira biki.

⁴⁶ Ezi Iesus pamtem kamaghin dei, "Afeziam, ki uan duam nin dafarim garisi." A kamaghin mikemeghava uan duam sue.

⁴⁷ Ezi midorozir gumazibar gumazir ekiam kamaghin ganighava Godin ziam fe. Egha kamaghin migei, "Guizbangira, kar gumazir aghuim, a bizitam pazava a gamizir puvati."

⁴⁸ Ezi gumazamizir iza itiba bizir kabanaghin gari da otivima, me azia, uan afarizibav misogha, egha uan dipenibar zui.

⁴⁹ Ezima Iesus gifozir gumaziba, ko amizir an gin Galilin izeziba, me mong saghon tuivigha ikia, bizir kabar gari da otifi.

Me Iesusin kuam dagiar torim garisi

(Matyu 27:57-61 ko Mak 15:42-47 ko Jon 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Ezi gumazir mam, an ziam Josep, a Judian Provisin nguibam Ari-matean ikegha ize. A gumazir aghuim, a Godin damazimin derazir mam, a Kaunsel memban mam. Egha a men nighniziba ko arazibar gin mangan aghua. A God Bizibagh Ativamin Dughiam a baghavira muza iti.

⁵² Egha Josep Iesusin kuam iniasa ghua Pailatin azarazima, Pailat an amangati.

⁵³ Ezi a Iesusin kuam tememin anedegha, inir ghurghurimin a righa, a inigha ghuava dagiar torir me fomira gumazir kuatam atizir puvatizim gati.

⁵⁴ Kar dughiar bizibar kirim, ezi Sabatin dughiam roghira ize.

⁵⁵ Ezi amizir Iesusin gin Galilin izeziba, me Josepin gin ghua dagiar torimin gari. Egha me uaghan garima, Josep manmaghin Iesusin kuam ati.

⁵⁶ Egha me ganigha givaghava, uamategha uan dipenibar ghuava bizir mughuriaba itiba ko boreba isa da arisi. Egha Godin osizirim mikemezi moghin, me Sabatin dughiamin avughsi.

24

Iesus ua dikafi

(Matyu 28:1-10 ko Mak 16:1-8 ko Jon 20:1-10)

¹ Ezi Sanden bar mizaraghara, amiziba borer mughuriar aghuir me arighiziba, inighava dagiar torimin zui.*

² Egha me gari, me torim avarazir dagiam, me a puegha ghu.

³ Egha me aven ghua Iesusin kuam bagha garava avenge.

⁴ Egha me kamaghin ganigha nighnizir aviribagh amua tuivighav itima, gumazir pumuning zuamira aningn korotiaba onimarimin min taghtagha men min tughav iti.

⁵ Ezi amiziba bar atiatigha avigha nguazimin gari, ezi gumazimning kamaghin me migei, "Ia tizim bagha gumazir angamra itim gumazir ovengezibar danganimin a buri?"

⁶ A kagh itir puvati; a ua dikafi! A ia ko Galilin ikia ia mikemezir bizim, ia a ginighnigh,

⁷ "Gumazibar Otarim, me a isi gumazir arazir kurabagh amibar dafarim datighi, me a isi ter ighuvimin a guragham. Eghti a dughiar mizekimin ua dikavigham."

⁸ Ezi a mikemezir akaba me a dagh iniri.

⁹ Egha me mozim ategha uamategha ghua bizir kabar gun Iesusin suren gumazir 11 plan migiava igharaz darazi sara mikeme.

¹⁰ Amizir bizir kabar gun Iesusin 11 plan aposelba ko igharaz daraziv kemeziba. Makdalan nguibamin amizim Maria, ko Joana, ko Maria a Jemsin amebam, koma amizir igharazir maba uaghan me ko ikia bizir kabar gun aposelbav migei.

¹¹ Ezi me amizibav gia ghaze, me ti onganighama, egha kamaghin me nighnizir gavgavim men akabar itir puvati.

¹² * Egha Pita kamaghin oregha dikavigha ivegha mozimim ghu. Egha an aviragha, mozimim gara bizitamim apizir puvati gha inir ghurghuribara gari da ireghav iti. Egha a uamatagha ghua nighnizir aviribagh amua ghaze, kar manmaghin amizir bizim.

*Gumazir pumuning Emeusin tuavimim Iesus bato
(Mak 16:12-13)*

¹³ Ezi dughiar kamra gumazir pumuning Emeusin nguibamin zui, Emeusin nguibamin ikegha Jerusalemim zuir tuavimim ruarim, a 11 kilomita.

¹⁴ Ezi aning bizir otivizir kabar gun uaningra uaningin migei.

¹⁵ Egha aning bizir kabav gia uaningin azangsizima, Iesus uabi otogha aning ko me zui.

¹⁶ Ezi aning an garava egha deragha a gifozir puvati.

¹⁷ Ezi an aningin azara, "Gua tizibar uaningin migia tuavimim zui?"

Ezi aning tughava an garava bar osemegha aziasava ami.

¹⁸ Ezi aningim mav, an ziam Kliopas, an azara, "Jerusalemim izezir gumaziba bar bizir kam gifo. Ezi ni ti uabira dughiar givazibar Jerusalemim bizir kabagh fozir puvati?"

¹⁹ Ezi Iesus aningim azara, "Bizir tiziba?"

Ezi aning a ikaragha ghaze, "Ga Nasaretim Iesus bativizir bizibav gei. A Godim akam inigha izir gumazir mam, ezi an akaba ko ingangariba God ko gumaziba bar men damazimim bar gavgafi.

²⁰ Ezi en ofa gamir gumazir ekiaba ko en gumazir aruaba a isa gavmanim dafarim gatizi, me a misoghezi an areme, ezi me ter ighuvimim a gura.

²¹ Ezi e faragha nighnizir gavgavim kamaghin an iti, a God Ua Israelba Iniasa Misevezir Gumazim.

"Ezi migirigiar mam ua iti, bizir kaba otivigha givazi, ezi datirighin an aremezir dughiar mizekim oto.

²²⁻²³ Ezi datirighin en amizir maba mizaraghara mozimim ghuegha an kuamin apizir puvati. Egha iza e mikemezi, e bar aguaghfa. Egha me ghaze, e irebamin min enselbar garima, me kamaghin e migia ghaze, a ua dikafi.

²⁴ Ezi en marazi mozimim ghuegha amiziba mikemezi moghin bizibar gari da iti, ezi me an apizir puvati."

²⁵ Ezi Iesus kamaghin aning migei, "Gua gumazir onganimning! Gua Godim akam inigha izir gumazimim akaba nighnizir gavgavim koma navim zuamirama adar itir puvati.

²⁶ Ezi gua ti fozir puvati? God Ua Gumazamiziba Iniasa Misevezir Gumazim, faragh mizaziba inigh egh gin Godim damazimim ziar ekiam iniam."

24:10: Lu 8:3 **24:11:** Mk 16:11, Lu 24:25 * **24:12:** (24:12) Fofozir gumazir maba kamaghin nighnigha ghaze, akar otevir mikovezir pumuningin (*) tongin itiba, Luk uabi da osirizir puvati. Gumazir igharazir mam gin da osiri. **24:15:** Mt 18:20, Lu 24:36 **24:16:** Jo 20:14, 21:4 **24:18:** Jo 19:25 **24:19:** Mt 21:11, Jo 6:14, Ap 2:22 **24:20:** Lu 23:1, Ap 13:27-28 **24:21:** Lu 1:68, 2:38, 19:11, Ap 1:6 **24:24:** Jo 20:3-10 **24:26:** Lu 9:22, 24:44, Ap 17:3, 1 Pi 1:11

²⁷ Egha Iesus aning geghari. A faragha Moses osirizir akabav gha, ghua Godin akam inigha izir gumazibar akaba bar aning migei. A Godin Akinafarimin itir akar an gun mikemeziba, dar mingariba bar aning in sure gami.

²⁸ Egha me nguibar me ikiamimin boroghira ghuava, Iesus aning bada ghuavira itima,

²⁹ aning a migia ghaze, “Aruem bar givazima aminim piri. Ni ga ko dakuam.” Ezima a ghuava aning koma akui.

³⁰ Egha Iesus damasa aning koma aperaghav ikia, bret inighava Afeziar Ekiam minabagha, bret abigha aning ganidi.

³¹ Ezi aning datirighin an garava a gifozozima, a pura puvati.

³² Ezima aning maghira uaningin migei, “A tuavimin ga batogha Godin Akinafarimin akabar ga migeima, gan navimning dikafi.”

³³ Egha aning dikavigha zuamira ghua Jerusalem in uamategha ghua garima, 11 pla Iesus in suren gumaziba, me marazi ko me uari akuvagha itima,

³⁴ aning kamaghin me migei, “Bar guizbangira! Iesus aremegha dikavigha ghua Saimon bato!”

³⁵ Ezi aning maghira tuavimin otivizir bizibar gun me migiava ghaze, a bret abighizima aning an ganighava a gifo.

Iesus uan suren gumaziba bato

(Matyu 28:16-20 ko Mak 16:14-18 ko Jon 20:19-23)

³⁶ Iesus in suren gumazir 11 pla ko marazi, bizir kabar gun uariv geima, Iesus pura men tongin tughav ikia, * a kamaghin me migei, “Navir amirizim ia ko iti.”

³⁷ Ezi me bar atiatigha ghaze, me duamin gari.

³⁸ Ezi a kamaghin me migei, “Ia tizim bagha atiatiava nighnizir aviribagh ami?”

³⁹ Ia kagh nan dafariba ko dagaribar gan. Egh ia fogh suam, kar ki Iesus uabi. Egh ia nan suigh ia fogh. Duam aghariba ko nivafiziba puvati. Ezi ia nan gari, ki da iti.”

⁴⁰ † A kamaghin mikemegha uan dafariba ko dagariba men akakasi.

⁴¹ Egha me bar akuegha tintinibar nighnigha, egha nighnizir gavgavim an itir puvati. Ezi a men azara, “Ia damamin daghetam iti?”

⁴² Ezi me osirir tuazimin akuam a ganingizima,

⁴³ a men damazibar a inighava anepi.

⁴⁴ Egha a kamaghin me migei, “Fomira Moses Osirizir Araziba, ko Godin akam inigha izir gumazibar osiriziriba, ko Devitin ighiaba, da nan gun mikemezir biziba, da bar moghira guizin otivam. Kar bizir ki ia ko ikia ia mikemeziba.”

⁴⁵ Egha a nighnizir aghuiba me ganingizima me Afeziar Ekiamin Akinafarimin akabar mingaribagh fo.

24:27: Stt 3:15, Nam 21:9, Lo 18:15, Sng 22:1-21, Ais 7:14, 7:53, Dan 9:24, Mal 3:1, Jo 13:31, Ap 3:13

24:30: Mt 14:19, Lu 22:19 **24:34:** 1 Ko 15:4-5 **24:36:** 1 Ko 15:5 * **24:36:** (24:36) Fofozir gumazir maba ghaze, akar otevir mikovezir pumuningin (*) tongin itiba, Luk uabi da osirizir puvati. Gumazir igharazir mam gin da osiri. **24:37:** Mt 14:26 † **24:40:** (24:40) Fofozir gumazir maba ghaze, akar otevir mikovezir pumuningin tongin itiba, Luk uabi da osirizir puvati. Gumazir igharazir mam gin da osiri. **24:41:** Jo 21:5 **24:44:** Mt 16:21, 20:18, Mk 8:31, Lu 9:22 **24:45:** Lu 24:27, Ap 16:14

⁴⁶ Ezi a kamaghin me migei, "Afeziar Ekiamin Akinafarim kamaghin mikeme, God Ua Gumazamiziba Iniasa Misevezir Gumazim, Kraisi, an aremegh dughiar pumuning ko mizezim in ikegh uamategh mozim in dikavigham.

⁴⁷ Egh ia nan ziam in ia nan akam inigh mangam. Ia Jerusalem ikeghiva nan akam inighiva nguazim in mizebaba bar dar mangi. Ia gumazamizibav kinti, me navibagh iraghti ki men arazir kuraba gin amadagham.

⁴⁸ Ia uari uan damazibar bizir kabar ganizi moghin dar gun mikim.

⁴⁹ Ia oragh. Afeziam faragha akam akiragha ghaze, a uan Duam isi ia daningam. Ezi ki a mikemezi moghin, ia bagh anemangam. Kamaghin ia nguibar ekiam in iki. Egh mamaghira iki mangi dughiar God ko itir gavgavim izighritima ia a iniam."

*God Iesus inigha uamategha uan Nguibamin ghuavanabo
(Mak 16:19-20 ko Aposel 1:9-12)*

⁵⁰ Egha Iesus uan suren gumaziba inigha ghuava Betanin borogh in itir danganim in tu. Egha a uan agharim ghufegha arazir aghuim me damuasava God in azai.

⁵¹ An arazir aghuim me damuasa God in azavira itima, God a inigha uan Nguibamin ghuavanadi.

⁵² Ezima me an ziam fa bar akuegha uamategha Jerusalem in zui.

⁵³ Egha me God in Dipenim in aven ikiava an ziam fa mamaghira iti.

Jon Osirizir Akar Aghuim

Akar Faragha Zuim

Jon Osirizir Akar Aghuir kam, a kamaghin migia ghaze, Iesus a “Godin Akam, a gumazimin min otogha iza en tongin iti.” Jon kamaghin ifonge, gumamaziziba bar nighnizir gavgavim Godin Otarim Iesusin ikiam. Egh me kamaghin fogh suam, Iesus a Gumazir God ua me Iniasa Misevezim. Jon kamaghin fo, gumazir nighnizir gavgavim Iesusin itiba, me ikirimirir aghuarir zurara itim iniam. Kamaghin an akinafarir kam osiri. Ni Jon 20:31in gan.

Jon faragha e mikeme, Akar Kam fomira God ko iti. Egha gin Jon Iesusin mirakelbar eghaghanibar gun migei. Ezi e dar gan fogham, Iesus a Gumazir God ua e Iniasa Misevezim, a Godin Otarim. Jon uaghan Iesus amizir mirakelbar akar mingaribar e mikeme. Ezi e gumamazizir mabar gari, me nighnizir gavgavim Iesusin ikiava an gin zui. Ezi marazi nighnizir gavgavim an ikian aghua.

Akar sapta 13-17in itiba, Iesusin apaniba dimagarimin an suiragha a gamizir araziba, Jon a dagh eghari. Dimagarir kam, Iesus uan suren gumaziba ko ikia migirigiar aghuir aviriba me ganingi. Ezi gin apaniba Iesusin suiragha a kot gatigha, egha a isa ter ighuvimin a gafu. Akar abuananam, Iesus mozim in ua dikavizi, an suren gumaziba an gani. Bizir e dughiar aviribar Jonin akinafarimin garim, a kamakin, Iesus nguazimin itir gumamazibar dabirabimin bizibar gara da isa akar isin zuim dav gei. Ezi aminimin akam, ko dipamin akam, ko bretin akam, ko anganzangarimin akam, ko wainin tememin akam, ko sipsipbar garir gumazimin akam, dipenimin tiarakamin akam, bizir kaba Jonin akinafarimin aven iti.

Akam gumazimin min otogha iza gumamazizibar tongin iti

(Sapta 1)

Akar Ikirimirir Zurara Itim Anidim, a gumazimin min oto

¹ Bar fomira fomira, biziba bar tighar otivamin dughiam, Akam iti. Akar kam God ko iti, egha a uabi God.

² Bar fomira fomira Akam God ko iti.

³ Ezi Akar kam in, God biziba bar dar ingarizima, da otifi. Ezi bizitam tuavir igharazi tam in otozir puvati. Akam uabi bizibagh amizima, da otifi.

⁴ Egha Akar kamra, a zurara itir ikirimirir aghuarimin mingarim. Ezi ikirimirir aghuarir kam, a uaghan gumamaziziba angazangarim me ganidi.

⁵ Ezi angazangarir kam a mitatem in isima, mitatem anevarahava egha anemungezir puvati.

⁶ Ezi God gumazir mam amada, an ziam Jon.

⁷ An akam akunasa ize. An angazangarir kam in akamin gun mikintima, gumamaziziba bar moghira a baraghiva egh nighnizir gavgavim an ikiam. A ingangarir kam damuasa ize.

⁸ Egha Jon uabi angazangarir kam puvati. An angazangarir kamın akamın gun mikimasa ize.

⁹ Ezi angazangarir kam guizbangin angazangarim. Egha nguazir kamın izegha gumazamiziba bar angazangarim me ganidi.

¹⁰ Akam nguazir kamın iti. An gavgavimın, God nguazir kamın ingari, ezi nguazimın itir gumazamiziba a gifozir puvati.

¹¹ A uan nguibamra ghuzıma an anababa an aghuagha a inizir puvati.

¹² Ezi gumazamizir maba a ini, egha nighnızir gavgavim an ziamın iti. Kamaghın amizi, a me gamizıma me Godın boribar mın otifi.

¹³ Me amebaba ko afeziabar ghuzibar otifi, o mikarzibar ifongiamın, o gumazimın ifongiamın Godın boribar otivizir puvati. Bar puvati. God uabi me gamizıma me an boribar otifi.

¹⁴ Akam uabi gumazimın mın oto. A bar Godın Otarir vamıra, ezi God a gamizi a Godın gavgavim ko angazangarim ini. Ezi God anemadazıma an en tongin iti. Ezi e an gavgavim ko angazangarimın gani. Ezi apangkuvim ko guizin akam bar a gizıfa.

¹⁵ Ezi Jon gumazir kamın gun me miği. Egha pamten dia ghaze, “A gumazir kam, ki faragha an gun ia mikemegha gıfa. Ki kamaghın miği, ‘Gumazir nan gin izim, a bar fomıra iti, ezi nan amebam gin na bate. Kamaghın amizi, an gavgavim bar nan gavgavim gafıra.’”

¹⁶ Ezi apangkuvim bar a gizıfa, ezi a uan apangkuvimın a dughiar aviribar bar deravıra e gami.

¹⁷ Guizbangıra, Moses Osirizir Arazıba, God e bagha da isa Moses ganıgizi, ezi Moses e ganıgi. Ezi God, Krais İesusın aven apangkuvim ko guizbangın arazim en aka.

¹⁸ Gumazitam bar Godın ganizir puvati. Ezi kar Godın Otarir vamıra, a uabi God, egha a bar Godın boroghıra iti. A uabıra God en aka.

*Jon Gumazıba Ruer Gumazim, an akam akuri
(Matyu 3:1-12 ko Mak 1:7-8 ko Luk 3:15-17)*

¹⁹ Ezi Judan gumazir aruaba, me ofa gamir gumazir maba ko Livain gumazir maba amadazi, me Jerusalem ategha Jon bagha iza kamaghın an azara, “Ni tinara?”

²⁰ Ezi Jon bighavıra miği akam modir puvati. A kamaghın miği, “Ki God Ua Gumazamiziba İniasa Misevezir Gumazim puvati.”*

²¹ Ezi me an azara, “Ni tinara? Ni ti Elaija, o?” Ezi a miği, “Puvati.” Ezi me miği, “Ni ti Godın akam inıgha izir gumazir kamra, e ni mızuai.” Ezi an akam ikara, “Puvati.”

²² Kamaghın amizıma, me uam an azara, “Ni bar tinara? E ikarvazir aghuitam inıgh mangıva gumazir e amadazıbav kimam. Ni manmaghıra uabi miği?”

²³ Ezi Jon kamaghın miği,

1:8: Jo 1:20 **1:9:** Ais 49:6, Jo 1:4, 8:12, 1 Jo 2:8 **1:10:** Jo 1:3, 17:25, Hi 1:2, 11:3 **1:11:** Lu 19:14, Ap 3:26, 13:46 **1:12:** Ro 8:15, Ga 3:26, 2 Pi 1:4, 1 Jo 3:1 **1:13:** Jo 3:3-6, Je 1:18, 1 Pi 1:23 **1:14:** Ais 60:1-2, Mt 1:16, 1:20, Lu 9:32, Jo 2:11, Ro 1:3-4, Ga 4:4, Fl 2:7, Kl 1:19, 1 Ti 3:16, Hi 2:11-16 **1:15:** Mt 3:11, Lu 3:16, Jo 1:27-32, 8:58, Kl 1:17 **1:16:** Jo 3:34, Ef 1:6-8, Kl 1:19, 2:9-10 **1:17:** Kis 34:28, lo 4:44, Jo 8:32, Ro 3:24, 6:14, 10:4 **1:18:** Kis 33:20, Mt 11:27, Lu 10:22, Jo 6:46, 1 Ti 1:17, 6:16, 1 Jo 4:9, 4:12, 4:20 **1:19:** Jo 5:33 **1:20:** Lu 3:15-16, Jo 3:28, Ap 13:25 * **1:20:** (1:20) Grıghın akamın, God Ua Gumazamiziba İniasa Misevezir Gumazim, me a dibora ghaze, “Krais.” **1:21:** Lo 18:15-18, Mal 4:5, Mt 11:14, 17:10-13, Jo 6:14, 7:40 **1:23:** Ais 40:3, Mt 3:3, Mk 1:3, Lu 3:4

“Ki gumazir kamın tiarim,
ki gumaziba puvatizir danganimın ikia egha kamaghın dia miği,
‘İa Ekiam bagh tuavim akır.’”

(Kar akar Godın akam inigha izir gumazim Aisaia fomıra osirizim.)

²⁴ Gumazir kaba, Farisiba me amangizi me ize.

²⁵ Egha me kamaghın Jon azara, “Ni Gumazir God Ua Gumazamiziba Iniasa Misevezim puvatigh, egh ni Elaija puvatigh, egh ni Godın akam inigha izir gumazir kam puvatigha, egha ni tizim sua gumazamiziba rue?”

²⁶ Ezi Jon kamaghın men akam ikara, “Ki dipamın me rue. Ezi gumazir mam ian tongın iti, ia a gifozir puvati.

²⁷ A gumazir kam, a nan gin izi. Ki an dagarir asuabar beniba fıran ibura.”

²⁸ Jon Betanın nguibamın ikia akar kam me mikeme, nguibar kam Jordanın dipamın vongın iti. Danganir kamın Jon gumazamiziba rue.

Iesus a Godın Sipsipin Nguzim

²⁹ Ezi amimizarakan Jon Iesusın garima an a bagha izi. Ezi Jon kamaghın miği. “İa munagh gan! Munar Godın Sipsipin Nguzim. A nguazimın itir gumazamizibar arazir kuraba gin amadi!”

³⁰ A gumazir kam, ki fomıra kamaghın an gun mikeme, ‘Gumazir nan gin izim, a bar fomıra iti, ezi nan amebam gin na bate. Kamaghın amizi, an gavgavim bar nan gavgavim gafıra.’

³¹ Ki uabi a gifozir puvati, a tina. Ki gumazir kam aghurightıma, İsraelin gumazamiziba a gifoghasa, kamaghın ki iza dipamın gumazamiziba rue.”

³² Ezi Jon ua kamaghın an gun miği, “Ki garima Godın Duam kuarazir bunbamın mın Godın Nguibam ategha miğhegha izaghıra gumazir kam gisın iti.

³³ Ki uabi a gifozir puvati. God dipamın gumazamiziba ruasa na amadazi ki ize. A faragha kamaghın na mikeme, ‘Ni gantıma, Godın Duam izighrighıva, gumazitam gisın ikiam, a gumazir kamra, a Godın Duamın gumazamiziba ruam.’

³⁴ Ki uabi bizir kamın ganigha egha an gun kamaghın ia miği, gumazir kamra, a Godın Otarım.”

4 plan gumaziba Iesusın suren gumazibar otifi

³⁵ Egha amimizarakan Jon uan suren gumazir mamning ko ua danganir kamın tuiğhav iti.

³⁶ Ezi a garima Iesus a gitavirazıma, Jon aning miği, “Gua gan! Kar Godın Sipsipin Nguzim!”

³⁷ Ezi suren gumazir kamning a barazıma a kamaghın akar kam mikemezıma, aning ghua Iesusın gin zui.

³⁸ Ezi Iesus ikigha gara aningın azara, “Gua tizim buri?” Ezi aning an azara, “Rabi, ni dipenir manamın itı?” (Ziar kam “Rabi” an mıngarım kamakın, “Tisa.”)

³⁹ Ezi Iesus kamaghın aning miği, “Gua izi ganigh.” Ezi aning ghua dipenir a itimın gari. Dughiam, 4 kloghın guaratızim. Ezi dughiar kam aning a ko iti.

⁴⁰ Egha Andru, a Iesusın gin zuir gumazir kamningın mav. A Saimon Pitan aveğbuam.

⁴¹ Egha Andru Iesus ategha maghira ghua uan aveghbuam Saimon batogha, egha kamaghin a migei, "E Mesaian gani." (Ziar kam "Mesaia" a kamakin, "Gumazir God Ua E Iniasa Misevezim.")

⁴² Egha Andru Saimon inigha Iesus bagha ghu. Ezi Iesus an gara egha migei, "Ni Saimon, Jonin Otarim. Eghti me gin ziam 'Sifas' ni darigh ni diponam." (Ziar kam "Sifas," a ziar kam "Pitan" mirara ghu. An mingarim kamakin, "Dagiam.")†

Iesus Filip ko Natanielin dia

⁴³ Egha amimizakaran, Iesus Galilin Distrighin mangasa. Egha a ghua Filip batogha, kamaghin a migei, "Ni nan gin izi!"

⁴⁴ (Filip a Betsaidan nguibamin gumazir mam. Andru ko Pitan nguibam, Betsaida.)

⁴⁵ Ezi Filip ghua Nataniel batogha kamaghin a migei, "E gumazir kamin ganigha gifa, Moses fomira Judabar Arazibar Akinafarimin osira gumazir kamin gun osiri. Ezi Godin akam inigha izir gumaziba uaghan gumazir kamin gun osiri. A Nasaretin nguibamin gumazim Iesus, a Josepin otarim."

⁴⁶ Ezi Nataniel kamaghin an azara, "Ti akurvazir bizir aghuitam Nasaretin nguibamin otivam? Ti puvatigham!"

Ezi Filip a migei, "Ni izi ganigh."

⁴⁷ Ezi Iesus garima Nataniel a bagha izi. Ezi a kamaghin migei, "Ia ganigh. Gumazir izir kam, a guizbangira Israelin gumazim. Ezi ifavarir akatam ko ifavarir arazir tam an itir puvati."

⁴⁸ Ezi Nataniel kamaghin Iesusin azara, "Ni manmaghin na gifo?" Ezi Iesus kamaghin an akam ikara, "Filip tighar nin dimamin dughiamin, ni temer fighin povimin itima, ki nin gani."

⁴⁹ Ezi Nataniel akar kam baregha egha kamaghin a ikara, "Tisa, ni Godin Otarim! Ni Israelbar Atrivim!"

⁵⁰ Ezi Iesus kamaghin a migei, "Ki kamaghin ni migei, ni temer fighin povimin itima, ki nin gani. Ezi bizir muziarir kamin, ni nighnizir gavgavim nan iti. Ni gin bizir ekiabar ganti da bizir kam bar a gafiragham."

⁵¹ Egha Iesus ua kamaghin me migei, "Ki guizbangira ia migei, ia gin Godin Nguibamin ganti a kuighrigham, eghti ia Guzin enselbar ganti da Gumazibar Otarim bagh ghuavanangiva, ua izighram."

Iesus uan gavgavir bar ekiam akakagha mirakelin arazibagh ami

2

(Sapta 2-4)

Iesus dipam girazima a wainin dipamin oto

¹ Dughiar pumuning givazima, gumazir mam Kanan nguibamin ikia amizimin ikiasa, ezi amuimin ikiamin isam oto. Kanan nguibam a Galilin Distrighin aven iti. Dughiar kam Iesusin amebam uaghan iti.*

1:41: 1 Sml 2:10, Sng 2:2, Jo 4:25 **1:42:** Mt 16:18, Mk 3:16 † **1:42:** (1:42) Ziar kam Sifas, an Aramin akam ize. Dughiar kamin a Judabar akam. Ezi ziar kam Pita, a Grighin akamin ize. **1:43:** Mt 8:22, Mk 2:14 **1:45:** Stt 3:15, 49:10, Lo 18:18, Ais 7:14, 9:6, Jer 23:5, Ese 34:23, Sek 6:12, Mt 2:23 **1:46:** Jo 7:41, 7:52 **1:47:** Sng 32:2, Jo 8:39, Ro 2:28, 9:6 **1:49:** Mt 14:33, 16:16, 27:42, Mk 3:11, Jo 12:13

1:51: Stt 28:12, Mt 4:11, Lu 2:9, 2:13 * **2:1:** (2:1) Iesus amizir mirakelin aviribar akaba, da Jonin akinafarimin aven iti. Arazir kabar, an akagha ghaze, a guizbangira Godra. Ni gansi, Luk 2:11, 2:18-19, Luk 2:23, 3:2, 4:54, 6:2, 6:14, 6:26, 9:16, 11:45, 12:18, ko 12:37.

² Ezi me uaghan Iesus uan suren gumaziba ko men diazima me uaghan amuimin ikiamin isar kamın ghuegha iti.

³ Ezi wainin dipam givazima, Iesusin amebam kamaghın a migei, “Me ua wainin dipaba puvati.”

⁴ Ezi Iesus kamaghın a migei, “Amebam, kar nın bizim, a nan bizim puvati. Nan dughiam a tighari.”

⁵ Ezi an amebam ingangarir gumazibav gei, “A bizitam damusi ia mikımti, ia a damu.”

⁶ Ezi dipenir kamın 6 plan dagiar mınner ekiaba iti, da ekevegha egha vaghvagha 100 litan dipaba dar iti. Judaba uan rurir arazibar gın ghua dipar kabagh rue.

⁷ Ezi Iesus kamaghın ingangarir gumazibav gei, “Ia mınner kabar dipaba tuigh.” Ezi me da tuizima da bar izevegha akabagh imara.

⁸ Ezi a kamaghın me migei, “Ia datirighın mınner nguzim inigh dipatam tuighıva a inighıva gumazir isamın faragha zuim bagh mangi.” Ezi ingangarir gumaziba maba inigha zui.

⁹ Ezi dipar kam wainin dipamın otogha gıfa, ezi gumazir isamın faragha zuim anepava a barasi, egha a fozir puvati, me managh wainin dipar kamını. Ezi ingangarir gumazir dipam tuiziba, merara fo. Kamaghın amızı, isamın faragha zuir gumazim a gumazir amuimin ikiasava amim, an dia,

¹⁰ egha kamaghın a migei, “Gumaziba bar wainin dipar aghuim faragha me ganıdı. Ezi gumaziba wainin avırım amegha gıvazima, me gın wainin dipar mong afangızim anıdı. Ezi no, nı wainin dipar aghuimin anogoregha, egha datirighıra nı a inigha izi!”

¹¹ Kar mirakelin arazir faragha zuir Iesus amızim. A Galilin Distrighın aven itir nguıbam Kanan, mirakelin arazir kam gamı. Ezi mirakelin kamın, Iesus bar uan gavgavir ekiam aka. Ezi an suren gumaziba an ganigha egha nighnızir gavgavim an iti.

¹² Ezi bizir kabar gın, Iesus uan amebam ko aveghbuaba ko an suren gumaziba, me Kanan ategha Kaperneamın nguıbamın ghuaghıri. Egha me dughiar mabar nguıbar kamın itı.

Iesus Godın Dipenimın aven dagıaba bagha ingarir gumaziba batosi (Matyu 21:12-13 ko Mak 11:15-16 ko Luk 19:45-46)

¹³ Ezi Israel bagh Itazir Dughiamın Isam otıvasa roghıra izima, ezi bizir kam bagha Iesus Jerusalemın nguıbar ekiamın ghu.

¹⁴ Egha a Godın Dipenimın avızimın aven ghua bizibar garima, gumaziba dagıaba inıasa bulmakauba ko sipsıpa ko kuarazıba amadı. Ezi a garima dagıaba uari ikarvazir gumazıba apiaghav itı.

¹⁵ Ezi Iesus benıba inigha bizimın mın a da ike. Egha a gumazıba ko men sipsıpa ko bulmakauba bar me batoke, ezi me Godın Dipenimın avızim ategha zui. Ezi a dagıaba uari ikarvazir gumazıbar dakozıba akuri da ira dagıaba akıziragha tintinıbar zui.

¹⁶ Ezi a kamaghın gumazir dagıaba bagha kuarazıba amadıba pamten me migei, “Ia kuarazıba inigh mangi! Ia nan Afeziamın dipenim bizıba amadır danganımın mın a damuan markı.”

¹⁷ Ezi an suren gumazıba an amızir arazir kamın ganigha, egha me Godın Akınafarımın itir akar mam gınırı. Akar kam a kamakın, “Nan navir averiam bar nın dipenim gıfuegha egha a baghavıra itı.”

¹⁸ Ezi Judan gumazir aruaba Iesus amizir arazir kamın ganigha, egha me kamaghın an azara, “Ni mirakelin arazir manam damigh en akagh suam, ni gavgavim ikia gatarighın arazir kam gami?”

¹⁹ Ezi Iesus kamaghın men akam ikara, “İa Godın dipenir kam apirighti, eghti ki dughiar pumuning ko mıkezimın uam an ingarightima a tugham.”

²⁰ Ezi Judaba kamaghın mıgei, “Me 46 plan azenibar Godın Dipenir kamın ingari. Eghti ni ti dughiar pumuning ko mıkezimın a ingarighti a tugham, o?”

²¹ Ezi Iesus mıgeir Godın dipenir kam, an mıkarzimra.

²² Ezi God gın mozimın a gamızıma a ua dikafi, ezi an suren gumazıba ua akar a fomıra mikemezir kam giniri. Egha akar Godın Akinafarımın itim ko akar Iesus mikemezir kam nıghnızir gavgavim dar iti.

Iesus gumazıbar arazıba bar dagh fo

²³ Ezi Iesus İsrail bagh İtazir Dughiamın İsamın İerusalemın itima, gumazamızir avirim mirakelin arazarazir Iesus amızıbar gani. Kamaghın amızıma me nıghnızir gavgavim an iti.

²⁴ Ezi Iesus, a bar men arazıba ko nıghnızıbagh fo. Kamaghın, a nıghnızir gavgavim men itir puvati.

²⁵ A uabi gumazıbar navir averıabar aven itir nıghnızıbagh fogha gıfa. A fozozıtamın otevezir puvati, eghti gumazıtam gumazıbar arazıbar gun a mıkıman kogham.

3

Iesus Nikodemus ko mıgei

¹ Gumazir mam iti, an zıam Nikodemus, a Farısın mam, egha a Judabar gumazir aruar mam.

² Dımagarır mam gumazir kam Iesus bagha ızegha kamaghın a mıgei, “Tısa, e fo, God tısan mın ni amadazıma ni ize. E fo, God gumazıtam ko ikian koghtıma, eghti gumazir kam mirakelin ni amir kaba, a tam damuva avegham.”

³ Ezi Iesus kamaghın an akam ikara, “Ki bar guızbangıra ni mıgei. Gumazıtam ua gumazir igıamın otoghan koghıva, a God Bizıbagh Atıvamın Dughiamın aven ikian kogham.”

⁴ Ezi Nikodemus an azara, “Manmaghıra gumazım ghurıgha gıvagha egha ua igıam gava? A ti uamategh uan amebamın navir averıamın mangıtı an amebam uam a bategham?”

⁵ Ezi Iesus kamaghın a ikara, “Ki guızbangıra ni mıgei, gumazıtam dıam ko Godın Duamın ua gumazir igıamın otoghan kogh, egh a God Bizıbagh Atıvamın Dughiamın aven ikian kogham.

⁶ Nguazır kamın itir amızıba borıba batıma, borır igıaba otıfi. Ezi Godın Duam gumazımın duam gamıma, a gumazır igıamın oto.

⁷ Ni akar ki ni mikemezımın ni dıgavır kuram damuan markı, ‘İa ua igıabar otıfıgh.’

⁸ Amınım a uan ifongıamın gın tıgha egha pura tintınıbar vua zui. Ni an nıgınim barası, egha ni fozır puvati, a managh ıza egha ua managh zui. Kamaghıra, Godın Duam gumazıba bar me gıghıma me igıabar otıfi.”

2:18: Mt 12:38, 21:23, Jo 6:30 **2:19:** Mt 26:61, 27:40, Mk 14:58, 15:29, Ap 6:14 **2:21:** 2 Ko 6:16, Kl 2:9, 2 Pi 1:14 **2:22:** Lu 24:6-8, Jo 12:16, 14:26 **2:23:** Jo 2:11, 7:31 **2:25:** Mt 9:4, Mk 2:8, Jo 6:64, Ap 1:24, MAA 2:23 **3:1:** Jo 7:50, 19:39 **3:2:** Mt 22:16, Jo 9:16, 9:33, Ap 2:22, 10:38 **3:3:** Mt 18:3, Ga 6:15, Ta 3:5, Je 1:18, 1 Pi 1:23, 1 Jo 3:9 **3:5:** Ese 36:25-27, Mk 16:16, Ap 2:38, Ta 3:5 **3:6:** Sng 51:5, Jo 1:13 **3:8:** Sav 11:5, 1 Ko 2:11

⁹ Ezi Nikodemus kamaghin an azara, “Bizir ni migeir kam, a manmaghin otogham?”

¹⁰ Ezi Iesus kamaghin an akam ikara, “Manmaghin ami? Ni Israelbar tongin itir tisan ekiam, egha ni ti bizir kabagh fozir puvati, o?”

¹¹ Ki guizbangira ni migei, e fozir bizim e a migei. Egha e bizir e ganizimin gun migei. Ezi ia, e mikemezir akam akirim ragha a gasara.

¹² Ki nguazir kamın bizibar ia mikeme, ezi ia nighnizir gavgavim dar itir puvati. Eghti kamaghin ki Godin Nguibamin bizibar ia mikimti, ia manmaghin nighnizir gavgavim dar ikiam?

¹³ Gumazir igharazitam Godin Nguibamin ghuavanabozir pu. Puvati. Gumazibar Otirim uabira Godin Nguibam ategha zaghiri.

¹⁴ “Fomira Moses gumaziba puvatizir danganimin ikia kuruzimin nedazir aghorimin itim a ghufe, eghti kamaghira me Gumazibar Otirim ghufam.

¹⁵ God kamagh sua, gumazir nighnizir gavgavim Gumazibar Otirimın itiba, me bar zurara itir ikirimirir aghuarim iniam. Bizir kam bagh me Gumazibar Otirim ghufam.

¹⁶ “God Otarrir bar vamira iti. Egha God nguazimin itir gumazamiziba, bar me gifonge. A kamagh sua, gumazamiziba bar nighnizir gavgavim an Otarrimin ikiva ovengan koghiva, zurara itir ikirimirir aghuarim iniam. Bizir kam bagha an Otarrir bar vamiran kam me ganingi.

¹⁷ God uan Otarrim nguazimin gumazamizibar jasin min me tuisighasa anemadazir puvati. A men akurvaghasa anemada.

¹⁸ Gumazim nighnizir gavgavim Otarrimin ti, a kotiaba puvati. Ezi gumazim nighnizir gavgavim an ikian aghua, a kotin ikia bar ovegha gifa. A nighnizir gavgavim Godin Otarrir vamiran kamın itir puvati, kamaghin an ovegha gifa.

¹⁹ Ezi Godin kotiamın mingarimin arazim kamakin, Godin angazangarim nguazimin izegha gifa. Ezi gumazamiziba, me amir araziba bar ikufi, kamaghin amizi me mitatem bagha bar ifonge, me angazangarimin aghua.

²⁰ Gumazir arazir kurabagh amiba bar, angazangarimin apaniba. Men arazir kuraba azenim giran me aghua, kamaghin amizi me angazangarimin izir puvati.

²¹ Ezi gumazir guizbangin arazim gamim, a Godin angazangarimin izi. A kamaghin ifonge, Godin angazangarim deravira kamaghin gumazamizir igharazibar akagham, a Godin gavgavimin uan ingangarim gami. Ezi kamaghin gumazir kam Godin angazangarimin aven izi.”

Jon Gumaziba Ruer Gumazim, deraghavira bighatigha ghaze, Iesus a tina

²² Ezi bizir kabar gin Iesus uan suren gumaziba ko me Judian Distrighin zui. A me ko danganir kam ikia gumazamiziba rue.

²³ Jon Aionin nguibamin ikia gumazamiziba rue, Salimin nguibamin boroghira. Dipar avirim danganir kamın ti, ezi gumazamizir avirim rurim iniasa izi.

²⁴ (Dughiar kam Herot Jon tighar a isi kalabus darigham.)

3:11: Mt 11:27, Jo 3:32, 7:16, 8:26 **3:12:** Lu 22:67 **3:13:** Snd 30:4, Jo 3:6, 6:33, 6:38, Ap 2:34, Ro 10:6, 1 Ko 15:47, Ef 4:9-10 **3:14:** Nam 21:9, Jo 8:28, 12:32 **3:15:** Jo 3:36, 6:47, 20:31 **3:16:** Jo 3:36, 10:28, Ro 5:8, 8:32, 1 Jo 4:9-10 **3:17:** Lu 19:10, Jo 5:22, 5:45, 12:47, Ap 17:31, 1 Jo 4:14 **3:18:** Jo 3:36, 5:24, 6:40, 6:47, 20:31 **3:19:** Jo 1:4-5, 1:8-12, 8:12 **3:20:** Jop 24:13-17, Ef 5:11-13 **3:22:** Jo 4:1-2 **3:24:** Mt 4:12, 14:3, Mk 6:17, Lu 3:19-20

²⁵ Ezi akavdorozir mam Jonin suren gumaziba ko Judan gumazir mamın tongin oto. Me uari adogha ghaze, e rurir arazir manamın gin mangi, Godin damazim zuegham?

²⁶ Egha suren gumaziba Jon bagha ghuegha kamaghın a migei, “Tisa, gumazir kam fomira ni ko Jordanin dipamin vongin ike, ezi ni an gun mikeme, gumazir kam datirighin gumazamiziba ruema, gumazamiziba bar a bagha zui.”

²⁷ Ezi Jon kamaghın ikara, “Godin uan Nguibamin itim, bizitam gumazim danigan koghti, an a inighan kogham.

²⁸ Ki fomira akar kam ia mikeme, ezi ia uari a baraki, ‘Ki God Ua E Iniasa Misevezir Gumazim puvati. God na amadazima ki an faragha ize.’

²⁹ Gumazitam amizitamın ikiam, eghti amizir kam a gumazir kamın amuim. Ezi gumazir kamın namakam, a tughu gumazir amuimın itimın akam baraghasa bar akonge. Ezi kamaghira agorogem nan navir averiam bar a gizifa.

³⁰ An ziam bar ekevegh mamaghira ikiti, eghti nan ziam bar magirigh.

³¹ “Gumazir Godin Nguibamin pin ikegha izezim, a bar bizibagh isin iti. Ezi nguazir kamın gumazim, a nguazir kamın bizibagh amua egha nguazir kamın bizibav gei. Ezi gumazir Godin Nguibamin izezim a bar bizibar isin iti.

³² A bizir a ganiziba ko oraghizibar gun migei. Ezi gumazitam a mikemezir akar katam inigha nighnizir gavgavim an itir puvati.

³³ Ezi gumazim an akam inigha nighnizir gavgavim an ikia, egha tuavir kamın kamaghın men aka, God a guizin akam migei.

³⁴ Gumazir God amadazir kam, God uan Duam isa bar a ganingi. Kamaghın amizi, a Godin akam akuri.

³⁵ Afeziam uan Otaram bar a gifonge, egha biziba bar an agharim gatizi a bar dagh atifa.

³⁶ Gumazim nighnizir gavgavim Otaramın ti, a zurara itir ikirimirir aghuarim iti. Ezi gumazim Otaramın akamın gin zuir puvati, a zurara itir ikirimirir aghuarim inian kogham, Godin aningagharim an ikivira ikiam.”

4

Iesus Samarian amizim ko migei

¹ Ezi Farisiba kamaghın oraki, Iesus gumazamizir aviriba rue ezi gumazamizir kaba an suren gumazibar otifi. Ezi men dibobonim Jonin suren gumazibar dibobonim gafira.

² (Guizbangira, Iesus uabi gumazamiziba ruer puvati. An suren gumaziba me rue.)

³ Iesus kamaghın fo, Farisiba orazima gumazir aviriba an suren gumazamizibar otifi, kamaghın a Judian Distrigh ategha uamategha Galilin Distrighın ghu.

⁴ Ezi tuavir a zuir kam, a Samarian Distrigh abigha ghu.

⁵ Egha a ghua Samarian Distrighın aven itir nguibar mamın oto, an ziam Sikar. Ezi Sikarın nguibam, a nguazir Jekop uan otaram Josep ganingizimın boroghira iti.

3:26: Jo 1:26-34 **3:27:** Jo 19:11, 1 Ko 4:7, Hi 5:4, Je 1:17 **3:28:** Mal 3:1, Mt 11:10, Mk 1:2, Lu 1:17, Jo 1:20, 1:23, 1:27 **3:29:** Mt 9:15 **3:31:** Mt 28:18, Jo 8:23, Ro 9:5, 1 Ko 15:47, Ef 1:21, Fl 2:9, 1 Jo 4:5-6 **3:32:** Jo 3:11, 8:26, 15:15 **3:33:** Ro 3:4, 1 Jo 5:10 **3:34:** Ais 42:1, Jo 1:16, 7:16 **3:35:** Mt 11:27, Lu 10:22, Jo 5:20, 10:17, Hi 2:8 **3:36:** Lu 3:7, Jo 1:12, 3:16-18, 6:47, Ro 1:17, 1 Jo 5:10-12 **4:5:** Stt 33:19, Jos 24:32

⁶ Jekop fomira kuizir mozir dipam iti, a nguibar kamın ti. Ezi Iesus iza ghua bar amira. Egha a mozir dipar kamın boroghın apera. Ezi dughiam an aruer arizimın ghu.

⁷ Ezi Samarian amizir mam, a dipam tuasa izi, ezi Iesus kamaghın a miğei, “Ni dipatam na daningam, o?”

⁸ (Dughiar kamın Iesusin suren gumaziba daghebagh ivezasa nguibamın ghu.)

⁹ Ezi Samarian amizim a miğei, “Ni Judan gumazim ezi ki Samarian amizim. Manmagh sua, ni dipam ramasa na miğei?” (Amizir kam fo, Judaba me Samarian gumazamiziba ko itir puvati, kamaghın an akar kam Iesus miğei.)

¹⁰ Ezi Iesus kamaghın amizim ikara, “Ni, God gumazamizibagh aningizir bizir aghuim gifoghıva, egh gumazir dipam bagha ni miğeir kam gifoghıva, egh ni an azaraghti, a dipar ikirimirir zurara itim anidim ni daningam.”

¹¹ Ezi amizim a miğei, “Gumazir ekiam, ni mineba pu. Mozir dipar kam bar kone. Eghti dipar ikirimirir zurara itim anidim, ni managh a iningham?”

¹² En ovavim Jekop mozir dipar kam e ganingi. Egha a uabi uan boriba ko bulmakauba ko an asiziba, me bar mozir dipar kam ame. Ezi ni ghaze, ni ti Jekop gafira, o?”

¹³ Ezi Iesus kamaghın an akam ikara, “Gumaziba bar dipar kam ramegh, men kuariba ua pıram.

¹⁴ Ezi gumazitam ki daningamin dipar kam ramegham, an kuarim dughiatamin uam an pıran kogham. Puvati. Dipar ki daningamin kam, a dipar nguazimın averiamın ikiava otivi moghıra, an navir averiamın otivam. Egh dipar ikirimirir zurara itim anidır kam otiv mamaghıra ikıva, egh zurara itir ikirimirir aghuarim a daningam.”

¹⁵ Ezi amizim kamaghın Iesus miğei, “Gumazir ekiam, dipar kam na daning. Eghti nan kuarim gın ua pıran kogham, eghti ki ua kagh izi dipam tuan kogham.”

¹⁶ Ezi Iesus kamaghın a miğei, “Ni mangı uan pamın diaghıva egh gua kagh izi.”

¹⁷ Ezi amizim a ikara, “Ki paba puvati.”

Ezi Iesus a miğei, “Are, ni deragha miğei, ni paba puvati.

¹⁸ Guizbangıra, ni faragha 5 pla paba iti. Ezi gumazir ni datirighın itim, a guizbangıra nin pam puvati. Nin akar kam a bar guizbangıra.”

¹⁹ Ezi amizim a miğei, “Gumazir Ekiam, ki datirighın fo, ni Godın akam inigha izir gumazir mam.

²⁰ En ovavıba me mighsiar kamın uari akuva, egha Godın ziam fe. Ezi ia Judaba ghaze, danganır gumaziba mangıva Godın ziam fam, a Jerusalemın iti.”*

²¹ Ezi Iesus kamaghın a miğei, “Amizim, ni nighnızir gavgavim nan iki. Dughiatam otoghtıma ia mighsiar kamın Afeziamın ziam fan koghıva, egh uaghan Jerusalemın nguıbamın an ziam fan kogham.

4:9: 2 Kin 17:24, Esr 4:1-5, 9:1-10:44, Neh 4:1-2, Lu 9:52-53, Ap 10:28 **4:10:** Ais 12:3, Jer 2:13, Sek 13:1, 14:8, Jo 4:26 **4:11:** Jo 7:37-38, MAA 21:6 **4:12:** Jo 8:53 **4:14:** Jo 6:35, 6:58, 7:38 **4:19:** Lu 7:16, Jo 6:14, 7:40, 9:17, 1 Ko 14:24-25 **4:20:** Lo 12:5, 12:11-14, 1 Kin 9:3, Sng 122:1-5 **4:20:** (4:20) Mighsiar amizir kam an gun migeim, a Gerazimın Mighsiar, a Samarian Distirighın iti. Samarian gumazamiziba mighsiar kamra ghuava Godın ziam fe. Ni deragh foghsi, Luk 9:53ın vezin itir akamin gan. **4:21:** Mal 1:11, 1 Ti 2:8

²² Ia Samariaba ia fozir puvatizir God, ia an ziam fe. Ezi e Judaba e fozir God, e an ziam fe. E fo, Godin gumazamizibar akurvazir ingangarim, a faragh Judabar agharimin ikegh egh gin gumazamizir igharaziba bagh mangam.

²³ Ezi dughiar otivamim, an otogha gifa, ezi gumazamiziba bar guizbangira Afeziamin ziam fasa, me an Duamin gavgavim ko guizbangin arazimin an ziam fam. Ezi Afeziam, gumazamizir kamaghin amiba, me an ziam fasa a bar ifonge.

²⁴ God, a Duam. Ezi gumazir an ziam feba, me Godin Duamin gavgavim ko guizbangin arazimin an ziam fe.”†

²⁵ Ezi amizim kamaghin Iesus migei, “Ki fo, Mesaia a izam (a God Ua E Iniasa Misevezir Gumazim.) A izamin dughiam, a biziba bar e mikimam.”

²⁶ Ezi Iesus kamaghin a migei, “Kar kirara, datirighin ni ko migei.”

²⁷ Ezi Iesus kamaghin migeima, dughiar kamın an suren gumaziba uamategha izi. Me an garima an amizir mam ko uaning migeima, ezi me okam nighnisi. Egha tav kamaghin amizimin azarazir puvati, “Ni tizim iniasa?” Egha tav Iesusin azarazir puvati, “Ni tizim sua amizir kam ko migei?”

²⁸ Ezi amizir kam uan minem ataki, egha uamategha nguibamin ghu. Egha kamaghin gumazamizibav gei,

²⁹ “Ia izi gumazir mamın ganigh. Ki fomira amizir araziba, a bar dar na mikeme. Ka ti gumazir kamra, God Ua E Iniasa Misevezir Gumazim?”

³⁰ Egha me nguibam ategha, Iesus bagha izi.

³¹ Ezi dughiar kamın, Iesusin suren gumaziba agakaghora kamaghin a migel, “Tisa, ni dami.”

³² Ezi a kamaghin me migei, “Dagher ki damamim, ia a gifozir puvati.”

³³ Ezi an suren gumaziba uarira kamaghin uariv gei, “Gumazitam ti a bagha dagheba inigha iza a ganingi?”

³⁴ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Nan daghemra kara, ki Godin ifongiamın gin zui, a gumazir na amadazi ki izezim. Ezi ki a na ganingizir ingangarim, a givagham.

³⁵ Ia kamaghin migei, ‘4 plan iakiniba givaghti, e dar gin azenibar aghoram.’ Ezi ki ia migei, ia tintinibar ganiva egh deravira azenibar gan. Dagheba aghuigha gifa, ezi azenibar aghoramin dughiam otogha gifa!

³⁶ Gumazir dagheba isim, a datirighin uan izezim isi, egha zurara itir ikirimirir aghuarim bagha dagheba akufi. Kamaghin amizima, gumazir dagheba oparim ko gumazir dagheba isim aning virara bar akuegham.

³⁷ Akar kam a guizbangira, ‘Gumazir mam azenim opari, ezi gumazir igharazim an dagheba isi.’

³⁸ Ki, ia faragha ingarizir puvatizir azenimin dagheba iniasa, ki ia amada. Gumazir igharaziba azenir kamın ingari, ezi ia ghua me uan gavgavimin oparizir otivizir dagheba isi.”

³⁹ Amizir kam faragha ghaze, “Gumazir kam, ki fomira amizir araziba, a bar dar na mikeme.” Ezi nguibar kamın itir Samarian gumazamizir aviriba, me an akam baregha egha kamaghin nighnizir gavgavim Iesusin iti.

⁴⁰ Egha Samariaba a bagha ize, egha me urir gan ikiasa agakaghovira iti. Ezi a dughiar pumuningin me ko iti.

4:22: 2 Kin 17:29-41, Ais 2:3, Lu 24:47, Ro 9:4-5 **4:23:** Jo 1:17, Fl 3:3 **4:24:** Ro 12:1, 2 Ko 3:17, Fl 3:3 † **4:24:** (4:23-24) Gumazir maba akar kam “Godin Duamin gavgavimin,” me a giragha ghaze, “me uari uan duabar gavgavimin.” **4:25:** Jo 1:41 **4:26:** Mt 26:63-64, Mk 14:61-62, Jo 9:37 **4:34:** Jo 6:38, 17:4, 19:30 **4:35:** Mt 9:37, Lu 10:2, MAA 14:15 **4:36:** Sng 126:5-6, Dan 12:3

41 Ezi gumazamizir igharazir avirir maba, me uaghan Iesusin akam baregha nighnizir gavgavim an iti.

42 Egha me kamaghin amizim migei, “E nin akamra baregha nighnizir gavgavim gumazir kamın itir pu. Puvati. E uari an akam baraki, egha e fo, gumazir kamra, a guizbangira nguazir kamın itir gumazamizibar Akurvazir Gumazim. Kamaghin e nighnizir gavgavim an iti.”

Iesus atrivimın ingangarir gumazimın borim gamizıma, a ua dera

43 Ezi Iesus dughiar pumuningin Samarian adarazi ko ikegha gıvagha, egha nguibar kam ategha Galilin Distrighin ghu.

44 Iesus uabi migirigiar kam gami, “Godin akam inigha izir gumazim, a uan nguibamra ziaba puvasi.”

45 Galilin Distrighin itir gumazamiziba, me uaghan Israel bagh Itazir Dughiamın Isam bagha Jerusalemın nguibamın ghue, ezi Iesus dughiar kamın mirakelin aviribagh amizıma me dar gani. Ezi kamaghin Iesus datrighin uamategha ghua Galilin otozıma, ezi Galilin gumazamiziba bar akuegha a ini.

46 Ezi Iesus ua Kanan nguibamın ghu, a Galilin Distrighin aven itir nguibam. A faragha nguibar kamın dipam girazıma a wainın dipamın oto. Ezi dughiar kamın atrivimın ingangarir gumazir mam, a Kanan nguibamın iti. Ezi an otarim aria, Kaperneamın nguibamın iti.

47 Ezi gumazir kam akam kamaghin a baraki, Iesus Judian Distrigh ategha Galilin Distrighin ize. Ezıma a Iesus bagha ghua agakaghora ghaze, “Ni Kaperneamın nguibamın magiri, egh nan otarım damıghti, a ua deraka. Nan otarım bar ovengasava ami.”

48 Ezi Iesus kamaghin a migei, “Ia mirakelba ko digavir kuram gamir arazibar ganan koghıva, ia nighnizir gavgavim nan ikian kogham.”

49 Ezi ingangarir gumazir kam kamaghin a migei, “Gumazir Ekiam, ni zuamıra izighiri. puvatıghtıma, nan otarım aremegham.”

50 Ezi Iesus a migei, “Ni mangi, nin otarım angamra ikiam.” Ezi gumazir kam nighnizir gavgavim Iesusin akamın ikiava, egha a ghu.

51 Egha gumazir kam tuavimın ghuavıra itıma, an ingangarir gumazıba iza tuavimın a bato, egha me kamaghin a migei, “Nin otarım an angamra iti!”

52 Ezi a men azara, dughiar manamra borim otarım dera. Ezi me ghaze, “Boghınaron 1 kloghin aruer arızimın, an arımariam gıvazi mikarzim orangı.”

53 Ezi afezıam fo, boghınaron dughiar kamra Iesus a mikeme, “Nin otarım an angamra ikiam.” Kamaghin amızı, a nighnizir gavgavim Iesusin itıma, an adarazi uaghan nighnizir gavgavim iti.

54 Kar dughiar namba 2, Iesus Judian Distrigh ategha ua iza Galilin Distrighin ikiava mirakelin mam uam a gami.

**Iesus uan ingangarim gamua egha Sabatın
dughiabar gumazamizibar sure gami**

5

(Sapta 5-10)

Iesus Betesdan mozir dipamın gumazir mam gamızı a ua dera

¹ Dughiar maba givazi, Judabar isar ekiam otozima, ezi Iesus isam bagha Jerusalemın nguibar ekiamın ghu.*

² Ezi Jerusalemın mozir dipar ekiam mam iti, ezi Hibrun akam me Betesda, a garisi. A Sipsipba Aven Zuir Tiar Akar Ekiamın boroghira iti. Ezi mozir dipar kamın miriam azuarir 5 pla iti.†

³⁻⁴ Ezi azuarir kaba arimariar gumazamizir avirim dar iti, damazir okaviriziba ko suer kuraba, ko soroghafariba amiraziba.‡

⁵ Gumazir mam an azuarir mamın iti, an suemning bar amirazima a 38 plan azenibar arimariar kam an iti.

⁶ Ezi Iesus gumazir kamın garima a irighav iti, ezi a fo, a fomiram aria iti. Ezi Iesus an azara, “Ni ua deraghana ni ifonge?”

⁷ Ezi arimariar gumazim kamaghın Iesusın akam ikara, “Gumazir ekiam, ki akurvazir gumazim puvati. Dipam sirvamadir dughiam, gumazitam na inigha ghua mozir dipamın averiam gatizir puvati. Ki uabi mangasa ifonge, ezi gumazir igharaziba faragha ghuaghira egha na gafsi.”

⁸ Ezi Iesus kamaghın a migei, “Ni dikavighiva uan daguivsiaba inigh, daru mangi.”

⁹ Ezi gumazir kamın suemning zuamira ua dera. Ezi a uan daguivsiaba inigha egha zui.

Ezi dughiar kam a Sabatin dughiam,

¹⁰ ezi Judaba me gumazir kamın ganigha egha kamaghın a migei, “Datirighın Sabatin dughiam. Moses Osirizir Araziba, da ghaze, ni Sabatin dughiamın uan daguivsiaba ater daruan kogham.”

¹¹ Ezi a kamaghın men akam ikara, “Gumazir na gamizima ki derazim, a kamaghın na migei, ‘Ni dikavighiva uan daguivsiaba inigh, daru mangi.’”

¹² Ezi me an azara, “Gumazir manamra, ni migia ghaze, ‘Ni dikavighiva uan daguivsiaba inigh, daru mangi.’”

¹³ Ezi gumazir ua derazir kam a fozir puvati, tinara a mikeme. Dughiar kam gumazamizir avirim nguibar kamın iti, ezi Iesus men tongın suiaghrigha ghu. Kamaghın amizima, gumazir kam fozir puvati, tina an akura.

¹⁴ Ezi gin Iesus Godın dipenimın miriamın aven ghua an garima a iti. Ezi Iesus a migei, “Ni oragh. Ni datirighın ua dera. Ni uam arazir kuratam damuan marki. Ni oraghan koghti, osimtizir bar ekiatam ni batogham.”

¹⁵ Ezi gumazir kam ghua kamaghın Judabav gei, “Gumazir na gamizi ki derazim, a Iesusra.”

¹⁶ Iesus Sabatin dughiamın bizir kabagh ami, bizir kamın Judaba osimtiziba Iesus garigha ghaze, an en apanim.

¹⁷ Ezi Iesus kamaghın men akam ikara, “Nan Afeziam a zurara ingara iza datirikin. Ezi ki uaghan ki ingari.”

* **5:1:** (5:1) Jonin akinafarimin aven itir saptan 5, 6, 7, 8, 9, ko 10, Iesus Sabatin dughiaaba ko Judabar Isar Ekiamın dughiaabar, ingangarir aviribar akaba iti. Ni gansi, Luk 5:1, 5:9, 6:4, 7:2, 10:22. Fofozir gumazir aviriba kamaghın nighnisi, Jon kamaghın en akaghana, Iesus a Judabar Dughiar Ekiaba, a uabi dar mingarim. Ni gansi, Luk 2:13 ko 2:23 ko 11:55. † **5:2:** (5:2) Dughiar kam Jerusalem nguibamin divazir bar ekiam iti. Ezi tiar akar aviriba an iti. Ezi tiar akar kabar mam, an ziam Sipsipba Aven Zuir Tiar Akam. Betesdan mozir dipar ekiam, a tiar akar kam boroghira iti. ‡ **5:3-4:** (5:3-4) Fofozir gumazir maba ghaze, akar igharazir mam uaghan vezin kam iti. Akar kam kamakin: “Me dipar kam sirvamangasa, me a muzai. Dughiar maba Ekiamın enselin mam ghuaghrigha dipam gamima a sirvamadi. Dipam sirvamangigha givazi, gumazir arimariar manam itim, a dipamın aven magirigh, egh a ua deraghama.” **5:8:** Mt 9:6 **5:10:** Kis 20:10, Neh 13:19, Jer 17:21, Mt 12:2, Mk 2:24, Lu 13:14, Jo 9:14 **5:14:** Jo 8:11 **5:16:** Mt 12:14 **5:17:** Jo 9:4, 14:10

18 Ezi Judaba me akar kam baregha me fo, Iesus Sabatin dughiamin Arazimın gin zuir puvati, egha a uaghan ghaze, God guizbangira nan Afezi-amra. Akar kamın, a uabi uabi gamigha egha Godin min oto. Kamaghın amizi, Judaba Iesus misueghti an aremeghasa me bar ifonge.

Godin Otarim a ingangarim damuamin gavgavim iti

19 Ezi Iesus Judabar akam ikara, “Ki guizbangira ia migei, Otarim bizitam a uan nighnizimın a damighan kogham. Puvati. An Afeziamın gari, an amir biziba darara a dagh ami. Egha bizir Afeziam amiba, Otarim uaghan dagh ami.

20 Afeziam bar Otarim gifonge, egha bizir a uabi amiba, a bar ada isa uan Otarimın aka. Afeziam kamagh sua, a ia damuti ia digavir kuram damuam, kamaghın a ingangarir ekiar igharaziba sara uaghan uan Otarimın akagham, da ingangarir an amigha givazibagh afragham.

21 Afeziam gumazir ariaghrezibagh amima me ua dikavima an angamra itir ikirimirim me ganidi. Ezi kamaghira Otarim uaghan gumazir a miseveziba angamra itir ikirimirim me ganidi.

22 Afeziam kotin gumazitamın araziba tuisizir puvati. Egha gumazibar araziba tuisighamin ingangarim, an a isa Otarim ganingi.

23 Afeziam kamagh sua, gumaziba bar Afeziamın ziam fe moghin, me Otarimın ziam fam, kamaghın a gumaziba tuisighamin ingangarim isa Otarim ganingi. Gumazim Otarimın ziam fer puvati, an Afeziar Otarim amadazimın ziam fer puvati.

24 “Ki guizbangira ia migei, gumazim nan akam baragha, egha nighnizir gavgavim Afeziar na amadazimın ikiava, egha a zurara itir ikirimirir aghuarim iti. A kotiaba puvati. An ovevem ategha, egha datirighın an angamra iti.

25 “Ki guizbangira ia migei, dughiar otivamim, a datirighın otogha gifa. Ezi gumazir ariaghreziba me Godin Otarimın akam baragham. Gumazamizir a baraghiziba, me angamra ikiam.

26 Afeziam, a uabi ikirimirir zurara itim aningamin gavgavim iti. Kamaghira a uan Otarim gamizi, a uaghan ikirimirir zurara itim aningamin gavgavim iti.

27 A Gumazibar Otarim, kamaghın amizima Afeziam gumazibar araziba tuisighamin gavgavim a ganingi.

28 Ia nan akar kam inigh egh digavir kuram damuan marki. Dughiam otivasava amima gumazir ariaghreziba, me bar Otarimın akam baragham.

29 Egh me bar moziba ategh azenimın izam. Gumazamizir arazir aghuibagh amiziba, me ua dikavighiva egh zurara angamra ikiam. Eghti gumazamizir arazir kurabagh amiziba, me ua dikavighiva kotiamın ikiam, eghti ki kamaghın me mikimam, me bar helin mangiva izevir kuram iniam.”

Marazi uaghan ghaze, Iesus a tina

30 Egha Iesus kamaghın migei, “Ki uabi uan nighnizimın gin mangi bizitam damighan kogham. Ki akar Afeziam da inizimın gin ghua, egha gumazamizibar araziba tuisisi. Ki uabi uan ifongiamın gin zuir puvati. Ki Afeziamın

5:18: Mt 26:4, Jo 7:1, 7:19, 7:30, 10:30, 10:33, Fl 2:6 5:19: Jo 5:30, 8:28-29, 12:49, 14:10 5:20: Mt 3:17, Jo 3:35, 2 Pi 1:17 5:21: Lo 32:39, 1 Sml 2:6, 2 Kin 5:7, Lu 7:14, 8:54, Jo 11:25, 11:43, Ro 4:17, Ef 2:5 5:22: Mt 11:27, Jo 3:17, 5:27, 9:39, Ap 10:42, 17:31, 1 Pe 4:5 5:23: Fl 2:10-11, 1 Jo 2:23 5:24: Jo 3:15-18, 6:40, 8:51, 1 Jo 3:14 5:25: Jo 5:28, Ef 2:1, 2:5-6, Kl 2:13 5:27: Dan 7:13-14, 7:22, Jo 5:22, Ap 10:42, 17:31 5:29: Ais 26:19, Dan 12:2, Mt 16:27, Jo 6:40, Ap 24:15, 1 Ko 15:52, 1 Te 4:16 5:30: Mt 26:39, Jo 4:34, 5:19, 6:38

ifongiamin gin zui, anemadazima ki ize. Kamaghin amizi, ki gumamazibar araziba deravira da tuisisi, ezi nan kotiam a bar guizbangira ghua egha bar dera.

³¹ “Eghti ki uabi ua bagh uan ingangariba ko arazibar gun mikimtima eghti gumaziba nighnizir gavgavim ki gun migeir akar kamın ikian marki. §

³² Ezi igharazitav a iti, egha a uaghan nan araziba ko nan ingangaribar gun migei. Ezi ki fo, a kon gun migeir akam guizbangira. **

³³ “Iarara fomira gumazir maba amangizi me Jon bagha ghuezi a nan gun mikeme, ezi an akam guizbangira.

³⁴ Ki uabi, ki gumazitamin akam nan akam gavgavim a daningasa nighnizir puvati. Egha ki God ian akurvaghasa, ki ifonge. Kamaghin amizi, ki Jonin akamin gun ia migei.

³⁵ Jon a lamin min ikia isia angazangarim gumamazibagh anidi. Ezi dughiar otevimin ia an akam iniasa ifongezi ezi Jonin angazangarim ia gisiragha ia gamima ia bar akonge.

³⁶ “Ezi nan gun migeir akar mam iti, a Jonin akam gafira, akar kam datirighin a nan gun ia migei. Afeziam, ki ingangarir kam damuva egh anegivasa, na ganingi. Ezi ingangarir ki amir kaba, da bar deraghavira nan gun gumamazibav migei, Afeziam na amadazi ki ize.

³⁷ Ezi Afeziar na amadazi ki izezim, a uabi nan gun migei. Ezi ia tong an akam barazir puvati. Egha ia dughiatam an guamin ganizir puvati. Bar puvati.

³⁸ Ia Afeziam amadazir gumazir kamın akam nighnizir gavgavim an itir puvati. Ian arazir kaba ian gun migei, Afeziamın akam uaghan ian navir averiabar itir puvati. ††

³⁹ Ia ghaze, akar Godin Akinafarimın itim, a zurara itir ikirimirir aghuarim ia ganidi. Kamaghin amizima ia akar Godin Akinafarimın itibar gara da tuisisi. Ezi Godin Akinafarim uaghan nan gun migei!

⁴⁰ Ezi ia na bagh izi zurara itir ikirimirir aghuarim inian aghua.

⁴¹ “Ki gumaziba da ziar ekiam iniasa, egha migirigir kabagh amir puvati.

⁴² Ezi ki ia gifo. Ian navir averiabar, ia guizbangira God gifongezir puvati. ††

⁴³ Ki uan Afeziamın ziamın ize, ezi ia nan akam baraghan aghua. Eghti gumazitam uabi uan ziamın izeghti, ia an akam zuamiram a baregham.

⁴⁴ Ia uan adarazira me da ziar ekiaba isi. Ezi God uabira ziar ekiam anidima, ia a inian aghua. Egh ia arazir kabar amuva, egh ia manmaghin nighnizir gavgavim nan ikiam? Bar puvatigham!

⁴⁵ “Ia kamaghin nighnighan marki, ki Afeziamın damazimın akam ia gasam. Puvati. Gumazir akam ia gasamim, a Moses uabi, a gumazir kam ia ghaze, a ian akuragham.

⁴⁶ Ezi akar Moses osiriziba, da nan gun migei. Kamaghin, ia Mosesın akam nighnizir gavgavim an ikiva, egh uaghan nighnizir gavgavim nan akamin

5:31: Jo 8:13-14, MAA 3:14 § **5:31:** (5:31) Ni Lo 19:15in gan. **5:32:** Mt 3:17, Jo 5:36-37, 8:18, 1 Jo 5:6-9 ** **5:32:** (5:32) Iesus “igharazitav” migia, a uan Afeziam Godin migei. **5:35:** Mt 13:20-21, Mk 6:20, 2 Pi 1:19 **5:36:** Jo 3:2, 10:25, 10:38, 14:11, 1 Jo 5:9 **5:37:** Mt 3:17, 17:5, Mk 1:11, Lu 3:22, Jo 5:32, 6:27, 8:18, 1 Ti 1:17, 1 Jo 4:12 †† **5:38:** (5:38) Gumazir Afeziam amadazir kam, a Iesus uabi. **5:39:** Jo 18:15-18, Lu 16:29, 24:27, 24:44, Jo 5:46, Ap 13:27, 17:11, 2 Ti 3:15, 1 Pi 1:10-11 **5:40:** Jo 1:11, 3:19 **5:41:** Jo 5:34, 1 Te 2:6 †† **5:42:** (5:42) Gumazir maba akar kam giragha ghaze, “Godin apangkuvim ian navir itir puvati.” **5:43:** Mt 24:5, 24:24 **5:44:** Jo 12:43, Ro 2:29 **5:45:** Lo 31:26-27, Ro 2:12 **5:46:** Stt 3:15, Lo 18:15-18, Jo 1:45, Ap 3:22, 26:22

ikiam. Kamaghin amizi, ia guizbangira nighnizir gavgavim Mosesin akam ko nan akamin itir puvati.

⁴⁷ Ezi kamaghin ia nighnizir gavgavim Moses osirizir akabar itir puvati, egh ia manmaghin nighnizir gavgavim na akamin ikiam?"

6

*Iesus dagheba isa 5,000in gumazibagh anidi
(Matyu 14:13-21 ko Mak 6:30-44 ko Luk 9:10-17)*

¹ Ezi bizir kabar gin Iesus Galilin Dipamin dadarir vuemin ghu, dipamin ziar mam Taiberias.

² Gumamazir avirim faraghavira an garima a mirakelin arazarazibar arimariar gumazibagh amima me ua dera. Kamaghin amizima me datirighin an gin zui.

³ Ezi Iesus mighsiamin ghuavanabogha, egha uan suren gumaziba ko aperaghav iti.

⁴ Ezi dughiar kamın Israelbagh Itazir Dughiamın Isam otivasa roghira izi.

⁵ Ezi Iesus garagharua egha garima gumamazir avirir ekiam a bagha izi. Ezi a kamaghin Filipin azara, "E managh gumamazir kaba bagh daghebagh ivezgegh me daningam?"

⁶ (Ezi Iesus Filipin nighnizir gavgavim, gavgavim a daningasava, akar kam puram a gami. Iesus uabi bizir a damuamim gifo.)

⁷ Ezi Filip a ikara, "E 200 kina inigh bret givezeghti, da bar gumamazibar tughatighan kogham, me vaghvagh bretin akuar muziariba ini dar amam."

⁸ Ezi Iesusin suren gumazibar mav, an ziam Andru, a Saimon Pitan aveghbuam, a kamaghin migei,

⁹ "Otarir mam a kagh iti, a bretin me balin daghemın ingarizir 5 pla, ko osirir pumuning iti. Ezi gumamazir avirir ekiam iti. Kamaghin bretin ko osirir kamning, da manmaghin en akuragham?"

¹⁰ Ezi Iesus kamaghin migei, "Ia gumamazibav mikimtima me dapiagh." (Grazir avirim danganir kamın iti.) Ezi gumamaziziba apia. Egha men tongin, 5000in gumaziba iti.

¹¹ Me apiaghav itima, ezi Iesus bretin kam inigha God minabagha egha gumamazibagh anidi. A uaghan osirir pumuning kamaghira aning gami. A me ganidi, ezi me uan ifongiamın amegha tughati.

¹² Me amegha naviba bar izivazima Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, "Ia dagher nar ikiavira itiba bar da akumakumigh. Taba pura ikian marki."

¹³ Gumaziba, 5 plan bretin me balin daghem ingariziba, me da amegha givazima bretin naba iti. Ezi suren gumaziba bretin nar muziarir itiba akumakumigha egha 12 plan akirabagh aghuizi da izifa.

¹⁴ Ezi gumamaziziba mirakelin arazarazir Iesus amizir kamın ganigha, kamaghin migei, "Bar guizbangira kar Godin akam inigha izir gumazim, God nguazir kamın anemangasa mikemel!"

¹⁵ Ezi Iesus akar kam baregha egha a fo, me iziva an suiraghiva, egh a damighti a men atrivimin ikiam. Kamaghin amizima a danganir kam ategha egha uabira uamategha mighsiamin ghu.

*Iesus Galilin Dipam gisin arua zui
(Matyu 14:22-33 ko Mak 6:45-52)*

¹⁶ Ezi guaratizir kamın İesusın suren gumaziba dıpamın ghuaghiri.

¹⁷ Egha me botın mam inigha egha dıpam abigha Kaperneamın nguıbam bagha zui. İesus tıghar me bativam, ezi aminim pırigha gıfa.

¹⁸ Ezi aminir dafam oto, egha ongarim gıvaima an ekiabar dıkafi

¹⁹ Ezi me 5 o 6 plan kilomitan ghua pul gamua ghuava, egha me garima İesus dıpam gısın arua ghuava botın boroghıra zui. Ezi me bar atiatingi.

²⁰ Ezi İesus kamaghın me mıgei “Kar kırara izi. İa atiatingan markı.”

²¹ Ezi me a inigh botın aven izasa bar ifonge, ezi bot zuamıra danganım me zuımın oto.

Gumazamiziba İesus buri

²² Amımızarakan, gumazamizir dıpamın vongın ikiavıra ikeziba, me fo, botın vamıra boghınaron ike, egha İesus uan suren gumaziba ko botın kamın ghuzir puvati. Suren gumazıbara botın kamın ghue.

²³ Ezi Taiberiasın nguıbamın botın maba, da danganır kam boroghıra izi, danganır Ekiam Godın mınabagha egha bret gumazir avırıbagh anıngizi me amezim.

²⁴ Ezi gumazamiziba me kamaghın ganigha fo, İesus itir puvatizıma, an suren gumaziba uaghan itir puvati. Kamaghın amizi, me botın kabar ghuavanega, egha İesus buriasa Kaperneamın nguıbamın zui.

İesus, a dagher ikirimirir zurara itim anıdim

²⁵ Ezi gumazamiziba dıpamın vongın İesus batogha gıfa, egha me kamaghın a mıgei, “Tisa, ni manadizoghın kagh ize?”

²⁶ Ezi İesus kamaghın akam ikara, “Bar guızbangıra ki ia mıgei, ia mirakelin arazarazir ia ganiziba dagh nıghnıgha iza na buri, o? Puvati. Ki ghaze, ia dagher ki ia ganıngizir kam amegha egha ian navıba bar izefe, ezi bizir kam bagha ia na buri.

²⁷ İa dagher kuraghriba bagh ingar da inian markı. İa dagher zurara ikhia mamaghıra itim bagh ingarıva a inigh, kar dagher zurara itir ikirimirir aghuarım anıdim. Afeziam God kamaghın ian aka, Gumazıbar Otarım, a uabın torogha gavgavım a ganıngi. Kamaghın amizi, dagher kam, Gumazıbar Otarım a ia danıngam.”

²⁸ Ezi me an azara, “E manmaghın damıghıva egh e Godın ingangarım damuam?”

²⁹ Ezi İesus kamaghın men akam ikara, “Godın ingangarım kamakın. İa gumazir God amadazir kam, ia nıghnızir gavgavım an iki.”

³⁰ Ezi me an azara, “Ni mirakelin arazarazir manam damıghtı e ganıghıva egh nıghnızir gavgavım nın ikiam? Ni tizim damıgham?”

³¹ En ovavıba dagher mam an ziam mana, me gumazıba itir puvatizir danganımın ikia aneme. Godın Akınafarımın itir akam mıkezezi moghın, ‘A Godın Nguıbamın daghem me ganıngizıma me aneme.’ ”

³² Ezi İesus me mıgei, “Ki guızbangıra ia mıgei, ka Moses Godın Nguıbamın daghem ia ganıngizir pu. Puvati. Ka nan Afeziam a guızbangın Uan Nguıbamın daghem ia ganıngi.

³³ Dagher God e ganıngizir kam, a Godın Nguıbam ategha izaghiri, a nguazir kamın itir gumazamizıba gamıma me ikirimirir aghuarım iti.”

³⁴ Ezi me an azara, “Ekiam, ni dagher kam zurara e danıngvıra iki.”

³⁵ Ezi İesus kamaghın me mıgei, “Ki uabi, dagher ikirimirir zurara itim anıdim. Gumazir na bagha izım, a ua mıtırıam an aghan kogham. Ezi

gumazir nighnizir gavgavim nan itim, a dipam ramisi kuarim uam an piran kogham.

³⁶ Ki ia mikeme, ia nan ganigha gifa, egha ia nighnizir gavgavim itir puvati.

³⁷ Ezi gumazamizir Afeziam na ganingiziba, me bar na bagh izam. Egh gumazir na bagh izamim, ki a batueghan kogham.

³⁸ Ki uan ifongiamin gin mangasa Godin Nguibam ategha izaghirizir puvati. Ki Afeziar na amadazim in ifongiamin gin mangasa ki izaghiri.

³⁹ Ezi Afeziar na amadazim in ifongiam, a kamakin, ki gumazamizir a na ganingizitam ateghan kogham. Puvati. Ki Godin Kotin Dughiamin me damighti me bar ua dikavigham.

⁴⁰ Nan Afeziam in ifongiam kamakin, gumaziba bar Otarimin ganighiva egh nighnizir gavgavim an ikiva, me zurara itir ikirimirir aghuarim iniam. Eghti Godin Kotin Dughiam otoghti ki me damighti me ua dikavigham.”

⁴¹ Ezi Judaba akar kam baraki, “Ki uabi ki dagher kam, Godin Nguibam ategha egha izaghiri,” egha me atarava egha uarigh imobi.

⁴² Me ghaze, “Gumazir kam a Iesus, Josepin otarim. E an afeziam ko amebam gifo. Ezi manmagh sua a ghaze, ‘Ki Godin Nguibam ategha, egha ki zaghiri?’”

⁴³ Ezi Iesus kamaghin men akam ikara, “Ia atara egha uarigh imobir arazir kam atakigh.

⁴⁴ Gumazitam uabi uan ifongiamin na bagh izeghan kogham. Puvati. Afeziar na amadazim, an nighnizim feghiva egh a inigh na bagh izam. Eghti Godin Kotin Dughiam ki mozimin a damighti a ua dikavighiva angamra ikiam.

⁴⁵ Akar kam kamaghin Godin akam inigha izir gumazibar Akinafarimin iti, ‘God bar gumazamizibar sure damuam.’ Ezi kamaghin gumazamiziba Afeziamin akam baregha egha Afeziam da fofozim isa, me na bagha izi.

⁴⁶ “Gumazitam Afeziamin ganizir puvati. Gumazir Afeziam ko ikegha izezir kam, a uabira Afeziamin gani.

⁴⁷ Ki guizbangira ia migei, gumazir nighnizir gavgavim nan itim, a zurara itir ikirimirir aghuarim iti.

⁴⁸ Ki uabi, ki dagher ikirimirir zurara itim anidim.

⁴⁹ Ian ovavir kaba me, dagher ziam mana, me gumaziba itir puvatizir danganimin ikia aneme, egha ariaghire.

⁵⁰ Ezi dagher kam Godin Nguibam ategha izaghiri, gumazamiziba anemiva, egh me aremeghan kogham.

⁵¹ Ki uabi dagher kam, ikirimirir zurara itim anidim, Godin Nguibam ategha egha zaghiri. Eghti gumazitam dagher kamra ameghiva, a zurara itir ikirimirir aghuarim iniam. Dagher ki a daningamim, a nan nivafizim. Ki kamagh sua, nguazimin gumazamiziba me angamra ikiam, kamaghin ki me bagh uan nivafizim anenigham.”

⁵² Ezi Judaba akar kam baregha egha me uari tongin uarir atara ghaze, “Gumazir kam manmaghin uan nivafizim e danighti e anemam?”

⁵³ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Bar guizbangira ki ia migei, ia Gumazibar Otarimin nivafizim rameghan koghiva, egh an ghuzim rameghan koghiva, egh ia angamra itir ikirimirir in ian ikian kogham.

54-55 Nan nivafizim a guizın daghem, ezi nan ghuzim a guizın apir bizim. Kamaghın ami, gumazim nan nivafizim apava egha nan ghuzim api, a zurara itir ikirimirir aghuarim iti. Eghti Godın Kotin Dughiamın ki a damıghti a ua mozimın dikavıgham.

56 Ezi gumazim nan nivafizim apava egha nan ghuzim api, a nan poroghav iti, ezi ki an poroghav iti.

57 Afeziar ikirimirir angamra itim anıdim, a na amadazıma ki ize, ezi ki Afeziamin gavgavımın angamra iti. Ezi kamaghıra gumazim nan nivafizim api, a nan gavgavımın ikirimirir angamra itim iniam.

58 Dagher kamra, a Godın Nguibam ategha izaghiri. Egha dagher kam, a dagher ian ovavıba fomıram anemegha gin ariaghrezimın mın garir pu. Puvati. Gumazir dagher kam apim, a zurara itir ikirimirir aghuarim iniam.”

59 İesus Kaperneamın nguibamın itir God ko mıgeir dipenimın aven ikia, egha a gumazamıbar sure gamua akar kam me ganingı.

İesusın akaba, da zurara itir ikirimirir aghuarim anıdi

60 Ezi suren gumazıba İesusın akar kam baregha, egha men avırım kamaghın mıgia ghaze, “Akar kam e gamıma e nıghnızir avırıbagh ami. Tina akar kam baragham?”

61 Ezi İesus uan navir averiamın aven kamaghın fo, an suren gumazıba puvıra akar a mikememiz mıgia imobi. Ezi a men azara, “Akar kam ti ian nıghnızir gavgavıba gasıghası, o?”

62 Egh ia Gumazıbar Otarımın ganıghti, a nguıbar a fomıra ikezimın ua ghuavanaboghti, eghti ia manmaghın nıghnıgham?”

63 Godın Duam uabi, angamra itir ikirimirim gumazamızigbagh anıdi. Gumazımın gavgavımın tong ian akuraghan kogham. Akar ki ia mikememiz kaba, da Godın Duamın bizim, da angamra itir ikirimirim ia ganıdi.

64 Ezi gumazir ian tongın itir maba, me nıghnızir gavgavıba nan itir puvati.” (İesus fomıra iza datırıghın, a nıghnızir gavgavımın itir puvatızir gumazızigbagh fo. Egha a gumazir a isi apanıbar dafarım datırıghamın kam gıfo.)

65 Egha İesus ua me mıgei, “Me nıghnızir gavgavımın nan itir puvati, ezi bizir kam bagha, ki ia mikeme, ‘Afeziam gavgavımın gumazıtam danıgan koghti, kamaghın gumazir kam na bagh izeghan kogham.’”

66 İesus akar kamın gun mikemegha gıvazıma, an suren gumazir avırım anetegha ua ghue, egha uam a ko aruir puvati.

67 Ezi İesus kamaghın 12 plan suren gumazıbar azara, “Ezi ia? Ia ti uaghan na ategh mangasa?”

68 Ezi Saimon Pita an akam ikara, “Ekiam, e tina bagh mangam? Nın akabara, da zurara itir ikirimirir aghuarim anıdi.

69 Ezi e nıghnızir gavgavımın ikiava, egha deravıra kamaghın fo, ni gumazir Godın damazımın bar zuegha arazir kuram nın puvatızim, God ua bagha ni ginaba.”

70 Ezi İesus kamaghın men akam ikara, “Manmaghın ami? Ki uabi ia 12 plan suren gumazıba mısefe. Ezi ian tongın itir mav, a duar kuram.”

71 A Judasın mıgei, a Saimon İskariotin otarım, a 12 plan suren gumazıbar mav. İesus fo, Judas gin a isi apanıbar dafarım datıghti me a mıseueghti, an aremegham.

7

Judabar Averpenibar Isar Ekiamin Dughiam otozi, Iesus an ganasa zui

¹ Dughiar maba givazima, Iesus Galilin Distrighin aven arui. A fo, Judaba a misueghtima an aremeghasa egha a bagha mizuai. Kamaghin amizima, a ua Judian Distrighin mangan aghua.

² Ezi Judabar Averpenibar Isar Ekiamin Dughiam otivasa roghira izi.

³ Ezi an doziba kamaghin a migia ghaze, "Ni danganir kam ateghiva egh Judian Distrighin mangi. Eghti nin suren gumaziba ingangarir ni amibar ganam.

⁴ Egh gumazitam gumazamiziba bar a gifoghsi, a modogh ingangarim damuan kogham. Egh ni bizir kabar amuava, kamaghin ni uabi isi gumaziba bar men akagham."

⁵ (An doziba uaghan nighnizir gavgavim an itir puvati, egha akar kam mikeme.)

⁶ Ezi Iesus kamaghin men akam ikara, "Nan dughiam a tighar izam. Ezi dughiaa bar, ian dughiar aghuiba.

⁷ Ezi nguazir kam in itir gumazamiziba me ian apanim damuan kogham. Ezi ki men arazir kurar me amibar gun migei. Kamaghin amizi, me nan apanim gami.

⁸ Ia uarira isamin dughiar kam bagh Jerusalemin mangi. Eghti ki, nan dughiam tighar izam, kamaghin, ki isamin dughiamin mangighan kogham."

⁹ A kamaghin me mikemegha, egha a Galilin Distrighin ikiavira iti.

¹⁰ Ezi an doziba ghuegha givazima, Iesus uaghan gin zui. An azenara zuir puvati, a mogomebar zui, ezi gumazamiziba a gifozir puvati.

¹¹ Ezi isar ekiamin dughiamin, Judabar gumazir ekiaba a bagha garagharui, egha migei, "Gumazir kam managh iti?"

¹² Ezi gumazamiziba uarir tongin a bagha sighsirakaba uariv gei. Marazi ghaze, "A gumazir bar aghuim." Ezi marazi ghaze, "Puvati, a gumazamizibagh ifari."

¹³ Egha me Judabar gumazir ekiabar atiati. Kamaghin amizi tav an araziba azenara dav geir puvati.

¹⁴ Ezi isamin dughiar kam in tongin, Iesus Godin dipenimin miriamin aven ghugha egha gumazamizibar sure gami.

¹⁵ Judaba an akar kam barasi, egha me nighnizir aviribagh amua egha migei, "Manmagh amizi gumazir kam fofozir kaba iti? A suren ghuzir puvati."

¹⁶ Ezi Iesus kamaghin men akam ikara, "Ki ia ganingizir akar kam, kar nan akam puvati, kar Godin akam, a na amadazima ki ize.

¹⁷ Ezi gumazitam Godin akam bar an gin mangasa ifonge, an akar ki mikemezir kam in mingarim bar a gifogham. Egh a fogham, akar kam Godin ize, o a pura nan nighnizimin ize.

¹⁸ Gumazir pura uan nighnizimin migeim, a uabi uan ziam fasa ifonge. Ezi gumazim a gumazir anemadazimin ziam fasa ifonge, gumazir kam a guizin akabara migei, egha a bizitam gifarir puvati.

19 “Fomira Moses Godin Araziba osirigha ia ganingi. Egha gumazitam ian tongin ikia Moses Osirizir Arazibar gin zuir puvati. Ia tizim bagh na misueghti ki aremegham?”

20 Ezi gumamaziziba an akam kamaghin a ikara, “Ti duar kuratam ni gapasa! Gumazir manamra ni misueghti na aremegham?”

21 Ezi Iesus kamaghin men akam ikara, “Ki mirakelin ingangarir vamira a gami, ezi ia bar nighnizir aviribagh ami.*

22 Ezi ia nighnigh, Moses mikarzir mogomem aghorir arazim ia ganingi, ezi ia Sabatin dughiaar uaghan otaribar mikarzir mogomebar ghoru. (Guizbangira, Moses uabi arazir kam atizir puvati. Arazir kam ian ovavibar oto.)

23 Ia Moses Osirizir Araziba deragh a dar gin mangisi, egh ia Sabatin dughiamin otaribar mikarzirbar ghoram. Ezi ki gumazir mam Sabatin dughiamin a gamizima a ua bar dera, ezi manmagh sua ia nan aningaghe?†

24 Ia pura damazir kinibar bizibar ganiva, da tuisighan marki. Ia guizin arazimin araziba deravira da tuisigh.”

Gumamaziziba foghasa, Iesus a tinara

25 Ezi Jerusalem gumamazizir maba Iesus amizir bizibar ganigha egha migei, “Manmaghin ami? Kar gumazir kamra, en gumazir ekiaba a misueghtima an aremeghasa, me ifonge.

26 A kara, an azenara migei, ezi me migirigiatam a gamir puvati. Me ti fo, a gumazir kam, God Ua E Iniasa Misevezir Gumazim?

27 Ezi e gumazir kam in nguibam gifo. Eghti God Ua E Iniasa Misevezir Gumazim otoghti, gumazitam an nguibam gifoghan kogham.”

28 Ezi Iesus Godin Dipenimin ikia egha akam gumamazizibav kiri. Egha a kamaghin dei, “Ia ghaze, ia ti bar na gifo, egha ia nan nguibar ki izezim gifos, o? Ezi, ki uabi uan ifongiamin izezir puvati. Afeziar na amadazim, an akam bar guizbangira. Ezi ia a gifozir puvati.

29 Ezi ki a gifo. Ki a ko itima, a na amadazima ezi ki ize.”

30 Me akar kam baregha egha a isi kalabus darighasa. Ezi an dughiam tighar, kamaghin amizi, gumazitam an suirazir puvati.

31 Ezi gumamazizir avirim me nighnizir gavgavin an ikia, egha me migei, “Gumazir God Ua E Iniasa Misevezim otoghiva, a mirakelin aviribar amuti da mirakelin gumazir kam amibagh afiragham ti?”

Me Godin Dipenimin garir plisba amangizi me Iesus kalabus darighasa izi

32 Ezi Farisiba me gumaziba barazima me sighsirakaba Iesus amizir bizibav gei. Kamaghin amizi, me ko, Godin ofa gamir gumazir ekiaba, me plisin gumaziba amadazima me Iesusin suighasa izi.

7:19: Kis 24:3, Lo 33:4, Mt 12:14, Mk 3:6, Ap 7:38, 7:53, Ro 2:21-24 **7:20:** Jo 8:48, 8:52, 10:20 * **7:21:** (7:21) Iesus faragha Betesdan mozir dipamin boroghin ikia mirakelin kam gamigha, egha datirighin a migei. Ni Jon 5:1-18in gan. Egha Kisim Bek 31:14-15in gan. **7:22:** Stt 17:9-13, Wkp 12:3 **7:23:** Jo 5:8-10, 5:16 † **7:23:** (7:23) Moses Osirizir Araziba kamaghin migei, amizitam otaritam batezimrama, me an girara dughiaar bora, egha dughiar namba 8in me otarimin mikarzir mogomem aghori. Ni gansi, Wok Pris 12:3in gan. Iesusin dughiamin, me Sabatin dughiamin ingangaribar anogoroke. Eghti otaritamin mikarzir mogomem aghoram in dughiam Sabatin dughiatamin otogham, me ingangarir kam damuam. Me ghaze, mikarzir mogomem aghorir arazim uaghan ingangarir mam, egha me guizbangira ingangarir kam Sabatin dughiam uaghan a gami. **7:24:** Wkp 19:15, Lo 1:16-17, Ais 11:3-4, Jo 8:15, Je 2:1 **7:25:** Jo 5:18 **7:27:** Mt 13:55, Mk 6:3, Lu 4:22, Jo 7:41, 9:29 **7:28:** Mt 11:27, Jo 5:32, 5:43, 8:14, 8:26, 8:55 **7:29:** Mt 11:27, Jo 10:15 **7:30:** Mk 11:18, Lu 19:47, Jo 7:44, 8:20, 8:37, 13:1 **7:31:** Jo 2:23, 8:30, 10:42, 11:45, 12:11, 12:42

33 Ezi Iesus migei, “Dughiar bar oveghevezimın ki ia ko ikiam, egh ki uamategh Afeziar na amadazim bagh mangam.

34 Eghti ia nguibar ki ikiamimın mangighan kogham. Kamaghın ia na buriam, egh nan apighan kogham.”

35 Ezi Judaba uarir tongin uarira uariv miġia ghaze, “A managh mangiti eghti e an ganighan kogham? A ti en gumamazir kantri Grighın itiba bagh mangigham, egh Grighın gumamazibar sure damuam, o?

36 A ghaze, ‘Ia na buriva, egh ia nan apighan kogham.’ Egha ghaze, ‘Ia nguibar ki ikiamim ia an mangigham kogham.’ Ezi akar kamın mingarim manmakin?”

Iesus, dipar iġirimir zurara itim anidim, an a migei

37 Ezi isar ekiamın dughiar abuananam, a dughiar bar ekiam. Ezi dughiar kamın Iesus tugha egha pamten diagha kamaghın migei, “Gumazitam kuarim an piri, a na bagh izi egh dipam ramam.

38 Akar Godin Akinafarimın itim kamaghın migei, ‘Gumazir nighnizir gavgavim nan itim, a dipar iġirimir zurara itim anidim, an navir averiam gızivaghıva, egh fashgh iram.’” †

39 Iesus Godin Duam migei, gumazir nighnizir gavgavim an itiba, me a iniam. Ezi dughiar kamın Iesus ziar ekiam tighar a iniam, kamakın Godin Duam tighar izam.

Gumamaziziba uari abiki

40 Ezi gumazir maba akar a mikemeziba baregha egha me migei, “Bar guizbangira, gumazir kam a Godin akam inigha izir gumazim, God nguazim anemangasa mikeme.”

41 Ezi marazi ghaze, “A Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim.” Ezi marazi ghaze, “Puvati, gumazir God Uam E Iniasa Misevezir kam, a Galilin otoghan kogham. Puvati.

42 Godin Akinafarim kamaghın mikeme, Gumazir God Uam E Iniasa Misevezir kam Atrivim Devitin anabamın otogham, eghti an amebam Betlehemın nguibamın a bategham, nguibar kam Atrivim Devit fomira an ike.”

43 Kamaghın amizi, gumamaziziba nighnizir aviriba Iesusın ikia, egha uarira uari abiki.

44 Marazi a isi kalabus darighasa ifonge, ezi gumazitam an suirazir puvasi.

Judabar gumazir aruaba nighnizir gavgavim Iesusın ikian aghua

45 Ezi Godin Dipenimın garir plisba uamategha Godin ofa gamir gumazir ekiaba ko Farisiba bagha ghu. Ezi me kamaghın me azara, “Manmagh amizima ia Iesusın akua izir puvasi?”

46 Ezi plisin gumaziba kamaghın me akam ikara, “Gumazitam faragha gumazir kam mikemezi moghin migeir puvasi.”

47 Ezi Farisiba kamaghın men akam ikara, “A ti uaghan ia gifara?”

48 E gumazir dapaniba ko Farisiba, ia ti en tongin gumazitamın garima a nighnizir gavgavim an iti, o? Bar puvasi.

7:33: Jo 13:33, 16:16 7:34: Hos 5:6, Jo 8:21, 13:33, 13:36, 17:24 7:37: Wkp 23:36, Ais 55:1, Jo 4:10, 4:14, 6:35, MAA 22:17 7:38: Ais 12:3, 58:11, Ese 47:1, Sek 14:8 † 7:38: (7:38) Godin Akinafarimın aven, akar otevir mam, akar Iesus vezin kamın mikemezi moghin, akar kam ko, aning magh ghuzir puvasi. Ni Aisaia 44:3 ko Sindaun 18:4ın gan. 7:39: Ais 44:3, Jol 2:28, Jo 12:16, 16:7, 20:22, Ap 2:4, 2:17, 2:33 7:40: Lo 18:15-18, Jo 1:21, 2:11, 6:14 7:41: Jo 1:46, 4:29 7:42: 2 Sml 7:12, Sng 89:3-4, 132:11, Jer 23:5, Mai 5:2, Mt 2:5-6, Lu 2:4 7:43: Jo 9:16 7:44: Jo 7:30 7:45: Jo 7:32 7:46: Mt 7:29, Mk 1:22 7:48: Jo 12:42

49 Nighnizir gavgavim an itir darasi, ka gumazamizir Moses Osirizir Arazibagh fozir puvatiziba. God ghaze, me ovengam.”

50 Ezi Nikodemus, a gumazir kam faragha Iesus bagha ghu, a Farisin mav, a kamaghin me migei,

51 “En Arazir Moses Osiriziba ti ghaze, e pura gumazitam kotin aven a mikim suam, ni aremegham? Puvati. E faragh an akam baregham, egh an amizir bizim deravira a gifogham.”

52 Ezi me kamaghin an akam ikara, “Ni ti uaghan Galilin gumazitam, o? Ni Godin Akinafarimin itir akaba ni bar deravira dar gan, egh ni uaghan kamaghin fogham, Godin akam inigha izir gumazitam Galilin Distrighin otoghan kogham.”

Me amizir arazir kuram gamizim inigha Iesus bagha izi

53* Ezi gumazamiziba bar uan

8

dipenibar ghue. ¹ Ezi Iesus Olivin mighsiamin ghue.

² Ezi aminim tirazi, ezi bar mizaraghara a ua Godin Dipenimin miriamin aven ghue. Ezi gumazamiziba bar a bagha izi. Ezi an aperaghav ikia men sure gami.

³ Ezi Judan arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba me pam itir amizir mam, me an garima a gumazir igharazim ko akui, ezi me an akua ghua egha a gamima a gumazamizibar damazimin tughav iti.

⁴ Egha me kamaghin Iesus migei, “Tisa, pam itir amizir kam, a gumazir igharazim ko akuima, me an gami.

⁵ Ezi Moses Osirizir Araziba kamaghin migei, e dagiaba fiva kamaghin amir amizim mikintima an aremegham. Ezi ni manmaghin migei.”

⁶ Me ghaze, an akatam mikemeghti, me akar kam bagh akam a gasam. Egha me a gifarasa migirigiar kam gami. Ezi Iesus aviragha uan dafarpuzimin nguazim osiri.

⁷ Ezi me an azangsighavira iti, ezi Iesus tugh a egha kamaghin me migei, “Gumazir manam ian tongin arazir kuratam gamizir puvati, a faragh dagiam amizir kam mikinigh.”

⁸ Ezi a uam aviragha nguazimin osiri.

⁹ Me akar kam baregha, egha me bar vaghvagha danganir kam ataghragha zui. Gumazir ghuriba me faragha zui, ezi marazi men gin zui. Ezi Iesus uabira aviragha ikia iti, ezi amizim an damazimin tughav iti.

¹⁰ Ezi Iesus tugh a egha kamaghin amizimin azai, “Amizim, gumazir kaba managh ghue? Gumazir akam ni gasamiba ti puvati?”

¹¹ Ezi amizim migei, “Ekiam, ua gumaziba puvati.” Ezi Iesus a migei, “Ki uaghan akam ni gasir puvati. Ni mangi, egh gin uam arazir kuratam damuan marki.”

Iesus, a gumazir angazangarim nguazimin itir gumazamizibagh anidim

¹² Egha Iesus ua gumazamizibav gia ghaze, “Ki uabi, ki gumazir angazangarim nguazir kamnin itir gumazamizibagh anidim. Gumazim nan gin izi,

7:50: Jo 3:1-2 7:51: Lo 1:16-17, 19:15 7:52: Jo 7:41-42 * 7:53: (7:53-8:11) Fofozir gumazir maba kamaghin nighnisi, akar mikovezir pumuning (*) tongin itim, Jon uabi an osirizir puvati. Gumazir igharazim gin an osiri. Ni Jon 8:13 ko Lo 19:15in gan. 8:1: Lu 21:37 8:5: Wkp 20:10, Lo 22:22-24 8:6: Mt 22:15 8:7: Lo 17:7, Ro 2:1 8:9: Mt 22:22 8:11: Jo 3:17, 5:14 8:12: Ais 49:6, Mt 5:14, Jo 1:4-9, 3:19, 9:5, 12:46

a mitatemîn daruan kogham. Puvati. An angazangarir gumazamizibagh amima me angamra itim, an an aven ikiam.”

13 Ezi Farisiba akar kam baregha egha kamaghîn Iesus migei, “Ni uabi uan ingangariba ko arazibar gun migei. Kamaghîn gumaziba nîn akar nî mikemezim nighnizir gavgavim an ikian kogham. Nîn akam, a pura bizim.”

14 Ezi Iesus men akam kamaghîn a ikara, “Guizbangîra, kî uabi uan arazibar gun migei. Ezi kî nguibar kî dikavigha izezim kî a gifo, egha kî danganir kî uamategh mangamim, kî a gifo. Kamaghîn amizi, gumaziba nan akam nighnizir gavgavim an iki. Ezi ia nan nguibam gifozir puvati. Egha danganir kî gin mangamim, uaghan ia a gifozir puvati.

15 Ia gumaziba nguazir kamîn arazibar me tuisîsi. Kî gumazitamîn araziba tuisizir puvati.

16 Eghti kî gumazitamîn araziba tuisighti, gumaziba nan akar kî mikemezim nighnizir gavgavim an ikiam. Kî uabîra a tuisizir puvati. Afeziar na amadazim, a na ko ingari, kamaghîn nan tuisizir arazim bîr guizbangîra.

17 Ian Arazir Moses Osiriziba, akam kamaghîn iti, gumazir pumuning akar otevir vamîra mikimam, eghti aningîn akam a guizbangîra.

18 Kî uabi kî uan araziba ko ingangaribar gun migei, ezi Afeziar na amadazim, a uaghan nan ingangariba ko arazibar gun migei.”

19 Ezi Farisiba kamaghîn an azara, “Nîn Afeziar nî migeir kam, a managh iti?”

Ezi Iesus kamaghîn me ikara, “Ia guizbangîra na gifozir puvati. Egha ia nan Afeziar gifozir puvati. Ia na gifoghîva egh uaghan nan Afeziar gifogham.”

20 Iesus Godîn Dipenimîn ikia dagîba arizir danganimîn boroghîra gumazamizibar sure gami. Ezi an dughiam tîghari, kamaghîn amizi gumazitam an suirazir puvati.

Iesus ghaze, gumazamiziba kî mangamin danganim, me an mangan kogham

21 Egha Iesus ua gumazamizibav gîa ghaze, “Kî zui. Ia na buriva nan apighan kogham. Ian arazir kuraba ikivîra ikiam, eghti ia aremegham. Egh ia kî mangamin danganim, ia an mangan kogham.”

22 Ezi Judan gumazir aruaba akar kam baregha egha me uarira kamaghîn uariv gei, “Manmagh sua a ghaze, ‘Ia danganir kî zuimîn mangan kogham?’ A ti uabîra uabi misueghîva aremegham?”

23 Ezi Iesus kamaghîn me migei, “Ia nguazimîn vin itir darasi. Ezi ko, kî pin iti tav. Ia nguazir kamîn adarasi. Ezi kî nguazir kamîn gumazim puvati.

24 Kamaghîn ami, kî ia mikemegha gîfa, ian arazir kuraba ikivîra ikiam, eghti ia aremegham. Ia kamaghîn nighnizir gavgavim nan ikian kogh egh mikim suam, Kî Uabi Kî Kamaghîn Iti, eghti ian arazir kuraba ikivîra ikiti ia arimîghiram.”*

25 Ezi me an azara, “Ni tina?”

Ezi Iesus me ikara, “Kî tina, kî faraghavîra ia mikemegha gîfa.

26 Kî ian araziba bagha akar avîriba kî ia mikimasa iti. Egh uaghan kî ian arazir kuraba jasin mîn da tuisighasa. Ezi gumazir na amadazim, an

8:13: Jo 5:31 8:14: Jo 5:31-32, 7:28-29, 9:29 8:15: Jo 7:24, 12:47 8:16: Jo 5:30, 8:29 8:17: Lo 17:6, 19:15, Mt 18:16, 2 Ko 13:1, Hi 10:28 8:18: 1 Jo 5:9 8:19: Jo 8:55, 14:7, 16:3 8:20: Jo 7:30 8:21: Jo 7:34-36, 8:24, 13:33 8:22: Jo 7:35 8:23: Jo 3:31 * 8:24: (8:24) Kisim Bek 3:14, God Moses ko uaning migia, egha a uabi uan ziam dibora ghaze, “Kî Uabi Kî Kamaghîn Iti.” Ezi Iesus uaghan kamaghîra uabi dibori. Ezi gumazamiziba a migeir akar kam deragha a gifozir puvati. Ni Jon 8:28 ko 8:58 ko 13:19 in ganigh. 8:26: Jo 7:28, 12:49

araziba bar guizbangira. Ezi akar a na mikemezi ki oraghiziba, ki bar dar gun nguazimin gumazamizibav gei.”

²⁷ Me kamaghin fozir puvati, Iesus uan Afeziamin gun me migei.

²⁸ Kamaghin amizi, a kamaghin me migei, “Ia Gumazibar Otarim fiva ter ighuvimin aneguragh, egh ia kamaghin fogh, Ki Uabi Ki Kamaghin Iti. Egh kamaghin fogh, ki uabi uan nighnizimin gin ghua bizitam gamir pu. Puvati. Ki akar Afeziam na mikemeziba, darara gun migei.

²⁹ Afeziar na amadazi ki izezim, a na ko ikiavira iti. Ki zurara bizir a ifongezibagh ami, kamaghin a na ataghizima ki uabira itir puvati.”

³⁰ Ezi gumazamiziba orazima Iesus akar kam mikeme, ezi men avirim nighnizir gavgavim an iti.

Guizin akam gumazamizibar amuti me firighrigham

³¹ Ezi Iesus kamaghin Judan nighnizir gavgavim an itibav gia ghaze, “Ia nan akamin suiragh gavgavigh egh ia guizbangira nan suren gumazibar otogham.

³² Egh ia guizin akam gifogham, eghti guizin akam ia damuti ia firighrigham.”

³³ Ezi me kamaghin an akam ikara, “E Abrahamin ovaviba. E dughiatamin pura gumazitamin ingangarir gumazir kinibar ikezir puvati. Ezi manmagh sua ni ghaze, ‘Ia firighrigham?’”

³⁴ Ezi Iesus kamaghin men akam ikara, “Bar guizbangira ki ia migei, gumazir arazir kurabagh amiba, me bar arazir kuramin ingangarir gumazir kinibar min iti.

³⁵ Ingangarir gumazir kiniba me zurara anababa ko itir pu. Puvati. Otarimra zurara anabamin aven iti.

³⁶ Eghti kamaghin Otarim ia damuti, ia firighrighiva, egh ia guizbangira firighrigham.

³⁷ Ki fo, ia Abrahamin ovaviba. Egha ia nan akam baraghan aghua, kamaghin amizima, ia na misoghasava ami.

³⁸ Ki nan Afeziam nan akazir akabar gun migei. Ezi ia uan afeziam da inizir araziba ia dagh ami.”†

³⁹ Ezi Judaba Iesusin akam ikara, “En afeziam, an Abraham.”

Ezi Iesus me migei, “Ia Abrahamin boriba, kamaghin ia an mirara arazir an amizibar amuam.

⁴⁰ Ki, guizin akar God nan sure gamiziba, ki bar dar gun ia migei. Ezi datirighin ia na misoghasa ifonge. Kar Abrahamin arazim puvati!

⁴¹ Ia uan afeziamin arazim gami.”

Ezi me a migei, “En amebaba pura ikia e batezir pu. Puvati. E afeziar vamira iti, a God.”

⁴² Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ezi ki God ko ikegha ize. Ki uabi uan ifongiamin izezir pu. Puvati. God na amadazi ezi iki ize. Kamaghin God guizbangira ian Afeziamra, eghti ia na gifuegham.

⁴³ Ezi manmaghin amizi ia deravira nan akam gifozir puvati? Ia nan akam baraghan aghua, egha bizir kam bangin ia deravira nan akam gifozir puvati.

8:28: Jo 3:11, 3:14, 5:19, 5:30, 12:32, Ro 1:4 **8:29:** Jo 8:16, 16:32 **8:30:** Jo 7:31 **8:32:** Ro 6:14, 6:18, 6:22, 8:2, Je 1:25 **8:33:** Mt 3:9, Lu 3:8 **8:34:** Ro 6:16, 6:20, 2 Pe 2:19 **8:36:** Ro 8:2, Ga 5:1
8:37: Jo 5:38, 7:19, 8:40 **8:38:** Jo 3:32, 5:19, 5:30 † **8:38:** (8:38) Fofozir gumazir maba ghaze, e akar kam ti kamaghin a giragham, “Ia bizir ian Afeziam mikemezibara, ia dar amu.” **8:39:** Mt 3:9, Ro 2:28, Ga 3:7, 3:29 **8:40:** Jo 8:26, 8:37 **8:41:** Lo 32:6, Ais 63:16, 64:8 **8:42:** Jo 16:28, 1 Jo 5:1
8:43: Jo 7:17, Ro 8:7

44 Ia uan afeziam Satanin boriba. Egha ia uan afeziamin ifongiamin gin mangasa bar gavgafi. A fomira ikia gumazibav sosi ezi me ariaghiri. Ezi guizbangin arazim an itir puvati, kamaghin a guizbangin arazibar gin zuir puvati. An akar ifavaribagh ami, kar an akamra. An akar ifavaribagh amir gumazim, egha guizbangira akar ifavaribar afeziam.

45 Ezi ko, ki guizin akam akuri, ezi kamaghin ia nan akam nighnizir gavgavim an itir puvati.

46 Ia ghaze, ki ti arazir kuram gami? Ia kamaghin nighnighiva, ia nan arazir kuram azenim datigh. Ezi ki guizin akam akuri, ezi manmagh sua ia nan akam nighnizir gavgavim an itir puvati?

47 Godin boriba Godin akaba bar da barasi. Ezi ia Godin boriba puvati, kamaghin ia an akam barazir puvati.”

Iesus ghaze, ki fomira iti, ezi Abraham gin oto

48 Ezi Judaba an akam ikara, “E ghaze, ni Samarian gumazir mam, ezi duar kuram ni gapasa. Ezi e nin azai, bizir kam ti guizbangira, o?”

49 Ezi Iesus kamaghin akam ikara, “Duar kuram na gapazazir pu. Puvati. Ki uan Afeziamin ziamra fe, ezi ia nan ziam dikabiri.

50 Ki uabi uan ziam fer puvati. Ezi gumazir mam nan ziam fasa iti, egha a jas.

51 Ki guizbangira ia migei, gumazir nan akamin gin zuim, an aremeghan kogham. Bar puvati.”

52 Ezi bizir kamın Judaba kamaghin Iesus migei, “E datirighin fo, duar kuram ni gapasa. Abraham aremegha gifa, ezi Godin akam inigha izir gumaziba uaghan ariaghregha gifa. Ezi ni ghaze, gumazir nan akamin gin zuim, an aremeghan kogham?”

53 Manmaghin ami? En ovavim Abraham aremegha gifa! Ni ti Abraham gafira, o? Ezi Godin akam inigha izir gumaziba uaghan ariaghire. Ezi ni uabi ghaze, ni bar tinara?”

54 Ezi Iesus kamaghin akam ikara, “Ki uabi uan ziam fiti, eghti nan ziam pura bizim. Ezi nan Afeziam, a nan ziam fe. Ezi ia kamaghin migei, a ian God.

55 Egha ia a gifozir puvati. Ezi ko, ki a gifo. Egh ki suam, ‘Ki a gifozir puvati,’ egh ki ian min gumazir ifavarimin otogham. Ki a gifogha givagha, egha ki deravira an akamin gin zui.

56 “Ian afeziam Abraham, a nan dughiar ki izamimin ganasa, a bar akonge. Ezi an an ganigha givagha, egha an navim bar dera.”

57 Ezi Judaba akar kam baregha egha kamaghin Iesus migei, “Ni 50 plan azeniba puvati. Ni ti Abrahamin ganis, o?”

58 Ezi Iesus me migei, “Ki guizbangira ia migei, Abraham tighar otivam, ki fomira, Ki Iti.”‡

59 Ezi me a ginivasa dagiaba isi. Ezi Iesus uabi modogha egha Godin Dipenimin miriam ategha azenan ghu.

9

Gumazir damazir okavirizimin eghaghanim

8:44: Mt 13:38, 1 Jo 3:8, Ju 6 8:46: 2 Ko 5:21, 1 Pi 2:22, 1 Jo 3:5 8:47: Jo 10:26-27, 18:37, 1 Jo 4:6
 8:48: Mk 3:21-22, Jo 7:20 8:50: Jo 5:41, 7:18 8:51: Jo 5:24, 6:40, 6:47, 11:26 8:52: Sek 1:5, Hi 11:13
 8:53: Jo 4:12 8:55: Jo 7:28-29 8:56: Lu 10:24, Hi 11:13 8:58: Ais 43:13, Jo 1:1, Kl 1:17, MAA 1:8 ‡ 8:58: (8:58) Ni akar Jon 8:24in itimin gan. 8:59: Jo 10:31

¹ Egha Iesus ghuavigha gumazir damazir okavizir mamın api. An damazimning okavizi amebam a bate.

² Ezi Iesusin suren gumaziba an azara. “Tisa, tina arazir kuram gami, gumazir kam o an amebam ko afeziam, ezi kamaghın an damaziba okavizi amebam a bate?”

³ Ezi Iesus kamaghın akam ikara, “Gumazir kam arazir kuram gamizir puvati, egha an amebam ko afeziam uaghan arazir kuratam gamizir puvati. God kamagh sua, bizir gumazir kamın otozim, gumazamiziba an ganıva fogham, Godın ingangarım azenara men oto. Kamaghın an damaziba okavizi amebam a bate.

⁴ Ezi datirighın aruem ikiavıra itima, e gumazir na amadazi ki izezim an ingangarım damuam. Aminim pırasava roghıra izi, ezi gumaziba ingangarım tam damıghan kogham.

⁵ Dughiar ki nguazir kamın itim, ki gumazir angazangarım nguazımın itir gumazamizibagh anıdim.”

⁶ Iesus kamaghın mikemegeha egha nguazım gıparıgha egha nguazım sara veregeha, egha gumazımın damazım gati.

⁷ Egha Iesus kamaghın a mıgei, “Nı mangıva Siloamın mozir dipam gu-ruegh.” (Ziar kam Siloam, an mıngarım kamaghın ghu, “Amada.”) Ezi gumazir damazir okavızızım ghua rue. Egha uamategeha iza, biziba bar deravıra dar gari.

⁸ Gumazir kam faragha dagıaba uabi danıngasa gumazamizibagh inge, ezi gumazamizir avırıba an gani. Datirighın men marazi ko an boroghın itir darazi, me ghaze, “Gumazir kamra, a faragha apiav ikia dagıaba bagha gumazibagh inge?”

⁹ Egha marazi ghaze, “Are, gumazir kamra.” Ezi marazi ghaze, “Puvati. A gumazir kamın mırarara gara, egha a ıghara.” Ezi gumazir kam uabi ghaze, “Kar kırara.”

¹⁰ Ezi me an azara, “Manmaghın amizima nın damazımning dera?”

¹¹ Ezi a kamaghın men akam ikara, “Gumazir kam an ziam Iesus, a nguazım ko dipam veregeha nan damazımning gati. Egha na mıgei, ‘Nı Siloamın mozir dipamın mangıgh egh ruegh.’ Ezi ki ghua ruezima nan damazımning dera, ezi ki deravıra bizıbar gari.”

¹² Ezi me an azara, “Gumazir kam managh itı?” Ezi a mıgei, “Ki fozir puvati.”

¹³ Egha me gumazir faragha damazıba okavızır kam me a inıgha Farısıba bagha zui.

¹⁴ Ezi dughiar Iesus nguazir beghneazımın ingarıgha gumazımın damazımning gamızı a garım, kar Sabatın dughıam.

¹⁵ Ezi kamaghın Farısıba uam an azai, “Nın damazımning manmaghın amıgha dera?”

Ezi a kamaghın me mıgei, “A nguazir beghneazım isa nan damazımning gatızı, ezi ki rue, egha ki bizıba deravıra dar gari.”

¹⁶ Ezi Farısın maba ghaze, “Gumazir kam a Sabatın dughıamın arazıbar gın zuir puvati. Kamaghın e fo, God gumazir kam amadazi puvati.” Ezi marazi ghaze, “Manmagh amızı gumazir arazir kuram itim mırakelın kabar amıgham.” Egha me uarı abıki.

¹⁷ Egħa Farisiba ua faragħa gumazir damaziba okavizir kamın azangsisı, “Ni ghaze, gumazir kam nın damazimning akiri, ezi kamaghın ni manmagħın niġhnisi, a gumazir manmagħira garim?” Ezi gumazir kam kamaghın me akam ikara, “A Godin akam inġha izir gumazir mam.”

¹⁸ Bar guizbangira, faragħa gumazir kamın damazimning okafi, egħa datirighın an damazimning kuiaghiri. Ezi Judan gumazir aruaba bizir kam niġhnizir gavgavim an ikian aghua. Egħa kamaghın me gumazir kamın amebam ko afeziamın diagħa ghaze, gua izi.

¹⁹ Ezi aning izima me kamaghın aningın azai, “Ka ti guan borimra? Dughiar amebam a batezim, an damazimning okavigha iti, gua kamaghın mikeme, o? Ezi manmagħ amizima a datirighın gari?”

²⁰ Ezi an amebam ko afeziam kamaghın men akam ikara, “Ga fo, kar gan borim. Ezi dughiar amebam a batezim, an damazimning okavigha iti, ga uaghan a gifo.

²¹ Ezi datirighın an damazimning manmagħın kuiaghiri, ga uaghan fozir puvati. Ezi tina an damazimning kui, ga uaghan fozir puvati. Ia an azaragh. An asegha gifa. A uabi ua baġh mikimam.”

²² An amebam ko afeziam Judabar atiatigha, egħa kamaghın migirigiar kam gami. Me fo, Judaba faragħa kamaghın akam misoke, gumazitam kamaghın mikim suam, “Jesus a Gumazir God Uam E Iniasa Misevezir kam,” egħti me an anogoregħti a ua God ko migeir dipenimın aven ikian kogħam.

²³ Ezi kamaghın gumazir kamın amebam ko afeziam ghaze, “An asegha gifa. Ia an azangsiġh.”

²⁴ Egħa ġin me ua gumazir faragħa damaziba okavizim dia, egħa a miġia ghaze, “Ni Godin damazimın guizin akam mikimsı egħ akar dikirizim damiġh. E fo, gumazir ni mikemezir kam, an arazir kurabagh amir gumazim.”

²⁵ Egħa a kamaghın akam ikara, “An arazir kurabagh amir gumazim o puvati, ki kamaghın fozir puvati. Egħa bizir vamira, ki a gifo, ki faragħa damazimning okafi, egħa datirighın nan damazimning kuiaghiri.”

²⁶ Ezi me uam an azara, “A manmagħın ni gami? A manmagħın nın damazimning akiri?”

²⁷ Ezi a kamaghın men akam ikara, “Ki ia mikemegħa gifa, ezi ia oragħan aghua. Ia manmagħ sua dughiar aviribar oragħasa? Ia ti uaghan an suren gumazibar otivasa, o?”

²⁸ Ezi Farisiba dibovibar kamaghın gumazir kam migei, “Nirara an suren gumazim. E Mosesın suren gumaziba.

²⁹ E kamaghın fo, God akam Moses ganingı. Ezi gumazir kam, e fozir puvati, a nguibar manamın oto.”

³⁰ Ezi gumazir faragħa damaziba okavizir kam, a kamaghın men akam ikara, “Ia akar bar iġharazim migeima, ki diġavir kuram gami! Gumazir nan damazimning akirizir kam, ia ghaze ia gifozir puvati, a nguibar manamın oto.

³¹ E fo, God gumazir arazir kurabagh amiba barazir puvati. Gumazitam Godin ziam fiva egħ an ifongiamın ġin mangiti, egħti God a baragħam.

³² Bar fomira iza datirikin, gumazitamın damazimning okavizi amebam a batezi, ezi ġin gumazir mam an damazimning akirizi, e eghagħanir katam e a baragħizir puvati.

³³ God gumazir kam amadagħan kogħai, a bizitam damiġhan kogħam.”

³⁴ Farisiba me akar kam baregha egha kamaghin an akam ikara, “Man-magh ami? Arazir kuram bar ni avara, dughiar nin amebam ni batezimin tugha egha iza datirikin. Ezi ni ti en sure damuasa, o?” Egha me a batoghezima a zui.

Gumazir nighnizir gavgavim itir puvatiziba, me mati men damaziba okafi

³⁵ Iesus orazima me gumazir kam batoke, ezi a ghua a buri. Egha a batogha kamaghin a migei, “Ni Gumazibar Otarim nighnizir gavgavim an ti, o puvati?”

³⁶ Ezi a kamaghin an akam ikara, “Gumazir Ekiam, Gumazibar Otarir kam a tina? Ki nighnizir gavgavim an ikisi, kamaghin ni na mikim, a tina.”

³⁷ Ezi Iesus a migei, “Ni an ganigha gifa. A gumazir datirighin ni ko migeim.”

³⁸ Ezi gumazir kam migei, “Ekiam, ki nighnizir gavgavim iti.” Egha Iesusin guamin tevimning apirigha an ziam fe.

³⁹ Ezi Iesus ghaze, “Ki gumazamizibar araziba tuisighasa ki ize. Ki kamagh sua, gumazir damaziba okavigha itiba me ganam, ezi gumazir gariba, men damaziba okavigham. Bizir kam bagha, ki nguazir kam in ize.”

⁴⁰ Farisin maba me Iesusin boroghira ikia akar kam baraki. Egha an azara, “Ni kamaghin e mikimasa, e ti uaghan damaziba okafi, o?”

⁴¹ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ian damaziba okavizi, ia arazir kurabar osimtiziba puvatighai. Egha ia ghaze, ‘En damaziba gari.’ Kamaghin amizima ian arazir kurabar osimtizim ikiavira iti.”

10

Iesus, a sipsipbagh eghuvir gumazir aghuim

¹ Egha Iesus ua kamaghin migei, “Bar guizbangira ki ia migei, gumazim sipsipbar divazimin tiar akamin aven zuir puvatigha, egha tuavir igharazimin divazimin ikiavkinigha egha aven ghua, a mati okimakiar gumazim egha gumazir igharaz darazir biziba isim.

² Ezi gumazir tiar akamin aven zuim, a sipsipbagh eghuvir gumazim.

³ Tiar akamin garir gumazim a gumazir kam bagha tiam kui. Ezi sipsipba an tiarim barasi. Ezi a vaghvaghera uabi uan sipsipbar ziabar diava egha men akua azenan zui.

⁴ A uan sipsipbar akua azenan ghugha, egha a uabi men faragha zui. Ezi sipsipba an tiarim barasi. Kamaghin me an gin zui.

⁵ Me gumazir igharazibar gin zuir puvati. Me gumazir igharazibar tiaribagh fozir puvati. Kamaghin ami, gumazir igharazim men dimti, sipsipba an aregham.”

⁶ Iesus akar isin zuimin me mikeme, ezi me akar kam in mingarim, me a gifozir puvati.

⁷ Kamaghin amizi, Iesus ua kamaghin me migei, “Ki bar guizbangira ia migei, ki uabi, ki sipsipba aven zuir tiar akam.

⁸ Gumazir nan faragha izeziba, me bar okimakiar gumaziba egha gumazibar biziba isir gumaziba. Ezi sipsipba me barazir puvati.

⁹ Ki uabi ki tiar akam. Ezi gumazitam na bagh iziva egh divazimin aven mangighti, God an akurvaghham. Eghti an aven mangighiva egh azenan izam, egh daruva dagheba iniam.

10 “Okimakiar gumazim, a sipsipba okimiva me misoghtima me arimighiram, egh me gasighasighasa izi. A bizir igharazitam damuasa izir puvati. Ezi ko, ki ia angamra itir ikirimirim iniasa, ki ize, eghti ikirimirir aghuaru guizbangira ia gizivagham.

11 “Ki uabi ki sipsipbagh eghuvir gumazir aghuim. Egha sipsipbagh eghuvir gumazir aghuim, a uan sipsipbar akurvaghsi me bagh aremegham.

12 Ezi gumazir dagiar ingangarimra amim, a guizbangira sipsipbagh eghuvir gumazim puvati, a sipsipbar ghuavim puvati. Egha a sipsipbar garima afiar atiar mam izima, a sipsipba ategh arimangigham. Eghti afiar atiam sipsipbar amiva egh men agintighi me tintinibar mangegham.

13 Gumazir kam uan ivezim iniasavira ingara iti. A guizbangira sipsipbagh nighnizir puvati. Kamaghin, a sipsipba ategh arimangigham.

14-15 “Ki uabi ki sipsipbagh eghuvir gumazir aghuim. Afeziam na gifozima, ki Afeziam gifozi moghira ki uan sipsipbagh fo, ezi nan sipsipba na gifo. Ezi ki sipsipbar akurvaghsi, me bagh aremegham.

16 Ki sipsipin maba uaghan iti, da divazir kamın sipsipba puvati. Ezi ki sipsipin kaba uaghan men aku izam, eghti me nan tiarim baragham. Eghiva me bar sipsipin okuruar vamira ikiti, eghti sipsipbagh eghuvir gumazir vamira bar me geghuvam.

17 “Ki kamagh sua, ki ua dikavigh angamra ikiam, kamaghin ki aremeghasa ifonge. Kamaghin ami, Afeziam bar na gifonge.

18 Gumazitam na misueghti ki aremeghan kogham. Puvati. Ki uabi nan ifongiamin ki aremegham. Ki oveghamin gavgavim ikia, egha uaghan ua dikavamin gavgavim iti. Nan Afeziam kamaghin damuasa na mikeme.”

19 Judaba akar kam baregha egha ua uari tuiragha okoroar pumuning iti.

20 Egha gumazir aviriba ghaze, “Duar kuram a gapasa, ezi an onгани. Manmagh sua ia an akam barasi?”

21 Ezi marazi ghaze, “Akar kam, a duar kuram gapazazir gumazimin akam puvati. Eghti duar kuram manmaghin gumazir damazim okavizim akirigham?”

Judaba me Iesusin apanimin iti

22 Ezi dughiar kamın, isar ekiamın dughiam Jerusalemın oto. Kar dughiar me fomira Godin Dipenim ginighnigha ghaze, dipenir kam a God baghavira itir dipenim. Ezi datirighin me dughiar kam ginighnisi. An orantizimin dughiamın oto.

23 Ezi Iesus Godin Dipenimin ikia Solomonin Azuarimin aven arui.

24 Ezi Judaba iza anekuvagha egha kamaghin an azara, “Dughiar manamra ni deravira e mikimam, ni bar tinara? Ni gumazir kamra, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, egh ni deravira e mikim.”

25 Ezi Iesus kamaghin men akam ikara, “Ki ia mikemegha gifa, ezi ia nighnizir gavgavim nan ikian aghua. Ki ingangariba bar uan Afeziamın ziamın dagh ami, ezi ingangarir kaba nan gun mighia ian akakasi, ki tinara.

26 Egha ia nan sipsipba puvati, kamaghin amizima ia nighnizir gavgavim nan itir puvati.

27 Nan sipsipba nan tiarim barasi, ezi ki me gifozi, me nan gin izi.

10:11: Sng 23:1, Ais 40:11, Ese 34:11-23, Jo 15:13, Hi 13:20, 1 Pi 2:25, MAA 7:17 10:12: Sek 11:16-17, Ap 20:29 10:16: Ais 56:8, Ese 34:23, 37:22-24, Jo 11:52, Ef 2:14, 1 Pi 2:25 10:17: Ais 53:7-8, 53:12, Fl 2:8-9, Hi 2:9 10:18: Jo 2:19, 5:26, 6:38, 14:31, 19:11, Ap 2:24, 2:32 10:19: Jo 7:43 10:20: Jo 7:20, 8:48, 8:52 10:21: Sng 94:9, 146:8, Jo 9:6-7, 9:32-33 10:24: Ap 3:11, 5:12, Lu 22:67 10:25: Jo 3:2, 4:26, 5:36, 10:38 10:26: Jo 6:64, 8:45-47, 1 Jo 4:6 10:27: Jo 8:47, 10:3-4, 10:14

²⁸ Ki zurara itir ikirimirir aghuarim me ganidi, eghti me ovengan kogham. Bar puvati. Eghti gumazitam nan dafarimin me batueghan kogham.

²⁹ Nan Afeziam me isa na ganingi. Egha an gavgavim bar ekevegga, bizir igharazibar gavgaviba, bar dagh afira. Kamaghin amizi gumazitam an dafarimin me batueghan kogham.

³⁰ Ezi ki uan Afeziam ko, ga gumazir vamiran min iti."

³¹ Judaba akar kam baregha egha me ua a ginivasa dagiaba isi.

³² Ezi Iesus kamaghin me migei, "Nan Afeziam na mikemezi, ki ingangarir aghuir aviribagh amima ia dar gani. Egha, ia ingangarir kabar manamra nighnigha egha dagiaba na ginivasa?"

³³ Ezi Judaba kamaghin an akam ikara, "E ingangarir aghuitam ginighnigha egha dagiaba fi ni mikinasa, puvati. Ni Godin danganim iniasa, kamaghin e dagiaba ni mikinasa. Ni pura gumazir kinim, egha ni kamaghin migia ghaze, ni uabi ni God."

³⁴ Ezi Iesus kamaghin men akam ikara, "Ian Arazir Moses Osirizimin aven, akar kam iti, 'God ghaze, 'Iarara godba.'"

³⁵ Fomira God akar kamın gun gumazibav keme, egha me migia ghaze, me godba. Ezi e fo, Godin Akinafarimin itir akam zurara ikivira ikiva, igharagha otoghan kogham.

³⁶ Ezi ko, Afeziam uabi na misefe, egha na amadazima ki nguazimin ize. Egha ki ghaze, 'Ki Godin Otarim,' ezi manmagh sua ia ghaze, 'Ni Godin danganim iniasa?'

³⁷ "Ki uan Afeziamin ingangarim damuan koghti, eghti ia nighnizir gavgavim nan akamin ikian marki.

³⁸ Ezi ki an ingangarim gami. Ezi ia nan akam nighnizir gavgavim an ikian aghuaghiva, egh ia nighnizir gavgavim nan ingangarir ki amibar iki. Eghti ia deravira fofoziba ko nighniziba kamaghin da ini, Afeziam nan aven iti, ezi ki Afeziamin aven iti."

³⁹ Egha me uam an suighasava amima, ezi a men tongin suiagherigha ghu.

⁴⁰ Egha Iesus uamategha ghua Jordanin dipam abigha vongin ghu. Egha ghua danganir Jon fomira gumaziba ruezimin oto, egha a danganir kamın iti.

⁴¹ Ezi gumazamizir aviriba a bagha izi. Egha me ghaze, "Guizbangira, Jon gavgavim uan akam daningasa mirakelin arazitam gamizir puvati. Egha akar Jon gumazir kamın gun mikemeziba, da bar guizbangira."

⁴² Ezi dughiar Iesus danganir kamın itim, gumazamizir aviriba nighnizir gavgavim an iti.

Iesus Judian Distrih ko Jerusalemın nguibamin ghuzima, gumazir aruaba a misueghti an aremeghasa

11

(Sapta 11-12)

Lasarus aremegha gifa

10:28: Jo 3:16, 6:37-39, 17:11-12, 18:9 **10:29:** Jo 14:28, 17:2, 17:6 **10:30:** Jo 17:11, 17:22 **10:31:** Jo 8:59 **10:33:** Wkp 24:16, Mt 26:65, Jo 5:18 **10:34:** Sng 82:6 **10:35:** Mt 5:18 **10:36:** Jo 3:17, 5:17-18, 6:27, 9:35-37 **10:38:** Jo 14:10-11 **10:39:** Lu 4:30, Jo 8:59 **10:40:** Jo 1:28 **10:42:** Jo 7:31

¹ Gumazir mam Lasarus, an arei. A Betanin nguibamın gumazim. Betanin nguibam, Maria uan avenamebam Marta aning itir nguibam.*

² (Marian kamra, a mughuriar aghuim zuir borem isa Ekiamın dagarimning ginge, egha uan dapanir arizibar anedisi. Datirighın an dozim Lasarus arei.)

³ Ezi an amizimning Iesus bagha akam amada, “Ekiam, gumazir ni bar ifongezim, an arei.”

⁴ Ezi Iesus oregha, egha kamaghın migei, “Kar gumazim aremegh bar givaghamin arimariam puvati. Kar gumazamizibar amuti me Godin gavgavimın ganıva egh ziar ekiam a daningam. Ezi tuavir kamra, Godin Otarim uaghan ziar ekiam iniam.”

⁵ Iesus bar Marta ko an afumim ko Lasarus, me gifonge.

⁶ Ezi a Lasarusın arimariamın akam baregha, egha ua dughiar pumuningın nguibar a itir kamın ikiavira iti.

⁷ Egha a gın suren gumazıbav gei, “E uamategh Judian Distrighın mangam.”

⁸ Ezi suren gumazıba a miğia ghaze, “Tisa, boghimra Judian Distrighın itir gumazıba, me dagıaba fi ni mikinasava ami. Ezi ni uamategh Judian Distrighın mangasa, a?”

⁹ Egha Iesus kamaghın men akam ikara, “Dughiar vamıra aruem ti 12 plan auan gari, o? Gumazim aruemın aruava, nguazir kamın angazangarımın garava, kamaghın an asaghpora irir puvati.

¹⁰ Ezi gumazim dimagarımın aruava, a ganamin angazangarıba puvati, kamaghın an asaghpor irigham.”

¹¹ Iesus kamaghın miğia, egha gın ua me migei, “En rooroam Lasarus an akui. Ezi ki mangıva a damıghtı a dikavıgham.”

¹² Ezi suren gumazıba akar kam baregha egha kamaghın migei, “Ekiam, a dakuıghıva, an arimariam gıvaghıam.”

¹³ Suren gumazıba me kamaghın fozir puvati, Iesus ghaze, Lasarus aremegha gıfa. Me ghaze, Iesus Lasarusın miğia ghaze, a puram akui.

¹⁴ Ezi datirighın Iesus deravıra kamaghın me miğia ghaze, “Lasarus an aremegha gıfa.

¹⁵ Ezi ki ia gıniğhnısi, egha ki fo, bizir kam ia damuti, ia niğhnızir gavıgavım ikiam. Kamaghın, ki a ko dughiar kamın ikezir puvatıgha, egha ki bar akonge. Egh datirighın, e a bagh mangam.”

¹⁶ Iesus mikemegha gıvazıma, ezi Tomas an ziar mam Fufuzim, a kamaghın suren gumazir ıgharazıbav gei, “E uaghan uan Tisa ko mangıva, egh a ko ovengam.”

Iesus ghaze, Ki uabi, ki gumazir gumazamizıbagh amıma me ua dikavım, egha ki uabi, ki gumazir ikırimırır zurara itım anıdıım

¹⁷ Ezi Iesus uan suren gumazıba ko ghuava Betanin nguıbamın boroghın zui, egha kamaghın oraki, Lasarus 4 plan dughıabar mozımın ike.

¹⁸ Betanin nguıbam a Jerusalemın boroghın iti, tuavımın ruarım a 3 plan kilomitan tu.

¹⁹ Ezi Judian gumazamizir avırıba ıza Marta ko Marian gara iti. Anıngın dozımın ovevem bagha, me anıngın akurvaghamin miğirıgiar tabav kımıti anıngın navımning deraghısa, me ize.

11:1: Lu 10:38-39 * **11:1:** (11:1) Maria ko Marta, aning Lasarusın amizimning. **11:2:** Mt 26:7, Mk 14:3, Jo 12:3 **11:3:** Jo 11:36 **11:4:** Jo 9:3, 11:40 **11:8:** Jo 8:59 **11:9:** Jo 9:4-5 **11:10:** Jo 12:35, 1 Jo 2:11 **11:11:** Mt 9:24 **11:16:** Mk 14:31 **11:18:** Mt 21:17

²⁰ Ezi Marta orazima Iesus izi, ezi a Maria ataghizi a dipenim'in itima a ghua tuavim'in Iesus bato.

²¹ Egha Marta kamagh'in Iesus migei, "Ekiam, ni kagh ikezi, nan dozim aremeghan koghai!"

²² Ezi ki uaghan fo, ni datirigh'in bizitam bagh Godin azaraghti a ni danigam."

²³ Ezi Iesus a migei, "Nin dozim ua dikavigham."

²⁴ Ezi Marta a migei, "Ki fo, a nguazim givaghamin dughiam'in dikavigham, dughiar gumazamiziba bar dikavamim."

²⁵ Ezi Iesus a migei, "Ki uabi, ki gumazir gumazamizibagh amima me ua dikavim, egha ki uabi, ki gumazir ikirimirir zurara itim anidim. Gumazitam, nighnizir gavgavim nan ikiva aremeghiva, an angamra ikivira ikiam."

²⁶ Ezi gumaziba bar angamra ikia egha nighnizir gavgavim nan iti, me aremeghan kogham. Puvati. Me angamra iki mamaghira ikiam. Ni nighnizir gavgavim akar kabar iti, o puvati?"

²⁷ Ezi Marta kamagh'in Iesus migei, "Are, Ekiam! Ki nighnizir gavgavim ikia fo, ni Godin Otarim. Ni gumazir kam God nguazim'in ni amangasa mikeme, Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim."

Iesus Lasarusin apangkuvigha egha azi

²⁸ Marta kamagh'in mikemegha, egha ghua uan avenamebam Marian dia. Egha nimira Marian kuarim gatigha kamagh'in a migei, "Tisa a ize, egha ni bagha azai."

²⁹ Ezi Maria kamagh'in oregha, egha zuamira dikavigha Iesus bagha ghu.

³⁰ (Iesus tighar nguibamin otivam. A danganir Marta faragha a batozi naghira iti.)

³¹ Ezi Judaba Marian apangkuvigha egha a ko dipenim iti, egha an garima a zuamira dikavigha azenan ghu. Ezi me an gin zui. Me ghaze, a ti aziasa mozim'in zui.

³² Ezi Maria ghua Iesus itir danganir kam'in oto, egha Iesus bato. Egha a Iesusin suemning'in boroghira tevimming apirigha, egha kamagh'in a migei, "Ekiam, ni ti kagh ikezi, nan dozim aremeghan koghai."

³³ Ezi Iesus Marian garima an azi. Egha a Judan Marian gin izezibar garima me uaghan azi. Egha a bar men apangkuvigha egha uaghan aziasava ami.

³⁴ Egha a me migei, "Ia managh anefa?"

Ezi me a migei, "Ekiam, ni izi ganigh."

³⁵ Ezi Iesus azia teriba iri.

³⁶ Ezi Judaba an ganigha egha kamagh'in uariv gei, "Munagh gan. A gumazir kam bar a gifonge."

³⁷ Egha marazi ghaze, "A gumazir damaziba okaviziba akirizima me ua gari. Egh a gumazir kam'in akurazi an aremeghan koghai. A ti manmagh sua an akuraghan aghua?"

Iesus Lasarus gamizima a ua dikafi

³⁸ Ezi Iesus ua bar oseme, egha a ghua mozim'in oto. Mozir kam a dagiar mozim me mighsiam'in an ingari. Ezi dagiar ekar mam an tiar akam avara.

³⁹ Ezi Iesus ghaze, "Ia dagiam puegh munagh amadagh."

Ezi Marta, a gumazir aremezim'in amizim, a kamagh'in Iesus migei, "Ekiam, an kuam 4 plan dughiaabar mozim'in ike. An mughuriar kuram otivam."

⁴⁰ Ezi Iesus a miġei, “Ki faragha ni mikemegha gifa, ni nighnizir gavgavim ikiva, egh ni Godin gavgavir ekiamin ganam.”

⁴¹ Egha me dagiam puegħa munagh amadazi, Iesus kogħa overiamin gara egha kamaghin miġei, “Afeziam, ni na barasi, kamaghin amizima ki ni minaba.

⁴² Ki fo, ni zurara na barasi. Ezi ki gumazir kagh tuivighav itibagh nighnigha, egha kamaghin ifonge, me kamaghin fogħ suam, ni na amadazi ki ize. Kamaghin ki akar kam gami.”

⁴³ Iesus mikemegħa givagħa, egha a pamtem dia ghaze, “Lasarus, ni azenan izi.”

⁴⁴ Ezi Lasarus ua dikavigha egha azenan ize. An sueba ko aghariba ko guam, me inimin da nomke.

Ezi Iesus kamaghin me miġei, “Ia inim adegħ, egh an ategħti, a daru.”

*Gumazir dapaniba Iesus misuegħti an aremegħasa akam misoke
(Matyu 26:1-5 ko Mak 14:1-2 ko Luk 22:1-2)*

⁴⁵ Ezi Judan gumazamizir iza Maria ko itiba, men avirim Iesus amizir bizir kamın ganigha egha kamaghin nighnizir gavgavim an iti.

⁴⁶ Ezi men marazi Farisiba bagħa ghuegħa bizir Iesus amizir kamın me miġei.

⁴⁷ Kamaghin amizi, ofa gamir gumazir ekiaba ko Farisiba, me Judan kotin aven itir gumaziba bar men diagħa iza uari akuvagħa egha kamaghin me miġei, “E manmagħin damuam? Gumazir kam mirakelin avirim gami!

⁴⁸ E kamaghin anetegħti an arazir kam damuvira ikiti, egħti gumazamiziba bar nighnizir gavgavim an ikiam. Egħti Romın gumazir ekiaba iziva en Godin Dipenim ko en adarasi saram asighasigham.”

⁴⁹ Ezi men tongin gumazir mam, an ziam Kaiafas, an azenir kamın ofa gamir gumazir ekiabar dapanim. A kamaghin me miġei, “Ia fofoziba bar puvati.

⁵⁰ Ia ti arazitam gifozir puvati, a ian akurvagħam. Puvatigħtima, en adarazi bar ovegham.”

⁵¹ Kaiafas uabi uan nighnizimın akar kam mikemezir puvati. A azenir kamın ofa gamir gumazir ekiabar dapanimın iti. Egha an arazir Godin akam inigha izimın mirara miġia ghaze, Iesus a Judabar akurvagħsi aremegħam.

⁵² Ezi Iesus Judabar akurvagħsivira aremegħam kogħam. Puvati. A Godin borir tintinibar itiba bagħ aremegħ me akuvagħti me vamiran otogħam.

⁵³ Ezi dughiar kamın ghuava gumazir aruaba Iesus misuegħtima an aremegħasa tuaviba buria egha akabar kiri.

⁵⁴ Kamaghin amizi Iesus Judabar tongin uabi azenim gatigha aruir puvati. Egha a nguibar kam ategħa egha a ghua gumaziba itir puvatizir danganim boroghira itir nguibar mamın iti. Nguibar kam, an ziam Efraim. Ezi a uan suren gumaziba ko, me nguibar kamın iti.

⁵⁵ Ezi God Israelbagħ Itazir Dughiamın isar ekiam roghira ize. Kamaghin tintinimın nguibabar gumazamiziba Jerusalem ghua, Godin damazimın uari zuasa ghue.

⁵⁶ Egha me Iesus bagħa ruiavira iti. Me Godin Dipenimın miriamın aven tuivighav ikia, egha me uarir tongin kamaghin uarir azangsis, “Ia manmagħin nighnisi? A ti izi isar ekiamın dughiamın ganam, o puvatigham?”

⁵⁷ Ezi gumazir aruaba ko Farisiba me gumazamizibav kemegha gifa, gumazitam danganir Iesus itim gifogh, egh me mikemegh. Eghti me an suiragh kalabus darighasa.

12

Maria mughuriar aghuim zuir borem Iesusin dagarimning ginge (Matyu 26:6-13 ko Mak 14:3-9)

¹ Ezi 6 plan dughiaba ikiavira itima, ezi God Israelbagh Itazir Dughiamin isar ekiam otivasa. Ezi dughiar kamın Iesus Betanin nguibamın ghu. Betani a Lasarusin nguibam, a gumazir Iesus mozimın a gamizima a ua dikavizim.

² Ezi me nguibar kamın Iesusin ziam fasa dagheba isai. Ezi Marta dagheba tui. Ezi Lasarus, a gumazir Iesus ko dakozimın apiaghav ikia apibar mav.

³ Ezi Maria, mughuriar aghuim zuir borem, a misevir mamın ikia bar izivagha, egha a bar dikirigha egha an izevim bar pin ko. Egha an a inigha iza Iesusin dagarimning ginge, egha uan dapanir arizimın anedisi. Ezi borer kamın mughuriar aghuim dipenim bar akoro.

⁴ Ezi an suren gumazir mam, a Judas Iskariot, a gumazir kam a gin Iesus isa apanibar agharim gati, a kamaghın migei,

⁵ “Manmagh sua e borer kam isa 300 silvan dagiaba bagh anemangan aghua, eghti e an dagiaba inighıva gumazir onganarazibar aningam?”

⁶ Judas onganarazir gumazibagh nighnızir puvati, egha a kamaghın migei. Puvati. An okimakiar gumazim. Egha Iesusin adarazir dagiabar mitarim an gara iti, egha dughiar maba a da okei.

⁷ Ezi Iesus akar kam baregha egha kamaghın migei. “Amizir kam atakigh! Eghti a bizir an amizir kamın nighnızim ikivira iki mangi dughiar ki aremeghti me na mozim datigham.

⁸ Gumazir onganaraziba ia ko ikivira ikiam. Eghti ko, ki ia ko zurara ikivira ikian koghām.”

Ofa gamir gumazir ekiaba Lasarus misueghti an aremeghasa, akam misosi

⁹ Ezi Judan avirir ekiam oregha me fo, Iesus Betanin nguibamın iti. Ezi me a bagha izi. Me Iesusin ganasavira izir puvati. Me fo, Iesus faragha Lasarus mozimın a gamizima a ua dikafi. Ezi me uaghan Lasarusin ganasa.

¹⁰ Kamaghın ofa gamir gumazir ekiaba uaghan Lasarus misueghti an aremeghasa akam misosi.

¹¹ Me fo, Judan aviriba Iesus Lasarus gamizir bizim ginighnisi, egha me ofa gamir gumazir ekiaba ategha akirim ragha me gasara, egha me nighnızir gavgavim Iesusin iti. Bizir kam bagha me Lasarus misoghasava ami.

Iesus atrivimın mın Jerusalemın aven zui

(Matyu 21:1-11 ko Mak 11:1-11 ko Luk 19:28-40)

¹² Ezi gumazamizir aviriba God Israelbagh Itazir Dughiamın isar ekiamın ganasa iza Jerusalemın iti. Boghınaronra Iesus Lasarusin dipenimın ame. Ezi datirighın gumazamiziba kamaghın oraki, Iesus roghıra iza Jerusalemın otivasa.

¹³ Ezi me uan agharibar okavir aghuabar suigha ghua tuavimın Iesus bativasa, egha me kamaghın dei,

“Godın ziam fi!

Gumazir Ekiamin ziamin izir kam, God deravira a damu.
A Israelbar Atrivim!”

14 Egha Iesus donkin mam inigha egha a gaperagha zui. Godin Akinafarim bizir kamın gun miġei,

15 “Ia Saionin nguibamin gumazamiziba, ia atiatingan marki.
Ia gan. Ian Atrivim a izi.

A donkin igiam gaperagha izi.”

16 An suren gumaziba, me dughiar kam akar kamın mınġarim ġifozir puvati. Egha ġin God ziar ekiam isa Iesus ganigha ġivazima, ezi me akar Godin Akinafarimin itim ġinirigha egha me fo, a Iesusra miġei. Egha me ua bizir gumaziba Iesus gamizim ġinighni.

17 Lasarus aremegha egha mozimın itir dughiam, gumazamizir avırım Iesus ko ikia egha Iesusin ġarima, a Lasarus mozimın an diagha a gamizima a ua dikafi. Ezi datirighın gumazamizir kaba, Iesus amizir bizir kamın gun miġiavira iti.

18 Ezi gumazamiziba orazima a mirakelin kam gami, ezi kamaghın me ghua tuavimın a bato.

19 Ezi Farisiba ganigha, egha me uarir tongin kamaghın uariv ġei, “Ia an gan! Bizir e damuamin kam, a datirighın otoghan kogham. Gumazamiziba bar ghua an ġin zui.”

Grighın marazi Iesusin ganasa

20 Ezi dughiar kamın, gumazamiziba isar ekiamın Godin ziam fasa Jerusalemin ghuavanabo, ezi men tongin, Grighın marazi uaghan iti.

21 Egha Grighın gumazir kaba Filip bagha ize. (Filip a Betsaidan nguibamin gumazim, a Galilin Distriġhin iti.) Egha me kamaghın a miġei, “Gumazir ekiam, e Iesusin ganasa ifonge.”

22 Ezi Filip ghua Andru mikeme. Egha Andru, Filip ko aning ghua Iesus miġei.

23 Ezi Iesus kamaghın aningın akam ikara, “Dughiar Gumaziba Otarim ziar ekiam iniamim, an otogha ġifa.

24 Ki ġuizbangira ia miġei, witin ovizitam nguazim ġirigh egh aremeghan koghiva, a uabira ikiam. Egh an aremegh, a uam aghungiva egh witin ovizir aviriba misivam.

25 Gumazir uabira uan mikarzim ġifongezim, an aremegham. Ezi gumazir nguazir kamın ikia uabi uan mikarzim aghuazim, an angamra itir ikirimirimın suiragh mangi zurara ikivira ikiam.

26 Ezi gumazir nan ingangarim damuasa ifongezim, a nan ġin izi. Egh nguibar ki itim, nan ingangarir gumazim uaghan na ko ikiam. Ezi gumazir nan ingangarim gamim, Afeziam ziar ekiam a daningam.”

Iesus uan ovevem miġei

27 Ezi Iesus ua kamaghın miġei, “Datirighın nan navim bar osemegha nighnizir aviriba iti. Egha ki manmagh mikimam? Ki ti kamagh mikimam, ‘Afeziam, ni bizir na bativamim batokegh?’ Puvati. Ki kamaghın mikiman kogham. Osimtızir dughiar kamın otivim, a na bativam. Bizir kam bagha ki ize.

12:15: Sek 9:9 12:16: Lu 18:34, Jo 2:22, 7:39, 14:26 12:17: Jo 11:43-44 12:19: Jo 11:48

12:21: Lu 19:3, 23:8, Jo 1:44 12:23: Jo 13:31-32, 17:1 12:24: 1 Ko 15:36 12:25: Mt 10:39,
16:25, Mk 8:35, Lu 9:24, 17:33 12:26: Jo 14:3, 17:24, 1 Te 4:17 12:27: Sng 6:3, 42:5, Mt 26:38, Lu
12:50, 22:53, Jo 18:37

²⁸ Afeziam ni uan ziam damuti, an ekefegh!"

Jesus mikemegha givazima, ezi tiarir mam Godin Nguibamin zaghira ghaze, "Ki uan ziam gamizima an ekevegha gifa, eghti ki ua kamaghin damuam."

²⁹ Ezi gumazamizir roghira tughav itiba, me tiarir kam baraki, egha me kamaghin migei, "Ararim dagara!" Ezi marazi ghaze, "Enselin mam a migei!"

³⁰ Ezi Jesus kamaghin akam ikara, "Akar ia datirighin oraghazir kam, a nan akurvaghasa izezir puvati. A ian akurvaghasa ize.

³¹ Datirighin God nguazir kamın gumazamizibar araziba tuisigham. Egh nguazir kam gativazir gumazir dapanim Satan a batuegham.

³² Datirighin ki nguazimin iti, ezi gin me na fegh ter ighuvimin na aguragham, eghti dughiar kamın ki gumazamiziba bar me damuti me na bagh izam."*

³³ (Jesus migirigiar kam gamua egha arazir an ovengamimin gun migei.)

³⁴ Ezi gumazamiziba kamaghin an akam ikara, "E kamaghin Moses Osirizir Arazibar akam baraki, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim otogh, egh a iki mamaghira ikiam. Egha manmagh sua ni ghaze, 'Me Gumazibar Otarim fegh ter ighuvimin aneguragham?' Gumazibar Otarir kam, a bar tinara?"

³⁵ Ezi Jesus kamaghin me migei, "Dughiar ovezimin angazangarim ian tongin ikiam. Datirighin angazangarim ian ikiavira iti, ezi ia angazangarimin aven daru. Puvatighti, mitatem ia avaragham. E fo, gumazim mitatemın arui, a fozir puvati, a managh zui.

³⁶ Angazangarim datirighin ia ko ikiavira iti, eghti ia nighnizir gavgavim angazangarimin iki. Kamaghin ia angazangarimin gumazamizibar min otivigham."

Judan gumazir avirim nighnizir gavgavim Iesusin itir puvati

Jesus gumazamiziba ko mikemegha givagha, egha me ategha ghua men modo.

³⁷ Me an garima a mirakelin avirim gami. Ezi me nighnizir gavgavim an itir puvati.

³⁸ God kamagh sua, an akam inigha izir gumazim Aisaian akam guizbangira otogham. Aisaia kamaghin mikeme,

"Ekiam, tina en akam nighnizir gavgavim an iti?

Egha tina Ekiamın garima, a uan gavgavim an aka?"

³⁹ Kamaghin amizi me nighnizir gavgavim Iesusin ikian aghua. Ezi bizir kamın mingarim, Aisaia uaghan akar igharazim an osiri. A kamaghin migei,

⁴⁰ "God kamagh sua, me bizitamın ganan koghiva, egh me naviba akamın mingarim gifoghan kogham.

Egh me navibagh iragh egh ua na bagh iziti, ki me damighti me ua deraghan kogham.

Kamaghin God men damazibagh amizi da okafi, ezi me gari puvati.

12:28: Mt 3:17 **12:29:** Ap 23:9 **12:30:** Jo 11:42 **12:31:** Mt 12:29, Lu 10:18, Jo 9:39, 14:30, 16:11, Ap 26:18, Ef 2:2 **12:32:** Jo 3:14, 8:28, Ro 5:18, Hi 2:9 * **12:32:** (12:32) Iesus ghaze, "Gumaziba na fegh ter ighuvimin na aguragham." Tuavir kamra, God a feghti an an Nguibamin mangi, egh bar pin ikiam. Ni Filipai 2:9-11in gan. **12:33:** Jo 18:32 **12:34:** Sng 89:4, 89:36, 110:4, Ais 9:9, 53:8, Ese 37:25, Dan 2:44, 7:14, Mai 4:7 **12:35:** Jer 13:16, Jo 1:9, 7:33, 8:12, 11:10, Ef 5:8, 1 Jo 2:10-11 **12:36:** Ef 5:8 **12:37:** Jo 2:11 **12:38:** Ais 53:1, Ro 10:16 **12:40:** Ais 6:9-10, Mt 13:15

Egha men nighnizibagh amizi me ongani.”

⁴¹ Aisaia Iesusin angazangarim ko gavgavimın ganigha, kamaghın an an gurara migei.

⁴² Guizbangira, gumazir dapanir avirim uaghan nighnizir gavgavim Iesusin iti. Egha me Farisibar atiatigha, egha uan nighnizir gavgavimın gun migeir puvati. Me atiatigha ghaze, Farisiba men anogoreghti me ua God ko migeir dipenimın aven ikian kogham.

⁴³ Gumaziba men ziaba fasa me bar ifonge, egha God men ziaba fasa me ifongezir puvati.

Akar Iesus mikemezim, a gumamazibar araziba tuisigham

⁴⁴ Ezi Iesus kamaghın diagha ghaze, “Gumazir nighnizir gavgavim nan itim, a nighnizir gavgavim narara itir puvati. A nighnizir gavgavim Afeziar na amadazi ki izezim uaghan an iti.

⁴⁵ Ezi gumazir nan garim, a uaghan Afeziar na amadazi ki izezimın gari.

⁴⁶ Ki kamagh sua, gumazir nighnizir gavgavim nan itiba, me bar mitatemın ikian kogham. Bizir kam bagha ki angazangarimın mın nguazir kamın ize.

⁴⁷ “Gumazitam nan akam baregħa egha nan gin zuir puvati, ki jasin mın a tuisighan kogham. Ki nguazimın gumamazibar jasin ikiasa izezir puvati. Ki men akurvaghasa ize.

⁴⁸ Ezi gumazim akirim na gasara egha nan akam inizir puvati, a kot iti, eghti jas a tuisigham. Akar ki mikemezim, a nguazim givaghamin dughiamın an an araziba tuisigham.

⁴⁹ Ki uabi uan nighnizimın migeir puvati. Afeziam na amadazi ki ize. A uabi akaba bar na mikeme, ezi ki dar gun migei.

⁵⁰ Ezi ki fo, Afeziamın akam a gumamazizibagh amima, eghti gin me zurara itir ikirimirir aghuarim iniam. Kamaghın ami, akar ki mikemezir kaba bar, ki Afeziam na mikemezi moghin ki dagħ ami.”

Iesus kamaghın suren gumazibav miġia ghaze, a me ategħ ua Afeziam bagħ mangam

13

(Sapta 13-17)

Iesus uan suren gumazibar dagariba rue

¹ Dughiar kam, God Israelbagħ Itazir Dughiam a gurumizaraghan otivam. Ezi Iesus fo, a mangamin dughiam otozi, a nguazir kam ategħ uan Afeziam bagħ mangasava ami. A uan gumamazizir nguazir kamın itiba a fomira bar me gifonge, egha me gifueghavira ikia ghua an areme.

² Ezi guaratizir kamın me apa iti. Satan faragħa nighnizir Iesus isi apanibar agharim darighamim isa Judasın navim gatigha gifa. Judas, a Saimon Iskariotin otarim.

³ Iesus kamaghın fo, Afeziam bizibar amuamin gavgavim bar a isa a ganingi. A uaghan kamaghın fo, God anemadazi a ize, egh a ua God bagħ mangam.

12:41: Ais 6:1 **12:42:** Jo 7:48, 9:22 **12:43:** Jo 5:44 **12:44:** Mt 10:40, Mk 9:37, 1 Pi 1:21 **12:45:** Jo 14:9 **12:46:** Jo 3:19, 8:12, 9:5, 9:39, 12:35 **12:47:** Jo 3:17, 5:45, 8:15, 8:26 **12:48:** Lo 18:19, Mk 16:16, Lu 10:16, Hi 4:12 **12:49:** Lo 18:18, Jo 8:38, 14:10 **12:50:** Jo 8:26-28 **13:1:** Mt 26:2, Jo 7:30, 12:23, 15:13, 17:1, 17:11, Fl 2:8, 1 Jo 3:16 **13:2:** Lu 22:3, Jo 13:27 **13:3:** Mt 28:18, Jo 3:35, 16:28, Ap 2:36, 1 Ko 15:27, Hi 2:8

⁴ Kamaghin amizima Iesus dagher dakozim ategha dikafi, egha uan korotiar ruarim suegha, egha taulin mam inigha uan ivariam ike.

⁵ Egha dipam itarir mam ginge, egha maghira uan suren gumazibar dagariba ruegha, egha taulin a uan ivariam amighirizimin da adisi.

⁶ Egha a Saimon Pita bagha ize. Ezi Pita an azara, “Ekiam, nirara nan dagariba ruam?”

⁷ Ezi Iesus kamaghin an akam ikara, “Bizir ki amim, ni datirighin a gifozir puvati. Egh ni gin a gifogham.”

⁸ Ezi Pita a migei, “Ni nan dagariba ruan marki. Bar marki!”

Ezi Iesus kamaghin akam ikara, “Ki nin dagariba rueghan koghtima, eghti ni na ko ikian kogham.”

⁹ Ezi Saimon Pita a migei, “Ekiam, ni kamaghin nan dagaribara ruan marki. Ni nan dagariba ko dafariba ko dapanim sara, bar da ruam!”

¹⁰ Ezi Iesus a migei, “Gumazir ruegha givazim, a zue, a ua ruan marki. A pura dagaribara ruegh egh bar zuegham. Ezi ia bar moghira zuegha givagha iti. Ezi ian gumazir vamira, a zuezir pu.”

¹¹ (Iesus gumazir a isi apanibar agharim darighamim, an a gifogha gifa. Kamaghin a ghaze, “Ia bar moghira zuezi, ezi ian vavira zuezir puvati.”)

¹² Iesus men dagariba ruegha givagha, egha uan korotiar ruarim uam anerugha egha ua ghua uan dapiamin danganim gaperu. Egha kamaghin men azai, “Ia, ki ia bagha amizir bizir kamın mingarim gifo, o?”

¹³ Ia ‘Tisa’ na garigha egha ‘Ekiam’ na garisi. Guizbangira, ki Tisa egha ki ian Ekiam. Egha bar deragha ia kamaghin migei.

¹⁴ Ki, ian Ekiam ko ian Tisa, egha ki ian dagariba rues. Ezi ia uaghan uarira uarir dagariba ruegh.

¹⁵ Ki arazim ian akazi, ezi ia uaghan arazir ki datirighin ia gamizir kamra damu.

¹⁶ Ki guizbangira ia migei, ingangarir gumazir kinitam uan Ekiam gafrazir puvati. Ezi akam inigha izir gumazitam, a gumazir anemadazir a ghuzim gafrazir puvati.

¹⁷ Ezi datirighin ia arazir ki amizir kamın mingarim gifogha gifa, kamaghin ia deraghvira an gin mangiva, egh ia bar akuegham.

¹⁸ “Ki bar ia migeir puvati. Ki gumazir ki ua bagha misevezibagh fo. Egha ki kamaghin fo, akar Godin Akinafarimin itim, a guizbangiram otivam. Akar kam kamakin ‘Gumazir na ko dagheba apim, nan apanimin oto.’

¹⁹ Bizir kam tighar otivam, ezi ki datirighin ia mikemegha gifa. Eghti kamaghin a gin otoghamin dughiam, ia kamaghin nighnizir gavgavim iki fogh, Ki Uabi Ki Kamaghin Iti.*

²⁰ Ki guizbangira ia migei, gumazir manam ingangarir gumazir ki amadazim inigh, egha deravira a gami, gumazir kam na inigha egha deravira na gami. Egha gumazir na inizim, a Godin na amadazi ki izezim a ini.”

Judas Iesus isi apanibar agharim darigham.
(Matyu 26:20-25 ko Mak 14:17-20 ko Luk 22:21-23)

13:4: Lu 22:27, Fl 2:7-8 **13:6:** Mt 3:14 **13:8:** 1 Ko 6:11, Ef 5:26, Ta 3:5, Hi 10:22 **13:10:** Jo 6:64, 6:70-71, 15:3 **13:13:** Mt 23:8-10, Lu 6:46, 1 Ko 8:6, 12:3, Fl 2:11 **13:14:** Mt 20:28, Lu 22:27, Ro 12:10, Ga 6:1-2, 1 Pi 5:5 **13:15:** Mt 11:29, Fl 2:5, Kl 3:13, 1 Pi 2:21, 1 Jo 2:6 **13:16:** Mt 10:24, Lu 6:40, Jo 15:20 **13:17:** Mt 7:24, Je 1:25 **13:18:** Sng 41:9 **13:19:** Jo 14:29, 16:4 * **13:19:** (13:19) Ni akar Jon 8:24in itimin gan. **13:20:** Mt 10:40, 25:40, Mk 9:37, Lu 9:48, 10:16

²¹ Iesus mikemegha gifa, ezi an navim bar a baseme. Egha bighavira kamaghin migei, "Ki guizbangira ia migei, ian tav na isiva gumazir nan apanim gamibar agharim darigham."

²² A kamaghin mikemezi, an suren gumaziba vaghvagha uari uarir gari. Me fozir puvati, Iesus tina migei.

²³ Egha suren gumazibar mav, gumazir Iesus bar ifongezim, a bar Iesusin boroghira iti.

²⁴ Ezi Saimon Pita benim akuigha egha a migei, "Ni an azaragh, a tina migei?"

²⁵ Ezi suren gumazir kam uan dapanim isa Iesusin afarizim boroghiram atigha, egha kamaghin an azara, "Ekiam, ni tina migei?"

²⁶ Ezi Iesus kamaghin an akam ikara, "Ki dagher otevir kam inigh egh diparsizim darugh, egh gumazitam daningam. A gumazir kamra, ki a migei." Egha a dagher otevim isa diparsizim garu, egha Judas ganingi, a Saimon Iskariotin otarim.

²⁷ Ezi Judas dagher kam inigha givazima, ezi dughiar kamra Satan an navir averiamin aven ghua a gapasa. Ezi Iesus kamaghin a migei, "Bizir ni damuasa ifongezim, ni zuamira a damigh!"

²⁸ Gumazir dakozimin apiaghav itiba, me bar akar Iesus Judasin mikemezir kam baregha, egha me akamin mingarim gifozir puvati.

²⁹ Judas daghabar mitarimin gari. Ezi marazi ghaze, Iesus ti isar ekiam bagha bizibagh ivezasa a mikeme, o a mangi biziba gumazir onganarazibar aningam.

³⁰ Ezi Judas dagher otevir kam inigha givagha, egha zuamira azenan ghu. Ezi aminim pirizi mitatem otogha gifa.

Iesus arazir igiam suren gumazibagh anidi

³¹ Judas azenan ghugha givazima, ezi Iesus migei, "Datirighin Gumazibar Otarimin ziar ekiam azenan oto. Ezi God uan Otarim isa gumazamizibar akazi Otarim me damuti me fogham, God ziar bar ekiam iti.

³² Eghti God uabi uan Otarim isi gumazamizibar akaghti me fogham, Gumazibar Otarim ziar ekiam iti. Egh God zuamira a damigham.

³³ Nan boriba, dughiar otevimra ki ia ko ikiam. Eghti ia na buriam. Ki Judabav mikemezi moghin, akar kamra ki ua ia migei, ia danganir ki mangamim, ia an mangan kogham.

³⁴ Ezi datirighin ki arazir igiam ia ganidi, a kamakin, ia uari uarigh ifongegh. Ki bar ia gifonge, ezi kamaghira ia uari uarigh ifongegh.

³⁵ Ia uari uarigh ifongeghti, gumaziba bar arazir kamin ganigh fogh suam, ia nan suren gumaziba."

Iesus ghaze, Pita akirim ragh a gasaragham (Matyu 26:31-35 ko Mak 14:27-31 ko Luk 22:31-34)

³⁶ Ezi Saimon Pita kamaghin Iesusin azara, "Ekiam, ni managh mangam?" Ezi Iesus kamaghin an akam ikara, "Nguibar ki mangamim, ni datirighin nan gin an mangighan kogham. Egh ni gin nan gin izam."

³⁷ Ezi Pita an azara, "Ekiam, manmagh amizima ki datirighin nin gin mangighan kogham? Ki ni bagh aremeghasa ifonge."

13:21: Mt 26:21, Mk 14:18, Lu 22:21, Jo 12:27, Ap 1:17, 1 Jo 2:19 **13:23:** Jo 19:26, 20:2, 21:7, 21:20, 21:24 **13:27:** Lu 22:3, Jo 6:70, 13:2 **13:29:** Jo 12:6 **13:31:** 1 Pi 1:22, 14:13, 1 Pi 4:11 **13:32:** Jo 17:5 **13:33:** Jo 7:34 **13:34:** Wkp 19:18, Jo 15:12, 15:17, 1 Pi 1:22, 1 Jo 2:7-8, 3:23, 4:21, 2 Jo 5 **13:35:** 1 Jo 2:5, 4:20 **13:36:** Jo 7:34, 21:18-19, 2 Pi 1:14 **13:37:** Mt 26:33-35, Mk 14:29-31, Lu 22:33-34

³⁸ Ezi Iesus kamaghin an akam ikara, “Ni ghaze, ni ti na bagh aremegham? Ki guizbangira ni migei, tuarim tighar akegham, eghti ni dughiar pumuningin ko mikezimin kamaghin mikimam, ni na gifozir puvati.”

14

Iesus, an Afeziam bagha zuir tuavim

¹ Ezi Iesus ua kamaghin uan suren gumazibav gei, “Ia nighnizir aviribar amuva osiman marki. Ia nighnizir gavgavim Godin ikiva, egh uaghan nighnizir gavgavim nan iki.

² Nan Afeziamin dipenimin danganir aviriba iti, ezi ki mangiva ia bagh danganibar kiram. Bizir kam guizbangira puvatizi, ezi ki ia mikemeghan koghai.

³ Ki mangiva ia bagh danganim akirighiva, egh ua izi ia inigh mangiti ia na ko ikiam. Egh nguibar ki ikiamim, ia uaghan na ko an ikiam.

⁴ Ezi ia nguibar ki zuim, ia an tuavim gifogha gifa.”

⁵ Ezi Tomas a migei, “Ekiam, e fozir pu, ni managh zui, kamaghin e manmaghin tuavir ni zuim gifogham?”

⁶ Ezi Iesus kamaghin a migei, “Ki uabi ki tuavim, egha ki guizin akamin mingarim, egha ki ikirimirir aghuimin mingarim. Ezi gumazitam tuavir igharazimin Afeziam bagh mangigham kogham. Puvati. Kirara ki Afeziam bagha zuir tuavim.

⁷ Eghti ia na gifoghiva, egh uaghan nan Afeziam gifogham. Ezi datirighin tugh ghua, ia nan Afeziam gifogha, egha an gari.”

⁸ Ezi Filip ghaze, “Ekiam, ni Afeziam en akagh, eghti e uan damazibar an ganika, eghti e ua nin azangan kogham.”

⁹ Ezi Iesus a migei, “Filip, dughiar ruarimin ki ia ko iti, ezi ia ti na gifozir puvati? Gumazim nan gari, an Afeziamin gari. Ezi manmagh sua ni ghaze, ‘Ni Afeziam en akagh?’

¹⁰ Filip, ni ti nighnizir gavgavim iki fogh suam, ki Afeziamin aven itima Afeziam nan aven iti? Akar ki ia migeiba, ki uan nighnizimin dav geir puvati. Afeziar nan aven itim, a uabi uan ingangarim gami.

¹¹ Ia nighnizir gavgavim akar kamın iki, ki Afeziamin aven iti, ezi Afeziam nan aven iti. Puvatighti, ia nan ingangarir ki amibagh nighnigh, eghti ingangarir kaba ian nighnizir gavgavibar amuti da gavgavigham.

¹² Ki bar guizbangira ia migei, gumazir nighnizir gavgavim nan itim, a uaghan ki amir ingangarir kabar amuam. Ki uan Afeziam bagh mangam, kamaghin amizi, ingangarir ekiar gumazir kam damuamiba, da ingangarir ki amibagh afiragham.

¹³ Ki kamagh sua, Afeziam ziar ekiam uan Otarimin ingangarimin a iniam. Kamaghin ia nan ziamin biziba bagha azaraghti, ki dar amuam.

¹⁴ Ia nan ziamin bizitam bagh nan azangsighti, ki a damuam.”

Iesus ghaze, a Godin Duam amadaghti a izam

¹⁵ Egha Iesus ua kamaghin migei, “Ia bar na gifueghiva, egh ia deravira nan akaba baragh dar gin mangam.

14:1: Jo 14:27, 16:33 **14:2:** Jo 13:33, 13:36 **14:3:** Jo 12:26, 17:24, Ap 1:11, 1 Te 4:17 **14:6:** Jo 1:4, 1:17, 8:19, 8:32, 10:9, 11:25, Ro 5:1-2, Hi 9:8, 10:20 **14:7:** Jo 8:19 **14:9:** Jo 12:45, Kl 1:15, Hi 1:3
14:10: Jo 7:16, 8:28, 10:38, 12:49, 14:24, 17:21-23 **14:11:** Jo 5:36, 10:38, 14:20 **14:12:** Mt 21:21, Mk 16:16-20, Lu 10:17 **14:13:** Mt 7:7, Lu 11:9, Jo 15:7, 15:16, Je 1:5, 1 Jo 3:22 **14:15:** Jo 14:21-23, 15:10, 15:14, 1 Jo 5:3

16 Eghti ki Afeziamin azangsighti, a gavgavim ia daningamin Akurvazir mam ia bagh anemangam. Eghti a ia ko iki mamaghira ikiam.

17 Ezi Akurvazir kam a Godin Duam, a guizin akam migeir Duam. Ezi nguazir kamin gumazamiziba me an ganighan koghiva, egh a gifoghan kogham, kamaghin me a inighan kogham. Ezi iarara, a ia ko iti, egh a ian navir averiabar aven ikiam. Kamaghin ia a gifo.

18 “Ki ia ateghti ia uarira ikian kogham, mati borim amebam ko afeziam puvatizi moghin. Puvati. Ki ua ia bagh izam.

19 Dughiar ovezimn nguazimn gumazamiziba ua nan ganam kogham. Eghti ia nan ganam. Ki angamra iti, eghti kamaghin ia uaghan angamra ikiam.

20 Ezi dughiar kamin ia kamaghin fogham, ki uan Afeziamin aven iti, ezi ia nan aven iti, mati ki ian aven iti moghin.

21 Ezi tina nan akam baragha egha an gin zui, gumazir kam a bar na gifonge. Egha gumazir na gifongezim, nan Afeziam a gifuegham. Eghti ki uaghan a gifuegham, egh ki uabi isiva an akaghham.”

22 Iesus kamaghin mikeme, ezi Judasin igharazim (a Judas Iskariot puvati) a kamaghin Iesusin azara, “Ekiam, manmagh su ni uabi isiva en akaghasa, egha ni uabi isiva nguazimn gumazamizibar akaghan aghua?”

23 Ezi Iesus kamaghin an akam ikara, “Gumazitam na gifueghiva, egh deraghvira nan akamin gin mangam. Eghti nan Afeziam bar gumazir kam gifuegham. Eghti ga iziva a ko iki mamaghira ikiam.

24 Gumazim na gifongezir puvati, a deravira nan akamin gin zuir puvati. Ezi akar ia oraghizir kam, ka nan akam puvati. Kar Afeziamin akam, a na amadazi ezi ki ize.

25 “Dughiar ki ia ko ikiavira itim, ki bizir kabar gun ia mikeme.

26 Ezi Gavgavim ia Daningamin Akurvazir Gumazim, a Godin Duam. Ezi nan ziamin, Afeziam anemadaghti a izam. A biziba bar ian sure damuam. Eghti akar ki ia mikemeziba, a ian sure damuti ia uam a dagh nighnigham.

27 “Ki ia ataghraghasa, egha ki navir amirizim ia ganidi. Ezi nan navir amirizir ki ia ganidim, a nguazimn gumaziba anidi moghin puvati. Kamaghin amizima, ia nighnizir aviribar amuva egh osiman marki, egh atiingan marki.

28 Ezi ia akar ki ia ganingizir kam baregha gifa, ‘Ki ia ategha egha ki zui, egh ki ua ia bagh izam.’ Egh ia bar na gifueghti, eghti akar kam ia damuti ia bar akuegham. Afeziamin gavgavim bar ekevegha egha nan gavgavim gafira, kamaghin, ki uan Afeziam bagha zui.

29 Ki kamagh sua, bizir kam gin otoghti, eghti ia an ganigh nighnizir gavgavim nan iki. Kamaghin ki datirighin bizir kam tighar otivamin dughiamin, ki an gun ia migei.

30 “Nguazir kam gativazir gumazir dapanim, a na gativamin gavgaviba puvati. Egha a datirighin izi. Kamaghin amizi, ki ua migirigiar aviriba ia mikiman kogham.

14:16: Jo 14:26, 15:26, 16:7, Ro 8:15, 8:26 14:17: Mt 10:20, Jo 16:13, Ro 8:26, 1 Ko 2:14, 1 Jo 2:27, 4:6 14:18: Mt 28:20, Jo 14:3, 14:28 14:19: Jo 16:16, 1 Ko 15:20 14:20: Jo 10:38, 14:10, 17:21-26 14:21: Jo 14:15, 14:23, 15:10, 16:27, 1 Jo 2:5, 5:3 14:22: Ap 10:41-42 14:23: Mt 18:20, Jo 14:15, 2 Ko 6:16, Ef 3:17, 1 Jo 2:24, MAA 3:20 14:24: Jo 5:19, 5:38, 7:16, 12:49 14:26: Lu 24:49, Jo 14:16, 15:26, 16:13, 1 Jo 2:20, 2:27 14:27: Jo 14:1, 16:33, Fl 4:7, Kl 3:15 14:28: Lu 24:51, Jo 14:3, 14:12, 14:18, 16:28, 20:17, Fl 2:6 14:29: Jo 13:19, 16:4 14:30: Jo 12:31, 16:11, Ef 2:2

³¹ Ki kamagh sua, nguazimin gumazamiziba kamaghin fogh, ki bar Afeziam gifonge, egha ki bizir Afeziam na mikemezibara dagh ami. Ia dikavigh, danganir kam ategh, e mangam.”

15

Jesus a guizbangira wainin ikarzimn min iti

¹ Ezi Jesus ua kamaghin migei, “Ki uabi ki guizbangira wainin ikarzimn min iti. Ezi nan Afeziam a wainin azenimin ghuavim.

² Ezi nan agharir ber puvatiziba, Afeziam vaghavagha dar ghora da makuri. Egha agharir oviziba itiba, Afeziam vaghavagha a dar ghora da otefi. A ghaze, da zuegh ikiva, egh gin da biva ovizir aviriba ikiam, kamaghin a dar ghoru.

³ Ia zuegha gifa. Akar kam ki ia ganidi, a ia gamima ia zue.

⁴ Ia nan porogh, eghti ki ian porogham. Ezi wainin ikarzimn agharim, a ikarzimn poroghan koghiva, egh a ban kogham. Kamaghira, ia nan poroghan kogh, ia uaghan ban kogham.

⁵ “Ki uabi ki wainin ikarzim, ezi ia wainin aghariba. Ezi gumazim nan porozi, ezi ki an poro, a zurara bava ovizir aviriba iti. Ezi ia na ategh, ia bizir tam damighan kogham.

⁶ Eghti gumazitam nan poroghan kogh, egh a mati wainin ikarzimn agharim me a makunizi a misingi. Egha me agharir kaba akuva da isava avim mikira egha dagh aboi.

⁷ “Ia nan porogh ikiti, nan akam ian aven ikiam, eghti ia uan ifongiamin bizitam bagh azangam, eghti biziba ia mikemezi moghin otivam.

⁸ Egh ia biva ovizir aviriba iki, egh kamaghin ia nan suren gumazibar min ikiam. Eghti tuavir kamn nan Afeziam ziar ekiam iniam.

⁹ “Afeziam bar na gifonge, ezi arazir kamra ki ia gifonge. Egh ia nan poroghti ki ia gifuegh mamaghira ikiam.

¹⁰ Ki uan Afeziamin araziba ko akabar gin zui, egha an porozi a na gifongezu moghin, ia uaghan nan araziba ko akabar gin mangiva egh nan poroghti ki ia gifuegh mamaghira ikiam.

¹¹ “Nan navir agorogem ian ikiasa ki ifonge. Ezi agoroger kam bar ian navir averiabagh izivagham. Kamaghin amizi ki migirigiar kam ia migei.

¹² Ki ia mikemezir arazimra kara: ki bar ia gifongezu moghin, arazir kamra ia uari uarigh ifongegh.

¹³ Gumazitam uan namakam a gifuegh egh a bagh aremegham, ezi an arazir uarira uari ifongezim, a gumazamizir igharazibagh ifongezir araziba bar dagh afira.

¹⁴ Ezi ki ia mikemezi moghin ia ami, egha ia nan namakabar iti.

¹⁵ E fo, ingangarir gumazim bizir an gumazir ekiam amiba, a dagh fozir puvati. Kamaghin amizi ki ua ‘ingangarir gumaziba’ ia diborir puvati. Akaba bar ki uan Afeziam da, da baregha egha ki ia mikemegha gifa. Kamaghin amizi, ki ‘namakaba’ ia garisi.

14:31: Mt 26:46, Jo 10:18, 12:49, Ph 2:8, Hi 5:8 **15:2:** Mt 3:10, 15:13 **15:3:** Jo 13:10, 17:17, Ef 5:26, 1 Pi 1:22 **15:4:** Jo 6:56, Kl 1:23, 1 Jo 2:6 **15:5:** Hos 14:8, Jo 15:16, 2 Ko 3:5, Fl 1:11, 4:13 **15:6:** Mt 3:10, 7:19, 13:42 **15:7:** Mt 7:7, Jo 14:13-14, 15:16, 16:23 **15:8:** Mt 5:16, Jo 8:31, Fl 1:11 **15:10:** Jo 14:15, 14:21-23, 1 Jo 2:5 **15:11:** Jo 16:24, 17:13, 1 Jo 1:4 **15:12:** Jo 13:34, 15:17, 1 Te 4:9, 1 Pi 4:8, 1 Jo 3:11, 3:23, 4:21, 2 Jo 5 **15:13:** Jo 10:11, Ro 5:7-8, Ef 5:2, 1 Jo 3:16 **15:14:** Mt 12:50, Jo 14:15, 14:23 **15:15:** Jo 17:26, Ap 20:27

16 “Ia uari ko ikiasa na misevezir pu. Puvati. Ia nan adarazir ikiasa ki ia misefe. Ezi ki ingangarim ia ganidi, eghti ia mangiva egh biva dagher aviriba iki, eghti ian dagheba ikivira ikiam. Kamaghin ia bizitam uari daningsi nan ziamin Afeziamin azaraghti, a ia daningam.

17 Kar nan arazim, ki ia ganidi: Ia uari uarigh ifongekh.”

Nguazimin gumaziba suren gumazibar apanim damuam

18 Egha Jesus ua kamaghin migei, “Nguazimin gumaziba ian apanim damuti, eghti ia okinighnighan marki, me faragha uaghan nan apanimin ike.

19 Ezi ia nguazir kamın gumazibar mın ikezi, nguazimin gumaziba uan adarazigh ifongezi moghin, me ia gifueghai. Ezi ia nguazir kamın gumaziba puvasi. Ki ia misevegha gifa, ezi ia nguazir kamın araziba ategham. Kamaghin amizima nguazimin gumazamiziba ian aghuagha ian apanim gami.

20 Ia akar ki ia mikemeziba deraghvira da ginighnigh, ingangarir gumazim uan gumazir ekiam gafirazir puvasi. Kamaghira me paza na gami, eghti me uaghan pazi ia damuam. Egh me na akam baragham, egh me uaghan ian akam baragham.

21 Egha me Afeziam gifozir puvasi, a na amadazi ki izes. Ezi ia nan adarasi, kamaghin, me arazir kurar kaba bar dar ia damuam.

22 Ezi ki ti izeghan kogha egha akam me ganizir puvasi, me arazir kurabar osimtiziba puvasighai. Ezi datirighin me uan arazir kurabar mongan tuaviba puvasi.

23 Ezi gumazitam nan aghuagha nan apanim gami, a uaghan nan Afeziamin aghuagha an apanim gami.

24 Ki men tongin ikia mirakelbagh ami, da gumazir igharazi tam faragha amizir puvasitizir ingangariba. Ezi ki men tongin mirakelin kabagh amizir puvasi, me arazir kurabar osimtiziba puvasighai. Ezi datirighin me mirakelin ki amizibar ganigha gifa, egha me na ko Afeziam sara, gan aghuagha gan apanim gami.

25 Osizirir mam, Judan Arazibar aven iti, a kamaghin migei, ‘Gumaziba pura nan apanim gami.’ Ezi akar kam guizbangira otivasa, kamaghin me nan apanim gami.

26 “Godin Duar Gavgavim ia Daningamim, a izam. An Afeziam ko iti, ezi ki ia bagh anemangam. A guizbangira migeir Duam, egha an Afeziam ko ikegh izam. Egh a iziva deravira nan araziba ko ingangaribar gun mikimam.

27 Ki faragh ingangarim gamima, ia na ko ikia iza datirighin. Kamaghin, ia uaghan nan gun mikimam.

16

1 “Ezi ki kamagh sua, ia uan nighnizir gavgavim ataghraghan marki, kamaghin ki bizir kam ia mikeme.

2 Me ian anogoreghti ia ua God ko migeir dipenibar aven ikian kogham. Eghti gin dughiam otogham, gumaziba ia misueghti ia aremegham, egh me suam, me Godin ingangarir aghuim gami.

15:16: Mt 28:19, Mk 16:15, Jo 6:70, 14:13, 1 Jo 4:10, 4:19 15:17: Jo 13:34 15:18: Mt 10:22, 1 Jo 3:1, 3:13 15:19: Jo 17:14, 1 Jo 4:5 15:20: Ese 3:7, Mt 10:24, Lu 6:40, Jo 13:16 15:21: Mt 5:11, 10:22, 24:9, Mk 13:13, Jo 16:3 15:22: Jo 9:41, Ro 1:20, Je 4:17 15:23: Lu 10:16, 1 Jo 2:23 15:24: Jo 3:2, 7:31, 9:32, 9:41, 14:11 15:25: Sng 35:19, 69:4 15:26: Lu 24:49, Jo 14:26, 16:7, 16:13, Ap 2:33, 1 Jo 5:6 15:27: Lu 1:2, 24:48, Ap 1:8, 1:21-22, 1 Pi 5:1, 2 Pi 1:16 16:1: Mt 11:6, 24:10, 26:31 16:2: Mt 24:9, Lu 6:22, Jo 9:22, 9:34, Ap 8:1, 26:9-11

³ Egha me Afeziam gifozir puvati, egha na gifozir puvati. Kamaghin me arazir kabar amuam.

⁴ Ki kamagh sua, gumaziba gin arazir kabar ia damuti, eghti ia akar ki ia mikemezir kam ginighnigham. Kamaghin, ki datirighin bizir otivamin kaba, dar gun ia mikemegha gifa.”

Iesus Godin Duamin ingangarim migei.

Egha Iesus kamaghin migei, “Ki faragha uabi ia ko iti, kamaghin ki bizir kabar gun ia mikemezir puvati.

⁵ Egha datirighin Afezian na amadazi ezi ki izezim, ki a bagha zui. Ezi ian tav nan azarazir puvati, ‘Ni managh zui?’

⁶ Ki akar kam ia mikeme, ezi datirighin ian naviba bar oseme.

⁷ Ezi ki guizbangira ia migei, ki ia ategha zui, kar ian akurvaghaim. Ki fo, ki mangighan koghti, Godin Duar Gavgavim ia Daningamim, a ia bagh izeghan kogham. Egh ki mangighiva, ki ia bagh anemadagham.

⁸ Eghti a iziva nguazir kamin gumazibar amuti me arazir kuramin mingarim ko arazir aghuimin mingarim ko Godin kotiamin mingarim, me dagh fogham

⁹ Arazir kuramin mingarim, a kamakin, me nighnizir gavgavim na itir puvati.

¹⁰ Arazir aghuimin mingarim, a kamakin, ki Afeziam bagh mangighiti, ia ua nan ganighan kogham.*

¹¹ Godin kotiamin mingarim, a kamakin, nguazir kam gativazir gumazir dapanim, God kotiamin aven a tuisigha gifa egha ghaze, a ivezir kuram inigh aremegham.

¹² “Ki ia mikimamin akar aviriba iti, ezi datirighin ian nighniziba bar izifa, eghti ia bar da bareghan kogham.

¹³ Ezi Godin Duam, a guizin akam migeir Duam, a iziva, ian nighnizibar amuti ia guizin akaba bar dagh fogham. A uabi uan nighnizimin akatam mikemeghan kogham. Puvati. Akar an oraghizim, akar kamra an an gun mikimam. Egh a bizir gin otivamibar gun ia mikimam.

¹⁴ A nan akam inighiva egh an gun ia mikimam. Egh arazir kamin a nan ziar ekiam ko nan gavgavim, ian akagham.

¹⁵ Afeziamin biziba da bar nan biziba. Kamaghin amizi ki kamaghin ia mikeme, an Duam nan akam inighiva egh an gun ia mikimam.”

Bar akongezir arazim, a navir osimtizimin danganim inigham

¹⁶ Egha Iesus ua kamaghin migei, “Dughiar bar ovezimim ia ua nan ganighan kogham. Egh dughiar bar otevimin gin ia ua nan apigham.”

¹⁷ Ezi suren gumazir maba uarira uarir tongin uariv gei, “Kar akar manamin mingarim an a gami? A ghaze, ‘Dughiar bar ovezimim ia ua nan ganighan kogham. Egh ua dughiar otevimin gin ia ua nan apigham.’ Egha uaghan ghaze, ‘Bizir kamin mingarim, a kamakin, ki Afeziam bagha zui.’ ”

16:3: Jo 15:21, Ro 10:2, 1 Ko 2:8, 1 Ti 1:13 **16:4:** Jo 13:19, 14:29 **16:5:** Jo 7:33, 13:3, 13:36, 14:28, 16:10, 16:16 **16:6:** Jo 14:1, 16:22 **16:7:** Jo 14:16, 14:26, 15:26, Ap 2:33, Ef 4:8 **16:9:** Jo 3:18, 15:22, Ap 2:22-37 **16:10:** Jo 3:14, 5:32, Ap 2:32, 5:31, Ro 4:25 *

16:10: (16:10) Nguazir kamin gumaziba Iesus isa kot gatigha ghaze, an arazir kuram gami, egh an ovengam. Ezi God Iesus gamizi a ua dikavizi anenigha ghuzi, an a ko iti. Arazir kamra. God gumazibar akagha ghaze, Iesus arazir aghuimram ami.

16:11: Jo 12:31, Ap 26:18, Ef 2:2, Kl 2:15, Hi 2:14 **16:12:** Mk 4:33, 1 Ko 3:1-2, Hi 5:12 **16:13:** Jo 14:17, 14:26, 15:26, 1 Jo 2:20, 2:27 **16:15:** Mt 11:27, Jo 3:35, 17:10 **16:16:** Jo 7:33, 14:19, 16:10

¹⁸ Egħa me miġia għuavira iti, “Dughiar ovezir a mikemezir kam, a bizir tizim? E akar a mikemezir kam in mingarim gifozir puvati.”

¹⁹ Ezi Iesus fo, me an azangsighasa, ezi a me miġei, “Ia ti tintinibar akar ki mikemezir kam in mingarim bagħa azangsisi? Ki kamaghin miġei, ‘Dughiar ovezim in ia nan ganighan kogħam. Egh gin dughiar otevim in ia uan nan apigham.’ Ia ti bizir kam bagħa azai, o?”

²⁰ Ki bar guizbangira ia miġei, ia puviram aziva arangam. Eghti nguazim in gumazamiziba bar akuegħam. Ian naviba osemegħam. Eghti ian navir osimtizer kam iragħrightima navir agorogem otogħam.

²¹ Amizim borim batasava amuava, a fo, an mizazim iniam in dughiam otogħa gifa. Kamaghin an oseme. Egħa an otegha givagħa, a ua mizazir kam ginighnizer puvati. An borim nguazim in otogħa gifa, kamaghin amizi a bar akonge.

²² Ezi kamaghira, ia datirighin naviba oseme. Eghti ki ua ian ganti, ian naviba bar akuegħam. Eghti tav ian agoroger kam adeghan kogħam.

²³ Eghti dughiar kam in ia ua bizitam bagħ nan azaraghan kogħam. Ki guizbangira ia miġei, ia bizitam bagħ nan ziam in Afeziam in azaragħtima eghti a ia daningam.

²⁴ Ia faragħa bizitam nan ziam in azarazir puvati. Ia azangsighiva, egh ia iniam, eghti agorogem bar ian navibagħ izivagħam.”

Iesus nguazir kam in gavgavim dikabirazi a iragħu

²⁵ Egħa Iesus ua kamaghin miġei, “Ki akar isin zuim in akar kabar ia gami. Ki gin ua akar isin zuitam ia mikemegħan kogħam. Puvati. Ki deravira ia mikimiva, egh Afeziam in ia mikimam.

²⁶ Egh dughiar kam in ia nan ziam in azangsigham. Ezi ki kamaghin miġeir puvati, ki ia bagħ Afeziam in ko mikimam. Puvati.

²⁷ Afeziam a uabi ia gifonge. Ia a gifongegħa ia nighnizer gavgavim nan ikia egħa fo, ki Afeziam ko ikegħa ize. Kamaghin a ia gifonge.

²⁸ Guizbangira, ki fomira Afeziam ko ikegħa, egħa ki an ategħa nguazim in ize. Egh datirighin ki ua nguazim ategħ, egh ki ua Afeziam bagħ mangam.”

²⁹ Ezi an suren gumaziba kamaghin miġei, “Are, ni datirighin deravira miġei, ni datirighin akar isin zuibav geir puvati.

³⁰ Ezi e datirighin fo, ni biziba bar dagħ fo. Gumazitam bizir mam nin azangsighasava amima, ni an nighnizibagħ fogħa gifa. Ni an azangsizim bagħa mizuai puvati, ni fogħa gifa. Kamaghin amizi, e nighnizer gavgavim ikia ghaze, ni God ko ikegħa egħa ni ize.”

³¹ Ezi Iesus kamaghin men akam ikara, “Ia datirighin nighnizer gavgavim iti, o?”

³² Ia oragħ. Dughiam a roghira izi, egħa a izegħa gifa, eghti me vaghvagh ian agintighi ia tintinibar uan nguibabar mangam. Egh ia na ategħti ki uabira ikiam. Ezi Afeziam na ko iti, kamaghin ki bar uabira ikegħan kogħam.

³³ Ia nan poroghiv ikiva egh ia navir amirizim ikiasa ki ifonge. Kamagh sua ki akar kam ia mikeme. Eghti ia nguazir kam in ikiti, osimtiziba ia bativam. Egh ian naviba gavgavigh iki! Ki nguazir kam in gavgavim dikabiragħa egħa anegifa!”

17

Jesus suren gumaziba bagha God ko migei

¹ Ezi Jesus suren gumazibav kemegha givagha, egħa kogħa overiamin gara, egħa kamaghin migei, “Afeziam, dughiam izegħa gifa. Egħti nin Otaram ziar ekiam ni daningsi, kamaghin ni datirighin ziar ekiam uan Otaram daningigh.

² Kamaghin ami, ni gavgavim a ganigha gifa. Ni kamaghin ifonge, a ikirimirir aghuim gumazir ni a ganingiziba, bar me daningam. Kar zurara itir ikirimirir aghuarim. Bizir kam bagħa, ni gumazamiziba bar men dapanimin ikiasa anemisefe.

³ Ezi zurara itir ikirimirir aghuarim, a kamakin: Gumazir ikirimirir aghuarir kam iniziba, me ni gifo, ni uabira ni guizbangin God. Egħa me Kraisis Jesus gifo, ni anemadazi a ize.

⁴ “Ki nin ziar ekiam ko gavgavim nguazir kamın gumazamizibar akagħa gifa. Egħa ki, ingangarir ki damuasa ni na ganingizir kam, ki a gamigha gifa.

⁵ Afeziam, fomira nguazim tighar otivam, ki ni ko ikia nan ziam ekefe. Ezi datirighin ni uan damazimin, ni ua ziar ekiam na daningasa, ki ifonge.

⁶ “Ki nin ziar ekiam isa nguazir kamın gumazir ni na ganingizibar aka. Me nin gumazamiziba, ezi ni me na ganigha gifa. Ezi me deravira nin akam baragħa an gin zui.

⁷ Egħa me datirighin fo, bizir ni na ganingiziba, da bar nırara ize.

⁸ Ezi akar ni na ganingiziba, ki bar da isa me ganingi. Ezi me da ini, egħa me guizbangira kamaghin fo, ki fomira ni ko ikegħa, egħa ki ize. Egħa me nighnizir gavgavim ikia kamaghin fo, ni na amadazi ezi ki ize.

⁹ “Ki me bagħa ni ko migei. Ki bar nguazimin gumazamiziba bagħa ni ko migeir pu. Ki fo, gumazamizir ni na ganingizir kaba, me nin adarasi. Kamaghin amizi, ki me bagħa ni ko migei.

¹⁰ Ezi nan gumazamiziba, me nin adarasi. Ezi nin gumazamiziba, me nan adarasi. Ezi gumazamiziba nan gumazamizir kabar gari, me nan ziar ekiam gifo.

¹¹ “Ki datirighin ni bagħ izam, egħ ki ua nguazimin ikian kogħam. Ezi me nguazimin ikiavira iti. Ezi Afeziam, ni bar zue ezi tav nin min itir puvati! Ki kamagħ sua, me uari inigh navir vamira iki, mati ni na ko, ga uaning inigha iti mogħin. Bizir kam bagħa, ni uan ziamın gavgavimin deravira men gan. Kar ziar ni na ganingizim.

¹² Ezi dughiar ki me ko itiba, ki nin ziamın gavgavimin men gari. Kar ziar ni na ganingizim. Ki bar deravira men garima men tav ovengezir puvati. Ezi gumazir ovengamim, a uabiram ovengam. Ki kamagħ sua, nin Akınafarimin itir akam guizbangira otivam, kamaghin gumazir kam ovengam.

¹³ “Ki datirighin ni bagħa izi. Ki kamaghin ifonge, nan agorogem men navibagħ izivagħ ikiam. Kamaghin, dughiar ki nguazimin itim, ki akar kabav mikeme.

¹⁴ “Nin akam, ki me ganigha gifa. Ki nguazir kamın gumazim puvati. Ezi kamagħira, nan gumazamiziba me nguazir kamın gumazamiziba puvati.

17:1: Jo 11:41, 12:23, 13:32 **17:2:** Dan 7:14, Mt 11:27, Jo 6:37, 1 Ko 15:25-27, Fl 2:10, Hi 2:8 **17:3:** Ais 53:11, Jo 5:36-37, 1 Ko 8:4, 1 Te 1:9, 1 Jo 5:20 **17:4:** Jo 4:34, 13:31, 14:13, 14:31, 15:10 **17:5:** Jo 1:1-2, 17:24, Fl 2:6, Kl 1:15-17, Hi 1:3, 1:10 **17:6:** Sng 22:22, Jo 6:37-39, 10:29 **17:8:** Jo 8:28, 12:49, 14:10, 16:27, 16:30 **17:9:** Jo 6:37, 6:44, 1 Jo 5:19 **17:10:** Jo 16:15 **17:11:** Jo 10:30, 13:1, 17:21, 1 Pi 1:5, Ju 1 **17:12:** Sng 41:9, 109:8, Jo 6:39, 13:18, 18:9, Ap 1:20, Hi 2:13, 1 Jo 2:19 **17:13:** Jo 15:11
17:14: Jo 8:23, 15:18-19, 17:16, 1 Jo 3:13

Kamaghin amizima, nguazir kamın gumazamiziba men aghuagha men apanim gami.

¹⁵ Ki, ni nguazir kamın me inigh azenan mangasa nin azangsızir pu. Puvati. Ki, ni men ganasa, ki nin azai, eghti Gumazir Kuram pazi me damuan kogham.

¹⁶ Ki uabi ki nguazir kamın gumazim puvati. Ezi kamaghira, me nguazir kamın gumazamiziba puvati.

¹⁷ Ezi nin akam a bar guizbangira. Ezi ki, ni uan akam damuti a men navir averiabar ingarasa, ki ifonge. Eghti ni me damuti me uari isi ni daningam

¹⁸ Ni fomira na amadazi ezi ki izegha nguazir kamın gumazamizibar tongin iti. Ezi kamaghira ni gumazir na ganingiziba, ki me amadagha ghaze, me nguazir kamın gumazamizibar tongin ikiam.

¹⁹ Ki kamaghin ifonge, me bar guizbangira uari isi ni daningam. Bizir kam bagha ki men akurvaghasa, ki bar uabi isa ni ganingi.

²⁰ “Ki gumazir kabara bagha God ko migeir puvati. Ki, gumazamizir men akam baragh egh nighnizir gavgavim nan ikiamiba, ki uaghan me bagha God ko migei.

²¹ Egha gumazir kaba bar navir vamira ikiasa ki ifonge. Afeziam, ni nan aven itima ki nin aven iti, ezi kamaghira me gan aven ikiasa ki ifonge. Eghti nguazimın gumazamiziba nighnizir gavgavim iki egh fogh suam, ni na amadazi ezi ki ize. Kamaghin ki ghaze, me bar navir vamira iki.

²² Ki ghaze, ni na ko, ga navir vamira iti moghin, kamaghira me navir vamira ikiam. Bizir kam bagha, ni ziar ekier na ganingizim, ki ziar ekier kamra isa me ganingi.

²³ Ki kamagh sua, nguazimın gumazamiziba fogh suam, ni na amadazi ezi ki ize. Egh fogh suam, ni na gifongezı moghira ni nan adarazigh ifonge. Kamaghin ki men aven iti, ezi ni nan aven iti, ezi arazir kamın me guizbangira navir vamira ikiasa ki ifonge.

²⁴ “Afeziam, gumazamizir ni na ganingiziba, me na ko nguibar ki itimin ikiasa ki ifonge. Me nan angazangarir ekiam ko nan gavgavimın ganasa ki ifonge. Dughiar nguazim tighar otivam, ni na gifonge, egha ni angazangarir kam ko gavgavim na ganingi.

²⁵ “Ni Arazir Aghuıbara Amir Afeziam, nguazimın gumazamiziba ni gifozir puvati. Ezi ki ni gifo. Ezi nan adarasi, me fo, ni na amadazi ezi ki ize.

²⁶ Ki kamaghin ifonge, me igharazigh ifongezir arazim inigham, ni na gifongezı moghin. Eghti ki uaghan men aven ikiam. Kamaghin ki ni isa men aka, egh ki kamaghin damu mamaghira ikiam.”

İesus mızazim inigha aremegha egha ua dikafi

18

(Sapta 18-20)

*Judas İesus isa apanibar agharim gati
(Matyu 26:47-56 ko Mak 14:43-50 ko Luk 22:47-53)*

17:15: Mt 6:13, Ga 1:4, 2 Te 3:3, 1 Jo 5:18 **17:17:** Sng 119:142, Ap 15:9, Ef 5:26, 1 Pi 1:22 **17:18:** Jo 20:21 **17:19:** 1 Ko 1:2, 1:30, 1 Te 4:7, Hi 10:10 **17:21:** Jo 10:16, 10:38, 17:11, Ro 12:5, Ga 3:28
17:22: Jo 14:20, Ap 4:32, 1 Jo 1:3, 3:24 **17:23:** Kl 3:14 **17:24:** Jo 12:26, 17:5, 1 Te 4:17 **17:25:** Jo 8:55, 15:21, 16:3, 16:27 **17:26:** Jo 15:9, 15:15, 17:6

¹ Ezi Iesus kamaghin God ko mikemegha givagha, egha uan suren gumaziba ko me ghua Kidronin zarim girigha vongin ghu. Ezi dipar kamın vongin azenir mam iti, ezi Iesus uan suren gumaziba ko me azenir kamın aven ghue.

² Dughiar aviribar Iesus uan suren gumaziba azenir kamın me batifi. Kamaghin Judas, a Iesus isi gumazir apanibar agharim darighamim, a uaghan azenir kam gıfo.

³ Egha Judas, a Romın midorozir gumaziba ko, ofa gamir gumazir ekiaba ko Farisiba amadazir plisin maba, a me inigha danganir kamın ghue. Egha me adenir aviba ko lamba ko midorozir biziba sara suigha zui.

⁴ Ezi Iesus bizir a bativamiba a bar dagh fo. Egha a sivagha men boroghira ghua egha kamaghin me azai, “Ia tina buri?”

⁵ Ezi me kamaghin an akam ikara, “E Nasaretin gumazim Iesus buriasa izi.” Ezi Iesus me migei, “Kar kirara.” Dughiar kam Judas, a gumazir Iesus isa me ganidim, a me ko tughav iti.

⁶ Me Iesus barazi a migei, “Kar kirara,” egha me ua sivagha ghua nguazim gire.

⁷ Ezi Iesus ua men azara, “Ia tina buri?” Ezi me ghaze, “Nasaretin gumazim Iesus.”

⁸ Ezi Iesus kamaghin men akam ikara, “Ki ia mikemegha gıfa, kar kirara. Kamaghin ia na buriva, gumazir kaba ateghti me mangi.”

⁹ A kamagh sua an akar fomira mikemezim, an daghem otogham, “Ezi gumazir ni na ganingiziba, men tav ovengezir puvati.” Kamaghin an arazir kam gami.

¹⁰ Ezi Saimon Pita midorozir sabar mam inigha ize, egha uan sabam a mikirigha egha ofa gamir gumazir ekiabar dapanimın ingangarir gumazim misuegha, egha an kuarir guvimın itim atu, ezi a iri. Ingangarir gumazir kamın ziam, Malkus.

¹¹ Ezi Iesus Pita migei, “Ni sabam inigh ua an nodozim darugh. Manmagh ami? Ni ghaze, ki ti Afeziam na ganingizir osimtızir kam inian kogham, o?”

Me Iesus inigha Anas bagha zui

¹² Ezi Romın midorozir gumaziba ko men gumazir ekiam, ko Judan plisin gumaziba, me Iesusin suighava egha benimın a ike.

¹³ Egha faraghava a inigha Anas bagha ghu. Anas a Kaiafasin ivozir afeziam. Kaiafas a azenir kamın ofa gamir gumazir ekiabar dapanim.

¹⁴ Egha Kaiafas, Judaba kamaghin me mikemezir gumazim, “Kamaghin a dera, gumazir vamira gumazamizibar danganim inigh egh aremegham.”

Pita ghaze, a Iesus gifozir puvati

(Matyu 26:69-70 ko Mak 14:66-68 ko Luk 22:55-57)

¹⁵ Ezi Saimon Pita ko suren gumazir igharazir mam, aning Iesusin gin zui. Ofa gamir gumazir ekiabar dapanim, a suren gumazir kam gıfo, ezi kamaghin a Iesusin gin ghua ofa gamir gumazir ekiabar dapanimın dipenimın divazimın aven ghue.

¹⁶ Ezi Pita azenan ikia tiar akamın boroghira tughav iti. Ezi suren gumazir igharazim, a ghua amizir tiar akamın garim mikemegha, egha Pita inigha aven zui.

17 Ezi amizir tiar akamın garim a kamaghın Pitan azara, “Ni ti uaghan gumazir kamın suren gumazim?” Ezi Pita ghaze, “Puvati. Ki an suren gumazim pu.”

18 Ezi danganım bar orangı. Kamaghın amizi ingangarir gumazıba ko plısın gumazıba me avır mam atı. Egha me avımın fıava an mın tuıvıghav itı. Ezi Pita uaghan me ko tughav ikıa egha avımın fıa itı.

*Ofa gamir gumazir ekiabar dapanım İesusın kotım gami
(Matyu 26:59-66 ko Mak 14:55-64 ko Luk 22:66-71)*

19 Ezi dughıar kamın ofa gamir gumazir ekiabar dapanım, a İesusın suren gumazıba ko akar a men sure gamızım bagha, a İesusın azangısısı.

20 Ezi İesus kamaghın an akam ikara, “Ki gumamazıba azenara me mıkeme. Egha ki zurara God ko mıgeır dipenıba ko Godın Dipenımın aven gumamazıbar sure gami. Kar dangarı Judaba bar uarı akuvıba. Ki modogha akatam mıkememiz pu.

21 Ezi manmagh amizi ni nan azangısısı? Ni gumazir akar kam baraghızıbar azangısıgh. Me ki mıkememiz akam gıfo.”

22 İesus kamaghın mıgeıma ezi plısın gumazir mam tughav ikıa, egha an an guam a mııuegha kamaghın mıgeı, “Ni kamaghın ofa gamir gumazir ekiabar dapanımın akam ikara, kar ti arazır aghuım, o?”

23 Ezi İesus kamaghın an akam ikara, “Ki akar kuratam mıkemeghti, eghtı ni deravıra akar ki mıkememiz an gun mıkim. Eghtı ki mıgırıgıar aghuım damıghtı, ezi ni tızım bagha na apese?”

24 Ezi Anas İesus isa ofa gamir gumazir ekiabar dapanım Kaiıfas bagha anemada. Egha me İesus ikezır benim fıırızır puvati.

*Pita ua ghaze, a İesus gıfozır puvati
(Matyu 26:71-75 ko Mak 14:69-72 ko Luk 22:58-62)*

25 Saimon Pita tughav ikıa egha avımın fıı. Ezi me kamaghın an azara, “Ni ti uaghan an suren gumazir mam?” Ezi a mıgeı, “Puvati. Ki an suren gumazim puvati.”

26 Ezi ofa gamir gumazir ekiabar dapanımın ingangarir gumazir mam itı, a Pita kuarım atuzır gumazımın adarazır mav. A ghaze, “Ki ti nın ganı, ni İesus ko azenımın aven ikese?”

27 Ezi Pita ua mıgeı, “Puvati.” Ezi dughıar kamra tuarım ake.

*Me İesus inıgha Pailat bagha zui
(Matyu 27:1-2 ko 27:11-14 ko Mak 15:1-5 ko Luk 23:1-5)*

28 Egha Judaba İesus inıgha Kaiıfasın dipenım ategha an akua gavmanın dapanır ekıamın dipenımın zui. Ka bar mızaraghara. Egha me ghaze, “E Godın damazımın mızeghıva, egh e God İsrailbagh Itazır Dughıamın ısar ekıamın asızım rameghan kogham.” Kamaghın amizi, me uarı gavman dapanır ekıamın dipenımın aven ghuzır puvati.*

29 Me azenan itı, ezi Pailat me bagha ızı, egha kamaghın men azara, “İa akar manam gumazir kam gasarazı, a kotın itı?”

30 Ezi me kamaghın an akam ikara, “An arazır kuram gamir puvatızı, e ni bagha a inıgha ızeghan koghai.”

18:20: Mt 26:55, Lu 4:15, Jo 7:14, 7:26-28 18:22: Jer 20:2, Ap 23:2 18:25: Mt 26:69-71, Mk 14:69, Lu 22:58 18:26: Jo 18:10 18:27: Mt 26:74, Mk 14:72, Lu 22:60, Jo 13:38 18:28: Mt 27:2, Mk 15:1, Lu 23:1, Ap 3:13, 10:28 * 18:28: (18:28) Gavmanın faragha zuir gumazıba, Pailat ko an adarası, me bar Romın gumazıba. Egha Judabar Arazıbar gın zuir puvati. Me Godın damazımın zuegh ikıamın nıghnızıba puvati. Kamaghın amizi, Judaba kamaghın nıghnıgha ghaze, me Romın gumazıba ko poroghıva Godın damazımın tu mızegham.

³¹ Ezi Pailat kamaghin me migei, “Kamaghin, ia a inigh mangiva uan Arazibagh isin a tuisigh.” Ezi Judaba kamaghin akam ikara, “E gumazir tam puram a misueghti an aremeghan kogham.”†

³² (Jesus fomira uan ovengamin arazim migei. A kamagh sua, an akar kam guizbangira otivam, ezi kamaghin Pailat ko Judaba kamaghin uariv gei, ezi bizir kam oto.)

³³ Ezi Pailat uamategha gavmanin dipenimin aven ghua, egha Iesusin diazima a izi. Ezi a kamaghin an azara, “Ni Judabar Atrivim, o?”

³⁴ Ezi Iesus kamaghin an akam ikara, “Ni uabi nighnigha egha ni akar kam gami, o gumazir igharazitam nan gun ni mikeme?”

³⁵ Ezi Pailat kamaghin an akam ikara, “Manmaghin ami? Ni ghaze, ki Judan mav, o? Ni uan adarazi ko ofa gamir gumazir ekiaba, me nin akua na bagha ize. Ni bizir tizim gami?”

³⁶ Ezi Iesus kamaghin an akam ikara, “Ki nguazir kamin atrivim puvati. Ki nguazir kamin atrivimin ikiat, kamaghin nan ingangarir gumaziba na bagha misoghai, egha tav na isa Judabar agharim gatighan koghai. Ezi ki nguazir kamin atrivir min ingarir puvati.”

³⁷ Ezi Pailat an azara, “Ezi ni guizbangira atrivir mam, o?”

Ezi Iesus kamaghin akam ikara, “Atrivimin migirigiar kam, kar nin akamra. Amebam na batezi ezi ki nguazir kamin ingangarir vamira damuasa ize. Ingangarir kam kamakin: ki guizin akam akunam. Egha gumazir guizin akamin gin mangamiba, me nan akam barasi.”

³⁸ Ezi Pailat an azara, “Guizin akam, a bar bizir tizimra?”

*Pailat ter ighuvimin Iesus gafughasa migei
(Matyu 27:15-31 ko Mak 15:6-20 ko Luk 23:13-25)*

Pailat mikemegha givagha egha ua Judaba bagha azenan ghu. Egha kamaghin me migei, “Ki an arazir kuratam batozir puvati.

³⁹ Egha ia, arazir ki gin zuir kam, ia a gifo. Ezi azeniba bar, God Israelbagh Itazir Dughiamin, ki ian arazimin gin ghua gumazir vamira kalabusin a isa azenim gati. Ia ifueghti ki Judabar atrivir kam firigh ia bagh anemangam, o?”

⁴⁰ Ezi me kamaghin dia ghaze, “Mam puvati! Ni Barabasra a firigh!” (Barabas, a gumazir okeim egha uaghan misosi.)‡

19

¹ Ezi Pailat me mikemezi me Iesus inigha a ifozorosi.

² Ezi midorozir gumaziba dikoniba itir beniba inigha egha atrivimin dapanir asuamin min an ingarigha, an dapanim garu. Egha me korotiar aghevir mam a garu.

³ Egha me an boroghira izegha a migei, “Judabar Atrivim, nirara atrivir ekiam!” Egha me kamaghin migiava an guam apezavira iti.

18:31: Jo 19:6-7, Ap 18:15 † **18:31:** (18:31) Romin gavman Judabar Nguazim gatifa. Egha me amamangatizi, Judaba uari uan kotin aven bizitabar akiram. Egha me Judabar kotiabar kamaghin anogoroke, me gumazitam bagh mikimti, an aremeghan markiam. Arazir gumazim ter ighuvim gafuzi an aremeghamim, kar Rombar arazimra. **18:32:** Mt 20:19, Jo 3:14, 12:32-33 **18:33:** Mt 27:11 **18:35:** Jo 1:11 **18:36:** Dan 2:44, 7:14, 1 Ti 6:13 **18:37:** Jo 8:47, 1 Ti 6:13, 1 Jo 3:19, 4:6 **18:38:** Mt 27:24, Lu 23:4 **18:39:** Mt 27:15, Mk 15:6, Lu 23:17 **18:40:** Lu 23:19, Ap 3:14 ‡ **18:40:** (18:40) Fofozir gumazir aviriba kamaghin nighnisi, Barabas, a gumazir Judan nguazim bagha Romin gavman ko misozir mav. **19:1:** Mt 20:19, Mk 15:15, Lu 18:33 **19:2:** Lu 23:11 **19:3:** Jo 18:22

4 Ezi Pailat ua azenan ghugha kamaghin gumazamizibav gei, “Ia oragh. Ki a inigh ia bagh azenan izam, eghti ia fogham, ki an arazir kuratamin apizir puvati.”

5 Ezi Iesus azenan zui. Ezi dapanir asuar me benir dikoniba itimin ingarizim, an an dapanimin ikiavira iti. Ezi korotiar aghevir kam, a uaghan an ikiavira iti. Ezi Pailat me migei, “Ia gan, gumazir kam a kara.”

6 Ezi ofa gamir gumazir ekiaba ko plisin gumaziba an ganigha kamaghin dei, “Ter ighuvimin a gafugh! Ter ighuvimin a gafugh!”

Ezi Pailat kamaghin me migei, “Ia uari a inighiva egh ter ighuvimin a gafugh. Ki uabi, ki an arazir kuratamin apizir puvati.”

7 Ezi Judaba kamaghin an akam ikara, “A uabi ghaze ‘Ki Godin Otarim.’ Ezi en Arazibar Osizirir mam iti, ezi arazir kam kamaghin migei, gumazir kamagh migeim, an aremegham.”

8 Ezi Pailat akar kam baregha egha bar atiatingi.

9 Egha a ua ghua gavmanin dipenimin aven ghugha, egha kamaghin Iesusin azai, “Ni nguibar manamin ikegha ize?” Ezi Iesus an akar kam ikarazir puvati.

10 Ezi Pailat a migei, “Manmaghin amizi ni nan akam ikarvaghan aghua? Ki ni firighamin gavgavim iti, egha uaghan ni isiv temer ighuvim gafughamin gavgavim iti. Ezi ni ti bizir kam gifozir puvati?”

11 Ezi Iesus kamaghin an akam ikara, “Godin pin itim, a gavgavim ni ganingizir puvatighai, ni na dikabinamin gavgaviba puvatigham. Ezi gumazir na isa nin agharim gatizim, an arazir kuramin osimtizim, a nin arazir kuramin osimtizim, bar a gafira.”

12 Pailat akar kam baregha egha Iesus ateghti a mangasa tuaviba buri. Ezi Judaba kamaghin dei, “Ni gumazir kam ateghti a mangiti, ni Sisarin namakam puvati. Guizbangira, gumazim uabira uabi migia ghaze, an atrivim, egha a Sisarin apanim.”

13 Pailat akar kam baregha, egha Iesusin akua azenan ghu. Egha a jasin dabirabim gaperaghav iti, danganir kam me “Dagiar Azuarim” a garisi. (Hibrun akam me ghaze, “Gabata”).

14 Ezi dughiar kam a dughiar me God Israelbagh Itazir Dughiamin isam bagha daghebar amuva bizibar kiram. Kar aruer arizim. Ezi Pailat Judabav gei, “Ia ganigh! Ian Atrivim kara.”

15 Egha me kamaghin dei, “A batokegh! A batueghti a mangi! Ter ighuvimin a gafugh!”

Ezi Pailat men azara, “Ia ifonge, ki ian Atrivim isi ter ighuvimin a gafugham?”

Ezi ofa gamir gumazir ekiaba kamaghin akam ikara, “E atrivir igharaziba puvati. Sisar bar uabira!”

16 Kamaghin amizi Pailat Iesus inigha, me ter ighuvimin a gafughasa, a men agharim gati.

Me Iesus isa ter ighuvimin a gafu

(Matyu 27:32-44 ko Mak 15:21-32 ko Luk 23:26-43)

Ezi me Iesus inigha zui.

17 Ezi a uabi uan ter ighuvim gupugha, egha nguibar ekiam ategha egha danganir mamın zui, an ziam “Dapanir Agharir Danganim.” (Ezi Hibrun akam me ghaze “Golgota.”)

18 Ezi danganir kamın me a isa ter ighuvimın anegura. Egha me gumazir igharazir pumuning a ko, aning agura, mam vongın itima, mam vongın iti. Ezi Iesus aningın torimın iti.

19 Ezi Pailat uaghan me migeima me ziar mam osirigha ter ighuvim gati. Ziar kam a kamakın, “Nasaretin Gumazim Iesus, Judabar Atrivim.”

20 Me ziar kam, Hibrun akam ko Romın akam ko Grighın akamın, men akabar an osiri. Danganir me Iesus ter ighuvimın anegurazim, a nguibar ekiam boroghıra iti, kamaghın amizi Judan avırım izava osizirir kamın gara egha a dibori.

21 Ezi ofa gamir gumazir ekiaba kamaghın Pailat migei, “Ni kamaghın osiran marki, ‘Judan Atrivim.’ Bar marki. Ni ziam kamaghın an osirigh, ‘Gumazir kam ghaze, ki Judabar Atrivim.’”

22 Ezi Pailat men akam ikara, “Marki. Akar ki osirigha gıvazim, a kamaghıra iki.”

23 Midorozir gumaziba ter ighuvimın Iesus gafugha gıvagha, egha gin me an korotiaba inigha egha 4 plan akuabar uari rome. Egha me akuar vamıra vamıra isi. Egha me uaghan an korotiar ruarim sara ini, egha midorozir gumaziba kamaghın gari, me inir akuar avırıba inigha korotiar ruarir kam isamizir pu. Puvati. Me inir vamiram an ingari, egha me a isamizir pu.

24 Egha midorozir gumaziba kamaghın uarıra uariv gei, “E korotiar ruarir kam abighan kogham. Puvati. E satu gikarangıva gumazir a iniamim gıfogham.”

Godın Akınafarımın itir akar mam kamaghın migei, “Me nan korotiaba tuiragh, egh uari daningam. Egh me satu gikarangıva gumazim amiseveghti a nan korotiar ruarim iniam.” Ezi akar kam guızbangıra otoghasa, kamaghın arazir kamra midorozir gumaziba a gami.

25 Ezi Iesusın amebam ko, an amebamın afumim ko, Klopasın amuim Maria ko, Makdalan nguıbamın amizim Maria, me bar an ter ighuvimın boroghıra tuıvıghav iti

26 Ezi Iesus garima an amebam ko suren gumazir a bar ifongezim, aning roghıra tughav iti. Ezi a kamaghın uan amebam migei, “Amizim, gumazir kam datirighın, a nın otarım.”

27 Ezi a kamaghın suren gumazir kam migei, “Amizir kam, a datirighın nın amebam.” Ezi dughier kamın ghua, suren gumazir kam Maria inigha uan dipenimın ghugha egha an gara uan amebamın mın a gami.

Iesus areme

(Matyu 27:45-56 ko Mak 15:33-41 ko Luk 23:44-49)

28 Ezi Iesus fo, an ingangariba datirighın bar gıfa. Egha a kamaghın migei, “Nan kuarim nan piri.” Godın Akınafarımın itir akar mam guızbangıra otivasa, kamaghın an akar kam gami.

29 Ezi mınar mam wainın afangtizim an ikia roghıra iti. Egha me dipamın suızir bizim inigha egha wainın dipam garu. Ezi wain a gizıvazima, me a isa hisopin aghorım gıkegha a isa Iesusın akam darıghasa an amadi.

30 Ezi Iesus wainın kam amegha gıvagha, egha migei, “A datirighın gıfa.” Egha a dapanım aviragha egha uan duam sue.

Midorozir gumazir mam Iesusin ivim bira

³¹ Kar dughiar me Sabat bagha bizibar akirim. Sabatin dughiar kam, a dughiar bar ekiam. Kamaghin amizima Judaba me gumazir kuaba dughiar kam temer ighuvibar ikian me aghua. Egha me Pailat kamaghin an azangsiha ghaze, a men amamangatighti me temer ighuvibar itir gumazir suer agharibav sogh da apirighti, me zuamiram aremeghti me men kuaba adeghe izighram.

³² Ezi midorozir gumaziba ghua gumazir Iesus ko guraghav itir mamın suer agharimning misogha aning apirigha, egha ghua gumazir igharazim uaghan an suer agharimning misogha aning apiri.

³³ Egha me iza Iesusin garima an aremegha gifa. Kamaghin amizima me an suer agharimning apirizir puvati.

³⁴ Ezi midorozir gumazir mam afuzim inigha Iesusin ivim bira. Ezi ghuzim ko dipam zuamira ire.

³⁵ (Ki, Jon, ki gumazir bizir kamın ganizim, ki kamaghin ifonge, ia bizir kam gifoghiva nighnizir gavgavim an ikiam. Kamaghin ki an gun ia migei. Akar ki gun migeir kam, a guizbangira. Ki uabi fo, ki guizbangira migei.)

³⁶ Godin Akınafarimın itir akar mam, a kamakin, “Me an agharitam apirighan kogham.” God kamagh sua, akar kam guizbangiram otogham, ezi kamaghin bizir kam oto.

³⁷ Ezi akar igharazir mam Godin Akınafarimın iti, a kamakin, “Me, gumazir afuzimın ruazir kam bagh ganam.”

Me Iesusin kuam isa mozir igiar mam gati

(Matyu 27:57-61 ko Mak 15:42-47 ko Luk 23:50-56)

³⁸ Ezi gin Arimatean nguibamın gumazim Josep ghua Iesusin kuam iniasa Pailatin azangsi. Josep a Iesusin suren gumazir mam, egha a Judabar atiatigha, egha uan nighnizir gavgavim modo. Ezi Pailat an amamangatizi, a ghuava Iesusin kuam ini.

³⁹ Ezi Nikodemus, gumazir faragha dımagarimın Iesusin ganizim, a uaghan ize. Egha borer mughurir aghuir maba inigha ize, me temer pumuningin borem inigha aning veregha, egha borer kam gami. Ezi borer kamın osimtızim 30 plan kilogramın ghu.

⁴⁰ Ezi Josep ko Nikodemus aning Iesusin kuam inigha borer kam an kuam gaghui. Egha inir aghuimın an mikarzim nomke, Judaba uan gumazir oveaghuezbagh ami moghin.

⁴¹ Ezi midorozir gumaziba Iesus ter ighuvimın anegurazir danganir kamın boroghıra, azenir mam iti. Egha azenir kamın mozir igiar mam iti, me dagiar torim atugha, egha me faragha gumazitamın kuatam a gatizir puvati.

⁴² Kar dughiar Judaba Sabatin dughiar bagh bizibar kiramim, ezi mozir kam, a Iesus aremezir danganim boroghıra iti. Kamaghin amizi, aning Iesusin kuam inigha ghua mozir kamın aneti.

20

Iesus ua dikafi

(Matyu 28:1-8 ko Mak 16:1-8 ko Luk 24:1-12)

¹ Ezi Sanden bar mizaraghara, am̄nim m̄tateghavira iti, ezi Makdalan nguibam̄n amizim Maria, a mozim̄n ghu. Egha a garima mozim̄n tiar akam gasarazir dagiam ua itir puvati.*

² Ezi a, Saimon Pita ko suren gumazir igharazir kam, a gumazir Iesus bar ifongezim, an aning bagha ivegha ghu. Egha Maria kamagh̄n aninḡn mīgei, “Me Ekiam̄n kuam mozim̄n a inigha ghu, ezi e fozir puvati, me managh aneti.”

³ Ezi Pita ko suren gumazir igharazir kam, aning nguibam ategha egha mozim̄n zui.

⁴ Aning virara ivegha ghua, suren gumazir igharazir kam Pita gafiragha, egha faragha mozim̄n oto.

⁵ Egha an aviragha mozim̄n aven gari, egha inir aghuir me Iesusin kuam avarazir kabar gara egha an aven ghuzir puvati.

⁶ Ezi Saimon Pita an gin ghua, mozim̄n averiam̄n ghu. Egha a inir aghuir kabar garima da iti.

⁷ Egha a inir igharazir mam̄n garima a uaghan iti, a inir me Iesusin dapanim̄n ikezim. Inir kam a inir igharaziba ko itir puvati. Saimon ghaze, me ti a righa egha igharagha aneti.

⁸ Ezi suren gumazir igharazir faragha mozim̄n otozim, a uaghan aven ghu. Egha a bizir kabar ganigha egha nighnizir gavgavim iti.

⁹ (Guizbangira, Godin Akinafarim̄n itir akam ghaze, Iesus mozim̄n ua dikavigham. Ezi dughiar kam̄n aning akar kam tighar deraghvira a gifogham.)

¹⁰ Egha suren gumazimning uamategha dipenim̄n ghu.

*Makdalan nguibam̄n amizim Maria Iesusin gani
(Matyu 28:9-10 ko Mak 16:9-11)*

¹¹ Ezi Maria mozim̄n azenan tughav ikia azi. Egha an aziavira ikia egha aviragha mozim̄n averiam̄n gari.

¹² Egha a enselin pumuningin garima, aning korotiar ghurghurimning aru. Egha aning danganir Iesusin kuam faragha ikezim̄n aperaghav iti. Egha mam an dapanim ikezir nagh̄n apera ezi mam an suemning ikezir nagh̄n apera.

¹³ Egha aning kamagh̄n Marian azai, “Amizim, ni manmagh suava azi?”

Ezi a kamagh̄n aninḡn mīgei, “Me nan Ekiam̄n kuam inigha ghu, ezi ki fozir puvati, me managh aneti.”

¹⁴ A kamagh̄n mīgiava, ragha garima, Iesus tughav iti. Ezi Maria fozir puvati, ka Iesus.

¹⁵ Ezi Iesus kamagh̄n an azara, “Amizim, ni manmagh suava azi? Ni tina buri?”

Ezi Maria ghaze, kar ti azenim̄n garir gumazim, egha a kamagh̄n Iesus mīgei, “Gumazir aruam, ni an kuam inigha ghu, egh danganir ni an atizim̄n gun na mikemegh. Eghti ki mangiva a iniam.”

¹⁶ Ezi Iesus kamagh̄n a mīgei, “Maria!”

Ezi Maria ragha kamagh̄n Hibrun akam̄n a mīgei, “Rabonai.” Akar kam̄n mingarim a kamakin, “Tisa.”

¹⁷ Ezi Iesus kamagh̄n a mīgei, “Ki tighar uan Afeziam bagh mavanangam, kamagh̄n ni nan suiraghvira ikian marki. Egh ni nan aveghbuaba bagh

20:1: Mt 28:1, Mk 16:1, Lu 24:1 * **20:1:** (20:1) Wikbar faraghavira zuir aruem, a Sandera. **20:2:** Jo 13:23, 19:26, 21:7, 21:20, 21:24 **20:5:** Jo 19:40 **20:7:** Jo 11:44 **20:9:** Sng 16:10, Ap 2:25-31, 13:34-35 **20:11:** Mk 16:5 **20:14:** Mt 28:9, Mk 16:9, Lu 24:16, 24:31, Jo 21:4 **20:17:** Sng 22:22, Mt 28:10, Ro 8:29, Ef 1:17, Hi 2:11-12

mang'iva egh kamaghin me mikim, kon Afeziam, ko men Afeziam, ki a bagha uamategha ghuavanadi. A nan God, ko uaghan men God."

¹⁸ Ezi Makedalan Maria ghua suren gumaziba kamaghin me migei, "Ki Ekiamin ganigha gifa." Egha an akar Iesus a mikemezimin gun me migei.

Suren gumaziba Iesusin gani

(Matyu 28:16-20 ko Mak 16:14-18 ko Luk 24:36-49)

¹⁹ Ezi Sanden guaratizimin aminim pirigha gifa. Ezi suren gumaziba me Judabar atiatingi, egha dipenir me itim, me pamten an tiar akaba ase, eghti azenan itir gumazitam aven izan kogham. Ezi Iesus iza pura suren gumazibar tongin tughav iti. Egha a kamaghin me migei, "Ian naviba amiragh iki."

²⁰ A kamaghin migia, uan duar torir dafarimningin itimning ko duar ivir vuemin itim, men aka. Ezi suren gumaziba Ekiamin ganigha me bar akonge.

²¹ Ezi Iesus ua me migei, "Ian naviba amiragh iki. Afeziam na amadazi ezi ki ize. Ezi kamaghira ki ia amadima ia zui."

²² A kamaghin migia, egha uan aminim men a giveragha men amada, egha kamaghin me migei, "Ia Godin Duam uan navir averiabar a inigh.

²³ Egh ia gumazamizibar arazir kuraba gin amadagham, eghti God uaghan men arazir kuraba gin amadaghti, da ua puvatigham. Eghti ia men arazir kuraba gin amadaghan koghti, men arazir kuraba ikivira ikiam."

Tomas Iesusin gani

²⁴ Dughiar Iesus uan suren gumaziba batozim, men 12 plan suren gumazibar mav, a me ko itir puvati. Kar Tomas, an ziar mam Fufuzim.

²⁵ Ezi suren gumazir igharaziba kamaghin Tomas migei, "E Ekiamin ganigha gifa."

Ezi Tomas kamaghin me migei, "Ki an duar torir me an dafarimning gafuzimizingin ganighan koghiva, egh ki uan dafarpuzim an duar torimning datighan koghiva, egh ki uan dafarim an ivir vuemin itir duam datighan koghiva, egh ki nighnizir gavgavim ikian kogham. Bar puvatigham."

²⁶ Ezi 7 plan dughiaba givazima, suren gumaziba ua dipenimin aven iti, ezi Tomas me ko aven iti. Me tiar akaba bar pamten da asegha gifa. Ezi Iesus iza men tongin tughav iti. Egha me migei, "Ian naviba amiragh iki."

²⁷ Egha a kamaghin Tomas migei, "Ni uan dafarpuzimin kagh suiragh, egh ni nan dafarimningin ganigh. Egh ni uan agharim amadagh uan dafarim nan ivir vuemin itir duam datigh. Ni nighnizir pumuning ikian marki. Ni nighnizir gavgavim nan iki."

²⁸ Ezi Tomas kamaghin an akam ikara, "Ni nan Ekiam. Ni nan God."

²⁹ Ezi Iesus kamaghin a migei, "Ni nan ganigha gifa, egha ni nighnizir gavgavim nan iti, o? Gumazir na ganizir puvatiziba, me nighnizir gavgavim ikiva, egh gumazir kaba bar akuegham."

Akinafarir kam'in mingarim

³⁰ Iesus mirakelin avirir maba uaghan suren gumazibar damazimin dagh ami. Ezi ki bar Akinafarir kam'in da osirizir puvati.

³¹ Egha, akar ki osirizir kam, ki ia nighnizir gavgavim Iesusin ikiasa, ki an osiri. A Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim, a Godin Otarim. Eghti ia

nighnizir gavgavim an ikiva, egh ia an ziamin zurara itir ikirimirir aghuarim iniam. Ki kamagh sua, akinafarir kam an osiri.

Iesus ua uabi isa uan suren gumazibar aka

21

(Sapta 21)

7 plan suren gumaziba Iesusin gani

¹Ezi dughiar maba givazima Iesus ua uan suren gumaziba Galilin dipamin boroghira uabi isa men aka. Galilin dipamin ziar mam Taiberiasin dipam. Bizir kam kamaghin oto.

²Dughiar kam Saimon Pita ko Tomas (an ziar mam Fufuzim), ko Nataniel (an nguibam, Kanan nguibar Galilin Distrighin aven itim), ko Sebedin otarir pumuning, ko Iesusin suren gumazir igharazir pumuning, me bar uari inigha iti.

³Egha Saimon Pita kamaghin me migei, "Ki osiriba burisi mangam."

Ezi me ghaze, "E ni ko mangam." Egha me dikavigha botin mamın ghuavanabogha egha me zui. Ezi dimagarir kamın me osirir taba inizir puvati.

⁴Ezi aruem anangasa ovirima, me gumazir mamın garima a dipamin dadarimın tughav iti. Ezi suren gumaziba kamaghin fozir pu, kar Iesus.

⁵Ezi Iesus kamaghin men azara, "Otariba, ia osiritaba iniz, o?"

Ezi me kamaghin a ikara, "Bar puvati."

⁶Ezi a me migei, "Ia ivem inigh, agharir guvir botin amadaghan itimin anekunigh, egh ia osiritaba inigham." Kamaghin me ivem akunizi a iraghu, ezi me osirir bar aviriba inigha, egha ua ivem gekuigha anagav avenge.

⁷Ezi suren gumazir Iesus bar ifongezim, a kamaghin Pita migei, "Kar Ekiamra." Pita faragha ingarasava uan korotiar aruzim sue. Egha a kamaghin oraki, "Kar Ekiamra," egha korotiam uam anerugha uabi ikegha egha dipam uabi akunigha egha dipamin ghua dadarimın oto.

⁸Ezi suren gumazir igharaziba me botin zui, egha me ivem osiriba sara anemikirigha zui. Me dipar dadarimın boroghın 100 mitan mın iti.

⁹Ezi me iza dadarimın otogha givagha, egha me avir mamın garima osiri maba avim gisin iti. Ezi bretin maba sara iti.

¹⁰Ezi Iesus kamaghin me migei, "Osirir ia datirighin iniziba, ia taba inigh izi."

¹¹Ezi Saimon Pita botin ghuavanabogha egha ivem a mikirigha dipar dadarimın ghu. Ezi osirir ekiabara ivem gizifa, da bar moghira, 153 plan osiriba. Egha osiriba bar aviraseme, ezi ivem dutuaghrizir puvati.

¹²Ezi Iesus kamaghin me migei, "Ia izi dami."

Ezi suren gumaziba atiatigha men tav an azarazir puvati, "Ni tina?" Me fo, kar Ekiamra.

¹³Egha Iesus avim boroghira ghua egha bret inigha me ganidi. Egha osiriba sara inigha uaghan me ganidi.

¹⁴Dughiar Iesus mozimın dikavizimın gin, kar an namba 3in dughiam a uabi isa uan suren gumazibar aka.

Iesus Pita miga ghaze, ni nan sipsipba deraghvira men gan men akuragh

¹⁵ Iesus uan suren gumaziba ko amegha givazima, Iesus kamaghin Saimon Pitan azai, "Saimon, Jonin otarim, ni ti bar na gifonge, egha ni na gifongezir arazir kam, a gumazir kaba na gifongezir arazibagh afira?"

Ezi Pita ghaze, "Are, Ekiam, ni fo, ki ni gifonge."

Ezi Iesus a migei, "Ni nan gumazamiziba sipsipin nguzibar min men akuragh deraghvira men gan."*

¹⁶ Ezi Iesus uam an azara, "Saimon, Jonin otarim, ni ti na gifonge?"

Ezi Pita a ikara, "Are, Ekiam, ni fo, ki ni gifonge."

Ezi Iesus a migei, "Ni nan gumazamiziba sipsipbar min men akuragh deraghvira men gan."†

¹⁷ Egha dughiar mikezimin uam an azara, "Saimon, Jonin otarim, ni ti na gifonge?"

Ezi Pita Iesus baseme, a dughiar mikezim uam an azara ghaze, ni ti na gifonge? Ezi a kamaghin Iesus migei, "Ekiam, ni bar bizibagh fo. Ni fo, ki ni gifonge."

Ezi Iesus kamaghin a migei, "Ni nan gumazamiziba sipsipbar min men akuragh deraghvira men gan.‡

¹⁸ Ki guizbangira ni migei, ni fomira igiamra ikia, ni uabi letiam uan ivariam ikegha egha danganir ni mangasa ifongezibagh arui. Ezi ni ghurighamin dughiam, ni uan agharimning feghti, eghti gumazir igharazim ni gikegh ni inighiva danganir ni mangasa ifongezir puvatizimin mangam."

¹⁹ (Iesus migirigiar kam migia kamaghin Pitan aka, a tuavir manamin aremegh ziar ekiam God daningam.) Egha a kamaghin Pita migei, "Ni nan gin izi."

Suren gumazir Iesus bar ifongezir kamın akam

²⁰ Ezi Pita ragha suren gumazir Iesus bar ifongezir kamın garima, an aningın gin izi. Suren gumaziba faragha Iesus koma apava, gumazir kam uan dapanim isa Iesusin afarizim boroghira anetigha, egha kamaghin an azai, Ekiam, tina ni isi apanibar agharim darigham?

²¹ Ezi Pita an ganigha kamaghin Iesus azara, "Ekiam, gumazir kam, bizir tizim a batogham?"

²² Ezi Iesus kamaghin an akam ikara, "Ki ifueghti a ikivira iki mangi dughiar ki uamategh izamim otogham, kar nin bizim pu. Ni nan gin izi."

²³ Kamaghin amizima, akar kam tintinibar arui, ezi gumazamiziba kamaghin nighnigha ghaze, "Suren gumazir kam an aremeghan kogham." Ezi Iesus guizbangira kamaghin mikemezir puvati, an aremeghan kogham. Puvati. A ghaze, "Ki ifueghti a ikivira iki mangi dughiar ki uamategh izamim otogham, kar nin bizim pu."

²⁴ Kar suren gumazir kamra, a datirighin bizir kabar gun mikemegha, egha an akar kaba osiri. E datirighin fo, akar a gun mikemezir kaba, da guizbangira.

21:15: Mt 26:33, Jo 1:42 * **21:15:** (21:15) Gumazir maba Iesusin akar kam kamagh a giragha ghaze, "Ni ti bar na gifuegha, egha bizir igharazibagh ifongezir puvati?" Kamaghira gumazir maba uaghan Pitan akar kam giragha ghaze, "Ekiam, guizbangira, ni fo, ki nin roroam." **21:16:** Ap 20:28, Hi 13:20, 1 Pi 2:25 † **21:16:** (21:16) Gumazir maba Pitan akar kam kamaghin a giragha ghaze, "Ekiam, guizbangira, ni fo, ki nin roroam." **21:17:** Jo 13:38, 16:30 ‡ **21:17:** (21:17) Gumazir maba Iesusin akar kam kamagh a giragha ghaze, "Ni nan roroam?" Egha Pitan akar kam giragha ghaze, "Ni fo, ki nin roroam." **21:18:** Jo 13:36, Ap 12:3-4 **21:19:** Mt 16:24-25, Mk 1:17, Jo 13:36, 2 Pi 1:14 **21:20:** Jo 13:23-25, 20:2 **21:22:** Mt 16:27-28, 25:31, 1 Ko 4:5, MAA 22:7, 22:20 **21:24:** Jo 19:35, 3 Jo 12

²⁵ Ezi bizir avirir igharazir maba Iesus uaghan dagh amizi, da iti. Ezi me ti vaghvagha bizir kaba akınafaribar da osirighai, nguazir kamin akınafarir kabar arighamin danganiba bar puvatigham.

Aposelbar Ingangariba

Akar Faragha Zuim

Akinafarir kam, Aposelbar Ingangariba, Lukra an osiri. Luk faragha, akinafarir igharazim osiri, a Luk Osirizir Akar Aghuim. Egha datirighin Aposelbar Ingangariba osiri.

E akinafarir kamın garima, Godın Duam aposelba tuavim men akazi, ezi me Iesusin Akar Aghuim “Jerusalemın nguibamın aven ko, Judian danganiba bar moghira ko, Samarian Distrigh ko, nguazir kamın otevíba bar,” an gun me miġei. (Ni 1:8ın gan.)

Aposelin Akinafarim kamaghın miġia ghaze, Iesusin sios Judabar tongin dikavigha egha ġin a ghua bar ekevegha tintinibar ghua nguazimın otevir mabar ghu. Luk uaghan kamaghın en akaghasa, Kraisin ingangarim ko gumamazir an ġin zuibar dabirabim, da God fomira Israelin gumamaziziba bagha dikirizir akam bar a ko voroghira ghu.

Ezi bizir ekiar vamira Aposelbar Akinafarim a miġei, a Godın Duamın ingangarim. Pentikosin dughiamın Godın Duam faragha Iesusin suren gumazibar ize. Egha ġin Godın Duam niġniziba me ganiga, egha gavgavim me ganidi. Ezi akinafarir kam e uaghan aposelba akar ruarir aviribar gari. Dughiar aviriba aposelba Iesusin Akar Aghuim gumamazir igharazibav kinasa. Ezi e garima gumamazir avirim Akar Aghuir kamın ġin zui, ezi sios otogha gavgafi.

Aposelin Akinafarim, an aposelin aviribar eghaghaniba an iti. Egha akar bar aviriba, Pita ko Pol amizibav ġei. Pita a suren gumazir mam, a uaghan Iesus ko arui. Ezi Pol faragha Iesusin ġin aruizir puvati. A Iesusin sios gumamaziziba dikabirasa pamtemın ingari. Ezi Iesus Polın diazi, ezi a gumazir aghuimın otogha ġuibangira an ingangarim pamtem a gami.

Ezi akinafarimın otevir maba, Luk bizir Pol bativizibar geghanasa, a ghaze, “Eia” dagh ami. Fofozir gumazir avirim ghaze, Luk uabi ti Pol ko dughiar mabar arui, kamaghın amizi, a ghaze, “Eia”. pb

Aposelba Jerusalem aven Iesusin akam akuri

(Sapta 1:1-8:3)

Iesus akar dikirizimın ghaze, a Godın Duam anemangam

¹⁻² Tiofilus, ki akinafarir kam ni bagha an osiri. Nan akinafarir faragha zuimın, ki Iesus amizir biziba bar, ko a gumamazizibar sure gamiziba bar, da osiri. Dughiar kamın Iesus dikavigha uan ingangarim gamua mamaghira ikia, ghua a Godın Nguibamın ghuavanabozir dughiamın tuzir biziba, ki da osiri. A tighar Godın Nguibamın mangasa, aposelba misevegha egha Godın Duamın gavgavimın ingangarir akabar me miġei.*

³ A faragha mizaziba ingha aremegha egha ua dikafi. Egha a tighar Godın Nguibamın mangasava, a uabi isa uan aposelbar aka. Egha a bizir aviribar men akazi, me bar foz, a ua dikavigha iti. 40 plan dughiaaba, dughiar kamın aven dughiar aviriba a uabi men akakaghava God Bizibagh Ativir Arazimın gun me miġei.

* **1:1-2:** (1:1) Luk, a akinafarir kam Aposelbar Ingangariba, an osiri. A faragha zuir akinafarim an osirizi, a Luk Osirizir Akar Aghuim. **1:3:** Mt 28:17, Mk 16:12, Lu 24:36-49, Ap 10:41, 1 Ko 15:5-7

⁴ Dughiar mam a me ko ikiava, apava miğiriğiar gavgavir kam me ganingi, “Ia Jerusalemın nguibar ekiam ategh mangan marki. Bizir aghuarir nan Afeziam ia daningasa akam akirizim a izam. Ia a barazi, ki an gun ia mikeme. Ia a bagh iki.

⁵ Jon dipamın gumazamiziba rue, ezi gurumra ia Godın Duamın ruegham.”

⁶ Ezi me uari akuvazir dughiamın, me an azara, “Ekiam, ni dughiar kam atrivim Israel danightıma, a ua Israelin nguazimın ganam, o?”†

⁷ Ezi İesus kamaghın me miğei, “Biziba otivamin dughıaba, nan afeziam uabi uan gavgavimın da ati. Ezi ia tizim bagh dughiar an atizir kam gifoghasa. Kar ian bizim pu.

⁸ Eghti Godın Duam ia gisin izighirighıti, ia an gavgavim iniam; eghti ia bizir ia ganıgha foziba, Jerusalemın nguıbamın aven ko, Judian danganıba bar moghıra ko, Samarian Distriğh ko, nguazir kamın otevíba bar, me gęhanam.”

*İesus Godın Nguıbamın zui
(Mak 16:19-20 ko Luk 24:50-53)*

⁹ Ezi İesus kamaghın mikemegha, egħa an aposelba garavıra itima God anesiarafazıma a Godın Nguıbamın ghuavanabo. Ezi ghuariam me gari naghın a modo.

¹⁰ A ghuavanadima me kogħa overiamın garavıra itima, gumazimning korotiar ghurghurimning arughava bemıra men mın tu.

¹¹ Egħa aning kamaghın me miğei, “Galilin gumazıba, ia tizim bagħa kagh tuıvıghav ikia pın overiamın gari? Gumazir kam İesus, God a inizıma a ia ategħa uan Nguıbamın għu. Ia an ganizıma a Godın Nguıbamın għuzi mogħın, kamaghıra a uamategham.”

Me Judasın ingangarir danganım bagħa Matias a misefe

¹² Egħa İesusın aposelba Olivın Miğhsiam ategħava ua Jerusalemın zui. Olivın Miğhsiar kam Jerusalemın roghıra ikıava an ruarım kilomitan vamıran mırara għu.

¹³ Egħa me otıvıghava, ghurıar pın itir me zurara itimın ghuavanabo. Men zıabara kara:

Pita, Jon, Jems ko Andru, Filip ko Tomas, Batolomyu ko Matyu, Jems, Alfıusın otarım, ko Saimon a Selotiabar gumazir mam, ko Judas, a Jemsın otarım.

¹⁴ Egħa me zurara navir vamıra ikia uari inıgha God ko miğei, amızir maba ko Maria, İesusın amebam, koma an dozıba sara.

¹⁵ Dughiar kabar aven Pita nıghnızir gavgavım İesusın itir darası tongın tugħa, (men avırımın dibobonım 120)

¹⁶ egħa kamaghın miğei, “Nan adarası, Godın Duam fomıra Devit gamızı, an akar mam mikeme. Ezi akar kam Godın Akinafarımın aven itı. Akar kam

1:4: Lu 24:49, Jo 14:16-17, Ap 2:33 **1:5:** Mt 3:11, Mk 1:8, Lu 3:16, Jo 1:33, Ap 11:16 **1:6:** Ais 1:26, Dan 7:17, Amo 9:11, Mt 24:3, Lu 24:21 † **1:6:** (1:6) Fomıra Israelin gumazir maba uari atrivimın ikia uan nguazimın gari. Egħa İesusın dughiamın Israelba Romin apengan itı. Ezi İesus dughiar kamın otogħa aruıma, gumazir avırıba kamaghın nıghnısi, a Romin gavman batueghıva uabi Israelbar ganam. Egħti ğin İrael Kantrin ıgharazıba dar ganıva egħ dar apengan ikian kogħam. **1:7:** Mt 24:36, Mk 13:32, 1 Te 5:1 **1:9:** Mk 16:19, Lu 24:50-51, Jo 6:62, 20:17 **1:10:** Mt 28:3, Mk 16:5, Lu 24:4, Jo 20:12, Ap 10:3, 10:30 **1:11:** Mt 24:30, 26:64, Lu 21:27, Jo 14:3, 1 Te 1:10, 4:16, MAA 1:7 **1:12:** Lu 24:50 **1:13:** Mt 10:2-4, Mk 3:16-19, Lu 6:14-16 **1:14:** Mt 13:55, Lu 23:49, 23:55, 24:10, Jo 6:42, 7:5 **1:16:** Sng 41:9

a Judasın miġei. Judas, a gumazir Iesus isa gumazir an suirazibar akazim. Akar kam datirighın otogha gifa, Devit mikemezir moghıra.

¹⁷ Judas fomıra en gumazir mamra, egha uaghan ingangarir e amir kam gami.”

¹⁸ (Ivezir a uan arazir kuramın inimiz, Judas nguazir mam givese. Egha nguazir kamın a uabi ekunigha aremegha an mikarzim afoaraghiri, ezi an muriaba bar azenim gire.

¹⁹ Kamaghın amizi, Jerusalemın itir darasi bar moghıra bizir kam baraki, egha me nguazir kam uan akamın ziar kam a gati, Akeldama. An mingarim kamaghın, ghuzir nguazim.)

²⁰ Egha Pita ghua kamaghın miġia ghaze, “Ezi Godın Akinafarimın itir Ighiabar aven osizirir kam iti,

‘An danganim pura iki,
tav an danganir kamın ikian marki.’

Egha a uaghan ghaze,

‘A gumazir dapanim,
eghti igharaz tav an danganim ini.’

²¹ “Ezi kamaghın, e gumazir zurara e ko ikia uaghan Iesus ko aruizir gumazitam a misivam.

²² Dughiar Jon gumaziba ruezim ko Iesus faragha ingangarim igiamra a gamir dughiam ikegha, ghua dughiar God Iesus inizi an e ategha ghuavan-abozir dughiamın tu. E dughiar kaba bar e ko ikezir gumazitam a misivam. Gumazir kam Iesusın garima, a ua dikafi. An e ko miġirigiar kamın gun akam akunam.”

²³ Egha me gumazir pumuningın ziamning dıboro, Josep, an ziar mam Barsabas (an ziar igharazir mam Jastus) ko Matias.

²⁴⁻²⁵ Egha me God ko miġei, “Ekiam, ni gumazibar navir averiaba bar dagh fo. Ni en akagh, ni aningın tav amiseveghtima, an aposelin ingangarim bagh Judasın dangamin iniam. Ingangarir kam Judas anetegha uan danganir ikiamimın ghu.”

²⁶ Egha me dagiaba aningın ziamning osirigha torim gatigha aning givazvasi. Ezi dagiar Matiasın ziam gisin itim faragha azenim giri. Ezi me Matias isa, uaghan 11 pla aposelbar tongın aneti.

2

Godın Duam izaghiri

¹ Ezi Pentikosın Dughiar Ekiam otozima, nighnızir gavgavim Iesusın itir darasi, me bar moghıra uari akuvagha danganir vamıran iti.*

² Ezima zuamıra nigınir mam Godın Nguibamın ikeghava zaghıra mati amınir gavgavim izi. Egha dipenir me apiaghav itim bar a gizıvagha a noke.

³ Egha me garima bizir mam mati avir mızariaba biaghırava vaghvagha men dapanir siriabagh apiaghiri.

1:17: Mt 10:4, Lu 6:16, Ap 1:25 **1:18:** Mt 26:15, 2 Pi 2:15 **1:20:** Sng 69:25, 109:8 **1:22:** Mt 3:16, Mk 1:9, 16:19, Lu 3:21, 24:51, Jo 15:27, Ap 4:33 **2:1:** Lo 16:9-11, Ap 1:14 * **2:1:** (2:1) Pentikosın Dughiar Ekiam, an ziar igharazimra kara: Obaribar aghavir dughiar ekiam. **2:2:** Ap 4:31 **2:3:** Mt 3:11

⁴ Ezi Godin Duam bar moghira me gizivaghava, gavgavim me ganiga me gamima, me nguibar igharazibar akabav gei.

⁵ Ezi Judan gumazamizir Godin apengan itir maba, me uan nguazimin itir kantriba bar dar ikegha izegha datirighin Jerusalem in iti.

⁶ Egha me niginir kam baregha iza bar uari akuvaghav ikiava, me vaghvaha orazima gumazamiziba men nguibabar akabav gei. Ezi kamaghin me osemegha okam nighnisi.

⁷ Egha me digavir kuram gamighava azangsis, "Gumazamizir migeir kaba, me bar Galilin gumazamizibara!"

⁸ Ezima manmaghin amizima e vaghvaha me barazima me en nguibabar akabav gei?

⁹ E marazi, Partian kantri ko Midian kantri ko Elamin kantribar ize. Ezi marazi Mesopotemian Distrighin izezir gumaziba. Ezi marazi Judian Distrigh ko Kapadosian Provins ko Pontusin Provins koma Esian Provinsin ize.

¹⁰ Ezi maba Frigian Distrigh ko Pampilian Provinsin ize. Ezi marazi Isipin kantri, ko Libian Distrighin aven itir danganim a nguibar ekiam Sairinin boroghira itiba ize. Ezi marazi Judan gumazir Rom in nguibamin ikegha izeziba.

¹¹ E bar moghira, Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba, me Judan arazibagh amuava dar gin ghua, egha me uaghan, mati en marasi. Ezima en marazi Kritian arighatizim koma Arabian Distrighin gumaziba, e vaghvaha me barazima me en nguibabar akabar God amizir bizir ekiabar gun migei!"

¹² Egha Judan gumaziba digavir kuram gamighava pura okam nighnighava uarir azangsis, "Kar bizir tizim?"

¹³ Ezima Judan gumazir maba dibovir akabar migia ghaze, "Me wainin dipar aviriba amegha ongani."

Pita akam akuri

¹⁴ Ezi Pita 11 plan aposelba ko tughav ikia, egha a gumazamiziba pamtem kamaghin me migei, "Ia Judaba koma Jerusalem in itir gumazamiziba, ia bar deraghviram na baragh. Ki bizir otozir kam in gun ia mikemeghtima, ia a gifogham.

¹⁵ Gumazir kaba wainin dipamin onganizir puvati. Ia fo, kar 9 kloghin mizarazimra.†

¹⁶ Bizir otozir kam, kar Godin akam inigha izar gumazim Joel fomira mikemezir moghin,

¹⁷ 'God kamaghin migia ghaze,

Dughiar gin izamibar ki uan Duam gumazamiziba bar me daningam.

Eghtima ian otariba ko guiviba Godin akam inigha izar gumazibar min mikintima,

ian gumazir igiaba irebabar min bizibar gantima,

ian gumazir ghuriba irebabar ganam.

¹⁸ Eghti nan ingangarir gumazamiziba,

ki uaghan uan Duam dughiar kabar me daningam,

eghtima me Godin akam inigha izar gumazibar akabav kimam.

¹⁹ Eghti ki pin overiamin digavir kuram gamir arazibar akakagh, egh nguazimin mirakelin arazibar amuam.

Eghti ghuzim ko avim ko muturir dafam otogham.

- 20 Eghtima aruem mitarmeghti, iakinim ghuzimin min otogham.
 Bizir kaba faragh otivighi, gin Ekiam Izamin Dughiam otivam.
 Dughiar kam Ekiam uan gavgavim ko angazangarim sara izam.
- 21 Ezi Ekiamin ziamin deir darasi,
 a ua me inigham.'

22 "Israelin gumazamiziba, ia migirigiar kam baragh. Nasaretin Iesus, God ia baghava anemadagha gavgavim a ganingizima, ezima a ian aven ingangarir gavgavir ekiaba koma mirakelin gavgavibar ian tongin bizibagh amizima, da otivizima ia dar ganigha uari fo.

23 God uan fongiamin gin ghua ia bagha fomira nighnizir mam gamigha, uan otarim isava ian agharim gati. Ezima ia gumazir kurabar agharimin, ia a isava ter ighuvim gatighava a gafuzi, an areme.

24 Ovevem bar Iesusin suiraghan kogham. Kamaghin, God a gamizi a dikavigha ovevemim osimtizim ataki.

25 Devitin Ighiabar Akinafarim kamaghin mikeme,

'Ki Ekiamin garima a zurara bar nan boroghin ikiavira iti.

A gavgavim na ganidi.

Eghti bizitam na damuti, ki akongiva atiatingan kogham.

26-27 Ezima ni na ateghtima ki ariaghrezibar tongin mozimin aven ikian kogham.

Egh ni ua bagha inabazir gumazim aneteghtima
 an nivafizim kurighan kogham.

Kamaghin nan navim derazi ki migirigiar aghuibagh ami.

God na damuamin bizir aghuiba, ki da bagha mizuai.

28 Ni, ikirimirir aghuarim iniamin tuavim, a nan akagha gifa.

Ni na ateghti ki ni ko ikiam, egh ni na damuti, ki bar akuegham.'

29 "Nan adarasi, ki guizbangira ia migei, en ovavim Devit aremezima me anefa. Ezima an dagiar mozim datirighin e ko ikia kati.

30 Egha, Devit a Godin akam inigha izir gumazir mam, egha a fo, God migirigiar gavgavim a ganiga ghaze, 'Nin atrivir danganimin ki nin ovavitam afagham.'

31 God gin damuamin bizim, Devit a gifo, a Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim, Kraiss, an aremegh ua dikavamin bizim migei. Egha ghaze, God aneteghtima an ariaghrezibar tongin mozimin aven ikian kogham. Egh an nivafizim kurighan kogham.†

32 Ezi gumazir kam Iesus, God a gamizima a ua dikafi. Ezi e uari uan damazibar an ganigha, egha migei.

33 Ezima a ghuavanaga uan Afeziam Godin agharir guvim gaperaghav ikia a da pin gavgavim isi. Ezi an Afeziam a mikemezir moghin God uan Duam Iesus ganingi. Ezi datirighin ia oragha garir bizir kaba, Iesus uabi dagh ami.

34 Devit Iesusin min Godin Nguibamin ghuzir puvati. Egha a kamaghin migei,

2:21: Ro 10:13 2:22: Jo 3:2, 14:10-11, Hi 2:4 2:23: Mt 27:35, Mk 15:24, Lu 23:33, Jo 19:18, Ap 4:28, 1 Pi 1:20 2:24: Mt 28:5-6, Mk 16:6, Lu 24:5, Ap 3:15, 4:10, 10:40, 13:30-31, 17:31, 1 Ko 15:15 2:29: 1 Kin 2:10, Lu 1:32, 1:69, Ap 13:36, 2 Ti 2:8 2:30: 2 Sml 7:12-13, Sng 89:3-4, 132:11 2:31: Sng 16:10, Ap 13:35 † 2:31: (2:31) Grighin akam me ghaze, "Kraiss", an mingarim God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim. 2:32: Ap 1:8, 2:24 2:33: Jo 14:26, Ap 1:4, 5:31, 7:55-56, 10:45, Ef 4:8, Hi 10:12

'Ekiam kamaghin nan Ekiamin migia ghaze,
"Ni kagh nan agharir guvimin daperagh.

³⁵ Mamaghira ikitima ki nin apaniba dikabiraghti
me nin apengan ikiam."

³⁶ "Ezi kamaghin amizi, ia Israelba ia bar bizir kam gifo, ia misuegha ter
ighuvimin gurazir Iesusin kam, datirighin God a gamizi an Ekiamin oto, a
Krais, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim."

Gumazir aviriba uan naviba iragha rue

³⁷ Egha gumazamiziba Pitan akam barasi, a men navibagh kuizi, me ka-
maghin Pita koma aposelin igharazibav gei, "En aveghbuaba, e manmaghin
damuam?"

³⁸ Ezi Pita kamaghin me migei, "Ia bar navibagh iragh Krais Iesusin ziamin
rueghti a ian arazir kuraba gin amangti, God uan Duam ia daningam.

³⁹ God fomira akam akirigha ghaze, a uan Duam ia danigam, ia koma, ian
boriba koma, ian saghon itir darasi, me bar. God, en Ekiam, gumazamizir a
men diaziba, a uan Duam me daningam."

⁴⁰ Egha Pita migirigiar aviribar me gamuava akar gavgavir maba sara
me mikeme, "Ia uari uarir akuragh, eghti God dughiar kamın gumazamizir
kurar kabagh asighasighiva uaghan ia gasigasighan kogham."

⁴¹ Ezima gumazamizir aviriba an akam baregha a gifuegha, egha rue. Ezi
dughiar kamnagh God ua 3,000in gumazamizir maba ua me inizima me
Kraisin adarazir aven ize.

Godin gumazamizibar ikirimirim

⁴² Egha Kraisin adarasi me aposelbar migirigiaba baragha, bizibar uarir
akurvagha, egha uari isava apava, God ko mikimasa bar ifonge. §

⁴³ Ezi aposelba digavir kuram gamir arazir aviriba ko mirakelin aviribagh
ami. Kamaghin gumazir aviriba digavir kuram gami.

⁴⁴ Egha nighnizir gavgavim Iesusin itir darasi, navir vamira iti. Egha
men bizir men itiba, me uarira akurvasi.

⁴⁵ Egha me uan nguaziba ko biziba amaga dar dagiaba isava egha dagheba
otevezibar akurvasi.

⁴⁶ Zurara dughiaaba me Godin Dipenimin avizim uari akufi. Egha dipeniba
roa vaghvagha dagh arua, uari isava apava, bar akongegha, men naviba bar
dera.

⁴⁷ Egha Godin ziam fema, ezi gumazir igharaziba bar me bagha bar
akonge. Ezima Ekiam zurara dughiaabar gumazamizir igiabar akur-
vaghavira iti. Kamaghin me bar aviraseme.

3

Gumazir suer kurar mam ua dera

¹ Dughiar mam aruem 3 kloghin tu, kar Judaba God ko migeir dughiam.
Dughiar kamra Pita ko Jon Godin Dipenimin zui.

² Ezi gumazir navimin averara suem ikuvizir mam iti. Ezi gumaziba
anetera ghua Godin Dipenimin tiar akar mamın anerisi. Tiar akar kamın

2:36: Ap 5:30-31 **2:37:** Sek 12:10, Lu 3:10-12, Ap 9:6, 16:30 **2:38:** Lu 24:47, Ap 3:19 **2:39:** Ais
57:19, Jol 2:28, Ap 10:45, 14:27, Ef 2:13, 2:17 **2:40:** Lo 32:5, Fl 2:15 **2:41:** Ap 2:47, 4:4, 5:14 **2:42:**
Ap 20:7 § **2:42:** (2:42) Fofozir gumazir aviriba kamaghin nighnisi, Faragha zuir Kraisin adarasi uari
akuva egha uari koma api. Me amegha givagha, me Iesusin nivafizim ko ghuzim ginighnigha bret ko
wainin dipam api. **2:43:** Mk 16:17, Ap 4:33, 5:11-12 **2:44:** Ap 4:32-35, 5:12, 6:8 **2:46:** Lu 24:53,
Ap 1:14, 20:7 **2:47:** Ap 2:41, 4:33, 5:14, 6:7, 11:21, 11:24, Ro 14:18 **3:1:** Sng 55:17, Ap 2:46, 10:3,
10:9, 10:30 **3:2:** Jo 9:1, Ap 14:8

ziam, Aghuim. A kagh ikiava dagiaba bagha gumazamizir Godin Dipenimin aven zuiba me ginge.

³ Ezi a gari Pita ko Jon aven mangasa izima a dagiaba bagha aning ginge.

⁴ Ezi Pita bar anarira gari, ezi Jon uakan. Egha Pita ghaze, “Ni kagh gan ganigh!”

⁵ Ezi gumazim bizitam iniasa nighnigha, aningra gari.

⁶ Ezi Pita kamaghin migei, “Ki dagiaba puvati. Ki itir bizim, ki ni daningasa. Eghti, Nasaretin gumazim Kraiss Iesus, an ziamin, ni daru!”

⁷ Egha Pita an agharir guvimin suiraghava, a ghufe. Ezi an duiavaniba ko dagariba zuamira gavgafi.

⁸ Ezi a dikava uabi ekunigha maghiram arui. Egha a Pita ko Jon sarama Godin Dipenir avizibar aven ghuava, aruava, egha pin uabi ekurava, eghava Godin ziam fe.

⁹ Ezima gumazamiziba bar an garima an aruava Godin ziam fema,

¹⁰ ezi me an ganigha a gifogha ghaze, gumazir kamra Godin Dipenimin tiar akar ziam, tiar akar Aghuimin apiav ikiava, dagiaba bagha gumazamizibagh inge. Egha me digavir kuram gamigha pura nighnisi, manmaghin amizir bizim kav bato.

Pita Godin Dipenimin aven akam akuri

¹¹ Ezi gumazamiziba akar kam baregha, egha digavir kuram gamigha, ivemara ghua gumazir kam in gari. Ezi me an garima a Pita ko Jonin suiragha, Godin Dipenir azuarimin tughav iti. Dipenir azuarir kam in ziam, Solomonin Azuarin.

¹² Ezi Pita kamaghin ganigha, me migei, “Israelin gumazamiziba, tizim bagha bizir kam ia gamizima ia digavir kuram gami? Ia tizim bagha pamtem gan gara ghaze, ga ti uan gavgavibar tuavim, o ga Godin damazimin deravira itir tuavimin, ga gumazir kam gamizima an arui? Bar puvati.

¹³ Abraham, Aisak ko Jekopin God, en ovavibar God, a uan ingangarir gumazim Iesus bar a pirafa. Ia an aremeghasa a isava apanibar dafarim gati. Egha dughiar Pailat anetagherghasa migeim, ia kamaghin migei, ‘E tong a gifongezir puvati!’ Egha akirim a gasara.

¹⁴ Ia Godin damazimin zuegha derazir gumazimin aghuaghava, egha gumazir kuram uari bagh anetagherghasa Pailat migei. A gumazibav soghezi me aremezir gumazim.

¹⁵ Ia gamizi ia angamra itir gumazim, ia a misoghezi an aremezi God a gamizi a ua dikafi. Ga uaning bizir kam in ganighava a gifoghava an gun migei.

¹⁶ Ga Iesusin ziamin nighnizir gavgavim iti. Ezi Iesusin ziamin gumazir ia ganigha fozir kam, a gavgavim ini. Iesusra gan nighnizir gavgavir kam gamizima, ezi nighnizir gavgavir kamra gumazir kam gamizima, a bar dera, ia datirighin uari an gari.

¹⁷ “Ezi nan adarasi, ki kamaghin fo, ia amizir arazim ia a gifozir puvati, ian gumazir dapaniba sara.

¹⁸ Ezi God fomira an akam inigha izir gumaziba bar me mikemezima, me migia ghaze, a God Uam E Iniasa Mizevezir Gumazim, Kraiss, mizazim iniam. Ezi God uan migirigibagh amizi moghin dar dagheba otifi.

3:4: Ap 14:9 **3:6:** Ap 3:16, 4:10, 16:18 **3:8:** Ais 35:6, Jo 5:14, Ap 14:10 **3:9:** Ap 4:16, 4:21

3:13: Kis 3:6, 3:15, Mt 22:32, Lu 23:13-25, Ap 2:23, 7:32 **3:14:** Mt 27:15-23, Mk 15:6-14, Lu 23:13-23, Jo 19:12-15 **3:15:** Ap 1:8, 2:24, 2:32, 2:36, 4:10 **3:16:** Mt 9:22, Ap 4:10, 14:9 **3:17:** Lu 23:34, Jo 16:3, 1 Ko 2:8, 1 Ti 1:13 **3:18:** Ais 50:6, 53:5, Lu 24:27, 24:44, Ap 26:22, 1 Pi 1:10-11

19-20 “Ia kamaghin ifueghtima, God ian arazir kuraba angarighti dughiar kabar Godin Duam iziva ian duaba avughsizim ko navir amirizim, ia danighti, God ia bagh Iesus uam anemangam, a Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim, a ia bagha anemisefe. Ia bizir kabagh nighnigh da inisi, ia uan navibagh iraghiva uamategh God bagh izi.

21 God fomira uan akam inigha izir gumazir zuezibav kemezima, me ghaze, ‘Iesus datirighin Godin nguibam iki, mangi dughiar God bizibar amuti da bar igiabar otivam.’ Eghti God mikemezir moghin, biziba bar otivam.

22 Ezi akar dikirizir kam God fomira Moses mikemezi, a kamaghin migei, ‘Ekiam ian God, a nan min ia bagh akam inigha izir gumazitam, ian tongin ian gumazitamra misevegham. Ia, bizir tizir a migeiba, ia bar da baragh egh dar amu.

23 A barazir puvatiziba God me gasighasigham. Eghti me ua Godin adarazi ko ikian kogham.*

24 Godin akam inigha izir gumaziba bar, Samuelin tugha izi, me bar migia dughiar kabar gun mikeme.

25 “God fomira uan akam inigha izir gumaziba akar gavgavim me ganingizima, ezi ia men boriba min iki, egh akar gavgavir kabanang uaghan iana. God fomira Akar Dikirizir Gavgavir ian ovaviba ko ingarizima, ezi ia men boriba min iki, egh akar gavgavir dikirizir kam, a uaghan iana. God kamaghin Abraham mikemezi moghin, ‘Ki kamaghin damuam, nin ovavibar borimin tuavimin, ki nguazir kam in itir nguibaba bar deravira me damuam.’

26 God kamaghin ifonge, ia vaghvagh uan arazir kuraba ateghti, kamaghin a deravira ia damuam. Egha bizir kam bagha a uan ingangarir gumazim a misevegha ia bagha faragha anemada.”

4

Pita ko Jon Judan kotin iti

1 Pita ko Jon gumazamizibav giavira itima, ofa gamir gumaziba ko Godin Dipenimin garir gumazibar ekiam ko Sadyusiba, me izava aning bato.*

2 Egha me fo, Pita ko Jon Iesus aremegha ua dikavizir bizir kam in gun gumazamizibav gei. Kamaghin amizima gumazir dapanibar naviba aning bagha bar ikufi.

3 Egha me Pita ko Jonin agharimning suiraghava aning kot darighasava amima, aminim piri. Kamaghin, me aning sel gatizi aning ikia ghua amimizaraghan.

4 Ezi gumazamizir aviriba akar kam baregha nighnzir gavgavimin an iti. Egha Kraisin adarazir dibobonim bar ekevegha ghua 5,000in boroghin tu.

Me Pita ko Jon kot gati

5 Egha amimizaraghan Judan gumazir ekiaba ko gumazir dapaniba ko Judan arazibagh fozir gumaziba, me Jerusalem in uari akuvaghav iti.†

3:22: Lo 18:15-19, Ap 7:37 **3:23:** Wkp 23:29 * **3:23:** (3:23) Akar kam, akam inigha izir gumazir God amadazim, a Lo 18:15, 16, 17, 18, 19 in iti. Pita kamaghin migia ghaze, Iesus, a uabi akam inigha izir gumazim. **3:25:** Stt 12:3, 18:18, 22:18, Ro 9:4, 9:8, Ga 3:8, 3:26 **3:26:** Mt 10:5, Lu 24:47, Ap 13:32-33, 13:46 **4:1:** Lu 22:4, 22:52 * **4:1:** (4:1) Godin Dipenimin garir gumazibar ekiam, a ofa gamir gumazir mam. A Livain gumaziba, a me gatavagha men garima, me Godin Dipenimin miriamin ingara bizibar gara polismanin ingangarim gami. **4:2:** Mt 22:23, Ap 23:8 **4:4:** Ap 2:41 † **4:5:** (4:5) Gumazir okuruar pumuning ko mizezim, me uari akufa. Egha me Judabar Kaunselbar min iti. Egha men ingangarim kamakin, me Judabar dabirabim gatavagha egha men gari.

⁶ Anas, ofa gamir gumazibar dapanim, a uaghan iti, ezima Kaiafas ko Jon koma Aleksanda koma ofa gamir gumazibar dapanim in adarazir gumazir igharaziba, me uaghan iti.

⁷ Egha me mikemezi, gumaziba Pita ko Jon inighava men damazibar izezi, me maghram aning in azangsis, "Gua gavgavir manam inigha, egha tinan ziam in gua bizir kabagh ami?"

⁸ Ezima Godin Duam Pita gizivazima, a kamagh in me migei, "Judan gumazir ekiaba ko gumazir dapaniba!

⁹ Ia ti gumazir suer kurar ga akurazir kam bagha gan azangsighasa, egha ia ti uaghan foghasa, gumazir kam a manmagh in dera.

¹⁰ Eghti ia koma Israelin itir darasi bar moghira, ia bizir kam gifogh! Kar Nasaretin gumazim Krai Iesus in ziam in gumazir ian damazibar tughav itim a ua dera. Gumazir kam a Iesus, ia a inigha ter ighuvim gafuzi, an aremezi God a gamizi a ua dikafi.‡

¹¹ Ezima Iesus,

'Kar dipenir akinir ingangarir gumaziba aghuazim,
a datirigh in dipenim aterir guarim gava.'

¹² Nguazir kam in gumazitam en akuraghan kogham, bar puvati. Iesus in ziamra e akurvazir aghuim iniam. A uabira, en akurvazir gumazim."

¹³ Egha me Pita ko Jon in garima aning bar gavgavighav atiatir puvati ghava me migeima, me aning in ganighava fo, aning sure gamizir puvati. Aning pura gumazir kinimning. Egha me aning in gara digavir kuram gamigha ghaze, gumazir kamning Iesus koma arui.

¹⁴ Egha me gumazir faragha suer ikuvizim in gari, a Jon ko Pita, aning ko tughav itima, me bizitam mikiman asa.

¹⁵ Kamagh in me akar gavgavimram aning ganingizima aning Judan kot in dipenim ategha zuima, me aning bagha akam misosi.

¹⁶ Egha me uarir azangsis, "E manmagh in gumazir kamning damuam? Jerusalem in itir gumaziba, me fo, aning mirakelin bar ekiam gami. Eghti e kamagh in mikiman kogham, bizir kam guizbangira otozir puvati.

¹⁷ Ezi e kamagh in aghua, gumazamizir igharaziba bizir kam baraghan kogham. Egh e akar bar gavgavimra aning danightima aning ua Iesus in ziam in gun bar tav mikiman kogham."

¹⁸ Egha me ua aning in diazima aning aven ghuzima me akar gavgavim in aning in migia ghaze, gua uamateghiva Iesus in ziam in gun mikimiva egh gumazitabar sure damuan bar marki.

¹⁹⁻²⁰ Ezima Pita ko Jon men akam ikaragha migei, "Ga uaning ganighava oraghizir biziba ga dar ghuangsighan kogham, ga dar gun mikimvira ikiam. Ia uari nighnigh, arazir manam God in damazim in dera, ga God in akam baragham, o ga ian akam baragham?"

²¹⁻²² Gumazir Pita ko Jon God in gavgavim in amizir derazim, a 40 plan azenibagh afira. Kamagh in gumazamiziba uari bizir kabar gari da otivizima, me God in ziam fe. Kamagh in amizima, gumazir dapaniba ivezir kuram aning daningasa pura nighnisi, me manmagh in aning damuam. Egha

4:7: Mt 21:23, Ap 7:27 **4:8:** Mt 10:19-20 **4:10:** Ap 2:24, 3:6, 3:13-16 ‡ **4:10:** (4:10) Gumazir okurur kam, Judabar Kaunselba, merara Pailat (Romin gavman faragha zuir gumazim) migia ghaze, a Iesus misueghti an ovenggeh. Ni Luk 22:66 ko 23:5 in gan. Egha Iesus ovenggegha givazi, me gumazamiziba nighnizir gavgavim in an ikian me aghua. **4:11:** Sng 118:22, Ais 28:16, Mt 21:42
4:12: Mt 1:21, Ap 10:43 **4:16:** Jo 11:47, Ap 3:9-10 **4:18:** Ap 5:28, 5:40

me atiatir miğirigiaba ko miğirigiär gavgavibar maba uam aning gamighava aning amadažima aning zui.

Nighnizir gavgavim Iesusin itir darasi God ko migei

²³ Ezima Judan kotin aven itir gumaziba Pita ko Jon ataghizima aning azenim girigha uamategha uan adarazi bagha ghu. Egha aning ofa gamir gumazir ekiaba ko gumazir dapaniba aningın mikemezir akabar gun uan adarasi bar me mikeme.

²⁴ Ezi me kamaghın orehava uari akuvaghava God ko migei. Me kamaghın migei, “En Ekiar en garim, ni overiam ko nguazimın ingarighava, ongarim sara ingari, egha dar itir biziba sara, bar dar ingari.

²⁵ Fomira nin Duam akar mam en ovavim Devit, a nin ingangarir gumazim, ni akar kam a ganingi. Ezi Devit kamaghın mikeme,

‘Ezima Kantrin Igharazibar Gumaziba tizim baghava atari?

Egha me tizim bagha arazir kurabar amuasava akabav sosi?

²⁶ Ezima nguibabar atriviba me God misoghasava ami.

Ezima gumazir dapanir ekiaba uari inigha Ekiam misoghasa.

Egha uaghan God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim misoghasa.’

²⁷ “Bar guizbangira, Herot ko Pontius Pailat, Israelin gumaziba, Kantrin Igharazibar Gumaziba sara, me Jerusalemın nguibamın uari akuvaghava arazir kurabar Godın ingangarir gumazir zuezim, Iesus damuasava akabav sosi. A ni fomira uan ingangarim bagha inabazir gumazim.

²⁸ Me nin gavgavim ko nin nighnizimın gin zui, ni fomiram otivasa mikemezir biziba.

²⁹ Eghti, Ekiam, me atiatir akar e ganingizibagh nighnigh. Egh en akuraghtima e tugh gavgavigh atiatingan kogh nin akam kunam.

³⁰ Egh ni uan agharim arımarıar gumazibar arıghtima me deragham. Egh ni mirakelin aviribar bizibar amutima da Iesusin ziamın otivam, a nin ingangarir gumazir zuezim.”

³¹ Egha me Afeziam ko mikemegha gıvazıma, danganir me itim ivavzavıma, me bar moghıra Godın Duam me gıvıvazıma, me atiatir puvatıgha Godın akam kuri.

Nighnizir gavgavim Iesusin itir darasi uan bizibar uarir akurvasi

³² Egha nighnizir gavgavim Iesusin itir darasi, me bar navir vamira ko nighnizir vamira iti. Men tav uabira uan bizitam gamir puvatı, me uari inıghava biziba bar moghıra dagh ami.

³³ Egha aposelba Iesus aremegha ua dikavızir bizir kamın gun gumazı-mızıba, Godın gavgavımın amodoghın me migei. Ezi Godın apangkuvir ekiamra me ko iti.

³⁴⁻³⁵ Kamaghın men tav bizitamın otevezir puvatı. Ezıma gumazir nguazıba ko dipenıba itıba, me da amaga dar dagıaba isa izava, aposelbagh anıdıma, me da isava gumazir bizıba puvatızıbar akurvası.

³⁶ Gumazir mam Josep, a Lıvan gumazim. Ezi aposelba Barnabas a garısı. An mıngarım kamaghın ghu, gumazıbar akurvagha gavgavım me ganıdır gumazım. Barnabas Saıprusın nguıbar arıghatızımın ize.

³⁷ A uan nguazir mam amadagha, an dagıaba inıghava aposelbagh anıngi.

5

Ananias ko Safaira God gifari

¹ Gumazir mam Ananias, an amuim Safaira, aning uaghara fuegha uan nguazir mam amadagha an ivezim ini.

² Egha aning uaghara bar fogha, Ananias dagiar maba ua bagha dar suira. Egha naba inigha aposelbagh ifaragha me ganingi.

³ Ezi Pita kamaghin Ananias migei, “Ni manmagh sua, Satan ataghizima a nin navim gizivazi, ni Godin Duam gifari? Egha nguazir ivezimin dagiar maba ni ua bagha dar suira?”

⁴ Kar nin nguazim, ni uabi ifuegha anemada. An ivezimin dagiaba uaghan nin dagiabara. Ni manmaghin nighnigha an dagiar kabar e gifari? Ni gumazibagh ifari puvati, ni God gifari.”

⁵ Ezi Ananias kamaghin oregha degiaghrigha areme. Ezi gumazamiziba bizir kam baregha atiatir ekiam me ini.

⁶ Ezi gumazir igiaba izava an kuam nomkegha a inigha azenan ghuava a mozim gati.

⁷ Ezi kloghin auan pumuning ko mizezim givazi, an amuim fozir puvatigha aven izi.

⁸ Ezi Pita an azara, “Ni na mikim, kar nguazir ivezim, ni Ananias ko gua a ini?”

Ezi a kamaghin migia ghaze, “Are, bar an ivezimra.”

⁹ Ezi Pita kamaghin a migei, “Gua manmagh sua virara fuegha Godin Duam gifari? Ni gan! Gumazir nin pam mozim gatiziba, me tiar akamin iti. Egh me uaghan nin kuam inigh azenan mangam.”

¹⁰ Ezi Pita migiavira itima, Safaira an suemningin irighava areme. Ezi gumazir igiaba aven iza garima an aremezi me a inigha azenan ghugha an pamim mozimim miriamin anefa.

¹¹ Ezima atiatir ekiam Kraisin adarazi bar me batozi, gumazir bizir kaba baraghiziba uaghan bar atiatingi.

Mirakelin aviraviriba otifi

¹² Aposelba mirakelin aviriba ko digavir kuram gamir bizir aviriba, gumazamizibar tongin dagh ami. Ezi nighnizir gavgavim Iesusin itir gumazamiziba, me Solomonin Azuarimin zurara uari akufi.

¹³ Gumazir igharaziba, me ko poghasa tong nighnizir puvati. Me men ziaba fava egha fo, me arazir aghuim gami.

¹⁴ Marazi me ko poghan aghua, ezi avirim nighnizir gavgavim Ekiamin ikia men aven zuima, men dibobonim bar ghuavanabo.

¹⁵ Ezi kamaghin gumaziba arimariar gumaziba inigha men misiaba ko akuriaba sara me atera izava tuavimin miriamin me arisi. Me kamaghin nighnizir gavgavim iti, Pitan nedazim me gisin mangiti me ua deragham.*

¹⁶ Ezi uaghan Jerusalem torim gatizir nguivar dozibar gumazir avirim, me uan arimariar gumazamiziba inigha ize. Egha uaghan uan gumazamizir duar kuraba apazaziba inigha izezima, me bar moghira ghuamaghegha dera.

Ensel aposelbar akurazi, me kalabus ataki

5:2: Ap 4:34-37 5:3: Lo 23:21, Lu 22:3, Jo 13:2 5:12: Ap 2:43, 4:32, 14:3, Ro 15:19, 2 Ko 12:12 5:14: Ap 2:41, 21:20 5:15: Mt 9:21, 14:36, Ap 19:12 * 5:15: (5:15) Gumazamizir kaba nighnizir gavgavim kamaghin iti, aruem Pita gisiraghti an nedazim arimariar gumazibagh isin ikiti, me ua deragham. 5:16: Mk 6:56, Ap 19:11-12

17 Ezi ofa gamir gumazibar dapanim ko an akurvazir darasi, kar Sadyusibar aven itir gumaziba. Me aposelba amir biziba bagha navim ikufi.

18 Egha Sadyusiba men suiragha kalabuziar ekiam gati.

19 Me kalabusin itima, dimangan Ekiamin ensel tiaba kuigha me inigha azenan ize.

20 Egha ensel kamaghin migei, "Ia mangi, Godin Dipenir miriamin avizibar tuiva ikirimir igiar kamin migirigiaba bar, ia gumazamizibav kim."

21 Ezi aminim itima aposelba, ensel me mikemezi moghin Godin Dipenir miriamin aven ghua, gumazamizibar sure gami.

Ezi ofa gamir gumazibar dapanim uan akurvaziba ko iza, Judan kotin aven itir gumazibar diazi, me ghua uari akufa. Israelin gumazir dapaniba bar uari akufa. Egha me aposelba inigh izasa kalabusin dipenimin akam anemada.

22 Ezi polisin maba ghua kalabusin dipenimin otogha garima me kagh puvatizi, me uamategha izava bizir kamin gun migei,

23 "E kalabusin dipenimin garima me deravira an tiam asarazi kalabusin dipenimin garir gumaziba an tiar akamin tuivighav iti. Ezi e tiaba kuigha garima, tav aven itir puvati."

24 Ezi me ghua bizir kamin gun mikemezi, Godin Dipenimin garir gumazibar dapanim ko ofa gamir gumazir ekiaba pura nighnisi, bizir tizitam uam otogham?[†]

25 Ezi gumazir mam iza ghaze, "Ia oragh! Gumazir ia kalabus gatiziba Godin Dipenir miriamin tughav ikia gumazamizibar sure gami."

26 Kamaghin amizima Godin Dipenimin garir gumazibar dapanim uan gumazir a ko ingariba, me ko ghua aposelba inigha izi. Me kamaghin atiati, gumazamiziba dagiabar me ginivigham, egha me pura nimira me inigha izi.

Aposelba Judan kotin aven itir gumaziba akam me mikiman atiati puvati

27 Ezi Godin Dipenimin garir gumaziba, me aposelba inigha izegha me migeima, me Judan kotin aven itir gumazibar damazimin tuifi. Ezi ofa gamir gumazibar dapanim me kotin iitir bizim bagha men azangsi.

28 Ezi ofa gamir gumazibar dapanim kamaghin me migei, "E akar gavgavim ia ganiga ghaze, ia Iesusin ziamin gumazamizibar sure damuan marki! Ezi ia orazir puvatigha men sure gamima ian suren migirigiaba Jerusalem bar a garui. Egha migia ghaze, e Iesus misoghezi an areme."

29 Ezi Pita aposelin igharaziba ko, me kamaghin migei, "E God baragham, e gumaziba baraghan kogham."

30 Iarara Iesus misuegha ter ighuvimin an gurazima an areme. Ezi en ovavabar God Iesus fezi a ua dikafi.

31 Ezi God a isa uan agharir guvimin anetizima, an Atrivimin Otaram ko gumazibarin Akurvaghamin Gumazimin ikiam. Egha a Israelbar amuti me navibagh iraghti God men arazir kuraba gin amadagham.

32 E God amizir bizir kabar gun migeir gumaziba, ezi Godin Duam uakan. A baragha an gin zuiba, God uan Duam me ganidi.

Gamalielin fozozim

5:17: Ap 4:1-2, 4:6 5:19: Ap 12:7-10, 16:26 † 5:24: (5:24) Grighin akam, vezin kamin deragha bigha mikemezir puvati. Gumazir maba akar kam giragha ghaze, "Me nighnigha egha ghaze, bizir tizim datirighin otogham?" 5:26: Mt 14:5, 21:26 5:28: Mt 27:25, Ap 2:23, 2:36, 4:18, 7:52 5:29: Ap 4:19 5:30: Ap 3:15, 10:39, 13:29, Ga 3:13, 1 Pi 2:24 5:31: Ap 2:33-34, 3:15, Ef 1:20, Fl 2:9, Hi 2:10, 12:2 5:32: Jo 15:26-27, Ap 1:8, 2:4, 10:44

³³ Egha Judan kotin aven itir gumaziba kamaghin aposelbar akam baregha men naviba me bagha bar ikufi. Egha me misueghti me aremeghasa nighnisi.

³⁴ Ezi Farisin gumazir mam Gamaliel, Judan arazimin sure gamir gumazir me bar ifongezim. A Judan kotin aven dikavigha tugh, ghaze, aposelba tong azenan ikegh.[‡]

³⁵ Egha a migirigiar kabagh ami, "Israelin gumaziba, ia arazitam gumazir kabar amusi deravira nighnigh.

³⁶ Boghimra Teudas otogha kamaghin uabi migia ghaze, ki gumazir danpanir mam, ezi 400in boroghira ghuzir gumaziba an gin ghue. Ezi gavman a misoghezi, an areme. Ezi an gin zuir darazi bar uari aghamsiki. Ezi me amizir bizir kam dagheba puvati.

³⁷ Ezi an gin, gavman gumaziba diborir dughiam, Galilin gumazir mam Judas oto. Egha, a gumazir bizir mam in faragha ghuava me gavman ko misosi. A uaghan aremezi an gin zuir darasi, me uari aghamsiki.

³⁸ Kamaghin amizima datirighin, bizir kamnagh ki kamaghin ia mikimasa. Bizitam gumazir kabar amuan marki! Me ateghti me mar mangi! Ia pura gan, men ingangarim gumazitam gisin tughiva, degeghirigham.

³⁹ Egh me Godin tugh bizim damuti, ia men anogoroghan kogham. Ia fogh suam, ia God ko misosi."

⁴⁰ Ezi me Gamalielin nighnizimin gin ghue. Egha aposelbar diazi, me aven ghuezi me pura me fozoro ke. Egha Iesusin ziamin bizibav kiman men anogoregha me ataghizi me ghue.

⁴¹ Egha me ghaze, God e bagha bar akongegha en amamangatizi, e Iesusin ziamin osimtiziba ini. Egha kamaghin me Judan kotin aven itir gumaziba ataghragha bar akonge.

⁴² Egha dughiaa zurara me Godin Dipenimin miriaba ko dipenibar akar aghuim gumazamiziba sure gamuavira iti. Egha akam me mikira ghaze, Iesus a Kraisa, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim.

6

Me 7 pla gumazir maba aposelbar akurvaghasa me amisefe

¹ Dughiar kabanang Iesusin suren gumazamizibar dibobonim bar ghua- vanadi. Ezi suren gumazir maba Grighin akam a migei, ezi marazi Aramin akam migei. Ezi Grighba me ghaze, "Dughiar aviriba ia zurara gumazamizir dagheba puvatizibar akurvasi, egha ia en amuir odiaribar akurvazir puvati." Bizir kam bagha me atari.*

² Ezi aposelin 12 pla, me suren gumaziba bar men diazima me iza uari akuvazima, me kamaghin me migei, "E Godin akam akurir ingangarim ateghiva dagher ingangarim damuam, kamaghin a derazir puvati.

³ Kamaghin amizima, en adarasi, ia uarir tongin 7 plan gumaziba misefegh. Men araziba, gumaziba ko amizibar damazibar bar deragha, egh Godin Duam me gizivazi, me uaghan fofozir aghuarim iti. Eghtima e me isiva ingangarir kam datightima me an ganam.

5:33: Ap 2:37, 7:54 [‡] **5:34:** (5:34) Dughiar Pol tighar Kraisin adarazir mavin otivam, gumazir kam Gamaliel an sure gami. Ni akar Aposel 22:3in itimin gan. **5:36:** Ap 21:38 **5:37:** Lu 2:1-2 **5:38:** Ais 8:10, Mt 15:13 **5:39:** Lu 21:15, Ap 7:51, 9:5, 1 Ko 1:25 **5:40:** Ap 4:18 **5:41:** Mt 5:10-12, 1 Pi 4:13 **5:42:** Ap 9:22, 17:3 **6:1:** Ap 2:41, 4:35, 5:14, 9:29 * **6:1:** (6:1) Aramin akam, a Judia ko Gallin Distirighin gumazibar akam. A Hibrun akamin min ghu. **6:3:** Lo 1:13, Ap 1:21, 16:2, 1 Ti 3:7

⁴ Eghti e uari ingangarir kamning damuam, God ko mikimiva, Godin akar aghuim gumazamizibar sure damuam.”

⁵ Ezi gumazamiziba akar kam baregha bar a gifonge. Egha me Stiven amisefe, a gumazir bar nighnizir gavgavim itim, ezi Godin Duam bar a gizifa. Ezi me Filip, Prokorus, Nikanor, Timon, Parmenas ko Nikolas me amisefe. Nikolas an Antioghin gumazim, a Judan gumazim puvati, a faragha Judan arazibagh amuava dar gin zui. Egha a datirighin Kraisin gin zui.

⁶ Ezi me gumazir kaba inigha aposelbar damazimin ghuzima me dafariba men dapanibagh isin atigha me bagha God ko migei.

⁷ Ezi Godin akam bar moghira ekeveghe bar nguibabar ghue. Ezi Jerusalem itir suren gumazibar dibobonim zuamiram ekefe. Ezima ofa gamir gumazir avirim Godin akam baregha nighnizir gavgavim an ikia uaghan an gin zui.

Judan gumaziba Stivenin suira

⁸ Ezi God guizbangira Stiven akuragha, egha apanguvim ko gavgavim a ganingizima, a digavir kuram gamir araziba ko mirakelin araziba gumazamizibar torimin a dagh amima a da otifi.

⁹ Egha marazi dikavigha Stiven ko me akamin migirigiabar uari adosi. Me Judan God ko migeir dipenir mamın gumaziba, dipenir kamın ziam, Friman. Me Sairinin nguibamin gumaziba, ko Aleksandrian nguibamin gumaziba, ko Silisian Provins ko Esian Provinsin gumaziba. Me Stiven ko uari adosi.†

¹⁰ Ezi Godin Duam fofozir aghuim isava Stiven ganingi. Kamaghin amizi, Judan gumaziba an akaba ko mikiman ibura.

¹¹ Ezi me mogava, gumazir mabagh ifarasa me abira ghaze, ia kamaghin mikim, “E orazima Stiven migirigiar kurabar Moses ko God gami.”

¹² Ezi arazir kamın me gumazamiziba, gumazir dapaniba ko Judan arazibagh fozir gumazibar navibagh amima da dikafi. Ezi me Stiven bagha ghughava an suiragha a inigha Judan kotin aven itir gumazibar damazimin ghue.

¹³ Egha me migirigiar ifavarir tabar a damuasa gumazir maba ini. Gumazir kaba kamaghin migei, “Gumazir kam zurara akar kuraba Godin Dipenim ko Judan arazibagh asi.

¹⁴ E orazima a kamaghin migei, ‘Gumazir kam Nasaretin gumazim, Iesus, a Godin Dipenir kam apirighiva a gasighasigh, egh arazir Moses fomira e ganingiziba otivkinigham.’”

¹⁵ Ezi Judan kotin aven itir gumaziba bar moghira apiaghav ikiava damaziba bar pamtem Stiven gari. Egha me garima an guam mati enselin min taghtasi.

7

Stiven Judan kotin damazimin akam akuri

¹ Ezi ofa gamir gumazir dapanim Stivenin azara, “Me ni gasir akar kaba, da guizbangira, o?”

² Ezi Stiven me ikara, “Nan aveghbuaba ko nan afeziaba ia na baragh! En ovavim Abraham, a tighar Haranin mangam, a Mesopotemian kantri ikiavira itima angazangarim itir God, a bato.

6:5: Ap 8:5 6:6: Ap 13:3, 14:23 6:7: Jo 12:42, Ap 2:41, 12:24, 16:5, Kl 1:6 6:8: Ap 2:43 6:9: 2 Ti 1:15 † 6:9: (6:9) Frimanin gumazir kaba, me fomira pura ingangarim gamir gumazir kiniba. Egha datirighin me gumazitamın apengan ikia ingarir puvati. 6:10: Ais 54:17, Lu 21:15, Ap 5:39
6:11: Mt 26:59-61 6:13: Jer 26:11 7:2: Stt 11:31

³ Egha a miġia ghaze, 'Ni uan adarazi koma uan nguazim ategh egh nguazir ki nin akaghamimin mangi.'

⁴ "Ezima Abraham Kaldian nguazim ategha Haranin nguazimin ikiasa zui. Ezi an afeziamin ovevem in gin God nguazir ia datirighin itir kam in anemada.

⁵ God tong nguazir otevitam atugha a uan adarazi ko, me ganingizir puvati. God a ko akam akira ghaze, a ko an ovavir gin izamiba nguazir kam in ikiam. Ezi dughiar kam in Abraham uabi boriba puvati.

⁶ Egha God kamagh in Abraham in miġei, 'Nin ovaviba igharazir darazir kantrin ikiam. Eghti me 400 plan azenibar pura men ingangarir gumazibar otivighti me paz me damuam.

⁷ Eghti ki gin men arazir kurar me gamim ki a ikaragham. Eghti gin me kantrin kam ategh azenan izegh, egh danganir kam in nan ziam fam.'

⁸ Egha God mikarzir mogomem aghorimin Akar Dikirizir Gavgavim Abraham koma a gami. Ezi Abraham, Aisakin afeziamin oto, egha amebam a batezi, 8 plan dughiabar gin Abraham Aisakin mikarzir mogomem atu. Egha gin Aisak Jekopin afeziamin oto. Ezi Jekop en inazir 12 plan afeziam.

⁹⁻¹⁰ "Ezi en inaziba navir averiabar Josepin ikuvigha Isipin nguibamin ingarir gumazimin ikiasava anemada. Ezi God a ko ikia an osimtiziba a givagha egha an akura. God Josep fofozir bar aghuiba a ganingizima an arazir aghuarim akakasi, ezi Isipbar atrivim bar a gifongeghava egha a gamizi a Isipin gumazir dapanir ekiam in iti. Egha an dipenimin biziba sara gari.

¹¹ "Ezi gin dagheba otevezir dughiam Isipin nguibaba bar ko Kenanin nguaziba bar me batifi. Ezi gumazamiziba osimtizir ekiam isi. En inaziba uaghan dagheba puvati.

¹² Ezi Jekop orazima dagheba Isipin itima, ezi a uan otariba, en inaziba amadazima me darorir farazim gamua zui.

¹³ Ezi me darorir gin zuimin ua zuima Josep uan aveghbuabagh eghara ghaze, 'Ki Josep.' Ezi gin atrivim uaghan Josepin adarazigh fo.

¹⁴ Egha bizir kam in gin, Josep uan afeziam Jekop koma an adarazi 75 plan bar me bagha izamin akam amada.

¹⁵ Ezi Jekop Isipin nguibamin iraghu. Egha kagh a ko en inaziba ariaghire.

¹⁶ Ezi me men kuaba inigha uamategha Sekemin nguibamin ua izegha me dagiar torir mozim gariki, Abraham fomira Sekemin nguibamin Hamorin otariba da ivezezir mozim.

¹⁷ "Ezi God Abraham ko dikirizir akar gavgavim guizbangrama otivasava roghira izima, ezi en gumazamizir Isipin itiba bar aviraseme.

¹⁸ Ezi gin atrivir igharazim, a Josep tong a gifozir puvatigha, Isipin atrivimin iti.

¹⁹ Egha an en gumazamizibagh ifara arazir kurabar en inazibagh ami. Eghti me uan borir iririviba puram azenan datighiti, me ariaghrasa a me gakaghor.

²⁰ "Ezi dughiar kam in Mosesin amebam a bate, a Godin damazimin bar derazir borim. An iakinir pumuning ko mikhezimin uan afeziamin dipenimin iti, me an gari.

²¹ Egha gin me a inigha azenan anetizima, atrivimin guivim a inigha ghua

7:4: Stt 11:31, 12:4 **7:5:** Stt 12:7, 13:15, 15:3, 15:18, 17:8, 26:3, 48:4, Lo 2:5 **7:6:** Stt 15:16, Kis 12:40, Ga 3:17 **7:7:** Kis 3:12 **7:8:** Stt 17:10-14, 21:2-4, 25:26, 29:31-35:18 **7:11:** Stt 41:54, 42:1-2
7:12: Stt 42:1-5 **7:13:** Stt 45:1, 45:16 **7:14:** Stt 45:9-10, 45:17-18, 46:27 **7:15:** Stt 46:1-7, 49:33 **7:16:** Stt 23:3-16, 33:19, 50:7-13, Jos 24:52 **7:17:** Stt 15:5, Sng 105:24-25, Ap 7:5-7 **7:19:** Kis 1:10-22 **7:20:** Kis 2:2, Hi 11:23 **7:21:** Kis 2:3-10

uan borimîn mîrarama an gari.

²² Ezi Moses Isipbar fozozir ekiar aghuim inigha egha an araziba ko an migirigiaba bar gavgafi.

²³ “Egha Moses 40 plan azenibar anetuzima, ezi a uan adarazi Israelbar ganasana nighnisi.

²⁴ Egha a men mavîn garima Isipîn mav a misogha bar pazava a gami. Ezi a ghua an akuragha, egha a Isipîn gumazim arazir kuram ikarvagha, a misoghezi an areme.

²⁵ Egha Moses kamaghîn nighnisi, an adarazi kamaghîn fogh suam, God men akurvaghasa nan aven ingari. Ezi me bar fozir puvati.

²⁶ Egha amîmîzaraghan Moses garima Israelin gumazimningra uaning misosi. Ezi aning uaning gifueghasa a navir amîrizimîn aning mîgei, ‘Maning, gua orakigh, gua avetinganing, egha gua tizim bagha kaghîra uaning misosi?’

²⁷ “Ezi gumazir igharazitav sozim, Moses a dugha ghua, egha ghaze, ‘Tina nî amîsevezi nî en gumazir dapanim ko jasin ikiava en gari?’

²⁸ Nî boghînarôn Isipîn gumazir misoghezi an aremezi moghîn, datîrighîn na misueghî ki aremeghasa?’

²⁹ Ezi Moses kamaghîn oregha Isip ategha ara ghua Midian nguazir igharazimîn ikia egha borir otarir pumuning ini.

³⁰ “Egha 40 plan azenibar gin, Moses nguazir gumaziba puvatizimîn itima, God enselin mam a bagha anemada. Enselin kam Sainain mîghsiamîn boroghîn avîvzariar tememîn isi naghîn purama a bato.

³¹ Ezi a bizir kamîn ganigha digavir kuram gami. Egha bar roghîra mangî deragh ganasava amî, egha Ekiamîn tiarim barasi,

³² ‘Ki nîn inazibar God, Abrahamîn God ko Aisak ko Jekop.’ Ezi Moses nigha egha ganan atiatingi.

³³ “Ezi Ekiam a mîgei, ‘Nî tughav iti naghîn, a nan nguazir ki a anogoroghezim. Kamaghîn, nî uan dagarir asuaba suegh.

³⁴ Ki uan gumazamizibar arazir bar kurar me Isipîn me gamibar gani. Egha ki men arareba baregha, egha men osîmtiziba givasa izaghiri. Nî izi, ki ua Isipîn nî amangam.’

³⁵ “Mosesin kamra Israelba an aghuagha ghaze, ‘Tina nî amîsevezi nî en gumazir dapanim ko jasin ikiava en gari?’ Ezi kar anarira, gumazir God uabi men gumazir dapanimîn iki egh ua me iniasava amadazim. E fo, God Moses bagha enselin mam amadazi ensel temer isim aven otozi Moses an gara God amadazir akam ini.

³⁶ Ezi a me inigha Isip ateghasava egha mirakelin avîribagh amî. A Isipîn ko Retsin, dagh amî. Egha gumaziba puvatizir danganimîn a 40 plan azenibar dagh amî.

³⁷ “Egha kar Mosesin kamra, a Israelbav gia ghaze, ‘God ian tongîn akam inigh izir gumazitam nan mîn anemîsevegham.’

³⁸ Ezi Israelba gumaziba puvatizir danganimîn uari akuvagha itima a men aven itu, a Sainain mîghsiamîn ghuvanabozi ensel a mîkeme. Ezi an akar angamra itim e danîngasa, a inîs.

³⁹ “Ezi en inaziba Mosesin akaba baraghan aghua. Egha me an migirigiaba batosi. Egha men navir averiabar aven me uamatêgh Isipîn mangasa.

⁴⁰ Egha me Aronin miġei, 'E fozir puvati, gumazir e inigha Isipin azenan izezim, Moses, bizir tizim a bato. Egh, ni e bagh marvir guabar ingarightima da en faragh mangam.'

⁴¹ Egha dughiar kamın marvir guam me bulmakaun nguzimın mirarama an ingari. Egha me an ofa gamua egha me uan dafaribar ingarizir bizim bagha isava ighiabagh amua bar akonge.

⁴² Ezi God akırım ragha me gasaragha, egha me ataghizi me overiamın mikovezibar ziaba fe. Akam inigha izir gumazibar akınafarimın akam an mirara ghu.

'Ia Israelin gumaziba,

mar ia 40 plan azenibar gumaziba puvatizir danganimın ikia nan ofa gami?

Bar puvati.

⁴³ Ia asem Molekin marvir guamın aver dipenim ia aneteri, egha uaghan asem Refanin mikovezir nedazim ateragha arui. Kar asemningin, ia aningın arazibar gin mangasa aningın ingari. Kamaghın amizima, ki ian nguazimın ia batoegh, egh ia amadaghti ia mangi Babilonin nguazimın vongin ikiam.*

⁴⁴ "Ezima en inaziba gumaziba puvatizir danganimın itima Godin Averpenim me ko iti. Dipenir kamın aven me fo, God me ko iti. God Moses mikemegha an akazim moghira, Israelbav kemezi me an ingari.

⁴⁵ Ezi en inaziba Averpenim inigha, egha anetera egha Josuan gin izi. Me ghua nguibar igharazimın nguazim, God men damazibar me batoghezi, me a ini. Averenir kam me ko ikiavira itima Devitin dughiam oto.

⁴⁶ Ezi Devit Godin damazimın derazi God deraviram a gami. Egha a kamaghın Godin azara, 'Ki Jekopin God bagh dipenimın ingaram, o?' Ezi God ghaze, 'Puvati.'

⁴⁷ Ezi gin Solomonra a bagha dipenimın ingari.

⁴⁸ "Ezi Godin bar pin itim dipenir gumaziba ingaribar itir puvati. Godin akam inigha izir gumazim kamaghın mikeme,

⁴⁹ 'God ghaze, overiam a nan atrivir dabirabim.

Ezi nguazim ki uan suebar asir danganim.

Dipenir manmagh garim, ni na bagha an ingarasa?

Ezi ki avughsamın danganim managh iti?

⁵⁰ Ezi bizir kaba bar,
ki dar ingari.' "

7:40: Kis 32:1, 32:23 **7:41:** Kis 32:2-6, Lo 9:16, Sng 106:19 **7:42:** Sng 81:12, Jer 19:13, Ese 20:25, 20:39, 2 Te 2:11 **7:43:** (7:43) Molek, a gumazir igharazibar asem, Judaba puvati. Ezi Refan a mikovezir mamin iziam, me Godin min an ziam fe. Migirigiar Stiven amir kamnagh, a Godin akam inigha izir gumazim, Amosin akinafarimın iti. (Amos 5:25-27) Amos kamaghın mikeme, Israelba faragha guizin Godin ziam fer puvati. Me Godin akaba batogha egha gumazir igharazibar godbar ziaba fe. Ezi azenir aviribar gin God Israelbar gari me akırım a gasara. Ezi God amamangatizi Babilonba izava Israelbav sogha me inigha ghua Babilonin me kalabus gati. (2 King 24:10-16in gan.)
7:44: Kis 25:9, 25:40, 26:30, Hi 8:5 **7:45:** Jos 3:14-17, 18:1, 23:9, Neh 9:24, Sng 44:2, Ap 13:19 **7:46:** 1 Sml 16:1, 2 Sml 7:1-16, 1 Kin 8:19, 1 Sto 17:1-14, Sng 89:19, 132:1-5 **7:47:** 1 Kin 6:1-38, 8:20, 1 Sto 17:12, 2 Sto 3:1-17 **7:48:** 1 Kin 8:27, 2 Sto 2:6, 6:18 **7:49:** Mt 5:34-35, 23:22

⁵¹ Egha Stiven maghira Judan kotin gumazibav gei, “Ia bar orazir puvatizir darasi! Egha ian naviba ko niḡniziba mati, God gifozir puvatizir gumaziba! Ia uan inazibar mirarama ami! Ia uaghan Godin Duam zurara a batosi!

⁵² Ian inaziba osimtiziba Godin akam inigha izir gumaziba bar moghira me gariki. Ezi me fomira Godin damazimin derazir gumazimin izirimın gun miḡeima, ian inaziba me misozi me ariaghire. Egha datirighin ia a isa gumazir kurabar dafaribagh atigha egha a misoghezi an areme.

⁵³ Ia enselbar dafaribar Moses Osirizir Araziba inigha, egha a dar ḡin zuir puvati.”

Me dagiabar Stiven ginivizima an areme

⁵⁴ Ezi me kamaghin oregha, men navir averiaba a bagha bar ikuvigha egha a bagha uan ataribagh ivi.

⁵⁵ Ezi Godin Duam Stiven gizivazima, a kogha Godin Nguibamin Godin angazangarir gavgavimın gari, ezi Iesus Godin agharir guvimın tughav iti.

⁵⁶ Ezi a kamaghin miḡei, “Ia Gan! Ki Godin Nguibamin garima, a kuiaghrizima Gumazibar Otarim Godin agharir guvimın tughav iti.”

⁵⁷ Ezi me kamaghin oregha pamtem diava ara, egha dafaribar uan kuarijav kongegha, egha ivemara a bagha zui.

⁵⁸ Egha a kurugha nguibar ekiamın azenan ghugha, egha maghirama dagiabar a ginifi. Egha akam a gasir darasi uan azenan azuir korotiaba suegha egha gumazir igiam, an ziam Solin dagarimningin a da arisi.†

⁵⁹ Egha me dagiabar a ginivavira itima, Stiven God ko miḡei, “Ekiam Iesus, nan duam inigh.”

⁶⁰ Egha a uan tevimning apirigha irigha egha pamtem dei, “Ekiam, men arazir kurar kam ḡinighnighan marki, a ḡin amadagh.” A kamaghin mikemegha,

8

egha areme. ¹ Ezi Sol uaghan ikia bizir kamin ganigha ghaze, a dera.

Sol Kraisin adarasi pazavira me gami

Dughiar kam me Stiven misoghezima an areme. Ezima me Jerusalemın itir Kraisin adarasi pazavira me misoghava, egha arazir kurabar me gami. Kamaghin amizima, Kraisin adarasi bar ara Judian Distrigh ko Samarian Distrighin ghue. Ezima aposelbara Jerusalemın iti.

² Ezi gumazir God baghavira itiba, me Stivenin kuam isava mozim gatigha a bagha puvira azi.

³ Ezima Sol Kraisin adarasi me gasighasighavira ikiava, egha men dipenibar vaghvagha dar ghuava gumazimiziba sara me isava me kurvagha kalabus garisi.

Aposelba akar aghuim Judian Distrigh ko Samarian Distrigh anekura gharui

(Sapta 8:4-12:25)

7:51: Kis 32:9, Wkp 26:41, Lo 10:16, Ais 48:4, 63:10, Jer 6:10, 9:26 **7:52:** 2 Sto 36:16, Mt 21:35, 23:31, 1 Te 2:15 **7:53:** Kis 20:1, Ap 7:38, Ga 3:19, Hi 2:2 **7:54:** Ap 5:33 **7:55:** Mt 22:44, Ap 2:33-34, 5:31, 6:5 **7:56:** Ese 1:1, Dan 7:13, Mt 3:16, Ap 10:11, Kl 3:1 **7:58:** Lo 13:9, Lu 4:29, Ap 6:13-14, 22:20, Hi 13:12 † **7:58:** (7:58) Moses Osirizir Araziba ghaze, gumazitam arazir kuram damighti, me a inigh nguibamin azenan mangi dagiaba isi a ginivighiti, an aremegham. Ni Wok Pris 24:13-16, ko Namba 15:35in gan. **7:59:** Sng 31:5, Lu 23:46 **7:60:** Mt 5:44, Lu 23:34, Ap 9:40, 21:5 **8:1:** Ap 7:58, 8:4, 11:19, 22:20

Filip Samarian Distrighin akar aghuim akuri

⁴ Ezi gumazamizir areziba, me akar aghuim nguibar me itibar anekuri.

⁵ Ezi Filip Samarian Distrighin aven itir nguibar mamın ghua, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, Kraisin akam kuri.

⁶ Ezi gumazamizir okuruaba an akaba baragha, egha a mirakelin arazibagh amima da otifi, ezima me kuariba arigha bar deravira a barasi.

⁷ Ezi me Filipin garima a duar kurar gumazamizibagh apazaziba batozima, da pamtem diava arava me ataghraghava azenan izi. Ezi gumazir aviribar agharir amiriziba ko suer kuvtiziba uaghan ua dera.

⁸ Kamaghin amizima, nguibar kamın amiziba ko gumaziba bar akonge.

Saimon, kukunir gumazimın eghaghanim

⁹ Gumazir mam an ziam Saimon, a fomira Samarian nguibamın ikia mirakelin ifavarir kuraba dagh amima, Samarian gumazamiziba an ganigha nighnizir aviribagh ami. A kamaghin migei, "Ki gumazir ekiam."

¹⁰ Ezima gumazir ekiaba ko gumazamizir kiniba, me Saimonın akam baraghasa ifonge. Egha me kamaghin migei, "Kar aser gavgavim, an ziam Gavgavir Bar Ekiam, a Saimonın iti."

¹¹ A dughiar aviribar mirakel ifavarir kurabagh amima da otivima me dar garava, nighnizir aviribagh ami. Bizir kam bagha, me an akam baraghasa ifongegha an gin arui.

¹² Egha datirighin Filip, a God Bizibagh Ativir Arazimın akar aghuim ko Krai İesusin ziam sara akuri. Kamaghin amizima, gumazamiziba nighnizir gavgavim Filipin akamın ikiava, me rue.

¹³ Ezi Saimon uaghan nighnizir gavgavim ikiava egha rue. Egha Saimon Filipin gin arua garima, Filip arazarazir ekiaba ko mirakelbagh amima da otivima, a digavir kuram gami.

¹⁴ Ezi İerusalemın itir aposelba orazima, Samarian gumazamiziba Godın akam inigha givazi, kamaghin me Pita ko Jon amadazima aning me bagha ghu.

¹⁵⁻¹⁶ Samarian gumazamiziba, me İesusin ziamın ruegha, me Godın Duam inizir puvati. Kamaghin amizima Pita ko Jon ghuava otogha me Godın Duam iniasava aning me bagha God ko migei,

¹⁷ Ezima aning God ko mikemegha, uan aghariba fegha me gisin atizima me Godın Duam isi.

¹⁸ Ezi Saimon garima, aposelning uan aghariba fegha me gisin atizima me Godın Duam isi. Ezima a dagiaba inigha aning ganiga, kamaghin migei,

¹⁹ "Gua gavgavir kam uaghan na daningigh. Eghti ki uan agharim fegh tav gisin datightima, a Godın Duam iniam."

²⁰ Ezi Pita kamaghin Saimon mikeme, "Ni ghaze, ni dagiaba ga daningigh, egh tuavir kamın God aningizir bizir aghuim givezam. Bar puvati! Bizir kam bagh ni uan dagiaba sara helin mangam.

²¹ Nin navir averiam Godın damazimın derazir puvati. Kamaghin amizima, ni Godın ingangarimın aven ikian kogham.

²²⁻²³ Ki nin garima, ni navim ikufi, egha uaghan arazir kuraba nin ike. Kamaghin navim giragh arazir kuraba da ateghiva, Ekiam ko mikim. Eghti a ti nighnizir kurar nin navir averiamın itiba gin amadagham."

²⁴ Ezima Saimon an akam ikara, "Gua na bagh Ekiam ko mikimtima, bizir gua mikemeziba na bativan kogham."

²⁵ Ezi Pita ko Jon Ekiam aningın akurvaghizir bizibar gun miğiava, an akam akuri. Egha aning uamategha Jerusalemın ghuava, akar aghuim Samarian Distriğhin nguibar aviribar an akura zui.

Filip Itiopian gumazim akar aghuimın a miğei

²⁶ Ezi Ekiamın ensel Filipin miğei, “Ni Sautin tuavimın mangi, a Jerusalem ategha ghuaghira Gazan nguibamın oto. Tuavir kam gumaziba puvatizir danganimın iti.”

²⁷⁻²⁸ Ezima, a maghira zui, a tuavir arizimın Itiopian gumazir mam bato. Ezi a gumazir dapanim, a Itiopian atrivir amizim Kandasin dagiabar garir gumazim. Gumazir kam Jerusalemın ghugha Godın ziam fegha uamategha izi. Egha a karis gaperagha, Godın akam inigha izir gumazim, Aisaian akinafarimın gari.

²⁹ Ezi Godın Duam Filip miğei, “Ni mangıva karisin munamın boroghın iki.”

³⁰ Ezi Filip ivegha ghuava karisin boroghın ghugha Itiopian gumazim barasi, a Aisaia, Godın akam inigha izir gumazimın akinafarimın gari. Ezi Filip an azara, “Ni garir bizir kam ni a gıfo?”

³¹ Ezi Itiopian gumazim a ikara, “Ki manmaghın fogham? Tav na geghanightima, ki fogham.” Egha a Filip miğia ghaze, “Ni izivanang na ko daperagh.”

³²⁻³³ Itiopian gumazim Godın Akinafarimın itir akar kabar gari,

“A mati sipsipin mın me a misoghasava,
a inigha ghu.

Sipsipin nguziba, me dar ariziba aghorasava amima
da pura nımıra iti.

Kamaghira gumazir kam, me a misoghasava amima,
a pura nımıra ikia bizitam miğeir puvati.

Ezi me bar a dikabıragha,
egha deraghavıra an kotiam gamizir puvati.

Kamaghın amizima, a boriba puvati,
ezi tina an gun me geghanam?

Me an ikirimirim a gıvazima,
ezima a ua nguazimın itir puvati.”

³⁴ Egha Itiopian gumazim Filipin azara, “Ni na mikemegh, ga uaning, Godın akam inigha izir gumazim, a tınan gun miğei? A uabi miğei, o igharazitav miğei?”

³⁵ Ezi Filip dikavigha Godın Akinafarimın aven akar kamra an mingarimın miğia ghua, egha İesusın akar aghuimın gun a miğei.

³⁶⁻³⁷ Ezi me tuavimın ghuava, dipar mam bato. Egha Itiopian gumazim kamaghın miğei, “Ni gan, dipam kara. Ki datırighira ruasa, bizir tizitam ua nan suıgham?”*

³⁸ Egha Itiopian gumazim karisin suizir gumazim miğeima, a karis gamizima a tu. Ezima Filip ko Itiopian gumazim dipamın aven iraghughzi, Filip a rue.

8:31: Jo 16:13 **8:32-33:** Ais 53:7-8 **8:35:** Lu 24:27, Ap 18:28 **8:36-37:** Ap 10:47 * **8:36-37:** (8:37) Fofozir gumazir maba kamaghın nıghnisi, akar otevir igharazir mam uaghan kagh iti. Filip kamaghın miğei, “Ni guızbangıra uan navimın aven nıghnızir gavgavım ikiti, ki ni ruam.” Ezi Itiopian gumazim kamaghın miğei, “Ki nıghnızir gavgavım Kraıs İesusın iti, a Godın Otarım.”

³⁹ Ezi me dipamin ikegha azenan izezima, Ekiamin Duam zuamira Filip inigha ghu. Ezi Itiopian gumazim ua Filip bagha garava avenge, egha tuavimin ghuava bar akonge.

⁴⁰ Ezima Filip gari, a Azotuzin nguibamin oto. Egha a ghuava, nguibaba bar dar akar aghuim akura ghua Sesarian oto.

9

Sol uan navim gira

(Aposel 22:4-16 ko 26:9-18)

¹⁻² Egha dughiar kam Sol Iesusin suren gumazibagh asighasighiva, egh me misoghtima me arighirasa, migirigiar gavgavim gamuavira iti. Kamaghin amizi, an ofa gamir gumazibar dapanir ekiam bagha ghua kamaghin azai, "Ni Damaskusin itir God ko migeir dipenibar garir gumazir dapaniba bagh akinafariba osir suam, 'Sol, gumazitam o amizitam, Iesusin Tuavimin gin mangiti, an an apigh, an suiraghiva mangiva kalabusin gumazimin min a ikirarighiva, Jerusalem mangam.' "

³ Ezi a Damaskusin nguibamin boroghin izima overiamin angazangarir gavgavim a gisira.

⁴ Ezi a irigha nguazim girigha egha orazi, tiarir mam kamaghin a migei, "Sol, Sol, ni tizim bagha na gasighasisi?"

⁵ Ezi Sol azara, "Ekiam, ni tina?"

Ezi a kamaghin a migei, "Ki Iesus, ni na gasighasisi.

⁶ Egh ni dikavigh, nguibamin mangi. Egh migirigiar ni manmaghin damuamim, gumazir mam tighar ni mikimam."

⁷ Ezi gumazir Sol koma zuiba, me pura gumazimin migirigiar kinim baregha egha gumazitam in garir puvati. Kamaghin amizi me migirigiaba puvatigha pura iti.

⁸ Ezi Sol ua dikavigha, egha uan damazimning kuigha, egha a bizitam in garir puvati. Ezi a koma aruir gumaziba an agharimningin suiragha a inigha me Damaskusin zui.

⁹ A Damaskusin itima an damatuzimning dughiar pumuning ko mikezimin ikuvighavira itima, a daghetam ko dipatam amezir puvati.

¹⁰ Dughiar kam Damaskusin aven Iesusin suren gumazir mam iti, an ziam Ananias. Ezi Ekiam irebamin min bizimin garimin aven an dei, egha ghaze, "Ananias!"

Ezi an a ikara, "Ekiam, ki kati."

¹¹ Ezi Ekiam a migia ghaze, "Gumazir mam, an ziam Sol, a Tarsusin gumazim. A na ko migia iti. Kamaghin amizi, ni dikavigh, tuavir kam mangi, an ziam Voroghira Zui. Ni Judasin dipenimin mangi Sol bagh azaragh.

¹² Sol irebamin min bizimin garima, gumazimin ziam Ananias, a iza agharim a gisin atigha an damazimning gamizima, aning ua deraghasa."

¹³ Ezi Ananias a ikara, "Ekiam, ki orazima, gumazir aviriba gumazir kam in gun migei, me ghaze, a nin gumazir Jerusalem in aven itiba paza me gami.

¹⁴ Ezi ofa gamir gumazibar dapaniba akar gavgavim an amamangatizi a ize. Egh tina nin ziam in ni ko migeiba, a men suighiva kalabus darigham."

¹⁵ Ezi^a Ekiam kamaghin Ananias mi^gei, “Ni mangi! Gumazir kam, mar ki inabazir ingangarir gumazim. A nan ziam ater Kantrin Igharazibar Gumaziba ko men atriviba koma Israelin gumaziba bagh mangam.

¹⁶ Eghti a mizaziba ko osimtizir nan ziamin iniamiba, ki da an akagham.”

¹⁷ Ezi Ananias dipenimin ghu^a an aven ghu. Egha uan dafarimning Sol gisin atigha, egha ghaze, “Nan aveghbuam, Sol, ni kagh izima Ekiam Iesus tuavimin ni bato. Ni ua ganti, Godin Duam ni gizivaghasa, kamaghin amizi a na amadazi ki ize.”

¹⁸ Ezi bar zuamirama, osirir naziamin min garir bizim Solin damazimning inkegha kuiaghiri. Ezi a datirighin ua gari. Ezi a dikavizima me Iesusin ziamin a rue.

¹⁹ Ezi a dagher maba amegha gin ua uan gavgavim ini. Egha Sol Iesusin suren gumaziba ko mong dughiar mabar Damaskusin ike.

Sol akar aghuim Damaskusin anekuri

²⁰ Egha Sol Iesusin suren gumaziba ko Damaskusin ikia maghira God ko mi^gei dipenibar akam kura ghaze, Iesus a Godin Otarim.

²¹ Ezi Solin mi^girigiam baraghizi darasi, me digavir kuram gamighava azai, “Kar ti gumazir kamnaghra, a Jerusalemⁱ ikia Iesusin ziar kamⁱ deir gumazamiziba, men suigha me gasighasisi? Egh a ti me inigh mangi kalabusin gumazibar min me ikirarigh ofa gamir gumazibar dapanibar dafarim darighasa, egha a kagh ize?”

²² Ezi Solin akar a kuri kabanangin gavgavim bar ghu^ananabozi a mi^girigiam bar deravirama anebighizi, Judan gumazir Damaskusin itiba fo, Iesus a Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim, Kraⁱs.

Judaba Solin apanimin itima an arav ghu

²³ Ezi dughiar aviriba ghuezima, ezi Judaba Sol misueghti an aremeghasa tuaviba buri.

²⁴ Egha me a misoghasava amua arueba ko dimagariba zurazurara a bagha nguibar ekiamin tiar akabar gari, ezi Sol men nighnizir kurar kam gifo.

²⁵ Ezi an gin aruir gumaziba, me dimagarimin a mikemezi an akirar ekiam gaperazima, me dagiar divazir torir mamⁱ anetaghizima a ghuaghira nguibar ekiamin divazimin azenan iri.

Sol Jerusalemⁱ iti

²⁶ Ezi Sol Jerusalemⁱ izegha, egha Iesusin suren gumaziba uaghan men aven angasa ami. Ezi me nighnizir gavgavim kamaghin an itir puvati, a Iesusin suren gumazim, egha me bar an atiatingi.

²⁷ Ezi Barnabas a inigha an gun aposelbav kimas^a zui. Egha a me mi^gei, Sol tuavimin ghua Ekiamin gani. Ezi Ekiam a mikeme, egha Damaskusin tavⁱn atiatingizir puvatigha, Iesusin ziamin akam akuri.

²⁸ Ezi Sol Jerusalemⁱ deravira me koma aruava me ko ikia, egha atiatir puvatigha Iesusin ziamin akam kura ghuavira iti.

²⁹ Egha a Judan Grighin akam mi^gei gumaziba ko me uariv gia uari adosi, ezi me a misueghti an aremeghasava ami.

9:15: Ap 25:13, 25:22, 26:17, 27:24, Ro 1:5, 1 Ko 15:10, Ga 2:7-8, 1 Ti 2:7 **9:16:** Ap 20:23, 21:11, 2 Ko 11:23-28 **9:17:** Ap 13:52, 22:12-13 **9:21:** Ap 8:3, Ga 1:13, 1:23 **9:22:** Ap 17:3, 18:5, 18:28
9:23: Ap 23:12, 25:3, 2 Ko 11:23 **9:26:** Ap 22:17, Ga 1:17-19 **9:27:** Ap 4:36, 9:4, 9:20-22, 1 Ko 9:1, 15:8 **9:29:** Ap 6:1, 9:23, 11:20, 2 Ko 11:26

³⁰ Ezi Kraisin adarasi kamaghin oregha fogha, egha a inigha Sesarian nguibamin ghuaghira, egha a isa Tarsusin nguibamin anemada.*

³¹ Ezi Judian Distrigh ko Galilin Distrigh ko Samarian Distrighin aven itir Kraisin adarasi, dughiar kamin navir amirizimin ikia deravira itima, Godin Duam gavgavim me ganidi. Ezi Kraisin adarazir dibobonim ghuavanadi. Gumamaziziba Godin atiatiava an apengan iti.

Pita Ainius gamizima a ua dera

³² Ezi Pita nguibaba bar dagh aruigha, egha Lidan nguibamin itir Godin gumamazizibar ganasa zui.

³³ Egha nguibar kamin gumazir mam bato, an ziam Ainius. An sorogha-fariba amirazima, ezi a 8 plan azenibar misiamra iti.

³⁴ Ezi Pita kamaghin a migei, "Ainius, Kraisi Iesus ni gamizi, ni dera. Ni dikavigh uan akuriam apirigh." Ezi Ainius zuamira dikafi.

³⁵ Ezi Lidan nguibam ko Saronin danganir voroghira irighav itimin itir gumamaziziba, me an ganigha uan navibagh iragha Iesus bagha ize.

Pita Tabita gamizima a ua dikafi

³⁶ Ezi Jopan nguibamin suren amizir mam iti, an ziam Tabita, Grighin akamin an ziam Dorkas, a zurarama arazir aghuibagh amuava gumazir onganaraziba akurvasi.

³⁷ Ezi dughiar mam arimariam a inizima an areme. Ezi me an kuam ruegha a isava ghuriar pin itimin aneti.

³⁸ Jopan nguibam Lidan nguibam boroghira iti, kamaghin suren gumaziba kamaghin orazima, Pita Lidan itima, ezi me gumazir pumuning a mikimasa aning amadzima aning zui. Ezi aning ghua a migia ghaze, "E uari, ni zuamira datirighira ga ko izi!"

³⁹ Ezi Pita aning ko ghuava otogha egha maghira ghuriar pin itimin ghuavanabo. Ezi amizir odiarir pura itiba an mariamin tuivighav ikiava, aziava egha uan korotiaba ko korotiar azenan azuir Dorkas me ko angamra ikia me bagha ingariziba an akaksi.

⁴⁰ Ezi Pita gumamaziziba bar me amangizi me azenan ghue. Ezi a uan tevinning apirigha God ko migei. Egha a raghrighava amizir aremezim garava ghaze, "Tabita, ni dikafigh." Ezi a uan damazimning kuigha egha Pitan apigha, egha dikavigha apera.

⁴¹ Ezi Pita an akuragha a fezi a dikavigha tu. Ezi a nighnizir gavgavim God baghavira itir gumamazizir odiaribar diagha men akazi me gari, an angamra iti.

⁴² Ezi Jopan itir gumamaziziba bizir kamin eghaghanim baregha men aviriba nighnizir gavgavim Ekiamin iti.

⁴³ Ezi Pita dughiar mabar Jopan itir gumazir asizir inibar bizibar ingarir mam, an ziam Saimon, a ko ike.

10

Ensel Kornilius bagha izeghava akam a ganidi

¹ Gumazir mam Sesarian nguibamin iti, an ziam Kornilius. A Romin midorozir gumazir 100 plan garir gumazim. A uaghan men mav, me Italin Kantrin Midorozir Gumaziba.

9:30: Ga 1:21 * **9:30:** (9:30) Ezi gin Barnabas Sol inigh Antioghin mangasa, egha ghua Tarsusin nguibamin a buri. Ni Aposel 11:25in gan. **9:34:** Ap 3:6, 3:16, 4:10 **9:35:** 1 Sto 5:16, Ap 11:21 **9:36:** 1 Ti 2:10, Ta 3:8 **9:40:** Mt 9:25, Mk 5:40-41, Jo 11:43, Ap 7:60 **9:43:** Ap 10:6 **10:1:** Mt 8:5, Ap 27:1-3

² Kornilius a God ifongezir arazibagh amir gumazim, a uan adarazi ko me Godin apengan iti. Egha a uaghan Judan gumazamizir onganarazibar akurvagha, egha zurara God ko migei.

³ Dughiar mamın 3 kloghin guaratizimın Kornilius bar deravira garima Godin ensel irebamın mın bizimın aven iza kamaghın a migei, “Kornilius!”

⁴ Ezima Kornilius atiatia dikiraviram an gara, kamaghın an azara, “Ekiam, bizir itizim?”

Ezima ensel an azangsizim ikara, “God nın migirigiaba baragha, ingan-garir ni gumazamizir onganarazibagh amir biziba, an a dagh ifuegha egha dagh nighnisi.

⁵ Egh ni datirighın gumazitaba Jopan me amadaghtima, me mangi gumazir kam an ziam Saimon, me uaghan Pita a garisi, a batogh a inigh izi.

⁶ A Saimon ko iti, asızir inibar bizibar ingarir gumazim. An dipenim ongarir miriamın iti.”

⁷ Egha enselin Kornilius mikemezim anetegha ghuzima, a uan ingangarir gumazimning koma midorozir gumazir bar God gifongezim uaghan a ko itimın diazima me a bagha izi.

⁸ Ezima a bizir otivizir kaba, dar gun bar me mikemegha, me amadazima me Jopan ghue.

Pita irebamın mın bizimın gari

⁹ Ezi amımızaraghan aruer arizimın Kornilius amadazir gumaziba ghuava Jopan nguibar ekiamın boroghın otivima, dughiar kamra Pita dipenimın avughsir danganimın ikia God ko migei.

¹⁰ Egha Pita mitiriam an azima, a daghetam ramasa, ezi me daghebagh amuavira itima, a irebamın mın bizir mamın gari.

¹¹ Egha a pın garima overiam kuiaghrizima, bizir mam inir avızir dafamın mın gari. Bizir kam, me an ruaghavevir 4 plan suirazima, a nguazimın izaghiri.

¹² Egha an aven, asıziba bar—asızir soroghafariba ikia aruiba, ko nguazim davaragha aruir asıziba, ko pın itir kuaraziba iti.

¹³ Ezi tiarir mam kamaghın a migei, “Pita, ni dikavigh, dav suegh dar ami.”

¹⁴ Ezi Pita kamaghın a ikara “Ekiam bar puvatıgham! Ki fomiram Godın damazimın bizir mızirizitam amezir puvati.”

¹⁵ Ezi tiarim uam a migei, “Bizir God amizir zueziba, ni uam mızirizibar dar ponan marki.”

¹⁶ Ezi bizir kamnagh dughiar pumuning ko mıkezimın Pita bato. Ezima inir avızir ekıar kam zuamira uamategha overiamın ghuvanabo.

¹⁷ Pita irebamın mın ganizir bizir kamın mingarim ginighnıghavira itima, Kornilius amadazir gumaziba otifi. Egha me Saimonın dipenim bagha azangsisi, an dipenim managh iti. Egha me datirighın izava an tiar akamın otifi.

¹⁸ Egha me diava azangsisi, “Saimon, an ziar mam Pita, a kagh iti o puvati?”

¹⁹ Pita irebamın mın ganizir bizim ginighnıghavira itima, Godın Duam a migei, “Saimon, gumazir pumuning ko mıkezim ni buria gharui.

²⁰ Ki me amadazima me ni bagha izi. Kamaghın, ni me ko mangisi nighnızir aviribar amuan marki. Ni dikavigh vanginan magiri.”

²¹ Ezi Pita vanginan iraghugha me migei, “Kar kirara, ia na buri. Ia tizim bagha izi?”

²² Ezi gumaziba an akam ikara, “Kornilius 100 plan midorozir gumazibar garir gumazim ni bagha e amadazima e ize. A Godin damazimin deragha an apengan itir gumazim. Judan gumamaziziba bar a gifongegha an ziam fe. Ezima Godin enselin mam a miġia ghaze, ni Pita bagh akam amadaghti a nin dipenimin izegh miġirigiatabar amuti ni da baragh.”

²³ Egha Pita me migeima, me dipenimin aven ghu. Me akuigha amimizaraghan nighnizir gavgavim Iesusin itir gumazir maba sara, Jopan ikeghava uaghan me ko Sisarian zui.

Pita Korniliusin dipenimin ghu

²⁴ Me akuigha ua dikavigha ghua, me Sesarian oto. Ezi Kornilius me mizua iti. A uan roroaba ko uan adarasi diagha, me akuvagha me ko iti.

²⁵ Pita dipenimin aven zuima, Kornilius a batoghava, an guamin uan tevir akurimning pirighav aperaghav an ziam fe.

²⁶ Ezi Pita an suiraghav a fe, egha ghaze, “Ni dikavigh tugh. Ki pura gumazir kinim.”

²⁷ Pita a miġiavira dipenimin aven ghua garima, gumamazizir aviriba uari akuvaghav iti.

²⁸ Ezima a me migei, “Ia bar fo, e Judaba en arazim. E Kantrin Igharazibar Gumazibar boroghira mangan kogh me ko ikian kogham. Ezi God kamaghin na miġia ghaze, ki gumazitam Godin damazimin mizirizim a darighan kogham.

²⁹ Ezi ia na bagha akam amadazima ki aghuazir puvatigha, egha kagh ize. Egha ki ian azangsis, ia tizim bagha na bagha akam amada?”

³⁰ Ezi Kornilius an akam ikara, “Dughiar pumuning ko pumuning ġivazima, ki 3 kloghin guaratizimin uan dipenimin aven ikia God ko migei. Ezi gumazir mam korotiar ghurghurim arugha bemira nan guamin mitighav iti.*

³¹ Egha ghaze, ‘Kornilius, God nin miġirigiam baraki, egha arazir ni gumamazizir onganarazibagh amir biziba, an adagh nighnisi.

³² Eghti Saimon, an ziar mam Pita, a bagh gumazitam amadaghtima, a Jopan mangiva a inigh izi. A Saimon asizir inibar bizibar ingarir gumazimin dipenimin akuima, anan gara iti. Dipenir kam ongarir miriamin iti.’

³³ Kamaghin amizima ki ni bagha zuamiram akam amada. Ezi ni deragha izi. Egha e datirighin bar iza Godin damazimin iti. God ni mikemezir akaba, ni dav kintima e bar da baragham.”

Pita Korniliusin dipenimin Godin akam kuri

³⁴ Ezi Pita Korneliusin dipenimin aven itir darasiv gei, “Bar guizbangira, ki datirighin fos. God gumazir vabara ifuegħa merara garir puvati, a bar gumazibagh ifonge.

³⁵ Nguibaba bar dar itir gumamazizir an apengan ikia, arazir aghuibagh amiba, a me gifonge.

10:22: Ap 10:1-2, 22:12 **10:23:** Ap 10:45, 11:12 **10:26:** Ap 14:13-15, MAA 19:10 **10:28:** Jo 4:9, Ap 15:8-9, Ga 2:12-14, Ef 3:6 **10:30:** Ap 1:10, 3:1 * **10:30:** (10:30) Gumazir kam, a Godin enselin mam. **10:31:** Dan 10:12, Hi 6:10 **10:34:** Lo 10:17, 1 Sml 16:7, Ro 2:11, Ga 2:6, Ef 6:9, Kl 3:25, 1 Pi 1:17 **10:35:** Jo 9:31, Ro 2:13, 1 Ko 12:13, Ga 3:28, Ef 3:6

³⁶ Kar God Israelin gumazamiziba bagha amadazir akam. A kamaghin migei, Krais Iesus a bar moghira en Ekiam. Egha an e gamima, e God ko navir amirizimin iti.

³⁷ Ia uari fo, bizir manaba kantri Israelin nguibaba bar da batifi. Bizir kaba Distrigh Galilin dikafi. Da, Jon gumaziba ruasa akam kuragha aruigha givazima, da gin otifi.

³⁸ Ia fo, God Nasaretin gumazim Iesus, uan Duam ko gavgavim a ganingi. Egha God a ko itima, kamaghin amizi a nguibabagh arua gumazamizibar akurvasi. Egha Satanin apengan itir gumazamizibagh ami me ua dera.

³⁹ “E uari uan damazibar an garima, an en nguibar Judan aven itiba ko Jerusalemın nguibamin bizir aviribagh ami. Ezi me a misuegha ter ighuvimin anegurazima an areme.

⁴⁰ Ezi dughiar pumuning ko mikezim givazima God a gamima a ua dikafi. Ezi God a isava gumazamizibar aka.

⁴¹ Egha a bar Judaba bar me bativizir pu. Puvati. An e gumazir God miseveziba, erara an gari. An aremegha ua dikavizir dughiamin gin, an e ko ikiava dagheba ko dipaba ame.

⁴² Iesus an akam gun gumazamizibav kimasava e mikeme. A ghaze, e kamaghin me mikim suam, God gumazir kam, Iesus anemisevezima, anarira en kotiaba baragham, ovia ghueziba ko angamra itiba sara.

⁴³ Godin akam inigha izir gumaziba bar, me Iesusin guizin akar kam kuni. Egha ghaze, gumazitam nighnizir gavgavim Iesusin ziamin ikiti, God Iesusin ziamin tuavimin an arazir kuraba gin amadagham.”

Kantrin Igharazibar Gumaziba Godin Duam isi

⁴⁴ Pita akam kuravira itima, gumazamiziba a baragha itima, Godin Duam bar me gisin izaghiri.

⁴⁵⁻⁴⁶ Judan gumazir nighnizir gavgavim itiba, Pita ko ize. Egha me orazima me nguibar igharazibar akabar Godin ziam fe. Kamaghin me digavir kuram gamigha kamaghin migia ghaze, “Munagh gan! God uan Duam bizir aghuarimin min Kantrin Igharazibar Gumaziba uaghan me ganingi.”

⁴⁷ Ezi Pita kamaghin migia ghaze, “Gumazamizir kaba, me en min Godin Duam inis. Ezi tina, e dipamin me ruam en anegorosi?”

⁴⁸ Ezima Pita kamaghin gumazir kabav gei, “Ia Krais Iesusin ziamin me ruam.” Ezi me ruegha givagha, egha uari ko dughiar tabar ikiasava Pita migei.

11

Pita Jerusalemın ghugha egha bizir otivizibar gun migei

¹ Ezi aposelba ko Judian nguibabar aven itir darasi, me kamaghin oraki, Kantrin Igharazibar Gumaziba uaghan Godin akam ini.

²⁻³ Ezi kamaghin Pita uamategha Jerusalemın ghuavanabo. Ezi gumazir uan mikarzir mogomebar iniba aghoregha nighnizir gavgavim Iesusin itiba, me Pitan atara egha ghaze, “Ni ghua uan mikarzir mogomebar iniba aghorezir puvatizibar gumazibar dipenibar ghua egha me koma api.”

⁴ Ezi Pita maghira bizir a batoziba bar deravira dar gun me migei,

10:36: Sng 107:20, Ais 52:7, 57:19, Mt 28:18, Ro 10:12, MAA 17:14 **10:37:** Mt 4:12-17, Lu 4:14
10:38: Mt 3:16, Lu 4:17-20, Jo 3:2, Hi 1:9 **10:39:** Ap 2:32, 5:30 **10:40:** Ap 2:24, 1 Ko 15:4-7
10:41: Lu 24:42-43, Jo 14:17-24, 15:27, Ap 1:8, 13:31 **10:42:** Mt 28:19-20, Ap 17:31, Ro 14:9-10, 2 Ko 5:10, 2 Ti 4:1, 1 Pi 4:5 **10:43:** Ais 33:24, 53:5-6, 53:11, Jer 31:34, Dan 9:24, Mai 7:18, Sek 13:1, Ro 10:11, Ga 3:22 **10:44:** Ap 4:31, 8:15-16, 11:15, 15:8 **10:45-46:** Ap 2:4, 10:23, 11:18, 19:6, Ga 3:14
10:47: Ap 8:36, 11:17, 15:8-9, Ro 10:12 **10:48:** Ap 2:38

⁵ “Ki Jopan nguibar ekiamin ikia God ko migei. Egha irebamın mın bizimın garima, bizim mati inir avızir dafam, me an ruaghavevir 4 plan suirazıma, an overiam ategha izaghira ki iti naghın asara.

⁶ Ezi ki an aven garima, asızir soroghafariba ikia nguazimın itiba, ko asızir atiar maba, ko nguazimın davaragha aruir asıziba, ko pın itir kuaraziba iti.

⁷ Ezi ki orazi, tiarir mam na migei, ‘Pita, dikavigh, asızitam misuegh anemi.’

⁸ “Ezi ki a ikara, ‘Ekiam! Bar puvatıgham! Nan akam Godın damazimın bizir mızırızir katam bar anemezır puvati.’

⁹ “Ezi tiarim ua Godın Nguibamın migei, ‘Bizir God amızir zueziba, ni uam mızırızibar dar ponan marki.’

¹⁰ Ezi dughiar pumuning ko mıkezimın bizir kam amıgha eghava ua ekuıghava overiamın ghuavanabo.

¹¹ “Ezi dughiar kamra gumazır pumuning ko mıkezim, me na bagha Sisarian nguıbamın me amadazıma me iza dipenır ki itimın oto.

¹² Ezi Godın Duam na mıgia ghaze, ni me ko mangısıva nıghnızır avırıbar amuan marki. Ezi 6 plan aveghbuaba uaghan na ko zui. Egha e gumazır na bagha akam amadazimın dipenimın aven ghue.

¹³ Ezi an e mıgia ghaze, enselin mam an dipenimın aven a batogha egha ghaze, ni gumazıtıba amangıghtı, me Jopan nguıbamın mangı, Saimon, an ziar mam Pita, a batogh.

¹⁴ Eghti a Godın akam inıgh izi, ni mıkımtı, eghti tuavır kamın ni ko nın dipenimın itir gumazamızıba bar, Ekiam uaghan ua me iniam.

¹⁵ “Ezi ki maghıra mıgeıma Godın Duam me gısın izaghırı, mati bar faraghavıra an e gısın izaghırızı moghın.

¹⁶ Ezi ki Ekiam mıkemezır mıgırıgıam gınırı, ‘Jon dipamın ia rue, eghti ki Godın Duamın ia ruam.’

¹⁷ E fo, e faragha nıghnızır gavgavım Ekiam Kraıs İesusın itıma, Godra uan Duam bizır aghuımın mın e ganıngı. Egha kamaghıra datırıghın God Kantrın İgharazıbar Gumazıba uaghan uan Duam, bizır aghuımın mın me ganıngı. Kamaghın amızıma ki tına, ki God me ko ingaramın ingangarımın anogoregham?”

¹⁸ Ezi nıghnızır gavgavım İesusın itır gumazıba kamaghın oregha, egha uam ataramın nıghnızıba puvatıgha Ekiamın zıam fa, ghaze, “A dera, God uaghan Kantrın İgharazıbar Gumazıba amamangatıghtıma me uaghan navıbagh iragh egh ikırımırır zurara itım inıam.”

Antioghın itır gumazamızıba nıghnızır gavgavım İesusın itı.

¹⁹ Me Stıvenın mısoğhezi an aremezır dughıamın, me arazır kuram uaghan nıghnızır gavgavım İesusın itır ıgharazıbagh amızı, me tintınıbar arava, egha saghon Fonısian Dıstrıgh ko Saıprusın arıghatızım koma Antioghın nguıbar ekiamın ghua Godın akam Judan gumazıbara me mıgei.

²⁰ Ezi men marazı uaghan Saıprusın arıghatızım ko Saırının nguıbar ekiamın ıkegha ize, egha Antioghın ghuegha Ekiam İesusın akar aghuımın gun Grıghın gumazıbav gei.

²¹ Ezi Ekiamın gavgavım me ko itı. Ezi gumazamızır bar avırım nıghnızır gavgavım Ekiamın ikia egha uan navıbagh iragha Ekiam bagha ize.

²² Ezi İerusalemın itır Kraısın adarası bizır kamın eghaghanım baregha, egha me Barnabas amadazıma an Antioghın ghı.

²³ Ezi an otogha gari, God men apangkuvigha, men akurvagha arazir aghuivar me gamizi Barnabas bar akonge. Egha me uan navir averiabar aven guizbangira Ekiam ko ikiamin miġirigiabar a bar me miġei.

²⁴ A bar gumazir aghuim, Godin Duam a gizzivazi Godin nighnizir gavgavim an iti. Ezi gumamazir bar avirim Ekiam bagha ize.

²⁵⁻²⁶ Ezi Barnabas Sol buriasa Tarsusin zui. Egha an apigha, a inigha Antioghin ize. Egha azenir vamira Barnabas ko Sol uaning inigha Kraisin adarazi koma uari akufa. Egha gumamazir bar aviriba men sure gami. Ezi Antiokra suren gumaziba faragha ziar kam, Kraisin gin zuir darazi, me a ini.

²⁷ Ezi dughiar kammang, Godin akam inigha izar gumazir maba Jerusalem inkegha Antioghin izaghiri.

²⁸ Ezi men mav, an ziam Agabus, a dikavigha tugha egha Godin Duamin gavgavimin ghaze, Rom in nguaziba bar dagheba otevegham. (Sisar Klodius, atrivimin itir dughiamin bizir kam oto.)

²⁹ Ezi suren gumaziba akam misuegha egha me vaghvagh uan dabirabimin min dagiaba aningiva, Judian itir darazir akurvaghisi a da amangasa.

³⁰ Egha kar me kamaghin ami, me uan dagiaba isava, Barnabas koma Sol ganingizi, aning ghua men gumazir aruabagh aning.

12

Herot Jems misoghezima an areme, egha Pita kalabus gati

¹ Dughiar kamin Atrivim Herot Kraisin adarazir marazir suigha me gasighasighasa.*

² Egha a miġeima, me Jon in aveghbuam Jems midorozir sabamin a misoghezima, an areme.

³ Ezi Herot garima, an amizir arazir kam, Judaba a gifonge, kamaghin amizima, a uaghan Pita isa kalabus gati. Herot Yis puvatizir Bretin Isamin Dughiamin bizir kam gami.

⁴ A Pitan suiraghava a isa kalabus gati. Egha a isa midorozir gumazir 4 plan okuruabar agharim gati. Ezi me dughiaaba isa vaghvagha an gari. Egha 4 plan okurar kabanang, me dar vaghvagha 4 plan gumaziba inizima me an gari. Herot, God Israelbagh Itazir Dughiamin Isar Ekiar kam givaghtima, a Pita isi gumamazir aviribar damazimin a kot darighasa.

⁵ Ezi Pita kalabusin dipenimin aven itima Kraisin adarasi uan navir averiabar a bagha puvira God ko miġiavira iti.

Ensel kalabuziar dipenimin Pita inigha azenim gati

⁶ Egha Herot Pita inigh kot bagh mangasa dughiar mam diboro. Ezi dimagar kamin, aminin tighar tiam, me senin pumuningin a ikezima a midorozir gumazir pumuningin tongin akui. Ezi midorozir gumazir igharazir maba kalabuziar dipenimin a bagha gara tiar akamin iti.

⁷ Ezi zuamira Ekiamin ensel otozima, an angazangarim kalabuziar dipenimin aven sira. Egha ensel Pitan ivim a misuegha a gaghura kamaghin miġei, "Ni zuamira dikafigh!" Ezima senin an agharimning gikezimning firigharigha nguazim giri.

11:23: Ap 13:43 **11:24:** Ap 2:41, 5:14, 6:5, 11:21 **11:27:** Ap 13:1, 15:32, 21:9, 1 Ko 12:28, Ef 4:11

11:28: Ap 21:10 **11:29:** Ro 15:26, 1 Ko 16:1, 2 Ko 9:1 **11:30:** Ap 12:25 * **12:1:** (12:1) Atrivir kam Herot, a Maria Iesus batezir dughiamin itir Atrivir kam Herotin ovavir borim. Egha a Atrivim Agripan afeziam. **12:2:** Mt 4:21, 20:23 **12:3:** Ap 4:3 **12:4:** Kis 12:1-27 **12:5:** Je 5:16 **12:6:** Ap 5:23

⁸ Ezi ensel a migei, “Korotiam arughiva, egh dagarir asuabar aghuigh.” Ezi Pita kamaghin amigha givazi ensel a migei, “Ni uan korotiar ruarim arugh nan gin izi.”

⁹ Ezi Pita kalabuziar dipenim ategha, enselin gin azenan ghu. Egha a bizir kabagh fozir puvatizima, ensel dagh amima, da guizbangiram otifi. Pitan nighnizim ghaze, a irebamın mın bizimın gari.

¹⁰ Aning ghuava, kalabusin dipenimın garir gumazir pumuning gitagha, ghua kalabusin zuir ainin tiar akar nguibar ekiamın zuimın oto. Aning an otozi, tiam uabi kuiaghrizima, aning azenan ghua tuavir mamın zui. Aning mong saghon ghuava, ensel zuamirama Pita ategha ghu.

¹¹ Ezi Pitan nighnizim ua izima, a kamaghin migei, “Ki datirighin guizbangira fo, Ekiam uan ensel amadazima a ize. Egha a Herotin agharim da nan akura, egha Judaba na damuasa nighnizir bizir kuraba sara nan akura.”

¹² Ezi Pita bizir kabagh foghava, Jonin amebam Marian dipenimın ghu. Jonin ziar mam Mak. Ezi gumazamizir avirim uari akuvagha dipenir kamın ikiava God ko migei.

¹³ Ezi Pita azenan ikiava divazimın tiar akar azenan itim gafughafuzima, ingangarir amizimın ziam Roda, a bagha tiam kuasa izi.

¹⁴ Egha a Pitan tiarim baregha, bar akuegha, tiam kuizir puvatigha uamategha ivegha aven ghugha, kamaghin gumazamizibav gia ghaze, “Pita muna iza tiar akamın iti!”

¹⁵ Ezi me kamaghin a migei, “Ni onganis ti.” Ezi a bar gavgavigha kamaghin migei, “Puvati. Guizbangira a iti.” Ezi me a migia ghaze, “Ni ti an enselin gani.”†

¹⁶ Ezi Pita tiam gafughafuzima, me izava tiam kuigha an apigha, digavir kuram gami.

¹⁷ Ezi Pita uan dafarimın me aminivazima, me aghumra iti. Ezi an Ekiam kalabuziar dipenimın aven a inigha azenan anetizir arazibagh eghari. Egha a kamaghin migei, “Ia bizir kabar gun Jems koma aveghbuaba sara mikemegh.” Egha Pita me ategha danganir igharazimın ghu.‡

¹⁸ Egha aminim tirazima, midorozir gumaziba Pita bagh garava avenge. Egha bar digavir kuram gamigha uarira uarir azangsigha ghaze, “Pita managh ghu?”

¹⁹ Ezi Pita itir puvatizima, Herot a gumazibav kemezima me Pita buri-asa ghue. Egha me tong bar an apizir puvati. Kamaghin amizima an midorozir gumazir Pitan ganiziba, Herot me isa kot gatigha egha ghaze, me aremegham. Egha Herot gin Judian danganim ategha, Sesarian nguibar ekiamın ikiasa uaghiri.

Herotin ovevem

²⁰ Egha Herot adarim Tair koma Saidonian gumazamizibav iti. Me Herot garir nguibar ekiamın uan dagheba isi, kamaghin amizi, me datirighin uari akuvaghav izav an ganasa. Me faraghav Blastus ko uari mikemezi a me ko navir amirizim inis. Blastus, an Atrivim Herot akuir danganimın garir gumazim. Ezima, me gin Herot men apangkuvigh adarir kam a givaghasa, me Herotin ganasa zui

12:9: Ap 10:3, 10:17, 11:5 **12:10:** Sng 34:7, Dan 3:28, 6:22, Ap 5:19, Hi 1:14, 2 Pi 2:9 **12:12:** Ap 4:23, 12:5, 12:25, 15:37 **12:15:** Mt 18:10, Ap 26:24 † **12:15:** (12:15) Dughiar kam Judan aviriba kamaghin nighnizir gavgavim iti, enselin maba gumazibar ganamin ingangariba iti. Egha me ghaze, Pitan ensel marklama. **12:17:** Ap 13:16, 19:33, 21:40 ‡ **12:17:** (12:17) Jemsin kam a Iesusin dozim. Ni Galesian 1:19in gan. Jems Jerusalemın siosin itir gumazir dapanimın oto **12:18:** Ap 5:22-24 **12:20:** 1 Kin 5:9-11, Ese 27:17

²¹ Herot dughiar atizimın uan atrivir korotiaba arughava, egha uan atrivimın dabirabim gaperaghava, gumazamizibav gei.

²² Ezi me pamtem diava ghaze, “Kar gumazitam migeir puvati. Kar godin mam migei.”

²³ Herot Godin ziam fer puvati, kamaghın amizima Ekiamın ensel zuamira a misoghezima a iri. Ezima muriamın itir apiziba angamra anepa zuima, an areme.

²⁴ Ezima Godin akam nguibaba bar dar ghua bar ekevegha ghuavira iti.

²⁵ Ezi Barnabas koma Sol aning uan ingangarim Jerusalemın anegivagha, uamategha Antioghın ghu. Jon, an ziar mam Mak, aning a inighava a sara ghu.

Pol kantrin aviribar ghuava Iesusin akar aghuim akuri

13

(Sapta 13:1-21:14)

God Barnabas ko Sol kantrin igharazibar akar aghuim akunasa aning amisefe

¹ Antioghın itir Kraisin adarasi, men marazi iti, Godin akam inigha izir gumaziba ko tisaba. Men ziaba Barnabas, ko Simeon (an ziar mam Niger,) Sairinin Lusius, koma Manain (a Atrivim Herotin roroam, a Herot koma aghungi) ko Sol.*

² Ezima dughiar mamın Kraisin adarasi, me Godin apengan ikiava uari isava God ganighava, egha God ko mikimasa dagheba ta. Ezi Godin Duam kamaghın me migei, “Ki Barnabas ko Sol uan ingangarim bagha aningın dia. Ia ingangarir kam bagh aning amiseveghtima, aning nan ingangarim bagh mangi.”

³ Kamaghın me God ko mikimasava dagheba tagha, God ko migei. Egha uan aghariba isava Barnabas ko Sol gisin atighava, aning amadazima aning zui.

Barnabas ko Sol Saiprusin arighatizimın akar aghuim akuri

⁴ Ezima Godin Duam Barnabas ko Sol amadazima, aning Selusian nguibar ekiamın ghugha, ua kurim inigha Saiprusin arighatizimın ghu.

⁵ Egha me Salamisin otivigha Godin akam Judabar God ko migeir dipenibar akam akuri. Jon Mak aning ko ghua egha aningın akura.

⁶ Egha me Saiprusin nguibar arighatizim a garua ghuava Pafosin nguibar ekiamın oto. Egha me Judan kukunir gumazir mam bato. A Godin akam inigha izir ifavarir gumazim, an ziam Bar-Iesus.

⁷ A Sergius Paulus, gavmanın dapanim a ko iti. Sergius Paulus, a gumazir nighnizim koma fozozir aghuiba iti. Ezi a Godin akam baraghasava, kamaghın a Pol koma Barnabasın diazima aning ize.

⁸ Me kukunir gumazir kam Grighın akamın ziar kam Elimas me a gati, an mingarim kukunir gumazim. Egha Elimas, a gavmanın gumazim Sergius Paulus, a Iesus nighnizir gavgavim an ikian an aghua. Kamaghın, a Barnabas ko Solın ingangarim paziva a damuasa.

12:23: 1 Sml 25-38, 2 Sml 24:17, Sng 115:1, Dan 5:20 **12:24:** Ais 55:11, Ap 6:7, 19:20, Kl 1:6 **12:25:** Ap 11:29-30, 12:12, 13:5, 13:13, 15:37 **13:1:** Ap 11:27 * **13:1:** (13:1) Ziar kam Niger, an mingarim kamaghın ghu, “pizim.” Gumazir maba ghaze, Simeon Niger, a Afrikan gumazim. **13:2:** Ap 9:15, Ro 10:15, Ga 1:15, Ef 3:7-8, 1 Ti 2:7, Hi 5:4 **13:3:** Ap 6:6 **13:4:** Ap 15:39 **13:5:** Ap 12:12, 12:25, 13:13, 13:46, 15:37 **13:8:** 2 Ti 3:8

⁹ Ezima Sol, an ziar mam Pol, Godin Duam a gizivazima, ezi a dikiravira Elimasin garava kamaghin migei,†

¹⁰ “Ni Satanin borim. Egha ni arazir aghuaribar apanimin iti. Egha ifavarir araziba ko arazir kuraba bar ni gizifa. Egha ni tizim baghavira Ekiamin arazir aghuibagh asighasisi? Ni ti arazir kuraba ataghraghan aghua?”

¹¹ Datirighin Ekiam nin apanim damuva uan gavgavimin nin damazimning okavigham. Eghtima, ni aruer angazangarimin ganan kogh dughiatabar ikegham.”

Ezima zuamira ghuariam an damazimning korozima aminim an piri. Egha a tavin agharimin suiraghasa pura ruiava asaghinifi.

¹² Egha gavmanin gumazir dapanim Ekiamin akam bareghava digavir kuram gami. A bizir otivizir kabar ganighava egha kamaghin nighnizir gavgavim Ekiamin iti.

Barnabas ko Pol Antioghin aven Iesusin akam akuri

¹³ Ezi Pol, a ko aruir gumaziba sara, me kurim Pafosin me inigha ghua Pergan nguibamin otifi. A Pamfilian Provinsin aven iti. Ezi Jon Mak kagh me ategha uamategha Jerusalem in ghua.

¹⁴ Ezi me Pergan nguibamin dikavigha ghua Antioghin nguibamin otifi, a Pisdian Distirighin aven iti. Egha, Judaba avughsa Godin ziam fer dughiamin, me God ko migeir dipenimin aven ghueghava apiaghav iti.‡

¹⁵ Ezi God ko migeir dipenimin garir gumazir dapanir ekiaba, me Moses Osirizir Araziba ko Godin akam inigha izir gumazibar akaba dar bora me migei. Me dar ponegha givaghava, me Pol ko Barnabasin akam migia ghaze, “Aveghbuaba, ia akurvazir migirigiatam gumazir kabav mikimsiva, ia me mikim.”

¹⁶ Ezi Pol dikavighava, uan dafarimin me aminiva, kamaghin migia ghaze, “Ia Israelin gumaziba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba, Godin apengan ikiava uari isava God ganidi, ia na baragh!”

¹⁷ Dughiar kamin me Israelin ikiava, Israelbar God en ovaviba amiseveghava, gumazibagh amim me bar aviraseme. Eghava a uan gavgavimin Isipin me inighava azenim gati. Fomira Israelin gumazamizibar God en ovaviba amisevezima, kamaghin me an gumazamizibara. Egha gin me uan nguibam ategha ghua Isipin kantrin ghue. Egha dughiar kamin God me gamima men dibobonim bar pin ghua, me bar aviraseme. Ezima gin God uan gavgavimin Isipin me inighava azenim gati.

¹⁸ Egha a 40 pla azenimin gumaziba puvatizir danganim me ko ikiava, men osimtiziba aterava men akurvasi.

¹⁹ Eghava Kenanin nguazimin, God 7 plan gumazamizir bizim gasighasighava, men nguazim uan gumaziba ko amizibagh aningi. Ezima me dar ghuaviba ikiangi.

²⁰ Bizir kaba 450 azenimin aven otifi.

“Egha bizir kabar gin God Israelbar ganasa gumazir dapaniba amisefe, mamaghira ikia ghua Godin akam inigha izir gumazim Samuelin dughiamin tu.

† **13:9:** (13:9) Ziar kam Sol, a Hibrun akamin otivir ziar mam. Ezi ziar kam Pol, a Grighin akam otivir ziam. Gumazir maba ghaze, Sol Grighin akamin migeir darasi tongin ingara, egha kamaghin dughiar kamin a ziar kam Pol uabi garis. **13:10:** Mt 13:38, Jo 8:44, 1 Jo 3:8 **13:11:** Kis 9:3, 1 Sml 5:6, Ap 9:8 **13:13:** Ap 13:5, 15:38 ‡ **13:14:** (13:14) A Sabatin dughiam **13:15:** Lu 4:16, Ap 13:27, 15:21, Hi 13:22 **13:16:** Ap 12:17 **13:17:** Kis 1:7, 6:6, 12:5, Lo 7:6-7, Sng 105:23-24 **13:18:** Kis 16:35, Nam 14:34, Lo 1:31, Sng 95:10, Ap 7:36 **13:19:** Lo 7:1, Jos 14:1, Sng 78:55 **13:20:** Het 2:16, 1 Sml 3:20

21 “Ezi me atrivim bagha Godin azangsis. Ezima a Sol me ganingi, Kisin otarim, Benjaminin adarasi, a 40 plan azenibar men gari.

22 Ezi God Sol agivaghava, Devit amisevezima an an danganim inighava atrivimin oto. Ezima a Devitin gun me migei, ‘Ki Devitin gani, Jesin otarim, gumazir ki bar ifongezim, a bar bizir ki ifongezibar amuam.’

23 “God fomira akam akirizir moghin, God gumazir mam amadazi a Israelin ize. A Iesus, Devitin ovavir mam, en Akurvazir Gumazim.

24 “Iesus tighar izamin dughiamin, Jon faragha izava navibagh iraghamin akam ko rurumin akamin Israelin gumazibav gei.

25 Jonin ingangarir dughiam givasava amima, a kamaghin me migei, ‘Ia ghaze, ki tina? Ki gumazir ia mizuaim puvati. A nan gin izi. Ki an dagarir asuabar beniba firan kogham. Ki gumazir kinim.’

26 “Aveghbuaba, ia Abrahamin igiaba, koma ia God gifuegha an apengan itir Kantrin Igharazibar Gumaziba, e bagha, God uam e iniasava migirigiar kam amadazima a ize.

27 Jerusalem in gumazamiziba koma gumazir dapanir ekiaba, me kamaghin fozir puvati, Iesus en Akurvazir Gumazim. Egha me zurara Sabatin dughiamin Godin akam inigha izir gumazimin akaba dibora, egha deragha dagh fozir puvati. Egha ghaze gumazir kam aremegham. Kamaghin amizima, Godin akam inigha izir gumazimin akaba guizbangira otos.

28 Egha me a misueghtima an aremeghan migirigiar otevir aghuitam batozir puvati. Ezi me kamaghin Pailat pamten a migia ghaze, ni midorozir gumazibav kemeghti me a misoghti an aremegham.

29 Me fomirama Godin akam inigha izir gumaziba mikemezi moghin ami. Egha me ter ighuvimin anedeghava a inigha dagiar torim gati.

30 Ezima God a gamizima a ua dikafi.

31 A koma Galilin ikiava Jerusalem in zuir gumazamiziba dughiar aviribar an gani. Ezi datirighin gumazir uari an ganizir kaba, me an gun Judan gumazamizibav gei.

32 “E akar aghuim kamaghin ia migei. God fomira en ovaviba bagha amizir akam akira ghaze, a gumazir uam e iniamim amadagham.

33 Datirighin a Iesus a gamizima a matmatin ua dikafi. E men boriba, kamaghin amizima an e bagha uan akar dikirizir kam gamizima a guizbangira oto. Ighiamin Akinafarir Namba 2, kamaghin a migei,

‘Ni nan otarim;
ezi datirighin ki nin afeziamin otos.’

34 E fo, God a gamizima a ua matmatin dikafi. Ezi a ua matmatin mangi kurighan kogham. God bizir kam in kamaghin mikeme,

‘Ki guizbangira deraghvira ia damuva,
bizir aghuiba ia daningam,
ki fomira Atrivim Devit akar dikirizibar a mikemezi moghin.
Ezi bizir kam ki mikemezi moghin guizbangiram otivam.’

13:21: 1 Sml 8:5, 8:19, 10:1, 10:21 **13:22:** 1 Sml 13:14, 15:23-26, 16:12-13, 2 Sml 2:4, Sng 89:20, Hos 13:11 **13:23:** 2 Sml 7:12-16, Sng 132:11, Ais 11:1, Lu 1:32, 1:69, Ro 11:26 **13:24:** Mt 3:1-2, Mk 1:4, Lu 3:3, Ro 11:26 **13:25:** Mt 3:11, Mk 1:7, Lu 3:16, Jo 1:20-27 **13:26:** Mt 10:6, Lu 24:47, Ap 13:16, 13:46 **13:27:** Lu 23:34, 24:20, 24:44, Jo 16:3, Ap 3:17, 15:21, 1 Ko 2:8 **13:28:** Mt 27:22-23, Mk 15:13-14, Lu 23:21-23, Jo 19:15 **13:29:** Mt 27:57-61, Mk 15:42-47, Lu 18:31, 23:50-56, Jo 19:28-30, 19:36-42 **13:30:** Mt 28:6, Ap 2:24 **13:31:** Ap 1:3, 1:8 **13:32:** Stt 12:3, Ap 13:23, Ro 4:13, Ga 3:16 **13:33:** Sng 2:7, Ro 1:4, Hi 1:5, 5:5 **13:34:** Ais 55:3

³⁵ Ezi akar igharazir mam uaghan Godin Akınafarimın iti. A kamaghın miğei, ‘Ni uan ingangarim bagha mişevézir gumazim ateghtıma, a matmatın iki kurighan kogham.’

³⁶ “E fo, dughiar kamın Devit nguazımın ikiava, a Godın nighnızımın gın zui. Egha a gın aremezıma, me an kuam inıgha ghua an ovavıba afir naghın anefa. Ezıma an kuam kuri.

³⁷⁻³⁸ Ezi gumazir God amızı a ua matmatın dikavızir kamnang, an kuam kurızir puvati. Nan adarasi, kamaghın amızıma, e ua miğei, ia akar kam gifogh, gumazir kam İesus ian arazir kuraba gın amangasa ize.

³⁹ Moşes Osirızir Arazıba ian akuragh ian arazir kuraba gın amadaghan koghtı, ia Godın damazımın deraghın. Puvati. Gumazir kam İesusın ingangarımın, God gumazir nighnızir gavgavıba itıba bar, men akuragha men arazir kuraba bar, da gın amagava, me gamıma me an damazımın dera.

⁴⁰ İa uari bagha gan, Godın akam inıgha ızir gumazıba fomıra mikemezır moghın, bizıtım ia batoghan kogham:

⁴¹ ‘Ki ian dughıamın bizir igharazıtım damıghtıma a ia batogham.

Eghtıma gumazıtım ia mikımtıma
ia nighnızir gavgavım an ikian kogham.

Kamaghın, ia gumazır dibovır akar kurabagh amıba, ia gan,
ia digavır kuram damıgh ikuvıgham.’ ”

⁴² Egha Pol ko Barnabas Judabar God ko miğei dipenim ataghrızıma, gumazamızıba kamaghın aningın miğei, “Gua Sabatın munamın dughıamın uamatagh ızıva bizir kabar migirıgiar tabar uam e mikım.”

⁴³ Egha me bar God ko miğei dipenim ateghava azenan ghue. Ezi Judan avırım ko gumazir igharazıba, me Judan arazıba bar dar gın zuir gumazıba, me Pol koma Barnabasın gın zui. Ezıma aning me miğıava, men nighnızıba fa ghaze, ia Godın nighnızımın gın mangıva an apangkuvımın apengan iki.

⁴⁴ Ezi Sabatın dughiar igharazım otozi, nguıbar ekıar kamın itir gumazamızır avırım bar ızı uari akuvaghava Ekıamın akam barası.

⁴⁵ Ezi Judaba gumazamızır okuruar kamın ganıgha, men navıba bar ikufı. Ezıma me Polın akaba kurakuraghava a miğei.

⁴⁶ Kamaghın amızıma Pol ko Barnabas atıatır puvatıgha, akar bar gavgavımın me miğei, “İa Judaba, ga faragha Godın akamın ia mikeme. Ezi ia akırım ragha akar kam gasara. Egha ghaze, e ikırımırır aghuir zurara itım inıan kogham. Kamaghın amızıma, ia oragh, ga uam akar kamın ia mikıman kogham. Ga Kantrin igharazıbar Gumazıbar kımam.

⁴⁷ Ekıam bizir kam bagha kamaghın e mikeme:

‘Ni nguazır kamın itir gumazamızıba bar men akuraghtıma
ki ua me inıasa,
bizir kam bagh, ki ni amışevézıma,
ni tuavım Kantrin İgharazıbar Gumazıbar aka.’ ”

⁴⁸ Ezi Kantrin Igharazibar Gumaziba, me akar kam baregha, bar akuegha ghaze, akar kam bar dera. Ezi gumazamizir God ikirimirir aghuir zurara ikiam bagha miseveziba, me bar nighnizir gavgavim an iti.

⁴⁹ Ezi Ekiamin akam bar nguibaba bar dar ghu.

⁵⁰ Amizir maba God gifueghava an apengan ikiava ziar ekiaba iti, ezi gumazir iziaba itir maba, me uaghan nguibar ekiar kamın iti. Judaba men navibagh inivima, me osımtıziba Pol ko Barnabas garisi. Egha me uan distrighin aning batoke.

⁵¹ Kamaghın amizima, Pol ko Barnabas, uan dagarimningin itir nguaziba apisi, eghtima gumazamiziba fogh suam, men arazir kam osımtızim me ganıngi. Ezima, Pol ko Barnabas Antiok ategha Aikoniam nguibamın ghu.

⁵² Kamaghın amizi Antioghın itir Kraisin suren gumaziba, Godın Duam bar me gizivazima me bar akonge.

14

Pol ko Barnabas Aikoniamın Iesusın akar aghuim akuri

¹ Egha Pol ko Barnabas Antioghın ikiav amizir arazibara, aning izava Aikoniamın Judaba God ko migeir dipenibar dagh ami. Egha kagh aning bar deraghvira akam akurima, Judan aviriba ko Kantrin Igharazibar Gumazir aviriba nighnizir gavgavim Iesusın iti.

² Egha Judan marazi nighnizir gavgavim men akabar ikian aghuagha Kantrin Igharazibar Gumazibar nighnizibagh asighasighava men navibagh inivima, me nighnizir kurabar nighnizir gavgavim Iesusın itir darazigh ami.

³ Egha Pol ko Barnabas dughar ruarımın Aikoniamın ikiava, Ekiamın apangkuvımın akam mikımasava atiatir puvati. Ezima Ekiam gavgavim aning ganıngizima, aning mirakelba ko digavir kuram gamir bizibagh amima, da otifi. Ezi kamaghın Ekiam gumazamizibar akakagha ghaze, akar aning me migeir kaba, da guızin akaba.

⁴ Ezi nguibar ekiar kamın itir gumazamiziba uari abiki, marazi Judabar gın zuima, marazi aposelning bagha zui.

⁵ Egha gın Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba, me uan gumazir dapanir ekiaba ko, me nighnigha tuaviba buria miğia ghaze, me Pol ko Barnabas aremeghasa, me arazir kurabar aning damuasa ifonge. Egha me dagiabar aning ginivasava ami.

Pol ko Barnabas Listra ko Derben akar aghuim akuri

⁶ Ezima Pol ko Barnabas kamaghın oreghava arava Listra ko Derben ghu, aning Likonian Distrighın nguibar ekiamning. Egha uaghan nguibar aningın boroghıra itiba sara ghu.

⁷ Egha aning kagh akar aghuim akuravira iti.

⁸ Egha Listran nguibar ekiamın aven gumazir mam, an dagarimning iku-havegha an amirazima an aruir puvatighava aperaghavira iti. An amebam a batezima a kamaghıra gari.

⁹ A Pol barazima an akam akuri. Ezima Pol dikiraviram an gara egha kamaghın fo, gumazir kam nighnizir gavgavim iti, a deragham.

¹⁰ Egha Pol kamaghın pamtemın dia, “Ni dikavigh mitigh!” Ezi gumazir kam uabi ekunigha mitigha maghiram arui.

11 Egha gumazamizir avirir kam Pol amizir bizir kamın ganigha, pamtemın Likonian akamın dia miġei, "Aseba gumazibar mın otivigha e baghava izaghire!"

12 Egha Barnabas, me asem Sus a gati. Pol a miġirigiabar faragha zuir gumazim, kamaghın me asem Hermes a gati.*

13 Asem Susin dipenim, a Listran nguibar ekiamın mın azenan iti. Ezi Susin ofa gamir gumazim, a ko gumazir aviriba, me Pol ko Barnabas bagha asizibav sueghiva aningın ofa damuasa. Kamaghın, a bulmakaun apuriba ko akimarir biziziba inigha Listran nguibar ekiamın tiar akamın ize.

14 Egha aposelning Pol ko Barnabas, aning bizir kaba baregha, aning uan korotiaba abiagharigha, ivegha gumaziba itir okuruamın aven ghua pamtem dia miġei,

15 "Maia! Gumaziba, ia tizim bagha arazir kam gami? Ga uaghan ian mın gari, pura gumazir kinimning. Ga kamagh sua akar aghuir kam ia miġei. Ia pura bizir kinir kabar ziaba fan marki. Egh ia uari isiva Ekiam daning, angamra itir God. A Godin overiam ko nguazim ko ongarim gamizim, egha bizir dar itiba sara bar.

16 Fomira, God nguibaba bar, me ataghizima me pura uan nighnizibar arua bizibagh ami.

17 Egha a ian modozir puvati, eghti gumaziba a gifoghan kogham. puvati. A zuraram arazir aghuir ia gamuava, amozim ia ganiga, dagher aghuir aviriba ia ganiga egha dagher aghuibagh ami da otifi. Egha ia gamima ian naviba deragha bar akonge."

18 Aning bizir kabar pamten me miġia, uaningın ofa damuan men anogoroghavira iti.

19 Ezi ġin Judan gumazir maba Antiok ko Aikoniamin ikegha Listran izegha, me gumazibar nighnizibagh ekuigha me gamizi, me Polin apanibar otifi. Egha me dagiabar Pol ginivigha an ganigha ghaze, an aremes. Egha anemikirigha Listran nguibar ekiamın azenan ghu.

20 Ezi ġin suren gumaziba izava anekuvazi, a dikavigha uamategha Listran nguibar ekiamın ghu. Egha dughiar igharazimın a ko Barnabas ghua Derben zui.

Pol ko Barnabas suren gumaziba gavgavim me ganidi

21 Egha Pol ko Barnabas Derben nguibar ekiamın ikiava akar aghuim akurava gumazamizir aviribagh amima, me suren gumazibar otifi. Egha aning uamategha Litra ko Aikoniam ko Antioghın ghu.

22 Egha aning gavgavim suren gumazibagh anighava akurvazir miġirigiabar me gamua ghaze, ia uan nighnizir gavgavibar tuivigh gavgafigh. Aning kamaghın me miġia ghaze, "Gumazamizir God Ativaziba, e uaghan men avirir kamın aven mangisi, e faragh osimtizir aviribar aven mangigham."

23 Egha Pol ko Barnabas Kraisin adarazi itir nguibaba bagha vaghvagher Godin ingangarir gumazir aruaba amisefe. Godin ingangarir gumazir aruar kaba uan nighnizir gavgaviba Ekiam gatis. Ezi aning me bagha dagheba taghragha Ekiam ko mikemegha bar me isava Ekiamın agharim gati.

14:11: Ap 8:10, 28:6 * 14:12: (14:12) Grighin gumazamiziba nighnizir gavgavim kamaghın iti, aser aviriba uaghan iti. Men aser mam, Sus, a men asebar gumazir dapanir ekiam. Ezi Hermes, a men aser akaba inigha me bagha izim. 14:15: Kis 20:11, 2 Sml 12:21, Sng 33:6, 146:6, Ap 10:26, 1 Ko 8:4, 1 Te 1:9, Je 5:17 14:16: Sng 81:13, Ap 17:30, 1 Pi 4:3 14:17: Sng 147:8, Jer 5:24, 14:22, Ap 17:27, Ro 1:20 14:19: Ap 13:45, 17:13, 2 Ko 11:25, 2 Ti 3:11 14:21: Mt 28:19 14:23: Ap 13:1-3, 15:40

Pol ko Barnabas uamategha Antioghın zui, Sirian Distrighın aven

²⁴ Egha Pol ko Barnabas Pisidian Distrighın ghugha gın iza Pamfilian Provinsın ghu.

²⁵ Egha aning Pergan nguibamin akar aghuim akunigha gıvagha Atalian nguibam uaghiri.

²⁶ Egha aning Atalian ikegha kurim inigha uamategha Antioghın nguibamin ghu. Nguibar kamra, aning kagh faragha ikezi, Antioghın itir Kraisin adarasi aning isava Godın agharim ganinga ghaze, Godın apangkuvim aning ko ikiti aning ingangarir kam damuam. Ezi aning ingangarir kam gamua iza datirighın anegifa. Egha aning uamategha Antioghın ghu.

²⁷ Egha aning Antioghın otogha, Kraisin adarazir diazıma me uari akuvazıma aning bizir God aningın agharimningın amizibar gun bar me mıgei. Egha uaghan God Kantrin Igharazibar Gumaziba bagha nıghnızir gavgavımın tiam kuizir akam me mıgei.

²⁸ Egha aning kagh dughiar ruarımın suren gumaziba ko ike.

15

Kraisın adarasi Jerusalemın nguibamin uari akufa

¹ Ezi Judian Distrighın gumazir maba Antioghın izegha Kraisin adarazir sure gamua ghaze, "İa Moses sure gamızir arazımın moghın ua mikarzir mogomeba aghoran koghti, God guizbangıra ua ia inighan kogham."*

² Ezi kamaghın Pol ko Barnabas maburan odorozim me koma a gami. Kamaghın amizi Kraisin adarasi Pol ko Barnabas ko nıghnızir gavgavım İesusın itir gumazir maba sara me amısevegħa ghaze, me Jerusalemın mangı bizir kam bagħ aposelba ko Godın ingangarir gumazir aruabav kımasa.

³ Egha Kraisin adarasi me amadazıma me zui. Me Fonisian Distrigh ko Samarian moghın ghua egha Kantrin Igharazibar Gumaziba uan navıbagħ irazir bizımın gun me mıgei. Ezi Kraisin adarasi bar mıgırıgıar kam baregha bar akonge.

⁴ Ezi Pol ko Barnabas ko Godın ingangarir gumazir aruaba, me Jerusalemın otıvızı, aposelba ko Kraisin adarasi ko men gumazir dapanıba bar akuegha me ini. Ezi Pol ko Barnabas God aningın agharımın amızir bizıba. aning dar gun me mıgei.

⁵ Ezi nıghnızir gavgavım İesusın itir gumazir maba, me fomıra Farisibar mın ikia, me dikavıgha kamaghın mıgei, "Kantrin Igharazibar Gumaziba uaghan Moses Osırızir Arazibar gın mangıva uan mikarzir mogomebar aghor."†

⁶ Ezi aposelba ko Godın ingangarir gumazir aruaba akar kam akırasa uari akufa.

⁷ Dughiar ruarımın me bizir kam mıgıa ghua, egha Pita dikavıgha me mıgei, "Nan adarasi, ia fo dughiar maba gıvazı God kamaghın ifonge, Kantrin Igharazibar Gumaziba nan akar torımın akar aghuımın mıgırıgıam bareghıva nıghnızir gavgavım İesusın ikiam. Egha a ian tongın na mısefe.

14:26: Ap 13:1-3, 15:40 **14:27:** Ap 11:18, 15:4, 15:12 **15:1:** Wkp 12:3, Jo 7:22, Ga 2:12, 5:2, Kl 2:8, 2:11, 2:16 * **15:1:** (15:1) Gumazir kaba me Judan gumaziba, egha me ghaze, gumazir azenan itıba me en arazıbar amuam. Men marazi fomıra Farisibar ike. **15:2:** Ap 11:30, Ga 2:1 **15:4:** Ap 14:27
† **15:5:** (15:5) Ni akar Filipai, 3:2ın itımın gan. **15:7:** Ap 10:1-43

⁸ E fo, God gumazamizibar navir averiabagh fo. Egha a uan Duam me ganingi. An e gamizi moghira, me gami. Egha tuavir kamın a kamaghın en aka, a me gifuegha ua me ini.

⁹ Godın damazimın Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba, e bar magh ghue. Kantrin Igharazibar Gumaziba nighnızir gavgavim İesusin itima, God men nighnızir gavgavimın tuavimın, men navibagh amizi me an damazimın dera

¹⁰ Ezi kamaghın ia tizim bagh God damighti, a ian nighnızibar gin mangam? Egha osımtızir faragha en ovaviba ateran iburaziba ko osımtızir e uaghan datırighın ateran iburaziba, da isava nighnızir gavgavim İesusin itir darazigh arisi.

¹¹ Kamaghın puvati. En nighnızir gavgavim ghaze, en Ekiam İesusin apangkuvimın, God uam e inızir moghira me ini.”

¹² Ezi gumazir uari akuvaziba bar nımıra ikia Barnabas ko Pol barasi. Ezima aning mirakelin arazaraziba ko digavir kuram gamir bizibar gun me migei. Egha aning ghaze, God aningın agharibar arazir kaba Kantrin Igharazibar Gumazibar tongin, dar ingari.

¹³ Aning mikemegha gıvazi Jems kamaghın migei, “Nan adarasi, ia na baragh.

¹⁴ Saimon kamaghın e geghara ghaze, kar faragha zuir dughiam, God Kantrin Igharazibar Gumaziba uan apangkuvim men akagha, men tongin gumazir maba ua bagha me inigha me gamizi, me an gumazamizibar otifi.

¹⁵ Godın akam inigha ızir gumazibar mıgırıgiamın mırara ghu. Me fomıra kamaghın osiri, men mıgırıgiamın osızirimra kara,

¹⁶ God kamaghın migei,
Devitin ovaviba asızir inibar amızir dipenimın mın degıaghırı.

Egh ki gin uamategh ızı,
an ingarighti a tugham.
An bizir ikuvıziba ki ua dar ingarigham,
egh ki a damighti a ua deragham.

¹⁷ Eghti gumazamızir ikiavıra itir naba
God bagh ruıam.
Kantrin Igharazibar Gumazir nan ziamın itiba bar uaghan na buriam.

¹⁸ Ekiam kamaghın mikeme.
A bizir kaba fomıra gumazamizibar akazi
me dagh fo.’ ”

¹⁹ Egha Jems ghua kamagh migei, “Nan nighnızimra kara, Kantrin Igharazibar Gumaziba, me navibagh iragha God bagha zui. Eghti e men tuaviba apıran kogham.

²⁰ E pura me bagh osir kamagh me mikim suam, ia me marvir guabagh anıdir daghebar amı, egh ia Godın damazimın mızegham. Ia dagher kabar aman marki. Ia uari isava akuir arazir kurabar amuan marki. Egha asızir me benibar fıribav kırıma ariaghırıba, dar ghuzıba darara iti. Ia dar aman marki. Egh ia ghuzitam raman marki.

²¹ E fo, Moses osirizir arazir kamnagh fomira iza datirighin, me an akam nguibar ekiabar aven bar anekurava, egha Sabatba zurara God ko migeir dipenibar aven a dibori.”‡

Me Kantrin Igharazibar Gumazir God gifoziba bagha akinafarim amadi

²² Egha aposelba ko Godin ingangarir gumazir aruaba ko Jerusalem itir Kraisin adarazi bar me mikemegha uari tongin gumazir maba misevegha me amadazi me Pol ko Barnabas ko Antioghin zui. Me gumazir dapanir pumuning uaghan aning amisefe: Sailas ko Judas, an ziar mam Barsabas. Gumazir kamning Kraisin adarazir faragha zui.

²³ Egha me akinafarir kam me koma anemada:

E, aposelba ko Godin ingangarir gumazir aruaba, e ian adarasi.

Ia Kantrin Igharazimin itir nighnizir gavgavim Iesusin itir darazi, ia Antioghin nguibar ekiam ko Sirian Provins ko Silisian itiba. Akinafarir kam ia bagha izi. Dughiar aghuim.

²⁴ E kamaghin oraki, en tongin marazi, en azarazir puvatigha ghua ia migia ian nighnizibagh asighasiki. Me ia gifarazi ia okam nighnisi.

²⁵ Kamaghin e bar navir vamira inigha gumazir maba ko en namakar aghuimning Barnabas ko Pol a misevegha me amada.

²⁶ Gumazir kamning, aning en Ekiam Kraisi Iesusin ziam bagha nguazir kam in ikirimirim ategha egha uaningin sa.

²⁷ Kamaghin amizi, Judas ko Sailas akamin uaghan ia mikimasa, e kamaghin aning amada.

²⁸ E Godin Duam ko navir vamira ikia kamaghin nighnigha ghaze, e osimtizitam ua ia darighan kogham. Bizir e ia mikemeziba, darara ia dar gin mangi.

²⁹ Ia me marvir guabagh anidir daghebar aman marki, egh asizibar ghuzibar aman marki, egh me beniba firibav kirima ariaghirir asizibar aman marki, egh uari isava akuir arazir kurabar amuan marki. Ia bizir kaba ategh deragham. En akam kamaghira tu.

³⁰ Egha Jerusalem itir Kraisin Adarasi gumazir kaba amadazi, me Jerusalem ategha Antioghin iraghuegha Kraisin adarazi akuvagha akinafarim me ganing.

³¹ Ezi Antioghin itir Kraisin adarazi akinafarir kam barazima, a gavgavim me ganiga men navibagh ami da dera. Ezi me bizir kam bagha bar akonge.

³² Judas ko Sailas aning uaghan Godin akam inigha izir gumazimning. Egha aning migirigiar aviribagh ami. Kamaghin aning gavgavim Kraisin adarazi ganiga migirigiar akurvazir aviriba me gami.

³³⁻³⁴ Ezi me dughiar maba mong Antioghin me ko ike. Ezi gin Kraisin adarazi navir amirizim sara me amadazi, me Jerusalem uamategha gumazir me amangiziba bagha zui. §

15:21: Ap 13:15 ‡ **15:21:** (15:21) Judaba, me Israelin nguazimra itir puvati. Fomira me ghua kantrin igharazir Israelin nguazim boroghira itibar iti. Egha men God ko migeir dipeniba, nguibar ekiamin uaghan nguazir kam iti. Ni akar Ap 2:5-11in itimin gan. Kamaghin, nguibar ekiar kabar itir gumazamiziba, me Moses Osirizir Arazir akaba da baregha gifa. **15:24:** Ap 15:1 **15:26:** Ap 13:50, 14:19, 1 Ko 15:30, 2 Ko 11:23, 11:26 **15:28:** Mt 23:4 **15:29:** Wkp 17:14, Ap 15:20, 21:25, MAA 2:14, 2:20 **15:32:** Ap 11:27, 13:1, 14:22 § **15:33-34:** (15:33-34) Fofozir gumazir maba uaghan kamaghin nighnisi, migirigiar otevir mam uaghan kagh iti. Migirigiar kam kamaghin ghu, “Ezi Sailas uan nighnizim gin ghua Antioghin iti.”

³⁵ Ezi Pol ko Barnabas Antioghñin ikiava avirir maba ko gumazamizibar sure gamua Ekiamin akam akuri.

Pol ko Barnabas uaning abiki

³⁶ Ezi dughiar maba givazi gin Pol kamaghin Barnabas migei, "Ga uamategh nguibar ekiar ga bar Ekiamin akam akunizibar mangiva, ga uan adarazir ganam, me manmaghin iti."

³⁷ Ezi Barnabas kamaghin nighnisi, a Jon, an ziar mam Mak, an a inightima, a aningin gin mangam.

³⁸ Jon Mak Pamfilian purama aning ataki, egha aning ko ingangarim a givazir puvati. Kamaghin an aning ko mangan Pol aghua.

³⁹ Egha aning odorozir dafam gamigha kamaghin aning uaning abiki. Ezi Barnabas ko Mak kurim inigha arighatizim Saiprusin ghu.

⁴⁰ Ezi Pol Sailas amisefe. Ezi Kraisin adarazi uari akuvagha aning isa Godin agharim gatigha kamagh migei, "Godin akurvazim gua ko iki." Ezi aning ghu.

⁴¹ Egha aning Sirian Provins ko Silisian moghin ghua Pol gavgavim Kraisin adarazigh anidi.

16

Timoti Pol ko Sailasin gin zui

¹ Egha Pol ghua Derben otogha ghua Listran oto. Ezi kagh suren gumazir mamzin ziam Timoti, a iti. An amebam Judan amizim, a Kraisin mav. Ezima an afeziam Grighin gumazim.

² Listra ko Aikoniamin itir en adarasi kamaghin a migia ghaze, Timoti gumazir bar aghuim.

³ Ezi Pol a inightima, an a ko mangasa ifonge. Judaba danganir kamzin iti. Egha me bar foz, an afeziam Grighin gumazim. Kamagh sua Pol Timotin mikarzir mogomem atu.

⁴ Egha me nguibar ekiabagh arui. Akar aposelba ko Godin ingangarir gumazir aruaba Jerusalemın mikemegha amamangatizim, gumaziba da baragh, dar gin mangasa, me me migia gharui.

⁵ Kamaghin amizima Kraisin adarasi, men nighnizir gavgaviba gavgafi. Ezi men dibobonim dughiaaba bar pin ghuavanadi.

Pol irebamın min bizimın Masedonian gumazimın gani

⁶ Ezi Godin Duam Pol, ko an gin aruir darazi, me Esian Provinsin akar aghuim kunan men anogoroke. Kamaghin amizi, Pol, Sailas, ko Timoti, me Frigian Distrighin nguibar ekiam ko Galesian Distrighin moghin ghu.

⁷ Egha me Misian Distrigh ko Bitinian Provins suizimningin otogha Bitinian Provinsin aven mangasava amima, Iesusin Duam men anogoroke.

⁸ Ezi me kamaghin Misian Distrighin miriam gatigha, Troasin ira ghue.

⁹ Ezi dimangan Pol irebamın min bizimın garima, Masedonian Provinsin gumazim tughav ikiava agakaghora, egha ghaze, "Ia Masedonian iziva en akuragh."

¹⁰ Pol irebamin min bizir kamın ganigha, e zuamira bizibar kirighava Masedonian mangasa tuavibar kiri. E foz, God akar aghuim me mikinasav en dia.*

Filipain amizim, Lidia, Kraisin anavin oto

¹¹ Egha e Troasin kurim inigha Samotres baghavira zui. Egha amimizaraghan Neapolis bagha zui.

¹² Egha e kagh dikavighava ghua Filipain otifi. Romba fomira izava apiazir nguibar ekiam. A Masedonian Distrighin nguibar faragha zuir mam. Eghava e kagh dughiar mabar ike.

¹³ Ezi Sabatin dughiamin, e nguibar ekiamin tiar akamin azenan ghua dipamin uaghiri. E ghaze, God ko mikimamin danganitam ti kagh ikiama? Ezi e kagh amizir mabar garima me uari akuvagha itima, e me migei.

¹⁴ Amizir e barazir kabanagh, mavin ziam Lidia, a faragha Taiatarian nguibar ekiamin ikiava izegha inir pighagheviba amadi. A zurara Godin ziam fer amizim. Ekiam an navim kuizima a Polin migirigiaba barasi.

¹⁵ Egha a ko an gara dipenir vamiran itir darazi, e me ruegha givazima, a uan dipenimin mangasa en gighami. A kamaghin migia ghaze, "Ia suam, ki guizbangira nighnizir gavgavim Ekiamin ikiti, ia izi nan dipenimin iki." Egha a kamaghin e migia bar e gakaghone.

Pol ko Sailas kalabusin iti

¹⁶ Dughiar mamın e God ko migeir danganimin zuima, ingangarir amizir igiam, duar kuram a gapazazi, an e bato. Duar kuram a gapazazima a gin otivamin bizibagh fogha dar gun migei. Ezi kamaghin an garir gumaziba an amir ingangarir kamın dagiar aviriba isi.

¹⁷ Ezi guivir kam, Pol ko bar en gin iza kamaghin dia migei, "Gumazir kaba Godin bar pin itimin ingangarir gumaziba. Me God ian akurvaghamin tuavimin gun ia migei."

¹⁸ A dughiar aviribar kamaghin ami. Ezi Pol an amirigha raghrigha kamaghin duar kuram migei, "Ki Kraisin Iesusin ziamin ni migei, ni azenim girigh!" Ezi maghira duar kuram anetaki.

¹⁹ Ezi an garir gumaziba fo, men dagiaba isir tuavim piri. Kamaghin amizima me Pol ko Sailasin suiragha aning amikirigha gumazir dapanir ekiaba bagha danganir ekiamin ghu.

²⁰ Egha me aningin akua jas bagha ghugha kamaghin migei, "Kar Judan gumazimning. Aning en nguibar ekiamin itir gumazamizibar navibagh inivima osimtizir aviriba otifi.

²¹ Egha aning gumazamiziba, Romın kantri men anogoroghezir arazibar gin mangasa, me migei."

²² Ezi gumazamiziba me iza uari akuvagha uaghan me akabar Pol ko Sailas gasi. Ezi jas midorozir gumaziba migia ghaze, ia aningin korotiaba suegh aning misogh.

²³ Me Pol ko Sailas puv aning misuegha givagha, aning isa kalabus gati. Egha deraghiva aning ganamin akar gavgavim isava, kalabusin garir gumazim ganingi.

16:10: 2 Ko 2:13 * **16:10:** (16:10) Buk Aposelin akar otevir maba iti, "Eia" iti. Gumazir avirim a ghaze, Luk, Pol koma dughiar mabar arui, kamaghin a migei, "Eia." Dughiar kam Luk Pol ko ghua Filipain tugha, egha Filipain iti. Bizir kam bagha, Pol Filipai ataghizima, akar kam, "eia", ua itir puvati. Aposel 16:40 an ganigh. **16:15:** Ap 16:33, 18:8 **16:16:** Ap 19:24 **16:17:** Mk 1:24, 1:34 **16:18:** Mk 16:17 **16:19:** Ap 19:25-26, 2 Ko 6:5 **16:20:** 1 Kin 18:17, Mt 5:11, Mk 13:9, Ap 17:6 **16:22:** 2 Ko 6:5, 11:23-25, Fl 1:30, 1 Te 2:2

²⁴ Ezima kalabusin dipenimin garir gumazim jasin akam baregha, egha aning isa selin danganir bar aven itim gatigha, aning sueba pamtem temem sara da ike.

²⁵ Ezi dimagarir arizimin Pol ko Sailas God ko miğiava ighiabagh ami. Ezima kalabusin itir gumazir maba aning barasi.

²⁶ Ezi zuamira mikimkizir dafar mam otogha, kalabusin dipenimin dagiar mingarir gavgavim anidibagh inoba. Ezi kalabusin tiar akaba zuamira kuiaghire. Ezi me kalabuziaba ikezir senba bar firriaghire.

²⁷ Ezi kalabusin dipenimin garir gumazim osegha dikavigha kalabusin dipenimin tiar akabar garima da bar kuiaghire, an nighnizim ghaze gumazir kalabusin itiba bar are. Kamaghin a uan bainat asigha egha uabi uabi biragh aremeghasa.

²⁸ Ezi Pol pamtemin dia, “Ni pazi uabi damuan marki! E bar ka iti.”

²⁹ Ezi kalabusin garir gumazim angazangariba bagha dei, egha ivegha ghua Pol ko Sailas itir danganimin ghua atiatia puvira nigha, egha aningn suabar iri.

³⁰ Egha an aning inigha azenan otogha aningn azangsis, “Aruamning, ki tizim damightima God nan akuragham?”

³¹ Ezi aning a ikara, “Ni nighnizir gavgavim Ekiam Iesusin iki, eghti a nin akuragham, ni ko itir darasi sara.”

³² Ezi aning Ekiamin akam a miğiava egha uaghan a ko itir darazi bar me migei.

³³ Dimagarir kamra, gumazir dapanir kam aning inigha egha aning duaba rue. Egha aning zuamira a koma uan adarazi Iesusin ziamin bar me rue.

³⁴ Ezi kalabusin gumazir dapanim Pol ko Sailas inigha uan dipenimin aven ghua, egha dagheba aning ganidi. A uan adarazi ko nighnizir gavgavim Godin iti. Kamaghin amizi, me bar akonge.

³⁵ Ezi aminim tirazima, jasba gavmanin gumaziba amadazima me iza kamaghin kalabuziar dapanim migei, “Jasba kamaghin migei, ‘Ni Pol ko Sailas ateghtima aning mangi.’”

³⁶ Ezi kalabuziar dapanim kamaghin Pol migei, “Jasba ni ko Sailas ataghraghasa na mikeme. Ezima gua datirighin mangi. Gua navir amirizimin mangi.”

³⁷ Ezi Pol gavmanin gumazibav gei, “Ga Romn gumazimning. Me ga isa kot gatizir puvatigha gumazir aviribar damazimin pura ga misogha, ga isa kalabusin ga amada. Ezi me datirighin nimira ga amangasa? Puvati! Me uari iziva gan aku mangam.”†

³⁸ Ezi gavmanin gumaziba akar kabar gun jabbav keme. Ezi me orazi Pol ko Sailas Romn gumazimning. Ezi me atiatingi.

³⁹ Kamaghin amizima, jasba kalabusin dipenimin ghu. Egha kamaghin aning miğiava ghaze, gua ataran marki. Egha me aningn akua azenan ghua, aningn azangsis, “Gua nguibar ekiar kam ategh mangi.”

16:26: Ap 4:31, 5:19, 12:7, 12:10 **16:27:** Ap 12:18-19 **16:30:** Lu 3:10, Ap 2:37, 9:6 **16:31:** Jo 3:16, 3:36, 6:47, 1Jo 5:10 **16:33:** Ap 16:15 † **16:37:** (16:37) Dughiar kamin Romn nguibar ekiamin atrivim, an ziam Sisar. A Mediterenian ongarir ekiamin boroghira itir kantribar gari. Kamaghin amizi Romn kantrin itir gumaziba mati gumazir ziar ekiaba iti moghin iti. Ezi men osirizir arazim kamaghin miğiava ghaze, Kotba ko gavmanin gumaziba pura me misoghan kogham. Dughiar mabar Romba, gumazir igharaziba uaghan me ataghizima me uaghan Romn kantrin gumazibar min otifi. Polin afeziam a uaghan kamaghin amizir gumazir mam. Kamaghin amizi, Polin amebam a batezi, a uaghan Romn kantrin gumazir mam. (Ni Aposel 22:24-29 an ganigh.) **16:39:** Mt 8:34

⁴⁰ Ezi aning kalabusin dipenim ategha Lidian dipenimin ghu. Egha Kraisin adarazir ganigha, akar maba me miğiava, gavgavim me ganidi. Egha aning ghu.

17

Me Tesalonikan nguibamin aven akam akuri

¹ Pol ko an gin aruir gumaziba, me Amfipolis ko Apolonian nguibanning ategha ghuavira ikia Tesalonikan nguibamin oto. Tesalonikan nguibamin aven, Judabar dipenir God ko migeir mam iti.

² Egha Pol God ko migeir dipenimin aven ghu. Kar a zuraram amir arazim. Egha Sabatin pumuning ko mizekimin Godin Akinafarimin itir osiziriba me geghara me migei.

³ An osiziriba men akakagha dar mingaribav gia ghaze, “Krais mizazim inigh aremegh ua dikavamin migirigiam, a guizbangira.” Egha kamaghin migei, “Iesusin ki akam akurir kamnagh, a Gumazir God Ua Gumazamiziba Iniasa Misevezim, a Krais.”*

⁴ Ezi Judan gumazir maba oregha nighnizir gavgavim akar kabar ikiava Pol ko Sailasin nighnizimin gin zui. Ezi uaghan Godin atiatir Grighin gumazir avirim ko ziaba itir amizir aviriba sara.

⁵ Gumazir avirim Pol ko Sailasin nighnizimin gin zuima, Judaba kamaghin naviba bar ikufi. Egha puram aruir gumazir kurar maba akumakumigha gumazir bizir dafam gami. Egha ghua nguibar ekiamin aven arua pamtem atarava araghasi. Me Pol ko Sailas inigh avirir torim bagh mangasa, egha me aning buriasa ivemara Jesonin dipenimin aven ghue.

⁶ Egha me aningin apizir puvatigha, Jeson ko Kraisin marazi kurivegha nguibar ekiamin garir gumazir dapaniba bagha me inigha ghu. Egha kamaghin dei, “Gumazir kaba osimtizim nguazir kamın nguibaba bar dagh arigha iza datirighin kagh oto.

⁷ Ezi Jeson me inigha uan dipenim gati. Gumazir kaba bar moghira Sisar osirizir arazibar gin mangan aghua. Egha kamagh migei, Atrivir ekiar igharazim uaghan iti, an ziam Iesus.”

⁸ Ezi gumazamizir avirir uari akuvaziba ko nguibar ekiamin garir gumazir dapaniba, me men akar kam baragha digavir kuram gamigha diava arai.

⁹ Egha nguibar ekiamin garir gumazir dapaniba, me Jeson ko an adaraziv kemezi, me sel givese. Ezi me me ataghizi, me zui.

Berian nguibamin itir Judabar arazir aghuim

¹⁰ Ezi aminim pirima, Kraisin adarazi zuamira aning amadazi aning Berian nguibamin ghu. Aning ghua otivavira Judabar dipenir God ko migeimin aven ghu.

¹¹ Berian Judaba, men araziba ko men nighniziba bar dera. Me Polin migirigiaba baraghasa bar ifonge. Egha me Polin migirigiabar mingariba abigh bar dagh fofoghasa zurara Godin Akamin Osiziribar gari. Me kamaghin foghasa, Polin migirigiaba, da guizin migirigiaba, o? Kamaghin, me Tesalonikan itir Judabar arazibagh afira.

¹² Ezi Judan aviriba nighnizir gavgavim Polin migirigiabar iti. Ezi uaghan Grighin amizir ziaba itir maba ko Grighin gumazir aviriba sara.

17:1: 1 Te 1:1-2, 2:1-2 **17:3:** Lu 24:26, Ap 3:18, 9:22, 18:28, Ga 3:1 * **17:3:** (17:3) Migirigiar kamin mingarim, Krais, kamaghin ghu, “God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim.” **17:4:** Ap 13:50, 15:22, 15:27, 15:40, 28:24 **17:5:** Ro 16:21 **17:6:** Ap 16:20 **17:7:** Lu 23:2, Jo 19:12, 1 Pi 2:13 **17:11:** Ais 34:16, Lu 16:29, Jo 5:39

¹³ Ezi Judan gumazir Tesalonikan itiba orazi, Pol Berian ikia Godin akam akuri. Ezi me uaghan Berian otivigha gumazamizir kabar nighnizim gasighasigha men navibagh inifi.

¹⁴ Ezi Kraisin adarazi zuamira Pol amadazi an ongarir miriamin ghu. Sailas ko Timoti Berian ikiavira iti.

¹⁵ Ezi Polin akua zuir gumaziba, ghua Atensin aneti. Ezi Pol, Sailas ko Timoti zuamira a bativasa, egha aning bagha akam isa me ganingi.

Pol Atensin ikiava akam akuri

¹⁶ Egha Pol Atensin ikia Sailas ko Timoti bagha mizuai. Egha a gari, Atensin nguibar ekiamin aven marvir guaba bar izifa. Ezi kamaghin Polin muriam bar ikufi.

¹⁷ Egha a bizir kam bagha God ko migeir dipenibar aven a Judaba ko Grighin Godin atiatia itir gumaziba sara migei. Egha uaghan bizibagh ivezir danganimin zurara gumazir pura iza otivibav gei.

¹⁸ Ezi Epikurian ko Stoikin gumazir fofoziba Pol ko me uari adosi. Marazi kamagh migei, "Onganir mam tizibav gei?" Ezi marazi kamagh migei, "A ti aser igharazibar akam akuri." Pol Iesus ko a ua dikavizir bizimin akar aghuim akurima, kamaghin me migirigiar kabar a gami.†

¹⁹⁻²⁰ Egha me a inigha Atensin garir gumazir dapanibar tongin ghua me mighsiamin Areopagus uari akuvagha iti. Egha me kamaghin Pol migei, "Ni nighnizir e fomira tong oraghizir puvatizibav gei. E dar mingarim gifoghasa ifonge. Kamaghin e foghasa, kar nighnizir igiar manam, ni an gumazibar sure gami. Ni e mikim."

²¹ (Atensin gumaziba ko Atensin azenan itir gumazir iza itiba, zurara pura ikiava nighnizir igiar otozir kamnaghra a migiava a barasi.)

²² Ezi Pol Areopagusin tongin tugha kamagh migei, "Ia Atensin gumaziba! Ki ian gari, ia godin min asebar gin mangasa bar gavgafi.

²³ Ki arua bar deravira bizir ia ziaba febar ganis, egha ki uaghan ofa gamir danganir mam in gari, ziar kam an iti: e fozir puvatizir godin ofa gamir danganim. Ezi datirighin ki, godin ia fozir puvatigha egha gin zuim, ki an akam ia mikimasa.

²⁴ "Godin mam iti, a nguazir kam ko an itir biziba bar dar ingari, anarira overiam ko nguazimin Ekiam. Egha God gumazir dafaribar ingarir dipenibar itir puvati.

²⁵ Godin kam a uabi ikirimirim ko biziba bar gumazamizibagh aningi. Egha a bizitam in otevezir puvati. Kamaghin e uan dafaribar an akurvagh bizitam damighan kogham.

²⁶ Ezi God gumazir vamira an ingari, egha an ovavir kam in a gumaziba bar men ingari. Egha me isa nguazimin danganiba bar dagh ariki. Egha a uabi me ikiamin ikirimirim in dughiaaba ariki. Egha danganir me itiba a me bagha nguazir mitaghniaba ariki.

²⁷ God kamaghin ifonge, gumazamiziba a buriva, ti a bagh suighsuighiva a gifogham, kamaghin a bizir kabagh ami. Guizbangira God e vaghvagha en saghon itir puvati.

17:13: Ap 13:50, 14:19 **17:17:** Ap 18:19 † **17:18:** (17:18in faragha zuir akam) Grighbar tongin gumazir aviriba, me fofozir gumazir fomira ikezarib nighnizibar gin zui. Men fofozir gumazibar mamning, aning ziamning Epikurian ko Stoik. **17:24:** Mt 11:25, Ap 7:48, 14:15 **17:25:** Jop 12:10, Sng 50:12, Sek 12:1, Ap 7:48 **17:27:** Lo 32:8, Sng 145:18, Ais 55:6, Jer 23:23, Ap 14:17, Ro 1:20

²⁸ ‘Anarira e gamima, e ikiava, aruava egha ikirimirim isi.’ Ezi ian fofozir gumazir mabara kamaghin mikeme, ‘E Godin boribara.’[‡]

²⁹ “Kamaghin amizi, e guizbangira an ovavibar ikiava, egh kamaghin nighnighan kogh suam, God ti gol o silva o dagiar nedaziba. Egh e kamaghin nighnighan kogh suam, a mati e gumaziba uari uan dafariba ko uan nighnizibar ingarizir marvir guaba.

³⁰ “Fomira gumazamiziba God gifozir puvatizi, egha me fozir puvatigha amizir biziba God dagh nighnizir puvati. Egha datirighin God migirigiar gavgavim aniga ghaze, gumazamizir managh managh nguazir kamın itiba, me bar uan navibagh iragh.

³¹ God gumazamizibar arazir kuraba bagh me tuisighamin dughiam akirigha gifa. An arazir aghuimin mirara, a inabazir gumazim nguazir kamın gumazamiziba tuisigham. Gumazir kam aremezi God a gamizima a ua dikafi. Bizir kamın God e tuisighamin ingangarim gumazamiziba bar men akazi, me fo, a guizbangira otogham.”

³² Egha me ua dikavamin migirigiam baregha, marazi a dipofi. Ezi marazi kamagh migei, “Ni dughiatam ua bizir kam mikimti, e ni baraghasa.”

³³ Ezima Pol me ategha ghu.

³⁴ Ezi gumazir maba Polin nighnizimin gin ghua nighnizir gavgavim an migirigiar iti. Men tongin Dionisius, a Areopagus kaunselin aven itir gumazir mam. Ezi uaghan amizir mam, an ziam Damaris, ko gumazamizir igharazir maba uakan.

18

Pol Korin nguibar ekiamin Godin akar aghuim akuri

¹ Bizir kabar gin, Pol Atens ategha Korinin nguibamin ghu.

² Egha kagh Judan gumazir mam bato, an ziam Akwila. An nguibam Provins Pontusin aven iti. A uan amuim Prisila ko, aning mong fomira kantri Italian ike, ezi Sisar Klodius Judabav gia ghaze, me Romın nguibar ekiam ategh igharagh mangi. Kamaghin amizi, aning Italia ategha Korinin ize. Ezi Pol aning ganasa zui.

³ Pol uaghan aning mirara, selin dipenibar ingari. Kamaghin amizi, an aningın ganasa ghugha, aning ko ikia egha me ko ingari.

⁴ Sabatin dughiaibar, Pol zurara Judaba God ko migeir dipenibar ghuava me ko uariv gei. A Judaba ko Grighba, men nighnizibar amutima, me nighnizir gavgavim Iesusin ikiasa me gakaghori.

⁵ Ezi Sailas ko Timoti Masedonia ategha izaghirizi, Pol dughiaba bar zurara Godin akar aghuim akuri. An akar gavgavim kamaghin Judaba deravira me geghari, Iesus a Kraiss, Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim.

⁶ Ezi Judaba Polin akam baraghan aghuaghava, migirigiar kuraba a ganidi. Ezi a kamaghin amighava, uan korotiamin minezilba pizigha, egha kamaghin me migei, “Kamaghin ia Godin saghon iki oveghti, mar ian osimtizimra. Ezi ki uabi osimtiziba puvati. Datirighin ki Godin akar aghuim Kantrin Igharazibar Gumaziba me mikinam.”

17:28: Kl 1:17, Ta 1:12, Hi 1:3 ‡ **17:28:** (17:28) Pol gumazir kaba an akam deravira agifoghasa, egha a men fomira itir Grighin gumazibar akar otevir pumuning isa, uan akam gavgavim a daningasa, aning gun me migei. **17:29:** Ais 40:18-20, 44:10-17, Ap 19:26 **17:30:** Ap 14:16, Ro 3:25, Ta 2:11-12, 1 Pi 1:14 **17:31:** Sng 9:8, 96:13, Ap 2:24, 10:42, Ro 2:16, 14:10 **18:2:** Ro 16:3, 1 Ko 16:19, 2 Ti 4:19 **18:3:** Ap 20:34, 1 Ko 4:12, 1 Te 2:9, 2 Te 3:8 **18:5:** Ap 9:22, 17:3, 17:14-15, 18:28 **18:6:** Ese 18:13, Ap 13:45-46, 13:51, 20:26, 1 Pi 4:4

⁷ Ezi Pol God ko miġeir dipenim ategha Titius Jastusin dipenimin ghu. Gumazir kam zurara Godin ziam fe. An dipenim a Judaba God ko miġeir dipenimin boroghin iti.

⁸ Krispus, Judabar God ko miġeir dipenibar garir gumazir dapanir ekiam. Ezi a uan adarasi ko me nighnizir gavgavim Ekiamin iti. Ezi Korinin gumazamizir avirim Polin akam baregha egha nighnizir gavgavim Iesusin ikia egha rue.

⁹ Ezi dimagarir mamın Ekiam irebamin mın bizimın Polin mikeme, “Ni atiatingan marki; ni mikimvira iki; nimira iktan marki.

¹⁰ Ki ni ko iti, nan gumazamizir aviriba nguibar ekiar kamın iti. Kamaghın tav pazi ni damighan koghan, egh ni misueghan kogham.”

¹¹ Ezi Pol azenir vamira koma akuamin ikiava, Godin akar aghuim men sure gami.

¹² Galio, Akaiın Provinsin gavmanın gumazir dapanimin itima, Judan gumaziba bar dikavigha Polin apanimin ikiava a isa kot gati.

¹³ Egha me ghaze, “Gumazir kam, a gumazamizibav gia ghaze, ‘Ia Moses Osirizir Araziba riaghriaghıva, arazir igharazimin Godin ziam fi.’”

¹⁴ Pol bar men akam ikarvaghasava amima, ezi Galio Judabav gei, “Ia Judaba, gumazir kam Rom osirizir araziba abigham, o an arazir kuratam damightıma, eghtıma ki ian akam baregham.

¹⁵ Ezi ia migirigiar arazarazıba ko ziaba ko ian arazıba, dagh nighnigha na bagha izi. Markiam. Ia uari dar kirmigh. Ki bizir kabar kotiaba bareghan kogham.”

¹⁶ Kamaghın a me amadazıma me kot ategha azenan ize.

¹⁷ Ezi Korinin gumazıba, maghıra Sostenesin suira, a Judabar dipenir God ko miġeimin garir gumazir dapanim, egha kotin danganim boroghıra a misosi. Ezi Galio bizir me amizir kam gunuira.*

Pol uamategha Antioghın nguıbam, Distrigh Sirian ghu

¹⁸ Pol dughiar mabar Korinin ikeghava, egha Kraisin adarasi ategha kurim ghuavanabogha Sirian Distrighın ghu. Prisila koma Akwila a ko zui. Dughiar a tıghar kurimin mangamim, a Senkrian ikia God ko akar dikirizir mam gami. Kamaghın a uan dapanir arızim gıse.†

¹⁹ Ezi me Efesus otivigha, Pol Prisila koma Akwila kagh aning ataki. Egha a uabi Judabar dipenir God ko miġeimin ghuva me ko uariv gei.

²⁰ Ezi me dughiar tabar uarir gan ikiasava a miġeıma, a ghaze, Puvati.

²¹ Ezi a me ataghragha, egha an akar dikirizim gamua me miġei, “God ifueghtıma, ki ua ia bagh izam.” Egha kurim inigha Efesus ategha ghu.

²² Ezi a Sisarian otogha, egha Jerusalemın itir Kraisin adarazi getiasa ghuavanabo. Egha gin Antioghın nguıbamın ghuaghiri.

²³ Egha Pol dughiar mabar Antioghın ikegha, egha a Distrigh Galesia ko Frigian itir nguıbaba bar dagh aruava, men nighnizir gavgavir Iesusin itıba gavgavim me ganıdı.

Apolos Godın akar aghuım Efesusın nguıbamın anekuri

18:8: 1 Ko 1:14 **18:9:** Ap 23:11, 1 Ko 2:3 **18:10:** Jos 1:9, Ais 41:10, Jer 1:8, 1:18-19, Mt 28:20, Jo 10:16
18:14: Ap 23:29, 25:11, 25:19 **18:15:** Jo 18:31, Ap 23:29, 25:18-19 * **18:17:** (18:17) Grighın akam deragha bizir kam gifozir puvati. Fofozir gumazir maba ghaze, Judaba uari uan gumazir dapanir ekiamın atarav egha me a misosi. **18:18:** Nam 6:18, Ap 21:24, Ro 16:1 † **18:18:** (18:18) Judaba kamaghın ami, me Godın akar dikirizim gin mangıva, uan dapanir arızim gısegham. **18:19:** Ap 17:17 **18:21:** Ro 1:10, 1 Ko 4:19, Hi 6:3, Je 4:15

²⁴ Judan gumazir mam, an ziam Apolos, an Aleksandrian gumazim. A izava Efesusin nguibamin iti. A bar deravira miġiava egha a Godin Akinafarimin Osiziriba bar dagh fo.

²⁵ Me Ekiamin tuavimin a geghani, ezi a gumazamizibar sure damuasa an navim bar a dikafi. A bar deravira Iesus amizir bizibar me miġei. Egha a Jonin rurimra fo.

²⁶ Egha Apolos Judabar God ko miġeir dipenim ghugha, egha atiati puvaigha Godin akam akuri. Ezi Prisila ko Akwila a baregha a inigha uan dipenimin ghugha Godin tuavim a geghanizi, a deravira Godin tuavim gifos.

²⁷ Ezi Apolos Akaian mangasava amima, Efesusin itir Kraisin adarazi, gavgavim a ganidi, egha a iniasava Akaian suren gumaziba bagha akinafarim osiri. Dughiar kam Apolos Akaian otogha, egha nighnizir gavgavim Godin itir darasi akurvazir ekiam me gami. God men apangkuvifi, kamaghin amizi me nighnizir gavgavim Godin iti.

²⁸ Apolos bar gavgavigha gumazamizibar damazibar akam akuri, egha men akaba ikarvaghera, egha Judabar akar kurar me miġeiba dikabiri. A Godin Akinafarimin itir akam akuri, eghti me fogh suam, Iesus a God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, Kraisi.

19

Pol Efesusin akam akuri

¹ Dughiar kam Apolos Korinin ikiavira itima, Pol miġhsibar itir nguibabagh arua ghua iza Efesusin oto. Egha a kagh suren gumazir maba bato.

² Egha men azara, “Ia faraghavira nighnizir gavgavim Iesusin itima, Godin Duam ia gizivazi, o puvati?”

Ezi me ghaze, “Puvati, e uaghan tong oraghizir puvati, Godin Duam iti.”

³ Ezi Pol men azara, “Ia rurir manamra ini?”

Ezi me ikara ghaze, “Jonin rurim.”

⁴ Ezi Pol ghaze, “Jonin rurim a navim girazir rurim. Jon gumazamizibav ġia ghaze, ia nighnizir gavgavim nan ġin izamin gumazimin iki, a Iesus.”

⁵ Ezi me kamaghin oraghizi, Pol Ekiam Iesusin ziamin me rue.

⁶ Ezi Pol uan agharimning me gisin atizi, Godin Duam me bagha izegha me avara. Ezi me nguibar igharazibar akabav gei. Egha Godin akam inigha izir gumazibar min Godin akam miġei.

⁷ Me bar moghira men dibobonim 12 pla.

⁸ Ezi Pol iakinir pumuning ko miġezimin, a God ko miġeir dipenimin aven, gumazamiziba akar gavgavibar me miġia atiatir puvati. A God Bizibagh Ativir Arazimin miġirigiamin gun me miġia men nighniziba iraghasa me miġei.

⁹ Ezi marazir naviba gavgavizi, me nighnizir gavgavim Polin akabar ikian aghuagha, egha gumazibar damazibar azenara miġirigiar kurabar Godin Tuavim gami. Ezi Pol me ategha nighnizir gavgavim Iesusin itir darazi inigha ghu. Egha dughiaaba zurara Tiranusin suren dipenimin bizibar me miġei.

¹⁰ Pol azenir pumuningin aven arazir kam gamima, kamaghin Judaba ko Grighin Esian Provinsin itiba, me bar Ekiamin akam baraki.

Skevan otariba duar kuraba batoghasa

¹¹ Egha God mirakel bar gavgavir igiaba Polin dafariba dagh ami.

¹² Ezi uaghan inir avizir doriba adiziba ko, inir avizir maba, me da Polin mikarzimın poghezima, me da isa ghuava arimariabagh arizi da ghuamazima, duar kuraba me atagharsi.

¹³ Ezi Judan gumazir maba nguibabagh arua duar kuraba batosi. Me Ekiam Iesusin ziamin duar kurar gumazibar aven itiba batoghasa. Me kamaghın migei, "Iesusin Pol akam akurimin ziamin, ki pamtem ni migei, 'Ni azenan izi.' "

¹⁴ Ezi Skeva, a Judan ofa gamir gumazir dapanir mam. An otarir 7 pla, arazir kam gami.

¹⁵ Ezi dughiar mam, duar kurar mam kamaghın me migei, "Iesus, ki a gifo, egha Pol ki a gifo, ezi ia taia?"

¹⁶ Ezi gumazir duar kuram apazazir kam, uabi fegha me mikinigha puv me misuaghariki. A mizazir kuram me gasima me ghuzibagh rua bibiabara dipenim ategha arava azenan ghue.

¹⁷ Ezi Judaba ko Grighın gumazir Efesusin itiba bizir kam baregha bar atiatingi. Ezi Ekiam Iesus an ziam, gumaziba bar a pirafa.

¹⁸ Faragha nighnizir gavgavim Iesusin itiba datirighın iza gumazibar damazimin uan arazir kurabar gun migei.

¹⁹ Ezi gumazamizir avirir imeziba ko mirakel kurabagh amiba, me uan akinafarir mirakel kuraba itiba a da inigha iza, gumazamizibar damazimin da tue. Me akinafarir kabar ivezim diborima, 50,000ın silvan dagiabar tu.

²⁰ Kamaghın amizi, Ekiamin migirigiam nguibaba bar dar zui. Ezi gumazamizir avirim nighnizir gavgavim Ekiamin migirigiamin itima a pamtem men navibar aven ingari.

Efesusin nguibamin gumaziba dia Polin atari

²¹ Bizir kaba otivigha givazi, Pol Godin Duamin gin Masedonian Provins ko Akaiian Provins moghin mangi, Jerusalemın otivasa. Egha ghaze, "Ki nguibar kamın ikeghiva, gin uaghan Romın nguibar ekiamin mangam."

²² Egha an akurvazir gumazimning, Timoti ko Erastus, an aning isa Masedonian aning amada. Egha a uabi mong Esian Provinsin ike.

²³ Dughiar kamra gumazir maba Ekiamin Tuavimin adarir migirigiar dafam gami.

²⁴ Ezi gumazir mam, an ziam Demetrius. A silvan bizibar ingarir gumazim. A dagiaba iniasa, aser amizim Artemisin dipenimin min, a dipenir dozibar ingarigha, silvan dagh ami. Gumazir aviriba Demetrius ko ingara dagiar aviriba isi.

²⁵ Egha a ko an ingangarir gumaziba ko men ingangarimin min amir ingangarir igharazibagh amir gumaziba, men dia. Egha kamaghın migei, "Maia, ia fo. E dagiar ingangarir kam gamua dagiar dafam isi.

²⁶ Ia garava orasi, gumazir kam Pol, gumazamizir avirim an akaba bangin ira dar gin zui. Efesusin kaghira puvati, Esian Provins bar. A gumazibar nighnizibagh ami, da tuavir igharazibar zui. A kamaghın migia ghaze, gumaziba amir marvir guaba, da guizbangira godba puvati.

²⁷ Polin akar kam en dagiar ingangarimin ziar aghuim gasighasigham. Bizir kamra puvati, uaghan gumazamizibar nighnizimin, Artemisin dipenim

pura bizir kinim gavagham. Eghti Artemis uabi, me Esian Provins ko nguazir kam bar moghira ua godin min an ganan kogham. An marvir guam pura bizir kinim gavagham!”

²⁸ Ezi me oregha atara maghira pamtem migia ghaze, “Aser amizim Artemis, an Efesusin bar Ekiam!”

²⁹ Ezi mong gin nguibar kamın itir gumazamiziba bar niginir dafam gami. Egha me bar, Gaius ko Aristarkusin suiragha aning a mikirighava, voroghira uari akuvir danganir ekiamın zuumira ivemara ghue. Aning, Masedonian gumazir Pol koma aruinning.

³⁰ Pol uabi gumazamizir okuruamın tongin mangasa nighnisi. Ezi Kraisin adarazi an anogrosi.

³¹ Ezi uaghan Efesusin gavmanın gumazir maba, me Polın namakaba, me a bagha akam amaga pamtem a gakaghora ghaze, a danganir ekiar gumazamiziba uari akuvimın mangan marki.

³² Ezi uari akuvazir gumazamiziba me okam nighnisi, marazi bizir mam migia dei, ezi marazi bizir igharazim migia dei. Gumazir avirim fozir puvati, me tizim bagha iza uari akufa.

³³ Ezi Judaba, me gumazir mam Aleksander tivazi, a ghua faraghavira tu. Ezi marazi ghaze, Aleksander ti osimtızimın mıngarım. Ezi a uan dafarımra nımıra ikiasa me migei. A men akaba ikarvaghasa.*

³⁴ Ezi me fo, a Judan gumazir mam, me bar moghira uari inigha dia ghaze, “Aser amizim Artemis, an Efesusin bar Ekiam.” Men dimdiam auan pumuningin ghu.

³⁵ Ezi Efesusin nguibar ekiamın kuskus gumazir okuruar kam me amini-vagha kamaghın me migei, “Efesusin gumazamiziba, nguazir kamın gumazamiziba bar fo. Artemisın marvir guam overiamın ikegha kagh suiaghiri. Ezi Efesusin nguibar ekiam, an Artemisın dipenim ko an marvir guamın garir nguibam.

³⁶ E fo, gumazitam akar kabar ghuaraghan kogham. Kamaghın ia nımıra iki, zuumıra bizitam damuan marki.

³⁷ Ia gumazir kamning inigha kagh ize. Aning Artemisın dipenimın bizitam okemezir puvati. Egha aning Artemisın ziam gasighasighizir puvati.

³⁸ Demitrius ko a ko ingarım gumaziba, me osimtızitam gumazitamın ikiti, kotiaba ko gumazir kotiaba baraziba iti. Me men osimtızim kotiamın dar kiram.

³⁹ Ka kot puvati. Egh ia osimtızitaba ua ikıva, ia kotin dughamın dar kir.

⁴⁰ Kamaghın gavmanın gumaziba bizir datirighın otozir kam baregh, egh e isi kot datigham. Kamaghın e pamtem atara amizir bizir kam bagh, me e damighti e ivezegham. E amizir bizir kamın mıngariba puvati. Kamaghın me bizir kam bagh azaraghti e mikımamin migirigiaba puvati.”

⁴¹ A kamaghın mikemegha gıvagha gumazamiziba amadazi me ghue.

20

Pol Provins Masedonia koma kantri Grighın zui

¹ Ezi gumazamizibar arareba ko dimdiaba gıvazıma, Pol gumazamizir nighnizir gavgavım İesusın itıba, men diazıma me iza uari akufa. Ezıma an akar mabar me migia ghaze, me tuıvıgh gavgavıgh. Egha a men dafariba suıgha me ategha Masedonian ghu.

19:29: Ap 20:4, 27:2, Ro 16:23, 1 Ko 1:14, Kl 4:10, Fm 24 **19:31:** 2 Ti 1:15 * **19:33:** (19:33) Grighın akam bizir kam deragha a gifozir puvati.

² Egha Pol nguibar kabagh arua akar avirir men navibar amutima me tuivigh gavgavighamibav gei. Egha a gin ghua Grighin kantrin oto.

³ Egha a iakinir pumuning ko mizekimin Grighin iti. Pol kurim inigha Sirian mangasava amima, Judaba a misoghamin migirigiar mam akiri. Kamaghin amizima, a uam ategha Masedonian ghu.

⁴ Egha Pol zuima, Berian gumazim, Sopater, a Pirusin otarim, an gin zui. Ezi Aristarkus koma Sekundus, aning Tesalonikan gumazimning. Ezi Gaius, nguibar ekiam Derben gumazim. Ezi Timoti ko gumazir pumuning, Tikikus koma Trofimius, aning Provins Esian gumazimning, me bar uaghan Pol ko ghue.

⁵ Ezi gumazir kaba faragha ghuava Troasin nguibamin e bagha mizua iti.

⁶ Egha e Filipain ikiavira itima, Yis puvatizir Bretin Dughiaba givazi, e kurim inigha Filipai ataki. Ezi 5 plan dughiaba ua givazima e ghua Troasin gumazir e bagha mizuaiba batifi. Egha 7 plan dughiaba Troasin iti.*

Pol Troasin nguibamin Yutikus gamizima a ua dikafis

⁷ Wighin kamın faragha zuir dughiam, e bret abiagharigha damasava iza uari akufa. Ezi Pol amimizaraghan mangasa, kamaghin an akam akura ghuavira ikia dimagarir arizimin tu. †

⁸ Ghuriar e uari akuvazir pin itir kam, lamın aviriba an iti.

⁹ Ezima windon aperaghav itir gumazir igiam, an ziam Yutikus, an osemegha akuava onani. Ezima Pol miaviavira itima, Yutikus pin akuavigha dega nguazim giri. Ezi me ghua a inigha garima, a bar areme.

¹⁰ Ezi Pol ghuaghira, a gisin ghua a muki. Egha a kamaghin migei, “Ia atiatingan marki. An angamra iti.”

¹¹ Egha Pol ghuriar pin itimin ghuavanabogha, bret abiagharigha egha gumazamiziba ko me da api. Egha Pol me miaviavira itima aminim tira. Ezima a zui.

¹² Ezima me gumazir igiar angamra itim inigha uan dipenimin ghua bar akonge.

Pol Troas ateghava uan suebar Miletusin nguibamin zui

¹³ Ezi e Pol ategha faragha kurim inigha Asosin nguibamin zui. E ghaze, e Asosin Pol batogh a inigh kurimin mangam. Pol uabi ghaze, ki tuavimin mangam.

¹⁴ Ezi Pol Asosin e batogha e koma kurir kam inighava Mitilinin nguibamin ghu.

¹⁵ Egha amimizaraghan e kurimin ghua Kiosin arighatizimin otifi. Egha dughiar kamın gin e ghua Samosin nguibamin otogha, egha dughiar abuanamin e ghua Miletusin nguibamin otifis.

¹⁶ Pol dughiar aviribar Esian Provinsin ikian aghua, a zuamira mangasa. A Jerusalemın otoghıva, Pentikosin Dughiar Ekiamın ganasa ifonge. Bizir kam bagha an Efesus azovagh mangasava nighnizir mam gami.‡

Pol ko Efesusin Kraisin adarazir gumazir dapaniba

20:4: Ap 19:29, 21:29, Ef 6:21 * **20:6:** (20:6) Fofozir gumazir avirim kamaghin nighnisi, Pol Filipain otogha, Luk inigha a ko ghu. Kamaghin amizima migirigiar otevir kam iti, “e”. (Aposel 16:10 a ganigh.) **20:7:** Ap 2:42, 2:46, 1 Ko 16:2, MAA 1:10 † **20:7:** (20:7) Fofozir gumazir avirim kamaghin nighnisi, me dagher kam gamua, Iesusin nivafizim ko ghuzim ginighnisi. **20:10:** 1 Kin 17:21 **20:16:** Ap 18:21, 24:17, 1 Ko 16:8 ‡ **20:16:** (20:16) Ni Aposel 2:1in akamin ganigh.

17 E Miletusin otivighava egha Pol Efesusin Kraisin adarazir gumazir aruaba, me bagha akam amada.^S

18 Ezima me izava otivizima, a me migei, “Ia ki amir arazibagh fo, ki dughiar faragha ghuzimin Esian Provinsin izegha arazir kabagh amua, iza datirighin tu.

19 Judaba na misoghasa migei. Kamaghin ki bar uabi dikabiraghava egha osimtiziba koma terir damazim sara Ekiamin ingangarim gami.

20 Ia kamaghin fo, ki ian akurvaghamin akar tam ia mikimsiva ia mikimam, ki atiatur puvati. Egha ki vaghvagha ian dipeniba koma azenara ian sure gami.

21 Ki akar gavgavimra Judaba koma Grighin gumazamizibav gia ghaze, ia uan navibagh iraghiva ia uan arazir kuraba ateghiva Godin gin mangi, egh nighnizir gavgavim e uan Ekiam Kraisi Iesusin iki.

22 “Ia oragh, Godin Duar nan aven itim, a datirighin Jerusalemın man-sava puvira na migei. Ezi ki fozir puvati, bizir manatam munagh na batogham.

23 Ki kamaghin bizir kabagh fo, nguibar ekiaba bar ka dar zuima Godin Duam na migia ghaze, kalabusba ko osimtiziba na mizua iti.

24 “Ezi ki uan mikarzir angamra itim ginighnizima a pura bizim. God ingangarir mam na ganingi. Ezi ingangarir kam kamakin, ki bizitam iniasa ivemari. Gumazim uan ivemarim a givasava ami, kamaghira ki uaghan uan ingangarim a givasa bar ifonge. Ingangarir kam kamakin, God uan apangkuvim gumazamiziba bar men akakaghava. Ezi ki bizir kabar akam akuri.

25 “Ezi ia oragh. Ki ian tongin ikia God Bizibagh Ativir Arazimin akam akuragha aruis. Ezi ki fo, datirighin ia ua nan guamin apighan kogham.

26-27 Ezi bizir kam bagha ki atiatur puvatigha Godin nighniziba bar ia migei. Kamaghin amizima, datirighin ki bar deraghvira ia mikimasa, gumazitam ian tongin oveghtima, kar ian osimtizim.

28 Ia uari uari bagh ganiva, egh uaghan Godin gumazamizibar gan. Godin Duam Godin gumazir nighnizir gavgaviba iti, a bar dar ganasa ia misefe. Ia gumaziba gari gumazibar min iki, ia Kraisin adarazir gan. God uabi uan Otaramin ghuzimin me givese.

29 Ki kamaghin fo, ki gin ia ategh mangightima, gumazir maba afiar atiaba min ian tongin izam. Ezi afiar atiaba sipsip bagha asighasizi moghin, gumazir kaba ni garir darazi gasighasigham.

30 Eghti ian tarazi, nighnizir gavgavim Kraisin itibar amutima, me men gin mangisi, me ian tongin dikavigh guizin akam giragh me mikimam.

31 Kamaghin amizima, ia uari bagh gan. Ki azenir pumuning ko mikezimin amizir araziba, ia dagh nighnisi. Ki arueba ko dimagariba, terir damazim sara, zurazurara nighnizir aghuiba vaghvagha ia migia, tong mitetam atizi puvati. Egha ghaze, ia uari bagh ganigh.

32 “Ezima ki datirighin ia isava Godin agharim gati, eghtima an apangkuvimin akam ia damutima ia gavgavigham. Egh gin apangkuvimin akar kam, bizir aghuiba ia daningiva, ia ko Godin damazimin zueziba sara me

20:17: Ap 18:21 **S 20:17:** (20:17) Miletusin nguibam, a Efesusin nguibam mong an saghon iti. Aning tongin abananim 50 kilomitam tu. **20:18:** Ap 18:19, 19:10 **20:19:** Ap 20:3 **20:22:** Ap 19:21 **20:23:** Ap 19:21, 21:4, 21:11, 1 Te 3:3 **20:24:** Ap 21:13, Ro 8:35, 2 Ko 4:1, 4:16, Ga 1:1, 2 Ti 4:7 **20:28:** 1 Ko 12:28, 1 Ti 4:16, Hi 9:14, 1 Pi 1:19, 5:2-4 **20:29:** Mt 7:15, Jo 10:12, 2 Pi 2:1 **20:30:** 1 Ti 1:20, 1 Jo 2:19 **20:31:** Mk 13:37, Ap 19:8-10, 1 Te 2:11 **20:32:** Ap 26:18, Ef 1:18, Kl 1:12, Hi 13:9

daningam. akurvazir aghuibar gumazamizir Godin damazim zuezibar tongin gin ia daningam.

³³ “Ki tavin silva ko gol ko inibagh ifongezir puvati.

³⁴ Ia uari kamaghin fo, nan dafarir kamning, ki uabi ua bagha ingarir biziba isava uabi uan akurvagha egna na ko ingarir darazir akurvasi.

³⁵ Ezi ki amizir ingangariba bar, ki kamaghin ian aka, e kamaghin amizir ingangarir osimtizibar, e ingaran iburazir gumaziba, e men akurvagham. Ezi ia Ekiam Iesus, a uabi mikemezir akam ginighnigh, ‘Arazir aghuarim, ni bizim munav ganingi. Egna a uaghan ni ua baghivira biziba isir arazim gafira.’ ”

³⁶ Egna Pol akar kam mikemeghava, a me ko me bar moghira teviba apirighava, gumazir dapanir ekiaba ko, me God ko migei.

³⁷ Ezi me bar aziava a muigha egna an tori.

³⁸ Ezi Pol me migia ghaze, “Ia ua nan guamin ganighan kogham.” Ezi bizir kam bagha, me bar osemegha bar nighnighava avenge. Egna Polin akua, kurimin anemangasa zui.

21

Pol kurimin Jerusalem zui

¹ Egna e, Efesusin Kraisin adarazir gumazir dapaniba, ataghragha e bar oseme. Egna e kurim inigha Kosin arighatizim baghavira zui. Egna amimizaraghan gin e Rodesin arighatizimin ghue. Egna Rodes ategha Pataran nguibamin ghue.

² Egna e Pataran kurir mam bato. A Finisian zuima, e an binigha zui.

³ Egna e Saiprusin arighatizimin gara, agharir kiriamin amadaghan a gitagha ghua, Sirian Provinsin zui. Egna Tairin nguibamin aghegna kurimin itir biziba kagh dar arighasa.

⁴ Egna e kagh Kraisin adarazir apigha me ko 7 pla dughiabar ike. Ezi Godin Duam me mikemezi me Pol migia ghaze, ni Jerusalem mangan kogham.

⁵ Ezi kurim Tair ataghraghasava amima, Kraisin adarazi uan amuiroghboriba ko, en gin nguibar ekiamin azenan zui. Egna ongarir dadarimim e teviba pirigha God ko migei.

⁶ Ezi e me ko uaghara uan agharibar suigha, e kurim inigha zuima me ua uan dipenibar zui.

Godin akam inigha izir gumazim Agabus akar mam Pol ganingi

⁷ Ezi e Tair ategha Tolemesin nguibamin otivigha, dughiar aghuim Kraisin adarasi ganigha egna e me ko dughiar vamiran ike.

⁸ Egna amimizaraghan me ategha Sisarian nguibamin otivigha Filipin dipenimin iti. A gumazir aviribar Ekiamin akar aghuim akurir gumazir mam. Egna a 7 plan gumazir aposelbar akurvazir akurvazir gumazir mam.

⁹ An guivir igiar pumuning ko pumuning iti, egna me Godin akam inigha izir amizibar min akam akuri.

¹⁰ E mong dughiar maba Sisarian ikeziama, Godin akam inigha izir gumazir mam, Agabus, a Judian Distrighin ikegna Sisarian izaghiri.

¹¹ Egna a en bighan izava Polin letiam uan dafarimning ko suemning ikegna kamaghin migei, “Godin Duam kamaghin migei, ‘Kamaghira Judan

Jerusalemın itiba, letın kamın ghuavim ikeghıva a isıva Kantrin Igharazibar Gumazibar anıngam.’ ”

¹² E kamaghın oregha, e ko Sisarian gumazamiziba Jerusalemın mangan koghasa Pol gakaghori.

¹³ Ezi Pol me ikaragha kamaghın miği, “İa tizim bagha aziava nan navim gamıma a ikufi? Me na ikisi, a dera. Ki uaghan İesusın ziam bagh Jerusalemın aven aremegham, a dera.”

¹⁴ Pol bar gavgavizıma e tagha anetegha kamaghın miği, “Bizir tizim Ekiam a damusi ifongegh, an a damu.”

Pol Judian kalabusın itima me an kotiam barasi

(Sapta 21:15-26:32)

Pol ghua Jerusalemın oto

¹⁵ Egha gın e bizibar kirigha Jerusalemın ghuavanabo.

¹⁶ Ezi Sisarian itir Kraisın adarasi, men marazi en akua ghua Nasonın dipenimın e ikiamın naghın e ati. A Saıprusın gumazir bar faraghavıra İesus gifogha an gın zuım.

¹⁷ Egha e Jerusalemın otozıma Kraisın adarasi e bagha bar akonge.

¹⁸ Egha e amımizaraghan, Pol en marazi ko Jemsın ganasa zui. Dughiar kam Godın ingangarir gumazir aruaba bar uaghan iti.

¹⁹ Pol dughiar aghuım me ganigha, Ekiam Kantrin Igharazibar Gumazibar tongın an dafarımın amızir biziba bar dar gun me miği.

Gumazir dapanıba Godın Dipenimın mangasa Polın miği

²⁰ Ezi Kraisın adarazir gumazir dapanıba kamaghın oregha Ekiamın ziam fe. Egha me Polın miğia ghaze, “Enanav, ni fo Judan gumazamızir bar avırıba niğhnızir gavgavım Ekiamın iti. Egha me bar Moses Osirizir Arazıba bagha gavgafi.

²¹ Ezi gumazir maba me miğia ghaze, Pol Judan gumazir Kantrin Igharazibar Gumazibar tongın itibar Moses Osirizir Arazibar gın mangan men anogorosi. Egha ghaze, ia uan borıbar mıkarzır mogomebar inıba aghoran markı, egh Judaba e uan arazıbar amuan markı.

²² E fo, ni izezıma, me oregham, eghti e ua manmaghın damuam?

²³ Ni kamaghın damu. Kagh e ko itir gumazir pumuning ko pumuning God ko akar dikirizir gavgavir mam gamı.

²⁴ Ni me inıghıva ia Godın damazımın zueghsi, arazir kam damu. Egh me uan dapanir arızıba gısamin ofaba, ni adagh ivezam. Ni kamaghın damıghtıma, gumazıba bar fogh suam, ka ti akar ifavaritam, ezi ni uaghan Judan arazıbagh ami.*

²⁵ Ezi Kantrin Igharazibar Gumazir İesusın gın zuıbara, e akınafarır mamın uan niğhnızım osirigha me bagha fomıra anemada. Egha me miğia ghaze, ia marvir guabar ofa gamır asızıbar aman markı. Egh ia uaghan asızır ghuzıba itıba koma asızır me frıgharım gafa mısozıbar aman markı, egh uari isi dakuva arazir kurabar amuan markı.”

²⁶ Kamaghın Pol tagha ghua gumazir kaba ini. Egha amımizaraghan me ghua arazir Godın damazımın zuezim a me koma a gamı. Egha a Godın Dipenir mıriamın aven ghua ofa gamır gumazıbv giıa ghaze, dughiar

21:12: Mt 16:22 **21:13:** Ap 20:24 **21:18:** Ap 15:2, 15:13, Ga 1:19, 2:9 **21:19:** Ap 15:4, 15:12, Ro 15:18-19 **21:20:** Ap 15:1, 15:5, 22:3, Ro 10:2, Ga 1:14 **21:21:** Ap 16:3, Ga 2:3 **21:24:** Ap 18:18

* **21:24:** (21:24) Ni Aposelbar İngangarıba 18:18ın gan, uaghan Namba 6:1-21. **21:26:** Nam 6:13, Ap 24:18, 1 Ko 9:20

manamin e Godin damazimin zueghamin dughiam givaghti me e bagh vaghvagh ofa damuam.

Judan gumaziba Godin Dipenimin Polin suira

²⁷ Ezi dughiar 7 pla givasava amima Judan gumazir Esian Provinsin itiba Godin Dipenimin miriamin aven Polin api. Egha gumazamizibar navibagh inivima me Polin suiragha kamaghin dia migei,

²⁸ “Israelin gumaziba, ia en akuragh! Gumazir kam, en gumazamizibagh asighasighasa, gumazir igharaziba ko nguibar igharaziba bar men sure gami. Egha Moses Osirizir Araziba ko Godin Dipenim gasighasigha migei. A uaghan Grighin gumaziba inigha Godin Dipenimin miriamin aven ghua God ua bagha inabazir dipenim gamima a Godin damazimin mize.”

²⁹ (Me faragha Efesusin gumazim Trofimusin garima, a Pol ko nguibar ekiamin aven arui. Ezi me kamaghin nighnisi, Pol a inigha Godin Dipenimin miriamin aven ghu.)

³⁰ Ezi nguibar ekiamin gumazamiziba bar naviba me ginivima, me tintinibar ivemara izi. Egha Godin Dipenimin miriamin Polin suiragha a kurugha zui. Egha me zuamira Godin Dipenimin miriamin tiar akar ekiaba ase.†

Romin midorozir gumaziba Polin suira

³¹ Egha Judan gumazamiziba aremehamin midorozim Pol gamima Romin midorozir gumazibar ekiam oraki. Ezi migirigiam ghua kamaghin a bato, Jerusalem in gumazamiziba uariv sosi.

³² Ezi a zuamira midorozir gumazibar garir gumazir maba ko midorozir gumaziba inigha me ivemara danganir gumazamizir avirim iti naghin zui. Ezi Polin misozir gumaziba midorozir gumazir ekiam ko an gumazibar ganigha Pol ataki.

³³ Ezi midorozir gumazibar ekiam iza Polin suiragha me migeima, me senin pumuning a ike. Egha a Judan gumazibar azara, “Kar tina, egha a tizim gami?”

³⁴ Ezi avirir ekiar kam in aven me pura tintinimin bizibav gei. Me niginir kuram gamima, midorozir gumazibar ekiam deragha bizitam gifozir puvati. Egha kamaghin a uan midorozir gumazibar kemezima, me a inigha uan dipenimin ghu.

³⁵ Pol dipenir kam in adiriziamin otivasava amima me a misoghasa bar kagharam anerisi. Ezi midorozir gumaziba a gisaghpu.

³⁶ Ezi gumazamizir avirir men gin zuiba diava kamaghin migei, “A misueghti, an aremegh!”

Pol uan nighnizir gavgavimin gun Judaba geghari

³⁷ Ezi me Pol inigh midorozir gumazibar dipenimin aven mangasava amima, a men gumazir ekiam in Grighin akam an azara, “Ki bizitam ni mikimam, o?”

Ezi midorozir gumazibar ekiam an azara, “Ni Grighin akam migei?”

³⁸ Ki ghaze, ni Ispin gumazim, a fomira gavman ko misogha, egha 4,000 in gumazir kuraba inigha ghua gumaziba puvatizir danganimin ghu. Ni gumazir kam, a?”

21:27: 2 Ti 1:15 **21:28:** Ese 44:7, Ap 6:13 **21:29:** Ap 20:4, 24:5-6, 2 Ti 4:20 † **21:30:** (21:30) Divazir aviriba Godin Dipenim okari, ezi gumazir igharazibar adarasi divazir faraghavira itimrama aven mangam. Akar kam, “Me Pol kurugha Godin Dipenimin divazir azenan itimin ghu,” a divazir namba 2 migei. Tiar akaba me da ase, kar namba 2 in divazimin tiar akaba. Kamaghin gumazamiziba danganir ekiar uari akuvir itimin iti, kar Godin Dipenimin divazir namba 1 an okarizim. **21:33:** Ap 20:23 **21:36:** Lu 23:18, Jo 19:15, Ap 22:22 **21:38:** Ap 5:36-37

³⁹ Ezi Pol kamaghin migei, "Puvati. Ki Judabar gumazim, ki Silisian Distrighin aven itir nguibam Tarsusin gumazim. Ki ziam itir nguibar ekiamin gumazim. Ki ni migei, ni na amamangatighitima, ki akatam gumaziba ko amizibav kimasa."

⁴⁰ Ezi midorozir gumazibar ekiam a mikemezi, Pol adiriziamin tugha uan dafarimra gumazamiziba aminifa. Ezi me bar moghira nimira iti. Ezi a

22

Hibrun akamin me migei, ¹ "Nan adarasi ko nan afeziaba, ia oragh. Ki datirighin deravira ia geghanam. Ki osimtizitam gamizir puvati."

² Ezi me a barazima, a Hibrun akam me migeima, me bar nimira iti. Ezi Pol kamaghin migei,

³ "Ki Judan gumazir mam, nan amebam Tarsusin nguibamin na bate, Silisian Distrigh. Ezi ki nguibar kam Jerusalem in ikiava aghungi. Ki Gamalielin agharimin itima a en ovavibar arazibar nan sure gamizi, ki bar deravira dagh fo. Egha ia datirighin ami moghin ki Godin gin mangasa bar gavgafi.

⁴ Ki faragha gumazir nighnizir gavgaviba itiba Tuavir Kam in gin zuima, ki me gasighasisi. Ki me misozima me ariaghiri. Egha gumazamiziba bar moghira men suighava senbar me ikiava me isa kalabusin averiam garisi.

⁵ Godin ofa gamir gumazibar dapanim ko Judan kotin aven itir gumaziba bar nan arazibagh fo, egh me dar gun ia mikimam. Me Judan Damaskusin itir en darazi bagha osirizir akinafariba na ganingi. Ezi ki ghaze, ki gumazamizir nighnizir gavgaviba itir Tuavir Kam in gin zuiba, kalabusar min me inigh Jerusalem in iziva, mizaziba me daningam. Egha ki bizir kam bagha Damaskusin ghu."

Pol manmaghin amigha datirighin Iesus bagha nighnizir gavgavim an iti (Aposel 9:3-19 ko 26:12-18)

⁶ Egha Pol migia ghua kamaghin me migei, "Ki aruer arizimin Damaskusin boroghira zuima, angazangarir gavgavim Godin nguibam ikia bar na gisira.

⁷ Ezi ki nguazim girighava orazima, tiarir mam na migei, 'Sol! Sol! Ni manmagh sua na gasighasisi?'

⁸ "Ezi ki an azara, 'Ekiam, ni tina?'

"Ezi tiarir kam na ikara, 'Ki Nasaretin gumazim Iesus, ni na gasighasisi.'

⁹ Ezi na ko zuir darasi, me angazangarimin ganigha, egha me migirigiam baragha deragha fozir puvati, tina na migei.

¹⁰ "Ezi ki azara, 'Ekiam, ki manmaghin damuam?'

"Ezi Ekiam na migei, 'Ni dikavighiva Damaskusin mangi. Eghti gumazitam munagh, ki ni bagha misevezir ingangariba bar, a dar ni mikimam.'

¹¹ Ezima angazangarir kam nan damazimning okavizi, ki garir puvati. Kamaghin amizima na ko itir darasi me uan dafaribar na inigha Damaskusin ghu.

¹² "Ezi gumazir mam, an ziam Ananias, a God baghavira ikiava, egha Moses Osirizir Araziba bar deraghavira dar gin zui. Ezi Judan Damaskusin itir darasi, me a migia ghaze, a gumazir aghuim. Ezi a iza nan gari.

¹³ A nan boroghin tugha, egha migei, 'Nan aveghbuam, Sol, nin damazimning ua deragh.' Ezi dughiar kamra, ki maghira an gari.

14 “Ezima Ananias na miġei, ‘En ovavibar God uan niġhnizim ġifogħasa ni ġinaba. Ni Gumazir arazir aġhuibagh amir kamın ġanıva, an akamın otivir miġirġiaba baragh.

15 Ni an akam akunıva, eġh ni ġanıġha oraghızir bizibar ġun ġumazamiz-ıba bar me miġimam.

16 Ezi datirıġhın ni tizıbav zuai? Ni dikavıġh rueġhıva, eġh an zıamın diaġhtıma a nın arazir kuraba ġın amadagh.’ ”

God Kantrin Iġharazıbar Gumazıba baġha Pol amada

17 Eġha Pol miġia ġhua ġhaze, “Eġha ki ġın uamateġha ġerusalemın izegħava, ki ġodın Dipenımın aven ġod ko miġia ikiava irebamın mın bizımın ġari.

18 Ki Ekıamın ġarıma a na miġei, ‘Ni zuamıra dikavıġhıva ġerusalem ategħ mangı. Ni kagh nan akam akuntıma, me a bareġhan kogħam.’

19 “Ezi ki a ikara, ‘Ekıam, ġumazir kabagh foz, ki ġod ko miġeir dipenıbar arua ġumazamızir niġhnızir ġavgavım nın itıba suıġha me kalabus ġarıġha, me mişosi.

20 Ezi nın akam akurir ġumazir kam Stıven, me a mişogħezi an areme. Ezi ki an borogħın tuġhav ikiava, eġha nan damazım arazir kamın ġarıma a dera. Ezi ki Stıven mişogħezıma an aremezir darazir korotıar ruarıbar ġari.’

21 “Ezi Ekıam na miġei, ‘Ni mangı. Ki sagħon itir ġumazamızir Kantrin Iġharazıbar Itıba baġh ni amangam.’ ”

Pol midorozıbar ġumazıbav ġia ġhaze, ki Romın ġumazım

22 Ezi ġumazamızir avırım Polın miġirġiaba baragħa ġhua miġirġiar kam ġami, a Kantrin Iġharazıbar Gumazıba baġh mangasa. Ezi ġudaba magħıra tiarıba akarava, eġha dagarvası, “E a mişueġhtıma an aremegħ! ġumazir kamagħın amım nġuazımın ikıan kogħam.”

23 Eġha me dagarvagħa uan korotiaba makurava eġha nġuazir minemniaba pın da akuri.

24 Ezi Romın midorozir ġumazıbar ekıam, uan midorozir ġumazıbav ġeıma, me Pol inıġha uan dipenıbar ġhu. Ezi a kamagħ deragħ fogħasa, manmagħın amızıma me Pol kamagħın a dagarvası. Kamagħın a bizir kam ġifogħasa, uan midorozir ġumazıbav keme, ia a fozoreġh an azangsiġh.

25 Ezi me Polın soroghafarıba ikeġha a fozorogħasa. Ezi Pol ġari, Romın midorozir ġumazir 100 plan ġarir ġumazım tuġhav itıma, Pol an azara, “Romın ġavmanın osirızir arazıtam Romın kantrin ġumazıtam damuasa ian amamangati, o puvati? Ki Romın ġumazım. Ia na kotıam ġatızı puvatıġha eġh na fozorogħasa.”*

26 Ezi midorozir ġumazıbar ġarir ġumazım kamagħın oreġhava, Romın midorozir ġumazıbar ekıam baġha ġhuava a miġei, “Ni manmagħın damuam? Kar Romın ġumazım.”

27 Ezi midorozir ġumazıbar ekıam Pol baġha ġhua an azara, “Ni na miġim, ni Romın ġumazımra?”

Ezi Pol a ikara, “Are, kırara.”

28 Ezi midorozir ġumazıbar ekıam kamagħın miġei, “Ki ivezir dafam ġamiġha, eġha Romın ġumazımın oto.”

22:14: Ap 9:15, 1 Ko 9:1, 11:23, ġa 1:12 22:15: Ap 23:11, 26:16 22:16: Ap 2:21, 9:11, 9:18, Ro 10:13, Hi 10:22 22:18: Ap 9:29-30 22:19: Ap 8:3, 22:4, 26:9-11 22:20: Ap 7:58, 8:1 22:21: Ap 9:15, 13:2, 13:46, ġa 1:15-16, 1 Ti 2:7 22:22: Ap 21:36 22:25: Ap 16:37 * 22:25: (22:25) Ni akar Aposel 16:37ın itımın ġan. Romın Arazir mam kamagħın miġıava anogoroġe, me Romın ġumazıtam bar fozorogħan kogħam.

Ezi Pol kamaghin migei, "Nan afeziam, a Romin gumazim, ezi ki Romin gumazim."

²⁹ Ezi an azangsighasava amir gumaziba me kamaghin oreghava, zuamira uarigh ekuigha saghuiamin tuivighav iti. Ezi midorozir gumazibar ekiar senin Pol ikezim a fo, Pol Romin gumazimra. Kamaghin a uaghan atiatingi.

Pol Judan kotin aven akam akuri

³⁰ Ezi amimzarakan midorozir gumazibar ekiam bar deragh foghasa, Pol arazir tizim gamizima, Judaba a migei. Ezi a Polin senba firigha, egha Godin ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan kotin aven itir gumaziba bar men diazima me iza uari akufa. Ezi a Pol inigha ghua men damazimin

23

anetizima a tughav iti. ¹ Egha Pol dikiravira Judan kotin aven itir gumazibar garava egha kamaghin me migei, "Nan adarasi, ki ingangarir God baghava amizim, ki bar deravira a gamua iza datirighin tu. God nan nighnizibagh fo, ki uan araziba deravira da tuisigha egha arazir aghuimin gin zui."

² Pol kamaghin mikemezi, ofa gamir gumazibar dapanim, Ananias Polin akatorim misoghasa an boroghin itir gumazibav gei.

³ Ezi Pol kamaghin a migei, "God uaghan ni misuegham! Ni mati dipenir birir kuram, me azenan aneghefe. Eghti me aven an kuramin ganan kogham. Ni magh aperaghav ikiava Moses Osirizir Arazibagh gisin tughav na kot garisi. Egha ni na misoghasa migeir migirigiamin ni uabi Moses Osirizir Arazim gasighasisi."*

⁴ Ezi Polin boroghin tuivighav itir gumaziba kamaghin migei, "Ni Godin ofa gamir gumazir dapanim akar kuramin a migei."

⁵ Ezi Pol kamaghin migei, "Nan adarasi, ki kamaghin fozir puvati, an ofa gamir gumazir dapanir ekiam. Godin Akinafarimn osizirim kamaghin iti, 'Akar kurabar ia uan atrivibav kiman marki.'"

⁶ Ezi Pol fo me marazi Sadyusiba, ezi marazi Farisiba. Ezi a Judan kotin aven itir gumazibar diagha kamaghin migei, "Nan adarasi, ki Farisin mav, nan afeziam a Farisin gumazim. Ki nighnizir gavgavim kamaghin iti, ovengeziba ua dikavam. Me bizir kam bagha na isava kot gati."

⁷ Egha Polin migirigiam me gamizi Farisiba ko Sadyusiba me uari abigha, egha uari adosi.

⁸ (Sadyusiba ghaze, ovengeziba ua dikavan kogham, egha uaghan ghaze enselba ko duaba itir puvati. Ezi Farisiba ghaze, bizir kaba bar iti.)

⁹ Kamaghin amizi adoghadozir dafam otozi Judan arazibagh fozir gumaziba (me Farisiba) me dikavigha pamtem migia ghaze, "Gumazir kam osimtiziba an puvati. A ti guizbangira migei, ensel o duar tam ti a mikemeghama."

¹⁰ Men odorozim bar gavgavizima midorozir gumazibar ekiam kamaghin atiatingi, Judaba Pol misoghiva a gekuti, a bighregham. Kamaghin a midorozir gumazibav kemezi me ghuaghira me da anemikegha a inigha midorozir gumazibar dipenimn ghu.

22:29: Ap 16:38 **23:1:** Ap 24:16, 1 Ko 4:4, 2 Ko 1:12, 2 Ti 1:3 **23:2:** 1 Kin 22:24, Jer 20:2, Jo 18:22-23 **23:3:** Wkp 19:35, Lo 25:1-2, Mt 23:27-28, Jo 7:51 * **23:3:** (23:3) Wok Pris 19:15 kamagh migei, gumazir kotiam barazim an arazir aghuimra kotin a damu. Pol ti migirigiar kam ginighnigha egha kamagh migei, ofa gamir gumazir dapanim uabi Moses Osirizir Arazim abiki. **23:5:** Kis 22:28 **23:6:** Ap 4:2, 24:15, 24:21, 26:5, Fl 3:5 **23:8:** Mt 22:23, Mk 12:18, Lu 20:27 **23:9:** Ap 5:39, 22:7, 22:17-18, 25:25

11 Ezi amanim tirazi ua dimangan Ekiam an boroghin tugha ghaze, “Ni atiatingan marki! Ni Jerusalemın nan gun mikemezi moghira ni nan gun Romın me mikim.”

Judaba Pol misueghti an aremeghasa akam akiri

12 Egha amimizarakan Judan gumaziba uari akuvagha Pol misueghti an aremeghasa God ko akam akiri. Me kamaghın akam akiri, “E daghetam o dipatam rameghan koggh, mangi dughiar Pol aremegham.”

13 Akam akirizir gumazir kabar dibobonim a 40 gafira.

14 Egha me Judan gumazir dapaniba ko ofa gamir gumazir ekiaba bagha ghuava kamaghın me migei, “E kamaghın akam akira ghaze, e Pol misueghti an aremeghti, e gin daghetam ramam.”

15 Ezi datirighın ia ko Judan kotin aven itir gumaziba, ia midorozir gumazibar ekiam kamaghın a bagh ifar akam amadagh, “E Polin migirigiar otevitam deravira a gifoghasa. Eghti e a bagh piragham. A tighar izi ia bativti, e a misueghti an aremegham.”

16 Ezi me migeima Polin amizimın otarim oregha ghua midorozir gumazibar dipenimın Pol mikeme.

17 Ezi Pol Romın midorozir gumazir 100 plan garir gumazir mamın diagha ghaze, “Otarir igiar kam inigh midorozir gumazibar ekiam bagh mangi. A bizir mam a mikimasa.”

18 Ezi midorozir gumazibar garir gumazim Polin amizimın otarim inigha midorozir gumazibar ekiam bagha zui.

Egha midorozir gumazibar garir gumazim ghaze, “Kalabusın itir gumazim Pol na bagha akam amada. Egh otarir igiar kam inigh ni bagh izasa nan azara. Otarir igiar kam ni mikimamin migirigiar mam iti, kamaghın ki a inigha ni bagha izi.”

19 Ezi midorozir gumazibar ekiam otarimın dafarim suiragha aning mın ghugha an an azara, “Ni tizimın na mikimasa?”

20 Ezi otarim ghaze, “Judaba nin azangsighasa akam akiri. Me ghaze, ni Pol amadaghti a gurumizaraghan Judan kotin mangam. Me ifara ghaze, a mangiti Judan kot deravira an migirigiaba iniam.

21 Gumazibar dibobonim 40 gafira, me an aravagha a bagha monge. Kamaghın ni me baraghan marki. Me akam akirigha gifa, me daghetam ko dipatam rameghan kogham mangi me a misueghti an aremeghivira givagham. Datirighın me nin amamangatighamin akamra mizuai iti.”

22 Ezi midorozir gumazibar ekiam anemaga akar gavgavim kamaghın a migei, “Ni na mikemezi bizir kam tav mikiman marki.”

Me Pol amadazi a gavmanın gumazir ekiam, Feliks bagha ghu

23 Egha midorozir gumazibar ekiam, uan midorozir gumazir 100 plan garir gumazir pumuningin diagha kamaghın aningın migei. “Gua 200 midorozir gumaziba ko 70 pla hoziar gumaziba ko 200 pla afuzir gumaziba akumakum. Egh ia 9 kloghın datirighın dimagarimın Sisarian mangi.

24 Egh ni Pol isin dapiamin hoziataba uaghan da inigh. Eghti a deravira mangi gavmanın gumazir ekiam Feliks bativam.”

25 Ezi midorozir gumazibar ekiam kamaghın akınafarim osiri:

26 Ki Klodius Lisias.

Ki bar pin itir gavmanın gumazir ekiam Feliks bagha akınafarim osiri. Dughiar aghuim, ni deravira iki.

²⁷ Judaba gumazir kamîn suiragha a misueghti an aremeghasa. Ki kamaghîn fo, a Romîn gumazim, egha ki uan midorozir gumaziba ko ghuava ua a ini.

²⁸ Ki foghasa, me bizir tizim bagha akam a gasi. Egha ki a inigha men kotin ghu.

²⁹ Ki kamaghîn fo, me uan osirizir arazibar migirigiam gamuava pura akaba a gasi. An aremegham o kalabusin mangamin arazitam gamizir puvati.

³⁰ Gumazir man na mikemezi, ki fo, me a misueghti an aremeghasa, moga akabav sosi. Ezi ki ni bagha zuamira anemadi. Egha akam a gasir gumaziba, ki uaghan nin damazimin me uan migirigiabar amuasa, me mikeme.

³¹ Ezi midorozir gumaziba akam baregha damagarimin Polin akua ghua Antipatrisin oto.

³² Amimizaraghan hoziar gumaziba a ko zuima, midorozir gumazir igharaziba uamategha uan dipenimin Jerusalemîn ghue.

³³ Ezi hozin zuir gumaziba Sisarian otogha akinafarim isa gavmanin gumazir ekiam ganiga egha Pol isava a ganingi.

³⁴ Ezi gavmanin gumazir ekiam akinafarimin ganigha Polin azara, "Ni provinsin manamin gumazim?" Ezi Pol kamaghîn migei, "Ki Silisian gumazim." Gavmanin gumazir aruam kamaghîn oregha,

³⁵ egha ghaze, "Akam ni gasir gumaziba kagh otivighti ki nin kotiam baragham." Egha a Herotin dipenir ekiamin Pol atigh egh deraviram an ganasa, me mikeme.

24

Judan gumazir dapanir aruaba Pol kot gati

¹ Dughiar 5 pla givazima, Godin ofa gamir gumazibar dapanim Ananaias, a Judan gumazir dapanir maba ko Romîn gavman osirizir arazibagh fozir gumazir mam, an ziam Tertulus, me Sisarian ghuaghiri. Egha me Pol gasir akamin gun gavman gumazir ekiam migei, egha me akar kam bagha Pol isi kot darighasa.

² Egha gavman gumazir ekiam Polin diazima an aven ghuzima, Tertulus, Feliksin damazimin maghiram akabar a gasi. A kamaghîn migei, "Gumazir Ekiam Feliks, ni en akurazima e dughiar ruarimin bar deraghvira iti. Nin nighnizir aghuarimin ni en akurvagha en kantrin aven itir bizir aviribar akiri.

³ Nguibaba bar ko dughiaaba zurara e bar ni minabi: Feliks, ni bar gumazir aghuim.

⁴ "Ezi ki nin suiraghtima ni dughiar ruarimin ikeghan kogham, ni en deragh en akar otevim baraghasa, ki nin azangsi.

⁵ "E gumazir kamîn garima an osimtizir aviribagh ami. A Judan nguibaba bar dar itiba adariba koma midoroziba fomira dagh ami da otifi, a Nasaretin ifarir darasi, gumazir dapanim.

6-8 Egha uaghan Godin Dipenim damuti a Godin damazimin mizegha kuvighasava ami. Bizir kam bagha e an suighasa. Kamaghin ni uabi gumazir kamin azaraghiva, egh ni deraghvira akar e a gasibagh fogham.”*

9 Ezi Judaba uaghan Tertulusin akuragha akaba bar Pol gasi. Me kamaghin migei, bizir kaba bar guizbangira.

Pol Feliks migei

10 Ezi gavman gumazir ekiam mikimasa dafarim Polin akuizima, a kamaghin ikara, “Ki fo, azenir aviriba ni gumazamizir kabar jasın iti. Kamaghin ki nin akam ikarvaghasa nan navim bar dera.

11 Ezi ni puram azangsighiva, egha ni fogham, ki 12 plan dughiar ghuzibara, Godin ziam fasa Jerusalemın ghuavanabo.

12 Ezi akam na gasibar damazimin, ki gumazitam ko, Godin Dipenim danganimın aven akatamin anedoghezir puvati. Egha me nan gari, ki gumaziba God ko migeir dipeniba o Jerusalemın aven me akuva men navibagh inivizir puvati.

13 Ezi me datirighin na gasir akaba, me nin akaghamin tuavitam itir puvati. Akar me na gasir kam, a guizin akam puvati.

14 “Ezi ki guizbangira migei, ki en ovavir Godin ziam fava egha Tuavir kamin zui. Tuavir kamin ziam Judaba kamaghin a dibori, ifarir darasi. Ki nighnizir gavgavim bar Moses Osirizir Araziba ikiava, egha Godin akam inigha izir gumaziba osirizir akabar iti.

15 Ezi ki nighnizir gavgavim Godin ikiava kamaghin fo, a ua gumazir ovengeziba me damutima me dikavam. Gumazir aghuiba ko kuraba sara. A damuamin bizim, ki a bagha mizuai. Ezi akam na gasir gumaziba uaghan bizir kam bagha mizuai iti.

16 Kamaghin ki zurara God ko gumazibar damazimin uan araziba deravira da tuisighiva egh arazir aghuimin gin mangasa, ki pamtem ingari.

17 “Egha ki azenir mabar nguibar igharazibar ikegha, egha uamategha Jerusalemın ize. Ki God daningamin ofaba ko gumazir onganarazibar akurvaghasa dagiaba, da inigha izi.

18 Ezi ki Godin Dipenimin itima me nan garima ki Godin damazimin zue. Gumazir avirim na ko itir puvatizima, niginir aviriba uaghan puvati.†

19 Ezi Judan gumazir Esian itir maba, me iza nan suiki, kamaghin me akatam nan ikiva, me uari kagh iziva, nin damazimin na isiva kot darigh.

20 Ezi dughiar ki Judan kotin aven tughav itim, gumazir kagh itir kaba me nan gari arazir kurar manam nan iti, me ni mikim.

21 Ezi ki ti men tongin tughav ikia migia dia mikemezi me a gifongezi puvati. Akar kam, ‘gumazir ovengeziba ua dikavam, ezi bizir kam bagha me na inigha ian kot darighasa ize.’ ”

22 Feliks men nighnizir gavgaviba ko arazir me Ekiamın gin zuir Tuavim gifogha gifa. Ezi Pol mikemegha givazima, Feliks Judaba migia ghaze, “Ia

24:6-8: Ap 21:28-30 * **24:6-8:** (24:6-8) Fofozir gumazir maba kamaghin nighnisi, migirigiar otevir mam uaghan kagh iti. A kamaghin iti: “E uan araziba bagh a isi kot darighasa. Ezi puvati, midorozir gumazibar ekiam Lisias uan gumaziba ko izava en tongin an suiragha a gekui. Egha kamaghin migei, “Tina gumazir kam kot darighsi ni bagh kagh izi.” **24:11:** Ap 21:17, 21:26, 24:17 **24:14:** Ap 24:5, 26:22, 28:23, 2 Ti 1:3 **24:15:** Dan 12:2, Jo 5:28-29, Ap 23:6, 26:6-7, 28:20 **24:16:** Ap 23:1 **24:17:** Ap 11:29-30, 20:16, Ro 15:25-26, 2 Ko 8:4, Ga 2:10 † **24:18:** (24:18) Tertulus ves gin Pol akam a gasa ghaze, Pol Godin Dipenim damuti, a Godin damazimin mizegham. Ezi Pol akar kam ikarvaghasa, kamaghin migei, a zuegha givagha gin Godin Dipenimin aven zui. **24:19:** Ap 23:30, 25:16, 2 Ti 1:15 **24:21:** Ap 23:6, 28:20 **24:22:** Ap 23:26

orarkegh. Lisias, midorozir gumazibar ekiam izitima, ki ian migirigiabar kiram.”

²³ Egha a Pol kalabus darighasa midorozir gumazibar garir gumazim migei, egha ghaze, ni kalabusin gavgavim Pol damuan marki. Polin namakaba bizibar an akurvatima ni men anogoroghan marki.

Feliks Polin tivazima a azenir pumuningin kalabusin iti

²⁴ Dughiar maba givazima, Feliks uan amuim Drusila ko ize. A Judan amizim. Ezi Feliks Polin diaghava egha a migirigiaba barazima a nighnizir gavgavim Kraiss Iesusin itir arazibav gei.

²⁵ Ezi Pol Godin damazimin derazir arazimin migirigiam gamua egha navir ghurimin arazim dikabirir arazimin migirigiam gamua, egha Godin Kotiar Gin Izamin migirigiabagh ami. Ezi Feliks bizir kam baregha atiatigha ghaze, “Kamaghira tuzima, ni mangi. Ki gin dughiatam ikiva ua nin diaghham.”

²⁶ Ezi dughiar kamra Feliksin nighnizim ghaze, Pol dagiataba inigh a daningtima a Pol ateghtima a mangam. Bizir kam bagha dughiar aviribar an deima Pol izava a ko migirigiaba ami.

²⁷ Ezi azenir pumuning givazima, Porsius Festus a Feliksin danganim ini. Feliks Judabar amuti me a bagh bar akueghasava a Pol ataghizima a kalabusin ikiavira iti.

25

Pol ghaze, Sisar nan kotiam baragham

¹ Ezi Festus Judian Distrighin izezi, dughiar pumuning ko mizekim givazima a Sisaria ategha Jerusalem ghuavanadi.

² Festus Jerusalem ghuavanabozi, ofa gamir gumazir ekiaba ko Judabar gumazir dapaniba Festusin kotiamin tugha akaba Pol gasi.

³ Me pamten Festus kamagh a migei, ni en akuragh egh gumazir kam amadaghti, a Jerusalem ghuavanang. Me gumazir maba migia ghaze, ia Pol misueghti an aremeghsi, mangi an aravagh mongegh. Kamaghin amizi, me kamaghin Festus migei.

⁴ Ezi Festus me ikara, “Pol a Sisarian kalabusin iti. Ezi ki gurumra Sisarian magiram.

⁵ Pol guizbangin osimtizim damighi, ia akam a gasisi, ian gumazir dapanir taba nan gin Sisarian magiriva kotiam baragh.”

⁶ Festus 8 pla o 10 plan dughiaaba kamaghin me ko ikegha Sisarian iraghu. Egha amimizaraghan a kotin aperagha me mikemezi me Pol inigha a bagha izi.

⁷ Pol izava otozima Judan Jerusalem ikegha izaghireziba an okarigha tuifi. Egha kamaghin migei, gumazir kam arazir kurar aviribagh ami. Egha me an osimtizitam Festusin akazir puvati.

⁸ Ezi Pol ua bagha kamaghin migei, “Ki Judabar arazitam abighizir puvati. Egha Godin Dipenim gasighasighizir puvati, egha osimtizitam Sisar gatizir puvati.”

⁹ Ezi Festus Judabar akurvaghasa nighnighava Polin azara, “Ni kotiam bagh Jerusalem ghuavanaboghtima, ki munagh akar me ni gasiba baragham? Ni kamaghin ifonge, o?”

¹⁰ Ezi Pol a ikara, “Kotin ki tughav itir kam, kar Sisarin kotiam. Kotin kamra, kar nan kot. Ni uaghan bar fo, ki osimtizitam Judabagh amizir puvati.

11 Ki guizbangira ovengamin arazitam damighiva ki ovengam. Ki ovevemın arımangighan kogham. Ezi Judaba na gasir migirigiaba, da mingariba puvatighti, tav na inigh Judabar dafarim datighan kogham. Sisar nan kotiam baraghasa ki ifonge!”*

12 Festus a ko kotiam barazir gumazibar nighnizim inigha, egha Polin migei, “Ni Sisar nin kotiam baraghsi, aria ni Sisar bagh mangi!”

Atrivim Agripa Polin kotiam barasi

13 Ezi dughiar maba givazima, Atrivim Agripa uan amuim Bernaisi ko aning Festusın ganıva dughiar aghuim a danıngasa Sisarian zui.†

14 Aning dughiar aviribar Sisarian itima Festus Polin gun Atrivim Agripa migei. Festus ghaze, “Gumazir mam kagh iti. Feliks a isa kalabus gatizi a ikiavira ikia kagh iti.

15 Ki Jerusalemın itima ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan gumazir dapaniba akaba a gasa azangsigha ghaze, an osımtizim bagh ni mikemeghti, midorozir gumaziba a misueghti an aremegham.

16 “Ezi ki kamaghın me migei, ‘Romın arazimra kara, me gumazitam puram a misueghan kogham. A faragh akam a gasir gumaziba ko kotiamın tugham. Egh a me ko me uarir ganam. Dughiar kam a ua bagh mikim suam guizin bizim o puvati.’

17 “Ezi me na ko kagh izezi, ki tong sughsughizir puvati. Egha amıizaraghan ki kotiam gaperagha gumazim inigh aven izasa mikemezi, me a inigha ize.

18 Akam asir gumaziba me akam Pol gasir dughiamın, ki orazi me arazir kuratam baghava a gasir puvati. Ki ghaze, an arazir kuratam gamizi, me akam a gasi. Ezi puvati.

19 Judaba uan nighnizir gavgaviba bagha Pol ko uari adosi. Egha aremezir gumazir mam İesus, Pol ghaze, an angamra itima me bizir kam bagha uari adosi.

20 Ki akar kamın mingarim buriava avenge. Ki deragha fozir puvati. Egha kamaghın an azai, ‘Ni ti Jerusalemın mangıva akar me ni gasir kaba bagh kotiam damu?’

21 Ezi Pol ghaze, ‘Ki kalabusın ikiam, eghti gin Sisar nan kotiam baragham.’ Kamaghın ki me mikemezi, me an sıurazi a kalabusın iti. Eghti ki gin tuavitam batoghıva Sisar bagh anemangam.”

22 Ezi Agripa oregha kamaghın migei, “Ki uabi gumazir kam baraghasa.” Ezi Festus kamaghın migei, “Ni gurumın an kotiam baragh.”

23 Ezi amıizaraghan Agripa ko Bernaisi atrivimın kurukazir aghuaribagh amigha, midorozir gumazir aruaba ko nguıbar ekiamın gumazir aruaba sara me gumaziba itir naghın aven zui. Ezi Festus mikemezi me Pol inigha aven ize.

24 Ezi Festus kamaghın migei, “Atrivim Agripa ko ia bar e ko kagh itir darası, ia gumazir kamın gan! Judan gumazamizir Jerusalemın itiba ko Sisarian kagh itiba, me akam a gasa bar pamtem dia ghaze, ‘Ni a misueghti an aremegh, an angamra ikian marki!’

25:11: Ap 23:29, 25:25, 26:31-32, 28:19 * 25:11: (25:11) Romın Arazibar mam ghaze, Romın gumazitam nighnisi, kotin aven me deragha an akam baraghizir puvati, eghti a kotin azaraghti, Sisar uabi an kotiam baragham. Sisar, a Rombar atrivibar ziam. † 25:13: (25:13) Atrivim Agripa, a Atrivim Herotin otarım. Atrivim Herot faragha Jonin dozım Jems misoghezi an areme. Ni akar Aposeł 12 vin itimın gan. 25:14: Ap 24:27 25:19: Ap 18:15, 23:29 25:20: Ap 25:9 25:23: Mt 10:18, Mk 13:9 25:24: Ap 25:2-3, 25:7, 22:22

²⁵ Ezi ki an aremeghamin arazir kuratam batozir puvati. Ezi Sisar an kotiam baraghasa Pol ifonge. Kamaghin ki a isa Romin anemadi.

²⁶ Ezi ki bizir tizitamra uan ekiam Sisar bagh an osirigh anemangam? Eghti a fogh suam, me bizir kam bagha akam a gasi. Kamaghin amizi ia bar kagh itir gumaziba ko, nirara Atrivim Agripa, ki a inigha ia bagha ize. Eghti ni an kot bareghti, ki deravira an gun osiram.

²⁷ “Nan nighnizim, ki pura kalabuziar gumazitam amangiva, an arazimin gun osirighan koghtima, kar arazir aghuim puvati.”

26

Pol Agripa migei

¹ Ezi Agripa kamaghin Pol migei, “Ni uabi uan akam geghan.”

Ezi Pol uan agharim fegha egha uan akabav gia ghaze,

² “Atrivim Agripa, ki Judaba na gasir akar kam ikarvaghasa. Ezi a bar dera ki an gun ni mikimam.

³ Kamaghin ami, ni e Judaba en araziba ko bizir e migia uarir atariba ni bar a dagh fo. Kamaghin ki nin azai, ni nimira daperagh ikiva nan akaba baragh.

⁴ “Ezi Judaba me bar na gifo, nan ikirimirimin ki aghirimin ikia uan nguibamin uan adarazir ko ikia ghua iza gin ki iza Jerusalem in iti.*

⁵ Me fomira na gifo, egh me ifongegh, nan arazibar gun ni mikim. Ki uan igiamin ikiava, egha Farisbar gumazir mam in otogha men arazibar gin zui. Ezi gumaziba men arazibar gin mangan bar buraghuburaki.

⁶ “God fomira en ovaviba ko akar dikirizir mam gami. Ezi ki nighnizir gavgavim akar kam in ikiava a bagha datirighin kotin iti.

⁷ Ezi kar Godin akar dikirizim, en 12 plan adarasi, me Godin ziam arueba ko dimagaribar a fe, egha nighnizir gavgavim ikia bizir kam baghavira mizuai. O Atrivim, e bizir kam bagha mizuai, ezi bizir kam in, Judaba a bagha akaba na gasi.

⁸ “Manmaghin amizima ia gumazir maba ghaze, e nighnizir gavgavim God ikian kogham, a gumazir oveagheziba me damuti me ua dikavam?”

⁹ “Fomira ki uabi ghaze, ki bizir bar aviribar amuti da Nasaretin gumazim Iesusin ziam gasighasigham.

¹⁰ “Egha ki bizir kaba Jerusalem in dagh ami. Ki Godin ofa gamir gumazir ekiaba da gavgavim ini, egha ki Kraisin adarazir aviriba me isa kalabus gati. Ezi gumazir dapaniba me misoghtima aremeghasa me migeima, ki uaghan ghaze, me aremegham.

¹¹ Egha dughiar aviriba ki God ko migeir dipeniba roa dar aven ghua, men suigha egha me misosi. Ki kamagh sua, me Iesusin ziam akar kurabar a mikim, egh nighnizir gavgavim Iesusin ikian kogham. Nan navim me bagha puv nan isi, ezi ki nguibar saghon itibar ghua me gasighasighasa me buri.”

Pol uabi geghari, a manmaghin Kraisin anavin oto

(Aposel 9:3-19 ko 22:6-16)

¹² Egha Pol migia ghua kamaghin migei, “Ezi darorir kabar mam, ki Godin ofa gamir gumazir ekiaba da akar gavgavim ini, ezi me na amadazima ki Damaskusin nguibar ekiam in ghu.

* **26:4:** (26:4) Pol, dughiar aghirimra itimin, a Tarsusin nguibar Silisian Provinsin itimin iti. Ni akar Aposel 22:3 in itimin gan. **26:5:** Ap 22:3, 23:6, 24:15, 24:21, Fl 3:5 **26:6:** Lo 18:5, Sng 132:11, Ais 7:14, Dan 9:24, Ap 23:6, 28:20 **26:9:** 1 Tim 1:13 **26:10:** Ap 9:14, 9:21, Ga 1:13 **26:12:** Ap 9:3, 22:6

13 O Atrivim, dughiam kamaghin 12 kloghin zuima, ki tuavimın ghuava, egha garima, angazangarir mam Godin nguibamin ikegha iza, angazangarir kam bar gavgavigha egha aruemin angazangarim gafira. Ezi na koma arui darasi koma ko, a bar e gisira.

14 Ezima e bar nguazim gire, egha ki orazima akar mam Hibrun akamin kamaghin na migei, ‘Sol, Sol, ni manmagh sua na gasighasighavira iti? Ki nin akurvaghassava amima, ni nan akurvazim tivagha, uabi osımtızim uabi ganidi.’

15 “Ezima ki an azara, ‘Ekiam, ni tina?’

“Ezi Ekiam ikara, ‘Ki Iesus, ni na gasighasighavira iti.

16 Ni dikavigh tugh. Ki ni amiseveghtima, ni nan ingangarim damuasa, ki datirighin ni bato. Ezi bizir datirighin otozir ni ganiziba ko bizir ki gin nin akakaghamiba, na dar gun mikimam.

17 Eghti ki nin ganiva nin akurvaghām, eghti nin gumazamiziba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba paza ni damighan kogham. Ki me bagha ni amadi,

18 eghti ni men damaziba kuightima, me akirim ragh mitatemın arazir kurabagh asaraghıva, angazangarimın ızı. Egh me Satanın atrivir gavgavim ateghıva, God bagh ızı. Kamaghın ki men arazir kuraba gin amangam, eghti me nighnızir gavgavim nan itir gumazamizibar tongin danganim iniam. Nan gumazamizir kaba, me nighnızir gavgavim nan itıma, ki me gamızı me zue. Ni ingangarir kam damusi, ki me bagha ni amadi.’ ”

Pol uan ingangarimın gun Agripa migei

19 Egha Pol miğia ghua kamaghin migei, “Atrivim Agripa, ki Godin Nguibamin izezir irebamin min bizimın ganigha an aghuazir puvati, ki an akam baraki.

20 Egha ki faragha Damaskusin nguibamin akam akunigha, egha Jerusalemın akam akunigha, egha Judan nguibaba bar dar akam akurava, egha uaghan Kantrin Igharazibar Gumaziba sara akam me mikira ghaze, ‘Ia uan navibagh iragh egh ua God bagh ızı. Eghti ian arazir ia amiba, ian gun mikim suam, ia navibagh iragha gifa.’

21 Ezi ki bizir kabar akam akurima, me Godin Dipenir avizibar nan suira. Eghti Judaba na misueghtima ki aremeghasa.

22 God nan akurazima ki deragha ikia iza datirikin, egha ki kagh tughav ikia akam me migei, gumazir kiniba ko gumazir ekiaba me bar. Akar kamra, Moses ko Godin akam inigha ızir gumaziba fomira an gun mikeme. Ki uam akar igharazitam akuri puvati.

23 Me ghaze, Gumazir God Uam E Iniasa Mısevezim, Kraıs mızazim inighıva aremegh, egh a gumazir faragh dikavigham. Eghıva a Godın angazangarimın gun Israelba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba me mikimam.”

Pol Agripa nighnızir gavgavim Godin ikiasa an a migei.

24 Pol akam akuravira itıma, Festus akar aruam kamaghın migei, “Pol, ni ongani! Ni suren avırıba dagh amıma, da ni gamıma ni ongani!”

25 Ezi Pol kamaghın migei, “Gumazir Aruam Festus, ki onganızir puvati, ki guızbangıra migei, ki nighnızim ikıava ki migei.

²⁶ Ezi Atrivim Agripa bizir kaba bar dagh fo, da modogha otivizir puvati, ezi ki fo, bizir kaba a gitazir puvati. Kamaghin amizima ki atiatir puvatigha, dar gun bar Atrivim Agripa migei.

²⁷ Atrivim Agripa, ni nighnizir gavgavim Godin akam inigha izir gumazibar iti, o puvati? Ki fo, ni nighnizir gavgavim iti.”

²⁸ Ezi Agripa kamaghin Polin azara, “Ni ghaze, dughiar otevir kam ni na mikim na damightima, ki Kraisin ananavin otogham ti?”

²⁹ Ezi Pol a ikara, “Dughiar otevim o dughiar ruarim, ki kamaghin God ko mikimam, ni ko karasi ia datirighin nan akam baraki, ia bar nan min otivigham. Ezi bizir vamira, me senbar ia ikeghiva ia isi kalabus darighan, ki aghua.”

³⁰ Ezi Atrivim ko gavmanin dapanim ko Bernaisi koma gumazir me ko ikeziba, me dikavighava

³¹ dipenim ategha ghua, egha uarira uariv gia ghaze, “Gumazir kam arazir kuratam damighiva, an aremegham, o a kalabusin ikiam. An arazir kuratam gamizir puvati.”

³² Ezi Agripa kamaghin Festus migei, “A uabi ghaze, Sisar nan kotiam baragham. A ti kamaghin mikemezir puvatigha, egha firiaghrighai.”

Pol Romin nguibar ekiamin zui

27

(Sapta 27-28)

Me Pol isa kurim gatizi a Romin zui

¹ Me, e kurim inigh Italin mangasa akam akirigha givagha, egha me Pol ko kalabuziar igharaziba sara isava 100 plan midorozir gumazibar garir gumazimin dafarin gati. An ziam Julius, an Atrivim Sisarin garir midorozir gumazibar mav.*

² E Adramitiumin nguibamin kurimin bini. Kurir kamnagh Esian Provinsin itir ongarir mikebabar mangasa, ezi e an zui. Ezi Aristarkus, a Tesalonikan Provinsin itir nguibam Masedonian gumazim, a uaghan e ko iti.

³ E amimizaraghan Saidonin oto. Egha Julius arazir aghuim Pol gamuava anetaghizi a uan adarazi bagha zuima me dagheba ko bizibar an akurvasi.

⁴ E Saidonin ikegha uamategha zuima aminim bar gavgavizi, kamaghin e Saiprusin arighatizimin aminim amirazir naghin zui.

⁵ E ongarir ekiam a bigha Silisian Provins ko Pamfilian Provinsin dadarimning gitagha ghua Lisian Provinsin itir nguibar ekiam Mairan oto.

⁶ 100 plan midorozir gumazibar garir gumazim kagh Aleksandrian kurimn gari a Italin mangasa. Egha a batogha e isava a gati.

⁷ Egha e dikavigha kurim dughiar aviribar nimira zuima e pamten ingarava ghua nimira Nidusin boroghin zuima, aminim bar gavgavizima kurim uan tuavim ategha ghua Kritin arighatizimin oto, Salmonin arighatizimin nguazir otevimin boroghin. Egha Kritin aminim vai puvatizir danganimin ghuaghiri.

⁸ Aminim bar amirazi, e pamten ingara ongarir dadarimin boroghram anaga izava, danganir ziam Ongarir Mikebar Aghuim bato. Danganir kam a Lasean nguibamin boroghin iti.

26:26: Jo 18:20 **26:31:** Ap 23:9, 23:29, 25:25 **26:32:** Ap 25:11 **27:1:** Ap 25:12, 25:25 * **27:1:** (27:1) Pol Jerusalem in izima, Luk ti uaghan a ko ize. Ni Aposel 16:10 ko Aposel 21:17 in gan. Ezi Pol Judia ategha Rom in zuima, Luk ti uaghan a ko ghu. **27:2:** Ap 19:29 **27:3:** Ap 24:23

⁹ Kurir darorir kam ikufi; ezi dughiar aviriba pura gifa. Ezi kamaghin Judaba dagheba ataghrzir dughiar kam otogha gifa. Ezi Pol kamaghin me migei,[†]

¹⁰ “Gumaziba, ki kamaghin nighnisi, e datirighira mangiva dughiar kuram batoghtima kurim ko bizir aviriba ovengam. E uaghan ovengam.”

¹¹ Ezi midorozir gumazibar garir gumazim Pol baraghan firin, kurimin ghuavim ko an suizir gumazimin migirigiam baraki.

¹² Kuritam aminir ekiamin ongarir mikebar kam in ikeghan kogham. A bar ikufi. Kamaghin gumazir aviriba mangvira ikiasa migei. Egha ghaze, manmaghin e Finiksra otivighiva ikiti aminir ekiam givagham. Kar Kritin arighatizimin itir ongarir mikebam. Finiks, a Kritin arighatizimin Sautin ongarir mikebamin aven iti. An aruem ghuaghiri naghin gari.

Aminir ekiam ko ongarim dikafi

¹³ Ezi Sautin aminir amirizim dikafi. Ezi me ghaze, me ti deravira mangi ongarir mikebar me mikemezim batogham. Egha kamaghin me kurimin anka asigha egha Kritin ongarir dadarimin miriamin zui.

¹⁴⁻¹⁵ Egha mong ikezi aminir bar gavgavim dikavigha ongarim gamima a puvira ingari. Me kamaghin aminir kam dibori, “Not ko Istin tizimin dikavir aminim.” A Kritin arighatizimin vongin izava pamten kurim givava a punamadi. Aminim bar gavgavizi kurimin ingarir gumaziba kurimin suizir puvatigha kurim ataghizi aminim a givaima a pura zui.

¹⁶ E ghua Kaudan arighatizimin miriamin ghue. Arighatizim aminim mong anepazazima e botin dozim gekuigha kurimin boroghin izasa bar ingangarir ekiam gami.

¹⁷ Ezi kurimin ingarir gumaziba botin dozim fegha pin anetigha, egha me benibar a ikegha, kurim sara a ikezi a gavgafi. Egh me mangi Afrikan ongarir dadarimin gighimin ghuanangan atiatigha, egha kurimin selba akunizi aminim kurim gisivaghsivazima a zui.

¹⁸ Ezi aminim ko ongarim virara bar gavgavigha puvira e misosi. Ezi aminizaraghan kurimin ingarir gumaziba kurimin aven itir biziba isava ongarim da makuri.

¹⁹ Dughiar mikezimin me kurimin sel ko an biziba sara uaghan da makuri. Me uan dafaribar da isa da makuri.[‡]

²⁰ Egha dughiar aviribar e aruem ko mikovezibar garir puvati. Ezi aminim pamtem vavira iti. Kamaghin bar abuan e urar akurvaghamin nighnizitam bar en itir puvati. Egha ghaze, e arimighregham.

²¹ Dughiar ruarimin gumaziba daghetam amezir puvatizi, Pol dikavigha men guamin tugha kamaghin migei, “Gumaziba, ia nan akam baregha, e Kritin arighatizimra ikegha dughiar kurar kam batozir puvatizi, ezi bizitaba oveghan koghai.

²² Ki datirighin ia mikimasa, en tav oveghan kogham. Kamaghin ia atiatin-gan marki, egh pura nimira iki. Kamaghin amizi, kurim uabira guizbangira bar ikuvigham.

²³ Ki Godin gumazim, ki an ziam fe. Ezi dimangan Godin ensel iza na boroghin tugha kamaghin migei,

[†] 27:9: (27:9) Dughiar ekiam kam, a dughiar ekiam God gumamazibar arazir kuraba da gin amadi. Ezi ni gansi, Wok Pris 23:26-32. Ezi azenir dughiar kam, aminir ekiaba Mediterenian Ongarimin dikafi, ezi kuriba aruir puvati. **27:10:** Ap 27:22 [‡] 27:19: (27:19) Grighin akam deravira bizir kam a mikemezi puvati. **27:22:** Ap 27:10, 27:31 **27:23:** Dan 6:16, Ap 23:11, Ro 1:9

24 ‘Pol, ni atiatingan marki. Ni mangiti, Sisar nin kotiam baragh. Ni oragh, God nin azangsim baregha givagha nin apangkufi. Gumazir ni ko kurimin itiba, me oveghan kogham.’

25 Gumaziba, ia oragh! Ki nighnzir gavgavim Godin ikia kamaghin fo, God na mikemezi moghira biziba otivam. Kamaghin, ia gavgafigh atiatingan marki

26 E kurim ateghti a mangi arighatizitamın dadarimın poroka.”

27 Ezi 14 pla dughiaba givazi ghua dimagarimın aminim e givarazi e Mediterenianın ongarir ekiam gisin zui. Ezi dimagarir arizim roghira izezima kurimın ingarir gumaziba nighnisi, e nguazimın boroghın izi.

28 Ezi kamaghin me ongarimın konim gifofoghasa benim akunizi a iraghu. Ezi ongarimın konim 40 mitan tu. Egha kurim mong isivagha ghuzi, me ongarimın abarima a 30 mitan tu.

29 Ezi me kamaghin atiatingi, kurim mangi dagiataba iti naghin biraghiva bar misarighregham. Egha me ankan 4 pla kurimın girakirangin a da akunigha, egha aminim zuamira tiasa me God ko migei.

30 Egha kurimın ingarir gumaziba, me kurim ategh arasa tuaviba buri. Egha odava botın muziarim isava ongarim dafa. Egh ifar suam, kar kurimın guamın tir anka.

31 Ezi Pol kamaghin 100 plan midorozir gumazibar garir gumazim ko midorozir gumazibav gei, “Gumazir kaba kurimın ikian koghti, ia ovegham.”

32 Kamaghin midorozir gumaziba botın muziarimın beniba aghorezi an ongarim giraghu.

33 Egha aminim tiasava amima Pol daghetam ramasa bar me gakaghori, “Ia, 14 plan dughiaba ian dughoriba mitivighav itima dagheba ian navibar puvati, ia daghetam amezir puvati.

34 Ezi datirighin ki daghetam iniasa ia gakaghori. Daghem ian akuraghti ia gavgavigham. Ian tongin tav ikuvighan kogham. Ian dapanir arizitam oveghan kogham.”

35 A kamaghin mikemegeha givagha, egha bretın mam inigha bar men guamın God minabi. Egha anebigha maghiram anepi.

36 Ezi kamaghin me bar navir aghuarim ikiava egha uari dagheba api.

37 E gumazir kurimın itiba, en dibobonim bar 276in tu.

38 Egha me amegha naviba izivagha, egha ghaze, kurim mighivghigh pirara ikiam. Egha me witin nar kurimın itiba isa ongarimın da akuri.

Kurim ikufi

39 Ezi aminim tirazi aruem anadima, kurimın ingarir gumaziba ongarir dadarir e zuimın garava a gifozir puvati. Egha me ongarir mikebar mamın gari, a bar aven ghugha egha gigir aghuim iti. Ezi me ghaze, me deravira kurim damighti a ti gigir dadarir kamın azenan mangasa, me ifonge.

40 Egha me ankabar suighizir beniba aghorezi da ongarim giraghue. Egha kurimın pul gamir pulın ekiamning ikezir beniba firı. Egha me aminim bagha kurimın guamın itir sel agurazi aminim kurim inigha dadarimın zui.

41 Ezi kurim ghuava ongarir torimın itir gigir fightizimın ghuavanabogha, egha maghiram aperaghav iti. Kurimın guam ghua gigim vuigha ghugha bar gavgafi. Ezi an ginkevım, ongarim izava a misozi a bar biaghire.

⁴² Midorozir gumaziba kamaghin nighnigha atiati, kalabusin gumazitaba mangiva dadarimin otivigh arimagiregham. Egha me misueghti me aremghasa nighnisi.

⁴³ Ezi 100 plan midorozir gumazibar garir gumazim, a Pol aremeghan an aghua. Egha a midorozir gumazibar anogoro. Uari suvim gamua foziba, a me migia ghaze, ia faragh kurimin uari akunigh uari suvim damu dadarimin mangi.

⁴⁴ Eghti igharazir darazi ter arariba ko kurimin arariba dagh isin mangi. Ezi me kamaghin bar moghira deravira nguazimin otifi.

28

Pol Maltan arighatizimin iti

¹ E deraghavira ghuava ongarir dadarimin otivigha, egha e gara fo, e arighatizir mamn ti, an ziam Malta.

² Ezi gumazir arighatizir kamn itiba arazir aghuaribar e gami. Ezi amozim izima, en mikarziba bar orange, kamaghin amizi e avimn fingasa, me e bagha avim atigha egha e inigha avim boroghira ghu.

³ Pol dazir pozir mam inigha da avim garisi. Ezi kuruzir mam dazibar aven itima, avir fefem a inizima an azenan oto. Egha kuruzim Polin agharim givigha guraghav iti.

⁴ Ezi arighatizir kamn itir gumazamiziba kamaghin an garima, kuruzim an agharim gitoroghav itima, me kamaghin uariv gei, "Gumazir kam ti gumazibav sozi da ariaghirir gumazim, an ongarimin aremezir puvati. Kamaghin amizi, godin arazir kuraba ikarvazim datirighin a ikarvagha ghaze, an angamra ikian kogham."

⁵ Ezi Pol kuruzim kavkinizi an avim gira ghu. Ezi bizitam Pol batozir puvati.

⁶ Ezi gumaziba pura Polin mizuai, me ghaze, an mikarzim ti buigham, o a ti irighiva aremegham. Me dughiar ruarimin an gara a mizua ghuava puram an gari, bizitam a batozir puvati. Egha me ghaze, a godin mam.

⁷ Ezi nguazir mam danganir kamn boroghira iti, kar Publiusin nguazim, an arighatizimin gavman gumazir dapanim. An e inighava uan dipenimin ghuzi e dughiar pumuning ko mizekimin a ko itima a deraghvira en garima e iti.

⁸ Ezi an afeziam aria iti, an mikarzim an feima, ezi a buarir dipabagh avi. Ezi Pol an ganasava aven ghu, egha a bagha God ko mikemegha, gin uan dafarimning a gisin atizima, a ghuamaghe.

⁹ A kamaghin amizima, arighatizir kamn itir arimariar gumaziba bar moghira izima a me gamima me ua dera.

¹⁰ Me arazir aghuubar e gami, ezi e me ataghrazima, me bizir e puvatiziba e ganigava egha da isa kurim garisi.

Pol ghua Romn oto

¹¹ Ezi iakinir pumuning ko mizekim givazima e mangasa. Ezi kurir mam Maltan itima, aminir ekiamin dughiam gifa. An Aleksandrian nguibamin kurim. Kurimin guamin god Susin otarir fufuzimningin nedazimning an iti. Aningn ziamning Kastor ko Polluks.

¹² Ezi e ghua Sirakyusin otivigha, dughiar pumuning ko mizekimin an iti.

¹³ Egha e kagh dikavigha ghua Regiumin otifi. Egha amimizaraghan, Sautin amadaghan aminim dikavizi, e dughiar mizekimin e Puteolin otifi.

¹⁴ E kagh Kraisin adarasi men marazi batifi. Ezi me 7 plan dughiabar uari ko ikiasa e mikemezi, e me ko iti. Kamaghin e me ko ghua Romin nguibar ekiamin oto.

¹⁵ Ezi nighnizir gavgavim Iesusin itir darasi Romin ikiava e barazima e izima, ezi me e bativasa izi. Ezi e Apusin biziba amadir danganim ko Pasindian Dipenir 3pla itir danganimin me bato. Ezi Pol men ganigha, egha God minabagha an navim gavgavim ini.

¹⁶ Egha e Romin otivizi, gavmanin gumazir dapanim Polin amamangatigha ghaze, a uabira dipenitam in ititi midorozir gumazitam an ganam.

Pol Romin akar aghuim kuri

¹⁷ Ezi 3 pla dughiaba givazima, Pol Judan gumazir dapanir ekiabar diazima me iza uari akufa. Ezi a kamaghin me migei, “Nan aveghbuaba, ki bizitam e uan adarasi paza me gamizir puvati, o en ovavibar arazitam iriazir puvati. Ezi me Jerusalem in na kalabus gatighava, egha na isa Rom in gumazibar dafarim gati.

¹⁸ Ezi me nan kotiam baragha, egha nan gara fo, ki arazir kuratam gamizir puvati. Ki tam damighiva ovegham. Kamaghin amizi me na ataghraghasa.

¹⁹ Ezi Judaba kamaghin aghua. Kamaghin amizi ki tuaviba ua puvati. Ki ghaze, Sisar nan kotiam baragham. Ezi ki uan adarazi akam me gasamin bizir mingaritam itir puvati.

²⁰ Ezi bizir kam bagha ki ian diazi ia ize. Kamaghin ki ian ganiva ia ko mikimasa. Ezi ki nighnizir gavgavim ikia mizuai bizir kam, Israelba bar uaghan a mizuai. Bizir kam bangin me datirighin senin kam in na ike.”

²¹ Ezi me kamaghin Pol ikara, “E Judian Provinsin gumaziba da akinafarir osirizir ni migeitam in izir puvati. Ezi Judan gumazitam iza eghaghanitam e geghara egha migirigiar kuratam ni gamizir puvati.

²² E fo, nguibaba bar men gumazamiziba migirigiar kurabar Judan aven itir dakozir igiar igharazir kam migei. Kamaghin amizi, e nin nighnizim baraghasa.”

²³ Ezi me dughiar mam diborogha, gumazir aviriba iza Pol bagha a itir dipenir kam in zui. Mizarazimin ghua guaratizimin, a God Bizibagh Ativir Arazimin akam geghara an gun me migei. Egha Moses Osizirir Arazibar akaba ko God in akam inigha izir gumazibar akaba, an akar kabar men nighniziba fava migei. Egha akar kabar me nighnizir gavgavim Iesusin ikiasa a ifongegha pamtem ingara me migei.

²⁴ Ezi marazi ghaze, Pol mikemezir akaba da guizbangira, ezi marazi nighnizir gavgavim dar ikian aghua.

²⁵ Egha me uarira uarir tongin akaba uariv sogha egha me mangasava amima, Pol akar abuananam me migei, “God in Duam guizbangira ian ovavibav keme. An akam inigha izir gumazim Aisaian akatorimin kamaghin ia mikeme,

26-27 ‘Gumazamizir kabar naviba ikuvigha gifa.

Me uan kuaribar oraghan aghuaghava,
egha me uan damazibar ganam aghua.

Me kamaghin amima, ki ghaze, marki.

Me uan damazimîn ganighai,
 egha me uan kuaribar oreghai.
 Me kamaghîn aghua.

Me kamaghîn amua bizibagh fozir puvati.
 Me amua guizin navibagh iragha na bagha izezi,
 ki me gamizi me deraghai.

Me kamaghîn damuan aghua.
 Kamaghîn, ni gumazamizir kaba bagh mangi, egh kamaghîn me mikim,
 Ia akam baraghiva,
 egh ia an mingarim gifoghan kogham;
 ia ganiva,
 egh ia bizitamîn ganighan kogham.’ ”

28-29 Egha Pol miġia ghua, kamagh miġei, “Kamaghîn ami, ki kamagh sua, ia kamaghîn fogh, Godin akurvazim, a Kantrin Igharazibar Gumaziba bagha anemadagha gifa. Eghti me oragham!”*

30 Pol azenir rubuzir pumuningin dipenir mam ikia egha dipenir kam givasi. Ezi gumazamiziba an ganasa an dipenimîn izima a bar akongē.†

31 Eghava Pol God Bizibagh Ativir Arazimîn akam akurava egha gumazamiziba Ekiam Kraiss Iesusin akabar men sure gami. Egha a uaghan atiatir puvati, bizitam bar an tuavim apirizir puvati.

28:28-29: Sng 67:2, Lu 3:6, Ap 13:46-47, 18:6, 22:21, Ro 11:11 * **28:28-29:** (28:28-29) Fofozir gumazir mabar ghaze, migirigiar otevir mam uaghan iti. Akar kam kamakin, “Pol akar kam mikemegha givazima, Judaba anetegha ghu. Ezi adarir dafar men tongin otozima me uarira uariv gia, akabar uariv sosi.” **28:30:** Ap 28:16 † **28:30:** (28:30) Luk azenir pumuningin Pol batozir bizimîn gun e mikemezir puvati. Ezi gumazir maba ghaze, gavmanin gumaziba kalabusin a firizi a ghua nguibar igharazibar Godin akam akuri. Ezi gumazir maba ghaze, Romin gavmanin gumaziba Pol misoghezima an aremes. **28:31:** Ap 4:31, 28:23, Ef 6:19

Akinafarir Pol Romın Nguibar Ekiamın itir Sios bagha Osirizim

Akar Faragha Zuim

Pol kamaghın ifonge, a mangıva Romın nguibar ekiamın itir Kraisin adarazir ganasa. Kamaghın, an akinafarir kam osiri. A ghaze, a dughiar otevimin me ko ikegh, egh gin a mangıva kantri Spenin mangı akar aghuim akunam. Akinafarir kamin, Pol bar deraghvıra bigha Iesusin Akar Aghuimin gun me miġia, egha Iesusin gin aruir gumamazıbar ikırmirimın gun me miġei.

Pol faragha Romın itir Kraisin adarazi miġia ghaze, a zurara God ko miġiava, men akurvaghasa Godın azangısi. Egha a gin akinafarir kamin akar mingarim abigha ghaze, “Nighnızir gavgavimın tuavimira e Godın damazimın gumamazir aghuıbar otivigham” (1:17). Pol kamaghın miġei, gumamazıba bar, me Judaba o me Kantrin Igharazıbar Gumamazıba, me bar arazir kurabagh ami. Kamaghın amizi, God men apangkuvighıva ua me iniam. Gumazir nighnızir gavgavim Kraıs Iesusin itim, God uam a iniam, eghti a Godın namakamin otoghıva egh Kraıs Iesusin aveghboamin ikiam.

Kamaghın God ua gumazitam nighti, eghti an ikırmirim igiamın min otogham. God a ko itima, Godın Duam a gizıfa. Ezi kamaghın ovevem ko arazir kuram ua a dikabinıva egh a gativaghamın gavgavıba puvati. Sapta 5, 6, 7, ko 8, Pol Godın Arazıbar mingarim miġiava, egha Godın Duamın gavgavim miġei. Pol ghaze, Godın Duam, gumamazir nighnızir gavgavim Iesusin itibar aven ikia, egha men ikırmirimın aven ingari.

Sapta 9, 10 ko 11, Pol uan osimtızir mamın gun miġei. Pol uabi Judabar gumazir mam. Kar gumamazir God fomıra kamaghın ua baghavıram amısevıza. Ezi Judan avirir ekiam, me Iesus akırım ragha a gasara. Ezi Kantrin Igharazıbar Gumamazir avırıba, me Iesusin suren gumamazıbar otifi. Ezi Judaba puvati. Egha Pol kamaghın miġei, arazir kurar kam, me uari men osimtızim. Egha me bizir ekiar God me damuasa ifongezir kam me deragha a ġinighnızir puvati. Ezi Polın nighnızim, ġin Judan gumamazir taba me uaghan Iesusin adarazir aven izam.

Ezi Polın akinafarimın akar aboananaba, Sapta 12, 13, 14, 15, ko 16, Pol Kraısın adarazi ġin mangamin arazıba gei. A igharaz darazıgh ifongezir arazimın miġirıġiar avırıbagh ami. Egha a uaghan Godın ingangarimın arazim damuasa miġiava, egha gavmanın apengan ikiamın arazim miġiava, egha igharaz darazir akurvaghamın arazim miġei.

E nighnızir gavgavim Kraısın ikia, egha tuavir kamin, e Godın damazimın dera

(Sapta 1-4)

Pol uan aposelin ingangarimın gun miġei

¹ Ki Pol, ki ia bagha akinafarir kam osiri. Ki Kraıs Iesusin ingangarir gumazir mam. Kraıs Iesus nan diaġha ghaze, ni nan aposelin otogham. Egha a na mısevgha akar aghuim akunamin ingangarim na ganıngi.

² Faraghavira God akam akira ghaze, akar aghuir kam otogham. Egha akar kam inigha, an akam inigha izir gumazibav keme. Ezi me akar kam osirizi a Godin Akinafarimin iti.

³ Akar aghuir kam a Godin Otarimin gun migei. Otarir kam, a gumazimin min otogha, egha kamaghin a Atrivim Devitin ikizim.

⁴ Egha Godin Duamin gavgavimin tuavimin, God a gamizi a ua dikafi, a kamaghin en aka, a gavgavim itir Godin Otarim: A Krai Iesus, en Ekiam.

⁵ Ezi God kamaghin ifonge, kantriba bar itir gumazamizir maba, nighnizir gavgavim Iesusin ikiva an akamin gin mangam. Kamaghin God, Krai Iesusin ingangarin min tuavimra, a en apangkufi. Egha God, Krai bagha, aposelin inangarin damuasa e ati.

⁶ Ezi ia uaghan, Krai Iesus ian diagha ghaze, ia nan adarasi, ezi ia an gin zui. Egha ia Iesusin aven itir marasi.

⁷ God ia gifongegha ian diagha ghaze, ia nan adarasi, egh na baghivira iki. Ezi ki akinafarir kam ia Romin nguibar ekiamin itir gumazamiziba bagha an osiri.

Egha ki ghaze, en Afeziam God ko en Ekiam Krai Iesus, aning ian apangkuvighiva navir amirizim ia daningam.

Pol Romin nguibar ekiamin mangasa bar ifonge

⁸ Ki faragh kamaghin mikimasa. Nguazir kam in nguibaba bar dar itir gumazamiziba, me ian nighnizir gavgavimin eghaghanim barasi. Ezi Krai Iesus na gamima, ki ia bagha bar God minabi.

⁹⁻¹⁰ Ki bar God bagha pamten ingara, egha uan gavgavim sara ingari, egha an Otarimin akar aghuim akuri. God nan gara na gifo, ki ia ginighnighavira iti. Ezi ki God ko migia zurara kamaghin an azai, a ifueghiva, a uabi na bagh tuavitam atighti, ki ia bagh iziva ian ganam.

¹¹ Ki kamagh sua, ki ia damuti, Godin Duam amir ingangarin aghuiba, ian ikiam, eghti ian duaba gavgavigham. Kamaghin, ki ian ganasaba bar ifonge.

¹² Ki kamaghin nighnisi. E uarira uarir akurvaghham. Ian nighnizir gavgavim nan akurvaghham. Eghti nan nighnizir gavgavim ian akurvaghham.

¹³ Nan adarasi, ia kamaghin fogh, ki dughiar aviribar izi ian ganasava amima, bizir aviriba otiva nan tuavim apirima, kamaghin ki izir pu. Ki kamagh sua, ki Kantrin Igharazibar Gumazibar tongin ingarizi, men aviriba navibagh ira, kamaghira, ki ian tongin ingarti, ian gumazamizir aviriba navibagh iragham.

¹⁴ God Grighba ko gumazir Grighin aven itir puvatiziba bar men akurvaghaha ingangarin na ganingi, egha uaghan fofozim itir gumaziba ko fofozim puvatizir gumaziba sara. Kamaghin, ki gumazamiziba me ikarvaghamin osimtizim ateriva, ingangarin kam damuam.

¹⁵ Kamaghin amizi ia Romin itir gumazamiziba, ki akar aghuim uaghan ian mikinasa, nan navim dikafi.

Godin gavgavim, an an akar aghuimin aven iti

¹⁶ Ki fo, Godin gavgavim an akar aghuimin aven iti. Gavgavir kam gumazir nighnizir gavgavir an itiba bar men akurvaghham. A faragh Judabar

akurvaghiva, egh uaghan Kantrin Igharazibar Gumazibar akurvaghäm. Kamaghin ami, ki akar aghuim akunasa aghumsizir pu.

¹⁷ Akar aghuir kam, a God arazir aghuir an amizim en aka, an e mikim suam, an damazimın dera. Nighnizir gavgavimın tuavimra e an damazimın gumazamizir aghuibar otogham. Mati akam Godın Akınafarimın iti, "Gumazamizir nighnizir gavgavim an itiba, God me mikim suam, me nan damazimın dera, eghti gumazamizir kaba zurara deraghvira ikiam."

Gumazamiziba bar akirim God gasara

¹⁸ E fo, God uan Nguibamın ikia uan aningagharim azenimra aneka. A, gumazir akirim agasaragha arazir kurabagh amiba, ivezir kuram me danıngam. Men arazir kurar kam guizin akam abiri.

¹⁹ God gumazir kaba uabi deravira men akazi, me an arazir aviribagh fo. Me guizbangira fo, egha me akirim God gasara, kamaghin amizima God ivezir kuram me ganidi.

²⁰ God nguazimın biziba bar dar ingarizir dughiamın, iza datirighin gumaziba bar a ingarizir bizibar gani. Tuavir kamın, gumaziba Godın arazir mogomer maba deravira dagh fogham. Egha me an arazir aghuibar mingarim ko an gavgavir bar ekiar zurara itim gifos. Kamaghin amizi, gumazimın kamaghin mikiman kogham egh suam, "Ki God gifozir puvatigha kamaghin ki osimtiziba puvati." Bar puvatigham!

²¹ Me God gifogha egha me kamaghin nighnizir pu, "A guizbangira God." Egha an ziam fan aghua. Egha a minabir pu. Puvati. Men nighniziba onganizi moghin itima, me fofozir aghuiba puvati, ezi mitatem men nighniziba avaragha dagh izifa.

²² Me ghaze, me fofozir aghuim iti. Ezi me guizbangira puvati, me ongani.

²³ Me Godın zurara itim akirim a gasara, egha an ziam fer pu. Puvati. Me aremeghamın gumazibar min gara, marvir guaba ko, kuaraziba ko, asiziba ko, kuruziba ko, ipebar min marvir guabar ingara, egha da isa dar ziaba fe.

Gumazamiziba arazir kurar igharagha garir aviribagh ami

²⁴ Gumazamiziba God akirim a gasara, ezi bizir kam bagha a me ataghizima men navibar ifongezir arazir kuraba me dikavima, me arazir bar kurar aghumsiziba itibar uari gami.

²⁵ Kamaghin amir gumazamiziba, me Godın guizin akamın gin mangan firin, akar ifavarimın aneti. Me biziba bar adar ingarizir Godın kamnangın ziam fan aghuagha, uam akirim ragha a gasara. Egha a ingarizir bizibar ziaba fava da bagha ingari. God a biziba bar dar mingarim, kamaghin amizima, e zurazurara an ziam fi mamaghira ikiam! Guizbangira!

²⁶ Me God akirim a gasara, kamaghin amizi God akirim ragha me gasaragha me ataghizi, me uan aghumsizim itir arazir kurabagh ami. Ezi men amuiba poroghamibar arazir aghuim ategha egha arazir kuraba amizir igharaziba ko uari gami.

²⁷ Kamaghira, gumaziba poroghamibar arazir aghuim ategha men naviba me dikava mati avim men isi, ezi me arazir kuraba gumazir igharaziba ko

uari gami. Gumaziba aghumsizir araziba uarira uari gami, bizir kam bagha me uarira uan arazir kurabar ivezir kuram iniam.

²⁸ Me Godin guizin fozozim suiragh a ginighnighan aghua, kamaghin amizi God me ataghizi, me uan nighnizir kurar mizirizibar gin ghua arazir bar kurar e damuan koghamibagh amua, nighniziba bar ikufi.

²⁹ Me arazir kurar avirir kabagh ami: men araziba bar ikuvigha, munavin bizim bagha navim dikafi, egha uarir apanim gamigha, bizir aviriba itir gumaziba bagha navim ikufi, egha gumazibav sozima da ariaghari, egha biziba bagha uarir atara uari abisi, egha gumazibagh ifari. Egha gumaziba paza me damuasa nighnisi, egha girakirangin migirigiar kurabar gumazibagh ami.

³⁰ Egha migirigiar ifavarir gumazir igharazibar ziabagh asighasizibagh ami. Egha Godin apanim gamua, egha tiraghtirazir arazim gamua, egha uan navir averiabar aven ghaze erara e bar dera, egha me uari uan ziaba fe. Egha me uari arazir kurar igiar mabagh ami da otifi. Egha me uan afeziaba ko amebabar akaba batosi.

³¹ Me nighnizir aghuiba puvati. Egha me uari uan akar dikirizibar gin zuir puvati. Egha me igharaz darazir akurvaghan aghua, egha men apangkuvir puvati.

³² Me fo, Godin Akinafarimin itir akar gavgavim kamaghin migia ghaze, "Gumazamizir kamaghin amiba, me ivezir kuram inigh arimighregham." Gumazir kaba Godin akar gavgavim gifo, egha me a batogha arazir kurar aviribagh ami. Egha uaghan me arazir kurar kabarama amir pu. Puvati. Me arazir kurar kabagh amir gumazir igharazibar ziaba fe.

2

God gumazamizibar araziba tuisizir arazim, a guizbangira ghua bar dera

¹ Kamaghin amizi, ia igharaz darazi akaba me gasir gumaziba, ki vaghvagh kamaghin ia mikimasa, ni kamaghin nighnighan marki suam, ki uabi osimtiziba nan puvati. Ia orakigh, ni akam igharazitav gasi, egha ni uabi arazir me amiba ni uaghan dagh ami, kar ni akam uaghan uabi gasi.

² E fo, God, gumazir arazir kurar kabagh amiba, men araziba tuisigha ivezir kuram me ganidi, arazir God amir kam a bar guizbangira ghua bar dera.

³ Ia arazir kabagh amir gumaziba akam me gasi, egha ia uari arazir kaba uaghan me ko dagh ami. Ni ghaze, God ti akam ni gasan kogham? Bar puvati!

⁴ Manmaghin amizi God arazir aghuibar ni gamua, egha dughiar ruarimin ni mizua ikia, egha nin arazir kuram bagha ivezir kuram zuamira ni ganingizir puvati. Godin arazir aghuarir kam, ni ti an garima a ti pura bizim? God ni uan navim giraghasa a ifongegha, arazir aghuimin ni gami. Ni foz, o?

⁵ Ni uan navimin suiragha gavgavigha egha uan navim gighasa nighnizir pu. Egha arazir kam in ni uabi ivezir ekiar kuram bar uabi garis.

⁶ God gumazamiziba amizir araziba bagh ivezim vaghvagh me daningam.

⁷ Gumazamizir maba arazir aghuiba bagha gavgavigha dar gin ghua, egha God ko dabirabir aghuim, ko ziar ekiam, ko ikirimirir ikuvighan koghamim, da iniasa tuavim buri. God ikirimirir zurazurara itim gumazamizir kabar aningam.

⁸ Ezi gumazamizir maba uarira uari ginihniha, egha guizın akam akirim ragh a gasaragha egha arazir kurabar gin zui. Eghti God uan aningagharim isi gumazamizir kabagh ingeghıva ıvezir bar kuram me danıngam.

⁹ Osımtızir ekiam ko mızarizı kuram gumazamizir arazir kurabagh amiba batogham. Judaba faraghtıma Kantrin Igharazıbar Gumazıba gin.

¹⁰ Eghti God dabırabır aghuım ko zıar ekiam ko navır amırızim isi gumazamizir arazir aghuıbagh amıbar anıngam. Judaba faraghtı Kantrin Igharazıbar Gumazıba gin.

¹¹ God ikızıtım uabın toroghan kogham, egh a bar gumazamizıba bar men arazıba deravıra da tuisıgham

¹² Kantrin Igharazıbar Gumazıba, me Moses Osırızir Arazıba men puvati. Egha arazir kuram gamıgha, Moses Osırızir Arazıbar saghon ikia me ovenge. Ezi Judaba Moses Osırızir Arazıba ikia dagh fo. Egha arazir kuram gamızı, God men gara Moses Osırızir Arazıbar aven itir akamın gin ghua men arazıba tuisısi.

¹³ E fo, gumazıtım Moses Osırızir Arazıba pura da baragha, a Godın damazımın derazır pu. Puvati. Gumazır Moses Osırızir Arazıbar gin zuıbara, God me mıgıa ghaze, me an damazımın dera.

¹⁴ Kantrin Igharazıbar Gumazıba, me Moses Osırızir Arazıba puvati. Egha men marazi uan nihnızımra arazir aghuıbar gin zui, ezi arazir kaba Moses Osırızir Arazıba mırarı zui. Me Moses Osırızir Arazıba puvati, egha dar aven itir arazir aghuıbar gin zui. Arazir kam kamaghn en aka, arazir aghuıba men nihnızımın iti me fo, me manmaghn damuam.

¹⁵ Me amir arazir kamın e fo, God Moses Osırızir Arazıbar akam men navır averıabar an osırızıma an azenım gırı. dughıar maba men nihnızımra akam me gası; egha dughıar maba men nihnızım ghaze, ia deravıram amı. Kamaghn amızı, nihnızır men navır averıabar aven itir kam uaghan kamaghn en aka, Moses Osırızir Arazıba guızbangıra men navır averıabar aven iti.

¹⁶ Kamaghn, akar aghuir ki kurım kamaghn mıgei, God gumazamizıba bar men navır averıabar itir nihnızır mogomeba tuisıghamın dughıam, gumazamizir kabar nihnızıbara arazir kurar me amızıba bagh men arazıba tuisıgham. God gumazamizıbar arazıba bagh me tuisıghamın ingarım ısava, Kraıs İesusın dafarım gati.

Judaba ghaze, Moses Osırızir Arazıba men akurvası

¹⁷ Ezi datırıghın ia manmaghn amı? Ia ghaze, erara e Judaba; e Moses Osırızir Arazıba gısın tu. Egha ia uari fa ghaze, e Godın adarası, erara God uabın toro.

¹⁸ Kamaghn ia God ifongezir arazıba dagh fo. Moses Osırızir Arazıba ian sure gamı, ezi ia fo, arazir manaba dera, o da ikufı.

¹⁹⁻²⁰ Ia kamaghn nihnısi, Moses Osırızir Arazıba fofozımın mıngarır aghuım ko guızın akaba bar e ganıngı. Kamaghn ia ghaze, e gumazır damazır okavızıba tuavım men akakası. Egha mıtatemın itir gumazamizıba, angazangarım men akakası. Egha gumazamizir onganıba fofozım me ganıga, egha borır dozıba men sure gamı.

²¹ Guizbangira, ia marazir sure gami. Egha manmagh sua ia uari sure damuan aghua? Ia kamaghin akam akuri, biziba okiman marki. Egha iarara biziba okei.

²² Ia ghaze, poroghamiba uari isi arazir kurabar amuan marki. Egha ia uaghan kamaghin ami. Ia ghaze, e godin ifavarir marvir guaba, bar dar aghua. Egha manmagh sua dar dipenibar ghua, marvir guaba okei.

²³ Ia uarira uan ziaba fa ghaze, "E Moses Osirizir Araziba iti." Egha ia dar gin mangan aghua. Egha arazir kamın ia Godin ziam gasighasisi.

²⁴ Ia fo, Godin Akinafarim bizir kamın miğirigiam iti, "Ia Judaba, ian arazir kuraba bangin, Kantrin Igharazibar Gumaziba Godin ziam gasighasisi."

Guizin mikarzir mogomer dighorimin arazim

²⁵ Ia guizbangira Moses Osirizir Arazibar gin mangiti, ian arazir mikarzir mogomem aghorim a dera. Egh ia Moses Osirizir Arazibar gin mangan koghti, ian mikarzir mogomem aghorir arazim pura bizimın oto.

²⁶ Eghti Kantrin Igharazimin Gumazitam, a me mikarzim atuzir puvatizir gumazim, a Moses Osirizir Araziba bar dar gin mangiti, God an ganigh mikim suam, a mati gumazir me mikarzim atuzim.

²⁷ Ia Judaba guizbangira Moses Osirizir Arazibar akinafarim iti, ezi me ian mikarziba aghore. Ezi ia deravira Moses Osirizir Arazibar gin zuir puvati. Ezi Kantrin Igharazibar Gumaziba, Moses Osirizir Araziba deravira dar gin zui, ezi me men mikarzir mogomeba aghorezir puvati. Bar guizbangira, ia Judaba, Moses Osirizir Araziba gin mangan koghti, Kantrin Igharazibar Gumaziba ian araziba tuisigh egh mikim suam, ian araziba ikufi.

²⁸ Akar kamın mingarim kamakin: mikarzir mogomer dighorimin arazim gumazitam damuti, a guizin Judan gumazimin otoghan kogham. Mikarzir mogomem aghorir arazim a nivafizimin bizim puvati.

²⁹ Puvati. Guizin Judan gumazim a kamakin: an nighnizim ko navir averiamin aven Judan gumazimin iti. Guizin mikarzir dighorim, a uaghan gumazimin nighnizim ko navir averiamin aven ikegh otivam. Guizin mikarzir dighorim, a Moses Osirizir Arazibar gin zuir tuavimin otivir puvati. Kar bizir Godin Duamin tuavimin otivim. Gumazir kamaghin amim, gumazimin damazimin ziar aghuim isir puvati. Egha Godin damazimin a ziar aghuim isi.

3

God deravira uan akamin gin zui

¹ E fo, mikarzir mogomemin dighorim a pura nivafizimin bizim puvati. Kamaghin Judaba ti manmaghin Kantrin Igharazibar Gumazibagh afira? Ezi bizir aghuir manaba mikarzir dighorimin arazimin otifi?

² E! God bizir bar aghuir aviriba Judabagh aningi. Bar bizir ekiam, God uan akam isa Judabagh aniga ghaze, ia deravira an ganam.

³ Bar guizbangira, Judan marazi akar kam deravira an gin zuir puvati. Eghti God manmaghin damuam? Me nighnizir gavgavim Godin ikian koghti, bizir kam God damighiti, a uan akamin gin mangan kogham, o?

⁴ Bar puvati! Gumaziba bar ifari, ezi God uabira zurara guizbangira miği. Godin Akinafarimin osizirim kamaghin miği,

“God, ni migeima, gumazamiziba fo, ni guizbangira migei.
Egh me nin araziba tuisighiva me fogh suam, ni arazir kuratam itir puvati.”

⁵ Ezi manmaghin ami? E kamaghin mikim suam, en arazir kuraba ti Godin arazir aghuiba azenim garisi? O, e kamaghin mikim suam, God en arazir kuraba ikarvagha ivezir kuraba e ganiga, kamaghin a ti arazir kuram gami? (Migirigiar kaba, nguazimin itir gumazibar migirigiabar min zui.)

⁶ Bar puvati! God deraghan koghiva, manmaghin gumazamiziba bar men araziba tuisigham? Bar puvati, an araziba dera, kamaghin a gumazamizibar arazir kuraba ikarvasi.

⁷ Gumazitam kamaghin mikim suam, “Nan akar ifavarim, Godin guizin akam gamizi, an azenim giri, egha an ziam gamima an ekefe. Egh manmagh su, God na mikim suam, ki gumazir arazir kuram gamim, egh nan arazir kuram ikaragham?”

⁸ Migirigiar onganir igharazir mamra kara: “Aria, e arazir kuram damutima arazir aghuim otivam.” Gumazir maba akam na gasa ghaze, ki kamaghin bizibav gei! Kamaghin God me gasighasighti, bar deragham.

Gumazitam Godin damazimin derazi puvati

⁹ Ezi manmaghin ami? E Judaba ti Kantrin Igharazibar Gumaziba Godin damazimin me gafira? Bar puvati! Ki mikemegha gifa, Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba sara, arazir kurabar gavgavim bar e avarazi e an apengan iti.

¹⁰ Godin Akinafarim bizir kam kamaghin a migei,

“Gumazitam Godin damazimin derazi puvati. Bar puvati.

¹¹ Gumazitam fofozir aghuim itir puvati.

Gumazitam God buri puvati.

¹² Gumaziba bar tuavir aghuim ataki.

Gumaziba bar pazav ami.

Men tav arazir aghuim gamir puvati. Bar puvati.

¹³ Men akar toriba mati gumazir moziba akaba akari;

kamaghin me migeima ovevem otifi.

Me akar ifavarir bar aviribagh ami.

Egha men akar toriba gumazibagh asighasizir migirigiaba bar izifa,
mati kuruzir kurabar imezim.

¹⁴ Dughiaaba zurara me akav ghuriaba gumazibagh arigha,
migirigiar gumazibagh asighasisibagh amua osimtiziba me garisi.

¹⁵ Me zurara atamra ghua gumazibav sozi, me ariaghiri.

¹⁶ Me aruava bizir gumazamizibar dabirabim gasighasizibagh amua,
egha mizaziba ko osimtiziba me garisi.

¹⁷ Me navir amirizimin tuavim gifozir puvatigha igharaz darasi ko deragha
apiaghiri puvati.

¹⁸ Me tong bar Godin atiatir puvati.”

¹⁹ E fo, God kamaghin ifonge, an kotin dughiamin Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba sara, me Godin arazir gumazamiziba tuisizim riagh egh migirigiatam damighan kogham. Kamaghin God, Moses Osirizir Araziba isa, Judabagh aningi. Eghti me dar gin mangi dar apengan ikiam.

²⁰ E fo, tav Moses Osirizir Arazibar gin mangiti, God kamaghin mikiman kogham, ni nan damazimin dera. Puvati. Gumazir Moses Osirizir Arazibar gin mangasava amin, a uan arazir kuramin gara fo, kar arazir kuram.

Gumazir nighnizir gavgavim Kraisin itim, God ghaze, a nan damazimin dera

²¹ Ezima tuavir e Godin damazimin derazim, a datirighin azenim giri. A Moses Osirizir Arazibar gin zuir tuavimin otozir puvati. A tuavir igharazimin oto. Mosesin Osiziriba, ko Godin akam ingha izir gumazibar Akinafariba bizir kamın gun migei.

²² Bizir kam kamakin, gumazamiziba bar nighnizir gavgavim Krai Iesusin ikiti, God suam ia nan damazimin dera. Tuavir igharazitam ua itir puvati.

²³ Gumazamiziba bar moghira arazir kuram gami, egha kamaghin Godin angangarimin saghon ikia egha an aven mangan ibura.

²⁴ Ezi God en apangkuvigha egha Krai amizir ingangarimin a uam e givezegha ghaze, ia nan damazimin dera. E uan ingangaritamın Godin damazimin derazir puvati. Puvati. God Krai Iesusin ingarim bangin, a bizir aghuir kam isava pura e ganingi.

²⁵ God kamaghin ifonge, Krai aremeghiva, egh tuavir kamın a gumazamizibar amuti, men arazir kuraba a da gin amadagham. Bizir kam bagha, God Krai amisefe. Eghti tina nighnizir gavgavim Iesusin ikiti, God suam, ni nan damazimin dera. Kraisin ovevemin tuavimin, God uabi en akagha ghaze, a uabi bar dera. Fomira God gumazamizibar asughav ikia, egha zuamira men arazir kurabar ivezir kuram da ikarazir puvati.

²⁶ Egha datirighin dughiar kam God uabi en akagha ghaze, a uabi bar dera. A uan arazir aghuim kamaghin en aka, eghti gumazamiziba nighnizir gavgavim Iesusin ikiti, a suam, ia nan damazimin dera.

²⁷ Eghti e tizim bagh uarira uan ziaba fam? Biziba bar pu. E kamaghin mikiman kogham, e Moses Osirizir Arazibar gin zuima kamaghin God e migia ghaze, e dera. Bar puvati. Gumazamiziba nighnizir gavgavim Iesusin ikiti, God suam, ia nan damazimin dera.

²⁸ E fo, Moses Osirizir Arazibar gin zuir tuavir kam gumazitam gamizi, a Godin damazimin derazir puvati. Nighnizir gavgavim itir gumazamiziba, merara Godin damazimin dera.

²⁹⁻³⁰ Ezi manmaghin ami, God a ti Judabar Godra? O, a ti Kantrin Igharazibar Gumaziba sara, men God? Are. A Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba bar moghira men God. Godin vamira iti. Egha a gumazir uan mikarzir mogomebar aghoreziba, men nighnizir gavgavimin garava, egha uaghan a gumazir uan mikarzir mogomebar aghorezir puvatiziba, men nighnizir gavgavimin gari. Egha a ghaze, ia nan damazimin dera.

³¹ Ezi manmakın? E kamaghin mikim suam, nighnizir gavgavim bar bizir ekiam, egh e ti suam, Moses Osirizir Araziba pura bizim? Bar puvati. E kamaghin mikim suam, Moses Osirizir Araziba da gavgavigha ingangarim iti.

4

God Abraham dibora ghaze, a nan damazimin dera

3:20: Sng 143:2, Ap 13:39, Ro 7:7, Ga 2:16, Ef 2:8-9, Ta 3:5 **3:21:** Ap 10:43, 15:11, 26:22, Hi 11:4, 1 Pi 1:10 **3:22:** Ro 1:17, 10:12, Ga 2:16, 3:28, Kl 3:11 **3:23:** Ro 3:9, 5:2, 11:32, Ga 3:22 **3:24:** Ro 5:1, Ef 1:7, 2:8, Kl 1:14, 1 Ti 2:6, 1 Pi 1:18-19 **3:25:** Ap 13:38-39, 17:30, Ef 1:7, Kl 1:20, Hi 9:15 **3:27:** Ro 2:17, 2:23, 1 Ko 1:29-31, Ef 2:9 **3:28:** Ap 13:38-39, Ro 3:20-22, 8:3, Ga 2:16 **3:31:** Mt 5:17, Ro 8:4

¹ Kamaghin, e Abraham gin'ighnigham, an en min nguazir kamın gumazir mam, egha en ovavim. Bizir tizim guizin a bato?

² Pura nighnigh: Abraham arazir aghuibar amuti, God suam ni nan damazimın dera, eghti bizir kam bagh Abraham uan ziam fam. Ezi bizir kam guizin bizim puvati. Abraham tuavir kamın Godın damazimın gumazir aghuim otozir puvati. Egh bizir kam bagh Abraham uan ziam fan kogham.

³ Godın Akinafarim ghaze, "Abraham nighnizir gavgavim Godın itima, ezi God an nighnizir gavgavim bagha a dibora ghaze, ni nan damazimın dera."

⁴ Gumazir ingangarim gamima, me izezim a ganidi. Ivezir kam, a bizir aghuir me pura a ganidir puvatizim. Puvati. Kar an ingangarimın izezimra.

⁵ Eghti gumazitam Godın damazimın gumazir aghuimın min otivsi, a manmaghin damuam? An arazir aghuim bagh pamten ingaran marki. Puvati. A nighnizir gavgavim Godın iki suam, God arazir kurabagh amizir gumazir dipon suam, ni nan damazimın dera. God gumazir kamın nighnizir gavgavimın garava a medagha ghaze, ni nan damazimın dera.

⁶ Devit uaghan akar otevir kam gamua ghaze, gumazir arazir aghuibagh amir puvatizim, God ghaze, a nan damazimın dera. Gumazir kam bar akongegh. Devit kamaghin miği,

⁷ "Gumazir arazir kurabagh amim,
God an arazir kuraba gin amadagha egha da avara,
eghti gumazir kam bar akuegham.

⁸ Gumazir arazir kuram gamim,
God an arazir kuram mengvira ikian kogham,
eghti gumazir kam bar akuegham."

⁹ Bar akongezir arazir kam, tein bizim? A gumazir uan mikarzir mogomebar aghorezibar bizimra? O, gumazir mikarzir mogomebar aghorezibar puvatiziba uaghan, men bizim? Ia deravira nighnigh. E kamaghin miği, "Abraham nighnizir gavgavim Godın itima, ezi God an nighnizir gavgavim bagha a dibora ghaze, ni nan damazimın dera."

¹⁰ Ia nighnigh, dughiar manamra God ghaze, ni nan damazimın dera? Dughiar a tighar uan mikarzir mogomem aghoramim, an a mikemezi, o? Dughiar a uan mikarzir mogomem atugha givazimın gin, an a mikeme? Guizbangira, Abraham tighar uan mikarzir mogomem aghoramın dughiamın God ghaze, ni nan damazimın dera!

¹¹ Ezi gin, me an mikarzir mogomem atu. God mikarzir mogomemın dighorimın arazim a ganingi, eghti me Abrahamın duar kurimın gan fogh suam, dughiar a tighar mikarzir mogomem aghoramim a nighnizir gavgavim Godın iti. Ezi bizir kam bagha God ghaze, ni nan damazimın dera. Ezi kamaghin amizi, Abraham gumazimizir nighnizir gavgavim Godın itibar ovavimın min oto. Gumazir kaba, me gumazir mikarzir mogomem aghorezibar puvatiziba. Egha nighnizir gavgavim Godın itima God ghaze, ia nan damazimın dera.

¹² Egha Abraham uaghan mikarzir mogomeba aghorezibar marazir ovavim, me pura mikarzir mogomeba aghorezibar pu. Puvati. Me mikarzir mogomeba aghoregha, me uaghan en ovavim Abrahamın arazibar gin ghua, nguazir kamın ikia nighnizir gavgavim Godın iti, mati Abraham, dughiar a tighar mikarzir mogomem aghoramimın, a nighnizir gavgavim Godın iti.

God Abraham ko dikirizir akam

13 Fomira God akar dikirizim Abraham ko an gin zuir ovaviba me ganiga ghaze, a nguazir kam me daningam. Abraham, Moses Osirizir Arazibar gin zuir puvatigha, ezi God a ko akar dikirizim gami. Puvati, Abraham nighnizir gavgavim Godin itima, kamaghin God ghaze, ni nan damazimin dera. Egha God Abrahamin nighnizir gavgavimin ganigha, kamaghin a ko akar dikirizim gami.

14 Eghti gumazitam Moses Osirizir Arazibar gin mangiva a Godin akar dikirizimin biziba da initi, kamaghin gumazimin nighnizir gavgavim a pura bizimin otozi, ezi Godin akar dikirizim gavgaviba puvatighai.

15 E kamaghin fo, Moses Osirizir Araziba itima gumaziba dar gin zuir puvatizima bizir kam God gamima a men aningazi. Moses Osirizir Araziba puvatightima, eghti e kamaghin mikiman kogham, gumaziba Moses Osirizir Arazibar akaba batosi.

16 God kamaghin ifonge, a Abrahamin gin zuir ovavibar apangkuvighiva akar dikirizim me daningam. Kamaghin amizi, God Abrahamin nighnizir gavgavimin ganighava, a gisin akar dikirizim Abraham koma a gami. Gumazamizir Moses Osirizir Arazibar gin zuibara, bizir kaba inian kogham. Puvati. Tina Abrahamin min nighnizir gavgavim ikiva me uaghan bizir kaba iniam. Kamaghin, Abraham, a bar en afeziam.

17 Kamaghin Godin Akinafarim kamaghin migei, "Ki ni damighti ni kantrin aviribar afeziamin othogham." Akar dikirizir kam, God uabi a gamizi an an damazimin gavgafi. Godin kamra, Abraham nighnizir gavgavim an iti. Egha Godin kam, a gumazir ovengezibagh amima me ua dikafi, egha a pura migeima bizir faragha itir puvatiziba, da otifi.*

18 Abraham fozir puvati, God manmaghin uan akar dikirizim damighti an otivam. Egha a guizbangira nighnizir gavgavim Godin ikia, bizir aghuir a fogha iniamiba bagha mizuai iti. Egha kamaghin a "Kantrin aviribar afeziamin oto." Godin Akinafarim mikemezi moghin, "Nin ovavir boriba bar avirasemegham."

19 Abraham fo, an mikarzim bar ghurigha mati aremezir gumazim. Egha a 100 plan azenibar roghira ghu. Egha a fo, an amuim Sara boritam batan kogham, a navim ronge.

20-21 Egha Abraham uan nighnizir gavgavim anetaghizir puvati. Egha a Godin akar dikirizim ginighnigha navir pumuningin itir puvati. Egha an nighnizir gavgavim a gamima a bar gavgavigha Godin ziam fe. A bar fo, God uan akar dikirizimin gin mangi bizir kam damuamin gavgavim iti.

22 Kamaghin God Abrahamin nighnizir gavgavim a ginighnigha a dibora ghaze, a nan damazimin dera.

23 Akar kam Godin Akinafarimin iti, "God a dibora ghaze, a nan damazimin dera." Kar an Abrahamra migeir puvati.

24 Kar uaghan en migirigiam. E uaghan nighnizir gavgavim Godin iti. God Iesus en Ekiam gamizi a ua mozimin dikafi, ezi e nighnizir gavgavim an iti. Kamaghin God uaghan e dipon suam, ia nan damazimin dera.

4:13: Stt 17:4-6, 22:17-18, Ga 3:29 **4:14:** Ga 3:18 **4:15:** Ro 3:20, 5:13, 5:20, 7:8, 2 Ko 3:7-9, Ga 3:10, 3:19 **4:16:** Ro 3:24, Ga 3:7, 3:22 **4:17:** Stt 17:5, Ais 48:13, 1 Ko 1:28, Ef 2:1, 2:5, 1 Pi 2:10 * **4:17:** (4:17) Grighin akam, vezin kam deragha bigha mikemezir puvati. Marazi nighnigha ghaze, vezin kam kamaghin migei, "Abraham, Godin damazimin en ovavir afeziam." **4:18:** Stt 15:5, Hi 11:1 **4:19:** Stt 17:17, 18:11, Hi 11:11-12 **4:22:** Stt 15:6 **4:24:** Ap 2:24, 13:30, Ro 15:4, 1 Pi 1:21

²⁵ En arazir kuraba bagha, God Iesus isa gumazir kurabar dafarim gatizi me a misoghezi, an areme. E an damazimin deraghasa, an e bagha Iesus gamizi a ua mozimin dikafi.

E Krai ko aremegha uaghan a ko angamra iti

5

(Sapta 5-8)

E datirighin Godin damazimin dera

¹ Ezi e nighnizir gavgavim Godin itima, tuavir kamın God ghaze, e an damazimin dera. Kamaghın amizi en Ekiam Krai Iesus an e gamizi, e navir vamira God ko iti.

² E Krai nighnizir gavgavim an itima, tuavir kamın an e inigha God bagha ghuzima, e datirighin Godin apangkuvimin aven iti. E fo, e Godin ziar ekiam ko dabirabir aghuim a ko a iniasa, egha bizir kam mizuai iti, kamaghın e bar akonge.

³ Egha e bizir kabanaghra bagha bar akongezir puvati. E fo, e osımtizibar aven itima, eghti osımtiziba e damuti, e tugh gavgavighamin arazim gifogham. Kamaghın e bar akonge.

⁴ E tugh gavgavighti, kamaghın God migirigiar aghuim e damuam. Eghti an migirigiar kam e damuti, e bizir aghuir gin izamiba bagh mizuam iki suam, e da iniam.

⁵ God uan Duamin, an arazir gumazamizibagh ifongezim e gingezi, a bar en navibagh izifa. Kamaghın amizi e Godin bizir aghuiba bagha mizua, egha bar fo, e pura mizuai puvati, da guizbangira otivam.

⁶ E uarira uarir akurvaghan iburazir dughiamın, Krai e gumazamizir kuraba bagha areme. An ovevem, God inabazir dughiamın oto.

⁷ Guizbangira, gumazir aghuimın akurvaghsi aremeghamin bizim bar oseme. Ezi ti dughiar vabara, tarazi ti, gumazir aghuitam bagh aremegham.

⁸ Ezi e arazir kurabagh amuavira itir dughiamın Krai, en akurvaghasa areme. Arazir kamın, God bar e gifongezir arazim en aka.

⁹ Bizir bar ekiam, Krai e bagh aremezi, tuavir kamın God en gara ghaze, ia nan damazimin dera. Kamaghın e fo, gin Godin kotiamın dughiamın an aningagharim otoghti, a dughiar kam guizin uaghan en akurvagham.

¹⁰ E faragha Godin apaniba, ezi an Otarimın ovevemın an e gamizi e an namakaba. Datirighin e an namakaba, ezi Iesus angamra ikiava, kamaghın bar guizbangira a en akurvagham.

¹¹ Uaghan bizir mam kamakın, en Ekiam Krai Iesus e gamizi e guizin Godin namakabara, kamaghın e bar akonge.

Adamın aven, ovevem otozi, ezi Kraisin aven, ikirimirir zurara itim oto

¹² Kamaghın amizi, gumazir vamira arazir kuram gamizi, ezi tuavir kamın arazir kuraba nguazir kamın oto. Ezi nguazir kamın gumazamiziba arazir kurabagh amima, ovevem oto. Ezi gumazamiziba bar arazir kurabagh amima, kamaghın ovevem bar me bato.

4:25: Ais 53:4-5, 1 Ko 15:17, 2 Ko 5:21, Ga 1:4, 1 Pi 1:21 **5:1:** Jo 16:33, Ro 3:24, 3:28-30, 4:24, Ef 2:14, Kl 1:20 **5:2:** 1 Ko 15:1, Ef 2:18, 3:12, Hi 3:6, 10:19 **5:3:** Ap 5:41, 2 Ko 12:10, Fl 2:17, Je 1:2-3, 1 Pi 1:5-7, 3:14 **5:5:** Sng 22:5, 25:20, 2 Ko 1:22, Ga 4:6, Ef 1:13-14, Hi 6:18-19 **5:6:** Ro 4:25, 5:8-10
5:8: Jo 3:16, 15:13, 1 Pi 3:18, 1 Jo 3:16, 4:10 **5:9:** Ro 1:18, 2:5, 2:8, 3:25, 1 Te 1:10, Hi 9:14, 1 Jo 1:7
5:10: Jo 14:19, Ro 8:7-8, 2 Ko 4:10-11, 5:18-19, Kl 1:20-21 **5:12:** Stt 2:17, 3:6, 3:19, Ro 6:23, 1 Ko 15:21

¹³ E fo, fomira dughiar Moses Osirizir Arazibar tighar otivam, dughiar kamın arazir kuraba nguazir kamın iti. Ezi Moses Osirizir Araziba itir puvatizi, God gumazibar arazir kurar kaba medir puvati.

¹⁴ Ezi Adamın dughiamın ikegha ghua Mosesin dughiamın, ovevem gumazamiziba gativagha me avara. Gumazir vamira Adamın mın arazir kuratam gamizir puvati, men arazir kuraba ighara. Ezi ovevem uaghan me avara. Ezi Adam mati Gumazir Izamimın nedazim.

¹⁵ Ezi Godın apangkuvir a pura aningizim, an Adam amizir arazir kuramın mın amir puvati. Guizbangira, gumazir vamira Adam arazir kuram gamima, ezi tuavir kamın gumazir aviriba ariaghire. Ezi gumazir vamira Kraisi Iesus an apangkuvimın, God e gamizi, e an damazimın dera. Ezi Godın apangkuvimın gavgavim bar ovevemın gavgavim gafira. Bizir kam, a gumazamizir aviriba pura me ganingizi, a me gizifa!

¹⁶ Egha uaghan God puram e ganingizir bizim ko, gumazir vamiran arazir kuramın otozir bizim, aning uaghara zuir puvati. Aning arazir vamira e gamir puvati. Bar puvati. Gumazir kam arazir kurar vamira amizi, God gumazamiziba me tuisigha ghaze, ia bar ikuvigham. Egha God puram e ganingizir bizim kamakın, gumazamiziba arazir kurar aviribagh amima, God men apankuva gari, mati me arazir kuratam gamizir puvati.

¹⁷ Guizbangira, gumazir vamira Godın akam batoghezi, ezi an arazir kuramın ovevem gumazamiziba bar me gatifa. Ezi God uan apangkuvim gumazamiziba avarazi a me gizifa, egha ghaze, ia nan damazimın dera. Kar a pura aningizir bizim. Egh gumazir vamira Kraisi Iesusin ingangarimın, tina God pura anidir bizim iniva, a Kraisi ko ikiva bizibagh ativagh dar ganam. Egh me kamagh ikiva me bizibagh ativaghamın gavgavim, ovevemın gavgavim gafiragham.

¹⁸ Ezi kamaghın, e deravira akar kam ginighnigham. Gumazir mam arazir kurar vamiran amizi, kamaghın God ghaze, gumazamiziba bar moghira bar ikufi. Kamaghira, Gumazir Igharazir Vamira arazir aghuir Godın damazimın derazim gami. Kamaghın God gumazamiziba bar men gari, mati me arazir kuratam gamizir puvati. Egh God me zurara itir ikirimirir aghuarim me daningam.

¹⁹ Gumazir vamira Godın akam baraghizir puvati, ezi an arazir kam gumazamizir aviribagh amizi, me arazir kurabagh amir gumazibagh ava. Kamaghira Gumazir Vamira Godın akam baraghizi, ezi an arazir kam gumazamizir aviribagh amizi, me Godın damazimın dera.

²⁰ God kamaghın nighnigha, egha Moses Osirizir Araziba aningi, eghti gumazamiziba arazir kurabar amuamin tuavibagh fogh dar amuti, arazir kurar avirim otivighram. Kamaghın gumazamiziba puv arazir kurabagh ami, ezi Godın apangkuvim bar ekeveggha, bar dar pin iti.

²¹ Arazir kuram faragha gumazamizibagh amima me ariaghiri, kamaghın ovevemın tuavimın arazir kuram men atrivimın mın iti. Kamaghira Godın apangkuvim datirighın gumazamizibagh amima, me an damazimın dera. Kamaghın apangkuvim en atrivimın mın iti. Eghti gin izamin dughiam, en Ekiam Kraisi Iesusin ingarimın, God zurara itir ikirimirir aghuarim e daningam.

6

E Kraisi ko ovenge

¹ Kamaghin amizi, e manmaghin mikimam? E ti arazir kuraba dar amuvira ikiam, eghti Godin apangkuvim ekevegh mangvira ikiam?

² Bar puvatigham! E aremezir gumazibar min ikiava, egha arazir kurar e amiba ategha gifa. Egh e manmagh su, uam arazir kurabar tuavimin gin mangvira ikiam?

³ Ia ti kamaghin fo, e bar Kraisin Iesusin aven ruegha a ko poke. Arazir kamın e bar an ovevem ko poke.

⁴ E ruegha, egha tuavir kamın Kraisin ovevemın poke, ezi Afeziam Kraisin ko mozimin aven e akaragha e avara. Egha mati an gavgavir ekiam Kraisin gamizi a mozimin ua dikafi, kamaghira, e uaghan ikirimirir igiar aghuimin ikivira ikiam.

E uaghan Kraisin Iesus ko ikirimirir aghuarimin ikiam

⁵ Ezi, e Kraisin ko puegha egha mati an aremezi, moghin areme. Kamaghira, e a ua dikavizi moghin e a ko puegh ua dikavigham.

⁶ E kamaghin fo, en navir ghurimin araziba, da Kraisin ko ter ighuvinin aremegha gifa, ezi en nivafizimin agoroger arazir kurabar gavgavim gifa. Kamaghin, e ua arazir kuramin ingangarir gumazibar ikian kogham.

⁷ Guizbangira, gumazitam aremeghti, arazir kuramin gavgavim uam a gativaghti, an an apengan ikian kogham.

⁸ E ghaze, e Kraisin ko areme, egha e nighnizir gavgavim kamaghin iti, e uaghan a ko ikirimirir aghuir kamın ikiam.

⁹ E kamaghin fo, Kraisin mozimin ua dikavigha gifa. Egha uam aremeghan kogham. Ovevem, a ua gavgavir a misueghti a uam aremeghamin, puvati.

¹⁰ Egha Kraisin dughiar vamiram aremegha ua aremeghan kogham. Egha ovever arazir kamın, an arazir kuramin gavgavim gamizi, eghti a uam a gativsi damuan kogham. Egha datirighin a ikirimirir aghuarimin ikia God baghavira iti.

¹¹ Kamaghira, nighnizir kam ian iki, ia uaghan Kraisin ko aremegha egha arazir kuramin gavgavim uam an apengan itir puvati. Egha ia Kraisin Iesus ko porogha God baghavira ikia ikirimirir aghuimin iti.

¹² Ovever mikarzim en iti, ezi ia arazir kuram ateghtima a ian mikarzibagh ativan marki. Kamaghin arazir kuram ia gekutima ia mikarzim ifongezir arazir kuramin gin mangan kogham.

¹³ Egh ia arazir kuram amamangatighi a ian soroghafariba ko bizitaba ikirarighi ia arazir ikuratam damuan marki. Ia mati, gumazamizir ovegha mozimin ikegha ua dikavigha angamra itiba, kamaghin ia uari isi God daning. Egh God amamangatighitima a ian mikarzim bar a gativaghti ia arazir aghuibar amu.

¹⁴ Arazir kuram ua ian mikarzibagh ativan kogham. Ia Moses Osirizir Arazibar apengan itir puvati, ia Godin apangkuvimin apengan iti.

E arazir aghuibar ingangarir gumaziba

¹⁵ Ezi e datirighin Moses Osirizir Araziba ua dar apengan itir puvati, egh e manmaghin damuan? E Godin apangkuvimin apengan iti, egh e arazir kurabar amuvira iki, ti deragham, o? Bar puvati!

6:1: Ro 3:5-8, 6:15 **6:2:** Ro 7:4, Ga 6:14, Kl 3:3, 1 Pi 2:24, 4:1 **6:3:** 1 Ko 15:29, Ga 3:27 **6:4:** Ro 8:11, Ga 6:15, Ef 4:22-24, Kl 2:12, 3:10 **6:5:** Fl 3:10-11 **6:6:** Ga 5:24, 6:14, Ef 4:22, Kl 2:11, 3:5, 3:9 **6:7:** 1 Pi 4:1 **6:9:** MAA 1:18 **6:10:** Lu 20:38, Hi 9:26-28, 1 Pi 3:18 **6:11:** Ro 6:2, 2 Ko 5:15, Ga 2:19, 1 Pi 2:24 **6:12:** Stt 4:7, Sng 19:13, 119:133 **6:13:** Ro 7:5, 12:1, Ef 2:5, 5:14, Kl 3:5, Je 4:1 **6:14:** Ro 7:4-6, 8:2, Ga 5:18, 1 Jo 3:6 **6:15:** Ro 6:1

¹⁶ Ia ti kamaghin fos, o? Ia uari isi, gumazitam a daningiva, egh an akamin gin mangiva, egh ia an ingangarir gumazibar otivigham. Kamaghira, ia arazir kuramin ingangarir gumazibar ikiti, a ia damighti ia aremegham. Egh ia Godin akam bareghiva egh an gin mangiva, ia an ingangarir gumazibar ikiti, a ia damighti, ia an damazimin deragham.

¹⁷ Guizbangira, ia faragha arazir kuramin ingangarir gumazibar ike, ezi God gin ia isa, uan akamin apengan ia ariki. Me Godin guizin akam ian sure gami, ezi ia a inigha guizbangira an gin zui. Bizir kamın, e God minabi!

¹⁸ Faragha arazir kuraba ia ikiaghariki, ezi God ia firi. Egha God ia gamizi, ia arazir aghuubar ingangarir gumazibar otifi.

¹⁹ Iavzika. Ian navir ghuribar nighniziba otefe, ezi ia foghasa ki bizir kam akar otevir isin zuimin ia migei. Bizir kam guizbangira, ia faragha uan mikarziba bar da aningizi, da arazir kurabar ingangarir gumazibar otivizi, ia arazir miziriziba ko bar ikuvizir arazibagh ami. Egh datirighin ia bar uan mikarziba bar dar aningti, da arazir aghuubar ingangarir gumazibar otivighti, ia Godin mirara zuegh ikiam.

²⁰ Faragha ia arazir kurabar ingangarir gumazibar ikia, ia arazir aghuimin gavgavimin apengan itir puvati.

²¹ Egha ia faragha amir arazibagh amima da akurvazir manaba ia gami? Arazir kaba, ia datirighin dagh nighnighava aghumsisi. Arazir kabara gumazibagh amima me ariaghiri.

²² Ezi datirighin God ia firizi, ia arazir kurabar gavgavimin apengan itir puvati, egha Godin ingangarir gumazibar otifi. Egh ia iniamin bizir aghuimra kara, God ia damighti, ia Godin mirara zuegh ikiva, egh zurara itir ikirimirir aghuarim iniam.

²³ Guizbangira, arazir kuram ivezim isava uan ingangarir gumazim ganingi. Ivezir kam an ovevemra. Ezi God bizir aghuarir pura e ganingizimra kara, zurara itir ikirimirir aghuarim. Ikirimirir kamnagh, e uan Ekiam Kraiss Iesus ko porogha, egha a isi.

7

Datirighin e navir igiamin arazibar gin ghua ingangarim gami

¹ Nan adarasi, ia Moses Osirizir Arazibagh fozi ki ia migei. Ia fo, gumazim angamra ikiavira ikia, a Moses Osirizir Arazibar apengan iti. Egha gumazim aremegha Moses Osirizir Arazibar uam a dar apengan itir puvati.

² Amizim pam ikiam, eghti an pam angamra ikivira ikitima, eghti Moses Osirizir Araziba uaghara aning ike. Amizimin pam aremeghti, Moses Osirizir Arazir uaghara aning ikezim uam amizim ikeghan kogham, eghti amizim firighrigham.

³ Gumazim angamra ikivira ikiti, amizim gumazir igharazim ko dakuighti, eghti me amizir kam mikim suam, a poroghamiba uari bakeir arazim gamir amizim. Amizir kamın pam aremeghti, Moses Osirizir Arazim a ikeghan kogham, eghti a firighrigham. Kamaghin, a gumazir igharazimin ikiti, me kamaghin mikiman kogham, a poroghamiba uari bakeir arazim gami. Puvati.

⁴ Kamaghira, nan adarasi, ia Kraissin mikarzim ko poke, egha bizir kamın ia a koma ovegha, uam Moses Osirizir Arazimin apengan itir puvati. God

kamaghin ifonge, e a bagh ingarti dagher aghuiba otivam. Kamaghin, ia datirighin gumazir God amizi ua mozimîn dikavizim, ia an adarasi.

⁵ E faragha uan navir ghurimîn arazibar gin ghua, ezi Moses Osirizir Araziba agoroguer kuram en mikarzibagh aningizima, e arazir kuram gami. Ezi arazir kamîn ovevem e bato.

⁶ Ezi datirighin e Kraisin mîn ovenge, egha faragha en suighizir biziba, e da ataki. Kamaghin amizi, Moses Osirizir Araziba uam en suirazir puvati, e firiahgîre. Ezi datirighin en ingangarir e amiba, da ua Moses Osirizir Arazibar gin zuir puvati. Datirighin, Godin Duam e gamima e tuavir igiamîn gin ghua ingangarim gami.

Arazir kuraba paza e gami

⁷ Eghti manmakîn? Moses Osirizir Araziba agoroguer kuram en mikarzibagh aningizima, e arazir kuram gami, e manmagh mikimam? Tarazi suam, Moses Osirizir Araziba ti ikufi. Bar puvati. Moses Osirizir Araziba ikian koghtima, ki guizin kamaghin azangam, arazir kuraba, da tizim? Ki dagh foghan kogham. Moses Osirizir Araziba kamagh migei, “Ni munavin biziba bagh navim dikavan marki.” A kamaghin mikemeghan koghti, ki foghan kogham, biziba bagha navim dikavir arazim, an arazir kuram.

⁸ Ezi arazir kuram nan navir ghurimîn aven ingara egha Moses Osirizir Arazibar aven tuavimîn apigha nighnizir kuraba na ganidi. Egha tuavir aviribar nan navim gami a dikavima, ki gumazir igharazibar bizibar gara nan navim da bagha arai. Moses Osirizir Araziba ti puvatizima, arazir kuram gavgaviba puvatighai.

⁹⁻¹⁰ Fomira Moses Osirizir Araziba itir puvatizi, ki angamra iti. Ezi Moses Osirizir Araziba otozi, arazir kuraba dikavigha angamra iti, ezi ki fo, ki Godin damazimîn areme. Moses Osirizir Arazibar ingangarimra kara, a ikirimîrîr aghuarim e ganidi. Ezi ki Moses Osirizir Arazibar tuavimîn, ki ikirimîrîr aghuarim inizir pu. Puvati, da na gamizi, ki areme.

¹¹ Ezi arazir kuram nan aven ingara egha Moses Osirizir Arazibar aven tuavimîn apigha na gifari. Egha Moses Osirizir Arazibar tuavmîn na misoghezi, ki areme.

¹² E kamaghin fo, Moses Osirizir Araziba, da Godin otivaghire. Moses Osirizir Arazibar aven itir migirigiar gavgaviba, da uaghan Godin otivaghire, egha da Godin damazimîn derazir arazibar amuasa e migei, egha da gumamazibar akurvasi.

¹³ Ezi manmagh ami? Bizir aghuir kam ti na gamizi ki ovenge? Bar puvati. Arazir kuram uabi na gamizi ki ovenge. God kamaghin ifonge, arazir kuram azenim girightima e bar fogh suam, arazir kuram a bar bizir kuram. Kamaghin God arazir kuramîn amamangatizi, arazir kuram bizir aghuir kamîn aven otogha na gamizi ki ovenge. Kamaghin Moses Osirizir Arazibar tuavimîn, God guizbangîra kamaghin en aka, arazir kuram bar kurigha mughasi.

Arazir kuram en mikarzibagh atifa

¹⁴ E fo, Moses Osirizir Araziba, da Godin Nguibamîn bizim, ezi ki nguazir kamîn gumazim. Ezi arazir kuramîn gavgavim nan suira, ezi ki arazir kuramîn ingangarir gumazimîn oto.

¹⁵ Egħa ki amir araziba, ki deragħa dar mingaribagħ fozir puvati. Arazir ki damuasa bar ifongeziba, ki dagħ amir puvati. Egħa arazir ki ifongezir puvatiziba, ki zurara dagħ ami.

¹⁶ Ezi arazir ki ifongezir puvatiziba, ki dagħ ami, ezi nan arazir kam kamagħin ian aka, ki ti kamagħin mikimam, Are, Moses Osirizir Araziba da bar dera.

¹⁷ Kamagħin, ki uabi arazir kurar kabagħ amir pu. Puvati. Arazir kurar nan aven itim, dagħ ami.

¹⁸ Ki fo, bizir aghuitam nan aven itir puvati. Ki uan navir ghurim miġei. Kamagħin amizi, ki arazir aghuibar amuasa ifonge, egħa dar amuamin gavgaviba pu.

¹⁹ Arazir aghuir ki damuasa ifongeziba, ki dagħ amir pu. Egħa arazir kurar ki damuasa ifongezir puvatiziba, ki dagħ ami.

²⁰ Egħa arazir ki aghuaziba, ki dagħ ami, egħa kamagħin fo, ki uabi kamagħin amir pu. Puvati. Arazir kurar nan aven itim, dagħ ami.

²¹ Kamagħin ki gari, arazir kam guizbangira kamagħin nan ingari: ki arazir aghuibar amuasa ifonge, ezi arazir kuram zurara na ko ikia nan tuavim apiri.

²² Guizbangira, nan navir averiamin aven, Godin otivir Moses Osirizir Arazibar, ki dagħ niġnighavira ikia da bagħa bar akonge.

²³ Kamagħin, ki arazir iġharazimin garima, a nan mikarzim in aven ingari. Egħa Godin miġirigiar nan niġnizimin aven itibav sosi. Arazir iġharazir kam, na gamima, ezi Moses Osirizir Arazibar otozir arazir kuram, a nan mikarzim in aven ingara na ikiagħarigħa na gatifa.

²⁴ Maia! Ki ghaze, ki bar ikufi! Tina nan akuragħtma, ki mikarzir ovengamin kamin firighrigham?

²⁵ Egħti Godra, a en Ekiam Krai Iesusin ingangarimin tuavimin, a nan akuragħam! Ezi ki God minabi! Egħa ki uabi, uan niġnizimin navir averiamin aven Godin miġirigiar ingarir gumazimin iti. Egħa uan navir ghurimin aven, ki uagħan Moses Osirizir Arazibar otozir arazir kuram, ki an ingangarir gumazimin iti.

8

Krais arazir kuraba givagħa Godin Duam e ganingi

¹ Kamagħin e Krais Iesus ko pogheziba, God datirighin uan kotiamin aven uam ivezir kuram e daningsi mikiman kogħam.

² E fo, e bar datirighin Krais Iesus ko poroghav itiba, Godin Duamin gavgavim ikirimirir aghuarim e ganiga, egħa ovevem in arazim ko arazir kuramin e firagħariki. Egħti arazir kaba ua e gativagħ e ikirarighan kogħam.

³ En navir ghuriba, gavgaviba puvati. Kamagħin amizi, Moses Osirizir Araziba, en arazir kurabar gin amangamin gavgaviba puvati. Ezi Moses Osirizir Araziba damuan kogħamin bizir kam, God uabi a gami. God uan Otarim amadazi, a gumazimin min otogħa, egħa arazir kurabagħ amir gumazimin min gari. A en arazir kuraba aġvasa iġe, ezi an ingangarimin tuavimin, God gumazamiziba itir arazir kurabar gavgavim aġvavagħa a gasiġhasiki.

⁴ Ezi e datirighin navir ghurimin arazibar gin zuir puvati, e Godin Duamin arazibar gin zui. God kamagħin ifonge, Moses Osirizir Arazibar aven itir

arazir aghuiba en navibar aven deragh otogham. Kamaghin God en arazir kurabar gavgavim a givagha a gasighasiki.

⁵ Guizbangira, navir ghurimin arazibar gin zuir gumazamiziba, me dughiba bar navir ghurim ifongezir biziba baghavira nighnisi. Ezi Godin Duamin gin zuir gumazamiziba, me Godin Duam ifongezir biziba baghavira nighnisi.

⁶ Eghti gumazim navir ghurimin araziba baghavira nighnighiva, an aremegham. Eghti gumazim Godin Duam baghavira nighnighiva, a ikirimirir aghuarim koma navir amirizim iniam.

⁷ Ezi gumazitam navir ghurimin araziba baghavira nighnighiva, gumazir kam Godin aghuaghiva an apanimin ikiam. A Godin otivir Moses Osirizir Arazibar gin zuir puvati; egh guizbangira dar gin mangan kogham.

⁸ Gumazamizir navir ghurimin arazibar gin zuiba, me God ifongezir arazibar amuan kogham.

⁹ Eghti Godin Duam guizbangira ian navir averiabar aven ikiti, ia ua navir ghurimin arazibar gin mangan kogham, ia Godin Duam ifongezir arazibar gin mangan. Guizbangira, gumazitam an navir averiamin aven Kraisin Duam an itir puvati, a Kraisin anam puvati.

¹⁰ Ia arazir kuram gami, egha bizir kam in ia areme. Eghti Kraisin ian navir averiabar aven ikiti, God ia mikim suam, ia nan damazimin dera, eghti Godin Duam ikirimirir aghuarim ia daningam.

¹¹ Godin Duam Iesus mozimin a gamizi a ua dikafi, ezi Duar kamra, ian navir averiabar aven iti. Egha gumazir Kraisin gamizi a dikavizir kam, a ian ovengamin mikarzibar amuti, da ua dikavighiva angamra ikiam. God uan Duar ian navir averiabar aven itimin tuavimin, bizir kam damuam.

Godin Duam ia gamizi, ia Godin boribar otifi

¹² Kamaghin amizi, nan adarasi, e ikarvazir ingangarir mam iti. Ikarvazir ingangarir kam, a navir ghurimin bizim puvati, e an gin mangan kogham.

¹³ Ia navir ghurimin arazibar gin mangiva, ia arimighregham. Egh ia Godin Duamin gavgavimin tuavimin, ia uan mikarzibar arazir kurabav soghti, da aremeghti, ia angamra ikivira ikiam.

¹⁴ E fo, gumazamizir Godin Duam men faragha zuima me an gin zuiba, eghti gumazamizir kaba bar Godin boriba.

¹⁵ E kamaghin fo, Duar God ia ganingizim, a ia gamizi, ia pura ingangarir gumazibar otozir puvati, egha ia bizibar atiati. Puvati. Godin Duam ia gamizi, ia an boribar otifi. Egha e Godin Duamin gavgavimin e an dia ghaze, "Aba, En Afeziam!"*

¹⁶ Godin Duam uabi, a en duaba ko porozi, e uarir gun migei, e Godin boriba.

¹⁷ E Godin boriba, egh gin bizir aghuir God e daningasa e bagha inabaziba, e da iniam. Bizir kaba, en avebam Kraisin da inigha gifa. E fo, e datirighin Kraisin ko mizazir a iniziba e da ateriva, egh gin a ko ziar ekiam ko dabirabir aghuim uaghan a iniam.

E gin Godin Nguibamin mangiva ziar ekiam ko dabirabir aghuim iniam

¹⁸ Ki fo, ziar ekiam ko dabirabir aghuir kam God gin en akaghti, e a

8:5: Jo 3:6, 1 Ko 2:14, Ga 5:22, 5:25 **8:6:** Ro 6:21, 8:13, Ga 6:8 **8:7:** Mt 12:34, Jo 8:43, 12:39, 1 Ko 2:14, Je 4:4 **8:9:** 1 Ko 3:16, 12:3, Ga 4:6, Fl 1:19, 1 Pi 1:11 **8:10:** Ga 2:20, Ef 3:17, 1 Pi 4:6 **8:11:** Ap 2:24, 1 Ko 3:16, 6:14, 2 Ko 4:14, Ef 2:5 **8:13:** Ga 6:8, Ef 4:22, Kl 3:5 **8:14:** Ga 5:18 **8:15:** 1 Ko 2:12, 4:6, 2 Ti 1:7, Hi 2:15 * **8:15:** (8:15) Aramin akam, a Iesusin nguibamin akam, me uan afeziam dibora ghaze, "Aba." Egha Iesus uan Afeziam ko migia, a kamaghin a dibora ghaze, "Aba." Ni Mak 14:36in gan. **8:16:** 2 Ko 1:22, Ef 4:30 **8:17:** Ap 26:18, Ga 4:5-7, Fl 1:29, 2 Ti 2:11-12, MAA 21:7 **8:18:** Ro 5:2, 2 Ko 4:17

gifogham. Ezi ki kamaghin nighnisi, bizir kam a, mizazir e datirighin isiba, bar dagh afiragham.

¹⁹ Guizbangira, God ingarizir biziba bar, me dughiar God uan boriba azenim darighamim a bagha mizuua, uan dapaniba fegha tintinibar gara nighnighisi, dughiar manamra bizir kam otivam?

²⁰ Guizbangira, God fomira nguazimin itir biziba da tuisigha ghaze, da bar ikufi, da pura bizir kiniba. Da uari kamaghin otozir pu. Puvati. God uabi dagh amizi da kamaghin otifi. Egha da God damuamin bizir aghuim bagha mizuai.

²¹ Datirighin, nguazimin itir biziba da ovevem ko biziba kuraghrir arazimin apengan ikia, mati da kalabusin iti. Egha me kamaghin fo, dughiar God misevezimin, God biziba kalabusin itir arazir kam a givaghti, eghti biziba bar Godin boriba ko firighreghiva dabirabir aghuarim ko ziar ekiam iniam.

²² E fo, bizir God ingariziba bar moghira, mati amizim borim batasa mizazim isi moghin, da mizazim isi. Egha da bar puv tuava ara, iza datirighin oto.

²³ Ezi bizir kabarama arair pu. Puvati, e uari uaghan arai. E Godin Duam inigha gifa, a kamakin, a God e daningamin bizir aghuibar faragha zuir bizim, an e ganingi. Egha e tuava ara, dughiar God e damighti e an boribar miraram otivamimin, e a bagha mizuai. Dughiar kam, God en mikarzibar amighti da firighregh ganganir igharazimin otogham.

²⁴ E bizir aghuir e fogha iniamiba bagha mizuai itima, kamaghin God en akura. Egh e suam, e bizir mam bagh mizuamam, egh fogham, e tighar a iniam. Egh gumazim tizim bagh bizir a inigha givazim baghiva mizuam ikiam?

²⁵ Ezi e fo, bizir e tighar iniamiba e guizbangira da iniam. Egha kamaghin e navibar suigha da bagha mizuai.

²⁶ Kamaghira, Godin Duam e gavgaviba puvatizir darazir akurvasi. E fozir pu, e manmagh biziba bagh God ko mikimam? En migirigiaba otefe. Kamaghin amizi, Godin Duam uabi e bagha God ko migia, tuava ara, an ararem akar e mikiman asazibagh afira.

²⁷ Ezi God gumazamizibar navir averiaba guizbangira dar gari. A uan Duamin nighnizim gifo. Kamaghin, an Duam Godin ifongiamin gin ghua Godin gumazamiziba bagha a ko migei.

²⁸ E fo, God bizibagh amima da virara uari inigha ingara, egha gumazamizir God bar a gifongezibagh amima, ezi me dera. Kar gumazamizir God ua me iniasa mikemegha givaziba, a men dia.

²⁹ Kar, gumazamizir God fomira ua me iniasa migeiba, a uaghan me ginaba, eghti me uaghan an Otaramin min ikiam. Eghti borir aviriba ikiti Kraiis uabi men avebar ekiamin min ikiam.

³⁰ Ezi gumazamizir a fomira me ginabaziba, a uaghan men dia. Egha gumazamizir a diazir kaba, a me dibora ghaze, ia nan damazimin dera. Egha gumazamizir an damazimin derazir kaba, a ziar ekiam ko dabirabir aghuim me ganingizi me a ko a isi.

Bizitam e damuti, e Kraiis e gifongezir arazimin saghon ikian kogham

8:19: Kl 3:4, 2 Pi 3:13, 1 Jo 3:2 **8:20:** Stt 3:17-19 **8:21:** 2 Pi 3:13, 1 Jo 3:2 **8:23:** 2 Ko 5:2-4, Ga 5:5, Ef 1:14, 4:30 **8:24:** 2 Ko 5:7, Hi 11:1 **8:26:** Sek 12:10, Ef 6:18, Je 4:3 **8:27:** Sng 7:9, 139:1, Ap 1:24, 1 Ko 4:5, 1 Te 2:4, 1 Jo 5:14 **8:28:** Ro 9:11, 9:23-24, Ef 1:11, 2 Ti 1:9 **8:29:** Jo 17:22, 2 Ko 3:18, Ef 1:5, 1:11, Kl 1:5, 1:11, 1:18, 2 Ti 2:19, Hi 1:6 **8:30:** Ro 9:24, 1 Ko 6:11, Ef 4:4, 1 Pi 2:9

³¹ E bízir kabagh foghava, egh e manmaghìn mikimam? E fo, God e baghivira ikiti, tina e dikabiraghiva e gafiragham? Bar puvatigham.

³² God uan Otarimìn suirazir pu. Puvati, a bar moghira e bagha ofan min aneningizi, an areme. E fo, a uan Otarim e ganingi, egha e uaghan kamaghìn fo, a bízir aghuir igharaziba bar, da uaghan pura e daningam.

³³ Eghti gumazir manatam God inabazir gumamazibar kotìn aven akam me gasam? Puvati. God uabi gumamazimizir kabav gia ghaze, ia nan damazimìn dera.

³⁴ Tinara e mikim suam, ia uan arazir kuramìn ivezim iniam? Puvati, Kraiss Iesus, gumazir aremezim, God a gamizi a ua dikafi, egha datirighìn Godìn agharir guvimìn aperaghav iti. Egha anarira e bagha God ko migei!

³⁵ Kraiss bar e gifongeghivira iti, kamaghìn gumazir manatam e damuti, e Kraiss e gifongezir arazimìn saghon ikiam? Puvati. Osimtiziba e bativam, o dughiar kuram e bativam, o gumaziba arazir kurabar e damuam, o mitriaba en agham o, bízir daghuamiba puvatigham o, bízir kuram e gasighasigham o, me e misoghti e arimighiram o, bízir kabanang e damuti, e ti Kraiss e gifongezir arazimìn saghon ikiam, o? Bar puvati.

³⁶ Guizbangira, Godìn Akinafarim mikemezi moghìn bízir kaba e batifi:

“E nìn gumamazibar mìn itima,
kamaghìn me dughiaba bar, me e misoghti e arimighrasa, me e gami.
Me en gari, e mati me misozi ariaghìr sipsipba,
ezi me paza e gami.”

³⁷ Bar puvati. Kraiss bar e gifonge, ezi bízir manam e batifi, a zurara e gamima e uan apanim dikabiri.

³⁸ Guizbangira, Kraiss bar e gifonge, ezi nan nighnizir gavgavim kamakin, bizitam e damuti, e Kraiss e gifongezir arazimìn saghon ikian kogham: ovevem, o ikirimìr aghuim, o enselba, o duar kuraba, o gavgaviba itir biziba, o datirighìn itir biziba, o bízir gin otivamiba,

³⁹ o bízir pin itiba, o bízir vazimìn itiba, o God ingarizir biziba bar, dar tongìn bizitam e damuti, e God e gifongezir arazimìn saghon ikian kogham. An arazir e gifongezir kam, a Kraiss Iesus en Ekiamìn ingangarimìn, e ganingi.

God Israelbagh Amizir Arazim, Pol a geghari

9

(Sapta 9-11)

Pol Israelbagh nighnigha men apangkufi

¹ Ki Kraissin gumazim, kamaghìn ki guizbangira migei, ki ifarir puvati. Godìn Duam nighnizir zuezim na ganingi, ezi nan navimìn aven ki kamaghìn fo, nan akar kam a guizbangira.

² Ki zurara uan anabam bagha nighnigha, bar men apangkuvigha, osemeha nan navir averiam ikufi.

³ Ki kamaghìn bar ifonge, God nan anabam Israel, ua men iniam. Eghti Kraiss nan nighnizimìn gin mangan koghti, ki an azangsigh a ko mikimti, a uan gumamazibar tongìn na batueghti, nan anabam Israel nan danganim iniam. Bizir kam men akurazi, kamaghìn a deraghai.

4 Me Israelin gumazamiziba, ezi God me dibora ghaze, me an boriba. Me an ziar ekiam ko dabirabir aghuim God koma inigha gifa. Ezi God uan Akar dikirizir Gavgavim me ko a gami. Egha Moses Osirizir Araziba isa, me ganingi. Egha uan ziam fer arazim men akagha, egha me ko akam akiri.

5 Men ovavir faragha itiba, bar ziar ekiaba iti. Ovavir kabar iza, Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim, Kraiss nguazir kamin gumazimin min men ikizimin aven oto. Kraiss a God, egha biziba bar dar dapanimin iti. Eghti zurazurara e Kraissin ziam fam!*

God Israelbagh amir arazim, Pol an gun migei

6 Ki kamaghin migeir puvati, Godin akar dikirizim pura ghua otozir pu. Puvati. E fo, gumazamizir maba, Israelin anabamin aven itiba, me guizin Israelba puvati.

7 Guizbangira, Abrahamin ovaviba, men marazi Godin boriba puvati. Fomira God kamaghin Abraham mikeme, "Aisakin ovavibara, ki men gan me dipon suam, merara nin ovaviba."

8 Akar kamin mingarim kamaghin ghu, borir nivafizimin otoziba, me Godin boriba pu. Puvati. Borir Godin akar dikirizimin otiviba, me guizbangira Abrahamin ovaviba.

9 Ezi akar dikirizim kamaghin ghu, "Dughiar ki inabazimin, ki uamategh iziti, Sara otarim batam."

10 Kamaghira puvati, akar igharazir mam iti: Rebekan otarir pumuning afeziar vamiran oto, a Aisak, en ovavim.

11-12 God arazir a zurara amimin gin ghua, gumazamiziba uan nighnizimin me ginabi. A gumazamizibar ingangarim bagha nighnizir pu. Puvati. A uabi men diava me ginabi. Kamaghin Rebeka tighar otarir pumuning batamin dughiamin, aning arazir kuratam o arazir aghuim gamizir puvatizi, God Rebeka kamaghin a migei, "Otarir ni faragh oteghamim, a ni gin oteghamin otarimin ingarir gumazimin otogham."

13 Bizir kam, Godin Akinafarim mikemezir moghin, "Ki Jakob gifongegha, egha Ison aghua."

14 Kamaghin amizi, e manmaghin mikimam? E suam, God ti arazir kuram gami? Bar puvati!

15 Guizbangira, God kamaghin Moses migei, "Ki gumazitamın apangkuvighsi ifongegh, ki an apangkuvam. Ki gumazitamın kuarkuvighsi ifongegh, egh ki an kuarkuvam."

16 Kamaghin God gumazitam ginabaghasa, a gumazimin nighnizim ko an ingangarimin gara a ginabir pu. Puvati. God uan apangkuvimra gin ghua gumazibagh inabi.

17 Guizbangira, Godin Akinafarimin itir akam Isipin atrivim migeia ghaze, "Ki kamagh sua, ki uan gavgavir ekiam nin akaghti, nguazir kamin itir gumazamizir aviriba nan ziar ekiam fam. Kamaghin, ki Isipin atrivimin ikiasa ni ati."

9:4: Kis 4:22, 9:4, Lo 7:6, 14:1-2, Ap 3:25, 13:22, Ef 2:12, Hi 8:8-10, 9:1 9:5: Mt 1:1-16, Jo 1:1, Ro 1:25

* 9:5: (9:5) Gumazir maba nighnigha ghaze, e mikovezir pumuningin tongin itir akaba kamaghin dagh iragh suam, "God biziba bar dar dapanimin iti. Eghti e zuraram an ziam fi mangvira ikiam." 9:6: Nam 23:19, Jo 8:39, Ro 2:28, 3:3, Ga 6:16 9:7: Stt 21:12, Ga 4:23, Hi 11:18 9:8: Ga 4:23 9:9: Stt 18:10, 18:14 9:10: Stt 25:21 9:13: Lo 21:15, Mal 1:2-3, Lu 14:26 9:14: 2 Sto 19:7, Jop 8:3, 34:10, Sng 92:15 9:15: Kis 33:19 9:16: Ef 2:8 9:17: Kis 9:16, Ga 3:8, 3:22

18 Kamaghin amizi e fo, God gumazitamın apangkuvighsi ifongegh, an an apangkuvam. Egh a gumazitam damighti an dapanim gavgavigh an akam batoghsı a ifongegh, a damuam.

19 Ian tav ti na mikim suam, “God kamaghin amigha, tizim sua e migia ghaze, ‘Ia uan arazir kurabar ivezim iniam?’ Gumazitam God ifongezı moghin a iriaghan kogham.”

20 Ezi ni gumazir kinim! Ni Godin arazir an amizim bagh an ataran marki! Nguazir minem gumazir an ingarizim kamaghin a mikiman kogham, “Tizim bagha ni kamaghin nan ingari?”

21 Nguazir minemın ingarizir gumazim, a uan nighnizimın gin mangi miner pumuning ingarigham. A nguazitam inigh, miner pumuning ingarighti, miner tam dughiar ekiam bagh ikiam, eghti miner igharazir mam, me zurara pura bizir kuraba a mikinam. Kar an nighnizim.

22 God uaghan kamaghin ami. God kamagh sua, a uan aningagharim azenim datightima, eghti gumaziba bar an gavgavir ekiam gifogham. Nguazir miner ivezir kuram iniamiba, kar gumamazir an asighasighasava amiba, egha a dughiar ruarim me ganıngi, egh a gin me abighrarigham.

23 A kamagh sua, an ziar bar ekiam ko dabirabir aghuim azenim girighti, gumamaziziba bar a gifogham. A fomira a uan ziar ekiam ko dabirabir aghuim e a ko da iniasa, egha gumazim nguazir mineba akirizir moghin, an en navibar akiri. Egha uan ziar ekiam ko dabirabir aghuim isa, nguazir miner an apangkuvim itibagh ingezi, da bar izifa.

24 Nguazir miner apangkuvim iniamin kaba, kar e gumamazir God deiba. E Israelbara men tongin izezir puvati, e uaghan Kantrin Igharazibar Gumazibar tongin ize.

25 Ezi Hosean akinafarimın, God kamaghin migei,

“Gumamazir fomira nan adarazi puvatiziba,
datirighin ki me dipon suam, ia nan adarasi.

Kantrin ki fomira aghuazir kam, ki gin me mikim suam,
ia ki bar ifongezı darasi.

26 Ia faragha danganir mamın itima ki ia migia ghaze,
ia nan adarazi puvati.

Egha danganir kamnaghra ki ia mikim suam,
Ia Godin zurazurara itimın boriba.”

27-28 Aisaia Israelbagh nighnigha kamaghin akam akuri, “Guizbangira, Ekiam dughiar vamira gumamazir nguazimın itiba bar men araziba tuisigh, egh zuamira men ivezim me danigam. Israelin gumamazibar avirimın dibobonim, an ongarimın gigimın dibobonimın min otogham, egha pura bizim, me marki. Ekiam men puningra ua me inigham.”

29 Bizir kaba Aisaia fomira mikemezi moghin otifi, a kamaghin migei, “Ekiar Gavgavir Ekiam Itim, en anabamın tongin tarazi ataghizi puvatizi, e bar ikuvighai, mati Sodom ko Gomora ikuvizi moghin.”

Israelba nighnizir gavgavim itir puvati

30 Are, e manmaghin mikimam? E kamaghin mikimam, Kantrin Igharazibar Gumaziba, Godin damazimın deraghasa ingangarir ekiam gamizir

puvati. Egha me nighnizir gavgavim Godin itima, God ghaze, me nan damazimin dera.

³¹ Ezi Israelba me Moses Osirizir Arazibar gin ghua ingara, Godin damazimin deraghasa tuavim buriava, egha a batozir puvati.

³² Manmaghin amizi, me a batozir puvati? Me Godin damazimin deraghasa, uan gavgavibar pamtem ingarava avenge. Me nighnizir gavgavimin tuavimin gin zuir puvati. Dagiari dagariba asim, me a gasaghporghiri.

³³ Godin Akinafarim bizir kam migia ghaze,

“Ia oragh! Ki gumaziba asaghpovorir dagiari mam amisevegha
a isa Sionin mighsiamin anefa.

Dagiari kam me damuti me iram.

Egh gumazir nighnizir gavgavim an itiba,
me aghumsighan kogham.”

10

Israelba Godin araziba deravira dagh fozir puvati

¹ Nan adarasi, ki uan navir averiamin aven God Israelba ua me iniasa, ki bar ifonge! Egha me bagha God ko migei.

² Ki Israelba bar deragha me gifogha kamaghin migei, me Godin arazibar gin mangasa bar gavgafi. Egha me guizin God ifongezir arazim gifozir pu.

³ Me, tuavir God ghaze e an damazimin derazim, me a gifozir puvati. Egha uan gavgavibar, Godin damazimin deraghasa tuaviba buri. Kamaghin me Godin damazimin deraghamin tuavimin apengan itir pu.

⁴ E fo, Krais Moses Osirizir Arazibagh amizima, dar gavgavim gifa. Kamaghin, tina nighnizir gavgavim Kraisin iti, anarira Godin damazimin deragham.

⁵ Gumazir Godin damazimin deraghasa Moses Osirizir Arazibar gin zuim, Moses a migia kamaghin osiri, “Gumazim Moses Osirizir Araziba migei moghin damuva egh dughiba zurara dar amuti, arazir kaba a damuti, a ikivira ikiam.”

⁶ Kar Godin Akinafarimin akar otevir mam, a gumazir nighnizir gavgavimin tuavimin Godin damazimin derazim, a kamaghin a migei, “Ni uan navir averiamin kamaghin mikimam marki, “Tina Godin nguibamin ghuavanangam?” ” (Akar kam kamakin, ni Krais e bagh izighrisi, ni mangiva an azangam?)

⁷ “Egh ni uaghan kamaghin mikiman marki, “Tina gumazibar ovia itir danganamin magiram?” ” (Akar kam kamakin, ni ovevemim mozimim angi, Krais inigh anangam?)

⁸ Ezi Godin Akinafarim kamaghin migei, “Godin akam bar nin boroghira iti, a nin akatorim ko nin navir averiamin aven iti.” Ka nighnizir gavgavimin akar e ia migeim.

⁹ Ni uan akamin kamaghin mikim suam, “Iesus a nan Ekiam,” egh uan navir averiamin aven nighnizir gavgavim iki, kamaghin fogh, God Iesus gamizi a mozimim ua dikafi, eghti God nin akurvaghti, ni ikivira ikiam.

¹⁰ E fo, ni navir averiamin nighnizir gavgavim Iesusin ikiti, kamaghin God suam, ni nan damazimin dera. Egh uaghan ni uan akatorimim suam, “Iesus nan Ekiam,” eghti God nin akurvaghti, ni ikivira ikiam.

9:31: Ro 10:2-3, 11:7, Ga 5:4 **9:32:** Ais 8:14, Lu 2:34, 1 Ko 1:23 **9:33:** Sng 118:22, Ais 8:14, 28:16, Mt 21:42, Ro 10:11, 1 Pi 2:6-8 **10:2:** Ap 21:20, 22:3, Ga 1:14, 4:17 **10:3:** Ro 1:17, 9:30-32, Fl 3:9
10:4: Mt 5:17, Jo 3:18, Ga 3:24 **10:5:** Wkp 18:5, Neh 9:29, Ese 20:11-13, Ro 7:10, Ga 3:12 **10:9:** Mt 10:32, Lu 12:8, Ap 8:37

11 Egha Godin Akinafarim kamaghin migei, “Gumazim nighnizir gavgavim Godin ikiva, egh a uabi aghumsighan kogham. Puvati.”

12-13 Egha Godin Akinafarim ghaze, “Gumaziba bar Ekiamin ziamin diaghti a men akurvaghham.” Kamaghin, Godin vamira iti, a bar en Ekiam. Eghti gumazir an deiba, a bar bizir aghuir aviriba men akurvaghham. Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba, Godin damazimin magh gari.

14 Ezi manmakin? Guizbangira, gumazir nighnizir gavgavim Godin itir puvatiziba, me manmaghin an ziamin dimam? Egh gumazir eghaghanim baraghizir puvatiziba, me manmaghin nighnizir gavgavim an ikiam? Eghti gumazitam akar aghuim me mikinighan koghti, me manmaghin a baregham?

15 Eghti siosba akar aghuim akurir gumaziba amangan koghtima, me manmaghin akamin gun me mikimam? Godin Akinafarimin aven Aisaia kamaghin osiri, “Godin akar aghuim inigha izir gumazibar darorim, a bar dera.”

Israelba akar aghuim inizir puvati

16 Ezi Israelin gumazir maba me Godin akar aghuim inizir puvati. Aisaia uabi kamaghin migei, “Ekiam, tinara en akar aghuim nighnizir gavgavim an iti?”

17 Kamaghin e fo, nighnizir gavgavim a gumaziba akar aghuim barazir tuavimin izam. Eghti gumazir Kraisin akam akurimin tuavimin, gumaziba akar aghuim baregham.

18 Ezi ki ian azai, Israelin gumazamiziba me Godin akar aghuim, me uan kuariba a baraghizir puvati, o? Ki ghaze, me guizbangira oraki. E fo, Godin Akinafarim kamaghin migei,

“Akam inigha izir gumazibar akatoribar otivir migirigiaba,
da ghua nguazir kamin nguibaba bar dar otozi,
gumazamiziba bar, men kuariba a baraki.”

19 Ezi ki ua ian azai, Israelba me ti akar kamin mingarim gifozir pu, o? Puvati. Me fos. Moses God bagha faragha kamaghin mikeme,

“Ki Kantrin Igharazibar Gumazir ziaba puvatigha
pura bizibar min itiba ki me inightima,
ian naviba bar ikuvigham.

Eghti ki gumazamizir fofoziba puvatiziba inightima,
bizir kam ia damighti ia ataram.”

20 Ezi Aisaia uaghan akar gavgavimin kamaghin migei,

“Na burir puvatiziba, me nan api.
Na bagha azai puvatiziba,
ki uabi men aka.”

21 Egha a Israelbav gia kamaghin migei,

“Ki dughiaba zurara men suigh me mughasa me bagha garima,
me nan akaba barazir puvatigha akirim ragha na gasara.”

11

God Israelbar tongin itir varazira men apangkuvigha, ua bagha me amisefe.

¹ Kamaghin amizi, ki bizir kam ginighnigha ian azai, God uan gumazimiziba batosi, o? Bar puvati! Ki uabi Israelin gumazir mam, ki Abrahamin ovavim, ki Benjaminin anabar gumazir mam.

² God uan gumazamizir fomira ua bagha me amiseveziba, a me batozir puvati. Ia Godin Akinafarimin itir Elaijan eghaghanim ginighnigh. Elaija Israelbar osemegha me bagha God pamtem an azangsis,

³ “Ekiam, Israelba nin akam inigha izir gumazibav soghezi me ariaghire, egha me nin ofa gamir danganiba gasighasiki. Ezi ki uabira ni bagha ikiavira itima, me na misoghasava ami.”

⁴ Ezi God manmaghin an akam ikara? A ghaze, “Ki ua bagha Israelbar tongin itir varazira amisefe, ezi me, 7000in gumaziba Israelin ikiavira iti. Me ifavarir god Baal bagha teviba apirizir puvati.”

⁵ Ezi kamaghira, dughiar kamın uaghan Israelbar tongin itir varazira, God men apangkufi, egha a ua bagha me amisefe.

⁶ Guizbangira, God men apangkuvigha, kamaghin a me amsefe. A me amir ingangaribagh nighnizir puvati. God gumaziba amisevezir arazim, a gumaziba amir ingangarimin tuavimin otogham, egh a guizbangira Godin apangkuvimin tuavimin otoghan kogham.

⁷ Ezi manmakin? Israelba Godin damazimin deraghamin bizim bagha pamtem ingara, egha a inizir puvati. Ezi Israelin avirimın tongin itir varazira God miseveziba, merara a ini. Israelin igharaz darazi, naviba gavgavigha Godin dimdiamin aghua.

⁸ Godin Akinafarimin osizirim iti,

“God me gamizi, me mati gumazir aremezim moghin akui.
Ezi men damaziba bizibar garir puvatizi,
men kuariba biziba barazir puvatigha,
iza datirighin tu.”

⁹ Ezi Devit Godin Akinafarimin aven kamaghin migei,

“Ki kamaghin ifonge, dughiar me isar ekiaba bagha uari akuvibar,
men isar ekiar kaba me damuti me iriva, mati azuazim asizim a misoke.
Eghti me iriva, uan arazir kurabar izezim iniam.

¹⁰ Eghti God men damazibar amighti da komegh, ganan kogham.
Eghti a me damuti me osimtiziba ateriva
akiraghariba avigh mamaghira ikiam.”

God Kantrin Igharazibar Gumaziba ua me ini

¹¹ Ki ua ian azai, Israelba asaghporiaghrihga, egh me iregh mamaghira iki, egh ua daruan kogham, o? Bar puvati! Guizbangira, men arazir kuraba bangin Godin akurvazim Kantrin Igharazibar Gumazibar ize. God kamaghin ifonge, Israelba na bagh ua izam, kamaghin ki Kantrin Igharazibar Gumazibar akurvagh, eghti me men ganighiva naviba ikuvigh egh ua na bagh izam.

11:1: 1 Sml 12:22, Sng 94:14, Jer 31:37, 2 Ko 11:22, Fl 3:5 **11:2:** Sng 94:14, Ro 8:29 **11:3:** 1 Kin 19:10, 19:14 **11:4:** 1 Kin 19:18 **11:5:** Ro 9:27 **11:6:** Ro 4:4-5, Ga 3:18 **11:7:** Ro 9:31, 10:3
11:8: Lo 29:4, Ais 29:10, Jer 5:21, Jo 12:40, Ap 28:26-27 **11:9:** Sng 35:8 **11:11:** Ap 13:46, 22:18, 22:21, Ro 10:19

¹² Israelba akirim God gasarazıma, God bizir aghuir avırıba nguazir kamın itir gumazamizibar akura. Israelba Godın arazımın irezi, God akurvazir ekiam Kantrin Igharazibar Gumazibagh aningi. Kamaghın, gın Israelin God misevezıba bar God bagh ua izeghti, God guizbangıra bizir bar aghuir avırıbar gumazamizibar amuam.

¹³ Ia Kantrin Igharazibar Gumazıba, kı ia mıgei, God ian tongın ingarasa na amada, ezi ingangarir kı amir kam, kı bar a gifonge.

¹⁴ Tuavir kamın, kı uan adarazir navıbar nıghnızıbar amuti, men navıba God ia gamızir arazir aghuim bagh dıkavam. Eghti nan ingangarir kamın, God men tarazi ua me iniam.

¹⁵ God Israelba batuegha, egha nguazımın itir gumazamizıbagh amızıma me a ko navir vamıra iti. Kamaghın gın God ua Israelba inıghti, bar deragham, mati God gumazir aremezıbar amıghti, me ua dıkavam.

¹⁶ Nı bretin ingarıva, nı plauan atiaritam inıgh faragh a isi ofan mın God danıngıgh. Egh arazir kamnangın bretin ıgharazıba uaghan da Godın bizıba. Eghti, gumazıtam temer bıba God danıngı, an aguaba uaghan Godın bizıba.

¹⁷ Israelba mati olıvın temer aghuir mam, ezi God an aguar maba aghoragharıki. Ezi ia Kantrin Igharazıbar Gumazıba mati ruarımın itir olıvın temer atıamın aguaba. God ia inıgha olıvın temer aghuımın aguar a dıghorezıbar danganıımın ia isavsuıki. Ezi ia datırıghın olıvın temer aghuımın bımın daghem isi, egha mati olıvın aguar faragha ikezıbar mın deragha iti.

¹⁸ Ezi kamaghın, ia kamaghın nıghnıghan markı, ia bar deragha guızın olıvın tememın aguabagh afıra. Ia faragha deravıra nıghnıghıva, egh nıghnızır kam damu. Ia olıvın aguaba daghem olıvın bım ganıdır pu. Puvatı. Temer bım daghem ia ganıdı.

¹⁹ Eghti ia ti kamaghın mıkımam, God e isa, temer aguar kabar danganıımın an e isavsuıraghasa, kamaghın a dar aghore.

²⁰ Guızbangıra, God kamaghın ami. Arazir an amızır kamın mıngarım kamakın, me nıghnızır gavgavım Godın itir puvatı, ezi a me aghore. Ezi ia nıghnızır gavgavım Godın ikıa, egha deravıra iti. Kamaghın ia deragh uarı bagh gan, uarı uan zıaba fan markı. Ia atıatıngı deragham.

²¹ Ia nıghnıgh, God fomıra guızın olıvın aguaba ataghızıma, da ikezır puvatı. Kamaghın ia akaba batoghtıma, a ia ateghtıma ia ikıan kogham.

²² Kamaghın ia deravıra nıghnıgh. God arazır aghuıbagh amua, uaghan ıvezır kuraba anıdı. Gumazır an arazıbar gın zıur puvatızıba, a ıvezır kuram me ganıdı. Ia an arazır aghuıbar suıragh tugh gavgavıghtıma, an arazır aghuıbar ia damuam. Ia dar amuan koghtıma, a uaghan ia aghoregham.

²³ Olıvın temer aguar a fomıra dıghorezıba, me nıghnızır gavgavım Godın ikıan koghamın arazım ateghtı, a ua me inıgh olıvın tememın me isavsuıragham. Guızbangıra, God me inıgh ua tememın me isavsuıraghamın gavgavım iti.

²⁴ Ia fo, ia fomıra ruarımın itir olıvın atıamın aguaba, ezi God ia aghoregha olıvın aghuımın ia isavsuıki. Kar guızbangıra ian temem pu. Kamaghın amızı, a temer kamın aguar faragha an ikezıbara inıgh uam ada isavsuıgham, ezi kar pura bızım, ingangarır ekıam puvatı.

God gumazamizıba bar uan apangkuvım men akaghasa ifonge

²⁵ Nan adarasi, ki guizin akar mogomer mam ia a gifoghasa ki ia miġei. Ia a gifogh, egh kamaghin mikiman kogham, ia fofozir ekiam iti. Akar kam kamakin: Israelin marazi datirighin nighnizir gavgavim ikian aghua; men arazir kam zurara ikivira ikian kogham. Me kamaghira iki mangi, Kantrin Igharazibar Gumazir God miseveziba bar God bagh izamin dughiamin tugham. Egh me gin Godin gumazamizibar tongin ikiam.

²⁶ Tuavir kamnangra God Israelba bar men akurvagham. Godin Akinafarim kamaghin mikeme,

“Akurvazir Gumazim Jerusalem in ikegh izam.

Egh a Jekopin ovavibar amightima
me Godin akam barazir puvatizir arazim ategham.

²⁷ Ki men arazir kuraba bar da agivaghiva,
egh dughiar kam in uan Akar Dikirizir Gavgavir kam
me ko a damuam.”

²⁸ Israelba Iesusin akar aghuim akirim agasara, egha me mati Godin apaniba. Ezi men arazir kam Kantrin Igharazibar Gumazibar akura. God fomira uan gumazamiziba amisevegha, egha me gifueghavira iti. A men ovavir fomira itibagh nighnigha kamaghin ami.

²⁹ God diazir gumazamiziba, a bizir aghuiba me ganingi, egh a gin uamategh uan nighnizim giragh kamaghin mikiman kogham, ia marki, ki uan dandiam ko bizir aghuiba ua da iniam.

³⁰ Ezi ia Kantrin Igharazibar Gumaziba, ia fomira Godin akam batoke, ezi datirighin Israelba a batosi, ezi tuavir kam in ia Godin apangkuvim ini.

³¹ Kamaghira, Israelba Godin akam batoke. Ezi Godin apangkuvir ia inizir kam bangin, me datirighin Godin apangkuvim uaghan a iniam.

³² God kamaghin ifonge, a uan apangkuvim gumazamiziba bar men akagham. Kamaghin, gumazamiziba bar Godin akam batoke. Kamaghin me uan arazir kuramin apengan ikia kalabuziar gumazibar min iti. God me gamizi, me kamaghin iti.

E Godin ziam fam

³³ Ame! Godin bizir aghuiba ko an fofozim ko an nighnizim, da guizbangira bar ekevegha bar pin iti! Egha ongarimin min bar kone! Gumazitam an nighnizimin mingarim manmaghin deraviram a geghanam? Puvati. Ezi a zuraram amir araziba, gumazitam manmaghin dagh fogham? Bar puvati!

³⁴⁻³⁵ Bizir kam, Godin Akinafarimin aven iti,

“Guizbangira, tina Ekiamin nighnizim gifo?

Egh tina kamaghin a mikim suam, ni tuavir aghuir kam in gin mangi?
Bar puvati!

Egh tina bizitam isi God danighti,
a uam a ikarvaghisi nighnigham?
Bar puvati?”

³⁶ E fo, God uan dafarimin biziba bar dar ingari, egha a dar mingarim, ezi da a baghavira ikiava, mamaghira iti. Kamaghin e zurara an ziam fam! Guizbangira.

Pol ghaze, Kraisin adarasi me arazir manabar amuam

12

(Sapta 12:1-15:13)

E uan nivafiziba isi ofan min God daningam

¹ Kamaghin amizi, nan adarasi, ki Godin apangukuvir ekiam ginighnigha, egha ki kamaghin ia gakaghori: Ia uari uan nivafiziba isi angamra itir ofan min God daningvira iki. Egh a baghvira ikiva an ingangarim damu. Egh ia God damuti, eghti a bizir kam bagh bar akuegham. Ia uari isiva God daningamin arazir kam, kar guizin arazir Godin ziam fem.

² Ia nguazir kamın itir gumaziba amir arazibar gin mangan marki. Ia teghtima God nighnizir igiaba ia daningti ia arazir igiabar amuam. Kamaghin, ia Godin ifongiam gifogham, a kamakin: ia arazir aghuiba, ko God bar akongezir araziba, ko arazir bar deragha arazir mabagh afiraziba, ia dagh fogham.

God ingangaribar amuasa fozoziba isa e ganingi, eghti e igharaziba bagh ingangarim deravira a damuam

³ God uan apangukuvimin gin ghua ingangarim damuasa bizir aghuim na ganingizi, ezi ki vaghvagha kamaghin ia mikimasa. Ia uari fiva pin uari arighin marki. Ia deragh nighnighiva, God ia ganingizir nighnizir gavgavimin ganiva, egh tuavir kamın ia uari tuisigh.

⁴ E fo, nivafizir vamira itima, an aven soroghafariba ko bizir maba sara iti. Ezi nivafizir kamın aven itir bizir kaba, vaghvagha ingangarir igharazibagh ami.

⁵ Kamaghira, e gumazamizir aviriba ikia, egha e datirighin Kraisin ko porogha nivafizir vamiran min oto. Egha nivafizir kamın aven itir bizir kabar min, e uari inigha Kraisin poroghav iti.

⁶ Kamaghin, God uan apangukuvimin gin ghua ingangaribar amuasa fozoziba isa mati bizir aghuibar min vaghvagha e ganingi. Eghti gumazitam, a Godin akam inigha izir fozozim ikiva, egh a uan nighnizir gavgavimin mirara deravira Godin akam gun me mikimam.

⁷ Eghti gumazitam igharazibar akurvaghamin fozozim ikiva, egh a deravira men akurvagh. Eghti gumazitam igharazibar sure damuamin fozozim ikiva, egh a deravira men sure damu.

⁸ Eghti gumazitam gavgavim igharaz darazir navibar aningamin fozozim ikiva, egh a bar deravira ingangarir kam a damu. Eghti gumazitam biziba isi gumazibagh anidir fozozim ikiva, egh an aviriba me daning. Eghti gumazitam ingangarimin faragha zuir fozozim ikiva, egh a deravira an apengan itir gumazibar ganiva ingangarir kam damu. Eghti gumazitam igharaz darazir apangukuvamin fozozim ikiva, egh a men apanguksi bar akongegh mamaghira iki.

E navir averiabar aven guizin gumazamizibagh ifongegh

12:1: Sng 50:13-14, Jo 4:24, Ro 6:11-13, 1 Ko 6:13, 6:20, Hi 10:20, 1 Pi 2:5 **12:2:** Ef 1:18, 4:23, 5:10, 5:17, Kl 1:21, 1 Pi 1:14, 1 Jo 2:15 **12:3:** 1 Ko 3:10, 12:7, 12:11, Ga 2:9, Ef 4:7 **12:4:** Ef 4:16 **12:5:** 1 Ko 12:27, Ef 4:25 **12:6:** 1 Ko 12:28, 13:2, 1 Pi 4:10-11 **12:7:** Ap 13:1, Ga 6:6, 1 Ti 5:17 **12:8:** Ap 15:32, 20:28, 2 Ko 9:7, 1 Pi 5:2

⁹ Eghti ia ifar gumazibagh ifongan marki, ia uan navir averiabar aven guizin gumazamizibagh ifongegh. Egh arazir kurabar aghuaghiva, egh arazir aghuibar suiragh gavgafigh.

¹⁰ Ia uan ikizimin aven uari uarigh ifongezî moghin, ia uaghan Kraisin adarazir aven uari uarigh ifongegh. Egh zurara ia uarira uan ziaba pîrafîsi pamtem ingar.

¹¹ Ia pamten ingariva amîrvaghan marki, eghti Godin Duam ian navibar amuti ia zurara Ekiamin ingangarim damusi naviba dikavam.

¹² Egh ia, bizir aghuir ia fogha iniamiba bagha mîzua, dagh nighnigh bar akongegh. Egh osimtîziba izamin dughiamin, ia iki uaghan da ateriva tugh gavgafigh. Egh zurara God ko mikim.

¹³ Eghti Godin gumazamiziba biziba puvatighi, bizir ia itiba men akurvagh. Eghti nguibar igharazimin gumaziba ian bighan izamin dughiamin, ia me inigh uan dipenibar mangi deragh me damu.

¹⁴ Gumazim arazir kuramin ni damighi, ni arazir aghuimin a damusi Godin azangsigh. Egh a gasighasighsi Godin azangsighan marki.

¹⁵ Eghti igharaz darazi bar akongeghti ia me ko bar akongegh. Egh igharaz darazi osemeghti, ia me ko osemegh.

¹⁶ Egh ia arazir vabara, gumaziba bar me damu. Egh uarira uari fan marki. Egh gumazir ziaba puvatizibar namakabar amu. Kamaghin uabi ginighnighan marki, kirara fofozim iti.

¹⁷ Gumazitam arazir kuratamin ni damighima, ni uam arazir kuramin a ikarvaghan marki. Puvati. Ia zurara gumazibar damazimin derazir arazibar amu.

¹⁸ Ia uari navir amîrizim ikiva gumazir igharaziba ko navir vamira ikisi pamtem ingar.

¹⁹ Nan namakar aghuiba, me arazir kuram ia damighi, eghti ia men arazir kuram ikarvaghan marki. Ia teghti, God uabi uan aningagharimin tuavimin me ikarvagham. Ia fo, Godin Akinafarimin aven en Ekiam kamaghin migei, "Ikarvazim nan ingangarim, ki uabi men arazir kuraba ikarvagham."

²⁰ Egh ni Godin Akinafarim mikemezi moghin damu, "Nin apanim, mitiriam an aghiti, ni daghem a daning. Eghti kuarim an pirti, ni dipatam a daning. Nin arazir aghuir kam a damighi, a uan arazir kuram ginighnigh bar aghumsigam."

²¹ Ni arazir kuram ateghti, a ni gafighan marki. Ni arazir aghuim damuti, nin arazir kam arazir kuram abiragh a gafiragham.

13

E gavmanin apengan ikiam

¹ Gumaziba bar gavmanbar apengan iki. E fo, gavman tam puram otuzir puvati. Gavmanin ingangariba Godin dafarimram oto. Gavmanin aven itir gumazir dapaniba bar, God uabi me ariki.

² Kamaghin amizima, gumazitam gavmanin dapanibar akam batogha, kamaghin a God uabi ingangarir kam damuasa misevezir gumazibar akaba

12:9: Sng 34:14, Amo 5:15, 1 Ti 1:5, 1 Pi 1:22 **12:10:** Fl 2:3, Hi 13:1, 1 Pi 1:22, 2 Pi 1:7 **12:11:** Ap 18:25, MAA 3:15 **12:12:** Ap 2:42, Fl 3:1, 1 Te 5:16-17, Hi 3:6, 10:36, Je 1:4 **12:13:** 1 Ko 16:1, 2 Ko 9:1, 9:12, Hi 13:2, 13:16, 1 Pi 4:9 **12:14:** Mt 5:44, Lu 6:28, Ap 7:60, 1 Ko 4:12, 1 Pi 3:9 **12:15:** Sng 35:13
12:16: Sng 131:1-2, Snd 3:7, Ais 5:21, Jer 45:5, Ro 11:20, 15:5 **12:17:** Mt 5:39, Ro 14:16, 2 Ko 8:21, 1 Te 5:15 **12:18:** Mk 9:50, Ro 14:19, Hi 12:14 **12:19:** Lo 32:35, Snd 24:29, Mt 5:39, Ro 12:17, 13:4, 1 Te 1:6-7, Hi 10:30 **12:20:** Kis 23:4-5, Snd 25:21-22, Mt 5:44 **13:1:** Snd 8:15, Dan 2:21, Jo 19:11, Ta 3:1, 1 Pi 2:13

batosi. Gumazir kamaghin amiba, me uari uan arazibar ivezir kuraba iniam.

³ Gavmanba gumazir arazir aghuibagh amiba atiatim me daningasa itir puvati. Gavmanba gumazir arazir kurabagh amiba atiatim me daningasa iti. Kamaghin amizi, ni gavmanin atiatingan koghsi, ni arazir aghuibar amuti, eghti me nin ziam fam.

⁴ E fo, gavman a Godin ingangarir gumazim, egha an arazir aghuibar, ian akurvaghasa ia bagha ingari. Ni arazir kuram damigh gavmanin atiating. Ni fo, gumazibagh asighisighamin ingangarim ko gavgavim gavmanin dafarimin iti, a puram aningin suirazir puvati. A Godin ingangarir gumazim, ni tina arazir kuram damighiti, a nin arazir kuramin ivezim ni daningam.

⁵ Kamaghin amizi, ni gavmanbar apengan iki. Ia gavman apengan ikian kogh, ivezir kuram iniam, kar guizbangira. Ezi ia uaghan kamaghin fogh, ia uan navir averiamin aven uan araziba deravira da tuisigh, arazir aghuibar gin mangi. Ia kamaghin damuva, egh ia gavmanbar apengan ikiam.

⁶ Gavmanba Godin ingangarir gumazibar iki, zurara ingangarir God me ganingizim deragh a damu. Bizir kam bagh ia uaghan takisin dagiaba isi me daningam.

⁷ Bizir tizir ia gavmanba daningamiba, ia me daning. Takisin dagiaba ko takisin igharazir maba sara, me daningiva, egh arazir aghuibar me damu, egh men ziaba fi.

E gumazamizir igharaziba bar me gifuegham

⁸ Ia ikarvaghamin biziba, tam ikian marki, ia bar da gifagh. Eghti ikarvaghamin bizir mam zurara ikiam. A kamakin: e gumazir igharaziba bar me gifuegham. Tina gumazir igharaziba bar me gifonge, a guizbangira Moses Osirizir Arazibar gin zui.

⁹ E fo, Moses Osirizir Araziba kamaghin migei, "Ia gumazibav soghti, me arimighiran marki. Ia okiman marki. Ia gumazir igharazibar biziba bagh naviba dikavan marki. Ia poroghamiba uari bakim uari ko dakuan marki." Moses Osirizir Arazir kaba ko maba sara uaghan iti, da bar moghira akar vamira an aven iti, akar kam kamakin: "Ni uabira uabi gifongezir moghin, gumazir igharazibagh ifongegh."

¹⁰ Ni gumazir igharazim gifongegh, arazir kuratamin a damighan kogham. Kamaghin amizi, gumazim igharaz darazigh ifongegha, a Moses Osirizir Araziba guizin dar gin zui.

E angangarimin aruir gumazibar min daruam.

¹¹ Dughiar e datirighin itim, ia a gifo, kamaghin arazir ki ia mikemeziba ia dar amu. Kar dughiar ia daguraguim ategh dikavigh angamra ikiamim. Ia fo, fomira dughiar e nighnizir gavgavim Kraisin itim, koma God en akuraghamin dughiamin, aning mong uaningin saghon iti. Ezi datirighin God en akurvaghamin dughiar kam a roghira ize.

¹² Aminirbirim givasava amima, aminim tiasa. Kamaghin amizi, e mitatemin araziba bar dar ateghiva angangarimin aven misoghsi midorozir biziba inigh dar aghuigh.

¹³ E angangarimin aruir gumazibar min deraghvira daruam. E dipar onganibar amiva onganan kogh, egh pura gumazamiziba isi pamten dimiva

13:3: 1 Pi 2:13-14, 3:13 **13:4:** Ro 12:19, 1 Te 4:6 **13:5:** Sav 8:2, 1 Pi 2:19 **13:8:** Mt 22:39-40, Ga 5:14, Kl 3:14, Je 2:8 **13:9:** Kis 20:13-17, Wkp 19:18, Lo 5:17-21 **13:10:** Mt 22:40, Ro 13:8, 1 Ko 13:4-7 **13:11:** 1 Ko 15:34, Ef 5:14, 1 Te 5:5-7 **13:12:** Ef 5:11, 6:11-13, Kl 3:8, 1 Te 5:5-6, 1 Jo 2:8
13:13: Lu 21:34, Ef 5:18, Fl 4:8, 1 Te 4:12, Je 3:14, 1 Pi 2:12, 4:3

ighiar kurabar arazibar amuan marki. Egh gumaziba ko amiziba pura tintinibar uari ko dakuva, afiar arazibar amuan marki. Egh uari uariv soghiva, egh munavin biziba bagh navim ikuvighiva da inisi navim isian marki.

¹⁴ Egh ia uan Ekiam Kraiss Jesus arugh, mati gumazim midorozir biziba aghui. Ia uan navir ghurimin arazibagh nighnighiva, egh navir ghurimin ifongiam uam an gin mangan marki.

14

Ia uan adarazir araziba tuisighan marki, egh suam, ian araziba ikufi

¹ Gumazim nighnizir gavgavim Kraissin ikia, egha an nighnizir gavgavim gavgavizir puvati, ia gumazir kam inigh aven iziti a ian tongin ikiam. Ia, an navir averiamin aven itir nighniziba bagh, a ko uari adoghan marki.

² Gumazir nighnizir gavgavim itim, a biziba bar a dapi. Ezi gumazir nighnizir gavgavim mong gavgavizir puvatizim, an asiziba apir puvati.*

³ Gumazir biziba bar da apim, gumazir asiziba apir puvatizim girakirangin adarir nighnizibar gumazir kam damuan marki. Eghti uaghan gumazir asiziba apir puvatizim, a fo, God a inizi a siosin aven ize, kamaghin, a gumazir biziba bar da apimin arazibar gan da tuisighan marki egh suam, an araziba ikufi.

⁴ Ni tina, ni ghaze, ki ti gumazir igharazimin ingangarir gumazimin araziba tuisigham. Puvati. Bizir a tugh gavgavigham o a irighamim, kar an Gumazir Ekiamin bizim. Ekiam uabi a damighti a gavgavigham, kamaghin a guizbangira tugh gavgavigham.

⁵ Gumazitam suam, dughiar mam dughiar mabagh afira. Eghti gumazir igharazim suam, dughiaa bar magh gari. Eghti gumaziba bar vaghvagh uari gifogh suam, nighnizir manam men nighnizimin dera.

⁶ Gumazir dughiar mam pirafim, an Ekiamin ziam fasa kamaghin ami. Ezi gumazir biziba bar a da apim, a dagheba bagha God minabi, egha tuavir kamın Ekiamin ziam fe. Gumazir asiziba apir puvatizim, a God minaba, Ekiamin ziam fasa nighnigha, egha dagher maba ataghrasi.

⁷ E fo, en tongin itir gumazitam suam, nan ikirimirir angamra itim, a nan bizimra puvati. Eghti gumazitam suam, nan ovevem, uaghan nan bizimra puvati.

⁸ E angamra ikiva, e Ekiam bagh ikiam. E aremegh, e Ekiam bagh aremegham. Kamaghin, e angamra iti, o areme, e Ekiamin adarazira.

⁹ Bizir kamın mingarim kamakin. Kraiss aremegha ua dikafi. Kamaghin an angamra itiba ko aremeziba bar moghira men Ekiamin iti.

¹⁰ E fo, e bar Godin kotiamin tuivighti, an en araziba tuisigham. Kamaghin amizi, ni uabi, ni uan adarazir araziba tuisighan kogh suam, men araziba ikufi. Ni uabi, ni uan adarazir girakirangin adarir nighnizibar me damuan marki.

¹¹ E fo, Godin Akınafarim kamaghin miğei,

“Ki ian Ekiam, ki zurara ikivira ikiam, kamaghin ki guizbangira ia miğei,
 ‘Nguazimin itir gumazamiziba bar nan guamin uan teviba apir,

13:14: Ga 3:27, 5:16, Kl 3:10, 1 Pi 2:11 **14:1:** Ro 15:1, 15:7, 1 Ko 8:9-11, 9:22 **14:2:** Stt 1:29, 9:3, Ro 14:14, 1 Ko 10:25, 1 Ti 4:4 * **14:2:** (14:2) Ia akar 1 Korin 8:1ın itimin gan. **14:3:** Kl 2:16 **14:4:** Mt 7:1, Je 4:11-12 **14:5:** Ga 4:10 **14:6:** 1 Ko 10:31, Ga 4:10, 1 Ti 4:3 **14:7:** 1 Ko 6:19-20, Ga 2:20, 1 Te 5:10, 1 Pi 4:2 **14:8:** Lu 20:38, Ga 2:20, 1 Te 5:10 **14:9:** Ap 10:36, 2 Ko 5:15 **14:10:** Mt 25:31-32, Ap 10:42, 17:31, 2 Ko 5:10 **14:11:** Ais 45:23, Fl 2:10-11

egh uan akabar nan gun mikim suam, ki guizbangira God.' "

¹² Kamaghin amizi, e bar vaghvagh uan arazir amizibar gun Godin mikimam.

Ni uan tav damuti, an arazir kuram damuan kogham

¹³ Kamaghin amizi, e gumazir igharazibar araziba ua da tuisighan kogham. Egha ia nighnizir igharazimin gin mangiva, egh e uan adarazir amuti me arazir kuram damuva iran kogham.

¹⁴ Ki Ekiam Iesus ko poroghav ikia, ezi bizir kam nan nighnizim gamizi a bar kuiagrizi, ki guizbangira kamaghin fo, bizitam uabi Godin damazimin mizezir puvati. Eghti gumazitam suam, bizir manam an damazimin zuezir puvati, eghti bizir kam an nighnizimin guizbangira bar mize, eghti an a damuan marki.

¹⁵ Kamaghin, ni daghetam ramiti, nin anav gan nighnigh suam, a Godin damazimin mize, eghti arazir kamin ni an nighnizim gasighasigham. Ni kamaghin damuva ni munav gifongezir arazimin gin mangan kogham. Kraiss munav bagha areme, ezi ni puram apir arazim a damuva a gasighasighan marki.

¹⁶ Egh ia kamaghin damuan marki, ia igharaz darazir amuti, me ian arazir aghuim mikim suam, ia arazir kuram gami.

¹⁷ E fo, gumazitam, God Bizibagh Ativir Arazim mikimsi, a dagheba apir araziba o dipaba apir araziba dav kiman kogham. Puvati. A Godin damazimin derazir arazim ko, navir vamiran ikiamin arazim ko, bar akongezir arazim, dav kimam. Arazir aghuir kaba, da Godin Duamin aven ofi.

¹⁸ Eghti tina tuavir kamin Kraissin ingangarim damigh, a God damuti, an a bagh bar akuegham. Eghti a gumazamizibar amuti, me migirigiar aghuibar a mikimam.

¹⁹ Kamaghin amizi, e zurara igharaz darasi ko navir vamera ikiamin arazibar gin mangiva, egh arazir gumazir igharazibar amuti me tugh gavgavighamiba, dar gin mangi dar amuam.

²⁰ Ni daghemra nighnigh, tuavir kamin God amizir arazibagh asighasighan marki. Guizbangira, dagheba bar, da dera. Eghti ni daghetam ramiti, bizir kam gumazir igharazim damighiti, an arazir kuram damigh irigham, eghti kamaghin ni arazir kuram gami.

²¹ Kar tuavir aghuim, ni kamaghin damuan marki: ni asizitam ko wainin dipatam ramiva egh bizir igharazitam damighiti, da nin anav damighiti a irigham.

²² Ni nighnizir gavgavir bizir kamin itim, a nin navimin iki. God nin nighnizim gifo, eghti ni gumazir igharazitamın mikiman marki. Guizbangira, gumazitam bizitam ginighnizima, bizir kam dera, ezi an navim osememizir puvati, gumazir kam bar akongegham.†

²³ Gumazitam asizitam o daghetam amiva, egh nighnizir pumuning ikiti God a mikim suam, an arazir kuram gami. An amir arazir kam, nighnizir gavgavim gisin tuzir puvati, kamaghin osimtizim an iti. Guizbangira, e nighnizir gavgavim gisin tughan kogh arazir manam damuti, God suam, an arazir kuram.

14:12: Mt 12:36, Ga 6:5, 1 Pi 4:5 **14:13:** 1 Ko 8:9, 8:13, 10:32 **14:14:** Ap 10:15, Ro 14:2, 14:20, 1 Ko 8:7-8, 1 Ti 4:4, Ta 1:15 **14:15:** 1 Ko 8:11-13 **14:16:** Ta 2:5 **14:17:** 1 Ko 8:8 **14:18:** 2 Ko 8:21 **14:19:** Ro 12:18, 15:2, 1 Ko 14:12, 1 Te 5:11 **14:20:** Mt 15:11, Ro 14:14-15, 1 Ko 8:9, 8:13, Ta 1:15 † **14:22:** (14:22) Grighin akam vezin kamin deragha bigha mikemezir puvati. **14:23:** Ta 1:15

15

E Kraisin nighnizim ko arazimin gin mangam

¹ E gumazamizir nighnizir gavgavim itiba, gumazamizir gavgaviba pu-
vatiziba, men osimtiziba ater men akurvaghäm. E uarira uarir akurvaghäsi
nighnighan kogham.

² E bar vaghvagh uan adarazi bagh pamten ingar men akurvaghäm. E
kamagh sua, men nighnizir gavgavim gavgavigh ikivira ikiam, kamaghin e
men akurvaghäm.

³ E fo, Kraisi uabi uabin akurvaghäsa nighnizir puvati. Godin Akinafarimin
arazir a batozimin osizirim kamakin, "Akar kurar gumaziba ni gaseziba, da
uaghan na gire."

⁴ Godin migirigiar me fomira Godin Akinafarimin osiriziba, da bar en sure
damuasa me ada osiri. Migirigiar kam e damuti, e nimira iki, osimtiziba
ateriva tugh gavgavigh God e daningamin bizir aghuiba bagh mizuamam.

⁵ Datirighin ki ia bagha God ko migia ghaze, God uabi e gamima, e nimira
ikia osimtiziba atera tughä gavgafi. Egh a ia damuti, ia Kraisi Iesus amizir
arazir bagh gin mangi, egh tuavir kamän ia igharaz darazi ko navir vamira
ikiam.

⁶ Kamaghin ki ia bagh Godin azangsighti, ia navir vamira ikiva bar moghira
uari inigh Godin ziam fam, an en Ekiam Kraisi Iesusin Afeziam.

Krais, Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba uaghan, bar men akura

⁷ Kamaghin amizi, gumazamiziba Godin ziam fisi, ia Kraisin adarasi ia
uarira uari inigh bar akongegh. Kraisi ia inigha aven izezi moghin, ia igharaz
darazi inigh aven izi bar akongegh.

⁸ Ki ia migei, Kraisi Judabar ingangarir gumazimin oto. A nighnizir kam
faraghaviram an iti, a kamaghin men akaghäm, God mikemezir akaba da
bar guizbangira. Da kamakin, God en ovaviba ko amizir akar dikiriziba, da
guizbangira otivighäm.

⁹ Kraisi uaghan kamagh sua, a Kantrin Igharazibar Gumazibar amighti,
me Godin apangkuvim bagha an ziam fam. Godin Akinafarim bizir kam
kamaghin a migei,

"Kamaghin amizi, ki Kantrin Igharazibar Gumazibar tongin ikiva ni
minabam.

Egh ki nin ziam fiva ighiabar amuam."

¹⁰ Egha Godin Akinafarim migirigiar igharazim uaghan iti,

"Ia Kantrin Igharazibar Gumaziba, ia Godin gumazamiziba Israelba,
ia me ko iki bar akongegh."

¹¹ Ezi migirigiar mam uaghan kamaghin migei,

"Ia Kantrin Igharazibar Gumazamiziba bar,
ia Ekiamin ziam fi!

Egh nguazimin itir anababa,
ia bar an ighiabar amu!"

¹² Ezi Aisaia uaghan kamaghin mikeme,

“God Jesin ikizimin tav amiseveghti,
an atrivimin otozh iziva Kantrin Igharazibar Gumazibar ganam.
Egh a me damuti,
me bizir aghuir a me daningamiba bagh mizuam ikiam.”

¹³ Ki ia bagha God ko migei, Godra, a ian akuraghti, ia bizir aghuir gin izamiba bagh mizuamam. God kamagh sua, an Duamin gavgavimin, a ia damuti, ian arazir gin izamin bizir aghuiba bagha mizuam, an aghung mangi bar ekevegham. Kamaghin, God ian nighnizir gavgavim an itir tuavimin, a ia damuti, navir amirizim ko bar akongezir arazim, bar ia gizivagham.

Pol uabi uan ingangarim geghara, egha uan akam isa uan namakaba bagha anemadi

(Sapta 15:14-16:27)

Pol uan ingangarim bagha bar akonge

¹⁴ Nan adarasi, ki uan navimin aven ki nighnizir gavgavim ikia kamaghin fo, ia zurara arazir aghuibagh ami. Egha fofozir guar aviriba iti. Kamaghin ia vaghvagh nighnizir aghuiba uarira uari daningam.

¹⁵⁻¹⁶ Ezi ki akinafarir kamın aven akar mabagh nighnigha, kamaghin ian nighniziba dikavasa ia bagha mong akar gavgaviba osiri. Ki fo, God nan apangkuvigha na misevezi, ki Kraisi Iesusin ingangarir gumazimin ikiava egha Kantrin Igharazibar Gumaziba bagha ingari. God kamaghin ifonge, Kantrin Igharazibar Gumaziba, me ofan min iki a damuti eghti a me bagh bar akongegham. Eghti Godin Duam me damighti, me God baghivira ikiam. Kamaghin amizi, nan ingangarim kamaghin iti, ki ofa gamir gumazimin min ingara Godin akar aghuim me mikiri.

¹⁷ Ki Kraisi Iesus ko porogha ingangarim gami, kamaghin ingangarir ki God bagha amir kam, ki a bagha bar akonge.

¹⁸⁻¹⁹ Ki bizir igharazibar gun mikiman kogham, bizir vamiran kam ki an gun mikimasa: Ki Kraisi ko ingarima Kraisi na bagha tuaviba arizima, ezi ki Kantrin Igharazibar Gumaziba an gin mangasa men sure gami. A nan aven ingarima, ezi migirigiar ki me migeiba ko arazir ki amiziba, ko mirakelin gavgaviba ko arazarazir ki amiziba, me dar garima da me gamima me Godin gin zui. Bizir otozir kaba, Godin Duamin gavgavimin ki a dagh amima da otifi. Kamaghin amizi, ki Jerusalemın ikegha Kraisin akar aghuim bar anekura ghua Ilirikumin Provinsin oto.

²⁰ Nan ifongiam kamakin: ki akar aghuim danganir gumaziba oraghizir puvatizibar anekunasa bar ifonge. Ki kamaghin aghua, me suam, Pol gumazir igharazim kunizir dipenir akınibagh isin dipenimin ingari.

²¹ Godin Akınafarim mikemezi moghin ki damuasa,
“Gumazir an eghaghaniba faragha da baraghizir puvatiziba,
datirighin da baragham,
eghti gumazir faragha an migirigiba baraghizir puvatiziba,
datirighin dagh fogham.”

Pol Romın itir Kraisin adarazir ganigh, egh Spenin Kantrin mangam

²² Dughiar aviriba, ki ia bagha izasava amima, ingangarir kam nan suirazi, kamaghin ki izezir puvati.

²³ Egha datirighin ki nguibar kabar ingangariba puvati. Ki azenir aviribar ian ganasa ifonge,

²⁴ kamaghin amizi, ki datirighin izasa. Ki ghaze, ki kagh dikavigh Spenin Kantrin mangisi damuva, ki ti Spenin darorim ateghiva ti tong ia ko ikegham, egh gin Spenin mangam. Ki ian ganigh, egh tong ia ko ikisi bar akuegham. Eghti ia tuavimin ivezim nan akuraghti, ki Spenin mangam.

²⁵ Ezi datirighin ki Godin adarazi bagh akurvazitam inigh Jerusalem Nguibar Ekiamin mangam.

²⁶ Ia fo, Jerusalem itir Godin adarasi, men tongin itir gumazamizir maba biziba bar puvati. Kamaghin, Masedonia ko Akaiian Provinsin itir siosba me bagha dagiaba arighasa bar ifuegha akam misoke.

²⁷ Me uan ifongiamra an gin ghua kamaghin ami. Kar guizbangira, Kantrin Igharazibar Gumaziba, me Israelin gumazamizir onganarazibar akurvaghamin ingangarim iti. Guizbangira, Israelba fomira Godin bizir aghuir aviriba isa Kantrin Igharazibar Gumazibagh aniga men duabar akura. Kamaghin amizi, Kantrin Igharazibar Gumaziba ikarvaghamin bizim iti, me nguazir kamın bizir aghuiba isi Israelbar aningiva me ikarvagh.

²⁸ Ki faragh dagiar kaba bar a da inigh Jerusalem mangamin ingangarim a givaghiva, egh gin Spenin mangisi izi ian ganigh, mangam.

²⁹ Ezi ki fo, ki izi ia bativamin dughiam, Kraiis bizir aghuir bar aviribar en tongin dar amuam.

³⁰ Nan adarasi, en nighnizir gavgavir Ekiam Kraiis Iesusin itim ko, Godin Duam e ganidir igharaz darazigh ifongezir arazim, ki bizir kamning ginighnigha kamaghin ia gakaghorı, ia na ko porogh pantem God ko mikim na bagh an azangsih.

³¹ Egh kamaghin mikim, Judian itir nighnizir gavgavim puvatiziba na gasighasighan kogham. Eghti Jerusalem itir Kraiisin adarasi nan ingangarir ki me bagha amim bagh bar akuegham.

³² Kamaghin God ifueghtima, ki ia bagh izisi nan navir averiam bar akuegham. Egh ia ko avughsi ua uan gavgavim inisi, egh bar akuegham.

³³ Ki kamaghin Godin azai, Godin navir amirizim ko dabirabir aghuim anidim, bar moghira ia ko iki. Guizbangira.

16

Pol gumazamizir aviriba bagha akam amaga ghaze, Afeziam ia ko iki

¹ Ki ghaze, ia kamaghin fogh, Fibi en buaramizim, an amizir bar aghuim. Ia deragh a damu. An ingangarim kamakin, a Senkrian nguibar ekiamin itir siosin akurvazir amizim.

² Ki kamagh sua, ia Ekiam ginighnigh Fibi inighti a ia ko iki. Kar arazir aghuir e Godin gumazamiziba damuamim. Egh a bizitizim puvatighti ia an akuragh. Guizbangira, a gumazamizir aviribar akurvagha egha uaghan nan akura.

³ Ezi ki uan akam isa Prisila ko Akwila bagha anemaga ghaze, Afeziam aning ko iki. Aning na ko Kraiis Iesusin ingangarim gami.

⁴ Aning nan akurvagha na bangin oveghai. Kamaghin amizi, ki uabira puv aning minabi. Ezi Kantrin Igharazibar Gumazibar siosba uaghan aning minabi.

⁵ Egha ki uan akam isa aningin dipenimin uari akuvir sios bagha anemaga ghaze, Afeziam vaghvagh me ko iki.

Egha ki uan akam isa nan namakam Epainetus bagha amaga ghaze, Afeziam a ko iki. A Provins Esian itir gumaziba bar men faraghavira nighnizir gavgavim Kraisin iti.

⁶ Egha ki uan akam isa Maria bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. A ian akuraghasa pamten ingari.

⁷ Egha ki uan akam isa Andronikus ko Junias bagha anemaga ghaze, Afeziam aning ko iki. Aning e Judan ikizir vamira, egha na ko kalabusin ike. Aning Kraisin aposelbar tongin itima, me bar aning gifo. Ezi aning nan faragha ghua Kraisi gifo.

⁸ Egha ki uan akam isa Ampliatus bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. Ga uaghara Ekiam ko porogha kamaghin ga namakar aghuimningin min iti.

⁹ Egha ki uan akam isa Urbanus bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. An e koma Kraisin ingangarir gumazim. Egha Stakis uaghan, ki a bagha akam amaga ghaze, Afeziam a ko iki. A uaghan nan namakar aghuim.

¹⁰ Egha ki uan akam isa Apeles bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. A Kraisin gin zuima osimtiziba a bativima, an nighnizir gavgavim Kraisin ikiavira iti, ezi bizir kam bagha a ziam iti. Egha ki uan akam isa Aristobulusin dipenimin itir darasi bagha anemaga ghaze, Afeziam me ko iki.

¹¹ Egha ki uan akam isa Herodion bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. Ga Judan ikizir vamira. Egha ki uaghan uan akam isa Narsisusin dipenimin aven itir Ekiamin adarasi bagha ghaze, Afeziam me ko iki.

¹² Egha ki uan akam isa Trifina ko Trifosa bagha anemaga ghaze, Afeziam aning ko iki. Aning Ekiam bagha pamten ingari. Egha uaghan uan akam isa nan roroam Persis bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. A uaghan Ekiam bagha pamten ingari.

¹³ Egha uaghan ki uan akam isa Rufus bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. A gumazir bar deragha Ekiamin gin zuim. Egha an amebam uaghan, ki a bagha akar aghuim anemdi. A guizbangira uan borimin min deravira na gami.

¹⁴ Egha ki uan akam isa Asinkritus ko Flegon ko Hermes, ko Patrobas, ko Hermas, ko nighnizir gavgavim Ekiamin ikia me ko itiba bar, me bagha anemaga ghaze, Afeziam bar me ko iki.

¹⁵ Egha ki uan akam isa Filologus ko Julia, ko Nereus uan buaramizim sara, ko Olimpas, ko Godin gumazamizir me ko uari akuviba bar, me bagha anemaga ghaze, Afeziam bar me ko iki.

¹⁶ Ia Kraisin adarasi, e uan arazimin gin mangiva, ia uan adarazir agharibar suigh. Ezi Kraisin siosba bar uan akaba isa ia bagha da amaga ghaze, Afeziam ia ko iki.

Ia gumazir ia abiziba bagh deragh gan

¹⁷ Nan adarasi, ki akar gavgavim ia mikimasa, Ia gumazir ia abiziba bagh deragh gan. Gumazir kaba, ian marazir nighnizir gavgavibagh asighasighava, egha suren akar ia inizibar apanim gami. Kamaghin, ia men saghon iki.

¹⁸ Me en Ekiam Kraisin ingangarim gamir pu. Puvati. Me uan nifazim ifongezir arazibar gin zui. Me migirigiar aghuiba ko migirigiar navibagh inivibagh amuava, gumazamizir arazir kurabagh ifozir puvatiziba me gifara, men nighnizibagh amima, me okam nighnisi.

¹⁹ Gumazamiziba bar kamaghin oraki, ia akar aghuim inigha deravira an gin zui. Kamaghin, ki ia bagha bar akonge. Ki kamaghin ifonge, ia arazir aghuiba bar adagh fogh, egh arazir kurabar amuamin fofoziba puvatigham.

²⁰ Dughiar bar otevimin, Godin navir amirizim ko dabirabir aghuarim anidim, a Satanin gavgavim gasighasighiva ian amamangatighti, ia Satan dikaraghtima, a ian dagaribar apengan ikiam. En Ekiam Kraisin Iesusin apangkuvim ia ko iki.

Gumazir maba uan akaba isa Romin itir gumazamiziba bagha da amadi

²¹ Timoti, na ko ingar gumazim, a uan akam isa ia bagha anemaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Ezi Lusius ko, Jason ko, Sosipater, me na ko e ikizir vamira, me uaghan ia bagha akam amadi.

²² Ki Tertius Kraisin ananav, ki uaghan uan akam isa ia bagha anemadi. Ki Polin akaba inigha ia bagha akinafarir kamın da osiri.

²³⁻²⁴ Ezi Gaius uan akam isa, ia bagha anemaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Gaiusra, ki Pol ki an dipenimin aven itima, a bar deragha na gami. Egha Siosin mam uaghan Gaiusin dipenimin aven uari akufi. Ezi Erastus nguibar kamın Gavmanin dagiabar garir gumazim, ko en mav Kuartus, aning uan akam isa ia bagha anemadi.*

E Godin ziam fam!

²⁵⁻²⁶ E Godin ziam fam! God gavgavir ekiam ikia, kamaghin a ia damuti ian nighnizir gavgavimin suiragh gavgavigham! Bizir kam, ki an akar aghuim akura, bizir kam uaghan a migei. Akar aghuir ki akurim, a Kraisin Iesusin akar aghuim, a guizin akar mogomer, bar fomira azenir aviribar modogha iza, datirighin azenim giri. Guizin akar mogomer kam, Godin akam inigha izir gumazibar osiziriba, da gumazamizibagh amizi, me akar mogomer kam a gifo. Godin ovengan koghamim, akar gavgavimin kamaghin migia ghaze, akar mogomer kaba azenim giriti, Kantrin Igharazibar Gumaziba bar dagh foghiva, nighnizir gavgavim Kraisin iki kamaghin an gin mangam.

²⁷ Ezi ki kamaghin ifonge, Kraisin Iesus e damuti, e Godin ziam fam. Anarira a God, egha a uabira fofoziba bar iti. Kamaghin, e zurara an ziam fi mamaghira ikiam. Guizbangira!

16:18: Fl 3:19, Kl 2:4, 1 Ti 6:5, Ta 1:10, 2 Pi 2:3

16:19: Mt 10:16, Ro 1:8, 1 Ko 14:20

16:20: Stt

3:15, Ro 15:33, 1 Ko 16:23, 1 Te 5:28, MAA 22:21

16:21: Ap 16:1, 19:22, 20:4

16:23-24: Ap 19:29,

1 Ko 1:14, 2 Ti 4:20

* **16:23-24:** (16:23-24) Fofozir gumazir maba uaghan ghaze, akar otevir mam uaghan vezin kamın iti. Akar kam kamakin. En Ekiam Kraisin Iesusin apangkuvim zurazurara ia ko iki.

Guizbangira. **16:27:** 1 Ti 1:17, 6:16, Ju 25

Akinafarir Faragha Zuim, Pol Korinin Nguibamin itir Sios baghava an Osiri

Akar Faragha Zuim

Polin dughiamin, Korin, a nguibar ekiar mam, an Akaiian Provinisin iti. A uaghan Grighin nguazimin aven iti. Pol uabi faragha Iesusin akam Korinin nguibam anekunigha, egha sios gamizi a tu. Egha gin Pol me ategha, ghua nguibar igharazibar ingaragha aruima, osimtiziba Korinin sios batifi. Kamaghin amizi, Pol nighnizir aghuiba me daningiva egh men osimtiziba akirasa akinafarir kam osiri.

Pol garima, Korinin itir Kraisin adarazi, men araziba ikufi. Ezi a kamaghin nighnisi, me uan nighnizir gavgavim ategham. Egha a kamaghin men apangkufi. A poroghamiba arazir aghuibar amuasa migei. Egh me Godin Duam amamangatighi, a men daroriba bagh faragh mangan koghti, eghti osimtiziba guizbangira me bativam. A Godin ziam fer arazir aghuim migia, egha uaghan Godin Duam bizir aghuibar me mikeme. Egha gumazir ovengezibav gia ghaze, me ua dikavam.

Bizir kaba, osimtiziba Korin itir darazigh anidi. Ezi me Godin ifongiam gifoghasa Pol akar bar aghuim me gami. Egh men akuraghti, me a gifogham. Akar otevir Kraisin adarazi bar ifongezir mam, a sapta 13in iti. Sapta 13in kam Pol kamaghin men akagha ghaze, igharaz darazigh ifongezir arazim, a bizir bar aghuir God uan gumazamizibagh anidim.

Kraisin adarasi uarira uari adogh uan ziaba fan marki

(Sapta 1-4)

¹ Ki Pol, ki Kraisi Iesusin aposel. God uabi ifongegha, na gamizi ki aposelin oto. Ki, Kraisin gin zuir gumazim Sostenes ko,

² ga akinafarir kam ia Korinin nguibar ekiamin itir sios bagha an osiri. Kraisi Iesus ia gamizima, ia a baghavira iti. Egha a ua bagha ia amisevezi, ia a ko poroghav iti. A ia ko, nguazimin itir gumazamizir Kraisi Iesusin ziamin feba bar, a ia misefe. Kraisi Iesus, en Ekiam. A men Ekiam, ko uaghan en Ekiam.

³ Ki God ko migia ghaze, God en Afeziam ko en Ekiam Kraisi Iesus, aning ian apangkuv, egh navir amirizim ia daning.

Pol God minabi

⁴ God, Kraisi Iesusin ingangarimin tuavimin, ian apangkuvigha, deragha ia gami. Kamaghin ki zurara ia ginighnigha uan God minabi.

⁵⁻⁶ Ki a minabagha ghaze, Kraisin akar e ian mikinizim, a ian navibar ikia gavgafi. Ia Kraisi ko poroghav itima, God bizir aghiur avirim ia ganingizi, da ia gizifa, kar akam akurir arazir aviriba, ko fofozir guar aviriba.

⁷ Kamaghin, ia datirighin en Ekiam Kraisi Iesus azenim giramin dughiam mizuai, egha ia Godin Duam aningizir bizir aghuitam, ia an otevizir puvati.

⁸ Kraiſ Ieſus gavgavim ia daningti, ia gavgavigh mangi, dughiar abuanamin otogham, eghti bizir kuratam en Ekiam Kraiſ Ieſus Uamateghamin Dughiamin ian ikian kogham.

⁹ God uan Otariſ Kraiſ Ieſus, en Ekiam a ko navir vamira ikiaſa ian dia. Eghti God damuaſa mikemezi biziba, a bar adar amigham.

Sioſ bar biaghire

¹⁰ Nan adaraſi, ki en Ekiam Kraiſ Ieſuſin ziamin pamtem kamaghin ia gakaghoſi, ia bar navir vamira uariv geir miſirigiaba iki. Egh ia tintinimin biſhiran marki. Ia ikizir vamira, ko niſhnizir vamira, ko ifongiar vamira iki.

¹¹ Nan adaraſi, Kloen adaraſi na miſia ghaze, ia adariba uari gami.

¹² Ki arazir ia uari adoziſar ian tongin itim miſei. Marazi kamaghin miſei, “Ki Polin anav.” Ezi marazi kamaghin miſei, “Ki Apoloſin anav.” Ezi marazi kamaghin miſei, “Ki Pitan anav.” Ezi marazi kamaghin miſei, “Ki Kraiſin anav.”

¹³ Ezi manmakin? Kraiſ ti biaghireghama? Ki Pol ti ian akurvaghaſa ter ighuvinimin aremez, o? Ia ti nan ziamin rurim iniz, o? Bar puvati!

¹⁴ Ian tongin, ki Kriſpuſ ko Gaiuſra rue, egha gumaziba ua puvati. Kamaghin ki God minabi.

¹⁵ Kamaghin amiſi, gumazitam kamaghin mikiman kogham, “E Polin ziamin rurim ini.”

¹⁶ (Guiſzbangira, ki igharaz darazi uaghan me rue, kar Stefanasin dipenimin itir adaraſi. Egha ki fozir puvati, ki ti igharaz darazi uaghan me rue.)

¹⁷ Kraiſ gumaziba ruasa na amadaſir puvati. Puvati. An akam akunaſa na amada. Eghti ki apezeperir miſirigiaba ko nguazir kamın itir gumaziſar fofozim anekunan kogham. Ki kamaghin damu, egh Kraiſin ter ighuvinimin ovevem damighi, a mati pura bizim.

Kraiſ, a Godin gavgavim

¹⁸ Guiſzbangira, gumazir ovengamiba ghaze, ter ighuvinimin miſirigiam, mati miſirigiar onganim egha mingariba puvati. Ezi e gumazamiſir God en akurvaziba, e fo, ter ighuvinimin miſirigiam, a Godin gavgavim.

¹⁹ Godin Akinafarim kamaghin miſei,

“Ki niſhnizir aghuiba itir gumaziſar niſhnizim batueghiva,
egh fofozir gumaziſar fofozim agivagham.”

²⁰ Eghti e manmaghin nguazir kamın itir gumaziſar niſhnizir aghuibav kimam? E manmaghin Judan Arazibagh fozir gumaziſav kimam? E gumazir akaba uariv sozir arazim bar a gifoziba, e manmaghin me mikimam? Guiſzbangira, God nguazir kamın itir fofozibagh amiſizima, da mati miſirigiar onaniba egha mingariba puvati.

²¹ Godin niſhnizir aghuim ko an fofozimin, God kamaghin fo, nguazir kamın itir gumazamiſiziba uan fofozimin tuavimin me Godin fofozim inighan kogham. Kamaghin, God tuavir igharazir mam men akuraghaſa anemiſefe.

1:8: Fl 1:6, Kl 1:22, 1 Te 3:13, 5:23 **1:9:** Aiſ 49:7, Jo 17:21, 1 Ko 10:13, 1 Te 5:24, 1 Jo 1:3 **1:10:** Ro 12:16, 2 Ko 13:11, Fl 2:2, 3:16, 1 Pi 3:8 **1:12:** Jo 1:42, Ap 18:24-28, 19:1, 1 Ko 3:4 **1:14:** Ap 18:8, 19:29, Ro 16:23 **1:16:** 1 Ko 16:15 **1:17:** Mt 28:19, Jo 4:2, 1 Ko 2:1, 2:4, 2:13, 2 Pi 1:16 **1:18:** Ap 17:18, Ro 1:16, 1 Ko 2:14, 15:2, 2 Ko 4:3 **1:19:** Aiſ 29:14, Jer 8:9 **1:20:** Jop 12:17, Aiſ 19:12, 33:18, 44:25, Mt 11:25, Lu 10:21, Ro 1:20-21, 1:28 **1:21:** Mt 11:25, Lu 10:21, Ro 1:20-21, 1:28

Kar, me “mìgirìgiar onganim” arìzir akam, e aneakuri. Gumaziba akar kam baragha nìghnìzir gavgavim Godin iti, ezi God men akurvasi.

²² Judaba mirakelbar ganasa bar gavgafi, ezi Kantrin Igharazibar Gumaziba nìghnìzir aghuim ko fofozim bagha pamtemin ingari.

²³ Ezi e Kraiss ter ighuvimin aremezir akam me mikiri. Ezi akar kam Judabar nìghnìzimin, mati bizzir me asaghporaghirim. Ezi Kantrin Igharazibar Gumazibar nìghnìzim ghaze, kar mìgirìgiar onganim.

²⁴ Ezi e gumazamizir God diaziba, e Juda ko Kantrin Igharazibar Gumaziba uaghara, e fo, Kraissa a Godin gavgavim ko Godin fofozim.

²⁵ Nguazimin itir gumaziba kamaghin nìghnìgha ghaze, “Godin nìghnìzir maba bar ongani.” Ezi nìghnìzir kamra bar gumazibar nìghnìzibagh afira. Ezi me kamaghin nìghnisi, Godin arazir maba kamaghin en akakasi, God gavgaviba puvati. Ezi an arazir kabara bar gavgavigha, bar gumazibar gavgavim gafira.

²⁶ Nan adarasi, ia dughiar God ian diazim ginìghnìgh. Ian aviriba faragha, nguazir kamìn itir gumazibar damazimin, fofozir gumazibar mìn ikezir puvati. Ezi ian aviriba, gavgaviba puvati. Egha ian aviriba, ziar ekiaba itibar ananabar otivizir puvati.

²⁷ God kamagh sua, a nguazir kamìn itir fofozir gumazibar amuti, me bar aghumsìgham. Kamaghin, a gari, gumazir nguazimin itir gumazibar damazimin nìghnìzir onganiba itiba, gumazir kabara God me amisefe. God ghaze, a gavgaviba itir gumazibar amuti, me aghumsìgham. Kamaghin, gumazir nguazir kamìn itir gumazibar damazimin gavgaviba puvatiziba, merara God me amisefe.

²⁸ Egha a nguazir kamìn ziaba puvatizir gumaziba ini, kar gumazir me kamaghin mìgeiba, me bizir kiniba, egha me men aghua. Ezi arazir kamìn, God ziar ekiaba itiba ko gavgaviba itibagh amizi, da mati bizir kinibar mìn iti.

²⁹ Kamaghin amizi, gumazitam Godin damazimin uabi uan ziam fan kogham.

³⁰ God uabi ia gamizi, ia Kraiss Iesus ko poroghav iti. Ezi a Kraiss gamizi, a en nìghnìzir aghuimin mingarimin iti. Ezi Kraissin ingangarimin, God e gamizima, e Godin damazimin deragha, egha God baghavira iti. Ezi Kraissin ingangarimin, a uam e givezegha, arazir kuramin gavgavimin e firi.

³¹ Ezi Akinafarim mikemezi moghin God kamaghin ifonge, “Tina bar akongeghsi, a God amizir arazibagh nìghnìgh, da bagh bar akongegh, egh Godin ziam fi.”

2

Pol Korinin itir gumazamizibar nìghnìzir gavgavimin migei

¹ Nan adarasi, ki ia bagha izezir dughiamin, ki Godin akar mogomemin ia mìa, egha fofozir gumazibar mìn akar ekar guar aviritaba ia mikemezir puvati.

² Ki faraghavira kamaghin nìghniki, ki ian tongin ikiamin dughiamin, ki bizir igharazitam ginìghnìgham. Puvatigham. Ki Kraiss Iesusra nìghnìghiva, egh uaghan a ter ighuvimin aremezir ovevem ginìghnìgham.

³ Kamaghin, ki ia ko itir dughiamin, ki guizbangira gavgaviba puvati. Ki

atiatiava, egha miġhaviram agoi.

⁴ Ezi akar ki mikemezim ko akar aghuir ki kunizim, ki nguazir kamın itir fofozim o niġnizibagh etuir akam, ia mikemezir pu. Puvati. God uan Duamın gavgavimın, a ian akazi, ia fo, ki miġeir akaba da guizbangira.

⁵ Guizbangira, ki kamagh sua, ian niġnizir gavgavim nguazir kamın itir fofozim gisın ikian kogham. Puvati. Ian niġnizir gavgavim, Godın gavgavimra, a gisın tugham.

Godın Duam niġnizir aghuim ko fofozim e ganidi

⁶ Guizbangira, gumazamizir gavgavigha Godın arazibar ġin zuiba, e fofozir aghuim me ganidi. Ezi fofozir me inizir kam, a nguazir kamın itir fofozim puvati. Egha uaghan a nguazir kamın gumazir dapanibar fofozim puvati, kar gumazir ovengasava amiba.

⁷ Puvati. Fofozir aghuir e ia ganidir kam, a Godın niġnizir mogomem. Fomira, God tiġhar nguazimın ingaramın dughiamın, a uan fofozir aghuimın a kamaghın ifonge, e an Nguibamın iki, ziar ekiam ko dabirabir aghuim a ko a iniam. Ezi dughiar kamın ikegha iza datirighın an fofozir aghuir kam en modo.

⁸ Ezi, nguazir kamın gumazir dapanitam a gifozir pu. Puvati. Me ti foghava, ziar ekiam itir Ekiam isa ter ighuvim gafughan koghai.

⁹ Ezi e Godın Akinafarimın itir akamın miġirigiar kam miġei, a kamakın,

“Bizir gumazitam faragha ganizir puvatiziba,
 ko akar gumazitam faragha oraghizir puvatiziba,
 ko bizir gumazitamın niġnizimın itir puvatiziba,
 bizir bar aghuir kaba,
 God gumazamizir a ġifongeziba bagha dar kırı.”

¹⁰ Bizir kabar miġirigiam fomira modo, ezi Godın Duamın ingangarimın God da azenim ġatizi, e dar gari. Godın Duam biziba bar deravira dar gari, egha uaghan Godın niġnizir mogomebar gara fo.

¹¹ Tav gumazir iġharazitamın niġnizim gifoghan kogham. Puvati. Gumazir kamın duar an aven itimra fo. Kamaghira, gumazitam Godın niġnizim gifoghan kogham. Godın Duam, a uabira fo.

¹² E nguazir kamın duam inizir pu. Puvati. E God amadazir Duam ini. Eghti tuavir kamın, e bizir aghuir God e ganingiziba, e deraghvira dagh fogham.

¹³ E bizir aghuir kabav ġei, ezi en miġirigiaba nguazimın itir fofozimın tuavimın otozir pu. Puvati. Godın Duam uabi en sure gamima, e akar kabagh ami. E Godın Duamın akaba isa, Godın Duam itir gumazamiziba akar kaba biġha me geghari.

¹⁴ Ezi gumazir Godın Duam puvatizim, a Godın Duamın bizir aghuiba inghan kogham. Guizbangira, a kamaghın niġnigha ghaze, da bizir onganiba, egha miġariba puvati. Bizir aghuir kaba, da Godın Duamın otifi. Kamaghın amizi, gumazir Godın Duam itiba, merara Godın Duamın bizir aghuir kaba tuisighamin fofozim iti.

2:4: Ro 15:19, 1 Ko 1:17, 1 Te 1:5, 2 Pi 1:16 **2:5:** 2 Ko 4:7, 6:7 **2:6:** 1 Ko 1:28, Ef 4:13, Fl 3:15, Hi 5:14
2:7: Ro 16:25-26, Ef 3:5, 3:9, Kl 1:26, 2 Ti 1:9 **2:8:** Lu 23:34, Jo 7:48, Ap 13:27, 2 Ko 3:14 **2:9:** Ais 64:4 **2:10:** Mt 13:11, 16:17, Jo 14:26, 1 Jo 2:27 **2:11:** Snd 20:27, Jer 17:9, Ro 11:33-34 **2:12:** Jo 16:13-14 **2:13:** 1 Ko 1:17, 2:4, 2 Pi 1:16 **2:14:** Mt 16:23, Jo 8:47, 14:17, Ro 8:5-7, 1 Ko 1:18, 1:23

¹⁵ Gumazir Godin Duam itim, a biziba bar da tuisisi. Eghti gumazitam, Godin Duam itir gumazimin araziba tuisighiva avegham.

¹⁶ Godin Akinafarim kamaghin migei,

“Tina Ekiamin nighnizim gifo?
Tina an sure damuam?”

Ezi erara, Kraisin nighnizim en iti.

3

Siosin ingangarir gumazim, a Godin ingangarir gumazim

¹ Nan adarasi, ki gumazamizir Godin Duamin gin zuibav gei moghin ia mikiman kogham. Puvati. Ki gumazamizir navir ghurimin arazibar gin zuibav geir moghin, ki ia migei. Dughiar kamın ia borir iririvibar min ikia, Kraisin arazibar gin zui.

² Ki faragha, mati otem ia ganingi, egha dagher gavgavitam ia daningan ibura. Faraghavira, ki fo, ia tighar dagher gavgavitam iniam. Egha datirighin uaghan, ia kamaghira iti.

³ Ki fo, ia navir ghurimin arazibar gin ghuavira iti. Ia uan aveghbuabar navim ikuvir arazim, ko uarir adoghadozir arazim, da ian ikiavira iti. Arazir ia amir kaba, kar navir ghurimin araziba. Ia dagh amua, egha nguazir kamın itir gumazibar min ami.

⁴ Gumazir mam kamaghin migei, “Ki Polin anav.” Ezi mav kamaghin migei, “Ki Apolosin anav.” Ezi arazir kamın ia mati nguazir kamın gumaziba.

⁵ Ia deravira nighnigh. Apolos, a tina? Ki Pol, ki tina? Ga ingangarir gumazir kinimning. Ekiam ingangariba isa, vaghvagha ga ganingi. Ezi ingangarir ga amir kabar, ia nighnizir gavgavim Kraisin iti.

⁶ Ki mati, dagher ovizim opari. Ezi Apolos dipam a ganidi. Ezi God a gamima, an aghui.

⁷ Ezi gumazir dagher ovizim oparim, a ziam puvati. Ezi gumazir dipam a ganidim, a uaghan ziam pu. Ezi God daghebagh amima, da aghui, kamaghin a uabira ziam iti.

⁸ Gumazir dagher ovizim oparim, ko gumazir dipam anidim, aning uaghara Godin ingangarir gumazimning. Egh aning vaghvagh uan ingangarir amizibar ivezim iniam.

⁹ Ga uaning inigha Godin ingangarim gami, ezi ia mati an azenim.

Siosin ingangarir gumazim, mati dipenibar ingarir gumazim

Egha ia uaghan mati Godin Dipenim.

¹⁰ God uan apangkuvimin, fofozim na ganingizi, ki mati dipenibar ingarir gumazir fofozir bar ekiam itim. Egha ki dagiaba arizima, gumazir igharazim dagh isin dipenimin ingari. Eghti dipenimin ingarir gumaziba vaghvagh deravira ganiva dipenimin ingar.

¹¹ Ia fo, God Kraisi Iesus isa, dipenimin ingarir dagiar faragha atizimin min anetigha gifa. Eghti gumazitam, dipenimin ingarir dagiar faragha itir igharazitam, uam anerighan kogham.

2:15: 1 Te 5:21, 1 Jo 2:20, 4:1 **2:16:** Jop 15:8, Ais 40:13, Jer 23:18, Jo 15:15, Ro 11:34 **3:1:** Jo 16:12, 1 Ko 2:14-15 **3:2:** Jo 16:12, Hi 5:12-14, 1 Pi 2:2 **3:3:** 1 Ko 1:10-11, 11:18, Ga 5:20-21, Je 3:16
3:4: 1 Ko 1:12 **3:6:** Ap 18:4-11, 18:24-28, 19:1, 1 Ko 1:30, 2 Ko 3:5, 10:14-15 **3:7:** 2 Ko 12:11, Ga 6:3 **3:8:** Ro 2:6, Ga 6:4-5, MAA 22:12 **3:9:** Mt 13:3-9, Ap 15:4, 2 Ko 6:1, Ef 2:20-22, Hi 3:3-4, 1 Pi 2:5
3:10: Ro 15:20, 1 Ko 4:15, 15:10, 1 Pi 4:11, 2 Pi 3:15, MAA 21:14 **3:11:** Ais 28:16, Mt 16:18, 2 Ko 11:4, Ga 1:7, 1 Pi 2:4-6

¹² Ezi gumaziba dagiar kam gisin dipenimîn ingarsi, tarazi ti golîn dagiabar an ingaram, tarazi ti silvan dagiabar an ingaram, eghti tarazi ti dagiar ivezim bar pin kozibar an ingaram, eghti tarazi temebar an ingaram, eghti tarazi dadabar an ingaram, eghti tarazi maziar misiabar an ingaram.

¹³ Eghti gin, Godin Kotiamin Dughiamin, gumaziba bar, men ingangariba azenim giram. Eghti dughiar kam avir ekiamin min otoghti, avir kam men ingangaribar isiva vaghvagh da tuisigham, men ingangariba deraz, o puvati.

¹⁴ Eghti gumazir manam dagiar kam gisin dipenimîn ingarighti, an dipenim isian koghti, ingangarir gumazir kam ivezir aghuim iniam.

¹⁵ Ezi ingangarir gumazir manamin dipenim bar isighti, a uan ingangaribar ivezim inighan kogham. Ingangarir gumazim uabi ovengan kogham, a mati gumazir avimin miseviaghirizim.

Ia Godin Dipenimra

¹⁶ Ia Godin Dipenimra, ezi Godin Duam ian aven iti. Ia ti kamaghin fozir puvati?

¹⁷ Godin Dipenim, a ua baghaviram a ginabas. Ezi dipenir kam, kar iarara. Kamaghin, gumazitam Godin Dipenim gasighasightima, God gumazir kam gasighasigham.

E gumazibar ziaba fan kogham

¹⁸ Ian tav uabi uabi gifaran marki. Ki ghaze, ian tongin gumazitam nguazir kamîn bizibagh fogh kamagh nighnigham, "Ki fofozir bar aghuim iti," egh gumazir kam faragh gumazir onganimin min otogh, gin bar fofozir gumazimin otogham. Kamaghin deragham.

¹⁹ Guizbangira, nguazir kamîn fofozir aghuim, a Godin damazimin mati arazir onganim. Godin Akinafarim kamaghin migei, "Gumazir maba paza gumazir igharazibar amuasa, arazir aviribagh nighnisi. Ezi God gumazir kabar arazibagh amima, da meraram asighasisi."

²⁰ Godin Akinafarim uaghan kamaghin mikeme, "Ekiam a fofozir gumazibar nighnizibagh fo. A fo, me damuasa nighnizir biziba, da otivan kogham."

²¹ Kamaghin amizi, ia gumazibar ziaba fer arazim atakigh. Biziba bar, ian biziba.

²² Pol, ko Apolos, ko Pita, ko nguazir kam, ko ikirimirim, ko ovevem, ko bizir datirighin itiba, ko gin otivamin biziba, da bar iana.

²³ Ezi ia Kraisin adarasi, ezi Kraisi, Godin anav.*

4

Ekiam uabi uan ingangarir gumaziba tuisisi

¹ Ia kamagh e ginighnigh, e Kraisin ingangarir gumaziba. Egha Godin akar mogomeba deraghvira dar ganamin ingangarim gami.

3:13: Lu 2:35, 1 Ko 4:5, 2 Te 1:7-10, 1 Pi 1:7, 4:12 **3:16:** 1 Ko 6:19, 2 Ko 6:16, Ef 2:21-22, Hi 3:6, 1 Pi 2:5 **3:18:** Snd 3:7, Ais 5:21 **3:19:** Jop 5:13, 1 Ko 1:20, 2:6 **3:20:** Sng 94:11 **3:21:** 1 Ko 1:12, 3:4-6, 2 Ko 4:5, 4:15 **3:23:** Ro 14:8, 1 Ko 11:3, 2 Ko 10:7, Ga 3:29 * **3:23:** (3:23) 1 Korin 1:12 ko 3:4, Pol kamaghin migei, Korinin siosin itir darazi uari abigha, egha marazi ghaze, e Polin adarasi, ezi marazi ghaze, e Apolosin adarasi. Ezi migirigiar kaba da nguazimin gumazibar nighnizibar gin zui. Korinin siosin itir gumazamiziba deravira Godin nighnizim gifogh, egh kamaghin mikim suam, Pol bar enanav, ezi Apolos bar enanav. Pol ko Apolos ko bizir igharaziba sara, me ingangarir gumazibar min iki, Korinin siosin akurvagh egh me damuti, me guizin Kraisin adarazir min otivam. Kamaghin, God me ginaba. 2 Korin 3:1-9in gan. **4:1:** Lu 12:42, 1 Ko 3:5, 2 Ko 6:4, Ta 1:7, 1 Pi 4:10

² Eghti gumazitam tavin ingangarir gumazimın iki, egh a uan gumazir ekiamın akaba deraghvira dar gin mangi.

³ Kamaghın amizi, ia nan araziba tuisighsi, o gumazir igharazitaba nan araziba kotin da tuisighsi damuti, kar pura bizim. Ki uaghan uabi uan araziba tuisizir puvati.

⁴ Guizbangira, ki uan arazir kuratam gifozir puvati. Ki kamaghın mikıman kogham, “Ki gumazir arazir kuraba puvatizim.” Puvati, na tuisighamin ingangarim, kar Ekiamın bizimra.

⁵ Kotiamın Dughiam tıghar otivam. Kamaghın amizi, ia gumazir igharazibar araziba tuisighan marki. Ia Ekiam izamin dughiam mizuam. A bizir mitarmemın mueghav itiba inigh angazangarimın dar atigham. Egh a gumaziba bar men navir averiabar itir nıghnıziba, azenim darigham. Eghti dughiar kamın, God bar vaghvagh e mikim suam, en ingangarim dera, o a ikufi.

Korinba uari uan ziaba fe

⁶ Nan adarasi, ki ian nıghnızibar akurvaghasa, egha Apolos ko ga uaning geghari. Ia ga ginıghnıgh, egh Godın Akınafarim mikemezi moghin deravira an gin mangi. Egh ia arazir osirizir kamın mirara mangi. Ia akaba batogh uari fiva, gumazir mabar ziaba fiva igharazibar ziaba abinan marki.

⁷ Namakam, tina gumazir ekiamın ni ati? Ni ti bizir aghuir ni ititam, God dama a inizir puvati, o? Ezi guizbangira, bizir ni itiba, God ni ganıngi, ezi ni manmagh sua ni uabi uan ziam fe, mati ni bizir kabagh amizi, da otifi?

⁸ Guisi, ia ti biziba bar izıvaghama? Ia ti biziba bar izıvagha deraghavram apia? Ia ti e gafiragha atrivibar otivighama? A dera, ki mamagh sua, ia guizın atrivibar ikitima, e ia ko uaghan atrivibar ikiam.

⁹ Ki ghaze, puvati. Nan nıghnızimın, God ti e aposelba isa, danganir bar gin itimın e ati. E mati gumaziba me kotin aven ghaze, e aremegham, egh me nguazir kamın itir enselba ko gumazamiziba bar, men damazimın e misueghti, e aremegham.

¹⁰ E Kraisin ziam fer arazim bangın, e gumazir onganibar mın iti. Ezi ia Kraisi ko poroghav ikia, egha ia fofozir gumazibar mın iti. E gavgaviba puvati, ezi ia bar gavgafi. E ziaba pu, ezi ia ziar ekiaba iti.

¹¹ Bar fomira iza datirikin, e mitriaba sara iti, ezi kuariba puv en piri, ezi e korotiar biaghreziba azui. Ezi me tintinibar e misosi. Ezi e deravira danganım gaperazir puvati.

¹² E uari uan dafaribar ingangarir bar osımtızibagh ami. Me pazava e mıgei, ezi e deragh me damuasa Godın azangısi. Me arazir kurabar e gami, e pura nımira ikia osımtıziba ateri.

¹³ Me akar bar kurabar e mıgei, e akar aghuaribar men akaba ikarvasi. E mati bizir kurar gumaziba makuniziba. Gumazibar damazibar e mati bizir kurar bar mızırıziba. E kamaghıra ikia iza datirikın.

Korinba Polın arazibar gin mangasa a ifonge

¹⁴ Ki akar kam, ia damuti ia aghumsıghasa an osirizir puvati. Ki kamagh sua, ia mati nan boribara. Egha ki ian nıghnızibar amuti ia deragh foghasa. Kamaghın, ki akar kam osiri.

4:2: Lu 12:42 **4:4:** Jop 9:2, Sng 143:2, Snd 21:2, Ro 4:2 **4:5:** Ro 2:1, 2:29, 1 Ko 3:8, 2 Ko 5:10, MAA 20:12 **4:6:** Ro 12:3, 1 Ko 1:12, 3:4, 3:21 **4:7:** Jo 3:27, Ro 12:6, Je 1:17, 1 Pi 4:10 **4:8:** MAA 3:17, 3:21 **4:9:** Ro 8:36, 1 Ko 15:30-31, 2 Ko 6:9, Hi 10:33 **4:10:** Ap 26:24, 1 Ko 1:18, 3:18 **4:11:** Ap 23:2, Ro 8:35, 2 Ko 11:23-27, Fl 4:12 **4:12:** Sng 109:28, Mt 5:44, Ap 18:3, 1 Ko 9:14-15, 1 Te 2:9, 2 Te 3:8, 1 Ti 4:10 **4:13:** Kra 3:45

¹⁵ Gumazir bar avırım ia ko ikiam maraghe, Kraisin arazibar ian akurvagh, ia geghuf, a pura bizim. Ia afeziar vamira iti. Ki akar aghuim inigha ia bagha iza ia ganingizi, ia Krai Iesus ko poroghav iti. Kamaghin, ki ian afeziamin min oto.

¹⁶ Kamaghin ki ia gakhagori, ia nan arazibar gan, dar gin mangi.

¹⁷ Bizir kam bagha, ki Timoti ia bagha anemada. A nan otarimin min iti, ezi ki bar a gifonge. An Ekiamin ingangarim deragha an gari. Ki kamaghin ifonge, a nan arazir ki Kraisin poroghav ikia amir arazibar gun ia mikimam. Arazir kabara, ki zurara nguibaba bar dar ghua, siosba bar dar men sure gami. Eghti, Timoti arazir kabar ia mikim, ian nighnizibar amuti, da dikavam.

¹⁸ Ian marazi ghaze, ki izi ian ganan kogham, egha me akaba batogha uan ziaba fe.

¹⁹ Ezi puvati. Ekiam ifueghtima, ki ia bagh zuamira izam. Egh ki izeghamin dughiamin, ki gumazir uan ziaba feba, ki men akaba baraghsi izan kogham. Puvati. Ki izi foghasa, me gavgavir manam iti.

²⁰ Guizbangira, God Bizibagh Ativamin Arazim, kar pura migirigiar kinimin bizim puvati. Kar gavgavir ekiam itir bizim.

²¹ Ezi ki manmaghin damuasa ia ifonge? Ki ia misoghamin aghorim inigh ia bagh izasa, ia ifonge? Ki uan navim ia daningiva, egh ian asughasugham?

Kraisin adarazi arazir kurar men tongin otiviba akir

5

(Sapta 5-6)

Gumamaziziba tintinibar uari isava akuir arazim, Korinin siosin aven iti

¹ Ki kamaghin eghaghaniba baraki, gumamaziziba tintinibar uari isava akuir arazim ian tongin oto. Kar arazir bar kuram. Egha a, Krai gifozir puvatizir gumaziba amir arazir kuraba, bar dagh afira. Arazir kam kamakin, gumazir mam uan afeziamin amuim koma akui.

² Egha ia manmaghin ghaze, ia bar pin ikia, marazi gafira? Ia ti arazir uan ziaba fer kam atakigh, egh azi. Egh gumazir arazir kurar kam gamizim, ia a batueghtima, a ua ia ko ikian kogham.

³ Guizbangira, ki uan nivafizimin ian saghon iti, egha ki uan duam ia ko iti. Egha mati, ki guizbangira uabi ia ko ikia, gumazir arazir kurar kam gamizimin arazim tuisigha gifa.

⁴ Egha ki kamaghin migei, ia en Ekiam Iesusin ziamin, ia uari akuvaghti, en Ekiam Iesusin gavgavim, ko nan duam uaghan, ia ko ikiti,

⁵ ia gumazir kam isi, Satanin dafarim datighiti, an nivafizim ikuvigham. Ekiam Izamin Dughiamin, God gumazir kam in duamin akurvaghsi, ia kamaghin damuam.

Korinba gumazir arazir kuram gamim batokegh

⁶ Ia uari uan ziaba fe, kar arazir aghuim puvati. Ezi manmakin? Ia ti fozir pu, yisin muziarim, a bret damuamin flaua bar a gamima, a bui?

⁷ Kamaghin, ia yisin ghurimin min arazir kuraba bar da batokegh, egh

zuegh, mati Bretin igiar yisba puvatizimın mın iki. Ezi ki kamaghın fo, ia yis puvatizir Bretin mın iti. Ia fo, God Israelbagh Itazir Dughiam Ginighnizir Isar Ekiam, an adiarim gamigha gifa. Me, mati Isar Ekiam bagha sipsip isa ofa gami moghin, me Kraıs isa sipsipin mın a misoghezi, an areme.

⁸ Kamaghın amizi, en araziba, gumazir Isar Ekıar kam damuasava amir arazibar mın mangi. Egh uan arazir kuraba batuegh, mati me Isar Ekiam damuasa uan dipenibar yısın ghuriba isa, da makuri. Egh arazir zuruzim ko guızın akamın gın mangam, eghti arazir kam mati Bretin igiar yis puvatizim.*

⁹ Akınafarir ıgharazir ki ia bagha faragha osirizimın, ki kamaghın ia mikeme, “Ia gumamazir tintiniba uari bakia akuiba, me ko ikian marki.”

¹⁰ Ki, ia bar nguazir kamın gumazir arazir kurar kabagh amibar ataghraghasa, migeir puvati. Ki, gumamazir tintinibar uari bakiava akuiba, ko gumazir ıgharazibar biziba bagha naviba dikaviba, ko gumazir ıgharazibar biziba okeiba, ko gumazir marvir guabar ziaba feba, ki dav geir pu. Puvati. Ia gumamazir kabanang bar me ataghraghsi, ia bar nguazir kamın ikian kogham.

¹¹ Ki osirizir akar kam, an mınгарım kamakın: Gumazir Kraısın adarazir aven iti tam arazir kurabagh amua, gumamazir uari bakiava akuir arazim gami, o gumazir ıgharazibar biziba bagha navim dikafi, o marvir guabar ziaba fe, o akar kuraba uari gasir arazim gami, o dipar onganiba api, o gumazir ıgharazibar biziba okei, ia gumazir kam ko ikian marki. Puvati. Ia uaghan gumazir kamaghın amim ko daghebar aman kogham.

¹² Ezi manmakın? Ki ti Kraısın adarazir azenan itir gumamaziziba tuisizir ingangarim iti? Bar puvati. Ezi Kraısın adarazir aven itir gumamaziziba tuisizir ingangarim, a ian ingangarimra.

¹³ Azenan itir gumaziba, God uabi men araziba tuisigham. Ezi Godın Akınafarim kamaghın mikeme, “Ia gumazir kurar ian tongın itim batokegh.”

6

Kraisın adarazi uarira uari kot darighan marki

¹ Ian tongın tav osımtizitam Kraısın adarazir mavın ikia, tizim bagha Godın gumamaziziba ategha ghua Godın gın zuir puvatizibar damazimın a isa kot garisi? Ia arazir kam gamua aghumsizir puvati, o?

² Ia ti kamaghın fozir puvati? E Godın gumamaziziba, e nguazimın itir biziba bar, da tuisigham. Egh ia guızbangıra gın nguazir kamın biziba tuisighamin fofozim iki, egha datirighın ia manmagh sua osımtizir muziarir kaba uarir tongın ia da tuisighamin fofoziba puvati?

³ Ia ti kamaghın fozir puvati? E enselbar araziba tuisigham. E kamaghın damuva, e guızbangıra nguazir kamın osımtiziba tuisighamin fofozim iti.

⁴ Kamaghın amizima, osımtizitam ian tongın otoghtıma, tizim bagh ia osımtizir kam tuisighamin ingangarim isava, siosın azenan itir darazigh anidi?

5:8: Lo 16:3, Mt 16:6, 16:12, Lu 12:1 * **5:8:** (5:6-8) Ves 6ın ikegha ghua ves 8ın tuzir migirigiam, God Israelbagh Itazir Dughiam an arazibagh nighnigha, Judaba amir arazıav gei. Ni Kisim Bek 12:3-21ın ganigh, egh 13:5-7ın gan. An arazir kaba bar dagh amizima, da Kraısın adarazir dabırabımın nedazim oto. **5:9:** Mt 18:17, 2 Ko 6:14, Ef 5:11, 2 Te 3:14 **5:10:** Jo 17:15, 1 Ko 1:20, 10:27 **5:11:** Mt 18:17, Ro 16:17, 2 Te 3:6, Ta 3:10, 2 Jo 10 **5:12:** Mk 4:11, 1 Ko 6:1-4, Kl 4:5, 1 Te 4:12, 1 Ti 3:7 **5:13:** Lo 13:5, 17:7, 21:21, 22:21-24 **6:2:** Dan 7:22, Mt 19:28, MAA 2:26, 3:21, 20:4 **6:3:** 2 Pi 2:4, Ju 6

⁵ Ia aghumsighasa, ki kamaghin migei. Ki ghaze, ti ian tongin, gumazir fofozim ititam ikia mati, egha Kraisin adarazir tongin osimtiziba tuisighamin fofozim iti.

⁶ Ezi mamagh sua, Kraisin adarasi uari isava, gumazir nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizibar damazimin ghua uari isa kot garisl.

⁷ Ia Kraisin adarasi, ia osimtiziba uari ikia, uari isa kotin zui, ezi ian arazir kam kamaghin e gamizi e fo, Kraisin arazir ia gin zuim, ia anetakis. Manmagh sua ia me ateghti, me paza ia damuan ia aghua? Manmagh sua ia me ateghti, me pura ian biziba inian ia aghua?

⁸ Egha ia arazir aghuir kabar gin mangan aghua. Puvati. Ia uari paza me gamua men biziba pura da isi. Egha arazir kamra, ia uaghan uan adarazigh ami.

⁹ Gumazamizir arazir kurabagh amiba, God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangan kogham. Ia ti kamaghin fozir puvati? Ia uari uan navibagh ifaran marki. Gumazamizir tintinibar uari isava akuiba, ko gumazamizir marvir guabar ziaba feba, ko poroghamiba uari bakeir arazim gamiba, ko gumazir uarira uari isa akua arazir aghumsizibagh amiba,

¹⁰ ko okimakiar gumaziba, ko gumazir igharaz darazir biziba bagha navim dikaviba, ko dipar onganiba apiba, ko akar kuraba uari gasir arazim gamiba, ko gumazir pura igharazibar biziba uari bagha da isiba, gumazamizir kamaghin amiba bar, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikian kogham.

¹¹ Fomira ian marazi kamaghin ike. Ezi God ia ruegha, ia gamizi, ia an gumamazibar otifi. Ia, Ekiam Kraisi Iesusin ziam ko en Godin Duamin gavgavimin, God ia gamizi, ia an damazimin derazir gumazamizibar otifi.

En nivafiziba, da Godin Duamin Dipenimin min iti

¹² Gumazir maba kamaghin migei, "Bizitam nan suirazir puvati, kamaghin ki biziba bar dar amuam." A Guizbangira, egh ni uaghan nighnigh, bizir maba nin dabirabimin akurvazir puvati. Guizbangira, ki firighiri biziba bar dar amuam. Egh ki bizitam ateghti a na damighti, ki an ingangarir gumazimin min ikian kogham.

¹³ Gumazir maba ghaze, "Dagheba, da navim bagha itir biziba, ezi navim, a dagheba isir bizim." Akar kam guizbangira, ezi God bizir kamning viraram aning a givagham. Eghti en nivafiziba, gumazamiziba uari bakia akuir arazim bagh ikian kogham. Puvati. En nivafiziba, Ekiam bagh ikiva, an ingangarim damuam. Ezi Ekiam en nivafizibar gara dar akurvasi.

¹⁴ God uan gavgavimin Ekiam gamizi, a ua dikafi, egh uaghan en nivafizibar amighti e ua dikavam.

¹⁵ Ia ti kamaghin fozir puvati? Ian nivafiziba, da Kraisin nivafizir akuaba. Kamaghin amizima, ki ti Kraisin nivafizir akua tam inighiva, amizir arazir kurabagh amimin nivafizim ko porogham, kar arazir aghuim? Bar puvati! Ki kamaghin damighan kogham!

¹⁶ Gumazir arazir kurabagh amir amizim ko porogha, a ko aning nivafizir vamiram oto. Ia ti kamaghin fozir puvati? Godin Akinafarim kamaghin mikeme, "Aning, nivafizir vamiram otogham."

¹⁷ Eghti gumazitam Ekiam ko porogh, egh a ko Duar vamiram otogham.

¹⁸ Ia zurara arazir gumazamizir uari bakiaava akuimin arı mangı, an saghon iki. Arazir kurar igharaziba, gumaziba dagh amima, da nivafizimin azenan otifi. Ezi gumazitam, gumazamiziba tintinibar uari ko akuir arazim gamigha, a uabi uan nivafizim gasighasisi.

¹⁹ Ia ti kamaghın fozir puvati? Ian nivafiziba, da Godın Duamın Dıpenimın mın iti. God uan Duam isa ia ganıngizima, a ian aven iti. Ia uarira uari bagha itir puvati, ia God bagha iti.

²⁰ God izevir bar ekiamın ia givese. Kamaghın amizima, ia uan nivafiziba isi, God daning an ziam fi.

Pol poroghamir arazimın akam mıgei

7

(Sapta 7)

Pol poroghamibar arazimın azangsiziba ikarvasi

¹ Ki datırıghın mıgırıgıar ia akınafarımın osiriziba ikarvaghasa. Gumazim poroghamım gamizir puvati, a dera.

² Gumazamizir uari bakia akuir arazim, bar ekevima, kamaghın gumaziba bar, vaghvagh amuimın iki, eghti amiziba bar, vaghvagh pamın iki.

³ Pamın nivafizim, kar an amuimın bizim, ezi gumazim an anogoroghan kogham. Kamaghıra, amuimın nivafizim, kar an pamın bizim, ezi amuim an anogoroghan kogham.

⁴ Amizim uabi, uan nivafizim gativan kogham. Puvati, an pam a gatifa. Kamaghıra, gumazim uabi, uan nivafizim gativan kogham. Puvati, an amuim a gatifa.

⁵ Gua poroghamning, gua akırım ragh uaning gasi uaningın aghuaghuagh, egh uan nivafizimning uaningın anogoroghan marki. Gua God ko mikimsi, virara ifongegh uaning mikim suam, ga dughıar otevimın uan nivafizimning anogoregham, arazir kam dera. Egh arazir kamın girara, gua ua uaningın porogh. Gua kamaghın damuan koghti, Satan gua gifarsi, gua gakaghonti, gua uan nivafizimın agoroguem dikabınıva avegh, irıgham.

⁶ Akar ki ia mikemezir kam, ki pura ian amamangarisi. Ki akar gavgavım ia ganıdir puvati.

⁷ Ki kamagh sua, gumazamiziba bar nan mın pura odiaribar iki. Ezi God vaghvagha gavgavım isa, gumazamiziba vaghvagha me ganıngi. Gumazir mam, gavgavır mam iti, ezi gumazir igharazir mam, gavgavır igharazir mam iti.

⁸ Gumaziba ko amizir odiarbar itiba, ko amizir men paba arıghıreziba, ki kamaghın mıgei, me nan mın odiarımın ikiti, a dera.

⁹ Nı uan nivafizimın agorogem dikabınamın gavgavım puvatıghıva, ni amuimın iki, o pamın iki. Nı odiarımın ikıtıma, nivafızir agoroguem bar nın ekeveghti, ni gumazamiziba pura tintinibar uari ko akuir arazim bagh bar ikuvıgham.

¹⁰ Poroghamıba, ki akar gavgavır kam ia ganıdi, kar nan akam puvati, kar Ekiamın akam. A kamakın: Amizim uan pam ataghraghan kogham.

11 Egh amizim uan pam ategh, a pura iki. Puvatightima, a uamategh uan pam bagh mangiva a ko navir vamira iki. Eghti gumazim uaghan uan amuim a batoghan marki.

12 Ezi, gumazir igharazir maba, ki kamaghin me mikimasa, akar kam Ekiamin akam puvati. Ki uabi kamaghin me migia ghaze, Kraisin adarazir tavin amuim, nighnizir gavgavim Kraisin ikian kogh, egh amizir kam a ko ikisi bar ifongeghti, gumazir kam a batoghan kogham.

13 Eghti Kraisin adarazir amizitamin pam, nighnizir gavgavim Kraisin ikian kogh, egh gumazir kam a ko ikisi bar ifongeghti, amizir kam aneghiraghan marki.

14 Gumazir nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizim, amizir nighnizir gavgavim Kraisin itim ko poroghti, arazir kamın God a damuti, a God baghavira itir gumazimin otogham. Ezi amizir nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizim, gumazir nighnizir gavgavim Kraisin itim ko poroghti, arazir kamın God a damuti, a God baghavira itir amizimin otogham. Me kamaghin amizir puvatizi, men boriba ti Godın damazimin zuezir puvatighai. Ezi datirighin men boriba God baghavira itir boriba.

15 Ezi nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizitav, nighnizir gavgavim Kraisin itir tav ataghraghsi, a dera. A mar anetakigh. Arazir kam otoghti, pam o amuir nighnizir gavgavim Kraisin itim, datirighin poroghamir arazir kam aning ikirarighan kogham. Aning firiaghiri. Ia fo, God navir amirizimin ikiasa en dia.

16 Ni amuim, ni manmaghin fogh, egh uan pamın akuraghtima, a nighnizir gavgavim Kraisin ikiam? Ni kamaghin fozir puvati. Ezi ni pam, ni manmaghin fogh, egh ni uan amuimin akuraghtima, a nighnizir gavgavim Kraisin ikiam, o puvatigham? Ni uaghan fozir puvati.

E ikirimir God e bagha inabazimin moghin ikiam

17 God vaghvagha e bagha inabazir ikirimir isa, e ganingi. Kamaghin, e deravira ikirimir kamın aven daruam. Eghiva e ikirimir God faragha en diazim, e an ikiva kamaghira daruam. Ki zurara arazir kam siosba bar men sure gami.

18 Gumazir mam, me an mikarzir mogomem atughti, eghti gin God an diaghti, a uan duar kurim mongan marki. Eghti gumazitam, me an mikarzir mogomem atughan koghti, eghti gin God an diaghti, a uan mikarzir mogomem aghoran marki.

19 Mikarzir mogomem atuz, o anetuzir puvati, aning pura bizim. Godın arazibar gin zuir arazim, a bizir ekiam.

20 E bar moghira, dughiar God en diazimin, manmaghin itir ikirimir e faragha an iti, e ikirimir kamra ikiam.

21 Ni ti fomira ingangarir gumazir kinim o ingangarir amizir kinimin itima, God nin dia? Ni bizir kamın osıman marki. Eghti tuavir ni firighrighamin tam ikitima, ni tuavir kamın gin mangi.

22 Gumazim ingangarir gumazir kinimin itima, God an dia, ezi a datirighin Ekiamin gumazimra. An Ekiamın damazimin firiaghrigha, ua ingangarir gumazir kinimin min itir puvati. Kamaghira, gumazim firiaghrigha itima, God an diazi, a datirighin Kraisin ingangarir gumazir kinimin min iti.

23 God bar ivezir ekiamın ia givese, kamaghin amizi ia gumazibar ingangarir gumazir kinibar min ikian marki.

²⁴ Nan adarasi, manmaghin itir ikirimirim e an itima, God en dia, eghti ikirimirir kamra e an aven daru God ko porogham.

Pol akam isa odiarir gumazamizibagh anidi

²⁵ Ekiam gumazamizir odiaribar mikimamin akatam na ganingizir puvati. Ezi ki uan nighnizimin gin mangi mikimasa. Ia fo, Godin apangkuvimra na gamizi, ki guizin akam akurir gumazimin oto.

²⁶ Ki dughiar kamın osimtizir ekiabar gara ghaze, ia kamaghira iti moghira iki, kamaghın dera.

²⁷ Ni amuimin iti, ni anetaghrahgsi tuaviba burian marki. Ni odiarimin iti, ni poroghamim damusi nighnighan marki.

²⁸ Ni amimin iki, kar arazir kuram puvati. Ezi amizir igiam pamın iki, kar arazir kuram puvati. Guizbangira gumazamizir poroghamibagh amiziba, nguazimin itir osimtiziba me bativam. Ki osimtizir kaba, ia bativan ki aghua.

²⁹ Nan adarasi, ki kamaghın ia migei, dughiar bar otefe. Ezi dughiar kamın tugh mangiva, poroghamibagh amizir gumaziba, me gumazir amibar itir puvatizi moghin iki.

³⁰ Ezi gumazir aziba, me azi puvatizi moghin iki. Eghti gumazir bar akongeziba, me akongan marki. Eghti gumazir bizibagh izeziba, me biziba puvatizi moghin iki.

³¹ Ezi nguazimin biziba bagha ingarir gumaziba, me bizir kaba bagh pamtem nighnighan marki. E fo, dughiar ruarim puvati, eghti nguazir kam ko an itir biziba bar givagham.

³² Ki kamaghın ifonge, nguazir kamın navir osimtiziba tintinibar ian nighnizibagh ekuan marki. Odinarir gumazim, a mighigha Ekiamın bizibagh nighnisi. An Ekiam ifongezir arazibar amuasa.

³³ Ezi poroghamim gamizir gumazim, a mighigha nguazir kamın bizibagh nighnisi. A uan amuim ifongezir arazibar amuasa.

³⁴ Ezi a kamaghın nighnizir pumuning a getui. Amizir igiaba ko odiarir amiziba, me mighigha Ekiamın bizibagh nighnisi. Me uan duaba ko nivafiziba bar da isi God daning, egh God baghivira ikiasa. Ezi poroghamim gamizir amizim, a mighigha nguazir kamın bizibagh nighnisi. A uan pam ifongezir arazibar amuasa.

³⁵ Ki ian akuraghti ia deragh ikiasa akar kam gami. Ki ian anogoroghasa nighnizir puvati. Ki kamagh sua, ia zurara arazir aghuibar gin mangi, Ekiamın ingangarim damu. Bizitizim pura tintinimın ian nighnizibagh ekuan ki aghua.

³⁶ Gumazitam kamaghın nighnigh suam, ki amizir igiar me na bagha inabazim, arazir aghuiba a gamir puvati. Egha a bagha nighnigha, uan nivafizimın agoroguem dikabinamin gavgavim puvati. Ezi a gari, tuaviba ua puvati. Eghti kamaghın a uan ifongiamın gin mangi, aning uaning iki. An arazir kuram gamir puvati.

³⁷ Eghti gumazitam uabın gavgavigh, egh avighan kogh, egh uan nivafizimın agoroguem dikabiniva, egh uan nighnizimın suam, ki amizir igiar me na bagha inabazimın ikian kogham, egh ga pura odiarimningin ikiam, arazir kam dera.

³⁸ Kamaghın, gumazir poroghamim gamizim, an arazir aghuim gami. Ezi gumazir odiarimin itim, bar arazir aghuim gami.*

7:25: 1 Ko 7:6, 7:10, 7:40, 2 Ko 8:8-10, 1 Ti 1:12-13, 1:16 7:28: 1 Ko 7:38 7:29: Ro 13:11 7:31:

Sng 39:6, Je 1:10, 4:14, 1 Pi 1:24, 1 Jo 2:17 7:34: Lu 10:40 * 7:38: (7:38) Grighın akam ves 36in ghua 38in tuzim, deragha bigha migeir puvati.

³⁹ Amizitamın pam ikivira ikiti, amizir kam a ko porogh mamaghira iki. Eghti an pam aremeghti, datirighin a firiaghiri. A ua gumazitamın ikisi, tavin iki. Eghti a ikiamin gumazim, nighnizir gavgavim Ekiamin iki.

⁴⁰ Ki uabi kamaghin nighnisi, an odiarimın ikiva, kamaghin a bar akuegham. Ki nighnisi, Godin Duam nan iti, ezi ki akar kabav gei.

Me marvir guabar ofa gamir asiziba, Kraisin adarazi dar amam, o puvati?

8

(Sapta 8-10)

Pol asizir me isa marvir guabar ofa gamibav gei

¹ Ki datirighin asizir me marvir guabar ofa gamua apir arazimın mikimasa. Gumazir maba ghaze, “E bar, fofozim iti.” Akar kam guizbangira, fofozir kinim, gumazamizibagh amima, me uarira uan ziaba fe. Ezi gumazir igharazibagh ifongezir arazim, a gumazamizibagh amima, men nighnizir gavgavir Kraisin itim bar gavgafi.*

² Gumazitam suam, a biziba bar dagh fo. Ti puvati, an fofozim apengara iti.

³ Ezi gumazir God gifongezim, God bar a gifo.

⁴ Ezi, asizir me marvir guabar ofa gamua apir arazimın, ki a mikimasa. E fo, marvir guam, a guizin bizim puvati, a nedazir kinim. Godin aviriba puvati. Godin bar vamira iti.

⁵ Guizbangira, bizir aviriba me “god” dagh arisi, egha bizir aviriba me “ekiam” dagh arisi. Da guizin overiam o nguazimın iti, da pura biziba.

⁶ E Godin vamira iti, a God Afeziam. A biziba bar dar mingarim, ezi e an gumazamizibar mın iti. Ezi Ekiar vamira iti, a Kraisi Iesus. A biziba bar dar ingarigha, egha e gamima, e angamra iti.

⁷ Ezi gumazir maba bizir kabagh fozir puvati. Marazi fomira marvir guabar arazibar gin ghue, kamaghin amigha, datirighin asizir me apir kaba, me ghaze, kar marvir guabar guizin ofa. Men nighniziba kuiaghrezir puvatigha egha gavgavizir puvati, ezi me asizir kaba apava ghaze, me derazir puvatizir arazim gami.

⁸ Guizbangira, daghem e damighti, e bar Godin boroghira mangan kogham. E daman koghti, bizir kam e damighti, e Godin damazimın ikuvighan kogham. Egh e damiti, bizir kam uaghan e damighti, e Godin damazimın deravira ikian kogham.

⁹ Ia deravira ganigh. Ia kamaghin fo, dagher tizir ia ifongezim, ia pura aneremam. Ezi gumazamizir nighnizir gavgavir muziariba itiba, ian arazir ia amir kamın ganiva, arazir kuramın aven mangam.

7:39: Ro 7:2-3, 2 Ko 6:14 **7:40:** 1 Ko 7:25, 1 Te 4:8 **8:1:** Ap 15:20, 15:29, Ro 14:3, 14:10, 14:14, 1

Ko 10:19 * **8:1:** (8:1) Polin Dughiamin, nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizir gumaziba asiziba isa, marvir guabar dipenibar ghua dav sogha, marvir guabar ofa gami. Egha me gin asizir kaba isa maketin ghua da amadi. Ezi nighnizir gavgavim Kraisin itir darazi, bizir kam bagha Polin azangsis, me asizir kamaghin amizibar amam, o puvatigham? **8:2:** 1 Ko 13:8-9, 13:12, Ga 6:3, 1 Ti 6:4 **8:3:** Nah 1:7, Mt 7:23, Ga 4:9 **8:4:** Lo 4:35, 4:39, 6:4, Ais 41:24, 1 Ko 10:19, Ga 4:8, Ef 4:6, 1 Ti 2:5 **8:6:** Mal 2:10, Jo 1:3, Ap 17:28, Ro 11:36, 1 Ko 12:6, Ef 4:5-6, Fl 2:11 **8:7:** Ro 14:14, 14:23, 1 Ko 10:28-29 **8:8:** Ro 14:17 **8:9:** Ro 14:13-15, 14:20, Ga 5:13

¹⁰ Ni gumazir fozozim itim, ni marvir guabar dipenimın mangı asizibar amiti, eghti gumazir nighniziba kuiaghrezir puvatigha gavgavizir puvatiziba, izi nin ganti, eghti nin arazir kam gavgavim an navim a danighti, me uaghan asizir me marvir guabar ofa gamibar amam.

¹¹ Ezi nin arazir kamin, nin fozozim gumazir nighnizir gavgavir muziarim itim gasighasigham. Kar, nin anav, Kraisin uaghan a bagha areme.

¹² Ia oragh. Kraisin adarazi, men marazi, men nighniziba kuiaghrezir puvatigha gavgavizir puvati. Ezi ia arazir kurar kam me gamua egha men nighnizir gavgavibagh asighasisi, egha arazir kamin ia mati arazir kuram Kraisin gami.

¹³ Kamaghın, dagher manam nan aveghbuam damuti, eghti an arazir kuramin aven mangiti, kamaghın ki tong uam asizitam rameghan kogham. Ki uan aveghbuam damuti, an arazir kuramin aven mangan, ki aghua.

9

Pol aposelin ingangarimin ivezim isir puvati, egha bar akonge

¹ Ia nan gan fogh, ki gumazir firighirizim! Ki guizbangira aposelin mam! Egha ki uabi İesus en Ekiam, ki an ganigha gifa. Egha ki Ekiamın ingangarim gamima, ezi nan ingangarimin a ia gamizima, ia Kraisin adarazir otifi!

² Marazi ghaze, ki aposel puvati. Ezi ia fo, ki aposel. Ia Kraisin adarazir otivigha, egha a ko poroghav iti, ezi bizir kam kamaghın ian aka, ki guizin Ekiamın aposel.

³ Gumazir maba nan araziba tuisigha, akam na gasi. Ezi ki kamaghın ua bagha me ikarvasi.

⁴ A ti kamaghın derazir puvati, e aposelba uan ingangarim bagh, ivezimın min dagheba ko dipaba iniam? Guizbangira, e da iniam.

⁵ A ti kamaghın derazir puvati, e amuıbar ikıva, me ko tuavir saghuiabar mangam, mati aposelin igharaziba, ko Ekiamın aveghbuar doziba, ko Pita amizi moghın? Are, arazir kam uaghan dera.

⁶ Ga ti Barnabasra, uan ingangarimin ivezim isir puvatigha, egh uan ikirimirim bagh daghar ingangarim damuam, eghti aposelin igharaziba ti puvatigham? Puvati, e bar moghira ingangarimin ivezim iniam.

⁷ Gumazir manam midorozir gumazimin ingangarim gamua, uabi ua bagha dagheba buri? A guizbangira, da burir puvati. Gumazir manam ua bagha azenim oparigha, egha an dagheba isir pu? Puvati, an ada iniam. Gumazir manam sipsipbar gara, egha a uabi dar oteba apir pu? Puvati, an ada api.

⁸ Ia suam, ki ti nguazir kamin gumazibar nighnizibar gin ghua migirigiar kam gami. Puvati. Moses Osirizir Araziba uaghan kamaghın mikeme.

⁹ Moses Osirizir Arazibar aven a kamaghın mikeme, "Bulmakau raizin iniba tuir dughiamın, ia an akam ikeghıva, a damisi an anogoroghan marki." God ti bulmakaubagh nighnigha migirigiar kam gami, o? Puvati.

¹⁰ An e ginighnigha migirigiar kam gami. Guizbangira, gumazir azenim bagha nguazim abızim, ko gumazir raizin inim amisevim, aning fo, aning uan ingangarimin daghetam iniam. Kamaghın e fo, migirigiar kam, en migirigiam.

¹¹ E Godin Duamin bizir aghuariba ian tongin da opari. Eghti ia nivafizimin akurvazir bizibar en akurvaghti, kamaghin ti deragham? Are, arazir kam dera, e oparizir bizibar dagheba iniam.

¹² Ia igharaz darazi amamangariighti, me ia da biziba iniam, egh ia zurara en amamangariighti, e biziba iniam. Eghti bizir ia e ganidiba, me ganidir biziba, dagh afiragham.

Ezi bizir e ia da iniamiba bar, e da isir puvati. Kamaghin e osimtizir aviriba ateri. E Kraisin akar aghuimin tuavim apiran aghua, kamaghin e da isir puvati.

¹³ Ia fo, gumazir Godin Dipenimin ingangarim gamiba, me Godin Dipenimin dagheba isi. Ezi gumazir ofa gamir danganimin ingangariba, me gumazamiziba ofa gamir asizir naba isa da api. Ia ti kamaghin fozir puvati?

¹⁴ Kamaghira, Ekiam migirigiar kam e ganingi, gumazir akar aghuim akuriba, me gumazamizir akar aghuim barazibar dafarimin, men nivafizimin akurvazir biziba iniam.

¹⁵ Ezi arazir Ekiam damuasa mikemezim, ki uabi a gamir puvati. Egha datirighin uaghan, ki ian bizitam iniasava akar kam osirir puvati. Bar puvati. Ki ti aremeghti, ia bizitam na daningam. Arazir ki amim, ki a bagha bar akonge, egha gumazitam anegivan ki bar aghua.

¹⁶ Ki akar aghuim akuniva, egh ki uabi uan ziam fi bar akongeghan kogham. Puvati. Akar aghuim akurir ingangarim, kar Ekiam na ganingizir ingangarim. Ki akar aghuim akunan kogh, egh ki bar ikuvigham.

¹⁷ Ki uabi uan ifongiamin gin mangi ingangarir kam damuva, egh ki an ivezim iniam. Puvati. Ekiam ingangarir kam na ganingizi, ki a gami.

¹⁸ Kamaghin, ki ivezir manam iniam? Ki akar aghuim akura iniasava amir biziba, ki da isir puvati. Ki pura akar aghuim gumazamizibav kinasava, bar akonge. Ezi bar akongezir arazir ki isir kam, a mati nan ivezimra.

Pol gumazamiziba bar men ingangarir gumazimin min iti

¹⁹ Ki firiaghrigha iti, egha gumazitam in ingangarir gumazimin itir puvati. Egha ki uan ifongiamin gumaziba bar men ingangarir gumazimin min oto. Ki gumazir avirim uam me inigh, Kraisin adarazir aven izasa. Kamaghin, ki men ingangarir gumazim min iti.

²⁰ Ezi dughiar ki Judaba ko itim, ki me iniasa, kamaghin ki Judabar arazibar gin zui. Ki uabi Moses Osirizir Arazibar apengan itir puvati. Egha ki Moses Osirizir Arazibar apengan itiba iniasa, kamaghin ki men damazimin, ki Moses Osirizir Arazibar apengan itir gumazimin min iti.

²¹ Kamaghira, ki Kantrin Igharazibar Gumaziba, me iniasa. Kamaghin, ki me ko ikia, mati Kantrin Igharazibar Gumazimin min iti. Egha ki kamaghin amua, Godin arazim ataghizir puvati. Guizbangira, ki Kraisin arazimin apengan ikiavira iti.

²² Ki gumazir nighnizir gavgavir muziariba itiba, me iniasa. Kamaghin, ki men damazibar, ki gavgaviba puvatizir gumazimin min iti. Ki gumazir guar aviriba, men marazi iniasa, egha tuavir aviriba buri. Kamaghin ki pura tintinimin gumaziba bar men arazibar min zui.

²³ Ki fo, Ekiam gin bizir aghuiba isi, gumazamizir nighnizir gavgavim akar aghuimin itiba, me daningam. Ki kamaghin suar, ki uaghan bizir aghuir

9:11: Ro 15:27, Ga 6:6 **9:12:** Ap 20:33-35, 1 Ko 9:15, 9:18, 13:7, 2 Ko 11:7-9, 11:12 **9:13:** Wkp 6:16, 6:26, Nam 18:8, 18:31, Lo 10:9, 18:1 **9:14:** Mt 10:10, Lu 10:7, Ga 6:6, 1 Ti 5:17 **9:15:** Ap 18:3, 20:34, 2 Ko 11:10, 1 Te 2:9 **9:16:** Jer 20:9 **9:17:** 1 Ko 3:8, 3:14, 4:1, Ga 2:7, Kl 1:25 **9:18:** 1 Ko 7:31, 10:33, 2 Ko 4:5 **9:19:** Mt 18:15, 20:26-27, Ga 5:13, 1 Pi 3:1 **9:20:** Ap 16:3, 18:18, 21:20-26 **9:21:** Ro 2:12-14, 1 Ko 7:22, Ga 2:3, 3:2, 5:13 **9:22:** Ro 11:14, 15:1, 1 Ko 10:33, 2 Ko 11:29

kataba me ko da iniam. Bizir kam bagha, ki Iesusin akar aghuim damuti a gavgavasa, kamaghin ki ingangarir kabagh ami.

E pamtem ivemari ivezim iniam

²⁴ Gumazir ivemariba, me bar ivemari, egha vamira ivezim isi. Ia ti kamaghin fozir puvati? Ia uaghan pamtem ivemari egh ivezim iniam.

²⁵ Eghti gumazitam ivemarimin faragh otoghsi, nivafizimin ifongiam dikabin, egh ivezim inisi pamten ingar. Ivezir a isir kam, a zurara ikian kogham. Ezi ivezir e iniasa amim, a zurara ikiam.

²⁶ Kamaghin amizi, ki mati gumazim pamtem ivemara tintinimin garir puvatizim. Egha mati misozir gumazim deragha misogha, egha pura agharim makurir puvatizim.

²⁷ Puvati. Ki uan nivafizim misogha a dikabirima, a nan apengan iti. Ki kamaghin aghua, ki akar aghuim gumazamizir igharazibav kimiva, egh ki gin ivezim inighan kogham.

10

Ia ifavariba ko akaghoriba bagh gan ia ua iregham

¹ Nan adarasi, ia kamaghin foghasa ki ifonge. Mosesin dughiamin, en ovaviba bar ghuariar God tuavimin men akakazimin apengan iti. Ezi me bar deravira Retsin Dipam abigha ghue.

² Egha me bar ghuariam ko ongarimin rurim ini, ezi rurir kam me gamizima, me Mosesin gin aruir gumazamizibar otifi.

³ Egha me bar moghira dagher God me ganingiziba ame.

⁴ Egha me bar moghira dipar God me ganingiziba ame. God dagiar me ko aruim gamizima, ezi dipam an ikegha otivaghirima, me aneme. Ezi dagiar kam, a Kraiss uabi.*

⁵ Ezi God gumazamizir kabar aviriba, men arazibagh ifongezir puvati. Kamaghin, God me misuagharigha, men kuaba pura tintinimin danganir dipaba puvatizimin pura da kavamangi.

⁶ Ezi arazir me amizir kaba, da mati nedaziba, e dar ganigh ua men min bizir kuraba bagh naviba dikavan kogham.

⁷ Ia marvir guabar ziaba fan marki, mati men marazi amizi moghin. Godin Akinafarim kamaghin migei, "Me apiagha dagheba ko dipaba amegha, gin dikavigha ghua ighiar kurabagh ami."

⁸ E gumazamiziba uari bakiava akuir arazim damuan kogham, mati men marazi amizi moghin. Ia fo, dughiar vamiran, men 23,000in gumazamiziba ariaghire.

⁹ E Kraiss bizitam damusi a gakaghonon kogham, mati men marazi amizi, kuruzir kuraba me givima me ariaghire.

9:24: Ga 5:7, Fl 2:16, 3:14, 2 Ti 4:7, Hi 12:1 **9:25:** Ef 6:12, Fl 3:14, 2 Ti 2:4-5, 4:8, Je 1:12, 1 Pi 1:4, 5:4, MAA 2:10 **9:27:** Ro 6:18-19, 8:13, 13:14, 2 Ko 13:5-6, Kl 3:5 **10:1:** Kis 13:21-22, 14:22-29, Nam 9:18, Neh 9:12, Sng 78:13 **10:3:** Kis 16:35, Neh 9:15, 9:20, Sng 78:24 **10:4:** Sng 78:15 * **10:4:** (10:4) Akinafarim Mosesin ingangarimin gun migeiba, da migirigiar otevir pumuning iti, aning Israelba dipam dagiamin a inizir arazim geghari. Mam, Kisim Bek 17:1-7in iti, ezi mam Namba 21:1-13in iti. Judabar marazi ghaze, migirigiar otevir kamning dagiar vamiram eghari. Dagiar kam Israelbar gin danganir me aruiba bar dagh arui. **10:5:** Nam 14:16, 14:29-30, Sng 106:26, Hi 3:17, Ju 5 **10:6:** Nam 11:4, 11:34, Sng 106:14, 1 Ko 10:11 **10:7:** Kis 32:6, 1 Ko 10:14 **10:8:** Nam 25:1-18, Sng 106:29, MAA 2:14 **10:9:** Kis 17:2, 17:7, Nam 21:5-6, Lo 6:16

¹⁰ Egh ia God gimoman marki, mati men marazi amizi, Ovevemın Ensel iza me misoghezi me ariaghire.

¹¹ Bizir me batozir kabanagh, da mati nedaziba, eghti gumazir igharaziba dar ganam. God kamaghın ifonge, a nighnizim e datirighın itir gumaziba danighti, e deraghvira uari bagh ganam. Kamaghın amizi, gumaziba fomıra eghaghanır kaba Godın Akinafarımın e bagha da osiri. Dughiar e itir kam, kar nguazim gıvamım dughiar abuananam.

¹² Kamaghın, gumazitam suam, ki tugha gavgafi, a deragh gan, egh iran marki.

¹³ Osımtızir ia bativiba, da osımtızir kabanagh da gumaziba bar me batifi. Ezi God uan akar dikirizimın gın ghua, egh osımtızir ian gavgavıbagh afırızı tam ateghti, a ia batoghan kogham. Osımtıziba ia batoghti, God ian akuraghı tuavım damıgham. Tuavır kam kamakın: a ia damıghti, ia tuıvıgh gavgavıgham, eghti osımtızir kam ia abıraghan kogham.

E God ko marvir guam vırara anıngın ziaba fan kogham

¹⁴ Kamaghın, nan namakaba, ia marvir guabar ziaba fer arazımın saghon iki.

¹⁵ Ia fofoziba iti, kamaghın ki ia mıgei. Ia uari nan akaba tuisıgh.

¹⁶ Itarir kam Godın bizir aghuıba an iti, ezi e a bagha God mınabi, egha e an wainın dipam apır dughıamın an e gamıma, e bar moghıra uari inıgha Kraısın ghuzımın posi. Ezi bretın e bizir kam, e anepır dughıamın, an e gamıma, e bar moghıra uari inıgha Kraısın nıvafızımın posi.

¹⁷ Bretın rubuzır vamıra iti, ezi e bar moghıra uari inıgha bretın rubuzır kamnaghram api, kamaghın e gumazamızır avırıba, e nıvafızır vamıra iti.

¹⁸ Ia Israelbar arazım gınıghnıgh. Me alta gısın tuezır asızıba apır dughıamın, me uari inıgha ofa God ganıdı.[†]

¹⁹⁻²⁰ Ki kamaghın mıgeır puvatı, asızır me isa ofan mın marvir guaba ganıdıba, da bizir ekıam, o marvir guaba da bizir ekiaba. Puvatı, da pura bizıba. Guızbangıra, ki kamaghın mıgei, bizir Godın zıam fer puvatızır darazı ofa gamıba, me da isa duar kuraba ganıdı. Me God bagha ofa gamır puvatı. Egh ia uari inıgh duar kuraba ko poghan, ki aghua.

²¹ Ia Ekıamın itarım ko duar kurabar itarımning vıraram anıngın daman marki. Egh ia Ekıamın dagher dakozım ko duar kurabar dagher dakozımning vıraram anıngın daman marki.

²² E ti Ekıam damıghti, an navım ikuvıgham? O, e ti ghaze, en gavgavım ekeveghe, Ekıamın gavgavım gafıras? Bar puvatı!

E zurara Godın zıam fam

²³ Marazi ghaze, “God en amamangarıgha ghaze, e bizıba bar dar amuam.” Ezi e amır bizır maba deravıra en akurvazır puvatı. Marazi ghaze, “God en amamangarıgha ghaze, e bizıba bar dar amuam.” Ezi e amır bizır maba, e Kraısın adarazı, gavgavım e ganıdır puvatı.

²⁴ E uarıra uarır akurvaghı, nıghnıghan kogham. Puvatı, e ıgharaz darazır akurvaghı nıghnıgham.

10:10: Kis 16:2, Nam 14:2, 14:29, 14:37, 16:41-49, 1 Sto 21:15, Hi 3:11, 3:17 **10:11:** Ro 15:4, 1 Ko 10:6, Fl 4:5, Hi 10:25, 10:37, 1 Pi 4:7, 1 Jo 2:18 **10:13:** Jer 29:11, 1 Ko 1:9, 2 Pi 2:9 **10:14:** 2 Ko 6:17, 1 Jo 5:21 **10:16:** Mt 26:26-28, Mk 14:22-24, Lu 22:19-20, Ap 2:42, 2:46 **10:17:** Ro 12:5, 1 Ko 12:27, Ef 4:16 **10:18:** Wkp 7:6, 7:15 † **10:18:** (10:18) Grıghın akamın, vezın kam deragha mıgrıgıam a bıghızır puvatı. **10:21:** Lo 32:38, 2 Ko 6:15-16 **10:22:** Lo 32:21, Ese 22:14 **10:23:** 1 Ko 6:12 **10:24:** Ro 15:1-2, 1 Ko 13:5, Fl 2:4, 2:21

²⁵ Asizir me maketin amadir manaba, ia dar ami. Ia navir averiamin nighnizir aviribar amu, tintinimin azangsighan marki, a deragh o a ikufi. Puvati.‡

²⁶ E fo, Godin Akinafarim ghaze, “Nguazir kam ko an itir biziba bar, da bar moghira Ekiamin biziba.”

²⁷ Eghti gumazir nighnizir gavgavim Iesusin itir puvatizitam, ia ko damisi ia mikimti, eghti ia ifongegh, a ko mangi. Dagher manam a ia danighti, ia pura aneremam. Ni navir averiamin nighnizir aviribar amu, pura tintinimin azangsighan marki egh suam, dagher kam deras, o a ikufi.

²⁸ Eghti gumazitam ia mikim suam, “Dagher kaba, me da isa, marvir guabar ofa gami.” Eghti ia gumazir ia mikemezim bagh nighnigh, egh daman marki. Ia ua paza damuan marki.

²⁹ Ia paza uarir amuasa, ki ia migeir puvati. Ki gumazir igharazir kamnagh migei, A ua suam, ia pazav ami.

Eghti gumazitam kamaghin azangsigham, tizim bagh ki gumazir igharazimin nighnizimin gin mangiva, bizir ki damuamim, ki a damuan kogham?§

³⁰ Ki God minabagh damiti, gumazir igharazitam tizim bagh migirigiar kurabar nan dagher ki God minabazir kabav kimam?

³¹ Kamaghin amizi, ia dagheba api, o ia dipaba api, o ia bizir igharazibagh ami, ia ziar ekiam God daningsi, bizir kaba bar dar amu.

³² Ia Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba ko Kraisin adarazigh nighnighiva, egh me damuti, me arazir kuramin iran marki.

³³ Ki amir arazibara, ia dar gin mangi. Ki kamagh sua, God gumazamiziba bar men akurvaghasa. Kamaghin, ki ifonge, ki amir araziba bar, da me damighti, me dagh ifuegham. Ki uabi uabin akurvaghasa amir puvati, ki gumazir igharazibar akurvaghasa

11

ami. ¹ Ia nan arazibar gin mangiva, mati ki Kraisin arazibar gin zui moghin.

Pol Godin Duam anidir bizir aghuiba ko Godin ziam fer arazir aghuibav gei.

(Sapta 11-14)

Pol dapaniba aver arazimin migei

² Ia zurara na ginighnigha, egha migirigiar ki isa ia ganidiba, pamtem dar suis. Kamaghin amizi, ki ghaze, ia arazir bar aghuim gami.

³ Egha ki kamagh sua, ia uaghan migirigiar igharazir mam gifogh, a kamakin: Kraiss, a gumaziba bar men dapanim, ezi gumazim uan amuimin dapanim, ezi God Kraisin dapanim.

⁴ Ezi gumazim uan dapanim avaragha God ko migei, o Godin akam azenim garigha, gumazir kam a uan dapanim Kraiss, aghumsizim a ganidi.

‡ **10:25:** (10:25) Dughiar mabar me asiziba marvir guabar ofa gamua, egha gin da isa ghua maketin da amadi. Ezi Pol kamagh migei, Kraisin adarazi maketin ivezir asizibagh nighnigh osiman marki, egh suam, me dar amegh, egh me paza damigham. Puvati. Me dar amam. **10:26:** Kis 19:5, Lo 10:14, Sng 24:1 **10:27:** Lu 10:8 **10:28:** 1 Ko 8:7 **10:29:** Ro 14:16 § **10:29:** (10:29) Grighin akam vezin kamin migirigiam deravira anebighazir puvati. **10:30:** Ro 14:6, 1 Ti 4:3-4 **10:31:** Kl 3:17, 1 Pi 4:11 **10:32:** Ro 14:13, 1 Ko 8:13, 2 Ko 6:3, 1 Ti 3:5 **10:33:** Ro 15:2, 1 Ko 9:20-22, 10:24 **11:1:** 1 Ko 4:16, Ef 5:1, Fl 3:17, 2 Te 3:9 **11:3:** Stt 3:16, 1 Ko 3:23, 15:27-28, Ef 5:23, 1 Pi 3:1, 3:5-6

⁵ Ezi amizitam uan dapanim avaraghan koghiva, God ko mikimam, o Godin akam azenim darighiva, a uaghan uan pam, aghumsizim a daningam. Amizir kamaghin amim, amizir bar uan dapanim gisezim, aning uaghara aghumsizim anidi.

⁶ Eghti amizim uan dapanim avaraghan koghiva, a uan dapanarizim apirighti an otefeqh. A uan dapanarizim otiv, o bar a gisan aghumsigh, egh a uan dapanim avaragh.

⁷ Gumazim Godin nedazimin min ikia, Godin ziar ekiam ko gavgavim akakasi, kamaghin a uan dapanim avan marki. Ezi amizim, gumazimin ziar ekiam ko gavgavim akakasi.

⁸ God amizimin nivafizimin gumazimin ingarizir puvati. A gumazimin nivafizimin amizimin ingari.

⁹ Egha God amizimin akurvaghasa nighnigha, gumazimin ingarizir puvati. A gumazimin akurvaghasa nighnigha, amizimin ingari.

¹⁰ Egh enselba amizir kam gansi, kamaghin amizir kam uan dapanim avaraghti, e bar fogh suam, a Godin ingangarim gami.*

¹¹ E datirighin Ekiam ko porogha fo, amiziba uari baghavira itir puvati, ezi gumaziba uari baghavira itir pu. Puvati. Amizim gumazimin akurvazim, ezi gumazim amizimin akurvazim.

¹² Faraghavira God gumazimin nivafizimin amizimin ingari. Kamaghira, datirighin gumazim amizimin nivafizimin otifi. Ezi God uabi, biziba bar dar mingarim.

¹³ Ia uari akar kam tuisigh, amizim uan dapanim avaraghan kogh, God ko mikimti, arazir kam dera?

¹⁴ Nguazir kamin gumazamizibar arazim, kamaghin en aka, gumazimin dapanarizim ruaraghti, a kamaghin derazir puvati.

¹⁵ Eghti amizimin dapanarizim ruaraghti, kar an adiarir aghuarim. Guizbangira, God dapanarizir ruarim an dapanim avasa a ganingi.

¹⁶ Eghti gumazitam nan migirigiar kaba adoghsi, a deravira kamaghin fogh, e arazir igharazitabar gin zuir puvati, ezi Godin siosba uaghan arazir igharaziba itir puvati.

Korinba Ekiam Ginighnizir Isamin Dughiam, arazir aghuim gamir puvati

¹⁷ Ki datirighin arazitabar ia mikemeghtima, ia dar gin mangam. Ki gari, dughiar ia uari akava Godin ziam fem, arazir aghuim otivir pu. Puvati, arazir ia amim, mong derazir puvati. Kamaghin, bizir ki ia mikimamim, ki ia fe moghin migirigiatam damuan kogham.

¹⁸ Ki faraghavira kamaghin ia mikimasa, ki kamaghin oraki, dughiar ia Godin ziam fasa uari akuviba, ia uari abigha uari adosi. Ezi ki mong nighnizir gavgavim migirigiar kamin iti.

¹⁹ (Ki kamaghin fo, ia uari abigh, egh deravira foghasa, ian gumazamizir manaba guizin God ifongezir arazibar gin zui.)

²⁰ Egha ia Godin ziam fasa uari akuvir dughiam, ia ghaze, ia Ekiam Ginighnizir Isam api. Egha ia guizbangira anepir puvati.

11:7: Stt 1:26-27, Je 3:9 **11:8:** 1 Ti 2:13 * **11:10:** (11:10) Grighin akam vezin kamin deravira bigha nigeir puvati. Gumazir maba kamaghin nighnisi, Pol ghaze, amiziba uan dapaniba aver puvatigha, egha Godin akam azenim garisi, ezi arazir kam mati me gumaziba ziar ekiam me ganidi. Kamaghin me uan dapaniba aviti, me bar fogh suam, amiziba Godin ingangarim gami. **11:18:** 1 Ko 1:10-12, 3:3 **11:19:** Lo 13:3, 1 Jo 2:19

²¹ Ia damasava amigha, ian marazi vaghvaghera faraghavira uari bagha dagheba isa da api. Ezi kamaghin marazi mitiriaba sara itima, marazi pamtemin dipar onganiba apava onani.

²² Manmaghin ami? Ia ti dagheba ko dipaba apir dipeniba puvati? Ia ti ghaze, Godin sios, a pura bizim? Egha ia izava dagheba puvatizir avegh-buabagh amima, me aghumsisi. Ki manmaghin ia mikimam? Ki ti ia amir arazim bagh ian iziam fiti, ia bar akongegham? Puvati. Bizir kam bagha, ki ian ziam famin akar aghuitamin ia mikiman kogham. Bar puvati.

*Ekiam Iesus bret ko wainin dipam aposelbagh aningi
(Matyu 26:26-29 ko Mak 14:22-25 ko Luk 22:14-20)*

²³ Akar ki ia mikemezim, kar Ekiamra na ganingi. Akar kam kamakin: Dimagarir Judas Iesus isava apanibar agharim gatizimin, Iesus bret inigha,
²⁴ egha God minabagha anebigha ghaze, "Kar nan nivafizim, ki ian akur-vaghasa anenidi. Ia kamaghin damuva, na ginighnigh."

²⁵ Me amegha givazi, a wainin itarim inigha, kamaghiram ami. A kamaghin migei, "Wainin itarir kam, an Akar Dikirizir Gavgavir Igiam, ki uan ghuzimin a gamua gavgavim a ganidi. Ia anemamin dughiamin, ia anemiva na ginighnigh."

²⁶ Iesusin akar kam kamaghira en aka, zurara dughiaaba ia bretin kam, ko wainin itarir kam ramiva, ia Ekiamin ovevem in gun mikim, mangi dughiar a uamategh izamimin tugham.

E deravira uan naviba tuisighiva Ekiam Ginighnizir Isam ramam

²⁷ Eghti gumazitam Ekiamin bret o an wainin itarimin apir dughiamin, an arazir aghuitam damuan koghti, kamaghin an arazir kurabar Ekiamin ghuzim ko nivafizim gami.

²⁸ Gumazim faragh deraghvira uan navim tuisighiva, egh bretin kam ko wainin itarimin dami.

²⁹ Kamaghin gumazitam Ekiamin nivafizimin mingarim gifoghan koghiva, bret ko wainin itarimin damiva, a uabi paz uabi damuan, eghti God ivezir kuram a daningam.

³⁰ Bizir kam baghavira gumazamizir ian tongin itir aviriba gavgavim puvatigha, ariava egha marazi ariaghire.

³¹ Ezi e deravira uari uan naviba tuisigh damiva, egh e osimtiziba inian kogham.

³² Ekiam kamaghin ifonge, e nguazimin itir gumazamiziba ko ovengan kogham. Egha kamaghin an en arazir kuraba akirasa osimtiziba e ganidi.

³³ Kamaghin amizi nan adarazi, dughiar ia Ekiam Ginighnizir Isam ramasa uari akuvamimin, ia igharaz adaraziv zuam.

³⁴ Ian tav mitiriam an aghitima, a uan dipenimin damegh. Kamaghin ia uari akuvir dughiamin, God ivezir kuram ia daningan kogham. Migirigiar maba ikiavira iti, ki izi ian ganamin dughiamin, da akiram.

12

Pol Godin Duam aningizir bizir aghuir guar aviribav gei

¹ Nan adarasi, ki datirighin deravira Godin Duam aningizir bizir aghuibar ia mikimasa.

² Ia kamaghin fo, ia fomira Kraisin adarazir otivizir puvatizir dughiamin, biziba tintinimin ia getuima, ia migei puvatizir marvir guar kaba pura dar gin zui.

³ Kamaghin amizi, ia kamaghin foghasa ki ifonge, Godin Duam gumazitam in ikitima a kamaghin mikemeghan kogham, "Jesus, a ikufigh." Ezi uaghan Godin Duam puvatizir gumazitam kamaghin mikemeghan kogham, "Jesus, an Ekiam."

⁴ Godin Duam bizir aghuir guar aviribagh ami, egha Duar kamra ada nidi.

⁵ God bagha ingarir tuavir guar aviriba iti, ezi e Ekiar kamra bagha ingari.

⁶ Ingangarim gamir arazarazir aviriba iti, ezi Godin vamirara gavgavim ko fofozim bar gumazamizibagh anidima, me ingangarir kabagh ami.

⁷ Godin Duam gumazamiziba vaghvagher men aven uan ingangarim akakasi, egh tuavir kamin a gumazamiziba bar men akurvaghham.

⁸ Gumazir mam, Godin Duam akar nighnizir aghuiba itim mikimasa gavgavim a ganidi. Egha gumazir igharazim, Duar kamra akar fofozim bar izivazim mikimasa gavgavim a ganidi.

⁹ Duar kamra, nighnizir gavgavim ikiasa gavgavim gumazir mam ganidi. Egha Duar kamra, arimariar gumaziba amuti, me ghuamaghamin gavgavim gumazir igharazim ganidi.

¹⁰ Egha igharazitav, a mirakelbagh amir gavgavim a ganidi. Egha igharazitav, a Godin otivir akabar gun migeir gavgavim a ganidi. Egha igharazitav, a duaba tuisighamin gavgavim a ganidi. Egha igharazitav, Godin Duamin otivir mizer guar aviribav kimamin gavgavim a ganidi. Egha igharazitav, a mizer kabagh ighavkinamin gavgavim a ganidi.

¹¹ Duar vamira, anarira bizir kaba bar dagh ami. A uabi ifongezi moghin, bizir aghuarir mam isa gumazir mam ganiga, egha ua bizir igharazir aghuir mam isa, gumazir igharazim ganidi.

E bar moghira, e mati nivafizir vamiran akuaba

¹² Gumazir nivafizir vamira, egha an akuar aviriba iti. Ezi akuar avirir kaba, nivafizir vamiran poro. Ezi Krai uaghan kamaghira.

¹³ Ezi, Duar vamira bar moghira e ruezi, e nivafizir vamiran min iti. E Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba, ko ingangarir gumazir kiniba ko friaghrezir gumaziba, Godin Duam bar moghira e gamizi, mati gumazimizir aviriba uari inigha dipar itarir vamiran api moghin, e uari inigha Godin Duam ko poro.

¹⁴ E fo, nivafizim an akuar vamira puvati, an akuar aviriba iti.

¹⁵ Eghti suem suam, "Ki dafarim puvati, egha ki nivafizimin akuam pu," puvati, suem a nivafizimin akuar mam.

¹⁶ Eghti kuarim suam, "Ki damazim puvati, egha ki nivafizimin akuam pu," puvati, kuarim a nivafizimin akuar mam.

¹⁷ Eghti nivafizim bar moghira damazimra, a manmaghin oragham? Egh nivafizim bar moghira kuarimra, a manmaghin bizibav ghuriabar amuan?

¹⁸ Ezi guizin nivafizim kamaghin puvati. God an akuaba a uabi ifongezi moghin, vaghavagha bar da isa an poka.

¹⁹ Nivafizim an akuar vamira ikiva, kamaghin a guizin nivafizim puvati.

12:2: Sng 115:5-7, Hab 2:18-19, 1 Ko 6:11, Ef 2:11-12, 1 Pi 4:3 **12:3:** Mt 16:17, Mk 9:39, 2 Ko 3:5, 1 Jo 4:2-3 **12:4:** Ef 4:4, Hi 2:4, 1 Pi 4:10 **12:5:** Ro 12:6-8, Ef 4:11 **12:7:** 1 Ko 14:26, Ef 4:7, 1 Pi 4:10-11
12:8: 1 Ko 13:2, 2 Ko 8:7 **12:9:** Mt 17:19-20, 1 Ko 13:2, 2 Ko 4:13, Je 5:14 **12:10:** Ap 2:4, Ro 12:6, 1 Ko 14:5, 14:29, 1 Jo 4:1 **12:11:** Ro 12:4-8, 1 Ko 7:7, 2 Ko 10:13, Hi 2:4 **12:12:** Ro 12:4-5, 1 Ko 10:17, Ga 3:16, Ef 4:4, 4:16 **12:13:** Jo 6:63, Ro 6:5, Ga 3:28, Kl 3:11 **12:18:** Ro 12:3, 1 Ko 3:5, 12:11, 12:28

²⁰ Ezi nivafizim a kamaghin puvati. Nivafizim akuar aviriba iti, egha da bar nivafizir vamiran poke.

²¹ Eghti damazim kamaghin dafarimin mikiman kogham, "Ni ikian koghti, ki uabira deravira ikiam." Eghti dapanim uaghan kamaghin suem mikiman kogham, "Ni ikian koghti, ki uabira deravira ikiam."

²² Puvati. Nivafizimin akuar maba, e dav gia ghaze, da gavgaviba puvatigha egha da pura biziba, eghti da ikian koghti, nivafizim deraghvira ikian kogham. Bar puvatigham.

²³ Egha nivafizimin akuar maba, e dav gia ghaze, da derazir puvati. Egha e bar deravira da asi. Egha nivafizimin akuar e aghumsiziba, e bar deravira da ave.

²⁴ Egha nivafizir akuar igharaziba, e da ave puvati, da pura iti. God bar deravira nivafizimin akuaba ingarizi da bar uari akufa. Egha kamaghin nivafizir akuar iziaba puvatizibagh amizi, da uaghan ziar ekiaba iti.

²⁵ God kamaghin ifonge, nivafizimin akuaba uari abighan kogh, egh bar uari inigh uarir akurvaghsi nighnigham.

²⁶ Kamaghin amizi, nivafizimin akuatam mizazim inighti, nivafizimin akuaba uaghan bar mizazim iniam. Eghti nivafizimin akuatam ziar ekiam inighti, nivafizir akuar igharaziba uaghan a ko bar akongegham.

²⁷ Ia bar moghira Kraisin nivafizim. Egha ia vaghavagh an nivafizimin akuaba.

²⁸ Egha God siosin ingangarim damuasa, faragha aposelbav sefe, egha aposelba gin an otivir akabar gun migeir gumazamizibav sefe, egha men gin God ifongezir arazibar igharaz darazir sure gamir gumazamizibav sefe. Egha uaghan mirakelbagh amir gumazamiziba ko, gumazir arimariabagh amima, da ghuamaziba ko, gumazamizir igharaz darazir akurvaziba ko, siosin ingangaribar amuasa gumazamizibav gia ingangariba vaghvagh me ganidiba ko, Godin Duamin otivaghirir mizebav geir gumazamizibav sefe.

²⁹ Ezi manmakin? Me ti bar aposelbar ingangarim damuam? Me ti bar Godin otivir akabar gun migeir ingangarim damuam? Me ti bar gumazamizibar sure gamir ingangarim damuam? Me ti bar mirakelbagh amir gavgavim ikiam?

³⁰ Me ti bar arimariabar amuti da ghuamaghamin gavgavim ikiam? Me ti bar Godin Duamin otivaghirir mizebav kimam? Me ti bar mizer kabagh ighavkinamin fofozim ikiam? Bar puvati, me bar vaghavagha ingangariba iti.

³¹ Ia Godin Duam anidir gavgavir faragha zuiba ia da inisi, bar ifongegh. Eghti ki datirighin arazir faraghavira itim, ki ian akagham.

13

E gumazamizir igharaziba bar me gifuegham

¹ Ki enselba migeir mizeba o nguazimin itir gumazibar akabav geir fofozim ikiva, egh ki igharaz darazi ifongeghan koghti, da pura bizim. Ki mati dibiarimin min pura nidi, egha belon min pura tingazi.

² Eghti God gavgavim na danighti, ki an otivir akabar gun migeir gavgavim ikiva, egh Godin nighnizir mogomebagh fogh, egh fofozir aviriba bar ikiva,

eghti nan niġhnizir gavgavim bar ekevegh na damuti ki miġhsiaba muna-mangamin gavgavim ikiam. Eghti ki iġharaz darazigh ifongeghan kogħiva, ki mati pura bizim.

³ Ki bizim itiba bar da isi onganarazibar aniġħiva, egh uaghan uan nivafizim ateghti, me nan suiragh nan nivafizim avimin na daboroghti, eghti ki iġharaz darazigh ifongeghan koghti, nan arazir kaba tong bar nan akuraghan kogham.*

⁴ Gumazir iġharaz darazigh ifongezim, arazir kaba an iti. A zuamira atarir puvatigha, arazir aghuibar gumaziba bar me gamua, egha iġharaz darazir biziba bagħa navim ikuvir puvatigha, a uabi uan ziam fer puvati.

⁵ Gumazir kam, an akaba batozir arazim gamir puvatigha, egha uabi uabi ġiniġhnizir puvatigha, egha zuamira navim isir puvatigha, egha an arazir kurar me a gamibagh niġniġħavira itir puvati.

⁶ An arazir kuraba bagħa aguer pu. Puvati, an agorogem ġuizir araziba bagħa iti.

⁷ Gumazir iġharaz darazigh ifongezim, bizir kaba an otivam. A biziba bar da aterti, bizitam anebinan kogham. Egh a niġhnizir gavgavir Godin itim ategħan kogham. Egh bizir aghuir a fogħ a iniamiba bagħ mizuam ikiva, egh osimtizibar dughiamin a tuġ gavgavigh iriġħan kogham.

⁸ Ezi iġharaz darazigh ifongezir arazir kam ġivaghan kogham. Bar puvati. Godin otivir akabar ġun miġeir arazim mangi ġivagħam. Egħti Godin Duamin otivaghbir mizeba mangi ġivagħam. Egħti gumazibar fofozir ġuar aviriba, da uaghan mangi ġivagħam.

⁹ Ġuizbangira, en fofozim mong otefe, ezi arazir e Godin otivir akaba ġun miġeim, a uaghan mong otefe.

¹⁰ Egħti ġin otivamin bizim, a ġuizbangira bar deragh, egh bizitam gasaghan kogham. Egħti dughiar kamın, bizir mong otevezir kaba, da ġivagħam.

¹¹ Ki borimra ikiava, ki borimin min miġiava amuava, egha borimin min niġnigha, egha borimin min bizibagh fofosi. Egha ki gumazir aruamin otogħa, egha ua boribar arazir kabagh amir puvati.

¹² Godin bizir e datirighin ġariba, e deravira dar ġarir puvati, mati e ganganimin aven dar ġari. Egħti ġin izamin dughiamin, e deraghvira Godin ġuamin ġaniava a ġifogħam, mati datirighin God bar deravira e ġifozim mogħin.

¹³ Ġuizbangira, arazir pumuning ko miķezim zurara ikivira ikiam. Dara kara: niġhnizir gavgavim Godin itim ko, bizir aghuir e iniamiba bagħa mizuair arazim ko, iġharaz darazigh ifongezir arazim. Egha arazir mam, arazir iġharazibagh afiragħa bar faragħavira iti. Kar, iġharaz darazigh ifongezir arazim.

14

Ia Godin otivir akabar ġun miķimsi bar ifongegħ

13:3: Mt 6:2 * **13:3:** (13:3) Grighin akamin akinafarir ġhuriba bar vezin kamın miġirigiaba da uaghara zuir puvati. Akinafarir maba akar kam iti, “ki uaghan uan nivafizim ategħti, me nan suiragh nan nivafizim avimin na daboroghti, ki aremegħam.” Ezi maba akar kam iti, “Me nan suiragh na ġekuigh mangitima, ki ziar ekiam iniam.” **13:4:** Snd 10:12, 1 Pi 4:8 **13:5:** 1 Ko 10:24, Fl 2:4 **13:6:** Sng 10:3, Ro 1:32, 12:9, 2 Jo 4 **13:7:** Ro 15:1, 1 Ko 9:12, Ga 6:2, 2 Ti 2:24, 1 Pi 4:8 **13:12:** Mt 18:10, 2 Ko 3:18, 5:7, Fl 3:12, Je 1:23, 1 Jo 3:2 **13:13:** 1 Te 1:3, 1 Jo 4:16

¹ Ia igharaz darazigh ifongeghshi pamtemin ingar. Egh ia Godin Duam anidir gavgaviba inisi bar gavgafigh. Ezi Godin otivir akabar gun migeir gavgavim, a gavgavir mabar fara, eghti ia inisi bar ifongegh.

² E fo, Godin Duamin otivaghbir mizebav geir gumazim, a gumazir igharazim migeir puvati. A Godin migei. Guizbangira, gumazitam a migeir bizibagh fozir puvati. A Godin Duamin gavgavimin, guizin akar mogomebav gei.

³ Ezi gumazir Godin otivir akaba gun migeim, a gumazimizibav gia, men nighnizir gavgaviba gavgavim dagh aniga, arazir aghuibar amuasa me abirava, men navibagh amima da dera.

⁴ Ezi Godin Duam otivaghbir mizebav geir gumazim, a uabira uabin akurvasi. Ezi gumazir Godin otivir akaba gun migeim, a siosin gumazimiziba uari akuvir dughiamin, a bar men akurvasi.

⁵ Ia bar, Godin Duamin otivaghbir mizebav kimasa, ki ifonge. Egh ia uaghan Godin otivir akabar gun mikimasa, ki guizbangira bar ifonge. Gumazitam Godin Duamin otivaghbir mizebav kinti, dagh ighavkinamin gumazitam ikiva akabagh ighavkintima, siosin aven itir adarazi gavgavim iniam. Akam ighavkinamin gumaziba puvatighi, eghti gumazir Godin otivir akabar gun migeim, an ingangarim bar ekevegha, a gumazir Godin Duamin otivaghbir mizebav geimin ingangarim gafira.

⁶ Nan adarasi, ia deravira akar kam ginighnigh. Ki ia bagh iziva, Godin Duamin otivaghbir mizebav kimiva, kamaghin ki manmaghin ian akuragham? Ki ian akurvaghsi, ki migirigiar God nan akazitaba, o fozozir aghuir taba, o Godin otivir akataba, o ian sure damuamin akataba, ki ia daningam.

⁷ Ia bizir kam ginighnigh. Bizir arareir aghuiba, mati marvim o gita, da gumazibar min duaba itir puvati. Egh da deraghvira arangan koghiva, egh deraghvira uan ingangarim damuan kogham. Egh kamaghin e manmaghin fogh suam, me ighiar manam gami?

⁸ Kamaghira sigham deraghviram arangan koghti, tina midorozim damusi biziba iniam?

⁹ Ia uaghan kamaghira. Ia Godin Duamin otivaghbir mizebav kintima, eghti gumaziba ian akaba baraghan asaghiva, egh manmaghin migirigiar kabar mingaribagh fogham? Nin migirigiaba, mati gumazibar tuaghagiriabav gei, egha pura zui.

¹⁰ Nguazimin itir nguibar akar bar aviriba iti. Egha da bar akar mingariba iti.

¹¹ Eghti ki gumazitam mikimamin migirigiam gifoghan kogh, egh nighnigh suam, a nguibar akar igharazimin gumazim. Eghti a uaghan kamaghin nighnigh suam, ki nguibar akar igharazimin gumazim.

¹² Arazir kamra, ian tongin otivam. Ki fo, ia Godin Duam anidir gavgaviba iniasa bar ifonge. Egh ia siosin aven itir darasi gavgavim me daningamin gavgaviba, ia da inisi pamtemin ingar.

Pol Godin Duamin otivaghbir mizebav geir arazim migei

¹³ Ezi gumazir Godin Duam otivaghbir mizebav geim, a God ko mikimiva, a uan akar kaba ighavkinamin gavgavim inisi, Godin azangsigh.

¹⁴ Ia fo, ki Godin Duamin otivaghbir mizebar God ko mikinti, kamaghin nan duam God ko migeima, na nighnizim pura iti.

¹⁵ Kamaghin ki manmaghin damuam? Ki uan duamin God ko mikimiva, egh uaghan uan nighnizimin God ko mikimam. Ki uan duamin ighiam bangiva, egh uaghan uan nighnizimin ighiam bangam.

¹⁶ Ni kamaghin damuan kogh, egh ni duamin aven God minabiti, gumazir kinitam ian tongin ikiva, ni amir migirigiar kam gifoghan koghiva, a manmaghin nin minabir migirigiam gifogh suam, "A guizbangira?" A foghan kogham, ni tizibav gei.

¹⁷ Guizbangira, ni God minabir migirigiam a bar deragham. Eghti gumazir igharazim bar akurvazitam inighan kogham.

¹⁸ Ki Godin Duamin otivaghiri mizeba dughiar aviribar dav gei, egha arazir kamin ki bar ia gafira. Kamaghin ki God minabi.

¹⁹ Egh siosin aven itir gumazamiziba uari akuvir dughiamin, ki men sure damusi, egh akar otevir 5 pla me foghsi men mikimam, kamaghin deragham. Egh Godin Duamin otivaghiri mizer bar aviribar me mikiman kogham.

²⁰ Nan adarasi, ian nighniziba aghiribar min ikian marki. Egh ia borir iririvibar min arazir kurabagh ami puvatizi moghin iki. Eghti ian nighniziba, da gumazamizir aruabar nighnizibar min iki.

²¹ Godin Akinafarimin aven osizirim kamaghin iti,

"Ekiam kamaghin migei, Gumaziba nguibar igharazibar akabav geir tu-
avimin,

ki dar aven gumazamizir kabav kimam.

Ki nguibar igharazibar gumazibar amuti, me me mikimti,
eghti me nan akaba baraghan aghuagham."

²² Kamaghin amizi, Godin Duamin otivaghiri mizebav geir gavgavim, God nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizibar akakaghasa, aneningi. Egha a nighnizir gavgavim itiba bagha aneningizir puvati. Egha Godin otivir akabar gun migeir gavgavim, God nighnizir gavgavim Kraisin itibar akakaghasa, aneningi. Egha nighnizir gavgavim puvatiziba bagha, aneningizir puvati.

²³ Kamaghin, siosin gumazamiziba uari akuvaghamin dughiamin, ia bar moghira Godin Duamin otivaghiri mizebav kimti, eghti gumazamizir kiniba o nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatiziba aven izi, ia baragh suam, ia ti onani.

²⁴ Eghti ia bar moghira Godin otivir akabar gun mikimti, gumazir kinitam o nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizitav aven izi, ia baraghti, ian migirigiba an navim biragh, egh a damuti, a fogh suam, ki arazir kurabagh ami.

²⁵ Nighnizir mogomer an navimin itiba, da azenim girigiam. Eghti a tevinning apirigh magirigh, Godin ziam fi, egh suam, "Guizbangira, God ian tongin iti."

Siosin gumazamiziba uari akuvir dughiamin, me deravira bizibar amu

²⁶ Kamaghin amizi, nan adarasi, ia uari akuva Kraisin ziam fer dughiamin, ia manmaghin damuam? Ia bar moghira ingangariba iti. Gumazir mam Godin ziam fer ighiam iti, ezi mav suren migirigiam iti, ezi mav God an akakazir migirigiam iti, ezi mav Godin Duamin otivaghiri mizev girigiam iti, ezi gumazir igharazim mizev girigiar kam ighavkinamin gavgavim iti. Egh bizir ia damuamiba bar, ia gavgavim sios daningsi, ia dar amu.

²⁷ Egh tarazi Godin Duamin otivaghbir mizebav kimsi, gumazamizir pumuning o gumazamizir pumuning ko mizekimra, dav mikimam. Egh me uaghara mikiman marki. Tav mikemeghtima, tav mikim. Eghti tav men mizev girigiabagh dagh ighivkin.

²⁸ Ezi akam ighivkinamin gumaziba puvatighti, gumazir Godin Duamin otivaghbir mizebav geiba, me nimira iki, egh me God ko nimira uariv kim.

²⁹ Eghti gumazamizir pumuning, o gumazamizir pumuning ko mizekim, me Godin otivir akaba gun migeir gavgavim ikiva, egh merara akam akunam. Eghti igharaz darazi men akaba tuisigh.

³⁰ Ezi tav daperaghav ikiti, God migirigiatam an akaghti, gumazir faragha migeim, a nimira iki.

³¹ Tuavir kamin, ia bar Godin otivir akaba vaghvagh dar gun mikimam, kamaghin siosin gumazamiziba bar fozozim ko gavgavam iniam.

³² Gumazamizir Godin otivir akaba gun migeir gavgaviba itiba, me deraghvira uan gavgaviba gatavagh dar gan. Egh dar dughiamra, me dav kim.

³³⁻³⁴ Ia fo, God okam nighnizir arazim gamima an otivir puvati. A uan biziba bar deravira dar kiri. Egha, e navir vamiran iki deraghvira ikiasa, a kamaghin ifonge.

Siosin gumazamiziba Godin ziam fasa uari akuvir dughiamin, amiziba bizibav kiman marki. Me pura nimira iki. Godin gumazamizibar siosba bar, arazir kam iti. Amiziba faragh mangan kogham, me puram apengan iki, mati Moses Osirizir Araziba mikemezi moghin.

³⁵ Amizim bizitam gifoghs, mangi uan dipenimin uan pamin azangsigh. Amizim sios uari akuvir dughiamin bizibav kimiva, kamaghin a uabi aghumsizim uabi daningam.*

³⁶ Guizbangira, Godin akam faragha ian tongin otogha, egha tintinimin ghuzir puvati. Egha an akam ia baghavira izezir puvati!

³⁷ Eghti gumazitam suam, a Godin otivir akabar gun migeir gumazir mam, o a gumazir Godin Duam nighnizir aghuim aningizir mam, a kamaghin fogh suam, bizir ki ia bagha osirizim, kar Ekiam aningizir akar gavgaviba.

³⁸ Eghti a nan akar kam baraghan koghti, ia an akam baraghan marki.

³⁹ Kamaghin amizi, nan adarasi, ia Godin otivir akabar gun mikimsi, bar ifongegh. Egh Godin Duamin otivaghbir mizebav kimsi uarir anogoroghan marki.

⁴⁰ Ia uari akuvir dughiar, ia arazir aghuimin gin mangiva, bar deraghvira bizibar amu.

Gumazamizir ariaghreziba, me ua dikavam

15

(Sapta 15)

14:29: Ap 17:11, 1 Te 5:19-22 **14:33-34:** 1 Ko 11:3, 14:40, Kl 3:18, 1 Ti 2:11-12, Ta 2:5, 1 Pi 3:1

* **14:35:** (14:34-35) Pol, sios uari akuvaghti, dughiar kam amiziba bizitam mikiman men anogoroghezir pu. Puvati, Pol sapta 11in migia ghaze, amiziba God ko mikimiva, egh Godin otivir akabar gun mikimam. (Ni 1 Korin 11:5in gan.) Pol kamaghin ifonge, Godin gumazamiziba, me uari akuvir dughiamin, uarira uarigh nighnigh, Godin Duam aningizir gavgavibar deravira ingangarim damu, egh Godin ziam fam. Pol sios gavgavighasa, egha akar kam me ganingi. Korinin amiziba ti Godin otivir akabar gun migeir arazim, ko Godin Duamin otivaghbir mizebav geir arazim migia, mizem girighirigha niginir aviribagh ami. Ezi bizir kam, Godin ziam fer arazim, akoravira ikia an tuavim apiri. Pol ghaze, Korinin amiziba mizem girighirigh azangsizir aviribav kim, egh Godin ziam fer arazimin tuavim apiran kogham. Me azangsiziba iki, uan paba dipenimin men azangsigh.

14:37: 2 Ko 10:7, 1 Jo 4:6 **14:39:** 1 Ko 12:31, 1 Te 5:20 **14:40:** 1 Ko 14:33, Kl 2:5

Krais aremegha ua dikafi

1 Nan adarasi, ki ua ian nighnizibar amuti, ia ua akar aghuir ki ia mikinizim, ginighnigh. Ia akar aghuir kam inigha a gisin tuivigha gavgafi.

2 Kar akar aghuir ki ia mikinizim. Ia pamtemin an suiragh gavgavighi, ian nighnizir gavgavim pura bizim min ikian koghti, tuavir kamın God ian akurvaghām.

3 Akar bar ekıar ki inızm, ki ia ganıngi. Akar kam kamakın: Krais en arazir kuraba batoghasava aremegha, mati Godın Akınafarımın osızırım mikemezi moghın.

4 Ezi me an kuam isa mozim gatızi, ezi dughıar pumuning ko mıkezım gıvazıma, a ua dikafi, mati Godın Akınafarımın osızırım mikemezi moghın.

5 Egha a Pita batogha, gın 12 plan aposelba bato.

6 Egha gın a dughıar vamıra gumazamızır an gın zuır avırım batıfi, men dibobonım mong 500 gafıra. An ganızır gumazamızır avırıba ikıavıra itı, ezi marazi ariaghıre.

7 Egha a uaghan Jems bato, egha gın aposelba bar me batıfi.

8 Egha bar men gın a uaghan na bato. Kamaghın ki mati borir amebam borım batamın dughıamra, a batezır puvatızım.

9 Ki aposelbar tongın, ki bar men gın itı. Faraghavıra, ki Godın sıos gasıghası, kamaghın ki nıghnısi, me zıam “apotel” na darıghan kogham.

10 Ezi Godın apangkuvımın a na gamızı, ki datırıghın kamaghın oto, egha ki aposelin itı. Ezi an apangkuvır a nan itım, a pura zuır puvatı. Bar puvatı, ki pamtem ingarı, ezi nan ingaramın gavgavım aposelin ıgharazıbar ingaramın gavgavım gafıra. Egha ki uabı ingarı puvatı, Godın apangkuvım nan itıma, ki ingarı.

11 Ezi kamaghın akar kam, ki anakuri, o me anakuri, e bar moghıra İesus aremegha ua dikavızır akar aghuım akuri. Ezi ia a baregha nıghnızır gavgavım an itı.

Gın gumazamızır aremezıba me ua dikavam

12 E zurara kamaghın akam akura ghaze, Krais ovegha ua dikafi. Ezi manmagh sua ian marazi ghaze, “Ariaghrezıba, me ua dikavan kogham”?

13 Ia nıghnıgh. Ariaghrezıba ua dikavan koghti, kamaghın God ti Krais gamızı a ua dikavızır puvatıghai.

14 Krais ti ovevemın ua dikavızır puvatızi, akar e ia mıkınamım, ti mıngarıba puvatıghai. Ezi uaghan, ia nıghnızır gavgavım inıamın akaba mıngarıba puvatıghai.

15 Krais ti ovevemın ua dikavızır puvatızi, e ti God amızır bıızıbagh ifarır gumazıbar mın otıvıghai. E kamaghın akam ia mıkıri, God Krais gamızı a ua dikafi. Ezi guızbangıra gumazır aremezıba ua dikavan koghai, kamaghıra Krais ua dikavızır puvatıghai.

16 E fo, God ti gumazır aremezıbagh amıma me ua dikavan koghti, e kamaghın mıkıım suam, “God Krais gamızı, a ua dikavızır puvatı.”

17 God ti Krais gamızı a ua dikavızır puvatızi, ian nıghnızır gavgavır Kraisın itım, a pura bıızır kınım. Ezi arazır kurabar gavgavım ia gatıvazı, ia ti adar apengan ikıavıra ikıai.

15:1: Ro 5:2, Ga 1:11 15:2: Ga 3:4 15:3: Sng 22:15, Ais 53:5-12, Dan 9:26, Sek 13:7, 1 Ko 11:2, 11:23, Ga 1:12 15:4: Sng 16:8-10, Mt 12:40, Lu 24:26, 24:46, Ap 2:24-32, 13:33-35 15:5: Mt 28:16-17, Mk 16:14, Lu 24:34-36, Jo 20:19 15:7: Lu 24:50, Ap 1:3-4 15:8: Ap 9:3-6, 22:14, 22:18, 1 Ko 9:1 15:9: Ap 8:3, 9:1, Ga 1:13, Ef 3:8, 1 Ti 1:13-15 15:10: Ap 8:3, Ro 15:18-19, 2 Ko 3:5, 6:1, 11:5, 11:23, Fl 2:13 15:15: Ap 1:22, 2:24-32, 4:10, 4:33, 5:32, 13:30

18 Ezi uaghan, nighnizir gavgavim Kraisin ikiava ariaghreziba, me uaghan ti bar ovegha givagha uan ivezir kuram inighai.

19 E nighnizir gavgavim Kraisin ikia, bizir aghuir e fogha iniamiba bagha mizuai iti. Egh, e nguazir kamın itir biziba baghvıra mizuamıva, egh gin izamin biziba bagh mizuaman koghti, gumaziba bar en kuarkuvigham. Eghti me en kuarkuvir arazir kam, a me gumazir igharazibar kuarkuvir arazim, bar a gafiragham.

20 Ezi guizin bizim kamakin: God Krais gamizıma, a ua dikafi. An oveaghuezibar faragha dikavigha, mati azenimın dagher ovızir faragha zuim. Kamaghın e fo, oveaghueziba ua dikavam.

21 Gumazir mam a ovevem gamizi, an oto. Ezi gumazir igharazim ua dikavir arazim gamizi, an oto.

22 Ia fo, gumazamiziba Adam ko porogha kamaghın an mın me bar areme, egha kamaghıra gumazamiziba Krais ko poro, eghti kamaghın an mın me bar ua dikavigham.

23 Egh me bar vaghvagh uan dughiamra ua dikavam. Krais bar men faraghti, eghti a ua izamin dughiam, an adarazi ua dikavam.

24 Eghti nguazir kam gıvaghamin dughiam otogham. Eghti Krais duar gavgavir gumazamizibagh atıvıba ko, nguazir kamın garir adarıaba ko, aser gavgavıba, a bar me gasıghasıgham. Egh a God Bizıbagh Atıvamin Dughiam isi, God Afezıamin dafarım darıgham.

25 E fo, Krais atrıvımın ikıvıra iki, mangiti, God an apanıba bar me dikabıragh me isi an suemningın apengan me arıghamin dughıamın tugham.

26 God dikabınamin apanir abuananamra kara: ovevem.

27 Godın Akınafarım kamaghın mıkeme, “God bizıba bar da isa an suemningın apengan da atı.” Akar kam kamaghın mıgia ghaze, God uabı bizıba isa Kraısın suemningın apengan da arıki. Ezi e fo God uabı Kraısın apengan itir puvati.

28 Eghti gin, bizıba bar Kraısın apengan ikiti, eghti Godın Otarım uabı uabı isi, Godın apengan uabı atıgham. Faraghvıra God bizıba bar da isi, Otarımın apengan dar arıgham. Eghti dughıar Otarım uabı uabı isi Godın apengan uabı atıghamım, God bizıba bar moghıra dar dapanımın ikiam.

29 Ia nighnigh, marazi ariaghrezıba bagha rue, egha tızım bagha me kamaghın ami? Me manmaghın men akuvaghasa arazir kam gamı? Gumazıba ua dikavan koghtıma, ezi tızım bagha gumazıba men akurvaghasa rue?

30 Ezi e manmaghın damuam? E aruava, aremegha ua dikavir akam akurir ingangarım gamıma, gumazir avırıba zurara e gasıghasıghasava ami. Ariaghrezıba ua dikavan koghti, e tızım bagha ingangarır kam gamı?

31 Nan adarasi, ki dughıabar zurara ovevem batıvasava ami. Ki ia ko, en Ekıam Krais İesus ko porogha, egha ki ia bangın bar akonge, kamaghın ki akar kam ıan modır puvati.

32 Ki ti nguazir kamın nighnızımın gin ghua Efesusın nguıbamın ikia, “asızir atıaba” ko uariv soke, kamaghın ki ivezir aghuir manam iniam? Bar puvati. Ariaghrezıba ua dikavan koghtıma, eghti kamaghın e mıgırıgıar

kamın gin mangam, “E gurumızaraghan aremegham, kamaghın e datırighın dagheba ko dipabar amam.” *

³³ Ia gumazir igharazibar amamangatighti, me ia gifaran marki. Ia akar kam gifo, “Ia gumazir kuraba ko poroghti, me ian arazir aghuibagh asighasigham.” †

³⁴ Ia arazir onganiba ateghıva deravıra nıghnıgh. Egha ia uam arazir kurabar amuan marki. Ia oragh, ian marazi God gıfozir puvati. Ia aghumsıghasa kı akar kamın ia mıgei.

Nıvafızır ua dıkavamım, ıgharagh ganam

³⁵ Eghti gumazıtam azangam, “Ariaghrezıba manmaghın ua dıkavıgham? Me manmaghın garır nıvafızıba ikıam?”

³⁶ Nı gumazır onganım! Nı ter ovızım nguazımın aven an oparighti, a faragh aremeghıva, bıam otıvam.

³⁷ Ezi ter ovızır nı oparızır kam, a wıtın ovızım, o tızımın ovızım, a bıızır gın aghungamımın mın garır puvati, a pura ter ovızır kınım.

³⁸ God ifongezı moghın, a uabı aguaba ko namnam ko dafarıba isa, ıgharagha garır dagheba ko grazıba ko temebagh anıdı. Egha bıızır God anıngızır kaba, matı men nıvafızıba. Kamaghın amızı, da bar moghıra vaghvagha nıvafızır ıgharagha garıba itı.

³⁹ Ezi nıvafızır angamra itıba, bar uaghara garır puvati. Gumazım nıvafızır ıgharagha garım itı. Ezi asızım nıvafızır ıgharagha garım itı, ezi kuarazım nıvafızır ıgharagha garım itı, ezi osırım nıvafızır ıgharagha garım itı.

⁴⁰ Ezi overıamın itır bızıba, matı me nıvafızıba itı moghın, ıgharagha garı. Ezi nguazımın itır bızıba uaghan, matı me nıvafızıba itı moghın, ıgharagha garı. Overıamın itır nıvafızıbar dıgırıba, nguazımın itır nıvafızıbar dıgırıba mın garır puvati.

⁴¹ Aruem dıgırır ıgharazım itı, ezi iakınım dıgırır ıgharazım itı, ezi mıkovızım dıgırır ıgharazım itı, egha mıkovızıbar aven da vaghvagha dıgırır ıgharagha garıba itı.

⁴² Gumazır aremegh ua dıkavamın arazım, a kamakın. Nıvafızır e dafazım, a ikuvıghan, eghti nıvafızır ua dıkavamım, ikuvıghan kogham.

⁴³ Nıvafızır e dafazım, a derazır puvati, eghti nıvafızır ua dıkavamım, a dıgırır aghuım ikıam. Nıvafızır e dafazım, a gavgavıba puvati, eghti nıvafızır ua dıkavamım, bar gavgavıgham.

⁴⁴ Nıvafızır e dafazım, a nguazır kamın otozır bızım. Ezi nıvafızır ua dıkavamım, a Godın Duam anıdır bızım. Kamaghıra e fo, nguazımın nıvafızıba itı, ezi uaghan Godın Duam anıdır nıvafızıba itı.

⁴⁵ Godın Akınafarım ghaze, “Gumazır faragha otozım, Adam, God a gamızı an angamra itı.” Ezi Adamın bar gın ızezım, a Duamın otogha, egh gumazımızıbar amutı me angamra ikıam.‡

* **15:32:** (15:32) Gumazır maba ghaze, Pol guızın asızır atıabav geı. Romin gumazıba, arazır kurabagh amır gumazıbav soghasa, dughıar mabar me gamıma, me asızır atıaba ko mısoı, matı laıon. Ezi gumazır avırıba ghaze, Pol guızın asızır atıabav geır puvati. An akar ısın zuımın a gasıghasıghasava amır gumazıbav geı. † **15:33:** (15:33) Kar Grıghın fıfozır gumazır mamın mıgırıgıam. **15:34:** Ap 26:8, Ró 13:11, 1 Kó 6:5, Ef 5:14, 1 Te 4:5 **15:35:** Jo 12:24, 1 Jo 3:2 **15:36:** Jo 12:24 **15:38:** Stt 1:11 **15:42:** Dan 12:3, Mt 13:43 **15:43:** Fl 3:20-21 **15:45:** Stt 2:7, Jo 6:33, 6:39-40, 6:54, 6:63, 2 Kó 3:4-6, 3:17, Fl 3:21 ‡ **15:45:** (15:45) Adamın bar gın otozır kam, a Kraısra. 1 Korın 15:21-22 ko Rom 5:14-19ın ganıgh.

⁴⁶ Godin Duam anidir ikirimirim faragha otozir pu. Puvati, nguazir kamın otozir ikirimirim faragha oto, ezi Godin Duam anidir ikirimirim gin oto.

⁴⁷ Adamın faragha zuim, a nguazimın gumazim. God nguazimın an ingari. Ezi Adamın gin zuim, a Godin Nguibamın ikegħa ize.

⁴⁸ Nguazir kamın gumazamiziba, me nguazir kamın otozir gumazir kamın mın ami. Ezi Godin Nguibamın gumazamiziba, me gumazir Godin Nguibamın ikegħa izezir gumazir kamın mın ami.

⁴⁹ E datirighin nguazimın otozir gumazir kamın mın gari, egh gin Godin Nguibamın izezir gumazimın mın ganam.

⁵⁰ Nan adarasi, ki ia kamaghın fogħasa ki ia miġei. Nguazir kamın gumazamiziba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamın aven mangi iki an bizir aghuiba inian kogħam. Egh ariaghırıba, bizir ariaghırir puvatiziba inian kogħam.

⁵¹⁻⁵² Ia oragh. Ki akar mogomer mamın gun ia mikimasa. En tarazi oveghan kogħam. Me ikivıra ikitıma, sıghar abuananam arangam, egħti dughiar kamra God me damıghtı men nivafızıba ıgharagh otogħam. Bizir kam bar zuamıram otogħam, mati damazim komokoi mogħın. Sıgham arangamın dughiamın, ariaghrezıba ua dikavıghıva uam ikuvan kogħam. God bar mogħıra e damıghtı e nivafızir ıgharagħa garıbar otıvam.

⁵³ A kamakın, mati gumazim korotiar għurım suegħa egha korotiar igıam aruzı mogħın, e nivafızir kuram suegħ, egh ikuvıghan kogħamın nivafızim arugham. Egh e ariaghırir nivafızim suegħ, egh ariaghırir puvatızir nivafızim arugham.

⁵⁴ E gin uan ariaghırir nivafızir kuram suegħıva, uan nivafızir ikuvan kogħamıbar aghuıghtı, dughiar kamın Godin Akinafarımın itir miġirıgıam a guızın otogħam,

“God ovevem dikabırıgħa, a gasıghasıki, egha bar a gafıra.

⁵⁵ Ovevem, ni gumazamiziba dikabırir gavgavım managh itı?

Ovevem, ni gumazamiziba mızazım me ganıdır gavgavım managh itı?”

⁵⁶ Ovevem, mızazır gavgavır gumazamizıbagħ anıdım, arazır kuram dama a inı. Ezi arazır kuram uan gavgavım, Moses Osırızır Arazıba dama a inı.

⁵⁷ En Ekıam Kraıs İesusın ingangarımın, God gavgavım e ganıdım, e ovevem ko mısoġha a dikabırı. Kamaghın, e Godın mınbalı!

⁵⁸ Kamaghın, nan namakar bar aghuıba, ia tuıvıgh gavgavıgh, egħti bizıtım ia munamangan markı. Ia kamaghın fo, ingangarır ia Ekıam bagħa amıba pura zuır puvatı. Kamaghın, ia zurara Ekıam bagħ ingarsı bar gavgavıgh.

Pol, a damuasava amir bizıbav ġei

16

(Sapta 16)

Me Jerusalemın amangasava amır dagıaba, Pol dav ġei

15:47: Stt 2:7, 3:19, Jo 3:13, 3:31 **15:49:** Ro 8:29, 2 Ko 3:18, Fl 3:21, 1 Jo 3:2 **15:50:** Mt 16:17, Jo 3:3-5, 1 Ko 6:13 **15:51-52:** 1 Te 4:15-17 **15:53:** 2 Ko 5:4 **15:54:** Aıs 25:8, Hı 2:14-15, MAA 20:14
15:55: Hos 13:14 **15:56:** Ro 4:15, 5:13, 6:14, 7:5, 7:13 **15:57:** Ro 7:25, 1 Jo 5:4-5 **15:58:** 2 Sto 15:7, 1 Ko 3:8, 2 Pi 3:14, MAA 14:13

¹ Ki datirighin dagiar ia Jerusalem in itir Godin adarasi bagha darighasava amibav kimasa. Ki faragha Galesian Provinsin itir siosba, arazir kam men aka, egha ki kamaghin ia mikimasa, ia uaghan arazir kam damuam.

² Ia bar, Sandebar zurara, vaghvagh dagiar ia isiba mirara, dagiataba tuiragh, egh da isi uan dipenibar da mongegh. Eghti dagiaba tong avirasemegham. Eghti dughiar ki izamimin, ia ua dagiaba burian kogham.

³ Ki izeghiva, gumazir ia miseveziba, ki men gun migeir akinafarim me daningiva, me amadaghti, me mangam. Eghti me dagiar ia aningizir kaba inigh mangi Jerusalem in itir darazir dafarim darigham.

⁴ Biziba deraghti, ki uaghan mangiti, me na ko mangam.

Pol mangi Korinbar ganasa ifonge

⁵ Ki ia bagh mangisi, Masedonian Provins abigh mangigh, gin ian bighan otogham. Ki faragh Masedonian mangasa ifonge.

⁶ Ki ti tong dughiatabar ia ko ikegham, ki foghan kogham, ki ti ia ko ikitima orangtizim ko aminir gavgavimin dughiam givaghtima, ki managh mangisi ifongeghti, ia nan akuraghtima ki mangam.

⁷ Ki izi, dughiar otevimin ia ko ikian aghua. Ki tong dughiar ruarimin ia ko ikiasa ifonge. Ekiam kamaghin ifongeghti, ki dughiar ruarim ia ko ikiam.

⁸ Ki Efesusin Nguibamin kagh iki mangiti, Pentikosin Dughiar Ekiam givagham.*

⁹ Ki fo, God na bagha tuavim kuizima, ki kagh iki ingangarim damuamin dughiar aghuim iti. Egh ki gumazamizir aviribar akuraghtima, me Kraisin adarazir otivigham. Ezi uaghan gumazir aviriba en apanim gami.

¹⁰ Timoti ia batoghtima, ia a inigh an akurvaghtima, a ian tongin ia ko navir amirizimin iki, egh atiatingan kogham. Ia fogh, ki Ekiam bagha ingari moghin, a ingari.

¹¹ Ian tarazi an gan kamaghin mikiman marki, a pura bizim. Ia an akuraghti, a navir amirizim sara mangi darorim givagh, egh ua na bagh izam. Ki, an aveghbuaba ko izasa, ki a bagha mizua gari.†

¹² Ezi en aveghbuam Apolosin migirigiam a kamakin. Ki dughiar aviribar aveghbuar igharaziba ko izi, ian ganasa pamtemin a migei. Ezi a datirighin tong izasa nighnizir puvati. Gin, tuavitam ikiti, a izam.

Migirigiar abuananaba

¹³ Ia uari bagh gan, egh nighnizir gavgavimin tugh gavgafigh. Egh gavgavighiva bizitam in atiatingan marki.

¹⁴ Ia God ko gumazamizir igharaziba bar me gifongeghiva uan ingangaribar amu.

¹⁵⁻¹⁶ Nan adarasi, ia Stefanas ko an adarazigh fo. Me Akaian Provinsin ikia faraghavira Kraisin adarazir otifi, ezi gin Akaian Provinsin itir gumazamizir igharaziba gin Kraisin adarasi otifi. Ezi Stefanas uan adarazir ko, uari isa ingangarir Godin gumazamizibar akurvaghamim ganingi. Nan adarasi, ki kamaghin ia gakaghora ghaze, ia kamaghin amir gumazibar apengan iki, egh uaghan gumazir me ko ingaribar apengan iki.

16:1: Ap 24:17, Ro 15:25-26, 2 Ko 8:1-9, Ga 2:10 **16:2:** Ap 20:7, MAA 1:10 **16:5:** Ap 19:21 **16:6:** Ro 15:24, Ta 3:12 **16:7:** Ap 18:21 **16:8:** Wkp 23:15-21, Lo 16:9-11 * **16:8:** (16:8) "Pentikosin Dughiar Ekiam", Aposel 2:1 in itir migirigiamin gan. **16:9:** Ap 14:27, 19:8-10, 2 Ko 2:12, Kl 4:3, MAA 3:8 **16:10:** 1 Ko 4:17 † **16:11:** (16:11) Timoti a gumazir igiam, ezi bizir kam bagha gumazir maba akirim ragha a gasi. Ni 1 Timoti 4:12 in gan. **16:12:** 1 Ko 1:12, 3:6 **16:13:** Sng 31:24, 1 Ko 15:1, Ef 6:10, Fl 1:27, Kl 1:11, 1 Te 5:6 **16:14:** 1 Ko 14:1, 1 Pi 4:8

¹⁷ Stefanas ko Fortunatus ko Akaikus na bagha ize. Ia na bagh izamin tuaviba puvatizi, ezi me ian danganim inigha na ko iti. Kamaghin ki bar akonge.[‡]

¹⁸ Me nan navim gamizi, an amira, egha uaghan ian navibagh ami. Ia kamaghin amir gumazibar akaba baragh.

¹⁹ Esian Provinsin itir siosba uan akam isa ia bagha anemaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Ezi Akwila ko Prisila, ko aningin dipenimin uari akuvir sios, Ekiamin ziamin uan akam isa ia bagha anemaga ghaze, Afeziam ia ko iki.

²⁰ Kagh itir Kraisin adarazi, me bar uan akaba isa ia bagha da amaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Ia Kraisin adarasi, ia uan arazimin gin mangiva, egh ia uan adarazir agharibar suigh.

²¹ Ki Pol, ki uabi uan dafarimin dughiar aghuir kam ia bagha an osiri. §

²² Tina Ekiam gifongezir puvati, a ikuvigh. En Ekiam, ni izi!

²³ En Ekiam Iesusin apangkuvim, ia ko iki.

²⁴ E bar Krai Iesus ko poroghav ikia, egha arazir kamin ki bar moghira ia gifonge. Guizbangira.

[‡] **16:17:** (16:17) Grighin akam vezin kamin deragha akatam migeir pu. **16:18:** Fl 2:29 **16:19:** Ap 18:2, 18:18, 18:26, Ro 16:5, 2 Ti 1:15 **16:20:** Ro 16:16, 2 Ko 13:12 **16:21:** Kl 4:18, 2 Te 3:17

§ **16:21:** (16:21) Pol uabi uan akinafariba osirir pu. Puvati, a migeima gumazir igharazim a bagha osiri. Ezi migirigiar vezin kamin itim, Pol uabi uan dafarimin an osiri. **16:22:** Ga 1:8-9

Polin Akinafarir Namba 2, a Korinin Nguibamin itir Sios baghava an Osiri

Akar Faragha Zuim

Korinin nguibar ekiamin siosin gumazamizir maba akar kurabar Polin mikeme. Ezi bizir kam Pol gamima, a bar oseme. Pol Korinin sios ko akabar kirasa. Kamaghin amizi a me bagha akinafarir kam osiri. Egh a ua me gakuqegham. Ezi akar otevir akinafarimmin itim, Pol akar gavgavir a faragha Korin bagha amizimin gun migei. An akar kam mikiman aghua, egha me a barazir puvatigha, egha me akar kurabar a mikeme. Ezi kamaghin an akar gavgavim me ganingi.

Ezi dughiar kammin Judian Distrighin itir Kraisin adarasi, me paza iti. Ezi Pol me bagha dagiaba akumakui, egh da nigh mangi me daningasa. Egha Sapta 8 ko 9, Pol akar Korinbar navibagh aghuvkantima, me dagiaba isi ingangarir kam daningamin akabav gei.

Ezi akinafarimmin akar otevir abuananam, aposelin ifavarir iza Korinin itir maba, me Polin ziam dikabira egha an Aposelin ingangarim gasighasisi. Kamaghin Pol men arazibar gun migei.

Pol ingangarir God aposelbagh aningizimin gun migei

(Sapta 1-7)

¹ Ki Pol, ki Krai Iesusin aposelin mam. God uan ifongiamin gin ghua, aposelin min ikiasa na amisefe. Ki en aveghbuam Timoti ko, ga akinafarir kam osirigha, ia Korinin nguibar ekiamin aven Godin siosin itiba, ko Godin gumazamizir Akaiian Provinsin danganiba bar itiba, ia bagha an osirigha anemadi.

² Egha ga God ko migia ghaze, God en Afeziam, ko en Ekiam Krai Iesus ian apanguva, navir amirizim ia daningam.

Pol God an akurazir bizim bagha a minaba

³ E Godin ziam fam, a God, egha en Ekiam Krai Iesusin Afeziam. A en Afeziam, ezi akurvazir arazim ko apanguvir arazim an otifi. Ezi a, gumazir osimtiziba ateriba, a men girakirangin tuiva egha navir amirizim me ganidi.

⁴ God kamaghin ifonge, an en girakirangin tuiva navir amirizim e ganidi moghin, e gumazir osimtizir aviriba ateritabar girakirangin tuiva navir amirizim me daningam. Kamaghin, osimtiziba e bativir dughiabar, an en girakirangin tuiva navir amirizim e ganidi.

⁵ Krai osimtizir bar ekiam aterezi moghin e uaghan aneteri. Ezi God Krai girakirangin tugha navir amirizim a ganingizi moghin, God Kraisin ingangarimin, en girakirangin tuzima navir amirizim e giziva.

⁶ God kamagh sua, ia navir amirizim ko an akurvazim iniam, bizir kammin e osimtizim ateri. God navir amirizim e daningiva, a uaghan navir amirizim ia daningam. Ia en min tuivigh gavgavigh osimtiziba ateri, God navir amirizim en min ia daningam.

⁷ Ezi e kamaghin nighnizir gavgavim Godin ikia bar fogha ghaze, ia tuivigh gavgavigham. E fo, ia e ko osimtizim ateri, kamaghin amizi, ia uaghan e ko navir amirizim iniam.

⁸ Nan adarasi, e osimtızir Esian Provinsin e batoziba, ia a gifoghasa. Osimtızir bar ekiam e avara, egha en gavgaviba bar dagh afira. Ezi kamaghın e ghaze, e ti ovegham.

⁹ Bar guizbangıra, e mati gumazim jas ovengasava a miđei moghın, e uari barasi. God kamagh sua, e uan gavgavibara nighnighan kogham. Puvati, e Godın gavgavimra nighnigh a gısın tugham, a gumazir ovegezibagh amizi me ua dikafi. Kamaghın, bizir kam e bato.

¹⁰ Kar bizir bar kuram, an e gamizi e atam oveghai. Ezi God en akura. Egh a gin uam en akuragham. E nighnızir gavgavim Godın ikia bar fogha ghaze, zurara bizir kuram e bativtima, God uam en akuraghtima, e deraghvıra ikiam.

¹¹ Egh ia en akuragh God ko mikim. Eghti God gumazamizir aviribar dımdiaba baragh en akuragham. Eghti gumazamizir bar avırıba ganigh, egh me God en akuragha e gamizir bizıba bagh a minabagham.

Pol Korinbagh ifarazir puvati

¹² Bizir kam na gamima ki bar akonge. Nan navir averiamın, ki uan arazıba deravıra da tuisigha kamaghın fo, ki nguazir kamın ikia arazir aghuim gami, egha guizbangıra ian damazıbara e arazir bar aghuim gami. Ki arazir God nan akazir kam gamua God baghavıra itir arazıbar gın ghua, bizitam ian modozir puvati. Ki nguazir kamın fofozim isa arazir kam gamızir pu. Puvati, ki Godın apangkuvımın gavgavım isa, arazir kam gami.

¹³⁻¹⁴ Egha ki ia bagha akınafarım osırava, akar ia deravıra gan dar mingaribagh foghamıba, ki dararama osiri. Ki ia bagha akar ıgharazitaba osırır puvati. Guizbangıra, dughıar mabar ki osırır mıđırıđıar maba, ia deragha dagh fozir puvati. Ki kamagh sua, ia en Ekiam İesus İzamin Dughıamın, ki ia bagha zıar ekiam inızi moghın, ia na bagh zıar ekiam inıam. Kamaghın ia guizbangıra nan akabar mingaribagh foghasa, ki ifonge.

¹⁵⁻¹⁶ Ki kamaghın nighnızir gavgavım ikia ghaze, ia na bagh zıar ekiam inıam. Ezi bizir kam bagha, ki akam akırıgha ghaze, ki faragh ızı ian ganam. Egh ki ia ategh, Masedonian Provinsın mangam. Egha ki Masedonia Provins ataghızir dughıamın, ki uamategh ızı ian ganasa nighnısi. Ezi arazir kamın God dughıar pumuningın arazir aghuımın ia damuam. Eghti ia nan akuraghti, ki Judıan Dıstrıghın mangam.

¹⁷ Ezi manmaghın ami? Ia ti ghaze, ki amızir mıđırıđıar kaba, ki pura ia gifari. Ia ti ghaze, ki nguazir kamın gumazıbar mın puram akar dikırızıbagh amua dar ghuangısıgha egha ghaze, “Guizbangıra” o “Puvati” uaghara anıngın mıkimam? Bar puvati.

¹⁸ God zurara uan mıđırıđıabar gıntisi. Ezi kamaghıra ki guizbangıra ia miđei, mıđırıđıar ki ia gamıba bar, da uaghara “guizbangıra” o “puvati” mıgeir pu.

¹⁹ Ki, ko Sailas, ko Timoti, e ian tongın akam akuri, a Godın Otarım Krais İesusın akam. Ezi ia fo, Krais a “guizbangıra” ko “puvati,” uagharam anıngın mıgeir puvati. Krais zurara guizbangıra miđei.

²⁰ Godın akar dikırızir avırıba iti. Ezi Krais “guizbangıra” akar dikırızir kaba bar dav gei. Kamaghın amizi, e Godın akam barazıma a Kraisın zıamın ghaze, “A guizbangıra,” ezi e Godın zıam fe.

²¹ Ezi God uabi gavgavım isa, e ko ia ganıdi, ezi e Krais ko porogha, ikia gavgafi. Egha a uabi ua bagha e amısefe.

²² Egħa a uabi uan inabazir ababanim e gati, kamaghin me en gan fogh suam, e an gumazamizibara. Egħa uan Duam en navir averiabar ikiasa an e ganingġi. Godin Duamra a uaghan bizir aghuir faragħa zuir mam, God e daningasa. E Godin Duam inigħa givagħa, kamaghin e fo, e guizbangira bizir avirir maba sara iniam.

Pol zuamira Korinin ghuzir puvati

²³ God, a gumazir nan migirigiaba gavgavim dagħ anidim, egħa a nan navimin garġi. Ezi ki an ziamin guizbangira kamaghin migei, ki osimtizim ia daningan aghua, kamaghin amizi ki zuamira Korinin izezir puvati. Kamaghira tu.

²⁴ Ki kamaghin mikemezir puvati, e ian nighnizir gavgavibar ganti, da en apengan iti. Puvati. E fo, ia nighnizir gavgavim Kraisin ikia mitivigha gavgavigha gifa. Egħa e ian agorogem damuti, an otivasa, e ia ko ingari.

2

¹ Ki kamaghin nighnisi, ki ia bagħ izan kogħam, egħ ia damuti ia fomira na basemezi mogħin na basiman kogħam. Kamaghin ki izezir puvati.

² Egħ ki ia damuti, ia na basemegħtima, tina iki na damuti ki bar akuegħam? Ia, gumazamizir ki ia gamizi ia na basemeziba, iarara ikiam.

³ Ia gumazamizir agorogem na ganidiba, kamaghin ki ia bagħ izi osimtizim ia daningan aghua. Ezi bizir kam bagħa ki fomira ia bagħa akinafarir mam osirighava anemada. Ki fo, ki bizitam bagħ bar akuegħti, ia uaghan bar mogħira bar akuegħam.

⁴ Guizbangira, ki ia bagħa akinafarim osirir dughiamin, ki bar ian apangkuvigha, nan navim bar osemezi, ki puviram azi. Ki osimtizim ia daningasa akinafarir kam osirizir puvati. Ki ghaze, ia kamaghin fogħ suam, ki bar ia gifuegħa, bar uan navim ia ganingġi. Kamaghin ki ia bagħa osiri.

Korinba, gumazir arazir kurabagh amizimin arazir kuram gin amang

⁵ Gumazitam osimtizim gumazir igħarazibagh aningġi, an osimtizim na ganingizir puvati. Ki migirigiari gavgavir aviribar bizir kam mikiman aghua. Ki kamaghin mikimasa, a ia gamizima, ian naviba bar mogħira, mong ian oseme.

⁶ Ezi ian aviriba ghaze, gumazir kam a ivezir kurar tam inigh. Ezi datirighin anenigħa givagħa, kamaghira tu.

⁷ Kamaghin amizi, ia arazir igħarazitamin datirighin a damu. Ia an arazir kuraba gin amadaghiva, an girakirangin tugh, egħ navir amirizim a daning. Puvatighiti, osimtizir bar ekiam gumazir kam dikabiragħam.

⁸ Kamaghin, ki ia gakaghora ghaze, ia an akagħti a fogħam, ia a gifuegħa mamaghira iti.

⁹ Akinafarir ki faragħa osirizim, mar ki pura ia basamasa an osiri. Ki kamaghin fogħasa, ia nan akabar gintigha biziba bar dagħ ami, o puvati?

¹⁰ Egħti ia gumazitamin arazir kuraba gin amangti, ki uaghan da gin amangam. Egħti ki gin amangamin arazir kuratam ikiti, ki ian akurvaghsi Kraisin damazim a gin amangam.

¹¹ Ki atiatia ghaze, Satan ti e gifaragħ e dikabiragħam. Kamaghin ki arazir kuraba gin amadi. E Satanin mogomer nighnizir kurabagh fogħa gifa.

Pol Taitusin ganasa

¹² Ki Kraisin akar aghuim akunasa izava, Troasin nguibar ekiamin otogha gari, Ekiam ki ingangarir kam damuasa, a na bagha tuavim ati.

¹³ Ezi ki uan aveghbuam Taitusin ganizir puvati. Kamaghin nan navim derazir puvati. Kamaghin amizi, ki Troasba ategha uamategha iza Masedonian Provisin oto.

Aposelba Godin gavgavim in midorozibagh afisi

¹⁴ Ezi God, Krai ko porogha en faragha zuima, e an gin ghua kalabuziar gumazibar min ghua bar akuegha migia ghaze, Krai modorozim gafiragha apaniba dikabiragha gifa! Ezi arazir kam in gumazamiziba bar God gifoghamin fofozim ini. A mati mughuriar aghuim in otozi, aminim a birazi a tintinibar ghu. Bizir kam bagha ki Godin minabi.*

¹⁵ Guizbangira, e mati pauran min migharir mughuriar aghuim zuim, Krai a inigha ofan min God ganingi. Mughuriar kam, a Godin Nguibamin zuir tuavimin zuir gumazibar tongin otiva zui. Egha uaghan helin zuir tuavimin itir gumazibar tongin otiva zui.

¹⁶ Egha helin tuavimin zuir darasi, mughuriar kam barazima, an overer mughuriamin min zui. Egha a me gamima, me ovi. Ezi Godin Nguibamin tuavimin zuir darasi, me mughuriar kamra a barazima, a mati ikirimirir aghuim isi mughuriam. Egha a ikirimirir aghuim me ganidi. Tinara gavgavigh ingangarir kamagh garim damuam? Bar puvati.

¹⁷ Ezi e gumazamizir mabar min amir puvati, me danganiba bar dagh aruava Godin akam migia, mati me dagiaba bagha biziba amadi. God uabi ingangarir kam e ganingi, ezi e ifarir puvati, e guizbangira migei. E Krai ko porogha, egha Godin damazimin e deraviram an akaba akuri.

3

Aposelba akar gavgavir dikirizir igiamin ingangarir gumazibar otifi

¹ E ti ian aghariba apirti, ia suam, e gumazir aghuiba, kamaghin e ti migirigiir kabagh ami? O e ti gumazir mabar min e gumazibav kimti, me ia bagh akinafariba osir ia mikim suam, e gumazir aghuiba? O e uarir akurvaghsi ian azangsighti, ia en akurvaghamin akinafarim osiram? Bar puvati!

² Ia uari, mati akinafarir en gun gumazibav geim. Ezi akinafarir kam in osiziriba, da en navir averiabar aven iti. Eghti gumazamiziba bar akinafarir kam in ganiva a diponam.

³ Ia bar azenara iti, mati akinafarir mam Krai an osirizi e a inigha ize. A finfinir dipamin an osirizir puvati. A zurara ikiamin Godin Duamin an osiri. Egha a dagiar ekiatam gisin an osirizir puvati. A gumazamizibar navir averiabar an osiri.

⁴ E fo, God ingangarir kam damuasava e amisefe. Ezi Krai fofozir kam e ganingi. Kamaghin, e akar kabar gun ia migei.

⁵ Guizbangira, e uari ingangarir kam damuan buraghuburaki, kamaghin amizi e uari kamaghin mikiman kogham, e uari bizibagh ami. Puvati, God uabira gavgavim e ganidima, e ingangarir kam gami.

2:12: Ap 14:27, 1 Ko 16:9 * **2:14:** (2:14) Grighin akar otevitam kagh deragha mikemezir puvati.
2:15: 1 Ko 1:18, 2 Ko 4:3 **2:16:** Lu 2:34, Jo 9:39, 1 Ko 15:10, 2 Ko 3:5-6, 1 Pi 2:7-8 **2:17:** 2 Ko 1:12, 4:2, 11:13, 1 Pi 4:11, 2 Pi 2:3 **3:1:** Ap 18:27, Ro 16:1, 2 Ko 5:12 **3:2:** 1 Ko 9:2 **3:3:** Kis 24:12, Jer 31:33, Ese 11:19, 36:26, 1 Ko 3:5, Hi 8:10 **3:4:** 2 Ko 2:16 **3:5:** Jo 15:5, 1 Ko 15:10, Fl 2:13

⁶ Ezi a uabi e gamizima, e Akar Dikirizir Gavgavir Igiar kam, e an ingangarir gumazibar otifi. Akar Dikirizir kam, a bizir me akınafarımın osirizir puvatızim, mati Moses Osirizir Arazir fomıram otoziba. Puvati. Kar Godın Duamın bizim. Moses Osirizir Araziba gumazibagh amima me ovei. Ezi Godın Duam ikirimir aghuim me ganıdı.

⁷ Ingangarir God amizim, a Moses Osirizir Arazibagh amizi da otifi. Ezi tuavir kamın ovevem otos. Dughiar kam God dagıam abıghizi, osiririba vaghavagha an otifi, ezi Godın angazangarım uaghan ize. Egha angazangarir kam Mosesın guam a gisira, ezi Israelba an guamın ganan buraghbuaraki. Ezi gın angazangarir kam gifa.

⁸ Ingangarir God uan Duam gumamazibar aningasava amizim, a ingangarir Moses Osirizir Araziba aningasava amizim, a bar a gafira. Eghti Godın angazangarım ko gavgavım, ingangarir kamın iki mamaghıra ikiam.

⁹ Moses Osirizir Arazibar ingangarir kam, a en araziba tuisıghıva e mikim suam, e ovengam. E fo, ingangarir kam Godın angazangarım sara ize. Egh ingangarir kam Godın angazangarım sara iziti, ingangarir gumamazibar amutı me Godın damazımın deraghamım, a Godın angazangarir bar ekiam sara izi mamaghıra ikiam.

¹⁰ Godın angazangarir ekiam ko gavgavım, ingangarir igiar an amizim ko ikia bar ekevegħa mamaghıra iti. Egha angazangarir kam, Godın angazangarir ingangarir ghurım ko itim, bar a gafira. Kamaghın, e datırıghın gara nıghnısi, ingangarir ghurımın angazangarım munge.

¹¹ Ingangarir ghurir kam a zurara ikian kogham. Puvati, a mungegham. Egha a Godın angazangarım sara ize. Kamaghın e fo, ingangarir igiar zurara ikiamım, a Godın angazangarir bar ekiam sara iza mamaghıra iti.

¹² Ezi e nıghnızir gavgavım ikia bar fo, angazangarir kam izıva e bativ mamaghıra ikiam, ezi a bagħa mızuai. Kamaghın, e atıati puvatıgha azenara an gun mıgei.

¹³ E Moses amizi mogħın amir puvati. An guamın angazangarım sıragħa mungemarıma, a kamaghın aghua, Israelba an ganam. Kamaghın a inıravızim inıgha uan guam avara.

¹⁴ Ezi fomıra iza datırıghın tuzir dughıamın, Israelbar nıghnızıba bar pırızı, me Godın Akar Dikirizir Gavgavir Ghurıbar gara, dar mıngarıba deragħa dagħ fozir puvati. Egha mati Mosesın guam avarazir inıravızim, men nıghnızıba avaragħavıra iti. Ezi gumazıtım me avarazir inıravızir kam adangızir puvati. Kraıs uabıra, gumazım a gifogħtıma, God a da inıravızir a dukuaghav itım adegham.

¹⁵ Guızbangıra, dughıaba bar me Moses Osirizir Arazıba dıborı, ezi inıravızir kam ikia men nıghnızıba apıra, iza datırıghın oto.

¹⁶ Egh gumazım uan navım Ekiam bagħ a giragħtı, God inıravızir an nıghnızım avarazım adegham.

¹⁷ Kı Ekiam mıgıa, kar kı Godın Duam mıgei. Eghti Ekiamın Duam gumazıtımın ikıtı, egħtı bızıtım gumazır kamın sıragħ a ikırarıghın kogħam. Bar puvati. A bar fıırıghrıgh ikiam.

¹⁸ E bar mogħıra, bızıtım en guaba avarazır puvati. Ezi Ekiamın angazangarir ekiam e gısrızıma, e ganıanır guabar garımın mın otogħa, Godın

3:6: Jer 31:31, Jo 6:63, Ro 7:6, 1 Ko 11:25, Ga 3:10, Ef 3:7, Kl 1:25, Hi 8:6-8 **3:7:** Kis 34:1, 34:28-30, Lo 10:1, Ro 7:10 **3:8:** Ga 3:2, 3:5 **3:9:** Lo 27:26, Ro 1:17, 3:21 **3:10:** Kis 34:29 **3:12:** 2 Ko 7:4, Ef 6:19 **3:13:** Kis 34:33-35, Ro 10:4, Ga 3:23 **3:14:** Aıs 6:10, Jo 12:40, Ap 28:26-27, Ro 11:7-8, 11:25 **3:16:** Kis 34:34, Aıs 25:7, Ro 11:23, 11:26 **3:17:** Jo 8:32, 8:36, Ro 8:2, 1 Ko 15:45, 2 Ko 3:6, Ga 5:1 **3:18:** Kis 16:7, 24:17, Ro 8:29, 1 Ko 13:12, 15:49, 1 Ti 1:11

angazangarim gumazamizibar akakasi. E zurara Godin angazangarir kam isavira iti, ezi a bar en arazibagh ighavira itima, e Ekiamin nedazimin min otivavira iti. Ekiam, a Godin Duam, egha a bizir kabagh ami.

4

Aposelba, me nguazir minebar min iti

¹ God en apanguvigha egha ingangarir kam e ganingi. Ezi kamaghin e ingangarir kam gamuava amiraghnirazir puvati.

² E aghumsizir arazir gumaziba mogava amiba, e akirim ragha dagh asara. E ifavarir arazibagh amir puvati. Egha e Godin akam girazi, a igharagha otozir puvati. E Godin guizin akam azenarama anakuri, eghti gumazamiziba bar uan navir averiabar aven en araziba tuisigham. Egh me kamaghin fogham, e ingangarir bar aghuim Godin damazimin a gami.

³ Ezi tarazi akar aghuir e kurir kamın mingarim gifoghan kogh, mati iniravizim men nighnizim avaraghavira iti. Gumazir kaba, me helin zuir tuavimin itibara.

⁴ Satan a nguazir kamın godin ifavarim, a gumazir kabar nighniziba mitatem dagh aningizima, me nighnizir gavgavim puvati. Ezi kamaghin Kraisin akar aghuimin angazangarim ko an apanguvim men navir averiabar aven ghuava avenge. Kamaghin, me Kraisi deragha an garir puvati, a uabi Godin mirara itir nedazim.

⁵ E uari uan arazibar akam kurir puvati. E kamaghin akam akura ghaze, “Kraisi Iesus, a en Ekiam. Ezi e Iesusin migirigiamin gin ghua egha ian ingangarir gumazibar iti.”

⁶ Fomira God kamaghin migia ghaze, “Mitatemın aven, angazangarim otogh siragham.” Ezi Godin kamran angazangarim iza en navir averiabar ikia egha e gamizima, e Godin fofozir aghuiba iti. E Kraisi Iesusin guamin angazangarir kamın gara, egha e Godin angazangarim ko an gavgavim gifo.

⁷ E pura nguazir miner kinir gavgaviba puvatziba min ami, ezi bizir bar aghuir kam en aven iti. Bizir kam kamaghin en aka, gavgavir bar ekiar kam, a Godin otifi, an en otivir puvati.

⁸ Ezi dughiar mabar osimtizir aviriba e bativigha, egha da e dikabirazir puvati. Ezi bizir aviriba en nighnizibar iza e gamima e okam nighnisi, ezi da en nighniziba bar da apirizir puvati.

⁹ Gumazir aviriba en apanibar iti, ezi God e ataghizir puvati. Me e misogha pazava e gami, egha bar e gasighasighizir puvati.

¹⁰ E kamagh sua, e uan ovengamin nivafizir kabar, e gumazamiziba Iesusin ikirimirir aghuim men akaghtima, me dar ganam. Kamaghin e zurara uan ovengamin nivafizibar, Iesusin ovevem men akakasi.

¹¹ E kamaghin ifonge, e uan ovengamin nivafizir kabar, e gumazamiziba Iesusin ikirimirir aghuim men akaghtima, me dar ganam. Kamaghin e angamra ikia Iesusin ingangarim bangin gumaziba e misozi, e dughiar aviribar atam ariaghiri.

¹² Kamaghin, e ghaze, ovevem e bativasa amuavira iti, eghti en arazir kam ia damuti, ia ikirimirir aghuarim iniam.

¹³ Gumazir mam Godin Duamin fofozim an itima, a Godin Akinafarim kamaghin osiri, "Ki nighnizir gavgavim Godin ikia, egha kamaghin ki an gun migei." Kamaghira, Godin Duam en aven ingara e gamima, e uaghan nighnizir gavgavim Godin ikia egha kamaghin an gun migei.

¹⁴ E kamaghin fo, God, Ekiam Iesus gamizi, a ua mozimn dikavigha ikirimirir aghuarim ini. A uaghan e damighti, e Iesus ko ua dikavighti, a bar e inigh, ia ko mangiti, e an boroghin ikiam.

¹⁵ Bizir e bativir kaba bar, da ia bangin e batifi. God kamagh sua, arazir kamn an apangkuvim gumazamizir aviriba bativ mangvira ikiam. Egh gumazamizir kaba a minabi mangvira iki, egh an ziam fam. Kamaghin bizir kaba e batifi.

Aposelba nighnizir gavgavim Kraisin ikia egha gavgavim ini

¹⁶ E ingangarir bar aghuir God amizir kam ginighnigha, kamaghin an ingangarim damuasa amiraghamirazir puvati. E fo, en nivafizir azenan itiba, bar ikuvighasava amima, ezi en navir averiabar aven, e zurara dughiaabar gumazir bar igiabar min otivavira iti.

¹⁷ E fo, osimtiziba ko mizazir e datirighin ateriba, da osimtizir ekiaba puvati. Egha da dughiar otevimra ikiam. Egh da en akuraghti, e dabirabir bar aghuim Godin Nguibamin zurazurara a iniam. E fo, bizir aghuir e iniamin kaba, da bizir igharaziba bar dagh afraghti, eghti osimtizir e datirighin aterir kaba, da pura bizibar min otivigham.

¹⁸ E uan damazibar garir biziba, e dar gara dagh nighnizir puvati. Bizir e uan damazibar ganam koghamiba, e mighigha a dar gara dagh nighnisi. Bizir e uan damazibar gariba, da bar dughiar otevimra ikiam. Ezi bizir aghuir e uan damazibar ganam koghamiba, da bar zurara ikiam.

5

¹ E kamaghin fo, nguazimin averpenir e datirighin aven itir kaba, da gin dipirighrigh ikuvigham, kar en nivafizimin ovevem. Eghti dughiar kam God dipenir igharazir aghuim e daningam, kar en nivafizir igiam. Dipenir kam, gumazitam an ingarizir puvati, God uabi an ingari. A Godin Nguibamin iki zurazurara ikivira ikiam.*

² E datirighin nguazimin dipenir kamn ikia, egha navim bigha ara ikia egha uan dipenir Godin Nguibamin itim inigh, egh korotiamin min e anerughasa bar ifonge.

³ Egh e anerugh uan nivafizim avaragh, egh bibiamra ikiam kogham.

⁴ E nguazimin averpenimin aven ikiavira ikia, egha e osimtiziba atera navim bigha ara iti. Ezi da e gamima e uan nivafizir ghurir kam ataghraghasa puvati. E nivafizir igiar aghuim a gisin aneghuasa ifonge, mati e korotiar igiam ghurim gisin anerughtima, anagapazagh ganganir bar aghuim damuam. Tuavir kamn en nivafizir ovengamim, a ua iraghirigh, egh nivafizir angamra ikivira ikiamim min otogham.

⁵ God uabi e akirigha angamra ikiavira itir dabirabir kam e ganingi, egha uan Duam e ganingi. God bizir bar aghuir maba e daningasa, egha faragha

4:13: Sng 116:10, Ro 1:12, 2 Pi 1:1 **4:14:** Ro 8:11, 1 Ko 6:14 **4:15:** 1 Ko 3:21, 2 Ko 1:3-6, Kl 1:24, 2 Ti 2:10 **4:16:** Ro 7:22, Ef 3:16, Kl 3:10, 1 Pi 3:4 **4:17:** Mt 5:12, Ro 8:17-18, 1 Pi 1:6 **4:18:** Ro 8:24, 2 Ko 5:7, Kl 1:16, Hi 11:1-3 **5:1:** 2 Ko 4:7, 2 Pi 1:13-14 * **5:1:** (5:1) Averpenir nguazimin itir kamnang, kar nivafizir e nguazir kamn inizibar akar isin zuim. Ezi dipenir igharazir mam, kar e Godin Nguibamin iniamin nivafizir igharagha garir bar igiaba. **5:2:** Ro 8:23 **5:4:** 1 Ko 15:53-54 **5:5:** Ro 8:16, 8:23, 2 Ko 1:22, Ef 1:14, 2:10

uan Duam e ganingi. Ezi e Godin Duam inigha gifa, egha bar fo, e bizir aghuir igharaziba uaghan da iniam.

⁶ Ezi kamaghin e bizir kam ginighnigha egha tuivigha gavgavighavira iti. E fo, e nivafizir kam sara iki, egh Ekiam ko an Nguibamin ikian kogham.

⁷ Bizir e gariba, e dagh nighnigha, dar gin zuir puvati. E pura nighnizir gavgavim Ekiamin ikia, egha an gin zui.

⁸ Ezi ki mikemegha gifa, e uan navibar suigha iti, egha atiatir puvati. E nivafizir ghurir kam ategh mangi Ekiam ko iki an Nguibamin ikiasa bar ifonge. Eghti an Nguibar a itim, guizbangira en nguibamin min ikiam.

⁹ Egha e nguibar manamin iti, an en nguibam, o Godin Nguibam, e zurara kamaghin bar ifonge, e arazir aghuir Ekiam ifongezibar amuam.

¹⁰ Guizbangira, e bar moghira Kraisin kotin otivighti, an en araziba tuisigham. Dughiar e nguazimin nivafizimin aven itim, e arazir aghuibagh ami, o arazir kurabagha ami, egh kotiam dughiamin e bar vaghvagh uan arazir amizibar ivezim iniam.

E gumamazibar akuraghti, me Godin namakabar otivam

¹¹ Egha e Ekiamin atiatia egha an apengan iti. Egha kamaghin gumazamiziba nighnizir gavgavim Godin ikiasa, e men nighniziba fa me gakaghori. God guizbangira bar en nighniziba ko arazibagh fo. Ki uaghan kamaghin nighnisi, ia en araziba tuisigha egha fo, e ingangarir aghuim gami.

¹² E ua migeir akar kam, e ian aghariba apirti, ia en ziaba fi suam, e gumazir aghuiba, e kamaghin nighnizir puvati. Ia fo, marazi pura gumazibar ziar ekiaba itiba bagha bar akonge, egha men navimin aven otivir araziba bagh nighnizir puvati. Ezi e kamagh sua, ia gumazir kabar akaba ikarvaghamin fofozim iki. Bizir kamin e ia bagha osiri, eghti ia en arazir aghuiba bagh bar akongegham.

¹³ Guizbangira, marazi ghaze, en araziba ko en nighniziba ti gumazir onganibar min iti. Puvati, kar e guizbangira Godin ingangarim gami. Egh e nighnizir aghuarim ikiva, egh ian akurvaghsi e kamaghin damuam.

¹⁴ E deragha nighnigha egha fo, gumazir mam bar e bagha areme. Ezi tuavir kam mati, e bar moghirama ovegha gifa. Kamaghin Kraisi e gifongezir arazim, en naviba fa e abirima, e an ingangarim gami.

¹⁵ Gumazir kam kamaghin ifonge, e gumazir angamra itiba uari uari baghivira ikian kogham. E gumazir e bagha ovegha ua dikavizim baghivira ikiam. Kamaghin, a bar moghira e bagha ovenge.

¹⁶ Kamaghin amizi, e datirighin uam navir ghurimin arazimin gin ghua gumamazibar araziba tuisizir puvati. Guizbangira, e faragha navir ghurimin arazimin gin ghua Kraisin araziba tuisiki. Egha datirighin ua kamaghin amir puvati.

¹⁷ Gumazitam Kraisi ko poroghti, God gumazir kam damighti, a gumazir bar igiam otogham. Eghti bizir ghurim bar givaghti, bizir bar igiam otogham.

¹⁸ Bizir kaba bar, God dagh amima, da e batifi. E fomira an apanibar min iti, ezi Kraisin ingangarimin an e gamizi, e datirighin an namakabar otifi. Egha a uaghan, ingangarir kam e ganingi, eghti an apanir igharazibar amighti, me an namakabar otivam.

5:6: Hi 11:13-16 5:7: Ro 8:24-25, 1 Ko 13:12, 2 Ko 4:18, Hi 11:1 5:8: Fl 1:23 5:9: Kl 1:10, 1 Te 4:1
 5:10: Sav 12:14, Ro 2:16, 14:10, Ga 6:7, Kl 3:24-25, MAA 22:12 5:11: 2 Ko 4:2, Hi 10:31, Ju 23
 5:12: 2 Ko 1:14, 3:1 5:14: Ro 5:15 5:15: Ro 14:7-8, 1 Ko 6:19, Ga 2:20, 1 Te 5:10, 1 Ti 2:6, 1 Pi 4:2
 5:16: Jo 6:63, 15:14, Fl 3:7-8, Kl 3:11 5:17: Ais 43:18, Ro 8:1, 8:9-10, Ga 5:6, 6:15, Ef 2:15, MAA 21:5
 5:18: Ro 5:10, Ef 2:16, Kl 1:20, 1 Jo 2:2

¹⁹ En migirigiam kamakin: God, Kraisin ingangarimın tuavimın, a nguazimın itir gumazamiziba bar me gamima, me Godın apanim gamir arazim ataghragha, egha an namakabar mın otifi. Egha men arazir kurar me amiziba, a ua dagh nighnızir puvati. Egha a ingangarir kam e ganiga ghaze, ia akam nan apanibav kinighti, me oregh egh nan namakabar otivigham.

²⁰ Kar e Kraisin abuir gumazibar otivigha, mati God uabi uan dımdiam ia ganingizi moghin, e akar kam ia mikiri. Kamaghın, e Kraisin danganim isa, ia gakaghora ghaze, ia Godın apanim gamir araziba ategh an namakabar otifigh.

²¹ Kraıs uabi arazir kuratam gamizir puvati. Ezi God kamagh sua, e Kraıs ko porogh, egh an gavgavimın e Godın damazimın gumazamizir aghuıbar otivam. Kamaghın, God en akurvaghasa egha, en arazir kuraba bar Kraıs gısın da ariki, ezi Kraıs mati uaghan gumazir arazir kurabagh amir mamın mın oto.

6

Aposelba uan ingangarim gamua osımtızir avırıba ateri

¹ E God ko ingara egha pamten ia gakaghora ghaze, ia gumazamizir Godın apangkuvim iniziba, ia aneteghti a pura bizimın mın otivan marki.

² God kamaghın migei, “Dughiar ki ian kuarkuvigha atizim, an otozi, ki ian dımdiam barasi. Dughiar ki ian akurvaghasa atizim, an otozi, ki ian akura.” Ia oragh! Ki ian kuarkuvighamin dughiam datirighın otos. Ezi uaghan ki ian akurvaghamın dughiam datirighın otos!

³ E gumazitam migirigiar kuratam e amir ingangarim damuan e aghua, egha kamaghın en arazir amıba bar, e gumazitam gamizi a uan dagarım asegha irizir puvati.

⁴ E Godın ingangarir gumazibar ikia, egha kamaghın zurara uan arazir aghuıba gumazamizibar akakasi. E men aghariba apıra me migeıma me kamaghın fo: Osımtızir e bativıba, ko bizir me bar pazava e gamıba, ko bizir e gasıghasızıba, e dar tuivigha gavgavıghavıra iti.

⁵ Me e misogha, egha e isa kalabusın e arisi. Apanir avırıba e akumakua nıgıner dafam gamua en atari. Ezi e puvıra ingara, egha deragha akuir puvatıgha, egha mıtiriabara iti.

⁶ Egha e arazir Godın damazimın zuezıbagh amua, egha guızın akamın fofozimın suıra. E akamadarıba ikarvagha egha bemıram atarir puvati. E arazir aghuıbar gumazamizıbagh amı. E Godın Duamın gavgavım iti. E ıgharaz darazıgh ifongezir arazım guızbangıram a gamı. E arazir kabagh amua kamaghın ian aka, e guızbangıra Godın ingangarir gumazıba.

⁷ E guızın akam akura, egha Godın gavgavimın uan ingangarım gamı. E Godın arazir aghuımın suıra, mati inogovimın bizıbar mın, e uan agharır ikırıam ko guvımın dar suıgha, Godın ingangarım bagha mısosi.

⁸ Gumazir maba en zıaba fe. Ezi ıgharazıba en zıabagh asıghasısi. Ezi marazi girakırangın e migıa e gasıghasısi, ezi ıgharazıba en gun uan namakabav gıa ghaze, e arazir aghuıbagh amı. Gumazir maba ghaze, e gumazir ifarıba. Ezi kamaghın puvati, e gumazir guızın akabav geıba.

⁹ Marazi en gara, mati me e gifozir puvati. Ezi guızbangıra, gumazamizıba bar moghıram e gifos. Marazi en gara ghaze, dughiar avırıba e atam ovei.

5:19: Ro 3:23-25, Kl 1:19-20 5:20: 2 Ko 3:6, 6:1, Ef 6:20 5:21: Aıs 53:6-12, Jo 8:46, Ro 5:19, 1 Ko 1:30, Ga 3:13, Fl 3:9, Hi 4:14-15, 1 Pi 2:22-24, 1 Jo 3:5 6:1: 1 Ko 3:9, 2 Ko 5:20, Hi 12:15 6:2: Aıs 49:8, Lu 4:19-21 6:3: Ro 14:13, 1 Ko 9:12, 10:32 6:4: 2 Ko 4:2 6:5: Ap 16:23, 2 Ko 11:23-27 6:6: 1 Ti 4:12 6:7: 1 Ko 2:4, 2 Ko 10:4, Ef 6:11-13, 2 Ti 4:7 6:9: Sng 118:18, 1 Ko 4:9, 2 Ko 4:2, 4:9-10

Ezi guizbangira, e angamra ikiavira iti. Marazi en gara ghaze, God uam e akirmighasa mizazir ekiar kam e ganidi. Ezi guizbangira, e aremezir puvati.

¹⁰ Marazi en gara ghaze, e bar oseme. Ezi guizbangira, e zurara bar akongegha iti. Marazi en gara ghaze, e onganarazibar min iti. Ezi guizbangira, e gumazamizir aviribar akurvazima, me Godin Duamin amodoghin, bizir aghuir aviriba bar izifa. Marazi en gara ghaze, e biziba puvatizi moghin pura iti. Ezi guizbangira, e Godin Duamin amodoghin, e biziba bar avirasemegha iti.

¹¹ Ia, Korinin itir Kraisin adarasi, e azenara bighvira ia mikimasa. E guizbangira uan naviba kuighava da isa ia ganidi.

¹² E uan naviba dukuazir puvati. Puvati, e ia bagha bar ifonge. Ezi ia uari uan navibar kumi. Ezi navir vamiran itir arazir kam, en tongin itir puvati.

¹³ Ki datirighin mati Afeziam uan boribav gei moghin, ki ia migei. Ia arazir e amibar min, ia uaghan uan naviba kuighava da isi e daningam.

E Godin Dipenim min iti

¹⁴ Kraisin adarazir azenan itir gumazamiziba, men araziba bar ighara. Kamaghin amizi, ia me ko porogh egh me ko ingangaribar amuan marki. Ki ian azai, Godin arazir aghuim ko arazir kuram ti manmaghin uaning ko porogh uaning ko ingaram? Eghti angazangarim ko mitatem manmagh uaning inigh ikiam? Bar puvatigham.

¹⁵ Kraisin ko Satan, aning ti navir vamiran iti, o? O, gumazir nighnizir gavgavim itim, ko gumazir nighnizir gavgavim puvatizim aning manmaghin nighnizir vamira ikiam? Bar puvati.

¹⁶ Manmagh su, e Godin Dipenim ko marvir guabar dipeniba isa-furagham? God fomira kamagh migei, "Ki me ko iki, egh men tongin daruam. Eghti me nan gumazamizibar min ikiti, ki men Godin ikiam." Kamaghin amizi, ia fo, e uari Godin zurara itimin dabirabir Dipenim.

¹⁷⁻¹⁸ Ezi Ekiam ua kamaghin migei, "Ia me ategh, egh mangi danganir igharazitamin iki. Egh ia bar deraghvira uari bagh gan, ia ua bizir Godin damazimin zuezir puvatizitam uam an suighan marki. Ki uabi ia inigh, egh ian Afeziamin min ikiti, ia nan boribar min ikiam.' Godin bar gavgavir ekiam itim kamaghin migei."

7

¹ Nan namakar aghuiba, e Godin e bagha inabazir itir bizir kaba e da inigha gifa. Kamaghin, e nivafizim ko duam gami aning mizezir biziba, bar da batuegh, egh Godin damazimin bar zuegham. Egh e Godin atiating an apengan ikiam. Egh uari isi bar God danigh, egh Godin arazir zuezim zuraram an gin mangam.

Korinba navibagh irazima Pol bar akonge

² Ia uan naviba kuighava, da isi e daning. E gumazitam arazir kuratamin a gamizir puvati. Egha e gumazitam pazava a gamizir puvati. Egha e gumazitam gifaragha puram an bizitam inizir puvati.

³ Ki akatam ia gasa migirigiar kam ia migeir puvati. Ia fo, ki fomira mikeme, e uan naviba bar ia ganiga egha bar ia gifueghivira ikiam. Egh e ovengam, o e angamra ikivira ikiam, arazir kam kamaghira ikiam.

⁴ Ki kamagh fogha bizitam modozir puvati. Ki bighvira ia mikimam, nan navim bar amiraghrizi, ki ia bagha bar akonge. Osimtiziba guizbangira

e batifi, ezi da pura biziba. E ia gñighnisi, ezi bizir kam e gamizi, en naviba ia bagha bar akueghavira iti.

⁵ E ghua Masedonian itir dughiam, e avughsasa amuava avenge. Nguibar kamın osimtızir avirir maba zurara e isi. Gumaziba e ko akaba, e uari batogha uariv gei. Ezi atiatir nighniziba, en navir averiabar aven iti.

⁶ Gumazamizir osimtıziba men naviba abıngha itiba, God men girakirangın tuiwa navir amırızim me ganıdı. Egha a Taitus amadazıma, a uam e bagha izezima, en navir averiaba bar dera.

⁷ Taitus ua izezir arazir kamra, God e gamizi en naviba derazir puvati. Ia faragha Taitus gamizi an navim ian dera, egha a ian arazir kamın gun e geghani. Ian arazir kamın God uaghan en navibagh amizi da dera. Taitus kamaghın e miğia ghaze, ia nan ganasa bar ifonge, egha ararer kam ian navir averiabar iti. Egha ia na ko navir vamıran ikıasa bar puvıra nighnisi. Ezi kamaghın ki bar guizbangira bar akonge.

⁸ Ki fo akınafarir ki ia bagha osirizim ia gamizi, ian naviba oseme. Ezi ki uabi bizir kam miğhıgha a gñighnızir puvati. Ki guizbangira faragha bizir kam gñighnıgha egha ian apangkufi, egha datırıghın puvati. Akınafarir ki ia bagha osirizir kam ia gamizi, ia osemegha aghumsıki. Ezi arazir kam bar dughiar otevimram iti.

⁹ Ezi ki datırıghın bar akonge. Ki fo, ia oseme, ezi ki bizir kam bagha bar akongezir puvati. Ki fo, ian osimtızim ko aghumsızim ia gamizi, ia uan navibagh ira, ezi ki bizir kam bagha bar akonge. Ki fo, God uabi ia gamizi, ian naviba osemegha aghumsıki. Ezi en miğirıgiar kataba bar ian navibagh asıghasıghızir puvati.

¹⁰ E fo, Godın otivir osimtıziba ko aghumsızir araziba, da gumazamizibagh amıma, me uan navibagh iraghrasi. Arazir kamın God uam en akura. Kamaghın, e arazir kam bagh uan navibagh isın nighnızir avirıbara amuan markıam. Ezi nguazir kamın osimtıziba ko aghumsızir araziba, da gumazamizibagh amıma ovevem otifi.

¹¹ Ia kamaghın deragh nıghnıgh. God ia ganıngızir osimtızir kam, bizir bar aghuir ıgharagha garıba dar ia gami. Bizir kamın God ia gamizi, ia uari uari bagha uan osimtızim deravıra bıghvıra mıkmasa ia ifonge. Ezi God ian naviba fezi, ia gumazir arazir kuram gamızimın atari. Ezi a ia gamizi, ia an atiatingi. Ia datırıghın miğhıgha e gñighnıgha, egha gumazir arazir kuram gamızimın arazim akırasa pamten ıngarı. Arazir ia miğirıgiar kam akırasava amıba, kamaghın akagha ghaze, ia Godın damazimın osimtızitam itir puvati.

¹² Ki akınafarir kam ia bagha an osıra, egha arazir kuram gamızir gumazim gñighnıgha an osirizir puvati. Egha gumazir ıgharazir pazava a gamim, ki uaghan a gñighnıghızir puvati. Bar puvati. Ki kamaghın ifonge, ian arazir aghuim azenim ıriğhti, ia Godın damazimın deragh fogh suam, ia bar na gifonge. Bizir kam bagha ki akınafarir kam osiri.

¹³ Ezi datırıghın ian arazir kam e gamizi, en navir averiaba amıraghavıra iti. En navıba amırızıma, e bar akonge. Ia Taitusin akuragha an osimtıziba gıvazi, an navim amıra. Ezi bizir kamın e guizbangira bar akonge.

¹⁴ Ki faragha ian arazir aghuıbar gun Taitusin miğia egha ian ziaba fe. Egha uan miğirıgiar kamın aghumsızim inızir pu. Puvati. Akar e ian arazir aghuıbar gun mıkemezıba, da guizbangıra. Kamaghın datırıghın Taitus fos, e ian ziaba fer miğirıgiaba, da bar guizbangıra.

¹⁵ Taitus ia bagha izezir dughiamin, ia atiatia nigha, egha a inigha, bar an migirigiabar mirara ghue. A ian arazir kam ginighnighavira ikia egha bar ian apangkuvigha egha navim ia bagha ikiavira iti.

¹⁶ Ki datirighin bar fogha ghaze, ia arazir aghuibara damuam. Kamaghin ki bar akonge.

Korinba, Judian itir Kraisin adarazir akurvaghsi dagiabar arigh

8

(Sapta 8-9)

Kraisin adarazi, Judian itir Kraisin adarazi bagha dagiaba arisi

¹ Nan adarasi, e kamaghin ia mikimasa, God Masedonian Provinsin itir siosba bar men apangkuvigha men akurvasi.

² Osimtizir ekiam me batozi, dughiar kamın me biziba bar puvati. Ezi God me gamizi, me bar akuegha, egha Kraisin adarazigh nighnigha, egha men akurvaghasa dagiar bar aviriba arizi, da bar izifa.

³ Ki deravira kamaghin ia mikimasa, me uari uan ifongiamin gin ghua dagiar kaba aningi. Bizir me daningamin itiba, me da aniga, egha dagh isin bar aviriba aningi.

⁴ Me pamten e gaghora e migia ghaze, e men amamangatighti, me Godin apangkuvir arazim inigh, siosin igharaziba ko ingar, egh Judian itir Godin gumazamizibar akurvagham.

⁵ E kamaghin nighnisi, me dagiataba aningam. Ezi men arazir aghuim, en nighnizi moghin, bar a gafira. Me uari isa God bar a ganiga, egha God ifongezir arazimin gin ghua egha uaghan uari isa bar e ganingi.

⁶ Taitus faragha Godin apangkuvir arazimin gin ghua ingangarir aghuir kam ian tongin a gami. Kamaghin amizi, e anemadi, eghti a uamategh mangi, uan ingangarir nam bar anegivagham.

⁷ Bizir ia amiba bar, da guizbangira bar dera. Ia nighnzir gavgavim Godin ikia, egha deraviram an gun migei. Egha ia fofozir ekiam ikia, egha Godin ingangarim damuasa bar moghira ifonge. Egha ia uaghan e bagha bar ifonge. Kamaghira, datirighin ia apangkuvir arazimin gin mangiva a gisin arazir bar aghuir kam isafuragh ingangarir kam damu.

⁸ Ia nan akar kamın girara mangasa ki akar gavgavim ia ganidir puvati. Puvati, ki kamaghin nighnigha ia migei, gumazamizir igharaziba ingangarir kam damuasa naviba me dikafi. Eghti ia damuamin arazir manatamin, ki dar ganiva da tuisigh deragh dagh fogham, ia igharaz darazigh ifongezir arazim a guizbangrama otifi, o puvati?

⁹ Ia fo, en Ekiam Kraisi Jesus, en apangkuvir arazim bar ekefe. A Godin Nguibamin bizir aghuir bar aviriba ikia, egha ia bangin nguazir kamın izegha ongarazimin min iti. A ian akuraghti, ia bizir aviriba iniasa, ezi kamaghin a biziba puvatizir gumazimin min oto.

¹⁰ Ki datirighin ia dagiaba arizir ingangarir kamın uan nighnzim ia daningasa. Ia azenir givazimin ingangarir kam ia a gamizi a dikafi. Egha ia ingangarir kam damuasa bar ifonge.

¹¹ Egh ia datirighin ingangarir amir kam, ia gavgavigh anegifagh! Ia faragha ingangarir kam damuamin ifongiam iti moghin, ia zuamira a damagh anegifagh. Ia itir bizibar amodoghin, ia ingar mangi otogh.

12 Gumazim bizibar aningsi bar ifueghti, God da inisiva bar akuegham. God bizir gumaziba vaghvagha ikiava anidibagh nighnigha, egha bizir me anidiba isi. A gumazir biziba puvatizibagh nighnigha egha men araziba tuisizir puvati.

13-14 Ki ia osimtizir ekiam aterti, igharaz darasi deravira ikiasa, ki migeir pu. Puvati. Ki e arazir magh garibara e vaghvagh uarir amuasa, ki ifonge. Ia datirighin dughiar kamın bizir aviriba iti, egha ia biziba otevezir gumamazibar akuragh. Eghti gin ia bizibar oteveghti, me bizir avirir me itibar iam akurvagh. Kamaghin, ia bar arazir vabara amu, egh ia deravira ikiam.

15 Mati Godin Akınafarim mikeme, “Dagher avirir gumaziba iniziba, da me isir dibobonim gafirazir puvati. Ezi dagher muziarir gumaziba iniziba, men dagheba otevir puvati.”

Pol gumaziba amangizima me Korinin ghue

16 God Taitusin navim fezima, an e ko nighnizir vamirama ami, egha uaghan ian akurvagh. Kamaghin e God minabi.

17 E ua ia bagh mangasava an azangsis, ezi a mangasa bar ifonge. Egha a uaghan ingangarir kam damuasa bar ifonge. Kamaghin amizi, a uabi ifuegha, egha ia bagha ghu.

18 Ezi e uaghan Kraisin adarazir mav amadima, a Taitus ko mar zui. Egha gumazir kam siosba bar dar akar aghuim akura, egha iziam iti.

19 Ezi bizir kamra puvati. Siosba, en gin daru egh apangkuvim itir ingangarir kam damuasa, anemisevegha ghaze, an en akuragh dagiabar arigham. E kamagh sua, e ingangarir kamın e Ekiamın ziam fam, eghti uaghan gumamaziziba fogham, en naviba ingangarir kam damuasa dikavima e a gami. Bizir kamning bagha, e ingangarir kam gami.

20 E bizir ekiar gumamaziziba aningizir e garim, gumazitam a bagh akar kuratam e gasan e aghua. Kamaghin amizi, e Kraisin adarazir kav inizi an e ko izi.

21 E arazir aghuibara damuasa. Egh e arazir aghuir kam Godin damazimra a damuan aghua. Puvati, e gumamazizibar damaziba uaghan, dar amuam.

22 Ezi e Kraisin adarazir gumazir igharazir mam uaghan anemadazima, an aning ko zui. E dughiar aviribar ingangarir guar aviriba a ganiga an garima, a gavgavigha deragha dagh ami. A bar fo, ia bar arazir aghuibara damuam. Kamaghin datirighin a ingangarir kam damuasa bar ifonge.*

23 Ia Taitus gifogha gifa, a nan roroam ko na ko ingarir gumazim, egha a ian akurvasi. Ezi en aveghbuar kamning, ia kamaghin aning gifo, aning siosbar ingangarir gumazimningin ikia, aningın ingangarimın aning Kraisin ziam fe.

24 Eghti ia arazir bar aghuibar gumazir kabar amu. Eghti ian arazir kam siosbar gumamazizibar akaghti, me fogh suam, ia guizbangira igharaz darazigh ifonge. Egh me fogham, e faragha me migia e ian ziam fe, ezi akar kam, a guizbangira, e pura migeir puvati.

9

Korinba dagiaba Godin gumamazizibar akurvaghsi dar aningam

8:12: Mk 12:43, Lu 21:3 **8:15:** Kis 16:18 **8:21:** Snd 3:4, Ro 12:17, Fl 4:8, 1 Pi 2:12 * **8:22:** (8:22) E aveghbuar, Taitus ko Korinin mangasava amir kamningin ziamning, e deragha aning gifozir puvati. Pol ves 18 ko 20in mavin gun mikeme. Egha igharazitav Pol ves 22in an gun mikeme. **8:24:** 2 Ko 7:13-14, 8:1-7

¹ Ia dagiar e Godin gumazamizir Judian itibar akuraghosa arighizibagh fogha gifa. Kamaghin amizi, ki akar ruaritam bizir kam bagh an osiran kogham.

² Ki fogha gifa, ia igharaz darazir akurvaghosa ian naviba dikavigha gifa. Ezi ki zurazurara ian ziaba Masedonian gumazamizibar damazibar da fe. Ki kamagh me migei, "Azenir givazim Akaiaba ingangarir kam damuasa biziba akirigha gifa." Egha me orazi ia dagiaba aningasa bar ifonge, ezi bizir kam Masedonian aviribar naviba fema me uaghan dagiabar aningasa.

³ Ezi nan migirigiar ki ian ziaba fer kaba, pura bizimin min otivan, ki kamaghin aghua. Ki kamaghin ifonge, ia dagiaba arighiva, egh ki mikemezi moghin, ia da me daningsivira ia gan iki. Ki bizir kam ginighnigha, egha aveghbuar kaba amangizi, me ia bagha izi.

⁴ Ki guizbangira nighnizir gavgavim kamaghin iti, ia dagiabar aningasa da arigha mizuai iti. Nan nighnizim Masedonian gumazitaba na ko izi ganti, ia dagiaba arighan koghti, ki bizir kam in aghumsizim iningham. Eghti ia uaghan bar aghumsigham.

⁵ Kamaghin ki ghaze, ki gumazir kaba amadaghti me faragh izi ian ganam, egh ian akuragh dagiar ia daningasa akam akiriziba, da akirigh egh da amadaghti da mangam. Eghti ki izamin dughiamin, gumaziba ian ganti, ia bar akuegh egh dagiar kabarm aningam. Egh me kamaghin nighnighan kogham, e men dagiaba okimasa me gifari. Puvati.

⁶ Ia deragh bizir kam ginighnigh. Gumazim dagher bofera dikaragh, a bar bofera iniam. Eghti gumazim dagher aviribar karagh, a dagher bar aviriba iniam.

⁷ Kamagh amizi, ia bar vaghvagh deravira faragh nighnigh, egh bizir ia aningasa ifongezim faragha a gifogh. Gumazitam uan bizitam aningsi egh osiman maraghe, egh suam, me bizibara aningasa puvirama e gaghora e abiri. Gumazir bar akuegha uan ifongiamin gin ghua biziba anidim, God gumazir kam bar a gifonge.

⁸ God bizir aghuir guar aviriba ia daningamin gavgavim iti, eghti ia bizir aghuir bar aviriba ikiam. Kamaghin, ia zurazurara biziba bar izivaghham. Eghti ia ingangarir aghuiba bar dar amusi, bizir bar aviriba ia bagh izivagh ikiam.

⁹ Godin Akinafarim arazir kam migia ghaze, "Gumazir bizir aviriba isa onganarazibagh anidim, a mati gumazim dagher oviziba oparasa pura tintinibar nguazim mikiri. Ezi an arazir aghuim zurazurara ikiavira iti."

¹⁰ God dagher oviziba gumazibagh anidima me uan azenibar da opari. Egha dagher guar bar aviriba isa gumaziba bar me ganidima, me da api. Kamaghira God biziba uaghan ia daningti, ia bar izivaghham. Kamaghira ia Godin gumazamizir igharaziba men akurvaghham. Eghti ian arazir aghuiba otiv mangvira ikiam, mati gumazim dagher oviziba oparizi dar dagheba otiva ghuavira iti.

¹¹ God zurara bizir bar aviriba ia daningti, ia bizir aviriba igharaz darazi daningamin tuavim ikiam. Eghti en ingangarimin, ia me daningamin bizir kaba, me damighiti, me God bar a minabaghham.

¹² Kamagh amizi, ingangarir ia amir kam Godin gumazamizibar akuraghti, me uam bizibar oteveghan kogham. Egh uaghan ingangarir kam gumazamizibar amighiti, me God bar a minabaghham.

¹³ Ingangarir ia amua men akurvazir kam, a ian arazir aghuim bar azenaram anakaghām. Eghti me fogh suam, ia Kraisin akar aghuim guizin a inigha, deraghavira an akamin gin zui. Eghti me bizir avirir ia me ganingiziba, ko bizir ia gumamazir igharazibagh aningiziba uaghan dar gan, egh Godin ziam fam.

¹⁴ Egh me kamaghin fogham, Godin apanguvim guizbangira bar ia gizifa. Kamaghin, me bar ia gifuegh, egh God bar deravira ia damusi, me ia bagh Godin azangsigham.

¹⁵ Bizir aghuir God e ganingizim, a guizbangira bar ekefe, ezi e a mikimamin akabagh asa. E pura bizir ekiar kam bagh God minabagham!

Gumazir maba akar kuramin Polin mikeme, egha Korinbagh amizi, me Polin oseme. Ezi Pol men nighniziba ua dar kiri.

10

(Sapta 10-13)

Pol gumazir an ingangarim abinasava amibar akaba ikarvasi

¹ Gumazir maba kamaghin akam na gasa na migia ghaze, Pol e ko ikia bar uabi abiragha iti. Egha a saghon ikia akar bar gavgaviba e ganidi. Ezi ki Pol, nan ifongiam kamakin, ia uari amiragha itir arazim, ko igharazibar asughasugha deragha me gamir arazir Kraisin amizim ginighnigh. Egh ki Kraisin arazir kabar gin ghua, egha akar ki migeiba ia deragh dagh nighnighasa ki ian azangsis.

² Ki kamagh ia gaghora ia mikimasa, ia deravira ganigh fogh, ki izi ia ko ikiva uam akar bar gavgavitam ia mikiman maraghe. Ki, gumazir e migia ghaze, e nguazimin bizibar gin zuiba, ki akar gavgavim me mikimamin gavgavim iti.

³ Guizbangira e nguazir kamin iti, egha e nguazir kamin itir gumazibar min misozir puvati.

⁴ Ezi inogovir bizir e suighiziba, da nguazimin inogovir biziba pu. Bar puvati. Bizir kaba, Godin gavgavim dar iti. Eghti e da suighiva apanibar divinir gavgavim abighrarigham.

⁵ Egha e ifavarir akaba, ko nighnizir guar aviriba dikabiri. Nighnizir kaba, gumamaziziba Godin fofozim iniasava amima, da men tuaviba apiri. Ezi e gumamazibar nighniziba ikiaghariki, mati me gumazir kuram isa kalabus gati. Egh e men nighnizibar amighti, men nighniziba Kraisin akamin girara mangasa.

⁶ Ezi e iarara mizuai. Ia en akaba bar dar gin mangiti, e gumazir akaba batoziba, mizazim me daningam.

⁷ Ia bar deravira bizir azenan itir ia gariba tuisigh. Egh gumazitam uabira uabi mikim suam, a guizbangira Kraisin anav, egh a bar deravira nighnigh egh kamaghin fogh, e uaghan an mirara Kraisin ananaba.

9:15: Je 1:17 **10:1:** 1 Ko 2:3 * **10:1:** (10:1) Sapta 10-13in itir migirigiaba, ada 2 Korinin itir saptan igharaziba, mong adar mirara ghuzir puvati. Pol sapta 9in migia ghaze, a Korinbar araziba bagha bar ifonge. Egha ua sapta 10in bar akar gavgavibar me gami. Bizir kamin fofozir gumazir maba kamagh nighnisi, Sapta 10-13in akinafarir Pol dughiar igharazimin osirizimin aven iti. Ezi gin moghirama gumaziba virara aning isafura. **10:2:** 1 Ko 4:21 **10:4:** 1 Ko 2:5, Ef 6:13-17, 1 Te 5:8, 1 Ti 1:18 **10:5:** 1 Ko 1:19, 3:19 **10:6:** 2 Ko 2:9 **10:7:** 1 Ko 3:23, 14:37, 2 Ko 5:12, 1 Jo 4:6

⁸ Ekiam ingangarir kam damuasa gavgavim e ganingi. Egha, e ian nighnizir gavgaviba fasa, a ifonge. Egha e ian nighnizir gavgavibagh asighasighan a bar aghua. Kamagh amizi, ki ingangarir e amir kam bagh bar akueghiva, egh uan ziaba tong ada fegh, egh akar mikemezir kamın aghumsighan kogham.

⁹ Ia kamaghın na ginighnigham ki aghua, ki gumazir akınafariba ia bagha da osira egha atiatim ia ganidim.

¹⁰ Gumazir maba guizbangıra kamaghın na migei, Polın akınafariba akar gavgavir igharagha gariba dar iti. Ezi a uabi iza e ko migeir dughiaba, e an garima a gavgaviba puvati. Egha akam akurir arazim bar deragha a gifozir puvati.

¹¹ Gumazir migirigiar kabagh amiba, me bar deragh nighnigh egh kamaghın fogh, arazir e iza ia ko ikia amiba, da mati arazir e saghon ikia ia bagha Akinafarim osirizi moghin, da adar mirara ghu.

¹² E kamagh mikiman kogh, uari tuisigh suam, e gumazir uarira uan ziaba feba ko, e virara ghue. Egh e kamaghın mikiman kogham, en araziba men araziba ko magh ghu. Puvati, gumazir kaba uari uan araziba tuisisi. Egha gumazir mam uan arazim igharazitavın arazim koma a tuisisi. Gumazir kamaghın amiba, me fofozir aghuiba bar puvati.

¹³ Ezi e uari uari gisivagh pin mavanangan aghua, eghti en ziaba bar pin mar ikiam. Puvati, e ingangarir God e bagha inabazim damuasa, egh God e bagha abarazi moghin, e uan araziba tuisighasa. Ezi ingangarir God e ganingizir kamın ababanım, ia Korinba uaghan aven iti.

¹⁴ Ezi ingangarir God e ganingizir kamın ababanım, a uaghan ia avara. Kamaghın, dughiar e akam ia mikirim, e ababanır kamın ikiavkinizir puvati. Erara bar faraghavıra Korinın iza akar aghuir kam ia bagha a inigha ize.

¹⁵ E uan ababanım gafirazir puvatigha, egha gumazir igharaziba amizir ingangarim ginighnigha, egha uan ziaba fer puvati. Bar puvati: E ingangarir God e ganingizim guizbangrama a damuasa ifonge. Eghti ian nighnizir gavgaviba gavgavighi, en ingangarir kam ian tongin bar ekevegham.

¹⁶ Eghti e akar aghuim inigh ian girakirangın itir kantribar mangam. E nguibar gumaziba ingangarim gamigha givazibar mangan aghua. Egha e gumazir igharaziba amigha givazir ingangarim bagh pura uan ziaba fan aghua.†

¹⁷ Godin Akinafarim kamaghın migei, “Gumazitam bar akueghsi, egh Ekiam bagh bar akongegh.”

¹⁸ E fo, gumazim bar akuegha uabıra uan ziam fe, gumazir kam Godin damazimın ziaba puvati. Bar puvati. Eghti Ekiam gumazimın ziam fiti, gumazir kam guizbangıra ziam iti.

11

Polın arazim Aposelin ifavaribar arazibar mirara ghuzir puvati

¹ Ia nan amamangatighi, ki onganizi moghin tong mikemeka. Ia nan amamangatigham, o?

10:8: 2 Ko 12:6, 13:10 **10:11:** 2 Ko 7:14, 12:6, 13:2, 13:10 **10:12:** 2 Ko 3:1, 5:12 **10:13:** Ro 12:3 **10:14:** 1 Ko 3:5, 3:10, 4:15, 9:1 **10:15:** Ro 15:20 † **10:16:** (10:16) Pol, Korinın girakirangın itir kantribav gei. Kar, a ti Korinın aruem uaghiri naghın itir kantribagh nighnsi. A ti Rom ko Spen aningın migei. **10:17:** Ais 65:16, Jer 9:24, 1 Ko 1:31 **10:18:** Snd 27:2, Ro 2:29, 1 Ko 4:4-5

² God gumazamiziba anarirama apengan ikiasava a ifonge. Ezi kamaghira, ki uaghan ia Kraistra gin mangasa, ki ifonge. Ki ia Kraisin adarazir mirara ikiasa ki ia misefe, mati ki amizir igiar bar zuezim a inigh, an par a ko poroghamim, mangi a daningam.

³ Ia kuruzim fomira Eva gifarazir eghaghanim ginighnigh. Ki kamaghin atiatingi, bizir Eva batozir kam uaghan ia batogham. Gumazir kuram ia gifaraghan maraghe, eghti ia ua Kraisa baghavira itir guizin arazim ategham.

⁴ Ki fo, gumazir maba ia bagha iza Iesusin igharazimin akam ia mikiri. Kar Iesusin e akam ia mikinizim, puvati. Ezi arazir kam in ia duar igharagha garim ini. Kar ia faragha inizir Godin Duam puvati. Ia akar aghuir igharazim ini. Kar akar aghuir ia faragha inizim puvati. Ki fo, me ian tongin arazir kam gamizi, ia pura uari isava men migirigiabar gin mangasava ami.

⁵ Ia orakigh! Ki ghaze, ia gumazir "Aposelin ekiaba" ariziba, me na gafirazi ki men apengan itir pu. Bar puvati.

⁶ Guizbangira, ki akam akurir arazim mong deragha a gifozir puvati. Ezi nan fozozim otevezir puvati. Arazir e zurarama amibar, e uan fozozim gumazamiziba bar men akakasi, ia deravira dar gani.

⁷ Ia fo, ki Godin akar aghuim ia mikini, egha ingangarir kam in ivezitam inizir puvati. Arazir kam in, ki ia fasa, egha uabira uabi abiragha iti. Manmaghin ami, arazir ki amir kam, ki ti arazir kuram gami, o? Puvati.

⁸ Ki ian tongin ingangarim gamima, ezi siosin igharaziba nan akurazi, ki me da dagiaba ini. Arazir kam in mati, ki men biziba okemegha egha ian akura.

⁹ Dughiar ki ia ko itimin, ki dagiabar oteveghe, egha da bagha ian tavin azangsizir puvati. Puvati, Kraisin marazi Masedonian Provinsin ikegha iza bizir ki oteveghe ifongeziba, me bar dar nan akura. Ki kamaghin nighnisi, ki osimtizim ia daningan aghua, egha nighnizir kam suiraghavira iti.

¹⁰ Ki fo, ki uan arazir kam bagha uan ziam fe. Ezi Kraisin guizin akam na ko itima, ezi ki guizin kamagh migia ghaze, Akaian Provinsin nguibabar bar, dar gumazitam ki uan ziam fer arazir kam bagh, nan tuavim apirighan kogham.

¹¹ Ki tizim bagh kamaghin damuam? Ki ti ia gifongezir pu? Puvati, God bar fo, ki bar ia gifonge.

¹² Gumazir maba uarira uan ziaba fasa tuaviba buri, egha gumazibar damazibar e ko magh otivasava ami. Ezi ki men tuavir kam apirasava ami. Ki kamaghira ingar manmaghira ikiam.

¹³ Gumazir kaba me aposelin ifavariba ko ingarir gumazir ifavariba. Me gumazibagh ifara uan araziba otavkiri, eghti gumazamiziba men gan suam, me guizbangira Kraisin aposelbar iti.

¹⁴ Eghti ia men arazir kurabar gan, egh digavir kuram damuan marki. E fo, Satan uabi uan arazim oteghavkinigha, egha angazangarimin enselin min oto.

¹⁵ Kamaghin amizi, Satanin ingangarir gumaziba uaghan uan araziba otevkigh, egh Godin arazir aghuimin ingangarir gumazibar miraram otogham, eghti e kamaghin ganigh digavir kuram damuan markiam. Me gin me amir arazir kurar kam baghavira ivezim guizbangiram a iniam.

Pol Aposelin ingangarim gamir dughiamin, an osimtizir bar aviriba ateri

11:2: Hos 2:19-20, 1 Ko 4:15, Ga 4:17-18, Ef 5:26-27, Kl 1:28 **11:3:** Stt 3:1-5, 3:13, Jo 8:44, Hi 13:9, 2 Pi 3:17 **11:4:** Ga 1:7-9 **11:5:** 1 Ko 15:10, 2 Ko 12:11, Ga 2:6 **11:6:** 1 Ko 1:17, 2:1, 2:13, 2 Ko 4:2, 10:10, Ef 3:4 **11:7:** 1 Ko 9:12, 9:18 **11:9:** 2 Ko 12:13, Fl 4:15-18, 1 Te 2:9 **11:10:** 1 Ko 9:15
11:13: Ro 16:18, 2 Ko 2:17, Ga 1:7, Fl 3:2, 2 Pi 2:1, MAA 2:2 **11:14:** Ga 1:8 **11:15:** 2 Ko 3:9, Fl 3:19

¹⁶ Ki faragha mikemegha gifa, egha datirighin ua migei, ia nan migirigiar kam baragh egh kamaghin nighnighan marki, ki gumazir onganim. Egh ia gumazir onganimin na arisi, a uaghan dera. Egh ia nan amamangatightima, ki uan ziam tong a feka.

¹⁷ Ki Ekiamin ifongiamin gin ghua migirigiar kam gamir puvati. Ki gumazir onganimin min migia, uabi uan ziam fe.

¹⁸ Gumazir aviriba nguazimin bizibar gin ghua, egha uari uan ziaba fe. Eghti ki uaghan arazir kam in gin mangi, egh uan ziam fam.

¹⁹ Ia gumazir nighnizir aghuiba itiba, gumazir onganiba migirigiar onganiba ia daningasa, ia bar ifonge.

²⁰ Bar guizbangira, gumazitam ia gativaghti, ia mati kalabuziar gumazibar min ikiam, o a ian biziba bar da givagham, o a ia gifar ia isi uan gavgavimin apengan darigham, o a uabi uabi damigh egh gumazir ekiamin min ikiam, o a ian tav akar kurabar a damuva, mati a an guam apezegham, eghti gumazir arazir kabar ia gamiba, ia uari men amamangatighti, me uari ifongezimoghin ia damuam.

²¹ Iavzika, e arazir kabar ia damuamin gavgaviba puvati. Ki ia arazir kurar kaba aghuran bar aghumsiki.

Eghti gumazitam uan arazir an amiba bagh gavgavigh mikimam, eghti ki uaghan gavgavigh mikimam. Ki fo, ki datirighin gumazir onganimin min migei.

²² Me ti Hibrun gumaziba? Ki uaghan, ki Hibrun gumazir mam. Me ti Israelin gumaziba? Ki uaghan Israelin gumazir mam. Me ti Abrahamin adarasi? Ki uaghan Abrahamin adarazir mav.

²³ Me ti Kraisin ingangarir gumaziba? Ki datirighin gumazir bar onganimin min migei. Kraisin ingangarimin, ki bar me gafira. Nan ingangarir ki amizir kam, bar men ingangarim gafira. Dughiar aviribar gumaziba na isa kalabus gati, ezi osimtizir kabar ki gumazir kaba guizbangira bar me gafira. Dughiar bar aviriba me na fozorosi, ki dar dibobonim gifozir puvati. Dughiar aviribar ki atam ovia taghrasi.

²⁴ Ezi Judaba benim isa, 39 plan ifozorozibar na gami. Arazir kam, 5 plan dughiabar na bato.*

²⁵ Dughiar 3 plan, me aghorim na misoke. Egha dughiar mam in me dagiaba na ginifi. Ezi dughiar 3 plan, ki kuribar aven itima da ongarim ghiraghu. Ki dimagarim ko aruer vamiran ongarim gisin pura iti.

²⁶ Dughiar aviribar ki saghuiabar ghua, egha dipabar ovengasava ami, egha okimakiar gumazibar dafaribar atam ovei. Egha uan adarasi Judabar dafaribar atam ovia, egha uaghan Kantrin Igharazibar Gumazibar dafaribar atam ovei. Egha nguibar ekiabar aven atam ovei. Egha ruaribagh arua atam ovei. Egha ongarim gisin arua atam ovei. Egha ifavarir Kraisin adarazir dafaribar atam ovei.

²⁷ Ki osimtiziba itir ingangarir bar aviribagh ami. Ki dughiar aviribar dimagaribar ingara egha deraviram akuir puvati. Mitiriaba nan azi ki pura iti. Egha dipam bagha kuarim nan piri. Dughiar aviribar ki dagheba puvati.

11:16: 2 Ko 12:6 **11:21:** Fl 3:5 **11:23:** Ap 16:23, 1 Ko 15:10 **11:24:** Lo 25:3 * **11:24:** (11:24) Lo 25:1-3, a kamaghin migei, Israelba gumazitam fozozim a daningsiva benim in a ifozorogh, egh me mengvira a ifozorogh mangi 40ra tugham. Ezi Judaba nighnisi, me ti paza mega ghua ababanim gafira. Kamaghin amizi, Judaba gumazim fozozim a daningsiva, egh mengvira a misogh a ifozorogh mangi 39ra tugham. **11:25:** Ap 14:19, 16:22, 27:41 **11:26:** Ap 9:23, 13:50, 14:15, 20:3, 23:10-11 **11:27:** Ap 20:31, 1 Ko 4:11, 2 Ko 6:5

Ezi dughiar aviribar arugharuzim na isima, ki daghuamin korotiar mitiaba puvati.

²⁸ Ezi osimtizir avirir igharazir na batoziba, ki dav kiman aghua. Egha ki dughiabar bar, ki siosbar ganamin ingangarim atera a ginighnisi. Ezi bizir kam osimtizir ekiam na gati.

²⁹ Eghti Kraisin adarazir tav, gavgaviba puvatigham, eghti ki uaghan gavgaviba puvatigham. Eghti bizitam otogh Kraisin adarazir tav damighti, an arazir kuramin irigham, eghti ki arazir kam bagh guizbangira osemegh ataram.

³⁰ Tuaviba bar puvatighti, eghti ki uabira uan ziam fam, egh ki bizir otivigha nan gavgaviba puvatizir arazimin akaziba, ki dav kimam. Bizir kam bagh ki uan ziam fam.

³¹ God, a en Ekiam Iesusin God koma an Afeziam, a fo, ki ifari puvati. E an ziam zurazuram a fam.

³² Ki Damaskusin nguibar ekiamin itima, Atrivim Aretas nan suiragh egh na kalabus darighasa, kamaghin a uan midorozir gumazibav kemezi, me nguibamin divazimin tiarakabar tuivigha na bagha gari.

³³ Ezi Kraisin adarazir marazi, na isa akirar ekiam garugha, egha akiram isa, divazir torimin azenan nimira na ataghrazima, ki izaghirava egha azenan nguazimin otogha tu. Egha arazir kamın ki midorozir gumazibar dafarimin modogha arav ghu.

12

God irebamin min amir bizimın, akar aviribar Polin mikeme

¹ Ezi tuaviba uan puvati. Ki uabi uan ziam fam. Arazir kam guizbangrama en akuraghan kogham. Ezi marki, ki irebaba ko akar mogomer God nan akazibav kimam.

² Ki Kraisin adarazir mav gifozi, God fomira, 14 plan azenibar faragha, a inigha ghua namba 3 overiamin ghuavanabogha Godin Nguibamin oto. Ki fozir puvati, a ti uan nivafizim sara ghu, o a uan nivafizim ategha duamin ghu. God uabira bizir kam gifo.*

³⁻⁴ Ki kamaghin fo, God gumazir kam inigha uan Nguibar Aghuarimin ghu. (A uan nivafizim ikiavira iti, o uan nivafizim ategha duamin iti, ki fozir puvati, God uabira fo.) Egha a Nguibar Aghuarir kamın ikia akar gumazibav kiman koghamiba barasi, ezi akar kaba akunamin anogorozim iti.

⁵ Ki gumazir kamın ziam fasa ifonge, egh ki uabira uan ziam fan kogham. Ki kamaghin mikim suam, ki gavgaviba puvati, egh ki bizir kam baghivirama uan ziam fam.

⁶ Ki guizbangin uan ziam fisi, ki gumazir onganimin min mikiman kogham. Ki guizin akamra akunam. Ki ghaze, gumazamiziba nan nighnizimra gin mangi egh ziar ekiam na daningan, ki aghua. Nan nighnizim kamakin: Me nan arazir ki amiba, ko akar ki kuribara gan, egh arazir kamın me nighnizir aghuim nan iki. Kamaghin, ki uabira uan ziam fan aghua.

Bizim dikonir atarimin min Polin mikarzim mitifi

⁷ God bizir bar aghuiba nan akakaki, egha kamaghin aghua, ki bizir kabagh nighnigh egh ki uan arazim bagh bar akuegham. Ezi a dikonir atarimin min garir bizir mam ataghizi a iza nan mikarzim mitiva na ko

11:28: Ap 20:18-21, 20:31

11:29: 1 Ko 8:13, 9:22

11:30: 2 Ko 12:5, 12:9-10

11:31: 2 Ko

1:23

* 12:2: (12:2) Akar kam "Kraisin adarazir mav," kar ti Pol uabi. Ves 7in gan.

12:5: 2 Ko

11:30

12:6: 2 Ko 10:8, 11:16

12:7: Jop 2:6, Ese 28:24, Lu 13:16, Ga 4:13-14

ikiavira iti. Bizir kam, a Satanin ingangarir gumazim, a na dikabiraghti ki bar akuegh egh uabira uan ziam fan koghasa, a ize.†

8 Ki dughiar 3 plan bizir kam batoghasa Ekiamin azangsiha a gakaghone.

9 Ezi a kamaghin na migei, “Nan apanguvim ni baghavira iti, eghti ni bizitam otevehan kogham. Guizbangira, nan gavgavim, gumazir gavgaviba puvatiziba, bar me gizefi.” Ekiam kamaghin mikemezi, ki datirighin gumazir gavgaviba puvatizimin min ikia bar akuegha iti, eghti Kraisin gavgavim na ko iki na avaragham.

10 Guizbangira, dughiar ki gavgaviba puvatizim, dughiar kamra ki gavgavir bar ekdam iti. Kamaghin amizi, Kraisin ziam baringin ki gavgaviba puvati, ezi gumaziba pazavira na gami, ezi osimtizir aviriba na batifi, ezi gumaziba arazir kurabar na gami, ezi gumaziba bar na gasighasighasava ami. Ezi ki arazir kabagh nighnigha nan navir averiam bar deravira uabin asugha iti.

Pol Korinin itir Kraisin adarazir nighnizir gavgavim damighiti me gavgavighasa ifonge

11 Ki migeir migirigiar kam, a gumazir onganimin migirigiamin min ghu. Ezi ia uari na gamizi, ki migirigiar kam gami. Ia nan arazir aghuiba dar, gun mikemehti, deragham. Ia kamaghin amizir puvati, ki uabi migei. Guizbangira ki pura bizim, egha ki ian “Aposelin Ekiaba” bar men apengan itir puvati.

12 Ki ian tongin ikia egha bizir bar aviribagh ami, egha kamaghin uabi ian aka, ki guizin Aposel. Ki tughav gavgavigha osimtiziba ateri, egha mirakelin aviriba, ko digavir kuram gamir araziba, ko Godin gavgavim itir ingangariba, ian tongin dagh ami. Ezi bizir kaba kamaghin nan ian akazi ia fo, ki Godin ingangarim gami.

13 Ki siosin igharazibagh amir arazibara, ki uaghan dar ia gami. Bizir bar vamira, ki ian tongin a gumazir puvati, a kamakin: Ki dagiabar uabin akurvaghasa osimtizim ia gatizir puvati. Kar ki pazava ami, o? Ki paza damighiti, ia nan arazir kurar kam gin amadagh.

14 Ki datirighin namba 3in dughiamin ia bagh izasa. Ki izegh uam osimtizim ia daningan kogham. Ki ian biziba iniasa puvati, ki iarara iniasa. Ia fo, boriba uan ameboghfeziaba bagh dagheba buri dar pozim mikinan kogham. Puvati. Ameboghfeziaba uan boriba bagh dagheba buriva dar pozim mikinamin ingangarim iti.

15 Ki uan biziba isi ia daningasa bar akuegha iti. Egha ki ian duabar akurvaghisi, bar moghira uan ikirimirim aningasa bar akonge. Ki guizbangira bar ia gifonge, ezi bizir kam ti ia gamizi, ia mong na gifongezir puvati.

16 Ezi ia bar moghira nan arazibagh fogha ghaze, “Pol dagiabar uabin akurvaghasa osimtizim e gatizir puvati.” Ezi marazi ghaze, “An e apezeperir migirigiabagh amua, e gifara egha en bizir aviriba pura dagh ekua da isl.”

17 Ezi manmaghin ami? Gumazir ki ia bagh amadaziba, men tavin darfarimin, ki ti ia gifaragha egha ian biziba okeme, o? Puvati.

18 Ki Taitus nighnizim a ganingizi, ezi a ia bagha zui. Ezi ki en aveghbuar igharazir mam amadazima an an gin ghu. Taitus ti ia gifaragha ian biziba

† 12:7: (12:7) Pol ghaze, dikonir atarimin min garir bizim an mikarzim mitifi. Kar guizbangira dikonir atarim puvati. Kar ti osimtizitaba an mikarzim batozima, a bizir kam gisin akar isin zuim migei.

12:8: Mt 26:44 12:9: 2 Ko 11:30, Fl 4:11-13, 1 Pi 4:14 12:10: Ro 5:3, 2 Ko 7:4, 13:4 12:11: 2 Ko 11:5 12:12: Ro 15:19 12:13: 2 Ko 11:9 12:14: 2 Ko 13:1 12:15: Fl 2:17 12:18: 2 Ko 8:6, 8:16-18

okeme, o? Bar puvati. Ga nighnizir vamira iti. Egha ga tuavir vamiran gin zui.

¹⁹ Ki ghaze, ia ti migirigiar kabar garava nighnigha ghaze, e uan arazibar ian damazibar dar kirasa, egha da osiri. Bar puvati. God guizbangira en garima, e Kraisin ingangarir gumazibar mirara migei. Nan adarasi, e amir biziba bar, da ian akurvaghasa, e dagh ami.

²⁰ Ki kamaghin nighnigha atiati, ki ia bagh izi ian ganti, ia gumazir ki ganasa ifongezir puvatizibar miraram otogham. Eghti ia uaghan nan ganti, ki gumazir ia ganasa ifongezir puvatizimin miraram otogham. Ki ua ian ganti, arazir guar avirir kaba ian tongin ikian, ki atiatingi. Arazir kabanang, akaba uari batogha, egha naviba uarir ikuva, egha adarir migirigiyabagh amua, egha uan biziba baghavira nighnigha, egha akar kurabar igharaz daraziv gia, egha girakirangin uariv gia, egha uan ziaba fava, egha ingan-garibagh amima da pazaviram otifi.

²¹ Ki kamaghin atiati, ki magh mangam, eghti faragha otozir bizir kam, ikivira ikiam. Eghti God na damighti, ki ian damazibar aghumsizir bar dafam iningham. Ki kamaghin atiatingi, gumazamizir arazir kurar me fomira amiziba, me datirighin dagh amuavira iti, eghti ki mangi men ganigh ua me bagh aziam. Me afiar araziba ko, pura tintinibar uari ko akuir araziba ko, aghumsizir puvatizir araziba, me da tegha navibagh irazir puvati.

13

Korinba uan nighnizir gavgavim deragh an gan

¹ Ki datirighin namba 3in dughiamin, ki ia bagh izasa. Godin Akinafarim kamagh migei, "Gumazir pumuning, o pumuning ko mikemizim uaghara, gumazim amizir arazir kuramin ganigh a mikimti, kamaghin e osimtizibar akirammin tuavim iti."

² Ki namba 2in dughiamin izegha ia ko ikia, gumazir arazir kuraba faragha dagh amiziba, ko gumazir igharaziba sara, ki men arazir kuram ikarvaghamin arazim, ki me mikeme. Ki datirighin saghon ikia, egha ua kamaghin me mikimasa, ki ua ia bagh izegh, egh gumazir arazir kurabagh amiziba ateghti me pura mangighan kogham.

³ Ia kamaghin foghasa, Kraisin nan akamin aven, akam akuri, o puvati. Arazir kammin ki ia damighti, ia bar deraghvira fogham. Ia orakigh. Kraisin ian arazir kuraba akirsi amirvaghan kogham. Puvati. A guizbangira uan gavgavim ian akagham.

⁴ Guizbangira, fomira Iesus gavgaviba puvatizi, me a isa ter ighuvimin a gafu. Ezi datirighin Godin gavgavimin an angamra iti. E uaghan an puegha gavgaviba puvati. Egh Godin gavgavimin, e angamra a ko ikiam. Egh e gavgavir kam ian tongin anakaghti, ia an ganam.

⁵ Ia zurara uan nighniziba ko araziba tuisigh, egh uan nighnizir gavgavim gifogham, a gavgafi, o puvati. Ia bar deraghvira uari uan araziba tuisigh. Ia ti kamaghin fozir puvati, Kraisin Iesus ian navir averiabar iti? Egh a ia ko ikian koghti, e fo, ia guizin nighnizir gavgavim an itir puvati.

⁶ Ki kamagh ifonge, ia deravira e tuisigh kamaghin fogh, e guizbangira Kraisin ingangarim gami.

⁷ E ia bagha Godin ko migia ghaze, a ian akuraghti, ia arazir kuratam damuan kogham. E kamaghin nighnizir puvati, ia kamaghin e ginighnigh suam, e Kraisin ingangarir gumazibar ikia egha migirigiar kabagh ami.

Puvati. E fo, marazi e ginighnigha ghaze, e pura ifara ingangarir kam gami. Ezi pura bizim. En ifongiar ekiamra kara, ia arazir aghuibara amuasa, e ifonge.

⁸ Ia fo, e guizin akam dikabinamin bizitam damighan kogham. Puvati, e guizin akamin akurvaghasavira ingari.

⁹ Eghti ia gavgaviba ikiti, e gavgaviba puvatigham, egh e bizir kam bagh bar akongegham. Ezi e zurara ia bagha God ko migia ghaze, ia ua tugh, gavgavighvira ikiam.

¹⁰ Ekiam uan ingangarimin ganasava na misefe, egha ingangarir kam damuasa gavgavim na ganingi. A ghaze, ki ian nighnizir gavgaviba, gavgavim dar aning, egh ia gasighasighan kogham, kamaghin a gavgavir kam na ganingi. Ki kamaghin aghua, ki ia bagh iziva, egh gavgavir kam gisin, akar gavgavibar ia mikimiva ian arazir kurabar kiram. Kamaghin, ki saghon ikia, egha akinafarir kam ia bagha an osiri.

Pol migirigiar abuananaba, me ganidi

¹¹ Nan adarasi, ki datirighin uan akam agivasa. Ia uan araziba

akirigh, ua tuivigh gavgavighvira iki. Egh nan akam baragh. Egh ia bar moghira navir vamira ikiva egh navir amirizimin iki. Eghti Godin ia gifongegha, navir amirizim ia ganingizim, a bar moghira ia ko ikiam.

¹²⁻¹³ Eghti ia bar moghira vaghvagh uarira uan agharibar suigh, mati e Godin gumazamiziba ami moghin. Ezi Godin gumazamizir na ko itiba, uan akam isa, ia bagha anemaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Ki ia bagha Godin azangsigha ghaze, Ekiam Kraisi Iesusin apangkuvim, ko God ia gifongezir arazim, ko arazir Godin Duam ia gamima ia navir vamira itim, da bar moghira ian iki.*

13:8: 1 Ko 13:6 **13:10:** 1 Ko 4:21, 2 Ko 2:3, 10:2, 10:8, 12:20-21, Ta 1:14 **13:11:** Ro 15:33

* **13:12-13:** (13:13) Inglisin akam Buk Baibelin maba ves 12 abigha an akuar pumuning gami. Egha mam migia ghaze, ves 12, egha igharazim ves 13in a migei. Egha ves 13in migia ghaze, ves 14.

Akınafarir Pol Galesian Provinsin itir Sios bagha Osirizim

Akar Faragha Zuim

Gumazamizir faragha Iesusin gin zuiba, me Judan gumazamizibara. Ezi gin Iesus Pol amadazima, a ghua Kantrin Igharazibar Gumazamiziba uaghan Akar Aghuim me mikiri. Ezi gumazamizir kaba Iesusin gin zuima, osimtizir mam oto. Fomira gumazamizir kaba Moses Osirizir Arazibar gin zuir puvati, mati Judaba ami moghin. Egha me Kraisin gin zuima, azangsizir ekiam kamaghin iti: me uaghan Moses Osirizir Arazibar gin mangam, o puvatigham?

Gumazir maba kamaghin ifonge, me gumazir kabar amutu me Judabar arazimin gin mangi uan mikarzir mogomebar aghor, egh Mosesin arazir mabar gin mangam. Ezi Pol ghaze, puvati. A ghaze, e nighnizir gavgavim Kraisis Iesusin iti, ezi bizir kamra e gamima, e Godin damazimin gumazir aghuibar otivigha egha ikirimir igiam ini.

Judan gumazir kabar maba ti faragha Galesian Provinsin ghue, egha me Kraisin adarazigh amima, me Moses Osirizir Arazibar gin mangsava ami. Pol bizir otozir kam baregha, egha ua Galesiabar nighnizir gavgaviba ko arazibar kirasa, egha a akınafarir kam me bagha an osiri.

Pol akınafarir kamın faragha kamaghin migei, God uabi Aposelin ingangarim damuasava anemisefe. A uabi uan ifongiamin gin zuir puvatigha, egha gumazitam akamin gin zuir puvati. God an diagha egha Kantrin Igharazibar Gumazamiziba Akar Aghuim akunamin ingangarim a ganingi. Akınafarir kamın, Pol ghua kamaghin migei, gumazamizir nighnizir gavgavim Kraisis Iesusin itiba, merara Godin damazimin deragha iti. Akınafarir kamın akar abuananaba kamakin, Kraisis e firizima, Godin Duam tuavim en akazima, e arazir aghuibar igharaz darazigh ami.

God aposelin ingangarim damuasa Pol amisefe

(Sapta 1:1-2:4)

¹ Ki Pol. Nguazir kamın gumazitam aposelin ikiasa na misevegha ingangarir kam na ganingizir puvati. God, en Afeziar Iesus gamizi a ua dikavizim, a ko Ekiam Kraisis Iesus, aning aposelin ikiasa na misefe.

² Ki, na ko itir darazi, e Galesian Provinsin itir Kraisin adarazi bagha akınafarir kam amadi.

³⁻⁵ Datirighin e nguazir kamın itima, arazir kuraba bar e ikiava e adafi. Ezi God en Afeziam en akurvaghasa ifonge. Ezi kamaghin Ekiam Kraisis Iesus en arazir kuraba batoghiva, en akurvaghasava areme. En Afeziam God ko Ekiam Kraisis Iesus, aning apangkuvim ko navir amirizim ian ikia, egha aning kamaghin ami. Eghti zurazurara gumazamiziba bar Godin ziam fi. Guizbangira.

Ki gari, ia God ataghrazi, ezi kamaghin ki digavir kuram gami

⁶ Ki faragha Kraisin akar aghuimın ia mikemezi, ia fo, Kraisin apangkuvim ian iti. Ia fozi, kamaghin God ian dia ghaze, ia izi. Ezi ia zuamira Godin ian diazim ataki. Egha ia akar aghuir igharazimin gin zui. Ezi kamaghin ki ian arazir kamın digavir kuram gami.

⁷ Ia ghaze, ia akar aghuir igharazimin gin zui. Bar puvati, akar aghuir

igharazitam ua itir puvati. Ezi gumazir maba Kraisin akar aghuim giraghava akar ifavaribar amuasa. Egha ia gamizi, ia okam nighnisi.

⁸ Eghti e uari, o Godin nguibamin enselin tam akar aghuir e faragha ia mikinizim ia mikinighan kogh, egh akar igharazitam ia mikinighiva, egh gumazir kam, a helin mangi zurara iki!

⁹ E faragha ia mikemezi moghin, ki datirighin ua ia migei. Gumazitam akar igharazitam ia mikinighti, eghti an akar aghuir ia faragha gin zuimin min mangan koghti, gumazir kam helin mangiva zurara iki!

¹⁰ Ia manmaghin nighnisi? Ki ian navibar amuti da deraghasa, ki ti migirigiar kam gami? O ki Godin navim damuti a deraghasa, ki ti migirigiar kam gami? Ki gumazibar damazimin ziam iniasa, migirigiar kam gami, o? Bar puvati. Ki ingangarir kam damu, gumazibar damazimin ziam iniva, egh kamaghin ki Kraisin ingangarir gumazimin ikian kogham.

Nguazimin gumazitam akar ki ia mikirir kam na ganingizir puvati

¹¹⁻¹² Nan adarasi, ki guizbangira ia migei. Ki ti pura gumazitamin akam ia mikinisi ia anetegha akar igharazimin gin zui, ezi ki ti digavir kuram gamighan koghai. Ezi gumazitam akar aghuir kam na ganingizir puvati. Egha gumazitam akar kam nan sure gamizir puvati. Kraisi Iesus uabi akar aghuir kam nan akazi ki a gifo. Kamaghin ia foghasa, ki ia migei, akar aghuir ki ia mikinizim, kar puram akar gumazitamin akamin otozir puvatizim.

¹³⁻¹⁴ Ki eghaghanitam ia damuti ia fogh suam, bizir ki migeir kaba da guizbangira. Nan Judan ovavibar araziba ikivira ikiasa, kamaghin ki pamtem dar gin zui. Ki Judabar araziba bar dar gin ghua, egha kamaghin ki Judan igiar na ko aghungizibagh afira. Kamaghin ki Kraisin adarazigh asighasighasa osimtiziba me garisi. Ki Judabar arazibar gin ghua arazir kam gamizi, ia a baraki. (Ia fo, dughiar kam ki nighnizir gavgavim Iesusin akar aghuimin itir puvatigha, egha arazir kabagh ami.)

¹⁵⁻¹⁷ Nan amebam tighar na batamin dughiamin God aposelin ikiasa na ginaba. Egha gin a nan apangkuvigha ingangarir kam damuasa nan dia. Egha kamaghin migia ghaze, ni nan otarimin akar aghuimin gun Kantrin Igharazibar Gumazibav kinasa, ki ifonge. Bizir kam bagha a uan otarim nan akaghasa ifonge. Egha ki maghira akar aghuim gumazibav kinasa egha ua tavin azarazir puvati. Dughiar kam ki aposelin faragha ingariba bagha Jerusalem in nguibar ekiamin ghuavanabozir puvati. Ki maghira Arabian kantrin ghugha egha gin uamategha Damaskusin nguibar ekiamin ghu.

¹⁸ Egha gin azenir pumuning ko mizezim givazima, ki Pita gifoghiva a ko mikimasa Jerusalem in nguibar ekiamin ghuavanabo. Ki ghugha 15 plan dughiar a ko ike.

¹⁹ Dughiar kam ki Ekiamin dozim, Jemsra gani. Egha ki aposelin igharazitam uam an ganizir puvati.

²⁰ Ia oregh fogh suam nguazimin gumazitam akar aghuir ki ia mikinizir kam in na mikemezir puvati. Kamaghin ia fogh suam, eghaghanir ki eghara akinafarimin osirir kamnagh, a guizbangira. God fo.

²¹⁻²³ Egha ki gin Jerusalem ategha ghua Sirian Provins ko Silisan Provins bar aningin aven arui. Ki kamaghin amima, ezi Judian Distrighin aven itir Kraisin adarasi me tong nan guamin ganizir puvati. Ezi gumazir maba ghaze, Pol fomira en nighnizir gavgavir Godin itim gasighasighasa osimtiziba e garisi. Egha datirighin gumazir kamra Godin akar aghuim gumamazibav kira egha ghaze, ia nighnizir gavgavim Kraisin iki.

24 Judian Distriḡhin itir gumazamiziba orazi, God nan niḡnizibagh irazi, ezi me bizir kam bagha Godin ziam fe.

2

Aposelin igharaziba, Pol ko uari inigha navir vamira iti

1-3 Ki kamaghin atiati, Kantrin Igharazibar Gumaziba gin Judabar araziba me ikirarigham. Ki kamaghin niḡnisi, gumazir kaba Judabar arazibar gin mangiti, eghti ingangarir ki fomiram amizim ko ingangarir datirighin amim aning pura ingangarir kinim gavagham. Ki kamaghin niḡnizima, God bizir kam nan akagha ghaze, ni Jerusalem mangasa ki ifonge. Ki fomira Jerusalem ghuavanabozi, ezi 14 pla azeniba datirighin givazi, ki datirighin God nan akazir bizimin mirara ki uam ategha Jerusalem ghuavanabo. Ki ghua Barnabas ko ghua, egħa Taitus uaghan a inigha ghu. E ghuegha ki, Kraisin adarazir ziaba itir gumazir dapanibara, me akuvaghava, akar aghuir ki Kantrin Igharazibar Gumazibav kemezimra, ki me miḡei. Taitus, na ko ghuzir gumazim, a Grighin gumazimra. Ki akar aghuir Kantrin Igharazibar Gumazibav geir kamra gumazir dapanibav geima, ezi me oregha Taitusin mikarzir mogomem aghorasa a gaghorrir puvati.

4 Taitusin mikarzir mogomem aghorrir migirigiamin mingarim kamaghin oto. Gumazir ifavarir maba mogomemin en tongin ize. Me e gifara mati me guizbangira en marasi. Me orazi, e fomira Judan arazibar apengan itima, da e ikiaghariki, ezi Iesus e gamizima, e datirighin firiaghiri. Ezi gumazir kaba Krai e firizir arazibar ganasa iza ifarava en tongin iti. Gumazir kaba e damuti e ua Judabar arazibar apengan ikiti da uam e ikirarighasa, me ifonge. Egħa me Taitusin mikarzir mogomem aghorasa, e miḡei.

5 Ezi e ghaze, akar aghuim a guizbangira migirigiam, ezi a ia ko ikivira ikiasa, e ifonge. Kamaghin e me baragħa tong men akabar gin zuir puvati.

6 Ezi Jerusalem itir gumazir dapaniba, me akar otevir igharazitam nan migirigiam isafurazir puvati. Gumazir kaba me gumazir dapaniba, a dera. God gumazir ziaba itibar garir puvati. Kamaghin, tina ziam iti, o tina ziam pu, nan niḡnizim, ziar ekiam pura bizim. Ki miḡeima gumazir dapaniba oraghava kamaghin miḡeir puvati, "Ni paza bizir mabav gei." Egħa me bar akar otevir igharazitam nan migirigiam isafurazir puvati.

7-9 God faragħa Judan gumazamizibar tongin aposelin ingangarim damuasa, Pita ginaba. Egħa ingangarim damuasa gavgavim a ganingī. Egħa akar aghuim Judan gumazamizibav kinasā Pita mikeme. Kamaghira God Kantrin Igharazibar Gumazibar tongin aposelin ingangarim damuasa, ki Pol na ginaba, egħa God uabi gavgavim na ganingī. Egħa ghaze, ni Pol ni Kantrin Igharazibar Gumaziba akar aghuim me mikin. Kraisin adarazir gumazir dapanir pumuning ko mīkezim, Jems, Pita ko Jon, me nan migirigiaba baregha, egħa fo, God uabi ingangarir kam na ganingī. Me fo, Godin apangkuvim na ko itima, a ingangarir kam na ganingī. Me kamaghin fogħa, egħa bar akar otevir vamira na ko Barnabas ganingī, "E Judan gumazamizibar tongin ingarti, ni ko Barnabas Kantrin Igharazibar Gumazibar tongin ingar.

10 Gua me ko ingariva egħ gumazamizir onganarazir Jerusalem itiba, gua men akurvagħamin niḡnizim gin amangan marki." Ki fomira akurvazir kam gamua iza datirighin a damuasa ifongegħa nan niḡnizim a bagħa

bar gavgafi. Egha e ingangarim kamaghin anebigha uari ganigha, egh nighnizir vamira ikiasa uan agharibar suisi.

Ki gari, Pita arazir kuram gamima ki an anogoroke

¹¹⁻¹³ Dughiar mam Pita Antioghin nguibar ekiamin izegha, Kantrin Igharazibar Gumaziba koma api. Ezi gin nighnizir gavgavim Iesusin itir Judan marazi me Jems ko ikegha uaghan Antioghin ize. Me izezi, Pita kamaghin nighnisi, ki Kantrin Igharazibar Gumaziba ko ikiva damiti, Judaba nan ataram, kar mikarzir mogomebar aghorir gumaziba. A kamaghin atiatigha, egha Judan izezir darazigh ifara, egha Kantrin Igharazibar Gumaziba me ategha saghon ikiasa. Egha a Kantrin Igharazibar Gumaziba koma uam apir puvati. Egha a Judabar gumaziba me koma api. An arazir kam gamizi, ezi Judan Antioghin itir nighnizir gavgavim Iesusin itir darasi, me uaghan Kantrin Igharazibar Gumaziba ko iki daman aghua. Egha me ifavarir arazir kam gamima, Barnabas uaghan men min ami. Ezi gumazir kaba Pitan arazir ifavarimin gin zui. Ezi an arazir kurar kam azenim girizi me bar fo, an arazir kuram gami. Kamaghin amizi, ki Pitan arazir kurar kam bagha an guam gatigha an atari.

¹⁴ Me akar aghuimin guizbangira migirigiaba deravira dar gin zui puvati. Ezi ki kamaghin men arazir kurabar ganigha egha, Pita men damazimin kamaghin a migei, “Pita, ni Judabar gumazir mam, egha ni nighnizir gavgavim Kraisis Iesusin iti, egha ni Judabar araziba ategha, Kantrin Igharazibar Gumazibar arazir mabagh ami. Gumazir maba Jems ko ikegha izezima, ezi ni kantrin igharazibar gumazibar araziba ategha, manmagh sua ua Judabar arazibagh ami? Ni kamaghin amuava, egha manmagh sua Judabar arazibar gin mangasa Kantrin Igharazibar Gumazibav gia, me abiri?”

**Gumamazir nighnizir gavgavim Iesusin itiba,
merara Godin damazimin dera**

(Sapta 2:15-4:30)

Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba uaghara, nighnizir gavgavim Iesusin ikiti, eghti God suam, ia nan damazimin dera

¹⁵ Egha Pol migia ghua kamaghin Pita migei, “Guizbangira, e Judan gumazibara, egha ghaze, e ti bar dera. Ezi Kantrin Igharazibar Gumazibara, me arazir kurabagh ami.

¹⁶ Ezi e fo, gumazim Moses Osirizir Arazibar gin zuima, God kamaghin a migeir puvati, ni nan damazimin dera. Bar puvati. Egh gumazim nighnizir gavgavim Iesusin ikiti, anarira God kamaghin a migei, ni nan damazimin dera. Kamaghin e Kraisis Iesus nighnizir gavgavimin an ti. E fo, gumazitam Moses Osirizir Arazibar gin mangiti, God kamaghin a mikemeghan kogh suam, ni nan damazimin dera. Nighnizir gavgavim Iesusin itir tuavimra God suam, ni nan damazimin dera. Egha tuavir Moses Osirizir Arazibar gin zuim puvati. E, God kamaghin e mikim suam, ia nan damazimin dera, kamagh sua, e nighnizir gavgavim Iesusin iti.

¹⁷⁻²⁰ “E nighnizir gavgavim Kraisis ikiti, God tuavir kamın suam, e an damazimin dera. Tuavir kamın e fo, e Judaba uaghan Kantrin Igharazibar Gumazibar min arazir kurabagh ami. Egh e ti kamaghin mikimam, Kraisis uabi arazir kurabar amuasa, gumaziba abiri. Bar puvati. E, Moses Osirizir Araziba ateghiva, egh kamaghin e arazir kurabagh amir puvati. Ki nighnizir gavgavim Godin Otarimin iti. A bar na gifuegha nan akurvaghasa uan mikarzim gasighasiki. Ezi ikirimirir ki datirighin nguazir kamın amim, ki

nighnizir gavgavimın tuavimın gin ghuava, ikirimirir kam gami. Ki Kraıs ko ter ighuvimın aremegha, egha ikirimirir igiam ini. Ezi ikirimirir kam a nan ikirimirimra puvati. Kraıs angamra nan aven iti. Ki ikiva Godın ingangarım damuasa, kamaghın Moses Osirizir Araziba na gamizi ki aremegha ua Moses Osirizir Arazibar gavgavimın apengan itir puvati. Bizir ki Mosesın Osirizir Arazibar apengan ikiava amiziba, ki da gıfa. Egh gin ua dar amuva kamaghın mati ki arazir kurabagh amir gumazim.*

²¹ Egh ki Moses Osirizir Arazibar gin mangı Godın damazimın deraghtı, eghtı Kraısın ovevem mati pura bizim. Ezi God uan arazir Moses ganıngızibar gin mangan gumazibar anogoroke. Me dar gin mangıva Godın damazimın deraghan kogham. Kamaghın ki Godın apangkuvım damıghtı a pura bizir kınımın mın otivan, ki aghua.”

3

Ia Galesian onganiba, tinara ian nighnizibagh asıghasıki?

¹ O Galesiaba, ia bar ongani. E Kraıs İesusın gun bar deravıra ia mikeme. Ezi mati ia uari an garima, a ter ighuvimın areme. Ezi tinara ian nighnizibagh asıghasıki.

²⁻⁴ Ki bizir vamıra foghasa ian azai. Ia, Moses Osirizir Arazibar gin ghua, Godın Duam iniz, o ia akar aghuım baregha nighnizir gavgavım an ikia, Godın Duam ini? Ia faragha Godın Duamın gavgavımın amodoghın ghua, egha datırıghın ia Godın Duam ategha uan gavgavıbar darorım a gıvasa. Ia ti bar onganıghama? Bizir faragha ia bativiziba, ia pura a da isi, o? Nan nighnizimın, ia pura da inizir puvati.*

God gari, ia nighnizir gavgavım an itima a ian akurvası

⁵ God gari, ia Moses Osirizir Araziba gin zuıma, a uan Duam ia ganıgha, ian tongın mirakelbagh amı? O a gari, ia nighnizir gavgavım an akar aghuımın itima, a uan Duam ia ganıgha ian tongın mirakelbagh amı?

⁶⁻⁹ Ia Abrahamın eghaghanım ginıghnıgh. God fomıra kamaghın fo, gin Kantrın İgharazıbar Gumazıba nighnizir gavgavım akar aghuımın ikiti, a kamaghın me mikım suam, ia nan damazimın dera. Ezi Godın Akınafarım kamaghın mikeme, God fomıra akar aghuım Abraham mikini, egha kamaghın mıgei, “Nı bangın, ki nguazir kamın itir kantrıba bar deravıra me damuam.” Abraham nighnizir gavgavım itima, God deravıra a gami. Kamaghıra gumazamizıba bar nighnizir gavgavım Godın ikiti, a uaghan deravıra me damuam.

¹⁰⁻¹² Moses Osirizir Arazibar mıngarım, a nighnizir gavgavımın bizim puvati, a bizir ıgharazım. Ezi Godın Akınafarım ghaze, “Gumazıtım Moses Osirizir Arazıba bar dar gin mangı, egh dughiaba bar kamaghıra damu.”† Egha Godın Akınafarım kamaghın mıgei, “Gumazıtım nighnizir gavgavım Godın ikiti, God suam, ni nan damazimın dera, gumazır kamra zurara deravıra ikivıra ikiam.” Kamaghın, e bar fo, gumazıtım Moses Osirizir

* **2:17-20:** (2:18) Grıghın akam, vezın kamın deragha bigha mikemezır puvati. Pol ti kamaghın mikımasa, gumazamizıba Kraısın gin mangı, egh ua Moses Osirizir Arazıbar apengan ikian kogham. Kraısın gin zuır marazi, Moses Osirizir Arazıbar gin mangısi gavgavıgh, egh me uaghan me arazir kurabagh amıbar otıvıgham, mati gumazamizır bar Moses Osirizir Arazıbar apengan itıbar mın iti. Ni Rom 7:4-6ın gan. **2:21:** Ga 3:21, Hi 7:11 **3:1:** Ga 2:13-14, 5:7 * **3:2-4:** (3:4) Fofozır gumazır avırıba vezın kam giragha ghaze, “Godın Duam ian tongın amızır bizır aghuıba, ia ti da gin amadas, o? Ki ghaze, ia ti dagh nıghnıghavıra itı.” † **3:10-12:** (3:10-12) Gumazıtım Moses Osirizir Arazıba zurara bar deravıra tamin gin zuır puvati.

Arazibar gin ghua, Godin damazimin derazir puvati. Godin Akinafarim kamaghin miġei, "Gumazitam akinafarimin aven itir araziba bar deravira dar gin mangan koghti, eghti God gumazir kam gasighasigham." Eghti kamaghin tina suam, e Moses Osirizir Arazibar gin mangiva Godin damazimin deragham, kamaghin amir gumaziba, God me gasighasigham.

¹³ Moses Osirizir Araziba kamagh mikeme, e gumaziba bar Moses Osirizir Arazibar gin mangiva, egh ikuvigham. Godin Akinafarim kamaghin mikeme, "Gumazir ter ighuvimin duiba God ghaze, me gumazir kuraba." Ezi kamaghin Kraissin akuravaghasa ziar kam ini, "gumazir kuram." Egha ziar kam bangin a uam e ini.

¹⁴ God Abraham deravira a gamigha egha ghaze, ki Abraham gamizi moghira, ki Kraissin Iesusin ingangarimin tuavimin Kantrin Igharazibar Gumaziba deravira me damuam. Egha God kamaghin ifonge, e nighnizir gavgavim Kraissin Iesusin ikiva, an Duam iniam. Egha kamaghin a uam e ini.

Moses Osirizir Araziba ko Akar Dikirizir Gavgavimin migirigiaba

¹⁵⁻¹⁸ Fomira God bizir aghuir gin otivamin gun mikeme. God Akar Dikirizir Gavgavir kam Abraham uan ovavim ko aning ganingi. Godin Akinafarim kamaghin mikemezir puvati, "Nin ovaviba." An ovavir aviribav geir puvati. An ovavir vamira migia ghaze, "Nin ovavim." Kar a Iesus miġei. E God e bagha inabazir biziba inisiva Moses Osirizir Arazibar gin mangiva, egh akar dikirizimin tuavimin da inian kogham. Ezi e fo, God fomira akar dikirizimin min bizir kaba Abraham ganingi. Nan adarasi, datirighin ki gumaziba e zurara amir arazim mikimasa. Gumazitam aremeghsi, egh uan biziba tuiragh uan boribar aningsi, migirigiar tam osirighti, an migirigiar kam mati Akar Dikirizir Gavgavim. Eghti gumazitam uam akar igharazitam akar dikirizir kam gifuragham kogham. Egha kamaghin miġeir puvati, "E akar dikirizir kam in mangan kogham." Nan migirigiar mingarim kamakin: Faraghavira God, Abraham ko akar dikirizim gami. Ezi 430 plan azeniba givazi gin God uan arazir osiriziba Moses ganingi. Moses Osirizir Arazir kaba bar gin otifi. Egha da Godin Akar Dikirizir Gavgavimin migirigiam batuegghan kogham. Egh Godin akar dikirizir kam angarighan kogham.

¹⁹ Ezi kamaghin manmagh sua God uan osirizir araziba Moses ganingi? God gumazamizibar amuti, me arazir kurabar mingarim gifoghasa, uan osirizir araziba aningi. God faragha akar dikirizim Abraham ganigha ghaze, nin ovavim gumazamiziba bar men akurvagham. Ezi gumazir kam zuamira izezir puvati. Ezi arazir kurar kaba bagha, God gin uan osirizir araziba aningi. A kamaghin ifonge, an osirizir araziba iki mangi, ovavim otoghamin dughamin tugham. God uan osirizir arazir kaba isa enselbar dafarim gatizi, me da isa abuur gumazim Moses ganingizi, abuur gumazim e ganingi.

²⁰ Egh gumazitam ingangaritam damusi gumazir igharazitam ko akar gavgavir dikirizim akirsi, an a isiva abuur gumazimin dafarim datightima, eghti abuur gumazim a isiva gumazir igharazim daningan kogham. Ezi God uabira, a uabi uan akar gavgavir dikirizim Abraham ganingi, egha enselin tam ganingizir puvati, o abuur gumazitam ganingizir puvati.

Datirighin Godin Duam zurara en akurvasi

²¹ Ki kamaghin mikimam, Moses Osirizir Araziba Godin akar fomira dikirizimin apanim gami, o? Bar puvati. Osirizir arazitam ikirimirir aghuim e ganidir puvati. Osirizir arazitam ikirimirir aghuim e danighti, e ti fomira

Moses Osirizir Arazibar gin zuima, da e gamima e Godin damazimin der-aghai. Moses Osirizir Araziba ikirimirir aghuim anidi puvati.

²² Godin akar dikirizimin mirara e gumazamizir nighnizir gavgavim Kraiss Iesusin itir darazi. God bizir kaba e daningasa ifonge. Kamaghin amizi, Godin Akinafarim kamaghin mikeme, nguazir kamın gumazamiziba, arazir kurabar gavgavim bar me ikiaghariki.

²³ Faraghavira nighnizir gavgavir kam izezi puvatizi, arazir kurabar gav- gavim e ikiagharighizi, ezi e Moses Osirizir Arazibar apengan iti. Egh mangi God nighnizir gavgavimın tuavim en akaghamin dughiam.

²⁴ God kamaghin ifonge, e nighnizir gavgavim akar aghuimın ikiti, eghti a suam, ia nan damazimin dera. Egha, a uaghan kamaghin ifonge, Moses Osirizir Araziba e inigh Kraiss bagh mangam. Egha kamaghin a Moses Osirizir Arazibagh amizi, da e gativagha en garir gumazimın mın oto.

²⁵ Ezi datirighin nighnizir gavgavim azenimın otozi, e ua Moses Osirizir Arazibar apengan itir puvatizi da ua e gativagha en gari puvati.

²⁶⁻²⁸ Ia gumazamizir dipamin rueziba, ia Kraissin puegha, egha Kraissin mın otifi. Egha datirighin Kraiss Iesusin aven ia ikizir vamira. Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba puvati, ingangarir gumazir kiniba ko gumazir firiaghreziba, o gumazamiziba puvati. Ia nighnizir gavgavim Kraiss Iesusin ikia, kamaghin ia bar Godin boriba. Kamaghin amizima, e ua Moses Osirizir Arazibar apengan itir puvatizi, da ua e gativagha en garir puvati.

Datirighin ia Godin boriba, ezi Moses Osirizir Araziba ia ikiagharizir puvati

²⁹ Kraiss an Abrahamın ovavim. Ezi ia Kraissin ikizimın ikiva, egh ia uaghan Abrahamın ovaviba. Ia Kraissin ikizir kam, iarara God fomira Abrahamın ovaviba bizir aghuir kaba me daningasa Abraham ko akam akiri. Kar iarara, God ia migei.

4

¹ Ezi datirighin ki akar isin zuimın bizir kam deravira ia mikimam. Afezi- atam borir aghiritam ikiva, egh gin a uan biziba bar da isiva borir kam daningam. Bizir kaba borim bagha fomira iti. Ezi borim tighar aghuir dughiam, a pura mati a uan afeziamın ingangarir gumazir kinir mam. Bizir kaba, an biziba.

² Egha a suvighavira itima, gumazir an gariba koma an bizibar gariba, an garava egha an biziba sara gari. Egha ghua dughiar an afeziam biziba an agharim darighamim oto. Egha dughiar kamın, a uabi uan biziba inigha dar gari.

³ Ezi e uaghan kamaghin ami, e borir aghiribar mın itir dughiam, e nguazim ko overiamın bizibagh ativagha dar garir duar kuraba ko bizir nedaziba, e dar ingangarir gumazir kinibagh ava.

⁴⁻⁵ Ezi God kamaghin ifonge, e an boribar otivasa, egha Moses Osirizir Arazibar apengan itir gumazamiziba, a uam e givezasa. God fomira e givezasa dughiam ginaba. Ezi dughiar a fomira inabazim datirighin otozi, ezi a uan otarim amadazima a ize. Ezi amizim a bate. Ezi a gumazir Moses Osirizir Arazibar apengan itimın mın oto. Ezi e Moses Osirizir Arazibar apengan itir gumazamiziba, a ua e ini.

⁶ Ezi ia datirighin Godin boribagh ava. Ezima God uan Otarimin Duam amadzima an en navir averiabar iti. Ezi Duar kam en aven kamaghin dei, "Nan afeziam."

⁷ Kamaghin, ni ua pura ingangarir gumazir kinimin itir puvati. God ni gamizi ni an borim gava. Egh ni fogh, ni an bizir aghuir inabaziba iniam.

Tizim bagha nguazir kamin biziba ua ia ikiagharisi?

⁸ Fomira ia God gifozir puvatigha, egha bizir guizbangira God puvatiziba dagh amuava, egha dar ingangarir gumazir kinibar min iti.

⁹⁻¹⁰ Ezi datirighin ia Godin boroghin zui. O ki kamaghin mikimam, God ian boroghin zui. Ia kamaghin nighnigha ghaze, ia zurara Moses Osirizir Arazibar dughiar ekiaba ko iakinir igiabar dughia ko azenir igiabar dughia ko dagheba otir dughia bar gin mangam. Manmagh sua ia ua nguazim ko overiamin bizibagh ativagha dar garir pura duar kurabar gin zui? Da gavgaviba puvati. Ia ti uamategh dar ingangarir gumazir kinibar ikiasa?

¹¹ Ki ian arazir kam ginighnigha, egha ki kamaghin atiati, ingangarir ki ian tongin amizim an daghem puvatigham.

Ia nan arazibar gin izi

¹²⁻¹⁵ Nan adarasi, ki uabi Moses Osirizir Araziba ategha egha ian min iti. Ezi ia nan min ikiasa ki ia gakaghoru. Ia fo, fomira ki Galesian Provinsin izeghava, egha nguibar igharazitamin mangasava amuava egha arimariam ini. Egha dughiar kamra akar aghuim faragha ia mikini. Nan mikarzim gavgavim puvatigha egha osimtizir ekiam ia ganangi. Ezi ia akirim ragha na gasarazir puvatigha, egha ia na ko ikian aghuazir puvati. Enselin tam, o Krai Iesus uabi iziva ia ko ikiti, ia aning inighiva bar deravira aning damuam. Ezi ki areir dughiamin, ia na inighava arazir kamra na gami. Egha ia na inizi ki ian gara itima, ia arazir kuratam na gamizir puvati. Ki guizbangira kamaghin mikimam, dughiar kamin ia nan akurvaghava bar ifonge. Egh ia uan damaziba na bagha da asiava ifuegha da asigha na ganighai. Ia faragha na gifuegha na bagha bar akonge. Ezi ia na gifongezir navir kam datirighin managh iti?

¹⁶ Manmaghin ami? Ki guizbangira akam ia mikini, kamaghin ki ti ian apanim gava?

¹⁷ Ifavarir gumazir kaba kamaghin ifonge, ia me baghavira ikiasa, egha me pura ian kuariba isava, egha guizbangira ian akurvaghamin nighniziba puvati. Ia men nighnizibar gin mangiva egh ia en saghon ikiasa, me ifonge.

¹⁸ Tina gumazir igharaziba baghavira iki, egh men akurvaghamin nighnizir aghuim ikiti, kamaghin dera. Ia zurara arazir kam damuvira iki. Egh ki ia ko ikiamin dughia bara puvati.*

¹⁹⁻²⁰ Ki orazi, ia arazir kam gamima, ki ia bagha okam nighnigha egha ghaze, ki manmaghin ian akurvaghamin. Ki ia ko itir puvati, Iavzika. Ki ia ko ikia, ti tong akar aghuitam ia mikemeghai. Nan boriba, ia guizbangira Godin boribagh avagh, egh Kraisin min ikiasa, kamaghin ki ia bagha ua mizazir kam barasi. Mati amizim borim batasa isir mizazim.

Hagar ko Sara

²¹⁻²³ Ia gumazir Moses Osirizir Arazibar apengan ikiasa ifongeziba ia na mikim. Ia ti Moses Osirizir Araziba mikemezi moghin fozir puvati? Godin Akinafarim kamaghin mikeme, Abraham otarir pumuning iti. Ingangarir

4:6: Ro 5:5 **4:7:** Ga 3:29 **4:8:** Ro 1:25, 1 Ko 8:4-6, 12:2, Ef 2:11-12, 1 Te 4:5 **4:16:** Amo 5:10, Ga 2:5, 2:14 * **4:18:** (4:18) Grighin akam vezin kamin deragha bigha mikemezir puvati.

amizir kinim, Hagar, mam bate. Ezi guizbangira an amuim, Sara, mam bate. Ingangarir amizir kinimin borim nguazimin amiziba boriba isi moghin oto. Ezi guizbangira an amuimin borim, an akar dikirizimin tuavimin oto.

²⁴⁻²⁵ Amizir kamning akar gavgavir dikirizir pumuningin min iti. Eghaghanir kamnagh akar isin zuim an iti. Hagar, a Sainain mighsiamin akar gavgavir dikirizimin min iti. Sainain mighsiam, a kantri Arabian iti. Hagar ingangarir amizir kinir mam. Ezi an boriba uaghan ingangarir gumazir kiniba. Hagar uan boriba ko me ingangarir gumazir kinibar min ti. Ezi Jerusalem datirighin itim, an Hagarin min iti. Datirighin itir Jerusalem uan boriba ko, me Moses Osirizir Arazibar apengan iti, egha ingangarir gumazamizir kinibar min ami.

²⁶⁻²⁷ Godin Akinafarim kamaghin mikeme,

“Amizir boriba puvatizir kam, nin boriba gin bar avirasemegham,
egh amizir pam itimin boribagh afiragham.

Kamaghin ni amizir boriba isir puvatizim, ni bar akongegh.

Ni amizir otirimirir mizazibagh fozir puvatizim,
nin navim deragh, ni bar akuegh, pamtem dimiva araghasi.”

Ezi kamaghin Jerusalem igharazim a Godin Nguibamin iti, Moses Osirizir Araziba a ikiagharihizir puvatizima, a datirighin firiaghiri. Ezi an en amebamin min iti.[†]

²⁸ Ezi nan adarasi, ia Aisakin min ami. Godin akar dikirizim mirara, ia an boriba.

²⁹ Nguazimin amiziba boriba isi moghin otozir otarim, a Godin Duamin gavgavimin otozir otarim pazava a gami. Kamaghira, datirighin Moses Osirizir Arazibar apengan itir gumaziba, e tina Godin Duamin apengan iti, me en aghuagha osimtiziba e garisi.

³⁰ Ezi Godin Akinafarim manmaghin mikeme? A kamaghin migia ghaze, “Ingangarir amizir kinimin borim, a guizbangira Abrahamin amuimin borim ko afeziamin bizer aghuiba da inian kogham. Kamaghin, ia ingangarir amizir kinim uan otarim ko aning batokegh.”

Godin gumazamiziba firiaghire

(Sapta 4:31-6:18)

Ia uari bagh ganigh, Moses Osirizir Araziba ua ia ikirarighan kogham

³¹ Nan adarasi, e ingangarir amizir kinimin boriba puvati, e guizbangira Abrahamin amuimin

5

¹ boriba. Kraisi, e Moses Osirizir Arazibar apengan ikian aghuaghava, egha kamaghin an e gamizi, e firiaghiri. Kamaghin amizi, ia tuivigh gavgavigh. Ia gumazitamini ganti, a ua ia damuti, ia ua ingangarir gumazir kinibar min ikian marki.

² Ia na baragh. Ki Pol, ki ia migei, ia men gantima me ian mikarzir mogomeba aghoreghtima, eghti Kraisin ingangarim tong bar ian akuraghan kogham. Bar puvati.

[†] **4:26-27:** (4:26) Ves 22in, Pol Sara dibora ghaze, “Guizbangira Abrahamin amuim, Sara.” Kar akar isin zuir mam, Sara Godin akar dikirizimin min iti. Saran otarim Aisak, a Kraisin gin zuir darazir min iti. Ni Galesia 4:28in gan. **4:28:** Ap 3:25, Ro 9:7-8, Ga 3:29 **4:29:** Stt 21:9, Ga 5:11, 6:12 **4:30:** Stt 21:10, Jo 8:35 **4:31:** Jo 8:36, Ga 3:29, 5:1, 5:13 **5:1:** Jo 8:32, 8:36, Ap 15:10, Ro 6:18, Ga 2:4, 5:13, 1 Pi 2:16

³ Ki datirighin ua deravira kamaghin ia mikimasa, ni tina gumazitamın ganti, a nin mikarzır mogomem atughti, kamaghin ni uaghan Moses Osirizir Araziba bar dar gin mangam.

⁴ Ia gumazir Moses Osirizir Arazibar gin mangasava amiba, ezi tuavir kamin ia ghaze, e Godin damazimin dera, ia kamaghin Kraıs ategha gifa. Ia Godin apangkuvimin tuavim ategha gifa.

⁵⁻⁶ Egh gumazim Kraıs İesus ko ikiti, eghti arazir gumazibar mikarzır mogomem aghorim, a pura bizim, egh arazir gumazibar mikarzır mogomem aghorir puvatizim, a uaghan pura bizim. Ezima gumazir nighnizir gavgavim itim, an nighnizir gavgavim a gamima, a bar gumazir igharazibagh ifonge, ezi kar guizbangin bizim. Godin Duamin gavgavimin, e nighnizir gavgavim Godin iti. Egha e, dughiar God suam, ia nan damazimin derazim, e a mizuai.

⁷ Ia fomira deraghavira Kraısın tuavimin zui. Ezi tina tuavim apirizima ia ua guizbangin akamin gin zuir puvati?

⁸ Nighnizir ia datirighin gin tizim, a Godin ian diazimin izezir puvati.

⁹ Yisin muziarim, a bret bar a damighti, a buigham.

¹⁰ Ki kamaghin nighnizir gavgavim iti, Ekiam ian akuragham. Egh ia nan nighnizimin gin mangıva, nighnizir igharazim atakigh. Ki fozir pu, tina ian nighnizibagh asighasisi. Gumazir kam arazir kurar ia gamizim bagh izezir kuram iniam.

¹¹ Nan adarasi, ia oraki, gumazir maba ghaze, Pol gumaziba uan mikarzır mogomeba aghorir akam dughiarbar anekuravira iti. Egha me guizbangira kamaghin nighnıva, egha me tizim bagha osimtizim na garisi? Kar guizbangira nighnizim puvati. Ezi ki ter ighuvimin akam akuri, ezi akar kam gumazibar nighnizibagh asighasisi. Egh ki mikarzır mogomem aghorir akam akunıva, egh ter ighuvimin akam akunan koghti, eghti ter ighuvimin akar gumazibar nighnizibagh asighisizim, a pura akar amirizimin min otogham, a ua gumazibar nighnizibagh asighisighan kogham.

¹² Gumazir ian navibagh inivir kaba, me mikarzır mogomeba aghoramin arazim bagha bar gavgafi. Kamaghin me uarira uan inıbar ghor, egh magh suegh bar dar ghoregh.

¹³⁻¹⁵ Nan adarasi, ia firighrasa, God ifonge, egha kamaghin a ian dia. Eghti ia ua Moses Osirizir Arazibar apengan ikian kogham, egh ia kamaghin nighnighan marki, "E Moses Osirizir Araziba e ikiagharıghızir arazir kaba ategha e firiaghıre. Egh e navir ghurimin arazibar amuam." Moses Osirizir Arazibar migirıghıaba, da bar uari inıgha akar vamıran iti. "Ni uabi gifongezir moghin uan akar gumazibagh ifongegh." Ia bar Godin gumamazıbar ingangar gumazibar min ikivi, uarira uarigh ifongegh. Egh ia uarir atar pura tintınıbar uariv sogh, egh ia deravira nighnıgh. Ia uarigh asighisigham.

Godin Duam nin sure gamir arazir aghuıbar gin mangı

¹⁶⁻¹⁸ Godin Duam koma nin navir ghurim, bizir kamning uaningin apanning gami. Godin Duam ghaze, ni Godin arazir aghuıbara damu. Ezi kamaghin ni dar amuasa. Kamaghin amizima ni arazir aghuıbar gin mangısi damuti, nin navir ghurimin araziba suam, marki. Nin navir ghurim suam, "Arazir kuratam damu." Eghti ni tam damuam. Kamaghin ni arazir kurabar gin mangiti, Godin Duam suam, markiam. E fo, navir ghurimin araziba Godin Duam dikabinasa. Ezima Godin Duam navir ghurimin araziba dikabinasa. Anıng uaning adosi. Ezi bizir ia damuasa ifongezim, ia a

damighan kogham. Egh ia Godin Duamin gin mangiva, egh ia Moses Osirizir Arazibar apengan ikian kogham. Egh, ia navir ghurimin arazibar gin mangian kogham. Ezi ki kamaghin ia migei, ia navir ghurimin araziba ateghtima, Godin Duamra ian faraghtima, ia an gin mangi.

¹⁹ Ia navir ghurimin arazibagh fogha gifa. Arazir kaba, gumazamiziba tintinibar uari koma akua egha arazir mizirzibagh amuava, egha afiar arazibagh ami.

²⁰ Egha nguazir kamın biziba e God gami moghin e uari isa dagh anıdı, imezibagh amir arazibagh amuava, munavin biziba bagha navim ikuvighava da iniasa navim isi. Egha atara bizibagh asighasisi, uarir apañibagh ami, gumazir igharazibar aghua, uabıra uabi ginighnisi, biziba bagha uari batogha uari abisi.

²¹ Egha dipar onganiba apava onganigha, pura gumazamiziba isa pamtemin diava ighiar kurabar arazibagh ami. Egha arazir kurar maba uaghan kamaghin iti. Ki fomira ia mikemegha gifa. Egha ki datirighin akar kamra ua ia migei. Gumazir arazir kabagh amiba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangian kogham.

²²⁻²³ Ezi Godin Duam arazir aghuir kabar amuasava en naviba fe: arazir bar igharaz darazigh ifongezim, navir amirazim ko bar akongezim, dughorir amirazim, gumazibar akurvagha, egha arazir aghuibar me gami. Egha guizbangira migia deravira bizibagh amua, gumazibar asughasusi, egha navir ghurimin araziba dikabiri. Moses Osirizir Arazitam arazir kabar anegoroghezir puvati.

²⁴ Gumazamizir Kraıs İesusin gin zuiba, me navir ghurimin araziba ko biziba bagha bar ifongezir arazir kuraba inigha, ter ighuvimin da gura. Egha dagh afuzıma, da aremegha gifa.

²⁵ Godin Duam ikirimirir aghuim e ganıngi. Kamaghin amizıma, anarıra e ko daruva en akurvagham.

²⁶ Kamaghin e pura uarıra uan ziaba fan kogham. Egh e igharaz darazir navibagh inıvti, me uarir ataran kogham. Egh e men biziba bagh navıba isian kogham.

6

Bizir manam ni uan navir averiamin an opari, bizir kamnaghra, an otoham

¹ Nan adarasi, ian tav arazir kuratam damighti, ia gumazir Godin Duamin gin zuiba, ia navir amirazimin arazibar a damuva, egh an akuraghti, a uan arazir kuraba ategham. Kamaghin ia deravira uari bagh gan, Satan ia gifaraghtima, ia uaghan arazir kuratam damigham.

²⁻³ Ezi gumazitam suam, a ziar ekiam iti, puvati, a ziam pu, egha kamaghin gumazir kam uabıra uabi gifari. Ia igharaz darazir akuragh men osımtiziba ater. Egh ia kamaghin damuva, ia guizbangıra Kraısın arazibar gin mangam.

⁴⁻⁵ Gumaziba bar, me uari uan arazir me amıbar osımtiziba ateram. Gumazıba uari uan ingangaribar gan, da deras ti puvati. Gumazim kamaghin damuva, a uabi uan arazibar gan dagh ifongegh. Egh a uan arazibar gan, egh gumazir igharazimin arazıbara gan dav kiman marki.

⁶ Gumazir Godin akam barazim, a uan bizir aghuitaba an sure gamir gumazim danıng.

7-8 Bizir manam ni uan navir averiamin an opari, bizir kamnaghra, an otogham. Gumazitam uan navir ghurimin arazibar gin mangitima, an navir ghurir kamın dagher kuraba otivtima a bar kuvigham. Egh gumazitam Godin Duamin gin mangiti, Godin Duam a damuti, dagher aghuiba otivtima, a ikirimirir aghuir zurara itim iniam. Egh ia suam, ia God gifari, bar puvati. Ia uarira uarigh ifari, egh ia kamaghın damuan marki.

9 Egh e ingangarim damusi amiraghan kogh, egh dagheba iniamin dughiamin, e dagher bar aghuiba iniam. Kamaghın e arazir aghuibar amusi amiraghan kogh.

10 Kamaghın amizima, datirighın dughiam ikiavira itima, e arazir aghuibar gumazir igharaziba bar deravira me damuam. Egh bizir ekiam, e deravira gumazamizir nighnizir gavgavim Ekiamin itibar amuam.

Polin migirigiar abuananaba

11 Ki osirizir osizirir ekiar kaba, ia dar gari, kar ki uabi uan dafarimin osirizir akaba.*

12-13 Ifavarir gumaziba atiatia kamaghın nighnisi, “Gumazir igharaziba kamaghın fogh suam, e nighnizir gavgavim Kraisin ter ighuvimin iti, egh me paziv e damuam.” Kamaghın amizima me ian mikarzir mogomeba aghorasa bar gavgafi. Me ghaze, me ian mikarzir mogomeba aghorasa, me damightima, me ian mikarzir mogomeba aghorezir bizir kam bagh men ziaba fam. Ezi gumazir uan mikarziba aghorezir kabanagh, me uaghan deravira Moses Osirizir Arazibar gin zuir puvati. Ia oragh. Gumazir kaba ian mikarzir mogomeba aghorasa bar gavgafi. Me kamagh sua, me kamaghın ia damigh gumazir igharazibar damazimin ziar ekiaba iniasa.

14-15 Ezi mikarzir mogomem aghorir arazim, a pura bizim. Egha mikarzir mogomem aghorir puvatizir arazim, a uaghan pura bizim. God e gamizima e gumazamizir igiabar otifi, ka bizir ekiam. En Ekiam Kraisi Iesus ter ighuvimin areme. Ezi ki bizir kam bagha uan ziam o gumazir igharazitamin ziam fer puvati. Ki Godin ziamra fe. Iesus ter ighuvimin areme, ezi tuavir kamın nguazir kamın araziba nan nighnizimin aremegha gifa. Egha mati ki uabi ter ighuvimin areme. Egh ki uam nguazir kamın arazibar gin mangan kogh.

16 Nighnizir kamın suiraghava an gin tiziba, Godin apangkuvim men ekiam. Egh a men navibar amutima me nimira ekiam. Eghti gumazamizir kaba, me guizbangira Godin Israel.

17 Gumaziba na misoghezi, ezi men duar kuriba nan mikarzimın iti. Ezi ia bizir kabar gan suam, ki guizbangin Iesusin ingangarir gumazim. Eghti gumazitam uam osimtizitam na darighan ka aghua.

18 Nan adarasi, en Ekiam Kraisi Iesusin apangkuvim ian duaba ko iki. Guizbangira.

6:9: 1 Ko 15:58, 2 Te 3:13, Hi 3:6, 3:14, MAA 2:10 6:10: Ef 2:19, 1 Te 5:15, 1 Ti 6:18, Hi 3:6 * 6:11: (6:11) Ni akar 1 Korin 16:21in itimin gan. 6:17: 2 Ko 1:5, 4:10, 11:23, Ga 5:11, Kl 1:24

Akinafarir Pol Efesusin Nguibamin itir Sios bagha Osirizim

Akar Faragha Zuim

Akinafarir kamın akar mıngarım a kamakın, God kamaghın nıghnisi, an overiam ko nguazimın ingarizir biziba bar, dar amu da isi Kraisin apengan dar arıgham. Eghti Kraıs biziba bar dar dapanimın ikiam (1:10). Ezi God kamaghın ifonge, a uan gumazamiziba gaghuvkinti, eghti me bar Kraıs ko poroghiv ikıva egh me navir vamıra ikiam.

Ezi akinafarimın aven faragha itir akaba, Pol Godın apanguvımın mıgırıgıar avırıbagh amı. A ghaze, God gumazamizıbagh amıma, me bar nıghnızır gavgavım Kraısın ikııava uarı akuvagha, egha ikızır vamıran gumazamizıbar otıfı. İesusın ingangarımın, God ua gumazamizıba inıgha, egha Godın Duam me ganıngı. Ezi tuavır kamın me bar fo, me Godın akar dıkırızımın bızır mıkemezıba, me bar da inıam (1:14).

Egha akinafarımın itir namba 2ın akar otevimın, Pol kamaghın mıgıa ghaze, Kraısın adarası me Kraıs ko poroghav itı. Kamaghın, me bar navir vamıra ikıva, egh Godın arazıbar gın mangı.

Ezi akinafarır kamın Pol akar ısın zuıbar mıgııava, egh kamaghın men akakaghtı me kamaghın fogh suam, me Kraıs ko poroghav ikıa egha ikızır vamıran gumazamizıbar oto. A kamaghın mıkeme, Godın gumazamizıba, me nıvafızır vamıran mın oto, ezi Kraıs matı nıvafızır vamıran kamın dapanım. (4:1-16). Ezi uaghan, Godın gumazamizıba matı dipenır mam, ezi Kraıs, a matı dipenır kamın guarır akınım (2:19-22). Egha Godın gumazamizıba matı amızır mam, ezi Kraıs matı amızır kamın pam (5:22-32). Ezi akinafarır kamın aven e bar deravıra bızır aghuir God uan gumazamizıbar amuamıbar garı.

E Kraısın poroghav itıma, God e gamızı e gumazamızır ıgııabar otıfı

(Sapta 1-3)

¹ Kı Pol, God uan ifongıamın gın ghua Kraıs İesusın aposelin ikıasa na mısefe. İa, Efesusın itır Kraısın adarası, İa Kraıs ko poroghava ikıa deraghavıra an gın zui. Kı İa bagha akınafarır kam osırıgha anemadı.

² Kı kamagh sua, God en Afezıam ko Kraıs İesus en Ekıam, anıng apanguvım ko navır amırızım İa danıngam.

E Kraıs İesusın poroghav itıma, God uan Nguıbamın itır bızır aghuıba bar da ısava e ganıdı

³ E Kraıs İesusın poroghav itıma, ezi tuavır kamın God deravıra e gamua en duabar akurvaghasa uan Nguıbamın otıvır bızır aghuıba e ganıdı. Kamaghın amızı, e God mınabagham, a en Ekıam Kraıs İesusın Afezıam ko an God.

⁴⁻⁵ Dughıar God tıghar nguazır kamın ingaramım, a kamaghın ifonge, e a baghıvıra itır gumazamizıbar ikıva, an damazımın arazır kuratam ikıan kogham, egha a fomıra e gınaba. Egha ghaze, e Kraıs ko poroghıv ikı, egh tuavır kamın e an gumazamizıbar mın otogham. A fomıra bar e gıfongegha egha e gınabagha ghaze, a Kraıs İesusın ingangarımın tuavımın e damıghtı,

e an boribar otivigham. God uan bar akongezir arazim ko uan ifongiamin gin ghua bizir kam gami.

⁶A ifongezir Otarimin ziamin, a bar pura bizir aghuimin min uan apanguvim isa e ganingi. Kamaghin e apanguvir bar ekiar kam ginighnighiva, egh Godin ziam fam.

⁷⁻⁸E fo, Kraisin ovevem in God uam e ini, egha en arazir kuraba gin amada. Godin apanguvim guizbangira bar ekevegha izifa. Kamaghin a uan apanguvim e gufusfuzima an e girava, fofozir aghuim ko nighnizir aghuim e ganidi.

⁹God fomira uan ifongiamin gin ghua, Kraisin ingangarimin tuavimin uan nighnizir mogomem azenim darighasa nighniki. Ezi a datirighin an nighnizir mogomer kam a en akazi an azenan oto.

¹⁰Godin nighnizir kam a kamakin, a ingarizir biziba bar dar amuti da mangiva dughiar a inabazimira a da isi Kraisin apengan dar arigham. Overiamin itir biziba ko nguazimin itir biziba sara bar. Eghti Krais biziba bar dar dapanimin ikiam.

¹¹God uan ifongiam ko nighnizimin gin ghua, bizibagh amima da otifi. A faraghavira uan nighnizimin gin ghua, e Krais ko porogh egh an gumazamizibar min ikiasa, an e amisefe.

¹²E Judaba, e faraghavira Krais mizuava an gin zuir gumazamiziba, e Godin ziar ekiam bar a pirafam.

¹³Ezi ia Kantrin Igharazibar Gumaziba uaghan, ia guizin akam baraghizima God ia gamizi ia an gumazamizibar otifi. Akar aghuir kamra kara: God ian akurvasi. Ia nighnizir gavgavim Kraisin itima God uan Duam ia gati. Kamaghin me fogh suam, ia an gumazamizibara. Kar Godin Duar a fomira akar dikirigha amizim.

¹⁴E Godin Duam inigha gifa, kamaghin e bar fo, e bizir God akar dikirizimin uan gumazamizibav kemeziba, e bar da iniam. Bizir kam in e fo, God uan gumazamiziba damighti me guizbangira firighregham. Kamaghin e Godin ziar ekiam bar a pirafam.

Pol God ko migia ghaze, God fofozim Efesusin sios daningam

¹⁵Ki fo, God bizir kabanang gami, ezi ki orasi, ia nighnizir gavgavim Ekiam Iesusin ikiava, Godin gumazamiziba bar me gifonge,

¹⁶kamaghin amizi, ki zurara ia ginighnigha God ko migia ia bagha God minabavira iti.

¹⁷Egha ki Godin azangsis, en Ekiam Krais Iesusin God, Afeziar ziar ekiam itim, ki an azangsiha ghaze, a uan Duam ia danighti a ia damuti, ia fofozir aghuim iniam. Eghti Godin Duam uan guizin akam ian akaghti, ia deragh Godra fogham.

¹⁸Ki kamaghin Godin azangsis, ian nighnizim kuighrighti ia Godin angazangarimin ganam. Egh ia kamaghin fogham, God ian diazima ia bizir aghuir ia fogha iniamiba da bagha mizuai iti. Egh kamaghin fogham, bizir aghuir God uan gumazamizibar aningamiba, da bar ekevegha pin ko.

¹⁹⁻²⁰Egh ia kamaghin fogham, Godin gavgavim zurara en navibar aven ikia ingara en akurvasi, e nighnizir gavgavim an itiba. Gavgavir kam,

guizbangira bar ekefe, e guizbangira an gavgavim tuisiva avegham. Gav-gavir en aven ingarir kamra, dughiar Kraiss ovengezimín, God gavgavir kamín Kraiss gamizi, a ua dikafi. Egha a inigha uan Nguibamín ghua a isa uan agharir guvimín amadaghan anefa.

²¹ Kamaghín Kraiss Godín Nguibamín ikia egha duar gavgaviba itiba bar, ko gumazir dapaniba, ko gavmanín gumaziba, ko atriviba, a bar men gavgavibagh afiragha me gatifa. Egha Ziar Kraiss uan ingangarim bagha inízm a ziar manaba, manaba bar dagh afira, dughiar kamín ziaba ko dughiar tighar izamimín ziaba bar.

²² God biziba bar dagh amizima da Kraissín apengan iti. Egha a gamizi, a sios bagha biziba bar dar dapanimín oto.

²³ Sios mati Kraissín namnam. Ezi Kraiss biziba bar dar aven ikia bar dagh izifa. Egha Kraiss uan siosín aven ikia bar a gizifa.

2

E gumamazir ariaghreziba, God e gamizi e Kraiss ko angamra iti

¹ Ia fomira Godín akam barazi puvatigha arazir kurabagh amuava, kamaghín ian duaba guizbangira aremezi moghín iti, mati gumamazir ariaghreziba.

² Faragha zuir dughiamín, ia nguazir kamín arazir kurabar gín zui. Egha ia duar kurar overiamín itibar atrivim, ia an akam baregha an gín zui. Duar kurar kam, gumamazir Godín akam barazi puvatizibar navir averiabar aven ingari.

³ Fomira e bar moghira men mín ami, egha uan navir ghurimín ifongiamín gín zui. E uan nivafizir agorogem ko uan nighnizir kurabar gín zui. Dughiar kamín e nguazimín itir gumamazizibar mín amima, kamaghín God bar en arazir kuraba bagh ivezir kuram e daningasa nighnizim gami.

⁴⁻⁵ Guizbangira, en arazir kuraba e gamizi en duaba guizbangira aremezi moghín iti, mati gumamazir ariaghreziba. Ezi God bar e gifongezi, an apangkuvir dafam bar e avara. Kamaghín an e gamizi e Kraiss ko angamra iti. God uan apangkuvimín tuavimra, a en akura.

⁶ A kamagh sua, e Kraiss Iesus ko Godín Nguibamín atrivimín ikiam. Kamaghín an e gamizi e Kraiss ko poroghav ikia, a ko ua dikafi.

⁷ A kamagh sua, a uan apangkuvir bar dafam, tighar izamin dughiar gumamaziziba bar men akaghasa. Eghti me fogh suam, a Kraiss Iesusín ingangarimín tuavimín a bar me gifonge. Kamaghín an arazir aghuir kamín e gami.

⁸⁻⁹ Ia nighnizir gavgavim Godín itima, ezi a uan apangkuvimín tuavimra ian akurvasi. Kar ia uari amizir puvatizir bizim. Puvati. God pura ia ganíngi. Kar ian ingarimín ivezim puvati. Kamaghín bizir kam bagh gumazitam uabi uan ziam fan marki.

¹⁰ God fomira e bagha, ingangarir aghuir e gín damuamiba, a dagh nighnigha da ati. A kamagh sua, e ingangarir kabar amuasa, egha kamaghín an e gamizi, e Kraiss Iesus ko poroghav ikia datirighín gumamazir igiabar otifi.

1:21: Ro 8:38, Fl 2:9-10, Kl 2:10, 2:15, Hi 1:4 **1:22:** Sng 8:6, Mt 28:18, Kl 1:18, Hi 2:7 **1:23:** Ro 12:5, Ef 4:10, 4:15, Kl 2:9, 3:11 **2:1:** Ef 4:18, Kl 1:21 **2:2:** Jo 12:31, Ef 5:6, 6:12, Kl 1:21, 3:6-7, Ta 3:3
2:3: Ro 5:12, Ga 5:16, Kl 3:6, Ta 3:3, 1 Pi 4:3 **2:4-5:** Lu 15:24, 15:32, Ap 15:11, Ro 5:6-10, 6:4-5, 6:13, 10:12, Ef 1:7, 2:1, 2:7, Kl 2:12-13 **2:6:** Ef 1:20, Kl 2:12 **2:7:** Ef 1:7 **2:10:** 1 Ko 3:9, 2 Ko 5:5, 5:17, Ef 4:24, Ta 2:14

Krais apanim gamir arazim a givazi, ezi Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba ikizir vamira iti

11 Ia Kantrin Igharazibar otivir gumaziba, ia kamaghin fo, Judaba, uan gumazibar mikarzir mogomebar aghori. Egha me kamaghin ia dibori, ia gumazir mikarzir mogomebar aghorir puvatiziba. Arazir kam kamakin, gumaziba uari uan mikarzir mogomebar aghori. Eghti ia deravira nighnigh, ia fomira Kantrin Igharazibar Gumazibar min ike.

12 Dughiar kam ia Kraisin saghon iti. Ia Israelin gumazamizibar azenan iti, kamaghin ia nguibar igharazibar gumazibar min iti. God uan adarasi ko akam akirigha, egha uan gumazamiziba akar gavgavir dikirizim me ganingi. Ezi ia akar gavgavir dikirizir kam in aven itir puvati. Ia nguazir kam in ikiava God gifozir puvatigha, egha ia bizir aghuir mizuai iti tam itir puvati.

13 Ia faragha saghon iti, ezi datirighin Kraisin ghuzim ia ruegha egha ian akua izezi, ezi ia Kraisi Iesus ko poroghav ikia, Godin boroghin iti.

14 Kraisi uabi e gamizi e navir amirizim ikiava deravira uari inigha iti. Fomira Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumazamiziba uarir apanim gami. Ezi arazir kam a divazimin min men tongin ikia me abiki. Ezi Kraisi uan ovevem in tuavim in divazir kam anakariaghatigha egha apanir arazir kam agifa. Ezi Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba ikizir vamiram oto.

15 Kraisi, Moses Osirizir Araziba, ko akar gavgaviba, ko arazir me anogorogheziba sara bar da gifa. A ghaze, a kamaghin damigh, ikizir pumuning damuti, aning a ko porogh ikiva egh ikizir igiar vamiran otogham. A tuavir kam in an e gamizi e navir vamira iti.

16 Kraisi ter ighuvim in aremegha egha tuavir kam in ikizir pumuning gamizi aning ikizir vamiran oto. Egha uam aning inigha God bagha ize. Egha an ovever tuavir kamra me uarir apanim gamir arazim anegifa.

17 Kamaghin Kraisi izeghava akar aghuim gumazamiziba bar me mikira ghaze, ia navir vamira iki. A, gumazamizir Godin saghon itiba ko gumazamizir Godin boroghin itiba bar, akar aghuim me mikiri.

18 Kamaghin Kraisin ingangarim in tuavimra e bar, Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba, Godin Duam en akurvazima e uari akuvagha Afeziam in boroghin izi.

E Kraisin adarasi, e mati Godin Dipenimra

19 Kamaghin amizi, datirighin ia Kantrin Igharazibar Gumaziba, ia ua kamaghin nighnighan marki egh suam, ia nguibar igharazibar gumazamiziba o nguibaba puvatizir gumazamiziba. Puvati. Ia Godin adarasi ko uaghara ghu, egha uaghan Godin gumazamizibar tongin itir marasi.

20 Ia uaghan mati God ingarizir dipenim in min iti. Gumazim dipenim ingarasa ter akniba kuazizi moghin, God aposelba ko uan akam inigha izir gumaziba me amisevezi me an tuivigha ingangarim gami. Ezi Kraisi Iesus, a uabi dipenir guarim in min iti.

21 Dipenir guarim a dipenir agharim bar a gupuzi moghin, Kraisi bar e isafuragha e gamima e aghua, ghuava God baghavira itir dipenim in oto.

2:11: Ro 2:28-29, 1 Ko 12:2, Ef 5:8, Kl 1:21 **2:12:** Ro 9:4, 9:8, Ga 4:8, Ef 4:18, Kl 1:21, 1 Te 4:5, 4:13
2:13: Ga 3:28, Ef 2:17, Kl 1:20 **2:14:** Ais 9:6, Mai 5:5, Jo 16:33, Ap 10:36, 1 Ko 12:13, Kl 1:20, 2:14
2:15: 2 Ko 5:17, Ga 6:15, Ef 4:24, Kl 1:20-22, 2:14, 2:20 **2:16:** Sek 9:10, Ro 6:6, 8:3, Kl 1:20, 2:14
2:17: Ais 57:19, Sek 9:10, Ap 2:39, Ro 5:1 **2:18:** Ro 5:2, 1 Ko 12:13, Ef 3:12, Hi 4:16, 1 Pi 3:18 **2:19:**
Ga 6:10, Ef 3:6, Fl 3:20, Hi 12:22-23 **2:20:** Mt 16:18, 1 Ko 3:9-11, Ga 2:9, MAA 21:14 **2:21:** 1 Ko
3:16-17, 2 Ko 6:16, Ef 4:15-16, Kl 2:19

²² Ia uaghan Kraiss ko poroghav iti, ezi God igharaz darazi ko ia isafuragha ia gamizi, ia guizin Godin Dipenimin min oto. Ezi Godin Duam dipenir kamın aven iti.

3

Pol Kantrin Igharazibar Gumazibar tongin akar aghuim akunamin ingangarim gami

¹ God guizbangira deravira ia gami. Ezi bizir kam bagha ki Pol, ki Kraiss Iesusin ingangarim gamua egha ia Kantrin Igharazibar Gumaziba ian akurvagha, kamaghin ki kalabusin iti. Egha ki ia bagha God ko migei.

² Ia ti oreghama, God apangkuvim ikia ia bagha ingangarir kam na ganingi.

³ Egha God uan nighnizir mogomem azenan aneka, egha na gamizi, ki a gifo. Ki mong an gun osiri,

⁴ eghti ia migirigiar ki osirizibar ganiva fogh suam, ki Kraiss amizir ingangarimin nighnizir mogomem, ki bar a gifo.

⁵ Faragha zuir dughiaba, God gumamaziziba nighnizir mogomer kamın me mikemezir puvati. Ezi datirighin God uan Duamin tuavimin uan aposelin a baghavira itiba ko an akam inigha izir gumazibar akazi an azenim giri.

⁶ Nighnizir mogomer kam a kamakin: Akar aghuimin aven Kantrin Igharazibar Gumaziba ko Judaba uaghara, God uan bizir aghuiba isa bar moghira me ganidi. Me uari ko ikia mati nivafizir vamiran aven iti. Me bar moghira, Kraiss Iesusin ingangarimin tuavimin, bizir God e bagha akam akiriziba e da iniam.

⁷ Godin apangkuvimin tuavimin, a bizir aghuir kam pura na ganingi, egha a na gamizi an gavgavim nan aven ingari, ezi ki akar aghuimin ingangarir gumazimin oto.

⁸ Ki, Godin gumamazizibar abuan itir gumazim, ki bar an gin iti. Ezi God bar nan deragha Kantrin Igharazibar Gumaziba akar aghuim akunasa ingangarir ekiar kam na ganingi. Akar aghuir kam, a Kraissin bizir aghuivar gun migei. Bizir aghuir kaba, gumaziba dagh nighnigh da tuisighiva avegham.

⁹ God biziba bar dar ingari, egha faragha zuir dughiaba uan nighnizir mogomem men ghuara. Egha iza datirighin a uan nighnizir mogomem aghurasa, ingangarir kam na ganingi, eghti ki gumamaziziba bar me damuti me God damuamin araziba bar dagh fogham.

¹⁰ God kamagh sua, datirighin dughiar kam a uan sios damuti, eghti sios, enselba ko duar gavgavir overiamin itibar amuti, eghti da an fozozir aghuimin tuavir aviriba dagh fogham.

¹¹ God fomira bizir kam damuasa nighniki egha datirighin en Ekiam Kraiss Iesusin ingangarimin an a gamizi an oto.

¹² E Kraiss ko poroghav ikia nighnizir gavgavim an iti, egha tuavir kamın e Godin boroghin mangasa gavgavigha, atiatir puvati.

¹³ Ki pamtem ia gakaghori, ia osimtizir ki ia bagha aterir kam, ia a ginighnigh osiman marki. Guizbangira ki ian dabirabir aghuarim bagha osimtizir kam ateri.

Pol Efesusin nguibamin itir sios bagha God ko migei

2:22: 1 Pi 2:5 **3:1:** Ef 4:1, Fl 1:7, 1:13, Fm 1, 9 **3:2:** Kl 1:25 **3:3:** Ef 1:9-10, Kl 1:26 **3:6:** Ga 3:14, 3:28-29, Ef 2:13-19 **3:7:** Kl 1:23-25 **3:8:** 1 Ko 15:9-10, Ga 1:16, Ef 1:7, Kl 1:27, 1 Ti 1:13-15
3:9: Ro 16:25, 1 Ko 2:7, Ef 1:9, Kl 1:16, 1:20, Hi 1:2 **3:10:** Ro 8:38, 11:33, Ef 1:21, 1 Pi 1:12 **3:12:** Jo 14:6, Ro 5:2, Ef 2:18, Hi 4:16 **3:13:** Kl 1:24

14 Ki bizir Afeziam amizir kabagh niġnigha, eġha an damazim in uan tevimming apiri.

15 A uan Nguibam in itir ikiziba ko nguazim in itir ikiziba bar, a bar men Afeziam. Eġha vaghvagha ziaba me gariki.

16 Ezi ki bizir kam bagha God in azangsiġha għaze, God bizir aghuir an Nguibam in otivir taba ia daning, eġhti an Duam gavgavim ia daningti, ian navir averiaba gavgavigham.

17 Ki kamagh in God in azangsi, ian niġhnizir gavgavim in tuavim in Krai zurara ian navir averiabar ikiam. Eġhti iġharaz darazigh ifongezir arazim, a ian navir averiabar aven iki gavgavigh ia damuti, eġhti ia tuiविgh gavgavigh, mati nguazim temer bibar suirazi temem tugħa gavgavigha aghui.

18 Eġh ia God in gumazamizir iġharaziba ko, gavgavim iniva deravira fogħam, Krai gumazamizibagh ifongezir arazim bar ekevegħa, bar pin għuavanaga, bar ruarvagħa, eġha bar vin uaghiri.

19 Guizbangira God gumazamizibagh ifongezir arazim a gumazibar fofozim bar a gafira. Eġhti ia guizbangira arazir kam ġifogħam. Eġhti bizir aghuir God gizivaziba, uaghan bar ia gizivagħam.

20 God in gavgavim en navir averiabar ingari, ezi gavgavir kam bar en niġhnizibagh afira. Bizir God damuasa e an azangsi, o bizir e God damuasa e niġhniziba, da mati pura biziba, an gavgavim bar dagħ afira.

21 Kamagh in dughiba bar, e sios in aven itir gumazamiziba Krai Iesus ko poroghiv iki, zurazurara God in ziam fam! Bar guizbangira.

E mati Krai in nivafizim in min iti, kamagh in e God in arazibar ġin mangam

4

(Sapta 4-6)

E Krai in adarasi, e Krai in nivafizim in min iti

1 Ki Pol, ki Ekiam in ingarim gamua, kamagh in ki kalabuziam in iti. Ki fo, God ian diagħa għaze, ia an arazir bar pin itibar ġin mangi. Kamagh in amizi, ki miġhghavira ia miġia għaze, ia bar deraghvira God in arazir kabar ġirara mangi.

2 Ia iġharaz darazir apengan iki, eġh men asughasugh, eġh dughorir amirizim in iki, eġh osimtizir me ia gariziba, da ateriva, eġh tuavir kam in bar me ġifongegħ.

3 God in Duam e gamima e navir amirizim iti. Eġha tuavir kam in arazir navir vamiran ikiamim e ganingti. Ezi arazir kam benim in min e ikegħa gavgavizi e ikizir vamiran iti. Kamagh in amizi ia arazir kam an suiragh gavgavigh.

4 E fo, e uari inigha nivafizir vamiran min iti. Ezi God in Duar vamira iti. Ezi kamaghira, God ian diagħa għaze, a bizir vamira ia a daningam, eġhti ia a bagħivira mizuamam.

5 Ezi en Ekiar vamira iti. Ezi niġhnizir gavgavir arazir vamira iti. Ezi rurir arazir vamira iti.

3:15: Ef 1:10, Fl 2:9-11 **3:16:** Ro 9:23, 2 Ko 4:16, Fl 4:19, Kl 1:11, 1:27 **3:17:** Jo 14:23, Ef 2:22, Kl 1:23, 2:7 **3:20:** Ro 16:25, 1 Ko 2:9, Kl 1:29 **3:21:** Ro 11:36, 16:27, Hi 13:21 **4:1:** Ef 3:1, Fl 1:27, Kl 1:10, 1 Te 2:12, Fm 1, 9 **4:2:** Ap 20:19, Ga 5:22-23, Kl 3:12-13 **4:3:** Kl 3:14-15 **4:4:** Ro 12:5, 1 Ko 12:4, 12:11-12, Ef 1:18, 2:16-18 **4:5:** Jo 10:16, 1 Ko 1:13, 2 Ko 11:4, Ga 3:27-28, Hi 6:6

⁶ Ezima Godin vamira iti. A bar moghiram en Afeziam. A gumazamiziba bar me gatifa, egha a men tongin ingara egha men aven iti.

⁷ E fo, Kraiss vaghvaghera bar en apangkufi. Egha kamaghira uan apangkuvir ekiamin abaragha an mirara, a bizir bar aghuim vaghvaghera e ganingi.

⁸ Godin Akinafarim kamaghin mikeme,

“A bar pin ghuavanabogha,
kalabuziar bar avirim inigha uabin gin ghu.
Egha bizir bar aghuiba pura gumazamizibagh aningi.”

⁹ Akar kam, “A ghuavanabo,” a kamaghin en akazi e fo, Kraiss a faragha nguazir bar vin mar itim giraghu.*

¹⁰ Egha gumazir faragha iraghuzir kam, a uaghan pin ghuavanaga, uabi isi biziba bar dagh izivaghasa, kamaghin an overiar bar pin itimin ghuavanabo.

¹¹ Gumazir kamra a “bizir bar aghuiba pura gumazamizibagh aningi.” A bizir aghuir kaba me ganingi, marazi an aposelin ingangarim me ganingi. Egha marazi, Godin akam inigha izir gumazimin ingangarim me ganingi. Egha marazi, Godin akar aghuim akunamin ingangarim me ganingi, egha marazi, Godin gumazamizibar ganamin ingangarim me ganingi, egha marazi, gumazamizibar God ifongezir arazibar men sure damuamin ingangarim me ganingi.

¹² Kraiss kamaghin ifonge, e Godin gumazamiziba a en akuraghti e a bagh ingangarir aghuubar amuam. Eghti kamaghin e Kraissin nivafizimin otogh gavgavigh deravira ikiam. Kamaghin a bizir aghuir kaba e ganingi.

¹³ Eghti ingangarir kam mamaghira iki mangiti en nighnizir gavgavim bar gavgavighiti bizir kam e damuti e bar moghira navir vamira ikiamin arazim inigh, egh e Godin Otarim guizbangira bar a gifogham. Kamaghin damighiti e Kraissin gin zuir darorir kamin aven, e tugh gavgavighiva aghung mangi, gumazir aruabar avaghiva egh e guizbangira Kraissin min otogham.

¹⁴ E ua boribar min ikian kogham. Ia fo, gumazir ifavariba, me gumazibagh ifara me gamima me tuavir kurabar zui. Eghti men migirigiar ifavariba uaghan ia munamangan kogham, mati ongarim ko aminim kurim givali.

¹⁵ E men migirigiar ifavariba baraghan kogham. E igharaz darazigh ifongezir arazim damuva egh guizin akabar me mikimam. Eghiva e Kraissin mirara aghungiva a ko poroghiv ikiti an en dapanimin ikiam.

¹⁶ A en dapanimin itima en soroghafariba ko damaziba ko nivafizimin bizir maba sara dar min iti. Egha an e gamima e nivafizimin aven bar uari isavsuiru. Ezi mati nivafizimin aven itir tevir agiriba ko aghariba uari isavsughizi moghin, an e gamima e uari isavsuike, egha bar uarigh ifongezir arazim gami. E vaghvaghera uan ingangarir aghuim gamua, kamaghin nivafizir kam uabi aghua ghua gavgafi.

Kraissin adarazi arazir igiabar gintigh

4:6: Ro 11:36, 1 Ko 12:6 **4:7:** Ro 12:3, 12:6, 1 Ko 12:11 **4:8:** Sng 68:18, Kl 2:15 **4:9:** Jo 3:13
* **4:9:** (4:9) Fofozir gumazir maba, akar kam giragha ghaze, “A faragha nguazir kam bar an vin izaghiri.” **4:10:** Hi 4:14, 9:24 **4:11:** Ro 12:7, 1 Ko 12:28, 2 Ti 4:5 **4:12:** 1 Ko 12:7, Ef 1:23, 2 Ti 3:17 **4:13:** 1 Ko 14:20, Kl 1:28, 2:2 **4:14:** Ais 28:9, 1 Ko 14:20, 2 Ko 2:17, Hi 13:9 **4:15:** Ef 1:22, 4:25, Kl 1:18, 1 Jo 3:18 **4:16:** Kl 2:19

17 Kamaghin amizi, ki Ekiamin ziamin akar mam pamtem kamaghin ia mikimasa. Ia uam gumazir Ekiam gifozir puvatizibar arazibar gintighan marki. Men nighniziba, mingariba puvati.

18 Egha men nighniziba mati me mitatemin iti. Egha me fofoziba bar puvatigha men naviba bar gavgafi, kamaghin me Godin ikirimirimin azenan iti.

19 Me arazir kurabagh amuavira ikiava egha datirighin uam aghumsiziba puvati. Me bar uari isa arazir kurabagh aningi, egha me arazir mizirizir avirir igharazibar amusi bizitam men suiraghan kogham.

20 Ezi ki ghaze, ia Kraisin guizin akam baraghizir dughiamin, me bizir kurar kabar ian sure gamizir puvati.

21 Ia guizbangira Kraisin akam baregha gifa. Ezi ia an gin zuir darasi, me guizin akamin ian sure gamigha gifa. Guizin akar kam, a Iesusin aven iti.

22 Ia fomira uan navir ghuribar arazibar gin zuima da ia gamima ia arazir ifavariba ko arazir kurabar amuasa navim dikava, egha ia gasighasisi. Ezi datirighin ia navir ghurim ateghiva mati gumazim korotiar ghurim sue.

23 Egh ian nighniziba ko navibagh iragha bar igiabar otifigh.

24 Ia navir igiaba inigh mati gumazim korotiar igiam aru. God uabi navir igiar ian aven itibagh amizi ia an min otifi. Eghti gumaziba bar ian gan fogham, ia Godin damazimin deragha egha a baghavira iti.

25 Kamaghin ia ifavarir arazim atakigh. E bar moghira Kraisin nivafizimin soroghafariba ko an bizibar min iti. Kamaghin amizima, ia vaghvagh Kraisin adarazi guizin akabara me mikim.

26 Egh ia atar, ia uaribagh ganigh, egh ia arazir kuratam damighan kogham. Ian adarim ikivira ikiti aminim piran marki.

27 Ian adarim zuamira givaghan koghti, kamaghin ia Satan bagh tiam kuighti a ian nighnizibagh asighasigham. Ia kamaghin damuan marki.

28 Okimakiar gumaziba uam okiman marki. Me uari uan dafaribar ingan-garir aghuibar amu. Egh uaghan gumazamizir onganarazibar akurvaghsi, ingariva bizir taba inigh me daning.

29 Eghti akar mizirizir kuraba ian akabar otivan marki. Ia gumazamizibar akurvaghamin akabara ia dav kim. Akar aghuir igharaz darazi gavgavim me daningamibara, dar ian akabar otiv. Egh akar ia migeir kaba, da gumazamizir ia barazibar akurvaghham.

30 Eghti ia Godin Duam osimtizim a daningan marki. Ia fo, God ia an gumazamizibar otivasa, a uan Duam ia ganingi. Eghti a ian akaghti ia fogh suam, ia guizbangira an gumazamizibara, egh dughiar a uam ia iniamimin a ia damighi ia bar firighregham.

31 Ia arazir kurar kaba atakigh: navir kurar igharazi tavin itir arazim, ko aningaharim, ko adarir arazim, ko pamtem dagarvagha uari adoghadozir arazim, ko akar kuraba uari gasir arazim, ko igharaz darazir aghuaghuzir arazir maba sara.

32 Egh ia arazir aghuibar Kraisin adarasi me damu, egh men apangkuv. Egh uaghan uari uan arazir kuraba gin amang, mati God Kraisin ingan-garimin tuavimin, ian arazir kuraba gin amadi.

4:17: Ro 1:21, 1 Pi 1:14 **4:18:** Ap 26:18, Ga 4:8, Ef 2:12, 1 Te 4:5 **4:19:** Kl 3:5 **4:22:** Ro 6:6, 8:13, Ef 2:2-3, 4:17, Kl 3:9, Hi 12:1, 1 Pi 4:3 **4:23:** Ro 12:2, Kl 3:10 **4:24:** Stt 1:26, Ro 6:4, Ef 2:10, Kl 3:10 **4:25:** Sek 8:16, Ro 12:5, Kl 3:8-9 **4:26:** Sng 4:4, Je 1:19-20 **4:27:** 2 Ko 2:10-11, Je 4:7, 1 Pi 5:9 **4:28:** 1 Te 4:11, 2 Te 3:8, 3:11-12 **4:29:** Ef 5:4, Kl 3:8, 3:16, 4:6, 1 Te 5:11 **4:30:** Ais 63:10, Ro 8:23, Ef 1:13-14, 1 Te 5:19 **4:31:** Kl 3:8, 3:18-19, Ta 3:2-3, 1 Pi 2:1 **4:32:** Mt 6:14, 18:22-35, Mk 11:25, 2 Ko 2:10, Kl 3:13

5

E angazangarimin aven daruam

¹ Ia God bar ifongezir boriba, kamaghin ia an amir arazibar gin mangi.

² Ian arazir ia amiba, arazir gumazamizibagh ifongezir arazim gisin tugh, mati Kraiss bar e gifuegha e bagha uabi anigha areme. Kamaghin an ovevem mati ofan mughuriar aghuir God ifongezim.

³ Ia Godin gumazamizibara. Kamaghin ia, gumazamiziba tintiniba uari bakia uari isava akuir arazim, ko arazir miziriziba, ko igharaz darazir bizibar ganiva dagh ifongamin araziba, ia arazir kabar amuan marki. Egh uaghan ia arazir kabar migirigiaba tong ian tongin otivan marki.

⁴ Egh ia akar miziriziba ko akar onganiba ko asuir migirigiar kurabar amuan marki. Kar uaghan ia damuamin araziba puvati. Arazir ia damuaminra kara, ia God minabi.

⁵ Ia kamaghin fogh, gumazamizir tintiniba uari isava akuir arazim gamiba, ko gumazamizir arazir mizirizibagh amiba, ko gumazamizir marazir bizibar gara ifuer arazim gamiba, (Arazir kam mati ia uari isa God ganidi moghin ia uari isa bizir ifongezibagh anidi), ezi gumazamizir kamaghin amiba, me God ko Kraiss Ativir Gumazamizibar tongin ikian kogham.

⁶ Ia tav ateghti a ia gifar ia damuti, ia akar ifavaribar gin mangan marki. Arazir kurar kaba bagh Godin aningagharim gumazamizir an akamin gin zur puvatiziba me bativam.

⁷ Kamaghin, ia ifavarir gumazir kaba tong men poghan marki.

⁸ Ia faragha mitatemin aven ike, egha datirighin ia Ekiamin gumazamizir otivigha, egha angazangarimin aven iti. Kamaghin ia gumazamizir angazangarimin aven itibar min daru.

⁹ (Angazangarim arazir aghuiba ko Godin damazimin derazir araziba ko guizin akamin arazibagh ami, da otifi.)

¹⁰ Ia, arazir God damuti a bar akongeghamiba, ia da buri dagh fogh dar amu.

¹¹ Ia arazir mitatemin itibagh amir gumazamizibar poghan marki. Men arazir kinir kaba, da gumazamizibar akurvazir puvati. Eghti ia men arazibar amuti, da azenan otogh, mati angazangarim dagh isirazi moghin, eghti me fogh suam, arazir me amiba, da ikufi.

¹² Me amir arazir mogomeba, ki dar gun mikiman kogham. Ki dav mikiman bar aghumsiki.

¹³ Angazangarim bizibagh isiraghti, da azenim girighi, gumazamiziba fogh suam, bizir kabar mingariba kamakin.

¹⁴ Bizitam bar azenim girigh egh a guizbangira angazangarimin min otogham. Kamaghin, marazi ghaze,

“Ni aremezir gumazim,
ni ua dikafigh, mozim ategh
egh uam azenan izi.
Eghti Kraissin angazangarim ni gisiragham.”

5:1: Mt 5:48, Lu 6:36 **5:2:** Kis 29:18, Wkp 1:9, Sng 40:6, Jo 13:34, Ro 14:15, 2 Ko 2:15, Ga 2:20, Hi 7:27, 10:10, 1 Jo 3:11, 3:23 **5:3:** Ro 6:13, 1 Ko 5:1, 2 Ko 12:21, Kl 3:5, 1 Te 4:3 **5:4:** Mt 12:35, Ro 1:28, Ef 4:29 **5:5:** 1 Ko 6:9-10, Ga 5:19-21, Kl 3:5 **5:6:** Ro 1:18, Kl 2:4, 2:8, 2 Te 2:3 **5:8:** Jo 12:36, Ap 26:18, Ro 1:21, 2 Ko 3:18, Ef 2:11-13, Kl 1:13, 1 Pi 2:9, 1 Jo 2:9 **5:9:** Ga 5:22 **5:10:** Ro 12:2, Fl 1:10, 1 Te 5:21, 1 Ti 2:3 **5:11:** Ro 6:21, 1 Ko 5:9-11, Ga 6:8, 2 Te 3:6, 3:14, 2 Jo 10-11 **5:13:** Jo 3:20-21, Hi 4:13 **5:14:** Ais 26:19, 60:1, Ro 13:11

¹⁵ Kamaghin, ia uan daroriba deravira dar gan. Ia gumazamizir onganibar min daruan marki. Ia fofoziba itir gumazamizibar min daru.

¹⁶ Datirighin ia Godin arazibar amuamin dughiam iti. Ezi e datirighin itir dughiam, a gumazamiziba arazir kurabagh amir dughiam, a dughiar kuram. Kamaghin amizi, ia deravira gan, dughiar kam pura mangi givaghan kogham. Dughiaaba vaghvagh ia arazir aghuubar amu.

¹⁷ Kamaghin ia arazir onganibar amuan marki. Egh arazir God damuti a bar akongeghamiba, ia da buri dagh fogh dar amu.

¹⁸ Ia wainin dipar avirim ramiva onganon marki, arazir kam ia gasighasigham. Ia Godin Duam ateghti a ia gizifagh.

¹⁹ Egh ia uariv kimsi, Ighiabar Akinafarimin aven itir ighiaba ko, Godin ziam fer ighiaba ko, Godin Duam ian navir averiabagh atizir ighiaba, ia uariv kim. Egh ia ighiabar amuva, Ekiamin ziam fiva, uan navir averiabar aven, ziar ekiam a daning.

²⁰ Egh ia zurara, en Ekiam Kraiss Iesusin ziamin, bizir otiviba bar, da bagh God Afeziam minabi.

Polporoghamibav gei

²¹ Ia Kraissin apengan iti, kamaghin ia uarira uarir apengan ikiva uari baragh.

²² Ia amizir paba itiba, ia Kraissin apengan ikiava a barazi moghin, ia uan pabar apengan ikiva me baragh.

²³ E fo, Kraiss uan siosin dapanimin iti moghin, paba uan amuubar dapanibar iti. Ezi Kraiss uabi siosin Akurvazir Gumazim, ezi sios Kraissin nivafizimin min iti.

²⁴ Sios Kraissin apengan iti moghin, ia amuiba uaghan zurara uan pabar apengan iki.

²⁵ Paba, ia uan amuiba bar me gifongegh, mati Kraiss uan sios gifongegha a bagha uabi isava a ganigha a bagha areme.

²⁶ Kraiss kamaghin ifonge, an akamin tuavimin, a uan sios isi dipamin a rueghti a Godin damazimin zuegham.

²⁷ A kamagh sua, a sios damighti an an damazimin bar aghungigh, egh bar zueghiva, arazir kuratam puvatigh, egh duar kuriba ko seghsariba puvatighiva, egh bizir kurar maba sara uaghan puvatigham. Kamaghin Kraiss a bagha uabi isa a ganing.

²⁸ Ezi kamaghira ia gumaziba uan nivafizibagh ifongezim moghin, ia uan amuibagh ifongegh. Gumazir uan amuim gifongezim mati a uabi gifonge.

²⁹ E fo, tav uabi uan nivafizimin apanim gamir pu. Puvati, a dagheba a ganigava an akurvasi, mati Kraiss siosin akurvasi.

³⁰ E fo, erara, e Kraissin nivafizimin aven itir soroghafariba ko bizibar min iti.

³¹ Godin Akinafarimin aven itir osizirim kamaghin migei,

“Kamaghin, gumazim uan ameboghfeziaba ategh mangi,
uan amuimin porogh egh
aning nivafizir vamiram otogham.”

5:16: Ga 6:10, Kl 4:5 **5:17:** Ro 12:2, Kl 1:9, 1 Te 4:3, 5:18 **5:18:** Snd 20:1, Ais 5:11, 5:22, Lu 21:34
5:19: Sng 33:2-3, Ap 16:25, 1 Ko 14:26 **5:20:** Sng 34:1, Ais 63:7, Hi 13:15, 1 Pi 2:5 **5:21:** Fl 2:3, 1 Pi 5:5
5:22: Stt 3:16, Ef 6:5, Kl 3:18, 1 Pi 3:1 **5:23:** 1 Ko 11:3, Ef 1:22-23, Kl 1:18 **5:25:** Ga 1:4, Kl 3:19, 1 Pi 3:7 **5:26:** Jo 15:3, 17:17, Ta 3:5, Hi 10:10, 10:22, 1 Jo 5:6 **5:27:** 2 Ko 11:2, Ef 1:4, Kl 1:22
5:30: Ro 12:5, 1 Ko 6:15, 12:27, Ef 1:22-23 **5:31:** Stt 2:24, Mt 19:5, Mk 10:7-8, 1 Ko 6:16

³² Akar mogomer kam, a mingarir ekiam iti. Ezi ki uabi kamaghin nighnisi, a Krai uan sios ko aning geghari.

³³ Ezi akar kam a uaghan ia migia ghaze, ia gumaziba vaghvagh uarigh ifongezî moghin uan amuibagh ifongegh. Eghti ia amuiba vaghvagh uan pabar apengan iki me baragh.

6

Pol boriba ko ameboghfeziabav gei

¹ Ia boriba, arazir aghuir ia damuamimra kara, ia Ekiam ko porogh egh uan ameboghfeziabar akaba da baragh.

² Godin Akinafarim ghaze, "Ia uan ameboghfeziabar apengan ikiva men akabar gin mangi." Akar gavgavir kam, an akar gavgavibar tongin ikia, egha dar faraghavira akar dikirizim sara iti.

³ Akar dikirizir kam kamakin, "Ia kamaghin damuti, ian dabirabim bar deraghti ia nguazir kam dughiar ruarimin an ikiam."

⁴ Ia afeziaba, ia uan boribar nighnizibagh asighasigh me damuti, me ataran marki. Egh ia deravira men ganiva Ekiamin damazimin men kuariba iniva men araziba akiriva, Ekiamin arazibar men sure damu.

Pol ingangarir gumazir kiniba ko men gumazir ekiar men garibav gei

⁵ Ia ingangarir gumazir kiniba, ia uan gumazir ekiar ian garibar men atiatingiva, men akaba baraghiva men apengan iki. Egh ia ifaran kogh, egh navir zuruzimin ingangarim damu, mati ia Kraisin akam baragha an ingangarim gami.

⁶ Ia fo, ian gumazir ekiar ian gariba ian gan suam, ia ingangarim deraviram a gamizi me ia gifonge. Egha ia kamaghin nighnighan marki, me ian garir dughibara, ia ingangarir aghuim damuam. Puvati. Ia Kraisin ingangarir gumazir kinibara, kamaghin ia God ifongezî moghin ia uan nighniziba bar da isi ingangarim daningiva a damu.

⁷ Kamaghin ia ingangarir gumazir kinibar min ingangarim damuva, ian naviba bar akongegh suam, e uan gumazir ekiar en gariba me baghavira ingangarim gamir puvati, e Ekiam bagha ingangarim gami.

⁸ Ia ingangarir gumazir kinibar min iti, o ia tavin apengan ingangarim gamir puvatiziba, ia kamaghin fogh, gumazamizir ingangarir aghuibagh amiba, Ekiam da bagh ivezir aghuiba bar vaghvagh me daningam.

⁹ Kamaghira ia, men garir gumazir ekiaba, ia uaghan arazir aghuiba uan ingangarir gumazir kiniba me damu. Ia atiatir araziba me damuan marki. Ia zurara bizir kam ginighnigh, ia ko ian ingangarir gumazir kiniba, ia bar Gumazir Ekiar Ian Garir vamira iti, egha a uan Nguibamin pin iti. An arazir vamira gisin tugh gumazamiziba bar me tuisisi.

Kraisin adarasi mati midorozir gumaziba

¹⁰ Nan migirigiar abuananaba, ezi ki kamaghin mikimasa, ia Ekiamin poroghti an gavgavir ekiam ia damuti ia tuivigh gavgavigham.

¹¹ God ia ganidir midorozir biziba, ia bar dar aghuigh dar suikigh. Kamaghin ia tugh gavgavigh Satanin ifavarir nighnizir kuraba da munasam.

¹² Ia deravira nighnigh, e gumazamizir igharaziba ko uariv sozir puvati. E duar kurar overiamin itiba ko uariv sosi. Duar gavgavir gumazamizibagh ativiba, ko aser gavgaviba itiba, ko nguazir kamin garir adariaba, duar kurar kaba dughiar mitater kamin aven ingarima e da ko uariv sosi.

¹³ Kamaghin ia God ia ganingizir midorozir bizibar suigh dar aghuigh. Egh arazir kuraba otivamin dughiam, ia tugh gavgavigh uan apanim munasi, mangi midorozim givaghamin dughiam, ia tugh gavgavigh mamaghira ikiam.

¹⁴ Ia tugh gavgavighsi, Godin guizin akam benimin min uan ivariam gikegh. Egh arazir aghuir ia zuraram amiba evarimin pizir korotiamin min anerugh.

¹⁵ Egh ia Akar Aghuim anakunsi zurara bar ifongegh, ezi arazir kam mati ia dagarir asuabar min da zui. Akar Aghuir kam kamakin, God e ko navir vamira ikiasa.

¹⁶ Egh dughiaaba bar ia oramin min nighnizir gavgavim uaghan an suiragh, eghti gumazir kuram, Satan, a barir avim itiba ia gasavamangiti, eghti ia orar kamin amodoghin barir avir kaba mungam.

¹⁷ Ia God ian akurazir arazim ginighnigh, egh nighnizir kam mati ia dapanir asuar gavgavimin min anerughiti a ian dapaniba avegham. Eghti Godin akam, an Duam ia ganingizir midorozir sabamin min ia an suiragh.

¹⁸ Ia bizir kabar amuva, egh God ko mikim. Egh a ian akurvaghsi ia an azangsigh. Ia zurara, Godin Duam ian navibagh inivti, ia God ko mikim. Egh angamra iki gan, egh dughiatam God ko migeir arazim ataghraghan marki, egh zurara Godin gumazamiziba bar me bagh a ko mikim.

¹⁹ Egh ia uaghan na bagh God ko mikim suam, God uan akam na danighti, eghti ki anakunsi, ki atiatingan koghiva, egh bighvira mikimam. Egh Akar Aghuimin nighnizir mogomem aghuram.

²⁰ Ezi ki Akar Aghuim gumazamizir igharazibav kimasa, ki Kraisi Iesusin abuir gumazimin iti, kamaghin ki datirighin kalabusin iti. Eghti ia God ko mikim suam, ki an Akar Aghuimin gun mikimsi, a gavgavim na danighti, ki atiatingan koghiva bighvira Akar Aghuim mikimam.

God deravira Efesusin itir Kraisin adarazir amuasa, Pol an azangsigi

²¹ Tikikus, a mati en aveghbuar e bar ifongezim, a Ekiam baghavira ikiava an ingangarim gami. A na bativir bizibar gun ia mikimam. Eghti ia fogham, ki manmaghin iti.

²² Ki kamagh sua, an en ikirimirir e itimin gun ia mikimiva gavgavim ian navibar aningam. Kamaghin, ki ia bagha anemadi.

²³ Ki ia bagha God ko migia ghaze, God en Afeziam ko en Ekiam Kraisi Iesus, aning navir amirizim ko igharaz darazigh ifongezir arazim, ko nighnizir gavgavim sara, Kraisin adarazi me daning.

²⁴ Eghtima, gumazamizir en Ekiam Kraisi Iesus gifuegha mamaghira itiba, Godin apangkuvim bar me ko iki.

Akinafarir Pol Filipain Nguibamın itir Sios bagha Osirizim

Akar faragh zuim

Pol fomira kurimın ongarimın ghua faragha Yuropın danganimın otogha, egha a Mesedonian Provinsın aven itir nguibam Filipain ghua, akar aghuim akuri (Aposel 16:8-15). A gin ghua nguibar igharazimın itima me a kalabus gati. Ezi a kalabusın ikia orazima gumazir maba Kraısın adarazir Filipain itibar nighnızir gavgavibagh asighasighasava ami. E Pol Filipaiba bagha amadazir akınafarir kamın gara fo, bizir kaba Pol gamima an osemezir puvati. Puvati. A nighnızir gavgavim İesusın ika, egha a bar akuegha iti.

Pol faragha bar dagiabar otefe, ezi Filipaiba an akurvaghasa dagiaba a bagha da amada. Kamaghın, Pol akınafarir kamın Filipaiba me a gamızir bızim bagha me mınabi. A uaghan men nighnızir gavgavıba, gavgavım dar anıngasa. Me Pol mıkim suam, a kalabusın ikıama, egh me nighnızir avırıbar amuva egh osımam.

Pol bizir aghuir God me ganıngızımın me mıgei, kar ikırmırır ıgıar me Kraıs İesus ko porogha inızim. A ghaze, me Moses Osırızir Arazıbar gın ghua bızir aghuir kam inızir puvati. Me nighnızir gavgavımra İesusın ikia egha a inı Pol kamagh sua, Filipaıba Kraısın arazıbar gın mangam. Kraıs kamaghın nighnızir puvati, a uabi gumazir ekıam, egha a uabi uan ifongıamın gın zuir puvati. A uabi dıkabırıgha egha God a ganıngızir ingangarır kam a gamı. Pol kamaghın mıgei, gumazımızır bar Kraıs ko poroghav itıba, me Godın navır amırızım isi, egha me bar akueghavıra iti.

E akınafarır kamın gara fo, Pol Filipain nguıbamın itir sıosın gumazamıza bar me gifonge.

Filipain gumazamizıba bar deravıra Pol ko ingarima a bar akonge

(Sapta 1-4)

¹ Pol ko Timoti, Kraıs İesusın ingangarır gumazımning, ga, ia Godın gumazamızır Filipain nguıbamın itıba bagha akınafarır kam osırı, ia Kraıs İesusın poroghav itıba. İa ko ian tongın itir gumazır dapanıba ko ian tongın itir akurvazır gumazıba, bar ia bagha osırı.

² E ghaze, God en Afezıam, ko Ekıam Kraıs İesus, anıng ian apangkuvıghıra, egh ia damutı ia navır amırızımın ikı.

Pol God ko mıgiava a mınabi

³ Dughıabar kı ia gınıghnıgha, egha ia bagha uan God mınabi.

⁴ Dughıar faragha zuımın ghua ıza datırıkın, ia nan akurvagha na ko akar aghuımın ingangarım gamı. Kamaghın amızı, dughıar kı ia bagha God ko mıgeıba, kı zurara bar akonge.

⁶ Ezi kı kamaghın fo, God uabi ingangarır kam ia ganıga, egha ian navır averıabar aven ingar mangı, Kraıs İesus Ua İzamın Dughıamın ingangarır kam a gıvaghım.

⁷ Kı uan navır averıamın aven bar ia gifuegha ia gınıghnıghavıra iti. Datırıghın dughıar kı kalabusın itım, ko dughıar faragha kı pura itım, kı akar

aghuim deragha a miġia gumamazizibagh amima me fo, akar aghuim a bar guizbangira, egha nighnizir gavgavim an iti. God uan apangkuvimin ingan-garir kam na ganingizima, ia bar nan akurvagha na ko ingari. Kamaghin amizi, bar deragha ki nighnizir aghuir kam ian iti.

⁸ God kamaghin fo, Kraiss Iesusin apangkuvim uabi nan navim gamima ki bar ian ganasa bar ifonge.

⁹ Ezi ki zurara kamaghin God ko miġia ghaze, arazir igharazir darazigh ifongezim, a ian ikiva aghungiva ekeveghiva mangvira iki. Eghti ia fofozir ekiam ikiva, egh ian nighniziba bar dikirimigham.

¹⁰ Ki ghaze, ia deravira araziba bar dar gan da asavsuighiva arazir aghuibar gin mangi. Eghti Kraiss Ua Izamin Dughiamin, ia Godin damazimin bar zuegh ikiti arazir kuratam ian poroghan kogham.

¹¹ Eghti arazir aghuir Kraiss Iesus amizir otiviba, da bar ia gizivagham. Eghti gumamaziziba dar ganiva ziar ekiam God daningiva egh an ziam fam. Kamaghin, ki ia bagha God ko migei.

Pol kalabusin iti, ezi bizir kam akar aghuimin akurvasi

¹² Nan adarasi, ki ia foghasa, na batozir bizir kaba da akar aghuimin anogorozir puvati. An akar aghuim gamima a ghuavira iti.

¹³ Kamaghin midorozir gumazir Romin atrivimin dipenimin gariba ko gumazir igharaziba sara, me bar kamaghin fogha gifa, ki Kraissin ingangarim gamizi, bizir kam bagha me na isa kalabus gati.

¹⁴ Ezi en aveghbuar aviriba oraki, ki kalabusin iti, ezi me na ginighnisi. Ezi bizir kam gavgavim men navibagh anidima me nighnizir gavgavim Ekiamin iti. Egha me atiatir arazim ataghragha egha bar gavgavigha Godin akam akura ghuavira iti.

¹⁵ Guizbangira, marazi gumazibar garima, me ziar ekiam na ganidima, ezi men naviba nan ikuvigha na dikabinasa. Egha kamaghin me Kraissin akam akuri. Ezi marazi me nighnizir aghuiba ikiava akam akuri.

¹⁶ Gumazir kaba me fo, God ingangarim na ganiga na misefe, ingangarir kam an akar aghuim deragha an gun migeir ingangarim, ezi bizir kam in ki kalabusin iti. Kamaghin amizi me bar na gifonge, egha akam akuri.

¹⁷ Ezi gumazir igharaziba, ki faragha migeir gumaziba, me uari ziar ekiaba iniasa, egha Kraissin akam akuri. Me guizin nighnizir aghuiba puvatigha kamaghin ami. Me kamaghin nighnisi, ki kalabusin itir dughiamin me uam osimtizir taba na darighasa.

¹⁸ Ezi a pura bizim. Me nighnizir aghuim iti, o nighnizir kuram iti, gumazir kaba zurara Kraissin akam akuri. Ezi bizir kam bagha ki bar akonge. Egh bar akuegh mamaghira ikiam.

Pol ghaze, an angamra ikiva Filipain gumamazizibar akurvagham

¹⁹ Ki bar fo, ia zurara nan akurvaghasa God ko migei, ezi Kraiss Iesusin Duam gavgavim na ganidi. Ezi tuavir kam in God nan akurvagham, eghti ki kalabus ategh azenan izam. Ki bizir kam gifo, egh ki bar akueghiva mamaghira ikiam.

²⁰ Egha nan nighnizir bar ekiam kamakin, ki arazir derazir puvatizitam damuva an aghumsizim inian kogham. Puvati. Nan nighnizim kamakin, datirighin ko gin ki atiatingan koghiva tugh gavgavighiva arazir aghuibara damuam, ki zurara ami moghin. Ezi ki angamra ikiam o ki aremegham, bizir ki amiba bar, ziar ekiam Kraiss daningam.

²¹ Nan nighnizim kamakin, ki nguazir kamin itir ikirimirimin iki, Krai baghavira ikiam. O ki aremeghiva, nan ovevem nan ikirimirir kam gafiragham.

²² Egh ki angamra nguazir kamin ikivira ikiva, kamaghin ki gumazamizir aviribar akuragham. Egh ki tuavir manamin mangam? Ki fozir puvati.

²³ Nighnizir pumuning na getui. Ki bar ifonge, ki aremegh Krai ko ikiam. Nighnizir kam a bar dera.

²⁴ Egh ki ia baghava nighnigha, ian akuraghasa, kamaghin ki angamra ikiam.

²⁵⁻²⁶ Ki kamaghin ifonge, ki ua mangi ia batoghiva ia ko ikiam, eghti ia Krai Iesusin poroghiv ikiva egh ki ia ko ikiamin bizim bagh ia na bagh bar akuegham. Kamaghin ki bar fo, ki ian akurvaghamin ingangarim ikiavira iti. Eghti ki ikiva ia ko ingariva, egh ian akurvaghtima ia nighnizir gavgavim ikiva egh bar akuegham.

Filipain gumazamiziba, God deravira me gamima ezi me uaghan mizaziba isi

¹⁻² Ezi bar bizir ekiam kara, ian daroriba Kraisin akar aghuim mikemezi moghin an gin mangiva bar deragh iki. Ki kamaghin ifonge, ki izi ian ganam, o ki saghon ikiva ia baragham, egh ki fogh suam, ia tuivigha gavgavigha egha navir vamira iti. Egha ia uari inigha nighnizir vamiran ingarava, gumazamizibar nighniziba fema me nighnizir gavgavimin akar aghuimin iti. Kamaghin aua, ki ghaze, ia deravira daru iki.

²⁸ Kamaghin, ian apaniba ia damuti ia atiatingan marki. Ia zurara uan nighnizir gavgavim men akakaghsi gavgafigh. Kamaghin me fogham, me ovengam, eghti Godra, a uabi ian akurvagham.

²⁹ Ia fogh, God deravira ia gamuava ingangarim ia ganingizima, ia Kraisin ingangarim gami. Ingangarir kam, a nighnizir gavgavimra Kraisin itir pu. Puvati. Ia uaghan ingangarir kam damuva Kraisin ziam bangin mizaziba iniam.

³⁰ Fomira ia nan garima ki midorozir kamin aven iti. Ezi datirighin ia nan akam barasi, ki misoghavira iti. Ezi ia na ko e midorozir kamin aven ikia, kamaghin, ia mizaziba isi.

2

E bar navir vamira ikiva egh igharaz darazi deravira me damuam

¹⁻² Krai ti ian naviba gavgavim dagh anidi? A ti bar ia gifuegha ia gamima ia navir amirizimin iti? Ia ti Godin Duam ko poroghav iti? Egha ia ti igharazi darazir apangkuvigha deravira me gami? Egh kamaghin, ia arazir aghuivar amu, eghti nan agorogem bar izivagham. Ia bar nighnizir vamira iki, egh igharaz darazigh ifongezir arazir vamiran gin mangi. Ia bar navir vamira ikiva bizir vamira bagh nighnigh.

³ Ia uarira uarigh nighnighan kogham, egh uaghan ziar ekiaba inisi ingaran marki. Puvati. Ia bar uari dikabiragh, egh kamagh mikim suam, igharaz darazi ian pin iti.

⁴ Ia uarira uan bizibara ganam marki. Puvati. Ia uaghan vaghvagh gumazamizir igharazibar bizibar ganiva egh men akurvagh.

Krais bar uabi dikabirazima, God a fe

⁵ Ia, niġhnizir Krais Iesus suirazir kamra, ia uaghan niġhnizir kamra suiragħtima a ian iki.

⁶ A guizbangira God, eġha an arazir Godin min itimin suighasa niġhnizir puvati. Bar puvati.

⁷ A uabi arazir kam bar anetegħa, eġha pura ingangarir gumazir kinimin min oto. A nġuazir kamin gumazimin otozi gumazamiziba an garima, a guizin gumazimin iti.

⁸ Eġha a uabi dikabiragħa eġha Godin akam baragħa bar an ġin ghua dughiar an aremezim. Guizbangira a gumazir bar kuramin mirara, a ter iġhuvimin areme.

⁹ Ezi bizir kam bagħa God Iesus feġha a isa bar pin aneti. Eġha God ziar bar aghuir mam a ganing, ezi ziar kam a bar ziaugh afira.

¹⁰ God kamagħin ifonge, Godin nġuibamin itiba ko nġuazir kamin itiba ko nġuazimin apengan itiba, me bar mogħira Iesusin damazimin uan tevibar pirighiva eġh an apengan ikiva an ziam fam.

¹¹ Eġh me bar azenan an ġun kamagħin mikim suam, "Krais Iesus, an Ekiam!" Eġhiva tuavir kamra, me ziar ekiam God en Afeziam daningam. God kamagħ sua, ziar bar aghuir kam Iesus ganing.

E angazangarimin min gumazamizibar tongin ikiam

¹²⁻¹³ Kamagħin amizi, nan namakar aghuiba, ia zurara nan akaba barasi, ezi datirighin ia uaghan kamagħin damu. Ezi ki ia ko itir dughiamin ia orasi, dera. Ki datirighin ian sagħon ti, kamagħin ia deravira nan akabar ġin mangi. E fo, God ian akura, eġha a ian navir averiabar ingaravira iti. Eġha a uabi ian niġhniziba fema ia a ifongezir arazibagħ ami, ezi an arazir kabbar amuasa gavgavim ia ganigavira iti. Kamagħin amizi, ia datirighin Godin atiatingiva akongiva eġh puvira ingariva, eġh akurvazir aghuir God ia bagħa atizir kam, a iniam.

¹⁴⁻¹⁶ God kamagħin ifonge, ia an borir bar aghuibara ikiam, eġh arazir kuratam ian puvatigħti, ia navir averiabar aven bar zuegham. Eġh ia akar angamra itimin suiragħiva, eġh mati overiamin itir mikoveziba isia tagħtasi mogħin nġuazir kamin gumazamizibar tongin ikiam. Kar gumazamizir arazir aghuiba ategħa arazir kurabagħ amiba. Kamagħ sua bizir ia bar amiba, ia nimira iki dar amu. Ia akar aviribav kimiva eġh akabar uariv sogħan marki. Ia kamagħin damigham, Krais Ua Izamin Dughiamin, ki ian araziba bagħ bar akuegham. Eġh ki kamagħin fogħam, ingangarir dafar ki ian tongin amizir kaba, ki pura dagħ amizir puvati.

¹⁷ Ian niġhnizir gavgavim, a mati ofan mam ia isa God ganidi. Ki fogħan kogħam, me ti na misuegħti ki aremegħti me nan ghuzim ingeħiva wainin ofan min a inighiva ian ofan kam sarama a ingeħam. Bizir kam otogħti, ki bar akuegham. Ki guizbangira ia ko, e bar mogħira bar akuegham.

¹⁸ Ezi kamagħira ia uaghan bar akongegħ. Ia guizbangira na ko, e bar akuegham.

Pol Timoti amadagħtima a Filipain mangasa miġei

¹⁹ Ekiam Iesus a ifuegħtima, ki zuamira Timoti amadagħti a ia bagħ izam. Ki ghaze, a ua izi ian ġun na mikimam, eġhti nan navim bar deragħam. Kamagħin, ki anemangasa.

2:5: Mt 11:29, Jo 13:15, 1 Pi 2:21, 1 Jo 2:6

2:6: Jo 1:1-2, 5:18, 10:33, 17:5, 2 Ko 4:4, Kl 1:15, Hi 1:3

2:7: Jo 1:14, 2 Ko 8:9, Ga 4:4, Hi 2:14, 2:17

2:8: Mt 26:39, 26:42, Jo 10:17-18, Ro 8:3, Hi 5:8, 12:2

2:9: Jo 17:1-5, Ap 2:33, Ef 1:20-21, Hi 1:3-4

2:10: Mt 28:18, Ro 14:11, MAA 5:13

2:11: Jo 13:13,

Ap 2:36, Ro 10:9, 1 Ko 8:6

2:17: Ro 15:16, 2 Ti 4:6

2:18: Fl 3:1, 4:4

²⁰ Gumazir igharazitam Timotin min amua na ko itir puvati. A na ko navir vamira ikia egha zurara ian akurvaghamin tuavibagh nighnisi.

²¹ Ezi gumazir maba bar uan bizibara nighnisi, me Kraisin Iesusin ingangarim ginighnizir puvati.

²² Ezi Timoti uan ingangarir aghuim ian akazi, ia a gifogha gifa. Ia kamaghin fo, an akar aghuimin ingangarimin nan akurvasi, mati borim uan afeziamin akurvasi.

²³ Kamaghin amizi, ki tong mizuam egh ganigham, bizir tizimra na batogham. Eghti ki foghiva ki zuamira anemadaghtima a ia bagh mangigham.

²⁴ Ezi nan nighnizir gavgavim kamakin, Ekiam tuavim atigham, eghti dughiar ovezimin ki uaghan mangi ian ganam.

Pol Epafroditus Filipain anemangasa migei

²⁵ Ki kamaghin nighnigha ghaze, ki ti en aveghbuam Epafroditus amadaghtima a ia bagh izam. A na ko ingarava, egha uaghan nan akurvagha misosi. Ia faragha, a nan akurvaghasa, ia anemadazi a ize.

²⁶ A bar ian apangkuvigha egha ian ganasa bar ifonge. A fo, ia an arimariar akam baraki, ezi bizir kam a gamima a bar oseme.

²⁷ Guizbangira, a faragha aria, egha atam aremeghai. Ezi God an apangkufi. Ezi ki fo, God osimtizir bar ekiam na avaraghan God aghua. Kamaghin amizi, God anarira apangkuvir puvati, a uaghan nan apangkufi. Kamaghin an a gamizima a ua dera.

²⁸ Ezi bizir kam bagha ki Epafroditus amangasa bar ifonge, eghti ia an ganigh ua bar akuegham. Eghti ki uaghan osemeghan kogham.

²⁹⁻³⁰ Kamaghin, ia Ekiamin ziamin Epafroditus inisi bar akongegh. A, ingangarir ia na bagh damuan koghamim, an a gami. Kamaghin, a Kraisin ingangarim gamuava egha atam areme. A deravira ikiasa uabi ginighnizir puvati. Egha uan arimariam aduegha egha ingangarim gamuavira iti. Kamaghin amizima, ia ziar ekiam a daningiva uaghan an miraram amir gumaziba sara ziar ekiam me daning.

3

Gumazir nighnizir gavgavim Kraisin itim, a Godin damazimin dera

¹ Nan adarasi, ki uan migirigiam a givasa kamaghin ia migei, ia Ekiam ko poroghav ikia, egha ia bar akongegh. Ki fo, ki faragh osirizir akaba, da ian akurvasi. Kamaghin, ki ua ia bagha akar kabara osiran amirazir puvati.

² Ia arazir kurabagh amir gumaziba bagh gan, me afiar atiar bar min arazir mizirizibagh ami. Gumazir kaba ghaze, e bar Israelin arazimin gin mangi uan mikarziba aghoriva dagh asighasigham.*

³ Erara guizbangin mikarziabar aghorir arazimin gin zuir darasi. Me pu. Erara Godin Duamin akurvazimin uari isa God ganigha egha Kraisin Iesus ko poroghav ikia egha bar akonge. E fo, arazir gumaziba uan mikarziabar amiba, da tong men akuragham kogham, egh e nighnizir gavgavim dar itir

2:21: 1 Ko 10:24, 10:33, 13:5, 2 Ti 4:10, 4:16 **2:22:** 1 Ko 4:17, 1 Ti 1:2, 2 Ti 1:2 **2:25:** Fl 4:18 **3:1:** 2 Ko 13:11, Fl 2:18, 4:4 **3:2:** Sng 22:16, 22:20, Ro 2:28, 2 Ko 11:13, Ga 5:2, 5:15, MAA 22:15 * **3:2:** (3:2) Gumazir maba ti gumamazibav migia ghaze, dughiar me Kraisin anavin otozim, me Israelin arazibar gin mangiva, gumaziba uan mikarzir mogomebar iniba aghoram. Pol bar gumazir kabar migirigiar kamin aghua, egha kamaghin Filipaiba deravira me bagh ganasa migirigiar gavgavim me ganingi. **3:3:** Ro 2:29

puvati. Kamaghin amizi, e fo, erara guizbangin mikarzarbar aghorir arazimin gin zuir darasi.†

⁴ Ia oragh. Arazir gumaziba uan mikarzarbar amiba, da en akurvaghti, eghti kamaghin ki uabi ki deravira ikiam. Gumazitam uan mikarzarbar otivizir biziba bagh nighnighiva nighnizir gavgavim dar ikiti, ki kamaghin ia mikimasa, nan otivizir biziba, an otivizir biziba bar dagh afira.

⁵ Nan amebam na bate, ezi 7 plan dughiaba givazi, me namba 8in dughiamin nan mikarzarbar mogomem atu. Nan afeziam ko amebam, aning Israelin gumazim ko amizim, ezi ki Israelin gumazir mam. Ezi Bejamingin adarazir gumazir mam. Ki Hibrun akam megi, ezi nan inazafeziaba uakan. Egha ki Farisin gumazimra, egha Moses Osirizir Arazibar bar deravira dar gin zui.

⁶ Ki fomira bar gavgavigha Godin ingangarim damuasa bar ifonge, kamaghin ki Kraisin adarazigh asighasigha egha mizazim me ganidi. Ezi gumaziba Moses Osirizir Arazibagh nighnighava, egha nan arazibar tuisighava, me fo, ki osimtizitam nan itir puvasi.

⁷ Ki fomira uan amir bizibagh nighnigha ghaze, ki ziar ekiam iti. Egha datirighin ki Kraisin tuavimin gin zui. Egha a na bagha amir bizibagh nighnigha ghaze, ki faragha amizir biziba, da bar pura biziba.

⁸ Ki Judan bizibara megir pu. Puvati. Ki Kraisi Iesus gifo a nan Ekiam, ezi ki fofozir kam ginighnigha ghaze, a guizbangin bizim, ezi nguazir kamin biziba bar pura mineziba. Ki Kraistra gin mangasa ifonge. Egha bizir igharaziba bar da ategha, egh ki Kraisin suiraghiva,

⁹ egh a ko bar porogh ikiam. Ki Moses Osirizir Arazibar gin ghua, gumazir aghuimin otivasa nighnizir pu. Puvati. Ki tuavir igharazimin ghua Godin damazimin derazir gumazimin otogham, nighnizir gavgavim Kraisin itir tuavim. E nighnizir gavgavim Kraisin itima, God uabi ghaze, e an damazimin dera.

¹⁰ Ezi ki Kraisi bar a gifoghasa. Kraisi mozimin ua dikafi, egha a gavgavir ekiam iti, ezi ki an gavgavir kam gifoghasa. Egh ki a ko mizaziba isir arazimin aven ikiam. Egh ki, nighnizir a suiragha ikia ovengzir kamra, ki uaghan an suiraghasa.

¹¹ Egha kamaghin ki nighnisi, God uaghan na damighti ki mozimin ua dikavighiva angamra ikiam.

Pol ivezir aghuim iniasa pamten ivemari

¹² Ki kamaghin nighnizir puvasi, ki Kraisi Iesusin arazim inigha gifa, egha ki gumazir aghuimin otogha gifa. Puvati. Ki zurara ingangarir gavgavim gamua arazir kamin suisi, mati Kraisi nan suirazi moghin.

¹³ Nan adarasi, ki nighnisi, ki arazir kam tighar a iniam. Ezi ki nighnizir vamira iti, ki fomira itir biziba gin amadagh, egh gin na bativamin bizim inisi a bagh mighin ingaram.

¹⁴ Kamaghin ki ivemarim givaz naghin otoghiva egh ivezir aghuim iniasa,

† 3:3: (3:3) Fomira Israelba mikarzarbar mogomeba dar ghoris, ezi arazir kam men akagha ghaze, me Godin adarazir otifi. Datirighin e mikarzarbar mogomebar ghoris puvasi. Akar kam, "mikarzarbar aghorir arazimin gin zuir darasi," an akar isin zuim ghaze, "me Godin adarasi." Egha datirighin, guizbangin Godin adarasi, me Kraisin adarasi. Ezi akar kam, "guizbangin mikarzarbar aghorir arazimin gin zuir darasi," kar e Kraisin adarasi. 3:4: 2 Ko 11:18, 11:21-29 3:5: Lu 1:59, Ap 23:6, 26:5, Ro 11:1, 2 Ko 11:22 3:6: Ap 8:3, 22:4, 26:9-11 3:7: Mt 13:44-46 3:8: Jer 9:23-24, 1 Ko 2:2, Kl 2:2 3:9: Ro 3:21-22, 9:30, 10:3-6, Ga 2:16 3:10: Ro 6:3-5, 8:17, 2 Ko 4:10-11, Ga 6:17, 2 Ti 2:11-12, 1 Pi 4:13 3:11: Lu 14:14, Ap 4:2, 1 Te 4:16, MAA 20:5-6 3:12: Ap 9:5-6, 1 Ti 6:12, 6:19, Hi 12:23 3:13: 1 Ko 9:24-26, 2 Ko 5:16, Hi 6:1 3:14: 1 Ko 9:24, 2 Ti 4:7-8, Hi 3:1, 12:1

egha ki ivemaravira iti. Ivezir aghuir kam a kara. Krais Iesusin ingangarimin tuavimin, God nan dia. Eghti ki an Nguibamin mangiva a ko bar deravira ikiam.

¹⁵ Eghti e gumazir Kraisin arazibar gin ghua gumazir aruabar nighnziba itiba, e bar nighnzir ki gun mikemezir kamın gin mangam. Egh ia nighnzir igharazim ikiti, God ian nighnzir derazir puvatizir kam, ian akagham.

¹⁶ Ezi nighnzir aghuiba e da inigha gifa, e pamtemin dar suiragham. Bizir kam a bizir ekiam.

¹⁷ Nan adarasi, ia bar nan arazibar gin mangi. Egh ia bar deravira gumazir en arazibar gin zuibar arazibar gan, egh men arazir aghuubar gin mangi.

¹⁸ Ia fo, gumazir aviriba Kraisin ter ighuvimin apanimin iti. Ki dughiar aviriba men arazibar gun ia mikeme, egha datirighin ua ia migei, egha teriba nan damaziba azui.

¹⁹ Me uan mikarzarbar ifongiabar gin mangasa bar ifonge, ezi bizir kam mati men godin min iti. Me aghumsizir arazibar amuasa bar akonge, egha zurara nguazir kamın bizibara nighnsi. Kamaghin, gumazir kaba helin mangiti God me gasigasigham.

²⁰ Ezi eia, e Godin Nguibamin gumazamiziba. E, Ekiam Krais Iesus en Akurvazir Gumazim, a pin munagh ikegh izighriva uam e iniam, ezi e a baghavira mizuai.

²¹ Krais uan gavgavimın a bizibar amuti da bar an apengan ikiam. Egh gavgavir kamra an en mikarzir apengtizir oveavira itir kaba dar amighti, da mikarzir igiabagh avagham. Egh Kraisin mikarzarbar aghuir angazangarimin itimin miraram otogham.

4

E bar akueghiva navir vamira ikiva egh nighnzir aghuiba iniam

¹ Kamaghin, nan adarasi, ia Ekiam ko poroghiv iki tuivigh gavgafigh. Ki uan navim isa ia ganingi! Ki ian saghon ikia, ia bagha puvira nighnsi! Ki ian arazir aghuubar gun igharaz darasiv gei! Egha ki ia bagha bar akonge, nan namakar aghuiba!

² Ki ghaze, Yuodia ko Sintike, gua oragh. Gua virara Ekiamin amizimning, gua navir vamira ikiasa, kamagh sua ki gua gakaghor.

³ Ezi ni bar guizin na ko ingarir gumazim, ki ni migei, ni amizir kamningin akuragh. Aning na ko, e akar aghuimin ingangarim ateri. Ezi Klemen ko, na ko ingarir gumazir maba, me uaghan e ko ingari. Gumazamizir kabar ziaba, akinafarir God gumazamizir ikirimirir zurara itim iniamin ziaba osirizim, da an aven iti.*

⁴ Ia Ekiam ko porogh iki egh zurara bar akongegh. Ki ua migei, ia bar akongegh.

⁵ Ia gumazamiziba bar men asughasugh, eghti me ian arazir aghuir kamın ganigh. Ia nighnigh, Ekiam roghira izi.

⁶ Ia bizitam bagh nighnighiv osiman marki. Ia zurara uan osimtiziba bagh God ko mikim. Ia God ko mikim a minabiva, egh a ian akurvaghsi ia an azang.

3:15: 1 Ko 2:6, 14:20, Ga 5:10 **3:16:** Ro 12:16, 15:5, Ga 6:16 **3:17:** 1 Ko 4:16, 11:1, Fl 4:9, 1 Te 1:6-7, 1 Pi 5:3 **3:18:** 1 Ko 1:23, Ga 1:7, 2:21, 6:12, Fl 1:15-16 **3:19:** Ro 8:5-6, 16:18, 2 Ko 11:12, 11:15, 2 Pi 2:1
3:20: Ef 2:6, 2:19, 1 Te 1:10 **3:21:** Ro 8:29, 1 Ko 15:28, 15:43-53, Ef 1:19, Kl 3:4 **4:1:** 1 Te 2:19-20
4:3: Sng 69:28, Lu 10:20, MAA 3:5, 20:12 * **4:3:** (4:3) Akinafarir kam, Godin Nguibamin iti. Ezi God an aven gumazamizir a ua inizar ziaba osiri. Gumazamizir kaba, me God ko an Nguibamin zurara ikiam. **4:4:** Ro 12:12, Fl 3:1, 1 Te 5:16, 1 Pi 4:13 **4:5:** Hi 10:25, 10:37, Je 5:8-9, 1 Pi 4:7, 2 Pi 3:8
4:6: Snd 16:3, Mt 6:25-34, Lu 12:22-31, Kl 4:2, 1 Pi 5:7

⁷ Eghti kamaghin God ia damuti ia navir amirizimin ikiam. Egh ia Kraiss Jesus ko poroghiv deragh ikiam, eghti tuavir kamin Godin navir amirizim deravira ian naviba ko nighnzibagh eghuvti da bar deravira ikiam. God navir amirizir e ganingizir kam, a bar bizir aghuim, ezi navir amirizir kam gumazibar fozozim bar a gafira.

⁸ Nan adarasi, ki migirigiar abuananam ia mikimasa. Ia zurara arazir kabagh nighnigh: guizir araziba, arazir aghuariba, God ko gumazibar damazimin derazir araziba, arazir zuruziba, gumaziba ifongezir bizir diriba, arazir gumaziba gara bar akongeziba. Ia fo, arazir aghuir pin itiba ko arazir me gara feba, da iti. Arazir aghuir kabara, ia dagh nighnigh.

⁹ Arazir ki ian sure gamizi ia foziba, ko nan migirigiar ia iniziba, ko nan akar ia oraghiziba, ko ia nan gari ki amir araziba, ia bar dar amu. Eghti Godin navir amirizim e ganingizim, a ia ko ikiam.

Filipain gumazamiziba bizir aghuiba Pol bagha da amadazima a bar me minaba

¹⁰ Dughiar ruarim givazi, datirighin ia ua nan akurvaghasa nighnisi, ezi kamaghin ki Ekiam ko poroghav ikia a minabava, bar akonge. Guizbangira, ia faragha na ginighnighavira ikiava, egha ia nan akurvaghamin tuaviba puvati.

¹¹ Ki bizitamın otevezir puvatigha egha migirigiar kam gamir pu. Puvati. Bizir manatam na batoghti, ki nighnzir aviribar amuan kogham. Ki bizitam uam a iniamin nighnzim ategha, egha nimira ikia bar akongezir arazim gifos.

¹² Ki onganarazibagh ami, o ki bizir aviriba iti, ki pura nimira iti. Ki arazir pura nimira itimin fozozim a ini. Ki dagher aviriba iti, o mitiriam nan azi, ki bizir aviriba iti, o biziba puvati, bizir kaba mar na bativ, ezi ki navir amirizim sara zurara nimira iti.

¹³ Kraiss zurara gavgavim na ganidi, ezi an akurvazimin ki biziba bar dar amuamin gavgavim iti.

¹⁴ Ezi ia na ko nan osimtizim aterasa nighnisi, egha ia arazir aghuir kam gami. Ezi kamaghin ki ia nan akurazir arazim bagha bar akonge.

¹⁵ Ezi ia Filipain gumazamiziba, ia uari kamaghin fo, dughiar ki faragha akar aghuim akuribar, ki Masedonian Provins ataki, dughiar kamin siosin igharazitam dagiaba na ganiga, nan akurazir puvati. Ia uarira arazir kam gami.

¹⁶ Dughiar ki Teselonikan itim, ki biziba puvatizi, ia dughiar mabar nan akurvasi.

¹⁷ Ia kamaghin nighnighan marki, ki bizir aghuiba ia na daningasa ki ian azangsis. Puvati. Ki ian arazir aghuim mangvira ikiasa, ki ifonge. Eghti God ivezir aghuim ia daningam.

¹⁸ Ezi akinafarir kamin aven, ki ia na gamizir biziba bagha ia minabi. Ia na bagha biziba inigha Epafroditusin dafarim gatizi a da inigha izezi ki da ini. Egha datirighin ki bizitam otevezir puvati, ki mong bar izifa. Ia na ganingizir biziba, da mati mughuriar aghuim zuir ofa ia God ganidi. God ofan kamin gara a gifuegha bar akonge.

¹⁹ Nan God a bizir aviriba bar iti. Egh ia otevezir biziba, a bar dar ganiva, egh Krai Iesusin ingangarir amizimin tuavimin, a uan bizir aghuibar avirimin amodoghin, a biziba isi ia daningam.

²⁰ God, a God en Afeziam, ezi e an ziam zurara a fi mamaghira ikiam. Bar guizbangira!

Pol Filipain gumazamizibav gia ghaze, Afeziam ia ko iki.

²¹ Eghti, Godin gumazamizir Krai Iesus ko poroghav itiba, ia me vaghvagh kamaghin me mikimam, Pol ghaze, Afeziam ia ko iki. En aveghbuar na ko itiba, me ia bagha akam amaga ghaze, Afeziam ia ko iki.

²² Kagh itir Godin gumazamiziba bar, me ia migia ghaze, Afeziam ia ko iki. Atirivim Sisarın dipenimin aven ingarir darazi, me akar kam ia daningasa mighigha na migei.

²³ En Ekiam Krai Iesusin apangkuvim vaghvagh ian duaba ko iki.

Akinafarir Pol Kolosin Nguibamın itir Sios bagha Osirizim

Akar Faragha Zuim

Kolosi, a nguibar ekiar mam, Esian Provinsın iti. Egha a Efesusin nguibam mong an boroghın iti. Pol uabi Kolosin nguibamın sios gamizi an otozir puvati. Pol Efesusin ikiava egha gumaziba amadazi, me ghua provinsin kamın nguibar mabar siosin ingangarim gamua, egha uaghan Kolosin ghu.

Pol kamaghın oraki, gumazir maba Kolosibar nighnızir gavgavibagh asighasighasa. Kamaghın, a men nighnızir gavgaviba gavgavim dar aningasa, kamaghın an akinafarim osirigha me bagha anemada. A kamaghın migei, Kraıs biziba bar dar dapanim. Kraıs uabıra uam e iniam, eghti tuavir igharaziba en akurveghan kogham. Tuavir kaba e inigh Kraısın saghuıamın mangam. Kraısrama, God bar bizibar ingarizi da otifi. Egh Kraısın ingangarımın God ua biziba bar da iniasa. Kraıs en aven iti, ezi e gumazamizir igiabar otivigha egha Kraısın arazibara gın zui.

Egha Pol akinafarir kam osirigha gumazir pumuning ganıngi, ezi aning a inigha Kolosin ghu. Gumazir faragha itim, a Tikikus. An gırara itir gumazim, a Onesimus, gumazir kam Pol Filemon bagh osirizir akinafarımın an gun migirigiar aviribagha ami.

Kraıs a biziba bar dar dapanim, ezi Godın ikirimirir aghuım ko an arazir aghuıba bar a gizıfa

(Sapta 1:2-3:4)

¹⁻² Kı Pol, God uan ifongiamın gın ghua Kraıs İesusin aposelin ikiasa na misefe. Ezi kı ko en aveghbuam Timoti, ga ia bagha akinafarir kam osiri. Ia Godın gumazamizir Kolosin nguibar ekiamın itiba, ia gan adarasi, nighnızir gavgavim Kraısın ikia a ko poroghav itir darasi. Ga, e uan Afeziam God ko miğia ghaze, a ian apangkuvigh egh ian navibar amuti ia navir amirizimın iki.

Ga ia bagha nighnıgha God minabavıra iti

³⁻⁴ Ga ian arazir aghuım baragha kamaghın fo, ia nighnızir gavgavim Kraıs İesusin ikiava egha ia Godın gumazamiziba bar, me gifonge. Kamaghın amizi, dughıaba bar ga ia bagha God ko miğıava, ia ginighnıgha God minabavıra iti. A en Ekiam Kraıs İesusin Afeziam.

⁵ E fo, guızın akam, an akar aghuım, a faragha ia bagha ghuzıma ia kamaghın oraki, bizir aghuir God ia danıngamıba da An Nguıbamın iti, egh ia da bagh mızuamıva egh da iniam. Egha ia nighnızir gavgavim bizir kamın iti. Kamaghın, ia guızbangıra nighnızir gavgavim Kraıs İesusin ikiava egha Godın gumazamiziba bar, me gifonge.

⁶ Ezi nguazir kamın danganıba bar, me akar aghuir kamın akurazi gumazamizir avirıba nighnızir gavgavım an ikiava an gın zuıma akar aghuımın dagher aghuıba otıva ghuavıra iti. Ezi ia uaghan, arazir kamra ian tongın oto. Ia dughiar faragha Godın apangkuvımın eghaghanım baregha ia bar guızbangıra a gifozım, dughiar kam ıza datırighın arazir kamra ian tongın otogha, ian ingaravıra iti.

⁷ Epafras akar aghuir kam ian sure gami, ezi ia a gifo. Epafras, a ingangarir gumazir bar aghuir ga bar ifongezim, a ga ko ingarir mav. A ga gisin ian akurvagha, egha bar deravira Kraisin ingangarim gami.

⁸ Egha Epafras ga miġia ga geghari, Godin Duam ia gamima ia Godin gumazamiziba deraghavira me gifonge.

Pol Kolosin gumazamiziba gavgavim me daningasa God ko miġei

⁹ Bizir kam bagha, ga fomira ian araziba baragha iza datirikin, ga zurara ia bagha God ko miġei. Ga kamaghin an azangisi, Godin Duam fofozir aghuiba ko niġhnizir aghuiba ia daningti, eghti niġhnizir kaba bar ia gizivagham. Eghti bizir kam in ia Godin ifongiam bar a gifogham.

¹⁰ Kamaghin ia Ekiamin gumazamizibar min ikiva an arazibar amutima, a ia amir araziba dagh ifuegham. Egh ia ingangarir aghuir igharagha garir aviribar amuam. Egh ia uaghan God gifogham, eghti fofozir kam bar mangiva ekevegham.

¹¹⁻¹² Ezi ga kamaghin God ko miġei, an gavgavir ekar aghuimin, God gavgaviba bar ia daningam, eghti ia tuivigh gavgavigh egh osimtiziba ateram, egh nimira ikiva osimtiziba givaghamin dughiam mizuam. Egh ia bar akueghiva, egh en Afeziam minabagh. A ia gamizima ia arazir aghuibar gin zui, egh ia bizir aghuir a ia bagha miseveziba da iniam. Ia Godin gumazamiziba ko da iniam, kar Godin Nguibamin angazangarimin aven itir darasi.

¹³⁻¹⁴ Faragha mitarmemin gavgavim e ikezima e an apengan itima, ezi God en akuragha e inigha uan Otarimin gavgavimin apengan e atizi an en Atrivim iti, Otarir kam a bar a gifonge. God uan Otarimin ingangarimin e gamizi e firaghire, egha tuavir kamra an en arazir kuraba da gin amada.*

Pol Kraisin araziba ko an ingangaribar gun miġei

¹⁵ E Godin ganighan kogham, ezi Krai an mirara gari. Krai an Otarir ivariam, a God ingarizir bizir kaba a bar dar dapanim.

¹⁶ Ezi Kraisin agharimin, God uan nguibamin itir biziba ko nguazimin itir biziba bar dar ingari. Kar bizir e gariba ko garir puvatizir biziba, da enselin gavgaviba ko duar gavgaviba ko aseba ko adariaba, bizir gavgaviba itiba. God Krai ko, aning bizir kaba bar dagh ami, ezi da bar Krai baghavira iti.

¹⁷ Ezi bizir kaba tighar otivam, Krai fomira iti. Egha a biziba bar dagh amima da deravira uari isasuigha bar deravira ingari.

¹⁸ Krai, a siosin dapanim, ezi sios an nivafizim. Egha a uabi ikirimirir igiamin faragha zuir gumazim. Krai Godin Otarir ivariam, egha a faragha ovevem in ua dikafi. God ghaze, Krai uabi biziba bar dar dapanimin ikiam. Kamagh sua, a Krai gamizi, a ua dikafi,

¹⁹ God kamaghin ifonge, an ikirimirir aghuim ko an araziba ko an gavgaviba Otarir kam gizivagham, kamaghin God uabi Kraisin aven iti. Kamaghin amizi, Krai Godin mirara gari.

²⁰ Bizir God ingariziba, da an saghon ikegha apanir arazibar a gami. Ezi God kamaghin ifonge, a bizir kaba bar dar amuti da ua a ko navir vamira

1:7: Kl 4:12, Fm 23 1:9: Ro 12:2, 1 Ko 1:5, Ef 1:8-9, 1:15-17, 5:10, 5:17, Fl 1:9 1:10: Jo 15:16, Ef 2:10, 4:1, Fl 1:27, 1 Te 4:1, Hi 13:21 * 1:13-14: (1:13-14) Akar kam, "mitarmemin gavgavim," an mingarimra kara: Satan ko bizir an ativazi an apengan itiba, kar tintinimin duar kuraba, aseba, adariaba, ko arazir kuraba bar moghira. 1:15: Jo 1:18, 2 Ko 4:4, Hi 1:3 1:16: Jo 1:3, 1:10, Ro 8:38, 11:36, Hi 1:2, 2:10, 1 Pi 3:22 1:17: Jo 1:1-3, 8:58, 17:5, 1 Ko 8:6 1:18: Ap 26:23, 1 Ko 15:20, 15:23, Ef 1:10, 1:22-23, MAA 1:5 1:19: Jo 1:16, 3:34, Kl 2:9 1:20: Ro 5:1, 2 Ko 5:18, Ef 1:7, 1:10, 2:13, 2:16, 1 Jo 2:2

ikiam. A ghaze, a Kraisin ingangarimin arazir kam damuam. Ezi kamagh sua a Kraisi ataghizima a ter ighuvimin areme. Ezi an ghuzim irezi tuavir kamın en apanir araziba a da gifa. Egha bizir a ingariziba a bar ua da inizi da uam a ko iti, bizir an Nguibamın itiba ko nguazimın biziba uakan.

²¹ Iarara, ia fomira arazir kuraba ko nighnizir kurabagh amuavira iti. Kamaghın ia Godın saghon ikiava uan nighnizibar aven an apanim gami.

²² Ezi God kamaghın ifonge, a ia inigh uabıda izam. Eghti ia an gumazamizibar min ikıva, egh an damazimın bar zueghıva, arazir kuratam ian ikian kogham. Kamagh sua datirighın Godın Otarim angamra gumazir mıkarzim sara areme, ezi tuavir kamın God uam e ko navir vamira iniz.

²³ Ezi dipenir guarim dipenimın suirazi moghın, ia nighnizir gavgavimın suiragh bar tuivigh gavgavigh iki. Ia akar aghuim bareghava dughıar kam ia fo ia bizir aghuıba iniam, egha ia dav zuava nighnizir gavgavim iti. Egh ia akongıva nighnizir gavgavim ataghraghan markı. Ezi ki Pol, ki akar aghuir kamın ingangarir gumazim, egha e gumazamizir nguazimın itiba bar me bagha anekuri.

Pol sios bagha ingangarim gami

²⁴ Ezi datirighın ki ian akurvaghasa mızazim ini. Kraisi siosın akurvaghasa inizir mızaziba, da gıvazir puvati. Ki da gıvasava ami. Ezi ki siosın akurvaghasa ifonge, a Kraisin nivafızimra. Bizir kam bagha ki bar akonge.

²⁵ God uabi, ian akurvaghasa na misefe, egha ingangarir kam na ganıngi, ezi ki siosın ingangarir gumazimın oto. Ezi ki deravira Godın akam akurir ingangarim nan iti.

²⁶ Dughıar fomira itibar iza datirighın, akar kam bar modo, ezi gumazamiziba bar a gifozir puvati. Egha datirighın a Godın gumazamizibar damazibar azenim giri.

²⁷ Ezi Godın nighnizim kamakın, a uabi akar aghuir modozir kam e an gumazamiziba, an en aka, eghti e fogham, akar modozir kam a guızbangıra bar dera, egha Kantrin Igharazibar Gumazamiziba bar men akuragham. Akar modozir kam kamakın, Kraisi ian navir averiabar aven iti, ezi ia fo, a ia inighti ia a ko mangıva Godın Nguibamın ikıva, egh ia an bizir aghuıba iniam, egha ia bizir kam bagha mızuı.

²⁸ Ezi e Kraisin akar aghuim bar vaghvaha gumazamizıv kırı. E kamaghın ifonge, me Kraisi ko porogh ikıva fofozir aghuitamın oteveghan koghıva, eghti e me inigh Godın damazimın mangam. Kamagh sua, e nighnizir aghuim ko fofozir aghuimın gin ghua men sure gamua, egha akar gavgavim me ganıdi.

²⁹ Kamaghın ki, Kraisi na ganıngizir gavgavir ekiam, a nan akurvazima, ezi tuavir kamın ki osımtiziba sara ingangarir dafar kam gami.

2

E nighnizir gavgavim ikıva egh akar ifavarıba batogham

¹ Ki ia foghasa, ki akurvazir ingangarir dafam ia ko Laodisian nguıbamın itir gumazamiziba bagha a gami, egha uaghan nan guamın ganizir puvatizir ıgharazıba sara.

1:21: Ro 5:10, Ef 2:12, 4:18, Ta 1:15-16 **1:22:** Ef 2:14-16, 5:27, 1 Te 4:7, Ta 2:14 **1:23:** Mk 16:15, Ef 3:17, 1 Ti 3:16, Hi 3:14 **1:24:** Ro 5:3, 2 Ko 1:5-6, Ef 1:23, 3:13, Fl 3:10, 2 Ti 1:8 **1:25:** Ef 3:2, 3:7-8
1:26: Ro 16:25-26, 1 Ko 2:7, Ef 3:3-5, 3:9-10, 2 Ti 1:10 **1:27:** Ro 9:23, 2 Ko 2:14, Ef 1:18, 3:8, 1 Ti 1:1
1:28: Ef 4:13, 5:27 **1:29:** Ap 20:20, 20:27, Ef 3:7, 3:20, Fl 4:13

² Ki kamaghin ifonge, ki gavgavim men navibar aningti me atiatingan kogham, egh ki me damuti me uari gifueghiva uari inigh ikiam, egh me fofozir aghuim inighti nighnizir aghuir kam me damuti men nighnizir gavgavim bar ekevegham. Egh kamaghin me Godin akar modozim in mingarim deraghvira a gifogham, a Kraiss, a uabi akar modozir kam in mingarim. Kamagh sua ki ingangarir kam gami.

³ Godin fofozir aghuim ko nighnizir aghuim bar pin kogha Kraiss gizivagha modogha iti, mati dagiaba dagiabar dipenimin iti. Ezi Kraiss uabira fofozir aghuir kam en aka.

⁴ Ezi ki ghaze, tav ia gifariva egh akar amirizibar ia mikimiva ia apezaperan kogham. Kamagh sua, ki akar kam ia migei.

⁵ Ki uabi uan mikarzim in ia ko itir puvati, egha ki ia ginighnighavira iti. Kamaghin ki akurvazir ingangarir dafar kam ia bagha a gami. Egha ki ian garima, ia uari inigha tuivighav ikiava deragha ingara egha nighnizir gavgavim Kraiss in iti. Bizir kam in ki bar akonge.

E Kraiss in porogh egh an tuivigh gavgavigham

⁶ Ezi ia Kraiss Iesus en Ekiam ia a inigha gifa, egh kamaghin ia a ko daruva an poroghiv iki.

⁷ Egh ia a gisin tuivigh gavgavigh, mati temem biba sara nguazim in tugha gavgafi. Uaghan mati dipenim dipenir akinir gavgavibagh isin tughav iti. Ia nighnizir gavgavim akar aghuir Epafras ian sure gamizir kam in iti, egh kamaghin ian nighnizir gavgavim aghung mangvira iki. Egh zurara God minabivira iki.

⁸ Ia bar deragh uari bagh gan, gumazitam fofozir ifavariba ko akar kinitabar gun ia mikimtima ia an nighnizibar gin mangan marki, eghti da ia ikirarighan kogham. Gumazir kaba, inazir afeziaba ko duar kurar overiam ko nguazim gataviziba, me me da fofozir kaba ini. Ezi fofozir kaba da Kraiss in izezir puvati.

⁹ Ia fo, Kraiss a en mirara gumazim in oto, ezi Godin ikirimirim ko araziba ko an gavgaviba bar a gizifa.

¹⁰ Egha a duar gavgaviba ko bizir gavgaviba itiba bar, dar dapanim. Ezi ia Kraiss in poroghav itima, kamaghin God ia gamima ia guizbangira angamra ikiavira iti.

¹¹ Ezi ia Kraiss in poroghav ikia, egha mati uan mikarzir mogomebar ghorir arazim ini. Ezi arazir kam, gumazitam uan dafarim in a gamizima an otozir pu. Puvati. Kraiss uabi mikarzir mogomebar aghorir arazir kam ati. Kraiss in arazir kam in e, navir ghurim in gavgavir e ikiagharighizim, ane-tughavkinigha a gin amadagha, egha firiaghiri. Kar guizbangira mikarzibar aghorir arazim.

¹² Ezi dughiar e ruezim in e Kraiss ko poroghav itima, God Kraiss ko e sara mozim gati. Ezi e fo, God uan gavgavir ekiam in amodogh in ingarava Kraiss mozim in a gamizi a ua dikafi. Ezi e nighnizir gavgavim an ingangarir gavgavir kam in itima, ezi dughiar e ruezim in, God Iesus ko e gamizima e uaghan ua dikafi.

¹³ Ia faragha uan arazir kurabagh amir arazim bagha gumazir aremezibar moghin iti. Ia navir ghurim in arazibar gin ghua, eghti Kraiss ian navir ghurim in araziba tighar da atughuvkinighiva da gin amadagham, kamaghin

ia gumazir aremezibar min ami. Ezi datirighin God ia gamima ia Kraiss ko angamra iti. Ezi God en arazir kuraba bar a da gin amada.

¹⁴ Moses Osirizir Araziba, akam e gasaragha, en arazir kuraba aghurigha azenim gati, egha e gamima e an akam ko an gavgavimin apengan iti. Ezi e gasir akar kaba God bar da batoke, egha uaghan Moses Osirizir Araziba isa Iesusin ter ighuvimin a gafu, egha tuavir kamın Moses Osirizir Arazibar gavgavim a gifa.

¹⁵ Ezi Kraiss ter ighuvimin duar gavgaviba ko bizir gavgaviba itiba, a dar gavgaviba deghavkinigha da gifa. God ter ighuvimin, kamaghin gumazamiziba bar men aka, a bar da dikabiragha da ikegha dagh amima da pura bizir kinibar min otifi.

E Kraiss koma areme, ezi nguazir kamın araziba en akuraghan kogham

¹⁶ Kamaghin amizi, ia tav ateghtima an akaba ia gasan marki, egh ia mikim suam, ia dagheba ko dipaba apir arazibar gin zuir puvati, o ia Godin ziam fer dughiabar gin zuir puvati, o iakinir igiabar isar araziba ko Sabatin dughiabar arazibar dar gin zuir puvati.

¹⁷ Arazir kaba, da bizir gin izamibar nedazir kiniba, ezi Kraiss a uabi guizbangin bizim.

¹⁸ Eghti gumazitam bizitam irebamın min bizimin ganigh, egh kamaghin a uabira uan ziam fiti, ia an akam baraghan marki. Gumazir kam suam, ia uarigh ifariva uari dikabiniva egh enselbar ziaba fi. Eghti ia an akam baraghan marki. Gumazir kam a uan nighnizim ko navir ghurimin arazibar gin ghua, egha pura migia ghaze, ki uabi bar fo. Eghti ia gumazir kamagh amitam ateghti a ia dikabiragh, ian ivezir aghuim okiman kogham.

¹⁹ Egha a Kraissin suirazir puvatigha anetaki, Kraiss en dapanim, e an nivafizim. E an poroghav ikia dagheba isa egha a ko nivafizir agiribar min uari isasuiragha iti. Nivafizir kam Kraissin apengan itima an a gamima a God ifongezi moghin aghua gavgafi.

²⁰ Ezi ia Kraiss ko poroghav ikia a ko areme, kamaghin ia duar kurar overiam ko nguazim gativaziba bar ada ategha uam adar apengan itir puvati. Egha tizim sua ia nguazir kamın itir gumazibar min aruavira iti? Egha tizim sua ia nguazir kamın arazibagh amuavira iti? Arazir kaba kamakin,

²¹ “Ia bizir kabar suighan marki,” egh “Dagher kabar aman marki,” egh uaghan “Bizir igharazir maba sara suighan marki.”

²² Ezi bizir kaba, e dar ingangaribagh amima da zuamira ikufi. Arazir kaba, gumazibara uari dagh amuava da arigha egha en sure gami.

²³ E bar fo, arazir kaba me dav kim suam, da nighnizir aghuibar gin zui. Da guizbangira bar puvati. Arazir kaba ghaze, ia uari uan ifongiamin gin mangiva mighighvira lotun arazibar amu. Egha ghaze, ia uarigh ifariva uari dikabin. Egha ghaze, ia Godin ingangarim damuva uan mikarzim mizazir kuram a daning. Egha arazir kaba da en mikarzibar akuragh navir ghurimin araziba dikabiragh da givaghan kogham. Bar puvatigham.

3

E Kraiss ko ua dikavigha ikirimir igiamin iti

¹ God ia gamizima ia Krai ko ua dikavigha ikirimirir igiamin iti. Egha bizir kam bagha, ia Godin Nguibamin pin itir biziba bar dagh ifongegh, da Krai itir naghin iti. Krai, Godin agharir guvimin amadaghan uan atrivir dabirabimin aperaghav iti.

² Ezi ia bizir pin itiba baghivira nighnigh, egh nguazimin itir bizibagh nighnighan marki.

³ Ia fo, ia aremegha gifa, ezi ian ikirimirir angamra itim Krai ko ikiava egha Godin poroghav ikia egha modoghav ikia tighar azenimin otivam.

⁴ Ezi Kraisra, a guizbangira ian ikirimirir angamra itimin mingarim. Eghti Krai uamatogh izamin dughiam, ia uaghan a ko an angazangarir gavgavir ekiamin aven otivam.

Krais en aven itima ezi e gumazamizir igiabar otifi

(Sapta 3:5-4:18)

Ikirimirir ghurim koma ikirimirir igiam

⁵ Kamaghin ami, ia nguazimin itir arazir kurar ian navir averiamin itiba bar da gifagh. Bizir kaba, gumazamiziba uari bakia uari ko akuir arazim, ko arazir miziriziba, ko afiar araziba, ko arazir kurabar amuasa naviba dikavir arazim, koma gumazir igharazibar bizibar gara da ifuer arazim. Bizibar gara dagh ifuer arazir kam, mati uari isa ifavarir godbar aningizir arazimin min ami.

⁶ Ezi bizir kaba bagha God uan aningagharimin ivezir bar kuram gumazir arazir kabagh amiba me bagha anetizima a iti. Kar gumazir Godin akam iriaghriazibar ivezir kuram. A izam.

⁷ Ia faragha arazir kurar kabar gin zuima, da ia gativagha ia ikiaghariki.

⁸ Ezi datirighin ia arazir kaba uam adar amuan marki. Arazir kaba: adariba, ko aningaziba, ko navir kuraba ko akar kuraba uari gasir araziba, koma migirigiar mizirizir ian akatoribar otiviba,

⁹ ko uarigh ifarir arazim, ia arazir kabar amuan marki. Ia fo, ia navir ghurimin araziba ategha

¹⁰ egha gumazir igiabar otifi, mati gumazim korotiar ghurim sueghava korotiar igiam aru. Ezi God, gumazir ian ingarizi ia gumazir igiabar otivizir kam, a kamaghin ifongeh, a ia damuti ia bar deraviram a gifogham. Kamagh sua a ia gamuavira itima ia an miraram otivavira iti.

¹¹ Kamaghin amizi, datirighin bibiziba puvati. Ia ua kamaghin nighnighan marki, e Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba, o e mikarzir mogomeba aghore, o daghorezir puvati, o igharazir darazir akabav gei, o nguibar atiabar gumaziba, o e pura ingangarir gumazibar iti o e firiaghrezir gumaziba. E kamaghin nighnighan kogham. E fo, Krai uabira iti, egha Krai uabi bar en aven iti.

E igharazibagh ifongezir arazim damuam

¹² God ua baghavira ia misevezi, ia an gumazamizibar otivigha gifa, ezi a bar ia gifongeh. Kamaghin amizi, ia arazir kabar amu: Ia gumazamizibar apangkuv, egh arazir aghuibar gumazir igharazibar amu, egh ia uari dikabiragh, egh gumazibar asughasugh, egh dighorim amirazir arazim damu.

3:1: Sng 110:1, Mk 12:36, 16:19, Ef 1:20, Fl 1:30, Kl 1:29, 2:12, 1 Te 2:2 **3:2:** Mt 6:33 **3:3:** Ro 6:2, 2 Ko 5:7, 5:14, Ga 2:20, Kl 2:20 **3:4:** Jo 11:25, 14:6, 1 Ko 15:43, Fl 1:21, 1 Jo 3:2 **3:5:** Ro 6:6, 6:11-13, 8:13, Ga 5:24, Ef 4:19, 5:3-5, 1 Te 4:5 **3:6:** Ef 5:6 **3:7:** Ro 6:19-20, 1 Ko 6:11, Ef 2:2 **3:8:** Ef 4:22, 4:25-31, 5:4, Hi 12:1, 1 Pi 2:1 **3:9:** Ef 4:22 **3:10:** Stt 1:26, Ro 12:2, Ef 2:10, 4:24 **3:11:** Ro 10:12, Ga 3:28, Ef 1:23 **3:12:** Ga 5:22, Ef 4:32, Fl 2:1, 1 Pi 2:9

¹³ Egh ian tongin tav arazir kuratam igharazitav damightıma an an osemeğhıva, egh ia zuamıra uari uarir aningaghan marki, egh uari uan arazir kuraba gin amang. Ia fo, Ekiam ian arazir kuraba gin amada, ezi kamaghıra ia uaghan uarira uan arazir kuraba gin amang.

¹⁴ Egh ia bar uarigh ifongegh. Arazir kam a bar arazir igharazıbagh afıra. Arazir kam, an arazir aghuir igharazıbagh amıma da bar deravıram otıva, uari isa ingarı.

¹⁵ Kraıs navir amırızim ia ganıngı, egha ia gamızıma ia navir vamıra iti, ezi navir amırızir kam ian navir averıabar ikıva ia gativaghıva nıghnızır aghuıba ia danıngam. Ia fo, navir amırızir kam bagha God ian diazıma ia bar uari inıgha nıvafızır vamıran mın oto. Egh zurara God mınabı.

¹⁶ Egh Kraısın akam ian navir averıabar ikı gavgafıgh. Eghtı ia vaghvagh nıghnızır aghuıba ko fofozıbar gin mangıva uarıra uarir sure damuva egh akurvazır akam uari danıng. Egh Ighıabar Akinafarımın aven ıghıabar amuva, egh İesusın zıam fer ıghıabar amuva, egh Godın Duam ian navir averıabagh atızır ıghıabar amu. Dughıar ia ıghıabar amuamım, ia uan navir averıabar God mınabı.

¹⁷ Ezi bizır manaba ia dagh amı, mıgırıgıaba o ıngangarıba, ia bizır kaba bar Ekiam İesusın zıamın dar amu. Egh an zıamın ia God Afezıam mınabı.

Pol, Kraısın arazıbar gin mangasa, poroghamıba ko borıbav geı.

¹⁸ Ia amuıba vaghvagh, ia uan pabar akaba baragh egh men apengan ikı. Kar Ekiam ifongezır arazım.

¹⁹ Ezi ia paba vaghvagh, ia uan amuıba bar deraghvıra me damuva egh bar me gifongegh. Egh pura ıngangarır amızır kınımın mın me damuan marki.

²⁰ Ia borıba, ia zurara uan amebaba ko afeziabar akaba baraghıva dar gin mangı. Ia fo, Ekiam ian arazır kam bagh bar akuegham.

²¹ Ia afeziaba uan borıba mıghı me amır bizıba bagh mıkimıva men nıghnızıbar amutı me ataran marki. Ia kamaghın damutı, borım osemeğhıva kamaghın mıkim suam, kı bizıtam damuan kogham. Markı. Kı aghua.

Pol ıngangarır gumazıba ko gumazır ekıar men garıbav geı

²² Ia ıngangarır gumazıba vaghvagh, ia uan gumazır ekıar ian garıbar akaba baragh, egh bizıba bar dar amu. Egh ia kamaghın nıghnıghan marki, “E suam, dughıar me en gara itıbar, e me apezeper ıngangarır aghuıbar amutı me e gifuegham.” Puvatı. Ia Ekıamın atıating, egh dughıaba bar uan navir averıabar aven deravıra nıghnıgh, guızbangıra ıngangarım damu.

²³ Ezi ia amır bizıba bar, ia uan gavgavıba sara dar amu. Kar, ia gumazıba bagha ıngarır puvatı. Ia Ekıam bagha ıngangarım gamı.

²⁴ Ia bizır kam gıngnıgh, ia Ekıam Kraısın ıngangarır gumazamızıba, a uabıra ian garır gumazır bar ekıam. Egha ia fo, Ekıam ıvezır aghuir uan gumazamızıba bagha atızım, a gın ia danıngam.

²⁵ Ia fo, God gumazamızır vabara a men garır puvatı, a bar gumazamızıbar gara men arazıba ko navir averıabar deravıra dar gara tuavır vamıra me tuisısi. Kamaghın amızı, gumazır arazır kurabagh amızım, a uan arazır kurar an amızım bagh ıvezır kuram ınıam.

4

¹ Ia ingangarir gumazibar garir gumazir ekiaba, ia kamaghin fogh, ia uaghan gumazir ian garir ekiam a Godin Nguibamin pin iti. Kamaghin amizi, ia uan ingangarir gumaziba deravira men ganiva Godin damazimin derazir arazimin me damuva arazir aghuibar me damu.

E God ko migeir arazim pamtem a damuva egh deraghvira daruam

² Ia God ko mikim mamaghira ikiva, ia deraghvira ganiva nighnighiva God ko mikim, egh God minabivira iki.

³ Ia God ko mikimiva egh uaghan e bagh kamaghin azangsigh, an e bagh tiam kuightima e Kraisin akam akunam. Akar kam a fomira modoghav iti. Ia fo, ki akar kam akunizi, me a baraghan aghuagha na isa kalabus gati.

⁴ Ia God ko mikim egh suam, a nan akuraghti ki God ifongezir moghira, deraghvira akar kam akunam.

⁵ Ezi ia, nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizir darasi, ia nighnizir aghuibar gin mangiva egh arazir aghuibar me damu. Egh ia dughiaba vaghvagh Kraisin arazibar men akakaghsivira damuvira iki.

⁶ Ia zurara akar aghuir singtizibav kimtima, gumaziba da baragh dagh ifuegham. Kamaghin ia bar deravira foghiva gumaziba vaghvagh men akaba ikarvagh.

Pol Tikikus ko Onesimus aning amadazi aning Kolosin zui

⁷ Tikikus e ko ingangarir gumazir mam, a en aveghbuar aghuir e bar ifongezim, egha a guizbangira Ekiamin ingangarir gumazir bar aghuim. A nan ingangariba bar dar gun ia mikimam.

⁸ Ezi bizir kam bagha, ki ia bagha anemada. Ki ghaze, ia fogham, e manmaghin iti, eghti akar kam gavgavim ian navibar amuti ia ua bar akuegham. Kamagh sua, ki Tikikus amadazi, a ia bagha zui.

⁹ Eghti Onesimus, a Tikikus ko izam, a guizbangira en guizin aveghbuar bar aghuir e bar ifongezim, a dughiaba bar Godin ingangarim gami. A ian mav. Eghti aning bizir kagh otiviziba bar dar gun ia mikimam.*

Pol Kolosiba bagha akinafarim amaga ghaze, Afeziam ia ko iki.

¹⁰ Aristarkus, a na ko kalabusin iti, egha ghaze, Afeziam ia ko iki. Ezi Mak, Barnabasin imurim, a uaghan akam amaga ghaze, Afeziam ia ko iki. (Egh a izi ian tongin otoghti ia a inigh uan dipenimin mangi. Ki ia Mak iniasa, ia bagha akar kam amadagha gifa.)

¹¹ Ezi Iesus, an ziar mam Jastus, a uaghan ghaze, Afeziam ia ko iki. Judan tongin itir gumazir kabara, me na ko ikia God Gumazamizibagh Ativir Ingangarim gamuava egha me bar deraghavira nan akurvasi.

¹² Epafras uaghan ia ginighnigha ghaze, Afeziam ia ko iki. A uaghan ian mav, egha Kraisi Iesusin ingangarir gumazim. A zurara ia bagha pamten God ko miaviavira iti, egha ghaze, God ian akurvaghti, ia tuivigh gavgavigh, egh fofozir aghuitam oteveghan koghiva, egh Godin ifongiam bar a gifoghiva an gin mangam.

¹³ Ezi ki kamaghin ia mikimasa, a bar akurvazir dafam ia bagha a gamuava egha uaghan Laodisian nguibamin itir darasi ko Hierapolisin nguibamin itir darasi, me bagha a gami.

4:1: Wkp 25:43, 25:53, Ef 6:9 4:2: Ef 6:18, Fl 4:6 4:3: Ro 15:30, 1 Ko 16:9, Ef 6:19 4:4: Ef 6:20
4:5: Ef 5:15-16, 1 Te 4:11-12 4:6: Mk 9:50, Ef 4:29, Kl 3:16, 1 Pi 3:15 4:7: Ap 20:4, 2 Ti 4:12 4:9:

Fm 10-12 * 4:9: (4:9) Onesimus a pura Filemonin ingangarir gumazim. Ni akar Filemon akinafarir Pol a bagha osirizimin aven itimin gan. 4:10: Ap 12:12, 12:25, 13:13, 15:37-39, 19:29, 27:2, Fm 24

4:12: Kl 1:7, Fm 23

¹⁴ Ezi Luk, a doktan e bar ifongezim, a Demas ko aning ghaze, Afeziam ia ko iki.[†]

¹⁵ Eghti ia Laodisian itir siosin mikim suam, Pol ghaze, Afeziam ia ko iki. Egh ia Nimfa ko siosin an dipenimin uari akuvim sara, bar me mikim suam, Pol ghaze, Afeziam ia ko iki.

¹⁶ Egh ia akinafarir kam uari tongin a dipon, egh gin Laodisian itir sios bagh anemadagh, eghti me uaghan uarir tongin a diponam. Egh uaghan akinafarir ki Laodisiaba bagha amadazim, me ia bagh anemadaghti, ia a inighiva uarir tongin a diponam.

¹⁷ Egh ia kamaghin Arkipusin mikemegh, “Ni, Ekiam ni ganingizir ingan-garim, ni deravira a damuva bar anegifagh.”

¹⁸ Ki Pol, ki uan dafarimningin akar abuananam ia bagha an osira ghaze: God deravira ia damu. Ki kalabusin ikiavira iti, ezi ia na gin amangan marki. Ki ia bagha God ko migia ghaze, Godin apangkuvim ia ko iki.[‡]

4:14: 2 Ti 4:10-11, Fm 24 [†] **4:14:** (4:14) Gumazir aviriba nighnigha ghaze, Lukin kamrama, akinafarir pumuning osiri, mam Luk Osirizir Akar Aghuim, egha igharazim Aposelbar Ingangariba.
4:17: Fm 2 **4:18:** 1 Ko 16:21, 2 Te 3:17 [‡] **4:18:** (4:18) Ni 1 Korin 16:21in gan.

Akinafarir Faragha Zuim, Pol Tesalonikan Nguibamın itir Sios baghava an Osiri

Akinafarir Faragh Zuim

Tesalonikan nguibam, a Mesedonian Provinsın nguibar ekıar mam. Dughıar Pol Filipai ataghızım, a Tesalonikan ghugha nguibar kamın siosın mam okore (Ap 17:1-9). Egha Judabar garıma, gumazamızır avırım Polın akam gın ghua egha Kraısın adarazır otıfı, ezi Judaba navır kuramın Polın ikiava a gamızı, a Tesalonikan nguıbam atakı. Egha gın Pol ghua Korının nguıbamın itıma, a ko ingarır gumazım Timotı ıza bızır Tesalonikan Kraısın adarazır otıvızıbar gun Pol mıgeı.

Ezi Pol Timotın akam baregha, egha Tesalonikan sios nıghnızır gavgavıba gavgavım me danıngasa, a ko Sailas ko Timotı akınafarır kam an osırıgha me bagha anemada. Fofozır gumazır avırım ghaze, akınafarır kam tı Pol osırızır akınafarır Godın Akınafarımın aven itıbar faragha zuım. Ezi akınafarır kam Pol Tesalonıkabar nıghnızır gavgavıba ko arazır aghuıba bagha bar akonge.

Tesalonikan gumazamızır kaba, Kraıs manmaghın ua izamın bızım, me tı deravıra fozır puvatı. Me kamaghın foghasa, gumazır Kraıs tıghar ua izamın dughıamın ovengezıba, me uaghan zurara itır ikırmırır aghuım inıam, o puvatıgham? Eghtı Kraıs dughıar manamra izam? Pol men azangsızıba ikıarvagha kamaghın mıgeı, me arazır aghuıbar gın mangıva, Ekıam izamın dughıam bagh uarı akır ikı.

Pol a ko ingarır darazı, me Tesalonikan itır sios gınıghnısı

(Sapta 1-3)

¹ Kı Pol, ko Sailas ko Timotı, e Tesalonikan itır sios bagha akınafarır kam osırı, me God Afezıam ko Ekıam Kraıs İesusın poroghav itır gumazamızıba: Godın apangkuvım ko navır amırızım ıa ko ikı.

Pol Tesalonikan itır siosın nıghnızır gavgavım bagha bar akonge

² E zurazurara God mınabaghava ıa bagha God ko mıgeı.

³ E ıan arazıbagh nıghnıgha e fo, ıa nıghnızır gavgavım Godın itıma, bızır kam ıa gamıma ıa ingangarır aghuıbagh amı. Egha ıa ıgharazıbagh ıfuegha, ezi bızır kam ıa gamıma, ıa pamtem ıngarı. Egha ıa en Ekıam Kraıs İesusın mızaua itı, egha ıa uan navıba gavgavım dagh anıghavıra itı. E ıan arazır kaba Godın damazımın dagh nıghnısı. Kamaghın amızı bızır kaba bagha e God mınabavıra itı.

⁴ En adarası, e kamaghın fo, God bar moghıra ıa gıfongegha, egha ua baghavıra ıa amısevegha gıfa.

⁵ Akar aghuır e ınıgha ıa bagha ızezım, an akar kınımın mın ıa bagha ızezır puvatı. A Godın Duam ko gavgavım sara ıze, kamaghın amızı, ıa guızbangıra fo, akar kam a bar guızın akam. E ıan tongın ikıava ıan akuraghasava amızır arazım, ıa uarı a gıfo.

⁶ Egha ıa Godın akam ınızı, ezi osımtızır avırıba ıa batıfı, ezi ıa Ekıamın arazıba ko en arazıbar gın zuıma, Godın Duam ıan navıbagh amıma ıa bar akonge.

⁷ Kamaghin ia arazir aghuim Masedonia ko Akaiian Provinsin itir Kraisin adarazi, bar men aka. Eghti me ian arazimin ganiva an gin mangam.

⁸ Ezi Ekiamin akar ia kunizim, a dibiirimin araremin min bar ghu. Egha a Masedonia ko Akaiara ghuzi puvati, ian nighnizir gavgavir Godin itir kamn eghaghanim, nguibaba bar a baraki. Kamaghin amizi, marki e ua me mikiman kogham.

⁹ Ezi dughiar e ia bagha iziba, me uari bizir otivizibar gun e geghari. Egha ia godin ifavariba ategha navibagh iragha guizbangira Godin gin zuir arazibar me geghari. A guizbangira ko zurara itir God.

¹⁰ Ezi ia an Otarimin mizuai, a Godin Nguibam ategh uamategham. Otarir kam aremezima God a gamizi, a ua dikafi. A Iesus, an en akurvasi, egh dughiar Godin aningagharim izamim, an en akuragham.

2

Pol Tesalonikan nguibamin ikiava amizir ingangarim migei

¹ En adarasi, ia uari fo, ingangarir e ian tongin ikiava amizim, a pura ghuzi puvati.

² Ia fo, e tighar ia bagh izamin dughiar, e Filipain nguibar ekiamin ikia mizaziba isi, ezi me en zibagh asighasisi. Ezi dughiar e ia bagha izezim, en God en naviba gavgavim dagh aningizima, ezi e uan apanir avirir kabar atiatiir puvati. E tughavavigha Godin akar aghuim ia mikiri.

³ Egha e ia nighnizir gavgavim Kraisin ikiasava, e ia migia, egha pazav akatamin ia mikemezi puvati, egha e nighnizir zuezir puvatizitam sara ia migia ia gifarazir puvati.

⁴ Bar puvati. En nighnizim a igharagha iti. God en navir averiabagh fogha givagha, egha a uabi ifongegha akar aghuim akunamin ingangarim e ganingi. E gumazamiziba en ingangarim gifueghasa, e akam akurir puvati. Godra en navir averiabar gari. Ezi e kamagh sua, a uabira e amir ingangarim gifongegh.

⁵ Ia fogha gifa, God en garava e gifozima e kamaghin ia migei, e akar ifavari-tamin ia gifarazir puvati, egha e ian bizibagh ifuegha egha ia apezepera migeir puvati.

⁶ E, ia ko gumazamizir igharazibar damazimin ziam iniasa ingangarir puvati.

⁷ E guizbangira Kraisin aposelbar min iti. Kamaghin e ti ifuegha, egha uarir akurvahasava biziba bagha ia migial. Egha e ingangarir ekiam ia daningan aghua. E bar nimira ia ko ikiava ian asughasusi. Kamaghira amebam uan borir aghiriba asughasugha deragha men gari moghin e derivira ian gari.

⁸ Ia bar guizbangira en namakaba, kamaghin amizima, e guizbangira bar ia gifonge, egha Godin akar aghuim ia mikimasa, egha e uaghan uan ikirimirim ian akurvahasava.

⁹ En adarasi, ia uari en ingangarir ekiar e ia ko ikia Godin akar aghuir kunizim gifo. E ghaze, e daghebar uarir akurvaghisi osimtizir ekiam ia daningan kogham. Egha e dimagariba ko aruebar bar puvira ingari.

¹⁰ Ia fo, ezi God uaghan fo, arazir manam e ia gami, ia nighnizir gavgavim Kraisin itir gumazamiziba. E Godin damazimin derazir arazir aghuibagh amua, egha arazir kuratam gamizir puvati.

¹¹ Ia fo, afeziam uan boribagh amir arazibar mirara e uaghan vaghvagha dar ia gami.

¹² Egha e ian nighnizir gavgavim damuti ia tugh gavgavighamin migirigibagh ami. Egha ia osimtiziba aterir dughiamin e agharim ia ganidi. Egha e ikirimirir aghuir God uabi ifongezimin gin mangasa ia migei. God Bizibagh Ativir Dughiam oto, ezi a ian dia ghaze, ia dughiar kamın aven izi nan apengan ikiva na ko pin iki, dabirabir aghuarim nan Nguibamin a iniam.

Kraisin adarazi nighnizir gavgavim ikia, osimtiziba atera tugh gavgafi

¹³ Ia en akam baregha Godin akam inigha egha gumazibar akamin min a inizir puvati, ia guizbangira Godin akamra ini. Ezi akar kam bar pamten ia gumazamizir nighnizir gavgavim Kraisin itibar navir averiabar ingari. Kamaghin amizima e bizir kam bagha zurara God minabi.

¹⁴ En adarasi, Godin siosin Judian Provinsin itiba, me Krai Iesusin adarasi, bizir me batozibara, da uaghan ia batifi. Ian nguibamin gumazibara osimtizir ekiaba ia ganidi moghira, Judian itir siosba, Judaba osimtiziba me garisi.

¹⁵ Judaba, Ekiam Iesus koma Godin akam inigha izir gumazibav soghezima me ariaghira, egha uaghan e batosi. Egha God ifongezir arazibar aghuaghava, me gumazamiziba bar, men apanimin iti.

¹⁶ Egha me God ua gumazamizir kaba iniam me aghuagha, egha kamaghin e Kantrin Igharazibar Gumaziba akam e me mikiman me aghuagha, egha en tuaviba apiri. Kamaghira me zurara arazir kurabagh amima, da ghua bar ekefe, ezi datirighin Godin aningazim men izegha gifa.

Pol ua Tesalonikabar ganasa bar ifonge

¹⁷ En adarasi, Judaba kaghira e arizima, e dughiar bar otevimin ia ataki, egha e ian garir puvati, ezi en nighniziba ia ko iti. Ezi e ua mangi ian ganasa bar ifuegha egha tuaviba buriavira iti.

¹⁸ E ia bagh izasa; ki Pol guizbangira dughiar aviribar izasa ingari, ezi Satan en tuaviba apiri.

¹⁹ Eghti en Ekiam Iesus uamateghamin dughiam, bizir tizim e damighti e an damatuzimin bar akuegh egh a mizuam iki tugh gavgavigham? E bizir tizim inigh mangi an akagh suam e ingangarir aghuim gami? E ghaze, iarara. E ia baghavira bar akuegham.

²⁰ Guizbangira, e ia baghavira bar akuegham. Ezi iarara e gamima e bar akueghavira iti.

3

Pol Tesalonikaba gavgavim me daningasa Timoti amada

¹ E ia bagha nighnighavira ikia ghua, gin e ghaze, e sughsughan kogham. Egha akam misuegha ghaze, ga Atensin ikiam.

² Egha Timoti amadazima a ia bagha izi. Timoti a en aveghbuam. Egha a Godin ingangarir gumazir Kraisin akar aghuim akurim. Ga gavgavim ia daningiva, egha ian nighnizir gavgavimin akurvaghasa ga anemada.

³ E kamaghin aghua, osimtiziba ko mizazir ia isir kaba ia damuti ia nighnizir aviribar amuam. Ia uari fo, God uabi osimtizir kamagh gariba aterasa e amisefe.

⁴ E faragha ia ko ikia egha kamagh ia migiavira iti, osimtizitaba e bativam. Ezi ia datirighin deragha kamaghin fo, dughiar kurar kam e bato.

⁵ Bizir kam baghava, ki sughsughan aghuagha, egha ki Timoti ian nighnizir gavgavim gifoghasa ia bagha anemadazi a izi. Ki kamagh atiati, gumazir kuram Satan ian nighnizir gavgavibar amuti, da ireghti, en ingangarim pura mangigham.

Timoti migirigiar aghuim inigha izezima Pol bar akonge.

⁶ Ezi Timoti ia ategha egha datirighira iza e batogha, akar aghuim e migia ghaze, ia nighnizir gavgavim Godin ikiava God ko gumazir igharazibagh ifonge. Egha a kamaghin migia ghaze, ia zurara e ginighnigha egha ian naviba bar en dera. Egha ia en ganasava ami moghin e uaghan ian ganasava ami.

⁷ Kamaghin amizima, en adarasi, dughiar e osimtiziba aterima nighnizir aviriba e bativimin, e kamaghin oraki, ia nighnizir gavgavir Godin itim ikiavira iti; ezi bizir kam gavgavim e ganingi.

⁸ E kamaghin fo, ia Ekiam bagha tugha gavgavizima, ezi e kagh uaghan, en dabirabim datirighin bar dera.

⁹ E ia ginighnigha egha e uan Godin damazimin guizbangira bar akonge. Kamaghin amizi, e ia bagha God bar minabavira iti.

¹⁰ Egha dimagariba ko aruebar, God ko pamtem migiavira ikia ghaze, God en amamangatighi e uari izi ian ganam. Eghti ian nighnizir gavgavim oteveghti, e ua ian akurvaghiva ian nighnizir gavgavim damutima, a gavgavigham.

Pol God ko migei

¹¹ E kamagh sua, en God en Afeziam uabi ko Iesus en Ekiam, e bagh tuavim azeneghti e ia bagh izam.

¹² E kamagh sua, Ekiam ia damighi arazir igharazir darazigh ifongezim bar moghira ia gizifagh egh fasfagh. E bar ia gifongezi moghira, ia vaghvagh Godin gumazamiziba ko gumazamizir igharaziba bar me gifongegh.

¹³ Eghti God gavgavim ia daningti, gumazamizir en Ekiam Iesusin damazimin zueziba bar, a ko uamateghti, en God en Afeziam ian gantima ia an damazimin zuegh arazir kuraba puvatigham.

Tesalonikabar arazir aghuiba men ikirimirimin aven otogh egh gavgafigh

4

(Sapta 4-5)

E gumazamiziba uari bakia uari ko akuir arazim damuam kogham

¹ Kamaghin, en adarazi, e God ifongezir araziba bar ian akagha ghaze, arazir kaba ia dar amu. Arazir kaba, ia datirighin guizbangira dagh ami. E datirighin Ekiam Iesusin ziamin gavgavimin ia gakaghora ghaze, ia arazir kabar amu mamaghira iki.

² E Ekiam Iesusin ziamin ian sure gamizir akaba, ia dagh fo.

³ God kamaghin ifonge, ia bar uari isiva a danigh egh an damazimin zuegh. Egh gumazamiziba tintinibar uari isava akuir arazim gitagham.

⁴ Egh ia vaghvagh uan amuibar ikiva deravira men gan. Egh Godin damazimin zuezir araziba ko a ifongezir arazibar amu.*

⁵ Ia uan mikarzimin ifongiabara, dar gin mangan marki, mati God gifozir puvatizir gumaziba amir araziba.

⁶ Kamaghin ia uan aveghbuaba osimtiziba me darigh egh me gifar arazir kurabar men amuibar amuan marki. E fomira akar gavgavim ia migia ghaze, gumazir arazir kurar kabanagh gamiba, God gin ivezir kuram me daningam.

⁷ E fo, God arazir miziriziba bagha en diazir pu. Bar puvati. A en diagha ghaze, ia nan gumazamizibara, kamaghin ia arazir zuezibara damu.

⁸ Kamaghin amizi, ni tina akar kaba akirim dagh asara, ni akirim gumazim gasarazir puvati, ni God akirim a gasara, Godin kamra uan Duam ia ganingi.

E arazir aghuibar amuti da gavgavika

⁹ Ki Kraisin adarasi uarigh ifongezir arazimin ki ia bagh osiran kogham. Ki fo, God uabi ia uarigh ifueghamin arazim bagha ian sure gami.

¹⁰ Ezi ia Provins Masedonian itir Kraisin adarasi uarigh ifongezir arazibar bar me gami. En adarasi, e ia arazir kam damu mangi mamaghira ikiasa e ian azangisi.

¹¹⁻¹² Ki kamagh sua, ia bizitamin oteveghan kogham, eghti gumazir Kraisin azenan itiba ian ganiva egh kamaghin mikim suam, Kraisin adarasi arazir aghuibagh ami. Bizir kam bagh ia uan dabirabir amirizim damuti a deraghsi, puvira uari bagh ingar. Egh uan agharibar uari ingar egh ia uari uarir akurvagham, kamaghira e fomira ia mikemes.

Ekiam uamategh iziva e akuvagham

¹³ En adarasi, e kamagh sua, ia bar deravira Kraisin gumazamizir ovengeziba bativamin bizim gifogh. Ia gumazir igharazir nighnizir gavgavim Godin itir puvatizibar min pamten osemegh ikian marki. Me ua dikavamin dughiam mizuair puvati.

¹⁴ E kamaghin nighnizir gavgavim iti. Iesus aremegha ua dikafi. Kamaghin amizi, en nighnizir gavgavim kamaghin, God gumazir nighnizir gavgavim an ikiava ovengezibar amighti, me ua dikavigh egh Iesus ko ua izam.

¹⁵ Ekiamin akam e kamaghin ia mikeme, Ekiam uamateghtima e gumazamizir angamra itiba, gumazir ariaghrezibar faragh mangan kogham. Puvati.

4:1: Fl 1:27, Kl 1:10, 2:6, 1 Te 2:12, 2 Te 3:6 **4:3:** 1 Ko 6:15, 6:18, Ef 5:3, 5:17, 5:27, Kl 3:5, 1 Te 5:23, Hi 10:10, 1 Pi 1:16 **4:4:** Ro 6:19, 1 Ko 6:13-15, 6:18 * **4:4:** (4:4) Marazi ghaze, vezin kam kamaghin ghu: "Ia uan ifongiaba ko nighnizir kurar ian navir averiabar aven itiba, ia deraghvira da bagh uarir gan. Egh Godin damazimin zuezir araziba ko a ifongezir arazibar amu." **4:5:** Sng 79:6, Ga 4:8, Ef 2:12, 4:17-18, 2 Te 1:8 **4:6:** Wkp 19:11-13, Sng 94:1, 1 Ko 6:8, 2 Te 1:8 **4:7:** 1 Ko 1:2, 2 Te 2:13-14, Hi 12:14, 1 Pi 1:14-16 **4:8:** Ese 36:27, 37:14, Lu 10:16, 1 Ko 2:10, 2 Ko 1:22, 1 Jo 3:24 **4:9:** Jo 13:34, 15:12, Hi 8:11, 1 Jo 2:20, 2:27, 3:11-13 **4:10:** 2 Te 3:4 **4:13:** Ef 2:12 **4:14:** Ro 14:9, 1 Ko 15:3-4, 15:12-13, 15:18, 15:23

¹⁶ Ekiam pamtem mikimti, an enselin faragha zuimin tiarim mikimti, eghti Godin sigham sara arangam. Eghti Ekiamra uan nguibam ategh izighiritima gumazamizir Iesusin poroghav ikiava ariaghreziba faragh ua dikavigham.

¹⁷ Dughiar kamın gin e gumazamizir angamra ikiavira itiba, e gumazamizir kaba ko ghuariabar tongin mavanangam, egh e bar Ekiam overiamın a bativam. Kamaghın e bar Ekiam ko zurazurara ikiam.

¹⁸ Egh ia akar kam Godin gumazamizir igharazibav kim, egh gavgavim uari daning.

5

E Ekiam izamin dughiam bagh uari akir ikiam

¹ En adarasi, e bizir otivamin dughiatam diborogh ia bagh an osirighan kogham.

² Ia uari fogha gifa, Ekiam Izamin Dughiam okimakiar gumazim dimangan izi moghin zuamirama otogham. A izamin dughiam, ia a gifoghan kogham.

³ Gumazamiziba kamaghın mikimam, “Datirighın dughiar amirizim e batozi, e deravira iti.” Eghti bizir me gasighasighamim bar zuamira me batogham, mati mizazir amizir naviba adaiba borim batasa isir mizaziba. Men tav osimtızir kam gitagh ari mangan kogham.

⁴ Kamaghın amizi en adarasi, ia mitatemın itir puvati, egh ia, dughiar kam okimakiar gumazimın mın iziti, ia an ganigh digavir kuram damuan kogham.

⁵ Ia fo, ia bar aruem ko angazangarimın gumazamiziba. E dimagarim ko mitatemın adarasi puvati.

⁶ Kamaghın amizi, e gumazir igharazibar mın daku ikian kogham. En damaziba kuighreghitima e deraghvira nighnigham.

⁷ E fo, gumazir akuiba me dimagaribar akui. Ezi gumazir dipar kuraba apa onganiziba, dimagaribar da api.

⁸ Ezi e aruemın adarasi, kamaghın e deraghvira nighnigham. E nighnizir gavgavim Godin itir arazim ko igharaz darazigh ifongezir arazim nigham. Egh bizir kamning inighıva midorozir korotiamın mın uan evariba ikeghti da e apazagham. Egh Godin mizuam iki an akurvazir arazim inigh, e midorozir dapanir asuamın mın anerughti an e apazagham.

⁹ God, uan aningagharimın aven mangasa e amisevezir puvati. A en Ekiam Kraıs Iesusin ingangarimın en akurvaghasa e amisefe.

¹⁰ Iesus en akurvaghasava e bagha areme. Kamaghın amizi, e ovenge, o e angamra iti, e a ko angamra ikiam.

¹¹ Kamaghın amizi, ia uari vaghvagh akar aghuibar uariv kim egh gavgavim uari daning, mati ia datirighın ami moghin.

God uan adarazir akuraghti me arazir aghuibar amuam

¹² En adarasi, e kamaghın ian azangsisi, ia gumazir ian akurvagha ia ko ingaribar apengan iki. Ekiam ian gumazir dapanibar ikiasa me amisefe, eghti me ian araziba akiramın migirigiabar amuam.

4:16: Mt 24:30-31, Ap 1:11, 1 Ko 15:23, 15:52, 1 Te 1:10, 2 Te 1:7 **4:17:** Jo 12:26, Ap 1:9, MAA 11:12
5:1: Mt 24:36 **5:2:** Mt 24:42-44, Lu 12:39, 2 Pi 3:10, MAA 3:3 **5:3:** Ese 13:10, Hos 13:13, Mt 24:39, Lu 21:34-35, Jo 16:21-22 **5:4:** Ro 13:12-13, 1 Jo 2:8 **5:5:** Ro 13:12, Ef 5:8-9 **5:6:** Mt 24:42, 25:5, 25:13, 1 Pi 5:8 **5:7:** Lu 21:34-36, Ro 13:13, Ef 5:14 **5:8:** Ais 59:17, Ef 6:13-17 **5:9:** Ro 9:22, 1 Te 1:10, 2 Te 2:13-14, 1 Pi 2:8 **5:10:** Ro 14:8-9, 2 Ko 5:15, 1 Te 4:14 **5:11:** Ju 20 **5:12:** 1 Ko 16:18, Fl 2:29, 1 Ti 5:17, Hi 13:7, 13:17

¹³ Ia men ingangarir me amir kam ginighnigh, egh naviba bar men deraghiva me gifongeghiva egh men apengan iki. Egh ia bar uari inigh navir amirizimin iki.

¹⁴ En adarasi, e kamaghin ian azangsighasa, ia gumazamizir amirizibar araziba akiriva, egh gumazamizir atiatibar naviba gavgavim me daningiva, egh gumazamizir gavgaviba puvatiziba akurvagh, egh ia gumazamiziba bar dughorir amirizim men iki.

¹⁵ Ia deravira gan, gumazitam arazir kurabar ia damutima, ia an arazir kuraba ikaravaghan marki. Ia zurara arazir aghuibar Godin gumazamizibar amusi gavgavigh, egh uaghan gumazamizir igharaziba sara.

¹⁶ Egh ia zurara bar akongegh,

¹⁷ egh ia God ko zurara mikimvira iki.

¹⁸ Bizir tizim ia bato, God minabivira iki. God kamagh sua, ia gumazamizir Krai Iesusin poroghav itiba ia arazir kaba bar, dar amu.

¹⁹ Eghti Godin Duam bizitam damusi ia mikimtima, ia an anogoroghan marki.

²⁰ Eghti ia Godin akam inigha izir gumazibar akam me ia mikimtima ia navir kuram men ikian marki.

²¹ Egh ia bar deravira araziba ko akaba bar, da tuisigh. Egh arazir aghuibara, ia dar suigh.

²² Egh arazir kuraba ia bar da atakigh.

²³ God uabi navir amirizimin mingarim, a ia damightima ia uari isi bar a daning, egh an damazimin bar zuegham. Eghti a ian duaba ko, mikarziba ko, ikirimiriba bar moghira deraghvira dar ganti, da deraghvira ikiva en Ekiam Krai Iesus izamin dughiamin ia arazir kuratam Godin damazimin bar puvatigham.

²⁴ Godin ian diazim, a uan akabar gin ghua bizibagh amima da guizin otifi. Kamaghin e fo, a guizbangira bizir kabar amuam.

²⁵ En adarasi, ia e bagh God ko mikimti, a en akuraka.

²⁶ Ia Kraisin gumazamiziba, vaghvagh uan dafaribar suigh.

²⁷ Ki Ekiamin ziamin akinafarir kam Kraisin gumazamiziba bar me bagh a dipon me mikimasa ia gakahori.

²⁸ En Ekiam Krai Iesusin apangkuvim bar moghira ia ko iki.

Akinafarir Namba 2, Pol Tesalonikan Nguibamın itir Sios baghava an Osiri

Akar Faragha Zuim

Gumazamizir Tesalonikan nguibamın itiba, me ti nighnızir aviribagha amua ghaze, bizir manamra Kraıs ua izamin dughiamın otivam. Marazi ghaze, Ekiamın Dughiam otogha gifa. Kamaghın amizi, Pol ko Sailas ko Timoti Tesalonikabar nighnıziba akirasa akinafarir kam osiri.

Pol kamaghın migei, dughiar kam tighar otivam. Gumazamiziba faragh Godın akaba batoghıva egh akirim God gasaragham. Eghti arazir kuram otogh gavgavighıvıra ikiam. Eghti gın Godın arazıba adoghadozir gumazir mam azenaram otogham, egh a Kraısın apanim damuam.

Pol gumazamizıvav gia ghaze, me nighnızir gavgavımın tugh gavgavıgh egh osımtızıba ater. Pol kamagh sua, me urıara uarır akurvaghıı pamtem ingar, matı a uabı a ko ingarı darası me ami moghın. Me ingangarıbar amusi amırvaghan markı. Egh me ıgharazı darazır akurvaghıı amırvaghan markı.

Ekiam Izamin Dughiam gın otogham

(Sapta 1-2)

¹ Ki Pol, ko Sailas ko Timoti, e Tesalonikan itir sios bagha akinafarir kam osiri, me God en Afeziam ko Ekiam Kraıs İesusın poroghav itir gumazamizıba.

² God en Afeziam ko Ekiam Kraıs İesusın apangkuvım ia damıghtıma, ia navır amırizım iki.

Tesalonıkaba osımtızıba ko mıazıbar dughıamın tuıvıgha gavgafı

³ En adarası, e zurara ian zıaba dıponıva ia bagh God mı nabıva egh God ko mıkimam. E fo, ian nighnızir gavgavım bar moghıra gavgafı, ezi ia bar moghıra vaghvagha bar uarıgh ifonge, ezi arazir kam ekıva ghuavıra itı. Kamaghın bar derazı, e ia bagha God mı nabı.

⁴ Kamaghın amızıma, e tintınıbar Godın sıosbar ghuegha egha ian zıaba fe. E arazir kurar apanıba ia gamıba bar dar gun me mıgiava, egha osımtızıba sara me mıgei. Egha e kamaghın mıgei, “Godın gumazamizıba me uan nighnızir gavgavımın tughı gavgavıgha, osımtızıba ko mıazıba aterı.”

God arazır aghuımın e tuisısi

⁵ Ezi bizir ia batıvır kaba, God kamaghın en aka, an arazır aghuım gamua egha en arazıba tuisısi. Ia kamaghın ifonge, God Bizıbagh Atıvımın Dughıam otogham. Kamaghın amıma, ia mıazıba isi. Eghti God suam, ia dera egh ia inıgh dughıar kamın aven mangam.

⁶ Godın arazır aghuım a kamaghın damuam, gumazır osımtızıba ia garızıba, a ua men osımtızıba ikarvagham.

⁷ Egh ian osımtızır datırıghın ia aterıba God da gıvagham, egh avughıazım ia danıngıva egh uaghan e danıngam. Dughıar kamın Ekıam İesus uan enselın bar gavgavım itıba ko Godın Nguıbam ategh azenara otogham, eghti e avughısam. An avır bar gavgavım mızıarıba sara izam.

⁸ Egh God gıfızır puvatızıba ko en Ekıam İesusın akar aghuımın gın zuır puvatızıba, İesus ıvezır kuram me ikarvagham.

⁹ Kamaghin amir gumaziba ivezir kurar kam inigh; bar ikuvigh mamaghira ikiam. Egh me Ekiamin saghon ikiva, egh uaghan an gavgavimın angazangarir ekiamin saghon ikiam.

¹⁰ Ezi Dughiar God atizim, Ekiam ua izıtıma an gumazamizir nighnızir gavgavim an itiba, me an ziam fıva, egh ziar ekiam a daning a bagh bar akuegham. Ia Godın akar e ian tongın kunızim, ia nighnızir gavgavim an iti. Kamaghın amızı, ia dughiar kamın uaghan me ko ikiam.

Pol God ko mikimti a Tesalonikaba gavgavim me daningam

¹¹ Ezi e bizir kabagh nighnıgha zurara ia bagha e uan God ko migei, eghti a ian akurvaghām. E kamagh sua, a ia damuti arazir aghuir a damuasa ian diazıba, ia dar amuam. E a ko mikimtıma, a gavgavim ia daningam. Eghti ia, arazir aghuir ia damuasa ifongezıba bar, ia dar amuam. Eghti Godın gavgavim ian nighnızir gavgavim damuti, an ekeveghti ia arazir aghuir avirıbar amuam.

¹² Ezi arazir kamın ia Ekiam Iesusın ziam fıtima a uaghan ian ziaba fam. En God ko Ekiam Kraıs Iesus ian apangkuvigh egh bizir kabar amuti da guızbangın otıvam.

2

Godın arazıba adoghadozir gumazım otogham

¹ En adarasi, e bizıtım ia mikımasa, en Ekiam Kraıs Iesus a uamategh izam, eghti e a ko uarı akuvaghām. E kamagh sua, ia bar deravıra akar kam baragh.

² Gumazır taba ti ia mıgıa ghaze, Ekiam Izamın Dughıam otogha gıfa. Gumazır mamın nighnızım ghaze, Godın Duam ti uan akar kam a ganıngızı an an gun migei. O gumazır mam Godın akam akura akar kam gun migei. O gumazır mam ghaze, e osırızır akınafarır mam, akar kam an iti. Ezi ia akar kam managh a baraki, ia zuamıra dıgavır kuram damıghıva egh okam nighnıghan markı.

³ Ia gumazıtamın gantı a uan akatam o arazır an amıtamın ia gıfaran markı. Ia oragh! Dughıar kam puram otoghan kogham. Puvati. Faragh gumazır avırım Godın akaba batoghıva egh akırım God gasaraghām. Eghti Godın arazıba adoghadozir gumazır mam azenara otogham, gumazır kam God helın a gasıghasıghām.

⁴ Bizır gumazıba ziaba feba ko dar bora ghaze men godba o men aseba, a dar apanımın ikiam. Egh a uabıra uan ziam fıva egh a bizır kaba bar da dıkabırıghām. Egh a Godın Dıpenımın aven daperagh ikıva kamaghın mikımam, "Kı uabıra God."

⁵ Ia fo, kı ia ko itır dughıam, kı bizır kabar gun ia mikeme. Ia ti okınıghnıghız, o?

⁶ Ia fo, bizır mam gumazır kamın tuavım apırıma an azenaram otıvan kogham. A gın God a bagha atızır dughıamra, an azenım gıram.

⁷ Ia fo, datırıghın Godın arazıba adoghadozir arazır kam averara ingarı iti. A modogh averara ikı mangıtı, gumazır an tuavım apırızım, sıvagh mangıtı, an azenaram otogham.

⁸ Egh Godin araziba adoghadozir gumazir kam dughiar kamın azenim giram. Eghti Ekiam Iesus uan akamın a giveragh a misueghtima an aremegham. Ekiam uan angazangarim ko gavgavir ekiam sara izıva, egh uan angazangarim ko gavgavir kamra a gumazir kam bar a gasighasigham.

⁹ Godin araziba adoghadozir gumazir kam, a Satanın gavgavimın azenan otogham. Egh Satanın ifavarir arazimın, a dıgavir kuram gamir arazir avırıba ko arazarazir ıgharazıba ko mirakelın ifavarir ıgharagha garıba, dar amuam.

¹⁰ An arazir kurar avırir ıgharazıbar amu, ovevemın tuavımın gın zuir gumazıbagh ifaram. Me guızın akam gifongeghan aghua, ezi God men akuraghan kogham. Kamaghın amızıma, gumazamızir kaba bar arıghregham.

¹¹⁻¹² God kamagh sua, gumazir nıghnızir gavgavim guızın akamın itir puvatıgha arazir kurabagh amua bar akongezıba, me nıghnızir gavgavim akar ifarımın ikıva, Godın kotın ivezir kuram inıam. Kamaghın amızıma, God men nıghnızıbagh amızıma, me paza nıghnısi.

God ua ia iniasa ia mısefe

¹³ En darası, ia Ekiam bar ifongezıba, God faragha inızir gumazamızıbar tongın ikıasa ia mısefe. God uan Duamın gavgavımın ian navir averıamın ingarımıa, ia a baghavıra itir gumazamızıba, egha ia guızın akam nıghnızir gavgavim an itı. Ezi tuavir kamın God ian akurvaghasa. Kamaghın amızı, e zurara God ia bagh a minabagham.

¹⁴ God kamagh sua, ia uan Ekiam Krais Iesusın angazangarir ekiamın aven a ko ikıasa a ifonge. Egha a uan akar aghuir e ia mikemezır kamın ian dia.

¹⁵ Kamaghın amı, en adarası, ia bar tuıvıgh gavgafıgh. Eghti Godın akar e ia mikemezıba, o akar ian sure damuasa osırızıba, ia dar gın mangı.

¹⁶ E kamaghın God ko mıgıa ghaze, en Ekiam Krais Iesus ko God en Afezıam bar e gifonge. Egha en apangkuvıgha en navıbagh amıma, da dera, egh mamaghıra ikıam. Egha en akurvazıma en nıghnızir gavgavim ikııava Godın mızıuaı, eghti an arazir aghuımın e damuam.

¹⁷ Egh a gavgavim ian navıbar anıng, egh ian akurvaghti ia arazir aghuıba bar, dar gın mangıva egh akar aghuıbav kımam.

Tesalonıkaba gumazir ingangarıbar amırazıbar arazıbar kırıgh

3

(Sapta 3)

Ia God ko mikımtı, an en akuragham

¹ En adarası, en akar abuananam, a kamakın. Ia God ko mikımtıma, an en akuragham, eghti Ekiamın akam zuamıra nguıbaba bar a dar mangıtı gumazamızıba a inıva an gın mangı, nıghnızir gavgavim an ikıam, matı ia faragha a inızı moghın.

² Ia God ko mikımtıma a gumazir kurabar dafarıbar e inıgh, kar arazir kurabagh amır gumazıba. Ia fo, gumazir maba nıghnızir gavgavim Ekiamın itir puvatı.

³ Ezi Ekiam guizın arazibagh ami, eghti ia bar niġhnizir gavgavimra an iki. A gavgavim ia daningiva, egh ia geghuvti, Satan paza ia damighan kogham.

⁴ Ezi Ekiam e gamizima e bar deravira kamaghın fo, ia arazir e ia mikemeziba, bar dagh amuavira iti. Egh gin ia kamaghira damuam.

⁵ E kamagh sua, Ekiam ian faragh mangi, ian navibar amuti, ia fogh suam, God guizbangira ia gifonge. A ian navibar amuti, ia Kraisin arazimın gin mangiva osımtiziba ateriva tugh gavgavigham.

Gumazamiziba bar; ingangaribar amu

⁶ En adarasi, en Ekiam Kraıs İesusın ziamın e akar gavgavim miġia kamaghın ia miġei, en marazi pura amırvagha ikia, akar e ia ganingizimın gin zuir puvati. Ia me vaghvagh men saghon iki.

⁷ Ia fo, ia en arazibar gin mangi. Dughiar e ia ko itiba, e pura apiaghav itir puvati.

⁸ E pura ian dafaribar dagher taba inizir puvati. E dagh ivesi. E kamagh sua, e osımtiziba ia darighan kogham. Kamaghın e puvira ingari, arueba ko dimagariba.

⁹ God ghaze, e dagheba bagh ian azaraghtima, ia en akurvaghham. Ezi e ian azarazir pu. E ghaze, e arazir aghuim ian akaghtima ia an gin mangam. Ezi e kamaghın ian azangsizir puvati.

¹⁰ Ia fo, dughiar e ia ko itibar, e akar gavgavim ia ganıngi: gumazim ingangaribar amuan aghuaghti, ia dagheba a danıngan kogham.

¹¹ Ezi e datirighın orazi, ian marazi pura iti. Me ingangaritam gamir puvati. Me pura gumazir igharazibar biziba tintinibar dav gei. Kar men biziba puvati.

¹² Ezi datirighın Ekiam Kraıs İesusın ziamın e akar gavgavir kam kamaghın gumazir kabav gei, me bar deravira daperaghıva, egh ingariva, egh me daghebar uarira uarir akurvagh.

¹³ Ezi en adarasi, ia arazir aghuıbar amuva dar amırvaghaman marki.

¹⁴ Eghti gumazitam akar e akınafarir kamın osırizibar gin mangan koghtima, ia deravıram an gan. Ia kamagh sua, gumazir kam uan arazir kam gifoghıva egh aghumsıgh, kamaghın ia an saghon iki.

¹⁵ Ia apanimın a ginıghnıghan marki, ia aveghbuamın mın a damuva, egh arazir aghuıbar amusi an sure damu.

Pol uan akar abuananam me ganıdi

¹⁶ Ekiam a navir amırizimın mıngarım, a zurara ia damuti ia navir amırizimın biziba bar ikiam. Ekiam bar moghıra ia ko ikiam.

¹⁷ Ki Pol, ki uan dafarımın osira ghaze, Afeziam ia ko iki. Nan akınafariba bar, osızirir abuananam ki zurara uan ziam kamaghın an osiri. Kar ki kamaghın osiri.

¹⁸ En Ekiam Kraıs İesusın apangkuvim bar moghıra ia ko ikiam.

Akinafarir Faragha Zuim, Pol Timoti baghava an Osiri

Akar Faragha Zuim

Timoti, Kraisin adarazir gumazir igiar mam, a Listran nguibar Galesian Provinisin itimin ize. An amebam, a Judan amizim, ezi an afeziam a Grighin gumazim. Pol Timoti inizima, an a koma aruava Godin ingangarim gami. (Ni Aposel 16:1-3in gan). Egha Timoti gin Efesusin nguibar ekiamin itir siosin gumazir dapanimin oto. Ezi Pol akinafarir kam a bagha an osiri.

Akinafarim faragha migeir bizim, a kamakin, Timoti deravira ua bagh ganigh, gumazitaba gumazamizibar nighnizir gavgavibagh asighasighan maraghe. Gumazir kaba me nighnizir igharaziba ikia ghaze, nguazir kamın itir biziba da derazir puvati. Kamaghin, gumazim guizbangin ikirimirir aghuim inisiva, dagher taba ateghiva egh amuimin ikian marki.

Bizir igharazir ekia akinafarim migeir mam, a siosin ingangarim deraviram an ganam. Egha a uaghan migia ghaze, siosin gumazir dapaniba ko siosin ingangarir gumaziba, me arazir aghuibar amu.

Akinafarimin akar abuananaba, Pol Timoti migia ghaze, a Krai Iesusin ingangarir gumazir aghuimra iki, egh arazir aghuibar vaghvagh siosin gumazamizibar amu.

Timoti uabi uan araziba deraghvira dar ganiva, egh siosin gumazamiziba uaghan men gan

(Sapta 1-6)

¹ Ki Pol, ki Krai Iesusin aposel. God, en Akurvazir Gumazim, ko Krai Iesus, gumazir e ganasa mizuaim, aning na misevezima ki aposelin oto.

² Timoti, ni na ko nighnizir gavgavim ikiava, egha mati guizbangira nan otarim. Ezi ki akinafarir kam ni bagha an osiri. God en Afeziam ko Krai Iesus en Ekiam, angingin apangkuvim koma kuar kuvim, ni damuti ni navir amirizimin iki.

E ifavarir akaba bar a da baraghan kogham

³ Ki fomira Masedonian Provinisin ghughava, egha dughiar kamın ki akar gavgavir mam ni ganingi, egha datirighin ki akar kamra ua kamaghin ni mikimasa. Ki ghaze, ni Efesusin Nguibar Ekiamin ikiva egh gumazir maba migirigiar gavgavim me daning suam, me gumaziba Godin akamin men sure damuva, akar ifavarir taba me damuvira ikian marki.

⁴ Egh me pura eghaghanir araziba ko men ovavibar ziar migirigiar me zurara migiavira itiba, da atakigh. Akar kaba men nighnizibagh amima me onganighava tintiniba uariv gia uari adosi. Akar kaba me damuti, me nighnizir gavgavim Godin ikian kogham, egh God e damuamin bizim me deragh a gifoghan kogham.

⁵ Nan akar gavgavir kamın mingarimra kara, e bar uarigh ifuegham. E fo, e guizin nighnizir gavgavim Iesusin ikia, navir zuruzim ikia, egha uan araziba deravira da tuisigha arazir aghuibar gin zui. Eghti bizir kaba e damuti, e bar uarigh ifuegham.

⁶ Marazi arazir kam ataki, egha datirighin me onganigha pura akar mingariba puvatizibav gei.

⁷ Egha me igharaz darazi Godin Arazibar men sure damuasa. Egha me ghaze, men migirigiaba bar guizbangira. Ezi akar me gun migeim, an mingarim me uari a gifozir puvati, egha me uari uan akam deragha a gifozir puvati.

⁸ E kamaghin fo, Moses Osirizir Arazir God a Ganingiziba, da bar dera. Eghti gumazitam bar deragh Godin Arazir kabar gin mangiti, Arazir Kaba an deragham.

⁹ Ezi e uaghan kamaghin fo, God uan Araziba isa gumazamizir aghuiba bagha da aningizir pu. Puvati, a gumazamizir arazir kurabagh amiba bagha, da me ganingi. Gumazamizir akaba batoziba, ko akaba barazir puvatiziba, ko gumazir akirim ragha God gasaraziba, merara God me bagha uan Araziba aningi. Kar gumazamizir Godin ziam fer puvatiziba, ko gumazir Godin aghuaziba, ko gumazir uan amebaba ko afeziaba misoghezi me aremeziba, ko gumazir igharaz darazi misozima me ariaghreziba,

¹⁰ ko arazir mizirizibagh amiba, ko gumazir uarira uari isava akuiba, ko gumazir gumaziba okiava me gamima me pura ingangarir gumazibar otiviba, ko gumazir ifariba, ko gumazir kotin aven ifariba, merara God me bagha uan Araziba da aningi. Egha uaghan gumazamizir Godin guizin akamin apaniba, God me bagha uan Araziba da aningi.

¹¹ Ezi guizin akar kam, a God an gun mikimasa na ganingizir akam, an akar aghuir kam in mirara ghu. Ezi akar aghuir kam e migia ghaze, God angazangarir ekiamin aven ikia, egha gavgavir ekiam iti. A bar derazima gumaziba ko amiziba an ziam fe.

God Polin apangkuvizima, Pol a minabi

¹² En Ekiam Krai Iesus ingangarim bagha gavgavim na ganigha ghaze, ki an ingangarim damuam. Egha ingangarir kam damuasa na amisefe. Ezi kamagh sua, ki a minaba.

¹³ Guizbangira, fomira ki dibovir akabar an ziam gasighasiki, egha ki an apanim gamuava, egha akar kurabar a mikeme. Ezi a fo, ki deragha a gifozir puvatigha, egha nighnizir gavgavim an itir puvati, egha arazir kabagh ami. Kamaghin amizima a nan apangkufi.

¹⁴ Ezi Krai Iesus en Ekiamin apangkuvim bar na gizivazima, egha a na gamima, ki nighnizir gavgavim an ikiava egha gumazamizir nighnizir gavgavim Krai Iesusin itiba, bar me gifonge.

¹⁵ Krai Iesus, gumazamizir arazir kurabagh amiba men akuraghasa nguazir kam in ize. Ezi men tongin, kon arazir kuraba bar men arazir kurabagh afira. Ezi akar kam a guizbangira, gumaziba a baregh nighnizir gavgavim an iki.

¹⁶ Ezi Krai Iesus kamagh sua ifonge, gumazamiziba bar kamaghin fogh, a gumazir arazir kurabagh amiba a men asughasugha nimira me gamua zui. Kamagh amizima a faragha nan apangkufi, ezi ki an ababanimin min iti, eghti a na gamizir biziba men akaghti me dar ganiva, nighnizir gavgavim an ikiva, egh ikirimirim ikia mamaghira itim iniam.

¹⁷ Ezi an Atrivir Zurara Itim. An oveghan kogham, ezi e gumazamiziba an ganighan kogham. A uabira bar guizbangin God. Kamaghin amizi, e

zurara bar an ziam fiva a mikim suam, God ni bar ekevegha bar dera. Bar guizbangira.

Pol Timoti migia ghaze, ni nighnizir gavgavir Iesusin itim, an suiragh gavgafigh

¹⁸⁻¹⁹ Nan otarim Timoti, ki fo, Godin akam inigha izir gumazim fomira nin arazibar gun mikeme. Ezi ki akar kam ginighnigha, egha bizir ni damuamiba bar dar gun ni migei. Ki kamaghin ifonge, ni nighnizir gavgavim Iesusin ikiva an suiragh gavgavigh, uan araziba deravira da tuisigh arazir aghuibar gin mangi. Ki kamagh sua, ni Godin akam inigha izir gumazim ni ganingizir akar kabar gin mangi, egh tuavir kam in ni midorozir aghuim misoghiva nighnizir gavgavim in aven tugh gavgafigh. Bizir kam bagha, ki akar kam ni ganidi. Ezi gumazir maba, me uan araziba deragha da tuisigha, egha arazir aghuibar gin mangan aghuagha da batosi. Egha tuavir kam in me uan nighnizir gavgavibagh asighasiki.

²⁰ Ezi men tongin Himeneus ko Aleksanda kamaghin ami. Ezi ki kamaghin ifonge, aning ua Godin ziam gasighasighan markiam. Aning kamaghin foghasa, ki aning isa Satanin agharim gati.

2

E gumazamizibar akurvaghsi God ko mikimiva an azangsigham

¹ Ki mighighavira ia migel, faragh damuamin bizim a kamakin, ia gumazamiziba bagh God ko mikimiva a minabiva egh an azangsighiva, egh a gumazamiziba bar men akurvaghsi a gakaghon.

² Egh uaghan atriviba ko gavmanba da bagh Godin azangsigh. Kamaghin, e bar deragh ikiva navir amirizibar ikiva, egh God baghavira itir arazibar amuva God ifongezir araziba bar dar gin mangam.

³ God ko migeir arazir kam, a Godin damazimin bar dera. God, en Akurvazir Gumazim, arazir kam gifonge.

⁴ A kamagh sua, a bar gumazamiziba men akurvaghham. Eghti me bar guizin akamin mingarim gifogham.

⁵ E fo, Godin vamira iti. Ezi abuir gumazir vamira iti, a God ko en tighin iti. A gumazir kamra, Kraiss Iesus.

⁶ Dughiar God inabazimin, Kraiss Iesus gumazamiziba bar me bagha uabi isa God ganigha aremegha egha ua me givese. Ezi arazir kam in God kamaghin en aka, a uan gumazamiziba bar moghira ua me iniam.

⁷ Egha ingangarir kam bagha, God aposel ko akam akunamin gumazimin ikiasa na misefe. Ki guizbangira migei, ki ifarir puvati. A Kantrin Igharazibar Gumazibar sure damuasa ingangarim na ganingi, eghti me nighnizir gavgavim Kraissin ikiva egh guizin akam gifogham.

⁸ Ki kamaghin ifonge, nguazir kam in gumazamiziba bar dafariba fiva God ko mikim. Ki kamagh sua, me bar uari isiva God daningiva zuegh ikiva, egh aningagharir arazim ko adoghadozir arazim atakigh. Me arazir kam damuva, God ko mikim.

Ingangarir aghuim damuamin arazim, a guizin amizibar kurukazim

⁹ Ki kamaghin ifonge, amiziba korotiar aghuibar aghuti, da men tugha tigham. Eghti men korotiaba, igharaz darazi men ganiva nighnizir kuraba

ko aghumsızir niĝnıziba ikian kogham. Me uan dapanir arıziba niĝhıvıra da asingan marki, egh uan mikarıziba, manmaniaba ko gol ko korotiar bar pin kozıba, puram azenan dar kurukan marki.

¹⁰ Amızir Godın akamın ğın mangasa ifongezıba, me arızir aĝuıbar amu. Arızir kaba, kar guızın men kurukazım.

¹¹ Egh amızıba bar uarı dıkabırıagh egh nımıra ikıva Godın akam baragh.

¹² Kı kamaghın amızıbar amamangatızir puvati, me uarı uarı fıva gumazıbar faraghfaragh mangı, egh Godın akamın men sure damuan kogham. Amızıba uan akaba dukuaghıva nımıra ikı akaba baragh.

¹³ Ia oragh! God faragha Adamın ingarı, egha ğın Evan ingarı.

¹⁴ Ezi Adam akar ifavarıba niĝnızir gavgavım a dar itı, egha arızir kuram gamı. Akar ifavarıba niĝnızir gavgavım a dar itı, egha arızir kuram gamı.

¹⁵ Amızıba borıba batır ingangarım damuva, egh niĝnızir gavgavım zurara Kraısın ikıva egh uarı ısıva a danıngıva egh zuegh ikı, egh me ıgharaz darazıgh ifongegh, egh me arızir aĝuıbar ğın mangıti, God men akuragham.*

3

Siosın gumazir dapanıba arızir aĝuıbar amu

¹ Akar kam a bar guızbangıra, gumazıtam siosın gumazir dapanıtamın ikısi a ingangarır aĝuım ğifongı.

² Siosın gumazir dapanım, an arızir aĝuıbar ğın mangı, eghtı me arızir kuratam bagh an ğanıva avegham. An amuir vamıra ikı. Egh an dabırabım bar moghıra deragh, navır ĝhurımın arızıba dıkabırıagh, egh arızir aĝuıbara damu zıar aĝuım inıva, egh a gumazir ıgharazıba ısı dıpenımın mangıva, egh deravıra gumazıbar sure damu.

³ A wainın dıpar avırıbar amıva onanan marki. A zuamıra anıngaghıva gumazıbav soghan kogham, a men asughasugh. Egh bizıba bagh gumazıba adoghan marki, egh a daĝıaba baghıvıra ikian marki.

⁴ Egh deravıra uan dıpenımın itır darası men ğan, egh borıbav kımtıma me deravıra an akaba baragh dar ğın mangı.

⁵ (Gumazım uan amuiroghborıba deraghvıra men ğan kogh, manmaghın a Godın siosın ğanamın ingangarım inıam? Bar puvati.)

⁶ Gumazir datırıghıra niĝnızir gavgavım İesusın itım, a Godın siosın ğan kogham. A kamaghın niĝnıgh suam, a gumazir aĝuım, egh uan zıam fam. Eghtı God ivezir kuram Satan ğanıngızı moghın a ivezir kuram a danıngam.

⁷ Siosın gumazir dapanım, siosın azenan itır gumazıba a mikım suam, a zıar aĝuım itı. A zıar aĝuım ikian koghtıma, gumazıba akar kurabar a mikımtı, an aĝumsıghıva, egh Satanın azuazımın aven mangıgham.

Siosın ingangarır gumazıba arızir aĝuıbar ğın mangı

⁸ Kamaghıra siosın ingangarır gumazıba, gumazıbar damazıbar me zıar aĝuım ikı. Egh me mizer pumuningın ikian marki, egh wainın dıpar avırıbar amıva onanan marki. Egh daĝıaba bagh bar ikuvıgh ifar da inıan marki.

2:10: 1 Ti 5:10 **2:12:** 1 Ko 14:34 **2:13:** Stt 2:7, 2:21-22, 1 Ko 11:8-9 **2:14:** Stt 3:1-6, 2 Ko 11:3

* **2:15:** (2:15) Grıghın akam, vezın kamın deragha bıgha mikemezır puvati. **3:1:** Ap 20:28, Ef 4:12, Fl 1:1, 1 Ti 1:15 **3:2:** 1 Ti 5:9, 2 Ti 2:24 **3:7:** Ap 22:12, 1 Ko 5:12, 2 Ko 8:21, 1 Te 4:12, 1 Ti 6:9

⁹ Me uan araziba deraghvira da tuisigh arazir aghuibar gin mangi, egh guizin akar e nighnizir gavgavim an itimın suiragh gavgafigh.

¹⁰ Ia faragh me isi ingangaritam datigh, ganigh. Eghti men ingangarim deraghti, me siosin ingangarir gumazibar ikiam.

¹¹ Kamaghira, amiziba uaghan, gumazibar damazibar me ziar aghuim iki. Egh me igharaz darazi girakirangin me mikiman marki. Egh men dabirabim bar moghira deragh, egh me guizin deraghvira ingangarir me inizibar amu.

¹² Eghti siosin ingangarir gumazim an amuir vamira iki. Egh a uan boriba ko an dipenimin itir darazi deragh men gan.

¹³ Egh gumazir deravira ingariba, me ziar aghuiba iniam. Egh me atiatin-gan kogh uan nighnizir gavgavir Kraiss Iesusin itimın gun mikimam.

Godın arazibar akar mogomem, a bizir bar ekiam

¹⁴ Ki gurumra izi ian ganasa ifonge, egha migirigiar kam ia bagha an osiri.

¹⁵ Egh kamaghın, ki zuamira izeghan koghti, ia migirigiar kabar ganiva egh ia arazir aghuibagh fogham, arazir e Godın adarazi damuamiba. E Godın adarasi, e Godın zurara itimın sios. Egha siosin aven itir darasi, erara, e dipenir akinibar min gavgavigh guizin akam gupughiva tugh gavgavigham.

¹⁶ E guizbangira fo, Godın arazibar akar mogomem, a bar bizir ekiam. Ezi akar God en akazir kam, a kamakin,

A guizin gumazimın oto, ezi gumazamiziba an gani.

Ezi Godın Duam kamaghın en aka, an araziba bar dera,
Ezi enselba an gani.

Ezi gumaziba ghua an akamın gun bar gumazibav kiri.

Ezi nguazimın itir gumazamiziba nighnizir gavgavim an iti.

Ezi God a inigha uan Nguibamin ghuavanabozi a ziar ekiam ini.

4

Akar ifavariba Godın gumazamizibar nighnizibagh asighasisi

¹ Godın Duam guizbangira kamaghın migei, Dughiar Gin Izamim, gumazir taba uan nighnizir gavgaviba ategham. Egh me ifavarir duaba ko duar kurabar akaba baragh men gin mangam.

² Eghti ifavarir gumaziba, me gumaziba akar ifavaribar men sure damuam. Men arazir aghuibar gin mangamin nighniziba ariaghire mati avim dar isi, egha me ua uan arazir aghuiba ko kurabagh fozir puvati.

³ Me gumaziba amuiba ikian men anogroke. Egha me, dagher God e bagha ingarizir maba, me ghaze ia dar aman marki. Dagher kaba, God ghaze, gumazamizir guizin akam gifogha nighnizir gavgavim an itiba, merara dagher kaba iniam. Egh dagheba iniva dar amiva God minabagh.

⁴ E fo, God ingarizir biziba bar, da bar dera. Ezi e bizir kurabar min a dar ganan kogham. Puvati. E Godın minabagh da iniam.

⁵ E fo, e daghebar amisi, e God ko migeir arazim ko Godın akamın gun migeir arazim damuti, God arazir kamın daghebar amuti, da Godın bizibar miraram otogham.

Timoti Kraisin ingangarir gumazir aghuimın iki

⁶ Egh ni akar gavgavir kam Godın gumazamizibar aningiva, egh ni Kraiss Iesusin ingangarir gumazir aghuimın ikiam. Egh ni, guizin akar e inizir

nighnizir gavgavim an itim, ko fofozir aghuir ni gin zuiba, da ni damuti, tuavir kamın ni gavgavir ekiam iniam.

⁷ Egh ni eghaghanir kiniba ko eghaghanir kuraba akirim ragh a dagh asaragh. Egh ni deravira Godin arazibar sure damuam.

⁸ Ni fo, e uan mikarzirbar amuti da gavgavighsi, e ingariva bizir maba sara damuti en mikarzirbar gavgavigham. Eghti e Godin arazibar sure damuti da en ikiti e gavgavigham, da bar en akurvaghvira ikiam. Egh da e datirighin itir ikirimirim ko ikirimirir gin iniamimin en akurvaghham.

⁹ Ezi akar kam a bar guizbangira. Gumaziba bar a baraghiva nighnizir gavgavim an ikiam.*

¹⁰ Godin ikia mamaghira itim, a gumazamiziba bar men Akurvazir Gumazim, egha an nighnizir ekiam kamakin, a gumazamizir nighnizir gavgavim an itiba men akura. E nighnizir gavgavim an ikia, egha bizir e fogha iniamiba bagha mizua iti. Kamaghin amizima, e zurara bar puvira ingari.

¹¹ Ni gumazamiziba akar gavgavir kam me mikimiva egh men sure damuti me dar gin mangi.

¹² Marazi nin gara ghaze, ni gumazir igiam. Egh gumazitam kamaghin ni mikiman markiam, kar gumazir kinim. Eghti ni nighnizir gavgavim itiba bagh ababanimin uabi atigh. Egh arazir aghuubar amuti, me nin arazibar ganiva, egh nin gin mangam. Nin arazir aghuubara kara: nin akar aghuiba, ko nin daroriba, ko nin arazir igharaz darazigh ifongezim, ko nighnizir gavgavimin arazim, ko Godin damazimin zuegha itir arazim.

¹³ Datirighin tugh mangi ki izamin dughiam, ni Godin Akinafarimin akabar gan me mikim, egh Godin akabar me mikin, egh dar mingarimin men sure damu, egh uan gavgavim isi ingangarir kabar aning.

¹⁴ Ni fo, fomira siosin gumazir dapaniba uan dafariba isa nin dapanim gariki. Ezi dughiar kam Godin akam inigha izir gumazir mam akamin gun ni mikeme, ezi tuavir kamın God bizir aghuimin min uan gavgavim isa ingangarim bagha ni ganingi. Ezi ki ni migei, ni gavgavir kam ataghraghan marki, ni a sara Godin ingangarim damuvira iki.

¹⁵ Ni uan ingangarir kaba ni deravira dar gan. Egh ni bar uabi isi ingangarir kam daningiva a damuti a deragh otogh. Eghti gumazamiziba bar nin ingangarir arazibar gan fogham, da bar dera.

¹⁶ Egh ni bar deragh uan arazibar ganiva, egh uaghan ni gumazamizibar sure gamir ingangarimin gan. Ni kamaghin damu gavgavightima, eghti tuavir kamın God nin akuraghham, egh gumazamizir nin akam baraziba uaghan men akuraghham.

5

Pol ghaze, Timoti gumazamiziba uan adarazir min me damu

¹ Ni gumazir aruabar atar pamten me mikiman marki. Puvati, ni uan afeziamin min aghumra me mikimiva me fi. Egh ni gumazir igiaba, ni uan aveghbuabagh ami moghin, deragh me damu.

² Egh ni amizir aruaba, ni uan amebam gami moghin, arazir kamra deragh me damu. Egh ni amizir igiaba, ni uan buaramizibagh ami moghin, deragh me damu. Kar arazir bar Godin damazimin zuegim.

4:7: 1 Ti 1:4, 6:20, 2 Ti 2:16, 2:23, Hi 5:14 **4:8:** Sng 37:4, Mt 6:33, Ro 8:28, Kl 2:23, 1 Ti 6:6 **4:9:**

1 Ti 1:15 * **4:9:** (4:9) E fozir puvati, a manmaghin mikimasa, "akar kam a guizbangira," ves 8in itir akam, o ves 10in itir akam? **4:10:** Sng 36:6, 1 Ko 4:11-12, 1 Ti 2:3-4 **4:12:** 1 Ko 16:11, Ta 2:7, 2:15, 1 Pi 5:3 **4:14:** Ap 6:6, 8:17, 13:3, 19:6, 1 Ti 1:18, 2 Ti 1:6 **4:15:** 1 Ti 5:22 **4:16:** Ap 20:28, Ro 11:14, 1 Ko 9:22, Je 5:20 **5:1:** Wkp 19:32

Tina amizir odiaribar ganam?

³ Eghti amizir odiaritam bar uabira ikitima, ni bar arazir aghuimin a damu.

⁴ Eghti amizir kam boriba ko igiaba ikiti, ni borir kabar akurvaghti, me deraghvira kamaghin fogh suam, men ingangarir faragh Godin damazimin damuamim a kara, me bar deraghvira uan amebamin ganam. Egh arazir kamin, me uan amebam ko afeziamin akurvazim ko ingangarir dafar aning fomira me gamiziba ikarvagham. God arazir kam bar a gifonge.

⁵ Ezi amizir odiarim bar uabira iti, ezi tav an garir puvati, a kamaghin ami, a nighnizir gavgavim Godin ikiava egha bizir aghuir a fogha iniamiba mizua iti. Egha a zurara arueba ko dimagaribar God ko migiava, egha uabin akurvaghasa an azangsis.

⁶ Ezi amizir odiarir uan mikarzim isa pura tintinimin bizir igharazibagh amim, an angamra ikiava, egha navir averiamin aven, a mati aremegha gifa.

⁷ Eghti ni akar gavgavir kam uaghan, gumazamiziba me daning, eghti me arazir aghuibar amuti, kamaghin gumazir igharaziba men gan akar kuraba me mikiman kogham.

⁸ Ni oragh. Gumazitam uan anababar ganam kogh, egh uaghan uan adarazir ganam koghiva, gumazir kam guizbangira uan nighnizir gavgavim ataki. An arazir kurar kam, a gumazir gavgavim puvatiziba, men arazir kurabagh afira.

⁹ Ezi ni amizir odiaribar ziaba akinafarimin aven da osirisi, ni amizir kamaghin amiba men ziaba osir: Amizir 60 plan azeniba tugha ghuavanadiba, ko amizir deravira pamın ikezim,*

¹⁰ ko amizir ingangarir aghuiba bagha ziar ekiam itim. Ingangarir aghuibar akara, uan boriba deravira dar garava, dagheba nguibar gumazibagh anidi, Godin adarazir dagariba ruava, egha gumazir osimtiziba itibar akurvagha, egha uaghan ingangarir aghuir igharaziba dagh ami. Kamaghin amir amizibara, men ziaba osir.†

¹¹ Ezi amizir odiarir bar ghurizir puvatiziba, ni men ziaba akinafarim kamin da osiran marki. E fo, men naviba ua pabar ikisi dikavti eghti men arazir kam, a men arazir Kraiss baghavira itim gafiragham.

¹² Egh tuavir kamin me akar dikirizir me faragha amizim ateghiva, egh me fogham, Godin damazimin men arazim ikufi.

¹³ Egha arazir mam me uaghan a gami. Me amirvazir arazim gamuava pura dipenibagh arui. Me amirvazir arazimra amir puvati, me gumazamiziba amir arazibar akaba baragha dagh ifuava, egha aruava girakirangin me migei. Me uaghan akar e mikiman koghamibav gei.

¹⁴ Ezi ki kamaghin nighnisi, amizir odiarir igiaba ua pabar ikiva egh boriba bati egh uan paba ko boribar gan. Egh me kamaghin damuti, en apaniba men arazir me amibar ganiva, egh akar kurabar e mikiman kogham.

¹⁵ Ni fo, amizir kibar maba me tuavir aghuim ategha, egha Satanin gin zui.

5:4: Mt 15:4, Ef 6:1-2, 1 Ti 2:3 **5:5:** Lu 2:37, 18:1, 18:7, Ap 26:7, 1 Ko 7:32 **5:8:** Ais 58:7, Mt 18:17, Ga 6:10, Ta 1:16 * **5:9:** (5:9) E fozir puvati, me tizim bagha amizir odiaribar ziaba akinafarimin aven da osiri. Fofozir gumazir maba ghaze, amizir odiarir maba akam akirigha ghaze, me Godin ingangarim damuva egh ua pabar ikian kogham. Ezi Kraissin adarasi ti amizir kibar ziaba osiri. Egha me amizir kaba daghebar men akurvagham. **5:10:** Hi 13:2 † **5:10:** (5:10) Ni Jon Osirizir Akar Aghuim 13:1-17in gan. Dughiar kamin, men arazimra kara, gumazamiziba izi nin dipenimin otoghti, ni fogh, tuavimin mineziba men dagaribagh amima da mize, eghti ni men dagariba ruegh. Arazir kam, kar ingangarir amizir kiniba ko ingangarir gumazir kinibar ingangarimra. Ezi Jesus uan suren gumazibav gia ghaze, ia uari ingangarir gumazir kinibar min ikiam. Ni Matyu 20:25-28in gan. **5:13:** 2 Te 3:11 **5:14:** 1

Ko 7:9

¹⁶ Ezi amizir niġhnizir gavgavim Kraisin ititam, an nguibamin amizir odiariba uaghan ikiti, amizir kam uabi men gan. A kamaghin damuti, siosin gumazamiziba men ganamin osimtiziba puvatigham. Egh siosin gumazamiziba, me amizir bar uarira itibar ganam.

E siosin gumazir dapanir ingangarir aghuim gamiba, e deravira men ganam

¹⁷ Ia, siosin gumazir dapanir ingangarir aghuim gamiba, ia ziar ekiam ko ivezir aghuim me daning. Bizir kaba faragh da iniamiba, kar gumazir dapaniba, me ingangarir dafam gamua Godin akam akura, egha God ifongezir arazibar gumazamizibar sure gami.

¹⁸ E fo, Godin Akinafarim kamaghin migei, "Ia, bulmakau raizin iniba tuir dughiamin, ia an akam ikeghiva damisi an anogorohan marki." Ezi e fo, "Ingangarir gumazim, a uan ivezim iniam."

¹⁹ Eghti gumazitam kamaghin mikim suam, gumazir dapanitam arazir kuram gami, eghti ni akar kam baraghan marki. Eghti, gumazir pumuning, o pumuning ko mizekim, an ganigh bar moghira akar kamra mikimti, ni me baragh.

²⁰ Eghti gumazi dapanitaba arazir kuram damighti, ni gumaziba bar men damazimin me akirigh. Eghti kamaghin igharaz darazi me uaghan atiatingam.

Timoti deragh uan arazibar gan

²¹ Ezi ki Godin damazim ko Kraisi Iesusin damazim ko Godin enselbar damazibar, ki bar deragha kamaghin ni migei, ni bar deravira ingangarir ki ni mikemezir kabar amu. Egh ni ingangarim damuva, ni gumazir ekiaba ko namakabara me isi uabin torohan marki. Ni arazir vamira gumaziba bar, me damu.

²² Egh ni zuamira Godin ingangarim damusi gumazitaba amsiva dafariba me gisin darighan marki. Eghti gumazir kabar arazir kuraba, dar osimtizim nin ikian kogham. Ni ua bagh ganiva, egh ni Godin damazimin bar zuegh ikiam.

²³ Ni pura dipar kinibar aman marki. Ni wainin dipar muziarir taba sara damiti, da nin navimin akuragham. Eghti arimariar zurara ni bativir kam, a givagham.

²⁴ Gumazir mabar arazir kuraba, bar azenara itima, me dar gara ghaze, men araziba bar ikufi. Ezi mati men arazir kurar kaba da faragha ghua kotin otifi. Ezi gumazir igharazibar arazir kuraba da mueghav iti. Egh gin da aghurigharam.

²⁵ Ezi kamaghira arazir aghuiba uaghan azenan otifi, ezi me dar gari. Ezi arazir aghuir maba zuamira azenan otivir puvati, da uaghan mongegh mamaghira ikian kogham.

6

Ingangarir gumazir kiniba arazir aghuibara damu

¹ Gumazir igharazibar apengan itir ingangarir gumaziba, me bar uan gumazir ekiar men gariba deragh me damuva, ziar ekiaba me daningiva egh men apengan iki. Eghti gumazir ekiar men gariba, Godin ziam ko en suren migirigiaba, akar kurabar dav kiman kogham.

² Eghti ingangarir gumazitamın garir gumazir ekiatam a nighnızir gavgavim ikiti, an inganganir gumazir kam kamaghın mikiman marki, a nan mav, kamaghın ki an akaba batogham. Puvati, a kamaghın nighnigh suam, gumazir kam ki an akurvaghi ingangarim damuam, a nighnızir gavgavim itima, ki bar a gifonge. Egh nighnızir kam a damuti, a ingangarir aghuim damuam. Timoti, ni gumazamiziba akar kaba me mikiniva men sure damu.

Dagiabagh ifongezir arazim, an arazir kurar guar aviribar mingarim

³ Gumazitam akar igharizitam ian sure damuva, egh kamaghın mikim suam, En Ekiam Kraıs İesusın guızın akam ko Godın gın zuir arazimın suren nigirigiaba, da guızın akaba pu,

⁴ gumazir kam uan nighnızibara ifuegha uabıra uabi fe, egha bizitam gifozir puvati. A nighnızir kuram ikia, ariava onganizi moghın, akabar gumazibagh afighasa, egha pura bizir muziariba bagha akabar uari adoghadosi. Akar kamaghın amiba, da gumazibagh amima men naviba gumazir igharaziba bagha men derazir puvati, egha uari abigha, egha gumazibar zıabagh asighasigha, egha nighnızir kurabar igharaz darazigh amuava,

⁵ egha me zurara pura uarir atari. Ezi gumazir arazir kabagh amiba, men nighnıziba derazir puvati, ezi me bar ongani, egha guızın akam gifozir puvati. Me ghaze, Godın gın zuir arazim, mati biziba isir tuavim.

⁶ Guızbangıra, e God e ganıdır biziba bagh bar akueghıva, egh an arazibar gın mangıti, eghti God bar bizir aghuir avırıba e danıngam.

⁷ E fo, en amebaba e batezi e nguazir kamın otozir dughiamın, e bizitam suiragha ızezir puvati. Egh dughıar e ovegh mangamim, e uaghan bizitam suiragh mangan kogham.

⁸ Kamaghın e dagheba ko inıba ikıva, egh suam, “Kabanang, en tughati.”

⁹ Ezi gumazir dagıaba inıasa bar ifongezıba, Satan me gifara men nighnızıbagh etui, mati asızim azuazim gupuzı moghın, men navıba, arazir onganir avırir osımtızıba anıdıbar amusi dikavtı, bizir kam bar me damu egh me gasıghasıghtı me bar ikuvıgham.

¹⁰ Ezi dagıabagh ifongezir arazim, an arazir kurar guar avırıbar mıngarım. Gumazir maba dagıaba baghavıra ifonge, ezi arazir kam me gamıma, me uan nighnızir gavgavıba ataghrası. Egha me osımtızir kurar ekıam isa, mati afuzım navım okoreghava vongın oto.

Pol akar gavgavir aghuıbar Timoti mıgeı

¹¹ Ezi no, ni Godın gumazımıra, ni bizir kurar kaba akırım ragh dagh asaragh. Egh ni arazir aghuıbar amuva, egh guızın Godın arazıba inıva, egh nighnızir gavgavım ikıva, egh ıgharaz darazıgh ifongezir arazım ikıva, egh arazir tughı gavgavıgha osımtızıba bar da ateramım ikıva, egh gumazıbar asughasughamın arazım ikı. Ni arazir kaba bar pamtem dar suiragh dar gın mangı.

¹² Gumazir Kraıs nighnızir gavgavım an itım, a mati gumazir deragha mısozımın mın, uan nighnızir gavgavımın aven tughı gavgavıghıva, kam deragh mısogh. Fomıra ni uan nighnızir gavgavir Kraısın itımın gun gumazamızir avırıbar domazımın mıgeıma me ni barakı. Dughıar kamın God ikırımırır

6:2: Kl 4:1, 1 Ti 4:11, Fm 16 **6:3:** Ga 1:6-9, 2 Ti 1:13 **6:4:** 1 Ko 8:2, 1 Ti 1:4, 1:7, 2 Ti 2:23, Ta 3:9
6:5: 1 Ko 11:16, 2 Ti 3:8, 4:4, Ta 1:11, 1:14, 2 Pi 2:3 **6:6:** Sng 37:16, Snd 15:16, Fl 4:11-12, 1 Ti 4:8, Hi 13:5 **6:7:** Jop 1:21, Sng 49:17, Snd 27:24, Sav 5:15 **6:8:** Snd 30:8, Hi 13:5 **6:9:** Snd 23:4, 28:22, Mt 13:22, 1 Ti 1:19, 3:7, Je 5:1 **6:10:** Kis 23:8, Lo 16:19, Ef 5:5 **6:11:** 2 Ti 2:22 **6:12:** 1 Ko 9:25-26, 1 Ti 1:18, 2 Ti 4:7

aghuir mamaghira itim iniasa nin dia. Eghti ni deragh misoghiva, ikirimirir kamın suigham.

¹³ Godin biziba bar dagh amizi da angamra itim, ko Kraıs İesus, gumazir Pontius Pailatin damazimin deragha bighavira uabin gun mikemezim, ki aningın damazimin akar gavgavim ni migei.

¹⁴ Ni akar gavgavir ni inizir kam, ni bar deraviram an gin mangi. Ni migirigiar kuratam, o bizitam damuan marki, eghti me akar kuratam ni mikiman kogham. Egh ni bar deragh akar kamın gin mangiva en Ekiam Kraıs İesus ua izamin dughiamın tugham.

¹⁵ A dughiar God atizimin otogham. God uabira, gumaziba an ziam fe. Egha uabira, biziba bar dar gari da an apengan iti. An Atriviba bar men Atrivir Ekiam, egha a Gumazir Ekiaba Bar men Gumazir Ekiam.

¹⁶ A uabiram oveghan kogham. An angazangarir ekiamın aven iti, ezi e an boroghın mangighan kogham. Tav an ganizir puvati. Eghti gumazitam an ganighan kogham. Kamaghın amizima, e zurara an ziam fam, egh mikim suam, an gavgavim ikivira ikiam. Bar guizbangira!

Gumazir dagiar aviriba itiba, me nighnizir gavgavim Godin iki, egh gumazimizibar akurvagh

¹⁷ Gumazir dagiar aviriba ikia nguazir kamın itiba, ni kamaghın me mikim, me uari uan ziaba fan marki. Egh me uan bizir pura ikuviba me nighnizir gavgavim dar ikian marki. Me guizbangira nighnizir gavgavim Godra iki. An e damuti, e bar akongeghasa, a bizir aghuir aviriba e ganidi.

¹⁸ Ni kamaghın me mikimam, me arazir aghuir aviribar amuva egh igharaz darazir akurvagh. Egh me zurara bizir aviriba gumazimizir biziba puvatiziba aning. Egh me uan dagiabagh nighnigh suam, kar en bizimra puvati. Guizbangira, me bizir maba isiva igharaz darazir akurvagh.

¹⁹ Egh me kamaghın damuva, me mati gumazim gin uan dabirabim bagha bizir aviriba arisi. Egh me gin iniamın dabirabim uari bagh anerkir, egh ikirimirir guizbangira itim iniam.

Pol migirigiar abuananaba Timoti ganidi

²⁰ Timoti, ni bar deravira ingangarir God ni ganingizir kamın gan. Egh pura akar Godin nighnizimin gin zuir puvatiziba akirimirir ragh dagh asaragh. Egh ni gan fogh, gumazir kaba ifara ghaze, e Godin fofozim ikiava, egha men nighniziba ko Godin nighniziba uari adosi. Ni gumazir kaba bar men saghon iki.

²¹ Gumazir maba fofozir kamın gin ghuava, egha me nighnizir gavgavimın tuavim ataki.

Godin apangkuvim ni ko iki.

Akinafarir Namba 2, Pol Timoti baghava an Osiri

Akinafarir Faragha Zuim

Timoti, Pol ko ingangarir gumazim, egha Pol arazir aghuibar an akaghtima, a dar gin mangasa, kamaghin akinafarir akam Timoti bagha an osiri. Pol ghaze, Timoti uan nighnizir gavgavimın amırvaghan marki. Egh Kraıs İesusın akar aghuım akurır arazım ataghıraghan marki. Egh Godın akaba bar dar gin mangı. Eghtı gumazıba mızazıba ko osımtızıba a darıgham, eghtı a gavgavıgh ingangarır God a ganıngızım damuvıra ikıam.

Timoti gumazır nıghnızır aghuıba puvatızıba, me paza mıgeır akaba baraghan marki. Akar kamagh garıba gumazır orazıbar dabırabıbagh asıghası.

Timoti bar deragh Polın arazıbagh nıghnıghıva egh darara gin mangı. Arazır kabanang, pamtem nıghnızır gavgavım itır arazım, ko navır amırızım itım, ko bar ıgharaz darazıgh ifongezım, ko osımtızır avırıba aterım.

Timoti, ni guızın Godın ingangarir gumazımın ikisi, ni mıghı ingar

(Sapta 1-4)

¹ Ki Pol, ki Kraıs İesusın aposel. God uabı uan ifongıamın gin ghua, aposelın ikıasa nı mısefe. A fomıra akar dıkırızım gamua ghaze, e Kraıs İesus ko poroghıv ikıva, egh ikırımırır zurara itımın ikıam. God bızır kamın gun mıkımamın ingangarım na ganıngı.

² Timoti, ni guızbangıra matı nan otarım, ezı ki akınafarır kam ni bagha an osırı. God en Afezıam ko en Ekıam Kraıs İesus, anıngın apangkuvım ko kuarkuvım ni damutı, ni navır amırızımın ikı.

Pol Timoti mıgıa ghaze, ni akar aghuım akunı aghumsıghan markı

³ Nan ovavıba Godın ingangarım gamua uan arazıba deravıra da tuisıgha arazır aghuıbar gin zul. Ezi ki uaghan kamaghıra Godın ingangarım gamı. Egha ki arueba ko dımagarıbar ki God ko mıgıa zurara ni gıngıhınsı, egha God mınabı.

⁴ Ki nın temerıbagh nıghnıghavıra ikıa ua nın ganasa bar ifonge, egh kamaghın ki bar akuegham.

⁵ Ki kamaghın fo, ni guızbangıra nıghnızır gavgavım Kraısın itı. Ezi arazır kamra nın inaghamım, Loıs ko nın amebam Yunıs, anıng nıghnızır gavgavım itı. Ezi ki fo, ni uaghan nıghnızır gavgavır kam itı.

⁶ Egha ki ua nıghnızır kam ni ganıdı, ni God ni ganıngızır bızır aghuım damutı, a nın ikı bar gavgafıgh, matı gumazım avım gıvıma, an mızarıam bar ekefe. Nı fo, ki fomıra uan dafarım isa nın dapanım gatızı, God gavgavım isa bızır aghuımın mın ni ganıngı. Ki datırıghın gavgavır kam bagha ni mıgeı.

⁷ Nı fo, Duar God e ganıngızır kam, an e damutı e atıatıngan kogham. Godın Duam gavgavım e ganıdı, egha en akurvazıma e ıgharaz darazıgh ifonge. Egha e gamıma, e uaghan deravıra uan ikırımırımın garı.

⁸ Kamaghın amızıma, ni e uan Ekıamın akam akunı aghumsıghan kogham. Egh ni uaghan nan aghumsıghan markı, ki an kalabuzıar gumazım.

Egh, ni Godin gavgavimin amodoghin na ko akar aghuim akunamin ingangarim bagh osimtizim iniam.

⁹ God en akuragha egha en diagha ghaze, e an gumazamizibara. An en arazir aghuiba bagha en diazir puvati. Fomira dughiar biziba tighar otivamimin, God uabi uan ifongiamin gin ghua en dia. Egha Kraiss Iesusin ingarimin a en apanguvigha e gamizima e an gumaziba ko amizibar otifi.

¹⁰ Ezi datirighin Kraiss Iesus, a Gumazir ua en Akurvazim, a bar azenim girigha gifa. Ezi an ingangarimin, Godin apanguvim uaghan en azenim giri. Kraiss Iesus, ovevemim gavgavim gasighasiki. Ezi an akar aghuimin tuavimin, a gumazamiziba bar me gamima me ikirimirir zurara itim gifo.

¹¹ Ezi God kamaghin ifonge, ki akar aghuimin ingangarim damuasa. Kamaghin, an aposelin ingangarim, ko akam akurir ingangarim, ko gumazamizibar sure damuamin ingangarim bagha, a na misefe.

¹² Ezi kamaghin amizima ki osimtizir kaba ateri, egha ki aghumsizir puvati. Ki, gumazir ki nighnizir gavgavim an itim, ki a gifogha gifa. Ezi ki fo, a ingangarir a nan dafarim gatizir kam a deraghviram an ganam, egh mamaghira iki mangiva dughiar Kraiss otoghamimin tugham. Bizir kam bagha ki aghumsizir puvati.

¹³ Ni guizin akar ki ni ganingizir kabagh nighnighvira iki, egh ni arazir kamra gun mikimiva gumaziba ko amizibar sure damu. Egh Kraiss Iesus ko porogh ikiva, egh bar nighnizir gavgavim an ikivira ikiva, bar uan navim isi igharaz darazir aningiva me gifongegh. Arazir kamim, ni an gun me mikim.

¹⁴ Eghti akar aghuir God isa nin dafarim gatizim, ni bar deravira an gan. A bar bizir aghuim, kamaghin ni bar deragh an gan. Eghti Godin Duar en aven itim, a ingangarir kam bagh nin akuragham.

¹⁵ Ni kamaghin fo, Esian Provsinim gumaziba bar na ategha gifa. Ezi Figelus ko Hermogenes uaghan na ataki.

¹⁶ Ki Ekiam ko migia ghaze, an Onesiforus ko an amuiroghboriba men apanguvigham. A fo, Onesiforus dughiar aviriba nan navim gamima ki bar akonge. Egha ki kalabusin itima a nan aghumsizir puvati.

¹⁷ A Romin nguibar ekiamin ghughava, na buriagharuaviava, ghua bar gin na bato.

¹⁸ Ki God ko migia ghaze, Ekiam Godin Kotiamin Dughiamin an apanguvigham. Ni fo, Onesiforus Efesusin nguibar ekiamin ikia nan akurvagha ingangarir aviribagh ami.

2

Timoti bar deragh Kraiss Iesusin midorozir gumazimin iki

¹ Nan otarim Timoti, ni zurara Kraiss Iesusin apanguvimin amaman-gatighima a nin akuraghti ni bar gavgavigham.

² Ni fo, ki fomira gumazir aviribar damazimin akar mabav kemezi, ni da baraki. Egh akar kabara ni da isiva gumazir deravira Godin ingangarim damuamibar aningigh. Eghti gumazir kaba, uaghan gumazir igharazibar sure damuamin fofozim ikiam.

³ Ni, Kraiss Iesusin midorozir gumazir aghuir mamim min, ni e ko osimtizim ateram.

1:9: Ro 8:28, Ef 1:4, 2:8-9, 1 Te 4:7, Ta 3:5, Hi 3:1, 1 Pi 1:20 **1:10:** 1 Ko 15:54-57, Kl 1:26, Hi 2:14, 1 Pi 1:20 **1:11:** 1 Ti 2:7 **1:12:** Ef 3:1-2, 1 Ti 6:20, 2 Ti 4:8, 1 Pi 4:19 **1:13:** 1 Ti 1:10, 4:6, 6:3, 2 Ti 2:2, 3:14, Ta 1:9, 2:1, Hi 10:23 **1:14:** Ro 8:11, 1 Ti 6:20 **1:16:** 2 Ti 4:16, 4:19 **1:18:** Ju 21 **2:3:** 1 Ti 1:18, 2 Ti 1:8, 4:5

⁴ Ni midorozir gumazimin arazim a gifo. Gumazitam a midorozir ingangarim gami, a ingangarir igharazibagh amir puvati. Bar puvati. An garir gumazir ekiaba an ingangarim gifueghasa, a midorozir ingangarir aghuimram ami.

⁵ Kamaghira, gumazitam igharaz darazi ko ivemariva egh me gafiragh faragh otivsi, egh a ivemarimin arazibar gin mangiva, egh bizir aghuitam iniam. A ivemarimin arazibar gin mangan koghiva, a bizir aghuitam inighan kogham.

⁶ Eghti gumazitam puvira uan azenimin ingariva an opariva an ganiva, egh a faragh gumazir mabagh itaghiva uan daghebar amam.

⁷ Ni akar ki mikemezir kabagh nighnigh, eghti Ekiam nin akuraghtima ni akar kabar mingariba bar dagh fogham.

⁸ Egh ni zurara Kraiss Iesus ginighnigh. An aremegha ua dikafi, an Atrivim Devitin ovavimra. Ezi akar aghuir kamra, ki an gun migei.

⁹ Ezi akar aghuir kam bangin gumaziba nan gara ghaze, kar gumazir kuram. Egha me osimtiziba na garisi, egha na isa kalabus gati. Eghti Godin akam, a kalabusin ikeghan kogham.

¹⁰ Ki kamaghin ifonge, gumazamizir God ua bagha miseveziba, uaghan Kraiss Iesus ko poroghiv iki Godin Akurvazim iniva, ikirimirir aghuir zurara itim iniam. Kamaghin, ki gavgavim uan navim ganigava egha me bagha osimtizir kaba bar ada ateri.

¹¹ Kar guizin akam, e nighnizir gavgavim an ikiam:

“E Kraiss ko aremeghiva, egh a ko ikirimirir kamin ikiam.

¹² Egh e gavgavighvira ikiva osimtiziba bar a da ater, egh uaghan a ko atrivimin ikiam.

E akirim ragh a gasaraghti, a uaghan akirim ragh e gasaragham.

¹³ Eghti e an gin angisi a ko akam akirigh, egh gin uan akar kamin gin mangan koghti, a uan akar an amizimin gin mangvira ikiam.

A uabi uan akam giraghan kogham. Bar puvati.”

Timotin ingangarim God gamima a bar akonge

¹⁴ Ni gumazamizibav kinvira ikitima me akar kam ginighnigh. Egh Godin damazimin mighivira me mikim suam, me pura akar muziariba bagh uari adoghadoghan marki. Arazir kam gumazitam akuraghan kogham. Egha a gumazir orazibagh asighasisi.

¹⁵ God nin ingangarim gan fueghsi, ni pamtem ingar. Ni ingangarir gumazir aghumsizir puvatizimin min ikiva, egh deravira guizin akam bighvirama a mikim.

¹⁶ Marazi mizer kinibav gia akar Godin nighnizimin gin zuir puvatizibav gei. Eghti ni akar kaba akirim ragh dagh asaragh. Ni fo, akar kaba gumazibagh amima me Godin saghon ghuavira ikia ghua bar an saghuimamin iti.

¹⁷ Gumazir kabanang uan akar kamin gumazibar sure gami. Ezi men akar kam, mati duam, a gumazimin namnam ikia an isiava anepava a gasighasisi. Men tongin ikia akar kabav geir gumazimning, Himeneus ko Filetus.

2:4: 1 Ko 9:25 **2:5:** 1 Ko 9:25-26, 2 Ti 4:8 **2:6:** 1 Ko 9:7, 9:10 **2:8:** Ro 1:3, 2:16, 1 Ko 15:1, 15:4, 15:20 **2:9:** Ap 9:16, 28:31, Ef 3:1, 3:13, Fl 1:7, 1:12-14, Kl 4:3, 4:18 **2:10:** 2 Ko 1:6, Ef 3:13, Kl 1:24
2:11: Ro 6:5, 6:8, 2 Ko 4:10-11, 1 Ti 1:15 **2:12:** Mt 10:33, Lu 12:9, Ro 8:17, 1 Pi 4:13 **2:13:** Nam 23:19, Ro 3:3-4, Ta 1:2 **2:14:** 1 Ti 1:4, 5:21, 6:4, Ta 3:9 **2:15:** 1 Ti 4:6, Ta 2:7-8 **2:16:** 1 Ti 4:7, 6:20, Ta 1:14 **2:17:** 1 Ti 1:20

¹⁸ Aning guizin akamın tuavim ataki, egha kamaghın migei, “E aremegh ua dikavigha gifa, kamaghın e gın ua dikavighan kogham.” Ezi me akar kamın gumazamizir mabar nighnizir gavgaviba dagh asighasisi.

¹⁹ Ezi God mati gumazim dipenimın ingari moghın, a uan siosın ingarasa egha dipenir akınir gavgaviba akunizi da tugh a ikia gavgafi. Egha dipenir akınir kabar a kamaghın osiri, “Ekiam bar uan gumazamizibagh fo.” Egha ua kamaghın osiri, “Gumazamizir Ekiamın ziam itiba, me bar arazir kuraba akirim ragh a dagh asaragh.”

²⁰ E fo, dipenir ekiam mamın averiam, itarir maba iti, me silva ko golin a dar ingari, egha maba me tememın dar ingari, egha maba me nguazimın dar ingari. Maba, ingangarir aghuim bagha dar ingari, egha maba, me ingangarir kiniba bagha dar ingari.

²¹ Kamaghın amizi, gumazitam uan arazir kuraba ateghiva, egh Godın damazim zuegham, a itarir me ingangarir aghuim bagha amizimın min otogham. A God baghavira itir gumazimın ikiam, egh guizbangira uan Ekiamın akurvaghm. Egh a ingangarir aghuir guar aviribar amusi ikiam.

²² Kamaghın amizi, ni ifongiar kurar gumazir igiabar navibar otiviba ni akirim ragh dagh asaragh. Egh ni, arazir aghuiba, ko nighnizir gavgavim, ko igharazir darazir ifongezir arazim, ko navir amirizimın arazim, arazir kabanang ni bar pamtem dar suiragh dar gın mangi. Ni, gumazir Godın damazimın zueziba, me Ekiamın ziam fer gumazamiziba, ni me ko ikiva arazir kabar amu.

²³ Marazi akar onganiba ko akar kiniba gamua uari adoghadosi. Ezi ni akar kabanang akirim ragh dagh asaragh. Ni fo, akar kaba da gumazibagh amima me akaba uari adosi.

²⁴ Godın ingangarir gumazim igharaz darasi ko uari adogham kogham. Puvati, a bar men asughasugh deravira me damuam. Egh men tisan aghuimın ikiam. Eghti me an akaba batoghti, an aghumra ikiam.

²⁵ Egh a gumazir akaba batoziba men asughasugh me akirvaghsi mangvira ikiam. Egh a kamaghın damuti, God men akuraghti me ti uan navibagh iraghiva, egh guizin akam gifogham.

²⁶ Satan fomira me gifara me gamizi me an azuazimın aven ikia egha an ifongiamın gın zui. Egh me guizin akam gifogh, men nighnizir aghuariba uamategham, egh Satanın azuazim ategh ua firighregham.

3

Dughiar Abuananaba, gumaziba arazir kurabar amuam

¹ Ezi ni bizir kam gifogh, Dughiar Abuananaba, osimtizir bar kuraba otivam.

² Gumaziba vaghvagh uari baghivira nighnigham, egh me daghiva baghiva bar kuvigham. Egh me uari uan ziaba fiva, egh igharaz darazir gan suam me pura biziba, egh igharaz darazir ziaba gasighasighiva, egh me uan ameboghfeziabar akaba baraghan kogham. Egh gumazamizir arazir aghuibar me gamiba, me me minabaghan kogham. Me Godın aghuagham.

³ Egh me namakabagh ifongezir arazim gifogham kogham. Egh igharaz darasi ko uarir atariva, egh me adariba givan tuaviba puvatigham. Me

2:19: Nam 16:5, 16:26, Ais 52:11, Nah 1:7, Jo 10:14, 10:27, Ro 8:35, 1 Ko 8:3, 1 Jo 2:19 **2:20:** Ro 9:21, 1 Ko 3:12, 1 Ti 3:15 **2:21:** 2 Ti 3:17, Ta 3:1 **2:22:** Ap 9:14, 1 Ko 1:2, 1 Ti 1:5, 6:11 **2:23:** 1 Ti 4:7, 2 Ti 2:16, Ta 3:9 **2:24:** 1 Ti 3:2-3, Ta 1:7-9, 3:2 **2:25:** Ga 6:1, 1 Ti 2:4, 6:11, Ta 1:1, 1 Pi 3:15 **3:1:** 1 Ti 4:1, 2 Ti 4:3, 2 Pi 3:3, 1 Jo 2:18 **3:2:** Ro 1:29-31, 1 Ti 1:20, 6:4, 2 Pi 2:3, 2:12 **3:3:** Ta 2:3, 2 Pi 3:3

akar kurabav kimiva igharaz darazi girakirangin me mikimam. Egh me uan navir ghurimin araziba dikabiniva avegham, egh pura gumazibav soghiva me gasighasigham. Egh me arazir aghuibar apanimin ikiam.

⁴ Egh me uan namakaba paz me damuam. Egh me deraghvira nighnighan kogh, egh atamra uan nighnizir kurabar gin mangam. Egh me uarira uarigh nighnigh suam, erara gumazir ekiaba, e bar pin iti. Egh me uan nivafizir agorogebur gin mangisi, egh God gifueghan kogham.

⁵ Egh me pura ifar mikim suam, me Godin gin zui. Egha guizbangira me Godin gavgavim akirim ragha a gasara. Ni gumazir kamaghin amibar saghon iki.

⁶ Ezi men marazi tuaviba buria dipenibar aven ghua amizir nighnizir aghuiba puvatizibar me apezepera, egh kalabuziabar min me gamima me men apengan iti. Amizir onganir kaba me arazir kurar avirim gami, egha dar osimtiziba me taragha uaghiri. Ezi men naviba me gaghuavkirima me arazir kurar mingariba puvatizibar amuasa ifonge.

⁷ Egha amizir kaba me sure damuasa bar ifonge, egha me guizin akam gifoghan kogham.

⁸ Fomira Janes ko Jambres aning Mosesin apanimin iti moghin, gumazir kaba guizin akamin apanim gami. Ezi men nighniziba deragha ingarir puvatiziba me nighnizir gavgavim Godin itir puvati.*

⁹ Eghti men arazir kam bar ekevegham kogham. Gumaziba bar men arazir kabar ganigh fogh suam, da bar ikuvigha ongani, mati gumaziba fomira Janes ko Jambres aningin arazibar gara ghaze, da bar ikuvigha ongani.

Timoti mighivira Godin akamin suiragh

¹⁰ Ezi ni na ko ikiava, egha nan arazir ki manmaghin gumazamizibar sure gamim, ni a gifo. Ni nan dabirabir arazim ni a gifo, egha uaghan nan arazibar mingarim sara. Ni fo, ki nighnizir gavgavim Godin iti, egha zurara uan navim gavgavim a ganiga ingangarim gami. Egha ki igharaz darazigh ifuegha, egha tugha gavgavigha osimtiziba ateri.

¹¹ Ni arazir kurar gumazamiziba na gamiziba, ni dagh fo, egha uaghan mizazir ki Antiok ko Aikoniam ko Listran ikia iniziba sara. Ezi ni fo, me nguibar ekiar kabar arazir bar kurabar na gami. Ezi Ekiam osimtizir kabar aven nan akurazima ki deravira iti.

¹² Bar guizbangira, gumazir Kraiss Iesus ko iki Godin arazibar gin mangasa ifongeziba, me bar, gumaziba pazi me damuam.

¹³ Eghti gumazir kuraba ko ifavarir gumaziba, gumazamizibagh ifar mangvira iki. Eghti Satan uaghan me gifaram, eghti men araziba bar kuvigham.

¹⁴ Ezi nirara, ni mighivira guizin akar kamın suiragh, akar ni a inigha nighnizir gavgavim an itim. Guizbangira, ni bar deravira e gifo, e gumazamizir akar kamın nin sure gamiziba.

¹⁵ Egha ni fo, dughiar ni aghirimira itim, ni faragha Godin Akinafaribar fofozim ini. Akinafarir kaba da nighnizir aghuiba ni ganidima, ni nighnizir gavgavim Kraiss Iesusin ikiva, ni Godin Akurvazim iniam.

3:4: Fl 3:19, 2 Pi 2:13, Ju 4, 19 **3:5:** Mt 7:15, 7:21, Ro 2:19-20, 2 Te 3:6, 1 Ti 5:8, 6:5, Ta 1:16
3:6: Mt 23:14, Ta 1:11 **3:8:** Kis 7:11, Ro 1:28, 2 Ko 13:5, 1 Ti 6:5, 2 Ti 2:25 * **3:8:** (3:8) Judaba kamaghin eghara ghaze, Janes ko Jambres, kar Mosesin dughiamin ikezir Ispini Atrivimin ganganir gumazimningin ziamning. Ni Kisim Bek 7:22 ko 9:11in gan. **3:10:** Fl 2:22, 1 Ti 4:6 **3:11:** Sng 34:19, Ap 13:14-52, 14:1-20, 2 Ko 1:10 **3:12:** Mt 16:24, Jo 15:20, 17:14, Ap 14:22, 1 Te 3:3 **3:13:** 2 Te 2:11, 1 Ti 4:1, 2 Ti 2:16 **3:14:** 1 Ti 1:13, 1 Ti 2:2 **3:15:** Jo 5:39, 1 Pi 1:20-21

¹⁶ E fo, Godin Duam uabi, Godin Akinafarimin aven itir akaba dagh amizi da otifi. Ezi akar kam a bar bizir aghuim, a guizin akamin en sure gamuava, egha gumazamizir nighniziba derazir puvatizibar akirava, egha en daroriba akirava, egha arazir Godin damazimin derazibar en sure gami.

¹⁷ Kamaghin, akar kaba e Godin gumazamiziba, da e gamima e arazir aghuiba bar da inigha ingangarir aghuibar amuasava ami.

4

Timoti Godin akam akunsi bar gavgafigh

¹ Krai Iesus uamategh izi atrivimin ikiamin dughiam, a en araziba kotiamin da tuisigham, gumaziba ko amizir ikiavira itiba ko ariaghreziba uakan. Kamaghin ki Godin damazim ko Krai Iesusin damazimin mighghavira kamaghin ni miqia ghaze,

² ni Godin akam akunsi bar gavgafigh. Gumaziba akam baraghasa ifonge, o a baraghan aghua, ni zurara Kraisin akam akunsi pamtem ingar. Egh ni men navibagh inivsi akar gavgavibar me mikim, egh me uan arazir kuraba akirsi me mikimiva, egh me Godin arazibar gin mangisi me mikim. Egh ni asughvira me damuva egh deravira God ifongezir arazibar men sure damu.

³ E fo, dughiam izitima, gumazamiziba ua guizin akam baraghsi ifueghan kogham. Men kuariba akar igharaziba baraghsi bar ikuvigham. Egh me uari bagh tisan aviriba inighti, me akar me oraghasa ifongezibar men sure damuam.

⁴ Kamaghin me guizin akam akirim ragh a gasaragham. Egh me pura eghaghanir kinir igharaziba baragham.

⁵ Eghti ni uabi, ni zurara deravira nighnigh ikiva osimtiziba ko mizaziba ater. Egh akar aghuim akurir ingangarim damu. God gumaziba ko amizibar akurvaghamin ingangarim ni ganingi. Kamaghin ni ingangarir kam deraviram a damu.

Pol ovengamin dughiam roghira ize

⁶ Ezi ki uabi, nan ovevemin dughiam roghira ize. Eghti nan ghuzim mati wainin dipar me God ganidimin min, abuan irasava ami. Nan dughiar ki mangamin a roghira izegha gifa.

⁷ Ki pamtem ingara akar aghuim deraviram anakuri, mati ivemarir gumazim pamtem ivemari. Egha ingangarir God na ganingizim ki anegifa, mati ivemarir gumazim uan ivemarim anegifa. Egha ki nighnizir gavgavir Godin itim, ki pamtem an suiragha mamaghira iti.

⁸ Ezima ivezir aghuim a na mizuai iti, mati ivemarir gumazim an ivezir aghuim a mizuai. Ezi ivezir aghuir kam a kamakin, God na mikim suam, ni nan damazimin dera. Ekiam arazir aghuimra gin mangiva gumaziba ko amiziba kotiamin aven men araziba tuisigham. Egh Dughiar Krai Otoghamim, a ivezir aghuir kam na daningam. Egh a narara daningan kogham. Puvati. A ivezir aghuir kam isi, gumazamizir a mizua a uamategh izamin dughiam gifongeziba, a bar me daningam.

Timoti zuamira Pol bagh izi

⁹ Ni damu, zuamira na bagh izi.

¹⁰ Ni oragh! Demas, a nguazir kamın biziba bagha bar ifuegha, kamaghın a na ategha gifa, egha a Tesalonikan nguibamın ghu. Ezi Kresens Galesian Provinsın ghu, ezi Taitus Dalmesian Distrighın ghu.

¹¹ Luk uabıra na ko iti. Kamaghın amizima ni Mak batoghıva a inighıva a ko izi. A gumazir aghuir ingangaribar nan akuravazim.

¹² Ni fo, ki Tikikus amadzima an Efesėsın nguibamın ghu.

¹³ Ni izisi, nan azenan azuir korotiar ruarim inigh izi. Ki Troasın nguibamın ikia Karpusın dipenimin anetaki. Egh akınafarir rıghızıba sara inigh. Bar bizir ekiam, ni akınafarir me asızir inıbar ingarızıba da inigh izi.

¹⁴ Aleksander, gumazir ainın bizıbar ingarım, a bar paza na gami. Ekiam gın an arazir kurar an amızir kam ikaragham.

¹⁵ Eghti ni uaghan gumazir kam bagh gan. A bar guızbangıra en akabar apanım gami.

¹⁶ Ki faragha Kotın tugha akaba ikarvazıma gumazıtım na ko tugha nan akamın akurazir puvatı. Gumazıba bar na ataki. Ki God ko mikıntıma, a men arazir kurar kam gınıghnıghan kogham.

¹⁷ Ezi Ekiam uabı nan boroghın ikia gavgavım na ganıdı. Kamaghın amizıma ki akar aghuım bar anekurıma, Kantrın Igharazıbar Gumazıba, me bar a barası. Ezi ki ovengasava amıma God nan akura, matı a laionın akamın ua na ini.

¹⁸ Ezi Ekiam me na damuamın arazir kuraba, a nan akuragham. Egh a deravıra na damuva nan aku uan Nguıbar a ikiava atrıvımın itımın mangam. Eghti e an zıam fı mamaghıra ikiam. Bar guızbangıra.

¹⁹ Ni nan akam isi, Prısıla ko Akwıla, ko Onesıforusın amuiroghborıbar anıng suam, Afezıam ia ko iki.

²⁰ Erastus Korının nguıbamın ikiavıra iti. Ezi Trofımus areıma ki aneghızıma a Miletusın nguıbamın iti.

²¹ Ni damu, zuamıra na bagh izi. Ni suıghısuıghtıma, amozım ko amınır orangtızımın dughıam otogham.

Yubulus ko Pudens ko Linus ko Klodia ko Romın nguıbamın itır Kraısın adarası, me akam amaga ghaze, Afezıam ni ko iki.

²² Ekiam nın duam ko iki. Egh an apangkuvım bar moghıra ia ko iki.

4:10: 2 Ko 8:23, Ga 2:3, Kl 4:14, Fm 24, Ta 1:4, 1 Jo 2:15 **4:11:** Ap 12:12, 12:25, 13:13, 15:37-39, Kl 4:10, 4:14, Fm 24 **4:12:** Ap 20:4, Ef 6:21-22, Kl 4:7-8 **4:13:** Ap 20:6 **4:14:** Sng 28:4, 62:12, Snd 24:12, Ap 19:33, Ro 2:6, 1 Ti 1:20, MAA 18:6 **4:16:** Ap 7:60, 2 Ti 1:15 **4:17:** Sng 22:21, Dan 6:22, Ap 23:11, 27:23, 2 Pi 2:9 **4:18:** Sng 121:7, Ro 11:36, Ga 1:5, Hi 13:21 **4:19:** Ap 18:2, 2 Ti 1:16-17
4:20: Ap 19:22, 20:4, 21:29, Ro 16:23

Pol Taitus bagha Osirizir Akınafarim

Akar Faragha Zuim

Taitas a Judan gumazim puvati. Ezi a Kraisin gin ghua, Polin akuragha an Aposelin ingangarim gami. Ezi Pol ti, Taitas Kritin arighatizimın siosin ingangaribar ganasa, an aneti.

Akınafarir kamın faragha zuir akam kamaghın mıgei, Kritin araziba derazir puvati. Kamaghın amizi, gumazim siosin gumazir dapanımın otivisi, a bar arazir aghuıbar gin mangi. Egha Pol gin gumazamizir okoroaba vaghvagh men sure damuasa Taitas mıgei. Kar gumazir ghuriba ko amizir ghuriba, ko gumazir igiaba ko ingangarir gumazir kiniba.

Ezi akınafarımın akar aboananaba kamaghın mıgei, Taitas gumazamizibar sure damuti, me navir vamıran ikıva, egh arazir aghuıbar ıgharazıbar amu. Eghti me akam adarıba ko akaba uariv misoghan kogham.

Taitus Kritin arighatizimın damuamin ingangarim

(Sapta 1-3)

¹ Kı Pol, kı Godın ingangarir gumazim, egha Kraıs İesusın aposel. Kı, God ua bagha misevezir gumazir nıghnızir gavgavir an itıba, gavgavım me danıngasa, God na amada. Egh men akuraghti me guızın akam gifogh egh Godın arazım gin mangam.

² Kı me damuti, me nıghnızir gavgavım Godın ikıva, egh God me danıngamın zurara itir ikırımırır aghuarım mızuamam. Fomıra fomıra nguazır kam otozır puvatızır dughıam, an akar dıkırızım e ganıgha gıvagha ghaze, a ikırımırır kam e danıngam. A Godın ifarır puvatızım.

³ Egha a uabı inabazır dughıamın an mıgırıgıam bar azenım gırı. God en Akurvazır Gumazım, a uabı na amısevegha akar gavgavım na ganıga egha kamaghın uan akam akurır ingangarım na ganıngı.

⁴ Taitus, kı nı bagha akınafarır kam osırı. Nı na ko nıghnızır gavgavır vamıra itı, kamaghın nı guızbangıra nan otarımın mın itı. Kı kamaghın Afezamın azai, Afeziar Ekıam God ko Kraıs İesus, en Akurvazır Gumazımın apangkuvım ko navır amırızım nı ko ikı.

Taitus, nı Godın ingangarır gumazır aruaba amısefegh

⁵ Kı kamaghın nıghnısı, nı uan ingangarır otevir nı amua gıvazır puvatızıba a gıvagh, egh kı nı mıkemezır moghın nı vaghvagh nguıbar ekıabar sıosbar gumazır dapanıba amısıv. Egha kamagh sua, Kritin arighatizimın nı atakı.

⁶ Sıosın gumazır dapanıba, me gumazamizıbar damazıbar deraghvıra ikıam. Egh me amuir vabara ikı. Egh men borıba nıghnızır gavgavım Kraısın ikı, egh gumazamizıbar damazımın arazır kurabar amu mangıra ikıan markıam. Egh uan afeziaba ko amebabar akaba munasan kogham.

⁷ E fo, Kraısın adarazır garır gumazır dapanım, a Godın ingangarıbar garır gumazım. Kamaghın amizi a deraghvıra daru, a gumazamizıbar damazımın deraghvıra ikı, a kamaghın nıghnıghan markı suam, a zıar ekıam inısı me gatıvagh men ganam. Egh a zuamram anıngaghan markı. Egh dipar onganır avırıbar aman markı. Egh a tintınıbar gumazıbar soghan markı, egh a ua baghıvıra dagır avırıba inısı, nıghnıghan markı.

⁸ A uan dipenimin izir gumazamiziba deraghvira men gan. Egh arazir aghuiba bar dagh ifongegh, egh navir ghurimin araziba dikabiragh. An arazir aghuibar amuva, Godin damazimin zuezir arazibara gin tigh. Egh a uan ikirimirim deraviram an gan.

⁹ Egh a gumazamizibar sure damuti, me nighnizir gavgavim guizin akabar ikiti, da men naviba fiti, me guizin akar kabar gin mangi. Egh a uaghan gumazir guizin akaba batoziba, pamtemin me mikimtima, me suam, a guizbangira migei. A kamaghin damusi, a guizin akar e an sure gamizim, an an suiragh gavgafgh.

Kritin arighatizimin gumazir aviriba ikia gumazir maba nighnizir gavgabibagh asighisisi

¹⁰ E fo, Kritin arighatizimin itir darasi, gumazir akar aghuiba munasir aviriba iti. Me pura akar aviribav gia, gumazibar nighnizibagh ifari. Gumazir kaba men aviriba, me Judaba, me gumazibar mikarzir mogomebar iniba aghorasa gavgafi. Kamaghin amizi ni Godin ingangarir gumazir aruaba amisefegh.

¹¹ Gumazir kurar kaba arazir kuram damuva gumazamizibar biziba ko men dagiaba uari bagh da iniasa. Kamaghin amizi, me arazir e damuan koghamibar men sure gami. Egha arazir kamın me gumazamizir mabar men adarasi sara, men nighnizir gavgabibagh asighisisi. Kamaghin amizi ni me mikemeghti me akar katam mikiman marki.

¹² Fomira, Kritin gumazir fofozir mam, anarira kamaghin mikeme, “Kritin gumaziba, me zurara ifarir gumaziba, me gumazir bar kuraba. Me puv damasavira nighnigha ikiava, bar ingangaribar amira. Me mati asizir atiaba.”

¹³⁻¹⁴ Akar kam guizbangira. Kamaghin amizi, me nighnizir gavgavim Godin ikiva, egh uaghan Judabar eghaghanir aviriba baraghan koghiva, egh guizin akamin munasir gumazibar migeir akar gavgaviba, da baraghan koghsi, kamaghin ni men araziba akirsi, akar bar gavgavimra me mikim.

¹⁵ Gumazamizir Godin damazimin zueziba, me ghaze, dagheba ko biziba bar uaghan zuegham, eghti me da iniam. Egh gumazamiziba Godin damazimin zuezir puvatizir arazibar gin tigh, egh me nighnizir gavgavim Iesusin ikian koghti, bizitam zueghan kogham. Men nighniziba ko naviba Godin damazimin bar zuezir puvati, egha uan araziba deravira da tuisigha arazir aghuibar gin mangan aghua.

¹⁶ Men akaba kamaghin migia ghaze, “Ki God gifo.” Ezi men araziba men akakagha ghaze, me akirim ragha God gasaragha gifa. God bar me gifongezir puvati. Me Godin akaba munasir gumaziba, egha me bar arazir aghuitam damighan kogham.

2

Gumazir ghuriba bar deravira arazir God ifongezibar gin mangi

¹ Ezi no, ni gumazamizibar sure damu suam, me arazir guizin akaba ko zueba bar dar amu.

² Egh ni gumazir ghuribar sure damu suam, me dipar onganir aviribar ami onganen marki. Egh me arazir aghuibar amuti, igharaz darazi me mikim suam, me bar dera. Eghti me navir ghurimin araziba dikabin. Me Godin

guizın akam deravıram a gifogh, egh arazir bar igharaz darazigh ifongezim damu, egh tugh gavgavigh osimtızıba bar a da ateram.

³ Egh ni uaghan amızir ghurıbar sure damu suam, me God ifongezir arazimın daru. Me akar kurabar igharaz darazi girakirangin me mikıman marki. Me dipar onganir avırıba amıtı da me ikırırıghan kogham. Me igharaz darası arazir aghuıbar amusi, men sure damu.

⁴ Kamaghın me amızir igiaba kamaghın me mikımıva tuavir uan paba ko borıbagh ifongezir arazim men akakagh.

⁵ Eghtı amızir igiaba uan navir ghurımın arazıba dıkabın, egh me Godın damazımın bar zuegh ikıam. Egh me arazir bar deravıra uan dipenıbar ganamim gifogham. Egh igharaz darazir akurvaghamin arazim damu. Egh vaghvagh uan pabar apengan iki. Igharaz darazi akar kurabar Godın akamın mikıman koghsi, amızir ghurıba amızir igıabar sure damutı, me navir ghurımın arazıba dıkabın.

Taitus arazir aghuıbar amutı, gumazir igiaba an gın mangam

⁶ Kamaghıra ni uaghan gumazir igıabav kım, men navıba fıti, me uan navir ghurımın arazıba dıkabınam.

⁷ Arazir tızir ni amıba, ni uabı ni arazir aghuıbara damu, eghtı gumazir igıaba nın arazıbar gan dar gın tıgham. Egh nın ingangarır ni gumazamızıbar sure gamim, ni me gifaran marki, egh ni dibovır akabav mikım ifaghatan marki. Ni zurara guızın akabagh nıghnıgh deravıram akam kun.

⁸ En apanıba akar kuratamın e damıghan koghıva, me uan nıghnızır kuramın aghumsıghsı, kamaghın ni bar deravıram akabav kımıtıma, gumazıba akar ikuvtıızıtım an apıghan kogham.

Ingangarır gumazıba me men garır gumazır ekiabar akaba deravıra dar gın mangı

⁹ Ni kamaghın ingangarır gumazamızıbar sure damu suam, me men garır gumazıba bar men apengan iki, egh me ingangarır aghuır men garır gumazıba ifueghamıbar amu. Egh me akar kurabar men garır gumazıba lkarvaghın marki.

¹⁰ Egh me men garır gumazıbar bıızıba okıman marki. Bizır me bar moghıra amıba, men garır gumazıba dar ganıva egh me akar e kurır kamın zıam fam. A God en Akurvazır Gumazımın akam. Me akar kamın zıam fısi, ingangarır gumazıba bar deravıra men garır gumazıbar akabar gın mangıva arazir aghuımra men akagh.

E Godın arazımın gın tıgh egh Kraisın Dughıam mızuamam

¹¹ E fo, Godın apangkuvım azenım girıgha gıvazı, gumazamızıba bar an gari. God uan apangkuvır kamın en akurvası.

¹² God uan apangkuvır kamın en sure gamua ghaze, e God aghuazır arazıba ataghraghıva egh nguazır kamın arazır ifongezıba ataghraghın. Egh uaghan navır ghurımın arazıba dıkabınıva egh arazır God ifongezır aghuıbar amuasa, en sure gamı. Guızbangıra e nguazır kamın gumazamızıbar tongın itı, ezi God uan apangkuvımın tuavımın a ifongezır arazıbar gın mangasa, en sure gamı.

¹³ Dughıar e nguazır kamın itım, e bizır e damıghtıma e bar akueghamım bagha mızuai. A kamakın, e Krais İesusın angazangarım ko gavgavır ekıam

sara izamin dughiam bagha mizuai. An en Godin Gavgavim ko en Akurvazir Gumazim.

¹⁴ Krajs kamaghin ifonge, a uam e iniva egh a en arazir kuraba adangasa. Eghti e bar zuegh an gumazamizibar min ikiam. Egh e arazir aghuibar amusi bar ifongegham. Bizir kam bagha, a uabi uan mikarzim anigha, areme.

¹⁵ Kamaghin akar kabara ni zurara gumazamizibar sure damu. Egh ni akar kabar gin mangisi men naviba fi. Egh akaba batoziba men arazir kuraba akirsi, me mikim. Akar kaba Godin gavgavim sara pamtem me mikim. Ni pura men ganti, me nin aghuagh ni iriaghriaghan marki.

3

E arazir aghuibar amuam

¹ Ni Godin gumazamizibav kim suam, me gavmanba ko atrivibar apengan iki, egh me men akabar gin mangi. Egh me zurara ingangarir aghuibar amusivira iki.

² Egh me akar kuratamin gumazitamin girakirangin a mikiman marki. Me zurara nimira ikiva, arazir aghuimin gumazamizibar amu. Me guizin uari abir arazim, gumazamiziba bar men akagagh.

³ Ni fo, e faragha uaghan nighnizir aghuiba puvatigha, egha e akaba batosi. Satan e gifarazima, e Godin tuavimin zuir puvati. Kamaghin ami, e nivafizir kam ifongezir arazibar gin tigha nguazir kamin arazibar gara dar amuasa naviba dikafi. Egha dar ingangarir gumazir kinibar min iti. E nighnizir kuraba ko arazir kurabar igharaz darazigh amuava igharaz darazir biziba bagha naviba isiava arui. Gumaziba en apanim gamima, e uaghan men apanibagh ami.

⁴ Ezi God, en Akurvazir Gumazim, a bar e gifonge, egha en apangkuvigha arazir aghuimin e gami. Ezi dughiar an arazir kam azenim girizi,

⁵ an en akura. An en arazir aghuir e uari amizibagh nighnizir puvati, egha en akura. Puvati. An apangkuvimra, an en akura. An e rue, ezi tuavir kamin a en akura. Dughiar kamin a uan Duam e ganingizi, ezi an Duam e gamizi, e an borir bar igiabar min otifi.

⁶ Krajs Iesus, a Gumazir en Akurvazim, an ingangarimin God uan Duamin gavgavir aviriba bar e ginge.

⁷ God kamaghin ifonge, Krajs en apangkuvigha e gamima e Godin damazimin gumazamizir aghuibar otifi. E an boribagh ava, egh gin bizir aghuir an e bagha inabaziba iniam. Kamaghin e ikirimirir aghuir an e bagha inabazim mizuai iti.

⁸ E nighnizir gavgavim akar kamin ikiam. Ki kamaghin ifonge, nighnizir gavgavim Godin itir darazi, me arazir aghuibar amu gavgavigh mamaghira ikiam. Kamaghin ni pamtemin bizir kabav kimasasa ki ifonge. Bizir kaba da bar deragha gumazamiziba bar men akurvasi.

⁹ Egh ni, gumazir Moses Osirizir Arazibar migirigiba bagha uari adoziba, ni da baraghan marki. Gumazir onganir adariba ko adoghadoziba bagha bar ifongeziba, ko uan ovavibar ziaba bagha uari adoziba, ni bar dagh itagh. E fo, akar kaba arazir aghuibar gin mangisi bar en akuraghan kogham.

2:14: Kis 19:5, Lo 4:20, 7:6, 14:2, Sng 130:8, Ese 37:23, Ga 1:4, 1 Pi 2:9 **2:15:** 1 Ti 4:12, 2 Ti 4:2 **3:1:** Ro 13:1-7, Kl 1:10, Hi 13:21, 1 Pi 2:13-14 **3:2:** Ef 4:2, 4:31, Fl 4:5, Kl 3:12, 2 Ti 2:24-25 **3:3:** 1 Ko 6:11, Ef 2:1-2, 5:8, Kl 1:21, 1 Pi 4:3 **3:4:** 1 Ti 2:3, Ta 1:3, 2:11 **3:5:** Jo 3:3-5, Ro 11:6, Ef 5:26, 2 Ti 1:9, 1 Pi 3:21 **3:6:** Jol 2:28, Ap 2:17-18, 2:33, Ro 5:5 **3:7:** Ro 3:24, 8:23-24, Ta 2:16, Ta 2:11 **3:8:** 1 Ti 1:14-15, Ta 2:14 **3:9:** 1 Ti 1:4, 2 Ti 2:14-16, 2:23, Ta 1:14

¹⁰ Gumazitam, a Kraisin adarazir navir vamıran itir arazim, a bîbizir arazim damuti, eghti ni an nighnizim akırsi miğirigiatamın a mikim. Ni faragh an mikimti an oraghan koghti, ni gin uam an mikimti an uam oraghan koghti, ni bar anetakigh.

¹¹ Ni fo, gumazir kamaghın amim, an nighnizim ikuvizi a pazava amir gumazim, egha an arazir kurabagh ami. Ezi an arazir kurabara, akam a gasa ghaze, ni bar ikufi.

Taitus izi Polın ganigh

¹² Ki aminir gavgavim ko orangtızimın dughiamın Nikopolisin nguibar ekiamın ikiasa. Kamaghın amizi, ki Artemas o Tikikus amadaghtıma aningın tav, ni bagh izıtıma, ni na bagh Nikopolisin nguibar ekiamın izisi bar gav-gafigh.

¹³ Ni Senas, a gavman osirizir arazibar fofozir gumazim, ko Apolos devıram aningın gan. Ni aning inigh daruamin bizibar, aningın akurvagh. Eghti aning tuavimın daruamin dughiamın bizitamın oteveghan kogham.

¹⁴ Ki kamaghın ifonge, en gumazamiziba biziba bar puvatızibar akurvagh, egh me pura uan ikirimirim ko dughıaba makunan marki. Kamaghın amizıma, me gumazamizir igharazibar akurvaghamin arazimın fofozim inighıva an suiragh gavgafigh.

¹⁵ Gumazamizir na ko itiba, me ni bagha akam amaga ghaze, Afeziam ni ko iki. Ezi ni, nighnizir gavgavim İesusın ikia e gifongezir darazi, ni kamaghın me mikim suam, Afeziam ia ko iki. Godın apangkuvim bar ia ko iki.

Pol Filemon bagha Osirizir Akinafarim

Akar Faragha Zuim

Filemon, a gumazir aruar mam. Egha a Kolosin nguibamın Kraisin adarazir mav. An ingangarir gumazir kinir mam, an ziam Onesimus, a uan gumazir aruam ategha, ara ghua nguibar igharazimın iti. Egha nguibar kamın Onesimus Pol batogha a Kraisin gin zuir gumazimın oto.

Ezi dughiar kamın Pol kalabusin ikia, egh mangi Filemonın ganan ibura. Egha akinafarir kam osirigha Onesimus ganiga Onesimus amadazi, a ua uan gumazir aruam bagha ghu. Pol akinafarir kam kamaghın Filemonın mikeme, a uan ingangarir gumazir kinimın ataran marki. A ghaze, datirighın ingangarir gumazir kam a Kraisin gin zuir gumazimın oto. Filemon uan aveghbuamın mın uam a inigh.

Filemonın ingangarir gumazir kinim ara ghugha gin navim girazima, Pol anemadazima a ua Filemon bagha ghu

¹ Ki Pol, ki Kraisi Iesus bangin kalabusin iti, egha ki e uan aveghbuam Timoti ko, ga akinafarir kam ni Filemon bagha an osiri.

Ni en namakar aghuimra, egha e ko ingangarir vamıram ami.

² Ga uaghan, e uan amizim Apia ko Arkipus, e ko Godın ingangarimın midorozir gumazir mam, ga aning bagha osiri. Ga uaghan, nın dipenimın uari akuvir gumazamizir Kraisin adarasi, ga me bagha uaghan osiri.

³ E God ko miğia ghaze, God en Afeziam ko Ekiam Kraisi Iesusın apangkuvim ko navir amirizim ia ko iki.

Filemonın arazir aghuim Pol gamima a bar akonge

⁴ Ki uan God ko miğiava, egha ni ginighniğha zurara ni bagha God minabi.

⁵ Me zurara kamaghın na miğei, ki orasi, ni bar Godın gumazamizibagh ifonge, egha ni nighnizir gavgavim Ekiam Iesusın iti. Kamaghın amizi, ki ni bagha God minabi.

⁶ E ni ko, e uari inigha ikia, nighnizir gavgavim Kraisin iti. Egha ki God ko miğia ghaze, an e nighnizir gavgavibar amuti da fofozir aghuim damuti an ekevegham. Eghti e fogham, e Kraisi ko poroghav ikia egha bizir aghuiba an agharimın da isi. Egh e deravıra vaghvagh dagh fogham.

⁷ Nan namakar aghuim, ni igharaz darazigh ifonge, ezi arazir kam Godın gumazamizibar naviba fema me bar akonge. Ezi bizir kam na gamima ki bar akonge, egha nan navim gavgavim a ganıdi.

Pol ghaze, Filemon ua Onesimus inightima a guizbangıram an aveghbuamra iki

⁸⁻⁹ Ezi bizir ki ifongezir mam iti, ni a damigh. Ki Kraisin ziamın ni mikemeghtima ni a damuamin gavgavim iti. Ezi kamaghın ki nın arazir aghuibagh fo, ni Kraisin adarazigh ifongezir arazim gifo, eghti ki akar gavgavim ni danigan kogham. Ezi igharaz darazigh ifongezir arazim ga isa uaningin suira, kamaghın amizima ki nimira ni mikimasa. Ki Pol, ki Kraisi Iesusın abuir gumazim, egha datirighın ki a bangin kalabusin iti.

¹⁰ Ki kamagh sua nın azangsisı, ni arazir aghuibar nan otarim Onesimus damu. Ki kalabusin itir dughiamın, Onesimus na bagha ize, ezi ki an

akurazima a nighnizir gavgavim Kraisin iti. Egha a guizbangira mati nan otarimin oto.*

¹¹ A fomira ingangarir aghuir tam gamima a nin akurazir pu. Egha datirighin ingangarir aghuim damuti a virara gan akuragham.†

¹² Ezi ki datirighin uam Onesimus ni bagha anemadi, nan navim uaghan a ko zui.

¹³ Dughiar kam ki Kraisin akar aghuim bangin kalabusin ikia, ghaze, Onesimus nin danganim inigh nan akurvaghti deragham. Ki kamagh sua, a na ko ikiasa ki bar ifonge.

¹⁴ Ezi ki ghaze, ni faragh bizir kam gifuegh mikimiva an amamangatighan koghtima, ki bizir kam damuan kogham. Kamaghin ami, Onesimus na ko ikiasa, ki a migeir puvati. Ezi bizir tizim ni a damuasa, ki mighighvira ni gakaghoran aghua. Ki nighnisi, ni arazir aghuim nan akurvaghshi na damu, kamaghin ni uan ifongiamin gin mangiva a damu.

¹⁵ Ezi guizbangira, Onesimus mong dughiar otevimin nin saghon iti. Ezi e fogan kogham, ni ti uam a inighti, a ni ko iki mamaghira ikiasa, kamagh sua a dughiar otevimin saghuim iti.

¹⁶ Ezi datirighin ni pura ingangarir gumazir kinimin a ginighnighan marki. Bar puvati. A pura nin ingangarir gumazir kinim, egha datirighin a bar nin aveghbuamra, ezi ni bar a gifuegham. Ki uabi an garima a Kraisin anav, ezi ki uan navim isava a ganingi. Kamaghin ki fo, ni bar a gifuegham. Ni an arazir a pura ingangarir gumazir kinim min ikiava amim gifuegham. Egh Ekiamin aven ni aveghbuamin min an ganiva bar a gifuegham.

¹⁷ Kamaghin ni nan gara ghaze, ga uaning inigha Kraisin ingangarim gami, ezi ki ni migei, ni arazir ni na isi moghira, ni ua Onesimus inigh.

¹⁸ Ezi a bizir kurar manam ni gami, o a pura bizir tam ini, kamaghin nan ziam atighti ki dagh ikarvagham.

¹⁹ Ki Pol, ki uan dafarimin akar kam osiri. Egh ki uabi Onesimusin biziba ikarvagham. (Ni fo, ki uabi nin akurazima, ni navim gira, ezi kar ni ikarvaghamin bizim. Ezi ki bizir kam mikiman aghua.)

²⁰ Nan aveghbuam, ki kamaghin ifonge, ni Ekiamin ziamin arazir aghuir kamim nan akuragh. Ga Kraisin gumazimningin min iti. Kamaghin ni nan navim feghti ki bar akuegham!

²¹ Ki guizbangira fo, ni nan akamin gin mangam, egha ki ni bagha akinafarir kam osiri. Ki fo, arazir ni Onesimus damuamim, a ki damuasa ni mikemezir arazim bar a gafiragham.

²² Ezi ki akar mam ua iti. Nan nighnizir gavgavim kara, God ian azangsiziba baregham, egh na ateghtima ki ua ia bagh izegham. Eghti ni na bagh uan dipenimin danganitam akirighti, ki a dakuam.

Pol ko ingangarir vamiram amiba, me Filemon bagha akam amaga ghaze, Afeziam ni ko iki.

²³ Epafras ni bagha akam amaga ghaze, Afeziam ni ko iki. A uaghan kalabusin iti, egha ga virara Kraisi Iesus bangin kalabuziar gumazimning.

* **1:10:** (10) Gumazir aviriba ghaze, Onesimus a pura Filemonin ingangarir gumazir kinimin ike, egha a gin ara Pol bagha ghu. Egha a Pol ko itir dughiamin a Kraisin anavin oto. Egha dughiar kamim arazim a kamakin, ingangarir gumazir kinimin arimangigham, eghti gumazir ekiar men garim, a midorozir gumazibav mikemeghti, me ingangarir gumazir kam isi temer ighuvimin a gafugham, eghti an aremegham. † **1:11:** (11) Grighin akamin, ziam Onesimus, an akar kam ko magh ghu, "Ingangarir aghuim gami."

²⁴ Na ko ingarir darasi, Mak ko Aristarkus ko Demas ko Luk, me uaghan ghaze, Afeziam ni ko iki.

²⁵ En Ekiam Krai Iesusin apangkuvim vaghvagh ian duaba ko iki.

Akinafarir Hibrun Gumazamiziba bagha Zuim

Akar Faragha Zuim

Judabar marazi faragha uan naviba iragha Kraisin gin zui, egha datirighin uan nighnizir gavgavim ataghraghasava ami. Kamaghin, akinafarir kam gumazir mam me bagha an osiri. E fozir pu, tinaram an osiri, akinafarimin aven gumazim uan ziam diborozir puvati. Marazi ghaze, Pol, o Barnabas, or Apolos men tav ti an osiri. Gumazir maba me dikabira egha osimtiziba me ganidi. Akinafarir kam men nighnizir gavgaviba gavgavim dar aningasa, kamaghin amizi a ingangarir ekiar God Kraisi Iesus gamizim me mikimasa. Kraisa guizbangin Godin arazim en akakasi.

Ezi Akinafarir kam bizir ekiar pumuming ko mukezim migei. 1. Iesus a guizbangira Godin Otarim. Dughiar Iesus nguazimin itim, an osimtizir aviriba ko mizaziba inis. Ezi arazir kam in God Iesus gamizi a gumazamizibar akurvaghamin faragha zuir gumazim (2:10). Egha Iesus akam inigha izir gumazir fomira itiba ko enselba ko Moses gafira. 2. God uabi Iesus amisevezi a ofa gamir gumazimin iki mamaghira ikam, egh a Judan Godin ofa gamir gumazibagh afira. 3. Iesus a Godin Nguibamin ofa gamir gumazir dapanir ekiamin iti, egha gumazir nighnizir gavgavir an itiba, a ua me iniam. Moses Osirizir Araziba dar gun migei, da pura Iesus amizir ingangarir ekiar kam in nedaziba. Akinafarir kam gumazamizibar nighnizir gavgavim, gavgavim dar aningasa. Kamaghin amizi, an Israelin gumazamizir fomira itibar nighnizir bar gavgavimin akaba iti (sapta 11). A ghaze, marki, osimtizir manam me bato, me uan nighnizir gavgavim suiraghvira iki mangiya ovengegh. Me Iesusin gan egh an arazibar gin mangi, egh me osimtiziba ko mizazir me isiba batogh.

Iesus, a enselbagh afira

(Sapta 1-2)

God e mikimasa uan akam isa uan Otarim ganingi

¹ Fomira God dughiar aviriba ko tuavir aviribar uan akam isa an akam inigha izir gumazibagh aningizi, me en inazir afeziabav keme.

² Ezi datirighin dughiar kam, kar dughiar abuananaba, God e mikimasa uan akam isa uan Otarim ganingi. God biziba bar da iniasava Otarir kam a misefe. Otarir kam in agharimin, God fomira overiam ko nguazimin ingari.

³ Ezi Otarir kamra Godin angazangarim en akagha ghaze, God a bar dera. Egha uaghan a Godin mirara gari. An akam bar gavgafi, egha akar kamra a bar bizibagh amima, da gavgavighavira iti. Egha an arazir kuraba gin amadir ingangarim a givagha, egha gumazamizibagh amima me zuegha iti. Egha a gin Godin Nguibamin ghuavanaboghava Pin Tir Atrivir Ekiamin agharir guvimin boroghin apera.

Godin Otarim enselbagh afira

⁴ Afeziam ziam uan Otarim ganingi. Ezi ziar kam a bar dera, egha enselbar ziam gafira. Ezi kamaghin an Otarim gamizima a enselbar ekiamin oto, ezi me an apengan iti.

⁵ Egha God dughiatam uan enselin tam kamaghin a mikemezir puvati, “Ni nan Otarim, ezi datirighin ki nin Afeziam.” O a enselin tamın mikemezir puvati, “Ki an Afeziam, ezi a nan Otarim.” Bar puvati.

⁶ Egha dughiar God ua uan Otarir ivariam nguazir kamın anemangasa egha uaghan ghaze,

“Godın enselba bar an apengan ikıva egh an ziam fam.”

⁷ Egha God kamaghin enselbav keme, “A uan enselbagh amima da aminimın min otifi, egha uan ingangarir gumazibagh amima me avir mızariabar min otifi.”

⁸ Egha Otarim bagha kamaghin mıgei,

“God, ni Atrivimın iki mamaghıra iki!

Ni uan gumamazibagh atıvagha egha arazir aghuıbar me gami.

⁹ Ni arazir aghuıbagh ifonge, egha arazir kuraba bar dar aghua.

Ezi bizir kam bagha, nin God uabi, borem ni gingegha ni amısefe,
mati gumazir ziar ekiam itim.

Ezi ni ko Godın Nguıbamın itir darasi, nin ziar ekiam men ziaba bar dagh afıra.

Ezi bizir kam ni gamima ni bar akonge.

Kamaghın nin bar akongezir arazim

men bar akongezir arazim gafıra.”

¹⁰ Egha God uan Otarim kamaghin a mıgei,

“Ekiam, ni fomıra nguazir kamın ingari.

Egha ni uabi uan dafaribar overiam ko bizir pın itibar ingari.

¹¹ Bizir kaba bar gıvagham, eghti ni ikıvıra ikiam.

Overiam ko nguazim, aning bar kuvıgham,
mati inim ghurıgha bar bıaghıre.

¹² Ni aning rıgham, mati gumazim atuım riki.

Ni aning damıghti aning ıgharagh otogham, mati gumazim korotiar
ghurıba suagharısi.

Ezi ni, kamaghıra iti, ni ıgharagha garir puvati.

Nin dughiam gıvaghan kogham.”

¹³ Fomıra God kamaghin uan Otarimra kamaghin a mikeme, “Ni nan agharir guvimın daperagh, eghti ki nin apanıba isi nin apengan dar atıka.” Egha God dughiatamın akar katam enselin tam mikemezir puvati. Bar puvati.

¹⁴ Ezi guızbangıra enselba me duaba, egha me Godın ingangarım gami. Ezi God gumazir a ua inıamıbar akurvaghasa me amadıma, me arui.

2

God en akurazir arazim, a bizir bar ekiam

1:5: 2 Sml 7:14, 1 Sto 17:13, Sng 2:7, 89:26-27, Ap 13:33, Hi 5:5 **1:6:** Lo 32:43, Sng 97:7, Ro 8:29, Kl 1:18, 1 Pi 3:22, MAA 1:5 **1:7:** Sng 104:4 **1:9:** Ais 61:1, Ap 4:27, 10:38 **1:11:** Ais 34:4, Mt 24:35, 2 Pi 3:7, 3:10 **1:13:** Sng 110:1, Mt 22:44, Mk 12:36, Lu 20:42 **1:14:** Sng 34:7, 91:11, Mt 18:10, Ap 12:7, Ro 8:17, Je 2:5, 1 Pi 3:7

¹ Godin Otarim ziar ekiam isi, kamaghin amizi, akar e oraghizir kamnagh, e bar mighiviram an suiragham. E ireghan koghsi, e akar kam deraghvira an suiragh gavgavigh ikiam.

² Fomira God en inazir afeziaba mikimasa, uan akam isa enselbagh aningi, egha kamaghira tuavir kamın a kamaghin men aka, akar kam a guizbangira. Ezi gumazitam akar kamın gin zuir puvatigha a batogha, egha a ivezir kuram ini. Egha an ivezir kuram, an arazir kurar an amizibar mirara a inis.*

³ Ezi datirighin, God en akurazir arazim, a bizir bar ekiam. Egh e akirim ragh Godin akurvazir arazim gasaraghiva, e manmaghin arazir kuramin ivezim gitagham. E bar puvatigham. Ekiam uabi faragha en akurvaghasa mikeme, ezi gumaziba an akam baraki. Ezi me kamaghin migia en aka, akar kamnagh a guizbangira.

⁴ Dughiar kamın, God mirakelin igharagha gariba ko digavir kuram gamir arazibagh amua uan ighiamın gin ghua Godin Duamin bizir aghuiba tuarigha gumazamiziba ganidi. Ezi arazir kamın a kamaghin en aka, an Otarimın akar kam a bar guizbangira ghu.

Jesus, a uabi en akurvaghamin gumazim

⁵ E nguazir igiar God gin damuti izamim ginighnigh, egh fo, God nguazir igiar kam gativasa, enselbav kemezir puvati. Bar puvati.

⁶ Ezi Godin Akinafarimın aven akar mam kamaghin iti,

“O God! E gumazamiziba e tiziba, ezi ni e ginighnisi?
E pura biziba.

Ezi manmagh sua ni bar deraghavira en gari?

⁷ Ni en ingarizi, dughiar otevimra e enselbar apengan iti;
ezi ni e fegha egha ziar ekiam e ganingi.

⁸ Egha ni gavgavim e ganingizi,
kamaghin bizir ni ingariziba bar en apengan ikitima
e bar dagh ativagham.”

Godin akar kamnagh ghaze, God gumazamiziba gamizi, biziba bar men apengan ikiti me dagh ativagham. Akar kamın mingarim a kamakin, God bizir a ingariziba bar da isa en apengan dariki. Ezi e fo, datirighin e garima, biziba bar en apengan itir puvati.†

⁹ Ezi e Jesus gifo, a ziar ekiam ini. God kamagh sua, a bar en apanguvighti, tuavir kamın Jesus gumazamiziba bagh aremegham. Egha kamaghin bar dughiar otevimın an enselbar apengan ike. Egha mizazir dafam inigha areme, ezi bizir kam bagha God ziar ekiam a ganiga a ghufe.

¹⁰ E fo, God a biziba bar dar mingarim, egha a biziba bar dar ingari. Egha kamaghin ifonge, Jesus uan borir aviriba me inigh egh men aku Godin Nguibamin mangam, eghti me Jesus ko ziar ekiam iniam. God kamaghin

2:2: Sng 68:17 * 2:2: (2:2) Me akar dikirizir gavgavir God Moses ganingizim migei. Ni Uam E Ini (Kisim Bek) 19-20in gan. Uam E Iniamin Akinafarimın akam, enselin migirigiba puvati, ezi Judaba kamaghin nighnizir gavgavim iti, God akar gavgavir dikirizim enselbar dafarimın God ganingi. Ia Aposel 7:38 ko 7:53, ko Galesia 3:19in gan. 2:3: Mt 4:17, Mk 1:14, Lu 1:2, Hi 10:28-29, 12:25 2:4: Mk 16:20, Ap 2:22, 14:3, 1 Ko 2:4, 12:4, 12:7, 12:11, Ef 1:5, 1:9 2:5: Hi 6:5, 2 Pi 3:13 2:6: Jop 7:17, Sng 144:3 2:8: Mt 28:18, 1 Ko 15:25-27, Ef 1:22 † 2:8: (2:8) Akar Ighiabar Akinafarimın aven itim, a gumazamiziba bar me migei. Ezi gumazir Hibrun Akinafarimın Osirizim, a Jesus ginighnigha ghaze, a gumazimın min otogha egha gumazamiziba bar men dangamin ini. Ezi kamaghin Ighiabar Akinafarimın, a bizir guizin Jesus batozibav gei. 2:9: Jo 3:16, Ro 5:18, Fl 2:7-9, 1 Ti 2:6, 1 Jo 2:2, MAA 5:9 2:10: Lu 24:46, Jo 20:17, Ap 3:15, Ro 8:29, 11:36, Hi 5:9, 10:10

ifonge, Iesus gumazamizibar akurvaghamin ingangarim damuam, kamaghin amizi a Iesus ataghizima a mizazim isi. Ezi mizazir kam Iesus gamima a gumazamizibar akurvaghamin gumazir bar faragha zuimin otogha, egha tuavim men aka. Arazir God a gamir kam, a bar dera.

¹¹ E fo, gumazir kam Iesus, a gumazamiziba gamizi me Godin gumazamiziba min ikia egha me bar zue. A me ko afeziar vamira iti. Kamaghin amizi a kamaghin an aghumsizir puvatigha me dibora ghaze, “Nan aveghbuaba ko buaramiziba.”

¹² Egha a kamaghin God migei,

“Ki nin ziamin gun uan adaraziv kemegham.

Eghti me uari akuvti

ki ighiabar amu nin ziam men tongin a fam.”

¹³ Egha a ua ghaze, “Ki ni baghivira iki orarkitima God damuasa amir biziba mikemezi moghin damuam.” Egha ua ghaze, “Ia gan, ki borir God na ganingiziba me ko iti.”*

Iesus en akuraghasa gumazimin min oto

¹⁴⁻¹⁵ Kamaghin amizi, borir kaba, me guizbangira gumazamizibara. Kamaghin Iesus uaghan men min ikia guizin gumazimin oto. A kamagh sua, an aremegh egh arazir kamin a Satan bar a gasighasigham, a gumazir gumazamizibagh amima me ariaghirir gavgavim itim. Gumazamiziba nguazir kamin ikiava ovevemini atiati. Ezi men atiatir kam me ikiagharisi. Kamaghin amizi, Iesus me firasa, bizir kam bagha, a gumazimin min otogha egha areme.

¹⁶ Guizbangira, Iesus ingangarir kam enselbar akurvaghasa a gamizir pu. Puvati. An Abrahamin boriba akurvaghasa a gami.

¹⁷ Kamaghin, a uan doziba ko buaramizibar mirara oto. A kamagh sua, a men ofa gamir gumazir ekiabar dapanimin iki, egh Godin akamin gin mangiva apangkuvim gumazamizibar ikiva Godin ingangarim damuva, egh ingangarir kamin gumazamizibar arazir kurabar gin amangam. Kamaghin a gumazamizibar min oto.

¹⁸ Ezi Satan a gifarasa arazir kuraba bagha a kakaghoru, ezi an osimtiziba ateri. Kamaghin amizi, dughiar Satan gumazamizibagh ifaramibar, Iesus men akurvaghamin fofozim iti.

Iesusin ziar ekiam, a bar Mosesin ziar ekiam gafira

3

(Sapta 3:1-4:13)

Iesusin ziar ekiam, a Mosesin ziar ekiam gafira

¹ Kamaghin ami, Kraisin adarasi, God uaghan Uan Nguibamin mangasa, a ian dia. Ia deravira Iesus ginighnigh, e nighnizir gavgavim an ikia, egha an ziamin gun migia ghaze, a God misevegha amadazir abuir gumazim, egha uaghan Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanim.

2:11: Mt 25:40, Mk 3:35, Jo 20:17, Ap 17:26,, Ro 8:29, Hi 10:10 **2:12:** Sng 22:22 **2:13:** Sng 18:2, Ais 12:2, Jo 17:6, 17:9-12 † **2:13:** (2:13) Ezi Iesusin akar Aisaia 8:17, 18in izezim. Gumazir Hibrun Akinafarim Osirizim, en akaghti e fogham, Iesus gumazir igharaziba ko magh gari, me an aveghbuaba ko an boriba. Ezi gumazamizir Godin mizuaiaba bizibagh amima, ezi Iesus uaghan orarti. **2:16:** Ais 41:8-9 **2:17:** Fl 2:7, Hi 2:14, 4:15, 5:1-2, 1 Jo 2:2, 4:10 **2:18:** Hi 4:15-16, 5:2, 7:25 **3:1:** Ef 4:1, Fl 3:14, Hi 4:14, 5:5, 6:20, 7:26, 8:1, 9:11, 2 Pi 1:10

² God anemisevegha ingangarir kam a ganingizi, a Godin gumazamiziba bagha ingari. Moses fomira Godin gumazamiziba bagha deravira ingarizi moghira, a ingari.

³ E fo, gumazir dipenimin ingarim, a ziar ekiam isi, ezi an ziar ekiam, an dipenimin ziar ekiam gafira. Ezi kamaghira God ziar ekiam Iesus ganingi, ezi an ziar ekiam, Mosesin ziar ekiam gafira.

⁴ Ezi dipeniba bar, gumaziba dar ingari. Ezi Godra, a biziba bar dar ingari.

⁵ Moses a Godin ingangarir gumazimin iti, egha Godin akamin gin ghua Godin gumazamiziba bagha deravira ingari. A bizibar gun mikimamin ingangarim iti, akar God gin a mikimamiba.

⁶ Ezi Krais a Godin Otarim, a Godin gumazamizibagh ativagh men ganam. Egha guizbangira Godin akamin gin ghua egha ingangarir kam deravira a gami. Eghti e atiatingan koghiva, nighnizir gavgavim ikiva egh bizir aghuir e iniamiba e dav zuamam, egh kamaghin damuva, e uaghan Godin Dipenimin min ikiam.

Gumazir akaba batoziba, me aghuvsazim inian kogham

⁷⁻⁸ E Godin gumazamiziba, egha uaghan an dipenimin min iti, kamaghin ami, e Godin Duamin akam baragham. A kamaghin mikeme,

“Eghti datirighin ia Godin tiarim baraghiva, egh ia an akamin aghuaghan marki,

mati ian inazir afeziaba fomira an akaba batogha egha orazir puvati.

Me gumaziba puvatizir danganimin ikia God damuti a irasa an akam batosi.

⁹ God ghaze, Me danganir kamin ikia na damuti ki irasava me nan akam batoghavira iti.

Me garima, ki 40 plan azenibar arazir aghuiba me bagha dagh ami.

¹⁰ Kamaghin amizi, ki bar gumazamizir kabar aningaghe, egha ghaze, ‘Me nan gin mangan aghua, egha uaghan nan akam baraghan aghua.’

¹¹ Ki men aningaghegha bar guizbangira akar gavgavim gamua ghaze, ‘Me nan aghuvsazir danganimin aven mangighan kogham.

Bar puvati!’ ”

¹² Kraisin adarasi, ia uari bagh deravira gan, ian tongin tav nighnizir kuratam a navir averiamin ikiti a nighnizir gavgavim ategh, egh kamaghin akirim ragh Godin ikia mamaghira itim gasaragham markiam.

¹³ Ezi ia kamaghin damuan marki, ia kamaghin damu, ia zurara dughibar ia vaghvagh Godin gumazamizir igharaziba ko ia, akar aghuim uari daning uarir akurvagh egh uan naviba gavgavim dar aning. Kamaghin arazir kuram tav gifaraghti, a Godin gin zuir tuavim ateghan kogham. Godin Akinafarim ghaze, “Datirighin,” ezi e fo, e datirighin ingangarir kam damuam.

¹⁴ Ia fo, dughiar e faragha nighnizir gavgavim Godin itim, en nighnizir gavgavim bar gavgafi. Egh e uan nighnizir gavgavibar amuti da gavgavigh iki maghira mangi dughiar e ovengamimin otogham. E kamaghin damuva, e bar Krais ko poroghiv iki a ko ingar ikiam.

¹⁵ E fo, Godin Akinafarim kamaghin migei,

“Datirighin ia Godin tiarim baraghiva, egh ia an akamin aghuaghan marki,

mati ian inazir afeziaba fomira an akaba batogha
egha orazir puvati.”

¹⁶ Fomira te Godin tiarim baregha, egha an gin zuir puvati, egha an akam batosi? Kar gumazamizir Moses inigha Isipin ghuziba. Merara arazir kam gami.

¹⁷ Ezi God 40 plan azenibar ten aningaghe? A gumazamizir arazir kurabagh amiziba, me danganir gumaziba puvatizimin ariaghrezir gumaziba, merara, a men aningaghe.

¹⁸ God fomira guizbangira akar gavgavim akira ghaze, “Me nan aghvsazir danganimin aven mangan kogham.” Akar kam, a te ganingi? Kar gumazamizir an akam barazir puvatiziba. A me baghvira migei.

¹⁹ Kamaghin e fo, gumazir kaba me nighnzir gavgavim Godin ikian aghua. Ezi bizir kam bagha me Godin aghvsazir danganimin aven mangan ibura.

4

Godin gumazamiziba aghvsazim iniam

¹ Datirighin, God uaghan e inigh aghvsazir danganimin aven mangasa akam akiri. Ezi kamaghin ia uari bagh deravira gan, ian tav atam akuigh egh danganir kamin aven mangighan kogham.

² E Akar Aghuim baraki, mati fomira Israelba a baraki. Egha Israelba me puram akam a baraki, egha nighnzir gavgavim an itir puvati. Ezi bizir kam bagha akar aghuir me oraghizir kam, a men akurazir puvati.

³ Ezi e gumazamizir nighnzir gavgavim Godin itim, an e ateghtima e an aghvsazir danganimin mangam. A fomira nguibar kam ginighnigha egha a mikemezir moghira,

“Ki aningaghegha akar gavgavim akira ghaze,
‘Me nan aghvsazir danganimin aven iziva
na ko aghvsazim inian kogham.’”

Guizbangira, God Mosesin dughiamin akar kam migei, ezi e fo, bar fomira dughiar a nguazir kamin ingarizim, a nguazir kamin ingarasa nighnziba a dagh amigha gifa.*

⁴ Godin Akinafarimin aven akar otevir mam iti, a namba sevenin dughiam migei, “Dughiar namba seven, God garima an ingangariba bar gifa, ezi a dughiar kamin avughse.”

⁵ Ezi migirigiar otevir kamra e faragha a baraki, a ua migia ghaze, “Me nan aghvsazir danganimin aven mangighan kogham.”

⁶ E kamaghin bizir kam gifo, Godin aghvsazir danganir kam a ikiavira iti, ezi gumazamizir taba an aven mangam. Ezi gumazamizir faragha Akar Aghuim baraghiziba, me nighnzir gavgavim an itir puvati, kamaghin amizi me aven ghuezir puvati.

3:16: Lo 1:1-38 **3:17:** Sng 106:26, 1 Ko 10:10, Ju 5 **3:18:** Lo 1:34-35, Hi 3:11 **3:19:** Hi 4:6 **4:1:** Hi 12:15 **4:3:** Sng 95:11, Hi 3:11, 3:14 * **4:3:** (4:3) Israelia Isip ataghizir dughiam, God Moses ko Josua me inigh Kenanin Nguazimin mangasa a ifonge, eghti nguazir kam me dapiagh avughsamin danganimin otogham. Ezi gumazir Hibrun Akinafarim osirizim kamaghin en aka, God avughsizir danganir igharazim iti, kar Godin Nguibam, guizbangira an avughsizir danganim, eghti gumazamizir nighnzir gavgavim an itibarama nguibar kamin aven mangan. **4:4:** Stt 2:2, Kis 20:11, 31:17 **4:5:** Sng 95:11

⁷ Ezi gumazir kabar gin, azenir aviriba ghua gifa, ezi God uan akam isa Devit ganingi, ki Godin Akinafarimin aven itir akar kamın gun mikemegha gifa. A ghaze,

“Datirighin ia Godin tiarim baraghıva,
egh ia an akamin aghuaghan marki.”

Devitin dughiamın, God ghaze, “Datirighin,” egha kamaghın en aka, a dughiar igharazim ginaba. Dughiar a inabazir kam, gumazamiziba an aghuvsazir danganir kamın aven mangam.

⁸ Josua ti fomira aghuvsazim gumazamizibagh aningizi, ezi God gin dughiar igharazitam ginabaghan koghai.

⁹ Kamaghın amizi e fo, Godin gumazamizibar aghuvsazim a ikivira ikiam, a mati Sabatin aghuvsazir dughiam.

¹⁰ E fo, gumazim Godin aghuvsazir danganımın aven ghua, a uan inganarım a gıvagha aghuvsı, mati fomira God uan inganarım a gıvaghava aghuvsı moghın.

¹¹ E kamaghın aghua, gumazitam uam akaba batozir arazımın gin mangam, me fomira amizi moghın, egh a uan aghuvsazir danganımın aven mangıghan koghıva, egh arıghıregham. Kamaghın ami e aghuvsazir danganımın aven mangısi pamtemın ingaram.

¹² Godın Akam an angamra ikia, egha a pamtemın ingara iti. A bar ghumıgha, egha a midorozir sabar ghumtizir pumuning itim gafira. Ezi akar kam, sabar ghumtizımın mın, a bar gumazımın namnam okoregha bar aven ghua, duam ko navir averiam uaning bativi naghın oto, egha uaghan aghariba uari isasurazir naghın, ko agharibar aven itir ovim, aning uaning bativi naghın oto. Egha a bar en nıghnızıba ko en navir averıbar aven itir ifongıabagh fogha da tuisısi.

¹³ Ezi bizir God ingarızıba, tam Godın damazımın modoghan kogham. Bar puvati. Ezi bizıba bar kuıghrıghıva egh Godın damazımın bar azenara ikiam. Eghı Godra arazir e amıba tuisıghıma e dar a geghanam.

Iesus Godın Nguıbamın ikia, en Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanımın mın ikia, egha Akar Dikırızir Gavgavır Igiamın abuir gumazımın mın iti

(Sapta 4:14-10:38)

Iesus Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanım

¹⁴ Ezi e Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanir mam iti, ezi a bar Godın Nguıbamın aven ghu. A Iesus, Godın Otarım. Kamaghın amizi, e nıghnızir gavgavır e gun mıgeir kamın suiragh gavgavıgham.

¹⁵ E uari arazir kuraba dikabinamin gavgavıba puvati. Egh e kamaghın nıghnıghan kogham, Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanir kam, en nıghnızıbagh fogh en kuarkuvıghan kogham. Puvati. Satanın ifavarir arazir e batıvızıba, da uaghan bar a batıvıgha gıfa. Ezi an arazir kuratam gamızir puvati.

¹⁶ Kamaghın amızıma, e atiatingan koghıva Godın atrıvir dabırabımın boroghın mangam, Godın apangkuvım a gızıfa. E a bagh mangıtıma God en

kuarkuvigh en apangkuvigham. Egh e osimtizitam ikiti an apangkuvim en akuragham.

5

Iesus, en Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanim, an en akura

¹ Ia nighnigh. Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapaniba bar, God vaghvagher men adarazir tongin me amisefe. God men mav amisevezima, a gumazamiziba bagha Godin ofa gami. Egha uaghan bizir aghuiba isa God ganidi. Egha arazir kuraba bagha ofa gamima God arazir kuraba gin amadi.

² Egha a uabi a Godin damazimin bizibar amuamin gavgaviba puvati. Kamaghin amizi, a gumazir fofoziba puvatigha pazav amiba, a men asughasusi.

³ Egha a uabi a bizibar amuamin gavgaviba puvati, kamaghin amizi a gumazamizibar arazir kuraba ko a uan arazir kuraba sara gin amangsi ofabar amu.

⁴ Ezi gumazitam Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanimin ikiasa uabi uabi amisevegha egha ziar ekiam inizir pu. Puvati. God uabira an diazima a ingangarir kam ini. God fomira Aronin diazi moghin.

⁵ Ezi tuavir kamra, Kraisa a uaghan kamaghin ami. A uabi uan ziam fer puvati, egha Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanimin otozir puvati. Puvati. God uabi ingangarir kam damuasa anemisefe. Egha God kamaghin a migei, "Ni nan Otarim; datirighin, ki nin Afeziam."

⁶ Egha uan Akinafarimin aven itir akar igharazir mam, a ghaze, "Ni ofa gamir gumazim, Melkisedekin min iki mamaghira ikiam."

⁷ Ezi dughiar Iesus nguazimin itim, a pamtemin God ko migia egha diav azi. A fo, an ovengan koghsi, God an akuraghamin gavgavim iti. Kamaghin ami a uabi uan ifongiam dikabiragha egha Godin apengan ikia, an akam barasi. Ezi God an dimdiam a barasi.*

⁸ Guizbangira Iesus a Godin Otarim, egha a mizazim ini. Ezi tuavir kamra a Godin akamin gin zuir arazim an a gifo.

⁹⁻¹⁰ Egha a uan ingangarir a damuamiba, a bar da gifa. Ezi God anemisevegha ghaze, "Ni Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanimin ikiam, egh Melkisedekin min ikiam." Ezi a gumazamizir an akam baragha egha an gin zuiba, a men akurvazir gumazimin oto. Egh a men akurvaghti me deravira iki mamaghira ikiam.

E borir aghiribar min ikian kogham

¹¹ E fo, Iesus Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanimin oto, ezi e migirigiar aviriba akar kamin iti, e dar gun ia mikimasa. Ezi ia oraghan aghua. Kamaghin amizima, e akar kamin mingarim ia mikiman ibura.†

¹² Ia fomira Kraisin adarazir otivigha gifa, ezi kamaghin ia gumazamizibar Godin akam men sure gamighai. Puvati, ian nighnziba oteveghavira iti,

5:2: Hi 2:18, 4:15, 7:28 **5:3:** Wkp 9:7, 16:6, Hi 7:27 **5:4:** Kis 28:1 **5:5:** Sng 2:7, Jo 8:54, Hi 1:5, 1:8 **5:6:** Sng 110:4, Hi 6:20, 7:1, 7:17, 7:21 **5:7:** Jo 12:27, 17:1 * **5:7:** (5:7) Ezi Iesus Getsemanin azenimin ikia, egha osimtizir a bativamim batoghasa God ko migei. Matyu 26:36-46 ko Mak 14:32-42 ko Luk 22:39-46in gan. Migirigiar kabar God Iesus a ko migeir migirigiaba baraki. Guizbangira God Iesus ataghizi an areme, egha God ovevem ataghizi an suirazir puvati. God a gamizi ua mozimin dikavizi, a ziar ekiam a ganigha egha a gamizi an Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanimin oto. Ni uaghan Apostel 2:24 ko Hibru 2:29 ko Filipai 2:6-11in gan. **5:8:** Fl 2:8, Hi 3:6 **5:9-10:** Hi 2:10, 5:6, 11:40 **5:11:** Mt 13:15, Jo 16:12, 2 Pi 3:16 † **5:11:** (5:11) Ni Hibru sapta 7in gan. **5:12:** 1 Ko 3:1-3, Hi 6:1

kamaghin gumazir igharaziba, Godin akar faraghavira ian sure gamiziba, me ua ian sure damuam. Ia dagher gavgaviba iniam firin, ia otem apavira iti.

¹³ Ezi tina otem apavira iti, a borir aghirimira iti. Egha an arazir aghuimin akar mingarim gifozir puvati.

¹⁴ Ezi dagher gavgaviba, da gumazir aruabar daghem. Ezi gumazir kaba, me dughiar aviribar araziba tuisisi, arazir manam dera ezi arazir manam ikufi. Egha datirighin me deravira fofoghava egha me nighnizir dikiriaba iti.

6

E deraghvira tuivigh gavgavigh Godin mizuamti, a deravira e damuam

¹⁻² E datirighin gumazir aruabar min akaba baragh egh da bagh mangam, egh Kraisin adarazir migirigiar faragha iniziba ataghraghm. E kamaghin damu, mati kar dipenir akiniba dughiar aviribar da kunvira ikiam, egh e kamaghin damuvira iki dipenim okoreghan kogham. Kamaghin amizi, migirigiar arazir oveghamiba ategh naviba igheghamiba ko, migirigiar nighnizir gavgavim Godin ikiamiba ko, rurir migirigiaba ko dafariba gumazibagh isin arizir migirigiaba ko, gumazamizir ovegha ua dikavizibar migirigiaba ko, God gumazamizibar araziba tuisighti an akar kam zurara ikivira ikiamin migirigiaba, e migirigiar kaba da ateghti da ikiam.*

³ God en amangatightima, e kamaghin damuam.

⁴⁻⁶ Gumazir maba, Godin angangarimin aven ikegha egha akurvazir aghuarir Godin Nguibamin izezim inigha ghaze, a bar dera, egha igharaz darazi ko, Godin Duam inis. Egha Godin akam baregha fo, a bar dera. Egha Godin gavgavimin aven ghua deragha an gani, gavgavir kamnagh dughiar aghuir gin izamimin a misevegh azenimin otogham. Egh kamaghin amizir gumazir, akirim ragh God gasaragh man tuavitamin iziva navim uam agiragham? Bar puvati. A kamaghin amua, mati a uan navir averiamin aven a Godin Otarim uam a isa ter ighuvim gafugha, a uam a gurazi gumaziba ua dibovibar a migei. Kamaghin gumazir uan nighnizir gavgaviba ataghrzir kaba, me ua naviba giraghamin tuaviba puvati.

⁷ Amozim dughiar aviribar izava nguazimin aven zui. Eghti nguazim daghebar amuti dagher aghuiba otivam, egh gumazir me me bagha da oparizibar akurvaghm. Eghti God nguazir kam deragh a damuam.

⁸ Eghti ogheba ko ikarizir ataghatarir kuraba an ikiti, kamaghin a nguazir kuram. A dughiar ruarim ikeghan kogham, eghti God suam, ni ikufi, ni bar isgham.

⁹ Namakar aghuiba, e migirigiar gavgavir kaba ia gami. Egha e ia ginighnigha kamaghin fo, ia tuavir aghuimin gin mangam, a tuavir God ian akurazim.

¹⁰ God a gumazir kuram puvati, a ingangarir aghuir ia amizibagh fo, ia God gifongezir arazimra Godin gumazamizibar akagha men akurvasi, egha ia kamaghin amuavira iti. Egh a bizir kaba bakinighnighan kogham.

5:13: 1 Ko 13:11, Ef 4:14, 1 Pi 2:2 **5:14:** Ais 7:15, Ro 16:19, 1 Ko 2:14-15, Fl 1:10 **6:1-2:** Ap 8:14-17, 17:31-32, 19:4-5, Ro 2:16, Fl 3:12-14, Hi 5:12, 9:14 * **6:1-2:** (6:1-2) Ezi rurir guar aviribagh isir arazimin akar kam, a Grighin akamin deragha otozir puvati. Gumazir maba kamaghin nighnisi, akar kam Kraisin adarazir rurim migeir puvati. A Judabar arazir me gin ghua ruasa Godin damazimin zuezir akam migei. **6:4-6:** Mat 12:31, Ga 3:2, Ef 2:8, Hi 10:26-27, 10:29, 10:32, 1 Pi 2:3, 2 Pi 2:20-21, 1 Jo 5:16 **6:8:** Stt 3:17-18 **6:10:** Ro 15:25, 2 Ko 8:4, 1 Te 1:3, 2 Te 1:6-7, 2 Ti 1:18, Hi 10:32-34

11 E kamaghin bar ifonge, ia bizir aghuir ia fogha iniamiba mizuam iki, kamaghin ia God gifongezir arazimin gin zui moghin, ia bar moghira tuivigh gavgavighvira iki, mangiti ikirimirir kam givagham.

12 Ia amiraghamiraghan marki. Ia gumazir nighnizir gavgavim ikia egha zuamira amirazir puvatizibar min iki. Egh bizir God fomira uan boribar aningasa akam akiriziba, ia da iniam.

E nighnizir gavgavim Godin akar dikirizimin iti

13 God fomira akar dikirizim Abraham daningasa, a fo, gumazitam ekevegha a gafirazir puvati, egha a uabi uan ziam dibora ghaze, bar guizbangira.

14 Egha ghaze, “Ki guizbangira ni migei, ki deragh ni damuva ni damighti nin ovaviba bar avirasemegham.”

15 Abraham a mizuava zuamira amirazir pu, ezi God, gin bizir an akar dikirizimin mirara Abraham daningasa mikemeziba, a ganingi.

16 Gumazim gavgavim uan akam daningsi, a gumazir a gafirazimin ziam dibora ghaze, bar guizbangira. A kamaghin damighti, gumazitam ane-dueghan kogham.

17 God fomira, gumazamiziba uan akar dikirizim me ganingizi, me fo, me gin an akam akirizir biziba iniam. Dughiar kam a deraghvira kamaghin men akaghasa ifongegha ghaze, nighnizir kam uam an otevkininghan kogham. Kamaghin amizi, a gavgavim uan akar dikirizim ganiga uan ziam dibora ghaze, bar guizbangira.

18 Egha datirighin akar pumuning iti, kar Godin akar dikirizim, koma Godin arazir uan ziam diborim, aning otevkininghan kogham. God uabi ifarir puvati. Kamaghin e gumazamizir ara ghua Godin boroghin mongeziba, e Godin akar dikirizim ginighnigh egh e uan naviba gavgavim dar aning, egh bizir aghuir e fogha iniamiba mizuamvira ikiam.

19 Egha e bizir aghuir e fogha iniamiba bagha mizuair arazir kam, a en akuragha en ikirimirimin suiragha gavgavim e ganidi, mati angka kurimin suirazi a gavgavigha danganir vamiran iti. E Iesus mizuaima a ghua me inir ekiam Godin Dipenimin gurazimin girakirangin ghua Bar Anogoroghezir Danganimin aven oto.

20 Iesusra e bagha faraghavira aven ghugha Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanimin oto. Egha Melkisedeghin min Ofa Gamir Gumazimin otogha, egh a zurara ikiam.†

7

Melkisedek a ziar bar ekiam iti

1 Ia fo, Melkisedeghin kamnang, a Salemin nguibamin atrivim, egha a Godin Bar Pin Kozimin ofa gamir gumazim. Ezi dughiar mam Abraham atrivir pumuning ko pumuning ko misogha me abini. Egha a uamategha

6:11: Kl 2:2, Hi 3:6, 3:14 **6:12:** Hi 10:36 **6:13:** Stt 22:16-17 **6:14:** Stt 22:16-17 **6:16:** Kis 22:10-11 **6:17:** Ro 11:29, Hi 11:9 **6:18:** Nam 23:19, 1 Sml 15:29, Hi 12:1 **6:19:** Wkp 16:2-3, 16:12, 16:15, Hi 9:7 **6:20:** Wkp 16:2-3, 16:12-15, Sng 110:4, Hi 3:1, 5:6, 5:10, 7:17, 8:1, 9:24
 † **6:20:** (6:20) Ezi azeniba bar aruer vamiran dughiar vamiran Israelian ofa gamir gumazir ekiabar dapanim ingangarir ekiar mam iti. Ana asizibar ghuzim inigh, egh arazir kuraba gin amangsi Godin Averenimin Bar Anogoroghezir Danganimin aven mangam. Danganir kam God uabi an aven iti. Ofan Ingangarimin Akinafarim 16 ko Hibrun Akinafarim 9:1-7in gan. Ezi datirighin Iesus guizin Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanimin oto. Egha Godin Dipenir an Nguibamin itimin a gumazamizibar arazir kuraba a givasa ingangarim gami. Hibu 4:14 ko 8:2in gan.

izima, Melkisedek tuavimín a batogha egha a bagha God ko miǵia ghaze, God bizir aghuiba a bagh dar amuam.

² Ezi Abraham bizir a midorozimín iniziba, a bar a da tuirazi, da 10 plan pozibar otifi, ezi a pozir mam isa Melkisedek ganingi. (Ia niǵhniǵh, Melkisedeghin ziamín mingarim a kamakin, Arazir Aghuibar Atrivim. Egha a uaghan Salemín atrivim, ezi an ziar kamín mingarim kamakin, Navir Amirizimín Atrivim.)

³ Ezi Godín Akinafarimín aven, me Melkisedeghin ameboghfeziabar ziaba osirizir puvati, egha an ovavitamín ziam osirizir puvati. Egha uaghan amebam a batezir dughiam ko an ovengzir dughiam me aning osirizir puvati. A Godín Otarimín mín ikia Ofa Gamir Gumazimín ikia mamaghira iti.*

⁴ Ia Melkisedeghin kam ginighniǵh, a ziar bar ekiam iti! En inazir afeziar faragha zuim Abraham, a bizir bar aghuir a midorozimín iniziba bar da tuirazi, pozir 10 plan otozi a pozir mam isa Melkisedek ganingi.

⁵ E fo, Livain ovaviba me Godín ofa gamir gumazibar otifi. Ezi Moses Osirizir Araziba ghaze, Israelín gumaziba, me uan biziba tuiraghira pozir 10 plan otoghti Livain gumaziba pozitam me dam a iniam. Livaiba me uaghan Israelbar marasi. Egha me uaghan Abrahamín ovaviba. Ezi Israelba uan biziba tuiragha maba isa uan marazigh aningizi me da ini.

⁶ Melkisedek a Livain adarazir ovavimín otozir puvati. Ezi Abraham uan biziba tuiragha 10 plan pozibar otozi a Melkisedek pozir mam a dam a ini. Egha Melkisedek, a bagha God ko miǵia ghaze, God bizir aghuiba a bagh dar amuam. Gumazir kam Abraham, a Godín akar dikirizim ini.

⁷ E kamaghin fo, gumazim God ko miǵia ghaze, God bizir aghuiba gumazir igharazim damuam, a gumazir bar ekiam. Ezi bizir aghuiba iniamín gumazim, an an apengan iti.

⁸ Ezi Livaiba me Israelín bizir akuar maba isi, kar gumazir ovengamiba. Ezi Melkisedekra, gumazir Abrahamín bizir akuaba inizim, Godín Akinafarim ghaze, an ovever akatam itir puvati, a ikivira ikiam.

⁹ E kamaghin mikim suam, Livai uabi, gumazir Israelín bizir akuaba inizim, a uaghan Abrahamín ovavimín ikia, egha a tuavir kamín uan bizir akuaba isa Melkisedek ganingi.

¹⁰ Guizbangira, Livai tighar otivamin dughiamín, a uan ovavim Abrahamín mikarzimín aven iti. Ezi Melkisedek tuavimín Abraham batozi Abraham bizir kaba isa Melkisedek ganingi. Kamaghira e mikim suam, Livai uaghan uan biziba isa Melkisedek ganingi.

Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanir igiam, a fomira itir Godín ofa gamir gumazibagh afira

¹¹ Fomira Israelín gumazamiziba, Moses Osirizir Araziba ini, ezi arazir kam kamaghin miǵei, Livain gumaziba Godín ofa gamir ingangarim damu. Eghtima Livain gumazibar ofa gamir ingangarim, a gumazamizibar amuti me bar deraghvira ikiti, manmagh sua God ghaze, ofa gamir gumazir igharazim gin otivam? A Melkisedeghin mín ikiam. Egh Aronín mín puvatigham.

7:3: Sng 110:4 * 7:3: (7:3) Melkisedek ameboghfeziaba puvatizir akamin mingarim kamakin, Godín Akinafarimín an ameboghfeziabar migirigiatam itir puvati. Ezi an amebam a batezir dughiam ko an aremezir dughiam, Godín Akinafarimín aven migirigiatam itir puvati. Kamaghin amizi, gumazir Hibrun Akinafarim osirizim ghaze, Iesus ofa gamir gumazimín ikia zurara mamaghira iti, ezi Melkisedek purama an ababanim gami. 7:4: Stt 14:20 7:5: Nam 18:21 7:8: Hi 5:6, 6:20

¹² Eghti Godin ofa gamir gumazibar araziba iragh igharagh otivtima, eghti Moses Osirizir Araziba uaghan iragh igharagh otivam.

¹³ Ezi en Ekiam, gumazir Godin Akinafarim an gun mikemezim, a anabar igharazimin mav. Ezi an anabamin adarazir tav dughiatamin Godin ofa gamir ingangarim gamizir puvati.

¹⁴ Ezi e bar fo, en Ekiam a Judan anabamin adarazir aven oto. Ezi Moses ofa gamir gumazibar ingangarim miġia, anabar kamın adarazi mikemezir puvati.

¹⁵ Ezi ofa gamir gumazir igharazim otozi e an gari, a Melkisedeghin miraram oto. Egh e kamaghin deraghvira fogham, a Livain ofa gamir gumaziba bar me gafira.

¹⁶ Gumazir kam ofa gamir gumazimin oto; me nguazir kamın arazibar ġin ghua an anabam ġinighniġha ingangarir kam a ganingizir pu. Puvati. An ikirimir aghuimin gavgavim zurara ikiti bizitam a gasiġhasiġhan kogham. Gavgavir kam a gamizima a ofa gamir gumazimin oto.

¹⁷ E fo, Godin Akinafarim kamaghin miġia ghaze,

“Ni ofa gamir gumazimin iki mamaghira ikiam.

Ni Melkisedeghin min ofa gamir gumazimin ikiam.”

¹⁸⁻¹⁹ Kamaghin e fo, arazir ghurir kam, gavgaviba puvatigha egha a deragha en akurvazir puvati. Egha a bizitam gamima a derazir puvati. Kamaghin amizi, God anegifa. Egha God datirighin tuavir bar aghuir mam kui. Tuavir kamra kara, e bizir aghuir e fogha iniamiba bagha mizuai. Ezi tuavir kam Moses Osirizir Arazibagh afira. E tuavir kamın mangi Godin boroghira mangam.

²⁰ Ezi uaghan, dughiar God gumazir kam amisevezi an ofa gamir gumazimin otozim, a pura anemisevezir puvati. A uabi uan ziam dibora ghaze, bar guizbangira, egha anemisefe. Ezi me ofa gamir gumazir igharaziba amiseveghasa, gumazitam uan akam gavgavim ganiga Godin ziam diborozir puvati.

²¹ God uabi guizbangira mikemezima, tuavir kamın Iesus ofa gamir gumazimin oto. God kamaghin mikeme,

“Ekiam bar guizbangira mikemegha akar dikirizim gamua ghaze,

‘Ni ofa gamir gumazimin iki mamaghira ikiam,’
egh uan nighnizim giraghan kogham.”

²² Godin akar dikirizir kam kamaghin en akazi e fo, Iesus Akar Dikirizir Gavgavir kam deragh an ganiva a damighti, a guizbangira otogham. E fo, Akar Dikirizir Gavgavir kam a bar deragha, egha Akar Dikirizir Gavgavir Ghurim gafira.

²³ Fomira, gumazir avirim Godin ofa gamir gumazibar otifi. Egha me ariaghiri, egha uan ingangarim gamir puvati. Bizir kam bagha, gumazir aviriba ofa gamir gumazibar otifi.

²⁴ Ezi Iesus angamra ikia mamaghira ikiavira iti. Kamaghin a Godin ofa gamir ingangarim gamua mamaghira ikiavira iti. Eghti tav an min ofa gamir gumazimin otoghan kogham.

²⁵ An angamra ikia mamaghira ikia egha gumazamiziba bagha Godin azangsisi. An ingangarimin tuavimin a me inigha Godin boroghira zui. Kamaghin, datirighin ko zurara, a men akurvaghani.

²⁶ Guizbangira, Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanir kam e bagha ingara bar deravira en akurvasi. A God ifongezir arazibara, dar gin zui. Egha arazir kuratam an itir puvati. A Godin damazimin bar zue. Ezi God a isa uan Nguibam bar pin aneti, ezi an arazir kurabagh amir gumazamizibar saghon iti.

²⁷ Fomira ofa gamir gumazir ekiabar dapanir igharaziba, me dughiabar zurara ofabagh ami. Me faragha uan arazir kuraba gin amangasa ofabagh ami. Egha gin me gumazamizibar arazir kuraba gin amangasa ofabagh ami. Ezi Iesus kamaghin amir puvati. Bar puvati. A dughiar bar vamiran, e bagha uan mikarzim isa ofan min God ganigha egha aremegha gifa.

²⁸ E fo, me Moses Osirizir Arazibar gin ghua, gumazir gavgaviba putatiziba amisevima me ofa gamir gumazir ekiabar dapanibar otifi. Ezi God akar dikirizim gamua uan ziam dibora ghaze, bar guizbangira, egha uan Otaram amisefe. Akar dikirizir kam, a Moses Osirizir Arazibar dughiamin gin otogha dagh afira. Ezi Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanir kam, a gumazir bar aghuim. Egha a en akurvaghamin gumazir bar faraghavira zuimin oto. Egh a iki mamaghira ikiam.

8

Iesus, en Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanim, a Godin Nguibamin iti

¹ Ezi migirigiar e amizir kamnagh an mingarim kamakin, e Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanir mam iti, a Godin Nguibamin ikia Godin atrivir dabirabimin agharir guvim gaperaghav iti.

² Egha an Anogorogezir Danganimin ikia Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanimin ingangarim a gami, danganir kam a guizbangira Godin Averpenim, dipenir gumaziba an ingarizir puvatizim, Ekiam uabi an ingari.

³ E fo, Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapaniba bar, me asiziba ko biziba isi ofa damuasa me me amisefe. Kamaghin en Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanir kam, a uaghan bizitam isi ofan min God daningam.

⁴ Nguazir kam in ofa gamir gumaziba, me Moses Osirizir Arazibar gin ghua biziba isava ofan min God ganidi. Kamaghin Iesus ti nguazimin ikiava egha ofa gamir gumazimin ikian koghai. Ezi puvati, a Godin Nguibamin iti.

⁵ Ezi me nguazimin ikia ofa gamir ingangarim gamima ingangarir kam guizbangira Godin Nguibamin itir ingangarimin nedazim ko ababanim gami. Arazir kam uaghan Moses bato. A Godin Averpenimin ingarasava amima, God kamaghin a migei, "Ni Averpenimin ingarsi, ni mighsiamin ikia ganizir ababanimra, an gin mangiva deragh an ingar."

⁶ Ezi Iesus ofa gamir ingangarim inizima, ezi an ingangarim nguazimin itir ofa gamir gumazibar ingangaribagh afira. God, Akar Dikirizir Gavgavir faragha zuim, Israelbagh anigha akar mabar akiri. Egha gin Akar Dikirizir Gavgavir igharazim gamua egha akar bar aghuubar akiri, ezi akar dikirizir kam, Akar Dikirizir Gavgavir faragha zuim bar a gafira. Kamaghin amizi Iesus God ko gumazamizibar abuir gumazimin ikiava Akar Dikirizir Gavgavir Igiam gavgavim a ganingi. Ezi a Akar Dikirizir Gavgavir Ghurim gafira.

Akar Dikirizir Gavgavir Igiar akar gavgavir dikirizir ghurim bar a gafira

⁷ Ezi Akar Dikirizir Gavgavir faragha zuim, a ti derazi God Akar Dikirizir Gavgavir Igiar gamighan koghai.

⁸ Egha God uan gumazamizibar arazir kuraba apigha kamaghin migei,

“Ki ian Ekiam, egha kamaghin ia migei.

Dughiar ki misevezim otoghti, ki Akar Dikirizir Gavgavir Igiarin ingar egh Israel ko Judan gumazamiziba, me ko a damuam.

⁹ Eghti Akar Dikirizir Gavgavir Igiar, ki fomira men ovaviba ko amizir Akar Dikirizir Gavgavim, an an min mangan kogham.

Dughiar kamın, ki kantri Isipin me inigha deravira men akuava azenan ize.

Ezi me ua nan Akar Dikirizir Gavgavir kamın gin zuir puvati. Ezi ki akirim ragha me gasara.

¹⁰ Ki ian Ekiam, egha kamaghin ia migei, gin izamin dughiam otoghti, ki Israel ko Akar Dikirizir Gavgavim damighti, eghti a kamaghin mangam:

Ki uan araziba men nighnizibar arigh, egh da isiva men navir averiabar dar osiram.

Egh ki men Godin ikitima me nan gumazamizibar ikiam.

¹¹ Me bar na gifogham, gumazir ziaba puvatiziba ko gumazir ziar ekiaba itiba.

Kamaghin dughiar kamın, tav uan adarasi ko uan namakaba sure damuan kogh suam, ‘Ni Ekiam gifogh.’

¹² Eghti ki men arazir kuraba gin amadagh, egh ua dagh nighnighan kogham.”

¹³ Akar Dikirizir Gavgavir Igiar kam, God an gun migia egha maghira Akar Dikirizir Gavgavir faragha zuim gamizima a ghurigha bar gifa. E fo, bizitam ghurighiva a bar dughiar otevimin ikegh bar givagham.

9

Ofa gamir gumazir ekiabar dapaniba fomira asizibar ghuzibara ofabagh ami

¹ E fo, God Akar Dikirizir Gavgavir faragha itim, Israelbagh aniga Godin ziam fer araziba sara me ganingi. Egha ghaze, me Godin Dipenir gumaziba ingarizimin aven an ziam fam.

² Me Godin Averpenir mam ingarizima danganir pumuning iti. Averpenir kamın aven itir danganir me faragha aven mangamim, a lamın mam ko bret itir dakozir Godin damazimin itimin iti. Danganir kam me kamagh a dibori, “Anogoroghezir Danganim.”

³ Egha me inir bar ekiam, birimin min Anogoroghezir Danganimin girakirangin anegura. Ezi inir kamın girakirangin danganir igharazir mam uam uaghan iti, me kamagh a dibori, “Bar Anogoroghezir Danganim.”

⁴ Ezi danganir kamın aven bizir maba iti, dara kara: Altan pauran aghuim dapongtima a mughurir aghuim mangamim, me golin anevara, ko Godin Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam. Me Boksiar kam golin bar anevara. Egha Boksiamın aven me golin minner manan daghem itim a gati. Egha me Aron fomira suiragha aruir aghorim a gati, aghorir kam biam uam an oto.

Egha me Dag'iar Godin Akar Dikirizir Gavgavir Osizirim itimning, me uaghan aning Boksiar kam gati.*

⁵ Ezi Boksiar kamın asuam, a danganir gumazamizibar arazir kuraba gin amadim. Ezi enselin min garir bizimning Boksiam gisin ikia, egha aningın aviziba an asuam avara. Bizir kamning Godin danganimın ababanım gamua ghaze, God gumazamiziba ko iti. Ezi datirighin ki bizir kabar mingariba bar dar gun mikemeghan kogham.

⁶ Me kamagh bizibar ingarigha egha dughiaa bar ofa gamir gumaziba Godin Averpenimın azenan itir danganimın aven ghua egha uan ingangaribagh ami.

⁷ Ezi Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanım uabira Bar Anogoroghezir Danganim, bar aven itir danganimın aven zui. An azenibar dughiar vabarama aven zui. Egha a purama aven zuir puvati. A asizibar ghuzim inigha egha aven zui. Egha ghuzir kamın a uan arazir kuraba gin amangasa ofa gamua, egha gumazamizir deragha nighnizir puvatizibar arazir kuraba, da gin amangasa ofabagh ami.

⁸ Ezi kamaghın, Godin Duam arazir kamın bizir mam en aka, Godin Averpenimın azenan itir danganim ikiavira itima, ezi tuavir e Bar Anogoroghezir Danganimın aven mangamım an en piri.†

⁹ Godin Averpenimın eghaghanir kam, a bizir datirighin e bativamibar ababanım gami. Averpenir kamın aven, me asiziba ko bizir guar bar avirir aghuiba ofabar min God ganiga egha an ziam fe. Ezi bizir kaba bar gumazir Godin ziam febar navir averiatam akirighan kogham, eghti me kamaghın fogh suam, me arazir kuraba puvati. Bar puvati.

¹⁰ Bizir Godin ofa gamir kaba, da dagheba apir arazim ko dipaba apir arazim ko arazir avirir gumazibara amuti me zueghamin arazimra. Da nivafizimın bizibara. God ofa gamir arazir kaba gumazibagh aningi, ezi me dar gin zui, eghti God gin bar moghira biziba akirighti bizir igiaba otivam.

Krais uabi uan ghuzim isava ofa gami

¹¹ Ezi datirighin Krais otogha gifa, egha bizir aghuir otivigha givazibar Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanımın iti. An Averpenir aghuir kamın aven ghua e bagha ingari. Averpenir kam Averpenir faragha ikezim bar a gafira. Gumazitam dipenir kam uan dafarimningın an ingarizir puvati. Bar guizbangira kar nguazir kamın bizim puvati.

¹² Ezi Krais bulmakaun apurim ko memen ghuzitam inigha egha Bar Anogoroghezir Danganimın aven ghuzir pu. Puvati. A uabi uan ghuzim isava ofa gamigha egha dughiar vamirama danganir kamın aven ghu. Egha en akurazi, e ikirimirir aghuarir zurara itim ini.

¹³ E fo, gumazamiziba Godin damazimın mizeghtima, eghti ofa gamir gumaziba memen ghuzim ko bulmakaun apurimın ghuzim ko bulmakaun nguzir aborozir bar isizimın sirim inigh, egh gumazamizibagh isin a kavkinam. Me kamaghın damighti, arazir kam Godin damazimın mizezir araziba batueghti gumazamiziba ua zuegham.

* **9:4:** (9:4) Daghem mana, kar God fomira Israelian gumazamizir nguazir kinimin aruizibagh aningizir daghem. (Ni Uam E Iniamin Akinafarim 16 ko Ighiabar Akinafarim 78:24ın gan.) **9:5:** Kis 25:18 **9:6:** Nam 18:2-6 **9:7:** Kis 30:10, Wkp 16:2-34, Hi 5:3, 7:27 **9:8:** Jo 14:6, Hi 10:19-20 † **9:8:** (9:8) Grighın akam deragha bizir kaba abigha dar gun mikemezir puvati. **9:9:** Ga 3:21, Hi 7:18-19, 10:1-2 **9:10:** Wkp 11:2, 11:25, 15:18, Nam 19:7, 19:11-13, Ef 2:15, Kl 2:16, 2:20, Hi 7:16 **9:11:** Hi 3:1, 8:2, 10:1 **9:12:** Dan 9:24, Hi 9:26, 10:4, 1 Pi 1:19 **9:13:** Wkp 16:3, 16:14-16, Nam 19:9, 19:17-19, Hi 10:4

¹⁴ Ezi Kraisin ghuzim asizibar ghuzim bar a gafira! Kraisin arazir kuratamin osimtizitam an itir pu. Bar puvati. Godin Duar zurazurara itimin gavgavimin, a ofan min uabi isa God ganingi. Kamaghin amizi, an ghuzim en nivafizibarama amizi da zuezir pu. Puvati. A en navir averiamin aven itir arazir kuraba a givazima, e kamaghin fo, e Godin damazimin bar zuegha iti. Kamaghin amizi, e ua arazir ghurir angamra itir puvatizir kabar gin mangan kogham, egh e Godin zurara angamra itimin ingangarim damuam.

Kraisin ghuzim, Akar Dikirizir Gavgavir Igiam gavgavim a ganingi

¹⁵ Kraisin ghuzim e gamizima e Godin damazimin bar zue. Egha an aremegha gumamazizibagh ivezegha men arazir kurar me Akar Dikirizir Gavgavir faragha ikezinim dughiamin amiziba, da gin amada. Kamaghin, Iesus Akar Dikirizir Gavgavir Igiar kam gavgavim a ganiga egha an abuir gumazimin iti. Kamaghin amizi, gumamazizir Godin dimdiam baregha an gin zuiba, me God fomira uan boribar aningasa mikemezir ikirimirir kam iniam. God kamaghin akam akira ghaze, me zurazurara ikivira ikiam.

¹⁶ Gumazim nighnigh suam, a gin aremegham, egh suam gumazir manam an biziba iniam, egh an akinafarim osirigham. Kar mati an Akar Dikirizir Gavgavim. Eghti borim Akar Dikirizir Gavgavir kam in gin mangi, egh afeziam a ginabazir biziba iniam. Eghti gumaziba deragh fogh suam, afeziam aremegha gifa, egh me biziba bar an borimin tegham.

¹⁷ E fo, gumazir akam akirizir kam angamra ikivira ikitima, an Akar Dikirizir Gavgavim pura iki ingangariba puvatigham. Eghti gumazir kam aremegham, eghti Akar Dikirizir Gavgavir kam gavgavim iki daghem otogham.

¹⁸ Ezi kamaghira, me asizim misoghezi an aremezi me an ghuzim ingegha, egha tuavir kamra Akar Dikirizir Gavgavir faragha ikezinim gamizima, a gavgafi.

¹⁹ Dughiar kam in, Moses faragha Godin akar gavgaviba bar, gumamaziziba bar dar gun me mikeme. Akar kaba, da Moses Osirizir Arazibar aven iti. Egha a gin bulmakaun apuribar ghuzim ko memebar ghuzim inigha egha dipam sarama da ivere. Egha a, isopin temer agharir me benir aghevimin ikezinim, benir kam me sipsipin arizibar an ingari, Moses a inigha egha ghuzim gati. Ezi an anesigha egha temer agharir kam in ghuzir muziarim inigha egha akar gavgavimin itir Akinafarim ko gumamaziziba bar me gisin akavamadi.

²⁰ Egha a kamaghin migei, "Kar ghuzir Akar Dikirizir Gavgavir kam gavgavim a daningamin. God akar gavgavim ia ganiga ghaze, ia Akar Dikirizir Gavgavir kam in gin mangi."

²¹ Kamaghira Moses ghuzir muziarim inigha Godin Averpenim ko Godin ziam fer bizibagh isin akavamadi.

²² Guizbangira, e ti kamagh mikim suam, Moses Osirizir Araziba ghaze, ghuzimra bizibar amighti, da Godin damazimin bar zuegham. Eghti me bizitam misuegh an ghuzim inigh a ingeghan koghti, God gumamazizibar arazir kuraba gin amadaghan kogham.

Krais arazir kuraba gin amangasa, uabira uabin ofa gami

²³ Ezi bizir Godin Averpenimin itir kaba, ada pura Godin Nguibamin itir bizibar ababaniba. Ezi me asizir ghuzibar isa a dagh amima da zuegha Godin

damazimın zue. Eghti Godın Nguibamın itir guizın bizibar amightıma ada zueghsi, ofan bar aghuim iki, asızibar ofabagh afiragh.

²⁴ E fo, Kraıs gumazıba uan dafarıbar ingarızır Anogoroghezır Danganımın aven ghuzır pu, danganır kam, a pura guızın Godın Dipenımın ababanım. Puvati. A guızbangıra Godın Nguibamın aven ghu. Egha datırıghın an e bagha God ko mikımasa, Godın damazımın tughav ikia en akurvasi.

²⁵ E fo, azenıba bar, Ofa Gamır Gumazır Ekiabar Dapanım asızibar ghuzıba isa egha Bar Anogoroghezır Danganımın aven zui. Ezi İesus kamagh amızır puvati, a Godın Nguibamın ghugha egha ofan mın uabi uabi isa God ganıngı. Egha a dughıar avırıbar a gamızır puvati.

²⁶ A dughıar avırıbar kamaghın damuvıra iki, egh a dughıar avırıbar mızazıba inı mamaghıra ikiam, dughıar God nguazır kam ingarızı iza datırıkın. Kamaghın puvati. Datırıghın dughıar abuananamın dughıam, Kraıs dughıar bar vamıran nguazımın ize, egha gumazamızıbar arazır kuraba gın amangasa ofan mın uabıra uabi isa God ganıngı.

²⁷ Gumazıba bar dughıar vamıran ovegh egh gın Godın kotıamın otıvam.

²⁸ Kamaghıra, Kraıs gumazır avırıbar arazır kurabar osımtızıba aterasa, dughıar vamıran ofan mın uabi isa God ganıgha areme. Egh gın a dughıar namba 2ın ua izam, egh dughıar kamın an arazır kuraba gın amangası ızan kogham. Puvati. A gumazır a mızua itıba guızbangıra men akurvagh me inıam.

10

Ofan fomıra me amıba, da arazır kuraba da gın amadıır puvati

¹ Moses Osırızır Arazıbar aven, e pura guızın bizır gın otıvamıbar abanıba ko nedazıbar gari. Ezi a guızbangın deravıra bizır kabar en akazır puvati. Moses Osırızır Arazıba ghaze, me ofan kamaghın garıbara, zurara azenıba bar dar amu. Kamaghın amızı e fo, gumazamızır Godın boroghın zuıba, Moses Osırızır Arazır bar gın mangı ofan kabar amıgh, eghtı ofan kaba me akırıghtı me deraghvıram otoghan kogham. Puvati.

² Ezi ofan kamaghın garım gumazamızıbagh amızı me bar zuegha, egha me uam ofabagh amuan koghai. Egha asızıbar ofan vamırama, God bagha ingarır gumazıbagh amızı me zuegha, egha me uan navır averııbar aven ua kamaghın nıghnıghan koghai, e arazır kuraba itı.

³ Ezi puvati. Zurara azenıba bar asızıbar ofan kaba me gamıma me ua uan arazır kurabagh nıghnısi.

⁴ Bizır kamın mıngarım kamakın: bulmakaun apurıba ko memen ghuzıba, da arazır kuraba gın amadaghan kogham. Bar puvati.

⁵ Ezi bizır kam bagha, Kraıs nguazır kamın ızasava amır dughıamın a kamaghın Godın mıgia ghaze,

“Nı guızbangıra, asızıbar ghuzıba ko bizır ofan mın me nı ganıdıba, nı bizır kabagh ifongezır puvatıgha da inıan aghua.

Kamaghın nı mıkarzır mam na danıngasa an ingarı.

⁶ Asızır me tuazı bar ısızıba, ko arazır kuraba gın amadıır ofaba, da nı gamıma nı dar agorogem itır puvati.

7 Ezi ki kamaghin miġei, 'God, kira kara. Fomira Moses nan gun Akinafarimin aven osirizir moghin.

Datirighin ki izegha gifa, egha nin ifongiamin gin mangasava ami.' "

8 A faragha ofabav gei, ofan kaba, Moses Osirizir Arazibar amuasa mikeme. A kamaghin miġei, "Ni asizibar ghuziba ko, bizir me ofan min ni ganidiba ko, asizir altan tuezzi da bar isiziba ko, arazir kuraba gin amadir ofaba, ni bar dagh ifongezir puvatigha da inian aghua."

9 Egha a gin kamaghin miġei, "God, kira kara. Datirighin ki izegha gifa, egha nin ifongiamin gin mangasava ami." Kamaghin amizima God ghaze, ofa gamir arazir ghuriba, da gavgaviba puvatighava, gifa. Ezi ofa gamir arazir igiam, an danganin inigha gavgavim ikia ingari.

10 Krais Iesus a Godin ifongiamin gin ghua, egha dughiar bar vamira uabi uan mikarzim isa ofan min en arazir kuraba bagha God ganingi. Ezi arazir kamin an e gamizi, e Godin damazimin zuegha an gumazamizibar otifi.

Kraisin ofa, a guizbangira arazir kuraba gin amangam

11 Godin ofa gamir gumaziba bar, me zurara tuivava ofabagh ami. Egha me ofan magh gariba, dughiar aviribar dagh ami. Ezi ofan kaba, da arazir kuratam gin amadir puvati.

12 Ezi Krais arazir kuraba gin amangasa uabi uan mikarzim dughiar vamiran a isa ofan min God ganingi. An ofan kamin gavgavim ikivira iki ingar mangvira ikiam. A kamaghin amigha givagha, egha a Godin agharir guvimin amadaghan aperaghav ikia mamaghira iti.

13 Egha a, God an apaniba isi an apengan darighamin dughiam, mizua iti.

14 An ofan vamira gamua egha tuavir kamin gumazamizir Godin damazimin zueziba, a me akirizi me bar deraviram otogha, egh iki mamaghira ikiam.

15 Ezi Godin Duam uaghan bizir kam gun e mikeme. A faragha ghaze,

16 "Ekiam kamaghin miġia ghaze, 'Gin izamin dughiam otoghti, ki me ko Akar Dikirizir Gavgavim damighti, eghti a kamaghin mangam.

Ki uan araziba isiva men navir averiabar atigh, egh da men nighnizibar da osiram.'

17 Egha gin a ua ghaze, 'Ki men arazir kuraba gin amadagh egh ua dagh nighnighan kogham.' "

18 E kamaghin ganigha fo, God arazir kuraba gin amadazi, kamaghin ua arazir kuraba gin amangamin ofaba, da ua ingangariba puvati.

E guizbangira nighnizir gavgavim ikiva egh Godin boroghira mangam

19 Kamaghin amizi, nan adarasi, Iesusin ghuzim en arazir kuraba da gin amadagha gifa. Egh tuavir kamin e Bar Anogoroghezir Danganimin aven mangi egh atiatingan kogham.

20 Iesus aremegha egha ua angamra iti, egha kamaghira e bagha tuavir igiar kam kui, tuavir ikia mamaghira itim. A tuavir kamin inir ekjar kamin girakirangin ghua danganir kamin aven ghu, inir kam a danganir kamin tiar

akamın mın guraghav iti. Ezi inir kam, a mati an mıkarzimın ovevemra. Eghti e tuavir kamın danganir kamın aven mangam.*

²¹ E Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanim iti, ezi a Godın gumazamiziba bar men gara me gatifa.

²² A uan ghuzim isa en navir averiaba kavkinigha dar akirizi, e kamaghın fo, e arazir kuraba puvatigha Godın damazimın bar zue. Egha a dipar bar dikiriamın en mıkarziba rue. Kamaghın amizima e ifavarir arazir en navir averiabar itiba e bar da ateghıva, egh okam nighnighan koghıva nighnizir gavgavim Godın iki, egh an boroghın mangam.

²³ E fo, bizir God ingarasa akam akiriziba, a bar guizbangıra dar ingaram. Kamaghın amizi, e uan nighnizir gavgavibar gun miğia ghaze, bizir aghuir e fogha iniamiba bagha muza iti. Egh e uan nighnizir gavgavimın suiragh bar gavgavigham.

²⁴ E vaghvagh Godın gumazamizir igharazibagh nighnighıva egh me damuti men naviba dikav, egh me igharazigh ifuegh arazir aghuibar me damam.

²⁵ Ezi e Godın gumazamiziba, e uari akuvir arazim ataghragan kogham, mati gumazir maba ami moghın. Kamaghın marki. E fo, Dughiar Ekiam Gumazamiziba Tuisighamim, a roghıra izasava ami. Kamaghın ami, e vaghvagh pamtem ingariva, egh igharaz darazir akuravagh egh gavgavim me danıngam.

E Godın Otarim akirim ragha gasan kogham

²⁶ Ia oragh. E guizin akam gifogh a inigh, egh gin mikim suam, marki, egh uan ifongıabar gin mangı arazir kurabar amuvıra ikiam, eghti kamaghın ua ofa damuamin tuavir igharaziba pu. Puvati.

²⁷ Ezi bizir e damuamir mam kamaghın iti: E atiatir kuram damuva Godın Kotiamın Dughiam ko, avir bar puvıra isim mizuamam. Avir kam Godın apanibar isiva egh me gasighasigham.

²⁸ E fo, gumazitam Moses Osirizir Arazitam baraghan aghuagh, eghti gumazir 2 pla o 3 pla an ganigh egh an gun mikemegham, eghti me an apangkuvan marki, me a misueghti an aremegh.

²⁹ Ia manmaghın gumazir akirim ragha Godın Otarim gasarazim ginighnisi? Gumazir kam a bar osımtizir ekiam iniam. Egh an ivezir kuram, gumazir Moses Osirizir Araziba batoghezimın ivezir kuram, bar a gafıragham. Kraisın ghuzim Akar Dikırizir Gavgavir Igiam gamima a gavgafi. Ezi ghuzir kam gumazir kam gamizima a zuegha Godın gumazimın oto. Egha datırighın gumazir kam a Kraisın ghuzim miğia ghaze, a pura bizim. Egha a, Godın Duar apangkuvim en itim, an tiragha akaba a gası.

³⁰ Ezi e fo, God kamaghın mikeme, “Arazir kuraba ikarvaghamin inganarim, ka nan bizim. Kı uabi men arazir kuraba ikarvagh egh ivezir kuraba me danıngam.” Egha ua kamaghın miğei, “Ekiam uabi uan gumazamizibar araziba tuisigham.”

* **10:20:** (10:20) Bar Anogroghezir Danganir kam, kar God uabi itir danganim. Fomıra Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanimra danganir kamın an an aven zui. Ezi datırighın İesus amizir ingangarımın, e bar moghıra Godın boroghın mangam. Kamaghın amizi me İesusın mıkarzim abighizi a ter ighuvimın ovegezi, inir ekıar Bar Anogroghezir Danganimın itim tongıra bighiaghriğha akuar pumuning oto. Ni Mak 15:38ın gan. **10:21:** 1 Ti 3:15, Hi 4:14 **10:22:** Wkp 8:30, Ese 36:25, Ef 3:12, 5:26, Hi 9:14, Je 1:6, 1 Jo 3:21 **10:23:** 1 Te 5:24, 2 Te 3:3, Hi 4:14, 11:11 **10:25:** Ro 13:11, Fl 4:5, Hi 3:13, 2 Pi 3:9-11, 3:14 **10:26:** Nam 15:30, Hi 6:4-8, 2 Pi 2:20-21 **10:27:** Ais 26:11, Hi 12:29 **10:28:** Lo 17:6, 19:15, Jo 8:17, 2 Ko 13:1 **10:29:** Kis 24:8, 1 Ko 11:29, Ef 4:30, Hi 12:25, 13:20 **10:30:** Lo 32:35-36, Sng 50:4, 135:14, Ro 12:19

³¹ Kamaghin, Godin ikia mamaghira itim, a tavin suiragh ivezir kuram a daningam, eghti gumazir kam guizbangira an atiatigham.

E nighnizir gavgavimin suiragh gavgavigham

³² Ia dughiar faragha ghuzim uam a ginighnigh, dughiar ia Akar Aghuimin angazangarim inigha nighnizir gavgavimin an itim. Dughiar kam in osimtizir ekiaba ia garizima, ezi ia mizazir aviriba ini. Egha ia tuivigha gavgavizi osimtizir kaba ia dikabirazir puvati.

³³ Ezi dughiar maba me gumazamizibar damazibar ia afima ia tuivav iti, ezi me dibovir akabar ia migia egha paza ia gami. Egha dughiar mabar osimtizir kamagh gariba aterir gumaziba, ia men puegha me ko iti.

³⁴ Egha dughiar me ian marazi isa kalabus gatizim, ia men kuarkuvigha egha deravira me gami. Ezi dughiar me ian biziba suiragha inigha ghuzim, ia pura men gara bar akuegha iti. Ia kamaghin guizbangira fo, ian bizir ia gin iniamiba Godin Nguibamin ia mizua ikia mamaghira iti.

³⁵ Kamaghin, ia arazir aghuir ia faragha amizibagh nighnigh, egh ia uan nighnizir gavgavir kam deragh an suiragh egh bizir kinimin min pura a makunan marki. Egh ia kamaghin damuva ivezir aghuir ekiam iniam.

³⁶ Ia Godin ifongiamin gin mangiva, egh bizir aghuir a fomira ia daningasa akam akiriziba, ia da inisi, egh ia tuivigh gavgafigh iki.

³⁷ Guizbangira, Godin Akinafarim kamaghin mikeme,

“Dughiar bar oveghevezimin gumazir izamim, a izam.

A bar zuamira izegham.

³⁸ Ezi nan damazimin derazir gumaziba, me nighnizir gavgavim nan iki, kamaghin me angamra ikivira ikiam.

Eghti men tav uan nighnizir gavgavim ategh akirim ragh
na gasaraghti,

eghti ki a gakueghan kogham.”

³⁹ Ezi eia, e gumazamizir akirim ragh God gasaragh ovengamiba pu. Bar puvati. E nighnizir gavgavim Godin iki egh ikirimirir aghuarir zurara itim iniamiba.

E nighnizir gavgavim Godin ikiva tugh gavgavigham

11

(Sapta 11-13)

Nighnizir gavgavimin mingarim

¹ Nighnizir gavgavimin arazim a kamakin. E guizbangira kamaghin fo, bizir aghuir God e daningasa mikemezi e dav zuai itiba, e guizbangira da iniam. Egha e bar fo, bizir en damaziba ganizir puvatiziba, da guizbangira gin otivam.

² Gumazir fomira itiba, me nighnizir gavgavim Godin iti, ezi God me gakuegha, egha gumazir aghuiba me garisi.

³ E nighnizir gavgavim ikia, egha e fo, God uan akamin overiam ko nguazim ingarizi da otifi. Ezi kamaghin, e garir biziba, God bizir e ganighan koghamimin, bar dar ingari.

10:31: Lu 12:5 **10:32:** Ga 3:4, Fl 1:29-30, Kl 2:1, Hi 6:4

10:34: Mt 6:20, 19:21, 19:29, Lu 12:38, Ap 5:41, Fl 1:7, Je 1:2

21:19, Ga 6:9, Kl 3:24, Hi 6:12, 9:15, 12:1

10:37: 2 Pi 3:9

5:9, 2 Te 2:14, 2 Pi 2:20-21 **11:1:** Ro 8:24-25, 2 Ko 4:18, 5:7

3:5

10:33: 1 Ko 4:9, Fl 1:7, 4:14, 1 Te 2:14

10:35: Mt 5:12, 10:32 **10:36:** Lu

10:38: Ro 1:17, Ga 3:11

10:39: 1 Te

11:3: Stt 1:1, Sng 33:6, 33:9, Jo 1:3, 2 Pi

Abel ko Enok ko Noa, me nighnizir gavgavim Godin iti

⁴ Abel nighnizir gavgavim Godin ikia, egha bizir kam bagha God bagha ofa gami. An ofa Godin damazim bar deragha, egha Kenin ofa gafira. Abel nighnizir gavgavim Godin iti, ezi bizir kam bagha God Abelin bizir aghuir an a ganidim bagha ifonge. Ezi bizir kam kamaghin en aka, God a migia ghaze, a gumazir aghuim. Abel an aremegha gifa. Ezi an nighnizir gavgavir kamın a datirighin akamin gun e migiavira iti.

⁵ Ezi Enok uaghan nighnizir gavgavim Godin iti. Ezi bizir kam bagha God a ingha uan Nguibamin ghuavanabozi an aremezir puvati. Ezi gumaziba a buria, egha me an apizir pu. Puvati, God a ingha ghuavanabo. Godin Akinafarim ghaze, God tighar Enok iniamin dughiamin, an araziba bar Godin damazimin derazi an a bagha bar akonge.

⁶ Ezi gumazir nighnizir gavgavim Godin itir puvatizim, a Godin ifongiamin gin mangan koghti an a bagh bar akongeghan kogham. Guizbangira, gumazir Godin boroghira mangasava amim, a nighnizir gavgavim kamaghin iki, God a iti. Egh a nighnizir gavgavim kamaghin iki, God deravira gumazimizir a buribagh ami.

⁷ Ezi Noa uaghan kamaghira nighnizir gavgavim Godin iti. Ezi God bizir gin otivamibar gun a mikeme. Kar bizir Noa tighar ganamiba. Egha a nighnizir gavgavim Godin akamin ikia, egha bizir kam bagha a kurir mamın ingari. Egha uan amuiroghboriba ko, me kurimin aven ghuzi bizitam me gasighasizir pu, ezi me deravira iti. Ezi Noan nighnizir gavgavir kam, a nguazimin itir gumazimizir igharaziba bar, men arazir kuraba da aghurigha azenim gati. Noa nighnizir gavgavim Godin itima, God bizir kamın a migia ghaze, a nan damazimin bar gumazir aghuim. Ezi God bar gumazir nighnizir gavgavim an itiba, a bar kamaghin me gami.

Abraham ko Sara nighnizir gavgavim Godin iti

⁸ Ezi uaghan Abraham nighnizir gavgavim Godin iti. Egha bizir kam bagha God an diazir dughiamin, Abraham Godin akamin gin ghua, egha uan nguibam ataki. Egha a nguibar God a daningasa akam akirizimin ghu, kar guizin an nguibamra. Ezi Abraham fozir puvati, a managh mangam. Egha a nighnizir gavgavim ikia egha a zui.

⁹ A nighnizir gavgavim ikia ghua nguazir kamın apera, nguazir God fomira a daningasa akam akirizim. Egha a nguazir kam gaperagha mati nguibar igharazimin gumazim. An Averpenim gaperaghav iti, moghin Aisak ko Jekop uaghan uan averpenibagh aperaghav iti, gumazir kamning God nguazir kam ginighnigha egha uaghan akar kam aning bagha anakiri.

¹⁰ Abraham zurara nighnizir gavgavim ikia egha nguibar ekier kam, God uabira tuavir an ingaramibagh nighnigha egha a uabi an ingari.*

¹¹ Ezi Sara uaghan nighnizir gavgavim Godin iti. A guizbangin bar ghurigha boritam batan kogham. Egha a nighnizir gavgavim iti. Egha borim batamin gavgavim ini. Sara kamaghin nighnisi, "God na migia ghaze, 'Ni boritam batam,' egh akam akiri. Ki fo, God guizbangira mikeme."

¹² Kamaghin, gumazir kam Abraham a ghurigha egha aremeghasava ami, egha a ovavir borir aviribar afeziamin otiro. Ezi an ovaviba otiva

11:4: Stt 4:3-10, Hi 12:24, 1 Jo 3:12 **11:5:** Stt 5:21-24 **11:7:** Stt 6:13-22, 7:1, Ro 3:22, 4:13, 1 Pi 3:20

11:8: Stt 12:1-5, Ap 7:2-4 **11:9:** Stt 12:8, 13:3, 13:18, 18:1, 18:9, 26:3, 35:12, 35:27, Hi 6:17 **11:10:**

Hi 3:4, 13:14, MAA 21:2, 21:10 *

11:10: (11:10) Nguibar ekier kam Jerusalem, a Godin Nguibamin iti. Ni Hibru 12:2in gan egh fogh. **11:11:** Stt 17:19, 18:11-14, 21:2, Ro 4:21, Hi 10:23 **11:12:** Stt 15:5, 22:17, 32:12, Lo 10:22, Ro 4:18-19

bar aviraseme, mati overiamin mikoveziba, o ongarimin dadarimin gigiba. Gumazitam da mengiva avegham.

¹³ Ezi gumazir kaba me nighnizir gavgavim Godin ikia ghua me ovengezir dughiamin tu. Ezi dughiar me nguazimin itim, me bizir aghuir God me daningasa akam akiriziba, da inizir pu. Puvati. Egha me tuivigha, mati bizir men saghuiamin itibar gari, egha bar akuegha dar gari. Egha aghumsizir puvatigha kamaghin migei, "E nguazir kam in ikia, mati kantrin igharazimin gumamaziziba, egha iza dughiar otevimin nguazir kam in iti."

¹⁴ E fo, gumamazizir kamaghin migeiba, me guizbangira kamaghin migia ghaze, me uari bagh nguibatam buriam.

¹⁵ Egha me nguazir me ategha izezir kamra ginighnighavira ikia, egha me uam an ghueghai.

¹⁶ Egha me uan nguazir ghurim ginighnizir pu. Puvati. Me nguazir igharazir iniasava amim, a bar deragha egha nguazir me ataghizim bar a gafira. A Godin Nguibamira. God me bagha nguibar kam akirizi a iti, eghti me an ikiam. Egha gumazir kaba kamaghin God migia ghaze, "Ni en God." Ezi, God men akar mikemezir kam in aghumsighizir puvasi.

¹⁷⁻¹⁸ Ezi God kamaghin Abraham ko akam akira ghaze, "Aisakin aven, nin ovavir boriba otivam." Egha dughiar God Abrahamin nighnizir gavgavim tuisighamimin, a kamaghin Abraham migei, "Ni uan otarir vamira misueghiva egh ofan min a isi God daningigh." Ezi Abraham nighnizir gavgavim Godin ikia, egha Aisak isa God daningasava ami.

¹⁹ Abraham kamaghin nighnisi, "Aisak aremeghti, God uan a damighti a ua dikavigham." Ezi bar guizbangira, e bizir otozir kam, akar isin zuimin kamaghin a mikimam, Abraham Aisak ua mozin in inis.

Aisak ko Jekop ko Josep nighnizir gavgavim Godin iti

²⁰ Kamaghira Aisak nighnizir gavgavim Godin ikia egha Jekop ko Iso akam akira ghaze, God gin izamin dughiamin, deravira gua damuam.

²¹ Ezi kamaghira Jekop a nighnizir gavgavim Godin ikia, egha an aremeghasava amir dughiamin, a Josepin otarimning migia ghaze, God deravira gua damu. Egha a uan fidizir zurara suiagha aruim gisin aviragha Godin ziam fe.

²² Ezi kamaghira Josep nighnizir gavgavim God ikia, egha dughiar an ovengamimin a kamaghin migia ghaze, Israelba gin kantri Isip ategh egh mangam. Egha me migia ghaze, me manmaghin an kuam damuam.

Moses nighnizir gavgavim Godin iti

²³ Ezi Mosesin afeziam ko amebam aning nighnizir gavgavim Godin ikia, egha dughiar amebam Moses batezimin, aning an garima a borir bar dirim. Aning atrivimin akam batoghan atiatingizir puvasi, kamaghin amizi aning iakinir 3 plan a modo.

²⁴ Ezi kamaghira Moses nighnizir gavgavim Godin ikia, egha dughiar a gumazimin otozimin, a me kamaghin a diponan aghua, Isipin Atrivimin guivimin borim. Puvati.

²⁵ A kamaghin nighnisi, a dughiar otevimin agorogem bagh arazir kurabar arazimin gin mangan aghua. Egha a Godin gumamaziziba ko, osimtiziba ko mizaziba iniasa ifonge.

²⁶ A ghaze, a Kraiss, God Ua E Iniasa Misevezir Gumazimin ziam bangin,

11:13: Stt 23:4, 1 Sto 29:15, Sng 39:12, 1 Pi 1:17, 2:11 **11:16:** Kis 3:6, 3:15, Mk 12:26, Ap 7:32, Fl 3:20, Hi 13:14 **11:17-18:** Stt 21:12, 22:1-14, Ro 9:7, Je 2:21-22 **11:19:** Ro 4:17-21 **11:20:** Stt 27:27-29, 27:39-40 **11:21:** Stt 47:31-48:20 **11:22:** Stt 50:24-25, Kis 13:19 **11:23:** Kis 1:22, 2:2, Ap 7:20
11:24: Kis 2:10-12 **11:26:** Hi 10:34-35, 13:13

me paza a damuti an aghumsizim iniam. Bizir kam a bar bizir ekiam, egha a Isipin dagiaba ko kurukaziba ko biziba bar dagh afira. Egha a ivezir aghuir God gin a daningamim ginighnighavira ikia, egha a tugha gavgafi.†

²⁷ Egha Moses nighnizir gavgavim Godin ikia egha a dikavigha Isip ataki. Isipin atrivim an aningaghe, ezi an atrivir kamın atiatir puvati. Guizbangira, e gumaziba uan damazibar Godin garir puvati. Ezi arazir kamra Moses a gami, mati a uan damazimningin Godin gani, egha bar gavgavigha a ghu.

²⁸ Ezi Enselin Ovevem Inigha Izim, otarir ivariabav soghasava ami, ezi Moses Enselin arazir kam apirsi, a Israelba akam me ganiga ghaze, me sipsipin ghuzim isi uan tiar akaba bar dar aghefegh. Dughiar kamın Moses nighnizir gavgavim Godin ikia, egha arazir kam me ganingi, ezi tuavir kamın God Israelbagh Itazir Dughiamın Isar Ekiam gamizi, an oto.

Israelin aviriba, me pamten nighnizir gavgavim Godin iti

²⁹ Ezi Israelba me nighnizir gavgavim Godin ikia, egha me Ongarir Aghevim abigha a giregha mati me nguazir misingizimın zui. Ezi Isipba men gin zuima dipam me avarazi me dipam amegha ariaghire.

³⁰ Ezi Israelba me nighnizir gavgavim Godin ikiava, egha me 7 plan aruebar Jerikon nguibamın dagiar divazir ekiamın azenan a gighuagha arui. Ezi divazim bar akaraghire.

³¹ Ezi gumaziba isava akuir amizir mam, an ziam Rahap, a nighnizir gavgavim Godin ikia, egha a gumazir moga garir pumuningin akuragha aning inigha uan dipenimın ghu. Kamaghın amizi, God gumazamizir an akam batogheziba misoghezi, a me ko aremezir puvati.

³² Ki nighnizir gavgavimın eghaghanir aviriba ia mikemegha gifa, egh datirighin akar manam uam an gun ia mikimam? Ki ti Gidion ko Barak ko Samson ko Jepta ko Devit ko Samuel, ko Godin akam nigha izir gumazibar eghaghanimın mikimamin dughiaaba puvati.

³³ Gumazir kaba me nighnizir gavgavim Godin ikia, egha me kantrin igharaziba ko misogha egha bar men midorozir gumaziba dikabini. Me arazir aghuim gamua, egha me bizir God me daningasa akam akiriziba ini. Egha me Laionbar akaba dikumi.

³⁴ Egha me avir dafabagh amizi da mungue. Ezi midorozir sababa itir gumaziba me me misoghasa amuava avenge, me men ara ghue. Egha me gavgavir ekiaba puvatigha, gin me gavgavim isi. Egha me midorozir gumazir gavgavibar otivigha, egha igharaz darazir modorozir gumaziba gintigha me misogha me abini.

³⁵ Ezi gumazir aremezir maba, me ua dikafi, ezi men amiziba ua me ini. Ezi apaniba gumazir maba kalabus gatigha, egha men mikarziabagh asighasigha ghuav itima, me ariaghire. Men apaniba ghaze, me akirim ragh God gasaragham, eghtima me me ateghti me mangam. Ezi me men apanibar akaba batoke. Me ghaze, me aremegh, ua mozimın dikavigh egh

† **11:26:** (11:26) Migirigiar otevir kam, "Krais," an mingarim kamakin, "Gumazir God Ua E Iniasa Misevezir Gumazim." Ezi gumazir Hibrun Akinafarim osirizim a nighnizir pumuning ikia ofa an osiri. An nighnizir farazim kamakin, Israelin gumazamiziba bar God uabi ua bagha me ginaba. A ghaze, Moses aghumsizim ini, egha God ingangarim damu, egh Israelbar akurvagh, God gumazamizir kaba me amisevezi, me Kraisin min iti. Ezi an nighnizir mam ua kamakin, Guizbangira Mosesin dughiamın, Krais Iesus otozir puvati. Ezi Moses amizir ingangarir kam, mati a Kraisin ziamrama aghumsizim ini. **11:27:** Kis 2:15, 10:28-29, 12:37, 12:51, 14:13, Ro 1:20, 1 Ti 1:17, Hi 11:1, 11:13 **11:28:** Kis 12:21-30 **11:29:** Kis 14:21-31 **11:30:** Jos 6:12-21 **11:31:** Jos 2:1-21, 6:22-25, Je 2:25 **11:32:** Het 4:6-5:31, 6:11-8:32, 11:1-12:7, 13:2-16:31, 1 Sml 1:1-1 Kin 2:11 **11:33:** Het 14:5-6, 1 Sml 17:34-35, 2 Sml 7:11, Dan 6:1-27 **11:34:** Het 15:8, 15:15, 1 Kin 19:3, 2 Kin 20:7, Dan 3:1-30 **11:35:** 1 Kin 17:17-24, 2 Kin 4:25-37, Ap 22:25

me ikirimirir aghuim iniam. Eghti ikirimirir igiar kam bar deragh nguazir kamin ikirimirim bar a gafiragham. Kamaghin amizi, apaniba me misoghezi, me ariaghire.

³⁶ Ezi apaniba marazi osimtiziba me garigha dibovir akabar me migia, me fozorogha egha senbar me ikia, me isa kalabusin me ariki.

³⁷ Apaniba dagiabar marazigh inifi. Egha maba, apaniba soba inigha egha men namnaba abizi me akuabagh iri. Marazi, apaniba midorozir sababar me misozima me ariaghiri. Ezi gumazir nighnizir gavgavim itir maba, me sipsipin iniba ko memen iniba, me inibar min da ikegha zui. Egha me onganarazibagh amua ikia biziba bar puvati. Ezi gumaziba osimtiziba ko mizaziba me ganiga paza me gami.

³⁸ Nighnizir gavgavimin itir gumazir kaba, men araziba bar dera, ezi nguazir kamin gumaziba arazir aghuibar me damuan firin, egha men ikufi. Kamaghin amizi me tintinbar ghua, gumaziba puvatizir danganibar ko mighsiaba puram arua, egha dagiar toriba ko nguazimin aven itir mozibar aven iti.

³⁹ Gumamazir kaba bar, nighnizir gavgavim Godin iti, egha ziar aghuiba Godin damazimin da ini. Egha me nguazimin itir dughiamin, me bizir aghuir God me daningasa akam akiriziba me da inizir puvati.

⁴⁰ Me tizim bagha da inizir pu? God fomira bizir bar aghuim e bagha anekirizi a ikia bizir faragha itiba bar dagh afira. God kamaghin nighnigha ghaze, gumamazir faragha itir kaba deragh otogh en faragh mangan, an aghua. Puvati. E me ko uari inigh deravira ikiasa, a ifonge.

12

E Iesusin ganiva egh nighnizir gavgavimin an ikiam

¹ Ezi gumamazir fomira itiba, me ghuariam in min e okarigha tuivaghav ikia, egha nighnizir gavgavimin arazim en akakasi. Kamaghin amizi, bizir en tuaviba pirima e uan ivemarim deragha a gamir puvatiziba, ko arazir kurar en suiraziba sara, e bar ada ataghragham. Egh e naviba gavgavigh egh e ivemariz ekiar God e bagha atizir kamin ivemaram.

² E Iesusra ganam, an en nighnizir gavgavimin mingarim, egh an en nighnizir gavgavim damighti, a gin deraghviram otogham. Iesus fo, a bar deravira Godin akamin gin mangi egh a gin bar deravira ikiva bar akuigh mamaghira ikiam. Egha a bizir kam ginighnigha egha gavgavigha ikia egha osimtiziba atera ter ighuvimin ovenge. Gumamaziba kamaghin nighnigha ghaze, gumazir ter ighuvimin ovengezim, a bar gumazir arazir kurabagh amim, egha aghumsizir ekiam isi. Ezi Iesus aghumsizim ginighnizir puvatigha, egha areme. Egha datirighin a Godin agharir guvimin atrivir dabirabimin aperaghav iti.

God e akirmighasa egha osimtiziba e ganidi

³ Ia bar deraghvira Iesus ginighnigh. Gumazir arazir kurabagh amiba fomira bar puvirama Iesusin apanim gami. Ezi a bar tugha gavgafi. Ia bizir kam ginighnigh egh tugh gavgavighsi amirvaghan marki, egh uan nighnizir gavgavim ataghragham marki.

⁴ Guizbangira, ia arazir kram abinasava midorozim gami, ezi midorozir kamin ian tav ovegha ghuzitam irezir puvati.

⁵⁻⁶ Ia ti God ian naviba gavgavim dar aningasa ia ganingizir migirigiba da bakinighnighiz, o? A ia dibora ghaze, ia an boribara, egha ghaze,

“Nan boriba, ia fo, Ekiam gumazir a ifongeziba a me akirmisi.

Egh a gumazitam inigh egh uan borimin min a diponiva,
egh uaghan a fozorogham.

Kamaghin, Ekiam ni akirsi bizitam ni damightima,

eghti ni kamaghin nighnighan marki, kar pura bizim.

Egh uaghan osiman marki.”

⁷ Ia tuivigh gavgavigh, egh Godin amamangatighi a ia akirmigh. Osimtizim ia batoghti ia kamaghin fogh, mati afeziam uan boribagh amir arazimra, God uaghan ia gami. Borir manatam itima an afeziam anekirimizir pu? Puvati.

⁸ God uan boriba bar da akirmisi. Eghti a ia akirmighan koghti, ia datirighin fogh, ia guizbangrama an boriba puvati. Ia pura tuavimin otvizir boriba.

⁹ Ia bizir kam ginighnigh, en afeziar nguazimin itiba, e akirmizima e men ziaba fe. Kamaghin en duabar Afeziam, e bar guizbangira an apengan ikiva egh angamra ikivira ikiam.

¹⁰ En afeziar nguazimin itiba, dughiar bar otevirar me ifongezim moghin en araziba akirmisi. Ezi God kamaghin nighnisi, e guizin an damazimin zueghavira itir arazimra inigh an miraram otogham. Kamaghin a en akurvaghasa, e akirmisi.

¹¹ Afeziam e akirmighasa osimtizim e ganingi, ezi e ghaze, osimtizar kam bar e itarazima e ikia bar akongezir puvati. Egha en navir averiaba bar oseme. Eghti an e akirmigh givaghtima, an dagher aghuir en otivamibara kara: e Godin damazimin arazir aghuibara amuam, eghti en navir averiaba amiragh ikiam.

E tuivigh gavgavighsi aghariba kinkinam

¹² Eghti ian aghariba gavgaviba puvatigh egh pura guighiv ikitima, ia da feghiva egh ingangarim damu. Eghti ian suem aremegh pura ikiti,

¹³ eghti ia a feghiva tuavir aghuimin daruvira iki. Ia kamaghin damighti ian sueba bar ikuvighan kogham. Puvati. Ada ua deragham.

¹⁴ Ia, gumazamiziba bar me ko, dabirabir aghuim damuva, navir amirizimin arazim baghiva mighighvira ingar aghariba kinkin. Egh ia uari isi God daningsi, egh Godin damazimin zuezir arazim bagh mighighvira ingar. Gumazir Godin damazimin zuezir araziba puvatizim, an Ekiamin ganam kogham.

¹⁵ Ia bar deraghvira uari bagh gan, ian tav irigh egh ua Godin apangkuvir kam ateghan kogham. Eghti ian tav ua temer ovizir misozimin min otogh osimtiziba Kraisin adarazir aningan kogham.

¹⁶ Egh ian tav poroghamiba uari bakia uari ko akuir arazim damuan marki. Egh tav Iso fomira amizir arazimin min, God akirim ragh a gasaraghan marki. A uan afeziam Aisakin otarir ivariamra, egh bizir aghuir aviriba iniam firin, egha dagher otevir vamira bagha pura uan bizir aghuiba bar da isa uan dozimin agharim gati.

12:5-6: Jop 5:17, Snd 3:11-12 **12:7:** Lo 8:5, 2 Sml 7:14, Snd 13:24, 23:13 **12:8:** Sng 73:15, 1 Pi 5:9

12:9: Sav 12:7, Ais 42:5 **12:10:** Wkp 11:44, 1 Pi 1:15-16 **12:11:** Je 3:17-18 **12:12:** Ais 35:2

12:13: Snd 4:26, Ga 6:1 **12:14:** Sng 34:14, Ro 12:18, 2 Ko 7:1, Ef 5:5, 2 Ti 2:22 **12:15:** Lo 29:18,

Ap 8:23, 2 Ko 6:1, Ga 5:4, Hi 3:12 **12:16:** Stt 25:29-34

¹⁷ Ia fo, a gin uamategha uan afeziamin bizir aghuir kaba iniasa miġei. Ezi God ghaze, puvati. Iso bizir aghuiba iniasa zurarama aziava, egha a navim ġighan tuaviba puvati.

E Godin Nguibamin itir Jerusalem in otogha gifa

¹⁸ Ia uan dafaribar suighamin biziba ia da bativizir puvati, mati Israelba fomirama ami. Me iza Sainain Miġhsiamin borogħin ikia, egha maburan avim ko mitarmer bar pizimin gara aminir bar gavgavim ko

¹⁹ sigham in ararem baragha egha gumazir mamin tiarim barasi. Gumazamiziba tiarir kam baragha egha bar atiatigha kamagħin Moses miġei, “E uam oragħan aghua.”

²⁰ Ia fo, God akar gavgavim me ganingizi ezi me bar an atiatigha baragħan aghua. Akar kam kamagħin miġei, “Gumazitam o asiztam miġhsiar kam in mangi puram an suiragħam, eghiti ia dagiaba isi a ginivightima an aremegħ.”

²¹ Ezi bizir me ganizir kam me bar an atiatingi, ezi Moses uagħan atiatigha ghaze, “Ki uagħan bar atiatigha egha puvira nisi.”

²² Ia bizir kamagħin garitam in otozir pu. Puvati. Ia Saion in Miġhsiam ko God in zurara itim in nguibar ekiam in otogħa gifa, kar Jerusalem in nguibar God in Nguibamin itim. Egha ia tausen tausenpla enselba batifi, me uari akuvagħa bar akuegħa iti.

²³ Ia God in borir ivariabar iviriar ekiam batogħa gifa, kar God in Nguibamin itir Akinafarim in ziaba osirigha givazi darasi. Ia God in kam batogħa gifa, a gumazamiziba bar araziba tuisighamin Jas. Ia, gumazir fomira God in damazim in deragħa egha aremegħa, egha bar deraviram otiviziba, ia men duaba batifi.*

²⁴ Ia Iesusra bato, abuir gumazir God ko en tigh in itim, egha Akar Dikirizir Gavgavir Iġiam gami. Egha ia Iesus in ghuzim in otifi, a fomira akar gavgavir dikirizir iġiar kam gavgavim a daningasa akavkini. Ezi ghuzir kamra akar aghuim e mikiri, egha fomira Abelin ghuzim akam akunizi mogħin amir pu. Puvati. Iesus in ghuzim akar bar aghuim akuri, ezi akar kam Abelin ghuzim in akam gafira.

E deragħvira uari bagħ ganam

²⁵ Kamagħin, ia deragħ gan, egh ia uan kuaribav konegħ Gumazir Miġeim in akam baragħan aghuagħan marki. Fomira nguazir kam in God akar gavgavim gumazamizibagħ aningi. Ezima me an akam baragħan aghua, egha gin me uan arazir kurabar ivezir kuram gitazir puvati. Egha God datirigh in uan Nguibamin ikia egha akar bar gavgavim e ganingi. E akirim ragħ a gasaragħ egh e uan arazir kuram in ivezir kuram gitaviragħam, o? Bar puvati.

²⁶ Fomira itir dughiam in, God in akam nguazim gamizima mikimkizim an otos. Ezi datirigh in a kamagħin akar dikirizim e ganigha ghaze, “Ki

12:17: Stt 27:30-40 **12:18:** Ro 6:14, 2 Ti 1:7 **12:20:** Kis 19:12-13 **12:21:** Kis 19:16, Lo 9:19

12:22: Sng 68:17, Ga 4:26, Fl 3:20, MAA 5:11, 21:2, 21:10 **12:23:** Lu 10:20, Fl 4:3, Hi 11:40, MAA

13:8, 14:4 * **12:23:** (12:23) E fo, Iesus, a God in borir ivariam. Ni Hibru 1:6 in gan. Gumazir Hibrun akinafarim osirizim, dughiar aviribar kamagħin miġia ghaze, God bizir aghuiba uan borir ivariabar aningasa. Ni Hibru 6:12 ko 9:15 in gan. Judabar arazim kamakin, borir ivariabara uan afeziam in bizir aviriba isi. Ni Hibru 12:16 in gan. Akinafarir kam osirizir gumazim kamagħin miġia ghaze, God bizir aghuiba uan gumazamizibar aningasa egha me dibora ghaze, “Me God in borir ivariaba.” **12:24:** Stt 4:10, Hi 8:6, 10:22, 11:4, 1 Pi 1:2 **12:25:** Kis 20:22, Hi 2:1-3, 3:17, 10:26-29 **12:26:** Kis 19:18, Sng 68:8, Hag 2:6

ua nguazim damighti mikimkizim an otogham, eghti nguazimra puvati, ki nguazim ko overiam virara kamaghira aning damigham.”

²⁷ God dughiatam uam a damuasa mikeme, kamaghin e fo, God nguazim ko overiam damuti mikimkizim aning batoghtima aning akongtima, bizir a ingariziba ua ikian kogham. Eghti bizir akongiva givaghan koghamiba, darara ikivira ikiam.

²⁸⁻²⁹ Bizibagh Ativamin Danganir e inizir kam, an akongan kogham. Kamagh amizi e danganir kam bagh an minabagham. E fo, en God mati avir puvira bizibagh asighasizim. Kamaghin ami, e an atiatingiva an apengan iki, egh an minabagh a uabi ifongezir arazimin gin mangi an ziam fam.

13

E vaghvagh igharaz darazigh ifuegham

¹ Ia Kraisin adarasi, ia vaghvagh uarigh ifongegh mamaghira iki, mati ia uan adarazigh ifongezi moghin.

² Ia nighnighiva, egh nguibar igharazimin gumaziba ian bighan izamin dughiamin, ia me inigh uan dipenibar mangi. Ia fo, fomira gumazamizir maba ghaze, me gumazir kiniba isa uan dipenibar ghua egha men gari. Ezi gumazir me inigha izir kaba, me enselba. Me ghaze, me guizin gumazibar gari, ezi puvati, me enselbara gari.

³ Ia Godin gumazamizir kalabusin itibagh nighnigh, mati ia me ko kalabusin iti. Egh ia uaghan gumazir men apaniba paza me gamizibagh nighnigh. Ia fo, ia nguazir kam in ikiavira iti, ezi apaniba uaghan ti arazir kamra ia damuam.

⁴ Ia bar kamaghin fogh, gumazim ko amizim uaning ikia poroghamimning otozir arazim, a bizir bar aghuim, egha Godin damazimin dera. Ezi ia poroghamiba bar deravira uan arazibar gan. Eghti God gin ivezir kuram isi, gumazamizir uari bakivira akuiba ko afiar arazibagh amir gumazamiziba, me daningam.

⁵ Ia dagiar aviriba ikisi ifueghan marki. Ezi ia kamaghin nighnigh, bizir ia suiragha givazim, a ian tughtizir puvati. Ia fo, God kamaghin e mikemegha gifa,

“Ki ia ateghti bizitam paza ia damuan kogham. Bar puvati.
Guizbangira, ki ia ateghan kogham.”

⁶ Kamaghin amizi, e gavgavim uan navibar aning egh mikim suam,

“Ekiam nan akurvazir gumazim, eghti ki atiatighan kogham.
Gumaziba bizitam in na damighan kogham.”

E Iesusin gin mangisi aghumsighan kogham

⁷ Ia uan siosin gumazir apanibagh nighnigh, me fomira Godin akamin gun ia mikeme. Ia men arazir aghuiba ko men ovevem ginighnigh. Egh men nighnzir gavgavimin arazim, ia uaghan an gin mangi.

⁸ Krai Iesusin arazim a fomira kamaghira ikia datirighin ikia, egh a gin zurara kamaghira ikiam.

12:27: Sng 102:26, Mt 24:35, 2 Pi 3:10, MAA 21:1 **13:1:** Jo 13:34, 1 Te 4:9, 1 Pi 1:22, 2 Pi 1:7, 1 Jo 3:11, 4:7, 4:20 **13:2:** Stt 18:1-8, 19:1-3, Mt 25:35, Ro 12:13, 1 Ti 3:2, 1 Pi 4:9 **13:3:** Mt 25:36, Ro 12:15, 1 Ko 12:26, Kl 4:18, Hi 10:34, 1 Pi 3:8 **13:4:** 1 Ko 6:9, Ga 5:19-21, Ef 5:5, Kl 3:5-6, MAA 22:15 **13:5:** Lo 31:6-8, Jos 1:5, Mt 6:25, 6:34, Fl 4:11-12, 1 Ti 6:8 **13:6:** Sng 118:6 **13:7:** 1 Ko 4:16, Hi 6:12 **13:8:** Jo 8:58, Ef 4:14, Hi 1:12, MAA 1:4

⁹ Ia akar aghuimin min zuir puvatizir akar igharaziba ateghti, da ian nighnizibagh asighasighi, eghti ia Godin gin zuir tuavir aghuim ataghraghan marki. Kamaghin deragh, e Godin apangkuvim amamangatighi a gavgavim en navir averiabar aningam. Ezi dagheba apir arazim gavgavim en navir averiabar aningan kogham. Ezi arazir kam gumazamizibar darorimin akurvazir puvati.

¹⁰ Ezi e Godin ofa gamir danganir mam iti. Ezi Judabar Averpenimin aven ofa gamizir gumaziba, God me anogoroghezima, me ofa gamir danganir kamın dagheba aman kogham.

¹¹ Ofa gamir gumazir ekiabar dapanim, an asizibar ghuzim inigha Bar Anogoroghezir Danganir kamın aven ghua, egha arazir kuraba gin amangasa ofa gami. Egha asizir kabar kuaba inigha gumazamiziba itir naghin azenan ghua saghon a da tuezi da migiri.

¹² Kamaghira, Iesus uaghan nguibar ekiamin azenan mizazim ini. A ghaze, a uan ghuzimin gumazamizibar amighi me Godin damazimin zuegh egh Godin gumazamizibar otivigham, kamaghin an areme.*

¹³ Kamaghin amizi, e uaghan a bagh nguibamin azenan mangiva, egh a inizir aghumsizim e uaghan a iniam.†

¹⁴ E fo, nguazir kamın e nguibar zurara ikia ititam itir puvati. Egha e nguibar gin otivamim bagha mizuai.

¹⁵ Kamaghin, e Iesusin ingangarimin tuavimin, e zurara ziar ekiam isi ofan min God daning mamaghira ikiam. Eghti en akar toriba zurara an ziam fi suam, an en Ekiam.

¹⁶ Egh ia arazir aghuibar gumazamizibar amu. Egh me bizir taba oteveghti ia bizir taba men akurvaghsı me daning. Ofan kamaghin gariba, God bar dagh ifonge. Kamaghin amizi, ia arazir kabar amusi okinighnighan marki.

God e damuti e deravira ikiam

¹⁷ Ian gumazir dapaniba ian akurvasa egha zurara ian gari. Egh me gin ingangarir me amizibar gun God ko mikimam. Kamaghin amizi, ia men akaba baragh egh men apengan iki. Egh ia kamaghin damuti, eghti me bar akuegh uan ingangarim damuam. Ia kamaghin damuan koghti, me osimtizim sara ian ganam, eghti bizir kam ian akurghan kogham.

¹⁸ Ia e baghiva God ko mikimvira iki. E kamaghin bar fo, e dughiabar zurara arazir aghuibara amuasa bar ifonge. E uan araziba bar deravira da tuisigha arazir aghuibar gin ghua egha en navir averiaba osimtiziba Godin damazimin puvati.

13:9: Ro 14:17, Ef 4:14, Kl 2:4, 2:8, 2:16, 1 Ti 4:3 **13:10:** 1 Ko 9:13, 10:18 **13:11:** Kis 29:14, Wpk 6:30, 16:27, Nam 19:3 **13:12:** Mt 21:39, Jo 19:17-18, Ap 7:58 * **13:12:** (13:12) Moses Osirizir Araziba ghaze, gumazamiziba Godin ofa damuasa inigha izir asiziba, ofa gamir gumaziba da api. Me asizir gumazamizibar arazir kuraba gin amangsi, dughiar ekiabar ofa gamiba, me dar aman kogham. Ni Wok Pris 6:24 ko 24:30 ko 16:27in gan. Datirighin, ofan dughiar ekiar kam, Iesus amizir ofan kam an danganim ini. Ni Hibru 9:7, 14in gan. **13:13:** Hi 11:26, 12:2, 1 Pi 4:14 † **13:13:** (13:13) Gumazir maba ti, Kraisin gin zuir darazir amighi, me Moses Osirizir Arazibar aven itir dagheba apir arazimin gin mangasa. (Ni ves 9in gan.) Ezi gumazir Hibrun akinafarim osirizim ghaze, Kraisin gin zuir darazi, Judaba itir nguibabar ikian markiam. Me kamaghin nighnighan marki, Moses Osirizir Araziba me damuti, me Godin damazimin zuegham. Puvati. Iesusin ingangarimrama me zuegha gifa. Kamaghin amizi, me a ko ikisi aghumsighan kogh, egh anarira gin mangam. **13:14:** Mai 2:10, Fl 3:20, Hi 11:10, 11:16, 12:22 **13:15:** 2 Sto 29:31, Sng 50:14, 50:23, 69:30-31, Hos 14:2, 1 Pi 2:5 **13:16:** Ro 12:13, Fl 4:18, Hi 6:10 **13:17:** Ese 3:17, 1 Te 5:12, 1 Ti 5:17 **13:18:** Ap 23:1, 24:16, Ro 15:30, 2 Ko 1:12, Kl 4:3

¹⁹ Ki miǵhira ia gakaghori, ia na bagh God ko mikim suam, a nan akuragh na amadaghti ki zuamira ia bagh izam.

²⁰ Ki ia bagha God ko migei, Godin Navir Amirizimin Mingarim, a en Ekiam Iesus ovevem in a gamizi a ua dikafi. Iesus, Sipsipbar Garir Gumazir Gavgavim Itim, a uabi ofan min aremegha uan ghuzimin Akar Dikirizir Gavgavir kam, gavgavim a ganingizima, eghti a iki mamaghira ikiam.

²¹ Ezi ki ia bagha Godin kam ko miǵia kamaghin azangsis, a ian akuragh gavgavim ia daningti, ia arazir aghuiba bar dar amu, egh an ifongiamin gin mangam. Eghti Kraisi Iesusin ingangarimin tuavimin, a en navir averiabar aven ingarti, e a ifongezir arazibar amuam. Egh e zurazurara ziar ekiam a daning mamaghira ikiam. Bar guizbangira.

Akar abuananaba

²² Nan adarasi, akar ki ia bagha osirizir kam, a ruarazir puvati. Kamaghin, ia nimira iki, egh akar ki ia naviba gavgaviba a dar aningasa osirizir kam, ia deraviram a baragh.

²³ Ki kamaghin ia mikimasa ifonge, me kalabusin en aveghbuam Timoti firi, ezi a ua kalabusin itir puvati. Egh a zuamira na bagh izegh, egh ga uaghara mangi ian ganam.

²⁴ Ia uan gumazir dapaniba ko Godin gumazamiziba bar me mikim suam, ki ghaze, God deraghvira me damu. Ezi Kantri Italin itir Kraisin adarasi uaghan akam ia bagha anemadagha ghaze, God deraghvira ia damu.

²⁵ Ki kamaghin God ko miǵia ghaze, Godin apangkuvim a bar moghira ia ko iki.

Jems Osirizir Akinafarim

Akar Faragha Zuim

Jemsin Akinafarim akar aghuir aviriba iti. Jems Godin gumazamiziba arazir aghuubar gin mangasa, egha men sure damuasa akar aghuir avirir kaba osiri. A gumazamizibar akurvaghti me nighnizir aghuiba ko fozozim iniva, egh deravira an akam ginighnighasa an akar isin zuir aviriba osiri.

Jems mighighavira migia ghaze, gumazir nighnizir gavgavim Iesusin itim, a pura ikian kogham. Puvati. An arazir aghuubar igharaz darazir amuam, eghti arazir kam kamaghin men akagham, a nighnizir gavgavim iti.

E osimtizibar tuivigh gavgavighiva egh deravira God ko ikiam

(Sapta 1:1-18)

¹ Ki Jems, ki God ko Ekiam Kraiss Iesusin ingangarir gumazim. Ki ia 12 plan Israelin itir anababa bagha akinafarim kam osiri. Kar ia gumazamizir uan nguibam ategha ghua kantrin igharazibar iti. Ki dughiar aghuim ia ganidi.*

Osimtiziba, da gavgavim e ganidi

²⁻³ Nan adarasi, ia fo, osimtizir ia bativiba, da ian nighnizir gavgavibar amuti ia tuivigh gavgavigh egh osimtiziba ater mangvira ikiam. Kamaghin amizi, osimtizir aviriba ia bativtima ia kamaghin nighnigh suam, ia bar akongegh.

⁴ Egh ia zurara tuivigh gavgavigh egh osimtiziba ater. Eghti arazir kam ian iki gavgavigh mamaghira ikiam. Kamaghin ia deravira ikiva, egh ia Godin bizitamın oteveghan kogham. Puvati. Ian araziba bar deraghiva, egh ia Godin arazibar aghung mangi gumazamizir aruabar min otogham.

Gumazim nighnizir aghuubar otevegh, a God ko mikim

⁵ Ezi ian tav nighnizir aghuubar otevegh, a Godin azangsightima, God a daningam. God pura biziba gumaziba bar me ganidi, an atarir puvtati. Kar Godin bizibar anogorozir puvtatizim, me an azangsigtima a me daningasa bar ifonge.

⁶ Eghti gumazim God ko mikimiva, a nighnizir gavgavim iki, a nighnizir pumuning ikian marki, egh suam, "God ti bizitam na danigam, o puvtatigam?" E fo, gumazim nighnizir pumuning iti, a mati aminim ongarim givav amadima a pura tintinibar dikafi.

⁷ Gumazir kam kamaghin nighnighan marki, Ekiam bizitam a danigham. Puvati.

⁸ Gumazir kamın nighnizim bar tuiraghrizi, an arazir an amiba, da tuavir vamiran itir puvtati.

Jems onganaraziba ko gumazir bizir aviriba itiba akam me ganidi

⁹ Ezi nighnizir gavgavim itir gumazim, onganarazibagh amua iti, a Godin damazimın ziar ekiam iti. Kamaghin, a bar akuegh iki.

1:1: Mt 13:55, Mk 6:3, Ap 15:13, Ga 1:19, 1 Pi 1:1 * **1:1:** (1:1) 12 plan Israelin anabar kaba, da Godin gumazamizir nguazir kamın bar an tibar ababanim gami. **1:5:** 1 Kin 3:9-12, Snd 2:3-6, Jo 15:7, 1 Jo 5:14-15 **1:6:** Mk 11:24, 1 Ti 2:8 **1:8:** Je 4:8 **1:9:** Je 2:5

¹⁰ Ezi nighnizir gavgavim itir gumazim, bizir aviriba iti, a fo, God gin a dikabiraghti an akimarir atiabar min aremegham. Kamaghin, a uaghan bar akuegh iki.

¹¹ E fo, aruem anaga pamtem gara temem gisirazima a midii. Ezi tememin akimarir aghuiba suaghira, egha dar ganganim bar ikufi. Ezi kamaghira gumazir bizir aviriba itim, a uan ingangarim damuvira ikiva an tongin aremegham.

God arazir aghuibar e gami, egha arazir kurabar amuasa e abirir puvati

¹² Gumazim osimtiziba ateriva, egh uaghan osimtiziba bar dar aven tugh gavgavigh, uan nighnizir gavgavim ateghan koghti, God ivezir aghuim a daningtima a zurara itir ikirimirir aghuim iniam. Ivezir aghuir kam, God akar dikirizim gamua ghaze, gumazir bar a gifongeziba, a me daningam. Kamaghin, gumazir kam bar akongegh.

¹³ Kamaghin gumazitam bizitam an navim abiraghtima an arazir kuratam damigham, a kamaghin mikiman marki, "God na abirazima ki arazir kam gami." Puvati. E fo, gumazitam God abiraghtima an arazir kuratam damighan kogham, eghti God gumazitam abiraghtima an arazir kuratam damighan kogham.

¹⁴ Ezi en navir kuraba vaghvaghera arazir kurabar amuasa e gifarava e apezeperava e gakaghori.

¹⁵ Ezi navir digavir kam, a mati amizim navim adai, egha gin arazir kuram gamizima an oto, mati borimin min a bate. Ezi arazir kuram ghua ekevezir dughiam, an ovevem gamizima an oto.

¹⁶ Nan adarasi, ia gumazitam ateghti a ia gifaran marki.

¹⁷ Bizir bar aghuir e isiba, ko bizir ikuvir puvatiziba, da bar Godin Nuibamin pin izaghiri. God Afeziam a biziba bar overiam dar ingari, a bizir aghuir kaba e bagha da amadi da izaghiri. Ezi Afeziar kam a uan araziba raghrarir puvati. A bizitamin nedazimin min aruem a gisirazi an otevegha ruarazir puvati. A kamaghira iti.

¹⁸ God kamagh sua, a biziba bar dar ingari, egha e gamizi e bar dar faragh mangam. Kamaghin God uabi uan ifongiamin gin ghuava en Afeziamin oto, a uan guizin akamin e gamizima e otifi.

E nighnizir gavgavim guizbangira Godin ikiva, e uaghan arazir aghuibar amuam

(Sapta 1:19-5:6)

E akar aghuim baragh, egh uaghan an gin mangam

¹⁹ Nan adarasi, ia deravira bizir kam gifogh. Ia bar zuamira kuariba arigh akaba baragh, egh ia zuamira mikiman marki, egh zuamira ataran marki.

²⁰ E fo, atarir gumazim, Godin damazimin arazir aghuibagh amima da otivir puvati.

²¹ Kamaghin amizi ia bar arazir miziriziba ko arazir kurar otiviba, ia bar ada munamadagh. Egh ia bar uari dikabiragh egh akar God ian navir averiamin dikarazim inigh. Eghti akar kam ian akuragham.

1:10: Sng 37:2, 90:5-6, 1 Ko 7:31, 1 Pi 1:24, 1 Jo 2:17 **1:12:** Snd 3:11-12, 2 Ti 4:8, Hi 12:5, Je 2:5, 1 Pi 5:4, MAA 2:10 **1:14:** Ro 7:7-10 **1:15:** Sng 7:14, Ro 5:19-21 **1:17:** Mal 3:6, Mt 7:11, Jo 3:27, Ro 11:29, 1 Ko 4:7 **1:18:** Jo 1:13, Ef 1:12, Je 2:3, 1 Pi 1:23, MAA 14:4 **1:20:** Snd 10:19, 17:27, Sav 5:1-2, 7:9 **1:21:** 1 Ko 15:2, Kl 3:8, Hi 2:3, 1 Pi 1:9, 2:1

²² Egh akar ia inizir kam, ia an mırara mangı. Ia puram orarazir kinim damuan marki. Puvati. Ia pura orarazir kinimın damuam, kamaghın ia uarira uarigh ifari.

²³ Gumazitam pura Godın akam baregh, egh an gın zuir puvati, a mati gumazim ganganimın uan guamın gari.

²⁴ Egha a deravıra uan guamın ganıgha, egha ua ghugha okinıghnıki, an guam manmaghıra gari.

²⁵ Ezi Godın akar bar deravıra itim e gamima e firiaghı. Eghti gumazitam deravıra akar kam gınıghnıgh, egh pura akam baragh zuamıra okinıghnıghan kogh, egh bar an akamın gın mangiti, gumazir kam, God an ingangarıbar amuti da bar deravıram otıvam.

²⁶ Ezi gumazitam kamaghın nıghnıgh suam, “Kı Godın gumazir bar aghuim, egha guızbangıra an ziam fe,” egha mıgırıgıar aghuıbar uan mızemın dav geir puvati, kamaghın a uabıra uabı gıfari. Ezi kamaghın an nıghnızir gavgavım ko Godın ziam fer arazım pura bızım.

²⁷ Guızbangın nıghnızir gavgavır God Afeziamın damazımın deragha osımtızıba puvatızım, a kamakın: E borır ameboghfeziaba ovengezıbar akurvaghıva, amızır odıarır men paba ovengezıba sarama akurvagh, egh men osımtızıba ateram. Ezi uaghan bızır mam, e uarı uan darorıba deravıra dar ganam, eghti nguazır kamın arazıba e damuti e Godın damazımın mızeghan kogham.

2

E arazir amir vamıran, bar gumazıbar amuam

¹ Nan adarasi, ia nıghnızir gavgavım en Ekıam Kraıs İesusın itı, a bızır aghuır Godın Nguıbamın itıbar Ekıam. Ia gumazır zıaba itıba deravıra me damu egh gumazır zıaba puvatızıba akırım ragh me gasan marki. Ia amır arazır vamıran bar me damu.

² Eghti gumazıtım kurukazır bar aghuım damıgh, egh golın ring uan dafarım datıgh, egh God ko mıgeır dıpenımın aven mangam, eghti gumazır onganarazım korotıar bıbızıbar kurukegh egh uaghan God ko mıgeır dıpenımın aven mangam,

³ eghti kurukazır bar aghuım gamızır gumazım ia deravıra a damuva, egh a mıkim suam, “Aruam, nı ızı dabırabır aghuır kam daperagh,” egh ia onganarazıbagh amır gumazım kamaghın a mıkim suam, “Nı munagh tugh,” o “Nı nan dagarımning boroghın magh vazım daperagh,”

⁴ ia arazır kam kamaghın a gamı. Mati ia uan nıghnızıbar aven ıgharazı darazı abıgha men arazıba tuisısi. Egha ia deravıra nıghnıgha gumazıbar arazıba arazır vamıran me tuisızır pu. Puvati. Ia mati jasbar mın otıvıgha nıghnızır bar kurabar gumazıba tuisısi.

⁵ Nan adarasi, ia oragh. Nguazımın itır gumazıbar damazıbar itır gumazır onganarazıba, gumazır kaba God me amısevegha ghaze, me nıghnızır gavgavımın arazımın itı. A fomıra gumazamızır bar a gıfongezıba bagha akam akıra ghaze, a bar me gatıvagh men ganam. Kamaghın a gumazır onganarazır kaba mısevegha ghaze, me God Bizıbagh Atıvamın Dughıamın aven ikıam.

⁶ Ezi ia akar aghumsiziba onganarazibagh anidi. Ia nighnigh! Tina ia dikabira egha osimtiziba ia garisi, egha ia mikirvaghera kotiarbar zui? Kar gumazir dagiaba bar izivaziba arazir kabagh ami.

⁷ Ezi God Iesusin ziar aghuim ia gati, ezi tina ziar aghuir kam gasighasisi? Dagiavir aviriba itir gumazir kabara.

⁸ God en atrivir ekiam, egha an Akinafarimin an akar ekiam mam e ganiga ghaze, “Ni uabi uabi gifongezim moghin, ni igharaz darazigh ifongegh.” Egh ia akar kam guizbangira a baragh an gin mangi, kamaghin ia arazir aghuim damuan.

⁹ Ezi ia arazir aghuim gumazir mam gamua egha igharazim akirim a gasara, kamaghin ia arazir kuram gami. Ezi Moses Osirizir Araziba kamaghin ia migei, ia an akamin gin zuir puvati.

¹⁰ Eghti gumazitam Moses Osirizir Araziba bar dar gin mangiva, egh arazir vamira abighiva, kamaghin an arazir kuram gami. A mati gumazir Moses Osirizir Araziba bar da bighizim.

¹¹ E fo, God kamaghin migei, “Ia poroghamiba uari bakeir arazim damuan marki.” Egha a uaghan kamaghin migei, “Ia gumazibav soghtima me arimighiran marki.” Eghti ia poroghamiba uari bakeir arazim damuan koghiva, egh ia gumazir mam misueghti an aremegham, kamaghin ia Moses Osirizir Araziba abizir gumazibar otifi.

¹² Ia fo, Godin arazim en arazir kuramin gavgavim a givagham, eghiva e damuti e firighrigham. Egh gin God uan arazir kam ginighnighiva egh en araziba tuisigham. Kamaghin, ia gumazir Godin Arazimin apengan itibar akaba ko araziba zurara dar amu.

¹³ E fo, gumazitam igharaz darazir apanguvir puvati, eghti God kotiamin a tuisighamin dughiamin God uaghan an apanguvighan kogham. Ezi gumazim igharaz darazir apanguvi, Godin kotiamin a tuisighamin dughiamin a Godin apanguvimin ganam.

Nighnizir gavgavim arazir aghuim sara zuir puvati, a pura bizim

¹⁴ Nan adarasi, gumazitam suam, “Ki nighnizir gavgavim Kraisin iti,” egha an arazir aghuibagh amir puvati, kamaghin an nighnizir gavgavim pura bizim. Kamaghin nighnizir gavgavir kam an akuragham, o puvati? Bar puvati.

¹⁵ Ezi Kraisin adarazir aveghbuatam o buaramizitam, korotiaba ko dagheba puvati,

¹⁶ eghti ian tav kamaghin a mikim suam, “Ni navir amirizimin iki. Ni mangiva inim ikeghiva uan mikarzim avaragh. Egh mangi dagher aviribar amiva egh navim izifagh.” Eghti akar kam manmaghin an akuragham? Ia uari korotiaba ko dagheba an akurvaghtima a deravira ikiam.

¹⁷ Ezi nighnizir gavgavimin arazim uaghan kamaghira ghu. Nighnizir gavgavim pura ikia, egha arazir aghuiba sara zuir puvati, egha nighnizir gavgavir kam, an aremezi moghin iti.

¹⁸ Tav kamaghin mikimam, “Gumazir maba nighnizir gavgaviba iti, ezi gumazir igharaziba arazir aghuibagh ami.” Ki kamaghin nin akam ikaragham, “Ni nighnizir gavgavim ikia egha arazir aghuibagh amir puvati, kamaghin ki manmaghin nin nighnizir gavgavim gifogham? Ki arazir aghuibar amuam, eghti arazir kabara nan nighnizir gavgavim nin akagham.”

¹⁹ Ni nighnizir gavgavim kamaghin ikia ghaze, “Godin vamira iti.” A dera. Duar kuraba uaghan nighnizir gavgavir kam ikia, egha agoa atiati.

²⁰ Ni gumazir onganim! Ni nighnizir gavgavimra ikiava egha arazir aghuibagh amir puvati, kamaghin nin nighnizir gavgavim a pura bizim. Ni ti akar kamın mingarim gifoghasa, o? Ia oragh.

²¹ Fomira en ovavim Abraham uan otarim Aisak isa ofa gamir danganimın anetiĝha egha Godin ofa gami moghin a gami. Ezi dughiar kamın God an arazimin ganigha egha Abraham miĝia ghaze, ni nan damazimin dera.

²² Ia bizir kam ginighnigh. Abrahamin nighnizir gavgavim ko an arazir aghuim voroghira ghu. Ezi arazir aghuir kam bar an nighnizir gavgavim gamima a guizbangira gavgafi.

²³ Godin Akinafarim kamaghin miĝei, “Abraham, a nighnizir gavgavim Godin itima, God an ganigha a dibora ghaze, a nan damazimin derazir gumazim.” Egha God kamaghin a dibori, “Nan roroam.” Ezi akar kamın mingarim, God a gamizima me Akinafarimın an osiri, Abraham uan otarim Aisak gamizir dughiamın arazir kam, a bar azenan oto.

²⁴ Ezi datirighin ia fo, gumazitam pura nighnizir gavgavim iti, God, “gumazir Godin damazimin derazim” a diborir puvati. Bar puvati. A gumazir arazir aghuim gamim ginighnigha, egha an nighnizir gavgavimra ginighnizir puvati, egha bizir kam bagha God a dibora ghaze, a nan damazimin dera.

²⁵ Ezi tuavir kamra, arazir kurabagh amir amizim Rahap, moga garir gumazir Josua amadazimningin akuragha aning amadazima aning tuavir igharazimin ghu. Kamaghin amizima God amizir kam miĝia ghaze, ni nan damazimin dera.

²⁶ E fo, gumazimin duam an mikarzimın averiamın itir puvati, an aremegha gifa. Ezi kamaghira, gumazim pura nighnizir gavgavim iti, egha an arazir aghuibagh amir puvati, kamaghin gumazir kamın nighnizir gavgavim an aremezi moghin iti.

3

E uan miĝiriĝaba deravira dar ganam

¹ Nan adarasi, dughiar God gumamazibar araziba tuisiĝhamın, e gumazir, gumamazibar sure gamir ingangarim iniziba, God bar deravira en ingangariba tuisiĝham. Kamaghin amizima, ian tarazira God ifongezir arazibar gumamazibar sure damuamin ingangarim inighan kogham.

² Dughiar aviribar e bizir vabara damuasa nighnigha, egha e paza dagh ami. Bizir kaba bar e batifi. Ezi gumazitam dughiatamin paza miĝeir puvati, a bar gumazir aghuimra, egha a uan mikarzim bar deravira an gari.

³ E ainin otevim isava hozin akam gighufa, eghti ainin otevir kam a damuti a en akam baraghiva deravira mangam. Ezi arazir kamın e bar deravira men ganti, me en gin mangam.

⁴ Ezi ia kuribagh nighnigh. Kuriba bizir bar ekiaba, ezi aminir ekiar gavgaviba dagh ivaima, da ongarim gisin ivemari. Ezi dar stiaba bar suff. Ezi dar stian suizir gumazim managh mangişi ifongegha, egha a stia gighavkırima kurim tuavir kepten ifongezimin zui.

⁵ Ezi kamaghira, mizem uaghan bar suvigha en mikarzimın aven iti. Egha a zurara bar pivira ifaghati, egha uabi uan ziam puv a fe. E fo, avir

muziarimra avir ekiam damighti a bar ekeveghiva egh ruarimin isitima temeba bar isigham!

⁶ Ezi mizem uaghan mati avim, egha a en mikarzir otevir muziarir mam. Egha a uaghan arazir kurar aviribagh ami da otifi. A en mikarziribagh amima da mize, egha arazir kurar aviribagh amima da en ikirimiribar otifi, mati avir miziarir ekiaba. Avir kam a uabi helin avim.

⁷ E fo, gumaziba asizir atiaba bar moghira da isava dar dai, kuaraziba ko asizir davaragharuiba ko ongarimin aven itir biziba bar. Egha me bizir kabar dava egha me dar gari da men apengan iti.

⁸ Gumazitam uabi uan mizem damightima an an apengan ikeghan kogham. Bar puvati. En mizeba zurara akar kurabav gei. Mati imezir kuraba gumazibagh amima da ariaghiri, da en akabagh izifa.

⁹ E uan mizebar Ekiamin ziam fe, a en Afeziam. God gumazamizibar ingarizima me an mirara otifi, ezi e uan mizebar e akar kurabav giava gumazamizir igharazibagh asighasisi.

¹⁰ Ekiam fer akaba ko akar kuraba, aning virara mizer vamiran otifi. Nan adarasi, arazir kam a ikian kogham.

¹¹ Mozir dipatam, dipar aghuim ko ongarir pam, uaning veregh ikiam ti? Puvati!

¹² Nan adarasi, fighin temem olivin tememin min bam, o? Puvati! O wainin temem a fighin temem min bam, o? Puvati! Kamaghira dipar apir aghuim ongarir dipam ko ikiva otivan kogham.

Gumazim Godin izezir fozozim ikiva, an arazir aghuibar amuam

¹³ Ezi gumazitam ian tongin fozozir aghuim ko nighnizir aghuim iti, o? Kamaghin amir gumazitam ikiva, an dabirabim bar deragh. A fozozir aghuimin arazibar gin mangiva gumazibar asughasughiva egh uabi uan ziam fan kogham. Eghti gumaziba an arazir aghuir an amibar ganam.

¹⁴ Eghti ia igharaz darazi navir bar kuraba men ikiva, egh zurara uan ziaba fisi tuaviba buriam, kamaghin ia uan fozozim ko nighnizir aghuiba bagh bar akueghan marki. Ia ifaragh egh uan arazibar guizin akam dikabiraghan marki.

¹⁵ Ezi fozozir kam a Godin Nguibamin ikegha izir pu. Puvati, kar nguazir kamın bizim. A navir ghurimin oto. Ezi Satan, an afeziam.

¹⁶ Ia oragh. Gumaziba navir kuraba gumazir igharazibar iti, egha me zurara uan ziaba fasa tuaviba buri, gumazir kaba me navir vamira itir puvati. Me arazir kuraba bar dagh ami.

¹⁷ Ezi gumazir fozozir aghuir Godin Nguibamin izezim iniziba, me arazir kabagh ami: Faragha zuir arazim, me zurara nighnizir zuezibar gin zui. Egha me igharaz darazi ko navir vamiran iti, egha gumazibar asughasusi. Egha me gumazir igharazibar akaba barasi. Me igharaz darazir apangkuva egha arazir aghuibar me gami. Egha me arazir kamra gumaziba bar me gami. Egha me arazir aghuibar gin ghua ifarir puvati. Me bar guizbangira dar gin zui.

¹⁸ Ezi kamaghin e navir vamira iti, kar mati e dagher anabam akara. Ezi navir vamiran arazimin tuavimin, arazir aghuiba en dabirabimin otifi, mati dagher aghuiba azenimin aghui.

4

Gumazir nguazimin arazibagh ifongezim, a Godin apanim

¹ Bizir mingarir manaba adariba ko midorozibagh amima da ian tongin otifi? Mikarzimín agorogemín araziba ian navibar iti, egha da ian mikarziabar aven ikia ia ko misosi, kamaghín amizíma arazir kamín da akam adariba ko midorozibagh amima da otifi. Ti kamaghín puvati, o?

² Ia biziba iniasa bar ifonge, egha ia da isir puvati. Kamaghín amizíma ia gumazibav sozima da ariaghiri. Ia biziba iniasa dagh agoava, egha ia da isir puvati. Egha ia puv atara misosi. Ia biziba iniasa ia God ko migeir puvati, ezi bizir kam bagha ia da isir puvati.

³ Egha ia biziba iniasa God ko migei, egha ia da isir puvati. Ian nighniziba derazir puvatizima ia God ko migei. Ia bizir ian mikarzimín agorogem itiba bagha nighnisi. Kamaghín, ia biziba isir puvati.

⁴ Ia God ataki, mati amizim uan pam ategha ghua gumazir igharaziba isava akui. Ia orakigh! Gumazim nguazimin arazibagh ifonge, a Godin apanim. Ezi ia ti bizir kam gifozir puvati, o? Gumazim nguazimin arazibar namakam gami, a Godin apanimin oto.

⁵ Godin Akinafarim kamaghín migei, “Duar God en navir averiabagh atizir kam, e God uabin apengara ikiasa a bar ifonge.” Ia ti ghaze, akar kam ti pura bizim? Puvati.

⁶ God en apangkuvavira iti. Kamaghín amizi, Godin Akinafarim kamaghín migei,

“God zurara gumazir uan ziaba feba a me dikabiri,
egha gumazir uan ziaba dikabiriba God men apankuva
egha bar deravira me gami.”

⁷ Kamaghín amizíma ia uari dikabiragh egh Godin apengan iki. Ia Satan munasaraghti, eghti a ia ategh arimangigham.

⁸ Eghti ia Godin boroghira mangiti, God ian boroghira izam. Ia gumazir kuraba, ian naviba bar zuegh iki, mati gumazim uan dafariba ruezi da bar zue. Ezi ia gumazir nighnizir pumuning itiba, ia nighnizir kurar ian navimin itiba da atakigh.

⁹ Ia naviba bar osemegh egh pamtem arangiva aziam. Ia gumazir datirighín atiba, ia uan akazim ategh, egh ia arang. Ia gumazir bar akongeziba, ia uan agoroger kam ategh, naviba bar osemegh azi iki.

¹⁰ Ia Godin damazimin bar uari dikabiragh iki. Ia kamaghín damuti, God ia fegham.

E akaba igharaz darazigh asan kogham

¹¹ Nan adarasi, ia Godin gumazamizir igharaziba akar kurabar me mikiman marki. Gumazim akar kuramin igharazitav mikeme, o akam a gasi, an akar kuramin Moses Osirizir Arazibav gei, egha a Moses Osirizir Araziba iria. Ezi ia Moses Osirizir Araziba iria, ia mati gumazim Moses Osirizir Arazibar apengan itir pu. Puvati. Ia mati jasin min oto.*

4:1: Ro 7:23, Ga 5:17, 1 Pi 2:11 **4:3:** Sng 66:18, Ais 1:15, Mai 3:4, Sek 7:13, 1 Jo 3:22 **4:4:** Jo 15:19, 17:14, Ro 8:7, Ga 1:10, 1 Jo 2:15 **4:5:** Stt 6:5, Kis 20:3-5, Nam 11:29, Snd 21:10 **4:6:** Sng 138:6, Snd 3:34, Lu 14:11, 1 Pi 5:5 **4:7:** Ef 4:27, 6:11-12, 1 Pi 5:7 **4:8:** 2 Sto 15:2, Ais 1:16, Sek 1:3, Mal 3:7, Je 1:8, 1 Jo 3:3 **4:10:** Jop 5:11, 22:29, Mt 23:12, 1 Pi 5:6 **4:11:** Lu 6:37, Ro 2:1, Ef 4:31, 1 Pi 2:21

* **4:11:** (4:11) Moses Osirizir Arazibar aven itir akar otevir kam, Jems ti vezin kamin a giniri. Kar akar Wok Pris 19:18 ko Jems 2:8in itim.

¹² God uabira Moses Osirizir Araziba anidi, egha a uabira jas. A uabira gumazamizibar akurvaghäm, o me gasighasighäm. Kamaghin ia te, ia jasın min gumazamizir igharaziba tuisisi?

E kamaghin mikim suam, Ekiam ifueghtima, e bizir e nighnizibar amuam

¹³ Ia oragh, ian tina suam, "Datirighin, o gurumzaraghan e nguibar ekiar mamın manghıva dagiar ingangarim azenir vamıran a damıgham. Egh arazir kamın e dagiar avırıba inıam."

¹⁴ Ia zurara kamaghin mıgia, egha ia fozir puvati, bizir manam gurumzaraghan otivam. Ian ikirimirim mati mıgharım, a dughiar otevimra ikegh egh bar gıvaghäm.

¹⁵ Kamaghin amizi, ia kamaghin mikim, "Ekiam ifueghtima, e angamra ikıva, egh bizir e nighnizibar amuam."

¹⁶ Ezi ian arazir ia datirighin amim, ia uari uan ziaba fava egha ingangarir ekiabar amuasa dar gun mıgei. Ia uari fer akar kam, a bar ikufi.

¹⁷ Ia deravıra nıghnıgh! Ia arazir aghuir damuamin tam gifogh, egh ia a damuan koghıva, kamaghin ia arazir kuram gami.

5

Gumazir bizir avırıba itıba me ivezir kuram inıam

¹ Ezi datirighin, bizir avırıba itir gumazıba, ki akam ia mikımasa ifonge. Ia oragh! Ia osımtızir ekiar ia batıvamıbagh nıghnıgh, egh ia pamtem dımıva arang iki.

² Ian bizir aghuıba da bar kuvıghäm. Eghti ian korotiaba barareba dar ghoreghäm.

³ Eghti ian gol ko silvaba bar mıghoveghäm, eghti mızırızir kam ian arazir kurabar amıghtı da azenim gıreghäm. Eghtı mızırızir kam avımın mın ian mikarızibar isıam. Ekiam izamın dughıam bar roghıra izi, ezi ia pura bizıba ko dagıaba akuvazıma da itı.*

⁴ Ia deravıra oragh, ingangarir gumazıba ian azenıbar dagheba isi, ezi ia me gifaragha egha men ivezir mabar anogoroke. Ezi ingangarir gumazir kaba me uan ivezıbagh nıghnıgha egha Godın dia ghaze, a ian arazir kuraba ikarvaghäm. Ezi ingangarir gumazıbar dımdıam, Ekiar Bar Gavgavım İtim, a baraki.

⁵ Ezi dughiar ia nguazir kamın itim, ia bizir aghuir avırıba isava egha ia bar akuegha itı. Egha ia dagher avırıba apava bar ekefe. Ezi God ia misoghti ia arımıghıramın dughıam, an otogha gıfa.

⁶ Ia gumazir aghuıbar kotım gamıgha egha me misoghezıma me ariaghıre. Ezi me ian gavgavım munamadır puvati, egha ia ikarvagha ia misoghezir puvati.

Ia gavgavıgh ikıva egh God ko mikim, egh Ekiam mızuamtı a ua izam

(Sapta 5:7-20)

4:12: Mt 10:28, Ro 2:1, 14:4, 14:13 **4:13:** Lu 12:18-20 **4:14:** Sng 39:5, 39:11, 102:3, Je 1:10, 1 Pi 1:24
4:15: Ap 18:21, 1 Ko 4:19, Hi 6:3 **4:17:** Lu 12:47, Jo 9:41, 15:22, Ro 1:20-21, 2:17-18, 2:23 **5:1:** Snd
 11:28, Lu 6:24, 1 Ti 6:9 **5:2:** Jop 13:28, Je 2:2 * **5:3:** (5:3) God gumazamizibar arazıbar tuisıghamın dughıamın, a dagiar avırıba itir gumazıbar bizir aghuıbar ganıva da tuisıghan kogham. Puvati. A men arazıbar ganıva da tuisıgham. Gumazir kaba, bizir bar kuvıghäm dar suiki, ezi bizir kam en aka ghaze, me nguazımın itir dughıamın me arazir aghuım gamır puvati. Ezi avır kamın akam ghaze, me ivezir kuram inıam. **5:4:** Lo 24:14-15, Jer 22:13, Mal 3:5 **5:5:** Jer 12:3, 25:34, Amo 6:1, 6:4, Lu 16:19, 16:25, 1 Ti 5:6

E gavgavigh ikiva egh osimtiziba ateriva egh Ekiam mizuamti a izam

⁷ Kamaghin amizima, nan adarasi, ia tuivigh gavgavigh osimtiziba ateriva egh Ekiam mizuamti a ua izam. Ia fo, gumazir azenim itim, a dagher aghuiba an azenimin aghungasa an adav zuai. Egha a gavgavim uan navim ganiga egha aghumra ikiva amozim ko aruem mizuai, aning uan ingangarim faragh a damuam. Eghti a gin dagheba iniam.

⁸ Ezi ia uaghan gavgavim uan navibar aningiva egh aghumra ikiva egh osimtizer ia bativim ater. Ia fo, Ekiam Izamin Dughiam a bar roghira ize. Kamaghin amizima ia tuivigh gavgavigh iki.

⁹ Nan adarasi, ia Godin gumazamizir igharazibar atariva egh akiribar me mikiman marki. Ia fo, ia kamaghin damutima, God jasin min otoghiva ian arazir kuraba tuisigham. Ia oragh, jasin kam a tiar akamin tughav iti!

¹⁰ Nan adarasi, ia fomira Godin akam inigha izir gumazir Ekiamin ziamin akam akuniziba, ia me ginighnigh. Apaniba arazir kurabar me gami, ezi me tuivigha gavgavigha osimtizer kam ateri. Ia men arazir kam inigh, egh men gin mangi.

¹¹ Ia oragh. E ghaze, “Gumazir tuivigha gavgavigha osimtiziba ateriba, me bar akuegha egha deravira iti.” Ia Jopin eghaghanim gifo, a tugha gavgavigha osimtizer a batoziba a bar da ateri. Ezi ia fo, Ekiam gin bar arazir aghuimin a gami. E bar fo, Ekiam en apangkuvavira iti, egha zurara bar deravira e gami.

E guizbangira pin darigh mikiman kogham

¹² Nan adarasi, e damuamin bizir faragha zuim, a kamakin. Dughiar ia akar dikirizim damuamin, ia pura Godin Nguibamin ziam diponan marki, egh guizbangira darigh nguazim o bizir igharazim diponan marki. Egh ia pura suam, “Ki guizbangira bizir kam damuam.” Egh suam, “Ki guizbangira bizir kam damuan kogham.” Egh ia uan akamin gin mangi. Ia mikimiva guizbangira pin diboroghti, eghti God ivezir kuram ia danigam.

Godin damazimin derazir gumazim, a God ko migei, an azangsim bar gavgavir ekiam iti

¹³ Ezi ian tav ti osimtizer ateri? Kamaghin a God ko mikim. Ezi ian tav ti bar akonge? An Ekiamin ziam fer ighiabar amu.

¹⁴ Ezi ian tav ti arei? A Kraisin adarazir gumazir dapanibar diaghtima, me izi, a bagh God ko mikimiva, egh Ekiamin ziamin me borem an mikarzim gingegh.

¹⁵ Egh me nighnizir gavgavim Godin ikiva God ko mikimtima, eghti azangsim kaba an akurvagh a damightima, a ghuamaghegham. Ekiam arimariar gumazir kam uam a fegham. Eghti an amizir arazir kuraba, Ekiam da gin amadagham.

¹⁶ Kamaghin amizima, ia vaghvagh uan arazir kurabar gun Godin gumazamizir igharazibav kim. Eghti God ian akurvaghsi, ia uari bagh God ko mikimtima, eghti God ia damightima ia ua deragham. Ezi gumazir Godin damazimin deraghavira itim God ko migei, an azangsim bar gavgavir ekiam iti, eghti a igharaz darazir akurvagham.

5:7: Lo 11:14, Jer 5:24, Hos 6:3, Jol 2:23, Sek 10:1, Lu 21:19 5:8: Ro 13:11-12, Fl 4:5, Hi 10:25, 10:37, 1 Pi 4:7 5:9: Mt 24:33, 1 Ko 4:5, Je 4:11 5:10: Mt 5:12, Hi 11:35 5:11: Kis 34:6, Jop 1:21-22, 2:10, 42:10, Sng 94:12, 103:8, 111:4, Mt 5:10-11 5:12: Mt 5:34-37 5:13: Ef 5:19, Kl 3:16 5:14: Mk 6:13, 16:18 5:15: Ais 33:24, Mt 9:2, Mk 16:18 5:16: Lo 9:18-20, 1 Sml 12:18, 1 Kin 13:6, Sng 34:15, Jo 9:31

¹⁷ Elaija en m̄in garir gumazim. Egha a pamtem God ko mikemegha ghaze, amozim̄in izan kogham. Ezi God amozim tivazima amozim azenir 3 pla ko iakinir 6 plan nguazim̄in izezir pu.[†]

¹⁸ Egha a gin ua God ko mīgeima, God amozim amadazima a zaghiri, ezi dagheba uam azenibar aghui.

Gumazim guizin tuavim ateghti, e uam a inigh izam

¹⁹⁻²⁰ Nan adarasi, ian tav guizin akam̄in tuavim ategh pura akar igharazim̄in gin mangam, eghti ian tav uam a inigh izi guizin akam̄in tuavim datigham, gumazir kam arazir bar aghuim gami. Ia akar kam deragh a ginighnigh! Ian tav gumazir arazir kurabagh amim̄in akuraghtima a tuavir kuram ategh ua God bagh izegham, gumazir kam, an arazir kurabagh amir gumazim̄in duam̄in akuraghtima an aremeghan kogham. Eghti arazir kamra God arazir kurar aviriba gin amadagham.[‡]

5:17: 1 Kin 17:1, 18:1, Lu 4:25, Ap 14:15 [†] **5:17:** (5:17) Elaija, a fomira itir Godin akam inigha izir gumazim. **5:18:** 1 Kin 18:42-45 [‡] **5:19-20:** (5:20) Marazi ghaze, Kraisin gin zuir darazi, men marazi Godin guizin akam ataki. Ezi Jems men arazibar kirasa, akinafarir kam osiri.

Pitan Akinafarir Faragha Zuim

Akar Faragha Zuim

Pita Kraisin gumazamizir osimtizir ekiam ateriba, gavgavim men nighnizir gavgavibar aningasa, akinafarir kam osiri. A ghaze, Kraisin adarasi ua Kraisi Iesusin akar aghuim ginighnigh. A kamakin: Iesus aremegha ua dikafi, egha akar dikirizim gamua ghaze, a ua izam. Me akar a dikirizir kam ginighnighiva an otivamim dughiam mizuum iki.

Guizbangira, Kraisin adarasi osimtiziba ateri, ezi bizir otozir kamin, God men nighnizir gavgavibar ganiva fogham, me guizbangira nighnizir gavgavim an iti, o puvati. Eghti me nighnizir gavgavim gavgavigh mamaghira iki mangiti Kraisi ua izam. Eghti dughiar kamin me ivezir aghuim iniam.

E guizbangira Godin adarazir otifi, kamaghin e arazir aghuibar amuva egh bizir aghuir e iniamibav zuamam

(Sapta 1:1-2:10)

¹ Ki Pita, Kraisi Iesusin aposel. Ki akinafarir kam Godin gumazamiziba bagha an osiri, ia nguibar igharazibar gumazamizir pura guraghav itibar min, pura tintinimin Pontus ko Galesia, ko Kapadosia, ko Esia koma Bitinian Provsnsba itiba.

² God kamaghin ifonge, ia Kraisi Iesusin akam baraghti, an ghuzim ia rueghti ia Godin damazimin zuegham. Egha fomira God Afeziam ia gifo, egha ia misevezi ia an gumazamizibar otifi. Godin Duam ia gamizima ia an gumazamizibar otifi, tuavir kamin a ia misefe. Ezi God bar ian apangkuvigha egha ia gamima ia navir amirizimin iti.

Ikirimirir bar aghuim a Godin Nguibamin ikiava e mizuai

³ E Godin ziam fe, a en Ekiam Kraisi Iesusin Afeziam! Ezi an apangkuvir ekiam en ikiava Kraisi Iesus gamizima a ua dikafi, ezi tuavir kamra, God ikirimirir igiam e ganingi. Ezi ikirimirir igiar kam gavgavim e ganingizi, e bizir aghuir e fo e iniaba, e da baghavira mizuai. E God e bagha inabazir biziba bagha mizuavira iti, egha nighnizir gavgavim dar ikiavira iti.

⁴ Ezi God, ikirimirir kam uan Nguibamin e daningasa, egha e amisefe. Ezi ikirimirir kam a ikuvighan kogham. A bar deraghavira ikiva, egh uaghan migoveghan kogham. God uan Nguibamin ia bagha a da ariki.

⁵ Ezi ia Kraisi nighnizir gavgavim an iti, kamaghin amizima God uan gavgavimin ia pasa, ezi ia deravira iti. Ezi a ua ia iniasa, egh ia damuti ia deragh ikiam. Ezi Godin akurvazir kam, dughiam givaghtima an azenim giram.

⁶ Ia, God damuamin bizir kam a bagh bar akongegh. Ezi datirighin dughiar otevir kam osimtizir aviriba ia bativa, egha mizaziba ia ganidi.

⁷ Arazir kamin God ian nighnizir gavgavibar gan fogham, ia guizbangira nighnizir gavgavim an iti, o puvati. E fo, gol a bizir aghuim, eghti me avimin a tuaghiva, a gifogham, a guizin gol, o puvati. Ezi gol a givaghamin bizim. Ezi en nighnizir gavgavim gol bar a gafira. Kamaghin amizima arazaraziba

1:1: 2 Ti 1:15, Je 1:1 1:2: Ro 1:7, 8:29, 2 Te 2:13, Hi 10:22, 12:24, 2 Pi 1:2 1:3: 1 Ko 15:20, 2 Ko 1:3, Ef 1:3, Je 1:18 1:4: Kl 1:5, 1:12, 2 Ti 4:8, Je 5:4 1:5: Jo 10:28-29, 17:11-15, Ju 1 1:6: Ro 12:12, 2 Ko 4:17, 6:10, Je 1:2, 1 Pi 5:10 1:7: Jop 23:10, Sng 66:10, Snd 17:3, Ais 48:10, Sek 13:9, Mal 3:3, Ro 2:7, 2:10, Je 1:3

ia bativtîma, ia fogh, ia nîghnîzir gavgavim Kraisin iti. Eghti dughiar Krais Iesus ua izamim, a bar ia gakuêghîva, ian ziaba fiva ziar ekiaba ia danîngam.

⁸ Ezi ia an ganizir puvati, egha ia a gifuegha uan naviba isa a ganîngi. Ezi datîrîghîn ia an gari puvati, egha ia nîghnîzir gavgavim an ikîa egha bar akonge. Agoroger kam a nguazir kamîn bizir maba bar dagh afira, e a mikîmamin akabagh asa.

⁹ Ezi ian nîghnîzir gavgavimîn mîngarim a kamakîn, God ian akurvasi. Ezi ia an akurvazim isi.

¹⁰ Akurvazir kamra, fomîra Godîn akam inîgha izir gumaziba an gun mikeme. Me ghaze, God ian apangkuvîghîva ian akurvaghîm. Egha me akar kamîn mîngarim baghava pamtem ingarava bar deravîrama a buri.

¹¹ Egha me pura dughiam bagha gari, a manadozoghîn otogham, egh a manmaghîn izam. Kraisin Duam men aven ikiava me miġia ghaze, Krais faragh mîzazim inîghîva, eghti bizir aghuarir avîriba ġin otivam.

¹² God kamaghîn men aka, me uari bagha ingarir puvati, me ia bagha ingari. Ezi God uan nguîbamîn uan Duam anemadazîma a izaghîri, ezi Godîn Duamîn gavgavimîn gumazir akar aghuim akuriba God amîzir bizibar gun ia miġei. Ezi enselba uaghan bizir kabagh foghasa bar ifonge.

God ghaze, ia nan gumazamizibara

¹³ Kamaghîn amizîma ia ingarsîvîra uan nîghnîziba akîr ikîva, egh uan navir ghurimîn arazîba dikabîn. Krais Iesus uamategh izamîn dughiamîn God uan apangkuvim ia danîngam. Ia an apangkuvir ia fogha inîamim, ia pamtem a ġinîghnîghîva a baghîvîra mîzuam ikî.

¹⁴ Ia borir akaba barazibar mîn ikî. Fomîra ia fozir puvati, egha ia navir ghurimîn arazir kurabar ġin zui, egh datîrîghîn ia ua dar ġin mangan marki.

¹⁵⁻¹⁶ Ezi Godîn akînafarimîn osizirim ghaze, “Kî arazir kurabar saghon ikîava, bar zue, eghti ia uaghan nan mîn arazir kurabar saghon ikî, bar zuegh, egh nan gumazamizibara ikî.” Godîn ian diazim, arazir kuratam an itir puvati. Eghti kamaghîn ia uaghan, ia amir arazitam ikuvîghan marki. Ia, an gumazamizibara.

God bar ivezir ekiamîn ua e inîasa a gami

¹⁷ Ia zurara, God ko miġiava a diborava ghaze, En Afeziam. Ezi Afeziar kam en zîabagh nîghnîzir puvatîgha e tuisîsi. Puvati. An en arazîbar gara vaghvaga e tuisîsi. Eghti ia datîrîghîn nguazir kamîn itir dughiamîn ia pura ġuighav itir gumazamizibar mîn an ikî. Egh ia bar Godîn apengan ikî.

¹⁸ Ezi ia fo, ia uan ovavabar arazir kuraba isava egha dagh amuava dar ġin zui. Arazir kaba da dagheba Puvati. Ezi God ia givezegha egha ian arazir kuraba ġin amada. God ia givevezir dughiamîn, a nguazir kamîn bizir ikuvitam anîngîzir puvati, mati silva ko gol. Puvati.

¹⁹ A Kraisin ghuzimîn ia ġivese, ezi ghuzir kam a bar pîn ko. Ezi Krais a sipsipîn nguazir mamîn mîn amî. Ofa gamir sipsipba, duar kuriba dar

1:8: Jo 20:29, 2 Ko 5:7, Hi 11:1, 11:27, 1 Jo 4:20 **1:9:** Ro 6:22 **1:10:** Dan 2:44, Hag 2:7, Sek 6:12, Mt 13:16-17, 2 Pi 1:19-21 **1:11:** Sng 22, Ais 53, Lu 24:26-27, 1 Pi 3:19, 2 Pi 1:21 **1:12:** Dan 9:24, Ef 3:10, Hi 11:13, 11:39-40 **1:13:** Lu 12:35, Ro 13:13, 1 Ko 1:7, 1 Te 5:6-8 **1:14:** Ro 12:2, Ef 2:3, 4:17-18, 1 Te 4:5 **1:17:** Lo 10:17, Mt 6:9, Ap 10:34, Ro 2:11, 2 Ko 5:6, 7:1, 2 Ti 4:14, Hi 11:13, 12:28, MAA 2:23
1:18: Ese 20:18, 1 Ko 6:20, 7:23, 1 Pi 4:3 **1:19:** Kis 12:5, Ais 53:7, Jo 1:29, 1:36, Ap 20:28, 1 Ko 5:7, Hi 9:12-14, 1 Pi 1:2, MAA 5:9

mikarzipar puvati, ezi Kraiss mati sipsipin nguzir mam, an arazir kuraba an itir puvati.*

²⁰ Fomira God tighar nguazimin ingaram, a faragha ua ia givezamin ingangarim bagha Kraiss amisefe. Ezi datirighin e itir dughiar abuananaba, God ian akurvaghasa Kraiss bar azenara ian aka.

²¹ A ian akurazima ia God nighnizir gavgavim an iti. God a gamizima a uam ovevem in dikafi, ezima God bar Kraiss isa bar pin aneti. Ezi kamaghin ia nighnizir gavgavim Godin ikiva, egh ia a mikemezir bizir ia fogha iniamiba baghivira mizuam iki.

Ia bar gumazamizibagh ifongegh

²² Ia guizin akam baregha an gin zui, egha arazir kam in ia Godin damazimin zue. Egha ia uaghan Godin gumazamiziba guizbangira me gifonge. Egh datirighin ia bar me gifueghiva, bar uan naviba isiva me daningigh.

²³ Egha ia datirighin gumazamizir igiabar otivigha gifa, mati ia dagher biar igiamin min azenimin oto. Egha ia dagher biar pura ikuvibar min aghuir puvati. Ezi dagher ovizir kam, a Godin akam, ezi akar kam zurara ingar iki, mamaghira ikiam.

²⁴⁻²⁵ E fo, Godin Akinafarim kamaghin migei,

“Gumazamiziba dadabar min ami, me dughiar ruarimin nguazimin itir puvati.

Egha men ziaba mati akimariba, me atamra gefi.
Dadaba midii, ezi akimariba iri.

Ezi Godin akam zurara ikia kamaghira iti.”

Akar kam Godin akar aghuim, me ia mikini.

2

Ekiam a dagiar aghuir angamra itim

¹ Ia gumazamizir igiabar otivigha gifa, kamaghin ia arazir kuraba bar, ko akar ifavariba ko, arazir ifavariba ko, biziba bagha navim ikuvir arazim ko, girakirangin migeir araziba, ia bar da atakigh.

²⁻³ E fo, borir iririvim an otem bagha bar kufi. Kamaghira, ia Godin Duam ia ganingizir daghem baghiva mitiriam ian aghi, bizir kuratam an itir puvati. Guizbangira, Godin arazir a ia gamim, ia a gifo, Ekiam a bar moghira dera. Kamaghin ia Godin Duamin daghem amiva aghungiva egh Godin Duamin aven gumazir aruabar min ikiam.

⁴ Egh ia Ekiam bagh izi, a dagiar aghuir angamra itimin min iti. Gumazamiziba an aghua, ezi God a ginabagha egha an garima a bar pin ko.

⁵ Ezi ia uaghan, dagiar angamra itibar min. God ia gami, eghti ia dipenimin min otoghti, an Duam dipenir kam in aven ikiam. Eghti God ua bagh ia

* **1:19:** (1:19) Ezi Israelta ofa damuasa sipsip inigha izi, egh arazir kuraba gin amangasa, o ofan igharagha garim, an God damuasa, me sipsipin bar aghuim inigh izi ofa damuam. (Wok Pris 22:17-25in gan) Pita Moses Osirizir Arazir kam ginighnigha, egha migei, Kraiss mati ofa damuamin sipsipin aghuir mam. **1:20:** Ap 2:23, Ga 4:4, Ef 1:4, 1:10, Kl 1:26, Ta 1:2-3, Hi 9:26 **1:21:** Jo 14:6, Ap 2:24, 2:33, Ro 4:24, 5:1-2, 10:9, Fl 2:9, Hi 2:9, 1 Pi 3:22 **1:22:** Jo 13:34, Ap 15:9, Ro 12:9-10, 1 Ti 1:5, 2 Pi 1:7, 1 Jo 3:18 **1:23:** Jo 1:13, Hi 4:12, Je 1:18, 1 Jo 3:9 **1:24-25:** Ais 40:6-8 **2:1:** Ef 4:22, 4:25, Kl 3:8, Hi 12:1, Je 1:21 **2:4:** Sng 118:22, Ais 28:16, Mt 21:42, Ap 4:11 **2:5:** Kis 19:6, Ais 61:6, Hos 14:2, Mal 1:11, Ro 12:1, Ef 2:21-22, Fl 4:18, Hi 13:15-16, MAA 1:6

miseveghti, ia an ofa gamir gumazibar min ikiam. Egh ia Krai Iesusin ziamin ia bar ofan min uari isi God daning. Arazir kam, God bar a gifonge.

⁶ Godin Akinafarim ghaze,

“Ia gan.

Ki dagiar aghuir mam amisevezima a bar pin ko.

Ezi ki datirighin Sionin mighsiamin dagiar kam anerisi.

Ezi a dipenim aterir dagiamin min oto.

Ezi gumazir nighnizir gavgavim an itim, an aghumsizim inian kogham.”

⁷ Ezi ia nighnizir gavgavim Kraisin itiba, ia fo Krai mati dagiar bar aghuim.

Ezi nighnizir gavgavim puvatiziba, Godin Akinafarimin me ghaze,

“Dagiar kam, dipenimin ingarir gumaziba, an aghuagha a batoke,
ezi datirighin a dipenim aterir dagiamin oto.”

⁸ Ezi Godin Akinafarim uaghan ghaze,

“Dagiar kam a gumazamizibagh amima,
me asaghpora daighiri.”

Me akam barazir puvatigha kamaghin, me daighiri. Fomira God fo, bizir kam me bativam.

⁹ Ezi God ia misevegha givazima ia an adarazir otifi. Egha ia atrivimin ofa gamir gumazibar otifi. Ia guizbangira Godin gumazamizibara, egha God baghavira iti. Egh ia Godin gumazamizibar ikiva egh an arazir aghuir a ia gamizibar gun mikimasa, ia misefe. Ia faragha mitarmemin ikezi, a ian diagha uan angazangarir aghuimin ia ati.

¹⁰ Fomira ia pura gumazamizir kinibar min iti, egha datirighin ia Godin gumazamiziba. Egha fomira ia Godin apangkuvim inizir puvati, egha datirighin ia an apangkuvim inigha gifa.

E igharzibar tongin deraghvira daruam

(Sapta 2:11-3:22)

E Godin ingangarir gumazibar min ikiam

¹¹ Nan roroaba, ki akar gavgavimin ia migei, ia nguazir kam in ikia mati gumazamizir pura guighav itiba, ko gumazir nguibaba puvatizibar min iti. Ezi ki ia migei, ia bar navir ghurimin arazir kuraba bar ada atakigh. Arazir kaba ian duaba ko misosi.

¹² Ia bar deraghvira Kraisin azenan itir gumazibar tongin daru. Eghti me akar kuraba ia mikimiva, gin ian arazir aghuibar ganiva, egh me God izamin Dughiamin, an ziam fam.

¹³ Ia Ekiamin gin zui, kamaghin ia gavman osirizir araziba bar da baraghiva dar gin mangi. Atrivir bar ekiam, ia an akam baragh.

¹⁴ Gavmanin gumazir dapaniba, a me amisevegha ingangarir kam me ganingi, me gumazir arazir kurabagh amiba me ivezir kuraba me daningam. Egh gumazir arazir aghuibagh amiba, me men ziaba fam. Kamaghin ia uaghan gavman gumazir dapanibar akabar gin mangi.

2:6: Ais 28:16, Ro 9:33, Ef 2:20 **2:7:** Sng 118:22, Mt 21:42, Ap 4:11 **2:8:** Ais 8:14-15, Ap 4:11, Ro 9:22, 9:33, 1 Te 5:9 **2:9:** Kis 19:5-6, Lo 4:20, 7:6, 14:2, Ais 9:2, 40:20-21, 43:20-21, Jo 17:19, Ap 20:28, 26:18, Ef 5:8, Kl 1:13, Ta 2:14, 1 Pi 2:5 **2:10:** Hos 1:9-10, 2:23, Ro 9:25 **2:11:** 1 Sto 29:15, Sng 39:12, Ro 13:14, Ga 5:17, 5:24, Hi 11:13, Je 4:1 **2:12:** Mt 5:16, Lu 19:44, Ro 12:17, 2 Ko 8:21, Fl 2:15, Ta 2:8 **2:13:** Mt 22:21, Ro 13:1, Ta 3:1

¹⁵ Gumazir onganiba zurara akar kuraba ia gasi. Ezi God arazir aghuiba ia dar amuasa a ifonge, eghti tuavir kamın ia men akaba minivagham, eghti me mikiman kogham.

¹⁶ Ia bar firiaghrizir gumazibar min iki. Egh kamaghın nighnighan marki, “E datirighın firiaghıre, egh mangı arazir kurabar amuam.” Puvati. Ia Godın ingangarir gumazamizibar min iki.

¹⁷ Egh ia arazir aghuibar gumaziba bar me damu: Egh uan naviba isıva Godın gumazamizibar aning. Ia uaghan Godın gin mangıva an apengan iki. Egh ia ziar ekiam atrivir ekiam daning.

E Kraisin arazibar gin mangıva, egh mızaziba iniam

¹⁸ Ia pura ingangarir gumaziba, ia uan gumazir ian garir ekiabar apengan ikıva, egh men akaba baragh, egh deraghvıra me damu. Ki gumazir ian asughasuzıba ko gumazir aghuıbara mıgeir puvati, ia uaghan, gumazir ian gara ian asughasuzir puvatizıba sara, men apengan iki.

¹⁹ E fo, gumazitam Godın gin mangıva ingangarim damuti, me pura mızazıba a daningam, eghti a mızazıba iniam, eghti God an arazir tughavgavizim bagh bar ifongeghıva, bar deraghvıra a damuam.

²⁰ Egh ia arazir kuram damuti me ia misoghti, ia mızazim inigh tughavgavıgham, ian arazir kuram kamın ivezir aghuıba puvati. Egh ia arazir aghuım damuti, me ia misoghtıma ia mızazim inigh tughavgavıgham, eghti God arazir aghuım ia damuam.

²¹ Kraıs mızazim inıgha ian akura, kamaghın God Kraısın arazir kamın gin mangasa ian dia. Egha a uan arazir amızir kam en aka, eghti e an gin mangam.

²² “Kraıs arazir kuratam gamızir puvati, egha uaghan akar ifavaritam mikemezir puvati.”

²³ Ezi me akar kurabar a mıgeıma, a men akatam ikarazir puvati, egha a mızazim inıgha paza me damuasa me mıgeir puvati. A ubı isa jas ganıngi, jas a God. A fo, kar jasın bar deravıra bizıbar tuisızim.

²⁴ Ezi Kraıs en arazir kuraba isa uan mıkarzim gatıgha, egha ter ıghuvımın areme. A kamagh sua, e arazir kuraba bar ada ateghıva, angamra ikıva arazir aghuıbar amuam, kamaghın an areme. Me a misoghezıma an mızazir dafar kam ia gamıma, ia ua dera.

²⁵ Ia bar sipsıpar min tintınıbar ghuegha ovenge. Ezi datırighın ia uamategha sipsıpar garir gumazim bagha ize, a ian duabagh eghuvir gumazim.

3

Akar poroghamıbar zuım

¹⁻² Ezi kamaghıra, amızir pabar itıba ia uan pabar apengan ikıva egh men akaba baragh. Ki kamagh sua, gumazir kataba me nıghnızir avgavım Godın akamın itır puvatıghtı, ia men amuıba, ia men apengan ikıva, men akaba baraghıva, bar deravıra daruti, me ian arazıbar ganam. Ia Godın akar avıribar me mikımam marki, me ian arazir zuezıba ko Godın apengan

2:15: Ta 2:8, 1 Pi 2:12, 3:16 **2:16:** 1 Ko 7:22, Ga 5:1, 5:13 **2:17:** Snd 24:21, Mt 22:21, Ro 12:10, Fl 2:3, Hi 13:1, 1 Pi 1:22 **2:18:** Ef 6:5, Kl 3:22, 1 Ti 6:1 **2:20:** 1 Pi 3:14, 3:17, 4:14-15 **2:21:** Mt 16:24, Jo 13:15, Ap 14:22, 1 Pi 3:18, 1 Jo 2:6 **2:22:** Aıs 53:9, Jo 8:46, 2 Ko 5:21, Hi 4:15 **2:23:** Aıs 53:7, Mt 27:39, Jo 8:48-49, Hi 12:3, 1 Pi 3:9 **2:24:** Aıs 53:5, Ro 6:2, 6:11, 7:6, Hi 9:28 **2:25:** Aıs 53:6, Ese 34:5-6, 34:23, Mt 9:36, Jo 10:14, Hi 13:20

itir arazibar ganıva men tarazi navibagh iragham. Kamaghın, amiziba uan pabar apengan iki.

³ Egh ia pura azenan uan mikarziba asingıva, dapanir arıziba ikıva golin adiariba ko korotiar aghuubar aghuan marki. Puvati.

⁴ Ia uaghan uan navir averiaba sara asing, kurukazir kaba ikuvighan kogham. Kurukazir kaba, kar ikirimirir aghuim ko navir amirizim itir arazim. Arazir kaba Godın damazimin bar dera.

⁵⁻⁶ E fo, fomıra itir amiziba, me uari isa God ganıga, egha bizir God me danıngamim bagha mızuai. Me arazir kaba uarir kuruka, egha me uan pabar apengan iti. Kamaghıra Sara uan pam Abrahamın akam baragha “gumazir ekiam” a garisi. Ia arazir aghuubar amuva, egh bizitamın atiatingan kogh, egh mati ia Saran guvibara.

⁷ Ezi kamaghıra ia amuiba itir gumaziba, ia nıghnızir aghuubar gin mangıva egh uan amuiba ko deraghvıra iki. Me gumazibar mın gavgavızir puvati. Egh ia deraghvıra me damuva, egh men akurvagh. Egh men nıghnıziba ko men araziba dikabınan marki. Me uaghan ia ko God pura ia danıngamin ikirimirir aghuim iniam. Bizitam ia God ko mıgeir tuavim apiran koghsi, ia uan amuiba ko deraghvıra iki.

E zurara arazir aghuiba ıgharaz darazir amuam

⁸ Ezi ki uan mıgırıgiaba kamaghın da gıvasa, ia bar moghıra nıghnızir vamıva egh uan navir vamıra uarir iki. Ia bar Kraisin adarasi ifuegh ikıva, egh men apangkuv, egh uari abırir arazim damu.

⁹ Eghti gumazitam arazir kuratam ia damıghti, ia arazir kuramin a ikarvaghan marki. Me akar kuratamin ia mikemeghti, ia akar kuramin me ikarvaghan marki. Ia me ikarvaghanın arazimra kara, ia me bagh God ko mikımtıma, an arazir aghuim me damu. God bizir aghuim ia danıngasa, kamaghın a ian dia. Ezi kamaghın ia gumazir ıgharazıba arazir aghuim me damu.

¹⁰⁻¹² Godın Akınafarım ghaze,

“Ekiam gumazir arazir aghuibagh amıbar garava, egha men azangsızıba barasi.

Egha gumazir arazir kurabagh amıba, Ekiam me gifongezir puvati.

Kamaghın tına ikirimirir aghuim inıva, dughıar aghuıbar gansıva,
egh akar kurabav kıman koghıva, ifavarir akaba atakıgh.

An arazir kuraba ategh, arazir aghuıbar amu;

egh gumazir ıgharazıba navir amirizimin me ko ikisi, gavgavıgh mamaghıra iki.”

E arazir aghuıbar amuva da bagh mızazıba iniam

¹³ Eghti ia arazir aghuıbar amusi bar ifueghti, eghti tına arazir kuratam ia damuam? Dughıar avrıba ti puvatıgham.

¹⁴ Eghti ia arazir aghuıbar amuva da bagh mızazıba inıva, egh ia bar akongegham! “Eghti me atiatingamin bizitam ia damuti, ia men atiatingan marki.”

¹⁵ Egh ian navir averıabar, ia Kraıs uabıra ia uan Ekiamın mın faraghvıra anetıgh. Eghti me bizir aghuı ia mızuair kamin mıngarım bagh azaragham, eghti ia zurara men akaba ikarvaghı nıghnıgh iki.

3:3: 1 Ti 2:9, Ta 2:3 **3:4:** Sng 45:13, Ro 7:22, 2 Ko 4:16 **3:5-6:** Stt 18:12 **3:7:** 1 Ko 7:3, 12:23, Ef 5:25, Kl 3:19, 1 Te 4:4 **3:8:** Mt 5:44, Ro 12:10, Fl 3:16, Kl 3:12, 1 Te 5:15, 1 Pi 2:17, 2:23 **3:9:** Mt 25:34, Ro 12:14, 1 Te 5:15 **3:10-12:** Sng 34:12-16 **3:13:** Snd 16:7, Ro 8:28 **3:14:** Jer 1:8, Mt 5:10, Je 1:12, 1 Pi 2:20, 4:14 **3:15:** Ap 4:8, Kl 4:6, 2 Ti 2:25

¹⁶ Ia arazir aghuibagh amuava Kraisin gin ghuava, ezi me akar kuraba ia miġiava, egh gumazir kaba ian arazir aghuibar ganti, da me damuti, me uan akar me mikemezimin aghumsizim iniam. Ia me kamaghin damusi, ia nimira men akaba ikarvagh, egh arazir aghuim me damu. Egh ia uan araziba deravira da tuisighiva egh arazir aghuimin gin mangi.

¹⁷ Eghti God ifueghti, e uan arazir aghuiba bagh mizaziba iniam, kamaghin dera. E arazir kuraba bagh mizaziba iniam, kar bizir kuram.

Krais aremegha ua dikavigha uam e ini

¹⁸ E kamaghin fo, Krais uabi ia bagha areme. A Godin damazimin derazir gumazim, egha a Godin damazimin derazir puvatizir gumazamizibar danganin inighava areme. A gumazamiziba bar men arazir kuraba batueghiva egh me inigh God bagh mangasava, dughiar vamira aremegha gifa. A uam aremeghan kogham. Egha a nguazir kamın a gumazir nivafizimin min itima me a misoghezi an areme. Ezi Godin Duam a gamizi a ua dikavigha angamra iti.

¹⁹ Ezi Godin Duam a gamizi, a ghua ovengezibar duar kalabusin itiba, akar aghuim me mikiri.*

²⁰ Ezi duar kaba, me fomira Noan dughiamin Godin akaba iriaghriasi. Ezi Noan dughiamin arazir kuram bar azenim girizi ezi God zuamira me ikarazir puvati. A me mizua ghua Noa kurimin ingarigha givazir dughiam. Ezi kurimin aven gumazamizir 8 plara an itima, ezi aperiar dipar ekiam otogha me inigha zuima, God ua men akuragha me inizima me deraghavira iti.

²¹ Ezi dipar kam a rurimin nedazim, kamaghira God datirighin rurimin tuavimin ian akura. Rurim, a mikarzibar miziriziba agevir puvati. Rurim kamaghin ian aka, ia God ko akam akira ghaze, ia uan araziba deravira da tuisighiva, egh arazir aghuibara gin mangi, egh gin aghumsighan kogham. Krais Iesus ovevemın ua dikafi, ezi tuavir kamın God ian akurvasi.†

²² Ezi Krais Godin Nguibamin ghugha datirighin Godin agharir guvimin iti. Ezi enselba ko duar kurar gavgaviba ko aser gavgaviba itiba, da bar an apengan iti.

Osımtızir bar ekiam Kraisin adarazi batozi, me mızaziba isi

4

(Sapta 4-5)

E navir ghurimin araziba ataghragham

¹ Kamaghin Kraisin mikarzim mizazim inizi, eghti e uaghan an min nighnizir kamra suiragh gavgavigham. E fo, gumazitam uan mikarzimın mizazim inighiva, egh an arazir kuraba ategham.*

² Kamaghin datirighin tugh mangi, ian nivafizimin ikirimirim gıvaghamin dughiam, ia navir ghurimin arazibar gin mangan marki; ia God ifongezir arazibar gin mangi.

3:16: Ta 2:8, Hi 13:18, 1 Pi 2:12 **3:17:** 1 Pi 2:20 **3:18:** Ro 5:6, 6:10, 8:11, 2 Ko 13:4, Ef 2:18,

Kl 1:21-22 * **3:19:** (3:19) Fofozir gumazir maba ghaze, duar kaba, da gumazir Noan dughiamin aremezir gumazibar duaba. Ezi marazi ghaze, a duabav gei, o enselin Godin akam iriaziba. Judaba kamaghin nighnizir gavgavim iti, God Noan dughiamin duar kaba isa kalabus gati. **3:21:** Ro 10:10, Ef 5:26, Ta 3:5, Hi 10:22 † **3:21:** (3:21) Grighin akam vezin kamın deragha bizir kam migeir puvati.

3:22: Sng 110:1, Mt 22:44, Ro 8:34, 8:38, 1 Ko 15:24, Ef 1:20-21 **4:1:** Ro 6:2, 6:7, Ga 5:24, Kl 3:3-5

* **4:1:** (4:1) Mizazim isir arazimin akar maba, da uaghan 1 Pita 3:13-22 **4:2:** Jo 1:13, Ro 6:11, 2 Ko 5:15, Ga 2:20, 1 Jo 2:16

³ Ia fomira dughiar ruarimin navir ghurimin arazibar gin zui. Ia, nighnizir gavgavim puvatizibar arazir kurabar amuasa ifongezi moghin ia fomira arazir kabagh ami. Arazir kaba, dara kara: me afiar arazibagh amuava; arazir mizirizibar amuasa bar kufi; egha dipar onganiba apava onganigha; isar dafabagh amua dagher aviriba apava, egha pura gumazamiziba isa pura pantemin diava ighiar kurabar arazibagh ami; egha nguazir kamin biziba e God gami moghin uari isa dagh anidi, egha bizir kam gamua aghumsiziba puvati.

⁴ Ezi ia datirighin ua gumazir kurar kaba ko arua, me ko arazir kurar avirir kabagh amir puvati. Ezi me bizir kamin digavir kuram gamigha, akar kurar aviribar ia migei.

⁵ Egh me gin uari jasin ekiamin kotin tuivam, egh uari uan arazibar gun a mikimam, me tizim bagha bizir kabagh ami. Jasin kam, a gumazamiziba bar men araziba tuisighasa iti, gumazamizir ovengeziba ko angamra itiba.

⁶ Bizir kam bagha, Jesus gumazir ovengeziba uaghan akar aghuim me mikiri. Men ovevem kamaghin oto, God me tuisighizi, ezi me ariaghire, mati gumaziba bar kamaghin ariaghire. Egh me Godin mirara, men duaba angamra ikiasa, Jesus akar aghuim me mikiri.†

E, God puram e ganingizir bizir aghuiba, deraghvira dar an ingangarim damuam

⁷ Dughiar biziba bar givamim roghira ize. Kamaghin ia God ko mikimsi, ia bar deragh nighnigh, egh navir ghurimin araziba dikabin.

⁸ Ni igharaz tav gifueghti, an arazir kuratam ni damighti, ni zuamira an arazir kurar kam gin amadagham. Kamaghin ia Kraisin adarazi, uan navir averiabar uarira uarigh ifongegh. Arazir kam an araziba bar dagh afira.

⁹ Eghti gumazamizir igharaziba izi ia ko ikitima, ia bar deravira arazir aghubar me damu. Egh ia men osiman marki.

¹⁰ God uan apangkuvimin bizir guar avirir aghuiba vaghvagha ia ganidi. Kamaghin ia bar vaghvagh Godin ingangarir gumazir aghubar ikiva, egh ia bizir aghuir God pura ia ganingizibar, ia Godin gumazamizibar akurvagh.

¹¹ Ia kamaghin ifongegh, gumaziba ian arazir amiba bar dar ganiva, Kraiss Iesusin ziamin me Godin ziam fam. Tina akar aghuim akurir fofozim God a danighti, a deravira Godin akam akun. Eghti tina igharaz darazir akurvazir fofozim, God a danighti, a Godin gavgavimin igharaz darazir akurvagh. Eghti Kraiss Iesus zurara, atrivimin gavgavim ko ziar ekiam sara, a ko ikivira ikiam. Bar guizbangira.

E Kraissin min mizaziba inisi bar akuegham

¹² Nan namakaba, osimtizir mam avimin min ia tuivigh gavgavighasa ia batifi. Eghti ia digavir kuram damuan marki, egh suam, bizir igharagha gariba e batifi.

¹³ Ia osimtizir kabar aven Kraiss mizazim isi moghin, ia uaghan mizazim

4:3: Ap 17:30, Ef 2:2-3, 4:17, Ta 3:3 **4:4:** Ap 13:45, 18:6, 1 Pi 3:16 **4:5:** Ap 10:42, 17:31, 1 Ko 15:51-52, Je 5:9 **4:6:** Ro 8:10, 1 Ko 5:5 † **4:6:** (4:6) Grighin akam vezin kamin bizir kam deragha a migeir puvati. Gumazir maba ghaze, a ti 1 Pita 3:19 itir bizir kamra migei, ezi me kamaghin a gira, "Bizir kam bagha Kraiss akar aghuim gumazamizir ovengezibav kim. Me gumaziba ariaghiri moghin me areme, men arazir kurabar ivezim. Kamaghin an akar aghuim me mikini, eghti me ikirimirir aghuir zurara itim iniva, duaba min ikiam, mati God uabi." **4:7:** Mt 24:13-14, Lu 21:34, Ro 13:11-12, 1 Ko 10:11, Fl 4:5, Kl 4:2, 2 Pi 3:9, 1 Jo 2:18 **4:8:** Snd 10:12, 1 Ko 13:7, Kl 3:14, Hi 13:1, Je 5:20, 1 Pi 1:22 **4:9:** 2 Ko 9:7, Fl 2:14, Fm 14, Hi 13:2 **4:10:** Ro 12:6-8, 1 Ko 4:1-2, 4:7, Ta 1:7 **4:11:** 1 Ko 3:10, 10:31, Ef 5:20, 1 Pi 5:11, MAA 1:6 **4:12:** 1 Ko 3:13, 1 Pi 1:6-7 **4:13:** Ap 5:41, Ro 8:17, 2 Ko 1:7, 2 Ti 2:12, Je 1:2, 1 Pi 1:5-6, MAA 1:9

isi. Kamaghin ia bar akongegh. Egh gin ia a uamateghamin dughiamin ia an atrivimin angazangarimin ganiva ian agorogem pin ikiti, ia guizbangira bar akuegham.

¹⁴ Godin Duar angazangarim itim ia avara. Kamaghin me Kraisin ziam bangin me akar kuraba ia mikimtima, eghti ia bar akuegham.

¹⁵ Ia uari uan osimtiziba bagh mizazim iniam, kamaghin derazir puvati. Ian tongin tav gumazitam misueghtima an aremegham, o a biziba okimam, o a tintinimin arazir kurabar amuam, o a tintinimin gumazir igharazibar bizibar ganam, me an arazir kaba baghiva osimtizim a darightima, kamaghin derazir puvati.

¹⁶ Ia Kraisin adarazi, eghiva Kraisin ziam bagh ia mizaziba iniva, aghumsighan marki. Kraisin ziam ian iti, kamaghin ia Godin ziam fi.

¹⁷ Dughiar God uan adarazir araziba tuisighamim, an otogha gifa. An gumazamiziba faragh kotiamin otoghtima, eghti gin Godin akar aghuim akirim ragha a gasarazir gumaziba me uaghan kotiamin otoghiva, egh guizbangira bar kuvigham.

¹⁸ Godin Akinafarim ghaze,

“Godin damazimin derazir gumaziba osimtiziba sara zuima,
God abuan men akurvasi.
Eghti Godin aghuagha arazir kurabagh amiba,
me bar ikuvigham.”

¹⁹ Kamaghin Godin ifongiamin, gumazir maba mizaziba iniam, egh me bar uari isiva Godin agharim darigh, egh arazir aghuibar amuvira iki God en ingarigha, zurara bar deravira en gari.

5

Godin ingangarir gumazir dapaniba, ia bar deragh Godin gumazamizibar gan

¹ Ki akar mam Godin ingangarir gumazir dapanibav kimasa, ki uaghan ian min Godin ingangarir gumazir aruar mam. Nan damazimin, ki uabi Kraisin garima, a mizazim ini. Egh gin Kraisin uan gavgavim ko ziar ekiam sara uamategh izam. Eghti dughiar kamini ki uaghan ia ko, e bar moghira an atrivimin angazangarimin ganiva an aven ikiam. Ezi kamaghin ki ingarasa Godin ingangarir gumazir dapaniba ia migei.

² Ia Godin gumazamiziba deravira men gan. Me sipsipbar min ian agharimin iti. Tav ia ingangarir kam damusi ia bintima, ia ingaran marki. God ingangarir kam ia a damuasa a ifonge. Kamaghin, ia ifueghiva ingangarir kam damu. Ia ivezim baghiva akongiva ingangarim damuan marki. Egh ia gumazamizibar akurvaghsi bar ifongegh.

³ Ia gumazir aruabar min ikian marki, egh Godin gumazamiziba dikabinan marki, gumazamizir kaba God me isa ian agharim gati. Ia arazir aghuibar me damu, eghti me ian arazibar ganiva dar gin mangam.

⁴ Eghti dughiar sipsipbar garir gumazir Ekiam azenim girighti, ia ivezir bar aghuim iniam, ivezir bar deravira itim, a ikuvighan kogham.

4:14: Sng 89:50-51, Mt 5:11, 2 Ko 12:10, Je 1:12, 1 Pi 2:20 **4:15:** 1 Te 4:11, 1 Ti 5:13, 1 Pi 2:20 **4:16:** Ap 11:26, Fl 1:20 **4:17:** Jer 25:29, Mal 3:5, Lu 10:12-14, 23:31, 2 Te 1:8 **4:18:** Snd 11:31, Lu 23:31
4:19: Sng 31:5, Lu 23:46, 2 Ti 1:12 **5:1:** Ap 1:8, 1:22, Ro 8:17-18, MAA 1:9 **5:2:** Jo 10:11-13, 21:15-17, Ap 20:28, 1 Ko 9:17, 1 Ti 3:3, 3:8, Ta 1:7, 1:11, Fm 14 **5:3:** Sng 74:2, 1 Ko 3:9, 2 Ko 1:24, Fl 3:17, 1 Ti 4:12, Ta 2:7 **5:4:** 1 Ko 9:25, 2 Ti 4:8, Hi 13:20, 1 Pi 1:4

E uari isi God daningam

⁵ Ezi kamaghira ia gumazir igiaba ia gumazir dapanibar akaba baragh egh men apengan iki. Egh ia bar uari abirir arazimin gin mangiva egh uaghan Godin gumamaziziba men apengan iki. Godin Akinafarim kamaghin miagei, “God, gumazir uan ziaba feba, a me dikabiri, egha a gumazir uari abiriba, a men apanguva, deraghavira me gami.”

⁶ Kamaghin, ia uan ifongiaba abiniva egh Godin agharir gavgavimn apengan iki. Eghti dughiar God ifongezim a ia fegham.

⁷ God ia ginighnisi, ezi kamaghin osimtizir ia ateriba, ia da isi Godin agharim darigh.

⁸ Ia angamra iki, uari bagh gan. Satan, gumazir ian apanimn itir kam, a laionin min tiarim akara diagharui. A zurara gumazibar amasa, me buriagharui.

⁹ Ia fo, Godin gumamazizir nguazir kamn itiba, me uaghan mizazir ia isir kam isi. Kamaghin ia bar nighnzir gavgavimn tugh gavgavigh Satan batogh.

¹⁰ God, an apanguvibar mingarim. Ia Kraisin porozima God ian diazi, ia a ko iki mamaghira ikiam. Egh ia dughiar bar otevimn mizaziba iniam, egh gin a uabi ua ia damighti ia ua deragham. Egh gavgavim ian nighnzir gavgavibar aningiva, egh ia damuti ia tuivigh gavgavigh mamaghira ikiam.

¹¹ Ezi God uabira gavgavir ikia mamaghira itim iti. Bar guizbangira.

Akar otevir maba

¹² Sailas nan akuragha, ia bagha akinafarir otevir kam osiri. Ezi ki an garima, a Krai baghavira itir aveghbuar aghuim. Ezi akinafarir kam, ki God a uan apanguvim ian akazir arazim ia mikimasa. Ki uabi ki fo, kar guizbangira Godin apanguvim, ezi ki deravira an gun ia miagei. Egha ki akar gavgavim ia ganidi, ia nighnzir gavgavim Godin apanguvimn ikiva tugh gavgavigh.

¹³ Godin gumamazizir Babilonin* itiba, God me ko ia misevezi, me ia bagha akam amaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Nan otarim, Mak, uaghan ia bagha akam amaga ghaze, Afeziam ia ko iki.†

¹⁴ Ia igharaz darazigh ifongezir arazim akaghsi, egh uari uan agharibar suigh. Ia Kraisin adarasi, ia navir amirizimin iki.

5:5: Snd 3:34, Ais 57:15, Ef 5:21, Fl 2:3, Je 4:6 5:6: Mt 23:12, Lu 14:11, 18:14, Je 4:10 5:7: Sng 37:5, 55:22, Mt 6:25-30, Fl 4:6 5:8: Lu 22:31, 1 Te 5:6, MAA 12:12 5:9: Ap 14:22, Ef 6:11-13, 2 Ti 3:12, Je 4:7 5:10: 2 Ko 4:17, 1 Te 2:12, 2 Te 2:17, 1 Ti 6:12, Hi 13:21, 1 Pi 1:6 5:12: Ap 15:22, 15:40, 2 Ko 1:19, 1 Te 1:1, Hi 13:22, 2 Pi 1:12 5:13: Ap 12:12, 12:25, 13:13, 15:37-39, Kl 4:10, 2 Ti 4:11, Fm 24 * 5:13: (5:13a) Babilon arazir kurabagh amir nguibam. Ezi Pita Romin itir dughiam, Rom tintinimin arazir kurabar Godin gumamazizibagh ami, mati Babilon fomira me gamizir arazim moghin. Kamaghin Pita akar isin zuimin Rom dibora ghaze, Babilon. † 5:13: (5:13b) Mak guizin Polin otarim puvati. A gumazir ighiar an akurvagha an gin aruim. 5:14: Ro 16:16, 1 Ko 16:20, Ef 6:23

Pitan Akinafarir Namba 2

Akar Faragha Zuim

Akinafarir kamın akar mingarimra kara. Tisan maba arua Kraisin adarazir nighnizir gavgaviba ko arazir aghuibagh asighasisi. Ezi Pita akinafarir kamın aven migia ghaze, Kraisin adarazi men akaba baraghan marki. Me, akar aposelba men sure gamizibar suiragh gavgafigh. Eghti arazir kamın me God ko Ekiam Kraisi Iesus deravira aning gifogham. Aposelba uari uan damazibar Iesusin ganigha egha uaghan an gara a barazi, a men sure gami.

Gumazir maba kamaghın migei Iesus ua izan kogham. Ezi akinafarir kam ghaze, a izam. Guizbangira a zuamira izeghan koghamın mingarim kamakin: God gumazitam ovengan aghua. A kamagh sua, gumaziba bar navibagh iragh. Kamaghın amizi a gumazamiziba dughiam me ganiga, egha me mizua ikiavira iti (3:9).

E arazir aghuibar amuti da en navir averiabar iki gavgavigham, eghti e gumazir kurabar akaba batogham

(Sapta 1-3)

¹ Ki Saimon Pita, ki Kraisi Iesusin ingangarir gumazim ko an aposel. Ki, ia gumazamizir nighnizir gavgavir aghuimın itiba, akar kam ia bagha an osiri. Kraisi Iesus en God, a en Akurvazir Gumazim. Egha a uan arazir aghuimın God nighnizir gavgavir aghuim ia ganingizima, ezi ian nighnizir gavgavir kam, an enanam ko voroghira ghu.

² Ezi datirighın ia God ko en Ekiam Iesus, aningın fofozir aghuim inis. Ezi kamaghın apangkuvir arazim ko navir amirizim ian ekevegh iki.

God ua baghavira e amisefe

³ Kraisi Iesus a God, an gavgavim a biziba bar e ganingi, da gavgavim e daningtima, e ikirimirir aghuim iniva e God ifongezir arazibar amu ikiam. E Kraisi gifo, ezi fofozir kam e gamima e God ifongezir arazibagh ami. Ezi a ko itir arazim ko an arazir aghuimın, an en dia.

⁴ Egha bizir bar aghuiba e ganingi, da bar ekefe. Ezi kar bizir a fomira e daningasa akam akiriziba. E nguazir kamın itir gumazamiziba, e navir ghurimın araziba bagha puv aguema, ezi da bar pazav e gami. Ezi Kraisi bizir aghuir kaba bar e ganingi, ezi tuavir kamın, a ian akuraghti, ia arazir kurar kabagh itaghiva, egh Godın ikirimirim inighiva egh an arazibar amuam.

⁵ Bizir kabanang bagh, ia Godın mın ikirimirim ikisi pamten ingar. Ia datirighın nighnizir gavgavim Kraisin iti. Egh uaghan arazir aghuibar gumazamizir igharazibar amu, egh uaghan Godın fofozir arazim deravira a inigh.

⁶ Egh uaghan navir ghurimın araziba da dikabın, egh uaghan tugh gavgavigh osimtiziba ater, egh uaghan God ifongezir arazibar gın mangi.

⁷ Egh uaghan, uan adarazir mın, Kraisin adarazir apangkuvigh men akurvagh. Egh uaghan igharaz darazigh ifongezir arazim damu.

⁸ Ezi ia Kraiſ Ieſus gifo, en Ekiam. Egh ia arazir kaba inightima da ian iki bar gavgavighi, eghti ian fozozir kam deravira ingartima, dagher aviriba otivam.

⁹ Ezi gumazitam arazir kaba puvatigham, a bizir saghuiamin tibar ganan kogham, a mati gumazir okavirizim moghin ikiam. Guizbangira, God an arazir kurar a fomira amiziba gin amada, egha a gamizima a zue. Egha datirighin bizir kaba, a da bakinighniki.

¹⁰ Nan adarasi, God ian diagha gifa, egha ia ginabas, ezi ia an gumazamizir ikiam. Egh kamaghin ia zurara an adarazir ikivira ikiva egh bizir kam akaghſiva, ia bar pamtem ingar. Egh ia kamaghin damuva, ia arazir kuratamin irighan koghiva, egh God ateghan kogham.

¹¹ Eghti a tuavir kam bar ia bagh a kuightima ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangiti a ia bagh bar akuegham. Egh dughiar kam in iki mamaghira ikiam. God Bizibagh Ativamin Dughiam, a bar Kraiſ Ieſus en Ekiamin bizim, a en Akurvazir Gumazim.

¹² Ki bizir kaba bagh ia mikimvira ikiam. Ia guizbangira dagh fogha ia guizin akam inigha gifa, egha an tugha gavgafi.

¹³⁻¹⁴ Ki fo, dughiar bar otevim, ki uan mikarzim suevkinigham. En Ekiam Kraiſ Ieſus kamaghin na mikemegha gifa. Kamaghin dughiar ki aven nivafizir kam in ikiavira itim, ki nighnizima a dera, ki ua bizir kaba bagh ia mikimtima, ia ua dagh nighnighvira ikiam.

¹⁵ Kamaghin amizima, ki bar deragh ia mikimasa. Eghti ki gin oveghti, ia dughiaſ zurara ia bizir ki ia mikemezir kabagh ua dagh nighnighvira ikiam.

Apoſelba uan damazibar Godin angazangarin garima a Kraiſin iti

¹⁶ Ezi dughiar e Kraiſin akar kam in ia mikemezim, e pura gumazitam in eghaghanitam ko nighnizim in gin ghua ia migeir puvati. E uan Ekiam Kraiſ Ieſus in gavgavim ko a ua izamin akamin gun ia mikeme. Ezi e faragha uan damazibara Godin angazangarin ko gavgavim in garima da Kraiſ Ieſus in iti, kamaghin amizima e migei.*

¹⁷ Ezi God Afeziam ziar ekiam a ganingi, egha angazangarir aghuir kam gamizima an an oto. Ezi God uabi uan Nguibamin ikia angazangarir ekiaſ kam in aven ikiava egha kamaghin Ieſus migia ghaze, "Kar nan Otariſ, ki bar a gifonge, egha ki a bagha bar akonge."

¹⁸ Ezi e uari a ko Godin mighſiam in ikia egha akar kam barazima a Godin Nguibamin ikegha zaghiri.

¹⁹ Kamaghin amizima e nighnizir gavgavimra Godin akam inigha izir gumazibar akabar iti. Ezi ia uaghan men akabar ſuiragh gavgavigh, egh deragham. Godin akam inigha izir gumazibar akaba mati lam mitatem in ikia isi. Egha ghua Kraiſin angazangarin ian navir averiaſar aven ikia isi, mati aminim itir mikovezim overiam in ikia isima mitatem zuima angazangarin oto.†

²⁰⁻²¹ Fomira Godin akam inigha izir gumazim in akatam, pura gumazitam a mikemezi an a migeir puvati. Godin Duam uabi me gaghuavkirima me Godin izezir akam akuri. Kamaghin bizir ekiam, ia a gifogh a kamakin,

1:8: Jo 15:2, Ta 3:14 **1:9:** Hi 9:14, 1 Jo 1:7, 2:9-11 **1:10:** 2 Pi 3:17, 1 Jo 3:19 **1:12:** Fl 3:1, 1 Pi 5:12, 2 Pi 3:1, 3:17, 1 Jo 2:21, Ju 5 **1:16:** 1 Ko 1:17, 1 Jo 1:1 * **1:16:** (1:16) Akar otevir kam a dughiar Ieſus in mikarzim igharagha gara otozir bizibav migei. (Mt 17.1-3 ko Mk 9.2-13 ko Lk 9.28-36.)
1:17: Mt 3:17 **1:19:** Sng 119:105, Jo 5:35, MAA 2:28 † **1:19:** (1:19) Mizarazim in mikovezir kam, kar Kraiſ Ieſus. Ni gansi Akar Mogomem 22.16in gan.

Godin akam ingha izir gumaziba, me Godin Akinafarimin osira me uan nighnizibar osirizir puvati.

2

Ifavarir tisaba Kraisin adarazir nighnizibagh asighasighasa

¹ Ezi fomira Godin akam ingha izir gumazir ifavarir maba, me Israelin gumazibar tongin iti. Ezi kamaghira ifavarir tisaba uaghan ian tongin ikiam. Egh me nimira ia gifar, Godin bizir taba ian sure damuam. Egh me mongiva akar ifavaribar amuti, da ian tongin otivam, kar akar ian nighnizir gavgavim gasighasiziba. Ekiam ua me inis, eghti me uamategh akirim ragh, Ekiam gasaragham. Ezi me kamaghin damuva, eghti zuamira God me gasighasigham.

² Eghti gumazir avirim men arazir mizirizir kurabar gin mangam. Eghti bizir kam gumazibar amuti me akar kurabar guizbangin tuavir Godin gin zuimin mikimam.

³ Ezi ifavarir tisan kaba dagiar aviriba bagha, kamaghin me eghaghanir ifavarir aviribar amuva, ian dagiaba ko biziba iniam. Fomira God me isi kot darighasa dughiam ati, a ghaze, me bar ikuvigham. Ezi God akuir puvati. A fomira me mikemezir moghin egha me gasighasighasa me bagha gara iti.

⁴ Ia fo, bar fomira enselin maba arazir kurabagh ami, ezi God me ataghizir puvati. A senba me kegha helin me akunizima me mitater bar ekiamin aven ti. Egha me kalabusin ikiavira iti, me Godin kotiamin dughiam bagha mizua iti.

⁵ Ezi gumazamizir bar fomira ikeziba, me Godin akam barazir puvati. Ezi a me gasighasiki. An aperiain gamizima an otogha bar me kuavareme. Ezi Noa a gumazir arazir aghuibara gun migeir mam, God a ko 7 plan gumazamiziba bar deragha men garima me deravira iti.

⁶ Ezi God Sodomın nguibam ko Gomoran nguibam migia ghaze, aning uaghan ikuvigham. God aning gaborozı aning bar isigha, averenir kiniba iti. Ezi gin gumazir Godin akaba batoziba, me bizir Sodom ko Gomoran otozim ginighigh, egh fogham bizir kam gin uaghan me bativam.

⁷ Ezi God Lotin akura, gumazir deravira itim. Egha a, men arazir mizirizibar gara an navim bar a baseme.

⁸ Gumazir aghuir kam Lot men tongin ikia egha men arazir bar kurabar gari. Egha dughiar zurara men akar kuraba barasi. Ezi an navim deragha iti. Ezi a me Godin araziba batozir arazim bagha an navim bar ikufi.

⁹ Ezi kamaghin e bizir Ekiam amizibagh nighnigha, egha e fo, osimtızitain gumazir Godin arazibar gin zui tam batogham, God osimtızir kam uam ada a iniamin tuavim gifo. Ezi God arazir kurabagh amir gumazibagh fo, egha men arazir kuraba ikarvaghamin tuavim gifo, mamaghira iki mangiva Godin Kotin Ekiamın Dughiam otogham.

¹⁰ Egh gumazir taba ivezir kurar bar ekiaba iniam. Kar gumazir poroghamiba uari isava akuava amir arazir bar miziriziba. Egha me Godin akam migia ghaze, a pura bizim.

Ezi gumazir kurar kaba ian tongin iti, gumazir akaba batogha egha uan nighnizibar gin zuiba. Egha me atiatir puvatigha akar kurabar enselin Godin Nguibamin itibav gei.

11 Ezi enselba bar gavgavir ekiam ikia, bar gumazir kabagh afira. Egha enselba uari akar kurabar me migeir puvati, egha Ekiamin damazimin akam me gasir puvati.

12 Ezi ifavarir tisan kaba, me mati asizibar min nighniziba puvati, egha me uan mikarzarib ifongiabar arui. Egha me mati asizir atiabar min nguazimin otifi, eghti gumaziba men suighiva me misoghtima me arighiram. Ezi bizir me fozir puvatizim, me akar kurabar a migei. Ezi arazir kamra mati gumaziba asizir atiaba gasighasizi moghin God me gasighasigham.

13 Ezi me amizir arazir kurabar, gumaziba men arazir kaba bagh ua arazir kurabar me ikarvagham. Me ghaze, aruebar dagher ekiaba apir arazim ko dipar onganiba apir arazim, kar arazir bar aghuim. Egha me ia koma apava, egha ia gamima ia bar mize, egha ian ziabagh asighasisi. Egha me uan ifavarir arazir me amiba bagha bar akonge.

14 Egha me zurara amizibar gara, arazir kurabar me damuasa nighnisi. Egha me arazir kurar amiba givasa nighnizir puvati. Me gumazir nighnizir gavgavir muziariba itibagh ifarima me arazir kurabagh ami. Egha me igharaz darazir bizibar garava, egha dagh ifongezir arazimin bar me gizifa. Eghti God bar me gasighasigham!

15 Me tuavir aghuim ategha, bar onganigha tintinibar zui. Me Beorin otarim Balamin tuavimin gin zui. An arazir kuram gamigha, egha uan arazir kurar kam in ivezim iniasa.

16 Ezi donkiba migeir puvati. Egha donkin mam gumazimin min migei, egha Balamin arazir kuraba bagh an atari. Ezi arazir kam donki Godin akam inigha izir gumazir kam gamima, a uan onganir arazir a damuasa nighnizim ataki.

17 Gumazir kaba, mati mozir dipaba dakezir moghin iti, egha uaghan mati aminir ekiam ghuariam givava amadima a tintinibar zuima amoziba puvati. Ezi God me bagha danganir bar mitategha bar pighizim akirizima a iti. Eghti me mangiva an ikiam.

18 Ezi gumazir kaba pura tiariba akara egha uan akar onganir kabav gia ghaze, erara dera. Me gumazamiziba apezeperava me gamima, me naviba dikavava arazir poroghamiba uari isava akuiba, ko nivafizimin arazir kurar igharazibar amuasa nighnisi. Ezi arazir kam in, me gumazamizir datirighira navibagh iragha egha arazir kuraba ataghiziba, me me gamima me gumazir kurar kabar gin zui.

19 Ezi gumazir kurar kaba kamaghin migei, "Kamaghin ia en gin mangiva, egh ia firighregh uan nighnizibar ifongezir bizibar amuam." Ezi men arazir kuraba me gasighasizima, me uari pura ingangarir gumaziba. E fo, gumazitam bizitam a ikirarighiti, a bizir kam in pura ingangarir gumazimin min ikiam.

20 Guizbangira, me en Ekiam Kraiss Iesus da fofozim inis, en Akurvazir Gumazim. Ezi fofozir kam men akurazi me arazir mizirizir nguazimin itiba bar adagh ita. Egh kamaghin me ua arazir kurabar amuti, da ua me ikirarigh egh bar me gafiragham. Eghti me uan ikirimirim gin bar moghira bar ikuvigh fomira itir ikirimirim gafiragham.

21 Kamaghin me arazir aghuimin tuavim gifozir puvatigha, deraghai. Ezi datirighin me tuavir kam gifo, egha Godin akaba ini, egha uam akirim ragha God gasara. Ezi bizir kam bagh me bar ikuvigham.

²² Ezi bizir men otozir kam, guizin akar otevir mamın aven kamagh migei, “Afiam migha egha ghua ua uan mimiziba api.” Ezi uam akar otevir igharazir mam kamaghın migei, “Dam dipam guregha gifa, egha ua ghua beghneazim gipoghposi.” Aningın arazim vırara bar kufi.

3

Bar guizbangıra Ekiam ua izam

¹ Nan roroaba, kar nan namba 2ın akınafarim ki datırighın ia bagha an osiri. Ki kamaghın ifonge, akınafarir ki osirizir kamning, ian nighniziba uam a da fe, eghti ia ua bizir kabagh nighnighvıra ikiam, egh ian nighniziba bar deravıra ikiam.

² Ia ua Godın akam inigha izir gumaziba fomıra mikemezir akabagh nighnighasa ki ifonge. Egh ia uaghan Ekiamın akabagh nighnigh, a en Akurvazir Gumazim. Ia uan aposelba da akar kam inis.

³ Ezi ia faragh bizir ekiar kam gifogh, Ekiam ua izamin dughiamın, gumaziba uan navir ghurimın arazıbar gın mangıva dibovir akar kurabar ia mikimam.

⁴ Me kamaghın ia dipovam, “İesus ghaze, a ti ua izam, o? Egha a managh iti? A izan kogham. En ovavir ovengeziba ua dikavan kogham. Ezi biziba fomıra nguazim otozir dughiamın iti moghın ikia iza datırıkın.”

⁵ Me bizir kam gifogha, egha a ginighnighan aghua. Fomıra God mikemezi overiam ko nguazim oto. Ezi God dipabav kemezi da iraghuezi nguazim oto. Ezi God dipamra nguazimın ingari.

⁶ Egha gın God mikemezi dipaba uam oto. Ezi aperiam bar nguazir kam avara, ezi nguazim bar ikufi.

⁷ Kamaghıra God fomıra mikemezir moghın, a datırighın migirigiar igharazim aningı, datırighın overiam ko nguazim ikia avim bagha mizuai, avim otoghıva bar aning kuvaremegham. Ezi nguazim ko overiam Godın Kotiar Ekiam Otivamin Dughiam bagha mizuai. Dughiar kamın gumazimizir akırım ragha God gasaraziba, me bar kuvigham.

⁸ Nan roroaba, ia bizir kam a bakınighnighan marki. Ekiamın nighnizim dughiar vamıra mati, azenir avırıba, ezi azenir avırıba mati dughiar vamıra.

⁹ Gumazir maba ghaze, Ekiam nımıra ingari. Puvati. Ekiam uan akar dikirizimin gın ghua nımıra arazıbagh amir puvati. God gumazitam ovengan aghua. Gumaziba bar navibagh iraghasa a ifonge, egha an navim ian ikia ingara egha ia mizuai iti.

Nguazir kam ko overiam gıvaghām

¹⁰ Ekiam Izamin Dughiam zuamıram otogham, mati okımakiar gumaziba izi moghın. Eghti dughiar kamın overiam afuaragh pamten tingaghegh bar gıvaghām. Eghti bizir nguazimın itiba sara bar isigh ameregh gıvaghām. Ezi nguazim ko an itir bizir me amizıba ua ikian kogham.*

¹¹ E fo, kamaghıra bizıba bar gıvaghām. Kamaghın ki ian azai, ia arazir manamın gın mangam? Ia uan navıba isi God daning, egh ia bar zuegh iki Godın arazıbar gın mangı.

2:22: Snd 26:11 **3:1:** 2 Pi 1:13 **3:2:** Ju 17 **3:3:** 1 Ti 4:1, 2 Ti 3:1, 2 Pi 2:10, Ju 18 **3:4:** Ais 5:19, Jer 17:15, Ese 12:22, 12:27, Mt 24:48, Lu 12:45 **3:5:** Stt 1:6-9, Sng 33:6, Kl 1:17, Hi 11:3 **3:6:** Stt 7:11, 7:21, 2 Pi 2:5 **3:7:** Mt 25:41, 2 Te 1:8, 2 Pi 3:10 **3:8:** Sng 90:4 **3:9:** Ais 30:18, Hab 2:3, Ro 2:4, 1 Ti 2:4, Hi 10:37, 1 Pi 3:20 **3:10:** Mt 24:29, 24:35, 24:43, Mk 13:31, Lu 12:39, 1 Te 5:2, Hi 1:11, MAA 16:15, 20:11 * **3:10:** (3.10) Grighın akam deragha a migeir puvati.

¹² Ezi ia Godin Dughiar Otivamim mizuamiva, egh ia bar puvira ingariva dughiar kamin aviraghti, a zuamira otogham. Eghti dughiar kamra overiam bar isigh givagham, eghti avir bar gavgavir mam otogh bizir God nguazimin amiziba, da bar isiva ameregham.†

¹³ Ezi God overiar igiam ko nguazir igiam damuasa akam akiri, eghti Godin arazir aghuimra an aven ikiam. E bizir kamra mizua iti.

E uari bagh ganiva, egh Ekiam bagh mizuamam

¹⁴ Kamaghin, nan roroaba, ia fo bizir kaba da gin izam, ia dar mizuamiva pamtem ingariva egh Godin damazimin zuegh ikiva, Godin damazimin arazir kuratam damuan marki. Egh ia God ko navir amirizimin ikisi pamtem ingar.

¹⁵ Ekiam e bagha amirighavira ingari. Ia fogh, a uam e iniassa, kamaghin an arazir kam gami. Ezi God bar fofozir aghuim en aveghbuam Pol ganingi, ezi a uaghan kamaghira migirigiar kabara ia bagha da osiri.

¹⁶ Polin akinafarir osiriziba, da zurara bizir kabar gun migei. Guizbangira, akar maba akinafarir kabar aven ikiava, egha deravira bigha migeir puvati. Ezi e akar kabar mingarim gifoghasa bar ingangarir dafam gami. Ezi gumazir fofozir muziariba ko nighnizir gavgavir muziariba, me Polin osirizibagh iragha pazava a migei. Egha uaghan Godin akinafarimin itir akar igharaziba sara paza dav gei. Kamaghin me uarira uari gasighasisi, eghti God gin me gasighasigham.

¹⁷ Nan roroaba, ia bizir gin otivamiba ia dagh fo. Gumazir Godin akaba batogha ifariba ia damuti, eghti ia nighnizir gavgavim ia datirighin itim ategh egh iran kogham. Ia iran koghsi, kamaghin bar deravira uari bagh ganiva tuivigh gavgafigh.

¹⁸ Krai Iesus, a en Ekiam, a en Akurvazir Gumazim, a zurara ian apangkufi, ezi ia deravira a gifo. Egh an fofozim ko an apangkuvim ian navibar ikiva aghung mangi. Krai ziar ekiam iti, ezi ia an ziam fi, datirighin iki mamaghira ikiam. Guizbangira.

3:12: Ais 34:4, Mai 1:4, 1 Ko 1:7, Ta 2:13, 2 Pi 3:10 † **3:12:** (3:12) 2 Pita 3:9 ghaze, Ekiam zuamira izeghan kogham, kamaghin a dughiam gumazimizibar anighti me navibagh iragham. Ezi kamaghin, gumazimiziba uari isi God daning, eghti bizir kam Ekiamin Dughiar izamim aghozagham. Gansi Ap 3:19-21in gan. **3:13:** Ais 65:17, 66:22, MAA 21:1, 21:27 **3:14:** 1 Ko 15:58, Fl 1:10, 1 Te 3:13 **3:15:** Ro 2:4, 1 Pi 3:20, 2 Pi 3:9 **3:16:** Ro 10:3, 1 Ko 15:51, 1 Te 4:15 **3:17:** Mk 13:5, 13:23, 13:33, 1 Ko 10:12, Ef 4:14, 2 Pi 1:10-12 **3:18:** Ef 4:15, 2 Ti 4:18, 1 Pi 2:2, Ju 25, MAA 1:6

Jonin Akinafarir Faragha Zuim

Akar Faragha Zuim

Akinafarir kamın, Jon akar mıngarir pumuningin mıgei. A faraghavıra, Kraisin adarazir akurvaghti, me Afeziam God ko an Otarim Kraıs İesus ko navir vamıra ikiam. Egha Jon kamagh sua, me, mitatemın itir darası ateghtıma, me me gifariva egh me gekuti, me God ateghan kogham.

Ezi “mitatemın itir darası” kamaghın mıgei, bizir nguazımın kagh itıba, da derazir puvati. Me ghaze, İesus a Godın Otarım, kamaghın amızıma a nguazir kamın gumazımın mın otoghan kogh, egh a nguazımın bizıba ko poroghan kogham, e gumazamizıba amı mokın. Me kamaghın mıgei, gumazımın deravıra God ko ikisi, a nguazımın bizıbagh nıghnıghan markı. Me ghaze, arazir bar aghuım ko ıgharazıbagh ifongezir arazım, da uaghan nguazımın bizıba. Ezi arazir kabar gın mangısı nıghnıghan markı.

Jon kamagh sua, Kraısın adarı sı akar kaba baragh dar gın mangan markı. A ghaze, İesus a guızın gumazımın oto, ezi gumazamizıba nıghnızır gavgavım an itı. Egh me God bar a gifueghıva, gumazamızır ıgharazıba bar me gifongegh.

E angazangarımın aven darutı, eghtı mitatemın aven aruıba e gifaran kogham

(Sapta 1:1-3:10)

Angamra Itir Akam, datırıghın azenan oto

¹ Gumazir me kamaghın diborım, Angamra Itir Akam, e an gun ia mıgei. Gumazir kam nguazir kam tıghar otıvamın dughıam a bar faragha ike, ezi e a baregha, uan damazıbar deravıram an garava egha uan dafarıbar an suıki.

² God angamra itir ikırımırır e ganıngızır gumazır kam en aka, ezi e an ganıgha an gun ia mıgei. Egha gumazır ikırımırır angamra itir kam, a zurazurara ikiam. A faragha Afeziam ko ikegha datırıghın God en akazi e an gani.

³ E an ganıgha oregha gıvaghı, e ia uaghan navir vamıra e ko ikıasa, egha uaghan ia mıgei. Egh ia ko, eia navir vamıra Afeziar Ekiam ko an Otarım Kraıs İesus ko ikiam.

⁴ E uarı inıgh ikıva, en navıba bar akueghasa, e akar kam osiri.

E angazangarımın aven daruam

⁵ E Kraıs İesus barazıma an akar kam kunızıma, ezi e ia mıkıri. Akar kam kamaghın mıkeme, God, an angazangarım, ezıma mıtarımetam anepazazır puvati.

⁶ Eghıva e kamaghın mıkımam, “E a ko navir vamıra itı,” egha e mıtarımemın darutı, kamaghın en mıgırıgıar kaba, pura mıgırıgıar ifavarıba. Egha e guızın akamın gın zuir puvati.

⁷ Ezi God angazangarımın aven itı moghın e angazangarımın aven daruva egh uarı ko navir vamıra ikiam. Eghtı an Otarım İesusın ghuzım e ruva, en arazir kuraba sara bar da ruam.

⁸ Eghti e suam, “E arazir kuraba puvati,” kamaghin e uari uarigh ifari, ezi guizin akam en itir puvati.

⁹ E uan arazir kurabar gun Godin mikimtima, a mikemezi moghin arazir aghuim damuva puram en arazir kuraba gin amangiva egh da ruam.

¹⁰ E suam, “E arazir kurabagh amir puvati,” kamaghin e Godin mikim suam, “A ifarir God.” Ezi kamaghin e an akaba barazir puvati.*

2

Krais en akurvazir gumazim

¹ Nan boriba, ia arazir kurabar amuan ki aghuagha, ia bagha akar kam osiri. Eghti tav arazir kuratam damighti, en akurvazim iti. An Afeziam ko ikia e bagha a ko migei. Gumazir kam a Krais Iesus, an araziba bar dera.

² A uabira en arazir kuraba baghava aremezi God en arazir kuraba gin amada. En arazir kurabara puvati, nguazir kamın gumazamiziba bar moghira.

Bar God gıfozir gumazim, a Godin akabar gin zui

³ E Godin akabar gin mangıva, egh fogh suam e guizbangira a gıfo.

⁴ Gumazitam suam, ki God gıfo, egha Godin akabar gin zuir puvati, gumazir kam a ifavarir gumazim. Ezi guizin akam a ko itir puvati.

⁵ Egh gumazitam Godin akamin gin mangıva, a bar God ko gumazir igharazibagh ifueghıva, arazir ifongezir kam an navir averiam gizıvaghıtıma an daghem otıvam. Egha e tuavir kamın fo, e bar Godin pueghav iti.

⁶ Gumazitam suam, ki Godin poroghav iti, egh gumazir kam Krais arui moghin daru.

⁷ Nan adarasi, akar ki ia bagha osirir kam, an akar igiam puvati. Akar ghurir ia faragha nıghnızir gavıavım İesusın ikiava oraghızım.*

⁸ Mitatemın dughıam gıvasava ami, ezi guızın angazangarım datırıghın e gısıra, ezi ki akar kam ia bagha an osiri. Akar ki ia bagha osirir kam, a uaghan mıgırıgıar igiam. E İesus amir arazıbar gara fo, akar kam guızbangıra. Egha ia amir arazıba gara fo, akar kam guızbangıra.

⁹ Gumazitam suam, ki Godin angazangarımın aven iti, egha a uan adarazir aghua, gumazir kam mitatemın aven ikiavıra iti.

¹⁰ Gumazitam uan adarazıgh ifongegh, gumazir kam angazangarımın aven iti, eghti bizıtım a damıghtı, a ırıghan kogham.

¹¹ Egh gumazıtım uan adarazır aghuaghıva, a mitatemın aven ikia, an aven arui. Mitatem a gamıma, a garır puvati. Kamaghın a fozır puvati, a managh zui.

1:8: Jop 9:2, Sng 32:5, Snd 28:13, Je 3:2, 1 Jo 2:4 **1:9:** Sng 51:2, Snd 28:13, 1 Jo 1:7 **1:10:** 1 Jo 1:8 * **1:10:** (1:10) Godin Akinafarımın aven itir akinafarır otevir avırıbar akar kam ikia ghaze, “Gumazamizıba bar moghıra arazır kuram gamı.” Nı İghiaba 14:3, ko Aısaıa 53:6, ko Aısaıa 64:6ın gan. **2:1:** Ro 8:34, 1 Tı 2:5, Hı 7:25, 9:24 **2:2:** Jo 1:29, 11:52, Ro 3:25, 2 Ko 5:18, Kl 1:20, 1 Jo 4:10, 4:14 **2:4:** 1 Jo 1:6-8, 4:20 **2:7:** 1 Jo 2:24, 3:11, 2 Jo 5-6 * **2:7:** (2:7) Jon tı İesus mikemezır arazır Jon 13:32ın itım mıgeı. A kamakın, ia vaghvagh uarıra uarıgh ifongegh. Nı 1 Jon 3:23ın gan. Me uarıgh ifongezır arazımın akam, me fomıra Kraisın adarazır otıvıgha a ını. Kamaghın, kar arazır ghurır me fomırım amım. İesus uabı mıgia ghaze, kar arazır bar igiam. Ves 8ın Jon uaghan ghaze, Kar uaghan arazır ıghıam. **2:8:** Jo 1:9, 8:12, 13:34, Ro 13:12, Ef 5:8, 1 Te 5:5, 5:8 **2:9:** 1 Ko 13:2, 2 Pı 1:9, 1 Jo 3:10, 3:14-15, 4:20 **2:10:** Jo 11:9, Ro 14:13, 2 Pı 1:10, 1 Jo 3:14 **2:11:** Jo 11:10, 12:35

¹² Ia nan boriba, Iesusin ziamin God ian arazir kuraba gin amada, ezi kamaghin ki ia bagha akar kam osiri.

¹³ Ia nan afeziaba, ia, fomira ikia iza datirighin itir gumazir kam, ia deraviram a gifo. Ezi kamaghin ki ia bagha akar kam osiri.

Ia gumazir igiaba, ia gumazir kuram, Satan, an gavgavim gafira. Ezi kamaghin ki ia bagha akar kam osiri.

Ia nan boriba, ia Afeziar Ekiam gifozi, kamaghin ki ia bagha akar kam osiri.

¹⁴ Ia nan afeziaba, ia, fomira ikia iza datirighin itir gumazir kam, ia deraviram a gifo. Ezi kamaghin ki ia bagha akar kam osiri.

Ia gumazir igiaba, ia tuivigha gavgavizi, Godin akam ian navir averiabar ikia gavgafi. Egha ia gumazir kuram, Satan, an gavgavim gafira. Ezi kamaghin ki ia bagha akar kam osiri.

Ia nguazir kamın arazibagh ifongan marki

¹⁵ Ia nguazir kamın araziba ko an biziba, ia dagh ifongan marki. Gumazitam nguazir kamın arazibagh ifueghiva, egh kamaghin an Afeziar Ekiam deragh a gifueghan kogham.

¹⁶ E fo, nguazir kamın itir gumazibar arazibar kara: navir ghurimın araziba bagha puv aguava, damazimın bizibar gara bar dagh ifonge, egha bizir aviriba ikiava, kamaghin uarira uari fe. Arazir kaba Afeziar Ekiamın izir puvati. Da nguazir kamın araziba.

¹⁷ Nguazir kam ko an itir gumazibar arazir kuraba, da bar givagham. Eghti Godin akamın gin zuir gumaziba, me zurara ikiam.

Ia Kraisin apaniba bagh deravira gan

¹⁸ Nan boriba, dughiar kam dughiar abuananam. Ezi ia oraki, Kraisin apaniba izam. Ia oraghizir moghin, Kraisin apanir aviriba izegha gifa. Kamaghin e fo, kar dughiar abuananam.

¹⁹ Kraisin apanir kaba faragha e ko ikegha, egha e ategha azenan ghue. Egha me guizbangira en adarazi puvati. E fo, me en adarazi amuava, e ko ikiai. Kamaghin me ategha ghuezi, e fo, me en adarazi puvati.

²⁰ Ezi ia, Iesus Godin Duam ia ganingizi a ia avaragha, ia gamima, ia bar guizin akam gifo.

²¹ Ia guizin akam gifo, egha ia fo, akar ifavaritam guizin akamın aven ikegh azenan izeghan kogham. Ezi ia guizin akam gifozi, kamaghin ki ia bagha osiri.

²² Tina ifavarir gumazim? Kar gumazir kamaghin migeim, "Iesus, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim puvati." Gumazir kam, a Kraisin apanim. An Afeziar Ekiam ko an Otaram akirim ragha aning gasara.†

²³ Gumazitam akirim ragh Otaram gasaragh, kamaghin an Afeziar Ekiam ko itir puvati. Gumazitam nighnizir gavgavim Otaramın ikiva uaghan Afeziar Ekiam ko ikiam.

Godin Duam guizin akam ian sure gami

2:12: Lu 24:47, Ap 4:12, 13:38, 1 Ko 6:11, 1 Jo 1:7 **2:13:** 1 Jo 1:1 **2:14:** Ef 6:10 **2:15:** Mt 6:24, Ro 8:7, 12:2, Ga 1:10 **2:16:** Ro 13:14, Je 4:16, 1 Pi 2:11 **2:17:** Mt 7:21, 1 Ko 7:31, Je 1:10, 1 Pi 1:24
2:18: Mt 24:5, 24:24, 2 Te 2:3, 1 Ti 4:1, Hi 1:2, 1 Pi 4:7, 2 Pi 2:1, 2 Jo 7 **2:19:** Mt 24:24, Jo 6:37, Ap 20:30, 1 Ko 11:19 **2:20:** Jo 10:4, Ap 3:14, 1 Ko 2:15, 2 Ko 1:21, Hi 1:9, 1 Jo 2:27 **2:22:** 1 Jo 4:3, 2 Jo 7
† **2:22:** (2:22) Akar otevir kam "Gumazir God Ua E Iniasa Misevezim," me Grighin akam kamaghin a dibora ghaze, "Krais." **2:23:** Jo 5:23, 14:7-10, 15:23, 1 Jo 4:15, 5:1, 2 Jo 9

²⁴ Akar ia faraghavira oraghizim, ia an suiraghvira iki. Ia an suiravira ikiti, Otarim ko Afeziar Ekiam ia ko ikivira ikiam.

²⁵ Ezi Iesus akar dikirizim e ganiga ghaze, ia Afeziam ko ikiva, egh ikirimirir aghuir zurara itim iniam.

²⁶ Ki akar kaba ia bagha da osirigha ghaze, gumazir kaba ia gifarasa.

²⁷ Ezi ia, Godin Duam ia avaragha, ia ko iti. Eghti gumazitam ian sure damuan kogham. Godin Duam biziba bar ian sure gami. Godin Duamin akaba guizbangira, da ifari puvati. Godin Duam ian sure gamizi moghin, ia Kraiss ko iki.

Godin boriba

²⁸ Nan boriba, a izamin dughiamin e an damazimin tuivigh, atiatingiva aghumsighan kogham. Bizir kam bagh, ia tuivigh gavgavigh kamaghira iki.

²⁹ Ia kamaghin fogh suam, Iesus arazir aghuibagh ami, egh ia kamaghin fogh suam, gumazir arazir aghuibagh amiba, me Godin otivizir boriba.

3

¹ Ia nighnigh, Afeziar Ekiam bar e gifuegha en dighorim gami. Egha ziar kam, Godin boriba, e gati. Ezi guizbangira, e an boribara. Nguazir kamin gumazamiziba God gifozir puvati, me kamaghin uaghan e gifozir puvati.

² Nan adarasi, e datrighin Godin boriba. Egha e fozir puvati, e gin manmaghin otivam. God bizir kam tighar en akagham. E kamaghin fo, Kraiss uamategh nguazir kamin iziti, e uan damazibar deravira an ganam. Egh an min otogham.

³ Gumazir an min otivamin dughiam bagha mizua gariba, me Iesus zuezi moghin me uari zue.

⁴ Gumazir arazir kurabagh amiba, me Godin akaba batosi. Arazir kuram, kar Godin akaba batozir arazim.

⁵ Ia bar fo, Iesus en arazir kuraba gin a mangasa, nguazir kamin ize. Ezi ia fo, an arazir kuratam gamizir puvati.

⁶ E kamaghin fo, gumazitam Kraiss ko iki, arazir kurabar amuvira ikian kogham. Egh gumazitam arazir kurabar amuvira ikiti, e fogh suam, a guizbangira Kraissin ganigha a gifozir puvati. A guizbangira Kraiss gifozir puvati, Kraiss a tina.

⁷ Nan boriba, ia uari bagh gan, gumazitam ia gifaraghti, ia an gin mangan marki. Gumazir arazir aghuibagh amim, a, Iesus Godin damazimin derazi moghin, a Godin damazimin dera.

⁸ Satan faraghavira arazir kurabagh amua iza datirikin. Kamaghin e fo, tina arazir kurabagh ami, a Satanin borim. Godin Otarim Satanin ingangarim gasighasighasa nguazir kamin ize.

⁹ Gumazitam Godin borimin otoghtima, Godin Duam an navir averiamin aven angamra ikiti, eghti an arazir kurabar amuvira ikian kogham. A Godin borimin otoghiva, egh kamaghin an arazir kurabar amuvira ikian kogham.

2:24: Jo 14:23, 1 Jo 1:3, 2 Jo 6 **2:25:** Jo 3:15, 6:40, 17:3, 1 Jo 1:2, 5:11 **2:27:** Jo 14:26, 16:13, Hi 8:10-11, 1 Jo 2:20 **2:28:** 1 Jo 3:2, 4:17 **2:29:** Ap 22:14, 1 Jo 3:7, 3:10 **3:1:** Jo 1:12, 3:16, 16:3, Ro 8:16, 1 Jo 4:10 **3:2:** Ro 8:18, 8:29, 1 Ko 15:49, 2 Ko 3:18, Fl 3:21, Kl 3:4, 2 Pi 1:4 **3:4:** Ro 4:15, 1 Jo 5:17 **3:5:** Ais 53:5-6, 53:11, Jo 1:29, 2 Ko 5:21, 1 Ti 1:15, Hi 4:15, 1 Pi 2:22-24, 1 Jo 2:2 **3:6:** Ro 6:1-2, 6:14, 1 Jo 2:4, 3:9, 4:8, 3 Jo 11 **3:7:** Ro 2:13, 1 Jo 2:26, 2:29 **3:8:** Stt 3:15, Lu 10:18, Jo 8:44, 16:11, Hi 2:14 **3:9:** 1 Pi 1:23, 1 Jo 5:18

¹⁰ Tina arazir aghuim gamir puvati, a Godin borim puvati. Egh tina Godin borir igharazibagh ifongezir puvati, a uaghan Godin borim puvati. Kamaghin e fo, te Godin boriba, ezi te Satanin boriba.

E bar moghira Godin borir igharazibagh ifuegham

(Sapta 3:11-5:21)

Iesus igharazibagh ifueghamin arazim en aka

¹¹⁻¹² Kar akar ia fomira oragha iza datirighin tuzim: E uari gifuega. E Kenin arazim damuan markiam. A Satanin borim, egha uan dozim misoghezi an areme. Egha a tizim bagha uan dozim misoghezi, an areme? An araziba ikuvizima, an dozimin araziba dera. Kamaghin a uan dozim misoghezi an areme.

¹³ Nan adarasi, nguazir kamin itir gumazamiziba ia gifueghan koghtima, ia digavir kuram damuan marki.

¹⁴ E Godin borir igharazibagh ifonge. Kamaghin e fo, e ariaghbirir tuavim ategha, ariaghrezir gumaziba puvati, e angamra itir tuavimin zui. Tina Godin borir igharazitam gifongezir puvati, an ariaghbirir tuavimin zui.

¹⁵ Tina gumazir igharazitam gifongeghan kogh mati gumazir gumazibav sozim. Ia fo gumazir gumazibav soziba, me ikirimirir aghuir zurara itim iniam kogham.

¹⁶ Iesus e gifongegha, egha e bagha uabi makunighava aremezi, e kamaghin Godin borir igharazibagh ifueghamin arazim gifo. Egh e uaghan Godin borir igharaziba bagh uari makunam.

¹⁷ Gumazitam nguazir kamin biziba ikiti, Godin borir igharazim biziba puvatighi, an an ganiva, egh an apanguvan koghiva, egh an akurvazir puvati, gumazir kam Godin ifofer arazim an itir puvati.

¹⁸ Nan boriba, e Godin borir igharaziba pura migeir akabar me gifueghan kogham. Kamaghin marki. Egh guizbangira uan naviba me daningiva, egh arazir aghuiba me damuam.

Godin boriba an damazimin tughiva atiatingan marki

¹⁹⁻²⁰ E Godin borir igharazibagh ifongezir arazir kam damuva, e fogh suam, e guizin akamin gin zui. God en navir averiamin itir biziba bar dagh fo, egha an apanguvir en itim bar ekeveghe, egha e uarira uarir apanguvir arazim gafira. Egh en navir averiaba suam, ia ikufi, dughiar kamin e Godin borir igharazibagh ifongezir arazir kam damuva, e fogh suam, e Godin damazimin navir amirizim iti.

²¹ Nan adarasi, en navir averiaba kamaghin mikiman koghan suam, ia ikufi, eghti e Godin damazimin atiatingan kogham.

²² E Godin arazibar gin mangiva a ifongezir arazibar amuva, kamaghin e bizitam bagh an azangsighti, an e daningam.

²³ Kar an akar ekiam: e nighnzir gavgavim an Otarim Kraus Iesusin iki. Egh an e mikemezir moghin, e uari uarigh ifuegham.

²⁴ Tina an akamin gin mangiva a Godin poroghiv ikiti, God an poroghiv ikiam. God uan Duam e ganingizi, ezi an Duar kam en akazi, e fo, God e ko iti.

3:10: 1 Jo 2:29, 4:8 **3:13:** Mt 5:11-12, Jo 15:18-19, 17:14, 2 Ti 3:12 **3:14:** Jo 5:24, 1 Jo 2:9-11 **3:15:** Mt 5:21-22, Ga 5:21, MAA 21:8 **3:16:** Jo 3:16, 13:1, 15:13, Ro 5:8, Ga 1:4, Ef 5:2, 5:25, 1 Te 2:8 **3:17:** Lo 15:7, Lu 3:11, 1 Jo 4:20 **3:18:** Ro 12:9, Je 2:15-16, 1 Pi 1:22 **3:19-20:** Jo 18:37, 1 Jo 1:8 **3:21:** Hi 4:16, 10:22, 1 Jo 2:28, 4:17 **3:22:** Sng 34:15, Jer 29:12, Mt 7:8, 21:22, Jo 9:31, 14:13 **3:23:** Jo 6:29, 13:34, 15:12, 15:17, 17:3, 1 Te 4:9, 1 Pi 4:8, 1 Jo 2:8-10 **3:24:** Jo 14:23, 15:10, 17:21, Ro 8:9, 1 Jo 4:12-13

4

Ia duabar gan da asavsuigh

¹ Nan adarasi, akam ingha izir gumazir ifarir aviriba nguazir kam garui. Egh kamaghin migel, Godin Duam akam e ganingi. Kamaghin ia nighnizir gavgavim men ikian marki. Egh deravira men araziba ko migirigiaba asavsuigh fogham, da Godin Duam o duar kuraba.

² Tuavir ia Godin Duam gifoghamimra kara: Gumazitam suam, Kraiss Iesus, a gumazir nivafizimin nguazir kam in ize, gumazir kam Godin Duam an iti.

³ Gumazitam suam, Kraiss Iesus a guizin gumazim puvati, gumazir kam a duar igharazim iti, Godin Duam puvati. A Kraiss Iesusin apanimin duam. Ia fomira Kraissin apanim izamin migirigiam baraghizi, a datirighin izegha givagha nguazir kam in iti.

⁴ Nan adarasi, ia guizbangira Godin boriba. Godin Duam ian aven itima, an gavgavim bar ekevegha Satanin gavgavim gafira. Satan, a nguazir kam in gavgavimin gumazir dapanim. Ezi kamaghin ia akam ingha izir gumazir ifaribagh afira.

⁵ Gumazir kaba, me nguazir kam in gumaziba. Ezi men migirigiaba nguazir kam in migirigiaba. Ezi nguazir kam in gumamaziziba me barasi.

⁶ Ezi e, Godin gumamaziziba. Ezi gumamazir God gifoziba, me en akaba barasi. Ezi God bagha itir puvatizir gumamaziziba me en akaba barazir puvati. Egh tuavir kam in e guizbangira migeir Duam ko migirigiar ifavaribagh amir duam gifogham.

Gumazim God gifueghiva, egh uaghan gumazir igharazibagh ifongezh

⁷ Nan adarasi, God igharaz darazigh ifongezir arazim en akazi. Kamaghin, e uari uarigh ifueka. Gumazir igharazibagh ifongezim, a Godin borim, egha a guizbangira God gifo.

⁸ Kar Godin arazim, a dughiaba zurara gumamazizibagh ifonge. Ezi e fo, gumazir igharazibagh ifongezir puvatizir gumamazim, a bar God gifozir puvati.

⁹ God borir vamira ikiava, e ikirimirir aghuim iniassa ifuegha, an e bagha nguazir kam in anemada. Tuavir kam in God en akazi, e fo, God guizbangira gumamazizibagh ifonge.

¹⁰ Igharazibagh ifongezir arazimra kara. E kamaghin nighnighan kogham, e faragha God gifonge. Puvati. God faragha e gifuegha, uan Otarim amadazi an en arazir kuraba gin amangasa nguazir kam in izegha areme.

¹¹ Nan adarasi, God arazir kam en aka, a bar e gifonge. Kamaghin, e uaghan bar igharazibagh ifuegham.

¹² Gumazitam dughiatam Godin ganizir puvati. E uari uarigh ifongezir arazim damuti, God angamra en aven ikiti, an ifofer arazim en navir averiabagh izivaghtima an daghem otivam.

¹³ God uan Duam e ganingizima, a vaghvagha en itima, ezi e kamaghin fo, e an poroghav itima, a en poroghav iti.

4:1: Mt 7:15, 24:4-5, 24:24, 1 Te 5:21, 2 Pi 2:1, 1 Jo 2:18, 2 Jo 7, MAA 2:2 **4:2:** 1 Ko 12:3, 1 Jo 5:1 **4:3:** 2 Te 2:7, 1 Jo 2:18, 2:22, 2 Jo 7 **4:4:** Mt 12:29, Jo 16:33, 1 Ko 2:12, Ef 2:2, 6:12, 1 Jo 5:4-5 **4:5:** Jo 3:31, 15:19, 17:14 **4:6:** Jo 8:47, 10:27, 14:17, 1 Ko 14:37, 2 Ko 10:7 **4:7:** 1 Jo 2:29, 3:10-11, 3:23 **4:8:** 1 Jo 2:4, 3:6, 4:16 **4:9:** Jo 3:16, Ro 5:8, 8:32, 1 Jo 5:11 **4:10:** Jo 15:16, Ro 5:8-10, Ta 3:4, 1 Jo 2:2 **4:11:** Mt 18:33, Jo 15:12-13, 1 Jo 3:16 **4:12:** Jo 1:18, 1 Ti 6:16, 1 Jo 2:5-6, 4:18-20 **4:13:** Jo 14:20, 2 Ko 1:22, 1 Jo 3:24

¹⁴ Ezi e Afeziar Ekiam amizir bizimın gani. A nguazimın itir gumazamiz-ibar akurvaghasa, uan Otarim amada. Ezi e bizir kamın ganıgha an gun migei.

¹⁵ Gumazitam an gun mıkim suam, Iesus, Godın Otarim, eghti God gumazir kamın poroghiv ikiti, a Godın poroghiv ikiam.*

¹⁶ E kamaghın fo, God e gifuegha, egha an e gifongezir arazim bagha nıghnızir gavgavim an iti.

Kar Godın arazim, a dughiaaba zurara gumazamizibagh ifonge. Gumazitam gumazir igharazibagh ifueghıva, Godın poroghiv ikiti, God an poroghiv ikiam.

¹⁷ Tuavir kamın, e fo, God e gifongezı, e God ko gumazir igharazibagh ifongezı, ezi ifofer arazir kam bar e gizıvaghıtıma, an daghem otivam. Kamaghın gumaziba bar Godın kotiamın tuivamin dughiam, e atiatingan kogham. E nguazir kamın itir dughiam e Iesusın mın ikiam, kamaghın e gın Godın atiatingan kogham.

¹⁸ Gumazir igharazibagh ifongezir gumazim, a Godın atiatir puvati. Atiatir gumazim, a fo, a ivezir kuram iniam, ezi nıghnızir kam a gamima, an atiatı. Eghti gumazim igharazibagh ifongezir arazim a gizıvagh daghem otivı, kamaghın a Godın atiatingan kogham. Gumazim atiatingtı, e fo, a God a gifongezir arazim deravıra a gifozir puvatızı, kamaghın igharazibagh ifongezir arazir an itimın dagheba puvati.

¹⁹ God faragha e gifongezı, ezi e gın a gifonge. Kamaghın e God ko igharazibagh ifongezir gavgavim iti.

²⁰ Gumazitam Godın ganizir puvati. Gumazitam Godın borir a garir igharazibagh ifueghan koghıva, egh a manmaghın Godın a ganizir puvatızim gifuegham? Puvati. An a gifueghan kogham. Ezi e kamaghın fo, gumazitam suam, Kı God gifonge, egh Godın borir igharazim gifueghan koghtı, e fo, a gumazir ifarim.

²¹ God akar gavgavir kam e ganingi. Tina God gifueghıva, egh a uaghan Godın borir igharazim gifongegh.

5

E nıghnızir gavgavim Godın Otarımın iti

¹ Gumaziba bar nıghnızir gavgavir kam iki suam, Iesus, a God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, me Godın boriba. Kar nguazir kamın arazim: Gumaziba bar afeziar mam gifuegha, egha uaghan an boribagh ifonge.*

² E God gifuegh an akar gavgavivar gın mangıva, kamaghın e fo, e Godın boribagh ifonge.

³⁻⁴ E God gifongezir arazimra kara. E God bar a gifueghıva, kamaghın e an akar gavgavivar gın mangam. Godın boriba bar nguazir kamın arazir kurabar gavgavim gafıra, kamaghın amizıma an akar gavgavivar gın mangamin tuavim e basemezir puvati. E nıghnızir gavgavim Godın iti. Egha en nıghnızir gavgavimın tuavimın nguazir kamın arazir kuraba dıkabırgha dagh afıra.

Nıghnızir gavgavir Iesusın itim

4:14: Jo 1:14, 3:17, 1 Jo 1:1-2 **4:15:** Ro 10:9, 1 Jo 5:1, 5:5 * **4:15:** (4:15) Ni akar 1 Jon 4:2in itimın gan. **4:16:** 1 Jo 3:24, 4:8, 4:12 **4:17:** Je 2:13, 1 Jo 2:28, 3:3, 3:19-21 **4:20:** 1 Jo 2:4, 3:17, 4:12

4:21: Mt 5:44-45, Mk 12:29-31, Jo 13:34, 15:12, 1 Jo 3:23 **5:1:** Jo 1:12-13, 15:23, 1 Jo 2:22-23, 4:15

* **5:1:** (5:1) Ni akar 1 Jon 2:22 ko 4:2in itimın gan.

⁵ Tinara nguazir kamın arazir kurabar gavgavim gafiragham? Gumazir nighnizir gavgavim Iesusin iki suam, a Godin Otarim. Gumazir kamra.†

⁶ Kraıs Iesus, a nguazir kamın ize. Ezi Jon dipamın a ruezima, a gin aremezi an ghuzim ire. Jon dipamra a ruezir pu. Puvati, a uaghan aremezi an ghuzim ire. Godin Duamra zurara guizin akabar en akakasi. Kamaghira Godin Duam bizir kabar en akakasi.‡

⁷ Ezi God tuavir pumuning ko mıkezim en akazi, e fo, Iesus a tina. Tuavir kabara kara. Godin Duam e mıgei. Ezi Jon Iesus dipamın a rue. Ezi Iesus aremezi an ghuzim ire.

⁸ Tuavir pumuning ko mıkezir kaba uari inigha kamaghın e mıkememe. Ezi e fo, Iesus a Godin Otarim.

⁹ Gumaziba, me fozir bizibar gun mıgeima, e nighnizir gavgavim men akabar iti. God uan Otarimın gun mıgeir biziba, da guizin biziba, ezi gumaziba mıgeir biziba pura biziba. God mıgeir biziba dagh afira.

¹⁰ Gumazitam uan navir averiamın nighnizir gavgavim Godin Otarimın ikıva, egh a bar fogh suam, God a mıkememizir migirigiam, a guizbangira migirigiam. Gumazitam nighnizir gavgavim Godin migirigiamın ikian kogh, egh God uan Otarimın gun mıkememizir akam baraghan aghuaghıva, egha kamaghın mati a Godin migia ghaze, God ifari.

¹¹ God ikirimirir aghuir zurara itim e ganıngizi, ezi e fo, migirigiar kam, a guizin migirigiam. Godin Otarimın poroghav itir tuavimın, e ikirimirir aghuir kam iti.

¹² Gumazir Godin Otarimın poroghav itim, a ikirimirir aghuir zurara itim isi. Gumazir Godin Otarimın poroghav itir puvatizim, a ikirimirir aghuir zurara itim isir puvati.

Akar abuananaba

¹³ Ia nighnizir gavgavim Godin Otarimın ziamın itiba, ia ikirimirir aghuir zurara itim iniasa, ki fuegha, kamaghın ki bizir kaba ia bagha da osiri.

¹⁴ E fo, e God ifongezir moghın, e biziba bagh an azangsightıma, an en azangsighıba baragham. Kamaghın e Godin boroghın mangisi atiatingıva okam nighnighan kogham.

¹⁵ E fo, an e barasi, kamaghın e bizitam bagh an azangsighıva, fogh suam, an e ganigha gıfa.

¹⁶ Godin borir igharazitam arazir kurar helin magiran koghamim damuti, eghti tina foghıva a bagh God ko mıkim. Eghti God ikirimirir aghuir zurara itim a danıngam. Kar ki arazir kurar gumazim damıghtıma a helin magiran koghamıbag gei. Arazir kurar mam iti, a guizbangira gumazıbagh amıma me helin aven zurara ikiava Godin saghon iti. Ki gumazir arazir kurar kabagh amıba God men akurvaghısa ki ia mıgeir puvati.§

¹⁷ Arazir derazir puvatızıba da arazir kuraba. Arazir kurar avırıba ikıa, egha maba gumazıbagh amıma me helin ikıa Godin saghon iti. Ezi arazir kurar mam iti, a gumazıbagh amıma me helin ghuaghırır puvati.

5:5: Ro 8:37, 1 Ko 15:57, 1 Jo 4:4, 4:15 † 5:5: (5:5) Ni akar 1 Jon 4:2ın gan. 5:6: Jo 1:29, 1:34, 14:17, 16:13, 19:34, 1 Ti 3:16, 1 Jo 1:7 ‡ 5:6: (5:6) Grıghın akam, vezın kamın deravıra bıgha mıkememizir puvati. A dipam ko ghuzımra mıkememe. Ezi gumazir avırıba ghaze, dipam, a Iesus ruezir dipam. Ezi ghuzım, a Iesusın ovevem mıgei. 5:7: Jo 1:1, 10:30, MAA 19:13 5:8: Jo 15:26 5:9: Mt 3:16-17, 17:5, Jo 5:32-37, 8:17-18 5:10: Jo 3:33, 5:38, Ro 8:16, Ga 4:6 5:11: Jo 3:36 5:12: Jo 3:36, 5:24 5:13: Jo 20:31, 1 Jo 1:1-2 5:14: Jo 14:13, 16:23, 1 Jo 3:21-22 5:16: Mt 12:31-32, Lu 12:10, Hi 6:4-6, Je 5:14-15 § 5:16: (5:16) Akar kamın mıgarım a deravırım otozir puvati. Gumazir maba ghaze, a gumazir ovevgezıbag gei. Ezi marazi ghaze, an ovever namba 2ın mıgirigiam. Ni Akar Mogomem sapta 2:11 ko 20:14ın gan. Me akar kam "ovevem" a girazi a kamakin, "helin ovevge."

¹⁸ E fo, Godin otivizir boriba me arazir kurabar gin zuir pu. Puvati, Godin otozir Otarim, Iesus, deravira Godin borir igharazibar gari. Ezi Satan, bizitam me damighan kogham.

¹⁹ E fo, e Godin boriba. Egha uaghan fo, nguazimin itir gumazamizir Godin gin zuir puvatiziba, me Satanin gavgavimin apengan iti.

²⁰ Ezi e uaghan fo, Godin Otarim nguazir kamın izegha, egha e guizin God gifoghasa, a fofozim e ganingi. Ezi e, guizin God uan Otarim Krai Iesus ko, aningin poroghav iti. Krai Iesus, a guizin God. Egha a ikirimirir aghuir zurara itim e ganingi.

²¹ Kamaghin nan boriba, ia deravira uari bagh gan, godin ifariba o nguazimin itir bizitam ian navir averiabar aven iki guizin Godin danganim inian marki.

Jonin Akinafarir Namba 2

Akar Faragha Zuim

Siosin gumazir dapanir mam akinafarir kam osiri. Gumazir aviriba ghaze, a siosin mamın itir gumazamiziba bagha an osiri. A kamagh sua, me bar igharaz darazigh ifueghiva, egh me ifavarir gumaziba bagh gan. Kar gumazir Godin akam gasighasiziba.

E Godin guizin akam mighivira an suiragh, egh gumazir ifariba bagh ganam

¹ Ki Kraisin adarazir gumazir dapanim. Ni amizir God inabazim, ki ni ko nin boriba bagha akinafarir kam osiri. Ki guizbangira bar ia gifonge. Ki uabira puvati, gumazamizir guizin akam gifoziba uaghan bar ia gifonge.*

² Guizin akam en iti, egh a iki mamaghira ikiam. Bizir kam bagha e bar ia gifonge.

³ Guizin akamin arazim ko arazir igharazibagh ifongezim, arazir kamning God ko Iesus ko iti. Kamaghin Afeziam God koma Kraisi Iesus, Godin Otarim, aning apanguvir arazim ko kuarkuvir arazim gamua, egha navir amirizimin arazim e ganidi.

E igharaz darazigh ifongezir arazimin gin mangam

⁴ Afeziamın akar gavgavim e mikemezi moghin, nin borir maba guizin akamin gin zui. Ezi ki kamaghin oregha bar akonge.

⁵ Ezi Amizir Aghuim, ki kamaghin nin azangsisı, ia bar uarigh ifongegh. Kar arazir igiam puvati. Arazir kam fomira e ko ikia iza datirikin.

⁶ Arazir uarigh ifongezimra kara: e Godin akar gavgavim baragh an gin mangam. Ia fomira oraghizi moghira an akar gavgavim ghaze, ia uarigh ifongezir arazimin gin mangvira iki.

Ia Kraisin akamin suiragh gavgafigh

⁷ Ia oragh. E gifarir gumazir aviriba nguazir kam garui. Me nighnizir gavgavim itir puvatigha kamaghin migeir puvati, Kraisi Iesus a gumazir nivafizimin min oto. Gumazir kamaghin amim, a gumazir ifarim, egha Kraisin Apanim.†

⁸ Kamaghin ia uari bagh ganigh, ia bizir iniasava amiba ia da ataghraghan marki. Kamaghin derazi puvati. Ia uan izezim bar moghira a inighti, deragham.

⁹ Egh gumazitam Kraisin suren migirigiamın suiragh gavgavighan kogh, egh akar igharazitam uam akar kam giviraghti, God a ko ikian kogham. Ezi gumazir Kraisin suren migirigiamın suiragha gavgavigha mamaghira itim, Afeziam uan Otarim ko aning a ko iti.

¹⁰ Gumazitam ia bagh iziva Kraisin suren migirigiar kam inigh izan koghti, ia a inigh uan dipenimin aven mangan marki. Egh ia kamaghin a mikiman marki, God deravira ni damu. Puvati.

¹¹ Ia fo, gumazitam dughiam gumazir kamaghin amim ganidi, ia fogh suam, a uabi an ingangarir kuramin akurvasi.

Gumazir dapanim men ganasa

* **1:1:** (1) Jon akar isin zuim gami. Amizir God inabazim, a siosin mam. Borir kaba, me siosin kamin aven itir gumazamiziba. † **1:7:** (7) Ni akar 1 Jon 4:2in itimin gan.

¹² Kí bizir aviribar ia mikimasa. Kí ghaze, e uarir gan uariv kim bar akongehasa kí ifonge, kamaghin kí ia bagh izam. Kamaghin kí ia bagha akinafarimin da osiran aghua.

¹³ Nin avenemebar God inabazim, an boriba ia bagha akam amaga ghaze, Afeziam ia ko iki.‡

‡ **1:13:** (13) Ni akar 2 Jon 1in itimin gan.

Jonin Akinafarir Namba 3

Akar Faragha Zuim

Siosin gumazir dapanir mam akinafarir kam gumazir dapanir igharazim bagha an osiri. An ziam Gaius. A fo, Gaius Kraisin gumazamizir igharazibar akurvasi, kamaghin a Gaiusin ziam fe. Egha Gaiusin miġia ghaze, ni gumazir kam Diotrefes, a bagh ganigh.

E Godin ingangarim gamir gumazibar akurvagham

¹ Ki Kraisin adarazir gumazir dapanim. Ni Gaius, ki ni bagh akinafarir kam osiri. Ni nan aveghbuamra, ezi ki guizbangira bar ni gifonge.

² Nan namakar aghuim, ki ni bagha God ko miġia ghaze, nin duam deravira iti moghin, nin mikarzim bar deravira ikiti, bizir aghuaribara ni bativam.

³ Nighnizir gavgavim Kraisin itir marazi iza nin gun na miġia ghaze, ni deravira guizin akamin gin zui. Ezi ki akar kam baregha bar akonge. Ki fo, ni zurara guizin akamin gin zui.

⁴ Ki orazi, nan boriba guizin akamin gin zuima ki bar akonge. Nan agoroger kam bizir mabar agorogeba bar dagh afira.

Gaius ingangarir aghuim gami

⁵ Namakar aghuim, zurara deravira guizin akamin gin ghua egha arazir aghuiba Kraisin adarazigh ami. Egha ni, Kraisin adarazir ni fozir puvatiziba, ni uaghan arazir aghuibar me gami.

⁶ Gumazir kaba nin arazir gumazibagh ifongezimin gun kagh itir siosin miġei. Ni God ifongezir moghin, ni bizitaba ua men akuraghti me da inigh tuavir me zuimin mangvira iki, kamaghin dera.

⁷ E fo, me Iesusin ziamin arua ingangarir kam gamuava egha, Kraisi gifozir puvatizir gumaziba, me men dafaribar biziba isir puvati.

⁸ Ezi e gumazir kamaghin amibar akurvaghsi bar gavgavigham. E ghaze, e me ko bar moghira, guizin akam bagh ingarsi, kamaghin e men akurvagham.

Diotrefes arazir kuram gami

⁹ Ki sios bagha akinafarir mam osiris. Ezi Diotrefes uan ziam fava men gumazir dapanimin ikiasava, kamaghin a nan akamin apengan itir puvati.

¹⁰ Kamaghin ki iziva, an arazir kam aghurigham. An en gun tintinibar me miġia akar kurabar en gun me miġei. A kamagharam amir puvati, a uaghan Kraisin adarazi isa uan dipenimin zuir puvati. Ezi igharaz darazi me inigh uan dipenibar mangasava amima, ezi a uaghan men anogorogha siosin aven me batogha, me abisi.

Demitrius arazir aghuim gami

¹¹ Nan namakar aghuim, ni arazir kurabar gin mangan marki, ni arazir aghuibar gin mangi. Gumazir arazir aghuibagh amim, a Godin borim. Ezi gumazir arazir kurabagh amim, a God gifozir puvati.

¹² Gumaziba bar Demitriusin arazir aghuimin gun miġei. Ezi guizin akam uaghan an arazir aghuimin gun miġei. Ezi ki uaghan an arazir aghuimin gun miġei. Ezi ia fo nan migirigiaba da guizbangira.

Gumazir dapanim Gaiusin ganasa

¹³ Ki bizir aviriba ni mikimasa, egha ki da osiran aghua.

¹⁴ Ki ghaze, ki gurumra izi ni batogh ga uaningin gan uaningin mikimam.

¹⁵ Navir amirizim ni ko iki. Nin namakar kagh itiba akam amaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Eghti ni magh en namakaba vaghvagh kamaghin me mikim suam, Afeziam me ko iki.

Jut Osirizir Akinafarim

Akar Faragha Zuim

Akinafarim kamın akaba, da mong 2 Pitan akaba ko magh ghu. A Godın gumazamizibav kımasa, eghti me Akar Aghuimın apanibar akaba baragh dar gın mangan markiam. Akinafarim kamaghın miğei, “E Godın gumazamiziba, a nighnızir gavgavimın arazir vamıram e ganıngi. Eghti gumazitam en nighnızir gavgavim batueghıva, akar igiatam atıghan kogham.”

Ia uan nighnızir gavgavıba bagh gan

¹ Ki Jut, ki İesusin ingangarir gumazim; egha ki Jemsin dozim. Ia God diazir gumazamiziba, ki ia bagha akinafarim kam osiri. God Afeziam bar ia gifonge, ezi Krais İesus uabi ian gari.

² Eghti apangkuvimın arazim ko navir amırızim ko igharaz darazi gifongezir arazim bar ia gizıfagh.

Godın akar aghuimın apanıba, me Kraisın adarazir aven ize (2 Pita 2:1-18)

³ Nan namakar aghuıba, ki faragh ingangarir God ua bar e inızir kamın, akinafarim osirigha ia mikımasa bar ifonge. Ezi ki datirighın kamaghın nighnısi, ki akinafarir igharazim osiram. Ia uan nighnızir gavgavıba bagh bar gavgafıgh. Egh ia Godın akar aghuimın apanıbar akaba batogh. E Godın gumazamiziba, a nighnızir gavgavimın arazir vamıram e ganıngi. Eghti gumazitam en nighnızir gavgavim batueghıva, akar igiatam atıghan kogham. Bar puvati.

⁴ Gumazir maba muega Kraisın adarazir aven ize. Fomıra fomıra God kamaghın miğia ghaze, gumazir kamaghın amıba me an damazimın mitivigh ovengam. Me akırıba ragha God gasi. Egha me Godın apangkuvimın akabagh iragha dagh amıma, da afiar arazıbar akabar mın oto. Gumazir kaba akırım ragha Atrivir vamıran kam gasara. An en Ekiam Krais İesus.

⁵ Ia bizir kabagh fogha gıfa, ezi ki ua ian nighnızıba fasa. Ia fo, Ekiam fomıra İsipın uan gumazamizıbar akurazıma me İsip ataki. Egha gın gumazamizir nighnızir gavgavim an itir puvatızıbagh asıghasıki.*

⁶ Ia enselin kurar maba, ia dagh nighnıgh. God me ganıngizir ingangarıba me dar amuan aghua. Egha me uan danganıba ataki. Kamaghın amızıma, Ekiam zurara iki mamaghıra ikiamin senbar me ike. Egha me isava kalabuzir danganir bar mıtarmangizimın me ati. Ezi me Kotiam Damuamin Dughiar Ekiam mızıual.

⁷ Kamaghıra, fomıra Sodom ko Gomoran gumazıba ko nguıbar ekıar anıngın boroghıra itıbar gumazıba, me uaghan enselba amızir arazimın mııra ami. Me uari isa arazir kurabagh anıga, egha me arazir bar kurar gumazıba ko gumazıba uari isava akııbagh ami. Kamaghın amızı God me isava avir zurara isıa mamaghıra itim, me akunızı, me ivezir kuram ini. Bizir otıvizir kabanagh, ia dagh nighnıghıva arazir kurabar gın mangan kogham.

⁸ Kamaghıra gumazir kaba ian nighnızıbagh asıghasıghasa me arazir kurar kabar gın tisi. Me irebar kurabar garıma da men nighnızıba fema me arazir bar kurar mızırızıbar uan mıkarızıbagh ami. Me Ekiamın akaba

* **1:5** (5) Grıghın akinafarir avirir fomıra itıba, me zıar kam, “Ekiam,” osirizir puvati. Me zıar kam, “İesus,” an osiri.

barazir puvatighava, Godin Nguibamin itir enselin ekiaba uaghan akar kurabar dav gei.

⁹ Ezi enselin aghuiba, akar kurabar gumazir men apanibagh amibav geir puvati. Ezi dughiar kamın enselbar faragha zuim Maikel, Mosesin kuam bagha Satan ko aning uaning adoghadogha Maikel akar kuratam Satanin mikemezir puvati. A kamaghın miǵia ghaze, “Ekiam uabi nin atar ni mikemeghtıma ni uan akam dikuagh.”

¹⁰ Gumazir kaba biziba me dar mingaribagh fozir puvati, me puram akar kurabar dav gei. Me mati asıziba nighnıziba men puvati. Egha me uan nivafızibar ifongezir arazibar ğin zui. Ezi men arazir kabara me gasıghası.

¹¹ Me bar ikuvigham! Me Keın aruizi moghin arui. Me ivezim baghavira nighnisi, Balam amizi moghin ami. Egha me dagıaba iniasa bar ikufi. Egha me Koran min Godin akabar ğin tizir puvati, egha arazir kam bangın me bar ovegha ikuvigha gıfa.

¹² Ia uari ifongezir isar dughiabar, gumazir kaba izava Godin damazimin arazir mızirizir kurabagh ami. Me damasa aghumsızir puvatigha, kamaghın nighnızir puvati, e isar ekiamın iti. Egha me uarira uarigh nighnisi. Me mati amozim puvatızir ghuariabar min ğari, ezi aminim dagh vaima, da tintinibar zui. Egha me mati temem uan dughiamin ber puvati. Egha me mati temem misıga ğivazi gumaziba an povim asiaghati. Me gumazir bar ovegeziba.

¹³ Me mati ongarir fıfızir ekiaba dipiraghiri. Egha me arazir kurabar amuasa aghumsızir puvatigha, mati ongarim dipıra izima an puvpuvir mıziriziba pin otivi moghin men arazir kuraba azenim ğiri. Egha me mati mikoveziba pin overiamın uan tuavibar ğin tizir puvati. Kamaghın amizi, God me bagha danganir mıtarmar bar pıghatomezim ati, eghti me mangı an iki mamaghıra ikiam.

¹⁴ Enok, an Adamın namba sıksin ovavimın borim, a Godin akam inıgha izir gumazir mamın min gumazir kabav ğia ghaze, “Ki Ekiamın ğarima a uan tausen enselin bar aviravirim ko izi.

¹⁵ A gumazamiziba bar men araziba tuisıgham. Gumazir an ğin zuir puvatiziba, a me damuti, me bar uan arazir kurar me amizibar osimtiziba ateram. Gumazir arazir kurabagh amiba, me akirim ragha God gasa ghuavira iti. Kamaghın amizi akar bar kurar ıgharazir me God gamiziba, God da bagh me damuti me bar ivezir kuram iniam.”

¹⁶ Gumazir kaba, me bativir biziba me da bagha naviba ikufi, egha me puv miğei. Me uan navibar arazir kurabar ğin zui. Me pamtemın diava puv uan ziaba fe. Egha me gumaziba apezeperima me me ifongezir arazibar ğin zui.

Ian nighnızir gavgavim gavgavim ian navibar aning

¹⁷ Nan namakar bar aghuiba, ia ğin otivamin bizim ğinighnigh, en Ekiam Kraıs İesusin aposelba an ğun mikeme.

¹⁸ Me kamaghın ia miǵia ghaze, “Dughiar abuananabar, gumazir dibovibagh amiba otivam, egh me Godin arazibar aghuaghıva uan nivafıziba ifongezir arazibar ğin mangam.”

¹⁹ Gumazir kaba Kraısın adarazi abisi. Me nguazir kamın gumazibar nighnızibar ğin zui, ezi Godin Duam men itir puvati.

²⁰ Ezi ia ğuızın nan adarasi, ia dughiabar zurara uan nighnızir gavgavimın gavgavim uan navibar aning. Nighnızir gavgavir kam, God uabi ia ğanıği. Egh ia Godin Duamın gavgavimın zurara God ko mikim.

²¹ God bar ia ğifonge. Eghti ia an boroghin ikiti a zurara ia ğifuegham. Egh ia zurara e uan Ekiam Kraıs İesusin mızuam, eghti a uan apangkuvim azenim datıghtıma, ia ikirimirir aghuarir zurara itim iniam.

²² Ia, gumazir nighnızir gavgavim oteveziba, ia men apangkuf.

²³ Marazi avimîn iti moghîn iti, kamaghîn amizi, ia zuamram avimîn me inigh. Ezi marazi bar navir ghurimîn arazibagh ami, egha me bar mîze, ezi men korotiaba uaghan bar mîze. Eghti dughiar ia men apangkuviba, ia uari bagh gan. Ia Godîn damazimîn mîzezir bizir kaba bar dar saghon iki.

E Godîn ziam fam

²⁴ God uabi deraghvîra ian ganti ia iran kogham. Eghti a ia inigh mangîti ia an nguibar aghuimîn ikiam. Egh ia an damazimîn arazir kuraba puvatigh, bar akuegham.

²⁵ Kar Godîn vamîra ikiava, egha a Kraîs Iesus en Ekiâmîn ingangarimîn, uam e ini. Eghti e an ziam fam. A en atrivir faragha zuimîn ikiava, egha gavgavir ekiam iti. Egh a biziba bar dar dapanimîn ikiam. A dughîaba bar fomîra iza kamaghîra iti. Egha datirîghîn a uaghan kamaghîra iti. Egh a gin uaghan kamaghîra ikiam. Bar guizbangîra.

Krais Akar Mogomem a Isa Azenim Gati

Akar Faragha Zuim

Gumaziba Kraisin adarazigh asighasizir dughiamin, Jon akinafarir kam osiri. Kraisin adarsi kamaghin nigia ghaze, Krais Iesus a men Ekiam, egha me nighnizir gavgavimın an iti. Kraisin adarazir nighnizir gavgaviba gavgavigh, egh me osimtizir ekiaba ateghti da me abinan koghasa, kamaghin Jon akinafarir kam osiri.

Akinafarir kam a gin otivamin bizibar akar isin zuir aviriba iti. Ezi Kraisin gumazamizir dughiar kamın itiba, me ti akar isin zuir kabagh fo. Ezi nighnizir gavgaviba puvatiziba dagh fozir puvati.

Akar isin zuir kabar mingarim, a kamakin. Krais Iesus en Ekiam, eghti an dafarmin God apaniba bar da dikabiragham. Egh a uaghan Satan dikabiragham. Egh dughiar Iesus uan ingangarim a givamim, God gumazamizir ikia gavgavigha uan nighnizir gavgaviba ataghizir puvatiziba, a ivezir aghuim me daningam.

God biziba bar dar ingarightima da igiabar otivigham, eghti me God ko ikiva egh uam osimtiziba puvatigham.

Krais Iesus, nguibar 7 plan aven itir siosba bagha akaba amada

(Sapta 1-3)

¹ Akar kam faragha modogha iti, ezi datirighin Krais Iesus a isa azenim gati. God uan ingangarir gumaziba bizir zuamiram otivamiba men akaghasa, egha kamaghin akar kam Iesusin aka. Ezi Iesus uan enselin mam anemadazima, ki Jon, an ingangarir gumazim, akam na daningasa ize, eghti ki Iesusin ingangarir gumazir igharazibav kimam.

² Ezi ki Jon, ki bizir kaba bar dar ganigha gifa, egha Godin akam, a Krais Iesusin gun migeir akam, ki aneghurigha an gun migei, egha ki ghaze, akar kam a guizbangira.

³ Akar kam a Godin akam, a Godin ize, eghti tina akar kam dipontima igharaz darazi oraghti, gumazir kam bar akongegh. Eghti gumazamiziba akar kam baraghiva egh Godin akar ki osirizimın gin mangiva, me uaghan bar akongegh. Dughiam otivasava amima, God damuasa mikemezir biziba an adar amuam. Kamaghin, gumaziba akar kam diponam.

Jon nguibar 7 plan aven itir siosba bagha akam osiri

⁴ Ki Jon, ki ia gumazamizir 7 plan siosin Esian Provinsin itiba, ia bagha akar kam osiri.

Godin datirighin ikia, fomira ikia, egh gin uamategh izamim, Godin kamra navir amirizim ia daningiva, egh ian apangkuv. Eghti 7 plan duar aghuir Godin ingangarim gamua an atrivir dabirabimın guamın itiba, da uaghan ian apangkuvigh egh navir amirizim ia daning.

⁵ Krais Iesus, a gumazir Godin akaba guizbangira dav geim. Egha a gumazir bar uabira faragha ovevemın ua dikavizim. Egha a nguazimın atriviba bar men ekiam. A uaghan ian apangkuv egh navir amirizim ia daning.

A bar e gifonge, egha a uabi uan ghuzimîn a en arazir kuraba agivazi e firiaghire.

⁶ An e gamizima e atrivimîn ofa gamir gumazibar itima, ezi God e gativazi e Godin ingangarim gami, God Iesusin afeziam. Zurazurara Kraiss ziar ekiam ikiva egh biziba bar dar ganamin gavgavim iki. Guizbangira.

⁷ Ia gan, a ghuariabar tongin izaghirasava ami, eghti gumaziba bar uari uan damazibar an ganam. Gumazir a giniviziba, me bar uaghan an ganam.

Eghti nguazir kamîn kantriba bar, dar gumazamiziba a ginighnigh egh azi naviba bar me basemegham.

Are, bizir kam otivam. Guizbangira.

⁸ Gavgaviba bar itir Godin Ekiam kamaghin migei, “Kirara ki faraghavira ikia, egh bar gin ikiva abuan ikivira ikiam.” Kar Godin kamnangra, datirighin ikia, fomira ikia, egh gin uamategh izam.

Jon Kraissin gani

⁹ Ki Jon, ki ian aveghbuar mam. Ki ia ko, e Kraissin adarasi. Ki ia ko porogha, mizaziba isa, egh ia ko God Bizibagh Ativir Dughiamin aven ikia Godin apengan iti. Egh ia ko porogha osimtiziba atera tughav gavgafi. Ki Godin akam akura, egh Iesusin gun migeir akam, ki an eghurigha an gun migia ghaze, akar kam a guizbangira. Kamaghin amizi me na batuegha na isa Patmosin Arighatizimîn na ati.*

¹⁰ Ekiam dughiamin, Godin Duam na gizivagha pamten nan ingari, ezi nan girakirangin ki tiarir mam barazi a sighamîn min pamten kamaghin dei.

¹¹ Tiarir kam kamaghin migei, “Bizir ni garir kaba bar, ni akinafarimîn da osirigh, egh 7 plan siosba bagh da amangigh. Siosin Efesusin nguibamin itim, ko Smernan nguibamin itim, ko Pergamum ko Taiataira ko Sardis ko Filadelfia ko Laodisian nguibamin itiba.”

¹² Ezi ki gumazir na migeimîn ganasa egha ragha gari, lamîn golîn 7 pla iti.

¹³ Ezi ki gumazir mamîn garima, a lambar tongin tughav iti. A Gumazibar Borimîn min gari. A korotiar ruarim aruzima an an sueba avara, ezi a golîn letiam uan evarim amighiri.

¹⁴ An dapanarizim bar ghurghurigha mati, sipsipin arizimîn min gara, egha mati ghuariar ghurghurim. Ezi an damazimning mati avir mizariar gavgavimîn min pamten isi.

¹⁵ An suemning mati bras, me avir ekiamin a tuazi, a isia dafozi moghin gari. Ezi ki an tiarim barazi, a mati dipar ekiam afora nidi.

¹⁶ A 7 plan mikoveziba uan agharir guvimîn dar suira. Ezi midorozir sabar mam ghuntizir pumuning ikia bar ghumi, an an akamin ikegha azenimîn ize. Ezi an guam aruer angazangarir gavgavimîn min pamten taghtasi.

1:6: Kis 19:6, 1 Ti 6:16, Hi 13:21, 1 Pi 2:5, 2:9, MAA 5:10, 20:6 **1:7:** Dan 7:13, Sek 12:10, Mt 24:30, Mk 13:26, Lu 21:27, Jo 19:34, 19:37, Ap 1:11, 1 Te 4:17 **1:8:** Kis 3:14, MAA 1:4, 1:17, 4:8, 11:17, 15:3, 21:6, 22:13 **1:9:** Fl 1:7, 2 Ti 1:8, 2:12, MAA 6:9 * **1:9:** (1:9) Dughiar gumaziba arazir kurar Romba aghuazibagh amima, me me isi kalabus darighasa. Egha dughiar mabar me me amadima, me arighatizibar ghua iti. Patmos a uaghan kalabuziabar arighatizir kabar mam. **1:10:** Jo 20:26, Ap 10:10, 2 Ko 12:2, MAA 4:1-2 **1:12:** Kis 25:37, Sek 4:2, MAA 1:20 **1:13:** Ese 1:26, Dan 7:13, 10:5, MAA 15:6 **1:14:** Dan 7:9, MAA 2:18, 14:2, 19:12 **1:15:** Ese 1:24, 43:2, MAA 14:2 **1:16:** Ef 6:17, Hi 4:12, MAA 1:20, 2:1, 2:12, 2:16, 3:1, 19:15, 19:21

¹⁷ Ki an ganigha an suemningin boroghin irigha, gumazir ovengezimin min iti. Ezi a uan agharir guvimin na gisin atigha, egha kamagh migei, “Ni atiatingan marki. Ki gumazir faraghavira ikia, egh bar gin ikiva, egh abuan ikivira ikiam.

¹⁸ Egha ki gumazir angamra itim. Fomira ki areme. Datirighin ni gan, ki zurara angamra ikivira ikiam. Ki Ovevemın ki, koma Gumaziba Ovia Ghua Itir Nguibamin ki, ki aningın suiragha aningın ganamin gavgavim iti.

¹⁹ “Kamaghın amizi, ni bizir ni ganizir kabar akaba osirigh, bizir datirighin itiba ko bizir gin otivamiba.

²⁰ Ni 7 plan mikovezir nan agharir guvimin itiba ko 7 plan golin lambar ganigha gifa. Da mati akar mogomem, ezi an mıngarım kamakin: 7 plan mikoveziba, da siosin 7 plan garir enselba. Ezi 7 plan lamba, da uari siosin 7 pla.”

2

Efesusun nguibamin itir siosin zuir akam

¹ Gumazir kam ua kamaghın migei, “Ni Efesusin itir siosin garir ensel a bagh akataba osirigh. Akar kaba kamakin,

‘Ki uan agharir guvimin 7 plan mikovezibar suigha, egha 7 plan golin lambar tongin arui. Egha ki akar kam ni bagha anemadazi a izi.*

² Ia Kraisin adarasi, ian arazir ia amiba ki bar dagh fo. Egha ki fo, ia pamtem ingarigha, egha tugha gavgafi. Egha gumazir kurabar aghua. Gumazir kaba ia migia ghaze, “E uaghan aposelba.” Puvati, me aposelba pu. Ezi ia men migirigiaba tuisigha gıvagha, egha men nighnızir ifavarım gıfogha ghaze, me pura gumazir ifavariba.

³ Gumaziba ian garima, ia nan ziam bangin, me arazir kurabar ia gami. Ezi ki kamaghın ia gıfo, ia tugha gavgavigha osımtızir kam aterava an aghuazir puvati.

⁴ Ezi ki adarir akamin kamaghın ia mikimasa, ia igiamra nighnızir gavgavım nan ikia, egha ia bar na gifonge, egha datirighın puvati.

⁵ Ia fomira arazir aghuibagh ami, egha datirighın ia arazir kam ategha ire. Kamaghın amizi, ia uam arazir ia faragha amizim ginighnigh, egh ia uan navibagh iragh, egh arazir mati ia faragha amizibar amu. Ia kamaghın damuan koghti, eghti ki ia bagh izıva egh ian itir lam batuegham.

⁶ Ezi ian arazir aghuir mamra kara, ia Nikolasin adarazir arazibar aghua. Ki uakan, ki men araziba bar dar aghua.

⁷ Eghti tina kuarımning itı, an akar Godin Duam siosbav geiba, a da baragh. Gumazir midorozim gamua apanım abırım, ki an amaman-gatıghti, a ikirimırir aghuım anıdir tememın dagheba inıva dar amam. Temer kam, Godin Nguibar Aghuarımın itir dagher azenımın itı.’ ”

Smernan nguibamin itir siosin zuir akam

⁸ Gumazir kam ua kamaghın migei, “Ni Smernan nguibamin itir siosin garir ensel bagh akataba osirigh. Akar kaba kamakin,

1:17: Ais 41:4, 44:6, 48:12, Ese 1:28, Dan 8:18, 10:10, MAA 2:8, 22:13 **1:18:** Sng 68:20, Ro 6:9, MAA 4:9, 5:14 **1:19:** MAA 1:1, 1:11, 2:1, 4:1 **1:20:** Sek 4:2, Fl 2:15, MAA 1:12, 1:16, 2:1, 3:1 **2:1:** MAA 1:16, 1:20 * **2:1:** (2:1) Akar kam a siosin ensel bagha zui, egha a siosin gumazamiziba amir araziba, me migei. **2:2:** 2 Ko 11:13, 2 Pi 2:1, 1 Jo 4:1, MAA 2:9, 2:13, 2:19, 3:1, 3:8, 3:15 **2:3:** Ga 6:9, Hi 12:3-5 **2:5:** Mt 21:41-43, MAA 2:16, 2:22, 3:3, 3:19 **2:6:** Sng 139:21 **2:7:** Stt 2:9, Ese 28:13, 31:8, Mt 11:15, MAA 2:11, 2:17, 2:29, 3:6, 3:13, 3:22, 22:2, 22:14, 22:19 **2:8:** Ais 44:6, 48:12, MAA 1:17, 22:13

Ki gumazir bar faraghavira ikia, egh bar gin ikiva abuan ikivira ikiam. Ki fomiram areme, egha datirighin ki angamra iti. Egha ki ni bagha akar kam amadzima a izi.

⁹ Ki osimtiziba ko mizazir ia bativizibagh fo. Egha kamaghin fo, ia biziba bar puvati. Egha ia guizbangira bizir bar aviriba iti. Ezi ki fo, gumazir maba akar kurabar girakirangin ia miği. Gumazir kaba ghaze, me Judan adarasi. Egha me Judan adarazi pu. Puvati. Me guizin Satanin adarasi.[†]

¹⁰ Ia kiranoveghang mizazitaba iniam, egh bizir kam ia damuti ia atiatingan marki. Ia orakigh. God ian nighnizir gavgavim tuisigh eghi foghasa, a gavgafi, o puvati. Kamaghin, Satan ia damuti me ian tongin tarazi kalabus darigham. Eghti ia 10 plan dughiarar osimtiziba ko mizaziba ateram. Eghti ia nighnizir gavgavir Kraisin itimin suiragh gavgafigh, mamaghira iki mangi, ia aremeghamin dughiam, eghti ki ikirimirir aghuarim ivezir aghuarimin min pura ia daningam.

¹¹ Tina kuarinning iti, akar Godin Duam siosbav geiba, a da baragh. Gumazitam midorozim damuva uan apanim abiraghti ovever namba 2 a gasighasighan kogham. Bar puvati.”

Pergamumin nguibamin itir siosin zuir akam

¹² Gumazir kam kamaghin ua na miği, “Egh ni Pergamumin siosin garir ensel bagh akataba osirigh. Akar kaba kamakin,

Ki midorozir sabar ghumtizir pumuning itim iti, a bar ghumi. Ki akar kam ia bagha anemadzima a izi.

¹³ Ki nguibar ia itir kam bar deragha a gifo, Satanin atrivir dabirabim nguibar kamin iti. Ezi ia nan ziamin tugh gavgavigha, egha ia nighnizir gavgavim nan ikia egha ia nighnizir gavgavir kam modir puvati. Fomira gumazir kam Antipas, a gumazir nan akam kurim, egha ia ko ike. A guizbangira nan akamin gin zui, ezi me ian nguibar Satan itimin a misoghezi an areme. Dughiar kamin ia uaghan akirim ragha na gasarazir puvati.

¹⁴ Ezi ki adarir akar maba ia mikimasa. Ia Pergamumin gumazir maba iti, me Balamin sure gamir akabar suiragha gavgavighavira iti. E fo, Balam kamaghin Balakin sure gami, eghti a Israelba tuavir kuramin men akagh me damuti, me arazir kuramin iregham. Ezi Balak Israelbar nighnizibagh amizima, me aseba bagha ofa gamir asiziba apa, egha tintinibar uari koma akuir arazim gami.

¹⁵ Kamaghira, gumazir maba ia ko ikia, egha Nikolasin adarazir akabar gin zui.

¹⁶ Kamaghin amizi ia uan navibagh iragh. Puvatightima, ki kiranoveghang ia bagh izi, egh gumazir kaba uan akamin itir midorozir sabamin me misogham.

¹⁷ Tina kuarinning iti, akar Godin Duam siosbav geiba, a da baragh. Eghti gumazitam midorozim damuva apanim abiraghtima, ki manan dagher datirighin muegav itir taba a daningam. Egh ki dagiar ghurghuritam a daningam. Egh dagiar kamin ki ziar igiar mam osirigham, eghti

2:9: Ro 2:17, 2 Ko 11:14-15, 1 Ti 6:18, Je 2:5, MAA 3:9 † **2:9:** (2:9) Smernan siosin gumamaziziba, me nguazir kamin biziba bar otevegha, onganarazibagh ami. Egha me Godin Duamin biziba, guizbangira bar izifa. **2:10:** Mt 10:22, 10:28, 24:13, 2 Ti 4:8, Je 1:12, MAA 3:11 **2:11:** MAA 13:9, 20:14, 21:8 **2:12:** Ais 49:2, MAA 1:16 **2:13:** MAA 3:8 **2:14:** Nam 22-24, 25:1-3, 31:16, Lo 23:4, Ap 15:29, 1 Ko 6:13, 8:9, 2 Pi 2:15, Ju 11 **2:16:** Ais 11:4, 2 Te 2:8, MAA 1:16, 3:11, 19:15, 19:21, 22:7, 22:12, 22:20 **2:17:** Kis 16:4, 16:14-15, 16:33-34, Ais 62:2, 65:15, Jo 6:48-50, MAA 2:7, 2:11, 3:12, 19:12

gumazitam ziar kam gifoghan kogham. Gumazir dagiam inizim, anarira a gifogham.’”‡

Taiatairan nguibamın itir siosın zuir akam

¹⁸ Gumazir kam kamaghın ua miğei, “Ni Taiatairan nguibamın siosın garir ensel a bagh akataba osirigh. Akar kaba kamakın,

‘Ki Godin Otarim, ezi nan damazimning mati avir mızariar gavgavimın mın pamten isi, ezi nan suemning mati bras me bar deravira a ruezi moghın isia angazangarim ekefe. Ki akar kam ni bagha anemadazima a izi.

¹⁹ Arazir ia amiba, ki bar dagh fo. Ki fo, ia gumamaziziba bar me gifonge, egha nighnızir gavgavim nan ikia, egha igharaz darazir akurvazir arazibagh ami. Ki fo, osımtıziba ia bativima, ia tugha gavgafi. Ki fo, arazir ia faragha amiziba, da dera, ezi datirighın ian arazir kaba deragha ikia faragha zuir arazibagh afira.

²⁰ Ezi ki adarir akar kam ian iti. Ia amizir kam Jesebelin amamangatizi a ia ko iti. Amizir kam kamagh miğia ghaze, a Godin akam inigha izir amizim. Bar puvati, a ifari. Egha nan ingangarir gumazibagh ifara egha gumamaziziba tintinibar uari bakia uari ko akuir arazim ko asizir me asebar ofa gamua apir arazibar men sure gami.‡

²¹ A navim giraghasa ki ifonge, egha kamaghın ki anetaghizima a dughiar mabar ike. Ezi puvati, a gumamaziziba tintinibar uari bakia, egha uari ko akuir arazir kam bagh navim giraghan aghua.

²² Ia oragh. Ki izevir kuram a daningıva arımariar ekiam a daningti a mızazir bar ekiam iniam. Eghti gumazir a bakia a ko arazir kurabagh amiba, me a ko amir araziba bagh navibagh iraghan koghti, ki osımtızir ekiam ko mızazim uaghan me daningam.

²³ An boriba uaghan, ki me misueghti me arımighregham. Eghti siosba bar fogham, gumaziba bar ki men naviba ko nighnızibagh fogha da tuisisi. Egh ki ia amir araziba bagh izevim vaghvagh ia daningam.

²⁴ Egha ki datirighın ia Taiatairan itir igharaz daraziv gei. Ia amizir kamin akabar gin zuir puvatigha, egha arazir kam, me kamaghın a dibori, “Satanın akar mogomeba,” ia an fozim inizir puvati. Ki kamaghın ia mikimasa, ki osımtızir igharazitam, ia datighan kogham.

²⁵ Ezi bizir ia suighiziba bar, ia bar pamten dar suiragh mighıghıvira iki, mangi dughiar ki izamim.

²⁶ Gumazim midorozim damu apanim dikabıragh, egh nan arazibar gin mangiti, biziba bar gıvaghamin dughiam otoghti, ki gumazir kam gumamazizibar gumazir dapanimın ikiamın gavgavim a daningam.

²⁷ Eghti an atrivimın gavgavim sara men ganıva egh me abıghrarıgham, mati gumazim nguazir mınner mam abıgharısı.

İngangarir ki a ganıngızir kam, mati ingangarir nan afeziam gumamazibagh ganasa na ganıngızir ingangarimın mırara ghu.

‡ 2:17: (2:17) Manan daghem, Israelba gumaziba puvatızir danganımın aruıma, God a isa me ganıngi. Ni Kisim Bek 16, ko Ighiam 78:24ın gan. 2:18: MAA 1:14-15 2:20: 1 Kin 16:31, 2 Kin 9:7, Ap 15:20,

15:29, 1 Ko 10:19, MAA 2:14 § 2:20: (2:20) Jesebel, an amizir kurar mamın ziam. Fomira Israelbar atrivir amizimın ikia, egha arazir bar kurabagh amizim. Ni 1 King 18:4, ko 19:1-2, ko 2 King 9:3-37ın gan. Nikolasın adarazir amizir mam itı, Taiatairan gumamazizir maba inızi, me an arazir kurabar gin zui. Ezi bizir kamin, me ti ziar kam Jesebel a gati. 2:21: Ro 2:4, MAA 9:20 2:23: Sng 7:9, 62:12, Jer 11:20, 17:10, Ro 8:27, 2 Ko 5:10, 2 Ti 4:14, MAA 20:12-13 2:25: MAA 3:11 2:26: Mt 19:28, Jo 6:29, 1 Ko 6:3, 1 Jo 3:23, MAA 20:4 2:27: Dan 7:22, MAA 12:5

²⁸ Egh uaghan, ki mikovezir bar mizaragharam otivir kam a daningam.

²⁹ Tina kuarimning iti, egh akar Godin Duam siosbav geiba, a da baragh.’”

3

Sardisin nguibamin itir siosin zuir akam

¹ Gumazir kam ua kamaghin migei, “Ni datirighin Sardisin nguibamin itir siosin garir ensel bagh akataba osirigh. Akar kaba kamakin,

‘Ki Godin duar 7 plan gari, egha ki 7 pla mikovezibar suira. Egha ki akar kam ni bagha anemadazima a izi. Ki arazir ia amiba bar dagh fogha gifa. Me ia migia ghaze, “Sardisin itir sios, an angamra iti.” Ezi puvati, ia ariaghregha gifa.

² Ki ia amir arazibar gara ghaze, da nan Godin damazimin tighar deragham. Kamaghin, ia osegh daguraguim atakigh. Ian araziba, bar ovengezir puvati, dar muziariba mong ikiavira iti, ia ua gavgavim dar aning.

³ Akar aghuir ia fomiram oregha inizir kam, ia uam a ginighnigh. Egh ia navibagh iragh, egh bar deraviram an gin mangi. Egh ia osegh daguraguim ateghan koghti, ki okimakar gumazim izi moghin, ia batogham. Eghti ia dughiar ki izamim a gifoghan kogham.

⁴ Ezi ian gumazamizir maba Sardisin ikiavira iti, me uan korotiabagh amizi da mizezir puvati. Gumazir kabar araziba da derazi, ki me uabin toro, kamaghin me korotiar ghurghuribar aghuigh na ko daruam.

⁵ Gumazitam midorozim damuva apanim abiragh, egh korotiar ghurghurir kamagh garitam arughti ki an ziam akinafarir God gumazamizir ikirimirir zurara itim iniamin ziaba osirizim, ki an ziam angarighan kogham. Puvati. Ki uan afeziam ko an enselbar damazibar gumazir kamın gun mikim suam, a konanam.

⁶ Tina kuarimning iti, an akar Godin Duam siosbav geiba, a da baragh.’”

Filadelfian nguibamin itir siosin zuir akam

⁷ Gumazir kam ua kamaghin migei, “Egh ni Filadelfian nguibamin itir siosin garir ensel bagh akataba osirigh. Akar kaba kamakin,

‘Ki dughiaba bar God baghavira iti, ezi nan akar dikiriziba da guizbangira otifi. Ezi ki Devitin kin suira, egh bizim ki a kuighti, gumazitam bar uam anesaragham kogham. Egh bizim ki an tiam asaraghti, gumazitam bar uam a kuighan kogham. Ki akar kam ni bagha anemadazima a izi.

⁸ Ki ia amir araziba bar dagh fogha gifa, ezi ia orakigh. Ki ian damazimin tiam kuizima a iti. Eghti gumazitam uam anesaragham kogham. Ki kamaghin fo, ian gavgavir muziarim ikiavira iti, ezi ia nan akamin gin ghua, egha nan ziam akirim ragha a gasarazir puvati.

⁹ Ia Satanin adarazigh fos, me kamagh migia ghaze, me Judan adarasi. Egha me Judan adarazi puvati, me ifavarir gumaziba. Ia orakigh. Ki gumazir kabar amighti me izi ian suebar apengan teviba apirigh, egh me kamaghin fogham, ki bar ia gifonge.

¹⁰ Ia nan akamra gin ghuava egha osimtızir ia bativiba ia dar aven tughavavgavighavira iti. Kamagh amizi, ki ian ganam. God gin nguazimın itir gumazamiziba bar, men nighnızir gavgavim tuisigh egh foghasa, a gavgafiz, o puvati, eghti kamaghın osimtızir ekiamın dughiam otogham. Eghti dughiar kamın ki ian ganti ia deragham.

¹¹ Ki bar zuamıra ia batogham. Gumazitam ian ivezir aghuim oke-meghan koghsi, kamaghın bizir ia suirazim, ia bar an suiragh gavgafigh.

¹² Gumazitam midorozim damuva apanim abiraghti, ki gumazir kam damighti a nan Godın Dıpenimın dıpenir akinimın min tughuv ikiam. Eghti a Godın Dıpenim ategh uam azenan mangan kogham. Bar puvati. Ki an uan Godın ziam osirigh, egh ki uan Godın Nguibamın ziam osirigham. Jerusalemın igiar kam, a nan God ko ikegh otogh overiam ategh izighram. Ki uabi uan ziar igiam, ki gumazir kamın uaghan an osirigham.

¹³ Tina kuarimning iti, an akar Godın Duam siosbav geiba, a da baragh.’ ”

Laodisian nguibamın itir siosın zuir akam

¹⁴ Gumazir kam ua kamaghın miği, “Ni Laodisian nguibamın itir siosın garir ensel bagh akataba osirigh. Akar kaba kamakin,

‘Ki gumazir “guizbangıra” miğeim. Godın akar dikırıziba ko an akaba bar, ki guizbangıra miği, zurara guizın akamrama akuri. Ki God ingarizir biziba bar dar mingarim. Egha akar kam ni bagha anemadazi a izi.

¹⁵ Ki ia amir araziba bar dagh fo. Ki fo, ia orangizir puvati, egha feir puvati. Ia orangigh iki o ia feng ikiasa, ki ifonge.

¹⁶ Ezi puvati. Ia mong, ganadamıra fei. Ia bar puvıra feir puvati, egha bar orangizir puvati. Kamagh amizi, ki uan akar torimın ian mighasa.

¹⁷ Ia kamagh miği ghaze, “E bizir avırıba ko dagıar avırıba iti. E bizitamın otevir puvati.” Ezi puvati. Ian dabirabım pazavıra itima, gumaziba ian garava bar ian apangkufi. Ia bar biziba puvatıgha egha damaziba okavıgha egha bibıabara iti. Egha ia uari bizir kam gifozir puvati.*

¹⁸ Kamagh amizi, ki nighnızir kam ia danıngasa. Nan gol avım bar an isıgha an itır bizir kuraba bar da adangı. Kamaghın ia golin kam na dama a gıvezegh, egh dagıaba avırasemegham. Egh uaghan ia uan mıkarzım avısi korotıar ghurghurıtım gıvesegh, eghti gumazıba ian ganti ia bibıabara ikıva, egh aghumsıghan kogham. Egh uaghan ia uan damazıbar aghusi marasın gıvesegh, egh ia ganam.

¹⁹ Gumazir ki ifongezıba, ki men atar men arazıbar kıram. Kamagh amızı ia uan arazıba akırsı gavgavıgh egh uan navıbagh ırıagh.

²⁰ Ia oragh, ki tiar akamın tughav ikıa, a gafughafusi. Gumazıtım nan tiarım baregh egh tıam kuıghtı, ki aven mangı a ko ikıam. Egh ki a ko damıtı, eghtı a na ko damam.

²¹ Gumazıtım midorozım damuva apanım abıraghti, ki an amaman-gatıghtı a na ko nan atrıvir dabırabım dapıam, matı ki fomıra uaghan

3:10: Ais 24:17, Lu 21:19, 2 Ti 2:12, 2 Pi 2:9 **3:11:** Fl 4:5, MAA 2:10, 2:16, 2:25, 22:7, 22:12, 22:20

3:12: Ais 62:2, 65:15, Ese 48:35, Ga 2:9, 4:26, Hi 12:22, MAA 14:1, 21:2 **3:14:** Snd 8:22, Ais 65:16, 2 Ko 1:20, Kl 1:15, MAA 1:5, 19:11, 22:6 **3:15:** Ro 12:11, MAA 2:2 **3:17:** Hos 12:8, Lu 12:21, 1 Ko 4:8

* **3:17:** (3:17) Me uari uan damazıbar gari, Laodısiaba bizir avırıba iti. Egha Godın damazımın me bar onganarazıbar mın iti. Ni Akar Mogomem 2:9ın gan. **3:18:** Ais 55:1, Mt 13:44, 2 Ko 5:3, Je 2:5, MAA 3:5, 4:4, 7:13, 16:15 **3:19:** Snd 3:12, 1 Ko 11:32, Hi 12:6, Je 1:12, MAA 2:5 **3:20:** Lu 12:37, Jo 14:23, 1 Jo 2:24 **3:21:** Mt 19:28, Lu 22:30, 2 Ti 2:12, MAA 2:26-27

mıdorozim gamigha uan apanim abıragha, egha ki uan afeziam ko an atrivir dabirabim gaperı.

²²Tina kuarimning iti, an akar Godın Duam sıosbav geıba, a da baragh.’ ”

Sıpsıpın Nguzim Godın Nguıbamın akınafarım kuızıma bızir kuraba nguazımın gumazamızıba batıfı

4

(Sapta 4-11)

Me Godın Nguıbamın an zıam fe

¹Ezi ki gin ua garıma, Ame! Godın Nguıbamın tiar akar mam kuiaghırigha iti. Gumazır ki fomıra oraghızım, a faragha pamten sıghamın mın nan dei, egha datırıghın ua kamaghın na mıgeı, “Nı kagh anang, eghti ki bızir gin otıvamıba bar nın akakaghım.”

²Ezi Godın Duam zuamıra maghıra na gızıvagha bar pamten nan ingarı, ezi ki gari, Ame! Atrivir dabırabır mam Godın Nguıbamın iti, ezi gumazır mam atrivir dabırabır kam gaperı.*

³Gumazır kamın guam dagıar jaspa ko dagıar konılian aghevımın mın taghtası. Ezi akıanıır mam, atrivir dabırabım torım gati, ezi ki akıanıır kamın gari a emeralın dagıar garımın mın taghtası.

⁴Ezi 24 plan atrivir dabırabıba, atrıvımın dabırabır kam okarı. Ezi 24 plan gumazır dapanıba dabırabır kabagh apıa. Gumazır dapanır kaba korotıar ghurghurıba aghuı, egha golın ingarızır dapanır asuaba uarı gaghuıgha matı atrıvımın golın dapanır asuaba men dapanıbar iti.

⁵Kı gari, onımarıba atrivir dabırabımın ikııva otıvaghıra tıntınıbar sıgha taghtası, ezi kı orazı nıgınır ekıam otozı overıam tıngaghe. Ezi atrivir dabırabımın guamın 7 pla adenıba ısıa iti. Egha 7 plan adenır kaba da 7 pla Godın duaba.

⁶Atrivir dabırabımın guamın bızir mam iti, a matı ongarır ekıam me glasın an ingarızı, a bar zuegha ikıa taghtası.

Ezi bızir angamıra itır 4 pla, da atrivir dabırabım okarıgha tuıvıghav iti. Egha 4 plan bızir angamıra itır kaba, da damazır avırıba itıma da men mıkarzıba bar da ave, men akıragherıba uakan.

⁷Bızır angamıra faragha itım, a matı laıon. Ezi bızir angamıra an gırara itım, a matı bulmakaun apurım. Ezi bızir angamıra ikıa anıngın gırara itım, an guam matı gumazır guam. Ezi bızir angamıra men gırara itım, matı kuarazır bagamın mın pın mıghava aruı.

⁸Bızır 4 plan angamıra itır kaba, me 6 plan avızıba bar vaghvagha men iti. Ezi men mıkarzıba damazır avırıba da ave, egha uaghan men avızıbar apengan iti. Egha arueba ko dımagarıbar kamaghın mıgeı,

“Ekıam a God, a gavgavır bar ekıam iti,
egha a bızir kuraba bar dar saghon ikıa

4:1: MAA 1:1, 1:10, 1:19, 11:12, 22:6 **4:2:** Sng 47:8, Aıs 6:1, Jer 17:12, MAA 4:9, 17:3, 21:10 * **4:2:** (4:2) Gumazır Jon garır atrivir dabırabım gaperaghav itım, kar God uabı. Egha vezın kamın Jon guızın an zıam dıbora ghaze, a God. Ezi gin moghıra, Sapta 7:10ın akam kamagh mıgıa ghaze, God atrivir dabırabım daperav ikıam. Jon kamagh mıkemezır puvatı. Jon Godın angazangarır ekıam ko zıar ekıam bıaghrıgha ıgharagha otıvızıbar ganıgha, egha a dagh ısın akar ısın zuımın Godın mıgeı. **4:4:** MAA 3:18, 6:11, 11:16, 19:14 **4:5:** Kis 19:16, Ese 1:13, Sek 4:2, MAA 1:4, 8:5, 11:19, 16:18 **4:6:** Ese 1:5-10, 1:22, MAA 15:2 **4:8:** Aıs 6:2-3, Ese 1:18, 10:12, MAA 1:4, 1:8

a bar zue. A bar zue, a bar zue.
A fomira ikia, egha datirighin ikia,
egh gin uamategh izam.”

Me migirigiar kam gamua mamaghira ikia egha avughsaziba puvati.

⁹ Bizir angamra itir kaba, me gumazir uan atrivir dabirabim gaperaghav itim bagha bar akonge, a gumazir zurara angamra itim. Egha me an ziam fava, egha a minabi. Ezi bizir 4 plan angamra itir kaba zurara dughiabar kamagh amuvira itima,

¹⁰ 24plan gumazir dapanir kaba gumazir atrivir dabirabim gaperazimin guamin tevir akuriba apiri. A gumazir zurazurara itim ezi me an ziam fe. Me uan golin dapanir asuaba asia da isa atrivir dabirabimin guamin boroghin da akuri. Egha kamaghin ighiam gami,

¹¹ “Ni en Ekiam, en God. Ni biziba bar dar ingari. Egha ni uan ifongiamin, biziba bar dar ingarizima da otifi, ezi datirighin biziba bar iti. Kamaghin, nirara e uari nin itorogha nin ziam bar pin aneti. Gumaziba bar ni bagh bar akuegh, egh nin ziam fiva nin gavgavimin apengan ikiam.”

5

Akinafarir righizir mam, Jon an gari

¹ Gumazir atrivir dabirabim gaperaghav itim, an agharir guvimin ki akinafarir mamın gari, a iti. Akinafarir kam mati akinafarir bar ruarir me righa mighirizim, ezi akinafarir kam osizirim an vuem ko vuem sara iti. Egha me a righa egha 7 plan danganibar me kandelin grisın pamten da mighini.

² Ezi ki enselin gavgavir mamın gari a pamten kamaghin diava azangsisi, “Tina gumazir aghuir God uabin torozim, an akinafarimin itir kandelin grisa adeghiva, egh akinafarir kam onegham?”

³ Overiamın itir gumazitam, o nguazimin itir gumazitam, o nguazimin apengan itir gumazitam, akinafarir kam onegh, egh an aven ganan kogham.

⁴ Ki gari, gumazitam akinafarir kam onegh an aven ganamin gavgaviba puvati. Ezi kamaghin ki puvirama aravira iti.

⁵ Ezi gumazir dapaniba men mav kamaghin na migei, “Ni arangan marki. Ni orakgh. Laionın kam Judan adarazir atrivimin oto, atrivir bar ekiam, an Atrivim Devitin ovavim, egha a midorozim gamua uan apanim abiragha gifa. Kamagh amizi a 7 plan kandelin grisın akinafarim mighiriziba adegh, egh akinafarir kam onegham.”

Jon Sipsipin Nguzimin gari

⁶ Ezi ki gari, sipsipin nguzir mam tughav iti. Me a misoghezi an aremezi moghin gari. An atrivir dabirabim ko 4 plan angamra itir bizibar tongin tughav iti, ezi gumazir dapanibar dabirabiba an okarigha iti. A 7 plan komba ko 7 plan damatuziba iti, kar Godin duar 7 pla. God me amadazima me nguazir kam bar a garui.*

⁷ Ezi Sipsipin Nguzim ghua gumazir atrivir dabirabim gaperaghav itimin agharir guvimin, akinafarir kam ini.

4:9: Dan 4:34, 6:26, 12:7, MAA 1:18, 4:2, 4:10, 5:14, 15:7 **4:10:** MAA 4:4, 4:9, 5:1, 5:7-8, 5:13-14, 6:16, 7:15, 19:4, 21:5 **4:11:** Ap 17:24, Ef 3:9, Kl 1:16, MAA 5:12, 10:6 **5:1:** Ais 29:11, Ese 2:9-10, Dan 12:4 **5:5:** Stt 49:9, Ais 11:1, 11:10, Ro 15:12, Hi 7:14, MAA 6:1, 22:16 **5:6:** Ais 53:7, Sek 4:10, Jo 1:29, 1:36, MAA 1:4, 4:5, 5:9, 5:12, 13:8 * **5:6:** (6:6) Vezin kamin mingarim kamaghin migei, Dagheba bar otevegham eghti daghebar ivezim bar pin ghuavanabogham. **5:7:** MAA 4:2, 4:10

⁸ An akinafarir kam inigha givazima, ezi 4 plan bizir angamra itir kaba ko 24 plan gumazir dapanir kaba Sipsipin Nguzimin boroghin tevir akuribar apiri. Gumazir dapaniba vaghvaghera gitan min garir biziba ko golin itaribar suiki. Itarir kaba, migharir mughuriar aghuim zuim, bar dagh izifa. Bizir kam kamakin, Godin gumazamiziba God ko migeir arazim.

⁹⁻¹⁰ Egha me ighiar igiar mam kamaghin a gami,

“Me ni misoghezi ni areme, egha nin ghuzimin ni gumazamiziba God bagha me givese.

Ni, anababa bar dar gumazamizir maba, ko nguibabar akaba bar, ko mikarzir igharagha gariba bar, ko kantriba bar dar gumazamiziba, men marazi, ni me givese.

Egha ni me gamizima me atrivimin adarazir otivigha, egha ofa gamir gumazibar min ikia, en God bagha ingari.

Egh me atrivimin iki, egh nguazimin gumazamizibar ganam.

Kamaghin, God ua bagha nin torozi, ni akinafarim inigh egh kandelin grisba adegham.”

Me Sipsipin Nguzimin ziam fe

¹¹ Egha ki ua gara enselin tiarir avirir maba barasi. Men dibobonim handet milienin aviriba ko tausen tausenin aviriba. Me atrivir dabirabim ko bizir angamra itiba ko gumazir dapaniba okarigha tuivighav iti.

¹² Me pamten dia kamaghin ighiam gami,

“Sipsipin Nguzir kam me misoghezi aremezim, e an uari torogha an ziam bar pin aneti.

A ziar ekiam ko bizir aghuir aviriba ko fozozir aghuiba ko gavgavir ekiam iti. E an ziam fiva egh a bagh bar akongegh egh a minabam.”

¹³ Ezi ki God ingarizir gumaziba ko biziba bar men ighiam barasi, bizir overiamin itiba ko nguazimin itiba ko nguazimin apengan itiba ko ongarimin itiba. Ki orazi da kamagh migei,

“Gumazir uan atrivir dabirabim gapiagherim, ko sipsipin nguzim uaghan, e zurazurara aning minabivira ikiam.

Egh aningin ziar ekiamning fiva, aning bagh bar akongegh egh aningin gavgavir ekiamin apengan iki zurara mamaghira ikiam.”

¹⁴ Ezi 4 plan bizir angamra itiba kamaghin migei, “Guizbangira.” Ezi gumazir dapaniba tevir akuriba apirigha aningin ziamning fe.

6

Sipsipin Nguzim akinafarimin kandelin grisba adangi

¹ Ki Sipsipin Nguzimin gari, a 7 plan kandelin grisin itir akinafarir kam in suiragha egha a kandel grisin namba wan adangi. Ezi ki orazi, 4 plan bizir angamra itir kabar mav kamaghin migei, ezi an tiarim mati ararim dagaravagha, a kamaghin migei, “Ni izi!”

² Ezi ki ua gara egha hoziar ghurghurir mam in gari, gumazim barir-pimin suiragha a gapera. Me atrivimin dapanir asuar mam a ganingi,

ezi a midorozim gamua uan apanim abirazi moghin zui, egha midorozir aviribagh amua uan apaniba abira ghuavira iti.

³ Ezi Sipsipin Nguzim akinafarimin kandelin grisin namba 2 adangi, ezi ki orazi, bizir angamra itir namba 2 kamaghin migei, “Ni izi!”

⁴ Ezi hoziar igharazim azenan izi, an aghefe. Me gavgavim hoziar kam gaperazir gumazim ganingi, kar gavgavir nguazimin gumazamizibar dughiar aghuim a givamim, eghti gumaziba igharaz daraziv soghtima me arimighiram. Ezi me midorozir sabar ekiar mam ingangarir kam damuasava a ganingi.

⁵ Ezi sipsipin nguzim akinafarimin kandelin grisin namba 3 adangi, ezi ki orazi bizir angamra itir namba 3 kamagh migei, “Ni izi!” Ezi ki ua gara, egha hoziar pizimin gari. Ezi gumazir a gaperaghav itim a skelin mam uan dafarimin an suira.

⁶ Ezi ki orazi, mati gumazimin tiarim bizir angamra itir 4 plan kabar tongin migia, egha migirigiar kam kamaghin migei, “Ia mangi uan ingangarim damuti, eghti dagheba bar otevegham. Kamaghin, gumazim dughiar vamiran ivezim inigh, a witin miner muziarir vamira o balln miner muziarir 3 plara givezam. Egh ia olivin temeba ko wainin beniba gasighasighan marki, eghti olivin borem ko wain ikivira ikiam.”

⁷ Ezi Sipsipin Nguzim akinafarimin kandelin grisin namba 4 adangizima, ki orazi bizir angamra itir namba 4 kamagh migei, “Ni izi!”

⁸ Ezi ki ua gara hoziar iangurimin gari. Ezi gumazir a gaperazim, an ziam Ovevi. Ezi Nguibar Gumaziba Ovia Ghua Itim, an Ovevemin girara izi. God gavgavim kamaghin aning ganingi, aning nguazimin itir gumazamiziba 4 plan okuruabar me tuiragh, egh okuruar kabar aven aning okuruar vamira, aning a misueghti an aremegham. Aning gumazamiziba midorozir sabamin me misueghti, me arimighiram, eghti aning mitiriar ekiam damighi an otoghti me arimighiram, eghti aning arimariar ekiabar amuti da otiv me damuti me arimighiram, eghti aning ruarimin itir asizir atiaba amangti da mangi me misoghti me arimighiram.

⁹ Ezi Sipsipin Nguzim akinafarimin kandelin grisin namba 5 adangizima, ki gari, gumazamizir ovengeziabar duaba Godin ofa gamir danganim apengan iti. Gumazamizir kaba faragha Godin akamin suiragha gavgavigha, egha akar kam akuni, ezi bizir kam apaniba me misoghezi me ariaghire.

¹⁰ Duar kaba dia kamaghin migei, “Gavgaviba bar itir Ekiam, ni arazir kuraba bar dar sagon ikia egha bar zue!” Ezi nin akar dikiriziba da guizbangira otifi! E ni mizua iti, ni zuamira nguazimin itir gumazamizibar araziba tuisighiva, egh en ghuzimin ivezim ikarvagh!”

¹¹ Egha me gumazamizir kaba vaghvagha korotiar ghurghurir ru- ariba me ganingi, egha kamagh me migei, “Ia tong orarkiva avughsi iki. Apaniba ian adarazi ko ia ko ingari darazi misueghti me arimighiregham, mati me ia misoghezi mokin. God, gumazamizir apaniba me misueghti arimighiramibar namba gifogha gifa, eghti apaniba gumazamizir kabav sueghti me arimighireghti, God ian ghuzimin ivezim ikarvagham.”

¹² Ezi Sipsipin Nguzim akinafarimin kandelin grisin namba 6 adangizima, ezi ki ua gari, mikimkizir dafam nguazimin oto. Ezi aruem isiragha gari pu- vatizi, overiam ko nguazim mitatangi. Ezi iakinim bar aghevegha ghuzimin min gari.

¹³ Ezi pîn itir mikoveziba asiaghira nguazim giri, mati aminim fighin temem givai, ezi fighin ovizir tighar aniamiba suaghiri.

¹⁴ Overiam mati, akinafarir bar dafam me a righa anetizi moghin, a uan danganim ataki. Ezi mighsiaba ko arighatiziba bar uan danganiba ategha, egha sivagha ghue.

¹⁵ Ezi nguazimin atriviba ko gumazir ziaba itiba ko midorozir gumazir dapaniba ko dagiaba itir gumaziba ko gumazir gavgaviba ko pura ingangarir gumazir kiniba ko gumazir friaghreziba, me bar moghira ghua marazi dagiar toribar aven mongezi marazi mighsiabar itir dagiar ekiabar girakirangin monge.

¹⁶ Egha me mighsiaba ko dagiar ekiaba kamaghin dar dei, "Ia e avaragh, egh gumazir atrivir dabirabim gaperaghav itimin guamin e modogh, egh ia uaghan Sipsipin Nguzimin aningagharimin e modogh!"

¹⁷ E fo, aningin aningagharimin dughiar ekiam datirighin otozi aning gumazamizibar arazir kuraba ikarvaghasa. Eghti gumazitam aningin aningagharim iriagh, angamra ikian kogham!"

7

144,000 plan Israelin gumazamiziba, God me ginabazir osizirim, enselba me garisi

¹ Bizir kaba givazima, ezi ki gari, enselin 4 pla nguazimin 4 plan apinibar tuivighav iti. Me nguazimin 4 plan aminibar tuaviba apiri, eghti aminim mangi ongarim ko nguazim ko temeba bar dagh ivangan kogham.

² Ezi ki enselin igharazimin gari, an aruem anadi naghin ikeghav anadi. A Godin zurazurara itimin inabazir osizirim an iti, egha a enselin 4 plan God ongarim ko nguazim gasighasighamin gavgavim aningiziba pamten men dei.

³ A kamaghin migei, "Ia zuamira nguazim ko ongarim ko temebagh asighasighan marki. God uan ingangarir gumazibagh inabas. E faragh uan Godin ingangarir gumaziba, inabazir osizirim e men guabar an osirigh givaghti, ia gin bizibagh asighasigh."

⁴ Ezi ki orazi, me gumazamizir inabazir osizirim isibar dibobonim dibori. Me 144,000 plan gumazamiziba, inabazir osizirim me garisi, me Israelin kantrin aven itir 12 plan anababa, vaghvagh men varazira, osizirim ini.*

⁵ Ezi 12,000 plan Judan anabamin aven itir darasi, me inabazir osizirim ini,

ezi 12,000 plan Rubenin anabamin adarasi,
ezi 12,000 plan Gatin anabamin adarasi,

⁶ ezi 12,000 plan Aserin anabamin adarasi,
ezi 12,000 plan Natalin anabamin adarasi,

ezi 12,000 plan Manasen anabamin adarasi,
⁷ ezi 12,000 plan Simeonin anabamin adarasi,

ezi 12,000 plan Livain anabamin adarasi,
ezi 12,000 plan Isakarın anabamin adarasi,

6:13: MAA 8:10, 9:1 **6:14:** Jer 4:24, Hi 1:12-13, MAA 16:20 **6:15:** Ais 2:10, 2:19-21 **6:16:** Hos 10:8, Lu 23:30, MAA 4:2, 4:10, 9:6 **6:17:** Sng 76:7, Ais 13:6, Jol 2:11, Nah 1:6, Sef 1:14, Mal 3:2, MAA 16:14 **7:1:** Jer 49:36, Dan 7:2, Sek 6:5 **7:3:** Ese 9:4-6, MAA 6:6, 9:4, 14:1, 22:4 **7:4:** MAA 9:16, 14:1-3 * **7:4:** (7:4) Osizirir kannagh "Israelin kantrin aven itir 12 plan anababar" gun migei. E Aruamu e ghaze, anabam, kar amebam o amizimin ghuzim. Ezi Israelba me ghaze, anabam, kar afeziamin ghuzim, egha me afeziabar gin zui.

⁸ ezi 12,000 plan Sebulunin anabamin adarasi,
 ezi 12,000 plan Josepin anabamin adarasi,
 ezi 12,000 plan Benjaminin anabamin adarasi.

Gumazamizir kaba me God me ginabazir osizirim ini.

Gumazamizir bar avirim Godin ziam fe

⁹ Egha ki gin ua gari, gumazamizir avirim uari akuvagha iti. Gumazitam men avirim mengan iburagham. Gumazamizir kaba, me kantriba bar ko anababa bar ko mikarzir igharagha gariba bar ko nguibabar akaba bar dar gumazamiziba, men marazira izegha iti. Me atrivir dabirabim ko Sipsipin Nguzimin guamin tuivighav iti. Me korotiar ghurghurir ruariba aghui, egha uan agharibar okavir aghuabar suiki.

¹⁰ Me pamten kamaghin dei,

“En Godin uan atrivir dabirabim gaperazim,
 ko Sipsipin Nguzim, aningra en akuragha en apanim abira.
 Ezi e aningin ziamning fe.”

¹¹ Ezi enselba bar ikia, atrivir dabirabim ko 4 plan bizir angamra itiba ko gumazir dapaniba, me me okarigha tuivighav iti. Egha atrivir dabirabimin garava teviri akuriba apira egha uan guaba nguazim misuegha, egha Godin ziam fe.

¹² Me kamaghin migei,

“Guizbangira!
 E uan God ziar ekiam a daning, egh a bagh bar akongegham,
 egh kamagh mikim suam, an fozim bar pin iti.
 Egh a minabiva, egh an ziam fam.
 A gavgavir ekiam iti, eghti e an gavgavimin apengan ikiam.
 Dughiabar zurara bizir kaba bar moghirama Godin biziba.
 Bar guizbangira!”

Kraisin adarasi, men osimtizim gifa

¹³ Ezi gumazir dapanibar mav kamagh nan azara, “Gumazamizir korotiar ruarir ghurghuriba aghuizir kaba, me taia? Me managhira ikegha ize?”

¹⁴ Ezi ki an akam kamagh a ikara, “Gumazir ekiam, ni uabi fo.” Ezi a kamagh na migei,

“Gumazamizir kaba me uan apanibar dafaribar osimtiziba ko mizazir eki-
 aba ini.

Ezi osimtizir dughiam datirighin gifa.

Ezi me uan korotiaba Sipsipin Nguzimin ghuzimin da ruegha,
 dagh amizi, da ghurghuri.

¹⁵ Kamaghin amizi me atrivir dabirabimin guamin tuifi.

Egha dimagariba ko aruebar an dipenimin ikia egha an ingangarim gami.

Ezi Godin atrivir dabirabir kam gaperaghav itim, a uabi me ko iki egh me
 geghuvam.

16 Eghti matiriaba ua men aghan kogham, eghti kuariba ua men piran kogham.

Eghti aruer arizir mikarziba puvira dagh aboim, ua men mikarzibar isian kogham.

17 Sipsipin Nguzim atrivir dabirabimin tongira ikia, egha me geghufi.

Egha a me inigh nguazimin aven ivemarir dipar atuir danganimin mangam, kar dipar ikirimir zurara itim anidim.

Egh God men temeriba bar men damazibar da dizighti da misigam, eghti me uam azian kogham.”

8

Sipsipin Nguzim akinafarir righizimin kandelin grisin abuananam adangi

1 Ezi Sipsipin Nguzim akinafarimin itir kandelin grisin namba 7 adangi, ezi Godin Nguibamin bizitam bar mozorozir pu, ezi migirigiatam otivir puvatigha, ghua mong dughiar ruarim kamaghin tu.

2 Ezi gin ki 7 plan enselin gari, me Godin guamin tuifi, egha 7 pla sighbaba ini.

3 Ezi enselin igharazim iza ofa gamir danganim boroghin tughav iti. A golin minar mamn suira, minar kam, me an aven paura tuazi a isia migharir mughuriar aghuim oto. Ezi me pauran avirir maba a ganingi, eghti a Godin gumazamizibar azangsizibar sara isafuragh, egh atrivir dabirabimin guamin mangiva golin ofa gamir danganimin God bagh ofa damuam.

4 Ezi pauran isir migharir mughuriar aghuim ko Godin gumazamizibar azangsiziba, da uari inigha enselin Godin damazimin tughav itir kamn dafarim ategha ghuvanadi.

5 Ezi ensel minar migharir mughuriar aghuim itim suiragha ghua ofa gamir danganimin ghua avim inigha minem garu, egha minem akunizima a nguazim giri. An anekunigha givazima, arariba dagarvazima maburan niginim oto, ezi overiamin onimariba taghtagha tintinibar zui, ezi mikimkizim oto.

Enselin 4 pla sighbagh ivi

6 Ezi enselin 7 plan, sighar 7 plan suighizir kaba, me dagh iviasava ami.

7 Namba 1 ensel uan sigham givi, ezi amozir ofizir ekiar dagiabar min gariba ko avim, aning ghuzim sara isafuragha nguazim giri. Ezi me nguazim ko temeba 3 plan okuruaba da tuira, dar okuruar mam avim bar an isi. Ezi bizir nguazimin aghuiba bar, da uaghan avim a dar isi.

8 Ezi namba 2 ensel uan sigham givi, ezi me, bizir mam mati mighsiar ekiamin min avim an isima, me anekunizi a ghua ongarim giraghu. Ezi ongarim 3 plan okuruaba uabi tuirazi, ezi ongarimin okuruar mam ghuzimin oto.

9 Bizir ongarimin angamra itiba, da uaghan me okuruar 3 plan da tuira, ezi dar okuruar kabar mam, da bar ariaghire. Ezi kuriba uaghan, me okuruar 3 plan da tuira, ezi kurir okuruar kabar mam, bar moghira ikufi.

10 Ezi namba 3 ensel uan sigham givi, ezi mikovezir ekiar mam adenimin min puvira isia, overiam ategha iri. Ezi me faner dipaba okuruar 3 plan da

7:16: Sng 121:6, Ais 49:10, MAA 21:4 7:17: Sng 23:1-2, Ais 25:8, 49:10, Ese 34:23, Jo 10:11, 10:14, MAA 5:6, 21:4 8:1: Hab 2:20, MAA 6:1 8:2: 2 Sto 29:25-28, Mt 18:10, Lu 1:19 8:3: Kis 30:1-3, Amo 9:1, MAA 5:8, 9:13 8:4: Sng 141:2, Lu 1:10, MAA 5:8 8:5: Kis 19:16-19, Wkp 16:12, 1 Kin 19:11, Ese 10:2, Ap 4:31, MAA 4:5, 11:19, 16:18 8:7: Kis 9:23-25, Ais 2:13, Ese 38:22, Jol 2:30, MAA 9:4, 16:2 8:8: Kis 7:20-21, Jer 51:25, Ese 14:19, Amo 7:4, MAA 16:3 8:9: Ais 14:12 8:10: Ais 14:12, MAA 9:1, 16:4

tuira, ezi mikovezir kam dipar okuruar kabar mam gira, egha uaghan dipar atuibagh iri.

¹¹ Mikovezir kamın ziam kamakin, Marasinın Bar Puvıra Misozim. A dipar okuruar kabar mam girizi, dipar kaba Marasinın Bar Puvıra Misozimın oto. Ezi gumazamizir avırıba dipar kam apıma a men navıbar isizi me ariaghıre.

¹² Ezi enselin namba 4 uan sıgham givi, ezi me aruem ko iakinim ko mikovezıba 3 plan okuruaba da tuira. Egha me aruemın okuruar mam gasıghasıgha, egha iakinimın okuruar mam gasıghasıgha, egha mikovezıbar okuruar mam gasıghasıki. Kamaghın amızı arueba bar, dughıar mabar aruem ısır puvatıgha mitatangi, ezi dimagarıba bar, dimagarır maba iakinim ko mikovezıba ısır puvatıgha angazangarıba puvati.

¹³ Ezi ki garıma, kuarazır bagar mam overıamın pın mıghagha arui. Ezi ki a barazi, a kamaghın pamten dia mıgei, "Iavzıka! Nguazımın itir gumazamizıba, Iavzıka! Enselin ıgharazır 3 pla ua uan sıghabagh ivıam, eghti osımtızır bar ekiaba gumazamizıba me batıvam. Iavzıka!"

9

Namba 5 ensel uan sıgham givi

¹ Ezi enselin namba 5 uan sıgham givi, ezi ki garıma, mikovezir mam overıam ategha nguazımın giri. Ezi me mozır torır bar konezımın akamın ki a ganıngi.

² Ezi mikovezir kam, mozır torır bar konezımın akam kuizi, ezi mıgharım torır akamın azenan otıva, egha avır bar ekıamın mıgharımın mın anadı. Egha mıgharım torır kamın anaga aruem ko overıam avarazi, anıng mitatangi.

³ Ezi odezir bar avırım mıgharır kam ategha zaghıra, nguazım tintınıbar an zui. God tuıghakabar gavgavımın mın gavgavım dagh anıngi, nguazımın itir gumazamizıbagh asıghasıghamın gavgavım.

⁴ God odezir kaba kamagh dav gei, "Ia zuravarıba ko nguazımın aghuir bizıba ko temer tabagh asıghasıghan markı. Ia, gumazamizır God inabazır osızırım men guabar itir puvatızıba, me gasıghasıgh.

⁵ Ki ıan amamangati, ia gumazamizır kaba iakınır 5 plara mızazır ekıam me danıng. Egh ia me mısoghtı me arımıghırın markı." Ezi odezir kaba, mızazır da gumazamizıbagh anıdıba, tuıghakaba ivır mızazıbar mırarı ghu.

⁶ Dughıar kamın gumazamizıba ovengı tuavıba burıam, egh me ovengan kogham. Me ovengı bar ifueghti, eghti ovevem men arımangan.

⁷ Ki odezir kabar gari, da matı hozıaba mıdorozım damuasava amı. Dar dapanıbar, bizıba matı golın dapanır asuabar mın dar dapanıbar itı. Ezi dar guaba matı gumazıbar guaba.

⁸ Ezi dar dapanır arızıba ruarıgha, amızıbar dapanır arızıbar mın ruarı. Ezi dar atarıba, laıonın atarıbar mın, ruarıgha bar ghumi.

⁹ Bizır maba, sıot kapabar mın gara, dar evarıba ave. Ezi dar avızıba tıngagha matı hozıaba karısın avırıba kurvagha mıdorozım bagha ivemara zui moghın tıngazi.

¹⁰ Odezır kaba tuıghakabar ipebar mın ipeba itı, ezi atarır marasının mızazır kuraba izıba, dar ipebar itı. Ezi mızazır gavgavır gumazamizıba 5 plan iakınıbar me danıngamın, a dar ipebar itı.

8:11: Kis 15:23, Jer 9:15, 23:15 **8:12:** Ais 13:10, Ese 32:7, Jol 2:10, 2:31, 3:15, Amo 8:9, MAA 6:12-13
8:13: MAA 9:12, 11:14 **9:1:** Lu 8:31, 10:18, MAA 8:10, 17:8, 20:1 **9:2:** Stt 19:28, Kis 19:18, Jol 2:2,
 2:10 **9:3:** Kis 10:4, 10:12-15, Het 7:12, MAA 9:10 **9:4:** Ese 9:4, MAA 6:6, 7:3 **9:5:** MAA 9:10, 11:7
9:6: Jop 3:21, Ais 2:19, Jer 8:3, MAA 6:16 **9:7:** Dan 7:8, Jol 2:4, Nah 3:17 **9:8:** Jol 1:6 **9:9:** Jol
 2:5

¹¹ Egha da atrivir mam iti, a dar gari. Atrivir kam, a mozir torir bar konezimin garir ensel. Hibrun akamin me enselin kamin ziam dibora ghaze, “Abadon.” Ezi Grighin akamin me kamaghin a dibori, “Apoliyon.” An mingarim kamakin, gumazir biziba bar dagh asighasizim.

¹² Iavzika, ia orakigh! Osimtizir bar ekjar faragh zuim, a gifa. Ezi osimtizir ekjar pumuning ikiavira iti, aning tighar otivam.

Enselin namba 6 uan sigham givi

¹³ Ezi enselin namba 6 uan sigham givi, ezi ki gumazir mamın tiarim barasi, A, Godin guamin itir golin ofa gamir danganir mamın iti, danganir kam, a mikebar 4 pla iti, ezi da vaghvagha komba iti. Tiarir ki orazir kam, a komın 4 plan tongin otivima, ki a barasi.

¹⁴ A namba 6 enselin sighamın suirazim kamaghin a migei, “Enselin 4 plan Yufretisin faner ekiamın kalabusin itiba, ni me ateghti me mangi.”

¹⁵ Ezi a 4 plan enselin kaba ataki, eghti me 3 plan okuruabar gumazamiziba tuiragham, egh okuruatam bar a misueghti an arimighiregham. God faragha ghaze, auan kam ko aruer kam ko iakinir kam ko azenir kamin enselin kaba ingangarir kam damuam. Ezi enselin kaba kalabusin ikia uari akirigha ingangarir kam damuasavira dughiar kamin mizua iti.

¹⁶ Ezi midorozir gumazir hoziabagh apiaziba, ki orazima, men dibobonim, 200 milien.

¹⁷ Egha ki irebamın mın bizimın gari, hoziaba ko gumazir hoziabagh apiaziba, men ganganım kamakin. Gumaziba siot kapaba aghui, ezi dar ganganım aghevegha, blu gamigha, iangurungi. Hoziabar dapaniba, laionın dapanibar mın gari. Ezi avim ko migharim ko salfan dagiar isiba, da hoziabar akabar otivava tintinibar zui.

¹⁸ Egha me gumazamiziba 3 plan okuruabar me tuira, ezi 3 plan bizir bar kuraba, me okurur mam bar a misoghezima an ariaghire. Bizir 3 plan kabanagh, da avim ko migharim ko salfan dagiar avim, da hoziabar akabar ofiti. Bizir 3 plan kabar gavgavim gumazamizir kabagh amima me ariaghiri.

¹⁹ Hoziar kabar gavgavim, dar akaba ko ipebar iti. Dar ipeba kuruzibar mın gari, egha dapaniba iti. Hoziaba uan ipebar gumazamiziba mızazir kuram me ganıdi.

²⁰ Ezi gumazamizir igharazir me misoghezi, ariaghrezir puvatiziba, me navibagh irazir puvatigha egha, akirim ragha marvir guar me uari ingarizibagh asarazir puvati. Me aseba ko marvir guaba ataghizir puvati. Marvir guar kaba, gumaziba silva ko gol ko bras ko dagiaba ko temebar dar ingari, da bizibar garir puvatigha akaba barazir puvatigha aruir puvatiziba. Me marvir guabar ziaba fer arazim ataghizir puvati.

²¹ Egha me, gumazir igharazibav sozima me ariaghiri arazim, ko imezibagh amir araziba, ko gumazamiziba tintinibar uari bakia uari ko akuir arazim, ko igharaz darazir biziba okeir arazim, me da bagh navibagh iragh arazir kurar kaba ataghraghan aghua.

10

Ensel akinafarir rıghizim Jon ganıngizi ananepi

¹ Ezi ki garima enselin gavgavir igharazir mam Godin Nguibam ategha izaghiri. A ghuariam korotiamın mın aneru, ezi akianir mam an dapanim

gisiin iti. An guam aruemin min isi, ezi an suemning dipenir akinimningin min gara egha avimin min isi.

² Enselin kam akinafarir righizir muziarim uan dafarimin an suira, ezi akinafarim oneaghrigha iti. Egha a uan suer guvim ongarim gasara, egha suer kiriam nguazim gasara.

³ Egha a bar pamten laionin min itiarim akara dia migei. A diagha givazima, 7 plan arariba dagarvagha egha an akam ikara.

⁴ Egha 7 plan ararir kaba dagarvegha givazima, ezi ki akar me mikemeziba osirasa. Ezi Godin Nguibamin ki gumazir mamın dimdiam barazima, a kamaghın migei, “7 plan ararir dagarvaghizibar akam, ni uan nighnizimin anetightima a iki. Ni an osiran marki.”

⁵ Enselin ki ganizir kam an ongarim ko nguazimin tughav ikia, uan agharir guvim overiamin pin a fe.

⁶ Egha ghaze, “Godin zurara itimin ziamin ki guizbangira migei. Godin kam, an overiam ko bizir an itibar ingarigha egha nguazim ko an itir bizibar ingarigha, ongarim ko an itir bizibar ingari. Ezi ki kamaghın migei, dughiam datirighın givasava ami. God uam orarkian kogham. Bar puvati.

⁷ Bizir God damuasava amim an akam modoghav iti. Eghti Enselin namba 7 sigham givitima, dughiar kamra bizir modoghav itim guizbangiram otogham. Kar, akar aghuir a fomira uan ingangarir gumazibagh aningizim, me an akam inigha izir gumaziba.”

⁸ Ezi gumazir ki Godin Nguibamin faragha oraghizim, a ua kamaghın na migei, “Ni mangi enselin ongarim ko nguazimin tughav itimin dafarimin akinafarir righizir oneghav itim inigh.”

⁹ Ezi ki ensel bagha ghua kamaghın a migei, “Ni akinafarir righizir muziarir kam na daningh.” Ezi a kamaghın na migei, “Ni a inighiva, aneremi. A nin navimin aven ni misogham. Egh nin akamin an hanin min bar singigham.”

¹⁰ A mikemegha givazima, ki akinafarir righizir muziarim an dafarimin a inighava anepi. Ezi nan akamin a hanin min bar singi. Ki anemegha givazima, a nan navimin aven na misosi.

¹¹ Ezi me kamaghın na migei, “Ni ua God da izezir akamin gun mikim. Akar kamın, mikarzir igharagha garir aviriba ko kantrin aviriba ko nguibabar akar aviriba ko atrivir aviriba, bizir me bativamiba ni dar me mikim.”

11

Godin akam inigha izir gumazir pumuning

¹ Egha me aghorir bizibar abarim na ganingi, an aghorir suiagharuimin min gari, egha me kamagh na migei, “Ni dikavigh Godin Dipenim ko ofa gamir danganimin apan. Egh ni dipenir kamın Godin ziam fer gumazamiz-bar dibobonim dipon.

² Egh ni Godin Dipenim okarizir danganir divazir ekiamin aven itim, an apanan marki. God Kantrin Igharazibar Gumaziba danganir uari akuvir

kam me ganingi. Eghti marazi izi Jerusalem diki mangi 42 plan iakinibar tugham. Kamaghin, ni anetakigh.*

³ Eghti ki uan akamin gun mikimamin gumazir pumuning amadagh gavgavim aning danightima, aning izi nan akam inigh mangam. Aning osimtizir korotiabar aghuighiva, egh nan akam kun mangiva, 1,260 plan dughiaabar tugham.”

⁴ Gumazir kamning mati olivin temer pumuning ko lamın pumuning nguazir kamın Ekiamın guamın tughav iti.†

⁵ Eghti gumazitam arazir kurabar aning damusi, damuti, avim aningın kamningın otogh egh aningın apaniba, bar men isigh me gasighasigham. Kamaghin, gumazir manam arazir kuramin aning damusi, egh an ovegham.

⁶ Aning gavgavir overiamın aneghoroghamim iti, eghti aning Godın akamin gun migeir dughiamın, aning mikimti, amozim dughiar kamın izan kogham. Eghti aning gavgavir dipabar amuti da bar ghuzimın otivamim iti. Egha uaghan gavgavir nguazimın gumazamiziba bizir kurar igharazibar amuti da me gasighasighamim iti. Dughiar kamın, aning bizir kabara amuti da aning ifongezi moghin otivam.

⁷ Aning Godın akamin gun migeir ingangarim givaghti mozir torir bar konezimın itir asizir atiam, a torim ategh anangam. Egh an aning ko misoghiva, egh aning abiragh aning misueghti aning aremegham.

⁸ Eghti aningın kuamning nguibar ekiar kamın tuavir ekiamın irighiv ikiam. E akar isin zuimın a dibora ghaze, Sodom o Isip. Nguibar kamra me fomira gumazir kamningın Ekiam tememın a gafugha a misoghezi an ovege.

⁹ Gumazamizir mikarzir igharagha gariba, men marazi, ko anababar dar gumazamizir maba ko nguibabar akaba bar dar gumazamizir maba ko kantriba bar dar gumazamiziba, men marazi, me dughiar 3 pla ko akuamin aningın kuamningın ganam. Egh aningın kuamning mozim daghuan anogoregham.

¹⁰ Nguazimın gumazamiziba kamaghin mikim suam, Godın akam inigha izir gumazir kamning nguazimın gumazamiziba mızazir bar kuram me ganingi. Kamaghin, me aningın ovevem bar a gifuegham, egh bar ighiabar amu, egh damiva egh uan namakaba bizir aghuiba me daningam.

¹¹ Ezi 3 plan dughiaaba ko dughiar akuar kam givazi, God uam aning gamizima, aning ua dikavigha tughav iti, ezi gumazir aning ganiziba bar atiatingi.

¹² Ezi aning orazi tiarir mam Godın Nguibamin kamaghin aning migei, “Gua kagh anang.” Ezi aningın apaniba garavira itima, aning Godın Nguibamin ghuavanabo.

¹³ Ezi dughiar kamra mikimkizir dafam otozi, God nguibar ekiamın dipeniba 10 plan okuruabar tuiragha, okuruar mam bar ikufi. Ezi 7,000 plan

* **11:2:** (11:2) Akar Mogomem 11:2in faragha itir akam, ni Aposelbar Ingangaribar 21:30in gan. Akar Mogomem 11:2in akar igharazir kam, 42 plan iakiniba, da 1,260 plan dughiaaba, o 3 plan azeniba givazima uam akuam. Da 42 plan iakiniba ko magh ghue. Ni Daniel 7:25 ko 12:7in gan. Ni akar Kantrin Igharazibar Gumaziba Jerusalem dikabirazimın gansiva Luk 21:24in gan. **11:3:** MAA 12:6, 19:10, 20:4 **11:4:** Jer 11:16, Sek 4:11-14 † **11:4:** (11:4) Ni Sekaraiya 4:1-5, ko 4:10-14, ko Akar Mogomem 1:12in gan. **11:5:** Wkp 10:2, 2 Sml 22:9, 2 Kin 1:10-12, Sng 97:3, Jer 5:14, Hos 6:5 **11:6:** Kis 7:17-19, 1 Sml 4:8, 1 Kin 17:1 **11:7:** Dan 7:7, 7:21, Sek 14:2, Lu 13:32, MAA 9:2, 12:17, 13:1, 13:5-7, 13:11, 17:8 **11:8:** Ais 1:9-10, Lu 13:34, Hi 13:12, MAA 14:8, 18:10, 18:24 **11:10:** MAA 12:12, 13:8, 16:10 **11:11:** Ese 37:5-14, MAA 11:9 **11:12:** 2 Kin 2:1, 2:5-7, 2:11, Ais 14:13, Ap 1:9, MAA 12:5 **11:13:** MAA 6:12, 8:5, 14:7, 16:9, 16:18

gumamaziziba ariaghire, ezi ariaghrezir puvatiziba ikiava bar atiatigha Godin uan Nguibamin itimin ziam fe.

¹⁴ Iavzika, ia orakigh! Osimtizir bar ekiam namba 2, a gifa. Ezi osimtizir bar ekiam namba 3, an otivasa bar roghira izi.

Enselin namba 7 uan sigham givi

¹⁵ Ezi enselin namba 7 uan sigham givima, Godin Nguibamin itir darazi tiariba akara ghaze,

“En Ekiam ko an Gumazir a Gumamaziziba Ua Me Iniasa Misevezim, aning datirighin nguazir kam gativagha an gari.

Egh aning atrivimin iki mamaghira ikiam.”[‡]

¹⁶ Ezi 24 plan gumazir dapanir Godin guamin uan atrivir dabirabibagh apiaziba, me tevir akuriba apirigha uan guaba nguazim misuegha Godin ziam fe.

¹⁷ Egha migei,

“Ekiam, ni Godin bar gavgavim itim.

Ni bar fomira ikia egha iza datirighin uaghan iti.

Ni uan gavgavir ekiam inigha egha datirighin atrivimin iti.

Kamagh amizi, e ni minabi.

¹⁸ Kantrin Igharazibar Gumaziba bar puviram atari,

ezi nin aningagharim otogha gifa.

God gumamazizir ovengeziba tuisighamin dughiam, otogha gifa.

Kar dughiar nin ingangarir gumazir nin akam inigha izeziba,

me uan ivezir aghuim iniamim.

Gumamazizir nin atiatia egha nin ziamin apengan itiba,

gumamazizir ziaba itiba ko ziaba puvatiziba uakan.

Eghti gumamazizir nguazimin itir gumazibagh asighasiziba,

God uaghan me gasighasigham.”

¹⁹ 24plan gumazir dapaniba mikemegha givazima, Godin Dipenir an nguibamin itim kuiaghrizima, me garima Akar Dikrizir Gavgavim itir Boksiam Godin Dipenimin aven iti. Ezi overiamin onimariba taghtagha tintinibar zuima, niginir dafam otozi, arariba dagarvasi, ezi mikimkizim otozi amozir ofizir ekiam dagiabar min gariba iri.

Satan uan adarazi ko bar ikufi

12

(Sapta 12-20)

Jon gara, amizim ko kuruzir ekiamin gari

¹ Ezi overiamin pin bizir bar igharagha garim oto. Amizir mam, an aruemin angazangarim korotiamin min aneru, ezi iakinim an suemningin apengan iti, ezi dapanir asuar mikovezir 12 pla itim, an dapanimin iti.

² Amizir kam navim asegha borim batasava amua mizazim isava arai.

11:14: MAA 8:13, 9:12, 15:1 **11:15:** Kis 15:18, Sng 10:16, Ais 27:13, Dan 2:44, 7:14, 7:27, Oba 21, MAA 10:7, 12:10, 19:6 ‡ **11:15:** (11:15) Grighin akamin, Gumazir God Gumamaziziba Ua Me Iniasa Misevezim, me kamagh a dibora ghaze, Kraiss. **11:16:** MAA 4:4, 4:10, 5:8, 19:4 **11:17:** MAA 1:4, 1:8, 4:8, 15:3, 16:5, 19:6 **11:18:** Sng 2:1, 2:5, 46:6, 110:5, 115:13, Dan 7:9-10, Ro 2:5, MAA 6:10, 10:7, 13:10, 18:6, 19:5, 20:11-13 **11:19:** Hi 9:4, MAA 8:5, 15:5, 15:8, 16:18, 16:21 **12:2:** Ais 66:7, Ga 4:19

³ Ezi overiamin bizir igharagha garir igharazim oto, maburan kuruzir agheviri mam, a dapanir 7 pla ikia, egha 10 plan komba ikia, egha 7 plan atrivimin dapanir asuaba vaghavagha an dapanibar iti.

⁴ Kuruzir kam overiamin itir mikovezibar 3 plan okuruabar da tuira, egha okuruar mam pamtem uan ipemin dar vigha da makunizima da iza nguazim gire. Kuruzim ghaze, amizim borim bateghtima an anemasa, kamaghin kuruzim amizimin guamin tughav iti.

⁵ Ezi amizim otarim bate, otarir God misevezim, a ainin aghorir gavgavimin suiraghiva gumamaziziba mighivira me gativagham. Ezi an otarim me zuamira a inigha Godin atrivir dabirabimin anefasava a inigha ghuavanabo.

⁶ Ezi amizir kam ara gumaziba puvatizi naghin ghu. Danganir kam God a bagha anakiri, eghti a kagh 1,260 plan dughiaabar iki akurvazim ini ikiam.

⁷ Ezi datirighin maburan midorozim Godin Nguibamin pin oto. Maikel uan enselba ko kuruzir kam misosi, ezi kuruzir ekiam uan enselba ko men midorozim ikarvasi.

⁸ Egha kuruzir kam gavgaviba puvatigha egha me Godin Nguibamin uan danganim ataki.

⁹ Ezi Maikelin enselba kuruzir ekiam akunizi a izaghira iri. Kar kuruzir fomira itim, me Satan a garisi egha uaghan an ziar mam, "Gumazir Akam Gumamazizibagh asim." A gumazir nguazimin itir gumamazizibagh ifarim, a datirighin uan enselba ko iza nguazim giri.

¹⁰ Ezi ki Godin Nguibamin tiarir ekiar mam barazi a kamaghin migei,

"Gumazir Godin guamin tugha dimagariba ko aruebar en adarazi akam me gasim,

me a isa anakunizi a irigha nguazimin iraghu.

Kamaghin, datirighin God uan gumamazizibar akurvasi,
ezi an gavgavim bar azenim girizi,

A Bizibagh Ativir Dughiam otogha gifa!

Ezi an Gumazir A Gumamaziziba Uan Me Iniasa Misevezim,
uan gavgavim inigha gumamazizibar akazi,
me an apengan iti!

¹¹ Kraisin adarazi, dughiar gumaziba me misozima me ariaghirim,
dughiar kamin me uan mikarzibagh
nighnizir pu. Puvati. Me ghaze, pura bizim.

Kamaghin, me sipsipin nguzimin ghuzim ko guizin akar me gun migeimin,
me Satanin misuegha anebira.

¹² Kamagh amizi, ia Godin Nguibam ko an itir darasi bar,
ia bar akongegh!

Ezi gua nguazim ko ongarim guavzika,
gua bar ikuvigham.

Satan fo, a ikiamin dughiam bar otefe,
kamagh amizi a guan aningaghi gua gasighasighasa gua bagha izaghiri.
Kamaghin amizi, guan aven itir darasi,
Iavzika."

12:3: Dan 7:7, MAA 13:1, 17:3, 17:9 **12:4:** Dan 8:10, MAA 9:10, 17:18 **12:5:** Sng 2:9, Ais 7:14, 66:7, MAA 2:27, 19:15 **12:6:** MAA 11:2-3, 12:4 **12:7:** Dan 10:13, 10:21, 12:1, Ju 9, MAA 20:2 **12:9:** Sst 3:1, 3:4, 3:14, Lu 10:18, 22:31, Jo 12:31, MAA 9:1, 20:2-3 **12:10:** Jop 9-11, Sek 3:1, MAA 11:15, 19:1
12:11: Lu 14:26, Ro 8:33-34, 8:37 **12:12:** Ais 44:23, 49:13, MAA 8:13, 10:6, 11:10, 18:20

¹³ Ezi kuruzim fo, me anekunizi a nguazimin iraghu, egha amizir otarim batezir kamın agira.

¹⁴ God kamagh sua, amizim azenir 3 pla ko akuamin gumaziba puvatizi naghın ikiva egh a kagh akurvazim iniam. Kamaghın, a mighegh danganir God a bagha dikirizir kamın mangasa, God kuarazir anebar ekiamın avizimning a ganingi.

¹⁵ Kuruzim kamagh sua, aperiar ekiam amizim inigh mangigham. Egha kamaghın uan akamin dipar ekiamın miki, ezi dipar kam aperiar ekiamın mın ivegha amizimın gin zui.

¹⁶ Ezi nguazim amizimın akurvagha, akam akarigha dipar kuruzim mighizir kam tui.

¹⁷ Kamagh amizi, kuruzim amizim puviram an atara ghua an borir igharaziba ko misoghasa, me Godın akabar gin zuiba ko Iesusın akamin gun migeiba.

¹⁸ Egha kuruzim ongarir dadarimın tughav iti.

13

Asizir atiar pumuning oto

¹ Ezi ki gari, asizir atiar mam ongarimın otogha anadi. A dapanir 7 pla iti, ezi komın 10 pla an dapanibar iti. Ezi 10 plan atrivimın dapanir asuaba vaghvagha an 10 plan kombar iti. Ezi an dapaniba vaghvagha Godın ziamın tiraghtirazir ziaba dar iti.

² Asizir atiar ki datirighın garir kam, a kaziar atiar ekiam me kamaghın diborim lepat, an a mın gari. Ezi an sueba, asizir atiar kurar me kamaghın diborim bea, an an suebar mın gari. Egha an akam laonın akamin mın gari. Ezi asizir atiar kam, kuruzim uan gavgavim ko atrivir dabirabim ko bizibagh ativamin gavgavir ekiam, a ganingi.

³ Nan ganganimın asizir atiar kamın dapanir mam, me a birazi a duam atıgha atam aremeghai, egha an duam ua ikiri. Ezi nguazimın itir gumamaziziba bar digavir kuram gamigha asizir atiar kamın gin zui.

⁴ Gumamaziziba fo, kuruzim uan gavgavim isa asizir atiam ganingi, kamaghın me kuruzimın ziam fe. Egha uaghan asizir atiamın ziam fa ghaze, "Gumazitam asizir atiar kamın mın gavgavim itir puvatı! Gumazitam a ko misoghan kogham!"

⁵ God asizir atiamın amamangatizi, an akam God gasava egha Godın ziamın tiraghtirazir gavgavim ikia, ghua 42 plan iakinibar tu.

⁶ Egha uan akamin God ko Godın ziam ko Godın Nguibam, ko an Nguibamın itir darazi sara, men tira.

⁷ Ezi God an amamangatizima, a Godın gumamaziziba ko midorozim gamua, egha me misuegha me abıra. God gavgavir ekiam a ganingi, ezi an anababa bar dar gumamaziziba, ko mikarzir igharagha gariba bar, ko vaghvagha nguibabar akabav geir gumamaziziba, ko kantriba bar dar gumamaziziba, a me gativaghamın gavgavim iti.

⁸ Eghti nguazimın itir gumamaziziba asizir atiar kamın ziam fam. Fomıra, nguazir kam tıghar otivamin dughiamın, God gumamazir ikirımırir zurara itim iniamın ziaba akinafarimın aven da osiri. Akinafarir kam, kar me

12:14: Dan 7:25, 12:7, MAA 12:6, 17:3 **12:15:** Ais 59:19 **12:17:** Stt 3:15, 1 Ko 2:1, 1 Jo 5:10, MAA 11:7, 13:7, 14:12, 20:4 **13:1:** Dan 7:2-3, 7:7, MAA 12:3, 17:3, 17:7-12 **13:2:** Dan 7:4-6, MAA 12:4, 12:9, 16:10 **13:3:** MAA 13:12-14, 17:8 **13:4:** MAA 18:18 **13:5:** MAA 11:2, 12:6 **13:6:** MAA 12:12 **13:7:** Dan 7:21, MAA 11:7, 11:18, 12:17, 17:15 **13:8:** Kis 32:32, Sng 69:28, Dan 12:1, Fl 4:3, MAA 3:5, 5:6, 17:8, 20:12-15, 21:27

fomira misoghezi aremezir sipsipin nguzimin akinafarim. Eghti gumazimizir kabara, me asizir atiamin ziam fan kogham.

9 “Tina kuarimning iti, an oragh.

10 Eghti God gumazitam kalabusin mangisi an amamangatighti, a kalabusin mangi.

Eghti God gumazitam midorozir sabamin ovengsi an amamangatighti, a midorozir sabamin ovengam.

Bizir kaba otivtima,

Godin gumazamiziba nighnizir gavgavim iki tugh gavgavigh mamaghira iki.”

11 Egha ki asizir atiar igharazir mamın garima, a nguazimın anagav oto. Egha an dapanimın komın pumuning sipsipin nguzimın komın mın gari. Egha kuruzir ekiam migei moghira migei.

12 Ezi asizir atiar namba 2in kam, asizir atiar faragha izezimın gavgavimın biziba bar dagh ami. Egha nguazim ko an itir gumazamizibagh amima, me asizir atiar faragha zuimın ziam fe. Asizir atiar kam, faragha duam ikia aremeghasa amua egha duam ua ikiri.

13 Ezi namba 2in asizir atiar kam, arazarazir ekiar gumazibar navibagh inivamin aviribagh ami. Egha an amizir arazir mam kamakin, an avim gamizi an overiam ategha izaghira gumazibar damazibar nguazim giri.

14 Ezi God asizir atiar namba 2in amamangatizi, an arazarazir ekiabagh amizi da asizir atiar faragha zuimın guamin otifi. Ezi an amir arazarazir kabar a nguazimın itir gumazamizibagh ifara me migei, “Ia asizir atiar faragha zuimın marvir guamin ingarigh, an ziam fi.” Asizir atiar kam, me midorozir sabamin duam a gatizi, ezi a uam angamra iti.

15 Ezi God asizir atiar namba 2in amamangatizi an asizir atiar faragha zuimın marvir guar kam gamizi, an angamra ikia bizibav gei. Kamaghın gumazitaba marvir guar kamın ziam fan aghuaghti, a mikemeghti me me misueghti me arimighiram.

16 Ezi a uaghan gumazamiziba bar uan osizirim men agharir guviba o men guabar arighasa pamten me gaghori. Me, gumazamizir kıniba ko gumazamizir ziaba itiba ko, biziba puvatiziba ko, bizir aviriba itiba ko, pura ingangarir gumazamiziba ko gumazitamın apengan itir puvatizir gumazamiziba, me bar osizirim ini.

17 Kamaghın, gumazitam osizirir kam ikian kogh, egh uan biziba amangi egh uaghan men bizibagh ivezan kogham. Osizirir kam, an asizir atiamın ziam, o an ziamın aven itir mogomer namba.

18 Gumazim Godın fofozim ikiva, egh deravira bizir kam gifogham. Egh gumazim fofozir aghuim iki, egh deravira asizir atiamın namba tuisighiva a buriam. Kar gumazir mamın ziamın namba. An namba kara, 666.*

13:10: Ais 33:1, Jer 15:2, 43:11, Mt 26:52, MAA 14:12 **13:13:** Lo 13:1-3, 1 Kin 18:24-39, 2 Kin 1:10-12, Mt 24:24, 2 Te 2:9 **13:14:** Lo 13:1, 13:4, 2 Te 2:9-10, MAA 12:9, 19:20 **13:15:** Dan 3:4-6, MAA 16: 2, 19:20, 20:4 **13:16:** MAA 14:9, 19:20, 20:4 **13:17:** MAA 14:9-11, 15:2, 16:2, 19:20, 20:4 **13:18:**

MAA 15:2, 17:9, 21:17 * **13:18:** (13:18) Me fomira, Hibrun akam ko Grighın akamin osira, egha nambaba osirir puvati. Me osirir letaba, maba nambabar min iti. Men leta 'a', a mati namba 1, ezi leta 'b' mati namba 2, egha da dibora kamaghira zui. Eghti gumazitam ziatam osirti, ni ziar kamin letabar gan, egh namban ababanir an ziamın mirara zuiba akuvaghti, an ziam otogham. Ezi fofozir gumazir maba namban kam 666, me nighnizir bar aviribar a gami. Egha fofozir gumazir bar avirim ghaze, Jon ti Sisar Neron migei. A Romin atrivir mam, a faragha Kraisin adarazigh asighasiki.

14

Sipsipin nguzimin gumamaziziba ighiar igiam gami

¹ Ezi ki ua gari, sipsipin nguzim Sionin Mighsiamin tughav iti. Ezi 144,000in gumamaziziba a ko tuivighav iti. Ezi sipsipin nguzimin ziam ko an afeziamin ziamin osizirim men guabar iti.

² Ezi ki orazi, tiarir mam Godin Nguibamin migei, an migirigiba, dipar ekiaba puvira nidi moghin niga, egha arariba dagarvazi moghin dagarvasi, gumaziba uan gitabav sozi moghin, pamten migei.

³ Egha 144,000in gumamaziziba, me ikia Godin atrivir dabirabim ko 4 plan bizir angamra itiba ko gumazir dapaniba, me men guamin tuivighav ikia ighiar igiar mam gami. Me gumamazizir God ua ivezeziba, merara ighiar igiar kam gifo. Eghti gumazir igharazitam ua ighiar igiar kam gifoghan kogham.

⁴ Ezi gumamazizir 144,000in kaba amizitaba isa da ko akua egha arazir kuratam gamigha Godin damazimin mizezir puvati. Me bar zuegha iti. Me sipsipin nguzim aruir daroribar gara darara gin zui. God nguazimin gumamazizibar tongin 144,000 plan gumamazizir kabanagh ua me givese. Ezi me, God ko sipsipin nguzim uari bagha faraghavira inabazir gumamazizibara. Eghti me aningin adarazir min ikiam.*

⁵ Men akatoribar ifavaritam otozir puvati. Ezi gumazitam akatam me gasir puvati.

Enselin 3 pla akam akuri

⁶ Ezi ki enselin igharazimin garima an overiamin pin mighegha zui. A nguazimin itir gumamaziziba bar, gumamazizir kantriba bar dar itiba ko, anababa bar ko, nguibabar akaba bar ko, mikarzir igharagha gariba bar, me bagha zurara itir akar aghuim akunasa mighegha zui.

⁷ Egha a pamten kamaghin migei, "God gumamazizibar arazibar tuisighamin dughiam bar roghira ize. Kamaghin amizi, ia Godin atiating, egh ziar ekiam a daning. Ia, overiam ko nguazim ko ongarim ko nguazimin aven ivemarir dipabar ingarizir God, an ziam fi."

⁸ Ezi enselin an girara irir mam iza ghaze, "Babilonin Nguibar Ekiam bar ikufi. Guizbangira a ikuvigha givazi gumazitam an itir puvati. Babilonin Nguibar Ekiam kamra gumamazizibagh amizi, me a ko arazir uari bakia akuir arazir kurar gavgavibagh ami, mati me wainin gavgavim me ganingizi, me aneme."†

⁹ Ezi enselin mikezim aningin gin iza egha pamten dia ghaze, "Gumazitam asizir atiar kam ko an marvir guam, aningin ziam fa, egha an namba uan guam o agharimin a iniva,

14:1: Ese 9:4, MAA 3:12, 5:6, 7:3-4, 13:16 **14:2:** Ese 1:24, 43:2, MAA 1:15, 5:8, 19:6 **14:3:** Sng 149:1, Ais 42:10, MAA 5:9, 7:4, 15:3 **14:4:** 2 Ko 11:2, Ef 5:27, Je 1:18, MAA 3:4, 5:9 * **14:4:** (14:4) Vezin kam, Grighin akam guizbangira ghaze, me gumamaziziba uari ko akuir arazim gamizir puvati. Ezi fofozir gumazir avirim ghaze, a gumamazizir derivira God ifongezir arazibar gin zuimin akar isin zui migei. Me arazir kurar guar aviribagh amizir puvati. **14:5:** Sng 32:2, Sef 3:13, Ef 5:27
14:6: Ef 3:9-11, MAA 8:13, 13:7 **14:7:** Neh 9:6, Sng 124:8, Ap 17:24, MAA 10:6, 15:4 **14:8:** Ais 21:9, Jer 51:8, MAA 17:2, 18:2-3, 18:21, 19:2 † **14:8:** (14:8) Babilonin nguibar ekiam fomira ikuvigha itima, Jon gin Akar Mogomemin akinafarir kam osiri. Kamaghin amizi, fofozir gumazir avirim ghaze, a guizbangira Babilonin migeir puvati. Me ghaze, a Babilon fomira amizir arazir kurabav gei, egh kantrin gavgavir igharaziba, arazibagh amuava egha Godin apanim gamizibar akar isin zuimin migei. Ezi marazi ghaze, a Romin Kantri migei. (Ni 1 Pita sapta 5:13in gan.) Ezi marazi ghaze, ziar kam Babilon, a gumamazizir Kraisin sios ko an apanim gamiba. **14:9:** MAA 13:12-17

10 egh a uaghan wainin igharagha garim aneremam. Wainin kamnang, a Godin aningagharim. Eghti God faragh wainin kam dipatam a gisin a ingeghti an gavgavitaba givaghan kogham. Bar puvati. An aningagharir arazimin, arazir kuraba ikarvazir itarim gingeghtima gumazamizir kaba aneremam. Egha sipsipin nguzimin damazim ko Godin enselbar damazimin, gumazamizir kaba avim ko salfan dagiar avimin mizazir ekiam iniam.

11 Ezi avir mizazim me ganidir kam, an migharim pin ghuavanang mamaghira ikiam. Gumazamizir asizir atiam ko an marvir guamin ziam feba o an namba iniziba, dimagariba ko aruebar avughsan kogham.”

12 Eghti arazir kaba otivtima, Godin gumazamiziba tugh gavgafigh. Me gumazamizir Godin akabar gin zuiba ko nighnizir gavgavim Iesusin ikiavira itiba.

13 Ezi ki Godin Nguibamin tiarir mam barazi, a kamagh migei, “Ni akam kamaghin an osirigh. Datirighin iki mangi, gumazamizir nighnizir gavgavim Ekiamin ikia egh gin ovengamiba, me bar akongegh.” Ezi Godin Duam uaghan ghaze, “Bar guizbangira. Me amir ingangarir osimtizir kam ategh, egh mangi avughsi. Egh me pura mangan kogham. Puvati. Arazir aghuir me amiziba men gin mangiti God kotiamin dar ganam. Kamagh amizi, me bar akongegh.”

God abuan gumazamiziba tuisighamin dughiamin akar isin zuim

14 Ezi ki gari, ghuariar ghurghurir mam iti, ezi gumazir mam gumazibar otarimin min gara ghuariar ghurghurir kam gaperaghav iti. Ezi golin dapanir asam an dapanimin iti, ezi an dafarimin a sabar ikizirizir bar ghumtizimin suira.‡

15 Ezi enselin igharazir mam Godin Dipenimin ikegha iza, egha gumazir ghuariar ghurghurim gaperaghav itim, tiarir ekiamin an dia ghaze, “Nguazimin dagheba bar anigha gifa, ezi dagher kaba aghoramim dughiam a datirighin oto. Kamaghin amizi ni uan sabar ikizirizim inigh, egh daghebar aghor.”

16 Ezi gumazir ghuariar ghurghurim gaperazim, uan sabar ikizirizim nguazimin a ighengezi, dagher andizir nguazimin itiba dighoraghiri.

17 Ezi enselin igharazir mam Godin Nguibamin an dipenimin ikegha azenan iza egha uaghan sabar ghumtizir mam iti.

18 Ezi enselin igharazir mam ofa gamir danganim ategha izi, kar enselin avimin garim. Egha a enselin sabar ghumtizimin suiraghav itimin dia ghaze, “Wainin oviziba anigha gifa. Kamaghin amizi, ni uan sabar ghumtizim inigh nguazimin wainin oviziba kuar egh danganir vamira dar pozim mikin.”

19 Ezi enselin kam uan sabam inigha egha nguazimin a ighengezima nguazimin wainin oviziba bar kuaraghire. Ezi a da isa dar pozim mikiri, egha da isa dagiar miner bar ekiamin da akuni. Eghti me da mirmiram. Wainin ovizibar mirmiram miner ekiar kam, a God gumazamizibar aningaghamin arazim aka.

20 Ezi me dagiar miner ekiar kam wainin oviziba nguibar ekiamin azenan da mirmiri. Ezi ghuzim dagiar minemin azenan iza, egha aperiamin

14:10: Stt 19:24, Sng 11:6, 75:8, Ais 51:17, Jer 25:15, Ese 38:22, MAA 15:7, 16:19, 18:6, 19:20, 20:10, 21:8
 14:11: Ais 34:10, MAA 13:12-17, 19:3 14:12: MAA 12:17, 13:10 14:13: 1 Ko 15:23, 15:58, 1 Te 4:16, 2 Te 1:7, Hi 4:10, MAA 20:6 14:14: Ese 1:26, Dan 7:13, MAA 6:2 ‡ 14:14: (14:14) Ni akar Daniel 7:13in itimin gan. 14:15: Jer 51:33, Jol 3:13, MAA 14:18, 16:17 14:18: Jol 3:13, MAA 16:8
 14:19: MAA 19:15 14:20: Ais 63:3, Kra 1:15, Hi 13:12, MAA 11:8, 19:14-15

mın ghua 300 kilomitan tu. Ezi ghuzimın konim anaga mitan pumuningın boroghın tu. §

15

Enselın 7 pla bizir bar kurar 7 plan suiki

¹ Ezi ki Godın Nguibamın gari, bizir igharagha garim otifi, ezi ki bar digavir kuram gami. Ki 7 plan enselbar gari, me ikia egha 7 plan bizir bar kurar gumamazibagh asighasizibar suiki. Eghti 7 plan bizir kurar kaba givaghti, ua igharaziba otivan kogham, kamagh amizi, bizir kurar 7 plan kabanangın gın, Godın aningagharim bar givagham.

² Ezi ki bizir ekiar mamın gari, a mati ongarir ekiam me glas ko avim sarama an ingari. Gumamaziziba faragha asizir atiar kam ko an marvir guam, ko an ziamın namba, me dav sogha da abini. Egha me datirighın ongarir glasin mın garir kamın miriamın tuivighav ikia, egha God me ganingizir gitabar suiki.*

³ Egha me Godın ingangarir gumazim, Moses ko sipsipın nguzim, me aningın ighiam gamua kamaghın migei,

“Ekiam God, ni gavgaviba bar iti!

Ni arazarazir igharagha garir ekiabagh ami,
ezi e dar gara egha digavir kurabagh ami!

Ni gumamaziziba bar men atrivim!

Nin araziba, da bar deragha egha bar guizbangira!

⁴ Ekiam ni uabira guizbangira God.

Eghti gumamaziziba bar nin atiatigh egh ziar ekiam ni daning.

Nin arazir aghuiba bar azenim girigha gifa,

kamaghın amizi kantriba bar dar gumamaziziba bar izi
ni bagh teviba apir nin ziam fam.”

⁵ Ezi bizir kamın gın ki ua gari, Godın Dıpenim, a Godın Nguibamın Averpenim, a kuiaghiri. Kar Godın Akar Dikirizir Gavgavim aven itir Averpenim.†

⁶ Ezi enselın 7 plan kaba, bizir bar kurar 7 plan gumamazibagh asighasighamibar suigha Godın Dıpenim ategha azenan izi. Me inir igiar bar zuruzir dafoziba da ike. Egha golin letiaba uan evariba kuamigha da ike.

⁷ Ezi 4 plan bizir angamra itibar mav, 7 plan golin itariba inigha enselın 7 pla ganıgi. Golin itarir 7 plan kabanagh, zurara itir Godın aningagharir arazim, dagh izifa.

§ **14:20:** (14:20) Fofozir gumazir avirim ghaze, nguibar ekiar kam a Jerusalemra. Me Grighın akamin namban kam osiri, “1,600 stadia,” ezi an dibobonim, en 300 kilomitan mın ghu. E derivira fozir puvati, e dibori moghın 300 kilomitan namban kam a 1,600ın dibobonim ko aning magh ghuzi, o kar bizir igharazimın ababanimın dibobonim. **15:1:** Wkp 26:21, MAA 12:1-3, 14:10, 15:6-7, 21:9 **15:2:**

MAA 4:6, 5:8, 13:15-17, 14:2, 21:18 * **15:2:** (15:2) Saptan kamın migirigiar avirim, da Moses osirizir eghghaniba ko magh ghue. Moses Isip bagha asighasighasa aningagharim gamizi an oto. Israelba ongarim a bigha Isipba ategha vongın ongarir dadarimın tuivaghavira ikia, egha Moses Israelba ko me ighiar mam gamua egha ekiamın ziam fe. (Ni Kisim Bek 15ın gan.) **15:3:** Kis 15:1, Lo 31:30, Sng 92:5, 111:2, 139:14, 145:17, MAA 11:17, 14:3, 16:7 **15:4:** Sng 86:9, Ais 66:23, Jer 10:7 **15:5:** Kis 38:21 † **15:5:** (15:5) Migirigiar kam a Bar Anogoroghezir Danganimın gun migei. Godın Akar Gavgavir Dikirizimın Boksiam, a Bar Anogoroghezir Danganimın aven ikia, egha Godın Averpenimın aven iti. **15:6:** MAA 15:1 **15:7:** 2 Te 1:9, MAA 4:6, 4:9, 10:6, 14:10

8 Ezi Godin Dipenim, an angazangarim ko an gavgavimın miğharim, bar a gizifa. Kamaghın gumazitam dipenimın aven mangan kogham. Kamaghira iki mangi; 7 plan enselba, 7 plan bizir bar kurar gumazamizibagh asighasighamin ingangarim givaghām.

16

Enselba Godin aningagharir 7 plan itaribar itiba nguazim ginge

1 Ezi ki tiarir ekiar mam barazi, a Godin Dipenimın otogha kamaghın 7 plan enselbav gei, “Ia mangi, Godin aningagharir arazir 7 plan itaribar itiba inigh mangi nguazimın da ingi.”

2 Ezi namba 1 ensel uan itarir Godin aningagharim izivazim inigha ghua nguazimın a inge, ezi duar bar igharagha garir kurar gavgaviba, gumazamizir asizir atiamın namba itiba ko an marvir guamın ziam febar, men mikarzibar otifi.

3 Ezi namba 2 ensel uan itarim ongarimın a inge, ezi ongarimın dipam gumazir aremezir kuamın ghuzimın mın oto. Ezi bizir angamra an itiba, da bar ariaghire.

4 Ezi namba 3 ensel uan itarim faner dipaba ko dipar atuibagh inge. Ezi dipar kaba bar moghira ghuzimın mın oto.

5 Ezi ki orazi, enselin dipabar garim kamaghın miğei,

“God, ni datirighın ikia, egha uaghan faragha ike.

Ni bar guizbangira God.

Nin araziba bar derazi arazir kuratam nin itir puvati.

Ni gumazamizibar arazir kuraba da tuisigha
da ikarvagha ivezir kuram me ganingi,
ezi nin arazir kam a guizin arazim.

6 Gumazir kaba nin akam inigha izir gumaziba ko nin gumazamizibav soghezi

men ghuziba irezi me ariaghire.

Ezi ni ghuzim gumazir kurar kabagh aningizi,
eghti me aneremam.

Ghuzir me apir kam, men arazir kurar me amiziba ikarvagham.”

7 Ezi ki orazi tiarir mam Godin ofa gamir danganimın aven otogha pamten diagha ghaze,

“Ekiam, ni Godin bar gavgavim itim.

Ni gumazamizibar araziba kotin bar guizbangira da tuisisi,
ezi nin kotiam a bar guizbangira ghua egha bar dera.”

8 Ezi namba 4 ensel uan itarim aruem ginge, ezi God aruem an amaman-gatizi an avim pamten isia puvira gumazamizibar isi.

9 Aruemın avir gavgavir kam bar puvira isia, egha gumazir kabar mikarziba puvira men isi. Ezi me bar puvira Godin ziam gasighasigha a miğei, kar bizir kurar kabar garir Godin gavgavim itim. Egha me uan navibagh iragha an ziam fer puvati.

15:8: Kis 40:34, 1 Kin 8:10-11, 2 Sto 5:13-14, Ais 6:4, Ese 44:4, 2 Te 1:9 **16:1:** Sng 69:24, Ais 66:6, Jer 10:25, Ese 22:31, Sef 3:8, MAA 14:10, 15:1, 15:7, 16:17 **16:2:** Kis 9:10, Lo 28:35, MAA 8:7, 13:12-17

16:3: Kis 7:17-21, MAA 8:8-9 **16:4:** Kis 7:17-21, Sng 78:44, MAA 8:10 **16:5:** Sng 119:137, MAA 1:4, 1:8, 11:17, 15:3 **16:6:** Sng 79:3, Ais 49:26, Mt 23:34-35, MAA 11:18, 13:15, 18:20 **16:7:** Sng 19:9, MAA 13:10, 15:3, 16:14, 19:2 **16:8:** MAA 8:12, 14:18 **16:9:** Dan 5:22-23, MAA 9:20-21, 11:13, 14:7, 16:21

10-11 Ezi enselin namba 5 uan itarim asizir atiamin atrivir dabirabim ginge. Ezi mitatem gumazamizir an gavgavimin apengan itiba avara. Ezi me uan duaba ko mizazir men mikarzibar otiviba bagha nighnigha, Godin uan Nguibamin itimin ziam gasighasigha a migei. Ezi mizazir me isim a bar men ikufi, kamaghin me uan mizebagh ivi. Egha me uan arazir kurar me amiba bagha uan navibagh irazir puvati.

12 Ezi enselin namba 6 uan itarim Yufretisin faner ekiam ginge. Ezi an dipam bar moghira dake, egha aruem anadi naghin atrivir izamiba bagha tuavim ati.

13 Ezi ki gari, duar kurar 3 plan mitivibar min gariba, da asizir atiam ko, kuruzir ekiam ko akar ifavaribagh amir gumazimin, da vaghvagha men akatoribar otifi.*

14 Duar bar kurar kaba arazarazir igharagha garibagh ami da otifi, egha nguazimin itir kantriba bar dar atriviba bagha, tintinibar zui. Me atrivibar amuti me uan midorozir gumaziba inigh izi me akuvasa. Eghti Godin Gavgaviba Bar Itim gumazamiziba tuisighamin dughiar ekiamin, me midorozim damuam.

15 “Ia orakigh! Ki, okimakiar gumazimin min izam, a izir dughiam ia a gifoizir puvatizir moghin, ki zuamira otogham. Kamagh amizi, gumazim akuir puvatigha, egha uan korotiaba uabin boroghin da arisi, egh a bibiamra daruan kogham, eghti gumazamiziba an ganti, an aghumsighan kogham. Kamaghin, gumazir kam bar akongegh.”†

16 Ezi duar kuraba atriviba inigha iza danganir kammin me akufa, me Hibrun akamin kamagh danganir kam dibori, Armagedon.‡

17 Ezi namba 7 ensel uan itarim overiamin a inge. Ezi Godin Dipenimin aven tiarir ekiar mam Godin atrivir dabirabimin otogha egha kamaghin pamten migei, “Biziba bar gifa.”

18 Ezi overiamin onimariba taghtagha zuima, niginir dafam overiamin otozi, arariba dagarvasi, ezi mikimkizir ekiam oto. Kar mikimkizir bar ekiam, fomira gumazamiziba otozir dughiamin iza datirighin tu, mikimkizir ekiar katam fomira otozir puvati.

19 Ezi Babilonin nguibar ekiam biaghregha 3 plan okuruabar otifi, ezi gumazibar nguibaba bar moghira ikufi. God Babilonin nguibar ekiamin arazir kuram ginighnigha, egha a gamizi a uan wainin itarim bar aneme, kar Godin aningagharir arazimin wainin itarim.

20 Ezi arighatiziba bar arav ghue, ezi mighsiamtiam ua itir puvati.

16:12: Ais 11:15, 41:2, 41:25, Jer 50:38, MAA 9:14 **16:13:** 1 Jo 4:1-3, MAA 12:3, 12:9, 19:20, 20:10

* **16:13:** (16:13) Akar ifavarim akurir gumazim an asizir atiar namba 2in ababanim. A faragha itir asizir atiamin akar ifavarim akurir gumazim. A gumazamizibav geima, me asizir faragh itimin marvir guamin ziam fe. **16:14:** 2 Te 2:9, 1 Ti 4:1, Je 3:15, MAA 16:7, 17:14, 19:6, 19:15, 19:19-20 **16:15:** Mt 24:43-44, Lu 12:39-40, 2 Ko 5:3, 1 Te 5:2, 2 Pi 3:10, MAA 3:3, 3:18 † **16:15:** (16:15) Ves 15in kam, kar Kraisi Jesus uabi mikemezir akam. **16:16:** Het 5:19, Sek 12:11, MAA 19:19 ‡ **16:16:** (16:16) Ziar kam Armagedon kamakin, “Megidonin Mighsiam.” Fomira apaniba Israelba ko uariv sogha egha atrivim Josuan misoghezi an areme. Me Megidonin nguibar ekiamin boroghira. (Ni 2 King 23:29-30 ko 2 Stori 35:20-21in gan.) Kamaghin amizi, ziar kam Megido bighavira migeir puvati. Me ghaze, an akar isin zuimin midorozir gumaziba mangamin danganim migei. Egh me mangi bar ikuvigh egh bar ovengam. **16:17:** MAA 16:1 **16:18:** Dan 12:1, MAA 4:5, 8:5, 11:13, 11:19 **16:19:** Ais 51:17, Jer 25:15-16, MAA 14:8-10, 17:18, 18:5 **16:20:** MAA 6:14

²¹ Ezi maburan amozir ofiziba dagiabar mın izaghiri. Ezi amozir ofizir dagiar kaba vaghvagha, dar osımtıziba 50 kilogramın iti. Amozir dagiar kaba overiamın izaghira gumazamizibagh isin ira bar me gasighasisi. Bizir kurar kam bagha me Godın ziam gasighasigha migei.

17

Arazir kurabagh amir amizim ivezir kuram isi

¹ Ezi 7 plan enselin itarir 7 plan suighizir kabanaghın mav iza kamaghın na migei, “Ni kagh izi. Eghti ki amizir ivezir kuram iniamim, nın akakaghasa. Amizir kam, arazir kurabagh amir amizim, a dipar aviribagh isin aperaghav itir amizim, a nguibar bar ekıar me dipar aviribar mirıabar ingarizim.

² Nguazımın atrıvıba arazir mızırızır bar kurar avırıba amızır kam ko dagh ami. Ezi nguazımın gumazamizıba uaghan a ko arazır bar mızırızıbagh amua, egha gumazım wainın avırım amezi moghın onganı.”*

³ Ezi Godın Duam pamtem nan ingarima, ki irebamın mın bizımın gari, ensel na inıgha gumazıba puvatızır danganımmın ghu. Ezi danganıır kamın ki amızır mamın garıma an asızır atıar aghevir mam gısın aperaghav itı. Asızır atıar kamın mıkarzım osızırır avırıba an itı, ezi osızırır kabanagh Godın zıam gasıghasısi. Asızır atıar kam 7 pla dapanıba itı, ezi 10 pla komba an dapanıbar itı.

⁴ Amızır kam korotıar aghuıbarama aghui, dar ganganıım aghıvım ko pıghaghevım. Ezi golın dıgırır bar aghuıba ko, me dagıar aghuıbar ingarızır dıgırıba ko, manmanıar ghurghurır dagıaba pın kozıba, amızır kamın mıkarzım gızıfa. Egha a uan dafarımın golın itarır mam suırazi, itarır kamın aven bar kurıgha mughızır arazıba ko, gumazamizıba tintınıbar uarı bakıa amır arazır bar mızırızır kuraba, a gızıfa.

⁵ Ezi amızır kamın guamın me zıar mam osırı, zıar kamın mıngarım modoghav itı. Ezi an mıngarım kamakın,

“Babilonın nguıbar ekıar gavgavım itım,
nı nguazımın itır arazır bar kuraba ko amızır gumazıba okıa me ko akua
arazır mızırızıbagh amıba,
nı men amebam.”

⁶ Ezi ki gari, amızır kam Godın gumazamizıbar ghuzıba amegha dipar onganıba amezi moghın onganı. Gumazamızır kaba, me nıghnızır gavgavım İesusın ikıa an akam akurı, ezi me me mısoghezi me arıaghıre.

Kı amızır kamın ganıgha dıgavır kuram gamıgha pura nıghnısi.

⁷ Ezi ensel kamaghın na migei, “Ni tızım bagha dıgavır kuram gamı? Amızır kam ko asızır atıar anetera zuım, a 7 plan dapanıba ko 10 plan komba an itı, anıngın akar mogomemın mıngarım, ki nın akaghım.

⁸ Asızır atıar nı faragha ganızır kam, a faragha ike, egha datırıghın ua itır puvatı. Egh mozir bar konezım ategh azenan izıtı, God a gasıghasıghım. God tıghar nguazımın ingaramın dughıam, a gumazamızır maba men zıaba

16:21: Kis 9:23-24, MAA 11:19, 16:9-11 **17:1:** Jer 51:12-13, MAA 16:19, 17:15, 18:16, 21:9 **17:2:**

Aıs 23:17, Jer 51:7, MAA 14:8, 18:3 * **17:2:** (17:2) Gumazamizıba arazır bar mızırızıbagh amır arazır kamın akam, a gumazır God ataghızır arazımın ababanım, egha Godın ifavarıba ko arazır kurar ıgharazıbar gın zui. Egha Godın damazımın, a matı gumazım uabı uan amuım ategha, ghua gumazamizıba uarı ısava akua amır arazım gamı. **17:3:** MAA 12:3, 12:6, 12:14, 13:1, 17:9, 17:12

17:4: Jer 51:7, Ese 28:13-16, Dan 11:38, MAA 14:8, 18:6, 18:12, 18:16 **17:5:** 2 Te 2:7, MAA 14:8, 16:19, 18:2, 18:9-10, 19:2 **17:6:** MAA 12:11, 13:15, 16:6, 18:24, 19:2 **17:7:** MAA 13:1 **17:8:** Sng 69:28, Dan 7:7, 12:1, MAA 11:7, 13:1-3, 13:8-10

akinafarir zurara itimîn aven da osirizir puvati. Gumazamizir kaba asizir atiar kamîn ganigh digavir kuram damuam. Me fo, a fomîra ike, egha datirighîn itir puvati, egh a gin uamategh otivam.

⁹“Gumazim Godîn fofozir aghuim ikîva, egh bizir kam deragh a gifogham. 7 plan dapanir kaba, kar miġhsiar 7 pla, ezi amizim 7 plan miġhsiabagh isin aperaghav itî.†

¹⁰Egha ada uaghan 7 plan atrivibar ababanim gami. 5 pla ariaghregha gîfa, ezi vamîra atrivimîn ikiavîra itî, ezi igharazir abuananam tighar otivam; an otoghîva bar dughiar otevimra ikiam.

¹¹Asizir atiar kam, a fomîra ike, egha datirighîn itir puvati, a namba 8 atrivimîn ababanim. Egha a 7 plan atrivibar mav, God a gasighasighti a bar givagham.

¹²“Ezi 10 plan komîn ni ganiziba da 10 plan atrivibar ababaniba. Me tighar atrivibar otivam. Me bizibagh ativamin gavgavim inigh, asizir atiar kam ko dughiar bar otevimrama atrivibar ikegham.

¹³Atrivir kaba niġhnizir vamîra ikiam, egh uan gavgaviba ko ziar ekiaba isi asizir atiamra daningam.

¹⁴Egh me midorozim sipsipîn nguzim koma a damuam, eghti sipsipîn nguzim me gasighasigh me abiragham. Gumazir sipsipîn nguzim ko itiba, God me amisevegha, egha men diazima me guizîn akamîn gin ghua tuivigha gavgavigha midorozir kam gami. Sipsipîn nguzim, a guizbangîra Gumazir Ekiabar Gumazir Ekiam ko Atrivibar Atrivir Ekiam. Kamaghîn amizi a me abiragham.”

¹⁵Ezi ensel kamaghîn na miġei, “Dîpar ni ganizir kabanang, amizir arazir kurabagh amim dagh isin aperaghav itî, dar mingarimra kara: ada mikarzir igharagha gariba ko, dakoziba bar dar gumazamiziba ko, kantriba bar dar gumazamiziba ko, vaghvagha akabav geir gumazamiziba.

¹⁶Asizir atiam ko 10 pla komîn ni ganizir kabanang, arazir kurabagh amir amizimîn apanim damuam. Me an biziba bar da inigh egh an korotiaba bar da suegh, egh me an mikarzimîn tuziba bar dar amegh, egh avimîn a daboroghtîma a bar moghîra isigham.

¹⁷God uabi me ganingizir niġhnizir kam, a me damuti biziba otivam. Kamaghîn me niġhnizir vamîra iki, egh atrivimîn ikiamîn gavgaviba bar da isi asizir atiam daningam. Me kamaghîn damu mangiti Godîn akam mikemezir biziba, da guizîn otivamin dughiam otogham.

¹⁸Ezi amizir ni ganizim, a nguazir kamîn atriviba bar dar garir nguibar ekiamîn ababanim.”

18

Babilon bar moghîra ikufi

¹Bizir kamîn gin ki enselin igharazimîn garima a Godîn Nguibam ategha izaghiri. A bar gavgavir ekiam itî, ezi an angazangarir gavgavim nguazim bar a gisira.

²A pamten diagha kamaghîn miġei,

“Babilonîn nguibar ekiam ikuvigha gîfa! A ikufi!

17:9: MAA 13:1, 13:18 † **17:9:** (17:9) Gumaziba Romîn nguibar ekiam, 7 plan miġhsiabagh isin an ingari. **17:12:** Dan 7:24, Sek 1:18-21, MAA 13:1 **17:14:** Jer 50:44-45, 1 Ti 6:15, MAA 16:14, 19:19 **17:15:** Ais 8:7, Jer 47:2, MAA 13:7 **17:16:** Jer 50:41-42, Ese 16:37, MAA 18:8, 18:16 **17:17:** 2 Te 2:11, MAA 10:7 **17:18:** MAA 12:4, 16:19 **18:1:** Ese 43:2, MAA 17:1 **18:2:** Ais 13:21, 14:23, 21:9, 34:11, Jer 50:39, 51:8, MAA 14:8

Ezi datirighin duar kuraba ko adariar mizirizir kuraba ko kuarazir miziriziba ko kuarazir kuraba, darara an iti.

³ Nguazimin nguibaba bar, me an wainin itarim uari okia akuava amir arazir kuraba izivazim aneme.

Ezi nguazimin atriviba a ko arazir mizirizir bar kurabagh ami.

Ezi biziba amaga dagh ivezir gumaziba, me an afiar arazir bar ikuvtizibar amodoghin dagiar aviriba uari bagha da isi.

Kamaghin amizi, amizir kam bar ikufi.”

⁴ Ezi ki tiarir igharazir mam Godin Nguibamin a barazi, a kamaghin migei, “Ia nan gumamaziziba, ia nguibar kam ategh azenan izi.

Egh an amir arazir kuraba uaghan dar amuan marki.

God an arazir kurabar ikarvaghamin dughiam, ia uaghan an aven ikian marki!

⁵ A uabi uan arazir kurabar pozim mikirav iti, da ghuavanaga Godin Nguibamin oto.

Ezi God an amizir arazir kurabagh nighnighavira iti.

⁶ Egh ia amizir kam gumamazizibagh amizir arazir kuraba bagh ivezir magh garimra a ikaragh.

An arazir kuraba, da bar aviraseme,

kamaghira ia an arazir kurabar ivezim a isafuraghiva bar a daningigh.

Egh dipar onganir gavgavimin itarim isa a gumamaziziba bagha a ingegh,

kamaghira ia dipar gavgavir onganim uam a isafuragh a bagh itarim ginegh a daningigh.

⁷ A uabira kamagh uabin migia ghaze,

‘Ki atrivir amizim, egha atrivir dabirabim gaperaghav iti.

Ki amizir odiarimin min itir puvati,

eghti osimtiziba na bativan koghti, ki azian kogham!’

A uabi uan ziar gavgavim fa egha arazir mizirizir aviribagh amua, egha arazir kurar igharaziba saram ami.

Kamaghin amizi, ia mizazir kurar ekiam ko osimtizir bar ekiam a daningigh, mangi an amir arazibar ikegh mangi tuzi naghram, a daning.

⁸ Amizir kam Babilon, uan ziar gavgavim kamaghin a fe,

kamaghin amizi dughiar bar otevir vamiran, bizir bar kuraba bar a bativam.

Bizir kaba, arimariar ekiaba ko osimtizir ekiaba a bativti

an azitima, mitiriar ekiaba an agham.

Eghti avim an isigham.

Ekiam God an araziba tuisigha givagha ghaze,

‘A ikuvigham.’

Godin kam gavgavir ekiam iti.

Kamagh amizi, bizir ikurar aviriba dughiar vamira bar moghiram a bativam.”

⁹ “Nguazimin atriviba a ko arazir mizirizibagh amua, egha uaghan a ko arazir ikurar igharagha garibagh ami. Eghti atrivir kabanagh an ganti avir migharim an otoghtima, me a bagh naviba osemegh egh a bagh aziam.

18:3: Ais 23:17, 47:15, Jer 51:7, MAA 14:8, 17:2, 18:11, 18:15 **18:4:** Ais 48:20, Jer 50:8, 51:6, 51:45, 2 Ko 6:17 **18:5:** Stt 18:20-21, Jer 51:9, MAA 16:19 **18:6:** Sng 137:8, Jer 50:15, 50:29, 51:24, 51:49, 2 Te 1:6, MAA 14:10, 16:19 **18:8:** Jer 50:34, MAA 11:17, 17:16, 18:10 **18:9:** Jer 50:46, Ese 27:30-35, MAA 17:2, 18:3, 18:18, 19:3

10 Egha me mızazir ekiar a isir kamın ganigh, egh atiatigh saghon tuivigh iki, kamaghın mikimam,
 ‘Noka, Babilon noka,
 ni nguibar ekiar gavgavim itim!
 Nın arazir kurabar ivezir kuram dughiar otevimra
 ni bagha ize.’

11 ‘Eghti biziba amaga dagh ivezir gumazir nguazimın itiba, me Babilon ginighnigh egh a bagh aziva, egh naviba bar osemegham. Me gari, gumazir men dagiaba bagh amadir bizibagh ivezamiba ua itir puvati, kamaghın me oseme.

12 Me dagiaba bagha amadir bizibar kara, gol ko silva ko, dagiar aghuiba ko manmaniar iveziba bar pın koziba; ko inir ghurghurir aghuiba ko inir pıghaghevir aghuiba ko inir slika ko inir agheviba, ko men temer mughuriar aghuir igharagha gariba ko bizir me elefanın ataribar ingariziba ko, bizir me temer iveziba bar pın itibar ingariziba ko, bras ko ain ko, dagiar aghuir digiriba itiba.

13 Bizir me amaga dagiaba isir igharaziba uaghan iti, adar kara, sinamon ko, apir iriziba ko, pauran mıgharir mughuriar aghuım gamim ko, grisin igharagha garir mughuriar aghuım zuiba ko, sandan aghuım ko, wain ko, wel ko, plauan aghuım ko witba; men bulmakauba ko, sipsipba ko hoziaba ko dar karisba ko, pura ingangarir gumazir kiniba—me dagiaba bagha men ikirimiriba amadi. Bizir kaba bar, gumazir dagh ivezamiba puvati.

14 ‘Gumazir biziba amaga dagh ivezir kaba kamaghın a mikimam, ‘Bizir aghuir ni iniasa navim dikavim, datirighın da bar nın saghuiamın ikiam. Bizir bar aghuir avirir iveziba bar pın koziba ko ni asingizir bizir ganganir aghuiba, da bar ovengeghti ni ua dar ganan kogham!’

15 Eghti gumazir nguibar ekiar kamın uan bizir kaba amaga dagiar aviriba isiba, tuivigh a isir mızazir ekiar kamın ganam. Egh bar atiatigh azi, naviba bar osemegh saghon tuivigh, egh kamagh mikimam,

16 ‘Noka, Babilonın nguibar ekiam. Noka!
 A fomıra korotiar ghurghurir aghuiba ko inir pıghagheviba ko inir aghevir aghuiba aghua,
 egha uan mikarzim golba ko dagiar aghuiba ko manmaniar bar pın kozibar anedi!’

17 Ezi dagiaba ko dirir aghuir an itir kaba dughiar bar otevimra bar ikufi!’

‘Eghti kuribar keptenba ko, gumazir kuribagh arua nguibar igharazibagh aruiba ko, kuribar ingangarir gumaziba ko gumazir ongarimın dagiar ingangaribagh amiba, me bar moghıra uaghan Babilonın saghon tuivigh ikiam.

18 Eghti Babilon isiti an mıgharim otivtima me an gan egh, kamaghın diagh mikimam, ‘Nguibar datirighın itir manamra, nguibar ekiar kamın mın gari? Bar puvati!’

19 Egh me uan osimtizim akaghasa nguazir mıneminiaba inigh uan dapanibagh isin da kun, egh naviba bar osemegh egh aziva, egh kamaghın dim mikimam,

‘Noka, Babilonın nguibar ekiam, noka!’

Ongarim garuir kuribar afeziaba, me nguibar ekiar kamın dagiabar, dagiar gumazir ekiabar otifi.

Mevzika! A dughiar otevimrama bar ikufi!

²⁰ 'Ia Godin Nguibamın itir darasi, ia bar akongegh!

Eghti ia Godin gumazamiziba ko aposelba ko Godin akam inigha izir gumaziba,
ia bar akongegh!

Arazir kurar nguibar kam ia gamizim baghava,

God a tuisigha givagha, egha uam an arazir kuram ikarvasi.

Kamaghın amizi ia datirighın nguibar kam batozir bizim bagh bar akongegh.”

²¹ Ezi migirigiari kaba givazima, enselin gavgavir mam wit mirmirir dagiamın mın garir dagiar ekiam ini. Egha dagiar kam fegha a isa ongarimın anekunigha egha kamaghın miği,

“Kamaghıra, me Babilonın nguibar ekiam inigh zuamıra pamtem anekunighi

a bar magirigh bar ikuvighi,
eghti me uam a ganan kogham.

²² O Babilon!

Gitan arareba ko marvibar arareba ko, sighaba ko, ararer aghuir igharazir maba ua nın aven otivan kogham.

Eghti fofozir gumazir ingangarir guar igharagha garibagh amiba, me ua nın ikian kogham!

Eghti dagiar witba mirmirimın ararem ua nın aven otivan kogham!

²³ Eghti lamın angazangariba ua nın aven isian kogham.

Eghti gumazamizir uarir ikiasa miğiir migirigiaba, da ua nın aven otivan kogham.

Nın gumazir fomıra dagiaba bagha biziba amadiba, gumazamizir igharazibar damatuzibar gumazir bar ekiabar otifis.

Ezi ni kantrin igharaziba bar dar gumazamizibagh ifara imezir igharagha garir aviribar ingari.

²⁴ God nguibar kamın gari, me an aven Godin akam inigha izir gumaziba ko an gumazamizibav sozi me ariaghıre, ezi a men ariaghrezibar osımtızim ateri.

Ezi nguazimın gumazamiziba, men apaniba me misoghezi me ariaghıre, osımtızir kaba bar, Babilonrama a da ateri.

Kamaghın amizi God an osımtızir kaba ikarvagha a gasıghasısi.”

19

Babilon bar ikuvizıma, Godın gumazamiziba bar akonge

¹ Ezi bizir kabar gın ki orazi, niğınir dafam, gumazamizir bar avirimın mın Godın Nguibamın kamaghın dia miği,

“E Godın ziam feka!

En Godın gavgavim ko ziam itim,

a uabira en Akurvazir Gumazim!*

² God gumamazizibar araziba tuisizir arazim,
a guizbangira ghua bar dera!

Amizir gumaziba okia me ko akuim, a nguazimın gumamazizibagh amizi me
arazir mıziriziba a ko dagh ami,
ezi God a isa kot gatigha ghaze, an aremegham.

Amizir kam Godın ingangarir gumazibav soghezi me ariaghire,
ezi God an osimtizir kam ikarvagha osimtizir ekiam a ganingi.”

³ Ezi me ua kamaghın dia ghaze,

“E Godın ziam feka!

Nguibar ekiar kamın isir avimın mıgharim ghuavanang
zurara mamaghira ikiam!”

⁴ Ezi 24 plan gumazir dapaniba ko 4 plan bizir angamra itir kaba tevir
akuriba apirigha egha Godın uan atrivir dabirabimın aperaghav itimın ziam
fe. Egha me kamaghın migei,

“Bar guizbangira!

E an ziam fe!”

⁵ Ezi tiarir mam atrivimın dabirabimın iza kamaghın migei,
“Ia Godın ingangarir gumamazir an atiatiava an apengan itiba,
ia gumamazir ziaba itiba ko ziaba puvatiziba,
ia bar Godın ziam fi!”

Sipsipin nguzim amuimın ikiasava amima isar ekiam oto

⁶ Ezi ki niginir ekiam barazi mati gumamazir avirim uari akuvagha
migei, egha mati dipar ekiam afora nıdi. Egha araribar mın pamten dagar-
vagha kamaghın migei,

“En Ekiam God, Gavgavir Bar Ekiam Itim,
datirighın an atrivimın iti.

Kamaghın amizi, e Godın ziam fam!

⁷ Sipsipin nguzim amuimın ikiamın dughiam otogha gifa,
ezi an amuim uabi akirigha gifa.

Kamaghın amizi e datirighın naviba deragh egh bar akongegh, egh an ziam
fam!†

⁸ God amizir kam korotiar ghurghurir bar aghuim a ganingi,
korotiar kam bar zuegha egha an dirim dafogha isi.”

(Korotiar ghurghurir kam, a Godın gumamazizibar arazir aghuir me Godın
damazimın amıba, dar ababanım gamı.)

* **19:1:** (19:1) Jon akinafarir kam Grighın akam an osiri. Egha ves 19:1ın migirigiar otevir mam ko ves 3, ves 4, ves 6 uaghan, dar akar mam, a Hibrun akamın an osiri. Hibrun akamın a kamakin, “Haleluya.” Akar kamın mingarim a kamakin, “E Godın ziam feka!” **19:2:** Lo 32:43, 2 Kin 9:7, MAA 6:10, 15:3, 16:7, 18:20 **19:3:** Ais 34:10, MAA 14:11, 18:9, 18:18 **19:4:** Neh 8:6, MAA 4:2-6, 4:10, 5:14 **19:5:** Sng 22:23, 115:13, 134:1, 135:1 MAA 11:18, 20:12 **19:6:** Sng 93:1, 97:1, 99:1, Ese 1:24, MAA 11:15-17, 14:2, 15:3, 21:2 **19:7:** Mt 22:2, 25:10, Ef 5:32, MAA 21:2, 21:9 † **19:7:** (19:7) Sipsipin nguzir kam an amuimın ikiasa, a Kraısra. Ezi amizir a ikiasa inabazir kam, kar Kraısın sios. Eghti dughiar Kraıs ua zıva egh uan sios inıamım, a kamakin, aning uaningın iti. Egh a uan siosın gumamaziziba me inıgh uan Nguibar aghuımın mangam. Eghti me Kraıs ko deraghıvıra ikı mamaghıra ikiam. **19:8:** Sng 45:13-14, Ais 61:10, Ese 16:10

⁹ Ezi ensel kamaghin na miġei, “Ni akar kam kamaghin an osir: God sipsipin nguzim amuimin ikiamin dabirabim bagha diazir gumazamiziba, me bar akongegh!” Egha kamaghin ua na miġei, “Akar kaba, da Godin guizin akaba.”

¹⁰ Ezi ki an suemningin tevir akurimning apirigha an ziam fasa. Ezi a kamaghin na miġei, “Ni kamaghin damuan marki! Ki, ni ko nin aveghbuar niġhnizir gavgavim Iesus kunizir akabar itiba, ki ia ko e ingangarir vamiram ami. God uabira, ni an ziam fi.”

E fo, akar Iesus kunizimra, a gumazibar niġhniziba fema me Godin akam inigha izi.‡

Jon hozin ghurghurim gaperazir gumazimin gari

¹¹ Ki gari, Godin Nguibam kuiagherizi, hoziar ghurghurir mam iti. Gumazir hoziar kam gisin aperaghav itim, an ziamning kamakin, “Gumazir dughiaba bar God baghavira itim,” ko “Gumazir uan akar dikiriziba miġeima da otivim.” A gumazamizibar araziba deravira da tuisigha midorozim fora arazir aghuimra gin ghua a gami.

¹² Ezi an damazimning mati avir mizariar gavgavimin min pamtem isi, ezi atrivimin dapanir asuar aviriba an dapanimin iti. Ezi an mikarzim ziar mam an iti, ezi gumazir igharaziba a gifozir puvati. A uabira ziar kam gifo.

¹³ Ezi korotiar ruarir an aruzim, ghuzim a gizifa, ezi me ziar kam an a dibori, “Godin akam.”

¹⁴ Ezi Godin Nguibamin midorozir gumaziba korotiar ghurghurir aghuiba aghuigha hoziar ghurghuribagh apiagha an gin zui.

¹⁵ Ezi midorozir sabar ghumtizir mam gumazir men faragha zuir kam an akamin ikegha, egha azenan izi. A midorozir sabar kam an ngubar igharaziba me misogh me abinam. Egh a gavgavim itir ainin aghorimin suuragh egh gumazamizibagh ativamin gavgavim ikiam. Egh a, dagiar miner bar ekiamin aven me wainin oviziba mirmiri moghin, gavgavim itir Godin aningahharir arazir ekiam akagham.

¹⁶ Ezi an korotiar ruarim ko an suemin, me ziar kam osiri,

“Atrivibar Atrivir Ekiam ko, Ekiabar Gumazir Ekiam.”

¹⁷ Ezi ki enselin mam in garima an aruem gisin tughav iti. Egha overiamin pin mighagha aruir kuarazibar dia ghaze, “Ia izi uari akuvagh egh dagher ekiar God ia daningamim bagh mizuam.

¹⁸ Ia atrivibar kuabar tuziba ko, midorozir gumazibar faragha zuir gumaziba ko midorozir gumaziba ko, hoziabar kuabar tuziba ko dagh apiazir gumazibar kuabar tuzibar amam. Egh ia gumaziba bar men kuabar tuzibar amam, pura ingangarir gumazir kiniba ko gumazir firiahreziba, ko pura gumaziba ko gumazir ziaba itiba!”

19:9: Mt 22:2-3, Lu 14:15-16, MAA 21:5 **19:10:** Ap 10:25-26, 1 Jo 5:10, MAA 22:6-9 ‡ **19:10:** (19:10) Grighin akam vezin kam deravira anebigha a miġeir puvati. Gumazir maba kamaghin migirigiar kam geghari, “Ki uaghan ni ko nin aveghbuaba ko ingangarir gumazir mam. Kar ia ikizir niġhnizir gavgavim Iesusin ikiava an ziamin gun miġeim. Ia God uabira an ziam fi.” E fo, Godin Duam akam inigha izir gumazibar, Godin akam kunasa men naviba fe. A Iesusin ziamin gun mikimasa gumazibar akurvasi. **19:11:** Sng 96:13, Ais 11:4, Ese 1:1, MAA 1:5, 3:14, 6:2, 15:5 **19:12:** Dan 10:6, MAA 1:14, 2:17-18, 19:16 **19:13:** Ais 63:1-3, Jo 1:1, 1:14, 1 Jo 5:7-8 **19:14:** Mt 28:3, MAA 4:4, 7:9 **19:15:** Sng 2:9, Ais 63:3, Jol 3:13, 2 Te 2:8, MAA 1:16, 2:27, 4:8, 12:5, 14:19-20 **19:16:** 1 Ti 6:15, MAA 17:14, 19:12

¹⁹ Ezi ki asizir atiar kam ko nguazimın atriviba ko, men midorozir gumazibar gari, me iza uari akufa. Me gumazir hoziam gaperazim ko an midorozir gumaziba ko misoghasa.

²⁰ Ezi a, asizir atiam ko akar ifavaribagh amir gumazim, an aning kalabus gati. Akar ifavaribagh amir gumazir kam arazarazir igharagha garir avirim asizir atiamın damazimın dagh ami. Egha kamaghın a gumazamizibagh ifarima me asizir atiamın osizirim inigha egha an marvir guamın ziam fe. Asizir atiam ko akar ifavaribagh amir gumazim, aning angamra ikiavira itima, ezi me aning isa aning akunizi aning danganir salfan dagiar avim ikia mamaghira itim giraghu.

²¹ Ezi aningın midorozir gumaziba, gumazir hoziam gaperazim, uan midorozir sabar an akamın itimın me misoghezi me ariaghire. Ezi kuaraziba bar men kuabar tuziba amegha naviba bar izefe.

20

Satan 1,000 plan azenibar kalabusın ikiam

¹ Ezi ki gari, enselin mam Godın Nguibam ategha zaghira, egha mozir bar konezimın kin suira. Egha senın ekiam uaghan an suira.

² Egha a kuruzir ekiar kamın suiragha anebira, kar kuruzir bar fomira itim, a Satan, gumazir gumazamiziba bar akam me gasim. Ensel, a Satan 1,000 plan azenibar kalabusın ikiasa, an a isa senın a ike.

³ Egha ensel a isa anekunizi a mozir bar konezim giraghu. Ezi a mozir torimın akam anepirigha anepaghapaki, eghti an azenan izan kogham. Eghti Satan nguazimın itir gumazamiziba ua me gifaran kogh mangi 1,000 plan azeniba gıvaghām. Eghti gın ensel uam a firighti a bar dughiar otevimra ikiam.

⁴ Ezi ki atrivir daberabibar gari, ezi gumazir dagh apiaghav itiba, God gumazamizibar araziba tuisighamın gavgavim me ganingi. Ezi ki gumazamizir ariaghrezibar duabar gari, da iti. Gumazamizir kaba, nighnizir gavgavim Iesus ikia egha an akam akura egha Godın akam bar pamten an suira, ezi bizir kabanangın men apaniba me misogha men firiba aghorezi me ariaghire. Egha gumazamizir kaba asizir atiam ko an marvir guamın ziam fer puvatigha an namba uan guaba ko uan agharibar a inizir puvati. Ki gari, gumazamizir kaba me ua angamra ikia Kraıs Iesus ko atrivibar mın 1,000 plan azenibar ikiam.

⁵ Eghti gumazamizir igharazir ariaghreziba dughiar kamın bar ua dikavigh angamra ikian kogham. Me ovegh mamaghira iki mangiti 1,000 plan azeniba gıvaghām. Dughiar kam, kar faragha zuir dughiar gumaziba ua dikavamim.

⁶ Eghti, gumazamizir God ua bagha inabazir faragha dikaviziba, me guızbangıra bar akueghām. Me Godın gumazamizibara. Ovever namba 2, me iniamın gavgaviba puvati. Me God ko Kraısın ofa gamir gumazamizibar ikiam. Egh Kraıs ko 1,000 plan azenibar atrivibar ikiam.

Satan a bar ikuvighām

⁷ Eghti 1,000 plan azeniba gıvaghiti, ensel mozir torir bar konezimın akam kuighti, Satan uan kalabus ategham.

19:19: Sng 2:2, MAA 16:16, 17:13-14 **19:20:** Aıs 30:33, Dan 7:11, MAA 13:1-18, 14:10, 16:13-14, 20:10, 20:15 **19:21:** MAA 17:16, 19:15-18 **20:1:** MAA 1:18, 9:1 **20:2:** Stt 3:1, 2 Pi 2:4, Ju 6, MAA 12:9

20:3: Dan 6:17, Ju 6, MAA 16:14-16, 20:8 **20:4:** Dan 7:9, 7:22, 7:27, 1 Ko 6:2, 2 Ti 2:12, MAA 6:9, 13:12-17 **20:6:** 1 Pi 2:9, MAA 1:6, 2:11, 20:4

⁸ Egh azenan izi nguazir kamın bar an itir gumazamiziba bar me gifarasa, Gok ko Magokin adarazi bar moghira. Satan midorozir ekiam damusi men gumaziba akuvagham. Men midorozir gumazibar dibobonim ongarimın gighimın mın otogham.

⁹ Me nguazir kam tintinibar an mangi Godın gumazamiziba uari akuva itir danganim anekiarugham, kar nguibar ekiar God bar ifongezim. Eghti avim overiamın ikegh izighiri midorozir gumaziba bar men isigh me kuvare-megham.

¹⁰ Satan me gifarazi, kamaghın God anekunighti a danganir avim ko salfan dagiar avir bar puvira isir kamın magiram. Asizir atiam ko akar ifavaribagh amir gumazim faraghavira danganir kamın iti, me arueba ko dimagaribar mizazir ekiam ini zurazurara mamaghira ikiam.

Kotiar Bar Ekiam otivam

¹¹ Egha ki atrivir dabirabir ghurghurir ekiamın garima a iti, ezi gumazir a gapiaghirim, ki an garima a iti. Ezi nguazim ko overiam aning arav ghu, eghti gumazitam uam aningın ganan kogham.

¹² Ezi ki gumazamizir ovengezir ziaba itiba ko ziaba puvatizibar gari, me bar iti. Me atrivir dabirabimın guamın tuivighav iti, ezi akınafarir gumazamizibar araziba itiba kuiaghire. Ezi me akınafarir igharazim uaghan akui, kar akınafarir God gumazamizir ikirimirir zurara itim iniamın ziaba osirizim. Ezi gumazir atrivir dabirabir kam gaperazim akar akınafarir kabar itibar gara gumazamizir ovengezibar araziba tuisisi.

¹³ Ezi ongarimın ariaghrezir gumaziba, ongarim me amadazi me izi. Ezi Ovevem ko Nguibar Ovengeziba Itim, aning ua ovengezir gumazamizir aningın itiba amadazi me izi. Ezi gumazir atrivir dabirabim gaperaghav itim, gumazamiziba amizir araziba bagha vaghvaha men kotiaba baragha me tuisisi.

¹⁴ Egha gın an Ovevem ko Nguibar Ovengeziba Itim akunizi, aning danganir avim bar puvira isim giraghu. Danganir avim bar puvira isir kam, kar namba zin ovevem.

¹⁵ Eghti gumazamizibar ziaba, akınafarir God gumazamizir ikirimirir zurara itim iniamın ziaba osirizim, men ziaba aven itir puvati, me uaghan me isi danganir avim bar puvira isim, me akunam.

God biziba bar dagh amizi da igiabar ofifi

21

(Sapta 21-22)

Nguazir igiam ko overiar igiam otu

¹ Ezi ki datirighın overiar igiam ko nguazir igiamın gari, aning iti. Overiar ghurim ko nguazir ghurim, aning bar moghira arav ghugha ua itir puvati. Ezi ongarim uaghan ua itir puvati.

² Ezi Nguibar God Baghavira Itim, a Jerusalemın igiam, ki an gari. Ki an garima, a Godın damazimın ikegha Godın Nguibam ategha egha izaghiri. A uabi akirigha, kurukazir bar aghuim gami, mati amizim uan pamın ikiasa kuruke.

20:8: Ese 7:2, 38:2, 38:9, 38:15, MAA 16:14, 20:10 **20:9:** 2 Kin 1:10, Ese 38:9, 38:16, 39:6 **20:10:** Stt 19:24, Sng 11:6, MAA 14:10-11, 19:20, 20:8, 21:8 **20:11:** Dan 2:35, 2 Pi 3:7, 3:10-11 **20:12:** Dan 12:1, Mt 16:27, 25:31-46, Ap 17:31, Ro 2:6, 2 Ko 5:10, Fl 4:3, MAA 13:8, 19:5 **20:13:** Ro 2:6, 1 Pi 1:17, MAA 2:23, 6:8, 20:12, 22:12 **20:14:** 1 Ko 15:26, 15:54-55, MAA 20:6, 21:8 **20:15:** MAA 13:8, 19:20
21:1: Ais 65:17, 66:22, 2 Pi 3:13, MAA 20:11 **21:2:** Ais 52:1, 61:10, Ga 4:26, Hi 11:10, 11:16, 12:22, MAA 3:12, 21:10

³ Ezi ki orazi, tiarir mam atrivir dabirabimın iza pamtem miġei,

“Ia orakigh. Datirighın God gumazamiziba ko ikiavıra iti!
Egh men tongin ikiti eghti me an gumazamizibar ikiam.
God uabi me ko iki egh men Godın ikiam.

⁴ Egh a men damazir teriba vaghvagh da adizam.
Bizir faragha itir kurar kabanagh da bar gifa.

Eghti gumazamiziba uam ovengan kogham,
egh me ua naviba osimiva egh uam azian kogham,
egh ua mızaziba inian kogham.”

⁵ Ezi gumazir atrivir dabirabim gaperaghav itim miġia ghaze, “Ni oragh!
Ki bizibagh amizi, da bar igiabar otifi.” Egha a ua kamagh miġia ghaze, “Ni
akar kabanagh osirigh. Akar kaba da bar guizbangira, eghti gumazamiziba
niġhnizir gavgavimın dar ikiam.”

⁶ Ezi a kamaghın na miġei, “Biziba bar otivigha gifa. Ezi kirara, ki
faraghavıra ikia egh bar gin ikiva abuan ikivıra ikiam. Ki biziba bar dar
mıngarim, egha ingangarir ki amiba ki uaghan bar dagefi. Eghti gumazim
kuarim an pırti, ki dipar ikirimirir zurara itim anidim a daningti, an anere-
mam. Dipar kam nguazimın aven anadi. Dipar a isir kam, an a givezan
kogham, a puram a iniam.

⁷ Eghti gumazitam midorozim damuva uan apanim abıraghti, ki bizir kaba
a danıngam. Egh ki an Godın ikiti, a nan borimın ikiam.

⁸ Eghti gumazir atiatia ua girakırangın zuiba ko, niġhnizir gavgavim
ataghiziba ko, gumazamizir arazir bar kurar mızirizibagh amiba ko, gu-
mazir gumazıhav sozi me ariaghırıba ko, gumazamiziba uari ko akua amir
arazıba ko, akuzıbagh amua egha imezıbagh amir gumazıba ko, asebar
ziaba feba ko, gumazir ifavarıba, me bar uan nguıbamın mangam. Kar
danganir avim ko salfan dagıar avir bar puvıra isim. Kar ovever namba 2.”

Jon Jerusalemın igiamın gari

⁹ Ezi enselin mam na bagha izi. Faragha enselin 7 pla, me itarir 7 plan bizir
bar kuraba aven itiba suiki, kar Godın anıngagharrir arazir abuananaba.
Enselın kam, a men mav. A kamaghın na miġei, “Ni iziti, ki sipsipın nguızimın
amuir a datirighın ikiamim nın akagham.”

¹⁰ Ezi Godın Duam pamtem nan ingarima, ensel na inıgha ghua miġhsiar
bar ekiamın ghuavanabo. Egha Nguıbar Ekiar God Baghavıra Itim,
Jerusalem nan aka. Nguıbar kam a Godın damazimın ikegha Godın Nguıbam
ategha izaghiri.

¹¹ Ezi Godın angazangarir ekiam nguıbar kam gısira, ezi an angazangarım
bar ıgharagha gari, mati dagıar ıvezim bar pın kozimın mın gari. A jaspan
dagıar angazangarımın mın gara egha glasın mın taghtasi.

¹² Nguıbar kamın divazim bar ekevegha bar pın mar iti, ezi tiar akar 12
pla divazir ekiar kamın iti. Ezi 12 plan enselba tiar akar kabar boroghın
tuıvıghav iti, ezi Israelın 12 plan anababar ziaba tiar kabagh ısın iti.

¹³ Ezi aruem anadi naghın itir divazir mırıam, tiar akar 3 pla an iti. Ezi
divazir mırıar Notın itim, tiar akar 3 pla an iti. Ezi divazir mırıar Sautın itim,

21:3: Wkp 26:11-12, 2 Sto 6:18, Ese 37:27, 43:7, Sek 2:10, 2 Ko 6:16, MAA 7:15-17 **21:4:** Ais 25:8,
35:10, 61:3, 65:19, 1 Ko 15:26, 15:54, MAA 7:17, 20:14 **21:5:** Ais 43:19, 2 Ko 5:17, MAA 4:2, 4:9-10,
19:9, 20:11 **21:6:** Ais 55:1, Jer 2:13, Jo 4:10, 4:14, 7:37, MAA 1:8, 1:17, 16:17, 22:13, 22:17 **21:7:** 2
Sml 7:14, Sng 89:26-27, Sek 8:8, Hi 8:10 **21:8:** Mt 25:41, Ef 5:5, 1 Ti 1:9, Hi 12:14, MAA 19:20, 20:14-15,
21:27, 22:15 **21:9:** MAA 15:1, 15:6-7, 19:7-9 **21:10:** Ese 40:2, MAA 1:10, 17:3, 21:2 **21:11:** Ais
60:1-2, 60:19, MAA 21:23, 22:5

tiar akar 3 pla an iti. Ezi aruem uaghiri naghin itir divazir mairiam, tiar akar 3 pla an iti.

¹⁴ Nguibar kamın divazim, 12 plan dagiär ekiaba an apengan ikia gavgavim a ganidi, ezi sipsipin nguzimın aposelbar ziaba dar iti.

¹⁵ Ezi enselin na ko migeim, golin aghorir bizibar abarimın suira, a nguibar kam ko divazir ekiam ko an tiar akabar apanasa.

¹⁶ Nguibar ekiar kamın 4 plan mairiabar ababanım voroghira ghu. Ezi ensel uan golin aghorimın nguibamın abarima an ababanım ghua 2200 kilomitan tu. Ezi nguibamın 4 plan mairiaba ko an ruarimın ababanım bar voroghira ghue, egha boksiar dafamın mın gari.*

¹⁷ Ensel nguibar ekiamın divazim uaghan an abarazima, ezi divazimın tuirivimın ababanım ghua 65 mitan tu. Ababanir kam gumaziba bizibar abarir ababanımın mirara gari, ezi ensel ababanir kamra divazir kamın abara a medi.

¹⁸ Nguibamın divazim God dagiär jaspan an ingari, egha nguibam uabi a dagiär golrama an ingari, ezi a glasin mın isia taghtasi.

¹⁹ Ezi nguibamın divazir mingarim, God dagiär bar igharagha garir bar pin kozibar anesingi. Dagiar kaba digirir aghuiba dar iti, men iveziba bar pin ko. Dagiar faragha zuir bar aghuim, jaspä, a divazir mingarimın faragha iti. Ezi namba 2 a sapaiän dagiär blupla. Ezi namba 3 a agetin dagiam. Ezi namba 4 a emeralin dagiar garim.

²⁰ Ezi namba 5 a sadonikisin dagiam, a ghurghurigha egha aghefe. Ezi namba 6 a konilian dagiär aghevim. Ezi namba 7 a krisolaitin dagiär iangurim. Ezi namba 8 a berilin dagiär garim. Ezi namba 9 a topasin dagiär iangurir igharagha garim. Ezi namba 10 a krisopresin dagiam. Ezi namba 11 a haiasinin dagiam. Ezi namba 12 a ametisin dagiär pighaghevim.

²¹ Ezi tiar akar 12 plan kaba, da 12 plan manmaniar ghurghurir iveziba bar pin koziba. Tiar akar kaba me manmaniar ghurghurir ekiaba vaghvagha adar ingari. Ezi nguibar kamın aven itir tuaviba me golrama dar ingari, ezi golin kam glasin mın taghtasi.

²² Ezi ki gari, nguibar ekiar kamın aven Godin Dipenir gumaziba ingarizi tam itir puvati. Ekiam, God gavgavim itim, ko sipsipin nguzim, aning uaning Godin Dipenimın danganim ini.

²³ Godin angazangarim gavgavimra angazangarim nguibar ekiar kam ganidi. Ezi sipsipin nguzim uabi nguibar kamın lamın mın iti. Ezi kamaghın nguibar kam angazangariba aningamin arueba ko iakiniba puvatigham.

²⁴ Eghti nguibaba bar dar gumazamiziba nguibar kamın angazangarimın daruam. Eghti nguibaba bar dar atriviba uan bizir bar aghuiba inigh an aven izam.

²⁵ Eghti aruemın me nguibar kamın divazimın tiar akaba aseghan kogham. Dimagariba nguibar kamın puvatigham. Kamaghın tiar akaba kuighregh mamaghira ikiam.

²⁶ Eghti nguibabar atriviba bar men dagiaba ko men bizir digirir aghuiba, me bar ada inigh aven mangam.

21:14: Mt 16:18, Ga 2:9, Ef 2:20, Hi 11:10 **21:15:** Ese 40:3, Sek 2:1, MAA 11:1 * **21:16:** (21:16) Grighın akam kamaghın migei, nguibar kamın ababanım “12,000 stadia.” Ezi en dibobonim e kamaghın a diponam 2200 kilomita. Ezi e fozir puvati, Jon guizin 2200 kilomitan ababanım migei, o an osirizim namban kam 12,000, a bizir igharazim migei. E fo, Judan gumazibar nighnizimın aven, namba 12, a mingarir ekiam an iti. **21:21:** MAA 21:12, 21:18 **21:22:** Jo 4:23, MAA 15:3 **21:23:** Ais 60:19-20, MAA 21:11, 22:5 **21:24:** Ais 60:3-5, 66:12 **21:25:** Sek 14:7, MAA 22:5 **21:26:** Ais 66:12, MAA 21:24

²⁷ Eghti bizir miziriziba ko gumazir arazir kurigha mughazibagh amiba ko, gumazir ifavariba me nguibar ekiaf kamın aven mangan kogham. Bar puvatigham, gumazamizir ziar akinafarir zurara itimin aven itiba, akinafarir kam a sipsipin nguzimin akinafarim, merara nguibar ekiaf kamın aven mangam.

22

Jon, temer ikirimirir zurazurara itim anidim ko dipar faner ikirimirir zurazurara itim anidim, aningın gari

¹ Ezi ensel faner dafar mam nan aka, faner dipar kam a ikirimirir zurara itim anidi, an angazangarim glasin mın taghtasi. Faner dipar kam God ko Sipsipin Nguzimin atrivir dabirabimin apengan ikegha ivemara ghua,

² nguibar ekiaf kamın tuavir torimin uaghiri. Ezi faner kamın miriamningın temer ikirimirir zurara itim anidiba vong ko vong sara tuivighav iti. Temer kaba 12 plan iakinibar azeniba vaghvaghera zurara dagheba be. Eghti temer kabar dafariba kantriba bar dar gumazamizibar amuti me ua ghuamagham.

³ Eghti bizir God bar aghuagha egha otogheziba, uamategh ikian kogham. God ko Sipsipin Nguzimin atrivir dabirabim, nguibar kamın ikiam. Eghti an ingangarir gumaziba an ingangarim damuam.

⁴ Egh me an guamin gantima, an ziam men guabar ikiam.

⁵ God, Ekiam angazangarim gumazamizibar aningti, eghti kamaghın dimagarim uam otivan kogham eghti lam ko aruemin angazangariba ua ingangariba puvatigham. Eghti Godın gumazamiziba, me atrivibar mın zurara iki mamaghira ikiam.

Iesus zuamiram otogham

⁶ Ezi enselin kam kamaghın miġia ghaze, “Akar kaba da bar guizbangira, eghti gumazamiziba niġhnizir gavgavim adar ikiam. God Ekiam uan Duam an akam inigha izir gumazibagh aningizi, a men navir averiaba fema, me an akam akuri. Egh a uan ensel amadazi, a izava an ingangarir gumaziba bar bizir bar zuamirama otivamiba men akagh.”

⁷ Ezi Iesus kamagh miġei,

“Ia orakigh, Ki bar zuamira ia batogham.

Akinafarir kam, a datirighın ko ġin otivamin bizibar gun miġeir akaba, da an aven iti.

Eghti gumazamizir akar kabar ġin zuiba, me bar akongegh!”

⁸ Ki Jon, ki bizir kabar gara egha akar kaba barasi. Ki dar ganigha egha da baregha, maghira enselin bizir kaba nan akazimin suemningın teviba apirigha an ziam fasa.

⁹ Ezi a kamaghın na miġei, “Ni kamaghın damuan marki! Ki uaghan, ni ko Godın akam inigha izir gumaziba, me nın aveghbuaba, e bar ingangarir vamıram ami. Egha gumazir akinafarir kamın akabar ġin zuiba, ki me ko ingangarir vamıram ami. God uabira, ni an ziam fi!”

21:27: Ais 35:8, 52:1, 60:21, Ese 44:9, Jol 3:17, 1 Ko 6:9-10, Fl 4:3, MAA 13:8, 20:12, 21:8, 22:14-15
22:1: Ese 47:1, Sek 14:8 **22:2:** Stt 2:9, Ese 47:12, Jol 3:18, Sek 14:8, MAA 2:7, 21:24, 22:14, 22:19
22:3: Ese 48:35, Sek 14:11, Stt 3:17, MAA 7:15 **22:4:** Sng 42:2, Mt 5:8, 1 Ko 13:12, 1 Jo 3:2, MAA 3:12, 14:1 **22:5:** Ais 60:19, Dan 7:18, 7:27, 2 Ti 2:12, MAA 5:10, 20:6, 21:23-25 **22:6:** MAA 1:1, 19:9, 21:5
22:7: MAA 1:3, 3:11, 22:10-12, 22:20 **22:8:** MAA 19:10

¹⁰ Egħa a kamaghin na miġei, “God bizibar amuamin dughiam a bar roghira ize. Kamaghin, ni datirighin ko ġin otivamin bizibar gun miġeir akar akinafarir kam in itim, ni dar ghuangsighan marki.

¹¹ Gumazamizir arazir kurabagh amiba, me dar amu mangvira iki. Egħti gumazamizir arazir mizirizibagh amiba, me dar amu mangvira iki. Egħti gumazamizir arazir aghuibagh amiba, me arazir aghuibar amu mamaghira iki. Ezi gumazamizir God baghavira itiba, me Godin gumazamizibar ikivira iki.”

¹² Ezi Iesus kamaghin miġei, “Ia orakigh, ki bar zuamira ia batogham. Ki ivezir bar ia daningamin inigh izam. Egh gumazamiziba amir araziba bagh, ki vaghvagh iveziba ua me ikarvagh.

¹³ Kirara ki bar faraghavira ikia egh bar ġin ikiva abuan ikivira ikiam. Egħa ki biziba bar dar mingarim, egħa ingangarir ki amiba ki uaghan bar da agefi.

¹⁴ “Ezi gumazamizir uan korotiaba ruegha itiba, God ghaze, me temer ikirimirir zurara itim anidir kam in daghebar amiva, egħa uaghan nguibar ekar kam in tiar akabar aven mangam. Kamaghin me bar akongegh.

¹⁵ Egħti gumazamizir arazir bar ikurar mizirizibagh amiba ko, akuzibagh amua egħa imezibagh amir gumaziba ko, gumazamizir uari okia akuiba ko, gumazibav sozi me ariaghirir gumaziba ko, gumazamizir asebar ziaba feba ko, gumazamizir ifavarir arazim bar a gifongegħa a gamiba, gumazamizir kaba bar mogħira Godin nguibar kam in azenan ikiam.

¹⁶ “Ki Iesus, ki uan ensel amadazi a ia bagħa iza, egħa siosba bagħa akar kam in gun me mikeme. Ki Atrivim Devitin ovavim. Kirara, ki mikovezir aminim tiasava amir bar puvira isim.”

¹⁷ Ezi Godin Duam ko Sipsipin Nguzimin amuim aning ghaze, “Ekiam Iesus, ni izi!” Egħti gumazamizir uaghan akar kam baraghiziba, me uaghan kamaghin mikimam, “Ni izi!” Egħti gumazitam kuarim an apirti, a izi. Egh dipam amis, egh dipar ikirimirir zurara itim anidir kam, puram a inigham, iveziba puvati.

Jon akar bar gavgavim gumazamizir akinafarir kam in itir akaba baraghizibagh anidi

¹⁸ Ki Jon, ki gumazamizir akar akinafarir kam in aven itim baraghizibav kimasa, akar kam a datirighin ko ġin otivamin bizibar eghaghanim. Ki gumazamizir kaba vaghvagh pamtem me miġei, “Gumazitam akar igharazitam uam akar kam gisin a giviragħti, egħti God a ikarvaghiva, arazir bar kurar akinafarir kam in aven itim, God gumazir kam in ivezir kuram ua dagħ iviragħam.

¹⁹ Egħti gumazitam datirighin ko ġin otivamin bizibar akar akinafarir kam in itibar tam adegħti, egħti God an bizir aghuiba a dam ada adegham. Egħti a temer ikirimirir zurara itim anidim in daghetam raman kogħam, egh God baghavira itir nguibamin ikian kogħam. Nguibar kam, akinafarir kam an gun miġei.”

²⁰ Ezi Gumazir Bizir Kabar Gun Miġeir Kam, datirighin kamaghin miġei, “Bar guizbangira, ki zuamira ia batogħam.”

Guizbangira! Ekiam Iesus, ni izi!

22:10: Dan 8:26, 12:4, 12:9, MAA 1:3, 10:4 **22:11:** Ese 3:27, Dan 12:10, 2 Ti 3:13 **22:12:** Sng 28:4, Ais 40:10, 62:11, Jer 17:10, Ro 2:6, 14:12, 2 Ko 11:15, MAA 2:16, 2:23, 20:12 **22:13:** Ais 44:6, 48:12, MAA 1:8, 1:17, 2:8, 21:6 **22:14:** Stt 2:9, 3:22, 1 Jo 3:24, MAA 7:14, 21:27, 22:2 **22:15:** Ga 5:19-21, Fl 3:2, Kl 3:6, MAA 21:8 **22:16:** Nam 24:17, Ais 11:1, 11:10, Sek 6:12, Ro 1:3, 2 Pi 1:19, MAA 2:28, 5:5 **22:17:** Sng 8:14, Ais 55:1, Jo 7:37, MAA 21:2, 21:6, 21:9 **22:18:** MAA 15:1, 15:6 **22:19:** Sng 69:28, MAA 13:8, 22:2 **22:20:** Mt 16:27, 1 Ko 16:22, MAA 22:7, 22:12

²¹ Eghti Iesusin apangkuvim Godin gumazamiziba bar moghira me ko iki. Guizbangira!